R. 31-V-911

SINGVLARIS ET EXCELLENTISSIMA PRACTICA CRIMINALIS CANONICA

Excommunicationis, Irregularitatis, Suspensionis, Degradationis, Dispensationis materiam: in vtroque foro frequētissimam Complectens. Qua omnia feré crimina, quæ tám à clericis quàm a laicis, ad Ecclesiastica ordinaria, & sanctæ Inquisitionis spectantia tribunalia, cum eorum pœnis, & reorum defensionibus describuntur.

NOVISSIME RECOGNITA, DVODECIM CAPITIBVS aucta, ampliſsimis Scholiis locupletata quibus vltrà iuris cōmunis sanctiones, prope infinita decreta antiquisimorum Conciliorū catholicæ Ecclesię & sacrosancti Tridētini, nec non nouissimorū Romanorū Pontificum cōstitutiones (quas motus proprios appellant) simulque diuersarum Prouinciarum & Diæcesum statuta municipali interpretātur.

A DOCTORE IGNATIO LOPEZ DE SALZEDO IN *inclita Academia Complutensi toto orbe celebratissima iuris Pontificij publico primarioque professore & Decano.*

ACCESSERVNT ETIAM HVIC EDICTIONI, ægregia Responsa Cardinalium, qui Concilij Tridentini interpretationi præsunt, quæ mirè ad hanc Canonicam Practicam desiderabantur aptissimè constituta,

CVM INDICE CAPITVLORVM & materiarum locupletissimo.

OPVS PROFECTO OMNIBVS IVRIS PONTIFICII, *& Cęsarei Professoribus, iudicibus, aduocatis, causidicis, exteriſque in foro versantibus, non solum vtile, sed necessarium.*

COMPLVTI.

Apud hæredes Ioannis Gratiani.
Anno. 1587.

CVM PRIVILEGIO REGIO.

EL REY.

POR quanto por parte de vos el Doctor Iñigo Lopez de Salzedo Cathredatico de prima de Canones en la vniuersidad de la villa de Alcala de Henares, nos fue fecha relacion que con licencia nuestra auiades impresso ciertas adiciones, y anotaciones que auiades hecho, a la practica criminal canonica que auia compuesto don Iuan Bernardo Diaz de Lugo, obispo que fue de Calahorra, y porque las impresiones que dela dicha obra se auian hecho, se auian gastado, y auia mucha falta del dicho libro, por ser como era tan necessario, y por no auer otro que tratasse del argumento, y materia del por ser muy ampla, y el dicho libro muy pequeño, con mucho trabaxo y diligencia que antes le auiades añadido, y era el que presentauades: de tal manera que agora parecia, que tendria las materias muy importantes a la dicha practica que hasta aqui auian faltado, y nos suplicastes fuessemos seruido, daros licencia para lo poder imprimir, y priuilegio para que otra ninguna persona no le pudiesse imprimir, como la nuestra merced fuesse. Lo qual visto por los del nuestro consejo, por quanto en el dicho libro, se ha hecho la diligencia, que la pragmatica por nos sobre ello fecha dispone, fue acordado que deuiamos mandar dar esta nuestra cedula por vos en la dicha razon e yo tuuelo por bien, y por la presente por vos hazer bien y merced; vos damos licencia y facultad, para que por tiempo de diez años primeros siguientes, que corran y se cuenten desde el dia de la data desta nuestra cedula en adelante, vos o la persona que vuestro poder vuiere, podays hazer imprimir y vender el dicho libro que de suso se haze mencion. Y damos licencia y facultad a qualquier impressor destos nuestros reynos, que vos nombraredes, para q̃ por esta vez lo pueda imprimir, con q̃ despues de impresso antes que se venda le traygays ante los del nuestro consejo juntamente con el original, q̃ va rubricado, y firmado al cabo de Miguel de Ondarça çaualla nuestro escriuano de camara, de los q̃ en el nuestro consejo residẽ para q̃ se vea si la dicha impresion esta conforme a el, y traygays fe en publica forma, en como por corrector nombrado por nuestro mandado, se vio y corrigio la dicha impresion con el original, y se imprimio conforme a el, y que assi mismo impressas las erratas por el apuntadas para cada vn libro de los q̃ assi fueren impressos. Y se os tasse el precio de lo que cada volumen vuiere des de auer, y mandamos q̃ durãte el dicho tiẽpo, persona alguna sin vuestra licencia no lo pueda imprimir ni vender so pena que el que lo hiziere aya perdido y pierda todos y qualesquier libros, y aparejos que tuuiere: e incurra en pena de cincuenta mil marauedis por cada vez que lo contrario hiziere, la qual dicha pena sea la tercia parte para el denunciador, y la otra tercia parte para el juez que lo sentenciare, y la otra tercia parte para mi camara. Y mando a los del nuestro consejo, Presidente: y oydores de las nuestras audiencias, alcaldes alguaziles de la nuestra casa y corte, y chancillerias y otros juezes y justicias qualesquier de todas las ciudades villas, y lugares, de todos nuestros reynos y señorios, assi a los que agora son como a los que seran de aqui adelante, que vos guarden cumplan esta nuestra cedula y merced que assi vos hazemos, y contra su tenor y forma, no vayan, ni passen, ni consientan yr ni passar en manera alguna, so pena de la nuestra merced, y diez mil marauedis para la nuestra camara. Dada en san Lorenço, a tres dias del mes de Octubre de mil y quinientos y ochenta y siete años.

YO EL REY.

Por mandado del Rey nuestro señor.

Iuan Vazquez.

YO Miguel de Ondarça çaualla, secretario de camara del Rey nuestro señor, de los que residen en su Cõsejo, doy fe que auiendose visto por los señores del dicho Consejo vn libro que en el presente, el Doctor Iñigo Lopez de Salzedo, cathedratico de prima en la facultad de Canones, de la vniuersidad de la villa de Alcala de Henares, intitulado adiciones, y Anotaciones, a la practica criminal canonica de don Iuan Bernardo Diaz de Lugo, obispo que fue de Calahorra, fue tassado a tres marauedis cada pliego, y mandaron que esta tassa se ponga al principio de cada libro, y que no se venda sin ella, y que no se venda a mas precio, y para que conste dello, di la presente. Fecha en Madrid a seys dias del mes de Octubre de mil y quinientos y ochenta y siete años.

AD DOMINVM MARTINVM ACORDVBA.

VLTA ac magna esse videntur, Amplissime vir, omni virtutum genere ornatissime, quę meum animum impulerant, vt practicam hanc criminalem Canonicam, quam iam diu peperam, tibi dicarem, ac consecratam relinquerem. Nam si mihi deligendus erat, qui maiorum suorum antiquas imagines propia nobilitate expressisset, parentumque honestatem bonis moribus cõdecorasset, vt hoc meum munus ob publicam vtilitatem editum, à detractãtium morsibus acriter tueretur, quod firmius præsidium, te ipso assumere possem, qui sanguine clarus, moribus insignis, prudentia excellens extitis. Habes profecto quorum expressa vestigia sequaris, sed maximè magnanimi parentis tui Andręę Ponce de Leon, quem propter generis claritatem, singularem prudẽtiam, & miram eruditionem, Philippus noster potentissimus, & Christianissimus Hispaniarum Rex huius nominis secundus, post plures Regios magistratus, ad supremum eius iustitię & rerum status consiliũ merito promouit. Vbi tot signa internæ virtutis, sapientię, & cæterorum omnium quæ hominem perfectum & consumatum efficiunt, ita clarè & apertè monstrauit, vt superuacaneum esset ea recensere. Hoc vnum silentio non cotegam, quod immortalis eius memoria non solùm per totam Hispaniam seminata fuit verũ, vniuersa Italia, dum summum Regium magistratum Neapolin dominatum suũ nomen iustitia, & æquitate illustratum, mira consensione coluit, Et nunc profusis lacrymis totam rempublicam eius obitum deplorantem videremus, nisi te fratrem que tuum Andręam Ponce de Leon parentis nomine dignum, Cathedram Sexti libri Decretalium fœliciter moderantem, in Complutensi Academia intueretur, quorum patrotinio diu sălua, & incolumis consistit. Quemadmodum existimat hic noster liber se tanto patrono in publicum posse prodire. Eum igitur accipe vir multis nominibus ornatissime, quem propter tuam erga me benevolentiam maximis beneficijs conmunda, magis debitum, quam dicatum esse proculdubio credito. Vale.

DENVNCIATIO.

CAPVT I.

CORAM vobis Domino N. Officiali ac Vicario generali, ego N. presbyter promotor seu fiscalis curiæ vestræ, denuncio quòd Coluberius & Serpelion diœcesis huius originarij, in ea domicilium habentes, & beneficia, grauia & plura perpetrarùt facinora. Cùm enim laici essent, sine ordinibus ministrare, ac celebrare sunt ausi. Tandem verò excommunicati, illegitimi, rebaptizati, bigami, serui sine dominorum suorum licètia, & illiterati, & post peractam pœnitentiam solennẽ, per saltum, furtiuè, extra tempora, & ante ætatem debitam, & ab alieno Episcopo, ac simoniaco, excommunicatoque, hæretico, & à collatione ordinum suspenso, & qui episcopatui renunciauerat, ad sacros ordines sunt promoti, ac suspensionis, excommunicationis, ac interdicti censura nodati, non ieiuni, ac in die sæpiùs, & sine aqua & igne, vel in pane fermentato, & calice ligneo, & super altari non consecrato, ac in priuatis locis sine licentia Episcopi celebrarunt, missamq; pro requie defunctorum promulgatam, pro viuis celebrarunt hominibus, vt illi mortis incurrerent periculum, Eucharistiam ob ebrietatem ac voracitatem euomuerunt, ac ob negligentiam ipsorum aliquid sanguinis stillauit in terra, & in altari, aliquoties insuper celebrando corpus & sanguinem Domini non percipiebant, super rebus aptis ad faciendum sortilegia, & ad illum effectum tantú vnam, vel plures missas scienter celebrarunt, adhibitis nefarijs precibus, & verbis superstitiosis, in custodia Eucharistiæ desides. Commendatumq; sibi infirmum baptizare noluerunt: beneficia plura possident, quorum aliqua patres eorum nullo mediante possederunt, & in pluribus eorum intrusi sunt, viuis eorum possessoribus, & occasione laicæ recognitionis, non requisita Episcopi audientia, beneficia Ecclesiastica sibi presumpserùt vendicare, & in nullo beneficiorum residunt, cumque parochiales Ecclesias habeant, intra annum non fuerunt promoti. Officium insuper diuinum, prout tenentur, non recitarunt: negociatores, ac alienæ rei conductores, proxenetæ illicitorum contractuum, laicorum ministri, ac in rebus eorum procuratores existentes, tabellionatus officium exercentes, ac leges & physicam audientes, villarum procurationes suscipientes, ac Principum & sęcularium virorum iusticiarij, contra Ecclesias, à quibus beneficia obtinent, aduocati, vel procuratores extiterunt. Instituti hæredes rogati de restituendo hæreditatem incapaci, tacitam fidem dederunt. Calumniatores, maledici, venatores, ioculatores, goliardi, seu buffones. Carnificum seu macellariorum, aut tabernariorum officium publicè & personaliter exercentes. Aleatores, ac bona Ecclesię dilapidantes: publicis spectaculis,

ac clandestinis nuptijs intereſſentes, nuptias ſecundas benedicentes, virgatis ac partitis & alijs prohibitis veſtibus publicè vtentes, ac comã nutrientes ſiue relaxantes, ebrij, fornicarij, concubinarij, ac matrimonium de facto contrahentes. Monialibus & ſpiritualibus filiabus ſe commiſcentes: ſtupri, incæſtus, adulterij, ac criminis nefandi rei, ſacrilegi, vſurarij, à manifeſtis vſurarijs oblationes recipientes, eoſq́ Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradentes, fures, ſimoniaci, periuri, ac falſi teſtimonij rei, homicidæ, venefici, parricidæ, & per aſſaſsinos alios interfici mandantes, truncationesq; membrorum per ſe facientes ſeu iudicantes, duellũ alijs ſpontè offerentes, ſeu oblatũ ſuſcipientes, naues ad pugnam gubernantes, & conflictum perſonaliter exercentes, alioſq́ ad pugnam incitantes, violentiæq; illatores, literas ad alios directas aperiẽtes, & aduerſarijs oſtendentes. Eccleſiaſticos viros, vt ſua reſignent beneficia, ac ne citati ad curiam accedant, capientes. Incendiarij, ac raptorum & Eccleſiarum violatorum non ſatisfacientium, ſepulturis interesſentes, eorumq́ue eleemoſynas recipientes, ac de eorum rapina participãtes. Sortilegi, conſulenteſq́ue aruſpices, incantatores, ariolos, augures, ſortilegos, ac eos qui artem magicam profitentur, & peccatores, qui ſibi confeſsi fuerunt, ſigno, aut verbo, prodentes, blaſphemi, apoſtatæ, ſchiſmatici, hæretici, ac hæreticis receptatoribus, defenſoribus, & fautoribus eorum Eccleſiaſtica adhibentes Sacramenta, ac eos Chriſtianæ ſepulturæ tradentes, & eorum eleemoſynas ac oblationes recipientes. Falſarij, conſpiratores, ac læſæ maieſtatis rei, ſeq́ue de ſuis criminibus gloriantes. Quare peto, præmiſſorum habita informatione ſummaria, eos citari perſonaliter, aut capi, ab Eccleſijs, ad quas confugerunt extrahi, incarcerari, tortura ſiue iuramento præmiſsis interrogari: confeſsionibus proprijs, aut teſtibus conuictos ab ingreſſu Eccleſiæ interdici, ſuſpendi, beneficijs priuari, ac bonorum publicatione puniri, verberari, in exilium mitti, deponi, ac in arctum monaſterium detrudi, in perpetuum carcere damnari, ac exigentibus culpis, aut data incorrigibilitate degradari, ac ſæculari curiæ tradi, pœnisve alijs pecuniarijs, vel corporalibus, canonicis, vel ſynodalibus, conſuetudinarijs, ſiue arbitrarijs puniri, aliquo lapſu temporis non obſtante. Deficiente verò legitima probatione, ob vulgatam infamiam, graue ſcandalum, vehementem ſuſpicionem ex teſtium dictis obortam illis purgationem indici, in qua ſi defecerint, vti conuictos puniri. Si verò capi non potuerint, abſentes eos pœnis damnari cõdignis. Pro quibus omnibus, ac in neceſſarijs eorum, veſtrum imploro officium, ac expenſas proteſtor, & peto.

Coram vobis Domino N.

CAPVT II.

1 *Denunciationes coram iudice fieri expedit.*

2 *Tabellionum corruptus animus delictorum correctionem impedit.*

Quo-

QVoties enim ad expurgandam Ecclesiasticã Rempubl. facinorosis clericis alicuius eorũ flagitium * nunciandum est, decet vt id in præsentia iudicis fiat. Sic enim & iudex ipse perpendere poterit, quæ sit personæ qualitas, contra quam denunciatio fit: quæ insuper delicti species ac grauitas, vt iuxta illam, quæ futura sunt ordinet, ac præcipiat, intelligatq;, quo animi motu, quavê certitudine delicti, fiscalis suus, aut quiuis alius denunciaturus accedit: & an etiam negocium id, de quo agitur notario, qui tunc se illi offert, tutò committi valeat. Non enim in criminalibus causis minima cura iudicis debet esse personam notarij eligere, ac variare iuxta casuum & negociorum occurrentiam, cùm præcipuè inter plures optio datur. Multum nonque impedit delictorum correctionẽ tabellionũ animus corruptus [b] precibus, aut precio, seu particulari quadam affectione, vnde sæpius causarum secreta reuelant, testes negligenter, & non vt decet, examinãt, & iudices ipsos varijs persuasionibus & fictionibus ad suæ prauæ intentionis tramitem inclinare satagunt, aut aptis importunitatibus oppugnat, eorum insuper torpore & segnicie (cùm à iudicibus seu fiscalibus in similibus copia, & reorum pauperum defensio. Oportebit etiam de omnibus curiæ tabellionibus diffidere, quãdo illos certioraturos malefactorem de his, quæ geruntur, iudex probabiliter suspicatur, extraneũq; quærere notarium, quo præsente denunciatio fiat, & per quem summarie informationis testes examinentur, ac mãdatum capturæ subscribatur. Proderit præterea quod Iudice præsente denunciationes fiant contra reos: nam ex hoc ipse facilius illorum memoriam conseruabit, & melius rationem criminaliũ causarum, & status earũ ab officialibus exiget, nec eis licebit, aliquorũ prosequi causas, & reliquas pro arbitrio silẽtio præterire.

1 a 2 b

IVdicis fiat. Vide multa lectu nõ indigna, quæ de hac denunciatione: quæ coram iudice facienda est, circa quam huius capitis argumentum versatur. Scripta per Angel. in tract. malefi. in verbo, *Nec non ad denun.* Bosi. in locupletissimo illo delictorum tracta. tit. de denunciatione. pagin. 101. Iulius Clar. lib. 5. recep. senten. §. fin. quæst. 3. & 7. A

Tabellionum animus corruptus. Dolus æquidem, & tabellionum imperitia, destruit mundum: & multorũ conscientias in magno discrimine constituit, vt singulariter scribit Bald. consil. 6. incipien. Viso testamento. lib. 2. Et ex notariorum imperitia plurima damna, & litiũ occasio oritur. Ita scribitur in sacro concilio Tridentino, sessione. 22. c. 10. de reformatione. Quapropter iustissimè ibi decretum est Notarios imperitos, vel in officio delinquentes, priuandos, vel ad tempus suspendendos esse, ab Episcopo tanquam Apostolicæ sedis delegato. Ex quibus iustissimè defenditur decretũ ab Illustrissimo Toletano Præsule factum: quo statutũ est, quod nullus Notarius Apostolicus, fungatur munere suo, in hoc amplissimo Archiepiscopatu, nisi prẽuio examine, approbatus B *Contra Notarios.*

fuerit ab ipso, vel ab iudicibus sui senatus, qui semper floret viris integerrimis, & omni laude dignissimis.

Et multa contra tabelliones & Notarios tradit Ripa in.l. Centurio.num.83.ff. de vulgar. Cagno. in.l.si librarius.num.2.ff. de regu. iur.Neuiza.consi.28. num. 11. & 12.Iasi.consi.37.col.2.lib.4.Iacob. Menoch.consi.38.num.138.vol.1. & Antonius Tessara peculiari libello, cui titulum fecit de erroribus notariorum.

Contra nonnullos receptores curiarum Ecclesiasticarum.

Nec minus quã notarij,impedire solent delictorũ condignã punitionẽ, nonnulli receptores Ecclesiasticarum curiarũ, qui sic iure optimo nuncupãtur,cũ receptores sint munerum, & delinquentiũ receptatores, nec non fabricatores iniquitatuum:canes sunt ferarum, & ciuium deuoratores. Qui muneribus & donis corrupti,facinorosos homines, & publicos peccatores tuentur, & probos & bonis moribus imbutos, si nihil eis tribuunt. Infamant,& persequuntur. Quod si crimen aliquod, antequam ad iudicis aures perueniat, ipsi nouerint:sæpenumerò illius causam de plano iudicant, & non sine plena manu. In reorum informationibus innumera crimina perpetrare solent:nam aliquando testes in suũ fauorem deponentes, longe repellunt asseuerantes, illud omittendũ esse,quousque pro illis ferant testimonium. Si verò nullam culpam inueniunt,vt salarium itineris reportent,ex capite in testium depositionibus asseuerant,scandalũ saltim ortum fuisse:ex obiecto crimine,quasi hoc alicuius foret momẽti,non probata legitima causa scandali,præsertim apud optimos iudices, & Deum timentes. Inquirunt isti aliena crimina, cum ipsi grauissimis celeribus irriti sint. Quibus illud Salustij obijci potest. *Qui in alterum dicere paratus est, vitio carere debet.* Et vt egregiè cecinit ille.

Tollere festucam, si vis de fratris oculo,
Quæ tua cõturbat, lumina tolle trabẽ.

Et Horatius:

Cum tua peruideas oculis mala, lippus inunctis,
Cur in amicorũ vitijs tã cernis acutũ.

Tẽpus æquidẽ mihi deficeret, si sigillatim omnes ipsorũ iniquitates recensere. Censeo Christianæ reipublicæ vtilissimũ fore, vt istis hominibus ab Ecclesiasticis tribunalibus expulsis,testes in criminalibus causis,præsertim grauioribus coram iudicibus examinarentur, quod iuri communi consonũ est l.Apud eloquentissimũ. C.de fidei instr.tradit latè Calagur. Episcop. reg.757.vbi ipse annotauit,Iacob. Menoch.in tract.de recup.possess. 15.remed.q.26.n.336.& latissimè doctissimus Auend. de exequed. mand.Regũ.2.par.c.17.vbi regulã istam, cũ vndecim limitationibus constituit. Vel oporteret, quod in singulis tribunalibus,vnus velduo clerici viri probi,& integerrimi ad munus,hoc assignato cõpetenti salario eligerẽtur,qui cum alijs curię officialibus debito tempore sindicarentur.Nec dicta mala medẽtur, si testium examen (prout nunc fit) priuatis locorum clericis committatur: nã cùm ex proprio munere hoc illis non incumbat, negligentissimè in his se gerũt,quia frequẽtissimè ipsis absentibus,& prorsus ignorantibus, testes ab receptoribus examinantur:nec iudice commissionis opus est,nisi ad solã subscriptionem factæ informationis.

Offi-

Officiali, ac Vicario generali.

CAPVT, III.

1 *Differentia ſit ne aliqua inter Officialem vel Vicarium.*

2 *Officialis vt corrigere & punire crimina poſsit, poteſtas expreſſa ſibi eſt committenda.*

3 *Officialis ex generali mandato poteſt inquirere.*

4 *Compoſitio officialis Epiſcopi, facta ſuper crimine, an Epiſcopo præiudicet.*

5 *Antiquo iure de diaconorum cauſis tres Epiſcopi cognoſcebãt, de cauſis verò presbyterorum ſex.*

6 *Epiſcopi vel eorum officiales per ſe hodie de cõſuetudine de clericorũ cauſis criminalibus cognoſcunt.*

7 *Solennitas, quæ hodie ex Tridentino concilio in clericorum degradatione obſeruanda eſt.*

1 HI duo termini Officialis ac Vicarius, inter ſe differunt,, vt notat Guliel mus in Clemen. 1. de officio vicar. quem refert Federic. de Senis in concil. 302. incip. Reuerende pater dicitur in iure. in col. fi. Nam quicquid poteſt officialis, poteſt & Vicarius, ſed non cõuertitur: & Officialis non habet poteſtatẽ circa actus ſpirituales extraiudiciales, quia illud pertinet ad Vicarium in ſpiritualibus, & Vicarius poteſt punire & corrigere [a], non tamen Officialis. Quãdo autẽ Epiſcopus vnum ſolum Vicarium conſtituit, credit Feder. vbi ſuprà, quod tranſit in eum, quicquid tranſit in officialem, & quicquid tranſire potuit in Vicarium in ſpiritualibus. Ioan. And. tamen in addit. ad ſpecul. in Rub. de officio Vicarij, dicit quòd iſta vocabula ſunt ſynonima, & ſic idem eſt dicere Officialis, quod Vicarius, & quod dimittenda eſt iſta diuerſitas vocabulorum conſuetudinibus patriæ, quem refert Barbat. in Clemen. Et ſi principalis de reſcript. in. 1. col. qui dicit, quod iſta opinio Ioan. Andr. videtur verior, & ſic quod nulla ſit differencia in effectu, ſed ſolùm in nomine, reiecta opinione Guliel. vbi ſuprà, qui nititur facere differẽtiam inter ea, quæ ſunt gratiæ, & iuſtitiæ & iuriſdictionis volũtariæ, prout latiùs ipſe refert. Præter alia autem, quæ in his, qui 2
creandi ſunt Officiales adeſſe debent, tanquàm quibus totius diœceſis moderatio, ac regimen committenda ſunt, aut ſaltem committi ſolent (licèt verius ij coadiutores, non verò excuſatores Epiſcoporũ eſſe deberent) vt crimina corrigere & punire poſſent, pœnamq; depoſitionis infligere, nõ ſufficit quod ſolùm aliquis in Officialẽ creetur, ſed requiritur quòd ſibi expreſsè prædicta committantur, vt ſanxit Bonifacius huius nominis Pontifex. 8. in cap. licet, de officio Vica. lib. 6. Sufficeret etiam iuxta gloſ. ibi, quòd expreſsis aliquibus caſibus ex requirentibus ſpeciale mandatum, cætera ſub generali clauſula committerentur. Aduerte tamen quod talis officialis ex generali mãdato poſſet inquirere, vt notant Ioan. Mona. Lapus, & Domin. cõtra Ioan. And. ibi, & vide notabile verbum in iſta materia per Marian. in. c. Qualiter. lo. 2. de accuſa. quæſt. 5. artic. 13. quod refert Felin. in capit. Non poteſt de re iudica. in. 4. col. vbi dicit, quod licet Vicarius Epiſcopi ex generali mã-

dato non potest punire, tamẽ sicut potest inquirere, vt suprà, ita possit inquisitũ absoluere absque alia relatione ad superiorẽ: & dicetur facta inquisitio & absolutio ex potestate ordinaria Vicarij, quę nó impeditur, per. d. c. licet. quod dicit dictũ peregrinũ, & nunquã obliuiscendum. Et quãuis Ripa in. l. qui condẽnare. in. 3. col. n. pen. ff. de re iud. referat hanc conclusionẽ Marian. & Felin. & dicat q̃ ista decisio nó videtur vera, quia Vicarius non prohibetur cõdẽnare criminosos, fauore ipsorũ delinquentium, sed defectu potestatis iurisdictionis. Vnde cũ Vicarius careat potestate, nó videt quomodo possit absoluere. Ego credo eorũ opinionẽ esse verã interminis, in quibus ipsi loquũtur, quia dicunt, q̃ sicut permittitur Vicario facere inquisitionem ad effectũ remittendi culpabiles inquisitos ad Episcopũ, sequendo decis. Rotę. 66. in nouis. ita si post inquisitionẽ inuenerit eos innocẽtes, potest absoluere. Nam in isto casu sentẽtia absolutoria Vicarij nõ est à crimine, vnde nõ operatur exceptionẽ rei iudicatæ, ad quã pronunciandã necessaria esset iurisdictio, sed est solũ absolutoria ab inquisitione per eũ formata, ad quam sufficit eadẽ potestas, qua potuit inquisitionẽ formare, & eundẽ quẽ absoluit ad Episcopũ remittere, si fuerat inuentus culpabilis. Et isto modo nõ obstat regula negatiua. Quod qui non potest condẽnare, nõ potest absoluere: in qua etiã videtur fundari Ripa, dũ
4 impugnat prędictos doctores. An autẽ quãdo officialis Episcopi fecit expositionẽ pecuniariã super adulterio posset præiudicare Episcopo, quominùs posit iterũ cognoscere, & debita pœna Clericum criminosum punire: vide Paul. de 5
Cast. cõs. 368. notandũ in. 1. volu. & si quisquã dubitauerit, cur tantorũ ac tam grauiũ criminũ causas, corã solo officiali Episcopi tractãdas, ac ab eo definiẽdas proposuerim, cũ antiqua iura Aegatensium & Carthaginensium conciliorum statuerint, diaconum à tribus Episcopis vicinis, presbyterum à sex, audiẽdos esse, vt habetur in capit. Si quis tumidus. cum duobus seq. 15. q. 7. præcipuẽ, cum illa tria capitula intellexerit Archidiac. ibi, in causa criminali, in qua proceditur ad depositionẽ, prout sunt in hac nostra denũciatione plura crimina depositione digna. Huic dubi- 6
tationi satisfaciẽdo dicimus, quod de cõsuetudine audiunt Episcopi per se, vel per Officiales suos causas criminales Clericorũ suorũ: vt notat Specu. tit. de accusatio. in. §. Quarto loco: cuius meminerunt Ioan. And. & Dom. Philip. in. c. degradatio, de pœnis. lib. 6. Vnde solus Episcopus sine numero aliorum Episcoporũ potest Clericũ verbaliter deponere, vt notãt ibi, Domi. & Philip. In criminibus autem illis, in quibus procedendũ est ad actualẽ degradationẽ, tunc adhibendus est numerus Episcoporũ, de quo in dictis iuribus in examinatione & definitione causæ, & ad pronunciandã illam verbalem depositionẽ, quæ debet præcedere actualẽ degradationẽ, vt notãt Domi. & Phil. in. d. c. degradatio. & scribitur in lib. Põtif. fol. 203. col. 4. Hodie verò in Concil. Triden. 7
in. 3. sess. celebrata anno Domini 1551. canone. 4., statutũ est, quod liceat Episcopo seu eius Vicario procedere in dictis criminibus

etiam

etiam ſine requiſito numero Epiſcoporũ: ſubrogatis tamẽ loco eorũ totidem Abbatibus vel perſonis in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutis, prout habetur in decreto dicti cõcilij tenoris ſequẽtis: Epiſcopo per ſe ſeu illius Vicarium in ſpiritualibus generalem cõtra Clericũ in ſacris etiã presbyteratus ordinibus conſtitutum, etiã ad illius condẽnationem, nec nõ verbalẽ depoſitionem, & per ſeipſum etiã ad actualem atq; ſolennẽ degradationẽ ab ipſis ordinibus & gradibus Eccleſiaſticis in caſibus, in quibus aliorũ Epiſcoporum præſentia, in numero à Canonibus definito requiritur, etiã abſq; illis procedere liceat, adhibitis tamẽ & in hoc ſibi aſsiſtẽtibus totidẽ Abbatibus vſum mitræ & baculi ex priuilegio Apoſtolico habẽtibus, ſi in ciuitate aut diœceſi reperiri, & commodè intereſſẽ poſsint. Alioquin alijs perſonis in Eccleſiaſtica dignitate cõſtitutis, quæ ætate graues, ac iuris ſcientia commendabiles exiſtant.

ANNOTATIO.

A Dde plura quæ de Officialis, nec nõ Vicarij generalis iuriſdictione, & poteſtate, quæ ſcribit Ab. in c. ſi quis cõtr. n. 30. vbi Feli. & Doct. de foro cõp. Rot. deci. tit. de officio Vicarij in nou. vbi ampliſsima additio Sylueſt. in ſumm. in verbo, Vicarius. q. 4. Petrus Rebuff. in pract. benefic. 1. parte, tit. de Vicarijs Epiſcopo.

A *Punire & corrigere.* Eſt ſanè peculiare munus Epiſcoporũ, vel Vicariorũ ſuorũ generaliũ, ſubditorum crimina, & ſcelera punire, eorumq; vitia redarguere, & quod ab eis ſummè cauendũ eſt, ne Clerici præſertim curã habẽtes animarum, criminoſi ſint, & inhoneſtam vitam agant, vel prauis & corruptis ſint moribus. vt in Cõci. Trid. ſeſ. 14. in proœ. de refor. & ſeſ. 6. c. 3. de reform. Iure igitur generalis hæc delictorũ denũciatio, corã Vicario generali proponitur, cùm ipſe ex munere ſibi cõmiſſo, puniendi & corrigẽdi hæc crimina ampliſsimã iuriſdictione & poteſtatẽ habeãt. c. licet. c. irrefragabili. de officio ordinarij. c. de perſona. 11. q. 3. Cõci. Trid. ſeſ. 24. c. 20. de reforma. vbi interdictũ eſt Decanis, ſeu Archidiaconis, vel alijs inferioribus iudicibus, criminales cauſas etiã viſitãdo iudicare. Quæ poteſtas & iuriſdictio nõ ſolũ eis cõpetit aduerſus clericos (quos ſeculares appellamus) verũ cõtra regulares, ſi extra clauſtrũ vitã agentes, delictum aliquod fuerint perpetrati. Cõci. Tri. ſeſ. 6. c. 3. de reform. nec iuuari poſſunt Clerici, ad effugiendã hãc ordinariam iuriſdictionẽ, ſub prætextu immunitatis, aut exẽptionis, nõ obſtantibus quibuſcunq; conſuetudinibus, aut cõcordijs etiã iuramẽto confirmatis. vt in. d. cõcil. ſeſ. 14. c. 4. de refor. Imò ad defendendã ſuam iuriſdictionẽ procedere poſſunt ordinarij, cõtra eã turbantes & impediẽtes, etiã ſi fuerint exẽpti, vt egregiè ſcribit Innoc. in c. dilectus. de pœnis. quẽ ſequitur Step. Aufrer. in tract. de poteſt. ſecular. ſuper Eccleſ. perſonas. n. 23. Ioan. Rojas, Valẽtinus Inquiſitor in tract. de hæreticis. 1. p. nu. 555. cũ ſequenti aſſeuerans, q; cùm ipſe eſſet Epiſcopatus Pãpilon. Vicarius generalis, ita in forenſibus cõtrouerſijs obtinuit, cõtra Canonicos regulares illius Eccleſiæ, & contra quoſdã monachos diui Ber-

nardi. Ipſe quoq; Inno. ſingularẽ ſententiam receptã vidi cõtra moniales exẽptas, quę mulierem nuptam, intra clauſtra monaſterij iniuſtè detinebant: & hac ratione, iuſtiſſimè iudex ordinarius cõtra ipſas cenſurijs Eccleſiaſticis proceſsit: quouſque mulier ipſa, marito fuit reſtituta, idemque in ſimilibus caſibus erit obſeruandum.

Nec poſſunt Clerici, aut laici, in criminibus mixti fori, fugere ab hac ordinaria Eccleſiaſtica iuriſdictione, etiam ſi allegent ſe habere certos & peculiares iudices, per literas (quas conſeruatorias nuncupant) vt eos à moleſtijs & iniurijs defendãt (vt moris eſt) dictæ nẽpè literæ, cũ quibuſcũq; clauſulis, aut decretis nullius momẽti ſunt. Cõci. Trid. ſeſ. 14. c. 5. de refor. Excipiũtur tamẽ generales Vniuerſitates, ſeu Collegia Doctorũ, vel Scholaſticorũ, vel regularia loca, aut hoſpitalia actu hoſpitalitatẽ obſeruãtia: quorum perſonæ ſuis priuilegijs & exemptionibus, circa iuriſdictionem ſuorum iudicum conſeruatorum, frui minimè prohibẽtur.

Sed dubium egregium, & in praxi frequentiſsimum, nec alienum à noſtro inſtituto ſe offert, vtrùm dicti cõſeruatores Vniuerſitatum, vel religioſorum, aut piorum locorum, poſsint de omnibus cauſis, cuiuſcunque conditionis cognoſcere, & dubium facit Innocentij Quarti Pontificis Maximi conſtitutio in .c. 1. de offic. deleg. li. 6. qua his iudicibus conſeruatoribus, tantùm conceſſum eſt, vt de manifeſtis iniurijs, & violentijs cognoſcãt: nec ad alia quæ iudicialem indaginẽ exigunt, ſuã poſſunt extendere poteſtatẽ. Idem decretũ eſt in. c. fi. illo titulo. Quòd ſi præſcriptam formã fuerint tranſgreſſi, eo ipſo per annum ſuſpẽſi ſunt. Imò & quod non vulgarẽ difficultatem habet Regia conſtitutio prima. tit. 8. lib. 1. ord. nou. definiuit, minimè poſſe iudices conſeruatores id tranſgredi, etiam ſi vberior poteſtas & iuriſdictio in reſcripto conceſſa fuerit: q; ſi ad vnguẽ non ſeruauerint pœna amiſsionis, naturalitatis, horum regnorum puniuntur.

Veriùs tamen videtur, non eſſe prædictis iudicibus prohibitum, de alijs cauſis, vltra violẽtias & manifeſtas iniurias cognoſcere: ſi in literis Apoſtolicis, illis fuerit indultum, quod ex eo manifeſtè patet. Quia Summus Eccleſiæ Præſul cauſas ad Eccleſiaſtica tribunalia expectãtes, auocare poteſt, & alteri terminandas committere. vt in c. noſtrã. de appell. c. paſtoralis. §. præterea. de offic. deleg. c. Eccleſia. in. 2. in verbo: *Nos quidquid*. vt lite pend. Cõci. Trid ſeſ. 24. c. 20. de reform. conducit. text. in. l. iudicium ſoluitur. ff. de iudi. tradit vltra alios latiſsimè D. Couar. in pract. q. c. 9. Et iſtorum iudicum poteſtas à literarum facultate dependet. cap. recepimus. §. porro. de priuileg.

Nec refragatur tex. in. c. 1. quia loquitur quando conſeruatorum poteſtas eſt limitata. Secùs verò ſi ampla tribuatur iuriſdictio, quia tunc impugnè ea vti poſſunt. Qua propter illus text. deciſio, ferè hodie inutilis eſt, cùm amplior forma recepta ſit, vt ſcribit Ioan. Andrę. ibi in caſus poſitione, & ibi etiam Archi. & Domi. idem Domin. in. d. cap. fin. §. conſeruatores. Petrus Rebuffus in. l. 48. in fine. ff. de verb. ſignif.

Nec

Regiæ constitutiones 1. & 5. tit. 3. li. 1. ordi. noui explicantur.

Nec minus aduersatur præcitata Regia lex prima dispones, nõ esse alicuius valoris iurisdictio, quæ contra dictam prohibitionem concessa fuerit. Quia interpretanda est in casu d.c.1.cum quo concordat: vel quando talis concessio ten deret in præiudicium Regiæ & sæcularis iurisdictionis: non verò quando ea iurisdictio daretur tantum inter Ecclesiasticas personas, quarum causæ coram iudicibus Ecclesiasticis sunt tractandæ, vt in.c. si diligenti. de foro comp. cũ alijs Regiæ lex. 57. tit. 6. part. 1. Vel si causa esset Ecclesiastica, vt in Clem. 2. de iudi. l. 56. tit. 6. eadem part. 1. His nempe casibus, Põtifex Summus liberã potestatẽ & iurisdictionem obtinet, nec Regia potestate potest impediri. c. nouit. de iud. l. 5. tit. 3. li. 1. ordin. noui. & ꝙ iste sit verus, & germanus intellectus. d. legis, ex verbis ipsius colliges: cùm dicit: *Los conseruadores dados, y diputados por nuestro muy Santo Padre, no sean osados de perturbar la nuestra iurisdicion seglar, ni se entremetan a conocer, ni proceder, &c.* Intelligenda quidem lex est inter laicos: & exceptio, quę statim sequitur ibi. *Salvo de injurias y offensas manifiestas, y notorias, que suelen ser hechas a las yglesias, o monasterios, y personas Ecclesiasticas.* Interpretanda est respectu laicorum.

Vnde ex illa lege singulariter colligo, iudices conseruatores religiosorum, vel mendicantiũ, posse non solùm cõtra Clericos, stante dicto decreto Cõcilij Trid. procedere: sed cõtra laicos, pro manifestis iniurijs, vel violẽtijs personis Ecclesiasticis illatis, quãuis rei sint, quia minimè ex hoc defraudatur Regia iurisdictio, cũ talia crimina mixti sint fori. c. cùm sit generale. de foro compet. l. 58. ti. 6. p. 1. l. 4. ti. 18. ead. par. & cum dicta Regia lex. 5. tit. 3. lib. 1. ord. Loquatur de laicis, in illis regulã constituat, exceptio qua permittitur conseruatoribus, de manifestis iniurijs, & violẽtijs cognoscere cõtra laicos dubio procul intelligẽda est, cũ exceptio semper ex regula profluat. l. nã quod liquide. 5. fin. ff. de penu. legat. & huic interpretationi non vulgariter suffragatur. l. 2. tit. 8. lib. 1. ord. noui. dicens: *Iuezes Ecclesiasticos ansi conseruadores, como otros qualesquier, no sean osados de exceder los terminos del poderio, que los derechos les dan en sus jurisdiciones; y si excedieren lo que los derechos disponen, y en la nuestra jurisdicion Real se entremetieren, y la atẽtaren, y usurpar, y entre legos, sobre causas profanas, &c.* Non certè inter Clericos, nec circa causas Ecclesiasticas lex illa aliquid diffiniuit.

Et nota, quòd tunc dicetur manifesta iniuria, & violẽtia inferri, vt pateat aditus iudicibus conseruatoribus contra laicos procedendi, quando monasterium vel religiosi sua possessione perturbãtur, aut eorum priuilegia exemptiones & immunitates violãtur. c. cum sit generale. de foro comp. ꝙ in qualibet oppressione locum obtinet. in cap. si clericus. eo. tit. Abb. & Doctores in d.c. cum sit generale. vbi Socin. num. 18. Lap. alleg. 58. & 72. & est optimus tex. in. capit. conquestus. de foro compe. vbi iudicibus Ecclesiast. permittitur laicos cõpellere, vt pro iniurijs & dãnis Ecclesiæ illatis cõpetenter satisfaciãt, & cõducit tex. quem ibi ad hoc not. Barb. in. c. licet. de pœnis, in verbo, *Exigunt.* Quia exigere

est ab inuito extorquere.l.lex fidei cõmiss. ff. de lega. 3. & est hodie egregia decisio Cõci. Trid. sess.22. c.11. de reforma.& in proprijs terminis huius propositæ cõtrouersię tenet Io.Lap. Hispanus vir magni nominis in rep. c. per vestras. de dona.inter vi.&vxo.§.sed pulchrà dubitatio.n.3.fol. magno. 181. Et ita nõ semel iudicatũ vidi,maximè hoc anno.1583. in fauorẽ religiosissimi, totoq; orbe celebratissimi Collegij Societatis Iesu,huius Cõplutensis populi.Nã cùm quidã ciues.oppidi de *Loranca*, vim dicto Collegio quibusdã suis prędijs intulissent,meo cõsilio quęrela huius oppressionis,& violẽtiæ, proposita fuit corã Vicario generali huius Cõplutensis curiæ, tanquã iudice cõseruatore, & licẽt rei personaliter citati,declinatoriã fori exceptionẽ proposuerunt, causa ad Regiam Pintianã curiã fuit delata,declaratum in ea fuit,nullam vim à iudice conseruatore illatam fuisse,& causa ei remissa fuit.

Hæc de cõseruatoribus mẽdicantium ordinũ,piorumq; locorũ:cõseruatores verò Salmãticensis,Pintianæ, & Cõplutensis Academiæ, indistinctæ de omnibus causis in fauorẽ Doctorum, vel Scholasticorum,cõtra laicos procedere possunt.l.8.tit.7.lib.1.dicti noui ordina.cùm dicit: *Que el Maestre escuela o su lugarteniente pueda conocer,y conozca de todas las causas tocantes a la dicha Vniuersidad, y a las personas del dicho Estudio,aũque no sean iniurias, ni fuerças notorias y manifiestas.*

Ego N. Presbyter.

CAPVT. IIII.

1 *Laici Clericos accusare nõ possunt.*
2 *Prælati cauere debent,ne officialiũ suorum officia sub annuo censu locent.*
3 *Fiscalis curiæ in principio officij iurare tenetur.*

CVM enim in curijs Ecclesiasticis officio fiscalis 1
functuri, vltra laicorum crimina,clericorũ etiã flagitia accusare,seu denunciare debeant, & laicis interdictum sit clericos accusare, [a] vt in.c.Laico.& in.c.Sicut Sacer.2.q.7.optimè faciũt Prælati, si Sacerdotes,aut in sacris saltẽ cõstitutos viros,similibus præficiũt offi cijs:illi nanq; nõ ea quę sæculares viri inuidia,ac infestatione, clericorũ flagitia accusabũt,aut iudicibus nunciabũt, & vitia solũ persequẽtes, reorũ personas tanquã in eadẽ sorte Dñi vocatas nõ abhorrebunt.Fiet insuper,vt ad occultãda crimina,non sic facilè muneribus corrũpantur. Quod tandẽ prudenter statutum inueni inter Constitutiones Cæsaraugustanę Prouinciæ,cuius est Ecclesia nostra Calagurritana,in tit. de procurat. in constitu.penul.tenoris seq.Nullus de cætero procurator fisci admittatur, nisi in sacris sit ordinibus constitutus, suffraganeis nostris, & eorum officialibus cõtrarium faciendi potestatem omnimodã adimẽtes.Debent tamẽ Prælati cauere 2
ne similia officia illis vel alijs sub annuo cẽsu locent. [b] Nã dum hoc b
fit,feruent vitijs omnibus reipublicæ,Clericiq; ac laici facinorosi,nõ vitæ emẽdatione,sed pecunię præstatione canonicam vltionem effugiunt, quam promerentur, sicque dum quid offerre possint, habeãt, quod in eis aliquid puniri possit, non timent.Cùm præterea synodalium testium vsus in simul cũ ipsa

syno

ſynodorũ celebratione (nõ paruo Chriſtianitatis diſpendio) perierit, & eorum loco in ſingulis diœceſibus ij, quos fiſcales vulgus appellãt, creati videantur, nõ minima debet eſſe prælatorũ cura, vt ad huius officij onus & exercitiũ prudẽtes, fideles, ac ſolertes viros eligãt, qui ſubditorũ ſuorũ ſpiritualia vulnera valeãt inueſtigare, illaq; iam nota, & probatione nõ difficilia prælatis eiſdẽ, aut ſuis Vicarijs reuelare ignauia nõ differãt, aut perfidia
3 d ſimulẽt. Et vt hoc diligetius obſeruent, aduertãt ſemper Prælati, ſeu eius Vicarij in creationibus talium fiſcaliũ, vt eos faciãt ante om-
c nia iurare [c], quod officiũ ſuum fideliter, diligenter, & legaliter exercebunt. Cũm enim tales cenſeãtur publici denunciatores, tenentur in principio ſui officij iurare, vt notat Angel. in l. ſi vacantia. de bon. vacan. lib. 10. quem refert Præpo. in c. de accuſat. 2. q. 8. col. 65.

A *Ccuſare*. Videlatẽ Prępoſitũ in c. laicos. n. 4. 2. q. 7. glo. Abb. & Doctores in c. ex parte. de teſtib. l. 3. tit. 2. li. 1. noui ord. Idq; egregiè in cõcilio Prouin. Toleta. celebrato anno. 1566. act. 2. c. 11. his verbis definitũ eſt: *Fiſcales ab Epiſcopis deputentur, qui vel Sacerdotes ſint, vel intra ſex menſes ad ſacrũ ordinẽ, intra annũ ad ſacerdotiũ promoueri poſsint, & promoueãtur. Alioqui ad vſum proprij muneris nequaquã admittãtur.* Et duas rationes, propter quas laici à clericorũ accuſationibus repelluntur. Scribit Ioã. Croc. in tract. de teſtib. n. 59. Hieron. Gig. in tract. de crimine læſæ Maieſt. in rubr. quomodò & per quos crimẽ læſæ Maieſt. prob. quæſt. 15. Poſſunt tamen laici in aliquibus criminibus Clericos iure optimo accuſare. Primò, in crimine hęreticę prauitatis. c. Sacerdotes. c. oues. 2. q. 7. Secundò, in crimine læſæ Maieſt. c. ſanè. 15. q. 3. glo. in ſumma. 2. q. 7. & ibi Præpoſ. Archid. Bellam. & Cardi. à Turrecrem. in. c. 1. ibi. Tertiò, in crimine dilapidationis. c. nõ liceat. 7. q. 2. & hoc inter doctores cõmuniter receptũ eſſe teſtatur. Fe. cõſ. 183. n. 3. Iul. Clar. in pract. crim. §. fi. q. 14. verſ. Propter reuerentiam. Quartò, quãdo laicus ſuã vel ſuorum iniuriã proſequitur. c. omnibus. 4. q. 7. c. de cętero. de teſtib. & licẽt Archi. in ſumma. 2. q. 7. in ea ſit ſentẽtia, vt exiſtimet, id procedere, quãdo ciuiliter agitur: ſecus verò ſi criminaliter. Sed veriùs Hoſti. in d. c. de cętero. contrariũ cenſet ſcribens, permiſſum eſſe laicis Clericos accuſare, tã ciuiliter quã criminaliter, ſi ſuã vel ſuorũ iniuriam proſequãtur: cui ſe ſubſcribit Prępoſi. in c. quod verò. 2. q. 7. col. 1. allegãs text. in. c. Maximianus. 81. diſt. Quinto, nõ eſt locus regulæ in crimine ſimoniæ. tex. in. c. tãta. de ſimo. Sextò, in crimine ſacrilegij. tex. in. §. qui autẽ. 17. q. 4. Septimò, quãdo ſemel laicus admiſſus fuit ad accuſandũ Clericũ, quia poſteà non poteſt repelli. Ita ſcribit Aug. Ber. in c. 1. n. 4. de accuſat. quod manifeſtè iuri contrariũ eſt: nã cùm iſte fauor, qui in hoc verſatur in fauorẽ totius ſacerdotalis ordinis fuerit introductus, minimè in eius præiudicium & pernitiem Clericorũ laicos ad eos accuſandos aduerſus ſacras cõſtitutiones magno conſilio æditas admittendos eſſe cẽſeo. Octauo, & vltra ſupradictos caſus illud cẽſeo notatu dignum, quod ſpeciali iure ſancitum

Decem traduntur caſus, quibus laici clericos accuſare poſſũt.

citum est, parochianos posse proprium sacerdotẽ & rectorẽ denuntiare, cũ sua intersit habere bonum pastorẽ, & ab omni scelere immunem. In hoc æquidẽ doctores omnes conueniũt, teste Arch. in c. illa. n. 7. de accusat. & est communis sententia, si credimus Iulio Claro. d. §. fi. q. 7. idẽ profitetur ipse Aret. in c. ex parte. de testib. Scribit tamen circa hoc eleganter Host. in tit. de inquisitione. §. 2. ver. vt autẽ. quod Prælati non debẽt passim, nec frequenter recipere eas cartulas, quas rustici cõtra rectores suos clãculo offerũt: nec tamẽ debẽt esse nimis increduli: nam solent hę manifestationes non vulgarẽ commodã & vtilitatẽ reportare, si iudex maturo cõsilio & prudẽtia veritatẽ indagauerit, vel saltim legitimã causam inuenerit, vt seruato iuris ordine ad inquisitionẽ criminis deueniat. Nõ tamẽ superdictis capitulis aliquo modo procedendũ est, etiã si in ipsis copia testium exhibeatur: tũc quia incertus est illorũ auctor, unc etiam quia capitula illa extraiudicialiter fuerũt producta, ꝙ si aliter fieret processus esset ipso iure nullus. Ita scribit Iul. Cla. in pract. §. fi. q. 5. vers. Scias enim. dicẽs apud suos ita seruari. Nono limita, quãdo crimen esset notoriũ. c. cum dilectus. de purg. can. Abb. in. d. c. de cætero. vbi Feli. n. 6. de testib. Quintil Mãdosi. vir doctissimus in anno ad Lap. alleg. 11. litera E. Decimo limita, in patrono laico, qui presbyterũ dilapidantẽ bona iuris patronatus accusare tenetur, c. cõstitutũ. 16. q. 1. gl. in c. filijs. 16. q. 7. tratid latissimẽ Cæsar Lãb. de iure pat. lib. 3. art. 2. q. 2. quẽ vide.

B *Locent.* Adde Caieta. in summa. in verb. officiorũ venalitas. Dom. Soto lib. 3. de iust. & iu. q. 6. ar. 4. Frat. Fran. à Vitoria in priuato cõsilio, quod de hoc argumẽto vernaculo sermone ędidit Mart. Nauar. in manuali confessorũ latino. c. 25. n. 7. & lege quę circa hoc longe lateq; scribit noster Bernardus Diaz de Luco, qui ob eius summã integritatẽ ingentẽ, vberrimãq; doctrinam dũ in supremo indicæ dictionis prætorio esset incorruptus senator, & summæ integritatis vir ob sinceriſsimã eius fidẽ, & sępius exploratã sanctitatẽ à Carolo V. huius nominis Cæsare, & primo Hispaniarũ Rege selectus, eodẽq; munere syncerẽ functus Calagurritanæ & Calciatensi amplissimis Ecclesijs ab ipso Cæsare Maximo designatus, tandẽ Põtificis Romani suffragio, vt reipublicæ Christianæ maximũ esset ornamentum Episcopi titulo fuit insignitus. Et paulò pòst cũ singulari pietate & religione põtificale munus exerceret ad impiorũ hæreticorum labes extirpãdas, ad Tridentinũ concil. fuit vocatus, quo incredibilis eius pietatis & religionis amplissimum præstitit testimoniũ. Qua ratione passim doctores eũ summis laudibus celebrãt, maximẽ Insignis D. Couar. in. 4. lib. decret. 2. par. c. 6. n. 14. iuris vtriusq; consultissimũ, meritò appellat, & doctissimus & obseruãtissimus Pręsul. Nũcupatur ab eodẽ li. 1. var. resol. c. 11. n. 5. & vir moribus de doctrina excellens in rub. de testa. 3. par. n. 26. & multis in locis practicã istã excellentissimã esse testatur, & eũ meritissimum pastorem Calagurritanæ Ecclesiæ nuncupat Petrus Auend. in capit. prætor. 2. part. cap. 5. numer. 26. Is inquam. in tractat. cui titulũ fecit, *Instruction de perlados.*

Ioann. Bern. Diaz de Luco.

cap.

cap.19.&.20. Iurisdictiones verò Ecclesiasticæ,siue facultates nominandi Vicarios in spiritualibus locari minimè licet, nec conductores per se ipsos,aut alij eorum nomine,ea munera possunt exercere, aliter cõcessiones etiã à sede Apostolica factæ subrectitiq; iudicãdæ sunt:ita decretũ est in Sacro Concilio Triden.sess.25.c.11.de reforma.In Concilio verò Prouin. Tolc.act.2.c.15.ann. 1565.iussissimè decretum fuit, vt Notariorũ Ecclesiasticorum, nec non promotoris fiscalis officia, & cætera alia quæ ad iurisdictionem Episcoporũ, & aliorũ inferiorum spectant, minimè vendãtur,vel locetur,alioqui si quis illius decreti transgressor fuerit, hac pæna mulctatur: nempè vt lucrum nõ acquirat:imò in animq; iudicio fabricæ Cathedralis Ecclesiæ restituere tenetur,& qui officiũ ita fuit assequutus, illo priuari debet,quod vtinam in omnibus tribunalibus seruaretur.

C *Iurare.* Adde Ang. in tract.maleficio.in verbo, Nec nõ ad denunciationẽ.col.2. Petrũ Foller.in practi.crim.in parte audiantur exceptiones.n.65.pag.162.Lod.in practi.crim.c.6.n. 11.Add. Bart. in.l. Diuus.ff.de custod.reorum.

Promotor seu fiscalis curiæ vestræ.

CAPVT, V.

1 *Fiscalis à Prælato vel iudice creatus loco officij iudicis succedit.*

2 *Iudex ex proprio officio procedens, infamia præcedente, cogere potest reum ad iurandum de veritate dicenda.*

OFficiũ huius fiscalis creati à prælato, vel iudice, loco officij iudicis succedit, & quod facit iste ex mandato iudicis, videtur facere ipse iudex,vt notat Præpo.in.c. de accusat.2.q.8.col.36.& col.39. Vnde non tanquã pars accusans debet iudicari.Pro quo optimè facit,quod notat Innocen. & alij, vt refert Felinus in col. 2.in ca. Cùm clamor.de test.quod quando persecutor inquisitionis est datus à iudice,ad ipsam inquisitionem prosequendam, tunc quia talis nõ est propriè pars, sed minister iudicis, ad eius instantiam possunt testes repeti,quia tunc potiùs iudicis officio repetuntur.Ex quo ego aliàs dicebã in contingentia facti,quod sicut iudex procedens ex officio suo, & non ad petitionem partis, præcedẽte infamia, potest reum cogere ad iurandum de veritate delicti [a], de quo infamatus est,vt notat Abb.in.c. Cum super. de confess.quasi ad finẽ.Pari modo poterit hoc facere ad petitionẽ dicti fiscalis,cùm hoc tamẽ necessario temperamẽto,videlicet nisi fiscalis prosequeretur talem accusationem, ex qua si vincat,defertur lucrum sibi ab aliqua cõstitutione synodali, vel consuetudine præscripta, cum tunc videatur sequi proprium interesse,&ad id oporteat probationes habere legitimas.

1

2

a

ANNOTATIO.

NOta circa huius capitis argumentũ, quod quilibet merũ imperium habens,potest hoc,pmotores,seu fiscales(quos vocãt) creare. vt docet Bar.in.l.Diuus.ff.de custodi.

di.reor. Ioan. de Anna.in. c.ſicut olim.num.2.de accuſat.

A *De veritate delicti.* Adde Bart. hanc opinionem tenentem,in.l.in ter omnes.§. recte. in fine.ff. de furt.cuius opinio ab omnibus approbatur.teſte Aug.in tract.maleſi.in addit.Ang.in parte,*Comparuerunt & confitentur totum.* num. 13. quam opinionem communem eſſe fatetur Hyppo.in.l. quæſtionis habendæ.num.72. ff.de quæſt. Ant. Gom.lib.3.var. reſolu.c.1.nu. 65. & eſſe magis communem, aſſeuerat Iul.Clar.in pract.crim. §.final. q. 45. verſ.Sed quęro nunquid. Quæ opinio Forenſi conſuetudine recepta eſt.teſte Maria.Soci. in in.c.qualiter & quando. nu. 227. de accuſa.q.84.Et communis totius Italię ſtilus,iam pridè eam recepit. vt memoriæ mandabit Bart. in.l.1.n.6.C.de iur.col. & eam dicit communẽ,& apud ſuos obſeruari Doctiſsimus Octauian. in de cif.Pedam.66.n.7.& in Hiſpania ſeruatur, quia ei ſuffragatur egregia Partitarũ.l.4.ti.29. par. 7. vbi magnus Greg.Lop.idẽ annotauit in glo.incip. *Iurar q̃ diga la verdad.* Quãuis propter manifeſtam periurij anſam,eam increpet Clar.vbi paulò ante allegaui. Vnde apud Gallos non iuramentũ,ſed ſola fidei interpoſitio adhibetur. vt refert Marcus deciſ.674.quod Hiſpanica lege apud nos ſeruari, piè deſiderabat egregius Anto. Gom. (quem præceptorẽ Salmãticæ habuiſſe anno Domini. 1554. nunquàm pęnitebit)is inquã lib.3.vari.reſol.c.12.nu.15. non æquidem oportet, nec decet iuramentũ exigi,quando periurij crimẽ timetur. c.clericos.de coha.cler.Sed quãdo iuramentũ expoſcitur,à iudice,ſecundum iuris normã procedente, dubitandũ non eſt,quin reus eius religione aſtrictus,veritatẽ patefacere teneatur.: nec vllo modo poteſt, etiã ad effugiendas aduerſarij calũnias, iudicem fallere. vt docet S.Tho.2.2.q.7.art.3.& ex noſtris tenuit Bald.in rub.C.de fid.inſtru. n.3.Abb.in.c.olim.in.1.col.fin.de reſt.ſpol.& in. c.ſicut. in.3. col.6. de iureiuran. Iaſ.in.l. cum proponas.col.2.C.de pact. quã opinionem communẽ eſſe profitetur Areti.in.l.decẽ.n.7.ff.de verb.obliga. Couar.lib.1. var.reſol.c.2.n.1.circa quã vide late Mart.Nauar. in.c. inter verba. Coro.65.n.237.cõcl. 6.11.q.3. & vide quæ latè ſcribo inf.cap.124.

D. Antonius Gomecius.

Denuncio.

CAPVT. 6.

1 *Publicæ denũtiationis diffinitio.*
2 *Officiales infames vel criminoſi à denunciatione repelluntur.*
3 *Fiſcales ex communi curiarum ſtilo non notoria ſcelera denuntiare poſſunt.*
4 *Iudex eccleſiaſticus minimè debet permittere clericũ ſine delatore de occulto crimine accuſari.*
5 *Delator debet ſe obligare quod probabit quod in denuntiatione proponit.*
6 *Quãdo probaſſe dicatur quod denũciat, vt ab obligatione liberetur.*
7 *Iudices Eccleſiaſtici non debent ad clericorum capturam ſine informatione procedere.*
8 *Sententia abſolutoria, ſuper denunciatis prolata, prodeſt ſicut lata ſuper accuſatis.*
9 *An iudex Eccleſiaſticus accuſare volentibus terminum præfixere teneatur.*

10 Of-

10 *Offensus si dixit se nolle accusare, & ideò ad inquisitionem index processit: offensus postea, accusare volens, audiendus non est.*

11 *Fiscalis de quocunque crimine potest clericum accusare.*

12 *Scribitur egregia Cæsaraugustanæ Ecclesiæ synodalis constitutio.*

LIbuit enim sub denunciationi sverbo, hãc delictorum congeriẽ scribere: quia Episcoporũ promotores, seu fiscales magis denunciatoribus, quàm accusatoribus assimilari par est. Et licèt varię sint in iure denunciationis species, vt declarat Henricus in cap. Nouit. de iudic. fin. col. Et latiùs ibi prosequitur Abba. & diffusius Præp. in capit. de accusat. 2. q. 8. in
1 colum. 56. & pluribus alijs. Illa tamen, quæ materiam nostram complectitur, est denunciatio, quæ dicitur publica, quam sic diffiniuit, seu descripsit Præp. vbi suprà, in column. 64. Est enim denunciatio, criminis alicuius apud competentem iudicem, per officialem ad hoc deputatum facta delatio, ad pœnam eidem inferendam. Competit nanq; hæc ex mero iudicis officio procedentis in ea ad denũciationem, seu promotionem suorum officialium, secundum prædictos doctores, vbi suprà, & funda tur ex l. ea quidẽ. C. de accusat. & ea. Episcopus in synodo. 35. q. 6. & l. diuus. ff. de custodia & exhibitione reorum. c. præterea. de te-
2 stibus cogendis. Et nota quòd ab ista denunciatione repelluntur of-
a ficiales, si sunt criminosi, [a] vel infames, notat Henricus. d. col. fin.
3 allegat textũ. & quod ibi notat Bernar. in d. c. Præterea. Et licèt in hac materia denunciationis publicæ Doctores communiter scripserint in. d. c. nouit. & in. d. l. Ea quidẽ. quòd notoria tantũ crimina denũciari possunt. [b] Cõmunis tamen b
stylus curiarum Ecclesiasticarum admisit, vt indistinctè illarũ fiscales, seu promotores accusationes suas, vel propriùs denunciationes instituant, in quo videtur recepta opinio Saliceti in. d. l. Ea quidẽ. dũ dicebat, q̃ etiam non notoria denunciari debent, dũmodò probari possint, quod æquũ videtur: nam si de solis notoriis criminibus clerici per fiscales accusandi essent, plura alia, quæ sæpiùs occulta, & si probabilia sunt, impunita manerent. Vnũ autẽ consulendũ se of- 4
fert iudicibus Ecclesiasticis, vt nó permittant, de aliquo occulto crimine accusari clericũ apud eos per fiscales, nisi delatorem sibi priùs obtulerint, aut videant, quòd dicti officiales sufficienti probatione, aut legitimis indicijs muniti causam ipsam aggrediũtur. [c] Si enim c
Reges nostri suis fiscalibus iniungunt, vt habeant delatorem, cur & ijs, qui ad accusandos clericos creati sunt officiales per Episcopos, hoc non præcipietur? Et quia de delatore mentionem fecimus, & hæc materia Canonistis non est familiaris: ideò circa eam notari debent sequẽtes conclusiones. Quod quando iudex delatorem admiserit, ille se obligare debet, de probando quod denunciat, ita quòd fiscus obtineat, vt probatur in autentica de exhibendis reis. §. 1. per quem ita determinat Lucas de Penna. in rubr. de delatoribus, libro. 10. columna secunda, versiculo. Ad deferendum. Postquàm

verò

verò obligauit se probare quod detulit, si semiplene probauit, non sufficit, quo minùs condemnetur ad pœnam, ad quam se astrinxit, si non probaret, vt concludit dictus doctor in l. 2. eiusdem tituli, in. 3. colum. versic. Sed pone. Si autem delator probauit crimen, & reus defensiones iustas, tunc si tales erāt adeò notæ, quòd delator habuit iustam causam credendi, quòd iniquè procedebat ad delationē, tunc non excusabitur à pœna. Secus autē quando detulit crimen, quod erat publicè notum, & defensiones totaliter occultæ, & fama in contrarium habebatur: quia tunc delator excusabitur à pœna, si suam vel suorū iniuriam prosecutus est Si autem deduxit crimen in delationem, cuius vindicta sua non intererat, tunc puniendus est: quia se ad id astrinxit, quod sua non intererat. Ita concludit idem Lucas in dict. colum. 3. & seq. Ego tamen crederem, in hoc secundo membro mitiùs puniendum delatorem, cui delictum fuit notum, & defensiones occultæ, quam in casu præcedenti: quia licet eius non interfuerit, ratione suæ vel suorum iniuriæ, potuit moueri zelo iustitiæ & publicæ vtilitatis, quæ versatur in expurgāda prouincia malis hominibus. Quando verò reus absolutus fuit, quia testes fuerunt reprobati, propter delictū delatoris producētis, vt quia corrupti pretio, vel aliás falsum dixerunt, tunc benè credit Lucas, vbi suprà, in. 4. col: puniendum esse delatorem. Et idem dicit, si probatum fuit testes esse inhabiles, aut criminosos, & hoc esse publicè notū delatori. Secùs tamen si sunt repulsi ex alia causa, sine culpa delatoris, vel quā ipse potuit ignorare: quia tūc non tenetur delator ad pœnam, secundum eum. Quod tamen credit verum, vbi delator suam, vel suorum iniuriam prosequitur, aliás videtur sibi dicendum quòd teneatur, quia non satisfecit ei, ad quod se sponte obligauit. Sed ego etiam in hoc casu crederem, arbitrio boni iudicis relinquendum, vt consideret, an delator habuerit iustam causam ignorandi defectus testium, & an publicum fuerit delictum, & numerus testium sufficiens: aliter enim nullus audebit crimina iudicibus referre, quantumcunq; illa probare possit timore alicuius occultæ defensionis competentis reo accusando. Placet præterea dicti doctoris sentētia in. d. l. 2. colu. 5. versic. Item quid sit. dum tradit, quòd si quis denunciat plura crimina capitalia, quę se obligat probaturum sub aliqua pœna, & ex illis vnicum probat sufficiēs ad condemnationem capitis, quòd non euitabit pœnam, quia non impleuit quod promisit, & sibi imputet, qui se onerauit ad superflua comprobanda, quod posset practicari in materia nostra, quādo quis detulisset plura crimina depositione, vel aliqua pœna canonica digna, & vnum solùm probaret, imò plus asserit dictus doctor, quòd qui se astrinxit probaturū crimen sub certa qualitate in denunciatione deducta, quòd non excusatur à pœna, si non probauit crimen cum eiusdem circunstantijs & qualitatibus, prout detulit, quauis crimen probauerit fuisse commissum, vnde in hac materia delatorum iudicibus Ecclesiasticis consulo, vt cùm eos acceperint, denunciationem ab illis factam in scriptis redi-

redigant, eosque astringant ad probandum omnia crimina ibi descrita, cum suis qualitatibus sub pœna in obligatione declaranda, monẽdo eos vt crimina, quæ probare non possunt, in delatione non inferant, nulla in eis post monitionẽ, & obligationem pœnitentia recepta: quia alias clerici accusati de varijs criminibus, infamati manent apud populum, qui cùm accusationis notitiam habet, non semper defectum probationis aliquorum capitulorum intelligit. Nec decipiat quosdam iudices pietas quædam nociua, quæ eos retrahit à condemnatione expensarum & pœnæ, quia vident delatores aliqua ex his quæ detulerint probasse, magis in hoc amantes susurrones & maleuolos fouere, quàm Clericorum honori & famæ consulere. Nec præterea ob id quòd delatores habeant obligatos ad probandum crimina quæ deferunt, faciles debent esse iudices in captura Clericorum, maximè in grauibus delictis, nisi priùs sufficientem habeant informa-
d tionem, [d] quia si posteà deficit illa, non satisfactum est captorum Clericorum honori, relaxatione à carceribus, & condemnatione expensarum & pœnæ facta contra delatores: cùm infamia carcerationis ob famosum crimen vix aliqua relaxatione quantumuis honorabili, possit bene dilui, seu purgari. Et nota præterea in proposito, quod sententia absolutoria lata super denunciatis,
e prodest sicut lata super accusatis. [e] Ita notat Præpo. in capit. de accusa. 2. quæst. 8. in col. 68. vers. quær. an absolutoria, allegat Sali. in l. Ea quidem. ver. 15. quæro. de accusationib. An autem iudex Ecclesiasticus de-
f beat statuere terminum, [f] accusare volentibus? Abbas in capit. inter. de purga. can. col. 2. distinguit, videlicet, quod si Episcopus vel superior habet probationes promptas contra infamatum, tunc non est necesse, neque vtile statuere terminum accusare volentibus: quia posset supponi amicus, & fieri colludium, & alia ratione de qua per eum. Si tamen non habet illas promptas, potest, si vult, sed non est necesse, sufficit enim quòd accusator se non offerat. Ego semper tamen intellexi dictam conclusionem, Abb. in delictis, in quibus non constat, quòd aliqua persona sit offensa ex eis. Aliter enim benè credere iudicem Ecclesiasticũ debere illam requirere, an velit accusare antequàm ex officio, vel ad fiscalis petitionem procedat. Nam si inquisitionem ex officio formauerit, vel ad fiscalis petitionem processerit, non requisita parte offensa, & posteà superueniat accusator, tunc seruanda esset distinctio. Sal. in l. Ea quidẽ. ver. Quia propt. C. de ac. quam refert & sequitur Ange. in tract. malefi. in parte: hæc est quędam inquisitio. fol. 16. in parua impresi. Cuius etiam opinionem dicit sommuniter teneri Feli. in capit. Qualiter & quando, el. 2. in. §. licet. in fin. de accusa. quã distinctionem hic transcribere nolo. Vnum tamen non omittam in proposito, quòd si offensus dixit se nolle accusare, & ideò iudex formauit inquisitionem, vel fiscalem audiuit, & posteà offensus producat accusationẽ, tunc accusatio illa nõ debet audiri nec recipi, quia iudex præuenit eum antequàm reuocaret voluntatẽ suã, vt not. Bal. in l. accusationẽ. C. qui accusa. non pos. quem refert Aug. in addi. ad Ange. in dicto. f. 16. & quia posset aliquis dubitare, vtrum promotor aut fiscalis, de quo in huius nostri operis denũciatione meminimus, possit de

10

11

ricum accusare de quocunque crimine, nulla facta distinctione priuatũ sit an publicum, videtur in hoc dicendum, quòd sic: quia de iure canonico omne crimen est publicum, g vt not. glo. in c. infames. 6. q. 1. & sequitur Bal. in rub. C. qui accu. non pos. in pen. col. & Rom. in singulari de 81. Tu audisti. & talis est publici criminis natura, quòd cuiuis ex populo competat ius accusandi, vt probatur in princip. inst. de publicis iudicijs, quãto magis cõpetere deberet officiali publico ad accusandũ, vel denũciandum crimina deputato? & quia in materia huius capituli placet mihi constitutio Prouinciæ Cæsaraugustanæ, quæ habetur in tit. de accusa. prima in ordine, libuit eam transcribere, cuius tenor talis est: Procurator fisci noster, seu suffraganeorũ nostrorum nequaquàm ad agendũ, seu denunciandum, prætextu officij sui contra aliquem admittatur: donec 12 proposita, seu denunciata credere est se vera, & se posse probare firmauerit iuramento. Quòd si aliquo instigante per se, vel cum eo processerit ad prædicta, instigator ad expensas se obliget, vel det inde quam poterit cautionẽ: reus autem & citatus respondere minimè compellatur, donec iuratum & cautum fuerit, vt præfertur. Contra factum sit irritũ ipso iure. Consuloque omnibus Episcopis, vt in omnibus suis curijs hocidẽ seruari præcipiãt, iusta est enim prædicta decisio, & quæ honori ꝓspicit subditorum, & fiscales omnes vigilantiores reddit, eorumq; leuitatem in accusando compescit.

ANNOTATIO.

VIde plurima, quæ de hac denunciationis materia, de qua in hoc capite, scribit Bart. in l. Diuus. ff. de custo. reor. vbi plures tetigit quæstiones huic loco accommodatissimas. & in extrau. ad reprimendum. in verb. *Denunciationem.* Ang. Aretin. in tractat. malefi. in verbo, *Ad denunciationem.* Ioan. de Anani. in cap. sicut olim. de accusat. Boss. in tracta. delictor. tit. de denunciatione. pag. 101. Lod. in pract. crimin. c. 6. pag. 18. Iul. Clar. lib. 5. recep. sen ten. ꝯ. fi. q. 3. & 7.

Criminosi. Vide tex. in c. cum oportet. cum sequen. de accusationib. Hosti. in summ. tit. de denun. ꝯ. quis potest. Anton. in cap. cùm dilectus. de accusation. Bar. in. l. diuus. nu. 7. ff. de cust. reor. quo locò scribit, quod prohibitus accusare, censetur etiam prohibitus denunciare. Sed opinio ista autoris nostri, minimè iam in forensibus controuersijs admittitur, nam isti officiales (quos appellant) qui ad denunciandum constituuntur, vt in plurimum sunt pauperes, & viles, & quandoq; infames. ita cõmuniter seruatur, teste Ange. in. d. maleficior. tracta. in parte: *Nec non ad denunciationem.* nume. 4. Marian. in capit. qualiter & quando. numero. 81. de accusationib. & ridiculum foret, si quis contrarium asseueraret. vt scribit Iulius Clar. libro. 5. recep. senten. ꝯ. fina. quæst. 7. versic. pro intelligentiam. A

Denunciari possunt. Adde quod istã sententiam communem esse fatetur Cardin. Alex. in cap. de accusation. versi. quero an malitia. 2. q. 8. Maria. in. d. qualiter & quando. n. 179. Mar. Nauar. in. c. inter verba. 11. q. 3. concl. 6. Corrol. 63. n. 188. eamque sequitur Domi. Soto, vir religione, pietate, & literis insignis in tract. de ratione tegendi & detegend. secret. memb. 2. q. 6. pag. 5. Sed vt bene adcerũt autor, Stillus curiarum contrarium B *Dom. Soto.*

trarium obſeruat. idem teſtatur practica Conradi, fol.235.numer.5.in fine.

C *Concilio Prouin. Tolettan.* *Aggrediuntur.* Vide nouiſsimam & egregiam deciſionem, quæ in Prouinciali Concilio Toletano, anno, 1565.ſtatuta fuit act.2. cap.12. quæ ſic loquitur. *Promotor Fiſcalis apud Eccleſiaſticum iudicem neminem deferat, vt eius delatione inquiſitio fiat, niſi què legitima ac frequens grauet infamia, nec ex ea delatione iudices inquirere audeãt: imò priuſquàm ad inquiſitionem procedant, diligenter curent inueſtigare, an ea infamia à maleuolis, an à prouidis & honeſtis, orta fuerit. Quòd ſi promotor Fiſcalis quenquam accuſare velit, eo caſu quo iure accuſario ei ſit permiſſa: accuſatoris officio functus, eas leges ſequatur: quæ publicis accuſatoribus, hiſve quibus iuris publici ratione accuſare permittitur, iure vel conſuetudine datæ fuerint. Sed ſi accuſatus ab accuſatione fuerit abſolutus, nullo modo in expẽſis condemnetur. Imò ſi fiſcalis temerè eum accuſaſſe conſtiterit, non ſolum expenſarum ſolutione, ſed alia pœna, iudicis arbitrio: propter accuſationis temeritatis calũniam, omnino puniatur. Hactenus Toletanum concilium.*

D *Informationem.* Adde Sali.in.l.nullus.C.de exhi.reis.vbi ſcribit, iudicẽ poſſe malefactorem ſtatim capere, modo qualis, qualis informatio interuenerit. Hyppo.in.l.1. num.1. ff. de quæſt. Folleri.in pract.crimin. in parte. *Notatus capiat de perſona.* & vide quę ſcribit autor infra, cap.116. num.5.& quæ ibi ſcripſi, vbi dixit, quòd hoc caſu ſufficit quod de crimine præſumptiuè conſtet. At ſi crimen graue fuerit, prout noſter autor probè cẽſet, ad capturam abſque ſufficienti informatione, procedi nõ debet. vt de crimine hęreſeos ſcribit Iacob. Septimancẽſis meritiſsimus Pacenſis Epiſcopus in Catholicis illis, & eruditiſsimis inſtitutionibus. c. 17.nume.2. & vide quæ nouiſsimè ſcribit Licentiatus Rojas quondam Valentinus Inquiſitor, nunc verò Epiſcopus Patenſis Reuerendiſsimus in ſing.& egregio tract.de hæreti.2. part. aſſer.1.

Iacob. Septimãcẽſ.

Super accuſatis. Vide Bar.idem tenentem in .l.Diuus.col.3.ff.de cuſtod.reor.& in.l. ſi cui.5. eiſdem. ff. de accuſa. E

Statuere terminum. Adde Bal.in.l. quamuis.in.2.huius initij.col.1. C. de adult.& eſt tex.egregius, qui paſſim allegatur in.l.diffamari.C.de ingen. & manu, qui licet indiffamante, ſtatum libertatis loquatur, locum habet in qualibet cauſa, ciuili vel criminali, vt doctores ibi cõmuni conſenſu profitentur,& ſentit Bart. in.l. Titia.ff. de accuſation. & in auth. ad hæc.C.de vſur.Cinus, Bar.& Bal. in.l,ſi eo tempore.C.de remiſ. pign. Alberi.& Bald.in.l.Papinianus. 5. ſi quis.ff. de inoffic. teſta. & eſt gloſ. not.in.l.ſed etſi per prætorem. 5. ait Prętor.ff.ex quibus cauſ.maior. Innoc.in.c.conquærente.col.1.de offi. ord.Abb.& doctores in. c. licet. de accuſa. quod latiſsimè tractat & reſoluit Anton. Gab.lib.2. commun. opin.tit.de actio. concluſ.6. Domi. Epiſcopus Couar.libro.1. variar.reſolution.capit.18.Deciſsio. Pedam. 151. per totam. & circa intellectum d.l.diffamari. vide nouiſsimè Illuſtriſsimum, & Reuerẽdiſsimum Prę ſulem D. Franciſ. Sarmiento in libro.1.ſelect.interpreta. cap.2. quo loco argutè ſatis à doctorũ traditionibus recedit. Sed in practica nõ dubito, quin cõmunis & recepta ſentẽtia ſit ſeruãda. prout paſsim in cõtro uerſijs forẽſibus receptã vidi: & poſt hæc ſcripta legi doctiſsimũ Doctorẽ

L. diffamari. C. de ingen. & manumiſ. F

Ludouici à Molina,li.3.de primoge. Hiſpaniæ.c.14.nu.23. cum ſequen. qui communem opinionem ſequutus,à noua opinione ſupradicta aliquibus rationibus innixus recedit.

Nota tamen ſingulariter,quod ad hoc, vt accuſator monitus, vt intra certum temporis ſpacium accuſationem proponat, vt eo lapſo non audiatur, oportet quòd iudex interlocutoriam ſententiam proferat, qua pronuntiet,eum vlterius non eſſe audiendum.Ita deducitur ex tex. in.d. l.Titia.vbi ſcribentes.Innoc.in cap. cum in tua.qui matr. accuſar. poſſ. vbi Card.Ancha.& Abb. Bal.in. d. auth.ad hæc.col.pen. Paul.de Caſt. & doct.in l.quamdiu.in.3.ff.de acquir.hære.Sufficeret tamen, ſi iudex in primi termini aſsignatione, ſententiam proferat, qua accuſatorẽ ab accuſatione longe repellat, vt elegan ter docet Bart.in.l.mancipiorum.ff. de opt.lega.Bal.in.l. ſi ea.C. de accuſat.& in.l.ſi eo tempore.C.de remiſ. pigno.Ang.in.d.l. Titia.& in. d. l. quamdiu.Salicet.in.l.ſi ea.nu. 9. C. qui accuſ.non poſſ. Securior tamen opinio eſt,vt lapſo termino, ſententia proferatur,qua is qui diffamatus eſt,abſoluatur,perpetuumque ſilentium aduerſario imponatur. Ita probare videtur Regia.l.46.tit.2. parti. 3.vbi noſter Greg. in verbo, *Deue dar por quito*.dicit in practica id eſſe ſeruandum.Et an ſufficiat vna monitio, vel duę deſiderentur prius, quã dicta ſententia proferatur. Vide glo. not.in auth.de hære.& Fal.§. ſi quis autem non adimplés.in verbo,admonitus.quæ ad hoc, vt quis iure ſuo poſsit priuari duas monitiones neceſſarias eſſe cenſet,& illius gloſ.authoritate innixus Ang.ibi idem cenſet in caſu. d.l.diffamari. & licet ab eius opinione recedat Roma. in. l. quamdiu.ff.de acqui.hæred.eum tamen ſequitur Greg. in. d.l. 46 .in verbo,*E ſi por ventura*.& hoc verius cenſeo.

Eſt publicum. Adde quod hanc opinionẽ communẽ eſſe fatetur Anani.in c.ſtatuimus.num.19. de maledi.Iul.Clar.lib.5.recep.ſent. §.1. ver ſic.hæc tamen. G

Quod Coluberius & Serpelio.

CAPVT VII.

1 *Turpi nominis effectus aliquot remiſſiue traduntur.*
2 *Vno eodemque libello accuſari plures poſſunt.*

QVM in hac ficta denunciatione tot ſcelera aliquibus imponẽda eſſent, qui ex illis inculparentur,placuit etiam hæc nomina fingere, quæ à Colubro & Serpẽte deriuarentur. Qui enim tantis criminibus irretiti eſſent non hominum quidem, nec quorumuis animalium, ſed deteriorum nomen promereri par eſt, illorum prẽcipuẽ,cuius effigiem Dæmõ aſſumens(qui autor eſt malorum omnium)parentes primos decepiſſe, ac viciſſe comperimus:libuit hoc etiam 1
& ea ratione,quia & noſtri iuris interpretibus placet, effectus aliquos tradere,ex eo quod quis malum nomen [a] habeat,vt per Fran.Bru.in tra a
cta.de iud.& tor.12.car.in. 3.col. & per Hippol.in.l.1.in princip. colu. 16.ff. de quæſt. quamuis ego ſemper credidi doctores prædictos intelligendos eſſe de malo nomine malis moribus adquiſito, non verò de eo,quod licet ſit malum,qui habet

habet illud non elegit, sed susceptit tẽ pore quo non fuit in eius arbitrio, vel potestate repellere. Duo prętereà Clerici, & non vnus in hac denunciatione positi sunt, vt per hoc compertum habeat iudex Ecclesiasticus, plures eodem libello accusari posse de eisdẽ criminibus. vt in.l. 1. & ibi Bal. C. si rens, vel accusat. mort. fuer. & in.l. vim passam. §. incęsti. ff. de adult. Et notat Specul. in tit. de accusatore, in princi. in vers. item quòd non potest.

A *Malum nomen.* Vide text. in ca. 1. vers. Belial. & quæ per eum not. Barba. Imo. & Ioan. de Anani. nu. 2. de depos. Mari. Soci. in. c. cũ dilect. de excessib. prælato. Propterea Plutarchus de liberis educandis inquit: Primum debere curare parentes, vt filij, bonis nominibus nuncupẽtur. Oritur sanè ex bono nomine bona præsumptio, ex prauo autem & turpi nonnunquàm oritur sinistra. vt inquit Abb. in procem. Gregoriano in parte, Gregorius nu. 7. vnde refert Ioan. And. in. c. cùm secundum Apostolum. de præbendi vxorẽ suã, sæpissimè dixisse, quod si nomina venderentur, etiam magno precio bona nomina emi deberent. Arguũt sanè multi, quãuis hoc sit argumentum plęrunque fallax ex nomine ad probitatem, vel malos mores hominum. Vnde Claudius Mumertus. *Nomen dici putant, quod rem notam faciat, sitque veluti rerum imago.* Arguũt itẽ sacrę literæ à nomine personarũ, vt Abigail. Reg. 1. c. 25. improbat maritũ à nomine, quod Naba dicebatur Nabal, ęquidem stultum significat, & secundum aliquam proprietatẽ putãtur imposita nomina Patriarcharũ, vt Isaac à risu. Iacob supplantator, sic de alijs, de quibus pẽrcurrit Eusebius Pamphil. lib. 11. de præpa. Euange. c. 4. Vnde Martianus iurisconsultus remittit hæredi conditionem à testatore impositam, vt ferret nomen inhonestum, veluti Vespilionis, cum sit habenda cura honesti nominis, & dignitatis, vt in.l. Sed sciendum. ff. ad Trebel. Et qui effectus ex malo & iniquo nomine oriũtur, scriptos reperies apud Gerar. sing. 75. Nico. Euerar. in locis legalib. loco ab Ethimolo. fol. 1. Hyppol. in pract. §. Expedita. n. 52. Cassa. in consuetud. Burg. rub. 1. §. 6. nu. 53. Ioan Mont. de bigamia. q. 2. num. 2.

De eisdem criminibus. Adde quod opinionẽ istam communẽ esse profitetur Marian. in. c. 1. n. 143. de libelli oblatione. Iul. Clar. lib. 5. recep. sent. §. fin. q. 13. versic. quęro nunc. quam sequitur literis & prudentia insignis Gregor. Lopez in.l. 2. titul. 1. par. 7. versi. *La tercera.* B

Huius diœcesis originarij.

CAPVT, VIII.

1 *Originis propriæ ratione quis forum sortitur.*

2 *Iudex originis procedere potest contra subditum, ratione delicti alibi commissi.*

1 ORiginis propriæ ratione sortitur, quis forum, vt probatur in.l. 2. C. de munic. & orig. libr. 10. iuncta glos. ibi eodem tit. & in.l. 1. in princi. & notatur in. l. assumptio. ff. ad municip. Specul. in tit. de cõp. iudi. abdi. in versi. 42. & ibi Bart. in. d. l. Assumptio. §. filius. quasi ad fi.

vbi post Iacobum de Aret. quem refert, concludit, quòd potest quis conueniri in loco originis propriæ vel paternæ, per l. incola. ff. eod. si ibi inueniatur. & ita tenet Bald. in rubr. C. Si non à comp. iudi. in fin. loquēdo simpliciter de loco originis, & q̄ ratione originis suæ fortiatur quis forum, notat Bal. in l. fin. col. 1. C. si non à compe. iudi. Allegat. text. in. c. ex parte. de for. compet. & talis dicitur subditus secundum eum, ratione personæ tantum. & vide Alexand. in d. l. Assumptio. in addit. ad Bart. qui dicit hanc esse communem sententiam, videlicet, quòd si ibi non inueniatur, non potest conueniri, ni si quò ad finē distribuendi bona ibi
2 sita. In criminalibus autē causis, Bal. in sua margarita, in vers. iudex. in. 5. col. dicit, quòd iudex originis potest procedere cōtra suū subditū de
a delicto alibi commisso, a vt in. l. 3. cū l. sequent. ff. de interd. & allegat. Bar. in l. sepulchri. ff. de sepulc. violat. & glo. sing. in. l. relegatorū. §. interdicere. ff. de interd. & relegat. Idē voluit Bart. in l. si cui. §. fin. ff. de accusat. per l. 1. C. vbi de crim. agi opor. Vide etiam Alciat. in cap. 1. de offic. ord. super glos. in verbo, iudicare. in princ. vbi dicit, quòd communis opinio est, quòd si quis non puniatur in loco delicti, poterit pūniri in loco originis secundum formam statuto-
b rum loci, b in quo deliquit, per l. sacularij. §. sunt quidam. ff. de extra ordina. crim. Et per notata per Moder. in l. cunctos. populos. C. de summa Trinitate, & fid. cathol. Ex quo videtur inferri posse, quòd iudex Ecclesiasticus originis propriæ, vel paternæ potest procedere cōtra clericū originariū, si ibi repertus fuerit ratione delicti alibi cōmissi. Pro quo etiā facit tex. in. c. Cū nullus. de tēp. ordin. lib. 6 vbi probatur, q̄ ipse locus originis, dicitur proprius, vt quis possit ab illo ordines recipere. Quod procederet siue per viam accusationis, siue inquisitionis agatur contra clericum, per ea, quę infrà dicentur in seq. §.

A *Libi commisso*. Adde Bart. in l. cunctos populos. nu. 47. C. de summa Trin. vbi Cyn. & Bal. idē Bal. in l. fi. ff. de iurisd. om. iud. & in cōs. 313. li. 5. Ant. & Abb. n. 8. in. c. cū contingat. de foro cōp. Caro. Ruin. consil. 84. n. 9. lib. 4. quæ opinio cōmunis est, teste Bolog. cons. 54. idē fatetur Aug. Arimen. in add. ad Angel. in tract. malef. in. §. hæc est quędam inquisitio. ver. Quæro an de delictis. And. Alciat. in. c. 1. n. 67. de offi. ordi. Bosi. in tract. delict. tit. de foro cōp. n. 182. quo loco scribit opinionē istā vsu Forēsi comprobatā esse. Sylua. cons. 103. Marcus decis. 989. n. 6. Bōb. cons. 8. n. 11. Cagn. in l. fi. n. 153. ff. de iurisd. omn. iud. Iul. Clar. lib. 5. recep. sent. §. fi. q. 39. versic. sed quæro. Contrariā tamen sententiam quod de iure ciuili, nec iudex originis, nec domicilij possit crimina extra territorium cōmissa punire. Tenuit Ioan. And. in addit. ad Spec. ti. de comp. iudi. Sali. in l. seruos. C. ad leg. Iul. de vi. pub. quam esse communem sententiā asseuerat Hyp. in pract. crim. §. constante. nu. 90. Tho. Gram. decis. Neapol. 26. & noster Ioannes Bernar. infra cap. proxim. quam sequitur Bolog. male sibi constans. consil. 3. versic. Capio igitur. quo loco scribit, quod secundum magis communem opinionē, etiā si subditus ratione originis, delinquat in alieno territorio nō potest iudex inquirere, nec procedere cōtra talem delin-

delinquentem. Hanc etiã communẽ appellat egregius & magnus ſui tem poris aduocatus, Petrus Auendan. in reſponſ. 40. numer. 3. Pau. Pariſ. conſi. 159. num. 7. vol. 4. Ioan. de Ami. conſ. 60. num. 10. Rolan. Vall. conſ. 19. nu. 20. lib. 2. Et generali cõſuetudine receptum eſt, vt nullo modo iudex de crimine extra territoriũ cõmiſſo inquirere poſsit. Vt fatetur Riminaldus vir doctiſsimus, conſil. 32. num. 20. & conſ. 471. nu. 10. & & conſi. 484. n. 1. vol. 1. Primã tamẽ opinionem magis communem, & veriorem cenſeo, quam pro eius inſigni eruditione defendit D. Preſul Didac. Couarr. vir vtique doctiſsimus, ſed vna præſertim ingenij caſtitate mirabilis in pract. quæſt. capit. 11. num. 6.

Petrus Auendãnus.

D. Præſul Didacus Couar.

b *Statutorum loci.* Quando crimen aliquod extra territorum commiſſum ſit, an puniatur ſecundum ſtatuta municipalia loci, vbi quis delinquit, an ſecundum patriæ ſtatuta, vel ſecundum ius commune. Vide pulchram diſtinctionẽ traditam à Bar. in l. cunctos populos. nume. 74. C. de ſumma Trin. vbi Iaſ. numer. 30. primæ lectionis. & nu. 67. ſecund. Abb. Feli. & Doct. in c. licet. de foro compet. idem Abb. in c. contingat. nu. 30. eo. ti. Alex. conſil. 11. col. 3. lib. 1. Boſs. in tract. delictor. ti. de pœnis. num. 19. Iulius Clar. li. 5. recep. ſent. §. fin. q. 85.

In ea domicilium habentes.

CAPVT. IX.

1 *Iudex domicilij de delictis ſuorum clericorum alibi commiſsis cognoſcit.*

2 *Quando de domicilio ſit mentio, de domicilio habitationis in dubio intelligitur.*

DOmicilij forus generalior a eſt omnibus alijs. Vnde Card. Anton. & Abb. in cap. cùm contingat. de foro. comp. concludunt, quòd iudex domicilij poteſt cognoſcere de delictis ſuorum Clericorum etiam alibi commiſsis. & idem tenet Ioan. Calde. in repet. c. de illis. de rapto. in col. 6. in. q. 6. qui reſpondet ad fundamenta, quæ in contrarium videbantur vrgere. & vide Bart. in l. relegatorum. §. interdicere. ff. de interd. & relegat. qui notat ex tex. quòd iudex loci, vnde quis eſt incola, poteſt quem punire de delicto alibi commiſſo b. quod dicit eſſe notandũ, & vide Abb. in c. in fin. de foro comp. in col. 13. verſ. Sed circa primã. Vbi concludit, quod iudex domicilij poteſt exercere omnimodam iuriſdictionem in ſibi ſubditum ratione domicilij, ſi ibi reperitur, etiam in criminibus alibi commiſsis. Et vide Ioann. Andr. in capit. vt animarũ, de conſtit. in. 6. qui dicit q̃ ſiue ſubditus delinquat extra diœceſim, ſiue in loco exempto diœceſis, poteſt ratione fori cõueniri corã iudice ſuo. & idẽ tenet Ioan. de Ligna. in Clem. paſtoralis. de re iudi. quod refert Andr. Siculus in. d. c. cum contingat. in col. 5. vbi reſpõdet ad. d. cap. Vt animarum. qui huic ſententiæ videtur aliqualiter aduerſari. Et tandẽ refert Ioã. And. poſt Odofr in addi. ad Specul. tenentẽ, q̃ hæc ſententia procedat, quando proceditur per viam accuſationis, ſecus ſi per viã inquiſitionis: quia tũc iudex agit ad vindictã, & ſua nõ intereſt, ex quo nõ deliquit in ſuo territorio, & hoc attẽto iurẽ ciuili. Secũdùm verò, iura canonica

a 1

b

vtraque via iudex procedere poterit, & postea refert Anto. Cin. & Bart. volentes quòd etiam de iure ciuili hoc procederet, & Abb. in consil. 24. volum. 1. incipien. Rodulphus num. 1. qui in contingentia facti ita consuluit fieri posse. & vide Abb. in colum. 2. in. d. c. Cùm contingat. qui tenet opinionem Anto. & Bart. & tandem Barba. ibi, in col. 7. &. 8. sustinet opinionem Ioan. Andr. & Odofr. contra Cinum & Bart. & residet in eorum opinione, & credit quòd in practica sua tenetur opinio, quia æquior, & fortioribus innititur rationibus. Et vide Gandin. in tractatu maleficiorum. in fin. vbi hanc quæst. disputat, & tandē concludit, quòd iudex domicilij nō potest procedere per inquisitionē contra delinquentem propter delictum alibi commissum, & in fin col. dicit, quòd licēt aliud obtineat de iure canonico, tamen hoc procedit de iure ciuili, & sic videtur tenere opinionē Ioan. Andr. de qua suprà in addit. ad Specul. licet eum non referat. Et vide Hippol in sua practica crimina li. in. §. Constante. in col 14. vbi mouet hāc quæst. & dicit, quòd doctores in ea sunt varij, & pro vtraque parte remissiuè refert plures doctores, & tandem dicit, quòd magis cōmunis opinio est, quòd iudex originis non possit inquirere: & sic opinio Ioan. Andr. de qua suprà, quem ipse allegat in primo loco pro ista sententia. Et aduerte quòd quando fit mentio de domicilio in dubio, intelligitur de domicilio habitationis. [c] per glos. notab. in cap. Statutum. §. cùm verò. in verbo, vnā dictam. de rescript. lib. 6. Notant doctores in cap. fin. de for. compe. Bal. in. l. fin. col. 11. de ædict. diui Adria. Iason in. l. cunctos populos. C. de summa Trinit. & fide cathol. in col. 6. Si tamen Clericus est vagabūdus, tunc videtur quòd vbicunque fuerit repertus poterit puniri, [d] iuxta glos. in. l. 1. C. Vbi de crim. agi opor. quam allegat Gandi. in tracta. malefi ciorum in rubr. vbi puniatur delinquens, circa principium.

c

d

Generaliter. Et sic Ang. sen tentia exploditur, qui con sil. 40. col. 2. domicilium originis, potentius quouis alio domicilio existimabat. A

Alibi commisso. Vide autorem. & quæ ibi scripsi addit. 1. cap. super. B

Habitationis. Vide Dom. & Fran. in. c. statutum. §. cùm verò. de rescri. lib. 6. vbi glo. quam hic allegat autor valde commendant: quam hanc opinionem sequutus not. & dicit sing. Anton. consil. 21. in fine. Alex. in. l. cum quędam. col. 2. vbi Socin. ead. col. ff. de iurisd. om. iud. Idem Alex. dicens eam valde notandam, consil. 101. col. 2. li. 3. & in addi. ad Bart. in l. assumptio. ff. ad municip. Anton. Imo. & alij in. c. vlt. de foro cōpet. Felin. in. c. 1. in fine. de sponsa. Iaſ. in l. cunctos populos. nu. 25. C. de sum. Trin. Decius in. l. si eadem. nu. 2. ff. de offic. assesso. Stepha. Bertran. cōs, 109. lib. 2. Matth. de Afflict. decis. Neapol. 384. num. 7. cui communi & receptæ sententiæ suffragatur glos. quam vbique doctores summis laudibus celebrant. in Clem. 1. in verbo, subditos, in fine. de foro comp. quæ voluit, quem propriè subditum dici ratione habitationis: quam approbat ibi Imo. qui ad hoc multa allegat. & Petrus de Anchar. in. c. Romana §. contrahentes. de foro cōp. in. 6. Bal. in. l. omnes. §. si non apparitor. C. de Episc. & Cleric. Abb. in c. 1. in fine. vbi Felin. de foro comp. C

Petrus

Petrus de Anchar.conſ.437. nu. 2. Paul.de Caſt.conſ.44.num.5.lib.1. Barba.in procem.Clem.§.ſane.Corne.conſ.323. col.2.lib. 4. eam fatetur eſſe ſing.Alex.in addi.ad Bar.in d.l.aſſumptio.& eſt communiter ab omnibus recepta,quia contradictorem non habet,quod ego ſciam. Et quod plus eſt,iura etiam exorbitantia loquentia de domicilio originis, locum obtinent in habitationis domicilio,vt tenuit gloſ.not.in.c.præſenti.in verſ.Sane. verbo. originarius.vbi Domi.& Fran.de præben. libro. 6.

Vagabundus vtrum ad delicti locum remitti debeat.

D *Puniri*. Adde Bar. in. l. hæres abſens.§.proinde.num. 4.vbi Cur. Iuff.de iudi.Corſet. in repe.Abbas in verbo,vagabundus.Caſſan.in conſuetu.Burg. tit. *Des adueuz.§.* vnic. num.12.Boſsi.in tract.delict. tit. de foro comp.num.69. Nec in hoc caſu, ad locum commiſsi criminis remiſsio facienda eſt, vt tradiderunt Calderi.& Ioan.Anania. in. c. 1. de raptorib.Guid.Pap.q. 202. num. 2. quam eſſe communem ſententiam,fatetur Bellam.conſil. 11. col. 1. quem refert Probus in addit.ad Ioan.Monach.in.c.inquiſitionis. num. 5. de ſent.excommu. Boſsi. d.num.69.& nouiſsimè diligentiſsimus Doctor Didacus Perez Salmantinus,in.l. 2. tit.14.ver.quæro vlterius.lib.8.ord. Iul.Clar. lib.5.recep. ſenten.§. fina. q.39.verſ. Cæterum ſi reus. Quam quidem opinionem falſam eſſe exiſtimo,& ideò iuris eſſe certiſsimi cẽ ſeo,vagabundum ad delicti locũ remittendum eſſe; vt in eo condignis pœnis puniatur.Sequor in hoc Innoc.quem in Sacro Iure Pontific. veluti terreſtre numen veneramur, in cap.1.de raptori.vbi Abb.& Cardina.idem Abb.Poſt. Anton. in. c. vltim.num.21.de foro comp. Mari. Socinus in capitulo, poſtulaſti.numero.15. de foro comp. D. Couar. in pract.quæſtio. capit. vndecimo. numero.7.Boni. de Vitali. in tract. malefi.in rub.de inquiſi.n. 56. Mõtal.in.l.32. tit.11. par.3.idem in. l. 1. tit.1.lib.2.foro leg. Nam vt elegãter ſcribit Abb. d. num. 21. fortiori ratione vagabundus ad delicti locum remittendus eſt, quam non vagabũdus, cùm talis remiſsio,ſine alicuius iudicis iniuria fiat. & hoc manifeſtè probat Regia lex.1.tit.29.par. 7. cũ dicit: *Acuſado ſeyendo algun home de yerro que vuieſſe,en algunas maneras, que diximos en los titulos deſta ſetena partida.&c.* In quibus quidem titulis mentio fit de his criminibus, quæ à vagabundis perpetrantur idem probat.l.15.titu.1.par. 7. ibi. *Por yerro que todo home faga.* Et ſic generaliter loquitur tam de vagabundis, quam de alijs hominibus.

D. Didacus Perez.

Benè tamen hæc controuerſæ opiniones diſtinctionis ſedere poſſunt componi,vt prima tunc locum obtineat,quando offenſus accuſat reum vagabundum coram iudice loci, vbi eum inuenit:tunc iudex loci delicti ex officio nullo modo procedere poteſt. Secunda verò opinio vera eſt, quando iudex loci delicti, parte poſtulante, remiſsionem petierit, quod probare videtur egregia Par. lex.15.ſuprà allegata,quã ad hoc refert Auendan. reſp. 40.numero.9. Et nota, quod vagabundus dicitur, qui per mundum vagatur.Bartol. in.l.quarta.§. Prætor ait. nume. 24. ff. de damn. infect. & eſt communis, teſte Maria. in capitulo finali. numero. 57. de foro comp. & qui non habet certum domicilium. gloſ. in dicto. §. Prætor ait. Quam ſequitur Guid. Papa, deciſ. 202.num.2.

Et beneficia.

CAPVT, X.

1 *Clericus ratione Eccleſiaſtici beneficij reſidentiam requirentis, in loco illius domicilium ſortitur.*

2 *Habens plura beneficia reſidentiam requirentia, totidem habet domicilia.*

3 *Prælatus ſubditum Clericum ratione beneficij, pro delicto alibi commiſſo in propria diœceſi inuentum punire poteſt.*

1 AN Clericus, ratione beneficij, quod habet, dicatur habere domicilium in loco illius a? Sufficiat referre breuiter, quę tradit latè Felin. in cap. dilectus, el 2. de reſcrip. in. 1. col. vbi materiam iſtam, more ſuo, per concluſiones reſoluit, videlicet, q̃ ſi Clericus habet beneficium non requirens reſidentiam, non cenſetur illic habere domicilium, ſecundum Innocen. Anton. & Abb. in cap. ex ore. de priuilegi, s. Si verò requirit reſidentiam, ſortitur ibi domicilium, ſecundū omnes Doctores. ibi. & in dict. cap. Ex ore. & alios, quos ibi refert: quod procedit, licet ibi non reſideat, ſi ſecum non eſt diſpenſatum ſuper reſidentia, vt per eundem Felin. ibi. in 2. col. in. 4. concluſione. Qui poſt multa concludit, quòd talis de facto non reſidens, fingitur ibi habere domicilium in loco beneficij in oneroſis: 2 Vnde habens plura beneficia requirentia reſidentiam, dicitur habere plura domicilia, ſecundum eum, ibi, in. 3. concluſion. allegando. gloſ. in cap. Primatus. 71. diſtin. & in. c. quoniam. 21. quæſt. 2. Et in cap. quia in tantum. de præbend. quod intelligit, quãdo quaſi æqualiter in vtroq; reſidet: ſecus tamen ſi in altero ſeruit Vicarius eius, quia tũc habet domicilium tantùm, vbi reſidet: & hoc etiam tenet Abb. in cap. Poſtulaſti. de foro competen. col. 1. Imò plus dicit idem Felin. vbi ſuprà, in. 3. col. in. 6. conclu. quòd licet Clericus poſſit habere domicilium alibi, tamen principale dicitur eſſe in loco beneficij, pro quo refert Innocen. in. d. c. Ex ore, & alios. & idem not. ipſe in d. c. poſtulaſti. in princip. Ex quibus 3 omnibus ſic breuiter collectis, & ſi diffuſius illa prędictus Doctor ſcripſerit, videtur, quod poſsit inferri ad noſtrum propoſitum, quòd prælatus diœceſis (in qua quis habet beneficium, in quo tenetur reſidere, licet non reſideat) poteſt punire b talem b Clericum inuentum in ſua diœceſi, de delicto alibi commiſſo, tanquam ſibi ſubditũ ratione domicilij, quã- uis nullum aliud domicilium in ſua diœceſi habeat. Et in materia huius capituli. Vide Decium in. c. quia in tantum. de præben. circa fin. vbi inter alia ponderat text. in. c. 3. de tempo. ordin. in. 6. contra communem concluſionem, & tandem in fine reſpondet.

IN loco illius. Vide glo. not. A in. c. quia in tantum. in verdo, plures. in fine, vbi Abb. de præbend. Archi. in cap. ſtatutum. colum. 5. Ioã. And. col. pen. & Domi. & Franc. in. §. cũ verò. de pręben. in. 6. Arch. in ſumma. 3. q. 6. & in. c. ſi clericus. 11. q. 1. Specula. in tit. de accuſa. §. 1. verſic. Sed nunc quid ſufficit. & in. §. ſequen. Abb. Barb. & Marian. in cap. poſtulaſti. de foro comp. Bal. in. l. omnes. in. 2. not. C. de Epiſc. & Cleri. Anton. & Abb. in cap. cùm cauſam. de dolo & contuma. Cardin. in Clem.

Clem.cauſam.§. quòd ſi forſan. not. 3.de elect.Fab.in.§. vlt. colum.pen. Inſt.de pœna temere litig. Felin. in c.dilectus.in.2.huius initij.colum.1. de reſcrip. Bertran.conſil.101.lib.3 Bober.in ſing.incip:Forus.

6 *Poteſt punire.* Adde quòd hæc autoris opinio intelligenda eſt,quãdo nõ petitur remiſsio à iudice loci, vbi delictum fuit cõmiſſum, ſi enim peteretur:teneretur quidem prelatus diœceſis,in qua clericus beneficium habẽt,& in quo reſidere tenetur,clericum petẽti iudici remittere. Sicuti eam facere tenerentur alij iudices, qui ratione originis, vel domicilij, alterius cauſæ in ipſum delinquentem iuriſdictionem habent. ita Ant. de Butrio.num.10.Arch.col. penul. Felin.num.9.in.c.n.fide foro comp. D.Epiſcopus Couar. in pract. q. c. 11.num.6.& hanc opinionem communẽ eſſe teſtãtur eam ſequuti Cep. conſi.crimi.59.verſi.Primum eſt.an de iure.Cur.Iun. in.l. hæres abſẽs. §.1.num.5.vbi Sapia.num.10.ff.de iuriſd.omn. iud. Iul. Clar. in pract. crim.§.fi.q.38. verſ.Eſt autem.& vide tex.in.§. ſi verò quis comprehen ſorũ.in auth. vt nulli iudicum.

Grauia & plura perpe trarunt facinora.

CAPVT XI.

1 *Delicta leuia, grauia, grauiora, ſeu grauiſsima, quæ dicantur breuiter & dilucidè, per totum caput explicatur.*

QVia ex qualitate delictorum in diſpoſitione ſacrorum canonum pœnæ minuuntur, vel augẽtur, & in his quæ ad iudicis arbitriũ relinquũtur, pari modo aggrauari vel moderari debent: ideò de clericorũ delictis tractaturi oportunum eſt, vt aperiamus, quæ leuia, grauia, grauiora, ſeu grauiſsima iudicentur. Et 1
in hoc Panormi. in cap. tuę.de pœnis, ſcripſit, quòd leuia [a] dicuntur, a
vbi dolus non requiritur, vt quando aliquid contingit per imperitiã, vel cũlpam ſine dolo: vel quando dolus interuenit circa rem modicam. Cui adde Ang.in .l.non ſolùm.§. Si mandato.§.de iniur. & in.l. leuia. ff. de accuſat. ad hoc videlicet quæ dicantur crimina leuia,vel nõ.Et vide Auguſt.in addi. ad Angel. de Aret. in verbo,hæc eſt quædam inquiſitio.in addi.5.in fin.quæ per gloſ. in. c. Cũ illorum,de ſenten. excommunica.dicit,quòd hoc relinquitur arbitrio iu b
dicis: [b] & quod ſecũdum vulgi opinionem iſta veniunt in conſideratione.Item quòd grauia ſunt in quibus exigitur dolus, & tẽdunt in grae pręiudicium alterius,ſeu reipublicæ: & magna pœna imponitur,[c] vt c
in furto,periurio,& ſimilibus.Grauiora ſunt publica, & quando non imponitur pœna mortis. Grauiſsima vbi imponitur pœna mortis.Pro leuibus ſecundum eundem Panorm. non debet deponi clericus, nec priuari beneficio,ſed poterit ad tempus ſuſpendi, vel aliter corripi ad arbitrium ſuperioris. Pro grauibus poteſt deponi.& adde Felin.in cap.At ſi clerici.de iudi.in princ. in colum. pen.qui dicit,quòd quæ dicãtur crimina grauia ſtatur arbitrio iudicis; & refert ad hoc Abb. vbi ſuprà.Pro grauioribus quanquàm non ſint publica, poterit vltra depoſitionem detrudi in monaſterium.Pro grauiſsimis,vbi de iure ciuili puniretur pęna mortis, poteſt deponi & dãnari

ad

ad perpetuum carcerem. Et quia qualitas cuiuſque criminis latius in quolibet eorum infra declarabitur, iſta ſufficiant pro commento huius particulæ.

A *Leuia*. Quæ dicantur leuia, grauia, grauiſsimaq; delicta. Explicat elegãter Bar. in.l.non ſolum. §. ſi mandato meo.num.7.ff.de iniur.& in.l.leuia.ff.de accuſat.gloſ. in.l.auxilium.ff.de minori. Sali. in.l. 1. C. de requi.reis.Felin.in. c.cum illorũ. de ſent.excomm.Ang. Are.in tract. malefi.in prin.col.3.Abb.in. c.tuæ. de pœn.Petrus Foller.in pract.crim. in parte audiãtur excuſatores.n.49. pag.70.Iul.Clar.lib.5. recep. ſent.§. 1.verſ.Sunt etiam. Qui ſcribit ſereniſsimum & inuictiſsimum Regem, & Dominũ noſtrum Philippum.I I. Hiſpaniarum Regem,à ſuo ſupremo Senatu interrogaſſe,quæ eſſent delicta attrocia, cui Senatus reſpondet attrocia delicta eſſe ſequentia Rebellionis læſæ maieſtatis homicidij ex propoſito commiſsi, falſæ monetæ, tertij homicidij,ſcilicet commiſsi ab eo qui alia duo commiſerat, etiam ſi pro his condemnatus nõ fuiſſet, vulneris illati proditoriè, etiam ſi mors ſequuta non fuerit, tertiæ tonſationis monetæ, raptus virginis honeſtis parentibus ortæ, etiamſi copula ſequuta non fuerit: vſus venereus cum ſacra virgine in habitu,& intra monaſterium de gente Sodomia,famoſorum latronum in vijs graſſatio,falſificatio Sigilli Principis, aut Senatus,quod reſponſum Regi noſtro placuit.

Reſpon ſo Regij ſena tus Hiſpani declara tur, quæ cri mina at trocia iudicari debeãt.

B *Arbitrio iudicis*. Vide Bald.in . c. propoſuit.de appella.Feli.poſt alios. in cap.at ſi clerici.de iudi. num.13. And. Tiraq.in repet.l.ſi vnquàm.in verbo,omnia. num.31.pag. 177. C. de reuocan.dona.Bermo. Chrouer. tit.de pub.concubinar.c.de Sod.crimin.num.30. & latiùs eod.tract. in parte fuerit diſpenſatum. numero.1. fol.206.& hanc opinionem communem eſſe fatentur eam ſequuti And.Alciat.in. c. cùm non ab homine.num.28.de iudic.Villa.Hiſpa. in lib.commu.opin.litera.D.nu.56. Iul.Clar.lib.5.recep.ſent.§.1. verſic. Sunt etiam.eamque ſequitur vir noſtra ætate in iure conſummatiſsimus Iacob. Menoch.in lib.illo omni eruditione pleno,de arbit.iud.quæſtio. lib. inquam.2. centu. 3. caſu. 266. num.2.

Iacob. Meno.

Magna pœna imponitur. Et ideò delictum tanto grauius iudicari debet, quanto pro eo grauior pœna imponitur,hæc fuit Bar.opinio in.l.leuia. circa prin.ff.de accuſat.& hanc dicit communem regulam & theoricã. Socin. conſil.157. num.5. lib. 2. & vide Barba. conſi. 48.lib. 2. Deci. conſi.65. C

Cum Laici eſſent ſine ordinibus miniſtrare, ac celebrare ſunt auſi.

CAPVT. XII.

1 *Clericus huius criminis reus, iudicis arbitrio eſt puniendus.*

2 *Ingerens ſe in actibus clericorum: cum non ſit, eſt falſarius.*

3 *Clericus in ordine, quem non habet miniſtrans, deponendus eſt.*

4 *Clericus non ordinatus miniſtrans in aliquo ordine in apparatu, irregularitatem contrahit, cum quo Papa ſolus diſpenſat.*

Quæ

QVAE pœna sit imponẽda laicis missam, vel aliud sacrum ministerium celebrantibus hucusque canonica iura nõ statuerunt: forsan enim antiqui illi patres non crediderunt tantam futuram esse aliquorum hominum temeritatem, vt tantum nefas (quale est sine ordinibus missam celebrare) committerent, & si iam hodie dignum esset hoc speciali sanctione punire, cum temporibus illis hoc aliquando accidisse cõperimus. [a] Cum ergo casus acciderit, hoc arbitrio iudicis puniendum videtur, in quo oportebit considerare ea, quę in arbitrarijs inferius suo loco consideranda describimus. Bald. tamẽ in l. Qui sub prætextu. C. de sacrosanct. Eccle. notat, quòd dicens se clericum, & ingerens se actibus clericorum, cum nõ sit, est falsarius, quem refert Felin. in cap. Tertio loco, de probat. in prin. vide etiam Felin. in proœmio decre. in nu. 37. vbi dicit quòd mentiens se clericum punitur arbitrio iudicis, & vltra hoc faciens actus clericales punitur pœna falsi. [b] Et vide Prępos. in cap. Quod interrogasti. 27. distinct. Clericus autem ministrans in ordine quem nõ habet, deponendus est, [c] & amplius non ordinandus. Tex. in c. 1. de cler. non ordin. minist. qui sic sumatur. Diaconus missam celebrãs ad sacerdotium non potest promoueri, à diaconatu suspenditur biẽnio, vel triennio, vt in cap. 2. eodem tit. Clericus præterea qui cum non esset ordinatus ministrauit in aliquo ordine in apparatu incurrit irregularitatem, cum quo solus Papa dispensat: tenet Lapus in allegatione. 29. incipi. An dispenset, referendo Calderi. in. c. Si celebrat, de cle. excom. Idem tenent Hostien. & Gofre. vt ad maiores ordines ascendat, sed in susceptis dispẽsat Episcopus, vt notant Angel. in summa, in §. 38. incip. Duodecimo incurritur, in verb. irregularitas, & Siluester in eod. verbo, in. §. duodecimo quæritur.

a

2

b

3

c

4

COmperimus, Id sanè cõtingit in hac celeberrima totius Archiepiscopatus Toletañ. Complutensi curia quidam ciuitatis de Baeça (de quo ipse oculatus sum testis) anno Domini 1569. cum laycus esset, nec aliquo ordine sacro esset insignitus, duas missas celebrauit, alteram in religiosissimo Diui Bernardi collegio, alteram verò in pijssimo collegio societatis Iesu: sed quia dementia laborabat, & ob iustas alias causas, pœna detrusionis perpetuæ in monasteriũ fuit punitus à Licenciato Martino Lopez de Salas, tunc dictæ curiæ vicario generali integerrimo & incorruptissimo, à quo ipse tãquam huius Complutensis Academiæ Cãcelario, Doctorali laurea sacrorum Canonũ (licet immeritus) fui insignitus, anno Domini. 1570. die vero. 6. mensis Iulij. Et nisi me mea fallit sententia existimo præclaros, & omni laude digniss imos hæreticæ prauitatis censores, posse ad tanti criminis punitionem procedere, reumq; tanquam malè sentientem de sacramento ordinis, condignis pœnis punire.

A *Factũ memorabile.*

Pœna falsi, Adde expressam Regiã l. 2. tit. fin. 7. par. vbi Grego. Lopez.

B

Deponendus, Vide Autorem in regul. & fallen. reg. 357. & doctum & diligentissimum Ioann. Gracian in reg. & fallen. reg. 61. Hostiẽ. in summa tit. de cleri. nõ ordi. minist. §. qualiter, & Regiam. l. 29. tit. 6. part. 1. & hoc sex modis limitat Silu. in summa in verb. irregularitas. ver. Duodecimò, Angel. in sum. d. verbo. q. 38. &

C

Na-

Nauarr.in manuali. c. 27. nu.. 242. Imò si nondum sacerdos ausus fuerit missam celebrare curiæ sæculari tradendus est,vt statuit Felicis recordationis,Paulus IIII. vt refert Iudit.inquisito.die.17.Feb.ann.1559. decret.7.& die.20.Maij,ann.1559. & Simon Maiol.de irregul. lib. 4.c. 13.num.1.qui pro totius cap. huius materia legendus est.

Excommunicati.

CAPVT, XIII.

1 *Clericus excommunicatus ordinem recipiens illo ordine est deponẽdus, cum quo tantum solus Papa dispensat.*

2 *Episcopus quando cum irregulari potest dispensare.*

3 *Pœna huius capitis afficitur clericus, qui cum esset suspensus vel interdictus, sacris ordinibus fuit insignitus.*

1 POEna clerici sęcularis recipientis ordinem, dum existit in excommunicatione, est quòd deponatur ab illo ordine.Not. Abb.ex tex. ibi in cap.Cum illorum.in. 2. nota. de senten.excom.cum quo solus Papa dispensat,vt ibi.Quòd procedit, etiam si ab excommunicatione, qua erat ligatus, poterat ab aliquo inferiori citra Papam absolui,vt concludit Abb.post Ioan.And.vbi suprà, ex ratione,quia fuit effectus irregularis,& cum irregularibus solus Papa dispensat. [a] Et idem voluit Ang. licet Abb.non referat,in sua summa, in verbo,irregularitas. in.§.22. inci. Secundò contrahitur, & Siluest. in eodem verbo,in ver. Secundo quæritur.Hostien.verò in sua summa.ti. de cleric.excom.minist.dicit, quod videtur sibi,quòd quando excommunicatus ab ordinario incurrit irregularitatem, quia sententiam eius violauit,posset ordinarius secum dispẽsare: dicit tamen quòd consuetudo refragatur.Et aduerte quòd idem est in clerico,qui suspensus vel interdictus ordines recepit,vt firmant Angel.& Syluest.vbi suprà, referendo Rai.

a

2

3

Ispensat. Adde quod præsertim hoc procedit,si detur in recipiente certa sciẽtia, vt in cap. 1. de ordin. ab Epis.qui renun.Episco.vbi idem constat, si crassa vel supina daretur ignorantia.vt in cap. illorum.de sen ten.excom. Quòd si quis probabili affectus ignorantia, vel excommunicatus, vel ab excommunicato sacris fuerit ordinibus insignitus ab Episcopo proprio,qui in eo actu minime delinquerit dispensationem poterit obtinere.vt in cap.vlt.de ordin. ab Episc.qui renun.vbi omnes Doctores not.traditur etiam à Doctoribus in.d.c.cum illorum. Quamuis huic vltimæ opinioni,refragetur Inno.qui in.c.1.de schismat.scribit collationem ordinis factam ab excommuncato,vel excommunicato, probabili tamen ignorantia excommunicationis,ita firmam esse,vt absque aliqua dispensatione, eius executio permissa sit:quam opinionem tenuit Hugo doctor antiquitatis venerandæ,si credimus glo. quę illam refert in cap.ab excommunicatis. 9. q. 1. Collect.in cap.vlt. de ord. ab Episc. Abb.num.46.in.c.veritatis. de dolo & contu.idem in cap.ad probandum.vbi Felin.col.pen.de re iudic. Alphonsus à Castro Zamorensis, acris

A

Alphõ sus à Ca stro.

acris & ſubtilis ingenij, & diuini verbi orator celeberrimus. in lib. 2. de poteſt.leg.pœna.c.15. Quam opinionem falſam eſſe cenſeo, & iuris eſſe apertiſsimi exiſtimo, diſpenſationem ſemper neceſſariam eſſe, ſiue adſit ſcientia, ſiue probabilis ignorãtia. Sequor æquidem in hoc glo. in dict.cap. ab excommunicatis. & in cap.1.de ſchiſma.& in.c.2.de ordin. ab Epiſc.& in cap. ſi qui à ſimoniacis.1.q.1.quam communem eſſe ſententiam fatetur Abb.in dict.cap.veritatis.num.46. D. Epiſcopus Couar.in.c.alma mat.1. par.relect.§. 6. num.6.de ſen.excom.li. 6.& eſt tutior opinio ſecundum Anani.in. d. c.1.de ſchiſma.num.2.Selua.de benefic.2.par.q.11.col.3.

Hodie verò ſiue detur ſcientia ſiue ignorantia Epiſcopus iure poterit in hac irregularitate diſpenſare. ex Sacro Concilio Triden. ſeſsione 24.c.6. vbi Epiſcopis noua conceditur facultas diſpenſandi,ſuper quacunque irregularitate deſcendente ex quocunque delicto occulto, excepto homicidio voluntario. Erit æquidem in propoſito caſu occultũ delictum,ſi excommunicatio occulta eſt,licet celebratio ipſa publica ſit. arg.text. in. l. in delictis.§. ſi extraneus. ff. denoxali. nam quamuis actus celebrandi publicus ſit, eius verò malitia, quæ ex excommunicatione emanat occulta eſt,ita in ſacræ pœnitentiariæ ſummo Prætorio diffinitũ eſſe teſtatur vir egregius Martinus Nauar.in manu.confeſſo.cap. 27.num.241.

Illegitimi.

CAPVT, XIIII.

1 *Filij illegitimi apud Ethnicos honoribus, & dignitatibus indigni iudicabantur.*

2 *Illegitimus non poteſt ſacris ordinibus inſigniri.*

3 *Si tamen de facto fuerit ordinatus, licet recipiat characterem, ordinis tamen executione caret.*

4 *Celebrans verò non obtenta diſpenſatione irregularis non eſt.*

VT ab illicita copula retraherentur, ſeque iuſtis nuptijs alligarent homines, ex quibus prolem legitimam ſuſciperent, meritò etiam apud Ethnicos ſancitum ac obſeruatum eſt, vt filij illegitimè nati quantumcunque ſine ſua culpa labem ipſam contraxiſſent, honoribus & dignitatibus indigni iudicarentur. [a] Quod nempe & ſi conſideratione prædicta, vt ſic fiat, non reputetur iniquum, licet filijs ipſis (quibus natura negauit ortũ ſuum eligere poſſe) crudele quodammodo ac durum videatur. Cum illis tamen illegitimè natis viris, qui propria virtute ac bonis actibus paternam culpam in ſe ipſis abſtergunt, pluresque legitimè natos moribus ac meritis antecellunt, [b] ac reipublicæ ſeipſos reddunt vtiliores, talis iuris aſperitas liberaliter & ſine pecuniarum exactione temperanda eſſet, vt ſicut parentes ab illicita copula retrahit (ſi forſan retrahit) filiorũ damnum futurum, ſic iam natos contra leges filios, ſpes recuperandi honores, ad virtutem ſequendam impellat. Iuſtum eſt enim, vt quos aliena culpa honore deſtituit, propria virtus, & ſi pauperrima ſit (vt ferè ſemper eſſe ſolet) ad honores reſtituat. Quid enim crudelius, aut iniuſtius quàm quod naturalis quidam paretum exceſſus, virtute ſola, quantumuis clara filiorum, in pauperibus reparari non va-

1

a

b

valeat, in diuitibus tamen, qui patrũ
suorum reatui plura propria addide
runt scelera, hoc facilimè deleat sola
2 præstatio pecuniæ? Prædicta igitur
consideratione, etiam sacri canones,
quibus maxima cura est sancto faue
re instituto matrimonij, ac si illicita
punire connubia, illegitimos quosq;
à clericali tonsura, cęteriśque Eccle-
siasticis ordinibus arcet, prohibetq;,
c c vt in cap. 1. de fil. presbyt. Et in. c.
1. & 2. 56. distin. & hoc per sex ra-
tiones, quas describit Præpo. in. d.
cap. 2. licet Hostien. in summa. de fil.
3 presbyt. in. §. quæ est causa. solùm
tres scripserit. Si quis autem illegiti-
mè natus promotus fuerit, licet reci-
piat characterem, non habet tamen
executionem ordinis. probat tex. in
cap. fin. 56. distin. Ex quo notant ibi
Domini. & Præpo. quòd licet illegi-
timitas non inficiat habitũ ordinis,
sed executionem: sed talis ordinatus
4 recipit characterem. Et aduerte quòd
tales illegitimi ordinati non incur-
d runt nouam irregularitatem, d si an-
e te obtentam dispensationem e cele-
brant, vt notat Nicolaus Plouius in
tractatu de irregularitate, in. 40. regu
la, referendo Guliel. & Archidi. &
hoc dicit seruare curiam.

A *Andr. Tiraq.* *Ndigni iudicantur.* Adde la
tissimè And. Tiraq. virũ
sanè variæ & indefessę le-
ctionis, & de vtroque iure
bene meritissimum, nec pro meritis
satis laudatum in tract. de nob. c. 15.
num. 10. cum sequen. Gab. Paleotum
Cardi. in tract. de not. & spur. c. 55.
& vide Regiam. l. 2. tit. 13. par. 4. &
l. 3. tit. 15. ead. part. & ibi multis no-
Greg. Lopez minibus magnus Gregor. in verbo,
Dignidades y honras. Alber. Troti. lib.
2. de vero & perfecto cleri. c. 1. & 2.

B *Antecellunt*. Quæ sanè in locis
iam citatis, longa manu traduntur
in filiorum illegitimorum execratio-
nem minimè intelligas de his, qui vir
tutum suarum splendere natalium te-
nebras effuderunt, eos enim apud
bonos & probos viros, nec vllo con
temptui esse nec legitimi inferiores
iudicari censet Hyppol. sing. 273.
& vt bene inquit Sophocles:

*Legitima est natura viris, quibus opti-
ma mens est.*

Imò sæpissimè, vt in hoc loco inquit
autor, legitimè natos antecellunt.
Hinc Statius.

*Vidi ego transfertos, in alieno robore ra-
mos,*
Altius ire suis.

Et Euripides præclarè inquit:

*Ex nobis spurios nasci, non turpe putan-
dum est.*
*Fac nanque ingenio valeant fac moribus
ipsum.*
*Haud vnquàm poterit, naturam inuer-
tere nomen.*

Et plures viros pręclaros, qui illegi-
timi fuerunt, commemorat Doctissi
mus pariterque Illustrissimus Card. *Card. Palæ.*
Palę. in. d. tracta. ad finem, & fue-
runt, & nostra tempestate sunt multi
viri clarissimi, qui natalium defectũ
passi sunt, inter quos non infimum
locum obtinet, noster D. Episcopus *Ioann. Bernar dus fuit illegiti mus.*
Bernardus Diaz de Luco, qui vt cõ-
pertum habui multorum integræ fi-
deitestimonio, illegitimus fuit: quod
præter alios testatur D. Episcopus
Ioan. à Rojas in tractat. de succes. ab
intesta. c. 15. num. 19.

Prohibentque. Adde quod Deus
Opti. Maximus prohibitionẽ hanc
induxit Deuter. c. 23. vbi scribitur,
Non ingredietur Manzer (hoc est) *de
scorto natus in Ecclesia Domini vsque
ad decimam generationem*. tex. in cap.
innotuit. de elect. c. per venerabilem.
qui filij sint. leg. Sed hoc in cap. nisi

cum

cum pridem. de renun. declaratur, quod illis qui paterna vitia non sequuntur, possunt suffragari virtutes, quæ summum Præsulem Romanum inducent, vt cum eis dispenset, si morum honestas eos commendabiles reddat. tex. in cap. presbyterorũ. 56. dist. nam vndecunque homines nascantur, si parentum vitia non sequantur, honesti & salui erunt. c. vndecunque. ea distin. nullum æquidẽ parentis delictum innocenti filio pœna esse debet. l. 2. §. nullum. ff. de decurion. Si contrarium diceres maximum absurdum sequeretur. Vnde Bion. Philosophus non minus ridiculum hoc esse affirmabat, quam si medicus quispiam ob aui aut patris morbum nepoti vel filio medicamentum adhiberet. Huius verò prohibitionis ne illegitimi sacris donentur ordinibus. Plures rationes scripsit Pet. Rebuff. in benefi. pract. in part. de dispen. super defect. natali. fol. 407. & vide Regiam l. 12. tit. 6. par. 1. vbi Gregor. in verbo, *orden*. Et notat quod impedimentum de quo in hoc cap. locũ obtinet, etiãsi defectus natalium sit occultus, & qui cum patiũtur pro legitimis habiti sunt, quales sunt multi, quos cõiugatæ ex adulterio habuerunt, vt egregiè scribit Nauar. in manu. confessio. cap. 27. nume. 201. Filius verò matri hoc asseueranti credere non tenetur. l. 1. §. si quis ab aliquo. ibi, *Si testator eum negauerit*. vbi Bar. & Doct. not. ff. de carb. edict. l. 1. §. mulier. ibi, *spurium in actis professa est*. iuncta glos. fin. ibi. ff. de proba. glo. in. l. si vicinis. C. de nup. & in. l. si posthumus. §. fui. verb. probetur. ff. de lib. & posthum. Regia. l. 9. tit. 14. par. 3. vbi Gregor. & opinio hæc communis est, vt constat ex multis autoribus congestis, qui eam sequuntur à Ioan. Rojas, tracta. de succes. cap. 2. num. 28. & ita quo ad sacrorum ordinũ promotionem tenet. Mart. Nauar. in loco iam allegato. Tamen (quòd salua tanti viri pace dicam) in promouendo tutius esse credo, propter animæ periculum, vt ab ordine suscipiendo abstineat. In eo verò qui iam est ordinibus insignitus, propria eius conscientia inspicienda est: nã si in in intimo conscientiæ motu pendeat, ad credulitatẽ assertionis maternæ præsumes se esse illegitimũ abstinere debet, à sacri ordinis ministerio, & ad cautelã dispensationẽ oportet impetrare. Si verò internus conscientiæ motus, ad credulitatẽ non pendeat, sed potiùs firmissimè credat, se legitimũ esse, nec abstinere tenetur, nec dispensationẽ impetrare ex Abb. sententia in. c. 1. de fil. prob. & hæc est communis summistarũ sententia, vt fatetur Simon Maio. de irreg. li. 1. c. 7. nu. 3. Hinc illud mihi dubium est, quòd scribit vir doctissimus Alphonsus à Cast. li. 2. de potest. leg. pœna. c. vlt. 3. cõcl. asserens, filiũ presbyteri ex cõiugata, ita occultè genitũ, vt non possit aliũde probari, quã per parentũ assertionem promoueri posse. Cuius cõtrarium tenet Anto. in. c. 1. de fil. presb. & de hoc dubitat Coua. in Clem. si furiosus. 2 par. §. 3. nu. 4. de homicidio. Sequitur tamen Anto. Nauar. in manuali. c. 27. nu. 193.

Notabis tamẽ vtiliter nõ esse Episcopis permissam dispensationem, vt qui defectũ natalium patitur, ad sacros ordines possit aspirare, etiam hodie autoritate Sacrosancti Concil. Trid. sess. 24. c. 6. Nam quamuis nouissima illa constitutione, detur Episcopis facultas dispensandi in omni irregularitate, descendente ex delicto occulto, non deducta in iudicũ, excepta ea quæ prouenit ex homicidio

voluntario, exceptis alijs deductis ad forum contentioſum, in hac vero huius capitis irregularitate, quæ aliunde, & non ex proprio delicto oritur, diſpenſandi facultas conceſſa non eſt, quod non vulgariter notari debet, pro illius decreti interpretatione. Ita tenet inſignis Mar. Nauarr. in manu. cõſeſ. cap. 27. n. 194.

Si tamen illegitimus quiſpiam monaſticam profiteatur diſciplinam vitam ſuam dicitur innouaſſe, & eo ipſo, quibuſcunque ſacris ordinibus poteſt inſigniri. tex. in. c. 156. diſtin. & in cap. 1. de filijs presbyte. gloſ. in ſum. 56. diſt. Regia. l. 12. tit. 6. par. 1. ibi. *Pero aun ay otra razon, porque pue de recebir eſtas ordenes ſobredichas el que no fueſſe legitimo. Eſto ſeria ſi entraſſe en orden de religion primeramente.* Tradit Bal. in l. 1. in lectura. n. 5. C. de Sacroſan. Eccleſ. Rom. in Auth. ſi mulier. 7. priuileg. C. ad l. Fal. Feli. in cap. teſtimonium. num. 31. de teſtib. Hypp. ſing. 273. & in rub. ff. de fideiuſſo. & in ſing. 501. Anton. de Roſel. de legit. lib. 3. in fine. vbi id limitat. procedere tantum in filio naturali, non verò in ſpurio, quod falſum eſt & merito cum reprehendit Ioan. Rojas in tract. de ſucceſ. c. 23. nume. 109. Quod notandum eſt ad interpretationem. text. in. c. dilectus. de filijs presby. & in cap. 1. eot. tit. in. 6. Aboletur ſanè omnis illicita macula per religionis ingreſſum, vt in auth. de monachis. in prin. c. non liceat. 19. q. 3. quod tantum quod ad ordines ſacros intelligendum eſt, quo ad dignitates & grauiora munera is cui Spurius natus eſt, promoueri nullo modo poteſt, abſque Summi Pręſulis indulgentia. glo. not. in. c. fin. de filijs presbyt. Abb. in. c. 1. in fin. eo. tit. Felin. in cap. meminimus. not. 6. de accuſat.

Nimis tamen inter Doctores controuerſum eſt, vtrũ ingreſſus religionis operetur legitimationẽ, quo ad ſucceſsionẽ bonorũ parentũ. Siquidem Guil. de Cęno. qui huius quæſtionis fuit ante ſignatus. in. l. 1. C. de Sacroſ. Eccle. in ea fuit ſententia, vt cenſeret filium illegitimũ monaſticã vitam profeſſum, poſſe ſuccedere in bonis parentis. Idẽ ſequitur Bal. in in. d. l. 1. in lect. col. 5. Feli. in. c. cũ de putati. de iud. col. 2. Rom. in Auth. ſi militer. C. ad leg. Falc. 7. Speci. Alex. Roman. & Archid. colum. 2. in l. neceſſarijs. ff. de acquiren. hæred. Barba. in. c. quia nos. de teſtamen. col. 1. Iaſ. in l. 1. nume. 30. C. quand. non peten part. Anto. de Roſc. in tracta. de legitim. ad finem. in qua fluctuat Roderic. Suar. allegat. 25. ita vt in caſu, de quo fuit interrogatus conſuluit concordiam faciendam eſſe, tandem religionis fauore. Guil. ſequitur, & de ea nimis dubitat Gregor. Lup. in dict. l. 12. in verbo, *en orden.* & tueri eam conatur duobus caſibus. Primò, quando filius eſt naturalis non ſpurius. Secundò, quando parentis conſenſu religioni offertur tandem in fine illius glo. dicit val de dubiam eſſe quæſtionẽ hanc, & quod in practica vix reciperetur. Guil. opinio eam verò communem eſſe teſtatur inſignis Couarru. in. 4. decret. 2. part. capite octauo. §. 7. in fine. Quæ ea ſolùm ratione innititur, quia ſicut filius naturalis patris conſenſu Curiæ Principis oblatus, fit legitimus ipſi offerenti, etiam ſi filios legitimos habeat. l. 3. C. de naturalibus. & in Authentic. quibus modis natur. effic. ſui. §. 1. 2. & 3. Reg. l. 5. tit. 15. part. 4. multo magis per oblationem curiæ cæleſti. Sed propter id q hæc legitimatio ab aula iam receſsit, teſte Ang. cõſ. 17.

& in

& in dict. authentic. §. quod verò. Rosel. de legit. ca. fina. Oblatus equidem Curiæ Cęsaris, ideò legitimus fiebat quod præsumebatur à Cæsare ipso legitimus fieri, quod non conuenit oblationi Curiæ cælesti: & ideò contrariam sententiam tenet Fab. in auth. ex complexu. C. de incest. nup. Præpositus in. c. tanta. colum. 2. qui filij sint legiti. Flor. in. 3. part. tit. 1. capit. 27. §. 2. Couar. d. §. 7. Et hęc opinio verior est, & Forési vsu recepta.

Expositus an possit ad ordines promoueri.

Sed huic loco accommodatissimum illud non omittã, an expositus cuius parentes adeò latent, vt prorsus incertum sit, an legitimis conceptus sit nuptijs, possit ad sacros ordines promoueri. Qua in re dubius & anceps est Anchar. in ca. 1. de infan. exposi. cuius dubitationis ratio est, quia nemo legitimus præsumitur, & qui se legitimum dicit probare debet. Ang. per illum tex. in. l. liberorũ. ff. de his qui not. infam. Deci. cons. 54. Ias. in. l. nec professio. C. de test. idem consil. 102. vol. 4. And. Alcia. de præsu. reg. 3. præsu. 1. num. 12. D. Couar in. 4. Decretali. 2. par. cap. 8. §. 3. num. 1. Et opinionem hanc nouissimè sequitur Doctissimus & diligẽtissimus Simon Maiolus Episcopus Vulturarien. de irregula. lib. 1. cap. 11. num. 1. vbi plures viros egregios commemorat, qui expositi fuerunt. Contrariam tamen sententiam tenet Anani. in dict. cap. 1. de infan. exposi. num. 11. vbi concludit nullã dispensationem necessariam esse, vt expositus possit promoueri. Sequitur Bermond. Cho. in tract. de publ. concubina. in verbo, qui etiam filias. nu. 90. col. 363. quam opinionẽ communem esse testatur eruditissimus Cardi. Paleo. in d. tract. c. 63. nu. 3. Nam vt ipse, cap. 20. eiusdem tractatus probare contendit à supradicta sententia recedens vnusquisque legitimis natalibus ortus præsumitur, quod latius apud eum legendũ erit. Sed quod ad nostram spectat propositam controuersiam, D. Præsul Couar. in Clem. si furiosus. 1. par. relect. in prin. num. 9. de homi. à communi opinione videtur recedere, ea innixus ratione, quod non soleant filij ex legitimo nati matrimonio exponi, sed potiùs qui ex furtiuis & illicitis fornicationibus congressibusq; nascuntur. Sed hæc ratio concludes non est. Siquidem veterum exemplis constat multos, filios exposuisse: qui tamen ex matrimonio nati sunt, vt de Semirami. Paride, Cyro, & de alijs pluribus, historiæ testãtur. Nos equidem quotidiano vsu id experimur, quam plurimos rei familiaris inopia oppressos, qui cũ liberis suis alimẽta nõ possint suppeditare, solere eos exponere, ea potius spe, vt commodius ab alijs educantur, quàm quod paterna erga illos pietate sint destituti. Opinio tamen dicti Domini Episcopi summè mihi placet, qui censet expositos ad Ecclesiasticos ordines nõ esse, promouendos absque dispensatione, quod si promoti fuerint, ordinum vsu prohibendi non sunt, propter communis sententiæ autoritatem, quamuis indistinctè communem sententiam sequatur, vir nostro sæculo in iure consummatissimus, & perspicacis & acris ingenij. Iacobus Menoch. de arbit. iud. quæst. lib. 2. cen. 4. casu. 396. *Iacob. Meno.*

Irregularitatem. Vide Abb. in. c. si celebrat. de cler. ex com. minist. Gõsal. à Villadiego de irregu. c. de susp. col. 1. Petrum Rebuff. in pract. benefic. in parte de dispen. super defectu natali. numer. 13. quam opinionem communem esse fatetur D. Episcop. D

Couarru. in Clemen. si furiosus. §. 1. numer. 3. de homi. Petrus Rauen. in Alpha. aureo. fol. 186. colum. 2. Marti. Nauar. probitatis & eruditionis vnicum exemplar in cap. si quando. exceptione. 11. de rescrip.

E *Dispensatio nem.* Vide multa de hac illegitimorum dispensatione, tam circa ordines, quàm beneficia, quæ scribit Alber. Trot. lib. 2. de vero & perfecto cleri. c. 2. per totum.

Rebaptizati.

CAPVT, XVIII.

1 *Rebaptizatus non potest ad Ecclesiasticos ordines promoueri.*

2 *Si tamen de facto fuerit ordinatus; qua pœna puniatur.*

1 a REbaptizati in tantũ odio hebentur ab Ecclesia, [a] qꝫ qui non ignari rebaptizãtur, dicuntur quasi iterùm crucifigere Christum, vt in cap. Qui bis. de consec. distinct. 4. & ideò nó b sunt ordinandi [b] ad clericatum, vt in capit. confirmandum. 50. distin. & habetur in Concilio Carthag. Quinto, Can. 11. quod adeò est verũ, quod dicit text. in dict. cap. Qui bis. quod c etiam si ignoranter [c] rebaptizati fuerint ordinari non possunt. vbi glos. hoc intelligit de ignorãtia iuris, quæ non excusat, non autem de ignorantia facti: quia talis rebaptizatio non 2 impediret promotionem. Qui autẽ ex rebaptizatis ad sacerdotij gradum indignus aspirare contenderit, cum ordinatoribus suis adepti honoris periculo subiacebit. Ita disponit Cõcilium Toletanum. 4. de quo in cap. si. 51. distinct. quamuis ille tex. non intelligatur de ordinatione ad sacerdotium, sed ad Episcopatum, secundum Archi. ibi, quem vidè notantem, quòd tales scienter rebaptizati censentur perpetuò irregulares, qui respondet ad argumentum, quòd potest obijci, qualiter actus, qui non habet effectum, sicut rebaptizatio inducat irregularitatem, & vide glo. in dict. capit. Qui bis.

Ecclesia. Quæ non semel A diffiniuit, Sacramentum baptismi, non esse repetendum, nec iterandum, quemadmodum Diuus Augustinus libr. de vnico Baptismo, & aduersus Donatistas docet. Et in libro de vera & falsa pœnitentia, capit. 3. Paulus sanè ad Hebræos, capite sexto, contra quosdam rebaptizari volentes ait: *Rursus crucifigentes sibimetipsis filium Dei.* Et iterum ad Ephesios capite quarto ait: *Vna fides, vnum baptisma.* Est ęquidem à Catholica disciplina alienum rebaptizari, vt ostendit Clemens Papa Sextus, capit. 15. Constitutionum Apostolicarũ Act. inter cætera. *Eodem modo contenti sint vno solo Baptismo, qui in Domini mortem traditur, non ministerio abominandorum hæreticorum, sed probatur Sacerdotem in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. &c.* Et paucis verbis interpositis subdit: *Verũtamen initiatos iterum baptizare tentantes, Crucifigunt Dominum, & iterum eum interimunt: derident diuina, eludunt sancta: insultant spiritui, sanguinem sanctum veluti communem contemnunt.* &c. Idem docet Damascenus libro quarto, de fide orthodoxa, capit. primo. Leo Papa ad Rusticum Episcopum, Epistola. 70. capit. si nullo. de consecratio. distinct. 4. Diuus Thom. in. 3. par. q. 66. artic. 9. idem tenent Theologi omnes in. 4. sent. dist.

distin.6. Alphon. à Castro, libro. 2. de hæresi. c. de Baptismo hęresi. 5. Quod nouissimè hodie Sacrosanctum Concilium Tridentinum docuit sessione. 7. c. 11. *Si quis* (inquit) *dixerit verum & rite collatum Baptismum, iterandum esse, illi qui apud infideles fidem Christi negauerit, cum ad pœnitentiam conuertitur, enathema sit.* & sessio. 14. cap. 2. & tradiderunt latissimè Ioan. Fab. & alij Catholici viri, qui ętate nostra, aduersus Anabaptistas Germanos scripserunt, qui quidem multis magnisque testimonijs impiam hæresim illorum improbāt.

B *Ordinandi.* Adde Alber. Trot. lib. 2. de vero & perfecto cleri. c. 14. requisi. 9. & Regiam. l. 9. tit. 6. par. 1. Et ista irregularitatis labe afficitur, is qui ministrauit hoc Baptismi Sacramentum, sciens iterum illud repetēs. c. 2. de apost. l. 1. C. ne sanct. Baptis. reite. & his mirè suffragatur canon. 47. ex Concilio Lugdu. apud Burchard. lib. 4. decre. 56. *Episcopus inquit, aut presbyter, si eum qui secundum veritatem habuerit, Baptisma denuò baptizauerit, aut si pollutum, ab impijs & nō rectè baptizatum, non baptizauerit, deponatur, tanquam deridens crucem & mortem Domini.* Hactenus canon.

Et non solùm à principio rebaptizatus irregularitatem contrahit, sed etiam postquàm scieret ratam habuerit rebaptizationem, in se factam. ita tenet Syluest. in summa. in verb. irregularitas. q. 4. Tab. in verbo, dispensatio. num. 13. versic. 14. Imò & si quis metu etiam cadenti in constantem virum compulsus rebaptizatus fuerit irregularis efficitur. capit. eos, quos. vbi glo. de consecratio. dist. 4. Sylvest. in verbo, irregularitas. dict. quæst. 4. At non ita erit, si per vim coactiuam, vt narratur de quodam Episcopo, cui nomen impositum fuit, habet Deum, quem Arriani ligatis manibus & pedibus inuitum rebaptizarunt, non æquidem illi dicta rebaptizatio nocuit, vt eleganter scribit Victor Episcopus Vitentensis de persecut. Vandal. libro. 3. qui contrarium tenentes marito repræhendit, sequitur Simon Maiolus de irregul. libro tertio, capit. 14. Efficiuntur etiam similiter irregulares, qui rebaptizanti ministrant Acoliti, Subdiaconi, vel Diaconi officio fungentes. text. in dicto capit. 2. de apostа. glos. in. l. 1. C. ne sanct. baptism. Pari etiam ratione idem dicendum videtur, de compatribus scientibus: sunt æquidem isti rebaptizationis participes. cap. vos autem. de consecrat. distinct. 4. & tenet expressè Maiolus dict. capit. 14. numero sexto. Istorum autem omnium dispensatio ad solum Romanū Pontificem spectat, qui vix illos dispensabit, vt religionem ingrediantur: text. in dict. capit. secundo, de apostа. Tabi. in verbo, dispensatio. nu. 13. ver. 14.

A qua quidem irregularitate immunis erit, qui hac interposita conditione baptizauerit dicens, si est baptizatus. &c. nam cùm conditio vel de præsenti, vel de futuro, & talis falsa, faciat cessare actum. l. cùm ad præsens. ff. de rebus dubijs. & ex interpositione huius conditionis manifestè constat, istum noluisse iterare Baptismum, & actus agentium non operatur vltra eorum intentionē. l. non omnis. ff. eo. ita sing. tenet Martin. Nauarr. in manu confessor. capit. 27. nu. 246. licet asseueret istum à mortali ctimine, minimè excusari, qui non adhibita debita diligentia id fecerit. Eum tamen censet in vtroq; foro irregularem non esse: sed labitur in

Egreg. Marti. Nauar ri opinio confirmatur

hoc vir egregius, solum sanè inculpabilis ignorantiæ, ab irregularitatis labe hoc casu excusare potest. capit. 2. de baptis. & ita tenet Domi. Soto in 4. senten. distinct. 3. quæst. 1. artic. 9. quam esse veram & communem opinionem contra Nauar. testatur. F. Anton. Cordoua, in suis quæstionibus vernaculo sermone editis. q. 37. Nam licèt verissimum sit, quod si legitimus processit baptismus, nihil secundum eum conditionale ministerium operetur, hoc tamen à notabili culpa clericum immunem minimè redit, qui in re tam graui supinè nimis se gessit. Propter quam culpam sacris canonibus irregularitatis pœna iustissimè fuit statuta. Nec aliquid dicta clausula operatur, quia adhibenda non est, nisi quando est magnum dubium, an quis fuerit baptizatus. vt scribit Syluest. in tractat. de origina. lib. 3. capit. vlti. in fine. Propterea Sacerdos sciens puerum necessitatis causa fuisse domi baptizatum, si ille postea deferatur ad Ecclesiam, vt ritus solennes seruentur: non potest cum eadem clausula cum baptizare, aliàs efficeretur irregularis, vt expressim traditur in Cathechismo Sanctissimi Pij Quinti Pontificis Maximi, in tracta. de baptis. cap. de fructibus baptismi in fine.

Quibis Sacramentũ confirmationis susceperit vel contulerit, an fiat irregularis.

Quæstionis etiam est, vtrùm is qui bis Sacramentum Confirmationis susceperit, vel contulerit, hac irregularitatis labe notetur. Qua proposita quæstione, glos. in cap. dictũ. de consecration. dicti. 5. censet irregularitatem contrahi quam sequitur Archid. in capit. primo. 68. distin. Albert. Trot. de vero & perfecto clerico libro secundo, cap. 14. requisi. 9. in princip. Ioan. Maior, in .4. sent. dist. 7. qui omnes id probari censent in dict. capit. dictum, quo loco apertissima est decisio, Sacramentum Baptismi & Confirmationis iterari prohibens, pœnam debitam transgressoribus imponens: vnde cum ibi æqualiter iterari prohibeantur, Baptismatis & Confirmationis Sacramentum, mirum non est, si quo ad irregularitatem eadem fiat æquiparatio. Idque Regia lex Partitarum comprobat, lex inquam. 20. titulo sexto. part. 1. qua definitum stat, eum qui bis Sacramentum Cõfirmationis susceperit, irregularem esse, si scienter id fecerit. Contraria tamen sententia placuit Scoto, qui in dicta distinctione. 7. quæst. 5. existimat non esse illum irregularem, qui bis etiam scienter Sacramentum Confirmationis susceperit, aut contulerit: cum id iure Pontificio expressum non sit, & irregularitas nullo casu constituenda est, nisi expressa reperiatur. cap. is qui. de sententent. excommunicat. lib. 6. quem Fran. ibi sing. esse fatetur. idem in. c. dilectus. col. 4. de appellation. Berardi. in tract. de Episcopo. cap. vltim. num. 8. Nam cùm hoc irregularitatis vitium iure tantum humano Pontificio inductum sit ex Inno. sententia. in cap. nisi cùm pridem. colum. 3. de renun. vbi Anton. nume. 19. & Doctores. Imo. in Clem. si furiosus. de homi. Palud. in. 4. sent. dist. 25. q. 3. Flore. in. 3. par. tit. 28. c. 2. §. 6. quã opinionem communem esse fatentur eam sequuti Villadi. de irregula. in princip. Syl. in summa. in verbo, irregular. in fine. Couar. in. d. Clemen. si furiosus. in. 1. part. in prin. num. 2. ex hoc manifestè sequitur, nunquàm vitium hoc contingere, nisi eodè iure expressum reperiatur. Et suprà dictã Scoti opinionem, sequitur Palud. in. 4. senten. dist. 7. quæst. 2. colum. 1. Alphon. à Castro,

lib. 2.

lib. 2.de poteſt. leg. pœna. capit. 7. docum.3.verſic.ex ratione.Cardi. à Turrecrema.in.d.c.dictum. ad finẽ. Couar.in.d.prin.n.8.quam opinionem communẽ eſſe fatetur D. Mar. Nauar.in Manuali confeſſ. c. 27. Et hæc vltima opinio ſummè mihi placet: nã nihil vrget inductio. text. in d.c.dictum,quia licet ibi Sacramentum Baptiſmi,& Confirmationis, iterari prohibeantur: non tamen inde ſequitur,quòd eadem pœna imponatur confirmationẽ iteranti, quę baptiſmum repetenti inflingitur,& licet doctiſsimi viri,qui in Partitarum legibus condendis interfuerunt,priorem probauerint, in hac tamen irregularitatis materia Sacri Iuris Pontificij Sãctionibus ſtandũ erit. Et licèt de iure hoc veriſimum videatur, cõ ſuetudo tamen contrariam amplexa eſt ſententiã, cui ſtari debet,vt aſſeuerat Nauarr. vbi paulò antè allegaui(cuius autoritate ſalua) ſi mihi caſus occurreret, non auderem ab Scoti,& aliorum communi,& veriſima opinione recedere, cùm hæc irregularitatis materia grauiſsima, & pœnalis ſit,& ideò non ſolùm iura extendenda non ſunt, ſed ſtrictiſsimè interpretanda,vt vulgatiſsimis iuribus cautum eſt.

C *Ignoranter.* Vide Cardi. à Turrecre.in.c. qui bis.de conſecra.diſt.4. quo loco num.7. probat rebaptizatum,aut rebaptizãtem,ex iuſta ignorantia irregularem non eſſe.eandem ſententiam ſequi videtur Henri. in cap.2. de apoſt.Scotus in.4.ſenten. diſtin.6.& hanc ſequitur Illuſtriſsimus Couar.in loco iam allegato.nu. 8.qui eam probabiliorem dicit text. autoritate in.d.c.2.de apoſta. Soto in.4.ſenten.diſt.6.q.8. Martin. Nauar.in Manuali.cap.27. num. 246. F.Antonius Cordoua,in ſumm.caſuum conſcientiæ quæſtionẽ. 37. Nec refragatur text. in dict. capit. qui bis. quia reſponſio illa non eſt Summi Romani Præſidis, nec generalis,nec prouincialis concilij, nec facta fuit ab aliquo, qui legis condendæ autoritatem haberet. Iure tamen interpretari poteſt,vt procedat, quando rebaptizatus ignoranter, poſt ſcientiam ratam habet Sacramenti reiterationem. Ita tenet Floren.in.3.par.tit.28.cap. 6.§. 3. quæ interpretatio mera diuinatio eſt, & ea ratione longè repellenda, vel intelligi poteſt, quando craſſa & ſupina ignorantia,quis fuerit rebaptizatus. Sed Archid.in dict. cap. qui bis. vt rem in tuto conſtituat,cenſet, quod rebaptizatus etiam iuſta ignorantia, ab Epiſcopo diſpenſationem impetret.idem ſentit Aluer. Troti.dict.c. 14.nu. 1. licet de iure abſque aliqua diſpenſatione iſtum ad ſacros ordines promoueri poſſe cenſeat: quod verius ipſe exiſtimo. Erit æquidem in rebaptizante iuſta ignorantia, vt ab irregularitate excuſcitur, ſi filios infideliũ rebaptizet, nam iuſtè ignorare potuit eos fuiſſe baptizatos.tex. in capit. placuit. de conſecra. diſtin. 4. habetur in Concilio Carthaginenſi, capite ſexto. Idem eſſe cenſeo de infantibus expoſitis, ſine vllo ſigno aut ſcripto atteſtante, de Baptiſmo.tenet Maiolus, dict.capit. 14.num.4.

Tex.in ca. qui bis. de cõſ. diſtin.4. interpretatur.

Bigami.

CAPVT, XVI.

1 *Bigamia octo modis contrahitur,remiſsiuè hic traditur.*

2 *Bigamus non poteſt ad Eccleſiaſticos ordines promoueri.*

3 *Maritus post adulterium vxorẽ carnaliter cognoscens non potest ordinari.*

1 PRæmisso priùs quòd bigamia pluribus modis contrahitur, a vt per Archid. Floren. in. 3. parte. tit. 28. cap. 3. vbi octo modos illius scripsit, quos hic referre non curo, transcripsit enim illos Syluest. in sua sum-
2 ma, in verbo, bigamia, in princ. biga-
b mos ordinari non posse b ex pluribus capitulis, in distin. 34. à Gratiano collectis comprobatur, præcipuè in cap. curandum. & in cap. præcipimus. & in. c. si quis viduam. el. 1. cum duobus sequentibus. Si verò de facto fuerint aliqui ad sacros ordines promoti, illis priuandi sunt, quia in bigamia contra Apostolũ dispen-
c sare non licet, c vt in cap. super eo. de bigamis. ex quo patet, quòd biga-
d mi recipiunt characterem d ordinis, quod etiam probat tex. & ibi notat
3 Præpo. ex eo in cap. si quis viduam. l. distinct. Et inter alios casus bigamię aduerte ad vnum, quod pluries contingit, quòd si maritus adulteræ post adulterium illam cognouit, non
e potest ordinari. e Ita probat text. in can. 8. Concilij Neocæsariẽsis in. 2. editione. & est text. & illum sic sum mat Præpo. in cap. si cuius. 34. dist. Cuius ibi bonam distinctionem vide, videlicet quòd cognoscens adul-
f teram scienter, siue ignoranter f repellitur à suscipiendis ordinibus: ab executione verò susceptorum nõ repellitur, si ignoranter cognouerit: dũ tamen possit vxorem de adulterio conuincere, & eam dimittere. Imò fortiorem affirmat sententiam, ibi Præposi. post Bart. Brixi. Ioann. de Fan. & Hostien. quòd licet maritus cognoscat adulteram ad mandatum iudicis, sibi præiudicat, g licet Inno. g
in cap. Inquisitioni, de senten. excommunicat. in hoc aliter distinguat.

CONtrahitur. De quibus mo A
dis quibus bigamia contrahitur vltra Doctores, quos hoc in loco allegat autor. vide latè S. Thom. & Theologos in. 4. sen. distin. 27. q. 3. Ioan. Mont. in tract. de irregula. bigamię. in prin. D. Couar. in Clem. si furiosus. in. 1. par. relection. 5. 2. de homi. Alue. Troti. li. 2. de vero & perfect. cleric. c. 11. requi. 9. & vide Regiam l. 5. tit. 5. par. 1. Nauar. in Manuali. c. 27. num. 195.

Ordinari non posse. Quæ sanè irre- B
gularitas, à veteris testaméti legibus originem habuit. Leuitici nanque scriptum est. c. 21. de Sacerdote. *Scortum & vile prostibulum non ducet vxorem, nec eã quæ repudiata est à marito.* Post legem verò Euangelicam, statim bigamia ab Apostolis instituta fuit, quod sacris ordinibus esset impedimento. Scribit equidè D. Paul. ad Tim. 3. *Oportere Episcopũ irreprehẽsibilem esse, & vnius vxoris virum.* Quem locum elegantissimè pro eius singulari eruditione declarat Domi. Soto de iust. & iur. lib. 7. q. 6. arti. 2. Quod in principio nascentis Eccle siæ semper fuit obseruatum, vt fatetur Ioan. Driedo. de liber. Christi. li. 3. c. 3. fol. 126. vers. quod vltra in argumento. idque patet in canonibus Apostolorum, cano. 18. Quod verò apud Ethnicos circa hoc obseruabatur. lege Aulum Gel. lib. noct. Attic. arti. 10. c. 15. Tertullian. lib. de exhortatione ad castitatem. & in lib. 1. ad vxorem. & in lib. de monogamia. ad finem. Ludoui. Cel. lib. lectio. antiquar. 15. ca. 22. Primus verò qui con-

contraxit bigamiam, fuit Lamech. vt constat Geneseos, cap. 4. quo loco idem adnotauit Nicol. de Lira, & Tertul. in dict. lib. de exhortatione. ad castitatem refert ex nostris Couar. in d. §. 2. num. 1.

C *Dispensare non licet.* Adde quòd cùm hæc bigamiæ irregularitas, ab Apostolis, & ab antiquissimis vniuersalis Ecclesię concilijs, originem habuerit, vt superiori annotatione scripsimus, Episcopus cum bigamo, vt sacris donetur ordinibus, dispensare non potest. quam opinionem receptam fatetur Præpo. in cap. lector. 50. dist. idem fatetur Ioan. Monta. in dict. tract. de bigam. q. 7. D. Couar. vbi paulò ante allegaui. num. 4. quam sequitur Ange. in summa. in verbo, bigamus. Gonsal. à Villad. de irregular. q. vlt. Quãuis Card. à Turrecrema. in. d. c. lector. post diuum Tho. in. 4. sen. dist. 27. q. 3. probare contendit, Episcopum posse cum bigamo, in minoribus ordinibus dispẽsare, quod Sylvest. sequitur in summa, in verbo, bigamus. q. 7. & Domi. Soto in. 4. sente. dist. 27. q. 3. arti. 3. nã vt ille inquit, per minores ordines quis nó simpliciter sacris emãcipatur, & ea ratione non est cur non liceat Episcopis dispensare, qui ordinaria pollent potestate. Quæ opinio fortè admitti poterit, quãdo maxima dispensandi causa interueniret, vt scribit Ludoui. Gom. in tracta. breuium. nume. 20. vel quando quis bigamiam contraxit, erat merè laicus. Henri. in. c. 1. in fine de biga. Sed in cõtrarium est communis omnium sententia, nempe minimè concessum esse Episcopo, vt cum bigamo etiam in minoribus ordinibus dispenset. ita fatetur insignis Gregor. in. l. 5. in verbo, *dos mugeres*. in fine. tit. 5. par. 1. & Marti. Nauarr. in Manuali confesso. c. 27. num. 197. quo loco admittit S. Thom. & aliorum opinionem, quo ad vsum ordinum susceptorum, non verò, vt nouis ordinibus possit insigniri.

Summus tamen Ecclesię Præsul iure potest cum bigamo dispensare. vt tradit Thom. in. d. q. 3. & est tex. in. c. lector. 34. dist. vbi Martin. Papa cum bigamo, vt subdiaconus fieret. & ibi not. Prępos. Card. à Turrecrema. glo. & doctores in cap. super eo. de bigam. Floren. 3. par. tit. 28. cap. 3. Petrus de Ancha. consil. 124. Ioan. à Medina, huius celeberrimę Complutensis Academiæ: imò totius Hispaniæ decus & ornamentũ, in tracta. de ieiunio. fol. 135. & opinionem istam communem esse fatentur, Ioan. Monta. d. q. 7. Alber. Troti. de vero & perfect. cler. lib. 2. c. 11. Grego. Lup. in. d. l. 5. titu. 5. part. 1. Marti. in. d. c. 27. numer. 197. Quæ quidem dispensandi facultas, de iurẽ ordinario permissa est, non verò de absoluta (quod aiunt) facultate, vt existimabat Henri. in. c. 1. col. 5. de bigam. Ioan. Staphyl. de liter. gratię, & iusti. col. vlt. quos meritò reprehendit insignis Couar. in Clem. si furiosus. de homi. 1. par. relect. §. 2. num. 4. & manifestè probat. d. Regia. l. 5. tit. 5. part. 1 cùm dicit: *E otro si el puede dispensar que reciba ordenes sagradas, con aquel que vuiesse auido dos mugeres virgines de bendicion, o vna viuda.* Quæ verba ad potestatem ordinariam Summi Pontificis referenda sunt. Fatetur tamen Staphyl. d. col. vlt. summum Pręsulem maxima cum difficultate, in hoc bigamiæ vitio dispensare. idem asseuerat Nauar. tanquàm testis huius rei integerrimus dicens: in loco nouissimè allegato, non solere Romanum Pontificem, sine magna causa, de ordinaria

D. *Io. à Medina.*

poteſtate diſpenſare in bigamia vera & propria, ſed in ſimilitudinaria, ſolere & poſſe cũ iuſta cauſa.

D *Recipiunt characterem.* Adde text. in.c. quicunque. in.2. 59. diſtin. & in .c. pœnitentes. ead.diſt. Hoſt. in ſumm.tit.de bigam.§.vlt.Ant.in ca. debitum.de bigam.Alber. Troti. de vero & perfecto cleri.lib.2.capit.11. quam dicit communẽ eſſe opinionẽ, & Theologorum & Canoniſtarum. D.Couar.d.§.2.num.4.

E *Ordinari.* Adde Abb. Anani. & Doct.in.c.3.de adult. Imò irregularis eſt,qui vxorem adulterã poſt pœnitentiam reconciliatam cognouerit.ita ſentit Anch.conſi.124.Felin. in.c.ius generale.col.6.1.diſt. Anani.in.d.c.3.

F *Siue ignoranter.* Adde Hoſti. in ſumm.tit.de bigam. verſ. quod ſunt ſpecies.qui indiſtinctè intelligit tex. in.c.ſi cuius vxorem. 34. diſt. quòd bigamus efficiatur vir, qui vxorem adulteram, ignoranter cognouerit. ſequitur Ioan. And. poſt antiquiores.in.d.c.2.de biga.Præpoſi.in ſumma. 50.diſt.col.5. ſentit Abb.in .d. c.2.de adult.Alber.Tro.lib.2.de vero & perfecto cleri.c.11.nu.2.& eſſe communem ſententiam teſtatur Gregor.Lopez in.l.35.titul. 5.par. 1. in ver. *que ver.* Quam probabiliorem & tenendam eſſe ſcribit Domi.Soto,in.4.ſent.diſt.27.q.3.art.1. Nam hæc irregularitas, non contrahitur in hoc caſu, propter pœnam culpæ, quæ nulla eſt: ſed propter defectum ſignificationis Sacramenti, veluti ſi corruptam duxiſſet, & hac ratione, irregularitas hæc præter voluntatẽ còntrahi poteſt.ÆEquior tamen eſt contraria opinio,quam nonnulli ex antiquioribus tenuerunt,& eam ſequuta eſt Regia Partitarum.l. 35. ſupra allegata,ibi. *Eſſo miſmo ſeria ſi alguno caſaſſe con muger, que cuydaſſe, que era virgen y no lo era,o ſeyendo caſado con aquella que vuieſſe virgen, fizieſſe ella adulterio,e deſpues ouieſſe que ver con ella,ſabiẽdolo.* Sed cùm in hac irregularitatis materia, Sacri Iuris Põtificij ſanctionibus, & receptiſsimis opinionibus,ſit ſtandum,à communi & veriſsima Theologorũ, & Canoniſtarum opinione recedendum non eſt.

Sibi præiudicat. Adde glo. & Doctores in.c.ſi cuius vxorem. 34.diſt. S.Thom.& Palud.in.4.ſent.diſtin. 27.q.4.Floren.in.d.c.3.Capel.Tholoſa.q. 255. & horum opinio tutior eſt ſi credimus.Henri.in. d.c. 1. col. 4.de bigam.& eſt magis communis vt aſſerunt Sylueſt. in verbo, bigamia.q.1.Alber. Ttoti. d.c.11. nu. 2. Non tamen maritus, mandato iudicis compelli poteſt, vxori adultere occultè,debitum reddere, quoniam ſi iudex id compertum haberet, non præciperet in præiudicium mariti, qui ſic adulteram cognoſcens bigamiæ nota inficitur. Quod ſi in eo caſu iudex vellet virum eſſe obligatũ, iniuſtum eſſe eius præceptum, tanquàm contra ius marito debitum factum.ita optimè cenſet Ioan.Dried. lib.1.de liber.Chriſti. §. ex ſupradictis.pag.234. quo loco verè iudicio meo ſcribit, quòd quamuis maritus non poſsit occultam vxorem adulteram à domo repellere,poteſt tamen à coniugali thoro eijcere. G

Corpore vitiati.

CAPVT, XVII. QVOD nouè ẹditum eſt.

1 *Corpore vitiatus, ad Eccleſiaſticos ordines admittendus non eſt.*

2 *Huius capitis irregularitas, ab antiquiſsimis*

quiſsimis diuinis legibus originẽ habuit.

3 *Apud Ethnicos, qui corporis labẽ patiebãtur, à ſuis ſacerdotijs longe repellebatur.*

4 *Traditur cap. huius germanæ ratio.*

5 *Corpore vitiatus, ſi de facto ſacris fuerit ordinibus inſignitus, characterem ordinis recipit.*

6 *Hodiè non tam exactè deformitatis ratio habetur ſicut antiquitus. Leuit. ca. 21.*

7 *Deformitas, vel corporis vitium, quo ad ſuſceptos ordines quando impedimentum præſtet.*

8 *Qui membrũ ſibi propria culpa abſcinderit, irregularis eſt: licet ex eius defectu, ad ſacri ordinis miniſterium minime impediatur.*

9 *Matthæi locus cap. 19. explicatur.*

10 *Manus in ſeipſum iniicere, nec religionis nec caſtitatis cauſa licet, imo acerrimis pœnis interdictũ eſt. Quid verò apud Ethnicos.*

11 *Seipſum interficiens, non eſt ſepultura Eccleſiaſtica ſepeliendus, traditurq́, ibi locus egregius ex Platonicis legibus.*

12 *Mortuus qui in puteo, vel alio ſimili loco reperitur, non ex eo ſi aliud nõ probetur, priuandus eſt Eccleſiaſtica ſepultura.*

13 *Qui membro aliquo caret, cuius defectus irregularitatem nõ inducit, ſecum portare non tenetur.*

14 *Monoculus irregularis eſt. Vbi de intellectu tex. in. c. ſi Euangelica. 55. diſt.*

15 *In irregularitatis labe, quæ ex corporis vitio procedit, ſolus Romanus Præſul diſpenſationem poterit indulgere.*

16 *Quæ deformitas, irregularitatem producat: iudicio Epiſcopi relinquitur.*

17 *Corpore vitiatus, cõtra Clericum in criminalibus cauſis, teſtis eſſe non poteſt.*

MEritò quidem Sacri Canones, non omnes paſsim ad presbyteratus dignitatẽ, nec ad eius miniſteria, nec ad alios, ei ſubſeruientes ordines, abſq; delectu admiſerũt, imo ab eiſdem inſtitutum eſt, non ſolùm ab ordine repellendos eſſe, qui moribus iacturam aliquam fecerint, ſed eos qui eorum culpa, vel ſine culpa, labem aliquã corporis contraxerint: cap. 2. & toto tit. de corpo. vitia. cap. 2. & ibi. Abb. de cler. ęgrotan. capit. ſi Euangelica. 55. diſt. not. Hoſtien. in ſumm. tit de corp. vitia. Alue. Troti. lib. 2. de vero & perfect. cleric. ca. 16. Cardi. & Docto. in dict. c. 2. de corp. vitia. Ricard. in. 4. ſenten. diſt. 25. q. 5. artic. 5. & Palud. ibi. q. 3. ad finem. Villadi. de irreg. c. de corp. vitia. D. Epiſcopus Couar. in Clem. ſi furioſus. de hom. in prin. Ioan Corraſius, de ſacerd. 3. par. cap. 6. quam receptam ſententiam comprobat Regia. l. 25. tit. 6. part. 1. Quæ quidem irregularitas à lege antiqua, & à beatiſsimis Saluatoris noſtri Apoſtolis originẽ habuit. Legitur enim Leuit. cap. 21. Dominũ ad Moyſen dixiſſe: *Homo de ſemine tuo per familias qui habuerit maculã, non offerat panes Deo ſuo, nec accedat ad miniſterium eius, ſi cœcus fuerit, ſi claudus, vel parvo, vel grandi, vel torto naſo, ſi fracto pede, ſi manu, ſi gibus, ſi lippus, ſi albuginem habens in oculo, ſi iugem, ſcabiem, ſi impetiginem in corpore, vel Hernioſus.* Cuius ſeriem ſanctiſsimè & doctiſsimè explicat Diuus Gregor. cap. 11. primæ partis paſtoralis. vt refertur in cap. hinc etenim. 49. diſt. cuius etiam ſententiæ fuit Diuus Hieron. ad Fabiolam, de veſte ſacerdotali. Et apud Ethnicos.

nicos idem obseruabatur, teste Plinio, li.7.natura.hist. idem professus fuit Seneca li.4. declama.2. declam. Gentiles eandem legem obtinuisse, vt sacerdos integer esset, quasi sacerdotes sacrorum ministri corpore integri essent, vt apud Romanos inuiolabiliter à tempore Romuli obseruatum fuit, qui sacerdotes elegit genere excellentes, nec corpore vlla ex parte trunco. vt testatur Diony. Alicarna. li.2. Roman. antiqui. & inibi laudat Romulum Romanorum legũ latorem, qui Sacerdotes non venalia, nec sorte diuidenda fecit, sed cuiusque curiæ binos creauit, supra annum quinquagesimum natos, excellentes genere, simul & virtute præstantes, nec tamen inopes aut corpore vlla ex parte truncato. Et Plinius lib.7. capit.28. de Sergio loquens, *Quæ omnia* (inquit) *ex oratione eius apparent habita, cùm in prætorio* (aut vt alij legunt in prętura) *sacris arcerẽtur a collegijs, vt debilis* (id est) *vt mancus & mutilus, nam primum dixerat illam dexteram manum perdidisse.* Quibus consonat vetus mos Romanorum, apud quos, virginem vestalem capi fas non erat, quæ aliqua corporis labe maculata esset. vt ex Autistij Labeonis autoritate prodit Gellius lib. noct. antiq. 1. cap. 12. Festus. de magis. Roman. cap. 7. idem apud Persas vsu receptum fuisse. tradit Alex. ab Alex. lib. 6. dierum geni. cap. 14. secundum quam sententiam Diuus Hierony. vbi paulò ante allegaui parentes arguit, qui deformes filias virginitati consacrent. idem Hierony. ad Demetriadem ita scribit. *Solent miseri parentes, & non plenæ fidei Christiani deformes, & aliquo membro debiles filias, quia dignos generos non inueniãt virginitati consacrant.* Et plurima lectu nõ indigna de more. Cerca hoc scribit doctissimus, & nunquã promeritis satis laudatus Andręas Tiraquel. in l. 2. connu. num. 59. D. Couar. in dict. prin. dict. Clem. si furiosus. num. 5. Petrus Placa. lib. 1. Epit. delictor. c. 25. num. 2. Iacob. Meno. de arbi. iudi. quæst. lib. 2. centu. 3. casu. 226. Hieron. Maggius, libro. 4. Miscela. c. 4.

Et huius irregularitatis, potissima ratio est, quia incompositio corporis inæqualitatem inducit mentis testimonio Diui August. quod habetur. §. vltim. 41. distin. *Raro enim in corpore deformi nobilis, formosusque animus insidet*: vt scribit Abb. in. c. quia diuersitatem. 1. not. per illum tex. de concess. prębend. & Bald. in l. obseruare. col. 3. C. quor. appel. non recip. scribit, turpem corporis habitudinem declarare procliuem esse hominem ad scelera, pulchram verò ad virtutes. Sequitur Hyp. in. l. 1. in prin. col. penul. ff. de quæst. Vnde Galenus lib. de tempera. 2 cap. 6. scribit, naturam membra componere, prout moribus animæ conuenit. idemque ipse affirmat lib. 1. &. 11. de vsu partium. Et cuius facies est deformis, vix potest habere bonos mores: vt scribit Rasis medicus sui temporis celeberrimus, lib. ad Almansore. 2. c. 33. & iterum. c. 54. faciem fœdã malos mores significare ait. Et qualis forma, talis est anima, vt est apud Planudẽ in vita Aesopi, quòd antiquissimis Gothorum legibus cautũ erat his Hispanorum verbis: *Ca home de mala catadura no puede hazer buenas obras.* vt habetur in ordinationibus militum, *de la Vanda.* Idque manifestè ostendit Cornelius Tacitus libro. 12. *Iulus inquit Pelignus ignaui animi, & de ridiculo corporis iuxta conspiciendus.* Quod etiam pulchra scribit Echorus Poeta Græcus apud Sto- 4

Stobęum ratione ſermone. 88.

Faciem aſpectu deformem poſsides.
Mores etiam huiuſmodi habes.
Ex malo enim natura malum producit.
Vt ex vipera rurſum vipera naſcitur.

Et illud Græcum Epigramma Latinitati donatum.

Clauda tibi mens eſt, vt pes natura notasque
Exterior certas interioris habet.

Quin & Valerius Martialis lib. 12. Epigrammat. Zoilum quendam ex oris deformitate malum eſſe ſuſpicatur.

Crine ruber, niger ore, brevis pede, lumine læſus
Rẽ magnã præſtas, Zoile ſi bonus eſt.

Circa quam huius capitis irregularitatem aliqua notatu digna illa quæ ſelectiora notare conſtitui.

5 Primò, quod licet corpore vitiatus, non poſsit ſacris ordinibus inſigniri, ſi tamen de facto fuerit ordinatus, verè recipit ordinis characterem, licet non eius executionẽ. Hæc enim eſt communis & Theologorũ, & Canoniſtarum ſententia, quæ cõtradictorem non habet, vt patet ex Doctorum traditionibus, quos in capitis huius principio allegauimus.

6 Secundò, quòd hodie non tam exacta deformitatis ratio habetur, vt antiquitus, Leuit. d. cap. 21. ſed ſola deformitas repellit homines ſacris inſigniri, quæ ſacra miniſteria tractare impedit, vt ſi cęcus quis ſit, vel mancus, vel quid aliud ſimile patiatur: nam modica deformitas non repellit. text. in capit. 2. de corpo. vitiat. vbi Anton. de Butri. & Card. Conrrad. de ſacerdo. 2. par. c. 6. n. 5.

7 Tertiò, quòd dictum deformitatis vitium impedimentum præſtat, quo ad ordines ſuſcipiendos, quia quo ad ſuſceptos tantum inducitur irregularitas in illo actu ordinis, qui ob inſignem deformitatem vel defectum impeditur corporis vitio. Ita colligitur ex tex. vbi Abb. in cap. 2. dẽ cleri. ægrotan. Mari. Soci. in cap. ad audientiã. nu. 21. de hom. Gonſa. à Villadiego de irregu. c. de corp. vitiã. Qua ratione, qui patitur vitium corporis celebrationem impediens, nempe in his digitis, qui ad conſecrationem & eleuationem neceſſarij ſunt, ſolùm à miſſarum celebratione abſtinebit, non verò à diaconatus, vel ſubdiaconatus miniſterio: pariq́ue ratione is qui ob maximam deformitatem quam patitur, lõge ab altari arcendus eſt, minimè impeditur abſolutionis Sacramentum miniſtrare. Iſta eſt communis omniũ ſententia, teſte D. Epiſcopo Couar. vbi ſuprà.

Quartò, nec illud ſilentio prætermittendum eſt, quod ſi quis membrum ſibi propria culpa abſciderit, irregularitatis labe inficitur, etiã ſi ea abſciſio nullum ordini impedimentum præſtet, nec inſignem deformitatem inducat, quæ aſſertio, ad eos referri debet, qui propria voluntate pudenda ſibi execuerunt. capit. pœnitentes. 55. diſtin. cap. ſi quis abſcinderit. cap. qui partem. eadẽ diſt. capit. maritum. 33. diſt. c. vlt. 87. diſt. & habetur in Canonibus Apoſtolorum. c. 22. & eſt Regia. l. 25. tit. 6. par. 1. Idem quidem erit, quãuis quis ſibi non abſcindat, ſed alius ſua culpa, quia iuſsit, aut rogauit, aut quia rei illicitæ dans operam tale membrum caſu perdidit. arg. text. in cap. presbyterum. & in cap. continebatur. de homicid. aut ſi forte, in pœnã alicuius ſceleris ab inimicis fuit illi abſciſum. Ita tenet Hoſt. in ſum. tit. de corp. vitiat. §. Et quæ, & in capit. ex parte. eo. tit. vbi Ioan. And. idem ſcripſit de eo, cui maritus ob adulte- 8

rium

rium pudenda abſcindent: idemque ſequitur Villadiego de irregula.cap. de corpore vitia.colum. 2.& commu nem eſſe teſtãtur eam ſequuti D.Co uar.vbi ſuprà. & Nauar.in Manuali confeſſo.cap. 27. num.98. Id ſanè ſæpiſsimè contingere ſolet, & ætate noſtra:nam anno milleſimo quingẽteſimo trigeſimo ſeptimo, tribus in locis,nempè de Villa Nubla, & de Cigunuela,ac de Laguna (quæ non longè diſtant ab inſigni populo Val liſoleti,vbi tunc temporis Regia curia aderat,in octo ferè menſium ſpatio filius viduæ cuiuſdam & duo mariti,in tres ſacerdotes ſęuierunt, de inimicis membris ſe vindicantes, & acta iudiciaria ſuper his cõfecta vidiſſe teſtatur D.Epiſcopus Ioan.Bernard.infra cap.79.num. 8. Fortiori etiam ratione idem erit aſſeuerandũ, quando pudenda iure abſciſa fuerunt.arg.text.in cap. fin.de tempor. ordinan. At verò ſi membri imbecillitas,aut eius defectus cõtingit abſq; propria culpa,ſed à medicis,caſu,vel per vim,vel hoſtium inſidias,promoueri poterit,& promotus cùm is caſus euenerit, in ſuſceptis ordinibus miniſtrare.cap.ex parte.cap.ſignificauit.cap.ex parte.in.2. de corpo.vitiat.cap.ſi quis infirmitate.cap.lator. 55.diſt.cap. Eunuchus.ibi. Id etiam habetur in Canonibus Apoſtolorũ. capit.21.

9 Nec enim his refragatur Matthæi locus.c.19.Eunuchos eſſe dicẽs, qui ſe caſtrauerunt propter regnum cælorum, &c. & hi ſummè laudantur. Nam de his accipiendus non eſt,qui verenda ſibi ipſis amputant:maledictum enim hoc,ſed de his,qui continentes ſunt ob amorem Chriſti. De quibus loquitur Eſaias, cap.56.*Hæc dicit*(inquit Dominus) *Eunuchis, id eſt, continentibus,qui cuſtodierint Sabbata mea, & tenuerint fœdus meum,dabo eis locum in domo mea.* Sicuti elegãter Euangelij locum explicat Diuus Auguſt.lib.vni.de ſanctа virgin.ca. 23.&.24. Baſsi.Mag.lib.vni.de virgin.Diuus Hieron. & glo.ord.in.d. c.56.Eſaiæ,in quo deceptus fuit Origenes,qui illud diuinum teſtimoniũ vt narrat Nicephorus Caliſtus lib. 3. Hiſtoriæ Eccleſ.cap.8.ad literam intelligit.& ex noſtris Coraſ.de ſacerdo.2.par.c.6.Et ideò ſicut ciuiles leges homicidij pœna puniendos cenſent,qui alteri virilia amputauerint. l.3.§.qui hominem.& in.l.4.§.idem Diuus.ff.de Siccar.l.1.&.2.C.de Eunuchis.l.13.tit.8.par.7.eadem pœna afficitur qui ſe caſtrandum præbuerit.d.l.4.ad finem. Semper æquidem ipſa virilũ abſciſio,etiam apud Gentiles turpis fuit iudicata, vt autor eſt Valerius Maximus lib. 7.cap.7.Nulla vnquàm cauſa etiam caſtitatis, vel religionis licuit ſibi ipſi quenquam manus inijcere ad occiſionem, vel alicuius membri mutilationem,nullus ſanè liberum arbitrium circa vitã vel eius membra habet. Vt iuriſconſultus probat in.l.liber homo. ff. ad leg. Aquili. cap. contingit. in. 1. de ſenten. excommun. capit. diſplicet. verſic. *Noli ergo iam dicere.* 23. q. 4. cap.ſi non licet.cap.tu dixiſti.c.non eſt noſtrum.c. placuit.23.q. 5. factũ verò aduerſus hanc prohibitionem leges noſtræ ac errimæ repręhendũt. l.qui rei. §. ſic autem diſtinguendũ. ff.de bonis eorum, qui ſibi mortem conſciuer.vbi ita ad verbum ſcribitur.*Meritò ſine cauſa ſibi manus intulit puniendus eſt, qui cum ſibi non pepercit, multo minus alijs parcet.*Et alibi in.l. ſi quis filio.§.eius qui.ff.de iniuſt.teſt. Vlpianus clanculum veluti deridet quoſdam qui iactationis cauſa mortem ſibi conſciuerunt. Et ex Theologis

logis id plane damnant Origenes in 2.tract.in commen.in Iob, enarrans illius ipsius Iob cap.2.*Benedic & morere.*& Diuus Chrysostomus in Epistola Pauli ad Galathas, vbi inter alia egregiê ibi tradita,scribit Deum illos qui laqueo aut alia violêta morte vitam sibi abrumpunt,atrocius punire,quam cęteros homicidas. & Diuus Augustinus in lib. 1. de ciuitate Dei.c.17.& multis sequentibus vsq; ad. c.24.& Lactantius in lib. 3. qui est de falsa sapiêtia.c.18. Diuus Hieron.in Epistola ad Paulum super obitu Blesillę eiusdem Pauli filię,vbi inter cætera scribit, quod tales habet stulta Philosophia martyres. & tradit S.Thom. in.2.2.quæst.64.ar.5. Ex Ethnicis verò Socrates apud Platonẽ in Phędone exhortatur, pieq; monet,ne quisquàm audeat mortem sibi inferre. Aristoteles autem libr. Ethicorum.3. c.7. in fine *Morte* (inquit)*sibi consciscere ad fugiendam paupertatem,vel mœrorem,aliudve huius generis non fortis est hominis, sed potius timidi.*& lib.5.c.11.*Qui se occidit*(inquit)*sibi iniuriam non facit,quia sponte iniuriam patitur nemo; sed facit contra legem quæ prohibet quenquàm interfici. ideò ciuitati iniuriam facit. Quapropter & ciuitas mulctat, & instituta est ignominia quædam aduersus eum, qui sibi mortem conscisit,vt ciuitati iniuriã facientem.* Et eiusdem sententię fuit totius eloquentiæ parens, Cicero libro.1.Tuscula.quæst. Idem in Somnio Scipionis: *Tibi*(inquit)*Publi,& pijs omnibus retinendus est animus incustodia corporis nec iniussu eius, à quo ille est à nobis datus, ex hominum vita migrandum est,ne munus humanum assignatum à Deo defuisse videamini.* Et videndus etiam est de hac re Aegesyppus lib.3.cap.17.vbi prudenter asserit ingrati hominis esse,citiùs discedere quam velit qui vitam donauerit,nec licet animam soluere, nisi ei qui ligauit.& Heliodorus Emisenus lib.2.historiæ Aethiopicæ tradit illum crimen læsæ maiestatis diuinæ committere,qui sibi ipsi vitam abrũpit,& conducit etiam illud,Martialis lib.10.Epigra.47.

Summum nec metuas diem nec optes.

Idem dicto libro decimo.

Optima mors parca quæ venit apta die.

Et ideò meritò improbãda est Ceorum lex de senibus, qua senes se delirare incipere cognoscentes, & ob ætatem patriæ inutiles esse, coronati sicutam bibebant, vt testatur Aelia. lib.3.variæ historiæ.c.26.Nam impia & abominanda fuit lex Sardea, vt filij parentes Senio cõfectos fustibus cæderent,& interemptos sepelirent. absurdum arbitrantes, si Delirus senex vlterius viueret.Idẽ Aelius lib.4.varię historiæ.cap.1.

Et circà hoc argumentum legẽdus est insignis D.Episcopus Couar. in dict.Clem.si furiosus.in prin.de homil.num.6.& in lib.1.variarum resolu.cap.2.num.8.& lib.2. capit. 1. num.11.& omnium latissimê & elegantissimê And.Tiraq. de nobilit. cap.3.num.475.& num.520. And. Alciat.lib.6.par.c. 27. Petrus Greg. quem post hęc scripta, legi.3. part. Synt.lib.36.c.22.

Illud verò prætermittendum non est, quod seipsum occidens Ecclesiastica non est sepeliendus sepultura.text.in cap.placuit. 23.quęstio.5. quem dicit esse singularem Roman. sing.264. glo.not. in cap.ex parte. de sepult. Quamuis licitum sit priuatim pro eo orare, & illud licet ei qui pia mẽte crediderit, in vltimo vitæ spiritu condignam criminis contritionem habuisse. tenet Palud. in 4.senten.dist.20.quæst.1. colum.1.

dist.

Mart. Nauar. in cap. 1. de pœniten. distin. 7. legibus autem Platonicis, min mè hoc atrocissimum crimen perpetranti, sepultura denegabatur: sed potiùs insolita constituebatur, vbi alius nemo condebatur: inquit enim ipse lib. 9. de leg. *Qui seipsum, vita & sorte fatorum vt scelerata priua uerit, nec iudicio ciuitatis, nec tristi & ineuitabili fortunæ casu coactus, neque extremo aliquo pudore compulsus, sed ignauia & formidolosi, animi imbecillitate, iniustè sibi mortem conscisuerit, ei sepultura fiat solitaria, vbi alius nemo condatur: deinde his locis sepeliatur, quæ de duodecim partibus vltima deserta innominataque sint, sic obscurus vt nec statua, nec inscriptione sepulchrum notetur.* hactenus Plato. Quod si fortè, indicijs & coniecturis, liqueret cum furore, aut mentis alienatione seipsum occidisse, tunc non priuaretur sepultura Ecclesiastica, vt egregiè scribit Ioan. Gallus in quæstion. Parla. 127. & hoc iure vtimur.

12 Nec æquidem ex eo, quod aliquis mortuus in puteo, vel in alio simili loco reperitur, priuari debet sepultura Ecclesiastica, quia minimè credendũ est, seipsum præcipitasse. Quod ex eo manifestissimè probatur, quia criminis suspicio longè semper repellenda est. l. merito. ff. pro socio. cum similib. potuit enim is ab alio in puteum eijci, & non probat hoc esse quod ab hoc contingit abesse. l. nam hoc. C. vnde legi. l. neque natales. l. ad brobationem. C. de probat. & ita in proprio casu, in facti contingentia interrogatus consuluit excellentissimus & magni nominis Iurisconsultus Marian. Soci. Iuni. consi. 51. num. 1. vol. 2. quẽ sequitur D. Episc. Couar. lib. 2. var. resol. c. 1. nu. 11. & non semel in cõtrouersijs Forẽsibus obtinui, quod plurimũ est notandũ.

Marian. Socin. Iuni.

13 Quintò, vt ad institutũ sermonem redeam, prętermittendum non est, quod si quis membro aliquo careat, cuius defectus, eum irregularem minimè constituit, non tenetur illud ab scissum membrum, vel aliquam eius partem secum portare. Ridiculum enim esset hoc. glo. not. in cap. si Eunuchus. 55. distin. Abb. in d. c. 2. & Henri. in cap. vlt. de corp. vitiat. Gõsal. a Villadiego, vbi suprà allegaui. Alber. Troti. lib. 2. de vero & perfecto cleri. c. 16. nume. 8. quam glo. dicit sing. & communiter receptã Nauarr. in manuali. c. 27. num. 20.

14 Sextò, illud est animaduersione dignissimum, quod quamuis monoculus ad sacros ordines promoueri non possit, est enim is irregularis. tex. not. in cap. si Euangelica. 55. distin. tamen qui caret vsu oculi dexteri, qui sanus videtur & sinistro probè cernit, irregularis non est. Ita contra alios defendit Marti. Nauar. in dict. cap. 27. num. 199. vbi scribit se non semel ita respondisse. & est egregius & nouus intellectus ad tex. in d. cap. si Euangelica disponens de carentia oculi, quæ magnam deformitatem inducit, quod non extendatur, ad visus carentiam, quæ illam non inducit. arg. text. in reg. odia. cũ similib. de regul. iur. lib. 6.

15 Septimò, quod in hac irregularitate à solo Romano Pontifice dispensatio impetranda est, nullus autẽ inferior eam potest indulgere, ex celebri Innocen. sententia in capit. significauit. de corpo. vitiat. cuius opinio communis est, vt ita Cardi. testatur, & Villad. de irregula. c. vlt. D. Episc. Couar. in d. Clem. si furiosus. nu. 7. licet contrariam sententiam tenuerit glo. in d. c. significauit. illius tex. malè intellecti autoritate, qui longè aliter intelligendus est, quam glo. intelligerit,

ligerit, nam loquitur & procedit de Episcopi dispensatione, Apostolica autoritate sibi delegata & præstita, & ideò non Episcopus ibi dispensationis gratiam concessit, sed summus Præsul: & iste est germanus illius tex. intellectus, vt Abb. & Doctores ibi intellexerunt, & ideò à cõmuni & verissima sententia recedẽdum non est, quamuis opinionem glo. sequantur. Villadiego in loco iã allegato. & Sylvest. in sum. in verbo, corpore vitiatus. q. final. Imò, quod memoratu dignum est & difficiliorẽ hanc dispensationem redit, scribit, Ioan. Staphi. de literis gratiæ & iusti. 2. par. fol. 193. non consueuisse Pontificem Romanum dispensare, circa irregularitatem, quæ ex corporis vitio oritur, quando horrẽda est deformitas: & si is qui eam pateretur sacris donaretur ordinibus, scandalum maximum apud Christianam plebem generaret, quod in his dispensationibus concedendis præcauendum est.

16 Octauò, quod omne impedimentum, vel deformitas, an irregularitatem inducat, Episcopi iudicio relinquitur, cum nulla certa regula in hoc constitui possit. Ita tenet Archi. in prin. 55. dist. tex. in capitulo secũdo, vbi Cardi. Anto. & Doct. de corpore vitiat. Inno. in cap. 1. eod. tit. quã opinionem communem esse testatur Illustrissimus Couar. in. d. prin. Clementi. Si furiosus. num. 5. eam quæ ex nouioribus sequitur, Plaza. lib. 1. epitom. delictor. cap. 25. num. 4. Iacob. Menoch. lib. 2. de arbi. iud. Cẽtuar. 3. casu. 226. numer. 8. vbi dicit quod prudens Episcopus modicum vitium iudicauit si quis caret vno digito: ita tamẽ quod administrare & celebrare non impediatur, vt in ca. 1. de corpore vitiat. vel si maculam habet in oculo, capit. 2. illo tit. vel si vngula pollicis caret, cùm tamen in pollice ita fortis sit, vt frangere possit. capit. vltim. illo tit. Non verò Prælati regularium, in promouendis suis subditis in his arbitrium habent. Sylvest. in summ. in verbo, corpore vitiati. quæst. 1. sequitur Mart. Nauar. in manu. confesso. c. 27. nu. 200. licet contrarium & male tenuerit Tabi. in summ. in verbo, corpore vitiati. quem sequitur Simon Maiolus in tractat. de irregularita. lib. 1. capit. 2. in prin.

Nonò, vt iam vltimam manũ huic 17
capiti imponam, vsque adeò corpore vitiati sacris canonibus sunt infesti, quod non solùm à sacris ordinibus repelluntur, sed etiam a testimonio ferendo in criminalibus causis contra clericũ. Ita colligitur ex text. in capitulo primo, de exception. secundum communem intellectum, vt ait Felinus ibi in primis verbis. & Deci. num. 13. Hyp. Sing. 98. Did. Perez in. l. 1. tit. 3. lib. 1. D. Episcop. Ioan Bernar. infra cap. 120 num. 4. & ibi. aliqua ipse tradidi. & hãc opinionem communem esse testantur Iul. Clar. lib. 5. recep. senten. 5. final. quæst. 24. versic. Præterea quæro D. Couar. in pract. quæst. cap. 18. nu. 2. quam tamen dicit non omnino verã esse, vel non ita intelligendum, vt ex aliquo corporis vitio, absque aliqua animi labe fides alicui non negetur.

Et sine titulo.

CAPVT, XVIII. QVOD nouè editum est.

1 *Sine titulo nullus ad sacros ordines potest promoueri.*

2 *Declarantur duæ Pontificiæ constitutiones, altera Pij Quinti, altera verò Gregorij Decimi tertij in fauorem religiosorum Societatis Iesu.*

3 *Tradditur huius capitis germana ratio.*

4 *Beneficium adeò tenue, quod non sufficeret ad humanæ vitæ sustentationem nihil prodest, vt eius titulo quis possit ordinari, contra* D. *Martinum Nauarro.*

5 *Titulus non requiritur, vt quis minoribus ordinibus possit insigniri.*

6 *Titulus præsens ad sacros ordines necessarius est, nec sufficit futurus.*

7 *Titulus coadiutoriæ an legitimus sit iudicandus.*

8 *Titulus perpetuus esse debet, & hac ratione vicaria temporalis, vel beneficia manualia (vt appellant) ad sacrorum oedinum promotionem non sufficerent.*

9 *Qui capellaniam obtinet, an dicatur titulum obtinere vt possit ordinari.*

10 *Qui præstimonium habet, titulum iustum habere dicitur ad ordinum perceptionem.*

11 *Quid verò de eo iudicandum qui pensionem habet.*

12 *Qui cum titulo ficti patrimonij ad sacros ordines promouetur, non suspensus, sed irregularis est.*

13 *Clericus qui post sacros susceptos ordines ius patrimonij remittit, nullo pacto ante ordinationem conuento, nec irregularis, nec suspensus est contra Fratrem Bartholomæum à Medina, licet arbitraria pœna sit mulctandus.*

14 *Patrimonium ad cuius titulum Episcopus aliquem ordinauit, vtrũ obtineat priuilegia bonorum Ecclesiasticorum.*

15 *Donatio vel melioratio facta filio, vt iure melior ationis possit sacris ordinibus donari, vtrum reuocari possit ad intellectum Regiæ legis, primæ titu. 6. libr. 5. nou. ordina.*

16 *Donatio vel melioratio dicto modo facta in legitima filij imputanda est cum doctissimo Didaco Couarru. & alijs contra Tellum Ferdin.*

CLericus qui ad sacros ordines, absque titulo promouetur, vacuam manũ impositionem accipit: & ideò ordinis executionem non recipit. Ita diffinitum fuit in Concilio Calced. 6. habetur in cap. neminem. 70. distinct. & in Concilio Vrbani habito Placentiæ, quod refertur in capitulo, Sanctorum. eadem distinctione. *Sanctorum* (inquit) *Canonum statutis consona sanctione decernimus, vt sine titulo facta ordinatio irrita habeatur.* Quorum canonum pœna innouata est. Hodie ex Sacro Cõcil. Trid. sess. 22. cap. 2. de refor. Fuit sanè pœna hæc, antiquis tẽporibus in vsu, & successiuis temporibus obseruata, teste Abb. in capit. cùm contingat. de ætate & quali. idem Abb. in cap. veniens. in primo nota. de filijs presbyt. & in cap. cum secundũ. de præbend. Qua ratione qui absq; titulo sacris fuit ordinibus insignitus suspensionem contrahit, & celebrans efficitur irregularis. Ita tenet Simõ Maiol. de irregu. li. 4. c. 15. in prin. Insignis Mar. Naua. in man. cõfes. capit. 27. num. 158. eiusdẽ sententiæ fuit Magister Bart. à Medina quondam in inclyta Salmanticensi Aca- *Mag. Bart. à Medina.*

Academia, Sacratissimæ Theologiæ primarius professor, vir multis nominibus insignis, non tamen ex eo libello, Hispanio sermone ædito, (cui titulum fecit) *Instruction de Confessores*. §. 8. de suspensione. fol. 49. Nihil tamen allegat, sed sua innititur autoritate, quod peculiare vitium illi esse solet.

2 *Declaratur quædã Pij V. Pont. Max. cõstitutio.*

Hodie tamen stat nouissima Pij Quinti Pontificis Maximi egregia constitutio, anno sui Pontificatus tertio, Millesimo quingentesimo sexagesimo octauo, pridie Idus Octobris ædita, qua sancitum est, quòd non solùm clerici sæculares, sed regulares ante professionem emissam, ordinari sine titulo non possint, & transgressores inhabiles efficit ad ordines exequendos, & exequentes reddit irregulares, cum alijs pœnis ibi constitutis, quæ plurimum est notanda. Sed illa Pij Sanctio non comprehendit religiosos Societatis Iesu, qui post tria vota emissa, ante solennem professionem absque titulo possunt ad omnes etiam sacros ordines, & presbyteratus promoueri, dummodò sui præpositi generalis facultas interueniat, de quo fiat Apostolicæ literæ dictæ Societati concessæ, à Sanctissimo Domino nostro Gregorio XIII. die vltima Februarij, anno millesimo quingẽtesimo septuagesimo tertio, Pontificatus sui, anno primo.

3 Huius verò prohibitionis potissima ratio est, ne clerici diuini cultus ministri, cum maximo totius ordinis sacerdotalis dedecore mendicare cogantur. Ita tenuit glo. à Doctoribus ibi sequuta in dict. cap. 1. 70. distin. cap. diacon. 93. dist. circa medium. Concil. Triden. d. cap. 2. cùm dicit: *Cum non deceat eos qui diuino ministerio ascripti sunt, cum ordinis dedecore mendicare, aut sordidum aliquem quæstũ exercere*. Turpis æquidem in clero visa est mendicitas. Deuteron. cap. 15. ibi: *Non sit omnino mendicus inter vos*. Etiam si semper dilecta fuit paupertas voluntaria, & diuitiarum contemptus. Miseria enim summa est esse mendicum autore, Bal. in l. finali. C. qui bon. cedere poss. & Esdras libro quarto, capit. 15. paupertatem inter ingentia mala enumerat. *Immittam* (inquit) *tibi mala, viduitatem, paupertatem & famem*. Et Dominus Malachiæ, capit. 2. minatur se egestatem improbis daturũ. Et paupertas ipsa vilitas est, vt inquit Imperator in. l. 2. C. quando & quibus quarta pars debeatur. libro. 10. vbi appellat paupertatis vilitatem, veluti quod paupertas vilis sit. Imò etiam si pauper alias sit nobilis, omnibus ludibrio & contemptui est, vt asserit ex nostris Iacob. de sancto Georgio in tracta. Feeud. fol. 29. Et nobilitas sine diuitijs, admodum manca est & mutila, teste Bo. Curt. in tractat. de nobili. columna secunda, versic. tertius & vltimus.

His cõgruit, quod nobilis si inops est, non potest nobiliter viuere. Nobilis autem qui non potest nobiliter viuere, priuilegijs nobilitatis nõ gaudet, vt autor est Isernia in consil. Sicel. incip. vt dignitatũ. post glos. ibi. & sequitur Afflict. 1. not. & apud Stobæũ ser. 68. ex traductione Gesic legimus.

Scisne quod nobiles quidem mortalium,
Dum pauperes sunt non amplius clari existant.

Etenim paupertate vilescunt, ac penè ludibrio habentur de facto, qui titulo tantum sunt Episcopi, si aliunde nõ habẽt beneficiũ, vel bona, ex quibus secundũ dignitatẽ (quę maxima est) alimenta suscipiãt: similiter &

mercenarij clerici, è contrario autem diuites atque potentes omnibus sunt venerabiles. Paupertas enim (vt ille ait)
Ridiculos hominis facit, & vbiq; iacere.
Vnde Isidorus cap. 63. plus ait, venerantur homines pro temporali potẽtia, quam pro reuerentia sanctitatis. Prætereo consultoque in eandẽ sententiam retulerũt Ioan. Stæbeus serui. 89. cum seq. Lucas de Pena. in. l. fin. C. de his qui. num. lib. lib. 10. Seneca de vita beata ad Galionem. Circa quod plurima de more diligentissimè scribit And. Tiraquel. in tract. de nobilit. cap. 2. & 24. Hæc nó de paupertate ex animi sententia, sed de paupertate ex fortuna intelligenda sunt. Veritas enim ipsa dixit: *Beati pauperes, quoniam ipsorum est regnũ cælorum.* Matthei. cap. 5. Quæ sanè paupertas perfectiores Discipulos Christi facit. Matthæi. c. 19. & Lucę 14. & Seneca Ethnicus. *Beatissima* (inquit) *res est paupertas.* Et alibi. *Nullum maius lucrum quam carere his quæ possides.*

4 Nec equidem sufficeret, pro legitimo titulo quale quale beneficium Ecclesiasticum obtinere: sed requiritur quòd is qui ad sacros ordines promouendus est, beneficium habeat, quod sibi ad victum honestè sufficiat. Ita decretũ est in dicto Triden. Cõcil. sess. 21. c. 2. de refor. Quod verò dicatur beneficiũ sufficiẽs, prudẽs ordinarius arbitrabitur per regulam illã quę diffiniuit, quòd determinatio eorum, quæ indeterminatè à iure statuuntur, prudenti viro, nempè iudici relinquuntur. l. prima. ff. de iur. de lib. c. de causis. de offi. de legati. is pro eius prudentia circumspicere debet ordinandorum conditiones, & qualitates, quia beneficium quod ignobili sufficeret, sufficiens non erit nobili & egregiè literato. Ideoque labitur mea sententia vir egregius Mar. Nauar. in tract. de oratione. cap. 21. numero. 11. qui in ea fuit sententia, vt existimet beneficium etiam exiguum, sufficere, vt quis absque patrimonio, possit ad ordines sacros promoueri. Est equidem eius doctrina contra expressam dicti concilij decisionem. Nec antiqua iura quæ ipse allegat, prout quod ipse intendit. Sed potiùs oppositum maximè text. in cap. Episcopus. de præbendi. ibi. *Donec in aliqua Ecclesia ei conuenientia stipendia militiæ clericalis assignet.* Semper igitur necessarium est, vt beneficium, siue patrimonium sufficiens sit, ad humanę vitæ sustentationem, vel potest Nauarri opinio intelligi, quãdo beneficium non tam tenue & exiguum est, quod ad id non sufficiat. *Contra Mart. Naua.*

Titulus verò, qui, vt prędiximus, necessarius est, vt Canonica sit ordinatio, tantum desideratur, cùm quis ad sacros ordines promouetur, non verò si minoribus initiatur. Ita colligo ex dicto Sacrosancto Trid. Concilio, ibi: *Statuit sancta Synodus, ne quis deinceps clericus secularis, quamuis alias sit idoneus moribus, scientia & ætate, ad sacros ordines promoueatur: nisi prius legitimè constet, cum beneficium Ecclesiasticum, quod sibi ad victum honestè sufficiat pacificè possidere.* Minores quidem ordines sacri non sunt, sed solum ministerium ad sacros, ita tenet Sanctus Thomas contra Gentes, libro quarto, capit. 75. Caietan. in tract. de modo & tit. ord. suscip. Marti. Nauarr. in manuali confes. capi. 22. numero. 17. litera. A. vbi increpat Canonistarũ opinionẽ contrariũ tenentiũ, & hoc expressè sancitũ est in Ca- 5

in Cathechismo ad Parochos in tra ctа.de sacra.ordin.pag.365.& multis probat Simon Maiolus de irreg. lib.3.cap.21. nume. 7. & ita tenendum est, licet contrarium tenuerit. glos.in dict.cap.1. in verbo, neminem.70. distin.

6 Rursus, illud maximè notandum dum est,quòd titulum accipere debemus,non solùm eum qui præsens habetur, sed qui habendus est postea. Et ideò quando ad dignitatem aliquam obtinendam sacri ordinis necessarij sunt, si aliquis ad eam fuerit nominatus,vel postulatus, promoueri potest ad eum titulum,quem habiturus est,& sic sufficit titulus de futuro.Est enim de hoc glo. insignis. in c.Olius.in glo.magna.61.dist.quam sequitur Maiolus de irregular.lib.4. c.15.num.3.Multum tamen huic sententiæ refragantur verba Conci.Triden.supra relata,quibus cõstat quod ad consequendos ordines sacros futurus titulus beneficij minimè sufficit,imò nec præsens titulus,nisi pacifica possessio interfuerit. Quomodò igitur postulatus promoueri potest, cùm non solùm possessionẽ beneficij vel dignitatis non habet, sed nec circa tituli proprietatẽ ius obtinet,& ideò alterius electio teneret. tex.in.c.bonæ.in.2. & in.c.postulatione.de elect.& vtrobique Doctores longa manu id tradiderunt:& ea ratione cum Catholicũ Concilium possessionem pacificam hoc casu requirat,minimè sufficeret postulatio, vel nominatio. Sed collatio & Canonica institutio necessaria est, cũ absq; ea beneficiũ Ecclesiasticũ, neq; obtineri nec possideri possit: vt in reg. beneficium.de regul. iur. lib. 6. cum simi. Quapropter opinionem istã veriorem hodie esse censeo, licet nemi nem legerim,qui eam tenuerint.

Ex quo videtur asseuerandum,ad 7
titulum coadiutoriæ, sacros ordines conferendos non esse. Is æquidem qui eam obtinet,non dicitur habere beneficium Ecclesiasticum cum eius diffinitio,de qua per nostrates, in rubr. de præben. ei non competat. Sed in hoc veriùs contrarium censeo, non tamen ratione beneficij possessi,quia is nullum habet,sed alterius iuris, quo sustentari potest, quod iam cum possessione obtineat, sufficit ad ordines suscipiendos.Ita tenet insignis Nauarr. in tractatu illo sing. omni pietate & eruditione, referto de oratione. capit.20. num.18.

Præterea animaduerti oportet, 8
quòd titulus qui ad sacros ordines recipiendos necessarius est, perpetuus esse debet. Ita colligitur ex iuribus in huius capitis principio allegatis potissimum ex præcitati Concilij Tridentini decissione, vbi ad tituli perpetuitatem decissum est, vt nullo modo liceat ei, qui ad titulum alicuius Ecclesiastici beneficij fuerit promotus, illud resignare, neque ea resignatio admittenda est, nisi constito, quod aliunde viuere commodè possit, & resignatio aliter facta nullius momenti est. Et ea ratione, vicaria temporalis & omnia alia beneficia manualia pro titulo non sufficerent.Perpetua autem vicaria legitimum titulum inducit tex.& ibi not. Abb.in.c. constitutus. & in.c. Michael.de fil. presbyt. cap. postulasti. de rescrip.capit.ad hæc. de offic. vicarij.Clemen.vni. eo.titulo.Anton. de But.consi.34.nu.2. Rom.cõs.356. nu.5.Bellam. decis.702. Petrus Rebuff. in tractat. congruæ portionis, num.110.&.112. Quinti Mãd. in reg.Cancel. 34. de annali.quæst. 13.num.3.

9 Sed vtrum is qui capellaniam obtinet, possit ad eius titulum sacris insigniri ordinibus, quod ex eo permissum esse videtur, quia capellania si appellatione beneficij comprehenditur. glo. celebris. in Clem. si beneficiorum. in glo. magna, circa finem. de decim. quam sequitur Felin. in capit. ex parte. 5. num. 2. de rescrip. Deci. consi. 210. num. 4. Guid. Pap. decis. Grati. quæst. 187 num. 1. Quintil. Mand. in reg. Cancel. de annal. q. 17. num. 1. Bermon. in comm. in tit. de pub. concub. in verbo, Papa. nu. 5. quæ opinio communis est & verissima quæ contradictorem non habet, quando ab initio in fundatione interuenit autoritas Episcopi, & datur in titulum perpetuum, alias nō reputatur beneficium Ecclesiasticū. ita Rota Romana obseruat, teste Bermondo dicto. num. 5.

Illud vero iure defendi potest, quod licet in primęua capellaniarum fundatione, non interuenerit ordinarij autoritas, si tamē non reluctante fundatoris voluntate, posteà capellania in Ecclesiasticum beneficium fuerit erecta, nempe per collationem & Canonicam institutionem fundatoris consanguineus, vel alius qui ad eam vocatus est, eius nomine & titulo poterit ordinari. Et ita receptum est absque controuersia.

Et ex supra traditis infertur, quod aliquando in facti contingentia interrogatus respōdi, quod licet apud nos, quam plurima sint sacella, siue oratoria, quæ obtinent collegia disciplinatorum, seu societates Sacramenti, vel Diui Rochi, vel aliorum Diuorum, de quibus per Bartholum, in .l. Sodales. numero. 6. C. de colleg. illici. Bald. in consi. 162. numero quarto, volum. 5. Card. consil. 11. Decius consi. 148. Paris. consil. 34. num. 27. vol. 4. quę ad celebrationem diuinorum capellaniis annexas habere solent, quæ iuxta distinctionem suprà traditam, dicuntur Ecclesiastica beneficia, vt illarum gratia, sacri ordinis conferantur, scilicet, si autoritate ordinarij in perpetuum titulum conferantur.

Qui verò præstimonium obtinet, 10
ad eius titulum, ad sacros ordines iuste potest promoueri: ex eleganti decisione. text. in capit. final. post princip. de concess. præben. libro. 6. vbi præstimonia inter beneficia Ecclesiastica connumerantur, & facta mentione, præstimonij, Canonicatuum, Parrochialium, &c. Subijcitur clausula, & alijs quibuscunque beneficijs: illa dictio alijs, implicat & designat similitudinem. l. si fugitiui. iuncta glos. fin. C. de seru. fug. capit. cùm non ab homine. ibi, *seu alio crimine*. de iudic. capit. fedeas. de rescrip. Quæ opinio tunc procedit, quando præstimonium datur in titulum perpetuum, & habet annexum obsequium spirituale, secùs si in sola temporalitate consistat, & non detur in titulum. Ita intelligenda est opinio Ioannis And. qui præstimonium beneficium non esse affirmat. in capit. vni. numero tertio de rerum permu. lib. 6. & Abb. consil. 74. libro primo. num. 4. quę distinctio colligitur ex Oldrald. consil. 81. & 140. Gemi. consil. 89. Rebuf. de pacifi. possess. numer. 90. Ioann. Staph. de literis gratiæ de forma creationis, in Cano. numero. 5. Sed hodie nulla distinctione opus est, præsertim in Hispania, quia semper præstimonium in titulum datur, & habet annexum onus spirituale, ita testatur Mandosi. dict. reg. Cano. quæstione. 12. numero tertio.

Si

11 Si verò is qui ad ſacros ordines affectat promoueri, beneficio Eccleſiaſtico caret, ſi penſionẽ vel patrimonium obtinet, ab ordinibus repellendus non eſt, hac enim lege vt condigne viuere poſsit, ſed id paſsim nõ omnibus concedi debet, ſed ſolùm ij titulo penſionis, vel patrimonio promoueri debent, quos neceſsitas vel Eccleſiæ vtilitas ordinari ſuaſerit. Patrimonium verò vel penſio deinceps ſine Epiſcopi licentia alienari, aut extingui, vel remitti nullo modo poteſt, donec beneficium Eccleſiaſticum fuerint conſecuuti, vel aliunde habeãt id quod ſibi ad victum honeſtè ſufficiat. Ita in maximam Chriſtianæ reipublicæ vtiliatem ſtatutũ fuit in decreto Cõc. Sacroſan. Trid. ſuprà allegati. Qua in re longè cauendum eſt, ne in conſignatione patrimonij, loco tituli vllum pactũ fiat, inter ordinatorem & ordinatũ, quo promittat ordinatus, ſe nullo tẽpore ab Epiſcopo victum petiturum, nam talis conuentio ſymoniaca eſt, & ob id qui ordines contulit triennio collatione ordinum eſt ſuſpenſus. ordinatus vero, indeterminato tempore, & ideò perpetuo ſuſpenſus manet, vt in.c. penult. de ſimo. Nec tale pactum firmitatem poterit obtinere. glo. not. in.d.c. pen. in glo. 1. quã cõmuniter Doctores ſequuntur teſte Ana. ibi. n. 1. qui cõtra Abb. in.d. c. dicit id procedere etiã ſi iuramentũ interuenerit. idem ſequitur Feli. ibi.

12 Illud verò circa noſtrum inſtitutũ notatu dignũ cenſeo, quod ſi quis ſacris ordinibus innitiatur patrimonio conſtituto, vel alimentis promiſſis, vel donatis, eo pacto interpoſito quo poſtquàm ordinatus fuerit, ſe non petiturum id quod ſibi donatum, vel promiſſum eſt, vel ſi donatũ & traditum fuerit reſtituturum promiſerit, is abſque dubio ſine titulo ordinatur: propterea quæ in huius capitis pœnam ſuprà conſtitutam incurrit. Ita tenet Marti. Azpilcueta. in.d.c.27. num.158.

Sed nec eſt omittendum, quod qui 13
poſt Sacros ſuſceptos ordines remittit ius patrimonij, quod ſibi donatum fuerat, nullo pacto ante ordinationem conuento pœnam ſupradictam non incurrit. arg. glo. ſing. in cap. tuis. de præbend. & in capit. ſi Epiſcopus. eo. tit. in. 6. quod ſequitur Nauar. in.d. nu. 158. Qua in re cauendum eſt, à Fratre Bart. à Medi. in.d. tract. ſ. 8. fol. 49. qui clericum hoc facientem ſuſpenſum eſſe iudicauit. Non tamen diffiteor, quod vltra actus anullationem, arbitraria pœna pro modo culpæ tanquàm ſacratiſsimam legẽ violantem puniendum eſſe.

Hoc verò patrimonium, cuius ra 14
tione abſque titulo beneficij Eccleſiaſtici Epiſcopus aliquem ordinauit, habere priuilegia bonis Eccleſiarum à iure conceſſa. tenent gloſ. not. in capit. Epiſcopus. de præbend. & ex ea ita colligit Baldus in titul. de pace conſt. columna. 5. Deci. in. d. capit. Epiſcopus. idem in capit. Eccleſia. S. Mariæ. de conſti. nume. 18. à qua quidem opinione, ipſe libenter diſſentio authoritate. gloſ. in capi. tuis. de præben. cum Abb. & Imol. ibi ſequuntur & Felinus in dicto capit. Eccleſia. numer. 10. aſſerentes, quod ea aſsignatio patrimonij, vt quis ſacris ordinibus innitiatur, nihil aliud operatur, quã per eã ſatisfiat Canonitis cõſtitutionibus, circa hoc loquentibus, vnde ex hac aſsignatione patrimoniũ nõ efficitur Eccleſiaſticũ: & vltra ſuprà allegatos opinione iſtam amplectuntur Ioan. à Selua de benefi. 1. par. q. 3.

num.10.& num.29.D. Couar. in li. 1.var.resol.c.4. num.4. & sentit idē in cap.Raynaldus.§.2.num.7.de testam.Fernand. Vasq.de succes.creati.§.32.num.33. Nec refragatur glo. autoritas.in dict. cap. Episcopus.dē preb. quæ solum dicit istum ad sacros ordines promotum, in persona & in rebus priuilegio clerici gaudere:quod nemo negauit, quo ad ea priuilegia,quæ clericis eorumq; patrimonio à iure concessa sunt: non tamen ex hoc sequitur clericū in hoc patrimonio habere priuilegium Ecclesiarum. Vnde in præscriptione talium bonorum,non est tantum tempus necessarium,sicut in præscribendis bonis Ecclesię. glo. sing. & ibi Abb. in cap. Sanctorum. de præscrip.& in cap.1.de consue. Franc. Balb.qui alios allegat in tract.præsc. 5.par.prin.q. 5. Pari ratione restitutio, quæ iure minoris Ecclesijs competit, minimè conceditur clericis ratione patrimonij: glo. celebris. in Clem.1.in glo.2.de in integ. resti. quam fatentur esse communiter approbatā,D.Couar.& Fern. Mēcha. in locis suprà allegatis: & opinionē istam veriorem censeo, licet contrariam tenuerit Lara.in.l.si quis à lib. §.solet.nu.36.ff.de lib.agno.

15 Occurrit tamen disceptatio huic loco accommodatissima,quid si parentes donauerint filio, vt iure melioration is ad titulum patrimonij ad ordines sacros possit promoueri,an post promotionem ab eis possit reuocari, iuxta Regiam constitutionem primam.tit.6.lib.5.Regij ordina.noui.Et dubium facit, nam licet ob onerosam causam donatio facta sit, non tamen iuncta est cum tertio,vt Regia lex,vt irreuocabilis efficiatur melioratio sanciuit. Sed verisimum esse censeo,prædictam melioratione nullo modo post sacros susceptos ordines,à parentibus posse reuocari.Nā vt suprà tradidimus, nullus absque Ecclesiastico beneficio,vel saltim sine patrimonio ordinari potest. Imò si Episcopus absque titulo ordines cōtulerit, tenetur ordinato necessaria ministrare, donec in aliqua Ecclesia condigna stipendia clericalis militiæ assignet. vt ex Lateranensi Conci.probat Summus Pontifex in cap.Episcopus. & in cap.tuis quæstionibus.de præben.& ideò nō tantùm donatio hæc ob onerosam causam fit,nempe vt spirituale matrimonium celebretur, sed etiam tertiū respicit, scilicet Episcopum, qui eum non ordinasset,nisi sub spe veræ donationis ordinādo facta fuisset,quare iniquum & captiosum esset,huiusmodi donationem reuocari posse,vt in terminis dictę Regię constitutionis asseuerat Michael Cifontanus eruditi vir ingenij,in.l.17. Tau.col. 2.versi.Idem in donatione. D.Episcopus Couar.in cap.Raynal.§.2.nu. 7.de testam. Petrus Auendan. resp. 17.in fine.Ioan.Mati.in.d.l.1. tit.6. lib.8.ordi.noui.& doctissimus Tellius Ferdi.in dicta.l.17. num. 81.& 82.& de iure communi, idem tradiderunt multi,qui à prēcitatis doctoribus allegantur. *Mich. Cifon.*

16 Ex quo suboritur anceps quæstio, in forensibus tamen controuersijs frequentissima, an donatio facta à patre filio ad titulum pattimonij, vt ordines suscipiat,imputetur ei in legitima,vel præcipuam habebit: quā primus omnium quos ego legi tetigit Ioan.Fab. in.l. si emancipati. C. de colla.versi. ideò credo.& in ea est sententia vt existimet,talem donationem conferendam non esse.idem in §.fin.Iusti. de inoffi. testam. Ioann. Igneus in.l.3.§.subuenitur.nu. 177.

ff.ad

ff. ad Sylan. Bart. Chaſ. in conſuet. Burg. Rub. 7. §. 5. fol. 246. & omniũ latiſsimè, Aymon conſi. 136. per totum. & ex noſtris Anto. Gom. (obiter tamen & veluti per tranſenam) in l. 29. Tauri. num. 21. Sed ab hac opinione recedit D. Epiſcopus Couar. in cap. Raynaldus. de teſtib. §. 2. num 7. quo loco cenſet donationem iſtam imputandam eſſe in legitima, eo quod ſit donatio ob cauſam quaſi propter nuptias, cui accedit Petrus Auend. reſp. 17. Fernand. Mench. de ſucceſ. creati. 1. pat. lib. 3. §. 22. n. 44. nouiſsimè verò Telius Ferdin. in l. 29. Tauri. n. 16. primam Fabri opinionem contra D. Couar. amplectitur, quam veram & communem eſſe teſtatur. Idem fatetur Ioan. Matien. in l. 3. tit. 8. lib. 5. ordi. noui. glo. 2. num. 14. quã Tellius ea ratione corroborat, quia ſecundum leges noſtras (vt ille inquit) omne quod non eſt ob cauſam conceſſum, ad quod parentes poterant compelli iudicis officio, vel in iure expreſſum nõ eſt, non imputatur in legitima, nec confertur. Sed pater cõpelli minimè poteſt, vt hanc donationem filio faciat, vt Aymon dict. conſil. latiſsimè diſſerit, nec hoc in iure ſancitum eſt, ergo donatio hæc ſimplex erit, & ideò in legitima filij nõ imputabitur. Ego tamen (vt meum quale quale ſit iudicium interponam) D. Epiſcopo Couar. opinionem veriorem cenſeo, quam ipſe & Doctores, qui ei accedunt ſuprà allegati, multis rationibus eam corroborant, ſolùm enim ſupereſt, vt ſatisfaciamus fundamento Tell. Ferdi. contra D. Epiſcopi opinionem adducto. Nam reſpondetur, quòd non eſt neceſſarium, vt ex neceſsitate præciſa à patre proficiſcatur donatio ob cauſam, vt in legitima imputanda ſit: imputabitur quidem etiam ſi donatio ob cauſam ex neceſsitate tantùm cauſatiua proficiſcatur, quod probat text. optimus in l. omnimodo. §. imputari. C. de. in offi. teſta. vbi pater filio ad officium, vel militiam emendam pecuniã ſubminiſtrauit, nullo quidem iure, nec præciſa neceſsitate cogente, ſed ſolũ cauſatiua neceſsitate impellebatur, quia aliter is filius non poſſet, vel nõ ſic facilè eam militiam vel officium adipiſci; & illa pecunia in legitima eſt imputanda. Sic & in quæſtione noſtra cùm is filius non poſſet, vel non ſic facile ad ſacerdotium promoueri, niſi à patre dictam donationem receperit, iuri cõſonum eſt, vt in ſua legitima præfata donatio imputetur. Et ita ſæpiſsimè in facti contingẽtia interrogatus, cum peritiſsimis conſului & obtinui.

Defenditur opinio D. Couar. cõtra Telliũ Ferdi. & cõmunem.

Serui ſine dominorum licentia.

CAPVT, XIX.

1 *Seruus ordinari non poteſt.*
2 *Si tamen de facto fuerit ordinatus, vere ſuſcipit ordinis Sacramentũ.*
3 *Epiſcopus qui ſciens ſeruum ordinauit, qua pœna puniatur.*

QVod nulli de ſeruili conditione ad ſacros ordines promoueantur, [a] niſi priùs à proprijs dominis libertatem conſequantur, cautum eſt Concilijs Triburienſi, & Toletano, de quibus in capitulo, Nulli. & in capitulo, De ſeruorum. 54. diſtin. & in capit. 1. & 2. de ſeruis non ordinandis. Eſt enim irreligioſum obligatos exiſtere ſeruituti, qui ſacri ordinis ſuſcipiunt dignitatem, vt ſunt

1
a

verba Concil. 4. Tolet. in Cano. 73. Adeò præter ea Ecclesia olim abhorruit promouendos ad Clerum, alicui subesse seruitutis speciei, vt etiam li-
b bertos [b] sæcularium promoueri vetuerit, vt in Concilio Elibertino, Can. 70. sub his verbis: *Prohibendum vt liberti, quorum patroni in sæculo fuerint, ad clericum non prouehãtur.* Et nota quòd in hac materia, appellatione sacrorum ordinum, comprehenduntur etiam minores, vt firmat
2 Præpo. in dict. cap. Nulli. Aduerte tamen quòd seruitus non impedit ordinis susceptionem de facto: quia si seruus ordinetur, verè ordinem susci-
c pit. [c] Istam conclusionem ponit Præpo. in summa. 54. distinct. post Cardi. ibi. Attamen si seruus aliquis fugiens dominum suum qualibet calliditate, aut fraude ad gradus peruenerit Ecclesiasticos, decretum est, vt deponatur, & eius dominus eum recipiat, vt in cap. 2. de seruis non ordinan. Vbi vide bonam distinctionẽ, quam descripsit Abb. post glos. quã nec in substantia referre libet, nec transcribere decet, quia temporibus istis casus hic rarissimè contingit.
3 Qua autem pœna puniatur Episcopus, qui sciens seruum ordinauit, aut qui illi nescienti testimonium perhibuit. de eo, vide Concil. Aurelia. 1. in Cano. 10. vbi illa describitur in hæc verba: Si seruus, absente vel nesciente Domino, Episcopo sciente, quòd seruus Diaconus aut presbyter fuerit ordinatus, ipso in clericatus officio permanente. Episcopus cum Domino duplici satisfactione compenset. Si verò Episcopus eum seruum nescierit, qui testimoniũ perhibent, aut supplicauerint ordinari, simili rehibitioni teneantur obnoxij. Quod Concilium trãscripsit Gratianus in c. Si seruus. 54. distinct.

Promoueatur. Serui quidẽ A nullo modo ad sacros ordines promoueri possũt, ne obscuretur maxima sacerdotij dignitas, & autoritas minuatur, vt deplorat Basil. in Epist. 8. ad Eusebium Episcopum Samosaten. Licet enim libertas non sit de substantia Sacramenti, sicut nec membrorũ integritas, est tamen ad ordinũ vsum necessa: nam cùm per ordinum susceptionem homo diuinis officijs mancipetur, debet esse sui iuris, vt liberè ministerio Ecclesiæ possit vacare. Et ea ratione non licet ordinibus insignito, saltim in sacris, sese in seruitutem tradere, nisi insignis aliqua pietas interceserit, vt de Paulino Nolanę Episcopo, refert Grego. li. 3. dialogo. c. 1. qui seipsum Tyrãnis vẽdidit, vt subditos redimeret. Et circa huius capitis materiam, vide Regiam l. 6. tit. 22. par. 4. qua diffinitum est, seruum qui ad subdiaconatus ordinem fuerit promotus, domino restituendum esse, si intra annum ab eo postuletur: de cuius legis sanctione miratur ibi doctissimus Greg. in gl. in verbo, *subdiacono*. cũ aduersetur. tex. in cap. miramur. de serui. non ordi. vbi idem in subdiacono quod in diacono est statutum. Idem disponit Regia. l. 18. tit. 6. par. 1. qua in re Sacri Iuris Canonici decisionibus standũ est, vt prudenter scribit Grego. in dict. glo. dicta tamen. l. 6. procedebat de iure antiquo, secundum statum primitiuæ Ecclesiæ, quando subdiaconatus non erat sacer ordo. Ita eam interpretatur Gregor. in. d. l. 18. in ver. *Epistola.* Et vide etiam Hosti. in summ. tit. de serui. non ord. Sylues. in sum. in. verb. seruitus. q. 6. & latissimè examinat & resoluit Aluer. Troti. lib. 2. de vero & perfecto cleri. cap. 4. per totũ. & melius Simõ Maiolus

Egregiè declaratur Regia lex Hispanorum 6. titu. 22. parti. 4.

Maiolus de irregulari. cap. 35. vbi, num. 4. ſcribit, quibus modis irregularitas, quæ ex ſeruitute contrahitur, deletur.

B *Etiam libertos.* Vide omnium latiſſimè Simo. Maiol. de irregula. dict. lib. 1. cap. 36.

C *Ordinem ſuſcipit.* Vide F. Domin. Soto in. 7. ſenten. diſtin. 25. quæſt. 1. artic. 1.

Ad Ratiocinia obligati.

CAPVT, XX. QVOD nouè æditum eſt.

1 *Obligati ad ratiociniam, minimè poſſunt ad Eccleſiaſticos ordines promoueri.*

2 *Tutores dolo conuicti, vel ſi publicã Principis tutelam geſſerint, vel patrimonium eius tanquàm curatores fuerint adminiſtrati, à ſacris ordinibus ſuſcipiendis repelluntur.*

3 *Aſtrictus ad priuata, & non publica ratiocinia, à ſacris ordinibus non arcetur.*

4 *Huius capitis irregularitas perpetuã non eſt, quia finita adminiſtratione, & rationibus redditis, funditus euaneſcit.*

5 *Adminiſtratores rerum Eccleſiaſticarum, vel miſerabilium perſonarum, pendente adminiſtratione, ad ordines promoueri non prohibẽtur.*

6 *Ad ratiociniã publica obligati, præſtita fideiuſſione, ſacris poſſunt ordinibus inſigniri.*

1 RAtiocinijs implicati nullo modo ad ſacros ordines promoueri poſſunt, nam qui tot curis diſtrahuntur, & tot inuoluti negotijs, ſacrorum ordinum miniſterio vacare non poſſunt. Tum quia in reddendis rationibus, doli crimine forſan redargui poſſent, & multis magniſque litibus vexari, quod frequentiſſimum eſt. Ita fuit diffinitum in Concilio Carthagi. 1. cap. 8. & habetur in cap. magnus. 54. diſtin. cap. præterea. ſi dict. cap. vni. de oblig. ad ratioci. l. Officiales. C. de Epiſco. & cle. Regia. l. 23. tit. 6. par. 1. Nec mirum hoc eſſe debet, cũ iuris ciuile iſtos ad honores & publica munera promoueri prohibuerit. l. reſcripto. §. debitores. ff. de muneri. & honorib. & facit lex. 1. C. de debit. bono. ciuit. lib. 10. & in. l. his oneribus. §. 1. & §. fin. ff. de vacat. mune. & in. l. ſemper. §. conductores. ff. de iure immu. Et tãti habetur iſta irregularitas, vt quaſi ad exemplũ actionis popularis omnis Eccleſiaſtica perſona excipere poteſt, ne iſti ordinibus ſacris initientur, & dominus cui rationes reddendæ ſunt, multo magis id efficere poterit, & quilibet alius qui ſua intereſſe putauerit. Ita ſing. tenet Abbas in dict. cap. vni. quæſt. vlt. Simon Maiolus in tracta. de irregula. lib. 2. q. 11. num. 2. Imò ſi totum vnum collegium, ob publicam adminiſtrationẽ rationem reddere teneatur, nullus de illo collegio adminiſtratione pẽdente poteſt ad ordines promoueri. Hęc eſt celebris Archi. ſententia in cap. tantis. 81. diſtin.

2 Tutores quoque, ſi de dolo conueniantur, vel ſi publicam Principis tutelam, vel curam adminiſtrauerint, ad ſacros ordines aſcendere prohibentur, ſicuti reliqui a publica ratiocinia obnoxi. text. in dict. capit. vni. not. Specula. in tit. de obliga. ad ratiocinia poſt princi. Quod intelligendum eſt, niſi compulſi adminiſtrationem ſuſcepiſſent, vel pro miſe-

rabili-

rabilibus personis,prę sertim si Episcopi consensus accessisset.ita expręsse not.Sylvest.&Tab.in suis summ. in verbo,ratiocinia.& sicut promoueri possunt, ita & promoti susceptos ordines exercere promittetur. text.in cap.monachi. 16. q.1.c.peruenit.86.dist.& est optima.l.48.tit. 6.par. 1. ibi. *O clerigo que ouiesse en guarda bienes de huerfanos*. Et licet Diuus Cyprianus lib.1. Epist.9. negat, Sacrificium offerendum esse pro eo qui moriens,clericum ad tutelam vel curam minorum administrandã nominasset, quasi quod clericus huiusmodi administratione, eiusque ratiocinijs inuolutus, à sacrorum ordinũ ministerio impiè arceretur: vt probatur in.c. Cyprianus.21.q.3.Est tamen testimonium illud Cypriani interpretandum,quando tutela vel administratio alicuius magnatis esset, vel alterius qui amplissimum patrimonium haberet, ita vt clericum illud administrantem, veluti oppressum,& sacris exercendis, segregatũ haberet: alioqui si pauperum tutela foret,non solum eam suscipere clericis permissum est,sed pium est opus. Leo enim Summus Pontifex maximus huius nominis primus, in sermone.2. de Ieiunio decimi mensis. *Studeamus* (inquit) *viduarum defensioni,pupillorum vtilitati,lugentium consolationi,dissidentium paci.*

3 Huius tamen capitis irregularitas, dũtaxat locum obtinet,quando quis ob publicam aliquam administrationem ratiocinijs astrictus esset. At si priuata foret administratio, nullum ad sacros ordines,impedimentũ præstat,nisi tantùm in duobus casibus. Primo,si de dolo in administratione perpetrato,lis aliqua mota esset. Secundo, si in procinctu esset vt moueatur,ante litis exitum, promoueri non potest,imò si de facto promoueretur,dignus esset depositione,etiam si postea in causa vincerit.glos. sing. in dict.cap.tantis.81.dist.per illum. tex.& ibi not.Archidia. & dict.Regia lex.23. &.24.tit.6.par.1. & ibi Grego. Lup. quę opinio verissima est & communis,licet antiqui nõnulli,quos allegat Inno.in dict.cap.vni. nullam differentiam inter publica vel priuata ratiocinia constituerunt, an quis conuincatur, vel dolo culpa:cùm talis distinctio secundum illum nullo iure probetur.

Nec irregularitas hæc perpetua 4
est iudicanda, imò administratione finita rationibusque redditis, prorsus extinguitur. Ita tenet gl. Hostie. & omnes in dict.cap.vni. glo.in.c. priscis.55. dist. idem sequitur Archi.in prin.51. dist. & in dict.capit. præterea.ead.distin.multi tamen venerandę antiquitatis viri perpetuam esse iudicarunt. Sed manifestissimè allucinantur, & in cõtrarium est recepta nostrorum sententia. Quæ ita demùm recipienda est,si publicã administrationem nullo dolo malove exercuerunt,at si dolus interuenerit, & Episcopus nouerit: nullo petente ex proprio eius munere, potest eum tanquam criminosum repellere. text. in cap.infames.6.q.1.glo. not.in. c. alieni.2.q.7.& in dict.cap.vni.&.d. Regia lex.24.Alber. Troti.lib.2. de vero,& per.cler.capit.6. numero.3.

Inter hos verò qui publicis ratiocinijs sunt obnoxi, minimè ascribuntur ij qui Reipublicæ sunt debitores: ex debito tamen sine aliqua administratione contracto,forte ex mutuo, locatione, vel emptione, vel similibus alijs contractibus, nam obligatione,vel lite pendente ab ordinibus sacris minimè arcentur. glo. not.in d.c.propterea. vbi Archid. Abb. in dict.

dict.cap.vni. q.antepenult. Sylueſt. & Tau.in ſummis.in verbo,Ratiocinia. per.l. quiſquis emenſis.C. de Epiſcop.& cler. &.d.l.reſcript.§.debitores,ad municipal.

5 Item nec ordinibus innitiari prohibentur,adminiſtratores rerum Eccleſiaſticarum,aut miſerabilium perſonarum, aut cuiuslibet alterius pię cauſæ publicæ,vel priuatê, etiam adminiſtratione pendente. tex.in. c.1. ne clerici vel monach. text.in.d.cap. peruenit.86.diſt.ca. iudicatum. 89. diſt.& dict.Regia.l.23. & not.Calagur. Epiſcopus infra capit. 60. in principio.

6 Tollitur etiam dictum Canonicũ impedimentum,ſi is qui publicis ratiocinijs aſtrictus eſt, fideiuſſores præſtiterit.Ita ſing. tenet Vicen. in dict. cap. vni.quem ibi refert & ſequitur Abb.Panor.quæſt. antepen. & noſter Gregor. in.d. l.23.in ver. *No ſe puede ordenar.* Et quo ad publica munera ita deciſſum eſt, in dict. §.debitores. Quod ita demùm verũ eſſe intelligo, quando tales fideiuſſores ita obligarentur, vt poſſent ante principalem debitorem conueniri, aliàs ſimplex fideiuſsio ſufficere non videtur, cùm creditor ipſe non vulgare detrimentum pateretur, ſi priùs diſcutiendus eſſet principalis, antequàm fideiuſſores poſſet conueniri, vt in auth. de fideiuſſo. & mandato. §.1.col.1. vbi glo.Iacob. de Veloui. Bar.& Ang.& in auth. præſente.C. de fideiuſſo.Regia.l.9. tit.12. par.5. & ita in terminis tenent Maiolus in dict.tract.de irregu.lib.2.cap.11.nu. 14. Quod ad dictum. §. debitores multum notari debet.

Illiterati.

CAPVT, XXI.

1 *Illiteratus non poteſt ad Eccleſiaſticos ordines promoueri.*

2 *Cum omnino illiteratis, vt promoueantur ad ordines non poteſt diſpenſari.*

3 *Clericus ignarus, qui de facto ſacris fuit ordinibus inſignitus, arbitrio iudicis eſt puniendus.*

4 *Clericus illiteratus priuari debet ſuo beneficio.*

5 *Papæ etiam ex certa ſcientia ſcribenti, pro illiterato obtemperandum non eſt.*

6 *Collatio beneficij, illiterato facta, eſt nulla ipſo iure.*

7 *Illiterati penitus qui dicantur.*

POſteaquàm almus ille paracletus Apoſtolos, ac oẽs alios,qui primũ mundo orthodoxam fidẽ noſtrã annunciaturi erant, doctrina ſacra perdocuit, ac diuinis imbuit myſterijs,alioſque Eccleſiæ Doctores illuminauit, qui doctrinam ab eo inſpiratam futuris temporibus pro ſalute fidelium inſcriptis redigerent, iam non ſic in quacunque ſæculi ętate,nouos edocet Apoſtolos, aut Doctores illuminat. Vnde Eccleſiã ſanctam gubernaturis onus cernitur iniunctum, vt proprio diſcant labore, quæ populis valeant prædicare,quo vè ignorantes in fide inſtruant, ac omnes ad Chriſtianos mores obſeruandos perſuadeant. Pieque conſtitutum eſt, vt qui ad diſcendi laborẽ non ſunt perpeſsi, gubernandi,miniſtrandique in Eccleſia Dei honore non fruantur, præmaximè quidẽ ad ſui regimen viris literatis Eccleſia noſcitur indigere, [a] vt inquit tex.in cap.cum ex eo.de elect.in. 6. Vnde merito Gregorius prohibuit ignorantem literas ordinari, vt in capit. Præcipimus.34.diſt. & idem cẽſuit de

[a] 1

de illiteratis Gelasius, vt habetur in cap. illiteratos. 36. dist. nct. & in capit. 1. 55. dist. nct. & Hilarius Papa in cap. pœnitentes. ea dist. Præterea Iustinianus Imperator in authen. de Sanctis Episcopis. §. Clericos. col. 9. nisi literas scirent, non permisit cle-
b ricos ordinari, [b] & hodie etiã neq; ad primam tonsuram illiterati viri
c promoueri possunt. [c] vt in cap. fin. de tempor. ordin. in. 6. quod ibi intelligunt Domin. & Philip. in penitus illiterato, per text. iunctis glos. in dicto cap. præcipimus. & in. d. cap.
2 illiteratos. cum quo non possunt
d dispensare Episcopi, [d] vt fiat clericus, vt notat Inno. in cap. Dilect. de tempo. ordin. cui assentiuntur Domi. & Philip. vbi supra, & Phil. in. c. per tuam. de Simon. num. 3. & vide Cardi. de Turrecremata, in cap. si in lucis 28. distin. vbi facit firmã conclusionem, quod super omnimoda ignorantia in sacerdote, nulla potest cadere dispensatio: quia de iure diuino est, q; sacerdos habeat scientiam, vt habetur Osee. 4. cap. Si autem carens literis omnino fuerit or-
e dinatus, recipit characterem, [e] vt firmant Inno. & Ioan. And. in capit. cum in cunctis. de elect. quod refert Car. Turrecrema. in dict. cap. illiteratos. & idem tenet Cardi. post Lauren. in Clemen. 1. in fin. verbis, de ætat. & qualit. qui asserit, quòd etiã puer vnius diei baptizatus si ordine
3 tur, recipit characterem. Pœna autem illiterati, qui ad sacros ordines fuerit promotus, cùm in iure nõ sit statuta, expressè, arbitrio iudicis
f relinquitur, [f] quæ videtur esse conueniens, vt ab ordinibus suspendatur, donec sufficientiam tali ordini requisitam habuerit. Practica præterea prælatorum & suorum officialium, qua solent ignorantes clerico semipromotos, pœnis condignis, vt studio vacent, compellere: fundamẽtum habere potest ex his, quę disposita sunt in Concilio Toletano. 8. in Cano. 8. sub his verbis: Illi sanè qui iam honore dignitatum funguntur, huiusce tamen ignorantiæ cæcitate vexantur, aut sponte sumant intentionem necessariam perdiscendi, aut à maioribus ad lectionis exercitia cogantur inuiti. Absurdum siquidẽ est eos, qui cæteros simpliciores & laicos habent docere, quibus & disciplinæ & vitæ debent esse veluti quoddam speculum, ad alicuius ordinis promoueri statum, qui legẽ Dei ignorant, nec literarum saltem mediocritate sunt insigniti. Si verò cui 4
nino illiterato vltra prædictos ordines beneficium fuerit collatum, eo
g dẽ priueri potest: [g] quia collatio beneficij facta tali non tenet: vt notat Philip. in dict. capit. fina. de tempo ordin. in. 6. referendo Inno. & Ioan. Andr. in cap. cum nostris. de concess. preben. equiparat enim Inno. ibi illiteratum mulieri ac infanti. Et facit quod Felin. tenet in cap. 5
inquisitioni. de sententia excommu. vbi dicit quòd si Papa scribat, etiam ex certa scientia pro illiterato, credit, quòd non est ei obediendum: quia vitium illiteraturę est de iure diuino. cap. nisi cum pridem. de renuntia. c. literaturæ. 38. distin. Et confirmat 6
hoc, quia ius canonicum magis abhorret illiteratum, quam homicidã, quia collatio facta homicidæ tenet: secus si fiat illiterato, quia est ipso iure nulla, [h] & refert ita tenere expres- h
sè Imol. in dict. capit. cum nostris. Per quæ verba dicit etiam idem Fel. in cap. si quando. col. 10. nume. 30. de rescrip. quòd omnino illiteratus est incapax dignitatis ipso iure, sicut infans, furiosus, & similes. Et

paulò

paulò inferiùs tractãdo de ſufficientia requiſita in prælatis, dicit, quòd vbi concurrit totalis illiteratura, credit quòd ſi Papa diſpenſaret, eſſet diſpenſare directè contra ius diuinum. i Penitus autem illiterati illi dicuntur, qui neſciunt facere officium ad quod tenentur, vt dicit Domin. in capit. ſedulò. 38. diſt. col. 2.

i

A *Ndigere.* Vide Ioan. Monachum, in ca. cùm ex eo. de electio. lib. 6. Felin. in cap. ſi quando. col. 4. de reſcrip. & latiſsimè Albert. Troti. libro. 2. de vero & perfecto cleri. c. 32. cum multis ſequentibus.

B *Ordinari.* Vide Petrum Rebuff. in pract. benefi. in parte de cleri. & à quibus & quo mod. creent. num. 25. fol. 12. Domi. Soto, in. 4. ſent. diſt. 25. quæſt. 1. artic. 4. Et quod illiteratus ſit irregularis, tenet expreſſè Inno. in cap. cùm in noſtris. col. 1. de conceſ. præb. Aluar. Pelag. de planctu Eccleſię. lib. 1. artic. 48. & latiſsimè differit Simon Maiolus de irregula. lib. 1. c. 32. Quæ ſententia communis eſt, vt fatetur Mart. Nauar. in cap. ſi quando. de reſcrip. excep. 11. in prin. Quæ verò ſcientia in promouendis ad ſacros ordines deſideretur, iudicandum eſt pro ratione ordinum, ac oneris ſuſcepti. cap. cùm in Eccleſia. de elect. cap. quod ipſis. 38. diſt. Inno. in dict. ca. cùm in cũctis. vbi eleganter ſcribit quod is dicetur idoneam, & ſufficientem ſcientiam habere, quæ ſufficiens eſt attenta illius dignitate, loco & ordine: cuius opinionem communi ſuffragio Doctores approbãt, ibi, Card. Imo. & Bonif. in Clem. 1. de ætate & qualit. & tenet. S. Thom. in. 1. 2. quæſt. 76. artic. 2. qui ſic ait. *Omnes tenentur ſcire communiter ea quæ ſunt fidei & vniuerſalia iuris præcepta: ſinguli autem ea quæ ad eorum ſtatum vel officium ſpectant.* Et ideò quæ ſcientia ſufficiens ſit, iudicis arbitrio relictũ eſt. vt ſcribit Bonif. in dict. Clem. 1. Marti. Nauar. in. d. excep. 11. Hodie autem ex Sacro Concilio Triden. per ſingulos ordines melius explicatum ac diffinitum eſt. Tonſura etenim nõ niſi chriſmate confirmatis, & fidei rudimenta, & legere ac ſcribere ſcientibus confertur, vt diſpoſitum eſt ſeſſione. 23. cap. 4. de refor. Minores verò, vſque ad acolicatum, non conferuntur, niſi Latinam linguam intelligentibus. ibidem cap. 11. & poſt redditum teſtimonium de literis ac moribus per parochum & ſcholæ magiſtrum. ibi cap. 5. Maiores autem ſacri, non conferuntur niſi ijs qui probè verſati ſint in minoribus, ac de his bene inſtructi ſint, quę exercendo ordini, quem ſuſcipiunt conueniunt. ibidem cap. 13. Presbyteratus ei ſoli conceditur, qui docere poſsit populum, ea quæ ad ſalutem ſcire neceſſe eſt. ibi capit. 14. Epiſcopatus verò ei ſolum conceditur, qui vtrumque teſtamentum ſcit, diuinis literis, & ſuos poſsit docere, & alienos confutare. cap. omnes. 38. diſt. cùm iudex ſit animarum. c. de perſona. 11. q. 1. & ea ratione in Tridentino Concilio, ſeſ. 22. cap. 2. de refor. vt quis ad Epiſcopatus dignitatem poſsit promoueri, Doctor aut Licentiatus in Theologia, vel iure Pontificio eſſe oportet, aut publicę alicuius Academiæ teſtimonio idoneus, ad alios docendos apparuerit.

4

Aliquando tamen, ad conſequendum Sacerdotium, tam ardens in homine charitas eſſe poteſt, vt ſcientiæ defectum ſupplere poſsit, ſi non ſit penitus inſcius & illiteratus. text. in cap. niſi cum pridem. de renun. ibi,

Secun-

Scientia inflat, charitas autem ædificat: & ideò imperfectum scientiæ potest supplere perfectio charitatis. Antiquis enim temporibus quandoq; permissum fuit, vt charitas scientiæ præpóderaret: maxima tunc spes erat, vt qui plurimũ diligeret, etiam in scientijs plurimùm proficere posset. glos. in cap. solicitudo. 52. dist. Sanctus quidem Flauianus Episcopus Mancedonicum Anachoretam ad sacerdotium promouit, virum cuiusuis disciplinæ expertem in locis agrestibus, & in verticibus montium educatum, simplicem, sacrarumque literarum imperitissimum, sed quia in eo summa Charitas vigebat, ob id eum promouit, vt testatur Theodoret. in Philotheo in vita Macedonij, & Lippom. Vit. S. Thom. secundo. Nonne etiã Sacerdotio dignus fuit S. Antonius Anachoreta, ob eius incredibilem charitatem, quem fuisse indoctum probat Augustin. lib. 1. de doctrina Christi, in prologo, de quo multa scribit Cassiodo. historiæ tripart. lib. 1. cap. 10.

C *Promoueri possunt.* Vide Sacrosanctum Concilium Tridentinum suprà allegatum, sess. 21. cap. 4. de reformat. Marti. Nauarr. in manuali confess. c. 27. num. 205.

D *Dispẽsare Episcopi.* Adde quòd hæc autoris sententia procedit, in viris iam ætate graueſcentibus, sed in iuuene septem annorum, potest Episcopus cum modica scientia ei primã tonsuram conferre, habita ætatis ratione, & sub spe futuri studij. Ita autorem nostrum interpretatur Petrus Rebuff. in pract. benefi. tit. de clericis. & à quibus & quomodo Creen. nume. 29. Hodie tamen præcedens concilij decisio ad vnguem seruanda est.

E *Recipit characterem.* Vide Domin. Soto in. 4. senten. dist. 25. quæst. 1. artic. 2. Simo. Maiol. de irregularita. lib. 1. c. 32. num. 11.

Relinquitur. Adde text in l. 1 §. expilatores. ff. de de effractor. vbi Bar. tradit Deci. in. c. de causis. de offici. delega. & in l. si fugitiui. numer. 84. C. de seru. fug. F

Priuari potest. Adde Concil. Trid. sess. 21. c. 6. quo sancitum est, quod si illiterati & imperiti clerici Rectores Ecclesiarum steterint, priuandi non sunt: si aliàs honestè & probæ vitæ fuerint, sed ab Episcopis illis coadiutores deputandi sunt. Quæ decisio procedit, in iam promotis, alioqui nondum promoti prætextu idonei vicarij admittend. non sunt. Ita declarat Maiolus de irregul. lib. 1. c. 32. num. 13. Et nota, quod is qui illiterato beneficium contulit, à pœna non est immunis: nam omne damnum ab eo illatũ resarcire tenetur. Ita expresse docent Anchar. & Cardin. in Clemen. 1. col. vlt. de ętate & quali. Angel. de Clauasi. in sum. in verbo, restitutio. Felin. in cap. si quando. nu. 7. de rescrip. Cosmas in pragma. Gall. in verbo, indignorum. quam doctrinam tanquàm mirabilem, & stupendam, refert & sequitur Mart. Nauar. in dict. excẽp. 11. Ioan. Lup. in cap. per vestras. §. 26. num. 11. de don. inter vir. & vxo. & suffragatur text. in l. 1. & 2. C. de peri. nom. lib. 11. cap. Valentinianus. 63. dist. ad medium, cùm dicit: *Super vos est talis electio.* Et mortalem culpam contrahit, quia ministerio Dei indignos & immeritos eligit. tex. in cap. monasterij. 19. q. 3. glo. pen. in cap. ad Apostolicam. de regular. & transgreditur Decreta Canonica statuentia optimum eligendum esse. c. Metropolitano. 63. dist. & ea ratione etiã mortaliter peccat. cap. quia eadem. 1. dist. capit. quæ in G

Eccle-

Ecclesiarum de cóst. cap. fin. eod. tit. in. 6. Et duodecim pœnas quibus afficitur, qui indigno beneficium Ecclesiasticum contulit, diligenter congessit Petrus Rebuf. in practi. benè. de pœnis contra collato. indi conf.

Collatio beneficij illiterato facta, an firmitatem obtineat.

H *Nulla.* Adde Martin. Nauar. in. d. c. si quando. excep. 11. de rescrip. qui opinionem istam communem esse testatur, quam tenuerunt Inno. & Panor. in cap. cum in nostris. de cócess. pręben. Felin in capit. per tuas. de Simon. Ioan. Cora. in tract. de sacerd. 3. part. cap. 5. num. 3. cui communi & verissimæ sententiæ suffragatur tex. not. in cap. cùm in cunctis. §. fin. de elect. qui probat, eum qui confert beneficium, vel ad illud scienter eligit indignum, ob ętatis, morum, scientię, vel natalium defectum, pro ea vice priuari eligendi, vel conferendi facultate: collationem vel electionem ipsam ad alium deuolui. Ex quo quidem text. ponderandum est collationem vel electionem factam, patienti aliquem ex illis quatuor defectibus, ad alium deuolui: igitur collatio nulla fuit, quia aliàs non deuolueretur facienda, si iam facta teneret. Deinde conducit text. optimus in cap. dudum. de election. quo dispositum est electionem eius, qui tempore quo eligebatur defectum ætatis, vel scientiæ patiebatur, inutilem esse ipso iure: cuius ratione Abb. ibi. n. 11. not. collationem nescienti factã ipso iure nullam esse. & vide tex. glo. & Doctores in Clem. de ætate & qualitate. Quæ communis sententia procedit in tantum, vt ea collatio quæ literarum inscio facta fuerit, coloratum titulum possidenti non præstet. Ita colliges ex doctissimo & omnibus numeris consummatissimo Petro Rebusso in tract. de pacifi. posse. numero. 213. Si junges ea quæ ipse dixit, ibi. n. 172. ver. Quartò nõ procedit. Hæc tamen opinio vera est, impenitus illiterato, qui Latini sermonis apud Latinos est ignarus, & Græci apud Græcos, nõ verò procedit, quando quis qualem scientiam habet, licet non idoneam: licet æquidem collatio ei facta firmitatem de iure non obtineat, coloratum titulum prębet. Ita sing. interpretatur Nauar. de excep. 11. verficu. Et ideò. fol. 47. quod probat ex his quę Abb. & Doctores tradiderunt in. d. capit. cùm in nostris. de concess. pręben. Cosmas in pragm. tit. de pacific. posse. verb. coloratum, Imò amplius existimat ipsemet Rebuff. in loco nouissimè allegato clericum illiteratum qui beneficium triennio possidet, nõ gaudere beneficio regulæ de triennali possessore. Sed hoc iure improbat in dicto loco. Ex cuius dictis, limitanda ex autoris nostri & aliorum recepta sententia dupliciter. Primò, vt solum procedat in eo qui nunquàm literas didicit: secùs verò si eas semel didicisset, & postea ob infirmitatem, vel ob aliam causam, lapsus fuisset memoria: ita vt prorsus literas ignoraret, quia quo ad habilitatem impetrantis, tempus acquisitionis beneficij attendi debet. text. in capit. ei cui. de præbend. in. 6. & in capitulo, cùm de beneficio. & in capitulo is cui. eodem tit. & libr. & in Clemen. si de beneficio. eodem titulo. Secundo singulariter limita, nam licet collatio beneficij illiterato, facta nulla sit à principio, si ita tamen literas ille addiscat, & is qui contulit, non pœniteat, pristina collatio tacita quædam, collatione reuiuiscit, quod multis confirmari potest maximè ex his, quæ scribit Abbas in capitulo, cùm ex officij. de præscriptionibus. vbi Felin. num. 36.

1 *Contra ius diuinum.* Adde Inno. in capit. dilectus. de tempor. ordi. Cardi. à Turrecrema. in cap. si in laicis. 38. dist. vide latissimè circa hoc nec non totius huius capitis argumentum, Iacob. Menoch. de arbi. iudi. quæst. li. 2. Anchar. 5. casu. 425. quę post hæc scripta legi.

Neophiti.

CAPVT, XXIII. QVOD nouè æditum est.

1 *Neophitus, quis propriè nuncupetur.*

2 *Neophitus minimè sacris ordinibus potest insigniri.*

3 *Munera, siue officia secularia Neophitis sunt interdicta, itaque de interpretatione Toletani Concilij. 3 cap. 14.*

4 *Iudæus Christiani tutor, vel administrator, esse prohibetur, secus interpretatur. l. Spadonę. §. iam autę ff. de excusa tutor.*

5 *Neophitus contra Christianum testimonium proferre prohibetur.*

6 *Nouiter conuersi, quos vulgo (moriscos appellamus) non sunt testes idonei.*

7 *Neophitus quando ordinibus Ecclesiasticis possit insigniri.*

8 *Neophitus qui impropriè sic appellatur, an à Sacris ordinibus sit arcendus.*

9 *Iudæi Hispaniam coluerunt, à qua multis iustissimisque causis fuerunt expulsi.*

10 *Nullus Iudeus, vel alterius sectæ, potest in Hispaniarum regnis incolatum habere.*

11 *Descendentes à Iudæis, vel ex alia infecta familia, à Collegijs & Confraternitatibus, iustissimè possunt repelli, quod multis magnisque rationibus ostenditur.*

12 *Qui ex Iudæa, vel ex alia infecta familia descendunt, solent malis corruptis moribus coinquinari.*

13 *Apud Hebræos & Ethnicos nullus ad sacerdotium promouebatur, qui labem generis pateretur.*

14 *Defenduntur constitutiones collegiorum excludentes, ab ipsorum domicilio eos qui generis labem patiuntur.*

15 *A domo amplissima Regum Hispaniarum, sanguine infecti repelluntur.*

16 *Mutanda non sunt, quæ certam interpretationem habuerunt.*

17 *Licet generis labe infecti, virtutibus & literis polleant, minimè ad dicta collegia admittendi sunt, & vtrum his dispensatio indulgeatur.*

18 *Refertur Alphonsi à Montaluo Hispani opinio, quæ postea refutatur.*

19 *Defenditur contra apologiam Henrici Mauroi Franciscani, statutum Sanctissimæ Toletanæ Ecclesiæ, nec non Genensis.*

20 *Generis macula, siue nota in antiquis, indicijs & fama probatur, & testibus de auditu deponentibus fides adhibenda est.*

21 *Testes qui circa generis qualitatem testimonium protulerunt, pro militari dignitate consequenda, vel pro ingressu collegiorum, vel edificandis beneficijs publicandi non sunt.*

22 *Hæreticorum filij an ad sacros ordines possint promoueri.*

23 *Summarię probationes, circa generis qua-*

qualitatem, quæ fieri ſolent, ab illis qui ordinibus ſunt decorandi, quem effectum contineant.

24 *Concilium Tridentinum ſeſſ. 23. ca. 7. de reforma. interpretatur.*

25 *Neophitus is dicitur, qui nuper religionem ingreſſus eſt, & quo tempore ad dignitates religionis poſsit aſpirare.*

1 NEophitæ propriè hi appellantur, qui ex Iudaica lege, aut Mahumetica, vel Ethnica, nuper Chriſti legem ſacroſanctam profeſsi ſunt, quaſi nouiter in Chriſtiana religione plãtati: teſtimonio Diui Gregorij li. 7. Epiſt. cap. 111. ad Siagrum Epiſcopum. Habetur in cap. vlt. 48. diſtin. Non verò propiæ Neophitæ dicentur, qui à primis incunabulis Chriſtianam militiam profeſsi fuerunt, etiam ſi à Iudæis, Ethniciſve originem
2 habuerint. Primos verò (quos propio vocabulo Neophitos appellamus) à Sacris ordinibus arcendos eſſe pluribus antiquorum patrũm decretis inſtitutum fuit. Primo ſanè Apoſtolica authoritate Diuini Pauli prima ad Timoth. cap. 3. ibi. *Non Neophitum.* Præterea Niceno Concilio his verbis decretum eſt: *Tempore opus eſt vt cathecumenus quiſque fiat, & poſt Baptiſmum multa probatione indiget euidens: namque eſt Apoſtolicum præceptum nõ Neophitum.* Retulit Gratianus in cap. quoniam. 48. diſtin. Conciliumque Arelatenſe ſecundũ ſub Sylueſtro Pontifice primo huius nomine celebratum canone primo diffiniuit, eos ad Diaconatus vel Subdiaconatus miniſterium promouendos non eſſe. Hoc item prohibuit Concilium Laodicenſe celebratum ſub Libero Pontifice Romano, cap. 3. apud Laodiceam Phrygię vrbe, & licet Prouinciale fuerit, poſteà confirmatum fuit ſexta Synodo generali. Ideoque qui in ægritudine baptizatus fuit ad Sacrum ſuſcipiendum ordinem non admittitur. tex. in cap. 1. 57. diſt. quem ſingulariter eſſe teſtatur Roman. ſing. 46. & videdus eſt Euſeb. lib. 6. hiſtoriæ Eccleſiaſ. ca. 33. qui teſtatur olim minimè licuiſſe clericum fieri, qui maxima preſſus neceſsitate morboque grauatus baptizatus fuiſſet. Præterea Summorũq; Pontificum decretis Neophiti à Sacris ordinibus arcentur. Sozimus Summus Eccleſiæ Prę ſul hoc ita ſanciuit in cap. qui Eccleſiaſticis. 59. diſtin. & Vrbanus Papa in capit. ſi officia. eadem diſtinct. Gregorius in capit. ſicut. 48. diſtinct. & in capi. hoc ad nos. 59. diſt. & in capit. ſi ſacerdotale. 61. diſt. Celeſtinus in cap. ordinatos. 59. diſtinct. Hormiſda. in ca. in ſacerdotibus. 61. diſtin. & in cap. non negamus. ibi, Leo Papa in cap. miramur. 61. diſtinct. Siricius Pontifex huius nominis primus, hoc ipſum prohibuit in Epiſtola tertia ad vniuerſos orthodoxos, Diuus etiam Ambroſius in cap. Neophitæis. d. diſtin. 61. Cuius quidem prohibitionis ratio adducitur à Diuo Paulo. d. c. 3. ibi, *Ne forte elevatus in ſuperbiam, in iudicium incidat, & in laqueum diaboli (hoc eſt, in arrogãtiam) quæ eſt Diaboli ruina.* Tum quia is alios edocere non poteſt, quæ nunquam ipſe didicit. Tum etiam quia alijs ſe conformare non poterit, cùm nunquã ipſe, ſtatum Eccleſiæ regendo, expertus eſt (vt vtar verbis glo.) in principio. 48. diſtin. in verbo, *Prohibentur.* De quo argumento vltra ordinarios interpretes, latè legendus eſt inſignis D. Couarru. in Clem. ſi furioſus. 1. parte, relecti. 5. ſecundo. numero. 7. de homi. Alber. Troti.

libro. 2. de vero & perfect. cleric. cap. 12. Simon Maiolus de irregula. lib. 1. cap. 31.

3 Nec mirum est neophitos ad sacros ordines admittendos non esse, cum officia publica secularia munera eis interdicta sint: vt statutum fuit in Concilio Toletano. 4. c. 63. & habetur in cap. constituit. 17. q. 4. & in Concilio Toletano. 3. c. 14. quod continetur, in cap. nulla. 54. distinct. capit. penult. de iud. Quod idem obseruandum est in his qui ex Iudæis sunt; qui apud Christianos publicis muneribus fungi non possunt. vt in dict. 3. Toletano Cócilio continetur. & in. d. cap. constituit. tenet Roman. sing. 672. Ias. in rubr. ff. de iust. & iure. col. 1. Couar. in loco nouissimè allegato. Montal. in. l. 2. tit. 3. lib. 4. Fori vbi multis probare contendit, Toletanum Concilium non esse intelligendum de his qui ex Iudæorum gente fidem Catholicam susceperunt, quia à secularibus muneribus isti arcendi non sunt. Hoc idem not. Felin. & Ripa, num. 31. in dict. capit. eam te. de rescrip. idem Felin. in cap. cùm sit. de Iudæis. & est egregia. l. 6. tit. 24. par. 7. Sed quòd tantum Concilium procedat in ipsismet Iudæis, qui fidem nostram nunquàm professi sunt, qui ad publicos magistratus vel publica munera recipiẽdi non sunt. l. vlti. C. de iud. l. 3. tit. 24. par. 7. Quibus minimè refragatur. l. generaliter. §. fi. ff. de Decurioni. quæ ad honores admittit eos qui Iudaicam superstitionem sequuntur. Quoniam non de Iudæis intelligitur, sed de Christianis, qui in Iudæa primùm fuerãt: ideoque Iudaicam superstitionem sequi dicuntur à iure consulto, vt eruditè, eleganter, & copiosè ostendit Andr. Alciat. libr. dispunction. 3. capit. 8. & in. l. quidam ignauiæ. C. de Decurioni. libro decimo. Sequitur Andr. Tiraquel. de iure primogeni. quæstion. 66. num. 40. Qui quidem intellectus minimè placet D. Couarru. in loco nouissimè allegato, num. fin. qui quibusdam rationibus in medium adductis, testatur receptam esse sententiam. d. §. fin. d. l. generaliter. antiquatũ & correptum esse, per. d. l. vlt. de Iudæ.

Pariq; ratione Iudæus Christiani 4
tutor, vel administrator esse nullo modo potest, ne eum pravis & iniquis moribus, & Iudaicis superstitionibus erudiat. ita Bart. & Ias. in rub. ff. de iust. & iure. Ana. in rubr. de Iudæis. num. 7. Felin. in cap. cum sit. col. 1. eo tit. Roma. in. l. pactum. num. 11. C. de colla. Socin. consi. 70. col. vlt. l. b. 1. Imò nec mater Iudæa filiorum suorum tutrix esse potest: vt tenuit Angel. Aretin. in. §. præterea. col. 25. ver. *Ex isto tex.* insti. de excep. vbi asseuerat ita tenuisse & consuluisse licet (vt ille inquit) quidam doctor Bononię non gustauerit, & fortasse intelligit de Barba. qui contrarium consuluit, cósi. 15. in. 1. dubio, lib. 1. & Bar. opinionem vltra supra allegatos sequuti sunt Andr. Tiraq. dict. quæst. 65. num. 17. Couar. d. §. 2. nec dubito communem esse, licet contrariam tenuerit Fulg. & Mart. Laud. in. d. rub. ff. de iustitia & iur. authoritate tex. in. l. spadonem. §. iam autem. ff. de excusat. tutor. vbi Modestinus ait. *Iam autem Iudæi quoque non Iudæorum tutores erunt, quemadmodum cætera munera subeunt. Namque eos constitutiones solutos esse volunt solis illis rebus, per quas superstitio eorum pollui videatur.* Nam vel illa lex est correcta, vel si in viridi obseruãtia, locũ obtinebit in municipio, quod Iudæos incolas vel

Genti-

Gentiles habet, nõ de eo quod Christianorum legem obseruat, & eorum iurisdictioni subditur. ita interpretatur D. Couar. vbi suprà.

5 Et non solùm Neophitus à sacris ordinibus, publicisque officijs arcẽdus est, sed ex sententia sapientissimorum virorum is ad testimonium ferendum contra Christianum, admittendus non est: ita tenet sing. Felin. in dict. cap. cum sit. & in cap. Iudæi. de Iudæis, qui allegat pro hac sententia, tex. in cap. non potest. 2. q. 7. ex Concilio Toletano. 4. capit. 62. qui minimè id probat, nam Concilium solum tractat de eo qui cum Iudæus esset, ad Christi fidem conuersus, eam impiè deseruit: nõ autem de eo, qui nouiter fidem nostrã profitetur: & ea ratione Feli. opinio nõ placet D. Couar. in dict. §. 2. non tamen prorsus ab ea recedit, prudenterque iudices admonet, vt ea opinione ad praxim recipienda cautissimè vtantur: eam tamen indistinctè sequitur Fran. de Ripa in. d. capit. eam te. num. 30. Tamen ab hinc annis plus mille, antiqua lex de hoc edita seruabatur, vt nullus de Iudæorũ progenie, etiã iam baptizatus contra Christianum testis esse poterat. Ita inter alias Gothorum leges sancitũ erat in. l. 10. lib. 12. Sed cùm lex illa antiquata iam sit, iudicis prudentiæ relinquendum censeo, qui perpensa qualitate rei, ipsorumque testium, ex dicta causa fidem adhibeat vel denegauit.

6 Illud verò ex superioribus certissimum esse censeo, quod nouiter cõuersi, qui ad nos peruenerunt ex Granatensi Rebellione, anno millesimo quingentesimo, sexagesimo nono, (*quos Moriscos* appellamus) licet baptizati sint, cùm tamen contra eos plurimum vrgeat sinistra suspicio, quod fidem Christi non pio animi candore profiteantur, & multi in ea pręuaricati sunt, & malis impijsque moribus sint imbuti testes idonei nõ sunt, nec integra fides eis dabitur: pro quo plurimum conducit text. egregius. in dicto capit. nõ potest. quod in Forensibus controuersijs vtilissimum est.

Poterit tamẽ Neophitus (vt ad in- 7
stitutum sermonem redeamus) tunc ad sacros ordines & beneficia Ecclesiastica promoueri, cum Christianis moribus satis fuerit instructus, & grandes iam progressus in fide nostra fecisset: ita vt veteranus Christi miles dici possit. text. in capitulo primo. 57. distinct. quem ad hoc notat Roman. sing. 416. Deci. in cap. eam te. de rescrip. colum. 3. Feli. in dict. capit. cum iam sit. de Iudæis. Non æquidem breui transacto tempore antiquos mores mutasse credendum est, vt elegantissimè scribit Seneca, lib. 2. de ira. Propterea Marcus Tullius omniũ doctrinarũ ne dicam horarum homo & is cõsummatissimus in ea oratione quã pro Publio Sylla elegantissimè recitauit. *Omnibus* (inquit) *in rebus iudices quæ grauiores maioresque sunt quod quisque voluerit, cogitauerit, admiserit, non ex crimine, sed ex moribus eius, qui arguitur est ponderandum, neque enim potest quisquam nostrum subito fingi: neque cuiusque repentè vita mutari, aut natura conuerti, nemo repentè fit summus, nemo repentè turpissimus.* Quæ posteriora verba suppresso Ciceronis nomine vsurpauit Gratianus in. §. charitas hæc, quę de charitate. & in. §. exordia. de pœni. dist. 2. vbi glo. in eam sententiã citat illud Satyrici Poetæ, Satyra secũda: *Nemo repẽte fuit turpissimus: accipiẽt te Paulatim, qui longa domi redimicula sumunt.*

Neq; satis est vt semel quis, aut vnico actu bonus vir probatus sit, sed vt sæpissimè & in pluribus diuersisque actibus perspectus exploratusque sit, necesse est. Nam sicut veteri prouerbio apud Arist. li.Ethi.1. c.7.vna hirundo ver nó facit: quod refert Bal. in.l.iura constitu.in prin. ff.de legib. quam sententiam Poeticis numeris eleganter complexus est Baptista Mantuanus.

Ver non vna dies, non vna reducit hirundo.

Sic neque vnus actus satis est ad probationem consummatę & absolutæ virtutis, vt satis innuit text. in proęm.Institu.§.cumq; hoc Deo propitio.in illis verbis. *Iam ex multis rerum argumentis accipimus*. Quibus mirè concinit,quod doctissime scribit Eusebius de præparatione Euangelica,lib.4.cap.1. *Non arcu* (inquit) *aut funda artificioſe eum vti dicemus, qui cum ſæpius atque ſæpius telum proiecerit ſemel aut ad ſummum bis ſcopum attigerit, cum pæne infinities longiſſimè à ſigno abfuerit: nec illic certè medicinam tenet, qui cum multos interemerit, vix tandem vnum à morte liberauit.*

8 Secundi autem quos in huius capitis limina impropiè, Neophitos appellari, ex communi & recepta sententia tradidimus,nec à sacris ordinibus,nec ab Ecclesiasticis beneficijs secularibusque officijs excluduntur, si enim à natiuitatis tempore, fidem Christi coluerunt,nullum sibi impedimentum præstat, quòd à Iudæis Sarracenisve originem habeant: licèt apud Hispanos hi ignominiæ causa Conuersi vel Marrani nuncupentur.ita Sing.tenet D.Couar.d.§. 2.num.8. & tradit latissimè Ioann. Otalora de nobilitate.2. part.2.part. principalis.capitulo septimo,per totum. Licet Ioan Staphil. in tractat. de liter.gratiæ,& iuit versiculo 1.na. numero.30. affecteret consuetudine receptum esse,vt istis dispensatio indulgeatur. Sed certè verius est quod nulla dispensatio necessaria sit, cum nullo canonico impedimento astricti sint. Quod testimonio D. Pauli supra allegato manifestissimè probatur, qui non appellat Neophitum, eum qui ex gente Iudæorum iam pridem Christi legem fuerit professus.

Si hoc quidē casu canonicū constitueretur impedimentum propè infiniti essent,qui ad ordines sacros promoueri non possent,in multis orbis prouincijs, atq; in Hispania nostra, quæ licèt maximis Illustrissimisque familijs explendescat, magnaque nobilitate sit decorata,cum tamen antiquis temporibus Iudæi & Sarraceni incolatū in ea habuerint: multi sunt qui ex his originem habent. Sed ne Iudaicæ prauitatis labes eius fideperet,vel perfidia sua Christianis noceret,quia Iudæi eam retributionem impendere solent,quam mus in pera serpes in gremio,& ignis in fimo. sicut Innoc.3.Archiepis. Senensis scitè admodū scripsit. Iustissimè Iudæi à tota Hispania lege lata à Catholicis Regibus & sempiterna memoria dignis Ferdin. & Elisabeth expulsi fuerunt, longa sapientissimorum virorum consultatione præmissa concessum fuit, tamen quadrimestre tempus, quo ad Catholicam fidem conuerti possent,quo tempore elapso, qui in sua perfidia contumaciter perstiterunt, bonis suis venditis, ab Hispania cum vxoribus liberis familiaribus, rebusque suis recedere sunt coacti.Prohibitumq; illis fuit,sub pœna vltimi supplicij,bonorūq; publicatione,ne vnquā redi-

Hispania non nobilitate explēdescit.

rent

rent: ſancitum etiam fuit, vt nullus Iudæus ingrediatur Hiſpaniam quouis quęſito colore, eadem pœna mortis, & confiſcationis bonorũ in eos exequenda, ita vt nihil eis profit, ſi forte dixerint ſe velle ad fidem conuerti, niſi in limine primi Regni id fuerint publicè proteſtati. Si verò quiſpiam Chriſtianorum temere Iudæos receptare auſus fuerit, in bonorum publicationis pœnam incurrit, ſic ſtatutum fuit pragmatica .5. data Granatæ, anno Domini. 1492. & pragm. 6. ibidem lata anno Domini. 1499. Cuius legis Catholicæ quæ ſanctionis meminit Ioannes Picus Mirandulæ comes, lib. 5. aduerſus Aſtrologos, qui de hac electione his verbis loquitur. *Non minoribus vere poſt ea tempora calamitatibus genus Hebræorum obruta eſt, quam aut ſub Tito, aut ſub Adriano pulſis nuper Iudæis omnibus ex tota Hiſpania à Chriſtianiſſimo illo Rege nunquàm certè ſatis laudato: vbi & numero, & diuitijs, & autoritate plurimùm poterant. Qua electione nihil vnquàm ferè vel triſtius, vel acerbius paſſos ipſi ſe non diffiterentur. Ita multi naufragio, peſtilentia quam plurimi fame maxima pars eorum abſumpti: vt nobis etiam Chriſtianis in tanta calamitate, in qua diuinæ iuſtitiæ gloria delectabat, homines tamen extrema adeò patientes commiſerationẽ facerent:* Hactenus Ioannes Picus. c. 12. Fuerunt tunc ab Hiſpania expulſi Iudęi numero quadraginta mille: vt allegans alios teſtatur Dominus Epiſcopus Iacob. Septim. in Catho. inſtit. tit. 35. nume. 9. Qui ſi in ea vſque ad hæc tempora permanſiſſent, dubitandum non eſt quin ferè totam ſua perfidia infeciſſent, & vſuris ſpoliaſſent.

10 Ideoq; in Hiſpania, quæ inter cæteras prouincias religione & pietate floret, maximè nunc regnante Philippo II. huius nominis Chriſtianiſſimo, & ſummæ potentiæ & fœlicitatis Hiſpaniarum Rege inuictiſſimo: nullus Iudæus vel Mahumetanus, vel alterius cuiuslibet ſectę commorari poteſt. Quod iam pridem in ſexto Toletano Cõcilio Canone. 3. maiores noſtri decreuerant, hoc verborum tenore. *Sanctum Concilium ſimul & cum conſenſu Chriſtianiſſimi Principis ſuorumque optimatum, illuſtriumque virorum hanc promulgamus Deo placituram ſententiam, vt quiſquis ſuccedentium temporum Regni ſortitus fuerit apicem non ante conſcendat Regiam ſedem, quam inter reliqua conditionum Sacramenta pollicitus fuerit, nullum non Catholicum permittere, in ſuo Regno degere. Si verò poſtquàm ad regni gubernacula acceſſerit, ipſe temerator huius ſteterit promiſsi, ſit Anathema Maranatha, in conſpectu ſempiterni Dei & pabulum efficiatur ignis æterni: ſimiliter & omnes qui cum eo conſenſerint.* Sic Iuſtinianus in tertio Imperij ſui anno legem promulgauit, vt in iuriſdictione ſua non eſſent pagani, neque hæretici, niſi ſoli orthodoxi Chriſtiani, datis illis indicijs vſque ad tres menſes ad conuerſionem. Autor eſt Paul. Diaconus lib. 16. rerum Romanarum.

Et licet qui originẽ à Iudæis Sarracenisve ab ordinibus ſacris, publiciſque functionibus minimè repellantur: licitum tamen eſt legitima authoritate interueniẽte, eos expellere ab aliquibus congregationibus, literarumq; collegijs, aliiſque muneribus vel officijs. Quia licitũ & permiſſum eſt quilibet cõmunitati honorẽ & vtilitatem quærere, quæſitam modis omnibus tueri, & oppoſita incommoda euitare, eoſque eijcere, ex quibus vel ignominia vel aliud 11

incommodum iustè timeatur: non obstante eorum dedecore vel incommodo, per accidens ex hoc illis proueniente, quia cæteris paribus plus nobis communitatæque nostræ tenemur, & licitè possumus prouidere. pro quo conducit tex. elegãs in. l. 1. §. denique. ff. de aqua pluui. harcen. vnde eleganter scribit Caietan. in quodlib. 5. in resp. ad. 4. dub. quod non solum propter honorem Societatis tuendum, sed etiam quia tales, vel de tali genere non benè in moribus, vel cõsuetudine cum alijs conueniunt, possunt à Societatibus repelli, vel non admitti. Tum quia tales homines, qui hac nota laborant maximè qui sunt in gradibus propinquis vel notis, vt in plurimum in cõstantes sunt in fide & iniquis corrupti moribus tardi & rudes ad [illegible] na munera exercenda. Sunt æquè inquieti, ambitiosi, seditiosi, & propter parentum suorum infamiam dignitatibus & honoribus indigni, & collegijs honestioribus minus idonei. Nec negari potest istorum maiores perfidos fuisse Iudæos, & orè Saluatoris nostri vocatos fuisse, progeniem viperarum generationem prauam & adulteram. Matth. cap. 12. Et maximè hoc verum est in illis qui ex progenie Mahometanorum origenè habent, quia eorum secta nihil habet præclarum vel sublime, nihil de puritate cordis attingit, sed tota in terrenis delitijs & in obscœnis corporis voluntatibus constituta est, cuius vestigia in eis liquido apparent, vt experietia docemur in nuper conuersis Sarracenis ex Regno Granatæ, Valentiæ, Aragoniæ. Nõ igitur idonei sunt ad consortium cum alijs probis vel integerrimis habendum, nec ad officia honorifica, & Ecclesiasticas administrationes: tum quia 12

descendentes ex Iudæis vel Sarracenis, non vulgarem ignominiæ notã saltim de facto patiuntur: ita vt apud Hispanos nullum magis conuitium excogitari potest, quam dicere alicui: tu es Iudæus, Maranus, Conuersus, vel Mahumetanus, & ideò dignitatis portæ eis patere non debent, sed propter infamiam dignitatibus & honoribus priuari debẽt. text. in. l. 1. C. vbi senato. vel clarissl. si qua. C. de secund. nup. l. 2. l. quoties. l. iudices. C. de dign. lib. 2. reg. infamibus. de reg. iur. in. 6. c. nobilis. 2. q. 5. c. 1. vbi glo. & Docto. de purg. cano. cum alijs. Tum quia isti ad malum sunt procliues, & natura est, vt ramus, id est, proles frequentissimè suam originem sapiat, eamq; sequatur, quod Diuinus Paulus ad Roman. 11. insinuare videtur, cùm dicit: *Si radix sancta & rami.* & infra, *Si tu ex naturali exciſſus oleaſtro, & contra naturam inſertus in bonam oliuam.* Quod eleganter ille cecinit:

Qui Viret in foliis Venit à radicibus humor.
Et patrum in filios abeunt cum ſemine mores.

Quo fit vt sępenumero oblata occasione ad generis infecti vitia redãt, tex. in. c. Iudæi. 4. distin. vbi scriptũ est quod Iudæorum perfidia multoties ad vomitum redit. Nullus ferè ad Iudæorum ritus transit, nisi qui à Iudęis parentibus descendit, & ab eis Iudaicam superstitionem didicerit, quod ante multa sęcula Iuuenalis Satir. 14. his versibus prodidit.

Quidam ſortiti metuentẽ Sabbata patrẽ
Nihil præter nubes & cæli numẽ adorãt,
Nec diſtare putãt humana carne ſuillã,
Qua pater abſtinuit: mox & præputia ponunt,
Romanas aut ſoliti contemnere leges
Iudaicũ ediſcũt, et ſeruãt, ac metuũt ius.

Tra-

Tradidit Arcano quodcunque volumine Moſes.

Non æquidem in prædictis ſtatutis vel priuatis legibus condendis, ſola ratio generis perpenditur, ſed delictum relapſus dedecus, & plura alia quæ his hominibus contingere ſolent, iuſtè timentur: & ideò iuſtum eſt eos expellere ne mundos & candidos contaminent. Et quamuis ſæpenumero hęc præſumptio & timor deficiat, quia multi qui hanc generis labem patiuntur, probi ſunt & integerrimi: ſtatutum verò vel lex quę in commune fertur quę frequentiora ſunt prudenter attendit. l. nam ad ea. ff. de legib. Tũ ſuffragatur D. Thomæ ſententia in. 1. 2. q. 105. artic. 3. in reſpon. ad ſecundum arg. artic. 1. ad quartum, vbi ſcribit, quod ſpurij propter generis vilitatem excludebantur à collegijs populi Hebræorũ vſque ad decimam generationem. Deut. cap. 23. Nec ſacerdotes de qualibet familia vel tribu creabantur, vt maiori honore & faſtigio dignitatis
13 haberentur. Hebræi namque antiquiſsimi diligenter prouiderunt, vt genus ſacerdotum ſine permixtione purum immaculatumque cõſisteret. Oportebat ſanè vt is qui ad ſacerdotalis dignitatis faſtigium erat promouendus, ex eiuſdem gentis muliere naſci, & genus per antiquam lineam multis teſtibus probare, vt autor eſt Ioſephus libro. 1. contra Apionem. Plato etiam ſexto dialogo de legibus conſtituit, vt in ſacerdotum creatione illa comprobetur, qui integer ſit atque legitimus: deinde à domo quã maximè munda expers quoque cædis omniumque huiuſmodi, quæ aduerſus diuinam rem committuntur, cuius & pater & mater quæ ſimiliter vixerint. Theſeus quoque vt Plutarchus in Theſeo refert nobilibus tantùm rem diuinam tractandi magiſtratus ex ſuo ordine creandi, adminiſtrandique leges, tum pia religioſaque interpretandi, diffiniendique poteſtatem tribuit.

Sic & propter eandem rationem iſti de quibus loquimur in caſu ſupra cõſtituto excludi poſſunt. Tum quia proprij patrimonij quilibet eſt moderator & arbiter l. in re mãdata. C. mand. l. etiam. §. licet. ff. ſolu. matr. Si ergo poteſt quis cùm collegiũ Societatemque ex proprijs bonis inſtituit eam legem in fundatione ſtatuere, vt tantum admittantur, qui ex familia ſua originem habuerint, vel de tali genere, ſiue patria vel natione nullus ſanè id increpauit. Imò in Cõplutenſi Academia noſtra, bonorum ſanctorumque ſtudiorum parente, receptum eſſe vidimus: potiſsimũ in celeberrimo & illuſtri collegio (quod ſub titulo Diui Iacobi Hiſpaniarum patroni) Apoſtolica autoritate erexit, atq; fundauit Illuſtris vir & omni laude digniſsimus D. Garſias Mãrique, & inter alias leges, quas inuiolabiliter obſeruari præcepit, ea potiſsimum id continet: vt tantùm in ſuo collegio admittantur, qui ex familia ſua originem habuerint, inſignique nobilitate fuerint condecorati, non vulgares pœnas tranſgreſſoribus impones, prout in fundatione ipſa, & in literis Apoſtolicis latiùs continetur, quas multoties legi ab ipſo fundatore rogatus, vt debitę executioni traderentur. Ergo ſimiliter eademq; cauſa generis ratione excludi poſſunt, qui ab Hebræis & ab alijs infidelibus originem trahunt: imò à fortiori cùm ex alijs rationibus iam dictis repellantur.

Quare iuſtiſsimè in noſtra Hiſpa 14
nia collegiorum conſtitutionibus, qui notam generis patiũtur, ab ipſis

excluduntur. Quæ constitutiones Regia autoritate sunt confirmatæ, nempe.l.22.tit.7.lib.1. ordina. noui his verbis: *Porque en algunos collegios de las Vniuersidades destos nuestros reynos ay constituciones, en que los dichos collegios no reciban por collegiales Christianos nueuos, mandamos que sobre ello se guarden las constituciones sobre ello fechas por los fundadores de los dichos collegios*, quod non sine summa publica vtilitate constitutũ est. Sunt equidem collegia mundissimi fontes, ex quibus ad rempublicam gubernandam scatent flumina & diriuantur riuuli personarum sanctitate, virtutibus, & omnigena doctrina insignes, quorum prudentia diuina & publica munera iustè administrantur, inter quos tam difficile est aliquẽ à virtute deficere, quam facilè est inter Iudaicæ sectæ & originis successores, de quibus ceciniſſe illud Naso Poeta videtur.

Nec facile inuenies, multis in millibus vnum
Virtutem prætium qui putet esse sui.
Ipse decor recti facti si præmia desint
Non mouet & gratis pœnitet esse probum.
Nihil nisi quod prodest charum est, hem detrahe menti
Spem fructus auide nemo petẽdus erit.

De his diuina veritas loquitur à fructibus eorũ (inquit) cognoscetis eos. Et rursum non potest arbor bona fructus malos facere, nec arbor mala bonos. Matth.c.7.

15 Tum quia vidimus quòd in ampliſsima Hiſpaniarum Regum domo minime admittuntur, qui huiusmodi labe infecti sunt, & hac ratione ferè in omnibus legibus.ti.9.par. 2. quę loquuntur de officijs & muneribus obtinendis illud in primis expoſcunt, vt qui ea munera obtinere debent sint sanguine mundi & nobiles, quos *Hijosdalgo* vulgo appellamus. vt in .l.24. 6. 11. & in alijs foloru æquidem in medicis, & in illis qui ea tempestate appellabantur *Almoxarifes* non requirebatur quod nobilitate essent condecorati, sed quod essent sapientes acuti à longa experientia exercitati. vt in .l.10. & 27. dicto tit. 9. Hodie verò minimè admittuntur in Regia domo medici qui generis macula notentur, quod in cæteris muneribus obtentum est, quod si quando alij sunt admiſsi, vel admittãtur id maximo fit cõsilio ob insignem prudentiam, & singularem virtutem, vel propter aliquod bonũ publicum, quod inde succeſsurũ est. Ita scribit Otalora de nobil. 2. parte, 3. part.

Tum quia opinio ista antiquiſsima consuetudine est recepta, à qua non licet recedere, quia in opinionũ conflictis tenenda ea est, quam vsus comprobauit. l. minimè. l. si de interpretatione. ff. de legib. & vera interpretatio à practica sumitur teste Bal. in cap. 1. in prin. de fœud. sine culp. non amit. Sic Iuriſconſulti nostri in eorum reſponſis illud crebrò inculcant, hoc iure vtimur: quasi in populo, & multitudinis consensu magna interpretandi vis resideat. l. est receptum, eoque iure vtimur. ff. de iurisd. omn. iud. l. hoc iure vtimur. ff. de dona. l. hoc iure vtimur. ff. de aqua quotid. & æsti. l. hoc iure vtimur. ff. de verbo. oblig. & alibi sæpè, & conducit tex. in. l. illud vsitatissimum. ff. de excusa. tutor. Sunt sanè in Hiſpania instituta sancta collegia militarũ ordinum, aliaque bonarum literarum collegia, & diuersæ alię societates in quibus minimè recipiuntur spurij, seu illegitimi, vel innobiles: sed qui generis nobilitate polleant, alijsque 16

animi

animi dotibus sint insigniti, prout in iuis pijs institutis sancitum est, quæ instituta reprehendere, temerarium impij & insani hominis esset. Quia cũ Sũmi Præsidis Regumque Catholicorum autoritate cõfirmata sint, iusta iudicanda sunt: nec credẽdum est tantos Monarchas circa hoc errare, eaque iusta esse censet Sima. in cha. initit. tit. 47. num. 82.

17 Imò quamuis quis morum sanctitate, insigniq́ue eruditione decoratus sit, si tamen generis labe infectus sit, admitti non debet. Quamuis in hoc casu contrarium professus fuerit vir alioquin doctissimus & religiosissimus F. Antonius à Cordoua minoris classis sodalis in libro primo quæstionarij. q. 54. conclus. 3. folio. 438. Non quidem decet vt quotidie hoc quæsito colore iustissimæ sanctiones violẽtur, nec propter pro bos mores alicuius iura sunt violanda, vt eleganter inquit Bal. vlti. nota. per illum tex. in cap. 1. vt lite pende. quod sequitur & sing. esse testatur Barba. consil. 18. col. 10. lib. 2. Ias. in l. qui iurisdictioni. col. vlt. ff. de iurisdict. omn. iud. Dec. in capit. postremo. in fine, de appella. Et vbi quærimus de simplici iustitia non curamus merita personarum. vt egregiè ab eodem Bal. proditum est in capit. sedes. paulò ante fin. de referip. per. l. cum pater. §. rogo. ff. de leg. 2. & conducit bonus tex. in capit. mulier. in verbo, sancta. 23. dist. & plura pro vtraque parte tradit And. Tiraquel. in tract. de pœnis causa. 51. Si illud tamen fateor quod tanta potest esse morum integritas, & alia quę præclara opera: vt dispensatio à superiore reindulgeri possit. Ita expressè notat Cardi. à Turrecrem. in cap. 1. 48. distin. quem sequitur Cordoua in loco iam allegato, quod multis potest comprobari, quæ congerit And. Tiraquel. d. tract. cau. supra dicta. nume. 150. & hoc rarissimè & cũ magna causa faciendum est, & talis causa in dispensatione exprimenda est, ita scribit Ioan. Otalora in tracta. de nobilitate. 2. par. 3. par. capit. 7. nu. 23. his verbis. *Y assi las vezes que a personas deste linage se hã dado executorias de hidalguias, se han expressado las causas, y puesto en la escritura la dispensacion de la falta.* Quo quidem casu isti qui talia priuilegia consequuntur, non possunt verè nobiles appellari & nobilitas, quã consequuntur, datiua est nuncupanda, cùm non habeat materiam præexistentem, ex qua oriatur, vt alias de actionibus, inquit Bar. & doctores in. l. iurisgentium. ff. de pact. & in. l. 1. ff. de cond. in de. quia non potest ius illud sanguinis priuilegio dari, vt allegato loco tradit Otalora. Et hæc dispensatio circa generis maculam in specie facienda est. Nec sufficeret quem priuilegio nobilem fieri, vt ad collegia admitti possit vt in terminis propriis scribit Palaz in tracta. de maiora. 1. part. quæst. 51. numer. 10.

Sed cùm ferè præsertim in iure nostro nihil sit quod controuersia careat, opinionem contrariam: nempe non valere huiusmodi statuta, multis rationibus defendere conatur Alphonsus à Montaluo (vir prout sua ferebant tempora doctus, & bene eruditus) in l. 2. in verbo, *Tornadizo.* tit. 3. libr. 4. for. leg. vbi audacter nimis scribit ea hæreticam prauitatem continere, inuehitque contra Toletanum statutum priuilegio Alphonsi Regis munitum, quo continetur, quod nullo modo Iudæi, nec illi qui ab eis originem habuerint, publicis muneribus fungi possint, & contra cui- 18

Ciuitatē Toletanum,his verbis prorumpit. *O gloriosa Ciuitas Toletana, propter ciuium tuorū malitiam, tua gloria redditur, sine gloria tua stabilitas vocatur instabilis, tuæque constantiæ antiqua soliditas linguis hominum vocatur infirma.* Quem refert D. Perez in.l. 8.tit.1.lib.1.ordin.in verbo,*en offensa*. lapsus tamen fuit Monta. Non æquidem ciuitas illa Regia dicti statuti vel priuilegij ratione antiquam gloriam & maiestatem perdidit: sed potiùs diutiùs conseruauit incolumem (Dixi Toletanam vrbem Regiam ciuitatem) quia Gothi sic eam appellabant, quòd ibi esset sedes regni perpetua,prout euidenter ex Conciljs Toletanis Diuo Isidoro Rodericо,& Luca Tudensi compræhenditur. Adducit etiam pro hac opinione contraria aliquas rationes F. Anto. Cordoua in loco iam allegato,primam tamen ipse amplectitur, & dicit eam procedere in his qui in gradibus propinquis & notis originem habent à Iudæorum vel Sarracenorum gentibus, non verò in eis qui in remotissimis gradibus & ignotis sunt constituti. Ego verò rationibus iam adductis ea statuta potissimumque superioris autoritate confirmata sunt ad vnguem seruanda esse censeo.

19 Et post hæc scripta incidi in apologiam quandam cuiusdam Henrici Mauroy Franciscani, qua licentiosè nimis inuehitur in Archiepiscopum Toletanum,& eius assecias,multisq; fucatis,fallacibus & importunis argumentis, temerè conatur euertere Sanctissimæ Toletanæ Ecclesiæ statutum, magno consilio decretū,quo cautum est, vt qui ex Iudæorū,Sarracenorumque progenie ex infectaque familia procedunt, & originem habent ad illius præbendas non reciantur,sed illi dumtaxat, qui vltra virtutum & morum integritatē, sint genere candidi. Sed iustissimū esse ex superioribus apparet: & ita non sine maxima illius Ecclesiæ (quæ Hispaniarum est prima)vtilitate seruantur.Longe itaque repellēda est Mauroy apologia, non tamen me præterit nonnullos(quos fortè vehemen ter tangit iste dolor) perperam de huiusmodi statutis & decretis sentire.Fuit æquidem statutum illud Toletanum ab Illustrissimo & Reueren dissimo D.Ioan. Martinez de Siliceo Toletano Archiepiscopo condi tum quod iustissimū visum fuit Pon tifici Maximo,gratissimumque Regi & Domino nostro, & ab vtroque libentissimè perpetua firmitate fuit confirmatum,& ad ipsius exemplum in sanctissima Genensi Ecclesia,aliàs Mentesana simile statutum in lucem promulgatum fuit opera & diligentia Illustrissimi,pariterque Reuerendissimi D. Petri Pachequi Cardinalis ipsiusque Ecclesię merituissimi Prę sidis: & quod in cæteris Hispaniæ Ecclesijs Cathedralibus & collegialibus id fieret vehementer in maximā Christianæ Reipublicæ vtilitatē desiderabat vir doctissimus, Ioan.Otalora in tract.de nobilitate.2. part. 3. part.cap.7.num.26.

Circa quæ statuta non est omit- 20
tendum,quòd dicta labes & generis macula, vt qui eam patiuntur,longe repellantur per indicia & famā probari potest, quia in antiquis fama pro plena probatione habetur, & testes de auditu,si aliter veritas probare non possit fidem faciant. l. si arbiter.ff.de proba.l.1.§.fin.l.in summa.§.idem Labeo.ff.de aqua plu.arce.& in hoc propio casu tenet Petr. Auēd.in suo dictionario, in verbo, *Indio*.

Nec

21 Nec illorum teſtium depoſitiones, quæ fieri ſolent in inquiſitionibus de qualitatibus generis & nobilitate pro militari dignitate, vel collegiorũ ingreſſu, vel pro adipiſcendis beneficijs Eccleſiaſticis publicandæ ſunt. ita ſcribit D. Redin. de Maieſtate Principis, in verbo, ſed etiam per legitimos. num. 199. Olan. Anti. litera T. num. 26. & inueterata Hiſpaniæ conſuetudo iam pridem iſtam opinionem recepit, à qua recedendum non eſt.

22 Dubitari etiam ſolet circa huius capitis propoſitum argumentum, an hæreticorum filij Catholici ad ſacros ordines poſsint promoueri, & licet nonnulli illis permiſſum eſſe crediderint: quia (vt aiunt) non reperitur in iure prohibitum. Sed contrariã ſententiam ſequuti ſunt patres in. 3. inſtructione Hiſpalen. cap. 11. quod ſanè verius eſt, quia hi minimè admittuntur ad Eccleſiaſtica beneficia, nec ad publica officia adipiſcenda, text. in cap. 2. §. hæretici. de hæreti. lib. 6. & Regia. l. 3. & 4. tit. 3. lib. 8. ordin. noui ordines autem ſacri ad maxima officia miniſtranda inſtituti ſunt. Tum quia filij hæreticorum infamia notantur, & alijs etiam inferioribus honoribus priuantur. tex. in dict. §. hæretici. c. cleros. 21. diſt. c. fœlices. §. nulli de pœnis. lib. 6.

Id tamen benigniſsima interpretatione legum latoribus placuit, vt illi tantum hæreticorum filij ab honoribus & publicis muneribus repellantur, quorum parentes Eccleſiæ vnitati non fuerunt reſtituti. & vſque ad ſecundum gradum per generationẽ maſculinam, per lineam verò fœminam vſque ad primum gradum, dicta infamiæ nota extendatur. Cuius diſcriminis ratio ea potiſsima eſſe poteſt, quia deterior eſt infectio viri, quam fœminæ, maiori enim bono maius malum opponitur. Sicuti Ariſtot. docet libro. 8. Ethicorum. Præſtantior equidem eſt mas quam fœmina, & primæ cauſæ efficienti propinquior. vt ait Philo. lib. de victimis. Nam quidquid fœmineũ eſt cenſetur eſſe imperfectum, vt quod patiatur magis quam agat, vel poteſt eſſe non incongrua ratio: nam ſicut nobilitas, dignitas & familiæ honores deſcendunt in poſteros à ſexu virili: ſic ex contrario maiorem iacturam ex paterno crimine ſoboles iuſtiſsimum eſt, quod patiatur, ita rectè perpendit D. Iacob. Septim. in Catho. inſtit. tit. 29. num. 15.

Et licet in hoc Archiepiſcopatu 23
Toletano, & frequentiſsimè in alijs diœceſibus, qui ad ſacros ordines promouentur iuſtiſsimo quidẽ inſtituto ſummaria ſaltim informatione probare teneantur, quod nec generis notam, nec maculam potiuntur: non tamen repellendi ſunt, niſi qui ſecundum Iuris Pontificij ſanctiones iuxta ea quæ prædiximus à ſacrorum ordinum perceptione arcentur.

Sicque cenſeo interpretandum eſ 24
ſe Sacroſanctum Tridentini Concilij decretum, ſeſſ. 23. cap. 7. de refor. quo Epiſcopis iniungitur, vt antequàm ad ſacrorum ordinum miniſterium accedant ſumma diligentia inter alia inquirant, eaque ad genus ordinandorum expectant, non tamen Concilium Catholicum nouum ordinis impedimentum induxit, ſed dumtaxat quæ antiquo iure ſtatuta erant ſeruari ad vnguem præcepit, quod non vulgariter notandum cenſeo, quia multi circa hoc allucinantur.

Sed vt iam huic capiti finem impo 25
nam notandum eſt, illum etiã Neophitum

phitum dici, qui nuper religionē ingressus est, qui in anno probationis ad dignitates aspirare non valet, nec etiam ad ordines minores. cap. monasterijs. 19. q. 3. abbatiam igitur vel quamcunque præfacturam in religione obtinere nó potest, nisi post professionem. tex. in cap. nullus. de elect. li. 6. tradit vltra ordinarios interpretes Silvest. in sua sum. in verb. Abbas. Quod in monialibus nouitijs eodem iure & ratione procedere debet. tex. in ca. indenitatibus. de electione. li. 6. Et ideò Abbatissa vel præfecta professa eligi debet nō minor annis quadraginta, & quæ octo annis post professionē laudabiliter vixit. Concil. Trid. sess. 25. cap 7. de reforma. Benè tamen potest nouiter religionem ingressus in Episcopū eligi, vt in. d. capit. nullus. & ratio est, quia ad Episcopatum fortè instructus iam erat, at ad regularium præluras non sic, quia recens ad claustrū accesserat.

Post peractam pœnitentiam solennem.

CAPVT, XXIII.

1 *Qui solennem egerit pœnitentiam irregularis est, & ideò minimè ordinibus Ecclesiasticis donari potest.*

2 *Episcopus illum, qui solennem pœnitentiam fecerit, sciens ordinauerit, qua pœna puniatur.*

3 *Episcopus an in irregularitate proposita, possit dispensare.*

a SOlennis pœnitentia [a] ab antiquis patribus inducta est, vt grauia & scandalosa in populis crimina euitarentur, quæ quidem ætate nostra in vsu non est, [b] non peccatorū defectu, sed prælatorum incuria. Quia tamen futuris sæculis Ecclesia ad pristinum decorem restituta, & ipsa pœnitentia solennis restituenda erit, placuit effectum, quem operatur in nostra materia, in præsenti describere, qui talis est: vt qui sic solennem pœnitentiam egerunt, non admittantur ad clerum, vt disponit Siricius Papa in cap. illud. d distinct & statutū fuit in Concilio Toletano, primò in Canone. 2. de quo in cap. placuit. ea distinct. Si tamen necessitas aut vtilitas Ecclesiæ exegerit, tunc deputari possunt inter ostiarios vel lectores, ita quòd Epistolam vel Euangelium non legant, vt in dict. capit. placuit. Quod ideò sancitū est propter quatuor rationes. [c] Primò, propter dignitatem sacrorum ordinum. Secundò, propter timorem recidiui. Tertiò, ob scandalum vitandum, quod posset oriri ex memoria præcedentium peccatorum. Quartò, quia ille, qui sic solennem pœnitentiam egit, non haberet frontem alios corrigendi, cùm peccatum eius fuerit publicum, quas scripsit Archi. in dict. ca. Placuit. Si quis autem ordinatus fuerit, Episcopo ignorante, à clero deponendus est, quia ordinationis tempore non prodidit se fecisse pœnitentiam, vt in Concilio Carthagin. 4. Canone. 68. de quo in cap. ex pœnitentibus. eadem dist. Episcopus autem, qui sciens ordinauerit, non manebit impunitus, quia etiam ipse in Episcopatu suo ordinandi dumtaxat potestate priuatur, vt ibi. Quod intellige, quando ordinauit scienter absque dispensatione, vel cùm indiscretè dispensauit secundum Archid. in dicto cap. placuit. Poterit tamen Episcopus dispensare cum prædictis ad minores, non autem ad sacros: vt

b

1

c

2

3

notat

notat Sylueſt. in ſum. in verbo, pœnitentia. verſ. Tertiò quæritur. per text. in dict. cap. Placuit. qui text. de Epiſcopo nihil dicit. Videtur tamè probare opinionem Sylueſt. dum dicit, quòd propter neceſsitatem, vel vtilitatem poſſunt inter lectores vel oſtiarios deputari. Ex quibus verbis poſſet etiã dici, quòd Epiſcopus pro libito voluntatis ſuæ non poterit diſpenſare extra dict. duos caſus. Et quòd in tali caſu poſſet diſpenſare, notat Archi. in dict. cap. Placuit. referendo Laurè. & Rai. licet ipſe hoc ſimpliciter dicat, non diſtinguendo inter maiores vel minores ordines. In materia inſuper huius capituli, vt melius appareat, quantum impediebat antiquis illis & ſanctis temporibus, quenquam promoueri ad clericatum, quod publicam receperit pœnitentiam, conſideranda ſunt verba notanda Concilij Toletani. 4. in Can. 53. Quæ ſunt tenoris ſequẽtis: Si qui in diſcrimine cõſtituti pœnitentiam accipiunt, nulla manifeſta ſcelera confitentes, ſed tantum ſe peccatores eſſe prædicantes, huiuſmodi ſi reuclauerint, poſſunt etiã per morum probitatem ad gradus Eccleſiaſticos peruenire. Qui verò ita pœnitentiam accipiunt, vt aliquod mortale peccatum perpetraſſe publicè fateantur, ad clerum vel honores Eccleſiaſticos peruenire, nullatenus poterunt: quia ſe cõfeſsione propria notauerunt.

A *Olennis pœnitẽtia.* De qua ſolenni pœnitentia, vide latè Hoſt. in ſumm. tit. de pœni. & remiſ. S. Thom. in. 4. ſent. diſtin. 14. q. 1. artic. 5. & ibi Palud. 6. queſt. Floren. in. 3. part. tit. 14. cap. 17. §. virtm. D. Epiſc. Couar. in Clem. ſi furioſus. de homicid. in initio. 1. par. num. 10. Albertum Trot. de vero & perfecto cleri. libr. 2. cap. 14. & benè & eleganter Simon Maiol. d. irregu. libr. 3. cap. 2. Quæ quidem ſolennis pœnitentia, antiquitus in quadrageſimæ principio certis ſtatutis ſolennitatibus fieri ſolebat, text. in cap. in capite. 50. diſt. Nec ab alio quam ab Epiſcopo imponi poterat. glo. not. ibi. & in cap. conquærente. vbi Abb. col. 3. de offici. ordin. Quæ non pro quibuſcunque criminibus, ſed pro illis quę grauiſsima & atrociſsima forent, poterat iniungi. Clerici verò propter maximam eorum dignitatem, etiam ab Epiſcopo, hac ſolenni pœnitentia cùm in vſu erat, puniri non poterãt, vt manifeſtè patet in d. cit. cap. in capite. & in capit. confirmandum. & in cap. illud. & in capit. alia. 50. diſt.

b *Solennis vel publica pœnitẽtia, an moribus recepta ſit.*

In vſu non eſt. Adde quod huius ſolennis pœnitentiæ veſtigia quædam apud Saxones reperiuntur: in vrbe nanque Alberſtadienſi in eo templo quod virgini matri ſacrũ eſt is homo ex plebe eligitur, qui hominum opinione nequiſsimus ſit hunc velato capite, pulla veſte, cinerũ die ſacris admouent, & ſacris iam peractis, templo ejicitur: ejectus toto ieiuniorum tẽpore, nudis calcibus pererrat, & diuinas ędes ingredi ei fas non eſt, ſacerdoteſque ei victum ſuggerunt, neminem alloquitur, non indulget ſono, niſi poſt concubiam noctem, mox in Dominica cęna, iterũ in templum inductus poſt olei conſecrationem, à ſacerdote quibuſdam ſolennibus cęremonijs de more abſoluitur, oblataque illi pecunia, quã piè templo offert, & hunc Adamum vocant, quem omni ſcelere mundatum exiſtimant, ac per eum creditur expiata ciuitas. ita refert Ioan. Bohemus Aubanus lib. 3. de moribus

omn-

omnium gentium.cap.13. quem retulit insignis Nauarrus in cap. si quis. num.2.de pœnit. dist.5.D. Couarr. lib.2.varia.resolu.cap.10. numer. 3. idem recenset Aeneas Siluius, postmodum Summus Ecclesiæ præsul. Pius huius nominis secundus in Europæ descriptione.c.31.Rapha. Volaterranus Geographiæ, lib.7.And. Alciat.lib.9.parerg. cap.22.

Publica verò pœnitentia moribus apud nos recepta est, quæ ad reipublicæ tranquillitatem mirum in modum necessaria est, cùm Apostolus 1.ad Timot.c.5.moneat publicè peccantes palàm corripiendos esse, cap. sed illud. 45. dist. cap.si peccauerit. versi.ergo.2. q.1. Quæ quando imponenda sit, definitum est hodie Sacro Concilio Tridentino, sess.24. c. 8.de reforma.his verbis: *Quando igitur ab aliquo publicè, & in multorũ conspectu crimen commissum fuerit, vnde alios scandalo offensos commotosq; fuisse, non sit dubitandum huic condignam pro modo culpæ pœnitentiam publicè iniungi oportet, vt quos exemplo suo ad malos mores prouocauit suæ emendationis testimonio ad rectam reuocet vitam. Episcopus tamen publicè hoc pœnitentiæ genus in aliud secretum poterit commutare, quando ita magis iudicauerit expedire.* Hactenus Sacrum Concilium.

C *Rationes.* Adde quod huius irregularitatis germana ratio est, quã Hormisda Papa in Epistola ad vniuersos Episcopos Hispaniæ exponit, & retulit Gratianus in ca. non negamus. 61.dist. & multas alias rationes congerit Alber.Troti.d.c. 14. & quatuor rationes constituit Regia Part. l.19.tit.6.part.1.

Per saltum.

CAPVT, XXIIII.

1 *Clericus per saltum non potest ordinari.*

2 *Clericus per saltum ordinatus, ordinis executione caret.*

3 *Episcopus an possit cum clerico per saltum promoto dispensare.*

CLericis prohibitum est per saltum ordines recipere,[a] vt in capi. Solicit.52.dist. & in .c. vno.de cle. per.sal. promo. tenet tamen collatio ordinũ præposterè facta, licet beri non debeat, vt notat Abb.in dict.cap. vno. ex tex.ibi.in.1.nota. & vide Host. in summ.eiusd.tit.in.§.1.asserentem, quod qualiscunque ordo conferatur siue gradatim, siue per saltum character confertur,[b] nõ tamen executio. Quod tamen omissum fuit est cautè supplendum, vt probatur in dict. iuribus. Pœna autem, quam patitur recipiens ordines per salt. est, quod interdicitur sibi executio ordinis, quẽ susceperit, donec omissum suppleatur: probat tex.in dict. cap. Solicitudo, & ibi notant Domi. & Præpo.in.1. nota. Imò plus dicit Domi.ibi, in vltimo nota. quod est ibi arg. quod recipiens ordinem per saltum videtur esse inhabilis, vt non possit ad maiores ordines promoueri, etiã post supletionem ordinis omissi, nisi secum dispensetur, etiam vt maiores possit suscipere. Et vide postea eundem Domi. ibi, in. 1. q. vbi concludit post Archi. quod talis non est ipso iure suspensus ab ordine sic recepto, sed per sententiã suspendendus,[c] quod ibi etiam sequitur Præpo. vide tamen eosdem Dom. & Præpo. ibi, cui post Hugo. & Archi. tenent, quod si quis se faceret ordinare scienter per saltũ, vel ambitionem, vel superbiam, debet omnino deponi, nec secũ dispẽsaretur, vel saltem non de facili. Nec

a 1

b 1

2

c 1

potest

poteſt inſuper per ſaltum promotus in ordine ſic ſuſcepto miniſtrare ſine diſpẽſatione, vt probat tex. in.d. c. Vno.& ibi not. Abb.in vlt.nota.

3 Quæ diſpẽſatio poteſt fieri per Epiſcopum,quando ſcienter fuit promotus per ſaltũ, & non miniſtrauit, iniuncta ſibi pœnitentia,& facta cauta ſuppletione eius, quod omiſſum eſt,vt not.Hoſt. vbi ſupra. in.§. fin. & ſequitur Domi.vbi ſupra poſt Archi.Domi.tamẽ refert ibi eundẽ Hoſti.in.d.c.Vno.tenentem in hoc contrarium,imò quòd ſcienter recipiens ordinẽ per ſaltũ, quia doloſè offendit mentem tituli,de cleri. non ordi. miniſ.& de eo qui fur.ordi.rece.dato quòd in illo non adminiſtret,cum tali ſolus Papa diſpẽſat.Et vide Præpo. ibi,qui eadem verba Hoſtien. refert,& addit quod non poteſt adminiſtrare in ordine ſic ſuſcepto,& eſt deponẽdus. Sed ſi miniſtrauerit,credens ſe promotũ fore gradatim,licet vicini contrarium aſſerant,cùm talis fuerit promotus in minori ætate diſpenſat Epiſcopus ſecundum Hoſt. in .d. ſumma. Si tamen ſcienter promotus per ſaltum miniſtrauerit in ordine non gradatim recepto non poteſt,cum eo niſi per ſedẽ Apoſtolicã

d diſpenſari, d vt per eundem Hoſtiẽ. ibi:quia incidit in pœnam tituli de cleric.non ord.miniſ. quod ſequitur Domi.vbi ſuprà.Et vide Sylueſt.in ſumma,in verbo,irregularitas. in. §. Vndecimo quęritur. vbi facit bonã diſtinctionem, ſequendo Hoſtien. Bonauen.Raymun.& ſupplemen.& tenent contra ſummas Angelicam, & Roſellam.

A *Rdines recipere.* Vide egregiam.l.18.tit. 6.par. 1. & ibi Grego. Lopez. Et not. quod is etiam promotus per ſaltum cenſendus eſt, qui ſine Baptiſmo Sacris ordinibus initiatur:ita vt hoc caſu nullus character imprimi poteſt,cùm Baptiſmus omnium Sacramentorum ſit ianua.tex. in cap.veniens.de presby. non bap. cum alijs.At ſi quis non ſuſcepto Sacramento Confirmationis, ad ordines promoueatur, nullam cenſuram incurrit,quia iure expreſſum non reperitur:Nec Sacroſanctũ Trident. Concil.ſeſ.23.c.4.de refor. pœnam aliquam imponit,quã quod ante cõfirmationẽ nullus ad primam tonſuram admittatur. Quin & Dom. Soto in.4.ſen.diſt.24.q.1.ar.4.ad finem, in ea eſt ſententia,vt exiſtimet, mortalem culpam non incurrere, qui ſuſcepit ordines Sacros, vel in eiſdem miniſtrauit, ante confirmationem, quem ſequitur inſignis Nauar.in manuali confeſ.c.12.nu.9. Sed opinio hæc hodie defendi non poteſt, nam cùm dictum concilium præceptum contineat, & in materia graui Sacramentorum Eccleſiæ,eius tranſgreſſores ad peccatum mortale obligat. vt latè colligitur ex Diuo Tho. 1.2. q. 69.ar.4.&.2.2.q.60.art.5.ad.1. Archiep.Flo.in.1.par.tit. 18.c. vni.§.2. Sylue.in verb.lex.q.8.Baptiſta Trouamala in verbo,lex.q.17.F.Alphõ. à Caſt.in lib.1.de poteſt. leg.pœna. c.4.Ioan.à Methi.de reſt.q. 36. ver. Quo præmiſſo. tex.in.l. 16.tit.1.par ti.1.ibi,*Y meter ſe hian en la carrera de la muerte*. Et ita ipſe Nauar. ſibi aduerſatur palinodiamque recantat, in eodem manua.capit.25.num.69. in princip. tantum cum excuſari cẽſeo, qui legitima ignorantia ductus id fecerit.

Inter promotos autem per ſaltum is annumerari poteſt,qui omiſſo ſub diaconatu,vel diaconatu, , ſacerdos & Epiſcopus conſacratur ſuſcipit ta

Nullus ad ordines, nõ ſuſcepto Sacramẽto cõfirmationis, abſq; mortali crimine poteſt promoueri

Marti. Naua. recãtat palinodiam.

men caracterem ordinis, sed nó eius executionem, quia ordines illos conferre non poterit, quos non accepit, ex Diui Thom. sententia, in. 4. senten. dist. 25. & est glo. not. in capi. 1. de cleri. per sal. promo. Fundamentũ sanè potissimum Episcopalis potestatis sacerdotium est. Sylvest. in sum. in ver' o, ordo. 2. q. 1. Ray. in tit. de form. consecra. versic. Quid si clericus. quam sententiam communem esse Theologorũ, fatetur Pisa. in sum. in verbo, ordinatus 2. in prin. & ibi supplementum. & Simo. Maiolus de irreg. lib. 4. c. 12. n. 3. Nec nostrorum opinio recipienda est, qui absque sacerdotio Episcopalis consecratio firmitatem habere censebãt. nempè Hosti. & Abb. in dict. cap. 1.

Dicitur etiam is per saltum promotus, qui necessarios ordines ad dignitatem consequendam nondum obtinuit, puta, si ad Cathedralem Ecclesiã assumatur, nondum Sacro ordine insignitus. Nam sicut quando antiquitus subdiaconatus non annumerabatur inter Sacros ordines, scilicet ante Beatum Gregor. in. c. nullũ. 28. dist. vel ante Siritij tẽpora, vt in. c. quicũque. 77. dist. c. à multis. de ætate, & quali. nullus subdiaconus poterat ad Episcopatũ promoueri, absq; Sũmi Præsidis indulgẽtia. c. nullus Episcopum. 60. dist. & ita quãdo subdiaconatus inter Sacros haberi cepit, Episcopus creari non poterit nisi subdiaconus. vt in. d. c. multis. Quod innouatũ est in Sac. Cóc. Trid. sess. 22. c. 2. de refor. scilicet, vt subdiaconatus præcedere debeat in obtinendis Episcopatibus, & quia illius decreti verba, cũ dicit: *Quicunq; post hac ad Ecclesias Cathedrales erit assumẽdus, &c.* generalia sunt. Idé videtur dicendũ esse, in Archiepiscopis, Patriarchis, & Primatibus.

Illud verò circa capitis huius propositum argumentum notandũ censeo, quod si quis ostendit titulũ quo constat in sacerdotio esse constitutum, præsumitur præcedentibus ordinibus fuisse insignitũ, & non per saltum: sicut si titulum & doctoratus ostendo, iam ex eo probo bacchalarium & designatum esse, nec credendum est, quod nõ ostensis his titulis fuerim laurea doctorali condecoratus. Ita optimè tenet D. Dida. Perez, in. l. 1. ti. 5. lib. 8. ord. fol. 177. Etlicet ipse nó alleget, vide Inn. & Ant. in. c. 1. de cleri. pereg. vbi scribũt, quod si quis fuerit Sacris ordinibus insignitus, á persona prouida, & honesta (vt illorũ verbis vtar) non tenetur ostendere literas aliorũ ordinum. Abb. in c. nisi in. 1. not. de præbend. Pet. Rebuf. in concord. tit. de colla. 5. Præsenti. litera A. de quo legẽdus est ipse in pract benef. de forma literarũ tonsuræ. n. 28. quo loco scribit temporis antiquitatẽ plurimũ in hoc operari. & Feli. conf. 2. n. 29. & 32. Quia posito subsequenti supponitur antecedens. Ita scribit Baldus in. l. 2. C. de dot. promissi. per tex. illum, vbi ex solutione vsurarum debitum principale sortis probatur. Et ita tenendum censeo, licet opinionem contrariam tenuerit Corra. in tracta. de sacerdotio. 3. part. capitulo primo, numero. 5. quo loco censet, non esse satis sacerdotij seu presbyteratus literas producere, nisi testimoniales literæ cæterorũ ordinum simul producantur: cuius non meminit D. Perez.

Character confertur. Et ea sanè causa si merè laicus, nõ susceptis alijs ordinibus, de facto ad sacerdotium promouetur, verè ordinis character ei confertur. glo. not. in cap. solicitudo. 52. dist. & in cap. 1. de cleri. per sal. B

sal.promo. tradit D. Thom. & omnes Theologi, in.4.sent. distin.24. Abb. & Doctores in.d.c.1.Sylvest. in verbo,ordo.5.q.5.

C *Suspendendus.* Adde quod in contrarium plurimùm vrget Regia.l.28. tit.6.par.1.cùm dicit: *Que despues no deue vsar de aquella orden que anſi recibio.* Et ibi eam ad hoc notat insignis Grego.in verbo,*No deue*: quo loco censet Archid.Domi. & Præpos.& autoris nostri opinionem procedere quando per negligentiam, siue incuriam, quis fuit per saltum ordinatus, tunc non sit ipso iure suspensus: si verò scienter fuit promotus, per ambitionem,vel superbiam: tunc quia dolosè offendit mentem tituli de clerico non ordinato ministranri, quia idem videtur non esse ordinatum, vel non debito modo,tunc ipso iure suspensus est, & celebrans efficitur irregularis, siue celebret in ordine suscepto,siue in ordine prętermisso, & ita procedat,quod voluit Sylvest. in summa,in verbo,irregularitas.ver. Vndecimo quæritur.

D *Dispensari.* Adde Marti.Nauarr.in manuali confess.c.25.num.71.Gregor.Lup.in.l.63.in verbo, *Otras en medio.*tit.5.part.1. vbi dicit autorem nostrum nimis confusè hoc capite fuisse loquutũ. At hodie omnis quęstio circa istam irregularitatem sublata est ex Concilio Triden. sessio.23. capitulo. 14.de reforma.his verbis: *Cum promotis per saltum, si non ministrauerint, Episcopus ex legitima causa possit dispensare.* Ex quibus manifestè constat, non licere Episcopo dispensare, quando per saltum promotus ministrauerit, nec ibi vlla distinctio constituitur, de administrante scienter, vel ignoranter. Et ita hodie iure defendi potest, quod indistinctè promotus, per saltum, de facto celebrans: semper dispensatione Summi Pótificis egeat,quod est notandum.

Furtiuè.

CAPVT, XXV.

1 *Furtiuè ordinari quis dicatur.*
2 *Furtiuè ordinatus non potest in suscepto ordine ministrare,nec ad superiorem ascendere.*

FVrtiuè dicitur quis ordinem recipere, quando sine ordinatione & sententia superioris, & sine examinatione [a] quis ingerit se cum multitudine ordinandorum, ignorante ordinatore,& sic ordines recipit, vt per glos.in capitulo primo,in verbo, furtiuè,eiusdem tit.& per Hostiens. in summ.§.1.& latiùs per Abba. in rubr.eiusdem tit. Qui autem tali modo receperit,si erat lata excommunicatio [b] contra illud facientes, non potest in ordine sic suscepto ministrare, vel ad superiorem ascendere sine dispensatione Papæ. Si tamen excommunicatio lata non erat, Episcopus & Abb. poterunt dispensare, vt patet in capitulo primo cum duobus sequentibus eiusdem tit.de quo per Ang.in summa, in verbo, irregularitas. in. §.23. & per Sylvest. in summa, in eodem verbo, in. §. Tertiò queritur.Item nota quod dicitur quis furtiuè ordinem recipere, quando recipit quatuor minores ordines, & subdiaconatum in vna eadem die, [c] vel quando recipit duos ordines sacros simul, [d] vt probatur in capit.2. & fin. de eo. qui ordi. furtiu. suscepit: & notat Hostien. in dict.§.1.

1
a
2
b
c
d

A *De examine, si ne scrutinio faciendo in promouendis ad Ecclesiasticos ordines.*

Sine examinatione. Adde quod examen & scrutinium: ideò in promouendis ad Sacros ordines desiderantur, vt virtus morum honestas & illorum scientia apparere possint, nec aliter sint admittendi: ita in Carthaginensi Concilio his verbis fuit statutum. *Nullus ordinetur clericus nisi probatus, vel examine Episcoporum, aut populari testimonio. Et si quis presbyter, aut diaconus, sine aliquo examine fuerint ordinati, à clero sunt repellendi.* Tex. in cap. fin. 24. distinct. & in capit. si quando. ibi tradit latè Gofred. in summ. tit. de temp. ordina. §. restat videre Petrus Rebuff. in pract. benefi. tit. de clericis, ad Sacros ordines malè promo. glos. quarta, numero. 11.

Nec solum hoc necessarium est in clericis sęcularibus, sed etiam in regularibus, quos ab Episcopo examinari & approbari iussit Concilium Tridentinum, sess. 23. cap. 12. de reforma. Nec sufficeret suorum superiorum fides, aut attestatio meritorum priuilegijs quibuscunque, quo ad hoc penitus exclusis. At si ad Episcopatum promouerentur Prælatorum suorum attestatio, perinde valeret, ac si alicuius Academiæ publicum adduceretur testimonium, vt in dicto Tridentino Concilio, sess. 22. cap. 2. de refor.

Hoc autem examen, seu scrutiniũ circa multa versatur, nam per mensem ante ordinationem nomina ordinandorum scribenda & publicanda sunt, vt constare possit de natalibus moribus, ætate, & genere: vt in Concilio Tridentino, sessi. 23. c. 5. de reforma. Aliud verò scrutiniũ habetur feria quarta ante ipsam ordinationem, vel quando Episcopo videbitur, & in eo agitur de approbandis vel reprobandis ijs, qui ad ministerium sacrum accedere voluerint, ad id vocatis peritis, & probis viris, & in Ecclesiasticis sanctionibus exercitatis, qui summa diligentia ordinandorum genus, personas ætatem institutionem, mores, doctrinam, & fidem inuestigare, & examinare debent. Qui quidem examinatores ad vnguem seruare debent egregiam illam sanctionem, Conci. Nacnaten. quod habetur in dict. ca. quando. 24. dist. quæ his verbis decreta fuit. *Ipsi autem quibus cura committitur cauere debent, ne aut fauoris gratia, aut cuiuscunque muneris cupiditate illecti, à vero deuient, vt indignum & minus idoneum ad sacros gradus suscipiendos Episcopi manibus applicent. Quod si aliter fecerint, & ille qui indigne accesserit, ab altari remouebitur, & ille qui donum Sancti Spiritus vendere conati sunt coram Deo iam condẽnati, Ecclesiastica dignitate carebunt.* Quod quidem examen in clericis sęcularibus faciendum est ab Episcopo, qui dimissorias literas concedit, si ordinandus sit præsens: si verò absens, ab Episcopo, qui Sacros ordines confert: vt colligitur ex Concilio Tridentino, sessio. 23. ca. 3. & 7. de reform. & ex cap. si Episcopus. de præbẽdis lib. 6. Tertiũ autem scrutinium est, quod fit ipsa hora qua ordines conferuntur, quando Episcopus Archidiaconum interrogat, an assistãt promouẽdi, & vtrũ sint idonei. De qua formula peculiare decretũ habetur in lib. Pótific. ibi videndũ erit à lectore.

Possent æquidem quæ dicta sunt, aliquãdo ab ipso rigore laxari, quando promouẽdus, adeò spectatę virtutis & probitatis est, vt notus ab omnibus habeatur, & populari testimonio dignus habeatur, nã tunc examẽ omitti posse, sine peccato. Sentit

Concil.

Concil.Carthag.3.c. 22. habetur in cap.nullus ordinetur.& ibi glos.24. dist.cap. de Petro. 48. dist.c.valde. 94.dist.not.Sylu. in summa, in ver. ordo.2.q.2.Pet. Rebu. in dict. pra. tit.de clericis.ad Sacros ordina.male pro mo.glo.4.num.11. Quia notoriè doctus examinari nó debet. glo. in Clemen. vna. de iureiuran. vbi Barb.not.

Et non solùm in promouendis ad clericatum,examen & scrutiniũ modo & forma,vt iam scripsimus necessarium est,sed in illis qui Episcopali dignitate sunt condecorandi priùs examinari debent,iure veteri, vt in Concilio Carthaginensi.4.cap.1. & retulit Gratianus in cap.qui Episcopus.23.distin.& iure nouissimo diligenti examine inquiri debet, an ea nouerint, quę ad munus suum spectent,& an eligendus sit in vniuersitate studiorum Magister, siue Doctor,aut Licentiatus,in Sacra Theologia,vel Iure Canonico: vel Testimonio alicuius publicæ Academiæ idoneus iudicetur, vel si regularis ipse sit publico prælati sui testimonio idoneus iudicetur.Deinde discutiendum est quibus natalibus, quibus honoribus,qua ætate quis sit: & an sit in Sacris saltim per sex menses antequàm eligatur, vt decretum est in Sacro Concilio Triden. sess. 22. cap.2.de reforma. & pro ratione & opportunitate Prouinciarum examina hæc fient,& de his publica conficiuntur instrumenta, seruatis omnibus alijs sancitis ab eodẽ Cõc.Trid. sess.24.c.1.de refor. Quo loco in Cardinalibus eligẽdis idem fieri statuit, quo ad vitam,ætatem, ac doctrinam illorum inuestigandam, sicut in ipsis Episcopis promouendis.

B *Lata excommunicatio.* Adde quod iam de more consueuerunt Episcopi in ordinibus conferendis sub excõmunicationis latæ sententiæ pœna prohibere, ne quis audeat se ingerere,qui non fuerit approbatus, & tũc is ordinatus,non poterit in suscepto ordine ministrare, nec ad superiorẽ ascendere,sine Romani Põtificis dispensatione.Et vide de hoc vltra ordinarios interpretes summam cõfes. tit.de ætate ordinan.q.13. & sequẽt. Symo.Maiolum. de irregula. li.4.capit.8.& vide Regiam.l.18.tit.6.parti.1.& ibi Grego. Lopez.Hodie verò si crimen hoc occultum sit, & nõ deductum ad forum contentiosum, Episcopus potest indulgere dispensationem,autoritate Concilij Trid. sessio.24.capit.7. Si tamen Episcopus eo tempore quo confert ordines, his verbis vtatur. *Non intendimus ordinare non examinatos & approbatos.* Tunc qui se ingessit, non erit ordinatus,ideò oporteret denuò ordinari, iniungẽdaq; priùs illi erit pœnitentia,quia valdè delinquit se ingerẽdo susceptioni ordinum,ante approbationem.ita tenet Petrus Rebuff.in dicta glosa quarta, nu.18.

Vna eademi die. Adde quòd opinio ista procedit etiam hodie stante Sacrosancto Concil. Triden.sessi.23. cap.11.de reforma.vbi decretum est minores ordines non vna die,sed diuersis conferendos,nisi aliud Episcopo expedire videatur, & quod susceptis minoribus annus interponendus sit,priusquàm ad primum sacrũ, qui subdiaconatus est,quis ascendat nisi necessitas, aut Ecclesiæ vtilitas, iudicio Episcopi aliud expoſcat. Quod quidẽ arbitriũ,vt ex mẽte cõcilij dignoscitur Episcopo cõcessum est,ad hoc vt hęc interstitia abbreuiari possint,nõ autẽ vt eadẽ die sacros ordines duos cõferre possit,vel vltimũ minorẽ cũ primo ex sacris: quod

C *Declaratur Conci. Tridẽ. sess 23. c.11.de reior.*

adeò verum est, quòd si sabbatho vnum sacrum ordinem conferat alicui,& continuato ieiunio, alterum eidem conferat in Dominica,suspensus esset Episcopus à collatione ordinum,& ordinatus ab executione,donec Apostolica sedes dispensationē indulgeat.text. in cap.literas. de tēp. ord. In locis autē,in quibus consuetudine obtentū est,vt minores ordines cum subdiaconatu conferantur, id seruari debet:nam talem consuetudinem validam esse scribit. Anto. in 3.par tit.14.c.16. §.16. quem sequitur insignis Nauar. in manuali confess.c 25. n. 71. dicens eam à dicto concilio minimè derogari. Sed veriùs contrarium esse censeo quod ex Tridentini Concilij decreto omnis contraria consuetudo circa ordines conferendos derogetur, cùm omnes tam minores,quam maiores, seruatis certis temporum interstitijs conferri præcipiat.cōsulitur sanè hoc modo ipsorum ordinum maiestati,& Ecclesiæ vtilitati,& eorum qui ordinandi sunt cōmodo, vt in his cum ætate vitæ meritum,& doctrina maior accrescat. Vnde contraria consuetudo, si qua erat ante concilium tanquā bono publico cōtraria firmitatē nō obtinebit.Et opinionē istā sequi videtur Symon Maiol. de irreg.lib.4.c.11.

Opportune tamen hoc loco quæri potest,an Episcopus qui facultatē habet dispensandi in istis temporū interstitijs,autoritate dicti Cōcilij Tridentini,si tacitè eum promoueat qui non expectauit tempora annua,quæ de vno ordine ad alium desiderātur, censeatur dispensare, & cum in facti contingentia essem interrogatus, cōsului quod si Episcopus ignorans fecerit,nullo modo dispensare censetur. At si sciens ordines cōtulit,credendum est dispensare voluisse.glos. notabilis,in cap. qui aliquando. in verbo,qui concubinas. 51.dist. Abbas not.in.c. veniens.de filijs presb. Felin.in cap. præterea.num. 7.&. & 9. de testib. cogend. Symon Maiol. de irreg.lib.3.capit.24.numero. 14. Idemque iudicandum est,si ipse non conferat ordinem, sed dimissorias literas concedat,quia hæc à pari procedunt Sylvest.in verbo,irregularitas,in fine, quod ad dictum Triden ti. Cōc. decretū summè notandū est.

Duos ordines sacros simul. Vide Cōcil. Triden.sess.23.cap.13.vbi decretum est,ne eodem die duo sacri ordines conferantur etiam regularibus non obstantibus eorum priuilegijs, vel indultis. D

Extra tempora,& ante ætatem legitimā, & ab alieno Episcopo.

CAPVT, XXVI.

1 *Ordinatus extra tempora, vel ante legitimam ætatē, vel ab alieno Episcopo, ordinis executione est suspendendus.*

2 *Hodie autem ex nouissima* Pij. II. *constitutione, ordinatus aliquo de prædictis tribus modis, ipso iure suspensus est: & celebrans irregularis efficitur.*

3 *Suspensus propter crimen, si de facto celebrat, irregularitatis nota afficitur.*

4 *Promotus ad sacros ordines ante 14. annum, si postquam peruenerit ad ætatē legitimā cogatur continere.*

Rdinatus extra tempora [a] suspenditur, donec cum eo dispensetur, vt in cap.cum quidam, de tempo.ordi. Item ordinatus ante legitimam ætatem [b] suspenditur vsque ad

1 a

b

ad eius aduentum, vt in ca. Vel non est compos. eodem tit. Non tamè est ipso iure suspensus, vt not Bernard. Kal. Guido. Archidia. Anto. Paul. de Eleazar, & Zabel. in varijs locis relatis per Archiepiscopum Florent. in. 3. part. tit. 28. cap. 1. in fin. Ordinatio insuper sine licentia sui præsulis [c] ab alieno Episcopo, interdicitur ordinis executio, [d] vt in cap. Quod translationem. eod. tit. Hodiè verò ordinatus aliquo de prædictis tribus modis est suspensus ipso iure, & celebrans efficitur irregularis, à solo Papa absoluendus, & beneficijs potest iure priuari: vt habetur in extrauag. [e] Pij. II. quæ incip. Cùm ad sacrorũ ordin. de qua ad istud propositũ memini celebris memoriæ Doctor Hispanus Didacus de Villadiego in tractat. de irregular. in capit. de suspensione, in secunda col. & refert etiã eam ad hoc Sylvest. in sua summa, in verbo, irregularitas. in. 5. Decimò quæritur. qui allegat regulas Innocen. 8. & Alexand. 6. Roman. Pontificum, quam etiam extrauagantem seruari præcepit Leo. 10. in suis regulis Cancellariæ, in regula. 22. incip. Item de clericis extra tempora. Et Paulus Papa 3. in suis regulis, in regula, quæ etiam incipit: Item de clericis, quæ est. 24. in ordine. Vt autem illius extrauagantis plena notitia habeatur, libuit illam inserere: maximè cùm soleat ab aliquibus referri additis quibusdam verbis, quæ in ea non sunt: cuius tenor talis est: Pius. &c. Ad futuram rei memoriã. Cùm ex Sacrorum ordinum collatione character indelebilis animę imprimatur, sacra mysteria dispensantes, vt ipsarum cura tribuatur animarum in eorum susceptione excessus, grauius tanto magis plectendi sunt, quanto ex illis maiora in mentibus fideliũ scandala generantur. Cũ itaq; sicut fide dignorum relatione non nisi molestè accipimus, nonnulli clerici extra tempora à iure statuta quidam ante ætatem legitimam: aliqui verò sine dimissorijs literis, contra sanctiones canonicas, se faciant ad Sacros ordines promoueri. Nos eorundem temeritatem tali castigatione reprimentes, vt alij in posterũ committendi similia aditus præcludatur, aut Apostolo. præsenti constitutione perpetuò valitura statuimus, & ordinamus, quòd omnes & singuli, qui absque dispensatione canonica aut legitima licentia, siue extra tẽpora à iure statuta, siue ante ætatem legitimam, vel absque dimissorijs literis, etiam citramontani à citramontanis, præterquàm si in hoc vltimo casu per cameram Apostolicam, iuxta ipsius stilum ordinati fuerint ad aliquam ex sacris ordinibus se fecerint promoueri à suorum ordinum executione ipso iure suspensi sint: & si huiusmodi suspensione durante, in eisdem ordinibus ministrare præsumpserint, eo ipso irregularitatem incurrant, propter quam vltra alias pœnas in tales generaliter à iure inflictas, beneficijs Ecclesiasticis, quę obtinent, possunt iure priuari. Volumus autem quòd præsens nostra constitutio in Romana curia existentes post quindecim dies: Absentes verò Italicos post duos, alios autem etiam vltramontanos post sex menses ab ipsius in audientia cõtradicti & cancellaria Apostolica publicatione ac affixione, ligare incipiat. Nulli ergo si quis. &c. Datũ Romæ apud Sanctum Petrum, Anno incarnationis Dominicæ. 1461. quintodecimo kal. Decebris Anno quarto. Aduertendũ præterea est, quòd cùm nouissimè in Cõcilio Tridẽtino (cui

ego & si indignus Episcopus Calagurritanus interfui) fuerit inhibitũ capitulis Cathedralium Ecclesiarum, ne sede vacante licentiam recipiendi ordines concedant infra annũ aliquibus, sub pœna inibi, cõtrafacientibus imposita, vt habetur in septimâ sessione illius concilij, in Can. 10. tenoris sequentis. Non liceat capitulis Ecclesiarum sede vacante infra annum à die vacationis ordinandi licentiam, aut literas dimiss. seu reuerendas (vt aliqui vocant) tam ex iuris communis dispositione, quàm etiam cuiusuis priuilegij, aut consuetudinis vigore, alicui qui beneficij Ecclesiastici recepti siue recipiendi occasione arctatus non fuerit concedere: si secus fiat, capitulum contraueniens Ecclesiastico subiaceat interdicto: & sic ordinati, si in minoribus ordinibus constituti fuerint, nullo priuilegio, clericali præsertim, in criminalibus gaudeant: in maioribus autem ab executione ordinum ad beneplacitum futuri Prælati sint ipso iure suspensi. Si quis esset promotus ad aliquem Sacrum ordinem contra dispositionem concilij, cùm ex hoc fuerit ipso iure suspensus ad beneplacitum futuri prælati, si posteà celebraret ante obtentum illius beneplacitum, esset irregularis: quamuis suspensionis pœna fuerit ad beneplacitum eligendi Episcopi, & ab illo posset relaxari. 3 Cùm enim suspensio hęc sit imposita propter delictũ (propter inobedientiam videlicet factam decreto concilij) tunc conclusio communis, quod celebrans, est irregularis secundùm Panor. in cap. si celebrat. de cleric. excommuinic. in col. final. per text. in cap. 1. de senten. excommun. in. 6. & in cap. cum æterni. de re iudic. eod. lib. licet quidam contrà tenuerint secundum eum. Facit quod notat Felin. in capit. Apostolicæ. de excep. col. 7. & melius in colum. 7. num. 17. vbi scripsit quòd suspensus ab officio celebrans est irregularis, siue suspensus sit à canone, siue ab homine: allegat glo. 2. & 3. & ibi Paul. col. 4. in. c. 15 cui. de senten. excommu. lib. 6. & decis. Ro 4
tæ. 3. in antiquis. eod. tit. An autem promotus ad Sacros ordines ante
14. annum cogatur continere, f si f
postquam peruenerit ad ætatem legitimam vult contrahere matrimoniũ, vide Hostien. in summa, de cle. per sal. promo. in. §. 1. in fin. qui mouet quæstionem, refert opiniones contrarias, & in ea, quam vltimo loco scripsit, videtur tenere quòd talis nõ cogitur continere. Contrarium tamẽ videtur tenere glos. in capit. Vno. de cle. per sal. promo. in verbo, discretionis, quæ mouet istam quæstionẽ, vbi tamen Abb. refert Archi. post Hugo. in cap. pueri. 1. quæst. 1. tenentem, quòd si ordinatus ante pubertatem illa adueniente vult tenere clericatum, & gaudere priuilegio clericali, tunc tenetur continere, alias secus: quam opinionem approbat, & dicit hoc fuisse de mente Inno. & Hosti. & vide Præpo. in cap. Subdiaconus. 77. distinct. tenentem quòd Docto. communiter in dict. capit. 1. notant, quòd si factus maior contradicit nõ acceptãs ordinem, non tenetur continere, ex quo dicit ipse quòd resultat monstrum, videlicet quòd minor recipit characterem ordinis Sacri, & tamen si contradicat maior factus non tenetur continere, licet Cardin. in Clemen. fin. de ætate, & qualitate. in. 1. q. teneat, quod si talis erat doli capax, tenetur continere, per glos. in dict. cap. Pueri. 1. q. 1. Et idem dicit, si quamprimùm peruenit ac doli capacitatem non reclamauit, quia tunc

incipit

incipit obligari. Et vide in hoc proposito, quod notat Nicolaus de Millis in suo repertorio, in verbo, Clericus promotus, vbi referendo Hostiē. & Inno. in cap. vel non est compos. de tempo. ordi. Et Compostella. & Ioan. Andr. in capit. vnico. de cler. per sal. promo. Et in dict. cap. vel nō est compos. & Archi. in cap. pueri. 1. quæst. 1. dicit quòd promotus infra pubertatem inuitus & coactus potest contrahere matrimoniū, per glos. in dict. cap. vnico. & quod idē est, si non fuerit coactus, dum tamen infra pubertatem contradicat, & perseuerat in contradictione vsq; ad pubertatem, vel si infra pubertatem nō contradicit, & statim dum cęperit peruenire ad pubertatē contradicat: & quod illud statim intelligitur intra triduum, & quod aliàs non auditur, licet glo. in dict. cap. vnico. & in dict. cap. vel non est compos. aliter teneat secundum eundem.

A *Ordines Ecclesiastici quibus diebus sunt cō ferendi.*

Extra tempora. Adde quod prima tonsura quolibet die cōferri potest, cū iura certum diem ad eam conferendam non præfigant, & sic de consuetudine generali seruari testantur. Hostien. Ioan. And. & Cardina. in cap. pen. de tempo. ordi. per cap. cùm contingat. de ætate & qualitat. Et tam in diœcesi, quam extra potest Episcopus subditis suis tonsurā conferre. Barba. in capit. nouit. de offic. delega. quem sequitur Petrus Rebuf. in pract. benefi. tit. de clericis. ad sacros ordines male promo. glo. 1. nu. 4. idem in tract. nominationum. q. 14. num. 29 &. 65. Hodie tamen ex Sacro Concilio Tridentino, sessio. 6. cap. 5. de reformatione non licet Episcopo extra suam diœcesim cuiusuis priuilegij prætextu pontificalia exercere, sine ordinarij loci expręssa licentia & in personas eidem ordinario subiectas tantum, quòd si aliter factum fuerit, Episcopus ipse ab exercitio Pontificalium, & sic ordinati ab executione, ordinum ipso iure suspensi sunt.

Minores verò ordines, quando Episcopo, & vbi sibi videbitur, dari possunt: licēt Dominicis & alijs festiuis diebus conferri debeant. capi. de eo. de tempo. ordin. Sacri verò ordines, nunquàm nisi in publica ordinatione conferuntur. c. quando. 75. dist. & in maiori Ecclesia. gl. not. in c. ordinationes. d. dist. Cōcil. Trid. sess. 23. c. 8. de refor. vbi decretum est, Sacros ordines in cathedrali Ecclesia conferendos esse, præsentibusque ad id Ecclesiæ canonicis: si autem in alio diœcesis loco celebrentur, semper in Ecclesia & clero præsente fieri debet. Vnde non erit valida ea cōsuetudo, cuius ratione, Episcopi hos ordines, vbi eis placebat, conferebant. Quam validam esse scripsit Floren. in tertia parte, capit. 14. §. 17.

Item Sacri ordines, nempe subdiaconatus, & diaconatus, & presbyteratus, non nisi in Sabbathis quatuor temporum, aut Sabbatho sancto, vel Sabbatho ante Dominicam de Passione sunt ministrandi. text. in ca. 3. de tempo. ordin. cap. fin. 75. distin.

Hos æquidem Sacros ordines & alios nominat D. Ignatius Epistola ad Antiochenses, ibi, *Saluo sanctū presbyterium vestrum saluto sanctos diaconos, saluto subdiaconos, lectores, cantores, ostiarios, laborantes, exorcistas, atque confessores.* Vt non dubium sit hos ordines Apostolorum tempore quo vixit D. Ignatius fuisse. *Diuus Ignat. Apostolorū coetaneus.*

Ratio verò propter quam his temporibus

Constituitur ratio, propter quã statutis tẽporibus & non in alijs sacri ordines ministrẽtur

poribus statutis, potiùs quã alijs ordines Sacri ministrentur, ea adducitur à Præpo. in cap. quoniam. §. cæterum. 75. dist. nempe, quia sacerdotes & alij clerici cùm in Sacrosancta Ecclesia locum obtinent, quem olim Leuitæ apud Israeliticum populum obtinuerunt: quos vel legitur, libro Numer. Dominus pro primogenitis recepit eos, & in Aegypto, dum primogenita Aegyptiorum interficerentur custodiuit, cum quasi primitiæ sint, æquidem quasi primitas Deo summè gratas offerimus, cum aliquos Sacris ordinibus donamus, vnde consentaneum est, vt pro primitijs temporum scilicet quatuor temporibus, hominum primitias afferamus. Item hoc ita stabilitum fuit, vt ordinati sub quatuor Euangelijs, Deo & Ecclesiæ seruire firmissimis animis concipiãt, Vere vt virtutibus floreant, in ętate, vt fructus afferant, in Autumno, vt fructus operum metant, in Hyeme, vt iam collectos fructus in horreo conseruent, vt eis in Domino fruantur. Hanc rationem tradit Petrus Rebuff. in dict. glos. 1. num. 9. Nouissimè autem Cathechismus ad Parochos Pij huius nominis V. Põtificis Maximi, iussu ędítus in titulo de Sacramento ordinis vers. Sequitur nũc egregiam rationem his verbis scribit. *Ex quo factum esse intelligimus, vt statutis tantummodo diebus, quibus & iam solennia ieiunia ex vetustissimo Catholicæ Ecclesiæ more inducuntur, ordinationes fiant: vt scilicet, fidelis populus eiusmodi Sacrarum rerum ministros, pijs & sanctis precationibus à Deo impetrent, qui ad tanti ministerij potestatem, rectè & cum Ecclesiæ vtilitate gerẽdam aptiores esse videantur*

Nec ea consuetudo firmitatem obtinebit, qua introductũ fuerit, quod Sacri ordines extra tempora ministrentur. cap. 2. de tempore ordi. Imò tam ordinans quàm ordinatus grauissimè peccat, tanquàm Sacrorum Canonum violator ab Spiritu sancto, cuius instinctu conditi sunt condemnatur. cap. violatores. 25. q. 1. Floren. in. 3. parte. tit. 14. capitulo 16. §. 16.

In Sabbatho sanè potiùs quã alijs diebus ordines cõferri debent, quia dies illa Spiritui sancto consecrata est, cuius bona in ordinibus longa manu recipiuntur. cap. quod à patribus. 75. distinct. notat Rebuff. dict. glo. 1. num. 9.

Ista autem Sabbathorum tempora duobus casibus transferri possunt, in sequẽtes dies Dominicos. Primò si ab ordinãtis & ordinãdis ieiuniũ seruetur, vsq; ad sequẽtem diem Dominicum: tunc æquidem ipso Dominico die ministrari ordines possunt. tex. in dict. ca. quod à patribus. Sed quia tale ieiunium indiscretum, & maximè periculosum esse censetur, vt benè not. Innoc. Hostien. & omnes in cap. literas. de tempo. ordina. minimè decet, vt tanta dicti ieiunij productio fiat. Secundò, si die Sabbathi tanta esset ordinandorum multitudo, vt non possent omnes ordinibus insigniri: tunc æquidem in diem Dominicam ordinum collatio differri potest. Ex Inno. sententia in dict. c. literas. quem sequitur Sylvest. in summ. in verbo, ordo. 2. q. 6.

Consecratio Episcoporum, quibus diebus facienda sit.

Episcoporum verò consecratio, solis Dominicis & festiuis diebus facienda est, à summo mane, à ieiunijs saltim circa horam tertiam. cap. ordinationes. 1. 75. distin. not. Sylvest. in summa, in verbo, consecratio. 1. q. 3. Quæ sanè consecratio Episcoporum, aliud tempus à iure statutum habet, intra quod fieri debet: nam quisquis Episcopus fuerit pronuntiatus intra

intra trium menſium ſpacium conſecrari debet, ſub pœna amiſsionis perceptorum fructuũ, quod ſi per aliud trimeſte diſtulerit, ipſo iure ipſa Eccleſia Epiſcopali priuatur. Cõci. Trident. ſeſ. 23. c. 2. de refor. Quando verò trimeſte currere incipiat, an à die electionis vel à die confirmationis tradunt doctores in capit. quoniam quidam. 75. diſtinct. Sylueſt. in. d. q. 3.

Virginum etiam conſecratio ſolis feſtis facienda eſt. cap. 1. de tempor. ordin. vbi gloſ. & Doctores latè de hoc differunt. Eccleſiarum autẽ conſecratio quibuslibet etiã feriatis diebus fieri iure poteſt, quia ſic ſuadet neceſsitas, & cultus diuini augendi cauſa. cap. 2. cum gloſ. de conſecrat. Eccleſiæ, vel alta.

Et licet ad ordines conferẽdos præfixa & diffinita certa tempora ſint vt iam oſtendimus: ſummus tamen Romanæ Eccleſiæ præſul quolibet tempore ordines etiam ſacros conferre poteſt. c. 1. de tempo. ordi. Quia prohibitio hæc à iure poſitiuo originẽ habuit, à quo ipſe ſolutus eſt. c. propoſuit. de conceſ. præben. Imò ſcribit Ang. in. l. 1. C. de ſent. paſs. poſſe Antiſtitem Romanum ſolo verbo Epiſcopum vel prælatum creare licet hoc facere non ſit ſolitus, ſed formã debitam ſeruat, vt alij ita ſeruent. Et hanc ipſam gratiam ordinandi extra tempora concedere poteſt Epiſcopis in ordinandorum fauorem. Tradũt Doctores in dict. cap. 1. Rebuff. in d. pract. d. glo. 1. num. 12. & hoc Romanæ curiæ Stillus obſeruat: prout teſtatur Simon Maiolus in tract. de irreg. lib. 3. cap. 14. num. 9. Is verò qui extra tempora abſque Romani Pontificis indulgentia temerè fuit ordinatus, caracterem recipit: non verò ordinis executionem. cap. cũ quidam. de temp. ordin. Imò ſic promotus inter irregulares aſcribitur à Specula. in tit. de diſpenſat. §. iuxta. verſic. Item ordinatus extra tempora, de quo latius infrà agendũ erit. Quinimò Epiſcopus qui ordines contulit, graui pœna plectendus eſt. cap. cum quidam. cap. 2. de tempo. ordin. & ordinandi poteſtate priuatur. cap. Sub diaconus. 77. diſt. Hodie verò ex ſacro Concilio Triden. ſeſsione. 23. cap. 8. de reform. ab ordinum collatione per annum ſuſpenſus eſt.

Diſpenſatio autem cum eo, qui extra tempora ordinibus fuit initiatus ab Epiſcopo qui in nulla fuit culpa obtineri poteſt, vt poſt condignam pœnitentiam ſuſceptos ordines poſsit exercere. cap. conſultationi. de temp. ordin. Sed vt ad altiores promoueatur, à ſolo Romano Antiſtite impetrari poteſt. not. Sylueſt. in ſumma in verbo, irregularitas. q. 10. Tabi in verbo, irregularitas. 4. num. 6. Summa confeſſor. de ætate ordin. q. 35.

Ante legitimam ætatem. Adde quod natura (vt libro de Senectute, ſcribit Cicero) *Vnicuique ſuam tempeſtiuitatem dedit, infantium puerorum & adoleſcentium infirmitas eſt, ferocitas iuuenum, grauitas iam conſtantis ætatis, maturitas Senectutis, Senij autem labor & dolor: atque inter illas ætatis quædã conſiliorum expertæ ſunt, vt infantia, pueritia decrepita ætas. Quædam conſilia habent, ſed ea fraxilia & infirma, vt adoleſcentes: quædam firma quidem, ſed nec dum vſu & experientia corroborata, vt iuuẽtus: quædam matura & ſolida, multaque rerum cognitione, vſu & exercitatione confirmata, vt media ætas & ſenectus.* Hac itaque ratione fit vt clericis pro ætatis qualitate ordines & beneficia conferantur. Et ideò ſunt equidem ſingulis ordinibus præſcriptæ ætates

B *Ciceronis elegãtiſsima verba ad humana ætate.*

Qua ætate singuli ordines sint cõferẽdi.

tes, quamuis pro varietate temporum diuersis mensuris statutæ. Tonsura etenim ferè semper in septẽnio obseruata est. tex. cum glo. in c. nullus. de tempor. ordin. in 6. qui annus debet esse completus. ca. in singulis. 77. dist. Regia l. 27. tit. 6. par. 1. Reliquorum verò ordinum varij fuerunt termini, vt constat in dict. cap. in singulis. & in cap. placuit. ead. distin. 77. Postea autem in Concilio Vienensi, Sacris ordinibus certus statutus est terminus, nempe subdiaconatui annus decimus octauus, diaconatui vigesimus, sacerdotio vigesimus quintus. vt in Clem. generalem. de ætate, & qualitate. Episcopatui semper annus trigesimus necessarius fuit. cap. cum in cunctis. de elect. At Concilium Tridenti. sess. 23. cap. 12. summa consideratione huic rei prouidit, nam subdiaconatum permittit existẽti in vigesimo secundo anno, diaconatum vigesimo tertio, presbyteratũ vigesimo quinto. Reliquis verò minoribus ordinibus nullum tempus præfixit, quasi plus momenti habendum sit in literis & moribus, quam in ætate: ad quod mirè congruit sententiæ Diui Thom. in 4. senten. distin. 25. Hi autem anni omnes, in ordinibus recipiendis necessarij non exacti, sed cepti sufficiunt, vt in dict. Clem. generalem. vbi glo. & Doctores. & notat noster Grego. in dict l. 27. part.

Ordinatus ante legitimã ætatẽ ea supueniente, an impedimentũ deleatur.

Is verò, qui ante legitimam ætatẽ Sacris ordinibus fuit insignitus, nõ potest eosdem ordines exercere, donec legitima ætas accesserit: qua quidem accedente, cessat omne impedimentum, & ea ratione liberè poterit in susceptis ministrare. cap. non est compos. de tempo. ordin. not. Arch. & Præposi. in cap. placuit. 77. dist. Henri. in cap. consultationi. de tẽp. ordi. & hanc opinionem communẽ esse fatetur insignis D. Couar. in Clemen. si furiosus. de homi. 1. parte. §. 1. num. 4. Nec ante legitimam ætatẽ ordinatus e ipso iure suspensus, sed suspendendus. vt in dict. ca. non est compos. Quem ita interpretantur Archi. Præpo. Card. à Turrecrema. in dict. cap. placuit. Florent. in 3. parte, tit, 14. capit. 16. §. 15. Alber. Trot. de vero & perfecto cleri. lib. 2. c. 17. quam opinionem communem esse testantur Card. in dict. cap. vel nõ est compos. ad finem. Præpo. in dict. capit. placuit. Gontal. à Villadiego de irregular. cap. de suspen. col. 2. Mart. Nauar. in manuali confess. capit. 25. num. 70. & eam sequitur Maior. in 4. senten. dist. 24. q. 5. Fuerunt tamen multi (maximæ autoritatis viri) qui expressim tenuerunt, ante legitimam ætatem ad ordines promotum, ipso iure suspensum esse. At si communem sententiam amplectimur omni prorsus difficultate caret in ordinibus ministrãte ante ętatẽ à iure diffinitam minimè irregularitatem contrahere, cùm nec à iure vel ab homine suspensio imposita fuerit. Quod si quis contrariam sequi maluerit, idẽ asseuerare necesse erit, cùm suspensio hæc non ob crimen, sed ob defectũ à iure fuerit statuta. Ita tenuerũt Card. in dict. Clem. generalem. 5. &. 6. q. Domini. in cap. eos de tempo. ordi. in 6. Cardi. in cap. si celebrat. de cleri. excom. Villadiego in dict. cap. de suspensione. col. 2. quam opinionem communem esse fatentur eam sequuti. Floren. in 3. par. tit. 28. cap. 1. §. 1. col. 2. D. Couar. d. §. 1. num. 4. hoc de iure veteri, quid autem de iure nouo in hoc decretum sit infra dicebimus.

Sine licentia sui Præsulis. Adde quod facultas hæc per literas (quas dimissorias appellamus) cõcedi solet, illarumque

C *Traditur multa lecta*

non in digna de literis dimissoꝝ.

rumque vsus etiam S. Augustini tẽporibus seruari consueuerat: vt ipse testatur in Epist. ad Clerum Hyp. Epist. 137. vers. *Cum enim ista mea causa.* Et aliquando literæ istæ sunt speciales, nempe vt possit quis à tali Episcopo ordinibus insigniri, & tũc si ab alio ordinatur ordinibus collatis minimè iuuabitur, cùm nullam ad hoc facultatem habuerit, & vnius concessio alterius censetur exclusio. l. cum prætor. ff. de iudi. cap. nonne de præsump. Solent etiam literę generales concedi, vt possit quis ordinari à quocunque Antistite gratiam & communionem Sedis Apostolicæ habente. cap. pen. de præscrip. notat Petrus Rebuff. in pract. benefi. de literis dimissoris. nu. 3. Quibus quidem literis oportet vt exprimatur, qui ordines illarum ratione sunt ministrandi, quia concedendo solùm recepi minores, vel ordines tantũm, maiores ordines minimè comprehẽduntur. cap. 1. de temp. ord. Oportet etiam quòd dictæ literę contineant excusationis causam, ob quam ipse propius Episcopus non potest ordines conferre. cap. 1. de temp. ordin. lib. 6. ibi. *Per eius Episcopi patentes literas causam rationabilem continentes, quare ipsum nolit, aut nequeat ordinare.* Consuetudine tamen in multis Prouincijs receptum est, vt nulla causa assignetur, quam consuetudinem validam esse scribit Petrus Rebuff. in loco iam allegato. num. 28. Nec dimissoriæ literæ concedi debent, ante legitimum examẽ, & approbationem, vt in Concilio Trident. sess. 23. c. 3. Has autem dimissorias ab Episcopo originis, dummodò sit electus & cõfirmatus, licèt non consecratus concedi oportet. c. nullus. de temp. ordi. lib. 6. vbi decretum est etiam concedi ab Episcopo domicilij, vel beneficij, & à Vicario Generali Episcopi, ac capitulo sede vacante, inferiores nullo modo eas concedere possunt, vt ibi nisi hoc faceret ex legitima cõsuetudine, vt glos. & Doctores ibi not. & Aufre. in Capella. Tolosa. decisione. 450. Hodie verò secundũ Concilij Tridentini decretum, sess. 23. cap. 10. solus Episcopus eas concedit. Et ideò nec Abbatibus, nec alijs Prælatis exemptis prætextu priuilegiorum, aut immemorialis cõsuetudinis, nec capitulo sede vacante id iam licebit, nec illis permittitur, qui in Episcopi iurisdictione succedunt, qui verò sanctissimam illã sanctionem violauerint ab officio & beneficio per annum ipso iure suspensi sunt. Capitulum autem ipso facto subiacet Ecclesiastico interdicto Cõcil. Triden. sess. 7. cap. 10. de reforma tione. Ordinati autem prætextu dictarum literarum (quas capitulum misit) si in minoribus constituti fuerint nullo clericali priuilegio, præsertim in criminalibus gaudent maioribus, etenim insigniti eorum executione ad beneplacitum futurum, Prælati sunt ipso iure suspensi, vt ibi.

Poterit tamen capitulum has dimissorias literas tribuere, quãdo Episcopalis sedis vltra annum vocauerit, ita colligitur manifestè ex dicto Sacrosancto Tridentino Concilio. d. cap. 10. sessione. 7. cum tantùm capitulo, vacante sede, prohibeat dimissorias literas indulgere infra annum, à die vacationis lapso: vero anno ius antiquum non mutatur: & ideò in viridi obseruantia manet. l. præcipimus. C. de appella. cum alijs. Alter & secundus casus est, quando quis ratione obtenti, vel obtinẽdi beneficij, arctatus sit ad Sacros ordines suscipiendos, tunc capitulum vacante sede, dimissorias literas poterit concedere.

Con-

Concil. Tridenti. allegato. c. 10. ibi. *Alicui qui beneficij Eccleſiaſtici recepti, ſine recipiendi occaſione arctatus non fuerit.* Tertius caſus erit, Sede Apoſtolica vacante, tunc ſacro Collegio eas literas dare prohibitum non videtur, quia illius vacantis ſedis iuriſdictionem, nó apparet in hoc, à Tridentino Concilio fuiſſe limitatam, & ideò ea vti permiſſum eſſe cenſetur. ita tenet Simon Maiolus de irregulari. lib. 4. c. 5. nu. 5.

Non tamen poterit Epiſcopi ſuperior, nempè Archiepiſcopus iure Metropolitano, ſubditis ſuffraganeorũ ſuorum, vt prima initientur tonſura, vel ad ordines promoueantur, dimiſſorias literas tribuere. ita tenet Perusi. & eſt communis ſententia ſcribentium in dict. ca. nullus. de temp. ordi. in. 6. At Summus Eccleſiæ Præſul Chriſtianis omnibus eas poteſt indulgere. cap. 1. de tempo. ord. quia eſt generalis Epiſcopus totius mũdi. cap. fraternitatem. 81. diſt. capit. cuncta per mundum. 9. q. 3.

Poſtquàm verò dimiſſoriæ literæ ab Epiſcopo fuerint conceſſæ minimè ſpirant concedentis morte. Ita ſingulariter tenet Cardin. in Cleme. fin. quæſt. 5. de elect. & ſuffragatur caſus notabilis in extrauag. inter cũctas. 5. duos de priuileg. & hanc opinionem ſequi videtur Petrus Rebuf. in pract. benefi. de formula dimiſſariarum. num. 40. & eam fatetur communem inſignis Marti. Nauar. in. c. placuit. num. 35. & num. 161. de pœnit. diſtinct. 6. Pari ratione idem videtur aſſeuerandum in dimiſſorijs literis, à capitulo conceſsis ſede vacante, in caſibus ſup. expreſsis, & à Sacro Concilio permiſsis. & hoc docet expreſsè Ioan. Imo. in capit. 2. in fine ſede vacante. Nam conceſſa à capitulo, effectum ſortiuntur finita capituli poteſtate. cap. his quę. de maio ri. & obi. capit. vni. eo. tit. lib. 6. Anchar. in capit. 1. in fin. ne ſede vacan. Federi. de ſen. conſil. 16. Quibus plurimum conducit, quia licèt mandatum de aliquid faciendo, morte mandantis ſpiret: non tamen gratia. text. in cap. ſi cui. de præben. in. 6. & in capit. ſi ſuper gratia. de offi. de lega. eo. lib. vnde dixit glo. celeberrima. in. c. cum ex eo. de electi. lib. 6. in verbo, ſeptennium. quod diſpenſatio Paracho ab Epiſcopo conceſſa, de nõ reſidendo, vt literis vacare poſsit, non ſolùm morte eius non finiri, ſed & quod plus eſt, nec ab eo poſsit reuocari, quam dicit eſſe Sing. Roman. ſing. 517. His etiam conſonum eſt, quod facultas cuipiam cõceſſa de celebrando in domo ſua, morte concedentis non extinguitur. Ita Rota in antiquis deciſ. 580. incip. Camerarius. Nec ab hoc alienum eſt, quod pulchrè ſcribit Innocen. in ca. quod translationem. de offi. de lega. nempè indulgentias à Legato conceſſas, eius legatione finita durare: cuius opinionem communem eſſe teſtatur Nauarr. in dict. cap. placuit. d. num. 164. quo loco ipſe iure conſonũ eſſe cenſet facultatem eligendi confeſſarium minimè concedentis morte finiri.

Tribus tamen caſibus ſingularibus poteſt quis ab alieno Epiſcopo abſq; literis dimiſſorijs ordinibus inſigniri. Primus eſt, Si Epiſcopus propius fuerit ſuſpenſus, eo quod alienos ordinauerit, tũc alienos ſuos ordinare poterit. text. not. in ca. 2. de temporibus ordin. libro ſexto. Sed ordinati probare tenẽtur Epiſcopi ſuſpenſionem, per Metropolitani declarationem, alioquin non crederetur ordinario: vt optimè ſcribit Petrus Rebuff. vbi ſuprà. n. 19.

Secun-

Elegan ter interpretatur tex. in c. Lugdunenſis. 9. q 2.

Secundus, quando Epiſcopus ſibi non ſubdito ordines confert, cum ſpe ratihabitionis propij Epiſcopi, quæ poſtea ſequuta eſt, tunc ſanè nullæ dimiſſoriæ literæ neceſſariæ ſunt, & abſque pœnæ metu id fieri poteſt. text. not. in cap. Lugdunenſis. 9. q. 2. Sic tenent Raymund. qui fuit opinionis huius anteſignatus in ſum. tit. de form. conſecra. verſicu. In ſumma. Nota quod ordinati. & ſentit gloſ. in capit. nullus alterius. in fine. glo. mag. 9. q. 2. Sequitur Maiolus de irregularitate. lib. 4. cap. 2. numer. 7. & à ſenſu contrario probari opinio hæc videtur in Concilio Tridentino, ſeſs. 14. cap. 3. de reforma. Contrarium tamen innuit gloſ. in. c. cos. de tempo. ord. in. 6. & opinionē iſtam ſequitur Rebuf. vbi paulò ante allegauit. n. 11. Pariſ. conſ. 136. col. 1. volum. 4. ſum. confeſſ. tit. de ætate ordin. quæſt. 38. Quæ opinio ea ratione fulcitur, quia propius Epiſcopus eam ordinum collationem ratā habere non poteſt, cum ſuo nomine celebrata non ſit. vt in reg. ratum. de regul. iur. lib. 6. cap. cum quis. de ſen ten. excom. lib. 6. Et cum talis ordinatio Sacris canonum decretis irrita ſit, rata haberi minimè poteſt. l. quod ab initio. ff. de reg. iur. quę ſententia mihi verior videtur contraria, namque anſam præſtaret Epiſcopis, vt hoc quæſito colore alienos ad ordines promouerent, inde innumerabilia damna orirentur. Fateor tamen quod plurimum refragatur. text. in dict. capi. Lugdunenſis. de cuius intellectu nimis inter Doctores controuerſum: & ea ratione patitur diuerſos intellectus. Primò, quod illius text. deciſsio iuribus nouioribus ſit antiquata, vt ſentire videtur Archid. ibi. ad finem. verſ. Sed contra. qui allegat plura iura contrariū diſponentia, quorum pleraq; emanarunt, poſt illius ſanctionem. Secundò, interpretari poteſt, vt tantum procedat, in collatione primæ tonſuræ, ſeu minorum ordinum, non verò in ſacris maioribus ordinibus: quem intellectum ſcribit Quinti. Mando. vir ſanè doctiſsimus in regu. Cancel. reg. 24. quæſt. 4. num. 12. Tertiò, poteſt aſſeuerari, quod ideò admiſſa fuit ratificatio, quia ille ordinatus notus erat. prout ibi ponderat Arch. nu. 3. erat æquidem, ſaltim ſecundum antiqua iura, maxima differentia inter ordinatum cognitum vel incognitum. Quartò, ex eo quidem procedere, tex. ille videtur, quod ordinatio facta fuit idoneo & habili, & nō in contemptum propij Epiſcopi, ſed quia crediderit ei placere, non verò liceret alias. ita ſentit glo. ibi. & glo. mag. in cap. nullus alterius. ead. cauſa & quæſt. & in cap. Epiſcopus. in diœceſi. 7. q. 1. ſequitur Mando. d. quæſt. 4. ſed mihi primus intellectus magis arridet. Nec quintò diſplicet intellectus aſsignatus à Petro Rebuffo in pract. beneſi. 1. parte. de formula dimiſſoriarum literarū. nu. 14. qui aſſeuerat eo. tex. non probari, q̄ per ratihabitionē Epiſcopi cōfirmetur ordinatio, ſed Epiſcopus relaxat iniuriam, ſibi ab ordinato illatam. ibi, miſerationis intuitu in ſuo quoque honore recipias.

Tertius caſus eſt, quando quis triennio commoratus fuerit cum aliquo Epiſcopo, tunc ab eo poteſt ordinibus inſigniri, ſi ſtatim cum ordinibus, illi beneficium Eccleſiaſticum conferat, ita diffinitum eſt in Concilio Tridentino, ſeſs. 23. cap. 9. de reforma. quod tantum locum obtinet, vt ex eius verbis deducitur in illis familiaribus, qui cum Epiſcopo commorantur, & præſentes ſuis obſequi,s

quijs aſsiſtant, alioqui, ſi abſentes fuerint, in regione remota, etiam ſi illorum ſumptibus viuant, ſine dimiſſorijs literis ordinari non poſſunt, nam Epiſcopus hoc caſu minimè potuit, illius mores noſſe: quandoquidem hoc triennium ad hoc præfixũ eſt. Et conducit etiam eiuſdem Concilij Tridentini decretum, ſeſ. 14. capit. 2. de reforma. ibi, *Etiam prætextu familiaritatis continuæ commenſalitatis ſuæ.* Et cum poteſtas hæc limitata ſit, non debet excedere limites. l. diligenter. ff. mand. tradunt latiſsimè Moderni in cap. cum ordinem. & in ca. ſi quando. de reſcrip. Quæ qualitas neceſſario probanda erit. not. Lap. al leg. 59. Bellamera deciſ. 747. Nec verbis narratiuis Epiſcopi hoc aſſeuerantis fides adhibenda eſt. vt multis adductis probat doctiſsimus Petrus Paul. Pari. conſi. 137. nume. 31. volum. 4. Epiſcopi tamen titulares familiares ſuos nullo modo ordinibus conſecrare poſſunt, nec primam tonſuram conferre, abſque ſui proprij prælati expreſſo conſenſu, vel literis dimiſſorijs: contra facientes ab exercitio Pontificalium per annum, taliter verò promoti ab executione ordinum ſic ſuſceptorum, donec ſuo prælato viſum fuerit ipſo iure ſuſpenſi ſunt. vt in dicto concilij decreto.

D *Ordinis executio.* Adde quod de iure antiquo ad Sacros ordines ſine literis dimiſſorijs promoti ab alieno Epiſcopo ſuſpenſi ſunt ab ordinum executione: quo ad ſe tamen, nõ quo ad alios: & ideò ſi in ſuſceptis ordinibus miniſtrauerint, nullam irregularitatis labem contrahebãt. ita gloſ. Domi. & Doctores in cap. eos. de tempor. ordin. lib. 6. Ioan. Andr. in cap. quod translatus. eo. tit. in volumine. Et ea ratione in diſpenſatione obtinenda contractę ſuſpenſionis ſat erat, quod exprimeretur quod nõ obſtante tali ſuſpẽſione poſſent vti clericali charactere, & in ſuſceptis miniſtrare. ita Angel. in ſumm. in verbo, irregularis. §. 32. Sed hodie aliter ſtatutum eſt, vt infrà latiùs deſcribimus.

Et non ſolùm minores, vel alij Sacri ordines miniſtrari non poſſunt ab Epiſcopo alieno, abſque dicta ſuſpentionis pœna: ſed ſi prima tãtum conferatur tonſura, talis ordinatio nulla eſt: quia Epiſcopus Sacrorum Canonum ſtatuta violat, quia nititur huiuſmodi initiatum, ab aliena plebe vſurpare. cap. primatus. 71. diſtin. & ibi not. Card. à Turrecrema. text. not. in dict. cap. eos. de tempor. ordi. in. 6. & ibi not. glo. in verbo, ordinare. & Doctores ibi communiter ſequuntur. tex. in ca. fin. & ibi glo. fin. eo. tit. & libro. Et ea ratione, gaudere non poteſt, qui tonſura ſic initiatus eſt, priuilegio clericali: put ſe ita vidiſſe iudicatum, teſtatur Bartho. Caſſa. in conſuetu. Burg. Rubr. Des iuſtices. §. glo. *Sont creux.* in fine. Quod ſequitur Petrus Rebuf. in tract. nominati. q. 14. numer. 42. & hoc verius cenſeo, licet contrarium tenuerit Guid. Pap. deciſ. 449. incip. laicus.

Ex quo manifeſtè ſequitur, quod ſic promotus non poterit Eccleſiaſtica obtinere beneficia, ſicuti ſi tonſura non eſſet initiatus. cap. fin. de clerico excom. miniſtran. paria nanque ſunt, nullam obtinere tonſuram, & habere inutilem, quoties vitioſè cautum eſt, pro nõ cauto haberi debet. l. quoties. ff. qui ſatiſd. cogan. Et ideò impetrans à Summo Romano Præſide aliquod beneficium, ſi non exprimit ſe ab alieno Epiſcopo fuiſſe promotum, illius impetratio ſubreptitia eſt iudicanda: quia ſi Pontifex compertum

pertum habuisset, tonsuram nullam esse, ei non contulisset: vel saltim non ita de leui. cap. postulasti. in fine, de rescrip. tradit Oldral. consil. 215. col. pen. Nam cùm iste quo ad se suspensus sit: priuatus est omni actu spirituali, tendente ad sui commodum: vt scribit Anton. in dict. cap. fina. & ob eam causam redditur inhabilis ad obtinenda beneficia. c. cùm bonæ. de ætate & qualit. Ita singulariter multis adductis rationibus & fundamentis consuluit Ioan. Cepha. consil. 682. per totum. vol. 5. quem vide.

Et ea ratione optimum erit consilium, vt is à Pontifice Summo literas impetret (*quas perinde valere vocant*) vt impetrantis ordinatio perinde valeat, si à proprio Episcopo collata fuisset, & sufficeret sola signatura, & tunc nihil ei opponi poterit, quod fieri poterit, antequam beneficium acceptet: posteà verò in præiudiciũ alterius nõ valeret. Ita scribit Petrus Rebuff. in tractat. nominationum, q. 14. nu. 42.

E *Extrauagans Pij secundi*. De qua extrauaganti constitutione, vltra Doctores hoc capite ab autore allegatos meminerunt Petrus Rebuff. qui ad literam eam refert in practic. benefic. in titulo, de clericis ad Sacros ordines male promot. glos. 4. Didac. Couarru. in Clemen. si furiosus. 1. parte. relecti. §. 1. numero. 4. de homi. Domin. Soto in quarta distinctione. 25. quæst. 1. art. 3. Gregor. Lopez in. l. 28. tit. 6. part. 1. in verbo, *El beneficio*. Mart. Nauar. in. c. accepta. oppositione. 8. num. 34. de resti. spoli. & in manua. confess. c. 25. nu. 70. Quæ hodie confirmata est nouissima Pij V. Pontificis Maximi cõstitutione, vt habetur inter suas Apostolicas sanctiones (quas motus propios appellamus) sanctione inquam. 22. fol. 14. Circa quam constitutionem, aliqua sunt consideratione dignissima, & vsu frequentia à candidis lectoribus notanda.

Extrauagãs cõstitutio Pij II. Põ. Maxi. quæ incipit: Cũ ad Sacrorũ ord. latissimè interpretatur.

Primò, quòd eius dispositio minimè eum comprehendit, quo ad forũ enim conscientiæ, qui bona fide, & probabili ductus ignorantia (puta ætatis) ordinibus fuit insignitus. Ita optimè scribit Mart. Nauar. in. d. c. accepta. oppos. 8. num. 32. Quia illa Pontificia constitutio his verbis vtitur, *Præsumpserit, &c.* quæ dolum significant, ex Cardin. sententia in Clem. 1. quæst. 38. de priuileg. Idem sequitur ipse Nauar. in manua. confessor. c. 27. num. 155.

Secundò, quòd is qui temerariè suspensionem illam cõtraxit, posteà verò peccato iam per pœnitentiam purgato, bona & candida fide, existimans sibi licere celebrauit, irregularis non est. Ita Nauar. in dicto capi. accepta. numero. 34. hoc ipsum intelligens, quo ad forum interius & exterius modo probabilis ignorãtia interuenerit. Idem Nauar. in dict. capit. 27. quod ipse probat ex his quæ in simili voluit glo. in capit. solent. de sentent. excommu. in. 6. in glos. pen. Quæ probat frequenter bonam fidem ab irregularitate excusare, quã glo. Doctores ibi communiter amplectuntur, & eam nonnullis rationibus confirmat Nauar. in c. cũ contingat. remedio. 3. de rescrip. fol. 161. versi. Secunda decisio. Pro quo etiam iterũ sunt ponderãda verba dictæ constitutionis. *Præsumpserit. &c.* quæ, vt dixi, dolum significant: vt tenet glo. insignis, in extrauag. iniũcti. de elect. in verbo, præsumat. ita etiam dictam extrauagantem interpretatur D. Couar in. d. §. 1. num. 4.

Tertiò, erit egregia illa constitutio interpretanda, quãdo quis Sacris

ordinibus fuerit insignitus, secùs si ad minores tantum ordines fuerit promotus, tunc æquidem pœnam iam suspensionis ipso iure minimè incurrit. Ita scribit Nauarr. in manu. confess. c. 25. nu. 70. & vltra cũ idem scribit Petrus Rebuf. in benefi. pract. tit. de clericis, ad Sacros ordines ma lè promot. glos. 3. nu. 1. Quod ex dicta extrauag. manifestissimè deducitur, quæ tantum loquitur de Sacris ordinibus, & non de alijs, & vnum exprimendo, alterum negare videtur. capit. nonne. de præsun. l. cùm prætor. ff. de iudi. & si voluisset intelligere de omnibus ordinibus dixisset. cap. ad audientiam. de decim. Maximè quia decretum illud odiosum & pœnale, est & ea ratione restringendum. reg. odia. de regul. iur. in. 6. cum alijs. Nec refragatur text. in cap. 1. de temp. ordin. lib. 6. Siquidem in suo casu intelligitur, vt ibi Doctores not. & ita tenendum est, licet contrarium tenuerit Syluester, in summa, in verbo, irregularitas. quæst. 9.

Quartò, nec illud est prætermittẽdum, quod suspensio illa quæ inducitur ex collatione Sacrorum ordinum si fieri cõtingerit ab alieno Episcopo, vel extra tempora ordinarij proprij arbitrio relicta est: ipse æquidem eam tollere potest, cùm expedire iudicauerit. Ita sancitum est in Cõcilio Tridentino, sessione. 23. cap. 8. de reforma. Ex quo etiam colliges, suspensionẽ hanc ipso iure impositam esse, cùm per verba præsentis tẽporis inflingatur. glo. not. in. l. si quis maior. in verbo, infamia. iuncto tex. ibi in verbo, notatur. C. de transact. vbi Bar. Bal. Salicet. & Paulus de Castro, & alij recentiores notant glos. in. l. si quis in tantam. in glo. magna. versiculo, Quarto quæro. C. vnde vi. vbi Bart. & Angel. colum. final. & in. l. sicut. in verbo, minimè. C. de testamen. mili. & in. l. 1. §. afficerentur. C. ne liceat poten. Anton. in capitulo, accedentibus. colum penul. C. de priuileg: Dom. in capitulo. 1. in fine, de iniur. libro sexto. Abbas in capitulo cæterũ. col. 1. de rescrip. Deci. in authen. Cassa. colum. 1. C. de Sacro Eccles. quam fatetur communem & receptam sententiã And. Tiraquel. in repet. l. si vnquàm. in verbo, reuertatur. num. 21. C. de reuocan. dona. cui suffragatur text. in capit. excommunicamus. de hæret. & tradit etiam Feli. in cap. Rodulphus. num. 28. &. 30. de rescrip. & sentit glo. in regula, in pœnis. de regul. iur. lib. 6. quam esse communem testatur Nauar. in manu. c. 27. nu. 249.

Quintò, non incongruè controuerti potest, an is iudicandus sit irregularis, qui contracta iam suspensione, de qua in dicta constitutione, si in eodem ordinis ministerio, in quo eam contraxit simul cum Episcopo (prout est de more) celebret: & verius esse prima facie ex eo videtur, eũ ab irregularitate esse immunẽ. Tũ quia actus ille non est diuersus, nec distinctus, ab ipsis Sacris ordinibus, & ex vno eodemq; actu non debet suspẽsionem & irregularitatem incurrere. Tum quia ille non tam celebrat, quã cõcelebrat cũ Episcopo, nec Ecclesia ministerium hoc Sacrosanctum ordinati, missam cõsueuit iudicare: sed eam quã ipse solus debita solẽnitate celebrat. Tum conducit, nam si iste postquàm fuerit presbyteratus ordine consecratus, inde recederet, absq; eo quod tunc concelebraret, nõ vulgare scandalum generaretur, & maximam notam contraheret, & eum ad hoc sub irregularitatis pœna compellere, nimis durum, ne dicam inhuma

num

num foret, & ideò censendum est legem cum tanta sui honoris iactura noluisse obligare. Tum hoc corroborat, quia extrauagans illa noua est decisio & pœnalis, vt suprà dictum est, meritò igitur restringenda. Tum ne grauissimorum virorum testimonio & autoritate careamus, ita Pontificiam illam sanctionem interpretatur F. Bartholomęus à Medina, in summa. 5. septimo. fo. 49. non tamen superioribus nostris rationibus innixus, sed vna vel altera ratione, frigidè tacta.

Sed verius contrarium ex eo censeo, quia cùm is simul cum Episcopo cócelebret, atq; ideò actum exequatur certo conuenientem ordini, id est, Eucharistiæ confecrationi non est ab irregularitatis labe immunis, sicuti notat S. Thom. in. 4. distinct. 13. quæst. 1. ar. 2. & in. 3. par. q. 82. ar. 2. Palud. d. dist. 13. q. 4. ar. 2. D. Cou. in. c. Alma mater. 2. par. 5. 3. nu. fi. de sent. excom. lib. 6. & opinionẽ istam in proposita quæst. tenuerunt viri grauissimi, cùm de disputatione hac inter nos sermo esset, nempe religiosissimus, pariterq; doctissimus Magister Deça, Sacræ Theologiæ professor insignis, & sanctissimæ Societatis Iesu decus & ornamentum: nec non Pater Gabriel Vazquez ipsius Societatis Sodalis Sanctimonia, & literis præclarus & pro ætate nemini secundus, qui nunc Romæ Sacratissimam Theologiam magno cum nomine publicè docet.

Magister Deça, & P. Gabriel Vazquez Societatis Iesu.

Sextò, prædictæ cõstitutioni, adaptari potest alia interpretatio, vtrùm irregularitas quæ ibi iniungitur deleri possit à sacerdote, qui autoritate literarum Apostolicarum facultatem habet absoluendi, à qualicunque censura, & iuris esse certissimi existimo ei prohibitum esse, quod ex eo ostenditur, quia irregularitas nõ est censura, neque eius dispensatio necessaria est ad peccatorum absolutionem, & facultas illa absoluendi à censuris & pœnis, quæ imponi consueuit in Apostolicis Bullis & Iubileis: solum quidem comprehendere videtur illas censuras, & pœnas quę peccatorũ absolutionem impediunt, quia in illum finem datur, vt ex Bullarum manifestissimis verbis appareret. Nunquàm sanè potestas absoluendi à peccatis extendi debet, ad irregularitatis dispensationem. Ita scribit Dom. & Alex. per illũ text. in capit. miror. 50. distinct. Martin. Nauarr. in manual. confessor. capitul. 27. numero. 194. & latiùs num. 250. vbi fatetur ita in Romana curia seruari: & hoc tenendum est, licet contrariam opinionem tenuerit Domi. Soto de iust. & iure, libro. 5. quæst. 1. articulo quarto. & in. 4. sentent. distinctione. 22. quæst. tertia, articulo primo. Quem sequitur Anton. Cordoua, in suis quæstionibus quęstion. 144.

Septimò, illud est animaduertendum, quòd ſtãte hodie Sacrosancto Concil. Trid. sess. irregularitatẽ contractam in casibus dictæ constitutionis, si occulta sit ab Episcopo obtenta dispensatione modo ad forum exterius deducta non sit, deleri potest, ita sancitum est in sess. 24. ca. 6. de reforma.

Octauò, nec illud prætermittam, quod si in actionibus forensibus, & publicis Ecclesiasticis Tribunalibus obijciatur aduersus eum, qui Sacris fuit ordinibus insignitus, crimen aliquod ex eis quæ dicta ex trauaganti constitutione continẽtur per temporis antiquitatem, vel per integritatem ordinantis, vel ordinati omnia rectè & legitimè facta,

esse præsumuntur, & onus probandi contrarium transit in opponentẽ: ita Inno. & Host. in cap. innotuit. de eo qui furti. ord. suscep. vbi Antoni. col. 3. Petrus Fol. in pract. crimi. cano 2. par. cap. 7. num. 10.

F *Cogatur continere.* Vide Calderi. cõsi. vni. incip. quidam presbyter. tit. qui clerici, vel vouen. Domi. Soto in. 4. sent. distin. 25. quæst. 1. artic. 2. Petrum Rebuff. in Pract. benefi. tit. de clericis, ad Sacros ordin. malẽ prom. glos. 2. num. 10.

Ac simoniaco.

CAPVT. XXVII.

1 *Ordinatus à simoniaco, non recipit ordinis executionem.*

1 REcipiens ordines ab eo, qui sit simoniacus, non
a recipit executionẽ, [a] cùm ordinator non habeat, nec etiam si ignoranter, nisi dispensetur cum eo. ita dicit glo. in capitulo. Per tuas, lo secundo, de simo. in glos. fin. in fine. Et notat Hostien. in summa, de tempo. ordin. §. A quo, versiculo, Quid si Episcopum. Et tenent etiam Angelus & Syluester in suis summis in verbo, irregularitas, in versiculo, Septimò quæritur. Tu verò vide notabilem distinctionem, quam facit Præpo. in capit. statuimus. lo. 1. in fi. prima quæst. prima, vbi secundum eum multum refert, an quis ordinetur à simoniaco tolerato, quia tunc nõ est quod imputetur illi, licèt sciat eum simoniacum, debet Sacramenta ab eo recipere, nisi esset notorium, vel testibus hoc posset probari. An à simoniaco præciso, quia si ignoranter, ex pietate Ecclesiæ habetur rata. Si scienter & spontaneè, irrita est eius ordinatio. Si coactè, reus erit vsurpatæ dignitatis: si intra mensem cùm poterit, ad Ecclesiam non redierit. Et vide Hostiens. in dicto. §. A quo. tenentem, quod si credo, vel scio Episcopum simoniacum, non in suo ordine, sed in collatione ordinis, seu beneficiorum, si possum obtinere quod ab alio ordiner, hoc debeo facere, alioquin quamdiu toleratur ab Ecclẽsia, & est occultus, securè recipio, si compellat me, non obstãte conscientia repugnante.

A *Xecutionem.* Nota tamen vtiliter; quòd si Episcopus non sit publicus simoniacus, si aliquis inscio illo qui Sacris ordinibus est initiandus, vel sciente & contradicente aliquid illi dedit, vel promisit, non solum is qui ordinatur, recipit ordinis characterem, sed eius executionem. Ita tenet Bella. quem refert & sequitur Cardin. Alexander in capitulo, si quis. 1. quæstion. 1. & in capitulo, statuimus. ibi; quidquid reclamet. glos. in dicto capitulo; si quis. Imò nec soluendo postea illud quod se inscio promissum est, suspensionem aut excommunicationem incurrit. Ita Syluest. in summa, in verbo, Simonia. quæstio. 8. §. 5. quem sequitur vir perpetua memoria dignus Martin. Nauar. in manu. confess. capit. 25. num. 68.

Et vide hodie egregiam decisionem Sacrosanctí Concil. Trid. sess. 21. c. 1. de reformati. vbi prohibitum est aliquid pro collatione quorumcunque ordinum recipi, nec etiã pro prima tonsura, vel literis dimissoriis aut testimonialibus, nec pro sigillo etiam si sponte detur, recipi potest ab

Declaratur concil. Trid. sess 21. c. 1. de refor.

ab Epiſcopis, vel ab alijs ordinum collatoribus, vel eorum miniſtris: qui verò ſanctionem illam violauerint, tam dantes quam accipientes, vltra diuinam vltionem pœnas à iure impoſitas incurrunt. Notari verò in illis tantùm locis, in quibus laudabilis conſuetudo non viget, nihil accipiẽdi: pro ſingulis tantùm literis dimiſſorijs, aut teſtimonialibus, decimam tantum vnius aurei partem accipere poſſunt, hac lege, vt nullum ſalarium pro ſuo munere exercendo, ſit conſtitutum: tunc operam ſuam gratis præſtare tenentur, quòd ſi aliter fecerint ſupradictas iuris pœnas, ipſo iure incurrunt.

Poterit tamen Notarius, ſiue Tabellio poſt inſtrumenta confecta, & poſt ordinum collationem ab ordinato, nulla promiſsione præcedente ſponte oblata recipere: quia talis oblatio ex ambientis petitione nó proceſsit. cap. ſicut Epiſcoporum. 1, q. 2. & vbi cauſa non adeſt, vitium non imputatur. cap. Neophitus. 61. diſt. nam vbi ceſſat cauſa prohibitionis ceſſat prohibitio. l. 1. C. ſi rector prouin. tex. in cap. non debet. de cõſan. & affini. Ita nouiſsimè tenet Balta. Altamira. in tract. de viſitatione, in verbis concilij qualitercunque. numer. 26.

Idem iure ſancitum eſt in medico, qui publicum ſtipẽdium conſtitutũ habet, ne quid ab ęgrotis recipiat, poteſt ab eis, poſt ſanitatem reſtitutam ſponte oblata recipere: vt ſingulariter ſcribit Ripa in tract. de peſt. par. vlt. de remedijs, ad curandam peſtem. §. medicorum. num. 114.

Iudex verò an poſt ſententiam poſsit aliquid à litigatoribus recipere. Vide Petrum de Anchar. conſilio. 271. numero quarto, vbi in facti contingentia interrogatus conſuluit, non vitiari ex hoc eius iudicium, nec crimen repetundarum contraxiſſe, ſequitur Gem. in capit. ſtatutum. §. inſuper. de reſcrip. lib. 6. Felin. in capit. tua nos. in fin. verſ. limita. de Simoni.

Excommunicato.

CAPVT, XXVIII.

1 *Excommunicati vera conferunt Sacramenta.*

2 *Ordinatus ab excommunicato recipit characterem ordinis, non verò executionem.*

3 *Cum ordinato ignoranter ab excommunicato, diſpenſat Epiſcopus: ſi verò ſcienter, ſolus Papa.*

EXcommunicati vera conferunt Sacramẽta, [a] dum modo in forma Eccleſiæ gerant quod agunt, notat Hoſtien. in ſumma, de tempor. ordinamentis. §. A quo, verſiculo, Hæc igitur. & ordinationes factæ ab eis, ſi in forma Eccleſiæ fiant, ratę ſunt quo ad characterem irritæ verò, quo ad executionem, ſecundum eum. Et vide eundem, in ſumma, de ordinamentis, ab Epiſco. qui renun. §. finali, vbi notat, quod ſi ſcienter quis recipit ordines ab Epiſcopo excommunicato, indignus eſt diſpenſatione. Vide gloſam in capitulo finali, de ordinamentis, ab Epiſcopo, qui renunc. Epiſcop. Si ignoranter, poteſt cum eo per proprium Epiſcopum diſpenſari quo ad executionem, quam in eum non tranſtulit Epiſcopus excommunicatus. Et vide Angel. in ſua ſumma, in verbo, irregularitas, verſiculo. 30. incipi. Septimò

1 a 2 3

quęritur. & Sylueſt. in ſua ſumma, in eodem verbo, in. §. Septimò quęritur, vbi tenent, quòd ordinatus ab excommunicato incurrit irregularitatem, & quod ſi fuerit ordinatus
b ignoranter, diſpenſat Epiſcopus b tã in ſuſceptis, quàm in ſuſcipiendis. Si verò ſcienter, ſolus Papa: & idem dicũt de ordinatis à ſchiſmaticis. Aduerte tamen, quod ſi proprius Epiſcopus fuit ordinator, tunc videtur quod etiam cum ignorante non poſſet ipſe diſpenſare, quia diſpenſaret ſuper defectu proprio, & ideò etiam tunc videtur eſſe recurrendum ad Papam, vel ad Metropolitanum.

A *Sacramenta.* Vide Fra. Domi. Soto in. 4. ſent. diſt. 25. q. 1. ar. 1. Simo. Maiol. de irregu. lib. 4. cap. 25.

B *Executionem.* Adde tex. in ca. præter hoc. §. verum. 32. diſt. & in cap. 1. & .2. de ſchiſmat. & in cap. cum illorum. de ſenten. excom. & in cap. 1. & vl. de eo qui furt. ord. rece. & in cap. 1. & .2. de ord. ab Epiſco. qui renun. Epiſ. quam eſſe commune ſententiam fatetur D. Couar. in cap. Alma mater. 1. par. rellecti. §. 6. num. 6. de ſen. excom. lib. 6.

C *Diſpenſat Epiſcopus.* Vide Hoſtien. in ſum. tit. de ordina. ab Epiſco. qui renun. Epiſc. in fine. Doctores in. c. 1. de ſchiſma. præſertim Henri. & in dict. cap. cum illorum. Vbi Doctores commu. tradiderunt, qui eos excipiunt, qui poſt ordinem ita ſuſceptum, religionem profitentur: his ſanè, etiam ſcienter ordinationi & ordinum ſuſceptioni operam dantibus, à proprijs Prælatis diſpenſatio poteſt indulgeri. Idemque eſt, ſi poſt religionis ingreſſum id contingat. Quamuis Innocen. in dicto capitulo primo, de ſchiſma ſcribit, collationem ordinum factam ab excommunicato vel excommunicato, probabili ignorantia excommunicationis, ita firmam eſſe, vt abſque vlla diſpẽſatione, eius ſit executio permiſſa, quæ opinio communi Doctorum ſuffragio reprobata eſt, vt dixi ſuprà.

Hæretico.

CAPVT, XXIX.

1 *Ordinatus ab hæretico Epiſcopo, Eccleſiæ forma ſeruata, characterem ordinis recipit, non verò executionem.*

1 ORdinatus ab Epiſcopo hæretico, forma Eccleſiæ ſeruata, licet recipiat ordinis characterem, a non tamen executionem, neque Sacramẽti gratiam recipit. Vnde tales non ſunt ordinandi de nouo, ſed habita diſpenſatione poſſunt in ordinibus miniſtrare, niſi quis ignoranter ordinetur. Si verò forma Eccleſiæ non ſeruatur, neque ipſum characterem recipit. Probantur iſta ex tex. & glo. quæ ibi notat Præpo. in capit. Qui perfectionẽ. 1. quæſt. 1. Et vide Hoſtien. in. §. A quo. ſuprà allegato, in capit. proxim. ex quo etiam idẽ poteris colligere. Et vide Inno. in ca. 1. de ſchiſmat. & in cap. fraternitatis. de hæret. num. 2. & .4.

A *Characterem.* Vide ſing. Hoſtien. in ſumm. tit de ſchiſmaticis. §. quid iuris. n. 4. Dom. Soto in .4. ſenten. diſtinction. 25. quæſt. 1. artic. 1. Maiolum de irregulari. lib. 4. ca. 22. per totum.

Et à

Et à collatione ordinũ ſuſpenſo.

CAPVT. XXX.

1 *Ordinatus à ſuſpenſo non recipit exe cutionem ordinis, licet vere Sacra mentum conferatur, Eccleſiæ forma ſeruata.*

ORdinatus à ſuſpenſo non recipit executionem ordi nis, [a] licet verè ille det ordines, ſi ſeruat formam Ec cleſiæ. ita voluit Hoſt. in ſum. de tẽp. ordi. in. d. §. A quo. in. d. verſi. Hæc igitur. & Inno. in. c. fraternitatis. nu. 4. de hæret. & Angel. in ſua ſumm. in verbo, irregularitas. in. §. 30. inci. Septimò quæritur. quod tranſcripſit Sylueſt. in ſua ſumma, in eod. verbo. in. §. 7. quæritur.

a

A *Xecutionem ordinis.* Vide quæ in præcedentibus tri bus capitibus dicta ſunt. Et latiſsimè Domin. Soto in. 4. ſententiarum, diſt. 25. q. 1. ar. 1. Maiolum de irregula. lib. 4. c. 24.

Et qui Epiſcopatui renuntiauerat.

CAPVT, XXXI.

1 *Ordinatus ab Epiſcopo, qui loco ſimul & dignitati renuntiauit, non recipit ordinis executionem.*

2 *Cum quo tamen Epiſcopus poterit diſpẽſare, niſi craſa & ſupina præceſſerit ignorantia, quia hoc caſu Papa ſolus diſpenſat.*

3 *Ignorantia probabilis quæ ſit, vt Epiſcopus in hac ſuſpenſione poſsit diſpenſare.*

SVſcipiens ſcienter Sacros ordines ab eo, qui loco ſimul & dignitati Epiſcopa li renuntiauit, executionẽ officij non habet, [a] vt in cap. 1. de or di. ab Epiſcopo, qui renuntia. Epiſ. Quando verò non ſcienter id fece- 2 rit, diſcretus Pontifex poterit diſpẽſare, niſi craſa & ſupina fuerit ignorantia, vt ibi: quia tunc ſi talis ignorantia præceſſerit, vel ſcientia, ſolus Papa diſpenſat, ſecundũ Abb. ibi. Si verò ignorãtia eſt probabilis, inferior poteſt diſpẽſare, ſecundũ eum. Eſt au 3 tem probabilis ignorãtia in ordinato, quãdo Epiſcopus renuntiauit in curia, & veniens dixit, quod non renuntiauit dignitati, vel omnino tacuit renuntiationẽ, vt not. Hoſti. in ſum. de ord. ab Epiſc. qui renunti. in §. 1. verſ. Quid ſi à tali. per quem etiã vide, quid iudicabitur in dubio, quã do ſimpliciter renũtiauit, de quo etiã per Abb. in. d. c. 1. prope fin. qui refe rendo Philip. & Hoſt. cõcludit, quod tunc in dubio præſumitur renuntiaſ ſe loco tantũ, & non dignitati. Et vide Angel. & Sylueſt. in ſuis ſummis, in verbo, irregularitas. in verſi. Octauò quæritur.

1

a

NOn habet Vide Hoſti. in A ſum. tit. de ſchiſma. §. quid iuris. n. 4. & Regiam. l. 22. tit. 6. par. 1.

Interdictiq́ue tempore ad ordines ſunt promoti.

CAPVT, XXXII. QVOD nouè æditum eſt.

1 *Sacramentum ordinis interdicti tempore miniſtrare poteſt.*

2 *Episcopus conferens ordines tempore interdicti, præsertim maiores irregularis efficitur.*

3 *Quid si minores ordines conferat.*

4 *Diaconi & Subdiaconi assistentes ordinum celebrationi dicto tempore an irregularitatem contrahãt.*

5 *Episcopus qui interdictum decreuit, si non seruat, sed eo ordines conferret, irregularis efficitur.*

6 *Qui ad sacerdotium promouetur tempore interdicti irregularitatis labe afficitur.*

1 SAcramentum sanè ordinis nullo modo interdicti tẽpore ministrari permittitur: quod tenuerunt Inno. & Doctores in.c. non est. de sponsali. Anchar. in.c. Alma mater. col. antepen. de sent. excomm. lib. 6. Calderi. de Eccles. interdi. fol. 12. col. 3. & tenuerunt ex Theologis Floren. in. 3. par. tit. 26. c. 4. Palùd. in. 4. sent. dist. 18. q. 8. artic. 2. concluſ. 6. Sylvest. in verb. interdictum. 5. q. 7. quam opinionem communem esse fatetur D. Couar. in dicto capit. Alma mater. 2. par. relecti. §. 2. num. 4. eamque sequitur latissimè Mart. Nauar. in manuali confess. cap. 27. nu. 17. Quæ communis sententia procedit, etiam si immineat necessitas ordinãdi Presbyteros, Diaconos, aut Subdiaconos, aliosve Ecclesiasticos ministros: vt scribit Sylvest. in loco præcitato contra Abb. in dict. capit. non est vobis. col. fin.

2 Ex qua iuris prohibitione procedit, Episcopum interdicti tempore ordines conferentem, saltem maiores & sacros irregularem esse. Tum quia celebrat missarum solennia. vt cap. sequenti post autorem diseruimus. Tum quia actum exercet, ordini Ecclesiastico competentem tempore prohibito, vt in eodem cap. trademus, cùm ad Episcopalem ordinem ministerium Sacrorum ordinum pertineat, præsertim propter Episcopalem potestatem, necessarius est in ipso Episcopo sacer ordo, vt verè Episcopus sit, & potestatem indelebilem acquirat. glo. not. in cap. 1. de cleri. per saltum promot. & in capit. ex literis. de excessibus Præla. vbi Abb. Quamuis opinio contraria verior multis videatur ex eo, quòd Episcopalis potestas indelebilis sit, & ab alijs officijs distincta, tametsi eam exercere non possit, qui presbyter non sit. secundum Ioan. Andr. & Doctores in dict. capi. 1. Sequitur Iacob. de concilio, lib. 10. artic. 7. & esse hanc communem opinionem fatetur Abbas in dict. cap. 1. Couar lib. 1. vari. resolu. capit. 10. num. 15. Quo ad irregularitatem tamen incurrendam, in specie proposita nulli dubium esse potest.

Imò eandem irregularitatis labem 3
Episcopus contraheret, si tantũ tempore interdicti, minores ordines, aut primam tonsuram conferet, vt egregiè probat D. Episcopus Couar. in dict. cap. Alma mater. 2. par. relecti. §. 3. num. 4.

Et non tantum Episcopus irregu- 4
laritate afficitur ordines interdicti tempore cõferens, sed etiã Diaconi vel Subdiaconi, qui vestibus sacris induti huic ordinum celebrationi coadiutores existũt, & ea munera ministrant, quæ in libro Põtificali continentur. Exercent equidem isti tempore prohibito, quæ certo ordini Ecclesiastico conueniunt, & ideò manifestissimum est, irregularitatem effugere non posse.

Erit æquidem Episcopus irregula- 5
ris, qui interdicti tempore ordines confert, etiam si ipse interdictum decreuerit,

creuerit, nam illud ſeruare debet, vel tollere, aut ſuſpendere, vt in cap. vlt. de priuilegi. libro ſexto. notat expreſsè Calderi. de Eccleſiaſti. interdict. memb. 5.

Nec etiam ab irregularitate immunis erit Epiſcopus, qui Sacros aut alios Eccleſiaſticos ordines contulerit in illis diebus feſtiuis, qui ſpeciali iure ad diuina munera celebranda excipiuntur in cap. Alma mater. §. in feſtiuitatibus. de ſenten. excom. lib. 6. ita ſcribit Palud. in 4. ſent. d. 18. q. 8. artic. 2. in prin. concluſ. 6. quē multi ſequuntur, quos refert inſignis D. Epiſcopus Couar. vbi paulò ante allegaui.

6 Qua ſanè irregularitatis labe is etiam afficitur, qui interdicti tempore ad ſacerdotij ordinem fuerit promotus, ea quidem ratione potiſsima, quia ſimul cum Epiſcopo concelebrat: exequitur æquidem is actū certo ordini Eccleſiaſtico competētem, nempè Sacratiſsimæ Euchariſtiæ cōſecrationem, vt ſcribit S. Thom. in 4. ſenten. diſtin. 13. quęſt. 1. artic. 2. quæſt. 2. idem in 3. par. quæſt. 82. artic. 2. Palud. in 4. ſenten. diſtin. 13. q. 4. artic. 2. Quibus placet permiſſum eſſe ordinatis cum Epiſcopo ordinante corpus Chriſti conficere, & ita apud quaſdam Eccleſias vſu obtentum eſt. Nec hoc alicui mirum eſſe debet: nam Inno. Tertius de officio miſſæ, parte. 3. cap. 9. ſcribit conſueuiſſe Presbyteros, Cardinales, Romanum Pontificem circunſtare, & cum eo ſimul celebrare, & corpus Sacroſanctum Saluatoris noſtri conficere, & poſteà Euchariſtiam à Summo Præſide accipere, Apoſtolos Domini referentes, qui cum eo pariter diſcumbētes ab ipſo Euchariſtiam receperunt.

Suſpenſionis, excommunicationis, ac interdicti cenſura nodati.

CAPVT, XXXIII.

1 *Excommunicatus maiori excommunicatione, vel interdictus, aut ſuſpenſus ab homine, celebrans eſt degradandus.*

2 *Crimen omne irregularitatem inducens meretur depoſitionem.*

3 *Excommunicatus minori excommunicatione, vel à beneficijs ſuſpenſus, ſi celebrant, irregularis non eſt.*

4 *Irregularitas licet contrahatur in caſibus ipſo iure, pœna tamen depoſitionis, quæ irregulares puniuntur, imponitur per ſententiam.*

EXcommunicatus maiori excommunicatione, [a] vel interdictus, [b] aut ſuſpenſus [c] ab homine, diuina officia celebrans, in ordine ſuo degradandus eſt. Hanc concluſionem ponit Hoſt. in ſua ſumm. in tit. de cleri. excom. miniſt. in col. 1. alleg. text. in cap. Latores. eod. tit. ex quo tex. ibi Abb. in. 2. nota. colligit argumentū, quòd omne crimen inducens irregularitatem eſt depoſitione dignum, de quo ſe remittit ad notata in ca. Dum non ab homine. & in cap. At ſi clerici. de iudi. Suſpenſi verò à canone, puta minori excommunicatione nodati, vel ſuſpenſi à beneficijs, & non ab officijs celebrantes non incurrūt irregularitatem, [d] & ſi grauiter delinquant. [e] Idem Hoſtien. vbi ſuprà, colum. 2. Et quia ſuſpenſio ſe habet multipliciter, vide bonam diſtinctionē. Abb. in cap. fin. de cleri. excommu.

1 a b c 2 3 d e

depo.miniſt. Ex qua colliges, quando ſuſpenſus celebrans ſit irregularis, vel non. Et vide etiam Archi. Floren.in.3.parte.tit.28.cap.1.§.1. vbi
4 hoc bene examinat. Et nota, quòd licèt irregularitas contrahatur in caſibus ipſo iure, tamen pœna depoſitionis, qua punitur irregularis, infligitur per ſententiam, vt not. Ioan. Andrę. in cap.3.de cleric.excommunic. miniſt. quem ſequitur Turrecrema. in cap. Si quis Epiſcop. 11.q.3.

A *Maiori excõmunicatione.* Ad

de veram huius rei rationem eſſe, quia excommunicatus maiori excommunicatione ligatus, ordine Sacro prędituſ, quo ad ſe & quo ad alios ipſo iure ſuſpenſus eſt. Et ideò ſi de facto celebrauerit, ex vulgatiſsima iuris regula, irregularitatis vitio notatur. text.in cap.1.de ſent.& re iudi. li.6. cap. 1.c.is cui.de ſent.excom.eo.lib. cap.illud.c.fraternitati.c.vlt.de cleri. excom.miniſt.

Et non ſolùm, quando excommunicatus maiori excommunicatione affectus celebrat, irregularis eſt: verũ etiam ſi celebrationi autoritatẽ præſtat, quia Epiſcopus eſt, & audit miſſarum ſolennia. text. optimus. in.c.illud.de cleri.excommu.miniſt.glo.in Clem.2. in verbo, celebrari. de priui leg. quam commendat Abb. in dict. c.illud. Fran. in dict.cap.1.de re iud. lib.6. Cardi. Imo. & Doctores. in.d. Clem.2. Gonſa. à Villadiego, de irregula.cap.2.col.3. D. Couar. in capit. Alma mater.1.par.rela. §.6.num. 9. Quam opinionem communem eſſe fatetur egregius vir Marti. Nauarr. in manu.confeſſo. cap.27. nu.244. Dicetur æquidem hoc caſu autoritas præſtari, quando Epiſcopus excommunicatus facit, & iubet, coram ſe ipſo Miſſam celebrari, idẽ notauit Hoſt. & Doctores in cap. tanta. de exceſsib. Prælato. Socin. in cap. ad audientiam. num.25. de homi.

Quibus illud addendum eſt excõmunicatum celebrantem irregularem eſſe, etiam ſi nondum fuerit denuntiatus ea potiſsima ratione, quia conſtitutio Pontificia incip. ad euitanda ſcandala, nullam vtilitatem vel commodum affert ipſis excommunicantis, & ideò ipſius ſanctione iuuari non poſſunt, vt ſcribit egregiè D. Couar. in dict.cap. Alma mater. d. §. 6. num. 9. & §.2. num. 11.

Clericus verò, qui nulla affectus excommunicatione, coram excommunicatis ſciens celebrauerit, irregularis non eſt, quamuis grauiter delinquat. text in dict.c.is cui. de ſenten. excommun. in.6. quod longa manu pertractauit D. Couar. dict. §. 6. *Coram excommunicato celebrãs nõ efficitur irregularis, niſi in caſu notabili.*

Vno tamen caſu ſingulari, clericus efficeretur irregularis, quando corã Epiſcopo nominatim excommunicato celebraret, & in benedictionibus illi annuat, vt de more fieri ſolet, ex glo. in cap. ecce. 95. diſt. Vnde talis Epiſcopus & Sacerdos, irregularitatis nota afficiuntur, cum eiuſdem criminis participes ſint. vide gloſ. not. in Clem. in Archiepiſcopatu. in verbo, celebrari. de priui. Abb. in capit. fin. de exceſ. prę. Maiolum de irregu. lib.3. cap.21. num.20.

Procedit etiam præcedens ſententia in tantum, quod etſi excommunicatio iniuſta ſit, ſi is in quem prolata fuerit, celebrauerit, irregularitatis labem contrahit. glo. not. in cap. poſtulaſtis. in verbo, ſpoliandi. vbi Abb. & Doct. de cleri. excomm. Abb. in cap.1. not. 1. de Simo. S. Thom. & alij Theolog. in.4. ſent. diſtinct. 18. q.2. artic.1. ad quar. quæſt. Sylueſt. in ſum. in verb. correctio. §.9. ſi tamen

iniuſtè

iniustè excommunicatus absque scã dalo celebrauerit, in animæ iudicio pœnam nullam incurrit. Ita tenet Caiet. in. 2. 2. quæst. 70. artic. 4. Adri. in quodlib. 6. artic. 1. colum. 1. & in 4. sent. 4. quæst. de confess. Ioann. Drod. de lib. Christi. pag. 235. D. Couar. d. §. 7. Domin. Soto in. 4. dist. 22. q. 1. artic. 1.

Est tamen circa hoc mirum in modum aduertendum, quod tunc is innodatus est excommunicatione, & celebrat, vel alium actum exercet, irregularitatem contrahit: quando talis actus, alicui ordini Ecclesiastico competit, quem is qui exercet, habet, à cuius vsus exercitio, suspensus est. Sic tradiderunt Inno. & Doctores in cap. vlt. de excess. prælat. glos. in verbo, præsumpserit. in cap. 2. de cleri. excommu. minist. vbi Ioan. Andrę. Card. Anchar. & Abbas in capit. illud. vbi glo. in verbo, officio. eo. tit. Henri. in capit. vlt. eodem etiam tit. Nicol. Ploui. in tract. de interdict. regu. 29. & in tract. de irregu. 45. & sequen. Sylvest. in verbo, interdictũ. 5. q. 4. Ioan. in summa confess. 3. lib. tit. 33. Calderi. de Eccles. interdict. memb. 6. Gonsa. à Villadiego de irreg. cap. 2. idem etiam scripsit Inno. in cap. 1. de senten. excom lib. 6. quã opinionem communem esse fatetur D. Couar. in dict. cap. Alma mater. 2. par. relecti. §. 2. num. 3. cui suffragatur text. in capit. is cui. ibi, in suo officio. & in. c. is qui. §. vlt. ibi, *Celebrat.* de sent. excom. lib. 6. ex qua quidem verissima & communi regula, aliqua pro eius ornatu animaduerti possunt.

Primò non esse irregulares eos, cui maiori excommunicatione innodati, recitant aliquas horas etiam canonicas & responsoria ad mortuorum sepulchra, aut Psalmos in choro cantant, eo modo quo laici facere consueuerunt. Ita post. S. Thom. & Anton. tenet insignis Martin. Nauar. in manu. confesso. cap. 27. nu. 244.

Secundò non sufficere ad irreguliratis labem incurrendam ꝙ actus Ecclesiastico ordini competens, ab excommunicato, qui eo ordine prædictus est celebretur, sed necessarium esse, talem actum solenniter fieri, & ea ratione qui Epistolam, aut Euangelium dicit, sine apparatu solito, nó est iudicandus irregularis. Ita bene asseuerat Martin. Nauar. in loco nouissimè allegato.

Tertiò, nó esse laicũ vel fœminã irregularem, si post excommunicationis sententiam, alicuius Ecclesiastici officij munus exercuerint, laicus æquidem Ecclesiastico ordine caret, fœmina verò ordinis incapax est, & ideò vrè irregularitas hoc casu constitui nullo modo potest. Ita not. insignis Couar. in Clem. si furiosus. 1. par. relecti. §. 1. nu. 1. licet ipse in suspensione loquatur, eadem tamen ratione in excommunicatione hoc erit asseuerandum.

Quartò, clericum excommunicatum, & ob eam causam à Sacramentorum collatione suspensum, irregularem non esse, si ea contulerit, ea solennitate & forma qua laici conferre potuissent, nempe si aliquem baptizent, secundum ritum quo laici quãdoque solent Baptismi Sacramẽtum conferre, secundum Inno. in dict. c. 1. de sent. excomm. lib. 6. secus tamẽ erit, si solenniter eo modo, quo clerici solent, baptizent. Ita Henri. in ca. vlt. Nicola. ploui. de irregu. reg. 48.

Quintò, non esse irregularẽ eum qui maiori excommunicatione affectus, iudicat, visitat, castigat, præsentat, eligit, & confirmat: quemadmodum ex prænotata conclusione

deducitur, hæc æquidem ad diuina munera non ſpectant, & nullibi cauetur quod ex his actionibus irregularitatis labes incurratur, & non eſt ideò dicendum, capit.legatur.24.q.2.cap.is cui.de ſent.excom.lib.6.Nauar.d.c.27.num.244.

Sextò, ex præſcripta regula, & ex eius ratione deducitur clericum excommunicatum, ſuſpenſum, aut interdictum, irregularem non eſſe, etiã ſi Sacramenta percipiat. Nam ipſa Sacramentorum perceptio, non pertinet ſpeciali iure, ad aliquem ordinis Eccleſiaſtici actum, quandoquidem laicis competit. Hæc eſt omnium communis ſententia, vt teſtatur Couar.d.§.1.num.1. Fateor tamẽ clericum iſtum, grauiſsime arbitraria pœna ab Eccleſiaſtico iudice puniendum eſſe.

Excuſabitur tamen clericus excommunicatus celebrans, ab irregularitatis pœna, quando legitima ignorantia excommunicationis id fecerit. text. not in cap. Apoſtolicæ. de cler. excomm. miniſt. Regia.l.21.ti.9.par.1. Collatio tamen Eccleſiaſtici beneficij excommunicato facta, etiam ignaro excommunicationis, nulla eſt. gl. not. & ibi Abb. & Card. in cap. pen. de cleri. excomm. miniſt. Doctores. in cap. paſtoralis. §. verum. de appella. quam opinionem communem eſſe fatentur Martin. Nauar. in manuali confeſſ. cap. 27. num. 271. D. Couar. in dict. cap. Alma mater. 2. part. relecti. §. 7. num. 3. Nam licet ignorãtia excuſet à pœnis à iure ſtatutis, aduerſus excommunicatos aliquid prohibitum facientes, non tamen efficit, eos acquiſitionis capaces, contra iuris prohibitionem, de qua in cap. Poſtulaſtis. de cleri. excomm. miniſt. cum alijs. Nec ſufficeret probari, ad beneficium obtinendum, teſtimonio confeſſoris abſolutionem ab excommunicatione fuiſſe impartitam. Ita ſing. tenet Calderi. conſi. 2. incip. an ſi opponatur. tit. de teſt. Sequitur Petrus Rebuff. in concorda. in forma mauda. Apoſto. verbo, abſoluentes. fol. 551. Quod nota quia vidi hoc controuerſum in cauſa maximi ponderis. Ad fugiendas tamen controuerſias, quæ circa hoc ſolent contingere in Romana curia, moribus receptũ eſt, vt quoties fit alicuius beneficij collatio, aut dantur literæ ad beneficia, datur etiam abſolutio impetrãti, ab excommunicatione, ad illum tantum effectum. vt teſtantur Ioan. Staphileus de literis gratiæ & iuſti. fol. 82. Felin. in cap. Apoſtolicę. col. 1. de excep. Hierony. Gig de penſioni. q. 14. Petrus Rebuff. in concord. tit. de excomm. non euitandis. Nauar. d. cap. 27. num. 271.

Abſolutio ab excom

municatione, ſolo teſtimonio cõfeſſoris, minimè probatur.

Eſt etiam ab irregularitate immunis, qui poſt excommunicationem, quæ nulla eſt celebrat, text. not. in. c. non debet. 11. q. 3. *Non debet* (inquit) *is pœnam ſuſtinere canonicam, in cuius damnationem, non eſt canonica prælata ſententia.* Excommunicatio ſanè quę nulla eſt, non debet timeri. capit. cui. 11. q. 3. Nec debet ea ſententia appellari, quæ nulla eſt, quia ſententiæ effectus non parit. l. 4. §. condemnatũ. ff. de re iudi. & ſicut caret iuris effectu, ſic authoritate & nomine rei iudicatæ carere debet. Clem. Paſtoralis. §. vt igitur. de re iudic. ea ratione, iudex qui ſententiam nullam protulit, litem ſuam non facit. glo. ſing. in l. fin. in glo. 1. ff. de vari. & extraordi. cogni. & hanc ſententiam tenuerunt in ſpecie propoſita. gl. Hugo. Domi. & vterque Cardi. in. c. 1. 11. q. 3. Hoſti. in ſumma, tit. de ſent. excommun. §. quis ſit effectus. verſi. hæc vera. & in tit. de clerico excom. §. qualiter.

Celebrans poſt excõmunicationẽ, quæ nulla eſt, nõ contrahit irregularitatem.

excu-

excusetur. Abb. in cap. per tuas. de sentenț. excomm. S. Thom. & Theolog. in. 4. sent. distin. 18. q. 2. artic. 4. quæst. 4. Diuus Anton. 3. par. ti. 24. cap 73. ad finem. Et hanc opinionẽ communem esse asseuerat. Martin. Nauar. in dict. capit. cum contingat. remed. 3. D. Couar. in dict. cap. Alma mater. 1. par. §. 7. num. 7. Et plures casus in quibus sententia excommunicationis nulla est ipso iure, congessit glo. in capit. præsenti. de sentenț. excommun. lib. 6. & in capit. repræhensibilis. de appella. Nauarr. in manu. confess. cap. 27. num. 4.

Illud verò certissimum esse censeo: clericum contra quem lata fuit excõmunicatio, quæ nulla est: cum maximo populi scandalo celebrantẽ, mortalem culpam ob scandalum contrahere, & ab ordinario arbitria pœna puniendum esse. Ita tenet Palud. in dict. dist. 18. q. 1. col. 3. vbi Gab. q. 2. col. 11. quod sæpenumero in controuersijs forensibus receptum vidi.

Celebrans post appellationem irregularis indicandus nõ est

Nec etiam clericus irregularis est censendus, qui post appellationem etiam illegitimam, ab excommunicationis sententia, contra se latã existimãs validam esse eius appellationem, ante absolutionem celebrauerit, etiam si postea pronuntiatum fuerit, eam appellationem firmitatẽ non habuisse. glo. sing. in cap. solet. in verbo, in officijs. de sentenț. excom. li. 6. vbi Perusi. & Probus, & communiter omnes sequuntur eam, & valde commendat insig. Nauar. in dict. ca. cum contingat. d. remed. 3. col. 2. Couarr. d. §. 7. & meritò ab omnibus Doctoribus approbata & recepta est. Quãuis in animæ iudicio si quis nosset, vel nosse deberet, eius appellationẽ minus iustam esse coram Deo, non esset immunis: teste Nauar. ibi.

Erit similiter ab irregularitatis labe liber pensionarius, contra quem excommunicatio lata est ipso iure, in casu, quo certo tempore, pensionem constitutam non solueret. Nam si lapso termino, ante solutionem celebret, irregularis non est; antequàm ille cui debetur declaret, se velle illam esse incursam: illo verò lapso mense, vel anno, declarante, incursa censetur excõmunicatio à termino elapso, quãuis si antequàm declaret, pensionem recipiat, vel moriatur, vel concordia fiat, vel pensionarius extremum dicẽ clauserit, non censetur incursa. Ita tenet Cassado. decis. 2. num. 3. tit de locato. vbi fatetur seruari in Romanæ curiæ Summo Prætorio. Idem tenet ipse decis. 3. eo. tit. num. 4. & decis. 4. num. 1. & 9. ibi sequitur Martin. Nauar. in manu c. 27. nu. 103.

Nota casum singu. ad liberandũ pensionariũ, ab excommunicatione, quãdo statuta die nõ soluit.

Excusabitur etiam ab irregularitate clericus, qui excommunicatione maiori innodatus, constitutum in mortis articulo absoluerit, maximè hodie autorirate Concilij Tridentini, sessio. 14. cap. 7. in hæc verba: *In articulo mortis, omnis sacerdos quoslibet pœnitentes à quibuslibet peccatis, & censuris, absoluere potest*. Probabiliter æquidem credi potest, piam matrem Ecclesiam non auferre illi, nec suspendere iurisdictionem à peccatis absoluendi, quo ad talis articuli tempus. Fateor tamen, quod ante concilium contraria opinio recepta erat: quam tenuerat glo. not. in cap. prætered. §. per manus. 32. distinction. ibi communiter Doctores sequuntur Abb. & Præpo. in cap. non est. de sponsal. & communem esse testatur Nauarr. in manu. confess. cap. 26. numer. 27. & in cap. 1. num. 87. de pœni. dist. 6. ipse verò in dict. manuali. c. 27. num. 271. nostrã amplectitur opinionem dicens contrariam tenuisse d. capit. 26. immemor decisionis dicti Sacro-

Clericus maiori excõmunicatione innodatus in mortis articulo potest absolutionem impendere.

crosancti Concilij, quæ singularis est, & interpretatio, & summè notanda.

Casus notandus. Sed vtrùm Parochus excommunicatus, occultè tamen, possit parœcis suis Sacramenta conferre. Vide Domi. Sot. in. 4. sent. n. distin. 22. artic. 4. col. 4. tenentem ei licere, ea ratione innixus, quod creditor potest ab excommunicato debitum suum petere: & hic illi sine peccato soluere. cap. intelligimus. de iudi. c. si verò. de sent. excom. sicut non peccat celebrando ille qui homicidium occultissimum perpetrauit, præmissa iusta contritione & confessione, ante irregularitatis dispensationem: vt optimè scribit Martin. Nauar. in manu. confesso. cap. 27. num. 239. Et licet multis viris doctissimis periculosa opinio hæc videatur, quia noua & à nullo Theologo, nec Sacræ Canonicæ legis perito asserta: eam tamen verissimam esse censeo, de qua latiùs legendus est. Idem Nauar. in tractat. de oratione & horis cano. c. 22. n. 7.

B *Interdictus.* Interdictum æquidem Ecclesiasticum, non tantum in locũ, sed in personã, quo ad certũ actum, aut quo ad certam & particularem actionem ordinis imponi posse, manifesti iuris est, vt si quis à celebratione missarum, Ecclesiæ ingressu, aut à Sacramenti pœnitentiæ collatione interdicatur. tex. & ibi traditur in cap. significauit. de corp. vici. not. latè Calderi. in tracta. de Ecclesiastico interdi. fol. 5. col. 2. Deci. in cap. sanè. num. 4. de offi. delega. Marti. Nauarr. in manu. confesso. cap. 27. nu. 164. Domi. Soto in. 4. sent. dist. 22. q. 3. art. 1. Vnde dubium non est, qꝑ is qui à Missarum celebratione interdicitur, si de facto celebrauerit irregularitatis nota afficitur: vt cum alijs hoc loco tenet autor, idem est si Ecclesiæ ingressus alicui fuerit interdictus: nam si intra illam diuina solennia celebrauerit, irregularis est. Nec potest in Ecclesia sepeliri, nisi pœnituerit, & cum signis contritionis & pœnitentiæ decesserit. text. not. in cap. is cui. de sent. excom. lib. 6. vbi Ioann. And. Fran. & Doctores not. Poterit tamen is absque irregularitatis metu extra Ecclesiam diuina officia celebrare. glo. not. in dict. capit. is cui. & in capit. vlt. de offici. ordi. lib. 6. Inno. Henri. Abb. Felin. num. 8. in cap. sacro. de sent. excommuni. eamque sequitur (vir ętate inferior, literis tamen & eruditione antiquis adequandus) Martin. Nauar. in manu. confes. cap. 27. num. 170. D. Couar. in cap. Alma mater. 2. par. relecti. §. 1. num. 3. de senten. excom. lib. 6. quæ communis & verissima opinio probatur in cap. præsenti. 5. q. 2. Est etiam ei permissum Ecclesiasticã iurisdictionem exercere, siquidem ea suspensus non est. glo. in verbo, interdictum. in dict. cap. sacro. quam Doctores ibi communi consensu sequuntur Abb. in. c. ab excommunicato. col. 4. de rescrip. Ioan. Miles in repertorio, in verbo, Suspensus. Est ei licitum Ecclesiam introire & orare, quando diuina munera non celebrantur. glo. sing. quæ loquitur in excommunicato. in capitulo, qui studet. 1. quæstion. 1. Inno. in capit. nuper. de sent. excommunicat. non tamen potest sacra audire. ita Domi. in dict. cap. is cui. quam opinionem communem esse testatur eam, sequutus Nauarr. vbi suprà allegaui.

Notabis etiam circa hoc, quod generaliter per quodcunq; interdictũ prohibita sunt diuina solennia, Sacramenta, nec non Ecclesiastica sepultura (his exceptis) quę iure permittũtur. Ita colligitur ex cap. fin. de excessib.

sib.præla.c.non est. de sponsali. capit.quod in te.de pœniten.& remis. cap.responso.de sent. excommun.c. quoniam.cap.fin.de sent.excommu. lib.6.

Ex quo manifestè sequitur,violantem Ecclesiasticum interdictum irregularem esse.tex.not.in cap.1. de re iudi.lib.6.cap.1.cap.Is cui. §. vltim. de senten.excom.eo.li.Regia lex.18. tit.9.par.1.& ibi noster Gregori. in glo.*Irregular.* Non tamen irregularitas contrahitur,per quemcunq; actũ nisi per alicui ordini competentem, quem is qui exercet habet. Ita sing. tenet Inno.in cap.vlt. de excess.prælato.quam supra multis comprobauimus.

Celebrãs tẽ pore cessationis à diuinis, an sit irregularis.

Sed quæstionis est,vtrùm qui tempore cessationis à diuinis celebrauerit,irregularis iudicari debet in qua glo.not.& communiter à Doctoribus recepta in cap. si canonici.de offici.ordi.in.6.in ea est opinione, vt existimet,eum irregularem non esse. Idem in cessatione generali respondẽdum est, etiam si ab eo decreta sit, qui interdicti sententiam iure poterat pronuntiare.Inno.nu.3.vbi Abbas,Anton.Præpo. Fran.& communiter omnes in cap. dilectis. de appellati. Idem Inno.num.4.in capit. irrefragabili.de offi.ordi.Sylvest. in summa,in verbo,cessatio.§.vltim. & in verbo,interdictum.1.§.1.Cardin. & Imol.in Clem.1.§. cessationis. de sent.excom.vbi Boni. num.9.Mart. Nauarr.in manu.confess.cap.27.nume.188.Contrariam tamen opinionem in cessatione generali ab eo impositа,qui poterat interdicere: tenet Ioann.And.in capitulo,si canonici. de officio ord.in.6.Idem vbi Inno. in capit. non est vobis. de sponsali. vbi Præpo.col.4. Felin. in cap.irrefragabilis.§.cæterum.de offici. ordi. Ang.in summa, in verbo, cessatio. Florenti.in.3.parte,tit.26. cap.3.colum.2.Primam tamen sententiam magis communem & benigniorem esse profitetur D.Couar.in dict.cap.Alma mater.2.par. relection.§.2. nu.3. Licet asseueret fortasis posteriorem esse veriorem considerata, & perpensamente Sacrorum canonum prohibentium Ecclesiasticæ censurę violationem. Ipse verò non auderem à prima opinione recedere,quæ vt cõmunior ita & verior est, cui suffragatur tex.in dict.cap.is cui.de sent. excomm.lib.6.quo sancitum est, nõ esse quenquam irregularem censendum, nisi in casibus iure Pontificio diffinitis:nullus tamen locus Sacrorum canonum expressus reperitur, quo irregularitas in hoc casu infligatur,igitur statuenda non erit.Nam licet in Clem.1.de senten.excommun. cessatio generalis Ecclesiastico interdicto,quo ad eius obseruationem & violationem comparetur,illud in vniuersum non est,sed quo ad illam excommunicationem tantum.

Suspensus. Vide autorem nostrum infra cap. 122. num. 4. & quæ post eum scripsi. C

Irregularitatem. Vide tex.in cap. si celebrat.de cleri.excom. minist. l. 5. tit.9.par.1. &.l.pen.eo. tit. Et ratio huius decisionis est,quia excommunicatus minori excommunicatione, non est ab aliquo actu ordinis Ecclesiastici suspensus, quia Sacramentorum perceptio,non pertinet ad aliquem actum ordinis, & hac ratione prohibitus Sacramenta percipere, minimè ab aliquo actu ordinis suspẽsus est.Et ea potissima ratione irregularis non est iudicandus: tametsi Sacramenta percipiat:est æquidem necessarium,vt quis efficiatur irregularis,quod sit suspensus ab aliquo actu ordinis, D

ordinis, quàm is qui illum exercet, habet. Quæ opinio communis est, vt suprà ostendimus.

Tex. celebris in c. si celebrat. de cler. excō. vel depos. minis. interpretatur.

E *Delinquāt.* Vide text. in d.c. si celebrat. ex quo cum vtatur dictione. *Grauiter.* manifestè colligitur clericū minori excommunicationis vinculo innodatum, ante obtentam absolutionem, diuina celebrantem solēnia: mortalem culpam contrahere, quod ibi Doctores communi consensu notant, & probat Regia lex. 6. tit. 9. par tit. 1. Caietan. in summa, in verb. excommunicatio minor. Sylvest. in verbo, excommunicatio. 4. in prin. not. 3. Cuius ratio manifesta est, quia excommunicatus qui sic celebrat contrauenit speciali præcepto, quo prohibetur Sacramentum percipere: si verò talis excommunicatus Sacramenta non percipiat, sed solum conferat: veniali tantum peccato afficitur, quod insinuare videtur text. in 2. sui parte in dict. ca. si celebrat. qui omissa dictione, *Grauiter.* Simpliciter hunc peccare asserit, sentire videtur: hoc veniale peccatum esse, non mortale. & ita illum text. ad hoc perpendunt Anchar. ibi. & Caietan. in dicto verbo, excommunicatio minor. Sylvest. d. not. 3. D. Couar. in d. cap. Alma mater. 1. parte. §. 8. num. 2. Domin. Soto in. 4. senten. distinct. 22. quæst. 1. arti. 1. Quamuis Sylvest. in dict. summa, in verbo, Excommunicatio. 4. in prin. asseueret mortale crimen hoc casu committi. &. d. Regia lex. 6. & opinionem istam sequi videtur Doctiss. Couar. in dicto numer. 2. Tamen egregius Martin. Nauar. in manua. confess. cap. 27. num. 24. Cæteris melius hanc controuersiam resoluit existimans, nullum peccatum committi, quod ea neruosa ratione probat: nam cum Sacris Canonibus excommunicatus, minori excommunicationis vinculo ligatus, tantùm separatus sit à Sacramentorū participatione passiua. Manifestè sequitur, posse absque alicuius criminis reatu, Sacramenta ministrare, si dando non suscipiat. Et ea ratione à peccatis potest absoluere, quia id dare est, non verò accipere, & poterit infirmis Sacramentum conferre, absque Missæ celebratione, nec non ab excommunicatione absoluere.

Nec his refragatur tex. in dict. c. si celebrat. in dict. secūda parte, quia quatenus dicit, excommunicatū minori excommunicatione conferentem Sacramenta peccare, intelligi debet: de illa collatione quæ fit vna cū participatione, nam aliàs tex. ille esset sibi contrarius, cùm expressè ibi diffinitum sit talem excommunicatum, à sola Sacramentorum participatione esse separatum. Et iste est germanus intellectus illius text. qui ex mente Hosti. & Anchar. colligitur. Qua ratione clericum minoris excommunicationis vinculo ligatum, qui Sacramenta contulerit, si ea minimè susceperit, nullum crimen commisisse iudicandum est. Et ideò in publicis Ecclesiasticis tribunalibus accusari non potest, & ita non semel obtinuisse in publicis causarum actionibus sum memor.

Non ieiuni.

CAPVT, XXXIIII.

1 *Sacramenta altaris non debent, nisi à ieiunis hominibus celebrari,*

2 *Clericus non ieiunus celebrans, cui pœnæ sit obnoxius.*

3 *Somnus non est de substantia digestionis.*

Sacra-

1 SAcramenta altaris non nisi à ieiunis hominibus celebrari a à Carthaginensi Cõcilio prohibitum est, quod fuit transcriptum à Gratiano in cap. Sacramenta.de consec.distin.1.Contra facienti autem nulla ibi pœna statuta fuit. Qui autem post cibum & potum etiam minimum diuina celébrauerit, excommunicationi subiacebit:vt in Concilio Toletano.7. in canone.2.quem retulit Gratia.in ca. nihil.7. quæst.1. in.§. nullus post cibum.Concilium tamen Bracharense secundum in canon.10. seuerius animaduertit, disponens quòd presbyter in hoc delinquens continuo ab oficio suo priuatus à proprio depo-
2 natur Episcopo. Item talis celebrans nisi prẽmissa dormitione,priuandus est beneficio suo,vt in cap.Si constiterit.de accusa. secundum Hostien. in summa,in tit.de consec.Eccles.vel alta.in.§. Et qualiter ieiuno.Vide tamen Card.in.c.ex parte. de celebra. Miss.in.4.q.vbi dicit quod celebrãs post cibum vel potum potest deponi.allegat.d.c.si constiterit. Et quia in illo tex.nulla fit mentio de depositione,intelligenda sunt verba Card. iuxta id,quod notat Aret.in dict.ca. si constiterit.in.3. nota. dum dicit: Tertiò tene menti hunc tex.quòd si presbyter celebrat post cibum sumptum ante dormitionem,istud dicitur crimen graue,& dignum depositione à beneficio. Sed aduerte quod ego credo quòd per illum text. non posset dari pœna priuationis beneficij clerico non ieiuno celebranti, quia secundum Abba. ibi, post Hostien. vera causa priuationis fuit, quia ebriosus celebrauit, quod prẽsumitur, quia per totam noctem stetit in potatione, & mane incontinenti celebrauit. Iudex ergo attenta personæ & excessus qualitate, ac facti publicitate, pœna carceris aut suspensionis in delinquentem circa hoc poterit animaduertere: Quia ho 3
die seruari Concilium illud Bracharense,esset nimis rigidum. Vnum tamen nota in isto proposito, quod somnus non est de substantia digestionis, vt quis dicatur ieiunus b, sed b
satis est quod sit perfecta digestio,vt notat Abbas in dicto capitulo,si cõstiterit. circa finem. Vide Cardinal. in dicto capitulo. Ex parte, qui dicit sufficere digestionem secundum qualitatem cibi sumpti: & quod dicunt Phỹsici, quod digestio perficitur in septem horis. Credo tamen, quod istæ septem horæ computandæ sunt ab hora duodecima mediæ noctis,aliàs autem qui cœnasset hora prima, vel secunda post duodecimam, non posset celebrare,etiam in vndecima ante meridiem, quia licet cibus sit digestus, ille tamen non
dicitur illo die ieiunus. c Et vide glos c
sam in dicto capitulo. Nihil.in glos. finali, volentem, quod licet aliquis comederet ante mediam noctem, & sentiret adhuc eructationes, quia nondum est cibus digestus,& quãdiu sentit cibum, abstinebit.

Celebrari. Vide text' in cap. A
ex parte.de celebrat. Miss. vbi Doctores Bertach. in tract.de Episco. 2. par.lib. 4.quæst.42.& latissimè Card.à Turrecrema.in cap.Sacramenta.de consecrat.distin.1. Nicola. Boeri. decis. 4.per totum. Sed quid teneatur facere Sacerdos,qui post rem diuinam inceptam memoriæ illius subuenit, non esse ieiunum. Lege Domin.Soto in.4.dist.13.q.2.artic.6. qui post S. Th. censet,quod si id post consecrationẽ cõtigerit debet Sacramentũ

sumere, si verò ante inceptam Missam relinquere tenetur, nisi grande scandalum timeretur. Idem sequitur Ang. in summa, in verbo, Eucharistia. 2. §. 6. Sylvest. in verbo, Eucharistia. 2. §. 7.

Notabis tamen vtiliter circa cap. hoc quod si post cõsecrationem Sacerdos morte, vel alia graui infirmitate præoccupetur, cùm hoc casu Missæ celebritas per alium supplere debeat, si non reperiatur clericus, nisi qui nõ sit ieiunus, is iure poterit diuinam rem perficere, & Sacramentũ sumere, absque alicuius pœnę metu: nam cùm duo præcepta hoc constituto casu contraria sint, in eam partem est declinandum, quæ magis referat, at præstantius præceptum est, quod Sacramentum perficiatur (quod diuinum est) aut diuino proximum. cap. comperimus. c. relatum. de consecratione. dist. 2. quam prohibitio ne sumatur nisi à ieiuno, quę humana est: c. liquido. ea. dist. Ita tenet Domi. Soto in. 4. sent. dist. 12. q. 1. art. 8.

B *Animaduertere*. Adde quod licet autor non meminerit, opinione istã amplectitur, Ioan. de Ana. in capit. si constiterit. de accusati. Sequitur Petrus Foll. in pract. crim. canoni. in vltimis verbis.

C *Ieiunus*. Vide D. Soto. d. art. 8. vbi autoris nostri opinionẽ amplectitur.

Ac in die sæpius.

CAPVT. XXXV.

1. *Clericus in die non debet nisi vnam celebrare missam.*
2. *Quod si plures in die Missas celebrauerit, cum pœna in re expressa non sit, iudicis arbitrio est puniendus.*

CLericis in die sępius celebrantibus nulla pęna in sacris sanctionibus constituta est, sed nec illis hoc expresse prohibetur: imò potiùs in cõcilio celebrato per Archiepiscopum Maguntinum & aliquos Episcopos, anno Domini, millesimo vigesimo tertio, in loco Saleguinstat. in canone quinto, decretũ fuit, vt vnusquisque presbyter in die non amplùs quàm tres Missas celebrare præsumat: vnde vsque ad illum numerum licitum erat illo tempore in partibus illis. Quod concilium habes in fine libri Decretorum diui Burcardi Episcopi Vuormacienſis, qui interfuit in illo. Iura nanque Canonica sufficere Sacerdoti vnam Missam celebrare [a] solum affirmant, vt in cap. Sufficit. de consec. dist. 1. & in cap. Consuluisti. & in cap. te referente. de celebr. Missar. non tamen plures dicentibus, pœnam aliquam comminantur, licet text. in dict. cap. sufficit. in fin. versi. dicat quod pro pecunijs, aut sęcularium adulationibus pluries celebrans vna die non existimat euadere damnationem, quod magis æternam, quam temporalem pœnam videtur respicere. Sed quia tale facinus in conspectu populi graue solet iudicari, idque aliquando auaritię causa à pauperculis, & parũ doctis Sacerdotibus perpetratur, nõ debent Ecclesiastici iudices illud leue reputare, sed attenta facti notorietate, populique scandalo, personæq; perpetrantis moribus & qualitatibus consideratis sic in hoc errantes corrigere, vt cæteri pœna, metu, à similibus cohibeantur. Adeò enim amor viuendi in ocio, clericorum bonam partem inuasit, vt hac tempestate, vt laborem fugere possint, Sacri ordines suscipiantur: euenit

1 a

2

insuper

insuper vt iam pauperculi Sacerdotes, eo solo tempore, quo sacrificio Missæ vacant, totius diei sumptus necessarios promereri, ac deberi sibi contendunt, atque ob id vna sola celebratione, pluribus, qui plures eleemosynas præstiterunt, satisfeciſſe arbitrantur: quod mihi semper iniquũ
b visum[b] est. Nullo enim iure, nullaq; ratione astrictus est, qui sacerdotem occupat per spatium vnius Missæ ad eum in ocio alendum per totam illam diem, quin potius hoc aduersari videtur antiquis illis sanctorum patrum decretis, quibus statuerunt clericos quantumuis verbo Dei eruditos artificio sibi victum & vestitum
3 quærere, artificioloque præter offensam suæ professionis debere sibi parare vestimentum. Vt notanter inuenies in Concilio Carthaginensi. 4. in capitulis. 51. 52. 53. & in capit. Clericus victum, cum cap. seq. 91 dist.

A *Celebrare.* Vide vndecim casus, quibus eodem die clerico iterum celebrare licet, quos refert Sylvest. in summa, in verbo, Missa. 1. 9. 7. & septem scribit Marti. Nauarr. in manu. confess. c. 25. nu. 87. & alios cõmemorat Domi. Soto in. 4. sent. dist. 13. q. 2. arti. 2. & Regia. l. 50. tit. 4. par. 1. Qui quidẽ casus antiquitus cum Ecclesia Sacerdotũ inopia laborabat, erãt frequentissimi: hodie verẽ rarissimẽ cõtingunt, præter diem natiuitatis, & cùm clericus ob inopiam duarum Ecclesiarum curam habet. Id verò notãdum censeo, quod in dictis casibus, quibus clericis iterum celebrare permittitur procedit, si ieiuni fuerint: vnde si in prima celebratione lotionẽ sumpserint, amplius celebrare non licet. capit. ex parte. de celebra. Miss. ar. d. Regia. l. 50. not. Abb. & Doctores in c. consuluisti. de celebrati. Miss. tradũt Doctores in d. c. ex parte quo loco dicit Host. magnos viros vidisse in hoc errare.

Visum est. Adde latissimẽ Scotum quodlib. 20. Palud. in. 4. sen. dis. 45. q. 2. Dom. Soto lib. 9. de iust. & iur. q. 2. art. 2. & in. 4. dist. 13. q. 2. artic. 2. Quibus in locis egregiẽ pro eius singulari eruditione rem hanc explicat, & autoris nostri opinio, sequitur à Nauar. in manu. conf. c. 25. n. 92. vbi dicit, quod Ecclesiæ vsu recepta est. B

Et sine aqua et igne, vel in pane fermẽtato & calice ligneo.

CAPVT, XXXVI.

1 *Clericus istorum criminũ reus, ab officio & beneficio est deponendus.*

POEna sic celebrantis est, quod deponatur ab officio & beneficio, vt in cap. fin. de celebrat. Missa. vbi Abb. dicit quod Doctores non exprimunt, an debeant concurrere omnia supradicta ad hoc, vt presbyter deponatur, & quod credit ipse procedendum secundum qualitatem loci, & contemptum presbyteri considerandum, an habuerit illud in consuetudine. 1

Celebrantis Vide Regiam. l. 52. tit. 4. par. 1. & l. 56. ibi. & circa huius capitis argumentum de forma & debito more ministrandi eucharistiæ Sacramentum, vide latissimẽ Mag. senten. & Theologos. in. 4. senten. dist. 9. vbi Dom. Soto. artic 1. cum multis sequentibus. A

Et ſuper altari non conſecrato.

CAPVT, XXXVII.

1 *Clericus ſuper altari non conſecrato celebrans, arbitrio iudicis qualiter puniendus ſit.*

2 *Sacerdos erigẽs aliud altare niſi quod ab Epiſcopo ſanctificatum fuerit degradandus eſt.*

1 DIE quidẽ ab Eccleſia conſtitutum eſt, quod eucha riſtiæ Sacramentum non niſi ſuper cõſecratum altare celebraretur, [a] non autẽ contra facienti ſacerdoti pœna deſcripta reperitur: vnde Card. in dict. cap. fin. de celebra. Miſſa. meritò quæſtionẽ mouet: Si quis celebrat ſuper altari non conſecrato, qua pœna ſit punidus? & dicit quod ſi ex malitia, vel nimia deſipiẽtia, punitur pœna illius text. quam in capitulo præcedenti deſcripſimus, & hoc propter identitatem rationis, & vlterius procedendo dicit, quod idem videtur in omnibus alijs exceſsibus commiſsis circa cultum Sacramentorum. Poſtremo tamen dicit quod quia pœnæ ſunt reſtringendæ, locus erit pœnæ arbitrariæ, & hoc credit verius, niſi tanta eſſet identitas rationis, 2 quod poſſet eſſe locus pœnæ illius text, & in propoſito huius capituli vide text. in capitu. Nullus presbyter. lo. 2. de conſecrat. diſtinct. 1. qui dicit, quod nullus presbyter in Eccleſia conſecrata aliud altare erigat, niſi quod ab Epiſcopo loci fuerit ſanctificatum vel permiſſum: & ſi clecus contrarium fecerit, degradetur: quod ego intelligerem, quando clericus erigeret, illud tanquàm conſecratum, & vt in eo celebraretur ſine aliqua ara conſecrata.

a *Celebraretur.* Vide latè Domin. Soto. in. 4. ſenten. diſtinction. 13. quęſtio. 2. artic. 3. A

Sine orario, ſeu ſtola, & alijs veſtibus Sacris.

CAPVT, XXXVIII.

1 *Sacerdos ad Miſſarum ſolennia, non aliter accedere debet, quam orario vtroque humero circunceptus: quod ſi aliter fecerit, excommunicandus eſt.*

2 *Sacerdos ſine caſula & alijs veſtibus Sacris celebrans, arbitrio iudicis eſt puniendus.*

1 SAcerdos cùm ad ſolennia miſſarũ accedit, nõ aliter accedere debet, quã orario vtroq; humero circũceptus, [a] ſicut tempore ordinationis ſuæ dignoſcitur cõſecratus, ita vt de vno eodemq; orario ceruice pariter & vtrunque humerũ premens, ſignũ in ſuo appareat pectore crucis, ita deponit Concil. Bracharenſe tertiũ, in Can. 3. quod transſcriptũ eſt in. c. Eccleſiaſtica. 23. diſt. Si quis autẽ aliter egerit, excõmunicationi debitę ſubiacebit, [b] vt ibi, de quo tex meminit Duran. in rationali diuinorũ officiorũ. c. de ſtola, vbi dicit q̃ fortè quis diceret illud decretũ eſſe abrogatum per contrariã generalis Eccleſiæ conſuetudinẽ: nã non vbique partes ſtolæ reducuntur ante pectus in modũ crucis. In his tamen regnis conſuetudo ſeruat decretum illius concilij, & licet ille text. ſolum de orario, ſiue

a

b

2 siue de stola disponat. Si clericus sine casula, aut alijs vestibus sacris celebraret, nihilominus puniendum credo superioris arbitrio. Et aduerte quod dum tex. in dict. cap. Ecclesiastica, dicit quod clericus ꝓpter hoc excommunicationi subiaceat, exponit ibi Archidia. dupliciter. Primò, si admonitus non vult cessare. Secundò, excommunicationis, id est, suspensionis ad tẽpus pro arbitrio iudicis, cùm ibi nõ determinetur tempus: & hanc secundam expositionem credo veriorem.

A *Circumceptus*. Nota circa huius capitis argumentum, quod ad diuini muneris maiestatem maximè expedit Sacris vestibus in Sacris ministerijs vti. Sunt æquidem vestes sacræ sacris ministris designatæ diuersæ siue plures aut pauciores pro diuersitate graduum & ministeriorum, quarum vsus antiquissimus est in Dei Ecclesia tam in ipsorum ministrorũ vestibus, quam in altaris ornatu. Meminit æquidem horum Clemens in suis Epistolis: meminerunt etiam alij venerandæ antiquitatis patres. Quã quàm non est dubitandum paulatim aliqua esse addita aut mutata: & ita refertur Dalmaticarum vsum incepisse à Syluestro, quarum frequenter Gregorius in Epistolis meminit. Oraria verò quæ frequentissime stolæ nuncupantur in antiquioribus conciliis tanquàm Presbyterorum, & Diaconorũ propria ornamẽta constituuntur, vtcunque sit illum est asseuerandum, hanc esse Apostolorũ vel vniuersalium conciliorum antiquissimorum traditionem. Et vide multa lectu non indigna, quæ de Sacerdotalibus indumentis (huic loco accommodatissimis) vltra alios diligenter scripsit Domin. Soto, in. 4. sent. distin. 13. q. 2. art. 4. Et de singulorum ornamentorum significatione, ratione ac comparatione illorum ad veteris legis ornamenta, de quibus vltra alios differit eleganter Rabanus lib. 1. de inst. cleri. cap. 14. & sequẽtibus. Et Hugo de Sancto Victore, lib. 2. de mysterijs Christianæ fidei, 4. par. & li. de mysterijs Ecclesię. c. 6. Et vide Onuffrium Pan. virum sanè doctissimum, & variæ & indefessæ lectionis in tractat. interpreta. vocum obscura. Ecclesiasti. Concil. Tridentin. sessione. 22. capit. 5. & Can. 7. eadẽ sess. *Si quis* (inquit) *dixerit cæremonias vestes, & externa signa, quibus in Missarum celebratione Ecclesia Catholica vtitur irritabula impietatis esse magis, quã officia pietatis anathema sit.* *Onufri Pan.*

Ex quo merito exterminanda & relegenda est impij Caroli Molinei opinio in .2. parte extricati. Laberen. numero .53. ad finem asseuerantis Pontificios ritus, non ab Apostolis emanasse: sed postea partim ab Ethnicis, partim à Iudæis processisse, & miror sanè locum illum non fuisse castigatum in nouissimo libro expurgatorio, edito hoc anno .1584. Cognantur sanè impij homines has sanctissimas cęremonias increpare, & de medio tollere, vt ijs adiumentis destituti peccatis nostris depressi, perpetuo somno sepulti Dei nostri obliuiscamur, si hæc nobis ademptа essent, fortè peiores essemus Sodomis & Gomorrheis. *Cõtra Impiũ Carolũ Molinæum & alios Hæreticos*

Subiaceat. Ex qua sanè excommunicationis pœna manifestè sequitur Clericum siue Sacris vestibus celebrantem, mortalem culpam contrahere, nam aliter excommunicationis pœna non imponeretur, cap. nemo. cap. nullus. 11. q. 3. tradiderunt Theologi, præsertim Thom. in. 4. B

dist.18.q.2.ad.3.quæst.Felin.& Doctor.in rub.de sent.excomm. quam esse communem sententiam testatur Domin.Soto.in.4.dist.22.quæst.1. artic.2. D.Couar.in cap. Alma mater.1.par.relecti.§.9. num.1.de sent. excom.lib.6.cui suffragatur Concilium Triden.sessione.25.cap.3. & hanc sententiam tenet in specie Antoni.3.par.tit.13.cap.6.§.6.Nec à tali crimine excusaretur clericus, sine sacris vestibus celebrãs, si aliter mortem vitare nequeat: secundum Caietan. 1. secundæ quæst.69.articu.4. Quæ opinio nimis dura videtur egregio Nauarro in manuali confessoro.cap.25.num.84.

Ac in priuatis locis sine Episcopi licentia celebrarunt.

CAPVT, XXXIX.

1 *Missarum solennia non nisi in locis ab Episcopo consacratis, vel vbi ipse permiserit, celebranda sunt.*

2 *Clericus qui flagitium hoc commiserit, qua pœna puniatur.*

3 *Episcopis in domibus nullo modo celebrare licet.*

ANNOTATIO.

1 Sicut non alij quam sacrati Deo Sacerdotes debẽt Missas celebrare, nec sacrificia super altare offerre,[a] sic nõ in alijs, quàm in Domino consecratis locis, id est, in tabernaculis, diuinis precibus à Pontificibus delibatis, Missas cantare, aut sacrificia offerre licet, nisi summa coegerit necessitas. Verba sunt singularia, tex.in.c. sicut.de consec. dist.1. Et in Concil. Triburiensi, de quo in. c. seq. disponitur, quod Missarum solennia non nisi in locis ab Episcopo cõsecratis, vel vbi ipse permiserit celebrãda sunt: idem etiam disponitur in cap. hic ergo.eod distinct. quæ iura Sacerdotibus contrarium facientibus pœnam non statuunt. tex. autem in. c. nullus presbyter. el. 1. eod. dist. idem prohibet illis, qui de cætero participes voluerint esse Sacerdotij. Per quæ verba videtur comminata talibus pœna amittendi participationem Sacerdotij. Facit etiam Concilium Carthag. secundum in Cano.9. vbi ita disponit: Quisquis presbyter inconsulto Episcopo, agenda in quolibet loco voluerit celebrare, ipse honori suo sibi contrarius existit. Sexta autẽ synodus, de qua in cap. clericos. ea. distinct. dicit: clericos, qui ministrant in oratorijs, quæ intra domum sunt cum consensu Episcopi loci hoc facere præcipimus. Si quis verò hoc non obseruauerit, deponatur. Vnde fortè sumpta occasione acerrimã pœnam talibus imponendam scripsit lex nostri regni, videlicet quòd clerici, qui tãliter celebrant, deponantur, & in perpetuum carcerem damnentur. Ita disponit lex. 4. tit. 10. partita. 1. De qua nempe grauitate pœnæ summè mirandum est, cum hoc iure canonico non sit expressum, parque per hoc fiat delictũ hoc pluribus alijs grauissimis, pro quibus pœna similis imponitur. At ne quisquam sibi suadeat hoc nõ esse tam graue iudicandum, ex eo quod pium & Christianum videatur, vbi libet velle videre corpus Redẽptoris nostri, & quia plures propter hoc sæpiùs audiunt Missam, qui aliàs non audirent: nam contrarium apertè dicit tex.in.d. cap. sicut. per hæc verba: Satius est enim Missam nõ cãtare, vel audire, quã in his locis vbi fieri non oportet, nisi pro summa necessitate

a

2

sitate contingat. Quis enim dubitat antiquos illos sanctis mos Ecclesiæ patres plus dilexisse quam nos Redemptorem nostrum, eiusque aspectu delectari magis, & flagrare desiderio, & tamen non nisi in Ecclesijs illum videre, seu si sacerdotes erant in eis tantummodo de cælo illum ad manus proprias admirandis illis cõsecrationis verbis, aduocare audebant. Nos verò ad cubicula seu cœnacula nostra, illũ, quotidie trahimus nulla necessitate vrgente, sed aut desidia quadam ad Ecclesiam eundi, aut superbo quodam fastu, quasi iam parum sit solis hominũ obsequijs corã hominibus venerari, nisi etiam inter nostram mundi pompam connumerare liceat, quod adhuc ipse filius Dei ad domus nostras nobis ministraturus accedit. Ad domus inquam, ludis, blasphemijs, ebrietatibus, acluxuriæ actibus obscœnis sæpissimè violatas, cùm Ecclesias sanctas Dei sola vnius coniugalis actus pollutio sine peccato facta contaminet, vt per Syluest. in summa, in verbo, Consecratio, lo. 2. §. Quintò quæritur. versi. Tertius casus. Si honorabilior nobis aliquis ad nos accedere vult, summum dedecus arbitramur, si nó prẽueniamus eundem ad eius hospitium euntes. Ad quem credimus Deum, quem confitemur Redẽptorem, quem tremendum iudicem expectamus, angelicis constipatũ choris ad sordida nostra receptacula nó modò venire permittimus, sed si fas est dicere, compellimus. Aduertant quæso vniuersi Christiani, & tempestatis huius calamitatem considerẽt, & aliqua Germaniæ oppida tam cælesti hoc munere, corpore, videlicet, filij Dei, orbata cognoscant, cùm in omnibus retro actis sæculis nusquã id cõtigisse legamus, quamuis Deus ipse summus plures hæreses in sui offensam prædicari & recipi permiserit, & quod hoc miserrima nostra ætate successerit, ad irreuerentiam erga Dominicum corpus referamus. Constat enim nusquam Sacerdotes maiori habitos contemptui, & Eucharistiæ donum maiori ingratitudine susceptum, & irreuerentia tractatum fuisse. Timeantque qui talia contemnunt, tam graue Dei subire iudicium, tãtique muneris priuationem sibi & posteris promereri. Satis enim securi viuebant, paucis elapsis annis, qui talem nunc patiuntur animæ morbum, & salutis æternæ dispendium. Vt autem magis pudeat Christianos hanc Redemptori suo irreuerentiam facere, legant obsecro Aemilium probum in vita Alcibiadis scribentem, aspersum fuisse infamia, quòd in domo sua facere mysteria dicebatur, quod nefas erat more Athenienssium. Etsi inter Ethnicos, qui lapidibus & dæmonibus immolabant pecudes, nefas esse hoc domi agere perpenderint quoni sit indecens intelligant omnipotenti Deo Patri, & Creatori omnium vnigeniti Filij sui Saluatoris nostri corpus & sanguinem virginis visceribus compactum, cum ipsa diuinitate vnitum in impuris domibus offerre. Ad tantæ igitur irreuerentiæ damnum minuendum, oporteret Episcopos omnes deprecari summum Pontificem, vt altaris portatilis facultates nullatenus concederet, & concessas reuocaret: ac interim in suis diœcesibus prohiberent, ne quisquam Sacerdos in priuata domo celebraret, nisi priùs decentia loci per eos, aut suos vicarios examinata fuerit, dum tamen hoc in iudicum seu notariorum lucrum nó cedat. Prohibere insuper, ne orna-

menta Ecclesiarum alicui extra illas
3 cõmodetur. Deceret insuper. ipsosq; Præsules ad aliorum exemplum nunquàm nisi in Ecclesijs celebrare, aut Missam audire: nam ipsis etiam Episcopis in domibus nullatenus licere celebrare, disponit text. prædictus, in cap. sicut. quod ante dispoſuerat Concilium Laodicense. Can. 8. in hæc verba, videlicet, non oportet in domibus oblationes ab Episcopis siue presbyteris fieri.

A *Consecratis locis.* Est æquidẽ animæ nostræ natura rationalis insita, à cuius lumine ea quę facienda, quę ve sequenda sunt, doceamur: & vt singulari notione discamus ea quæ ad diuini numinis cultum, & sacrificium pertinent: nam vt Regius Vates præclare cecinit, Psalm. 4. *Signatum est super nos lumen vultus tui Domine.* Omnibus namq; innatum est esse Deum, vt scribit Cicero. 2. de natura deorum. Nec vlla gẽs tam immansueta, tam ferrea vnquàm fuit, quæ Deum esse neget, licet qualem habere deceat ignoret, teste eodẽ Cicerone, lib. 1. de legibus iuris naturę, quippe est ergo Deum religio, vt in l. veluti. ff. de iusti. & iur. Et Dei cultus à natura inductus est, quamuis colendi modus à lege institutus sit, autor est Aristot. 5. Ethico. Et ea ratione primum firmissimè credẽdum est, Deum esse eumque omnipotentem, bonorum largitorem, malorum auersorem, & sacrificia ab hominibus, quamuis diuerso modo, tamen aliquo omni sæculo exhibita fuisse dubitandũ non erit. Vide late Vbaldensem tomo. 5. de Sacramẽtalibus. tit. 4. cap. 26. & latiùs tit. 17. c. 143. Domi. Soto in. 4. senten. distin. 13. quęst. 2. art. 3. Quibus in locis multa doctè ac piè circa locum istum aduersus Luterum & VVitclef, & impiorum hæreticorum dogmata scribunt. Est etiam religio & Catholica veritas credere, destinandum esse locum, in quo Deum optimum Maximum sacrificijs & orationibus propitium nobis faciamus. Semper quidem mortalium animis insitum fuit, Deum in certis locis colendum esse, vt saepissimæ religiones id credidérint. Quamobrem pro diuinarum rerum veneratione operę precium semper fuit, vt essent qui eas curarẽt, qui templa construerent, & sacrificia ex regula facerent, vt scribit Aristot. 6. Poli. cap. fin. &. 3. Poli. cap. 10. Sed vt Ethicos taceamus, Sacra historia tradit ante legem scriptam, in lege naturę iustos viros, altaria quibus Deo sacrificarent dedicasse: vt Geneseos 8. legitur de Noe, &. 13. de Abram, &. 28. de Iacob: qui cùm à somno, quo visionem viderat, euigilans cognouisset verè Dominum esse in eo loco, lapidem in titulum erexit. Vnde Deutero. 12. sic sancitum est. *Caue ne offeras holocausta tua in omni loco, quem videris, sed in eo quem elegerit Dominus in vna tribuum tuarum offerẽs hostias.* Nec in peregrinatione deserti, voluit Dominus populum sacrificia, nisi in tabernaculo facere: vt legitur Exodi cap. 26. & vlta innumera Iuris Pontificij decreta, quibus hæc veritas probatur, quorum aliqua autor hic allegat. Idem fuit diffinitũ in Sacro Concilio Tridentino, sessio. 22. in decreto de obseruandis & euitandis in celebratione Missæ. Vnde post doctum Concilium, nec Summus Pontifex facultatem concedit celebrandi, extra locum sacrũ etiam, Episcopis in vrbe morantibus, sed tantũ Cardinalibus: vt testatur Mar. Nauar. in manua. confess. capit. 25. num.

Decretũ Cardi. qui præsũt Conci. Trid. interpretationi.

num.86.licet singulari beneficio sibi datam fuisse dicat. Casu verò quo detur facultas celebrandi rem Sacram in aliquo oratorio seu Ecclesia de nouo ædificata concedenda est cũ clausula saluo iure & sine præiudicio parochialis Ecclesiæ, vt à Sacra Cardinalium congregatione statutum est: nec semel data sine causa reuocari debet. Ita peculiari decreto dictæ Sacræ congregationis diffinitum vidi.

B *Contamimet.* Adde glo. not. dictam opinionem tenentem in cap. vni. de consecrati. Ecclesiæ vel altar. libro. 6. quam sequitur Specul. lib. rationa. diuin. offic, tit. de dedica. Ecclesiæ. Ioan. à Selua in tracta. de benefici. 1. par. q. 5. requisi. 7. quam esse communem testatur D. Epis. Couar. in. 4. decretal. 2. par. cap. 7. §. 2. num. 3. Aug. in sum. in verbo, consecratio. 2. q. 7. Et grauissimus & maturi iudicij vir Gregor. Lup. qui in glossandis, elimandisque Partitarum legibus, singularis & incredibilis eruditionis amplissimum testimonium præstitit, quem certo scio, proximum venturũ sæculum apud nos Hispanos Bar. non inferiorem iudicauit. Is, inquã, in. l. 20. tit. 10. par. 1. in verbo, *Fornicio.* Quamuis glos. in cap. in Ecclesijs. de consecratio. dis. 1. teneat Ecclesiam minimè pollui, ex cõiugali concubitu. Quam sequitur Henri. in. c. fi. de consecrat. Ecclesiæ vel alta. Mar. Nauar. in manu. confess. c. 27. num. 252. Domi. Soto in. 4. sent. dist. 13. q. 2. artic. 3. Alphonsus à Castro Zamorensis subtilis & acuti ingenij, & verbi. Domini orator celeberrimus, lib. 1. de potest. legis. pœna. c. 7. docum. 2. idem disponit Regia. l. 20. tit. 10. par. 1. Quæ opinio procẽdere potest, quando coniuges longo tempore in Ecclesia habitarent. Ita censet Syluest. in summa, in verbo, Consecratio. 2. q. 5. & in verbo, debitum. quæst. 3. D. Couar. & Greg. in locis nouissimè allegatis.

Greg. Lup.

Non tamen coniuges à mortali crimine excusarentur, si carnale commertium haberent in loco Sacro: siue cõsecrato vel benedicto, siue eam haberent, vt voluntate fruantur, siue vt fornicationem euitẽt, siue multo, siue paruo tempore in Ecclesia ilterint. Ita Palud. in. 4. distinct. 32. quæst. 2. artic. 3. Antonin. in. 3. parte, tit. 1. cap. 20. §. 2. Cardi. à Turrecrema. in. §. sed cùm naturale. arg. 4. distinctione. 5. Mart. n. Nauarr. in manuali confessor. cap. 16. num. 33. Caietan. in summa, in verbo, matrimonialis vsus peccata. §. 6. Licet contrarium tenuerit Ang. in summa, in verbo, debitum. §. 32. & alij per eum relati. & Cast. dict. docum. 2.

C *Commodentur.* Adde quod iam hodie in hoc amplissimo Toletano Archiepiscopatu, nouissimo Sinodali decreto prohibitum est, ne ornamenta & alia Ecclesiarum bona, ad earum decorem & ornatum necessaria, alicui commodentur: nisi tantum alteri Ecclesiæ annexæ. Clericus verò Economus vel Sacrista, illius constitutionis transgressores, pœna duorũ aureorũ sunt multandi. Ita sancitum fuit lib. 3. dictarum consti. sub tit. de rebus Ecclesię non alienan. c. 4. Antiquius sanè seuerior pœna infligebatur. Nã in Concil. Tolet. sub Flauio Egica Rege celebrato, anno eiusdem regni. 7. Idibus Nouemb. Aera, 732. c. 4. decretum fuit, eum qui vasa Sacra, aut ornamenta Ecclesiæ in vsum proprium prophanauerit, honoris proprij ordinem amittere, & Sacrę cõmunionis perceptione perpetuo (nisi in mortis articulo) priuatum remanere: nec non dictorum bonorum restitutioni esse obnoxium.

Missamque pro requie defunctorũ promulgatã, pro viuis celebrarũt hominibus, vt illi mortis incurrerent periculum.

CAPVT, XL.

1 *Sacerdos, qui hoc crimen commiserit à proprio ordine depositus, in perpetuum exilium mittitur.*

1 POena huius criminis est, vt talia perpetrãtes a proprio ordinis gradu deponantur, & exilij perpetui a ergastulo relegentur,[a] vt cautum est in Cõcilio Toletano, quod refertur in cap. Quicunque sacerdotum. 26. q. 5. de quo tex. meminit Hostien. in cap. fin. de sortile: & ibi Ioann. de Ana. in fin. meminit etiam Paul. Grilan. in tract. de sortilegijs, in 14. q. & in 17. & habetur ille tractatus & alij sui in 4. vol. tractatuum huius nouæ impressionis, in qua fuerunt redacti plures tractatus ad volumina decem. & quia Gratianus refert breuiter verba illius Concilij Toletani: Si quis cupiat illud originaliter legere, inueniet in synodo. 17. Toletana celebrata Aera. 732. in cap. 6. sub rubri. de his, qui missam defunctorũ audent pro viuis maleuolè celebrare. Quæ synodus hucusque non est impressa.[b]

b

A *Relegentur.* Vide doctissimum, & nostra ætate celeberrimum iureconsultum Iacob. Menoch. in lib. illo variæ & indefessæ lectionis, de arbi. iudi. quæstio. lib. inquam. 2. cent. 4. casu. 388. nu. 15.

Non est impressa. Adde quod de- B
cretum dicti Toletani Concilij nouissimè refert Frater Bartholomæus Carrança de Miranda Archiepiscopus Toletanus in epitome conciliorum Concil. Toleta. 17. cap. 5. cuius verba hæc sunt. *Qui fallaci voto missam pro requie defunctorum promulgatam, pro viuis studeat celebrare hominibus, non ad aliud nisi vt is qui pro quo offertur sacrificium ipsius Sacrosancti libaminis interuentu mortis ac perditionis incurrat periculum, tam ipse Sacerdos qui celebrauerit, modo dicto, quam ille, qui ad talia peragenda incitauerit exilij perpetui eregastulo relegetur, & (nisi mortis articulo) Sacræ communionis perceptio denegetur, & Sacerdos insuper à propri deponatur ordinis gradu.* Hactenus concilium.

Eucharistiam ob ebrietatem ac voracitatẽ euomuerunt.

CAPVT. XLI.

1 *Sacerdos, qui delictum hoc commiserit, quadraginta diebus debet pœnitere.*

2 *Species Sacramentales quamdiu in suo vero esse remanent, sub eis cõsistit inseparabiliter corpus Christi.*

3 *Si Sacramenti species, quæ discerni possunt euomitæ fuerint, quid faciendum est.*

1 CLerici vel Monachi, seu Diaconi, presbyteri, quibus tale contigerit. 70. diebus debent pœnitere,[a] vt a in cap. si quis per ebrietatem. de conse. distinct. 2. vbi vide Card. de Turrecrem.

recrem. qui dicit, quod considerata causa vomitus, quę ponitur in text. scilicet, ebrietate, & voracitate, & circunstantijs, non videtur quod pœna taxata excedat, & ideò securè iniungenda est. Cùm autem text. non aperiat qualitatem pœnitentiæ, quæ debet fieri in illis diebus, videtur relicta
2 arbitrio iudicis. Ratio huius pœnæ est, quia secundùm veriorem & securiorem opinionem quamdiu species Sacramentales remanent in suo vero esse, sub eis consistit inseparabiliter corpus Christi, & sic si prædictæ species ejiciuntur per vomitum, ipsum corpus similiter ejicitur: quem sequitur Card. vbi suprà, quem etiam vide
3 in. §. fina. dicentem quod tunc si species euomitæ discerni possunt, & sunt sumptibiles, debent exsiccari & sumi per se: si potest fieri, vel cum vino, vel alio licore. Si nō sunt sumptibiles, tunc reponantur in aliquo honesto loco iuxta altare. Si species nō possunt discerni, præsumuntur digestæ, nisi statim sint euomitæ, quo casu reponuntur in aliquo honesto loco, De quo etiam vi. per Sylvest. in summa verbo, Eucharistia. lo. 2. §. Nono quæritur. versic. Quartum.

A Pœnitere. Nota quod Episcopus, cui hoc contingerit, nonaginta diebus pœnitere tenetur, si autem infirmitatis causa euenerit, septem diebus tantum: vt in ca. si quis per ebrietatem. hic allegato, de quo vide Hostien. in sum. in tit. de custodia Eucharist. §. quę pœna n. 4. Steph. Auf. in addi. ad Capel. Tolosa. q. 218.

Ac ob negligentiā ipsorum aliquid sanguinis stillauit in terra, & in altari.

CAPVT, XLII.

1 *Pœna huius criminis quæ sit.*

POEna huius excessus ponitur in cap. si per negligentiam. de cōs. dist. 2. per hæc verba: Si per negligentiam aliquid de sanguine stillauerit in terram lingua lambatur, tabula radatur, si non fuerit tabula, vt non conculcetur, locus, conradetur, & igne consumetur, & cinis intra altare condatur, & Sacerdos .40. diebus pœniteat: si super altare stillauerit calix, forbeat minister stillam, & tribus diebus pœniteat: Si super linteum altaris, & ad aliud stilla peruenerit, quatuor diebus pœniteat, si vsque ad tertium. 9. diebus, si vsque ad quartum 20. diebus pœniteat, & linteamina, quæ tetigerit stilla tribus vicibus minister abluat calice suppositō, & aqua ablutionis sumatur, & iuxta altare recondatur. Quæ pœna cùm sit canonis antiqui, & quæ magis videtur pœnitentiæ foro, quam iudiciali prouidere, si casus occurrerit, & in iudicium deducatur, tunc iudex attenta facti qualitate, & astantis populi notitia vel scandalo, & Sacerdotis culpa vel negligentia pœnam moderabitur vel augebitur, prout æquius sibi visum fuerit. 1

AD de circa huius capitis ma A teriam Capel. Tolosa. & ibi Stepha. Auf. in addi. decis. 218. incip. Item fuit quæsitum qua pœna.

Aliquotiens insuper celebrando corpus & sanguinē Domini nō percipiebant.

1. *Sacer-*

1 *Sacerdos, qui crimen hoc commiserit, qua pœna puniendus est.*

1 HOC enim licet temporibus nostris rarò accidat, quia semper qui celebrat saltem publicè, sumit corpus & sanguinem Domini, Concilio tamen Toletano.12. quod habetur de conse. distin.2. cap. relatum. cautum est, quod quicunque Sacerdos diuino altari sacrificium oblaturus accesserit, & se à communione suspenderit, ab ipsa, qua se indecenter priuauit gratia communionis, anno vno repulsum se nouerit.

Super rebus aptis ad faciendũ sortilegia, & ad illũ effectum vnã vel plures Missas sciẽter celebrarunt, adhibitis nefarijs precibus & verbis superstitiosis.

CAPVT, XLIII.

1 *Sacerdos, qui hoc immane scelus cõmiserit est deponendus.*

2 *Pœna huius sceleris, aliquando iudicis arbitrio est infligenda.*

1 QVam graue sit rebus sacris vti ad committenda scelera, nemo non nouit: & si hoc in quocunque grauiter puniendum est, quantò magis id faciendum erit, si talia perpetrans, cultus ac ministerio sacrarum rerum est ordinatus? Vnde Sacerdos, qui in hoc deliquerit, deponi debet ex sententia Pauli Grillan. in tracta. de sortilegijs, quod est volum.5. tracta. diuersor. doct. in quæst. 14. qui etiã describit aliquas res, super quibus solent prædictæ Missæ celebrari ad dictum effectum, mouetur per text. in cap. si quis Episcopus. 26. quæst. 5. qui hoc non probat, quia nihil de hoc delicto dicit, nec imponit pœnã depositionis. Mouetur etiam argumento tex. in capit. Quicunque, eadem cau. & quæst. qui leuius crimen graui pœna castigat. Et dicit tandem 2
quod quidem dixerunt esse pœnam arbitriam: quod dicit tolerari posse, quando factum non esset valde turpe, vel persona Sacerdotis simplex. Et vide Abb. in cap. quidem. ad finẽ. De celebra. Missar. vbi dicit quòd Sacerdos Missam celebrãs, vt Deus perdat aliquem, licet conficiat, debet hoc comperto deponi: quia abutitur tanto Sacramento: Superstitiosum autem clericum deponendum, & in monasterio detrudendum dicit Sylvest. post Hostien. in locis per eum relatis in sua summa, in verbo, Superstitio. §. Vndecimo quæritur.

ANNOTATIO.

ADde Paul. Grillan. vltra locum, quem hic autor allegat in tract. de sortileg. q. 16. & 17. Iacob. Menoch. de arbit. iud. quæst. lib. 2. cent. 4. casu 388. num. 14.

In custodia Eucharistiæ desides.

CAPVT. XLIIII.

1 *Clericus istius criminis properator, qua sit pœna animaduertendus.*

2 *Sacramentum Eucharistiæ summa decentia custodiendum est.*

Huius

1 HVius desidiæ pœna ex dis positione concilij Arelaten. de quo in cap. Qui bene. de consec. distinct. 2. talis est, quod qui bene non custodierit sacrificium, & mus, vel aliquod aliud animal illud comederit, quadraginta diebus pœniteat. Qui autem perdiderit illud in Ecclesia, aut pars eius ceciderit, & non inuenta fuerit, triginta diebus pœniteat. Nouissime autem taliter delinquentes ab officio tribus mensibus suspenduntur, vt c. 1. de cust. eucharist. Grauiori pœna puniendi, si aliquod nefandum inde contigerit, quæ videtur relicta iudicis arbitrio, argumento text. in capi. 2 de caus. de offici. deleg. Quali autem decentia seruari debeat eucharistia, bene ordinauit Honorius. 3. in cap. sane. de celebra. Missa. sub talibus & notandis verbis: Ne propter incuriã Sacerdotum diuina indignatio grauius exardescat, distincte præcipiendo: Mandamus quatenus à Sacerdotibus Eucharistia in loco singulari, mundo, & signato semper honorifice collocata, deuotè ac fideliter conseruetur.

ANNOTATIO.

VIde Circa huius capitis argumentum Capellam Tolosanam, decisio. 218. vbi Auf. in addi. & vide in hoc Archiepiscopo Toleta. capit. 1. sub tit. de custod. eucharist. lib. 3. Sinod. constituti.

Illud verò notabis, quod propter negligentiam in sacrificijs admissam vindictam Dei Optimi Maximi proximã esse exempla Nadabi. & Abiu. fidem faciunt, vt habetur Leui. c. 10. cum alijs. 1. Reg. cap. 2. 3. & 4. Atq; Herodotus lib. 2. piaculũ fuisse apud Aegyptios: tradit immolasse hostiã non notam à Sacerdote, qui priusquàm immolaret explorabat diligentissimè an munda esset: deinde allegato Canauo cornibus applicataq; terra sigillari annulo impressa mundam esse notabat:

Hinc procedit parochium, cuius desidia vel negligentia infirmus absque Sacramentali confessione, & Sacra communione moritur à suo officio remouendum esse, cùm reus sit animæ illius, vt dicit glos. in cap. officium. in verbo, sine confessione. de offic. Archipresbyt. pro qua mirè cõducit. text. in cap. presbyter. 26. q. 6. Idem esset asseuerandum de alio quocunque Sacerdote qui puerum in necessitate noluerit baptizare: nam si absque Baptismi Sacramento decedat Sacerdos huius criminis reus deponitur. cap. quicunque. de consecr. dist. 4. Ego quidem semper vidi pro his criminibus. suspensionis pœna cum reclusione ad tempus imponi.

Pœna Parochi, cuius negligentia, infirmus sine receptis Sacramẽtis decessit.

Missamque Sacram inceptam reliquerunt.

CAPVT, XLV. QVOD nouè æditum est.

1 *Clericus qui Missæ sacrificium ceptũ relinquit, qua pœna puniatur.*
2 *Clericus qui rem Sacram ceptam relinquit, grauissimè peccat.*
3 *Causæ aliquæ traduntur, quibus excusatur clericus qui Missam sacram non perfecit.*
4 *Clericus qui rem Sacram propter impedimentum non perfecit, impedimento cessante potest finire.*

CLericus qui absque rationabili & vrgentissima causa Sacram Missam inceptã relinquit, à Sacro corpore & san- 1

& sanguine Domini nostri suspensus est: iuxta Macarij Summi Pontificis decretum, in capit. nullus. de cõsecrat. distin. 1. cuius text. autoritate Archid. in cap. nullus. 7. q. 1. scribit eum minoris excõmunicationis sententiam incurrere. Imò sunt qui putant, eum maioris excommunicationis sententiam incurrere: quibus suffragari videtur Toletanum Concil. in dict. cap. nihil. quo sancitum est, quòd huiusmodi desertor, excommunicationis sententiam obtinebit. Sed verius est in nullam excommunicationem incidere, non maiorem, quia nullibi cautum reperitur, iuxta glos. sing. in capit. fin. de iure patro. Nec verba Concilij Toletani aliquid vrgent, ibi, *Sententiam excommunicationis obtinebit*. Quia sunt verba futuri temporis, quæ non inducunt pœnã ipso iure impositam, nisi alia verba id significantia interungãtur. glo. not. in reg. in pœnis. de regul. iuris. lib. 6. glo. Bar. & Bal. in l. iubemus nulli. C. de Sacrosan. Eccles. glo. in l. 1. C. ne liceat potentior. cùm prope infinitis allegatis ab Andr. Tiraquel. in elegãtissima illa relectione. l. si vnquam. in verbo, *Reuertantur*. nume. 39. C. de reuocand. donation. Non minorem, quia illud Macharij responsum quòd ansam prębuit Archidia. vt hoc asseueraret, nullam de excommunicatione mentionem facit, sed tantum de suspensione à corpore & sanguine Domini. Ita nouissimè tenet Marti. Nauar. in Miscelaneis de oratione Miscela. 42.

2 Peccat sanè grauissimè clericus, qui inceptam Missam non perficit. Tum quia iure prohibitum est, vt dixi, tum etiam quia prestat ansam audientium distractioni, vt in suscepta deuotione frigescant, quod ipsum dicendum censeo, de omnibus alijs horis canonicis, vt insinuat dictũ Concilium Toletanum in dict. cap. nihil. quatenus loquitur, de omni officio, in quo Domino psallitur, vt ponderat egregius Nauar. in tracta. de oratione. c. 16. num. 45.

Si tamen legitima interfuerit causa 3
permissum est diuina munera incepta relinquere: vt tenet S. Thom. in. 3. part. quæst. 53. arti. 6. Paludan. in. 4. distin. 11. quæstio. 1. conclus. 2. Iusta causa ita iudicanda est, quæ prouenit ex impotentia facti: quia clericus qui Missam incepit, repentino morbo afficitur, ita vt eam perficere non possit. Alia est iuris impotentia, quia forte ea incepta meminit comediſſe, vel quod erat suspensus, vel excõmunicatus, irregularis, vel in peccato mortali. Ita tenet Diuus Thom. in dict. 3. par. q. 58. arti. 6. ad secundũ. Quam doctrinam communiter receptam esse asseuerat Martin. Nauar. in dict. capit. 16. num. 57. Ex quorum tamen sententia liceret, cui hoc contingerit, condigna facta pœnitentia, Sacram rem finire, etiam si ante consecrationem illius memoriæ hoc superueniat. Si alias scandalum oriretur quidquid reclamet Palud. in 4. sent. dist. 11. quæst. 2. col. 2. Si tamẽ absque vllo scandalo posset à Sacra re incepta desistere, id omninò facere tenetur, in tribus casibus suprà enumeratis, nempe comestionis, irregularitatis, vel excommunicationis, sed in quarto si meminit se in mortali peccato esse constitutum, perficere potest, modò cõdignè pœniteat. Sed illud memoria dignissimum est, clericum Missam dictis tribus casibus finiendo non affici irregularitate. Ita tenet Ang. in summa, in verbo, Eucharistia. 2. §. 2. & sequen. Sylues. in eodem verbo. q. 7. col. fin. Quam opinionẽ amplectitur Nauar. in. d. c. 16.

dicens

dices eam iuſtiorem eſſe licet ab ea recedat Palud.in.4.diſt.11.quæſt.1. col.2. Ego verò in animæ iudicio libenter Ange.Sylueſt.& Nauar.opinionem quæ ſumma nititur æquitate ſequor,ſed in ſteriori foro clericũ iſtum à iuris Pontificij pœnis immunem nõ iudicarem. Tertia cauſa erit ingreſſus excommunicati & denuntiati,qui pertinaci impioque animo ab Eccleſia exire nolit, ſi antequàm Sacrum Canon incipiatur id contingat Miſſa inceptà relinqui poteſt, vt in Clem.grauis,iuncta glo.de ſenten.excommun. Si verò canone incepto eueniat finienda eſt, ex dictæ gloſſæ ſententia,quæ communis eſt, teſte Nauarro in.d.cap. 16. qui ſingulariter eam declarat, vt procedat, quando peruentum eſt ad verba conſecratoria: nã ſi canone incepto ante quam ad dicta verba fuerit peruentum,medio illo tempore, excommunicatus denuntiatus Eccleſiam fuerit ingreſſus, nolitque recedere Miſſa finienda non eſt. Quarta cauſa erit, ſi incepta Miſſa, interdictum ſuperueniat ſpeciale,vel huiuſmodi ceſſatio,vt neque valuis apertis, vel clauſis celebrari poſsit, vel interdictum generale,& non permitteretur valuæ occludi: in his ſanè caſibus Miſſa finienda non eſt: intelligendo tamen, vt ſupra ſcripſimus, an deuentũ fuerit ad verba conſecratoria vel ne.

4 Nec illud eſt omittendum, quod ſicut iuſta ſubſiſtẽte cauſa diuina ſolennia finienda non ſunt,fortiori ratione:tali interueniente legitima cauſa,qui Miſſam inchoauit,poteſt itera to eam inchoare, licitum nempe eſt, imò laudabile in eis verbum Domini eadem oratione repetere,vt Sacris Euangelijs paſsim legimus. Ioann.6. ibi, *Amen amen dico vobis*.Et in Pſalmis, *Fiat fiat*. vt habetur Pſam.40.& 105.& apud Diuum Paul.ad Roma. 8.& ad Gala.4. Et iuſta cauſa ea iudicabitur,ſi magnus Princeps magna comitatus familia Eccleſiam ingrediatur,eo tempore quo veriſimile nõ ſit, quod aliam Miſſam audire poſsit.Ita ſe piè feciſſe fatetur Mart.Nauarr.cùm iam ad Epiſtolam Miſſam celebrando peruenisſet, regreſſumq; fuiſſe ad introitum(is inquam)in.d. cap.16.num.56.qui etiam legendus eſt in dictis Miſcelaneis de oratione Miſcelan.43. numero.219. quõ loco ſcribit hoc licere, etiam dicta Epiſtola,& aliquando Sacro Euangelio,cenſetque eſſe iuſtam hoc faciendi cauſam, ſi multi ſuperuenerit operarij, ſolicitatores, & cauſarum actores,quibus rogantibus, vt Sacerdos Miſſam denuò inchoaret,poſſet morem gerere, ne operarum ſuarum iacturam facerent,vel illorum deuotio alterius Miſſæ tarditate frigeſcere. At cùm hodie tanta ſit Sacerdotũ copia rariſsimè hoc eueniet.Et vt liberè dicam quòd ſentio,caſus iſte vltimo loco adductus ab egregio Nauarro mihi nullo modo placet,imputandũ quidè eſt his hominibus, qui ſuis ſæcularibus negotijs inuoluti, congruo tẽpore ad ſacrã rem audiendam minimè acceſſerit. Nec iuſtum, nec decẽs eſt,diuina munera ita pertractari,vt iſtorum voluntate repetãtur, inde ſanè ſcandalum generaretur,& qui à principio his audiendis interfuerũt,moleſtè feret.Et ideò clericus qui in hoc delinquerit,pro modo culpæ arbitraria pœna ab ordinario erit plectendus.

Mart. Naua. opinio confutatur.

Horis prohibitis celebrare ſunt auſi.

CAPVT, XLVI. QVOD nouè æditum eſt.

Cleri-

1 *Clericus qui horis prohibitis celebrauit quæ pœna plectendus sit.*

2 *Clericus qui noctu celebrat, à peccato non excusatur.*

3 *Episcopus an possit dicto casu facultatem indulgere.*

4 *Clericus Vtrum possit post meridiem celebrare.*

5 *Priuilegia magnatibus concessa, vt post meridiem res sacra possit eis ministrari, an sit iuri cõmuni consentanea.*

1 SAcri Tridentini Concilij decreto stabilitum est, vt Episcopi (ne impiæ superstitioni detur locus) edictis pœnis quæ impositis caueãt, ne Sacerdotes alijs quam debitis horis celebrent: vt habetur sessione. 22. in decreto de obseruandis & euitandis in celebratione Missæ. Erunt igitur puniendi si in hoc delinquerint, illis pœnis quæ synodalibus constitutionibus, vel edictis fuerint decretæ, & si nullę fuerint statutæ arbitraria pœna, pro modo culpę sunt plectendi, cum iure diffinita non sit. ca. de causis. §. de illis. de offi. delega. l. 1. ff. de iure deliberan.

Vnde post dictum concilium, antiquata est ea consuetudo, quæ in aliquibus locis vigebat, vt longè ante lucem Missa celebraretur, ea ratione, vt operarij famuli & domestici eam audirent, vt operibus suis meliùs postea vacare possent. Similiter ea consuetudo censetur sublata, quæ recepta erat, vt Missæ nuptiarum (præsertim nobilium) eo tempore dicerentur. Caueant igitur clerici, ne prętextu talis consuetudinis, decretum illud transgrediantur, quia à pœnis debitis non excusarentur.

2 Peccat æquidem clericus, qui noctu & ante diem celebrat, vt est commune omnium Doctorum placitum, teste Nauarro in manuali confessor. cap. 25. num. 85. Episcopis autẽ hoc interdictum non est. ex glo. sententia in capit. fin. in verbo, *Indulgemus*. de priuileg. lib. 6. tenet Palud. in. 4. sent. dist. 13. q. 2. conclusione. 2. arti. 2. & licèt nullo iure fulciatur, cũ eam consuetudo receperit amplectẽda est.

Poterit verò clericus, absque alicu 3
ius pœnæ metu ante diem celebrare, si Episcopi vel sui superioris facultas interuenerit, quæ tribuenda est propter necessitatem communicandi infirmum morti proximum, & defectũ eucharistię: vt tenet Archiepiscopus Florenti. in. 3. parte tit. 13. cap. 6. §. 4. quem sequũtur Ang. Syluester & recentiores quos allegat Marti. Nauar. d. cap. 25. qui censet propria autoritate id fieri posse, si superior sit absens. Is sane qui in culpa fuit, nó seruandi sacratissimam eucharistiam in Eccl. sia infirmis ministrandam, grauissimè punitur.

Delinquit etiam Clericus, quo ad 4
huius cap tis punitionem (prout nó nulli arbitrãtur) qui post prætéritam maximam partem horæ sextæ (quæ meridie finitur) celebrare audet, vt scribit Ioan. And. in cap. 1. de celebrat. Missar. cuius opinionem communem esse fatętur Nauar. in tracta. de oratione. cap. 21. num. 31. & in. d. cap. 25. à qua ipse iure optimo recedit, asseuerans non esse prohibitum (scandalo cessante) post meridiem, vsque ad nonam horam celebrare: quia nullo iure nec congrua ratione prohibitum est, imò permissum: si rectè perpendamus, quod sacrificium incruentum à Sacerdote in persona Christi oblatum, idem est quod ea hora ab ipsomet Christo oblatum fuit cruentum, quod quædam Missa fuit, quod ipse sœpissimè fecisse & consuluisse testatur.

Ex

5 Ex quibus colliges, quod ea priuilegia, quæ magnatibus cõcessa sunt, vt eis possit res sacra post meridiem vsque ad nonam horam celebrari, iuri communi esse consona, & id tantum operari, vt aliquorum scandalũ sedetur. Quibus non refragatur Tridentinum Concilium quatenus prohibet, ne Sacerdotes alijs quam debitis horis celebrent, quia intelligendũ est de horis ante lucẽ vel post nonã.

Commẽdatumque sibi infirmum baptizare noluerunt.

CAPVT, LVII.

1 *Clericus qui crimen hoc perpetrauerit, depositionem meretur.*

1 IResbyter qui in prouincia propria, vel alia, vel vbicũque inuentus fuerit, commẽdatum sibi infirmũ baptizare noluerit pro intentione itineris, vel aliqua excusatione, si sine baptismo moritur, deponendus est, ex decreto Martini Papæ, in cap. Quicunque. de conse. distinct. 4.

Beneficia plura possident.

CAPVT, LVIII.

1 *Plura habere beneficia, rationi naturali aduersum esse elegãter ostenditur.*

2 *Pluralitas etiam beneficiorum canonicis sanctionibus obiat.*

3 *Beneficiorum pluralitas multis magnisque sanctorum virorum testimonijs damnatur.*

4 *Habens multa beneficia etiam cum dispensatione sine causa tamẽ concessa in animæ iudicio securus nõ est, & ibi traditur an Papa possit in pluralitate beneficiorum dispensare.*

5 *Plura habens beneficia etiam simplicia, quorum alterum ad commode viuendum sufficiens est, altero priuari potest.*

6 *Recipiens beneficium aliquod, curã habens animarum annexam, si prius tale beneficium habeat, eo ipso iure priuatus est, & si illud habere contendit, alio etiam priuandus est.*

7 *Si duo simul & semel alicui curata beneficia conferantur, tunc datur optio.*

8 *Beneficij secundi acceptatio facta viracundiæ, non facit primum vacare, si incontinenti acceptas pœnituerit.*

9 *Pœna vacationis primi beneficij, sibi non vendicat locum nisi adepta secundi beneficij pacifica possessione.*

10 *Pœna. cap. de multa. per extrauagantem constitutionem incipit execrabilis. Ioann. Vigesimi secundi aucta est.*

1 IHabere plura beneficia [a] in ter crimina referre volui: quia licet in nostris temporibus, non modo non iudicetur criminosum, verumetiam is sapientior habeatur, maioriq; dignus honore qui plura beneficia aggregare, & acquirere sciuerit, hoc pernitiosissimum Christianæ reipublicæ, Ecclesiæque vniuersalis statui, animarumque saluti fore censeo. Idque rationi naturali obuiare, ac sanctis Ecclesiæ constitutionibus, pluriumq; sanctorũ Doctorũ opinionibus cõtradicere. Quid enim rationi naturali aduersum magis, quã quod

vnus & idē homō varia Eccleſiæ ſtipendia in varijs & diſtantibus ſæpè locis, & quibus varia incumbūt onera in ſeipſo ſuſcipiat? Quæ eſt enim humana reſpublica, quæ ſuos iudices, rectores tabelliones, & alios officiarios ſtipendijs in abſentia frui & vagari permittat? Quis in ſua quā tumuis ampla & ditiſsima domo, vni miniſtro abſenti ſalaria plurium miniſtrorum perſoluit, ac ab eo quoſcunque ſuo nomine ſubrogatos admittit? Sola domus Dei Eccleſia ſancta tali inordinatione ſuo priuatur miniſterio, ac debitis fraudātur obſequijs. Vnde veriſsima ſunt beati Bernardi verba in declamatione ſuper Euangelio: Dixit Simon Petrus ad Ieſum. in colum. 51. dum dicit quod ſola bona Domini ex omnibus hodie inueniuntur expoſita. Quid debet Eccleſia Dei plurium nobiliū vanitati, vt patrimonio Ieſu Chriſti dilectiſsimi ſponſi ſui, quod flagellis, alapis, ſanguinis effuſione quæſiuit, eorum alat accipitres, educat canes, ſaginet æquos, nutriat leones ac ſeditioſos homines qui paſſim reipublicam turbent? Quid nempe debere poteſt pluribus alijs ruſticorum filijs, ac ſuis parentibus indoctioribus, à quibus ſolum (Imo vix) aratra & boues in ſucceſsionem habere potuerunt, qui illicitis medijs plura occupant beneficia, vt cum illis amplam ſibi parent ſupellectilem, varios aptent cibos, ac pro pluribus illicitis ſumptibus pecuniam habeant? Quid denique Eccleſia eadem, quantumuis peritiſsimis ac literatiſsimis viris debere iudicabimus, vt beneficiorum congerie ſuæ ambitionis inſatiabilem ſitim extinguere debeat, præcipuè his qui doctrina ſua nunquàm in Eccleſiæ catholicæ profuerunt, nec prodeſſe curant? Dic mihi quicunquē es, quantacunque polleas eruditione, an eo ſolo quod vigilias ſuſtinueris, ſtudio vacaueris, tibi aſtricta eſt Eccleſia Dei, vt te in ſtatu grandi, ac pompa magna ſuſtineat. Vidiſtine aliquando artificem aliquem eo ſolo quod artem didicerit optimè à Reipubli. alimenta ſuſcipere. An ex eo quod arte ſua Reipubli. vtilis eſt. Quid igitur tibi ſuades, eoque ſtudueris licere tibi plura Eccleſiæ beneficia retinere, cum nec vnius eorum onerā ſubeas? Aduerte quæſo, quod literatis viris non plura beneficia, ſed maiora concedi ſanxerunt Canonica iura. Si quando vero vt plura habeant beneficia cum peritis diſpenſare conceditur, ob Eccleſiarum vtilitatem, non eorum, id effici debet. Quid enim poteſt ſtudium tuum Eccleſiæ ſanctæ, ſi id ſolùm operatur, vt plura occupes loca, in quibus plures poſſent eidem deſeruire, qui ſufficienti peritia, & maiori charitate ſeu virtute iniuncta onera ſubirent? Quid prodeſt illi doctrina tua, ſi oues Chriſti tibi commiſſas, imperito mercenario contemni ſalario paſcendas cōmittis. Quis ergo inficiabitur hoc aduerſari naturali rationi, ſi eadem ratione non caret. Quod nempe apertiſsimè comprobant leges antiquæ gentilium, qui ſolo naturali lumine regebantur, in quibus prohibitum erat expreſsè, vt apud eos non eſſet vir duplex, aut multiplex, ſed quod ſinguli ſingula facerent, vt in Socraticis legibus cauebatur. Confirmant hoc etiam notanda verba Iuſtiniani, in l. Nemo C. de aſſeſſo. dum dicit, Neque enim facilè credendum eſt duabus neceſſarijs rebus vnum ſufficere: Quodque id ſanctis obueniet canonicis inſtitutis, aperte

2

moſtra-

mõstratur. Primò quidem contrariũ dispositũ est in. 7. Synodo: vt refert Gratianus in cap. 1. 21. quest. 1. vbi dicitur, Clericus ab instanti tempore nõ connumeretur in duabus Ecclesijs, negociationis enim hoc est & turpis lucri proprium commodum. Statuit etiam hoc sancta vniuersalis Ecclesia, Spiritu sancto congregata in Concilio illo Calcedonen. celeberrimo à sexcentis & triginta Episcopis celebrato. in cap. 10. illius concilij, vbi definitum est non licere clericis in Ecclesijs duarum ciuitatum ordinari. Si quis verò iam translatus est ab alia in aliam Ecclesiã, nihil habeat commune cum priore. Illos vero qui ausi fuerint post ordinationẽ illius vniuersalis synodi agere cõtrarium, statuit sancta synodus cadere à proprio gradu. De qua decisione concilij breuiter meminit Gratianus, non referendo dictæ pœnæ appositionem, in ca. clericum. 21. quæst. 1. Hoc præterea aduersatur disitioni Cõcilij Placentini per Vrbanum Papam celebrati, de quo in cap. Sanctorum. 70. distinct. vbi hęc pluralitas beneficiorũ prohibita est, per hęc verba. *Omnino autem in duabus Ecclesijs aliquem intitulari non liceat.* Hoc etiam improbat Toletanum Concilium, de quo meminit Gratianus in capi. vnio. 10. quæst. 3. in versic. Sed & hoc. per hæc verba, videlicet, Sed & hoc necessarium instituere duximus, vt plures Ecclesiæ vni nequaquam committãtur presbytero, quia solus per totas Ecclesias nec officium valet persoluere, nec rebus earum necessariam curam impendere. Cuius concilij verba originaliter legere desiderans inueniet in Concilio Toletano. 16. celebrato sub principe Flauio Egicano anno. 6. sui regni a sexaginta & vno Episcopis, in capitu. de reparatio. Eccle. præcipuè quia paucula etiam verba & vtilia in hoc proposito transcribere neglexit Gratianus, quod tamen concilij huiusq; non habetur impressum. Celebre etiam illud Lateranense Concilij cui Alex. tertius interfuit, de quo in c. Qua in tantũ, de præb. Præbendarum multitudinẽ Canonibus inimicam, materiam diuolutionis & euagationis inducere, ac certũ periculũ animarum cõtinere expresse attestatur: Prohibuit hoc etiam Alex. secundus, qui disposuit quod nullus presbyter habeat duas Ecclesias, vt in ca. per laicos. 16. q. 7. Vnde dicit Abba. in c. Conquerente. de cler. non resid. in. 3. nota. allegãdo glo. in ca. Dudũ. el. 2. de elect. in verbo intitulatam, quod sine peccato mortali non potest quis habere plura beneficia, quãdo alterum per se sufficit. Et vide etiam Ioan. de Lignano in tractatu de pluralitate beneficiorum, maximè in colum. 2. vbi concludit quod de iure communi vnus non potest habere duos titulos beneficiales Ecclesiasticos extra casus in iure expressos, & adducit optima fundamẽta in proposito. Extant insuper sanctorum ac grauium virorũ commentaria, quibus hanc pluralitatem beneficiorũ dãnant, eamq; animabus periculosissimam esse demonstrant optimis ac vrgentibus rationibus, quas hic tranicribere nolo: patent enim volentibus legere eas in tract. contra pluralitatem beneficiorum, quem edidit singularis vitæ, ac magnæ doctrinæ vir Dio. Cartusi. præ maxime in. 7. arb. postquam ad totũ 11. Posuit etiã aliqua notãda in proposito alter Cart. antiquor Dionys. in lib. suo de vita Christi, in c. 58. de amb & quibusdã alijs defectibus clericorũ. Firmat hoc etiã apertè diuus

3

Dion. Carth.

Bernar. in epiſt. 271. ad Commitem Theobaldum vbi tradit honores & dignitates Eccleſiaſticas deberi dari
4 ijs qui eas digne ac ſecundum Deum adminiſtrare velint & poſſint. Neque licere cuiquam habere plures in pluribus Eccleſijs, niſi diſpenſatione ob magnam vel Eccleſiæ neceſsitatem, vel perſonarum vtilitatem. Et vide in propoſito Beatũ Thomam, in quolibe. 11. in arti c. 15. 10. Maioris in. 4. diſtinct. 24. in quæſt. 6. & 7. vbi inter alia concludit quod tenens plura beneficia cum diſpenſatione, in qua non eſt rationabilis cauſa diſpenſandi, non eſt in ſtatu ſalutis. Et vide Felin. in cap. 1. nume. 30. de conſtit. vbi dicit, „ quod licet Papa habeat poteſtatem diſpenſandi in omnibus ſtatutis Eccleſiæ, ſola voluntate tamẽ illud intelligitur, niſi lex poſitiua habeat in ſe quandam rationem diuinam vel naturalem, vt eſt lex prohibens pluralitatem beneficiorum, illic Abb. & alios. Scripſit etiam aliqua Gabriel in expoſitione canonis, in lectione. 28. in duabus vltim. col. vbi etiam oſtendit quomodo diſpenſatio Papæ in hoc non ſuf
b fragetur, [b] niſi fiat ob neceſsitatem, vel vtilitatem Eccleſiæ. Et vltra opiniones grauium & ſingularium Doctorum in iſta materia miraculaquẽdam referuntur per ſupradictos Doctores Cartuſien. per quæ periculum habentium plura beneficia dignoſcitur, quæ quidem à Chriſtiano viro contemnenda non ſunt. Nec enim æterna ſalus propter delicatiorẽ victum, & ornatiorem veſtitum, ſeu ampliorem familiam, in dubio ponenda eſt, eſſetque conſentaneum, vt ſicut patimur ob ſolam opinionẽ eorum qui medicinam ſcripſerunt, ſanguinem minui, pluraque alia nobis inſipida & ſatis faſtidioſa propinari, ne ſalus corporis periclitetur (cum ſæpius eueniat ipſis medicis ſcriptoribus, aut alijs viuis qui ipſorum opinionem in nobis experiuntur, errãtibus, non ſolũ nõ liberari à morbo, ſed eadẽ phlebotomia, qua ſanari credebant, mori ac periclitari infirmos) ſic ſequẽdo opinionẽ ſanctorum vel inſigniũ doctorũ ob ſalutem animæ pecuniam minui, aliquaq; & ſi corpori moleſta, tolerare. Cum ex hoc nullã nobis corpori nec animę timeri poſsit periculũ, ſed animæ poſt obitũ, & corpori poſt reſurrectionem certior & ſecurior ſalus ęterna promittatur. Relicta igitur animæ pœna ſupremo illi mortuorũ ac viuorum iudici, qui ſolus intelligit delicta cunctorũ: prima pœnarũ quę ſe offert in huius ſæculi contentioſo foro eſt, quod habens plura beneficia, quamuis ſimplicia, [c] quorũ alterum ſufficit per ſe ad vitæ beneficiati, 5
poteſt legitimè altero priuari. Hoc probat tex. in c. Cõquerente. de cle. nõ reſi. ſecundũ Abb. ibi, in. 3. no. quod dicit valde notabile, & nũquam obliuioni tradendũ, & dicit eſſe caſum ſolennẽ priuandi aliquem beneficio ſuo, licet velit in eo reſidere. Iuſtiſſima quidem eſt pœna iſta licet his tẽporibus infœlicibus inuſitata, non quia vires amiſerit, ſed ex negligentia aut auaritia ſuperiorũ, quorũ aliqui in Sacrorũ Canonũ executione torpeſcunt, reliqui verò cũ plures Eccleſias Epiſcopales ſimul aliquando, aut cùm vna Epiſcopali plura alia beneficia retineant, ſuique officiales, aut habeant aut ambiãt plures dignitates ſiue beneficia, auaritia cęci aliorum cupidinem (& ſi Eccleſijs, clero ac diuino cultui pernitioſam) refrenare non ſatagunt. Secunda eſt, 6
cuæ in Concilio generali ſtatuta fuit, vt habetur in cap. de multa, de

præb.

præb. cuius verba sunt: Quicunque receperit aliquod beneficium curam habens animarum annexam, si priùs tale beneficium habebat, eo sit ipso iu
d re priuatus:[d] & si fortè illud retinere contenderit, etiam alio spolietur: is quoque ad quem prioris spectat donatio, illud post receptionem alterius liberè conferat, cui meritò viderit conferendum. Et vlterius decernit text. idem esse obseruandum in personalibus. Fuit etiam extensa pœna ista per iura Sexti & Clemen tin. primò ad regulares dignitates, vt in capitulo, Cum singula, de præb. libro. 6. Secundò ad prioratus, vt in Clementin. 1. de supplenda negligpræla. Tertiò ad vicarias perpetuas Ecclesiarum parochialium, vt in Cle-
7 men. vnic. de offic. vicar. Aduerte tamen quod si alicui conferantur duo curata simul & semel, tunc datur sibi optio secundum Abb. ibi, colum. 3. versic. In ea glo. licet alij secundum eum tenuerint, quod non valet collatio. Quando verò aliquis calore ira-
8 cundiæ reciperet secundum beneficium curatum, non vacaret primũ, si incontinenti pœnituit eum, secundum eundem, ibi. dict. col. 3. versic.
9 Extra casum. Pœna verò ista vacationis primi beneficij, non vendicat sibi locum, nisi post habitam possessionem pacificam secundi beneficij, ita credit Abb. indistinctè, vbi sup.
10 colum. 4. ver. in ea glo. Sed hęc quidem pœna, de qua in. d. c. de multa, nouissimè & singulari zelo adaucta est per Ioann. 22. in sua extrauagãti
e execrabilis:[e] quæ sub titul. de præb. collocata est, in. §. qui verò. vbi cauetur, quod qui receperint deinceps dignitatem, vel personatum, seu officium, aut aliud beneficium animarum curam habens annexam, si antea habebat aliud simile beneficiũ si illud primum quo noscitur esse priuatus ipso iure, postquam habuerit possessionem secundi, vel per eum steterit quominus habeat omni fraude & dolo cessantibus, non dimiserit in manibus ordinarij absque more, dispendio, verbo & facto sine fraude, & sub publico testimonio, ipso iure & ex tunc est priuatus dicto secundo beneficio, quod recepit, & quod durius est, reputatur inhabilis ad sacros ordines suscipiẽdos & ad habendum quodcunq; beneficiũ Ecclesiasticum, quas duas pœnas inhabilitatis ad ordines sacros & beneficium incurrit etiã ipso facto: vt voluit ibi glos. Zenze. in verbo ipso iure. in fin. verbis. Et vide quatuor requisita vt procedant pœnæ dictorum iurium, videlicet c. De multa. & extrauagãtis execrabilis, per Staphileum in tract. de gratijs expectãtiuis in tit. de qualitate & statu benefici. in. §. quarto requiritur. vlq; ad. §. 4. & vltim. & habes nunc illum tractatum in tomo quarto sexdecim voluminum impressorum Venetijs.

Plura beneficia. Adde quod cum huius capitis argumentum latius pateat quã vt breuibus possim illud concludere, satis erit si legentibus veluti manibus dixerim, ea loca, in quibus pingui minerua tractatum reperient. Legant igitur Ioan. de Lign. in tractat. de pluralit. benefi. numero primo. Curi. in eodem tractat. per totum. Ioann. Nicol. Simon. in ipso met tractatu, numero primo, vsque ad numer. 22. Lamb. in tractat. iuris patrona. 1. part. 2. libr. 7. quæst. pri. articulo quinto. Paul. Parisi. in cap. cum Ecclesiastica. nume. 5. de excess. prælato. August. quæst. suis. q. 8. numer. 1. Aluar. Pelagi. de planctu A

Ecclesiæ, artic. 9. in fine Domi. Soto lib. 3. de iusti. & iure. q. 6. articulo. 3. Petrum Rebu. in pract. benefi. ti. de dispensati. ad plura beneficia, pagin. 366. vbi decem rationes congessit, propter quas prohibita est beneficiorum pluralitas. Et vide egregiam. l. 3. titulo. 16. par. 1. vbi latè Gregori. in verbo, *Otro*. & nouissimè concil. Trident. sess. 7. cap. 4. & sess. 24. c. 7.

B *Non suffragetur*. Vide latissimè Domi. Soto, & Petrum Rebuff. in locis nouissimè allegatis & Martin. Nauar. in manu. confess. cap. 25. nume. 129. & in tract. de oratione. cap. 22. num. 75.

C *Quamuis simplicia*. Adde glo. sing. in capit. dudum. in. 2. de elect. quæ scribit etiam simplicium beneficiorũ pluralitatem esse prohibitam, quam Abb. & Scribentes ibi sequuntur, & communem esse fatetur Martin. Nauar. in manu. confessor. cap. 25. nu. 125. & probatur in cap. conquerẽte. de cleri. non residen. tradit. S. Tho. quodlibet. 8. artic. 19. & quodlib. 9. artic. 19. quæ opinio canonizata est hodie in Concil. Trident. sess. 24. c. 17. de reform. Et Cardinalium Sacræ cõgregationis fulcita testimonio his verbis asseuerantes. *Plura beneficia nõ possunt obtineri, licet sint simplicia sine dispensatione Papæ*. Circa quod admonendi sunt impetrantes, qui aduersus Sacrorum Canonum instituta plura beneficia etiam simplicia cõsequi affectant, non æquidem securi sunt, etiã si in supplicationibus suis Pontifici Maximo oblatis, alia beneficia habere fateantur, & ipse petita beneficia conferat, minimè æquidem cum ipsis dispensare censetur. Nam aliorum beneficiorum expressio, solùm operatur, quod gratia subreptitia non censeatur. text. insignis in capit. non potest. de præbend. in sexto, quod multis rationibus probat. Martin. Nauarr. in tractat. de oratione, capitulo 22. numero. 64. vbi numero. 67. latè disputat, quod beneficium dicatur sufficiens, ne aliud habenti illud cõferatur.

Decretũ Cardinalium.

Ipso iure priuatus. Vide Concilium Tridentinum, sessione. 24. cap. 17. cuius verba ponderans Martin. Nauarr. in manuali confessor. cap. 25. numero. 129. *Quatenus dicit cogatur omnino. &c.* dicit neutram Ecclesiam ipso iure vacare. Sed fallitur in hoc vir egregius, cùm à iure antiquo sine nouo expresso recedere non liceat. l. præcipimus. C. de appellat. & loquitur expressè contra aliud decretum eiusdem concilij, sessione. 7. capitulo quarto. *Quicunque* (inquit) *de cætero plura curata, aut alia incompatibilia beneficia Ecclesiastica, sine per Viam Vnionis ad Vitam, sine commendæ perpetuæ, aut alio quocunque nomine, & titulo, contra formam Sacrorum Canonum, & præsertim Innocentij Tertij, quæ incipit de multa recipere, aut simul retinere præsumpserit, beneficijs ipsis, iuxta ipsius constitutionis dispositionem, ipso iure, etiam præsentis canonis vigore priuatus existat*. Nec verba d. c. Nauarro his suffragantur, quia Concilium Sacrum ibi loquitur, ante lapsum sex mensium, de ea coactione, quæ intra tempus illud à iudice facienda est, quo elapso, locus est dictæ pœnæ, vt ibi etiam diffinitur.

D *Cõ. Trid. sess. 24. c. 17. de refor. contra Mart. Naua. opinione interpretatur.*

Non vacaret primum. Vide Cardinalem in Clementin. 1. oppositio. 1. de offici. Vicarij. Felinus in capitulo, sicut ex literis. numero quarto. de iure iurando. Dec. in. l. quidquid calore. ff. de regul. iur. Andr. Tiraquel. in tractat. de pœnis. causa. 1. numer. 29.

E

Extra-

E Extrauagans *execrabilis*. De qua constitutione meminit Petrus Rebuff.in.d.pract.de forma signaturę simp.prouisi.versi. aut per constitutionem.pag.144.vbi dicit, quod si dicta extrauagans constitutio ad vnguem seruaretur non essent tot in veneficijs plurales.

Quorum aliqua patres eorum nullo mediãte possederunt.

CAPVT, XLVIII.

1 *Beneficia Ecclesiastica hæreditario iure non deferuntur.*
2 *Si Sacerdos instituatur in Ecclesia, in qua pater eius ministrauit, ab ea est amouendus.*
3 *Filius etiam legitimus non potest in beneficio patris succedere.*
4 *Differentia egregia, inter filium legitimum, & illegitimum circa istius cap. materiam constituitur.*

1 A Deo enim sacrorum canonum conditores successionem seu hæreditarium ius in Ecclesijs Dei abhorruerunt, vt Innocentius Papa 11. Apostolica autoritate prohibuerit, ne quis Ecclesias præbendas, præposituras, capellanias, aut reliqua officia hæreditario iure valeat vendicare, aut expostulare presumat, statuens quod si quis improbus aut ambitionis reus hoc attentare præsumpserit, debita pœna mulctaretur, & postulatis careret, vt habetur in capit. Apo
2 stolica. 8.q.1. si verò aliquis ista contemnens adhuc in Ecclesia, in qua pater eius ministrauit, instituatur, pœna eius est vt ab ea amoueatur: [a] vt
a statuit Alex. Tertius in cap. ad præsentiam. cum duobus sequent. & in cap. quoniam. & in cap. ad extirpandas de fil. presbyt. nisi media interuenerit persona, vt in dict. cap. Ad extirpandas. & in cap. ex trãsmissa. eo. tit. Aduertendum præterea est, 3
quod licet isti clerici, cõtra quos hæc denuntiatio facta est, dicantur esse illegitimi, tamen quo ad nostrum propositum, etiam si quis sit legitimus nõ potest succedere patri in beneficio, quod ipse possedit nulla persona mediante, vt per glo. Archi. Domi. & Præpo. in dict. cap. Apostolica. Et probat etiam text. quem ibi dicit ad hoc casum expressum Anton. in. 5. not. in dict. cap. extirpandas. & not. Anton. post Host. in cap. ad hæc. eo. tit. & Deci. in cap. inter cæteras. col. 2. num. 4. de rescrip. vbi in hac materia benè loquitur. Differunt tamen 4
in hoc proposito quo ad alium articulum: quod illegitimus filius nõ potest præfici in Ecclesia, in qua præest pater de præsenti, vt habeat alium canonicatum vel præbendam, licet possit eo mortuo habere, dum non succedat in beneficio paterno: legitimus verò potest institui in Ecclesia, in
b qua pater præest, etiam eo viuo, in diuerso beneficio, [b] vt not. in dict. glo. & per Domi. & Præpo. ibi. Si autem isti immediatè succederent in beneficijs filiorum suorum, non priuarentur eis, cùm non reperiatur prohibitum, patrem filio succedere, [c] in hoc
c casu, prout communiter in hoc residunt Docto. in dict. capit. ex transmissa. vt Præpo. asserit in dict. cap. Apostolica. licet contrarium tenuerint Hostien. & Archid.

A *B ea amoueatur.* Adde Concil. Tridentin. sess. 25. capit. 15. cuius singularia verba hæc sunt. *Vt paternæ in-* A *Decla* *ratur* *Conci.*

Trid. ſſ. 25 ca. 15. de reform. *continentiæ memoria, à locis Deo conſecratis, quos maximè puritas, ſanctitaſq; decet longiſſimè arceatur, non liceat filijs clericorum, qui non ex legitimo nati ſunt matrimonio, in Eccleſijs, vbi eorum parentes beneficium habent, aut habuerunt, quodcunque etiam diſsimile beneficium obtinere, nèque in dictis Eccleſijs, quoque modo miniſtrare, nec penſiones ſuper fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinet, vel alias obtinuerunt habere. Quod ſi in præſenti pater & filius in eadem Eccleſia beneficia obtinere reperiantur, cogatur filius ſuum beneficiũ reſignare, aut cum alio permutare intra Eccleſiam intra trium mẽſium ſpatium, alias ipſo iure eo priuatus exiſtat: & ſuper ijs quæcunque diſpenſatio ſubreptitia cenſeatur. Ad hæc reciprocè reſignationes, ſi quæ poſt hac à parentibus clericis, in fauorem filiorum, vt alter alterius beneficium conſequatur, in fraudem huius decreti & canonicarum ſanctionum facta omnino cenſeantur: nec collationes ſecutæ vigore huiuſmodi reſignationum ſeu aliarum quarumcunque, quæ in fraudem factæ fuerint, ipſis clericorum filijs ſuffragentur.* Hactenus ſacroſancti concilij decretum.

Circa quod & huius capitis pœnas, illud animaduerti oportet, quod non tantum filius clerici, ſed nec nepos obtinere poteſt beneficium, in quo auus fuit præfectus, ſiue (vt cum noſtris loquar) miniſtrauit. glo. not. in cap. ad extirpandas. de filijs preſbyte. & in capit. presbyterorum. 86. dist. Abb. & Doctor. in c. 2. de arbit. & in capit. accedens de accuſa. Guil. Benedi. in c. Raynuntius. in verbo, Et vxorem. nu. 693. de teſtam. Fieret æquidem manifeſta fraus Concilio, aliiſque canonicis decretis, nam qui non poſſet filio dare minimo negotio nepoti concederet. Quod procedit in nepote legitimo nato ex ſpurio vel ſpuria: quia is etiam excluditur: vt in d. cap. ad extirpãdas. quod ita interpretatur Petrus Rebuff. in pract. benefi. de diſpenſa. ſuper defect. nata. num. 27. dicens Toloſanũ Senatum ita iudicaſſe. Si verò pater in Eccleſia de facto miniſtrauit, huic prohibitioni locus non eſt.

Eſt tamen ſingulariter notandum, Sacroſanctum Concilium non procedere, quando pater deceſsit, ante eius publicationem, vt declaratũ fuit ab Cardinalibus, qui Tridentini interpretationi præſunt his verbis, *Filij presbyteri, decreto Concilij Tridentini c. 15. ſeſſ. 25. nõ prohibentur, retinere beneficium legitimè obtentum, in eadem Eccleſia, in qua fuit Beneficiatus eorum pater, qui ante publicationem eiuſdem Concilij Tridentini è vita migrauit.*

Diuerſo beneficio. Adde quod opinio iſta in practica ſeruatur, vt teſtatur Rebuff. in loco nouiſsimè allegato. num. 19. pag. 411. quo loco ſcribit, nunquam vidiſſe peti diſpenſationem ad obtinendum canonicatũ à filio legitimo, in ea Eccleſia, in qua pater aliud habet. Et ideò filij legitimi Canonici eſſe poſſunt, in ea Eccleſia, in qua pater Epiſcopus eſt vel Canonicus. Quæ opinio veriſsima eſt die ſtante dicto decreto Trid. Concil. quia illud tantũ loquitur, de illis clericorum filijs, qui non ex legitimo nati ſunt matrimonio, circa legitimos verò, nihil ex iuris communis ſanctionibus immutatum eſt. Et ideò ab eo iure recedendum non eſt. l. præcipimus. in fine. C. de apoel. B

Filio ſuccedere. Vide Petrum Rebuff. in dict. tit. de diſpen. ſuper defect. natali. num. 29. C

In pluribus eorum intruſi.

Intruſus

CAPVT, XLIX.

1 *Intrusus in beneficio, quis dicatur.*
2 *Clericus, qui scienter se in beneficio curato intrudit, qua pœna puniatur.*

1 INtrusus in beneficio ille dicitur, qui obtinet illud sine autoritate eius, ad quē de iure spectat collatio, notat Abb. ex tex. ibi, in cap. Quia diuersitatem. in. 2. not. de concess. præben. Et allegat tex. ad idem, in capit. ex frequentibus. de instit. & ponit Felin. in cap. in nostra. in. 2. corollario, de rescrip. qui idem dicit in eo, qui intrat cum titulo habito à superiore excommunicato vel interdicto, vel publicè suspenso, allegat tex. in cap. Tanta. de excess. prælat. Et allegat Dominic. in cap. propter. vlt. col. 19. a distinct ponentem sex modos, a quibus quis dicitur intrusus in beneficio. & vide eundem Felin. ponētem septem, in capit. Veniens. numer. 2. de accusa. Clericus autem, qui scienter, iniustè intrudit se in beneficio habente curam animarum, ipso iure b priuatus est beneficio b simili cum cura, quod habebat, vt in capit. eū qui. præben. in. 6.

A *SEX modos.* Adde Feli. qui octo modos narrat, in cap. veniens. in. 2. not. de accusa. quos refert Ioan. à Selua in tract. de benefi. 11. q. 2. par. Ludo Gome. in regal. Cācel. de subrog. collitigan. glo. A. pag. 330.

B *Priuatus est beneficio.* Adde quod si is illud impetrauit, non facta mentione intrusionis, non valet impetratio, vt firmat Felin. in capit. postulasti. in fine de rescrip. sequitur Joā. à Selua in dict. tract. de benefi. d. q. 11. & Malc. in tract. de elect. in fine. Et nota, quod in pœnam & huius criminis detestationem, intrusus nō subrogatur in ius alterius habentis in beneficio ius legitimum. cap cùm iam dudum. & ibi Doct. de præbēd. Sed pœnam hanc effugiet qui possessionem beneficij dimittit antequā petat, se in alterius ius subrogari, vt benè scribit Rebuff. in dict. reg. de subrog. collitig. num. 25.

Viuispossessoribus eorum.

CAPVT, L.

1 *Impetrans beneficium viuentis est ab Ecclesiastica communione pellendus.*
2 *Deponitur qui viuentis beneficium impetrat.*
3 *Impetrans viuentis beneficium est infamis.*
4 *Cum impetrante beneficium viuētis, solus Papa dispensat.*
5 *Occupans beneficium viuentis, si postea vacante beneficio impetrat illud à Papa, non facta mentione de inuasione praterita non valet collatio.*

QVI viuorum Sacerdotū 1
loco ponuntur, hoc ipso
sunt Ecclesiastica commu-
nione pellendi, a qui se pos- a
si sunt successores viuis Sacerdoti-
bus adhiberi. verba sunt tex. in cap.
1. de concess præben. Vbi vide glos. 2
tenentem quod vltra hoc debet depo
ni, allegat tex. in capit. in primis. 2.
quæst. 1. sequitur Abb. ibi per eundē
tex. qui tamen loquitur in eo, qui in
locum viuentis Episcopi procurauit
subrogari, vnde non videtur gene-

raliter inducendus contra quemlibet clericum, qui viuentis obtinuit beneficium. Longe enim granius delinquit, qui Episcopatum, quã qui beneficium viuentis ambit & vsurpat. Allegat præterea glos. in dict. capit. 1. ad hoc, text. in cap. non furem. & in cap. Eum qui. 7. quæst. sed text. in dict. cap. Non furem, nihil probat de depositione. Et text. in capit. Eum qui. solum dicit, quod qui recipit archidiaconatum viuentis, eiusdem Archidiaconatus honore deponitur, & si vlterius in loco eodem ministrare præsumit, priuatus est participatione sacrę communionis. Vnde non probat quod deponatur nisi à
b beneficio [b] quod recipit: non ergo intelligat iudex, dum glos. & Abb. simpliciter dicunt, quod est deponendus, quòd deponatur ab officio, quia hoc null. bi probatur iudicio meo.
3 Patitur præterea & aliam pœnam occupans viuentis beneficium, quod efficitur infamis. Ita Abb. vbi suprà, per text. in cap. Audiuimus. 3. q. 2. Sed salua eius autoritate, ille etiam tex. loquitur in eo, qui inuasit Episcopatum viuentis, non verò in casu
4 nostro. Et subdit præterea Abb. ibi, quod talis clericus non potest amplius illud beneficium obtinere, &
5 quod credit quod solus Papa potest cum eo dispensare: Imò plus dicit notandum, quod taliter occupans beneficium viuentis, scienter faciendo se instituì, si postea vacante tali beneficio impetrat illud à Papa, non facta mentione de inuasione præterita, nó
c valet collatio [c] tanquàm subreptitia, ad quod etiam facit quod dicit Feli. in cap. in nostra. 2. corollario. n. 26. de rescrip. Et vide tu Hispane legem 13. tit. 16. par. 1. quę disponit quod recipiens beneficium viuentis perdit illud, & nunquàm debet aliud habere, & iudex qui priuat eum beneficio, & restituit viuenti, potest pronuntiare illum infamẽ. Et postea ponit duos casus, in quibus impunè recipit quis beneficium viuentis.

Communione pellendi. Adde quod ratio huius prohibitionis ea est potissima, quia Ecclesiastica beneficia perpetua esse debent apud possessorem. cap. satis. 56. dist. nec quis sine causa beneficijs priuari debet. capit. inuentum. 16. quæst. 7. vnde illa possessore viuente impetranda nó sunt. Alioquin apud possessorem minimè essent perpetua. Et ea ratione collatio beneficij viuentis ab ordinario facta non tenet. tex. in cap. post electionem. de concessi. prębend. vbi Abb. not. 3. nec acceptatio talis beneficij. cap. nec captandæ. de concessi. præben. libro. 6. Clem. vni. eo. tit. tradit Guid. Pap. consi. 107. Nec firmitatẽ obtinet præsentatio talis beneficij. capit. illud. de iure patrona. glo. in cap. fin. de elect. lib. 6. tradit Petrus, Pau. Pari. cons. 112. colum. 1. volum. 4. Rochus de Cur. in tract. iuris patronat. in verbo, Honorificum. q. 53. Paul. de Citodi. eodem tract. 6. part. artí. 3. quæst. 41. Petrus Rebuff. in pract. benef. de reproba. benef. viuen. impetra. glo. 7. num. 26. vbi differit, quid iudicandum erit, quando prębentationis tempore beneficium non vacat, sed tempore prouisionis: an ea prouisio valida sit iudicanda. Et huiusmodi prohibitio extenditur ad cómendam, nempe vt beneficium viuẽtis non possit alteri commendari, quando commenda à Summo Præsule facta est: vt scribit Cassador. de cis. 3. sub tit. de præbend. & ratio est, quia talis commenda quę fit ad vitã, pro legitimo titulo habetur. glo. in A

pragma.

pragma. Sãcti. rub. de pacifi. possess. in verbo, titul. facit text. in capit. dudum. in. 2. de elect. Petrus Rebuf. in tract. de pacif. possess. in cõcord. 5. Amplia. num. 35. secus verò si commenda ab ordinario facta esset, ad sex menses, quia ordinarius bene potest conferre beneficium illud, cum lapso illo tempore, commendatarius nullũ ius in eo habeat. cap. nemo. deinceps de elect. lib. 6. Nec beneficij viuentis collatio conualescit, si postea is cuius beneficium collatũ est moriatur. Quia temporis tractatu minimè firmatur, quod nullũ est ab initio reg. non firmatur. de regul. iur. lib. 6. reg. quod in initio. ff. eo. Sic not. Barba. in cap. consultationibus. 1. not. per illum tex. de donationi. Nec firmatur talis collatio, etiam si consuetudo sit in contrarium, quia talis consuetudo non valeret cum bonis moribus sit contraria. Ita tenet Ioan. Imo. in cap. 2. de concess. præben. Gome. in regu. Cancel. 20. q. 3. in fine. Rebuff. in dict. glos. 7. num. 42. & ea ratione mirandum esse dicit, tot homines (maximè curiales) viuentium beneficia ambire.

B *A beneficio.* Adde Petrum Rebuf. in loco nouissimè allegato. num. 12. vbi autorem nostrum allegat & sequitur. Nec ab huiusmodi pœna excusabitur, ignorãtię prętextu is qui tale beneficium viuentis impetrauit. Nam licet ob ignorantiam excusetur ab alijs pœnis, nempe Ecclesiasticæ excommunicationis incursu, infamię nota, & cæteris iure statutis, quo ad firmitatem tamen impetrationis, & nouę prouisionis nunquàm ignorans excusatur. Ita sing. tenet Deci. in. l. fin. num. 17. C. de pact. qui allegat Abb. in cap. 1. de concess. præben. Ponderando verbum maximè appositum ab eo, quo loco fatetur Deci. ita fuisse iudicatum in consilio Delphinatus Franciæ, cùm ipse ibi adesset. Et ita in facti contingentia interrogatus consuluit. cons. 398. num. 2. Sequitur Ludo. Gome. in regu. Cancellariæ, de impetra. benefi. viuen. q. 3. in prin. Grego. Lup. in. l. 13. tit. 16. in verbo, *Otro*. par. 1. & ita tenendum est quidquid inuoluat Rebuff. vbi suprà. n. 51.

Erit etiam dictæ pœnæ obnoxius, qui non viuentis, sed potiùs mortui beneficium impetrauit, quando tantum tempus non effluxerit, intra quod potuerit verisimilis notitia mortis haberi, vt expressè diffinitũ est in Reg. Cancel. 28. condicta primum à Ioann. 23. deinde à successoribus eius confirmata. Sed quid si eadem die qua quis moritur beneficiũ impetretur, an præsumatur, vt nõ sit locus pœnæ huius capitis post mortem impetratum fuisse. Qui quidem casus Bonifacij Octaui Pontificis Maximi extrauaganti constitutione decisus est, quæ habetur in libro Bullarum Rothæ. c. 152. & ea est diffinitũ, quod omnes impetrationes factę vel in posterum faciendę, etiam motu proprio, quarum data sit eiusde diei obitus, nullius sint momenti, & omnes effectus, qui ex eis sequuntur. Quod tamen Bonifacius limitat in beneficijs extra curiam vacantibus: secùs verò in beneficijs, quæ in Romana curia, vel in locis vltra duas legales dietas à dicta curia non stantibus vacauerint, in quibus tales impetrationes valere voluit: quam constitutionem refert Gomezi. vbi paulò ante allegaui. q. 7.

Is verò qui scienter viuentis beneficium contulerit, à pœna minimè est immunis, quia amplius illud conferre minimè poterit, cùm delinquat, & delinquens priuatur collatione. cap. cum

cum in cunctis.cap. ſuper eo. de electio.& conducit text. in. l. quidam. in fine,cum lege ſequen. ff. de dona. vbi donans bona proximi viuentis, priuatur illis bonis, tanquàm indignus.Sed cum pœna hæc in iure expreſſa minimè reperiatur, quæ cum priuationis ſit,nunquàm imponenda eſt.glo.& Doct.in cap. fin.de iure patrona. opinio contraria verior videtur, quam tenuerunt Innoc. & Panor.in cap.bone. in.2.in fine, de elect.

Impetras viuentis beneficium multis caſibus excuſatur.

Excuſabitur æquidem multis caſibus,à dicta pœna,qui viuentis beneficium impetrauit, nempe ſi beneficium vacat per non promotionem, vt in caſu tex.in cap. licèt canon. de electi.lib.6.vel per hæreſim. vt in ca. ad abolendam, de hæreti.cap.excommunicamus.§.credentes.ibidē. Aut per ſimoniæ labem, cum beneficium ipſo iure vacet. vt in extrauag. cum de teſtabile.de ſimo.in communi.vel ſi beneficium poſt profeſsionem impetretur. cap. beneficium. de regula. lib.6.vel in alijs. Non ſanè in his videtur viuentis beneficium conferri, cùm is qui illud obtinebat,ſit ipſo iure priuatus, licet ex aliqua cauſa ius habeat illud retinendi: valet tamen illius collatio.cap.licet Epiſcopus. de præben. lib. 6. capti.1. de homi.ibi Abb.& alias excuſationis cauſas cógerit Rebuf.in.d.gl.7. & Fran.Mar. deciſ.481.par.1.

C *Collatio.* Adde Reg.Cancel.20.idē quæ peculiari alia Cancellariæ regula ſancitum fuit à Pio Quinto Pontifice Maximo, in hæc verba. *Item ſi quis ſupplicauerit ſibi de beneficio quocunq; tanquam per obitum alicuius,licet tunc viuentis vacante prouideri, & poſtea per obitum eius vacet, prouiſio & quæuis alia diſpoſitio dicto ſupplicanti, per obitum huiuſmodi denuo facienda, nullius ſit roboris vel momenti.* Idem ſcribit Deci.in.l.fin. nume.17. C.de pact.& conſil. 398. num.2. Inſignis Gregor.Lopez in.d.l.parti.

Et occaſione laicæ recognitionis, non requiſita Epiſcopi audientia,beneficia Eccleſiaſtica ſibi præſumpſerūt vēdicare.

CAPVT, LI.

1 *Clericus huius criminis reus ab officio & beneficio eſt remouendus.*
2 *Hodie autem ex Lateranenſi Concilio, quæ pœna in hoc crimine imponatur.*

CLerici taliter habentes beneficia, ſi commoniti illa non reſignauerint, ab officio & beneficio reddendi ſunt alieni, [a] vt ſancitum eſt in capit. Relatum.de iure patronatus. Olim præterea, erat hoc per antiquos canones inhibitum, vt patet ex text.in cap.per laicos.16.quæſt.7. vbi Alexander Secundus diſpoſuit, quòd per laicos nullo modo quilibet clericus vel presbyter obtineat Eccleſiā. Gregorius præterea Septimus, & Paſchalis Romani Pontifices hoc ipſum etiam damnauerunt, diſponentes,quòd qui cōtrarium faceret, excommunicationi ſubiaceret, præter id,quòd talis inueſtitura irrita eſſet,vt Gregorius idem decreuit, & habetur in cap.quoniam.& in capit. ſi quis clericus.eadē cauſa. & quæſt. Hodie verò in Concilio Lateranenſi [2] ſub Leone Decimo celebrato,in ſeſſione

1

a

2

sione.10.in bulla, contrà exemptos ædita.in.5. Et quia sępius dispositũ est, quòd collationes beneficiorum factæ à domicellis, principibus, & nobilibus sub colore iuris patronatus, quod habere confingunt in beneficijs Ecclesiasticis nullo priuilegio Apostolico suffulti, sine ordinariorum collationibus, & literis, & absq; aliquo saltem colorato titulo, nullæ & irritæ esse decernuntur: & quòd illis vtentes reddantur inhabiles, ad alia beneficia Ecclesiastica obtinẽda, donec cum eis super hoc per sedem Apostolicam fuerit dispensatum.

A *Vnt alieni.* Adde Abb. in cap. prętereà. in. 2. de iure patrona. quo loco scribit, quod si quis beneficiũ aliquod impetrauit, si in supplicatione non exprimuit, se priùs à laico habuisse, non tenet impetratio, quia si Summus Ecclesiæ Prętul hoc compertum haberet, non ita concessisset, cùm propter crimen ab eo commissum, condignis pœnis esset plectendus, quod circa caput hoc summẽ notandum est.

In nullo beneficio residet.

CAPVT, LII.

1 *Beneficia omnia personalem residentiam requirunt.*
2 *Consuetudo an valeat excusare, quẽ à residentia.*
3 *Clericus in beneficio non residẽs, qua pœna puniatur.*
4 *Beneficium Clerici vagabundi alteri conferri potest.*

BEneficia omnia tam ratione naturali (quę dictat homines illis obsequia præstare, à quibus ob id stipẽdia recipiunt (quàm communis iuris dispositione residentiam requirunt, de his enim quæ animarum curam exigunt, [a] planum est. De beneficijs verò simplicibus idem esse firmat Panormi. in capitulo, quia nonnulli. de cleri. non residentibus, per text. in capit. super inordinata. de præben. Consuetudo autem, quæ ferè semper bona opera minuit, & fecordiam ac inertiam in hominibus alit (cùm à maiori parte eorum quæ non semper iustior est oriri, ac foueri soleat, iam inualuit, vt hæc simplicia beneficia residentiam nõ requirant, quam in his Doctores admittendam scribunt, [b] ab illaq; excusari beneficiatos tradunt, cùm per alios Ecclesijs debita prętentur obsequia. Generaliter autem vide quinque casus, in quibus nulla consuetudo excusat non residentem per Felin. in cap. Cùm omnes. colum. 17. & 18. de consti. num. 54. Pœna autem clerici non residentis in beneficio (etiam modicæ æstimationis) est, quòd illo priuetur, [c] vt in cap. Conquerente, de clericis non residẽtibus. Et ibi Innocent. & Abba. notant ex eo, Quod procedit etiam in casu quo abesset clericus ex iusta causa, quia posset priuari, si monitus pro necessitatibus vel vtilitatibus Ecclesiæ suæ venire recusaret. Notat Inno. in cap. Ex tuæ. de cleri. non resi. argumento tex. in cap. Sicut autem, Et in cap. Absit. 11. q. 3. Quando verò beneficia non requirunt residentiam, si clerici vagantur, sufficit delictum vagationis ad priuationẽ, notat Inno. in d. ca. Ex tuæ. allegat tex. in ca. Non oportet. cum sequenti. 7. q. 1.

a 1 2
b 3
c 4

q.1.Pro quo facit gloss. in cap. Non oportet.de cõse.dist.vlt. quam dicit singularem & alibi nó repertã Cors. in sing.in verbo vagabũdus, ad hoc quòd si beneficiatus est vagabundus & tãdiu absit,& dubitetur an viuat, an mortuus sit,poterit beneficiũ eius conferri alteri,quod corroborat plu ribus notandis conclusionibus,quę procedunt in vagabundis. Modum autem procedendi ad priua- d tionem[d] in hoc casu breuitatis affectu hic tradere prætermisi, facilè erit requirentibus inuenire.

A *Vt animarum curam exigũt.* Vide de hac personali resi dẽtia multa lectu nó indig na per Caieta. 2.2.q. 185. artic.5.Ioan. à Driod. de libe.Chri sti.pag.204.Bart.Carran.de Miranda Archiepiscopum Toletanum in controuer. de necessar.residen.Episcop. aliorumque inferiorum pastorum, quam apud Tridentinũ Concilium habuit Domi.Soto in calce eius operis, cui titulum fecit de naturâ & gtatia,& latissimè lib. 10. de iusti.& iure.quęst.3. artic.1.cũ multis sequentibus,qui magnis rationibus probat hanc personalem residen tiã diuino iure institutã esse. Quod verisimum censeo, quia diuinis legi bus Prelati nec non alij inferiores pa stores tenẽtur pascere commissum sibi gregẽ: nam decimæ ideo illis dan tur,vt spiritualia ministrẽt, & sint in hac Domini vinea, operarij digni mercede,vt probatur Matth.& Lucę ca.10. quod eis minimè conueniet, si per vicarios eas operas exhibue rint. Quod hodie manifestissimè probatum est in Sacro sancto Concilio Tridentino, sessi.23. cap.1. de reforma.& sess.6.capit.1.ita vt iam nullæ controuersię locus sit.

Admittendam scribunt. Vide text. B cum glo.in cap.cùm omnes. de consti.glo.in cap.dudum.in.2.in verbo, *Retinere.*de electione,& in capit.gratia.in verbo, *De iure.*de rescrip.lib.6. & in capit. conquerente. in verbo, *Seruat.* de cleri.non residen.& in capit.vlt.in verbo, *Fructus.* de rescrip. lib.6.tradit Abb.in cap.extirpandę. § quia verò.num.15. & num. 31. de præbend. & consil.96.num.2.volu. 2.Ioann.Imo.in cap. quia nonnulli. num.6.de cleri.non residen. Rochus de Cur.in cap.vlt.num.500.de consuet. Felin.in cap. dilectus.in.2. col. 1.de rescrip.Alex. consil. 1. num. 2. lib.7.Nicola. Mil.in reper. in verbo, beneficium.quæst.33.Petr.Paul. Paris.consil.32 lib.4.Ioan. de Selua in tractat.de bene.4.par.q.2. numer.1. qui ampliss imè materiam istam dixerunt,& examinat.

Illo priuetur. Vide egregiam. l. 16. C &.17.tit. 6. par.1. Hodie autem in Concilio Tridentino nouissimæ pœnæ contra non residentes statutæ sunt: nam sessio.6.cap. 1.de reform. *Cõcil. Tridẽ. sess. 6. c. 1. de reform.* sancitum est, quod Patriarchæ Primates,Archiepiscopi Episcopi, siue qui, quocunque titulo vel causa cathedralibus Ecclesijs fuerit prę fecti, quacunque præfulgeant pręeminentia, legitimo impedimento, seu iustis & rationabilibus causis cessantibus, si sex continuis mensibus extra suam diœcesim morando abfuerint, quartæ partis fructuum vnius anni,fabricę Ecclesiæ pauperibusq; loci per superiorem Ecclesiasticum applicandorum, pœnam ipso iure incurrũt. Si tamen per alios sex menses in absentia perseuerauerint,aliam quartam fructuum similiter applicãdorum amittunt. Quod si vlterius pertinaci animo in eadem absentia perseuerauerint,vt seuerioribus pœnis

nis coerceantur, & puniantur Metropolitanus ſuffraganeos Epiſcopos abſentes, Metropolitanum verò abſentem Epiſcopus antiquior reſidens, ſub pœna interdicti ingreſſus Eccleſiæ ipſo iure incurrenda, infra tres menſes per literas, ſeu nuntium, Romano Præſuli Sanctiſsimo nuntiare tenetur.

Illi verò qui beneficia inferiora, ſiue de iure vel conſuetudine reſidentiam requirentia obtinuerint, ſiue in titulum, ſiue commendam, opportunis iuris remedijs, ab ordinarijs, vt reſideant, ſunt compellendi: neq; eis priuilegium, vel indultum, perpetuũ de non reſidendo, ſuffragari debet. Ita Conci. Trid. d. ſeſs. 6. c. 2. de refor. ſub Paulo Tertio Pont. Max.

Sed cùm ſumme ſaluti Dominici gregis, paſtoris reſidẽtia conueniat, dictum Sacrum Concilium, ſub ſanctiſsimo Pio Quinto celebrato, ſeſs. 23. c. 1. de reforma. ſeueriori conſtitutione, grauiores pœnas aduerſus non reſidentes inflingit. Nam Sacrorum Canonum & Conciliorum decretis inhærendo declarat, præfatos omnes Patriarchas, Primates, Archiepiſcopos, Epiſcopos, etiamſi Cardinalatus dignitate ſint condecorati, obligari ad perſonalem reſidentiam, in ſuis Eccleſijs, vel diœceſibus, vt iniuncto ſibi munere fungi teneantur: neque poſſe abeſſe, niſi ex cauſis & modis ibi diffinitis. Si verò tã Sacroſanctam, tam ſalutarem conſtitutionem violauerint (quam nec tranſuerſo quod aiunt vnge tranſgredi licet) mortalem culpam contrahunt, & pro rata temporis, fructus ſuos non faciunt, nec tuta conſcientia, etiam abſque aliqua declaratione, eos ſibi ipſis poſſunt detinere, quod ſi indurato animo, eos retinuerint, ſuperior Eccleſiaſticus debet Eccleſiarum fabricis, aut pauperibus loci erogare, omni cõuetione vel expoſitione phibita. Quæ quidem pœnæ omnes, ad uerſus curatos inferioresq; paſtores, beneficia Eccleſiaſtica curam animarum obtinentia habentes, ſimiliter dicto decreto ſtatuuntur. Ita tamen, vt ſi quando ex iuſta cauſa, ab ordinario cognita & probata, abeſſe contingeret, Vicarium idoneum, ab ipſo ordinario approbatum, cum debita mercedis aſsignatione relinquant. Diſcedendi autem facultas, in ſcriptis gratiſq; concedenda ſit, nec vltra bimeſtre tempus, niſi grauis & vrgentiſsima cauſa cõtigerit. Quod ſi abſentes per edictum citati, minimè comparuerint, liberum eſt & permiſſum ordinarijs (imò tenentur) ſeuerè per Eccleſiaſticas cenſuras, & ſequeſtrationem fructuum, & illorum ſubſtractionem, alijſq; iuris remedijs, vſque ad priuationem cõtra eos procedere. Ita vt minimè à dicta reſidentia, & ab illius canonis excutione, priuilegio, licentia, familiaritate, exemptione, etiam ratione cuiuſcũque beneficij, pactione, ſtatuto, etiã iuramento, vel alia autoritate confirmato, conſuetudine etiam immemoriali excuſantur. Quæ quidem Concilij decreta, duabus nouiſsimis conſtitutionibus Apoſtolicis ſeruari præceptum eſt: altera ſub data Romæ apud ſanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ. 1564. ſeptimo Kal. Decembris. Altera verò impreſſa eſt vna cum Tridentino Concilio quæ publicè circunfertur.

Conci. Trid. ſeſſio. 23. c. 1 de reforma. excudetur

Illud verò circa dictum decretum notandum cenſeo, nempè parochũ impunè abeſſe poſſe, abſque aliqua licentia duos menſes, ex cauſa quæ ſibi iuſta videatur, quia antiquo iure licebat, à quo non eſt recedendũ, ſine nouo iure expreſſo. l. præcipimus. in

Parochus ex cauſa iuſta abeſſe poteſtà beneſi-

cio absque ordinarij licentia.

in fine.ca.de appella. Tum qui Episcopo,qui fortiori vinculo residere tenetur, permittitur, & concilio cautum est: vt in curatis & inferioribus eadem omnino seruetur quæ in Episcopis. Ita tenet insignis Mart.Naua. in manuali confessor.cap. 25.nume. 221.& ita non semel consului & obtinui,licet quidam imperitus iudex, ex capite quidem(prout illi de more erat)contrarium iudicauit.Is autem qui residere tenetur,viginti & quatuor casibus à residentia excusatur, quos plenissima manu congerit Ioã. à Selua,in tract.de benefi. 4. par. q. 6.qui ferè omnes his comprehenduntur.

Areſidentia in beneficijs ecclesiasticis 24. casibus quis excusabitur.

Primus,si quis sacratissimã Theologiam publicè profiteatur,vel ei operam det,ad quinquẽnium.text.in ca. fin.de magist.Nec Episcopi licentia necessaria est,quia ius eam concedit. Ita scribit Petrus Rebuff.in pract.benefi.titu.de dispensa.de non residen. num.25.Marti.Nauarr.in manu.cõfess.cap.25.num.120.quibus suffragatur text.in ca.relatum. de cler. non resid.vbi alternatiuè loquitur, de licẽtia suorum prælatorum,vel studio literarum. Nec vltra dictum tempus, licentia potest concedi, nec aliquid operari,sic sancitum est ab Cardinalibus sacræ congregationis his verbis asseuerantes. *Licentia,vt quis abesse possit causa studij,à seruitio suæ Ecclesiæ,vel sui canonicatus,non suffragatur,vltra quinquẽnium impetrata à die quo cæpit studere.* Idemque cẽsendum est in prælectione vel professione sacrorum canonum: ita sing.tenet Archidi.in cap.2.de priuileg.libr. 6.sequitur Abb.in d.cap.fin.si verò alias scientias profiteatur,Episcopi facultas necessaria est: in locis vbi consuetudo non est in contrarium: vt traditur à Doctoribus in d.cap.tuæ.

Decretũ Car. sacræ congregationis.

Secundus casus,qui legitimum absentię impedimentum præstat est, Episcopi obsequium, quo ad duos canonicos & etiam alios,si id intendant quod in suę cathedralis Ecclesiæ vtilitatem conuertatur.cap.ad audientiam.vbi Abb.num.8.de cleric. non resid. Excusabitur etiam is qui est in seruitio legati vel Archiepiscopi.vt in d.cap.ad audientiam. capit. cum dilectus.cap.de cætero. vbi Doctores de cler.non resi.Id tamẽ quod de Archiepiscopo dicitur,intelligendum est,quo ad clericos suæ diœcesis,non autem suffraganeorum. arg. tex.in cap.pastoralis.de offi.ord.ca. vni.de foro comp.lib.6.

Tertius casus, in quo à fortiori quis à residentia excusatur,si contingeret aliquem à summo Potifice euocari,tunc is optimo iure,per Vicariũ poterit seruire.cap.cum dilectus. de cleri.non resid. Quod quidem verũ est,quando principaliter absens est ad seruiendum, non verò ad beneficia consequenda: ita tenet Angel.in summa,in verbo,clericus. 7.5.2. minus tamen principalis intẽtio minimè nocet.vt fatetur sing.Nauarr.vbi suprà.Ex quo sequitur quod scriptor bullarum, aut procurator in Romanę curię summo prętorio residẽs, minimè à residentia excusatur, cum ea absentia lucri sui causa cõtingat. tex.in l. scriniarios. vbi Alexander & Ias.C.de test. mi.Reipublicę enim causa eos abesse solum intelligimus, qui non sui commodi causa,sed coacti absunt.l.Reipublicæ.l. non verè. ff.ex quibus caus.maior.

Quartus casus, quando absentia contingit generalis concilij gratia, nam qui cõcilio interfuerint omnes fructus suos faciunt,atque quotidianas distributiones quæ præsentibus dantur,quia præsentes censentur &

tur, & pro residentibus iudicantur. Etiam si Ecclesiarum statuta sint in contrarium. Ita decissum fuit in Concili. Constan. Sessione. 19. Idemque pari ratione defendi potest, si interfuerint Concilio prouinciali, vel Sinodali, Sinodo eadem æquidem publica Ecclesiæ vtilitas versatur, necnon necessitas parendi, Sacrorum Canonum Decretis, maximi nouissimi Tridentini Concilij Session. 24. capitulo. 2. de reformatione, non æquidem qui interesse tenentur proprium munus debet eis esse damnosum. l. videlicet. ff. ex quibus caus. maiorib. l. si seruus communis. §. idemque euidentius. ff. de tur. Quod notapro prælatis, alijsque interesentibus in Concilio prouintial. quod celebratur Toleti decreto Reuerendissimi Gaspar. à Quiroga Cardinalis, & Toletani Archiepiscopi. Sunt æquidem ad id congregati Episcopi omnes huius amplissimæ, prouinciæ hac die sanctissimæ Natiuitatis beatissimæ Virginis Mariæ (quæ octaua est mensis Septembris) ann. Domini. 1582. qua hæc scribimus opus hoc ad secundam editionem parantes.

Concilii Prouinciale Toletan. sub Reuerendiss. Gaspar. Quiroga. Car. Archiep. Toletan.

Quintus casus est, ob necessitatē maximā personæ, vt pote si valetudine afficiatur curatus, nam tūc per substitutum poterit deseruire capit. ad audientiam. de cleri. non residen. capitul. 1. & per totum de clerico. egro. capit. vni. illo tit. in. 6. facit l. si cui. §. final. ff. ex quib. caus. maior. l. aut si valitudine. ff. de procura.

Sextus propter necessitatem Ecclesiæ, nam clericus, qui propter necessitatem Ecclesiæ absens est, poterit vicarium constituere: Etiam si residere iurauit. capit. ex parte. in. 2. de cleric. non residen.

Septimus si interuenit licentia legitima gloss. not. in cap. inter quatuor. de cleri. non residenti. & legitima causa ea dicitur, quæ datur ab eo, ad quem de iure competit, ex causa, boni viri abitrio. Ita scribit Nauarr. vbi paulo ante allegaui, Alij autem casus iure cōstituuntur, sed quos supra scripsi sunt potissimi, & frequentius contingunt.

Octauus casus est, quando graues superueniunt inimicitiæ, ita vt sine vitæ discrimine, parochus non potest, in suo beneficio residere, habita. Episcopi, licentia, abesse poterit, pro eo tempore quo inimicitiæ permanserint, sed idoneus Vicarius interim Ecclesiæ prouidendus erit, sic decretum est, à Sacra congregatione Cardinalium his verbis. *Habens canonicatum, & parochialem in qua non potest sine discrimine Vitæ propter inimicitias residere non est cogendus, donec subest causa inimicitiarum in ea residere, sed ei est permittendum, vt in canonicatu resideat.* Et alio decreto sic dicitur. *Habens graues inimicitias in sua parochia, durantibus his, potest de licentia Episcopi ab ea, per annum abesse, & interim debet ordinarius constituere Vicarium mercede congruenti, ex eius fructibus ei assignata qui inseruiat dictæ parochiali Ecclesiæ.*

Decretū Cardinal. Sacræ Congr.

Ad priuationem. Not. sing. quod ad procedendū contra clericū ratione absentiæ à beneficio, nō est necessaria solēnis citatio, neq; solēnis priuatio sed sufficit requisitio & spoliatio de facto, tex. in c. ex parte in primo, vbi not. Abb. de cleri. non residen. sequitur Gregor. in. l. 16. ti- D

tulo. 16. in verbo, *Toller la egleſia.* partit. 1. Et quæ forma debet ſeruari, circa hanc priuationem: vide text. & doctores in dict. capit. ex tunc de cleri. non reſiden. & l. 17. titul. 16. par. 1. & Concilium Tridentinum. ſupra alleg.

Cum parochiales eccleſias habeant intra annum non fuerunt promoti.

CAPVT, LIII.

1 *Habens Eccleſiam Parochialem intra annum promoueri tenetur, aliàs ipſo iure ea priuatus erit.*

2 *Annus, de quo in præſenti agitur quãdo currere incipiat.*

3 *Clericus, qui legitima cauſa ſubſtinente, non potuit intra annum promoueri, iſtius Capitis pœnam non patitur.*

4 *Epiſcopus moncre poteſt promotum vt ordines intra annum ſuſcipiat.*

5 *Capellaniam obtinens intra annum promoueri non tenetur.*

TALES ſunt priuati ipſo [a] iure, nullam premiſſa monitione, eccleſia vel beneficio parochiali, vt in capit. licet canon. de elect. in. 6. quod adeò procedit, quod non poteſt mora purgari anno elapſo: quia pœna infligitur ipſo iure, vt notat gloſſ. an tepen. ibi, quam dicit notabilem Ancharra. 1. column. & poſteà in colu. final. verſicul. quarto quęro, & voluit ante eum Ioann. Mo. ibi. verſi. Sed nunquid, & idem tenet ibi Philip. colum. 2. Annus præterea, de quo in præſenti incipit ab eo tempore quo ipſius eccleſiæ regimen commiſſum extitit, & poſſeſsionem eius pacifica [b] habuit prouiſus vel per eũ ſtetit quò minus habuiſſet, probat text. in capitu. Commiſſa, eodem titul. Si autem iuſto impedimento non potuit clericus intra annum promoueri, non patitur iſtam pœnam, vt ibi, per text. Et vide Ioann. Mona. in dict. capit. licet canon. verſic. Sed quid: vbi notat eſſe legitima impedimenta ad excuſandam pœnam priuationis, quòd Epiſcopus fuerit impeditus, vel non fuerit qui ordinaret eum, vel ſi Epiſcopus noluit eum ordinare. Crederem tamen, quòd ſi epiſcopus proprius qui non potuit vel noluit ipſum ordinare dabat ei facultatem vt ordinaretur ab alieno epiſcopo, quòd eſſet in culpa ſi non promoueretur. Conſulerem præterea clericis in caſibus huiuſmodi, quando impedimenta proueniunt ex perſona epiſcopi, quod proteſtarentur [d] ſe eſſe paratos ad ordines ſuſcipiẽdos, vt euitemus doctrinas & opiniones doctorum in ſimilibus traditas, de quibus per Felin. in capit. Ex tranſmiſſa. de præſcrip. in column. 1. &. 3. Alexandr. & Iaſ. in lib. 2. §. quod diximus. ff. Si quis cautio. Et vide etiam notabiliter per Ioann. Mona. vbi ſuprà qui diſtinguit quando quis incurrit irregularitatem, propter quam non poteſt promoueri, an debeat priuari, quia ſi hoc eſt ſine culpa ſua non

1 a 2 b 3 c d

non priuatur, vt potè si amittat oculum vel manum. Si autem culpa sua, debet beneficium amittere, allegat text. in capit. 1. de æta. & quali.

4 Aduerte præterea quod Anchar. in dict. capit. licet canon. column. fina. versic. quintò quæro, notat post gl. antep. ibi, quòd etiam stante dispositione dicti text. potest episcopus monere promotum vt ordines suscipiat etiam intra annum: quia illa cõstitutio venit ad corroborationem iuris antiqui, non ad diminutionẽ: vnde si voluntate sola tenuit clericus ordinari nihil prætendens, nisi quia non vult, debet compelli appellatione remota per subtractionem beneficij & officij, secundùm gloss. ibi.

5 Nota tamen, quia si quis habeat capellaniam requirentem ordinem sacerdotalem, non est priuatus illa, si non fuit monitus vt promoueretur, ita firmarunt Domi. de Rota in deci. antiquis. Dxx. incip. Nota quòd tenens capellaniam, ex ratione, quia dispositio illius capitu. Licet canon. tanquam pœnalis non debet extendi.

a Decretũ Cardinalium, qui Concilij Triden. præsunt interpretandi.

Priuati ipso iure. Erit sanè parochus à dicta pœna immunis in casu diffinito à Cardinalibus sacrę congregationis, his verbis. *Pœna canonis præscripta eis, qui intra annum sacerdotium non susceperunt, non habet locum in rectore, qui intra annum à die adeptæ possessionis, pacificæ vel infra tempus comparauit, & se promoueri petijt efferens quantum in se parat um ad susciendum sacerdotium sed ordinarius noluit, cum propter illiteraturam vel aliam causam promouere.* Et vide latissimè, Petrum Rebuffum, in excellentissima illa beneficiorum practi. titul. de non promotis intra annum pagin. 443. vbi multis ampliationibus & limitationibus huius capitis materiam declarat. Et vltra illum notandum esse censeo, quod is qui parochialem ecclesiam, habet si intra annum non fuit promotus ad præsbyterium cũ ipso iure, sit beneficio priuatus, tenetur in animæ iudicio vniuersos fructus restituere, quos elapso anno percepit, vt optimè censet Martin. Nauarr. in manu. confessor. capit. 25. numer. 117. idem in tractat. de oratione capit. 22. numero. 49. Nec refragatur quod pœna temporalis ipso iure incursa in dicto foro non debeatur, quia id non procedit cum ex legislatoris mente contrarium constat, vel cum non imponitur propriè vt pœna, sed vt quædam conditio vel modus rei traditæ, quod hoc casu ex Pontificis mente verificatur, & ex hoc sequitur grauiter peccare, qui prædictum beneficium retinet, & illius fructus non restituit.

Deinde animaduerte, quod licèt antiquis temporibus dicta priuationis pœna locũ non obtinebat in Episcopatibus, & abbatijs, quia in his non erat hoc statutum, quorum quidem expressa mentio erat necessaria. Ex gloss. not. & singul. in capit. 2. de præbend. in. 6. vnde colliges allucinatum fuisse R. P. Fratrem Dominici Soto libr. 10. de iustit. & iure quæstio. 5. articu. 6. column. 1. existimantem, decretum Bonifa. octaui Pontifi. Maxim. in capit. commissa de electione libr. 6. quo ad fructuum restitutionem, comprehendere Episcopos, quod equidem antè eius tempora nemo dixit, nec dicere potuit cum legem illã pœnalem, repugnantibus omnibus iuribus extendat contra. c. pœnę de pen.

F. Dom. Soto opinio refutatur.

distinct. 1. l. si de interpretatione. l. præsens. ff. de pœnis. Maximè quod ipsemet sibi aduersatur, cum approbet glos. dicti canonis; quæ censet non esse locum eius pœnæ in Ecclesia collegiata. Nec sane mirandum est, quod vir Theologus doctissimus, & in his quæ pertinent ad forum interius versatissimus, in illis autem quæ ad exterius, & ad iudiciarium ordinem cum mittat falcem in alienam messem, sæpissimè labitur. Hodie vero Sacri Concilij Tridentini decreto Sessione. 23. c. 2. de ref. diffinitum est, quod Episcopi nec non illorum superiores, etiam sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, qui cathedralibus seu superioribus Ecclesijs præfecti fuerint, si intra tres menses consecrationis munus nó susceperint, ad fructuum perceptorum restitutionem tenentur, & si intra totidem menses postea id non fecerint, ipso iure suis Ecclesijs sunt priuati.

Prædicta vera priuationis pœna, quæ hoc capite inflingitur, minimè incurritur, donec annus elapsus sit, & ea ratione si clericus in vltima anni die extremum diem clauserit, beneficium vacauit per mortem. Ita tenuit eleganter Petrus Paul. Parisi. consil. 119. numer. 28. volumin. 4. poteritque eadem vltimi anni die beneficium permutare, vel resignare, cum adhuc ius in beneficio habeat, Vt scribit Petrus Rebuff. in pract. benefici. titul. de non promot. intra annum numer. 48.

B *Possessionem eius pacificam.* Vide Bella. decisione. 153. & decisio. 83. quo loco scribit, probari deberi à non promoto litem habuisse, vel habere, aliter vero securum non esse, quod etiam fatetur Domi. consi. 82. colum. 3. Et cum annus hic minimè computetur nisi à die pacificę possessionis & in regno Franciæ, non dicitur quis eam habere ante annum, ob eam causam, in illo regno iustissimè mea sententia post annum pacificę possessionis promotus integrum annum habebit. Cuius rei meminit Petrus Rebuff. vbi paulo antè allegaui, num. 45.

Pœnam. Sed vtrum sufficiat, quod C
impedimentum in fine anni superueniat. Vide Bella. decision. 83. quo loco censet, tale impedimentum minimè excusare quando intra tempus illud, non poterat promoueri sed contrarium verius credo cum Petro Rebuff. vbi supra numer. 48.

Quod protestetur. Not. quod li- D
cet protestatio vtilissima sit, non tamen est necessaria, quia iustitia excusandi, non in verbis protestantis, sed in causa impedimenti consistit, quia verba non addunt nec minuunt rei veritatem. l. sicut. C. ad leg. Corne. de fal. quam opinionem & iuribus & grauissimorum autorum testimonijs tanquam firmissimam regulam constitui superioribus annis, in annotationibus ad regulas & fallētias illius, Domini Episcopi regula. 615. incip. protestationem.

Extendi. Vide Roma. consil. 325. E
incip. quo ad primum. Hoc tamen minimè procedit si in capellaniæ institutione contrarium ab institutore fuerit dispositum, quia iure potest instituere quod in tali capellania locum habeat dispositio text. in dict. capit. licet canon. vt scribit Petrus Rebuff. in dict. titulo de non promotis intra annum. n. 17. & quod ita disponatur semper mihi visum fuit optimum consilium.

Cum

Cum Alienigenæ sint, in his Castellæ & Legionis, Regnis, vel in alijs, quibus legibus, moribus, vel consuetudine, prohibitũ est: dignitates Ecclesiasticas, beneficia, prælimonia, vel pensiones, impetrare sunt ausi.

CAPVT, LIIII. QVOD nouè æditum est.

1 IN *Hispaniarum Regnis, Sixti Pontificis Maximi cõcessione, nullus exterus, beneficium Ecclesiasticum impetrare potest.*

2 *Franciæ regno nec non in multis orbis Prouintijs, idem receptum est.*

3 *Gratia illa, subreptitia est iudicanda, si beneficiũ ab alienigena fuerit impetratum, originis mentione minime facta.*

4 *Iuri communi consonum est, exterũ: vel alienigenam non posse Ecclesiasticũ beneficium obtinere.*

5 *Seditiones illæ grauissimæ (quas vulgo,* Communidades, *appellant) quæ regna ista ab anno* Domini. 1464. *sunt perturbatæ, inde processerunt, quia exteris beneficia conferebantur.*

6 *Glossa in regu. Cancel. Romanæ decima nona reprobatur.*

7 *Consuleretur nimis Christianæ Reipublicæ, si beneficia, præsertim curam animarum habẽtia, patrimonialia efficerentur.*

8 *Regula Cancellariæ Romanæ decima nona, iuri cõmuni cõsentanea est.*

9 *In beneficiorum impetratione, oriundus non oriundo, præferendus est.*

10 *Diœcesani & non alienigenæ, sunt in beneficijs à patronis præsentãdi.*

11 *Iustissimè in diœcesibus Burgensi, Palentina, & Calagurritana filijs patrimonialibus, tãtum, beneficia Ecclesiastica conferuntur.*

12 *Præstimonia neque pensiones, ab exteris in his regnis possũt obtineri.*

13 *Literæ naturalitatis (quas appellant) Regijs cõstitutionibꝰ sũt reuocatæ.*

14 *Is cui literæ naturalitatis concedũtur licet possit regnorum priuilegijs vti, non tamẽ obtinere poterit beneficium Ecclesiasticum, nisi specialiter, dictis literis cõtineatur.*

15 *Literis naturalitatis concessis, seruata forma regiarũ constitutionum, exterus apud nos, Ecclesiasticum beneficium potest obtinere.*

16 *Extero si beneficium conferatur, an illud possit permultare.*

17 *Literæ quibus, extero beneficiũ confertur, minime executioni tradendæ sunt.*

18 *Pœna amissionis naturalitatis, & bonorum tẽporaliũ, contra clericos & Ecclesiasticas personas, apud Hispanos legibus, & moribus recepta est.*

19 *Literæ legatorum Apostolicæ Sedis, ante illarum executionem, à summis Senatoribus* Regis *& domini nostri, examinantur.*

20 *Literæ Apostolicæ, in derogationem regij iuris patronatus, vel laycorũ, exequendæ non sunt: quoũsq; Põtifex Summus consulatur, seruata in hoc forma præscripta, in regijs constitutionibus.*

21 *Regias leges 26. ti. 3. lib. 1. ord. noui. & lex. 5. tit. 6. eo libr. iustissimas esse ostenditur.*

22 *Non solum, Christianissimi Hispaniarũ* Reges, *dicto iure regijs legibus diffinito vtuntur, sed alij Christiani orbis Principes: referunturq; verba singularia Ioann. Dried.*

23 Regni exterus quis dicatur, *& ibi de intellectu regiæ constitutionis, 19. titulo. 3. libr. 1. ordi. noui.*

24 *Nati in Regno Aragoniæ, vel Nauarræ, an dicantur exteri horum Regnorum.*

25 *Exterus an is iudicandus sit, qui nascitur ex matre alienigena, si pater fuit naturalis.*

26 *Latè interpretatur, quædam Henrici huius nominis tertij, Hiſpaniarum Regis conſtitutio.*

27 *Qui extra Regnum in tranſitu naſcitur, à parentibus horum Regnorum naturalibus, an ſit naturalis iudicandus.*

28 *Natus alibi in tranſitu, natus cenſetur in eo loco, vbi mater incolatum habet, & ideò non repellitur à collegijs, quorum ſtatutis, naturales tantum in illis cooptandi ſunt.*

29 *Declaratur conſtitutio ſeptima conſtitutionum Academiæ Cõplutẽſis.*

20 *Interpretatur Regia .l. 25. tit. 7. lib. 1. ordi. noui.*

31 *Animalia ciuium alicuius parochiæ, ſi propter bellum, vel tempeſtatẽ, vel aliam cauſam, fugiant ad alienam parochiam, ibique pariant: decimæ ſolẽdæ ſunt in illa parochia à qua receſſerunt.*

32 *Abſens, qui ex legitima cauſa receſſit, cito reuerſurus: quoad iuris effectus, non eſt abſens iudicandus.*

33 *Per decennij habitationem, quis naturalis cenſetur.*

34 *Proxeneta, ſeu cambiorum interuentor, non poteſt eſſe horum regnorũ alienigena.*

35 *Quæ deſiderantur, vt quis dicatur naturalis, quo ad obtinenda beneficia in his regnis, qui admiſſus eſt tanquã naturalis, ad beneficium in ijs regnis, & poſteà ad aliud regnũ confugiat, ibique larẽ conſtituat, naturalitatis priuilegijs priuatur.*

36 *L. pen. ff. de ſenato. interpretatur.*

37 *Vt filius ſit naturalis iſtorũ regnorũ, an requiratur, quod natiuitatis tẽpore, pater domicilium contraxerit, & per decennium vixerit.*

1 EST æquidẽ Romanorum Pontificum decretis iuſtiſsimiſque Catholicorum Principum conſtitutionibus, nec non immemoriali laudatiſsimæ conſuetudini cõtrariũ alienigenas in his regnis Eccleſiaſtica beneficia impetrare, & cũ ſæpiſsimè in cõtroverſijs forenſibus hoc contingat, huius practicæ argumento dignum iudicabimus ad iſtius rei cognitionem tantis per de hoc differere.

Et vt rem hanc à principio petamus præfari oportet, q̃ Sixtus Summus Eccleſiæ Præſul potẽtiſsimis & Catholiciſsimis Hiſpaniarũ Regibus iuſtiſsimis cauſis ductus motu proprio peculiarem gratiam indulſit, vt nullus exterus in dictis regnis abſq; ipſius conſenſu poſsit beneficiũ Eccleſiaſticum obtinere, præſertim dignitates electiuas Pontificales & Cathedrales, qua conſtitutione caſſantur gratiæ, & expectãtur impetrationes in contrarium obtentę, vt teſtatur glo. in reg. Cance. 19. refert Guil. Benedict. in repet. c. Raymun. de teſtam. in verbo: Et vxorem, nomine Adelaſiam. num. 482. de teſtam. cuius conſtitutionis meminit Regia lex. 16. tit. 3. lib. 1. ordin. noui. ibi, *Mandamos que acerca deſto ſe guarde la Bula del Papa Sixto concedida a los naturales deſtos Reynos.* Et ſunt circa hoc multæ leges illo tit..

Idem in Regno Franciæ, & Summorum Pontificum diplomatis & regijs legibus obtentũ eſt, ſi credimus gloſſæ Coſmæ in pragma. Sancti. §. nam Eccleſiarum in verbo: Extero- 2
rum, de quo ſtat Ludo. Duodecimi conſtitutio. Rub. *De lettres de naturalite.* Tradit Guillelm. Benedict. vbi ſuprà allegaui. Petrus Rebuff. in tractat. de litera. natur. gloſ. ſecunda, numero ſecundo. Thom. 2. conſ. Fran. & in practic. benefici. de reſcriptis mixtis, gloſſa prima: & in tracta. de pacifi. poſſe. nume. 216.

Nicol.

Nicol. Boeri. decis. 31. numẽro. 18. Quod etiam stilo parlamenti cautũ est sub rub. de præbend. ordinat. 3. Et apud Venetos seruari affirmat Addi. ad Abb. in cap. si proponente. de rescrip. Et Bononię de hoc est peculiare statutum, vt refert Barb. consilio. 23. numero primo, volum. 1. In Regno Aragoniæ, perpetuo foro hoc stabilitum est, nempè quod alienigenæ in dicto Regno beneficia minimè possint obtinere, vt cautum est, libro. 1. foro Aragon. titulo de prælaturis, & alijs beneficijs ab alienigenis non possidendis. Et in Regno Nauarræ idem est diffinitum per Regias pragmatic. 2. &. 3. libr. 1. ordinamen illius Regni. Et in Britannia hoc idem cautum est his verbis: Sacerdos Gallicus, Sacerdotium in Britannia, ne occupato, vt refert Petrus Grego. 2. parte Synta. iuris, lib. 27. capitulo sexto, numer. 42. Et in Hungaria, seu Pannonia seruatur, vt in capit. bonæ. 5. fina. de postula. præla. Et Veronensi statuto decretũ est, si credimus Bald. consil. 46. volu. 1. & multis alijs Prouincijs seruari audio.

3 Quod si exterus beneficium impẽ trauit, non facta originis mentione gratia subreptitia est iudicanda, tenet glos. celeberrima in cap. si proponente. de rescrip. cuius meminit Corse. in sing. in verbo, subreptitio. Feli. in capitulo, sicut tuis. colum. 2. de simoni. Roman. in. l. si viro. fallen. 14. ff. solut. matrimonial. Barba. consil. column. 5. volum. 1. & consil. 57. eo. volum. Selua. de benefi. 3. par. quæst. 26. D. Couar. in practic. quæstion. cap. 35. numer. 5. Petrus Rebuff. in dict. tract. de pacifi. possess. dict. nu. 216. dicens ita consuluisse in fauorẽ cuiusdam Scholastici.

4 Et quod exterus in aliena patria beneficium Ecclesiasticum minimè possit obtinere iuri communi, consentaneum est, vt colligitur ex text. in capit. bone. in. 2. de post. prælato. & in capitulo, neminem. 70. & in. c. Aphros. 98. distin. & in capit. vltim. de cler. peregri. De iure Cæsarum. l. in Ecclesijs. C. de Episcop. & cleric. l. vni. C. non licere habita. Metropo. li. libr. 11. lex. 2. C. de anno. ciuita. eo. lib. traduntlatè Guil. & Rebuff. in locis nouissimè allegatis Ludo. Gome. in reg. cancel. de idiomate. quæsti. 1. Ioan. Daim. in proœmi. Pragma. Sancti. incipien. Frãciscus, in verbo, vindicabant. fol. 60. Selua. de benefi. 2. parte, quæstion. vltim. & in. 3. parte, quæstio. 26. Carol. de Grassal. lib. 2. Regali. Fran. iure. 8. Couar. dict. cap. 35. Vnde Sacri Canones iustissimè decreuerunt, vt electio facienda non fit, nisi de personis eiusdem Ecclesiæ, dummodò digni ibi inueniantur, etiam si alibi foris digniores reperiantur. capit. nullus. 61. distinct. capit. Metropolitano. 73. distinctio. Quin verò glos. in capit. cùm inter Canonicos de electione, asserit non valere postulationem ex aliena Ecclesia, nisi duabus partibus consentientibus, & facienda est à Pontifice Maximo, vt latè patet in toto titulo, de postula. Prælat.

Quibus suffragatur Deuterono. capit. 18. *Prophetam* (inquit) *de gente tua, & de fratribus tuis suscitauit Dominus Deus tuus, ipsum audies.* Tum sulcitur, quia in Ecclesiarum fundatione exteri, nec ipsorum maiores nihil præstiterint merito regnicolæ præferendi eis sunt, argu. text. in capitu. cum in offici. de testamentis. Tum ne exteri beneficijs apud nos fruentes Regni secreta, in maximam perniciem eius reuelent. Tum quia regnicolæ qui tot,

tantisque animi dotibus ingenuis disciplinis splendescunt, maxima affi cerentur iniuria, si exteri fortè omnibus numeris inferiores ad hos Ecclesiasticos honores admitterentur, virtus equidè & honestę disciplinæ sine premio quãdoque langueſcunt. Tum quia propter idiomatis diuersitatem nequeunt (quod tamen maximè interest) commissum sibi populũ docere, vt in capitulo, quoniam. d de officio ordinari. Et inter Dei Optimi Maximi maledictiones illa non inferior est, hominem ex aliena natione habere, qui non intelligatur, vt habetur in Deuteronom. capitulo. 28. ibi; *Adducet Dominus super te gentem de longinquo, & de extremis terræ finibus in similitudinem Aquilæ volantis cum impetu, cuius linguam intelligere non possis.* & Hiere. capitulo quinto, idem scribitur. Nec voluit Deus seuerius punire superbiam ædificantium turrim Babelis, quam per linguæ confusionem, vt quid vellent mutuo, non intelligeret, vt habetur Geneseos. 11. Tum quia hæc potissima erit causa, propter quam homines facilius inuitentur ad residendum, non enim paruo æstimandus est ingenitus, amor quę quis ad natiuum solum habet. Est enim cuilibet dulcissima patria. l. qui habebat. in principio. ff. de legatis, tertio. & hac ratione impius iudicandus est, qui nulla causa cogente patriam suam relinquit. glos. in. l. vnica. C. si curialis, relicta ciuitate, rus habitare maluerit, libro decimo. & ibi nota. Rebuff. & Petrus Rebuff. in concorda. tit. de colla. §. volumus. pagin. 457. asseuerans hanc esse potissimam rationem, vt beneficium in propria patria magis optetur, quam in aliena, Tum quia is diligentissimè ad munus suum expectant, præstabit cum melius patriæ mores, quam exterus cognoscat, iudicat æquidem quis fac le de his quæ nouit. vt habetur primo libi corum, & plures alias rationes congessit Regia. l. 14. titulo tertio, libr. 1. ordinamen. noui.

Quæ inter alia dicit maximos tumultos excitatos fuisse in Hispania, ob eam causam, quod beneficia Ecclesiastica exteris conferebantur, ibi, *Especialmente del año de sesenta y quatro a esta parte que se començaron los mouimientos y turbaciones en nuestros reynos.* Circa quod legendus est Doctor Illescas Hispanus Historiographus diligentissimus & non vulgaris eruditionis in sua Historia Pontificali, *En el capitulo de la guerra final del Rey de Francia, para cobrar el ducado de Milan. §.* 10. fol. 225. & libro sexto eiusdem Historiæ. capit. 27. §. 17. folio. 228. & folio. 338. vbi testatur Paulum Tertium Pontificem Maximum statuisse, vt beneficia & & pensiones alienigenis non conferrantur. 5

Quæ non temerè adduximus, sed vt conuincemus maximum errorem, glo. in dicta reg. Cancel. asseuerantis in quadam causa Toletana in tertia instantia productam fuisse dictam Sixti Romani Præsidis constitutionem, quam dicit non nocere Episcopo Vintomilensi actori cũ moribus recepta nõ fuerit, nec (vt ille inquit) Toleti regnũ, cũ à Castellę & Legionis Regnis separatũ sit eo priuilegio vti potest, & alia refert temeraria, & postquã animi sui votũ expressit tacere, oportere inquit, cùm lis pendeat, insani profectò hominis, manifestissimum testimonium. Fuit æquidem Apostolica illa concessio cum maxima reipublicæ spiritualis Ecclesiasticæ vtilitate, 6

ita

ita vt ex contrario vſu plures contin gerent incalamitates & innumerabi lia mala,quæ veluti prę oculis habes ſummus Chriſti Vicarius pro illius ampliſsima dignitate,quam vt ſum mus catholicæ Romanę Eccleſię pa ſtor & rector obtinebat ſua integri tate & iuſtitiæ amore incenſus nec non diuini cultus zelo tantis & tot malis medelam adhibuit.

7 Ideoq; cenſeo quod Chriſtianæ Reipublicæ cõſultiſsimũ foret quod ſummus Eccleſiæ Pontifex aut œcu menica ſynodus,vniuerſali lege ſan ciret,vt omnia ſacerdotia præſertim curam animarum habentia, patrimo nialia efficerentur,ita vt ad ea mini mè admitterentur, niſi ciues vel qui inde eſſent oriundi quod in ſacro Concilio Tridentino ſummo omniũ patruum conſenſu conſultatum fuiſ ſe teſtatur, teſtis integerrimus Dom. Soto de iuſti.& iur. lib.3.artic.2.fo. 237.verſi.enaſcitur.

8 Ex quibus iuſtificatur nimis Regula Cancel.Apoſtolicę.19.qua cau tum eſt,quod prouiſio de parochiali Eccleſia facta alicui qui neſciat idio ma loci vbi Eccleſia cõſtituta eſt, nul lius roboris & momenti iudicari de bet:habet equidem Pontificia illa ſan ctio ſymbolum & affinitatem cum diuino & poſitiuo iure. Nam rector Eccleſiæ prædicandi officium in ea habere dignoſcitur.c.Eccle.95. diſt. cap.inter cætera.de offici.ordina. & eſt glo.not.in Clem.2.de ſepultur.& in cap.cum ex cuncto.de hære.& in cap. addicimus. 16.q.2. Debet ſane confeſsiones audire & cætera Sacra mẽta miniſtrare.cap. omnis vtriuſq; ſexus.de pœn.& remiſsi.Item debet viſitare & vultum gregis ſui agnoſ cere,vt legitur Prouer.27. & Eccleſi. 22.de quo eſt egregia extrauagans conſtitutio Ioann.22. conſtituta in tit.depręben.incip.Sedes Apoſtolica.Sed iſta omnia & alia quę ad hoc munus expectant,pręſtare non poteſt rector alienigena,qui non intelligit,nec loquitur idioma. Quia vt Diuus Paul.1.ad Corint. capitu.14. inquit : *Data eſt nobis lingua ad interpretandum & diſtinguendum ea quæ loquimur . Nam ſi neſciero virtutem vocis ero ei cui loquor barbarus, & qui loquitur mihi barbarus.*

Hinc etiam emanat alterius regu- 9
læ cancel.nempe. 15. egregia cõſtitu tio,qua decretum eſt,quod in benefi ciorum collationibus oriundus,nõ oriũdo pręferatur:eſt certe ſupradi ctis iuribus & rationibus conſentanea.

Nec ab hoc inſtituto alienum eſt 10
quod elegantiſsimè multis addu ctis in medium probat Cæſar Lamb. in locupletiſsimo illo de iuris patronatus tract.1.par.2.lib. queſtio.7. arti.24.aſſerens,quod diœceſani,& non alienigenæ ſunt in beneficijs à patronis præſentandi.

Ex dicto etiam fonte emanat iuſtiſ 11
ſimè Apoſtolicis conceſsionibus de cretum eſſe,vt beneficia patrimonia lia in diœceſibus Palentina, Burgen ſi,ac Calagurritana,ſolum conferan tur filijs patrimonialibus,ſecũdũ eo rum mores doctrinam & eruditio nem,de quibus conſtitutionibus me minit Regia.l.21.tit.3.li.1.ordi.noui ſi verò Apoſtolicæ literæ in contra rium fuerint obtentæ eis nullo mo do vti licet,ſed ad Regis noſtri ſum mum iuſtitiæ Senatum mitti debent vt quid circa hoc faciendum ſit,matu riori conſilio conſulatur:quod ſi for ma illa lege præſcripta fuerit prætermiſſa grauiſsimis pœnis ibi decretis tranſgreſſores plectendi ſunt,idẽq; proſeruari debet in omnibus alijs prouincijs,in quibus beneficia Eccle-

siastica patrimonialibus filijs conferri consueuerũt, vt iustè diffiniuit lex 23. illo ti. & lib. Quod vtinam vbiq; obseruaretur, vt sanctius ac diligẽtius diuinum munus illustraretur.

Idem obseruandum est quotiescunque Apostolicæ literę impetrantur in derogationẽ illius iuris, quod ex concessione Romanæ Ecclesiæ obtinent, collegia & capitula Cathedralium Ecclesiarum ad promouendos, in canonicos, in Theologia, vel iure Pontificio: vt decreuit Carolus huius nominis Quintus Summæ potẽtiæ & fœlicitatis Imperator, & Primus Hispani. Rex Madritij anno. 1543. de quo videnda est Regia lex. 25. dicto titulo. 3. lib. 1. ordi. noui.

Carol. Quintus.

12 Et nõ solum exteri apud nos prohibẽtur habere dignitates Ecclesiasticas & beneficia, sed etiam præstimonia, vt in l. 14. tit. 3. dicto lib. 3. ordi. noui. atque etiam pensiones l. 25. ibi. quod si regnicolæ consensum præstiterint pensionis constitutioni aut semel constitutam redemerint vel aliquod emolumentum præstiterint, vt ab exteris beneficia consequãtur omnibus priuilegijs naturalitatis priuãtur: nec non fructibus beneficiorum in quibus dicta pensio fuit constituta: qui quidem fructus expensis belli contra Christianæ religionis hostes initi applicantur, vt probat Regia l. 18. dicto titulo & libro.

13 Habet æquidem locum in tantum dicta prohibitio, vt exteri beneficia Ecclesiastica minimè obtineãt: quod iustissimè Regijs constitutionibus reuocatę sunt literæ (quas naturalitatis appellant) quibus obtentis alienigenę beneficia iustè impetrabant. Imo deinceps concedendę non sunt nisi vrgẽte magna & legitima causa quæ publicam Regis nostri vel suorũ regnorum vtilitatem concernant: quod si ob aliã causam impetrentur, minimè sunt obseruandæ: vt in. l. 14. 15. & 16. dicto tit. 3. lib. 1. ordina noui. de quibus sanè literis meminit Bal. consi. 223. vol. 3. appellans eas ciuitatis literas: idem asseuerat And. Alcia. lib. 2. dispu. capit. 22. Nicol. Boeri. de cisi. 13. num. 20.

Circa quod illud consideratione 14
dignissimum esse confico, quod licet is qui naturalitatis literas impetrauit horum Regnorũ priuilegijs & immunitatibus fruatur, quibus ipsi ciues originarij, ita scribit Bar. in. l. si is qui pro emptore. ff. de vsu cap. 3. prin. q. & in. l. si maritus. §. Iuliæ. ff. de adult. & est bonus tex. in. l. sed si accepto. ff. de iure fis. tradit Roman. consi. 62. col. 2. vers. quod autem cessat. Cuma. consi. 178. col. 3. versi. Quinto probatur. Deci. consi. 183. nu. 10. Hypo. de Marsi. consi. 127. num. 2. vol. 2. Ruy. cõsi. 200. nume. 19. & 20. li. 2. Boer. decis. 260. nu. 17. Iacob. Menoch. consi. 166. vol. 2. nu. 15. Catel. Cotta, in memor. iuris in memori. incip. Ciuium. Quia ex priuilegio potest quis cõsequi ius naturalitatis regni, vt habetur in d. l. ciues. C. de incolis. lib. 10. vbi glo. & Ioan. de Platea. & Lucas de Penna. & tales sunt veri ciues vt in. l. 1. ff. ad muni. not. Bald. in. l. pen. §. quæ in filio. ff. de adop. & in. l. in vrbe. ff. de sta. homi. Hinc deducitur, quod licẽt exteri, qui apud nos negotiandi causa versantur, non possint habere eos annuos reditus, quos vulgo, *Iuros*, appellamus: obtinere tamẽ possunt, si habuerint Principis rescriptum, quod Hispani. *Cartas de naturaleza* nũcupamus. Ex hoc quoque emanat, quod cum Hispali non possint esse iudices forenses, sed tãtum illius ciuitatis originari. Illud verò iudicandi munus habere poterit, qui principis concessione factus

est

est originarius ciuis. Nec ab hoc alienum est, quod si in literarum Collegis eorum statutis cautum sit, vt nullus externus admittatur, vt cautū est in Collegio celeberrimo D. Iaco. Zebedei Salmanticensis, qui dictū rescriptum habet excludi non debet, sic tenet Ferd. Mench. de testa. lib. 3. primę par. §. 3. num. 295. Ex simplici tamen concessione naturalitatis alieni gena non poterit beneficium consequi, nisi expressè hoc sibi fuerit indultum: ita scribit Gregor. Lup. in l. 2. in verbo, *Muger sea natural de otra.* tit. 24. par. 4. Nam cum in hoc casu peculiari grauissima & publica causa desideratur & dictæ literæ nullius sunt momenti nisi forma Regijs legibus præscripta fuerit obseruata, quę si non interuenerit obseruandę literę non sunt: non igitur debet generalis Principis concessio ad specialissimum casum extendi. Pro quo mirè facit, quod elegantissimè de more scribit Bal. in d. l. in vrbe. ff. de statu homi. scribens adoptiuum ciuem (nē pe qui ex priuilegio receptus fuit) admittendum non esse ad honores, ad quos non consueuere admitti: nisi ciues naturales. Quamuis hęc Bal. opinio difficultate non careat ex his quę prædixi.

15 Quibus quidem literis naturalitatis seruata forma Regiarum legum alienigenæ impetrare & obtinere possunt in ijs Regnis dignitates Ecclesiasticas, & alia beneficia, hac lege, vt intra octo mensium tempus dictis beneficijs resideant alias literarum cō modo ipso iure priuātur, nec eas dignitates aut beneficia obtinere possūt, vt disponit. l. 20. tit. 3. lib. 1. ordi.

16 Dubitaui tamen circa hoc non semel, si quando externus cum Principis indulgentia dignitatem aliquam Ecclesiasticam vel beneficium fuit cō sequitur, an possit illud cum alio permutare: & verisimum credo ei non licere, quod aliquibus rationibus innixus probat Did. Perez in l. 3. in verbo. *Saluo el Rey.* tit. 7. lib. 1. ordi.

Quod si externus aduersus horum 17
regnorum iura & leges beneficium etiam à Romano Pontifice impetrauerit, Apostolicę literę minimè executioni tradendę sunt, sed ad Summum Regis Senatum mitti debent, vt ab integerrimis & prudentissimis eius Senatoribus pro illorum prudentia examinentur: & quid faciendum sit ipsi decernat. Habet ęquidē Summus Senatus formam & modū præscriptum, quo vti debet in his negotijs examinandis & expediendis. Quod si iudices Ecclesiastici eas literas Regio Senatu in consulto & legis forma prætermissa executioni tradiderint, eo ipso omnibus priuilegijs naturalitatis horum regnorum priuā tur, vt tanquam alienigenæ nullum beneficium possint obtinere, imò ab istis regnis expellendi sunt. Laici verò istius criminis rei, si tanquam tabelliones, vel notarij, aut procuratores auxilium & opem pęrstiterint in impetratione, vel executione, vel alio quocunque modo pœna capitis cū bonorum omnium amissione plectū tur, Alij verò confiscationis pœnam bonorum suorum fisco applicandam incurrunt, vt in l. 26. tit. 3. lib. 1. Regij noui ordinamen. circa quam aliqua notatu digna à nobis erunt annotanda.

Primo æquidem, quod in his His- 18
paniarum Regnis vsitatissima est cō minatio dictæ pœnæ aduersus clericos & Ecclesiaticos iudices, quæ fit ad amissionem rerum temporalium, quas in his regnis obtinent: deinde quod tanquam extranei habeantur, de qua dicta Regia constitutio loquitur:

tur:cuius mèminit Guill. Benedi. in cap.Raynuntius.de teſtamen. in verbo.Et vxorem nomine Adelaſiam.2. deciſsi.num.460. Caro. de Graſſa. lib.2.Regali.Fran.iure.7.col. penul. D.Dida.Couar.in practi.quæſtion. cap.35.num. 3.

19 Secundò,quod non ſolum in caſu dicta lege Regia expreſſo ſed in alijs multis Apoſtolicæ literę ad ſummum ſenatum deferuntur,ſic apud Hiſpanos poteſtas ſeu facultas legatorum à ſummis ſenatoribus ante earum vſum pro negocij magnitudine examinantur, vt Pontifex ſummus conſulatur,quibus facultatibus in his regnis vti conueniat.quę autem ſint relegandæ cum etiam Nuntij ipſi exteri ſint,oportet vt intelligant quæ ab illis ſint pręcauenda,ne falſis aut importunis precibus decipiantur vt teſtatur D.Couar.in pract.quæſt.cap. 35.num.4.quod in Gallia, & Flandria frequentiſsimum eſſe refert Carol.Moli. in regul. Cancel. de infirmis reſig.num.139.

20 Tertiò,idem ad vnguem obſeruandum eſt ſub eiſdem pęnis & comminationibus quotieſcunque Apoſtolicæ liieræ impetrantur in derogationem Regij iuris patronatus vel cęterorum Laycorum horum Regnorum vt dicta Regia lex diffiniuit, & lex.5.tit.6.libr.primo noui regij ordina. circa quas Regias conſtitutiones multa lectu nō indigna pro eius ſingulari eruditione congerit. D.Couar.in pract.quæſtion.cap.36.Eſt ſane remedium hoc vtiliſsimū, ne dicam neceſſarium,vt regia auctoritate ſummi ſenatores literas Apoſtolicas quibus iuri patronatus Laycorum derogatur diligenter examinent earum executionē ſuſpendētes quouſque Pontifex ſummus conſulatur, certiorque fiat quam graue ſcandalum ex his derogationibus oriatur quantaque mala inde ſequātur:quorū illū potiſsimū videtur quod Layci à pietatis operibus,nēpe donatione, conſtructione & dotatione Eccleſiarum cum maximo Reipublicę Chriſtianæ dāno abſtinebunt. Sunt equidem apud nos quam plurima ſacerdotia ſiue beneficia ad ius patronatus expectantia, quorum veſtigia apud antiquos idolis ſeruientes fuerunt, dicta gentilitia, ideſt generis ſeu familiæ certæ: quæ reditus annuos ſacrificulis ſuis præbebant. De quibus meminit, Cicero de Aruſpicum reſpōſis. Sic Michias vir in mō te Ephrain,idolum ſibi fecit,& ei extruxit ediculam conſtituitque ibi Sacerdotem,cum certis reditibus percipiendis vt habetur lib.Iudicum Iſraelis.cap.17.&.18.

Apud Etpnicos veſtigia fuerunt ſacerdotij ad ius patronatus expectantis.

Quarto mittendæ ſunt ad Regiū ſummum Senatum Apoſtolicæ,literæ alijs caſibus dictis Regijs legibus expreſsis quos ſupra numero.18. &.19.tradimus.

Quintò, nec à nobis erit omittendum iuſtiſsimas eſſe ſæpę iam allegatas Regias conſtitutiones non ſane eis aliquid continetur quod ſummi Præſulis maieſtatem lędat vel puriſſimas eius aures offendat, hoc alienū eſt à catholicis Regibus noſtris qui Pōtificum decreta,Sacroſanctasque eorum ſanctiones pro ipſorum pietate,& in Deum religione colunt & venerantur,ſed ideo literarum executio ſuſpenditur vt Pontifex ſummus certior factus intelligat,quot quantiſque incōmanitatibus & erūnis iſta Hiſpaniarum regna afficiantur quando falſis precibus & ſuggeſtionibus gratiæ Apoſtolicæ impetrantur,quas Sanctiſsimus Antiſtes minime concederet, ſi ea damna & incommoda quæ maximè aduerſantur,ſpirituali

Eccle-

ecclesiastico & temporali regimini prę oculis haberet. Iuri igitur consona est suspensio executionis dictarũ literarum, vt in cap. si quando. de rescrip. vbi Alexander tertius. *Patienter* (inquit) *sustinebimus si non feceris quod praua nobis suggestione fuerat insinuatum.* Et conducit tex. in l. si vindicare. C. de pęnis & in capit. cum apud Thessalonicam. 11. p. 3. cap. sunt quidam. 25. quęst. 1. & in c. 1. 40. distin. & in ca. manet. 24. q. 1. & in cap. si quis nõ recto. 24. quæst. 3. glo. in auth. de menda. prin. §. dein de competens in verbo, nuncians, & in auth. vt determinatus sit numerus clericorum. §. vlti. in verbo Contradicere colla. 1. tradit latissime Felin. in cap. nihil. de prescrip. & faciũt quæ scribit Thom. 2. 2. quæst. 69. ar. 4. versi. Secundo respondeo & Caietan. 2. 2. quæst 39. art. c. 2. versi. in responsione ad secundum, idem Caieta. in tracta. de auctoritate Papæ & concilij, cap. 27. versic. ad secundam rationem, Turr. Crem. libr. 2. de Ecclesia, cap. 106. Cardi. Iacob. in tractat. de Concilijs libr. 8. artic. 3. versiculo quintum remedium.

22 Sextò vt quæ prędcedenti versiculo dicta sunt magis eluceścant sciri oportet, quod non solum Hispanię Reges dicto iure vtũtur, sed alij Christiani orbis Principes, vt testatur Ioann. Driedon. vir pijssimus pariterque doctissimus in libr. primo de libertate Christiana pagin. 183. Ipse quę elegantissimis verbis hoc corroborat, quæ in lectorũ gratiam hic referre constitui. *Hic sciendum est quod aliud est potestatem sæcularem absolutè mandare aut cõstituere, ne quisquam pareat vllis literis Apostolicis iustitiã aut gratiam concernentibus aut ne executioni mandet easdem. Aliud vero est potestatem sæcularem mandare aut constituere, vt sine suo beneplacito, & examine nemo pareat, huiusmodi literis neque executioni mandet easdem. Nam primum cum sit directè contra potestatem, seu libertatem ecclesiasticam, est eam prorsus tollere & extinguere, neque potest fieri absque cõtemptu ecclesiasticæ potestatis, Neque potest ex ipsius Pontificis priuilegio conuenire Regi aut sæculari potestati. Secundum autẽ videtur posse fieri absque contemptu potestatis ecclesiasticæ, & absque iniuriã, aut ödio, aut grauamine, seu præiudicio ecclesiasticæ libertatis, & sanctæ sedis Apostolicæ, vel literarum eiusdem. Potest enim contingere, quod Princeps quispiam aut ex priuilegio seu commissione Papæ, hoc faciat: sicuti Carolus Imperator habuit ex priuilegio synodi, ne sine suo consensu inuestiretur, vel consecraretur Episcopus, aut ex causa rationabili secundum congruentiam loci & tẽporis, ad sic statuendum atque mandandum moueantur propter abusus tollendos ne præficiantur extranei, aut inidonei, qui vel per nimiã importunitatem, falsasque suggestiones literas Apostolicas impetrarũt, vel impetratis abuti volũt: ad oppressiones pauperum qui alioqui sub prætextu literarum Apostolicarum longis litibus grauibusque sumptibus vexari possent, nõ quod potestas sæcularis velit sibi aut iudicium ecclesiasticarum rerum vsurpare, aut viros idoneos autoritate Apostolica instituros impedire, aut super illorum idoneitate iudicium sumere, sed quod velit ad edificationem reipublicæ, statum ecclesiasticum promouere. Vnde quotidie cernimus Prelatos, & alios disputare de mãdatis de rescriptis, ac literis Papæ, quæ tãgunt ecclesiastica negotia, collationes, beneficiorum, præbendarum, & dignitatum. De omnibus literis, & mãdatis Papæ præsumendum quidem est, quod eis oporteat, obedire, modo constet, aut cõstare debeat tales reuera esse literas à sede Apostolica emanatas, subsistentibus etiã*

Ioann. Dried.

ratio-

rationibus, & cauſis, quibus ipſe Papa veriſimiliter motus inductus eſt ad præcipiendū. Et ideo non debet iſta præſumptiõ violēta eſſe vt nõ liceat huiuſmodi mãdata etiam veriſsime emanata à Sede Apoſtolica examinare, & inueſtigare ſolicitè an eis oporteat obedire, tametſi hoc maximè pertineat ad iudices eccleſiaſticos quibus huiuſmodi literæ mandatorum Apoſtolicorum dirigũtur. Hęc Driedonius.

23 Supereſt tamen pro huius materiæ, exacta cognitione inquirere quis exterus, quiſue regnorum naturalis, dicatur, quod apud ſuos Gallos declarat Petrus Rebuff. in tractat. de literis naturali. ad finem nume. 20. 2: Thom. conſti. Fran. apud nos vero eſt Regia conſtitutio. 19. titul. 3. libr. primo ordin. noui, quæ hoc egregiê his verbis diffiniuit. *Ordenamos y mãdamos, que aquel ſe diga natural, que fuere naſcido en eſtos Reynos, y hijo de padres, que ambos a dos, o alomenos el padre naſcido y natural en eſtos Reynos: O aya cõtraydo domicilio en ellos, y demas deſto aya viuido por tiempo de diez años con que ſi los padres ſiendo ambos, o alomenos el padre naſcido y natural en eſtos Reynos, eſtando fuera de ellos en ſeruicio nueſtro, o por nueſtro mandado, o de paſſo, y ſin contraher domicilio fuera de eſtos Reynos, ouieren algun hijo fuera de ellos, eſte tal ſea auido por natural de eſtos Reynos. Y eſto ſe entienda en los hijos legitimos y naturales, o en los naturales ſolamente: pero en los eſpurios diſponemos y mandamos, que las qualidades q̃ conforme a lo ſuſodicho diſpueſto, ſe requieren en los padres ayãn de concurrir y concurran en las madres.*

Singulariter interpręta tur regia conſtitutio. 19. ti. 3. li. 1. noui ordina.

Circa, quam Regiam ſanctionem aliqua à nobis erunt annotanda, in actionibus forenſibus frequentiſſima.

24 Primò, quatenus ea lex dicit. *Que aquel ſe diga natural, que fuere naſcido en eſtos Reynos*: Loquitur equidem de his Regnis Caſtellæ, & Legionis. Ex quo ſequitur quod nati in regno Aragoniæ, & Nauarræ, exteri ſunt neque apud nos poſſunt beneficia eccleſiaſtica obtinere, ita in proprijs terminis ſcribit Doctor Didacus Perez in l. 18. titul. 3. libr. 1. ordina. veteris in glo. incip. *Que ningũ eſtrangero*, Aſſeuerans ſic ętate noſtra fuiſſe iudicatum. Nam cum quidam Martinus Vicentius Sacræ Theologiæ, & artium magiſter, poſtquam fuit electus Canonicus çamorenſis, poſtea vero eo fuit priuatus quia Tarraconenſis erat. Et potiſsima ratio eſt, quia licèt dicta regna fuerunt adiuncta regiæ coronæ, non tamen hoc in modũ ſubmiſsionis factum eſt. Sed priſtino robore remanſerunt: qua ratione, regna ipſa ſuis proprijs legibus, & moribus regẽda ſunt argum. l. ſi quando. C. de appell. tradit Bart. & nouiſsimi in. l. ſi conuenerit. §. ſi nuda. ff. de pignor. acti. idem Bartol. in tract. de alluui. ſub. rub. de inſula. colum. 2. doctores in cap. trãſlato de conſtit. Iaſ. in §. in perſonam, col. 3. Inſti. de acti. tradit Mattheus de Affict. in conſtit. Neapoli. libr. 3. Rub. 23. numer. 3. Aymon Craueta. de antiquitat. tempor. 4. par. nu. 27. Ioan. Fran. de Ripa in l. 1. ff. de legib. n. 16. & libro. 1. reſpon. de legi. & conſ. 21. Ioan. Go. in. l. omnes populi col. 3. ff. de iuſt. & iure. Brun. in tractat. de augmen. fol. 8. Barthol. Caſſa. in conſuetudi. Burg. titu. de ſucceſsion. *Desbaſter*. rub. 8. numer. 41. Burg de Paz in. l. 1. Tauri. numer. 451. Quo loco teſtatur quod iam peculiari conceſsione indultũ eſt, originarijs Regni Nauarræ, vt quo ad beneficia reputentur naturales horum Regnorũ, vt regia ſanctione decretum fuit. 28. menſis

Neti in Regnis Aragoniæ, vel Nauarræ an exterorũ regnorũ quo ad beneficia obtinẽda iudicentur.

mensis Aprilis, ann. 1553. condita in loco vulgariter nuncupato, *El pardo*, De qua etiam meminit Ioan. Olã. in antonomi. iuris cõmun. & Regij in præfa. num. 20. Sic aliquando fuisse pronuntiatum refert Burgos, in præcitato loco. Et ea ratione vidimus iam in his regnis plures originarios Regni Nauarræ viros doctissimos quibus regnum illud floret beneficijs ecclesiasticis, & dignitatibus frui.

25 Secundò, ex dicta Regia constitutione iam diffinitum est, quod olim apud Hispanos fuit nimis controversum, vtrum sufficeret, vt quis horum regnorum naturalis censeretur natũ esse ex matre alienigena, si pater fuerit naturalis, probat equidem ea lex hoc sufficere, ibi. *O alomenos el padre sea assi mismo nascido en estos Reynos.* Quod iuri communi consonum est, cum filius paternam originem, non vero maternam sequatur. l. assumpti. §. filius. ff. ad municip. l. filios. C. de municip. & origi. lib. 10. tradit Feli. in cap. Redulphus de rescrip. nu. 4. & latissimè Boeri. decisio. 13. & in consuetudi. Bitur. §. vltim. titu. de testamen. colum. fina. Barthol. Cassa. in consuetud. Burg. titu. de confisc. §. 1. numer. 37. Guil. Bene. in repet. capit. Raynuntius de testamen. in verbo. Et vxorem nomine Adelasiam numer. 10 42. cum sequen.

25 In contrarium tamen erat Regia, lex Henrici Regis huius nominis tertij condita, anno. 1396. his verbis inter alia. *Ordeno, y establezco duradero por siempre, que persona, o personas del mundo, aunque sean Cardenales, ni ayan Arçobispados, ni otras dignidades, ni calongias ni prestamos, ni otros beneficios algunos, en todos mis Reynos y señorios en lugar, o parte alguna dellos. Saluo aquellos, o aquellos que fueren verdaderos naturales de padre y madre, y nacidos en ellos.*

Latè interpretatur Regia Hispanorũ lex cõdita ab Henrico Regis huius nominis tertio anno. 1365.

Fuerunt tamen multi non pœnitendæ autoritatis viri, qui asseuerarunt illam Henrici Regis sanctionem non habuisse legis generalis authoritatem, quia nec publicata, nec recepta fuit, quod quidem in causa fuit, vt cum casus isse quondam accidisset in Regio Senatu, nempe q̃ quidã expatre naturali genitus, & ex matre alienigena beneficium ecclesiasticũ possidisset, controversum fuit, an hoc ei liceret tandem Cæsare consulto is possessor, vsque ad mortem beneficium retinuit. Et cum postea simili casus contigisset eodem Cæsare Maximo consulto bis in eo dissenserunt Regij Senatores, & causa, vt anceps & ambigua alijs iudicibus, terminanda remissa fuit, ita auditu percepisse à quodam aduocato testatur, Doctor Burgensis in. l. 3. Tauri prima par. num. 377. ad finem. Sed iam hodie placatæ sunt hæc controversiæ ex dictæ legis decimæ nonę decisione, ideoq; Doctoris Burgensis opinio, qui contrarium asseuerabat, ex dicta lege Henrici amplectenda non est.

Tertiò, Regia illa constitutione de 27
cisa est grandis illa quęstio, in quã fluctuauit insignis Grego. Lup. in. l. 2. in verbo, *Maguer.* titul. 24. partit. 4. nec ausus est, eam decidere, sed posteris decidendam relinquit, videlicet an his qui ex parentibus naturalibus horum regnorum, natus fuit extra regnum in transitu, videlicet quando parentes non habebant, animum cõstituendi, ibi domicilium dicatur naturalis, diffinit lex illa cũ naturalem, esse idem iure communi probari videtur in. l. filios. C. de muni. ex origi. lib. 10. Cuius verba sunt. *Filios apud originem patris, non materna ciuitate, & si ibi nati sunt, si modo non domicilijs retineantur ad honores, seu*

munera

munera posset compelli, explorati iu ris est. Et ibi ad hoc notat Ioann. de Platea. ad idem etiam conducit tex. in l. ciues in fine. C. de incol. ibi, *Vnde cum profectus est, peregrinari videtur.* Ex quo enim quis habet animum se trãsferendi in alium locũ, fingitur non esse in eo loco, vbi habitat de præsenti. l. quæsitum in fine. ff. de lega. 3. facit lex hæres absens. ff. de iudi. capit. Romana. de foro comp. lib. 6. l. si quis post hac. C. de edifi. priua. & opinionem istã amplectitur Bart. in dict. l. filios Abb. in ca. Redulphus: de rescrip. vbi Felin. & Barba. num. 97. & consi. 52. volum. 2. Bald. Ang. Alberi. & Paul. de Castro in lectura Bononiensi post Cyn. Petrum & Nicol. de Neapo. in l. huiusmodi. §. legatum. ff. de lega. 1. vbi Ang. scribit hoc audiuisse, à quodam magno doctore Alberi. per illum text. in l. Titius. ff. de actionib. emp. Deci. in dict. l. hæres absens. §. proinde. column. 2. Iacob. de Sancto Georgio in. §. si quis tutelam nume. 35. eiusdem legis Ias. consi. 117. volum. 3. quam esse veriorem sententiam, & secundum eam vidisse in regio cõsilio, pronuntiatum testatur Gregori. in dict. l. 2. Matth. de Affict. decisi. 384. num. 3. eandẽ communem appellat. Nicol. Boeri. decisi. 13. num. 52.

In contrariam tamen sententiam itum est, à plerisque, qui arbitrantur, quod quomodocunq; quis nascatur effici ciuem originarium loci, in quo nascitur, licet nascatur, in transitu, ita tenet Paul. de Castro secum palam in eadem lege desidens, nempe in lectura Patauina, dict. §. legatum, quẽ ibi sequitur Ioan. de Imo. Rapha. & Alexand. qui dicit hoc sibi in puncto iuris placere Angel. illius tex. autoritate innixus. §. si quis igitur. in auth. quib. mod. natur. effici sui Hier. Cag. in rub. de orig. iur. colum. vltim. Lud. Bologni. de priuileg. Scholar. in verbo, nec suos ciues. Qui leuissimis fundamentis mouetur, sed tenenda est cõmunis sentẽtia quæ in terminis iuris scripti verissima est, & ideo seruãda, etiam si non haberemus Regiã legem ei consonam, quam vltra supra allegatos dicit communem Ripa in tracta. de pest. titulo de priuileg. cõtracta. num. 182.

Quę communis opinio procedit, etiamsi pater, vltra decennium extra regnum extiterit, ad hũc si filium ibi procreet & legitimum, vel naturalem modo animum redeundi, ad hæc regna habuerit talis filius naturalis huius regni iudicandus est, quod ea ner uosa, & efficaci ratione comprobatur, quia qñ quis recessit ab aliquo loco animo redeundi non dicitur ciuis illius loci, ad quẽ ire destinauit, etiã si vltra decennium absens fuerit, vt suprà dictũ est. & suffragatur tex. in l. ex facto in. 2. versi. *Rerum autem.* Cũ sequenti. ff. de hæredi. instit. etiam si per mille annos ibidem steterit, vt inquit Bar. in. d. l. 2. C. de incolis lib. 10. quã opinionẽ, post hæc scripta legi tenere D. Azeuedo in. l. 9. ti. 3. li. 1. ordi. noui. Qui animus redeundi, protestatione tempore absentiæ facta & alijs coniecturis probari potest, si licet, quia in hoc regno domum, vel immobilia bona semper habuit, & in exteris regnis nulla immobilia emit, & alijs prouabilibus coniecturis pro iudicis arbitrio.

Ex quo eleganter scribit Paul. de 28
Castro in dict. §. legatum. numero. 3. quod si statuto caueatur, prout Bononiæ, quod nullus doctor possit esse, de collegio iurisconsultorum vel medicorum, nisi sit originarius ciuis, quod si mater casualiter abest, & ibi parit, certè fingitur filius natus in ciuitate

uitate in qua mater incolatum habet, & asseuerat Paul. se hoc vidisse in facti contingentia in filijs quorundam doctorũ suæ ciuitatis natis alibi, vbi parentes conducti erant ad legendũ qui filij paternã originẽ retinuerunt.

29 Hinc etiam obiter declarari potest, constitutio. 7. nostrę Complutensis Academiæ lib. suarum constitutionũ qua sanctitũ est, vt nullus ex domiciliarijs seu incolis huius populi Complutensis possit eligi, in collegialem, vel capellanum insignis & maximi collegij toto terrarum orbe celebratissimi Diui Illefonsi, certè si mulier aliqua ciuis Complutensis alibi in transitu pareret, filius sic natus minimè in dicto collegio eligi potest, quod scio aliquando fuisse disputatum.

30 Ex quo sequitur egregia interpretatio ad. l. 25. tit. 7. lib. 1. noui ordi. qua stabilitum est, non licere horum regnorum naturalibus, extra regna ista in alienis Academijs Regia lege prohibitis, literis incumbere sub pœnis ibi diffinitis. Non equidem eius sanctio nec pœnarum constitutio, locum obtinebit, quando aliquis naturalis istorũ regnorum in extra Academiam, ad aliquem gradum in alia Academia, promouetur in transitu tamen, tum quia hoc casu constituto, cessat ratio illius constitutionis, quæ continetur in prohemio. Tum quia expressè loquitur aduersus eos, qui in dictis Academijs residentstudiorum gratia ibi. *Que en las tales Vniuersidades, estudiando, y residiẽdo en ellas.*

31 Nec ab hoc est alienum quod tradiderunt Bald. Alberic. & Paul. in dict. §. legatum, quod si propter bellum vel ob aliam causam animalia ciuium alicuius parochiæ fugiant ad aliam, & ibi pariant quod decima soluenda est parochiæ à qua recesserũt, sequitur Boeri. dict. decis. 15. nu. 54 qui est videndus. Stat tamen apud nos, circa hoc egregia constitutio, in l. 9. tit. 20. par. 1. qua cautũ est, nõ deberi decimæ animaliũ Ecclesię in cuius parochia in transitu parturiũt nisi per integrũ mẽsem ibi permãsissẽt.

Quibus finitũ est, quod scribit Roma. cons. 263. & seq. quod absens ille 32
iudicandus non est, qui ex legitima causa recessit cito reuersurus, quod multis iuribus & rationibus corroborat, quibus innixus ipse consulit, quod ille qui iurauit continuè stetisse in ciuitate Lucana, nõ est periurij reus licèt probetur quod aliquo tempore absens fuerit pestis causa.

Quartò, ex etiã dicta lege colligẽdũ 33
est, quod quanuis is, qui in aliquo populo decem annis habitauerit habendus sit pro naturali, & priuilegio naturalium gaudere debet, ad quod est optima lex. p. 2. tit. 24. p. 4. ibi. *La dezena por moranca de diez años, que faga en la tierra, maguer, sea natural de otra.* Et probatur in d. l. 2. C. de incol. & est videda lex. 32. ti. 2. par. 3.

Et ideo licèt Regijs cõstitutionibus 34
sit decretũ neminẽ nisi ex his regnis naturalẽ proxonetã seu cambiorum interuentorẽ creari posse, tamen alienigenę, qui per decenniũ in hisce regnis, sunt cõmorati ad prædicta officia possunt admitti, vt à summis consiliarijs iudicatũ fuisse testatur. Doct. Bur. de Paz in l. 1. Tau. 3. cõc. n. 373.

Sed quo ad obtinẽda beneficia spe- 35
ciali iure stabilitũ est, quod pater illius qui vult in his regnis beneficium obtinere contrahat in eis domiciliũ, & per decẽniũ habitet ita illa lex diffinit ibi. *O aya cõtraydo domicilio en ellos y demas de esto, aya viuido por tiẽpo de diez años.* Itaq; minimè sufficeret habitatio decẽnalis, nisi alias comiciliũ contraxerit, quod cõtingere potest, quando quis, se suãq; familiã alen-

do, negociãdo, animo perpetuo permanendi larem sibi cõstituit. l. Labeo iuncta. glos. l. ff. ad Municip. facit lex post liminij. §. fi. ibi, *Siue animus*. ff. de cap. & post lim. reuersis, & est tex. in d. l. ciues. iuncta gl. in verb. *Larem*. C. de in colum. vel quando transtulit maiorẽ partem fortunarum suarũ. vt in. d. l. ciues. & in. l. 2. C. vbi senato. vel clar. tradunt hos casus, & alios Iacob. Rebuff. in d. l. ciues. Bertran. consi. 75. col. 2. vol. 2. Mar. Soc. Iuni. conf. 7. num. 6. volum. 2. Item necessarium est, quod dicta habitatio non fiat animo redeundi ad patriam, nã quãdo quis ad tẽpus determinatũ est in aliquo loco de eo diceſſurus, nó dicitur incola etiã vltra decẽniũ. l. ex facto. ff. de hæred. inst. not. Bar. & Ange. in d. l. 2. C. de incol. Ange. in l. hæres absens. §. 1. ff. de iudi Gregor. in dict. l. par.

36 Quintò, quod is qui secundũ decisionẽ dictę legis, sit iudicãdus naturalis istorum regnorum, vt admitti possit ad beneficia ecclesiastica, si tamen regna ista relinquerit, & se in aliam prouinciã transfert non subdità Regi & domino nostro, vbi domiciliũ constituit iuribus naturalitatis priuatur, vt voluit glo. secundũ vnã expositionẽ in l. in adoptionem. C. de adopti. tenet Bald. in authent. sed omnino. C. ne vxor pro marito. Et hac ratione si naturalis regni huius se confert in regnum Franciæ animo perpetuo ibi, permanendi non poterit apud nos beneficium, vel ecclesiasticam dignitatem possidere, ita tenet insignis Gregor. in l. 5. titul. 24. partit. 4. dicens hoc esse notandum.

37 Nec refragatur huic sententiæ tex. in l. penul. ff. de sena. quo dispositum est, quod licèt senatores in vrbe domicilium habere videantur, tamen & ibi, vnde oriundi sunt domiciliũ habere intelliguntur, quia domiciliũ quod venit ex accidenti minimè mutat causam originis, quod etiam probatur. in l. fin. de muni. & origi. li. 10. Vbi translatio domicilij de loco originis in aliũ locum, vbi quis vult facere incolatum non facit locum originis perdere, imo in vtroque loco subit munera cuius legis autoritate. Bart. assumptio. §. 1. ff. ad Municip. reprobat glos. ibi asserentem quod in loco originis, post translationem domicilij non subeat, quis munera vel honores. Nec refragatur l. filios. C. de municip. origi. lib. 10. qua dicta glo. fundamentum suscepit, quia loquitur respectu originis filij eius qui mutauit domicilium originis, nó verò loquitur de loco originalis ipsius patris qui mutauit domicilium. Et dictæ legi pen. ff. de senatori. potest responderi, vt procedat quando locus domicilij, & locus originis sunt sub eodem Rege vel Regno, secus si locus domicilij, in alio regno constituatur, quia is videtur renũtiare priuilegijs, & fauoribus concessis naturalibus regni transferẽdo domicilium extra regnum, ita Greg. in l. 5. tit. 24. par. 4.

Sextò, perpendi etiã circa dictam 38
constitutionẽ, potest, vtrũ tẽpore natiuitatis filij desideretur, quod pater in his Regnis domiciliũ contraxerit, & per decenniũ vixerit, vel sufficiat, quod medio tẽpore filius nascatur, & postea quod deficit ad vrguẽ adimpleatur, itaq; q tẽpore beneficij conferendi nihil desideretur ex his quæ Regia lex desiderat, & nisi me mea non fallit opinio, censeo id sufficere, cum satis sit illius dispositio hoc modo seruari, quod eius mẽti consonũ est, sic etiam eã declarat D. Azeuedo, vbi paulo ante allegatus. nu. 9.

Officium

Officium insuper diuinum vt tenentur non recitarunt.

CAPVT, LIIII.

1 *Clericus officium diuinum non recitans qua hodie pœna puniatur.*

1 EX dispositione Lateranen sis Cóc. tepore Leonis. 10. celebrati, in Sessione nona, a in c. de reformationibus curię & aliorũ, delictum hoc tali pęna punitur: videlicet quilibet habens beneficiũ cũ cura, vel sine cura, si post sex menses ab obtento beneficio diuinũ officium non dixerit, legitimo impedimento cessante, beneficiorũ suorũ fructus suos non faciat, pro rata omissionis recitationis officij & tęporis, sed eos tanquã iniustè præceptos in fabricas huiusmodi beneficiorũ, vel pauperum eleemosynas erogare teneatur. Si verò vltra dictũ tempus in simili negligentia cõtumaciter permanserit, legitima monitione præcedente, beneficio ipso priuetur, cum propter officiũ detur beneficiũ. Intelligatur autẽ officiũ omittere quò ad hoc vt beneficio priuari possit, qui p quindecim dies illud bis saltẽ non dixerit, Deo tamen vltrà præmissa de dicta omissione reddituri rationẽ. Quæ pœna in habentibus plura beneficia reiterabilis toties sit, quoties contra fecere conuincatur: Hęc sunt verba concilij. An autẽ ante eius declarationẽ clericus non recitans officiũ diuinũ teneretur ad restitutionem fructuum, b vide Docto. in c. 1. de de celebr. missa. Dom. & Phili. in c. fi. de reiic. lib. 6. Sylu. in verbo clericus. lo. 4. in. 23. q. Phil. in ca. postulasti. col. 9. n. 33. De rescrip.

a

b

Sessione nona. Adde quod huius celeberrimi concilij meminit Mar. Nau. in c. qñ de cõsecratione dist. 1. not. 7. n. 31. & nouissimè in tract. de orat. c. 21. n. 58. & in manuali confessio. c. 25. n. 121: Do. Soto. li. 10. de iustit. & iure. q. 5. art. 6. & doctissimus Greg. in l. 34. ti. 6. in verbo, *La yglesia.* par. 1. Et dicti concilij constitutionẽ credendũ est ispiritu diuino fuisse promulgatã, vt asseuerat doctissimus Iacob. Menoc. de arbi. iud. q. li. 2. cent. 5. casu. 429. n. 11. quẽ post huius practicæ secundã ęditionẽ legi. Quamuis Car. Mol. in cons. par. tit. 1. §. 30. n. 49. secundũ nouissimã editionem asseueret, non constare, nec apparere ita in concilio Lateranensi statutum, nec moribus gentiũ receptum fuisse, Imo nequaquã reipublicę Christianæ, quod ita statuatur conuenire nec laqueus multitudini injiciatur quod in legibus cõdendis, & maximè periculum animæ concernentibus, summopere vitandũ est. ca. de viduis. in 2. 27. q. 1. & latè per Ioã. Gers. in tra. de reg. mor. col. 4. non tamen negat Mol. ibi, quod clericus qui horarias preces omiserit iudicis arbitrio puniendus nõ sit. Imo & beneficio ecclesiastico vltra fructuũ perceptorũ restitutionẽ. Vt cõmunem esse nostrorũ sententiã fatetur Bello. cons. 56. n. 3. Iul. Cla. in pract. crim. §. fi. q. 73. vers. Itẽ clericus. qui nõ dicit. Sed quo ad Lateran. concil. attinet, ęgregius Nauar. d. c. 25. n. 124. cõstãter asseuerat, illius constitutionẽ diuino iuri cõsonã esse, & ea ratione seruandã, prout ipse eã in practica receptã vidisse testatur. Sed Dom. Soto d. ar. 6. etiã si meminerit Latera. cõcil. admonet tñ nõ omnino receptũ esse huiusmodi decretum, atque ideo cautè, & seclusso omni rigori esse interpretandum,

A

vt ad omissionem quãlibet horarum, nempe vnius aut duorum dierum, fieri nó debeat restitutio. Vide tamẽ multa quæ circa constitutionẽ d. Cócilij scribit Mart. Nauarr. in d. tract. de oratione, c. 21. Quod quidẽ concilium, in hoc Archiepiscopatu Toletano, obseruari debet. Vt sinod. const. sancitum est, ti. de celebr. miss. ca. 14. quod cap. arbitrariã pẽnã imponit clericis qui beneficiũ ecclesiasticũ non habẽt, & horarias prẽces omiserint recitare. Est tamen de hoc nouissima Sanctio Pij Quinti Pont. max. quæ vulgo circunfertur.

Quã equidẽ egregiã constitutionẽ multis declarationibus egregiè de more ornat insignis Mart. Nauar. in man. conf. c. 25. n. & in tract. de oratione, c. 7. n. 33. qui in d. c. 25. n. 10. & in d. tract. de oratione. ca. 21 n. 11. cum seq. plures casus recensẽt, in quibus quis excusatur à recitatione horarũ canonicarum & Dom. Soto lib. 10. de iust. & iure. quæst. 5. artic. 3

A AD *restitutionẽ fructuũ*. Vide De. in c. cũ omnes in. 2. lectura co. 2. de cõst. Adr. in. 4. sent. in tract. de rest. in quæstione. An clericus tenea tur restituere quidquid vltra victuũ de reddit ibus beneficij consumpserit vers. pro respõsione Ias. in. l. Scrinia rios. n. 6 C. de testa. mili. Rip. in. l. vl. q. 66. C. de reuo. donat. quã opinionẽ censet esse cõmunem gl. in pragm. sanct. ti. qualiter horæ canonicæ sint dicendæ colu. 2. Ang. de Clauasio in summa in verbo horę cano. §. 5. qui omnes cõmuni cõsensu affirmãt, clericum horarias preces omittentẽ ad fructuũ restitutionẽ teneri. Licet opinionẽ cõtrariã probare conatur, Ab. & Card. in. c. 1. de celeb. missa. Prẽp. in sum. 44. dist. Fe. in c. postulasti. n. 7. de reseri. quã opinionẽ cõmunem esse fatetur D. Episcopus Couar. lib. 3. vari. resolu. c. 13. nu. 10. sed hodie iam dictis nouissimi Pontificis constitutionibus standum est.

Hæc sanè quæ de horis canonicis scripsimus, locũ obtinet etiã in clericis, qui sunt Gimnasijs studiorũ gratia. Nã & ij horas canonicas dicere tenẽtur: ita scribũt multi quos diligẽter refert Hor. Luti. Calli. de priuilegijs Schola. pri. 100. vbi alios qui ab hac opinione recedũt commemorat. & opinionẽ supradictã sequitur Menoch. vbi sup. n. 12. 27. Sunt vero nó nulli casus, in quibus clericus à restitutione horarum canonicarũ excusatur, quos post alios refert insignis Nauarr. in locis nouissimè allegatis.

Negociatores ac alienę rei conductores.

CAPVT, LV.

1 *Clericus, qui aliquod istorum criminũ comm serit, quæ pœna animaduertatur.*

2 *Quæsita per clericum ex illicita negociatione in vsus pauperum sunt erogãda.*

NEgotiari lucri causa prohitũ est clericis, vt in c. secũdũ, ne cleri. vel mona. Vnde in Conc. Carthag. 6. ca. 17. sancitũ est q̃ clericus aliquid excogitans turpis lucri gratia, abiiciatur à clero, ac cõmunione alienus sit. Eisdẽ præterea prohibitum fuit inter alia Conc. Calced. in Can. 3. cõducere possessiones. b Qui verò hoc fuisset trãsgressus correctioni ecclesiasticæ subiacere decreuit. Postea etiã in Conc. Carthag. 3. in Can. 15. clericis fuit prohibitũ vt nó essent cõductores, nec turpi vllo lucro vel inhoneste

1 a

b

sto negotio victũ quærãt: Nulla etiã alia inflicta pœna. Tandẽ in Conci. Arelatẽsi.2.in c.14.dispositũ est q; si clericus cõductor alienæ rei voluerit esse, aut turpis lucri gratia aliquod genus negociationis exerceat, depositus à clero à cõmunione alienus habeatur. Facit etiã in prpposito materiæ huius cap. Conci. Tarrac. Can.2. Cuius verba sunt: Canonũ statutis firmatũ est vt quicũq; in clero esse voluerit, emendi vilius vel vendẽdi carius studio nõ vtatur. Certẽ si voluerit exercere cohibeatur à clero, cuius Cõcilij dispositio à Gratiano refertur in c.cano.14.q.4.vbi etiã vide bonum tex. Iulij Papæ, in c.quicunq;, in hoc proposito. Aduertendũ est præterea, quod quęsita per clericũ ex illicita negociatione dãda sunt pauperibus, vt notat Matthæus, quẽ ibi refert Card. in clem.1.in fi.de vi. & honest.cleric. Et notat Zenze. & Rai. ibi, quos refert Imo.ibi, in.2.col. Si tamen totũ nõ reddiderit, nõ sunt in statu dãnationis, vt not. Card. vbi supra, referẽdo fratrem Aluarum, & Zenze. & tenet etiã Imo ibi, referendo solũ Zenze. Et vide Archid. Florẽ. in sua summa, in.3.p.t.13.c.2.§.fi. vbi scripsit q; in foro pœñali debet clericis iniũgi, vel saltẽ cõsuli quod ea, quæ taliter lucrati sunt studeant pauperibus erogare, qui solũ allegat ad hoc tex. in c. Qui habetis.14.q.5. Ex quo videtur velle, quod non tenentur clerici ad restitutionem taliter acquisitorum.

A Negociatio clericis interdicta ob quæ rationes cõstituũtur

Rohibitum est clericis. Adde Regiã. l.5 6.ti.6.par.1.vbi Greg. Lop. & à clerico negociatore, tanquã à peste cauendũ esse admonet tex. in c. negociatorẽ. 88. dist. in. cuius prohitionis tres potissimæ rationes considerari possunt. Prima quia finis eius lucrum est tẽporale, quod clerici contẽnere debent & habentes alimenta & quibus tegatur contenti esse debent, ait Pau.1.ad Thim.c.6. Secũda quia rarissimè hæc prophanę & sæculares negociatiões absq; peccati labe exercentur vnde periculosę sunt valde. Ait enim sapiens eccles.27. duæ species difficiles & periculosæ mihi apparuerũt. Difficilè exuitur negotiãs à negligẽtia, & nõ iustificabitur caupo à peccatis labiorum. Quapropter nostræ religionis scriptores, mercatores improbant, aspernãtur, vituperãt, veluti à virtute, & à bonis moribus, alienos, Dauid equidem Psal. 70. aut ex aliorũ cõputatione. 71. *Quoniã* (inquit) *non cognoui negociationẽ introibo in potẽtias Domini.* Ita enim locũ illum D. Augu. interpretatur, vt patet in eius cõmentarijs in eũ locũ, vbi multa cõgerit circa mẽdacia, periuria, & innumera alia crimina huiusmodi negociatorũ. Et D. Chrysost. in.2.parte Homeliarũ in Matheũ enarrans illud ipsius Matthęi.c.21. *Eiiciebat vendentes & ementes de templo.* Significauit (inquit) quia homo mercator vix aut nunquam potest placere Deo, & multa contra mercatores cõgessit Lucas de Pen. in l. nec ipsi. Circa mediũ C. de incolis, li.10. & in Ru. C. de eroga. mil. lib.12. And. Tira. in tract. de nobilit. c.33. Tertia ratio est, quia huiusmodi negotia homines retrahunt ab spiritualibus, quibus incũbere peculiare est clericorũ munus, iuxta diuini Pauli sententiã. *Nemo militans Deo implicat se negocijs sæcularibus.* Ad Corin.2.in prin.

Et ex pœna suspẽsionis, & excõmunicationis, pęnis quæ clericis p̃hibitas negociationes exercentibus imponitur, facilè intelliges, eos mortalẽ culpã cõtrahere. c. nemo. c. nullus. 11. q.3. quod verum est, si in sacris fue-

rint constituti, si autem in minoribus & beneficia ecclesiastica non obtinuerint, non prohibentur eas negociationes exercere, quas possunt sæculares quia in his iura begninius sunt interpretanda, ita not. Abb. in cap. secundum instituta, & in capitu. sed nec. ne clerici vel monachi, not. Alber. Trotius. libr. 2. de vero & perfecto clerico. cap. 52. num. 6. Ioan. à Medina in codi. de rebus resti. q. 31. versi. nota tamen, fo. 91. col. 3.

Clerici an possint, per alios negociationes exercere.

Sed vtrũ illas negociationes, quas clerici per se ipsos facere nõ possunt, possint per alios exercere. Quod sanè eis permissum videtur, ex text. in Clementin. 1. de vita & honest. cleri. Vbi clericis interdictum est officiũ tabernarij, aut macelarij personaliter exercere, nec enim absque causa dicitur personaliter, nisi vt intelligamus id clericis per alios facere non prohiberi. Deinde vrget text. in Clementi. 1. §. porro. de statu monach. Vbi statutum est, quod monachi, quibus per se ipsos venari prohibitum est, possunt tamen opera aliorum facere. Vnde dixit not. Alberi. in. l. humilem. C. de incest. nup. clericum per alium tabernam exercentem, non amittere priuilegium clericale. Et ita quidem vt audio multa sunt monasteria, quæ ea quæ superfunt ex prouẽtibus suorum reddituum, mercatoribus tradunt, vt iustam aliquam negociationem exerceant. Quod sanè mihi nunquam placuit, cum maximam temporalium bonorum cupiditatem præseferat.

Clericis necessitatis causa minime prohibita est iusta negociatio

Necessitatis tamen causa, minimè clericis prohibitum est, victum & necessaria quærere ex aliquo honesto munere capit. vltim. de vita & honest. cleric. hac lege, vt illis diuinis muneribus, quibus incumbere debent impedimento non sit, vt habetur. 91. distinct. per totum maximè in capit. clericus victum, & cap. nunquam de consecrati. distinct. 5. Qua ratione possunt locare animalia, vt oues, & boues, & similia, ad certum fructum dummodo per contractum alias permissum. Illis etiam permittitur rem emere, vt melioratam cariori precio vendant, vel aliquam rudem materiam, & ex ea aliquid fabricare, vt inde commodum & vtilitatem reportent, vt tenet glo. not. in summa. 14. quæst. 3. in fine non equidem lucrum acquiritur ex negociatione, sed ex artificio, & eam sequitur Alberic. Trotius d. c. 52. num. 5.

Cleri. cus negociator qualis cẽsendus sit.

Et vt huius capitis pœnis locus sit, notandum est, eum clericum negociatorem non dici, per vnius rei emptionẽ vel venditionẽ, nã negotiator is dicitur, qui plures negociationes exercet. l. 1. §. licet. & ibi glo. in verbo, omne. ff. de tribu. & in proœmi. Insti. §. cumque hoc Deo. l. semper. §. Diuus Adrian. cum lege sequen. ff. de iure immu. Bar. in proœmi. ff. nu. 10. idem & Bal. in l. legatis seruis ff. de legat. 2. idem Bart. in l. maritum. §. qui quæstum. ff. de adult. Felin. in proœmi. Gregor. column. vltim. versicul. Quarto limita. Par. de Puteo in tract. Sindi. in par. officiales. fo. 87. Auiles in capit. prætor. capit. 2. in verbo, *De mercaduria*. Petrus Rebuff. in tractat. de mercat. minu. artic. 1. glo. 1. nu. 10. Tom. 2. constit. Franc. Gregor. Lupe. in. l. 1. titul. 7. par. 5. in verbo, *Mercaderes*. Dicitur etiam is mercator, vel ngotiator, qui rem emit, & non mutata forma illã vendit, vt aliquid inde lucretur, text. in capit. eijciens, & in capit. quid est aliud. 88. distin. not. Archi. in capit. quanquam. de censib. lib. 6. Rom. in l. si publicanus. §. 1. ff. de publi. Bertran. consil. 214.

col. 2.

colum. 2. volum. nouæ ẹdict. Et negociator vel mercator appellatur, qui negociationem quęstuariam exercet de quo est optima lex. 1. titu. 7. p. 5. & tenet Sanct. Thom. 2. 2. quæst. 77. arti. 4.

Clericus negotiator iudicandus non est qui ex ꝓprijs fundis vel beneficij fructus vendit.

Ex quibus sequitur, non dici clericum negotiatorem: qui vendit vinũ, granum, aut oleum, ex proprijs fundis. Ita sing. tenet Abb. consil. 6. dubio. 2. volum. 1. Deci. in capit. Ecclesia Sanctæ Mariæ de constit. colum. penultim. Aymon Craue. consi. 163. column. 1. num. 3. Andr. Tiraquel. de nobilitate capit. 28. num. 10. doctissimus & magni nominis aduocatus Doctor Petrus Auend. de exequen. mand. Reg. cap. 19. num. 34. Roland. Valle consi. 71. nume. 10. volum. 4. Imo non obstante prohibitione de non vendendo vinum (vt nostri dicunt) ad grossum, vel minutum, possunt clerici pro sua voluntate quæ dicta sunt vendere, absque gabellę solutione. Ita tenet Bertachi. in tracta. de gabb. in. 7. par. prin. quæst. 7. col. 4. dicens ita fuisse iudicatum, per insignem doctorem Hieron. Zanetinũ Bononiensem. Nec dicetur clericus negociator, vel mercator, licet id quod super est, de eo quod vilius ad suam vel suorum substentationem emit, iusto pretio tunc curreti, carius vendat, quam emit. ita ęgregiê tenet insignis Marti. Nauarr. in mạnu. confesso. cap. 25. num. 110. vnde nec puniri potest, nec ex ea venditione gabellam soluere tenetur, quod in practica est notatu dignum, licet id malê audiant gabellarij rigidissimi exactores, à quibus interrogatus fepissimè ita respondi.

Clericus si in negotiatione delinquit à iudice Ecclesiastico punari debet contra Cassa. Mexi, & alios.

Si tamen clericus in hoc delinquit (puta) quia falsa mentura triticum, vinum vel oleum vẽdiderit condignis pœnis ab Ecclesiastico iudice puniri debet, non vero à iudice laico, nec pœnis Regiarum constitutionum, quamuis contrarium in facti contingentia interrogatus consuluit perperam Bartho. Cassan. in consue. Burg. Rub. 1. 5. 5. in glo. *Silnam graca.* nu. 90. quem sequitur vir doctus & diligens Licen. Mexia in pragmat. taxę pan. concl. 5. nu. 29. Sed opinio hæc omni iure & ratione destituta est, nullibi sanè locus aliquis Sacrorum Canonum reperitur, quo cautum sit clericos in hoc dilinquentes priuilegiũ fori amittere vnde receptissimis iuris regulis est standum.

Pœna à seculari lege cõtra anima prohibita gestãtes clericos minimè comprehendit.

Pro quo etiam mirê facit. Ioan. de Platea opinio in. 5. itẽ lege Iulia. col. 4. inst. de publi. iudi. quo loco existimat, pœnam lege sęculari statutã cõtra vtentes armis vetitis, minimè peti posse contra clericum, coram sęculari iudice, etiam si ea pecuniaria sit: quem sequitur magnus vir apud Hispanos Ioan. Lup. in repeti. capit. per vestras. de dona. inter vir. & vxor. 2. not. 5. 1. num. 13. D. Couar. in pract. quæsti. cap. 33. num. 7.

Confutatur opinio quędam doctissimi D. Ioá. Re

Quamuis ab hac opinione nouissimè recedat D. Doctor Ioan. Redin quondam meritissimus Regius cõsiliarius, nũc ꝑsul integerrimus in libro quem de maiestate Principis inscripsit in verbo, *Non armis solum decoratam.* 2. par. num. 166. qui in ea est sententia vt existimet, vtranque pœnam nempe & pęcuniariam & armorum priuationem, coram sęculari iudice contra clericum peti posse, & ante eũ tenuerunt Ioan Fab. in. l. addictos, ex tex. ibi in verbo, *Vltro procedat.* C. de Episc. audi. Auffer. in rep. Clemẽ. 1. de offici. ordin. foli. 31. numero. 21. ver. 13. fallit in vet. portu armorum in reg. 1. fallen. de potestate sæcul. super ecclesias perso. Bened. in rep. c. Raynun. in verbo, & vxorẽ nomine

Adelasiã.fol.87.nu.436. Mouetur çquidẽ doctiſsimus Redin ea ratione,nã ſi ſçculari iudici licet clericum prohibitis armis ſpoliare, pari etiam ratione, & pecunia multare licebit, nihil inter vtranque pœnam intereſt. Certẽ ſi ſolum rem ipſam attendamus non videtur à veritate opinio hæc aliena. Cum pecuniæ verbum generale ſit omnia compræhendens, ſed ſi modum exequendi attentè conſideremus,in quo huius rei vis conſiſtit, magnam differentiam inueniemus.Nam ad aliud eſt, armatum clericum facto ipſo,armis ſpoliare, aliud iuris ordine ſeruato pecuniam exigere,non quod inter arma& pecuniam aliquid interſit, quia & pecuniã cũ extra prouinciã exportaret,lege prohibente,poſſet ſæcularis iudex, vel eius executor,propria autoritate clericum ſpoliare,ſicut & armis, ſi ipſo facto exportantem inueniſſet, non tamen liceret iuris ordine ſeruato,in armis,nec in pecunia eum condemnare,& huius rei diſcrimen clariſsimè conſtat, quia alterum facti eſt, quod nudum factum reſpicit, alterũ vero iuriſdictionis eſt, quod eſt maius:vnde iure permiſſum eſt creditori, fugientem debitorem apprehendere,vt in.l.ait prætor. §. ſi debitorẽ. ff.quæ in fraudem credi.tradit latiſsimè Suar. in l.2.titul. *De los emplazamientos*. Verſi. fin.libr.2.for.ll.quam eſſe communem fatetur Ripa.in cap. 1.num.88.de iudi.& multis iuris locis facti executio permittitur,vt per Iaſ.in prin.inſt:de act.num.6. & ibi Gomezi.Non tamen creditori citare eum liceret, abſque iudicis præcepto,quia hoc iuris executionem, illud autem factum continet. Vt probatur in.l.neminem. Quæ in criminalibus loquitur, & in ciuilibus vt in.l.ad perentorium. cum lege ſequ. ff.de iud: Parique ratione, maritus adulterum in fraganti crimine inuentum impunè occidere poteſt. l. 1. l. marito quoque.ff.de adult. Regia. l. 13.tit.17.par.7. non verò poſſet in adulterum ius dicere,iuriſdictionem exercendo, & in terminis hanc opinionem contra præfatos autores, tenet doctiſsimus D.Franc. Sarmiento ſelecta interpreta.lib.7.capitul.8. num.2 quæ apud nos ſeruatur.

Apud Gallos tamen ſeculares, iudices puniunt clericos, arma vetita deferentes, ſiue quod Regij iudices vſurparunt,vt inquit Petrus Rebuff. in.l.armorum.verſi. Primo armorum ff.de verbo.ſigni.ſiue Romanorum Pontificum priuilegio, vt teſtantur Bened.Fab.Caſſa.& Aufer. in locis nouiſsimè allega. & Caro.de Graſ. li.lib.2.Regal.Fran.iur.17. Quo priuilegio vti poſſunt, donec per vniuerſale concilium fuerit reuocatum, ſecundum Guil.Benedi.ibi. Quod reuocatum iam videtur,vt patet in caſu.15.Bull.cenæ,vbi Cancellarij,Vicecancellarij, vel executores omnes excommunicantur, ſi in cauſis criminalibus contra clericos proceſſerint, etiam prætextu quorũcunque priuilegiorum,à ſede Apoſtolica conceſſorum quibuſcunque Regibus, quæ ibi reuocantur.Egregius tamen Marti. Nauarr.in manuali confeſſor. ca. 27.num.70.aſſeuerat, difficile Gallos à dicto priuilegio abſtenſuros, ſiue quod intendant ea priuilegia eſſe remuneratoria, ſiue immemorialia ſuper leuibus criminibus conceſſa argum.eorum quæ not.ab Innocen. Abb.& Felin.in capit.nouit.de iud. Sed hoc Summi Pręſulis arbitrio relinquendum cenſeo, prout prudenter cenſet Nauar.in.d.num.70.

Apud Gallos Regij iudices clericos arma prohibita deferentes puniunt.

Itaque veriſsima opinio cenſenda eſt,clericum propter armorum vſum

à ſuo,

à suo ecclesiastico iudice esse puniendum, non tñ pœnas sæcularibus legibus impositas aduersus eũ exequi tenetur, sed poterit iuris canonicis pœnis, & pecuniaria multa eius arbitrio punire, ita censet D. Couarr. in pract. quæstio. capit. 33. num. 7. cuius opinio mihi summè placet. Licet opinionem contrariam si licet iudicem ecclesiasticum teneri, eandem pœnam pecuniariam imponere, quæ sęculari lege statuta est, teneat Iul. Clar. in pract. crimi. §. fin. quæst. 36. versi. vlterius. sed eius opinio tenenda non est, licet aliquando eam seruatâ fuisse in Mediolanensi dominio asseueret Bartho. Cassa. in consue. Burg. fol. 52. num. 79. dicens, quod dum esset vicarius iustitiæ Mediolani, captum fuisse quendam clericum de nocte cum armis, qui fuit punitus pœna pecuniaria, & euasit corporalem.

Clerici seruare tenent r Regia le §. 19. tit. 1. lib. 5. roui ordi.

Ex quibus nonnulla ad hanc criminalem practicam summè necessaria colligam (nec extra chorum saltabo.) Primò sequitur, quod sæpissimè vidi controuersum, & huic capiti est accõmodatissimum. Vtrũ clericus, qui negociationis causa triticum, ordeum, vel granum aliud emit, deinde que reuendit, contra Regiam sanctionem latam Madritij, ann. 1530. quæ hodie est l. 19. titul. 11. lib. 5 noui Regij ord. possit puniri pœnis ibi. Statutis, tanquã legis iustę trãsgressor. Qua in re illud prius cõsideratione dignum est, clericos teneri ad obseruantiam dictæ Regiæ constitutionis, ex Bart. sententia in l. cunctos populos, num. 29. C. de summ. Trini. Et fide cath. quo loco scribit, statuta generalia laicorum, in quibus clericorum aut ecclesiarum nulla fit mentio, sed tamen tendunt aduersus ea cuæ illis competunt, non tanquam prœuilegiatis, sed vt cuilibet de populo illos ligare, dũmodo honesta sint. Idem Bart. in l. de quibus. colum. fin. ff. de legib. Lapp. alleg. 81. column. 1. Barb. in rub. de reb. Eccles. nõ alien. Quæ quidem statuta ob promiscuã, & totius reipublicê vtilitatem iure defendi possunt, vt tradit D. Episc. Couarr. in regula possessor. 2. par. §. 4. num. 8. de regul. iur. libr. 6. Hiero. Grat. cons. 162. tex. optimus in ca. 1. de iureiur. lib. 6.

Deinde huic opinioni suffragatur, quia lex ciuilis sancita à non recognoscente superiorem, si non tractat de materia spirituali, nec sacris canonibus aduersatur, seruari debet, in foro. Ecclesiastico contra clericos, gloss. in cap. cum ad verum, in verbo temporalium. 96. distin. gloss. in cap. cæterum. de donationi. & in capit. 1. vbi Abb. & docto. de noui oper. nunti. tradunt docto. in l. priui legia. C. de Sacra Eccles.

Rursus non vulgariter conducit, quia cum dicta pragmatica circa temporalia bona disponat, quæ quidem sunt de Principis sæcularis territorio secundum illius Regias constitutiones, sunt circa hoc iudicanda, Bald. in cap. cum veniissent. colum. 2. de eo qui mitt. in possessi. Barba. in rubr. de reb. ecclesiæ non alienand. num. 112. Bartho. Cassa. in consuet. Burg. Rub. *Des iustices*. §. 4. gloss. *Le droict d'indire*. In fine Petr. Bellug. in specul. Princip. rub. de admoritisa. §. nunc videndum: in fine tradit Petrus Rebuff. in 1. Tho. cõst. Fran. in proœm. glo. 1. num. 17.

Præterea rem hanc comprobat, nã cum Regia illa constitutio præiudicium clericis non inferat, ab illis seruari debet. Vt multis comprobat Felin. in cap. Ecclesia sanctę Mariæ nu. 88. & 90. de constitu. maximè quia ob vtilitatem publicam condita fuit,

quæ publica vtilitas bono Eccleſiarũ æquiparatur.l.fin.C.de Sacro.Eccleſ. not.Calderi.conſi.21.de conſti.

Ad idem facit ratio m nimè, vili pendenda, ſi enim clericis liceret triticum,vel aliud frumenti genus reuendere, inde maximum abſurdum ſequeretur,nẽpe quod ea negotiatio, quę laycis eſt interdicta, clericis licita foret,à qua eos Sacra canonica decreta longè repellunt.

Vlterius idem fulcit,nam ad prohibendam hanc reuenditionem, non minorem vim habere debet publica autoritas & inſtitutio,quam communis & recepta populi conſuetudo, ſed clerici aſtricti ſunt ad obſeruandas laudabiles populi conſuetudines, vt omnium recepta eſt ſententia in dict.cap.Eccleſia Sanctę Mariæ, & in auth.Caſſa.& irrita. C. de Sacro Eccleſi. tradit late Bartho. Caſſan. in conſuetudi.Burg.ru.9.§.10 in prin. num.53.quam eſſe communem ſententiam fatetur Bar.in rubri.de rebus Eccleſi.non alien.colum.25. ergo ſimiliter iuſtam Principis legem obſeruare tenentur.

Non tamen intelligas clericos,ſeu alias eccleſiaſticas perſonas, deciſsionem dictæ pragmaticæ teneri obſeruare,ratione ciuilis legis,& quatenus lata eſt per ſæcularem poteſtatem, ſed ex vi naturalis rationis, ſuper qua fundatur argum. capit. paſtoralis de fide inſtrum. & tradit Matth. de Afflict.in prælud.conſti. Neapo. q.7.nume.2.Ex quibus circa dictam pragmaticam tria ſunt colligenda, vt propoſita diluatur quæſtio.

Primò clericos qui illam transgreſſi fuerint mortalem culpam contrahere ita not.Ferdin.Mench.libr.1.de ſucceſſ.creati.§.10.num.648. quem ſequitur Mexia num.41. vbi ſupra:

Secundò,clericos qui eam violando delinquerint,per ſuos eccleſiaſticos iudices competentes eſſe animaduertendos .Nam licet illa prohibitio reuenditionis frumenti, à Principe ſæculari facta ſit, non inde ſequitur clericos illius trangreſſores,per ſæcularem poteſtatem puniendos eſſe,ita cenſet Mencha. vbi ſupra.

Tertiò,minimè teneri iudicem eccleſiaſticum,eadem pœna dictæ Regiæ conſtitutionis clericos multare, nam cum illa ex vi tantum naturalis rationis,vt dixi aſtricti ſint, quæ quidem naturalis ratio nó magis vnam, quam alteram pœnam tranſgreſſoribus inflingit.Pœna vero quæ ibi imponitur, procedit ex ciuili poteſtate & iuriſdictione,à qua clerici immunes ſunt.Et ideo arbitraria pœna puniri debent,cum iure Pontificio ſtatuta non ſit.Non tamen diffiteor, pro modo culpæ Eccleſiaſticum iudicem poſſe,aliquo modo pœnam ibi. Statutã immitari.Et ita ſæpiſsimè vidi iudicatum à iudicibus integerrimis maximè à D.Didaco de la Calçada Epiſcopo Salonenſi, huius Cõplutenſis curiæ Vicario generali, viro omnibus numeris abſolutiſsimo, & nunquam ſatis pro meritis laudato, qui ſua incredibili prudentia, & animi candore,dictam curiam antiquo nitori reſtituit,& ita tenendũ eſt,quidquid in contrarium voluerit Licenc. Mexia.d.concl.5.num.41.

D. Didacus Calçada Epiſcopus Salonẽſis.

Secundò,deducitur quo ad principale à nobis propoſitum argumentũ, teneri clericos obſeruare Regiam legem.1.titu.24.libr.5.ordina. nouiſ: quę iuſtiſsimũ prætium ſtatuit, quo triticum vel aliud genus frumẽti vendi poſsit,ita Frater Dom. Soto in libr.1.de iuſti. & iure.quæſt.6. Mart. Nauar.in manu.confeſſo.cap.23. n. 84. Præcipit tamen illa lex quod ſi clerici illam fuerint tranſgreſsi, pęna ſtatuta

Clerici obſeruare tenentur Regiã Lr.titu.14.li.5 noui or.

ſtatuta ibi multentur. Nec ad nos pertinet diſputare, an Regia illa conſtitutio fieri ita potuit prudentibus iudicandum relinquo, eſt ſanè inſtar Sacrilegij, de Principis poteſtate diſputare. l. Sacrilegij. C. de diuer. reſcrip. ita animaduertit doctiſsimus & diligentiſsimus Ioan. Mati. in dict. l. 1. gloſſ. 1. num. 4. Illud autem certiſsimum eſt, quod eo caſu quo dicta pœna eſſet imponenda id fieri debet à iudice Eccleſiaſtico.

Statuta prohibẽtia, ne extra locum vel territorium vinum deferatur an clericos comprehendat.

Tertiò, his finitimum eſt, an ea ſtatuta qualia multa ſunt in quam plurimis Hiſpaniæ opidis prohibentia, ne in vrbem, extra territorium, vel fortè loca cõfinia vinum aſportetur, Eccleſias vel eccleſiaſticas perſonas comprehendat. Eſt ſanè in hoc Complutenſi populò de hoc peculiare ſtatutum, ſupremi Regij ſenatus autoritate comprobatum, quo quidem non vulgares pœnę tranſgreſſoribus imponũtur, ſecũdum quod eius rigorem moliens, ſæpiſsimè iudicaui cum anno Domini. 1564. eſſem dicti populi moderator. Et in ciuitate *De Guadalajara* (quæ mea patria eſt) antiquiſsimum & inuiolabile de hoc ſtatutum eſt. Qua propoſita quæſtione Thom. Gramma. (non vulgaris autoritatis vir) præſentem diſputationem diligenter examinat, deciſ. 100. incip. in cauſa vniuerſitatis, & multis hinc inde adductis cõtendit, iuſtiſſimè in Regio Neapolitano prætorio diffinitum fuiſſe, orta controuerſia, inter Salerni ciuitatem & Abbatem ſancti Benedicti, ſtatutum illius ciuitatis quo prohibitum eſt, in eam vrbem adduci vinum extra ipſius fines, & territorium, minimè comprehendere vina, quæ ex eccleſiarum vineis colliguntur. Quem refert & ſequitur D. Præſul. Couarru. in regul. poſſeſſor. 2. par. §. 4. num. 8. idemq; Gramma. dict. deciſsio. num. 15. cenſet eſſe obſeruandũ in vino percepto ex clericorum vineis allegans Ripam quẽ vide.

*Ciuitas vulgariter dicta Guadalajara, patria auctoris.

Ex eodem fonte profluit, quod ſcribit Thom. Gramma. deciſſio. Neapolit. 100. aſſeuerans illum ſtatutum quod diſponit triticum molendum deferendm eſſe ad molendinum Principis ſæcularis perſonas eccleſiaſticas minimè comprehendere Boer. deciſsi. 125. Ripa. lib. 3. reſponſorum cap. 15. D. Couarruu. dict. §. 4. quam opinionem communem eſſe fatetur Fran. Burſatus con. 93. nu. 26. vol. 1.

Sed vt libere dicã quod ſentio, opinio hæc mihi nullo modo placet, & merito conſuetudo in his Hiſpaniarum regnis frequentiſsima, nunquam eam recepit. Nam cum dictum ſtatutum propter bonum publicum conſtitutum ſit, licèt re vera habeat ſe quo ad commodum, & incommodum, fauorabile dicitur: & à clericis ſeruari debet. Vt in ſimili caſu conſuluit Federi. de Sen: conſi. 35. incip. ſtatuto ciuitatis. Cardin. conſi. 144: incip. ſuper thema. tradit Felin. in c. Eccleſia Sanctæ Mariæ numer. 81. de conſtit. Aymon Crauet. de antiquit. tempo. 4. par. verſi. Circa præmiſſa. num. 4. Ioan. Crot. in. l. filius familias. §. D. & ibi Ferdi. nu. 424. ff. de leg. 1. Folleri. in conſtit. Regni de magni. offici. verſ. ſtatuimus vt magnæ. num. 67. Pedamontana deciſsio. 17. in fine Burſa. dict. conſi. 92. qui multa congerit. Clericus equidem in hoc tanquam ciuis & populi pars iudicatur, nam Prelati & clerici de temporali diſtrictu dicuntur cap. fin. de officii. de lega. libr. 6. & ea ratione priuilegijs libertatibuſq; patriæ gaudent ex Ioan. Andr. ſententia ibi in nouellis & ciuium appellatione cõprehenduntur, vt ſcribit Bald. in l. 1. §. huius

huius ſtudij.ff.de iuſti. & iure quem ſequitur Marcus deciſi.Delphin.1. par.deciſ.456.nu.9.Et cum tãquam ciues priuilegijs gaudeãt,cõmodum que inde reportent,vt damnum pariter ſentiant æquum eſt. l. ſecundum naturam.ff.de regu.iur.regu.qui ſentit.de regu.iur.libr. 6. Maximè quia vt in plurimum ſtatuta hæc,immemoriali conſuetudine ſunt approbata, in qua conſuetudine promiſcuus cõſenſus, clericorum & laycorum ſaltim tacitus interuenit,quod maximi momenti eſt, vt aduertit D.Couarr. dict.§.4.nume. 8. ea namque ſtatuta ſiue conſuetudines,quæ mixtæ ſunt laycorum,& clericorum aſtricti ſunt clerici,ad illorũ obſeruantiam. Vt cõmunis eſt omniũ ſententia, teſte Barba.in rub.de reb.Eccleſi non alienã. tradit Bart.Caſſa.in conſuetu. Burg. rub.9.§ 10.nume.53. & opinionem iſtam,quod ſtatuta iſta, vel conſuetudines eccleſias clericoſq; compræhẽdant,tenet Ferdinand. Mench. lib.1. controuer.vſu frequen. capit. 4.nu. 18.Mexia.dict.conclu.5.num.17.

Neapolitani ſenatus maxima eſt autoritas.

Nec refragatur illa Neapolitana deciſio,(cuius celeberrimi Senatus autoritas apud doctos eſt maxima) nã vt ibi ex Gramm.conſtat nume. 26. non fuit articulatum, nec probatum ſtatutum illud,propter publicam vtilitatem emanaſſe.Deinde quod precedente titulo priuilegiorum Principis ſancitum eſſe allegabatur, quæ quidem priuilegia nunquam exhibita fuerunt,quibus & alijs quæ ibi interuenerũt, potuit in illo caſu aliquo modo ſententia illa iuſtificari.

Statuto ſæculari ſanctiri poteſt,q vermes locuſtæ, aut alia animalia noſcina

Quartò,nec ab hoc alienum eſt, quod eadem publica inſpecta vtilitate,cuius ratione reſpublica liberam ſtatuendi facultatem habet.l.1.l.ambitioſa.ff. de decretis ab ordine facien. tradunt Bar. & omnes in l.omnes populi.ff.de iuſt.& iur.ſi vermes, vel locuſtæ aut alia animalia noſciua in clericorum prædijs naſcantur, per ſtatutum municipale compelli poſſunt,vt ſuis expenſis capiant,aut occidãt, ne alijs nociua ſint,Argum. eorum quæ de infectione,doctores not.in l. nullus.C.de ſumma.Trini.& fide catho. & in l. ediles. §. Pedius. ff. de edili. edict.& multa cõgerit Ripa in tract. de peſte vltim. par. in remed.ad curan. peſt. fol. 30. in magnis quem vide.

à prædijs clericorũ ejicia tur.

Quintò,hinc emanat,clericos cæteraſque eccleſiaſticas perſonas cogi poſſe,pro bono publico viam ante domum reparare,eamque ſuis expenſis mundare, non tamen per ea quæ iam dicta ſunt, per poteſtatem ſæcularem ad id cogi,nec puniri poſſunt.Licèt in hoc vltimo contrarium teneat Barth. Cæpola in tracta.de ſer ui.ruſti.prædi.quem ſequitur Licen. Mexia dict.concl.5.numer.70. quæ opinio nullo iure fulcitur, ſatis enim eſt clericos his decretis & ciuitatis conſtitutionibus, pro eius ornatu & munditia latis ligari,vt per ſuos eccleſiaſticos iudices ad id compelli poſſint.

Clerici cõpelli poſſunt viam publicã propijs expenſis mundare.

Sextò,his conſentaneũ eſt quod ſtatuta,ſiue conſuetudines, circa montium nemorum prædiorum cuſtodiam, clericos religioſoſque ligare, propter cõmunem vtilitatem. Quod tradunt doctores in capit.quod clericis,de foro comp. & plures ſequentes allegat Barth. Caſſa. in conſuetu. Burg.rub.13.§.5.fol. 331. quam communem eſſe ſententiã fatetur Petrus Auenda.de exequen. mand.1.par.c. 13.num.7.

Septimò,his etiã finitimũ eſt, ſtatuta puniẽtia dãna illata ab animalibus, in agris alienis clericorũ animalia cõprehendere,& quia hoc latiſsimè patet

Statutã laycorũ puniẽtia dãna illata ab animalibus non comprehendant clericorũ animalia.

tet vide Ioannem. Andr. Abba. Felin. & doct. in dict. cap. ecclesia Sanctæ Mariæ Gregor. Lop. in l. 24. tit. 15. part. 7. qui post alios scribit clericos per suos iudices esse condemnandos ad soluenda huiusmodi damna, quia mala pastorum electio in culpa fuit. Sequitur. D. Castillo in l. 70. Tauri, num. 18. Franc. Auiles in cap. prætorum cap. 17. glo. 1. num. 12. fo. 159. Quod verũ est & procedit quãdo damnum illatum ab animalibus petendum est, ab ipso clerico, quia cũ lis & cõtroversia interuenire debeat, ea agitãda est, in ecclesiastico tribunali. Secus vero si pœna exigenda esset, de plano, absque aliqua iudiciali controversia, secundum loci consuetudinẽ, quæ frequentissima est, quod illato damno & facta denuntiatione à custodibus scribi solet, in libro ad hoc destinato & statim exigitur. Vel si fortè aliquid soluendum esset à clerico, pro suorum animalium pastura quod distributum est, per homines ad hoc electos, tunc equidem iudex sæcularis præcipere potest, vt prædicta ex bonis clerici aut de fructibus ipsorum soluãtur etiam si oportuerit pignora capiendo, quod pro cautela tutissima tradit Bald. in auth. sed periculum. C. sine censu vel reliqui. quẽ refert ad hoc Auenda. de mandatis Regum. 2. par. c. 14. nume. 13. & vide Gregori. in l. 51. titu. 6. in verbo. *Por razon*. part. 1. Vbi scribit quod nulla hoc casu excommunicatio incurritur, quia authoritate iuris fit, & opinionem istam nouissimè amplectitur D. Azeuedo in l. 12. tit. 3. libr. primo ordin. noui. nume. 2. dicens se in facti contingentia ita vidisse declaratum à Regijs senatoribus Granatensis prætorij Et secundum hanc distinctionem supradicta à nobis sunt interpretanda.

Securius tamen est, quod pastores conueniantur, qui ad solutionem dãni propter malam administrationem tenentur, vt egregiè scribunt Ioann. And. Cardin. & Ancharran. in cap. grauem. de senten. excommu. Petrus Auenda. in capitu. prætorum. 1. parte. capit. 4. nume. 30. versicu. Item in proposito, & ita pluries fieri cõsului.

Publici montiũ vel prædiorũ custodes dãna illata denũtiantes contra clericos fidẽ faciunt.

Ex quo subinfertur, idque notatu dignum est, quod scribit Gandi. in tracta. malefici. titu. quo modo de crimine per viam denuntia. cognosca. quod custodes, à ciuitatibus populisque constituti ad custodiam montium, prædiorum, bonorum quę publicorum, non solum fidem faciunt contra laycos, sed contra clericos. Sequitur Petrus Auẽdanus in loco nouissimè allegato.

Quod plurimum notari debet, ad intellectum & ampliationem Regiæ pragmaticę Madri. latè. 19. die mensis Nouembris ann. 1566. super conseruationę herbarum huius regni, vt etiam in ecclesijs clericis religiosis procedat.

Imò eadem perpensa ratione tenẽtur clerici pro rata eam collectam soluere, quæ imponitur pro custodiendis vineis, pratis, vel agris, vt scribit idem Petrus Auenda. in dicto capit. 14. prætor. nume. 31. in prima parte, & Mexìa in pragma. tassæ panis concluſi. 5. num. 43. Et quod plus est iudex sæcularis potest præcipere, vt collecta ista, ex fructibus bonorum clericorum soluatur, Bald. in l. de his. C. de Episcop. & cleric. & in dict. auth. sed periculum. Gregor. in l. 51. titul. 16. par. 1. Decisio. Pedemontana. 68. nume. 16. & 30. Erit tamen saluberrimum consilium, vt iudex ecclesiasticus, prius circa hoc consulatur, quod si negligens fuerit, sæcularis iudex propria autoritate faciat,

circa

circa quod vide nouissimè D. Azeuedo in l. 11.t.3.li.1.ord.noui.nu.5.

Clericus si in prohibitane gociatione delinquit à iudice Ecclesiastico plectendus est.

Notabis etiam vtiliter circa caput hoc, quod clericus qui negociationē vel prohibitum aliquod comercium, vel munus exercuerit, si circa hoc delinquerit, iudicari, & puniri debet ab eo iudice, cui ratione muneris subijcitur. Vt tenet singu. Bald. in addi. ad specul. tit. de reo ver. Quid si Scolaris. Gregor. in l. 49. in verbo, *Las franquezas*. tit. 6. p. 1. Io. Gall. in suis quæsti. per arresta. q. 168. & in tractat. arrestorum capit. 159. Steph. Aufe. in rep. Clemen. 1. de offici. ordi. in magna additi. 1. regu. fallen. 17. qui vltimi testantur, in Gallia sæcularem curiam consueuisse punire clericos ciuiliter, si in officio delinquerit, & ita seruari vidisse in clerico negotiatore, vel artifice, qui si in officio delinquit, qui punitur per collegium vel primates illius. Per tex. in l. fin. ff. de iuris omni. iudi. cap. sacerdotibus ne clerici vel monach. cuius tex. auctoritate fatetur, laicum iudicem, clericū ita delinquentem punire posse. Idem sequitur Bartho. Cassa. in consuetud. Burg. rubric. 1. §. 5. glo. *Sil nagraca*. numero. 89. quo loco per arrestum Parisiensis Parlamēti iudicatum fuisse asseuerat, quod clericus delinquēs in officio Chirugiæ coram sæculari, iudice possit conueniri, idem voluit Petrus Rebuff. in tracta. de mercatori. minu, vend. gloss. 13. in thomo. 2. consti. Franc. qui scribit ita senatum consuluisse contra quendam Ioannem Dauuergne clericum laniorem, qui animalia emerat, & ad illorum præcium cōueniebatur, anno. 1431. die 5. Aprilis. Quod verum existimo, vt iustè fieri possit, quando trina præcessit monitio, non vero alias iuxta text. in capit. fin. de vita & honest. cleri. l. 49. tit. 6. par. 1.

Clericus negotiationem exercens gabellā soluere tenetur.

Præterea nec illud omittendum duxi, quod adeò iura clericum negociatorem abhorrent, vt statuerint eum qui immiscuerit se sæcularibus negotijs, aut cōmertijs, gabellarum solutioni esse astrictum, à qua cæteri clerici sunt immunes capit. quanquam. de censibus libr. 6. clementin. præsenti eo titul. Regia lex. 3. in quat. gabella. quę hodie est l. 6. & 7. titul. 18. lib. 9. ordi. noui. tradunt latè Felin. numer. 104. Deci. num. 57. in capit. Ecclesia Sanctę Mariæ. de constit. Bertachi. in tract. de gabell. 7. par. num. 10. Petrus de Antibol. in tract. de muner. b. 6. quæst. num. 21. Cardi. in clementi. 1. de vita & honestate cleri. nu. 16.

Elegantèr interpretatur Regia l. 5. titu. 7. par. 5.

Sic equidem intelligenda est, Regia Par. l. 5. t. 7. pa. 5. quæ diffiniuit octauam partē mertiū quę ad regū illud deferūtur à clericis Regi soluendam esse, pcedit sanè cōstitutio illa quādo dictæ merces negociationis causa afferuntur, non vero alias vt egregiè animaduertit ibi, Gregor. Lopez. in verbo, *Clerigo*. Et hoc casu iuramento clerici standum est, an portet, vel ne eas merces negociationis causa nisi aliud probaretur glo. not. in clementin. præsenti. de censib. in verbo, non negotiandi. Illud tamen obiter notandum censeo, quod iam hodie non octaua, sed decima pars extimationis rei soluenda est, l. 18. titu. 9. lib. 6. ordi. In aliquibus tamen locis tributa ista minora sunt, vt Hispali, & in alijs prouincijs, in quibus tributum hoc vocatur. *Almoxarifadgo*. De quo meminit. l. 25. tit. 9. p. 2. & l. 13. titu. 18. par. 3. lex. 7. titu. 14 par. 7. l. 13. titu. 10. libr. 6. ordin. Et in solutione horum tributorum consuetudo seruanda est. l. si publicanus. §. fina. vbi gloss. ff. de pub. & vecti. Bald. in l. 3. C. de priuil. fisci.

Sed an hoc casu necessaria sit, illa trina

Trina monitio, an necessaria sit, vt clerici negotiatores gabellã soluant.

trina monitio, quam tex. en dict. ca. fina. de vita & honest. cleric. & dicta lex Partitæ exigunt, vt clericus qui negociationem exercet gabellam soluere teneatur, equidem videtur necessariam esse ex Abba. senten. in d. cap. fina. nota. vltim. Vbi clarius Anton. qui expressè asseuerat clericum non teneri gabellam ex cõmercijs soluere, nisi ter monitus nõ desistat, sed cum magna sit restrictio hæc ad dictam Regiam l. 7. cum dicit. *Lo contenido en la ley antes desta: mandamos que no aya lugar en lo que los clerigos, e yglesias vendieren, por via de mercaderia, trato, y negociacion. Ca de lo tal mandamos que paguen alcauala, como si fuessen legos.* Si equidem trina monitio necessaria foret, minimè dicta lex debitum effectum sequeretur, qua ratione clericum negotiatorem, absq; aliqua monitione gabellam soluere teneri affirmat Gregor. Lopez in verbo, *Las franquezas*. Sed opinio hęc nullo modo placet, nam cum priuilegium hoc diuinis, saltim canonicis constitutionibus clericis concessum sit, ad Romanum Pontificem eorum spectat interpretatio, vt in capit. nouit. de iudi. vbi latè interprętes. Non equidem exemptio hæc adimi nec limitari potest, nisi quatenus expræssum sit eodem canonico iure, cui in hoc stãdum est. Nec aliquid ratio Gregorij vrget, nam hæc non est iudicanda restrictio ad dictam Regiam constitutionem, sed vera interprætatio, ex dictis iuribus deprõpta. Nec minus dici potest, quod ex hoc illusoria, & absque effectu reddeatur dicta Regia lex, cum minimo negotio monitio trina fieri à Prælatis potest, & crescente contumacia clerici nolentis ab inceptis negocijs desistere statim possint ad gabellę solutionem cõdemnari, & post hęc scripta legi opinionẽ istam tenere Ioann. Yañez Parla. in lib. rerum quotidian. capitu. 3. fo. 89 & licèt opinio ista in puncto iuris vera videatur, contraria tamen fortè in practica seruabitur, propter maximam Gregorij autoritatem.

Gabella à clericis petenda est, corã iudice Ecclesiastico.

Erit tamen hæc gabella petenda à publicanis contra clericos, coram iudice ecclesiastico, teste Cardi. in dict. clementin. præsenti. 6. quæsti. per illum text. ibi in principio, *Locorum Diocessani*, iuncto fine ibi, *Postquam de his constiterit*. Sequitur idem Bald. in l. de his. C. de Episc. & cleri. Abb. cap. qualiter. in fine de iudi. Petrus Iacob. in titu. de duello. column. 5. ver. quidam tamẽ dixerunt. Vbi latè disputat Mari. Socin. in cap. fanè. colu. 6. declara. 9. de foro compet. Grego. in dict. l. par. Bertachi. in tract. gabella. 7. par. quæstio. 7. colum. 5. versic. nec prætereo. Iuli. Ferret. eod. tracta. nume. 433. & eruditissimus Roland. Valle consil. 71. numer. 25. volum. 4.

Quamuis opinionem contrariam tenuerit Guil. Cun. in dict. l. de his, & in authent. iubemus. eo titu. quæ opinio Franciæ consuetudine seruari testatur, And. Tiraquel. in lib. 1. de retract. c. 32. gloss. 1. numer. 81. Auf. qui nuncupatim loquitur de vectigalibus scribit in Parisensi senatu ita fuisse iudicatum in Clementin. 1. de offici. ordina. 4. fallen. 2. reg. Guil. Benedict. in repe. capit Rainuntius. in verbo, Et vxorem nomine Adelasiam, num. 322. de testa. & opinionẽ istam sequi videtur Grego. in l. 5. tit. 7. parti. 5. in verbo, *clerigo*. Sed à prima opinione, quæ verior est, non est recedendum, nec in Hispania, vllo tempore contraria recepta fuit. Quãuis eam nouissimè sequatur, ita dictam regiam l. intelligens Mexia in d. conclusione. 5. nu. 23.

Sita-

Publicani indebitas gabellas à clericis extorquentes quibus pœnis afficiantur.

Si tamen publicani, extra casum supra constitutum, gabellam indebitam à clericis aliisque ecclesiasticis personis exegerint, sunt excommunicati, & ad restitutionem tenentur, & ad competentem satisfactionem, propter transgressionem, vt in dict. cap. quanquam. & in dict. Clement. præsenti. in fine tradit Cardi. consi. 12. & hoc propter iniuriam illatam Deo & homini, vt in cap. si res. 14. quæst. 6. Quæ satisfactio arbitraria est, secundum eundem Cardi. in dict. Clemen. præsenti. not. 12. Qua ratione multũ cauerè debent publicani, ne gabellas indebitas, à clericis exigant, ne incidant in capitalem excommunicationis pœnam, & ciuitates in interdicti sententiam, vt docet Card. dict. consil. 12. in fine quem sequitur Roland. Valle consi. supra allega. 71. in fine dicẽs, se extimare gabellarios dictis pœnis, vt in plurimum innodatos esse. Sed nonnulli ex ipsis, parum de his censuris curant, quia ad malum sunt audaciſsimi, vt de ipsis loquens inquit Vlpianus in l. quantę. ff. de publica. & vecti. cuius hæc sunt verba. *Quantæ audaciæ quantæque temeritatis sint publicanorum factiones nemo est, qui nesciat.* Sunt Deo & hominibus odiosi, vt scribit Lucas de Penna. in tractatu de priuileg. fisci, quæst. vlti. Et opponuntur charitati, quæ non quærit, quę sua sunt: vidi tamen multos, quæ sua & aliena quærunt, olim equidem dum puras manus habebãt, in honore erant constituti, vt Cicero testatur in oratione pro Cn. Planco. tradit Rebuff. in l. eũ qui. de ver. sig.

Contra publicanos.

B *Conducere possessiones.* Vide text. in auth. de sanctiſsimis Episcopis. §. illud, & Regiam l. 45. tit. 6. par. 1. Quod autem fallit, quando propria prædia ad clericorum sustentationem non sufficerent, quia tũc aliena, iure optimo possunt conducere, tex. iuncta glo. in c. dilecti. de decim. vbi Abb. numer. 3. multum not. fructuum.

C *Ad restitutionem.* Vide Grego. Lop. in l. 46. titu. 6. partit. 1. in verbo, *Con voluntad.* Didac. Perez in l. 5. tit. 1. in verbo. *Mandamiento.* lib. 1. ordina.

Proxenetæ illicitorum contractuum.

CAPVT, LVI.

1 *Clericus proxeneta illicitorum Contractuum, quæ sit pœna puniendus.*

2 *Mediator criminis dicitur, eiusdem criminis perpetrator.*

1 CLericus proxeneta illicitorũ cõtractuum à proprio gradu debet deponi: hæc est sententia Rom. in singu. Dccxxij. incipit Proxeneta, alegat tex. in cap. Si quis episcopus. 1. q. 1. Sed ex illo tex. iudicio meo non potest elici tã generalis propositio, quia solum disponit in mediatore ordinũ pretio susceptorum, quo casu præcipit tex. ille, quod clericus mediator à proprio gradu decidat, & sic deponatur, secundum doctores ibi. Vnde ego non auderem pœnam inflictam clerico mediatori in crimine simoniæ per illud Concilium Calcedonense extendere ad proxenetam, seu mediatorem illicitorum contractuum, nulla facta distinctione: sed crederem pœnam illius text. in suo casu practicandam, & clericorum alterius contractus

tractus illiciti mediatorem pœna arbitraria a puniendum, attenta contractus initi prauitate, & participatione lucri per clericum facta, & exẽplo vel scandalo inde suborto. Posset tamẽ corroborari opinio Roma. de qua supra per text. in capitulo. 1. de testibus. in. 6. vbi probatur, quod etiam mediator criminis dicitur ipsum delictum committere. ex quo ibi hoc notant Ancha. & Philip. & inferunt ad statuta imponentia pœnam committẽtibus delictum, quod videtur includere etiam mediatores, facit glos. notabilis in. l. Si scienter. ff. de parri. quæ probat, quod proxenetæ in contractibus vsurarijs potest dici vsurarius, dũ dicit, quod proxenetæ in talibus cõtractibus tenẽtur reddere vsuras, b ac si ipsi accepissent, quam allegat Philip. in dict. capit. 1.

a

b

A *Poena arbitraria.* Adde quod idem etiam tenet additionator Roman. sing. 730.

B *Reddere vsuras.* Adde Roman. sing. 276. qui opinionem istam sequutus dictam gl. sing. esse fatetur & vide aliam glo. in l. in ordine. §. vlti. in verbo, minister. ff. ad municipat. Bar. in l. 1. §. incidit. ff. ad Turp. Lap. allega. 93. numer. 4. Alexandr. in l. si quis iniquum. §. si procurator. col. 3. ff. quod quisque iur. Ang. Aretin. in tract. maleficior. in verbo Sempronium mandatorem. Sali. in l. nõ ideo minus. column. ante pen. C. de accusationib. Hypp. in l. si sciente. ff. ad leg. Pomp. de parri. & sing. 181. Ioã. Arn. problem. 2.

Ministri laicorum, ac in rebus eorum procuratores existẽtes.

CAPVT, LVII.

1 *Clerici, qui aliquod istorum criminũ perpetrauerint ab ecclesia subueniendi non sunt.*

2 *Clerici non possunt esse generales procuratores laicorum, secus in vna causa tantum.*

3 *Quomodo olim prohibitum fuit clericis secularibus officijs vacare, ex Carthaginensi Concilio ostenditur.*

CLericis, qui talia agunt, & occasione huiuscemodi administrationis, propter pecuniariam causam deprehenduntur in fraude non subuenitur ab ecclesia, vt disponit tex. in capit. Sacerdotibus. ne cleri. vel mona. quod intellige de clericis constitutis in sacris, vel beneficiatis, secundum Abb. ibi, per ea, quę ipse notat in c. 1. eod. tit. vbi in fin. verbis concludit quòd clericis in minoribus non beneficiatis non prohibentur negotia secularia aliàs licita. Et nota secundũ eundẽ Abb. post Inno. quòd ille tex. in c. Sacerdotibus dum prohibet clericos esse procuratores rerum laicorũ, intelligitur in procuratore generali: nam procurare vel administrare vnum negotium laicorũ, non est clericis prohibitũ, a quod dicit mentiendum. & idem tenet Abb. post Inno. & Io. And. in c. Sed nec. in col. 1. eod. ti. idẽ tenet Inn. in c. 1. de obli. ad ratio. quẽ sequũtur plures doct. relati per Phil. in c. cũ. I. & A. col. 6. n. 17. de re iudi. quod tamẽ limita, nisi illud vnicũ negotiũ ita multũ esset arduũ & diffusum, quòd haberet distrahere clericum, sicut multa negotia, secundũ Phili. in c. 2. de iudi. colum. 2. nũ. 4. Item limita vt infra in c. 55. Itẽ aduerte quòd in quantum dicitur in

1

2

a

dict.capit.Sacerdotibus, quòd talibus clericis non subuenitur ab ecclesia,intelligunt Docto. communiter secundum Abb.ibi, quòd non per hoc datur autoritas. Iudici laico capiendi eos. Sed dicit quòd clerici non debent eis subuenire, dando illis pecuniam ad satisfaciendum de fraude,vel dando fauorem eis vel auxilium,quo minus debeãt respondere in loco,in quo gesserunt adminiſtrationem. Quomodo autem fuerit olim clericis prohibitum similibus vacare, [b] vide in concilio Carthaginensi primo,Can. 6. Cuius verba sunt:Nicasius Episcopus Calusitanus dixit,Credo placere suggestionem meam sanctitati vestræ: & displicere vobis,vt qui seruiunt Deo & annexi sunt clero, non accedant ad actiones, seu administrationem vel procurationem domorum. Gratianus Episcopus dixit. Et Apostolorũ statuta sunt,quæ dicunt: Nemo militans Deo implicat se negotijs sæcularibus, proinde aut clerici sint sine actionibus domorum,aut actores sine officio clericorum. Vniuersi dixerunt,Hoc obseruemus: cuius canonis verba referuntur in ca. credo. 21.quæstio.3.licet eius suprascriptio corrupta sit.

3 b

A *Prohibitum.* Adde Archi. in capit.peruenit. 86.dist. Federi.consi.270. Abb.& doctores in cap.cum.I. & A.de reiudica,& in capit. nostra,de procura.Imo. in capit. accedens.de præben.Feli in cap.cum esset. de Simoni.Deci.in cap.constitutus.de appella.& in ca.decernimus colum. 7. in prin.vbi Ripa.colum.14.de iudi. Ang.Aretin.in. §. præterea.colu. 3. Inst.de except.Capell.Tholosa.quæ. 131. pro qua quidem opinio allego tex.optimum in c. per venerabilem. qui filij sint legiti.Et an finita illa causa possit clericus aliam assumere.tradunt Deci.in dict.cap.cum I. & A. & sic habes notabilem casum,in quo clericus impunè potest procuratoris munus exercere. Secundus casus est in causa Ecclesiæ. Tertius in causa sui Prælati. Quartus in causa Principis vel Regis quos congessit Regia lex.5.ti.5.par.1. Quintus in foro Ecclesiastico,vt probari videtur in cap. 1.de postul.& tradit latè Card.in ca. final.in prin.in.2.quæstio.de postu. not.Greg.in di.l.5. in verbo. *Otro si el Clerigo.* Quod Romana curia obseruat,vt fatetur Cepol. consi.21. nu.7. in ciuilibus. Sextus pro miserabilibus personis c.1.& c.fin. de postula. Septimus pro coniunctis,vt in dict. c.fi.vbi doctores. Octauo pro omnibus personis numeratis in.l.1.§. vlti. cum quinque leg.sequen.ff.de post. ita tenet Inno.in c.1.in fine de' post. Card.in.d.ca.fin.q.5. Nonus quando vellet esse procurator necessitatis vel charitatis causa tradit Cepol. di. consi.21.nume.4. vbi declarat quomodo hoc intelligendum sit. Decimus pro amico,quia hoc casu monachis permissum est,pro amicis monasterij procuratores esse,ita Innocen. in dict.cap.cum I.& A. Roma.sing. 278. incip. monachus non potest, quam opiniunem communem esse fatetur eam sequutus Martin.Naua. in c.non dicatis.num.99.11.q.1.

Similibus vacare. Vide hodie nouissimam decisionem,quæ habetur in conci.Prouin.Tolet. celebrato ann. 1565.c.18.cuius verba hic referã cũ capiti nostro mirè conueniãt. *Qui in sortẽ dñi vocati sunt, & diuinarũ rerũ ministerio, ac spirituali additi militiæ: meminerint iuxtà D.Paulũ se Deo, cuius signis militare decreuerunt placere*

B

non

non posse, si quid propter sui ducis militiam agant, & sæcularibus negotijs vacauerint, quæ à diuinis ac spiritualibus distrahere frequentissimè solent, prohibet igitur Sancta Synodus clericos in sacris, & eos qui beneficium ecclesiasticũ obtinet laicorum esse œconomos ac sæcularium rerum dispensatores, necnon foro ciuili procuratores: exceptis his negotijs, quibus iuxta canonicas sanctiones, pietatis causa vacare iustè possint: alioqui ab ordinario pœna suspensionis ab officio & beneficio ad sex menses puniantur.

Tabellionatus officiũ exercentes.

CAPVT, LVIII.

1 *Clericis in sacris constitutis Tabellionatus officium per beneficiorum suorum subtractionem, est interdicendum.*

2 *Clerici etiam in minoribus constituti, habentes ecclesiastica beneficia, non possunt vti tabellionatus officio.*

3 *Clerici, licet non possint nouas rogationes tanquam tabelliones recipere, veteres tamen poterunt complere.*

4 *Clerici per superuenientiam tabellionatus, clericatum vel beneficium non admittunt.*

5 *Clericus tabellio si per Episcopum pœna falsi fuerit condemnatus, & postea per eundem restituatur, & cõficiat instrumenta, an valeant.*

1 a Lerici in sacris ordinibus cõstituti, tabellionatus officium exercere non debẽt, [a] & si aliter fecerint, prælati debent hoc illis, interdicere per beneficiorum subtractionem. Ita disponit tex. in ca. Sicut. ne clerici. vel monachi. Assignat Abb. ibi duas rationes, scilicet quòd officiũ est vile [b] & sæculare. In causis vero spiritualibus & Ecclesiasticis clericos indigẽtes ad id officium admittendos esse arbitratur [c] Abb. ibi, colum. 3. Et aduerte quòd hoc etiam habet locum in clericis minoribus beneficiatis, [d] secundum Anto. ibi cui assentitur Abb. dict. colum. 3. post. Hostien. Clerici vero in sacris, non beneficiati possent vti isto officio, voluit Hostiens. ibi, quem sequitur Abb. de quo vide latè per Iaso. vbi hoc limitat nouem modis, in l. 1. §. huius studij. ff. de iusti. & iure, numer. 8. Vnum est præterea aduertendum in hac materia quòd licet clerici nõ possint recipere nouas rogationes tanquam tabelliones, veteres tamen non poterunt complere, [e] probatur ex gloss. in capit. Vt officium. in verbo, premissa. de hæreti. in. 6. quę hoc determinauit in monacho, quam ibi dicit singularem & menti tenendam Philip. qui dicit, quod ratio huius est, quia complere veteres rogationes non est originale officium, sed executio rogationis iam factæ, & trahitur retro ac si à principio fuissent extensæ: dicit tamẽ vlterius vnũ, quod est notandũ quòd non debent hoc facere sine licẽtia superioris, secũdũ Ioã. de Lignano, & Domi. Item nota quòd clericatum vel beneficium non perdunt clerici per superuenientiam tabellionatus. ita concludit Abb. ibi, column. 2. licet Vincen. voluerit quòd clericus in minoribus, susci piendo tabellionatum cedit clericatui & beneficio: quod ibi intelligit Ioan. And. & placet Abb. quando tale officium reciperetur à principe,

a b c d e 2 3 4

& deputaret eum ad publica & criminalia officia. Quod ego adhuc sub intelligerem, quando talis cœpisset vti officio in criminalibus, ante verò
5 non. Quæri præterea potest non abre in materia huius capituli. Si clericus tabellio fuit condemnatus de falso per Episcopum suum, & postea per eundem restitutus in integrum, & conficiat instrumenta tãquam publicus notarius, an valeãt? quam quæstionem mouet Bald. in. 1. volu. consi. 350. proponitur quòd quidam, &
f concludit quòd non f quia: episcopus non potest restituere infamem,
g cum hoc sit reseruatum Principi, & vt per Innocen. & alios in cap. Cùm ti. de re iudi.

A *Non debent.* Vide Regiam l. 15. titulo. 18. libro. 2. ordina. & l. 40. capit. 36. in pragma. antiquus huius regni ibi. *Y que no sean clerigos.* & in l. 12. tit. 7. lib. 1. ordin. AEgid. de Bellome. consi. 42. Barto. in l. vniuersos. C. de Decurio. libr. 10. & in l. seruus, vbi doctores, ff. de testamen. Deci. consil. 20. colum. 1. Petrum Rebuff. in tracta de literis obliga. articul. 2. gloss. 1. nume. 42. Ludo. Gome. in capitu. si annum. §. si vero. nume. 15. de iudi lib 6. Barthol. Cass. in consuetu. Burg. rubr. 1 §. 6. in glos. Messiers & Sergens. nume. 42. & latissimè Frãc. Mar. decisio. 194. in. 2. par. per totã D. Ioan. Bernar. in regul. & fallen. reg. 657.

B *Officium est vile.* Vide latè And. Tiraquel. in tract. de nobilitate capitul. 30.

C *Arbitratur.* Adde quod antè Abb. idem tradiderunt Hosti. & Ant. ibi. tenet etiam Florentin. in. 3. par. titul. 13. capit. 2. §. pen. text. optimum in capitu. 2. de postulan. & hanc dicit communem & receptam sententiam Dominus Præsul Couarruu. in practic. quæstionib. capit. 19. numer. 8. quam intelligit, vt locum habeat, in clericis nondum in sacris ordinibus insignitis, nam vt ipse arbitratur, clericus in sacris ordinibus constitutus, nullo modo poterit extra Romanam curiã, in ecclesiasticis publicis tribunalibus Tabellionis officium exercere, etiam si beneficium Ecclesiasticum non habeat. Vt colligitur ex Cardi. in capit. sicut. ne clerici vel monach. Alber. Troti. de vero & perfecto clerico lib. 2. capi. 54. numer. 9. quod latius Dominus Præsul. d. loco explicat.

Beneficia i. Vide Florentin. in 3. par. tit. 13. capitu. 2. §. 2. authorem nostrum dict. regul. 657. Didac. Perez in l. 12. titu. 3. libr. 1. ordina. quam opinionem communem esse testatur D. Couarruu. d. cap. 19. D

Possunt complere. Vide Abba. & Felin. in capit. fraternitatis, de hæretic. Bald. in l. 2. column. vltim. C. de senten. & inter. omni. iudi. Flor. in l. repetita. ff. de fide instr. Ias. in l. 1. §. huius studij. nume. 8. ff. de iusti. & iure. Deci. in capit. 2 numer. 8. de iudi. Gregor. Lopez. in l. 45. in verbo, *Tirandole el beneficio.* titu. 6. partit. 1, E

Quod non. Adde quod idem tẽnet Bermon. Cho. in tract. de publi. concubi. pag. 230. num. 5. F

Reseruatum Principi. Vide Domi. consi. 77. colum fin. D. Couar. lib. 3. vari. resol. cap. 3 nu. 3. G

Ac

Ac leges & Physicam audientes.

CAPVT, LIX.

1 *Archidiaconi Plebani, præpositi, Cantores, & alij clerici personatus habentes, necnon Præsbiteri, audientes, seu studentes addiscendo leges, siue medicinam, post duos mẽses computandos, à die quo audire ceperunt, quatuor pœnis illaqueantur.*

1 ARchidiaconi, plebani, prępositi, cantores, & alij clerici personatus habẽtes, nec non præsbyteri audientes seu studentes, addiscendo leges vel physicam post duos menses à tempore quo audire incœperit computãdos, quatuor pœnis sequentibus subiacent: videlicet quòd sunt ipso facto excommunicati, [a] ac in nulla causa si patrociniũ pręstare voluerint audiantur. Et reuersi in choro, mensa & capitulo, & cæteris vltimi fratrum habeantur, & totius promotionis ad ordines vel beneficia spẽ amittant, nisi ex misericordia Apostolicæ sedis. Ita colligitur ex tex. & quæ ibi notãt Doct. maximè Abb. in capit. Non magnopere. & in cap. fin. ne cleri. vel mona. Similibus etiam pœnis puniũtur obtinentes parochiales ecclesias, quæ sunt plebaniæ, habentes sub se capellas, in quibus instituuntur clerici perpętui, nequeuntes ab ipsis absque causa rationabili amoueri, si leges vel physicam audiunt, vt habetur in cap. 1. co. tit. lib. 6.

a EXcõmunicati. Vide latè doctores in capit. super specul. ne cleric. vel monach. Alber. Troti. de vero & perfe. cleri. lib. 2. capit. 35. quo loco diserit, quibus studijs clericis ęę teriśque religiosis vacare licet. Episcopus equidem benè potest, huius criminis reos, ante lapsum duorum mensium excommunicare, vt scribit Rebuff. in tract. nom. quæst. 5. n. 32.

Solus tamen Romanus Pontifex clericis, religiosisue dispensationem poterit indulgere, vt iura Cæsarum audiant, vt scribit Archid. in cap. non dicatis. 12. q. 1. Perusin. in cap. 2. ne cleri. vel monach. quę opinio communis est & stilus Romanæ Curiæ eam recepit teste Petro Rebuff. in dict. tract. num. dict. quæ. 5. num. 33.

Prædicta tamen pœna, quæ hoc capite inflingitur, solum illaqueantur, Archidiaconi, plebani, & alij qui hic numerantur, non vero cęteri vt scribunt doctores in dict. cap. super specul. & Troti. in d. c. 35.

Nec ea Archidiaconi, Presbyteri, nec cæteri afficiuntur, si priuatim iuri Cęsareo operum dant, vt melius canonica decreta intelligant, vt scribit Abb. in dict. cap. super specul. & Albe. Troti. dict. lib. 2. cap. 36. vbi dicit hoc mirum in modum esse notandum ad defendendum prelatos & religiosos qui studium, libris legalibus refertum habent. Sunt equidem Canones magna ex parte iuri ciuili cõiuncti cap. 2. de priuileg. lib. 6. vnde dicebat Barba. in capit. conquæstus colum. 3. de foro comp. quod ius Põtificium sine legibus nõ potest intelligi, cum sit medula legum. Et dicit Bald. in capit. cum causam. colu. 2. de probation. quod nisi quis sciat Canones cum legibus, non potest practicam iudiciorum cognoscere. Vnde facetè Roman. singul. 654. inquit. *Legista senza capitoli val poco, ma Canonista senza legi val niente.*

Ius canonicũ iuri ciuili coniunctũ est.

Quodquidem optimè Ciceronis au toritate comprobatur. 3. de Oratore dum conqueritur, ea ętate neminem edicere ius Pontificium, cum iuri ciuili coniunctum sit. Ciceronis verba hæc sunt ibi. *Aut iuris scientiam (neq; eius quidem vniuersam Pontificium quod est coniunctum nemo discit) aut eloquentiam quã in clamore, & in verborũ cursu positã putant* Hactenus Cicero.

Illud vero circa huius capitis materiam notandum cẽseo, quod is qui ante clericatũ iuri ciuili operã dedit, post clericatũ ad doctoratus gradum eodẽ iure promoueri potest, & quod magis est monachis hoc permissum est. Ita not. scribit Calde. consil. 2. de magist. quem refert & sequitur Martin. Nauarr. in cap. non dicatis. 12. quæstio. 1. num. 33. Vnde merito reprehendendus est Petrus Rebuff. in excellentissima illa benefi. practi. tit. de dispensa. cum irregular. nume. 27. quo loco scribit titulum doctoratus in Theologia, aut iure canonico: nõ deberi nec tribui de stilo curiæ religiosis quia contrarium verius est, nẽ pe quia magister Sacri Palatij semper est dominicanus, doctoratu, vel magisterio insignitus. Vnde à totâ curia magister appellatur, vt testatur Mart. Nauarr. dict loco.

Qui ante clericatum Ciuili operã dedit, eo insignitus ad gradũ doctoratus potest promoueri.

Villarum procuratores susciepientes.

CAPVT, LX.

1 *Clerici licet non possint esse generales procuratores laicorum sub depositionis pœna, secus autem in vna causa tantum.*

1 SAcro sancta illa Calcedonensis Synodus, in Canon. 3. Clericos miscerì sęcularibus procurationibus prohibuit, nisi forte qui legibus ad minorum tutelas, siue curationes in excusabiles attrahuntur, aut quibus ipsius ciuitatis Episcopus ecclesiasticarum rerum commiserit gubernacula, vel orphanorum, aut viduarum, quæ indefessa sunt, aut earum personarum, quę maximè ecclesiastico indigent adminiculo. Trãsgressori autem nullam aliam pœnam irrogat, nisi quod correptioni ecclesiasticæ sub iaceat. Concilium præterea Carthaginense tertium eos esse procuratores, simpliciter prohibuit Canon. 15. Postea verò Alexand. III. in Concilio Lateraũ. inhibuit clericis procurationes villarum exercere, pœna cõtra facienti posita, quòd ab ecclesiastico ministerio fiat alienus. Vnde colligitur, quod clericus generalis procurator deponendus est, vt in ca. Sed nec. ne cle. vel mona. Et licet ille tex. simpliciter prohibeat clericis procurationes: Innoc. tamen, quem ibi sequitur Abb. intelligit de procuratione generali, quasi sentiat, quòd possit clericus vnum negotium procurare a etiam laici: quod latius sequitur idem Abb. i cap. 2. eod. titu. dummodo clericus non suscipiat illud negotium ex cupiditate: quia tunc nec vnum negotium licet clerico procurare, secundum eum. Et sic intelligit sententiam Collectarij in locis per eum relatis, quæ aduersabatur doctrinæ. Inno. Intellige etiam dum modo illud vnum negotium non ita multum sit arduum ac diffusum, quod haberet distrahere clericum sicut multa negotia, vt tenet Philip. in capitul. 2. de iudi. column. 2. numer. 4. & dixi suprà in capitul. 3. quantum verò ad pœnam depositionis, de qua hic vide quod dicam in cap. sequent.

a

Eadem

A Procurare. Vide autorem, & quæ ipse ibi scripsi supra capitul. incip. ministri laicorum.

Ac principum & secularium virorum iustitiari.

CAPVT, LXI.

1 *Clerici, qui hæc sæcularia officia ministrati fuerint qua sint pœna puniendi.*

2 *Clericus licet non possit esse Vicerex, vel Vicecomes principis sæcularis, potest tamen in eius summo prætorio senatoris munere fungi.*

3 *Clerici sine metu irregularitatis possunt in condenda lege interuenire, per quam pœna mortis imponitur: quando non imminet casus propter quem efficitur. l. & si postea casus occurrat, ab irregularitatis labe immunes erunt.*

4 *Papa potest pœnam mortis imponere statuendo, non tamen exequendo.*

1 a IVius excessus est eadem pena [a], de qua in casu precedenti, & per eundem tex. Aduerte tamen, quòd Abb. in capit. Sed nec. vers. Sed quæritur. dicit quòd sibi videtur valde graue quòd clericus deponatur propter exercitium istorum officiorum, scilicet procuratoris, de quo in capi. præcedenti, & Iustitiarij. de quo hic, maximè hodie: cùm non ita acerbe debeant puniri delicta, vt in capitul. fraternitatis. 24. distinctio. Vnde plus sibi placet quòd tales clerici debeant excommunicari, & non deponi, nisi essent incorrigibiles: quia tex. solùm dicit quod delinquens in hoc ab ecclesiastico fiat ministerio alienus, & per excommunicationem satis fit alienus, licet Ioan. And. intelligat de pœna depositionis, Pro cuius opinione videtur facere decretum concilij Toletani. 4. cuius verba sunt: Sæpe Principes contra quoslibet maiestati obnoxios sacerdotibus negotia sua committunt. Et quia sacerdotes à Christo ad ministerium salutis electi sunt, ibi consentiant regibus fieri Iudices, vbi iurciurando supplicij indulgentia promittitur, nó vbi discriminis sentẽtia præparatur. Si quis ergo sacerdotum contra hoc commune cõsultum discussor in alienis periculis exiterit, sit reus effusi sanguinis apud Christum, & apud ecclesiam perdat proprium gradum est. Can. 30. dicti Concilij. & habetur. 23. quæstio. 8. capit. sæpè principes. An autem clericis in isto casu sit prohibitum quodlibet officium iustitiæ exercendæ. Abb. in dict. capit. Sed nec. credit quod sit, quia verba tex. sunt generalissima, qui nemo militans Deo &c. Vnde dicit per illum text. quòd clericus non posset esse Vicerex, vel Vicecomes. vel locum tenẽs alicuius Principis sæcularis, nec habere sub sua cura aliquam ciuitatem seu locum temporalem, pro quo allegat text. magis specificum in capit. clericis. §. 1. eo titulo. Videtur tamen sibi quòd clerici possunt esse consiliarij principis: b quod dicit etiam sentire Ioann. Andr. in dict. capitu. clericis. quod notat etiam Bald. ex tex. ibi, in auth. Habita. in princip. C. Ne filius pro patre. Et vide Abb. in dicto capit. clericis. vbi notat quòd prælatus potest esse consiliarius principis sæcularis, licet nó debeat esse officialis iustitiæ exercendæ. Debẽt tñ cauere secundũ eum, ne cõsulant in criminali causa etiã reum absoluendũ, quãdo ex hoc

2

b

immineret actori pœna mortis, vel mutilationis membri in pœnam talionis. Possunt præterea clerici sine
3 metu irregularitatis interuenire in lege condenda, per quam pœna mortis imponitur quando non imminet casus propter quem efficitur lex, sed fit generaliter, licèt postea casus occurrat, vt quis interficiatur: quia tunc clericus consulens non animaduertit in certam personam, sed prouidet vt homines se abstineant à delicto: vt notat Dom. in capit. fina. 3. distinct. Vbi dicit hanc esse conclusione Archi. in cap. officia. 23. quæsti. 5. licet re vera Archi. ibi nihil scripserit de clerico, sed solùm asserit quod princeps, qui legem condidit, cuius autoritate homines sunt traditi morti, nó est factus irregularis: & non infertur princeps ad cuius officium spectat tales leges condere, non efficitur irregularis ergo, nec clericus qui consuluit ei vt illas condat: poterat tamen melius allegare Bal. vbi suprà expresse tenentem quòd clerici possunt dare consilium in legibus cõdendis: & licèt ex hoc sequatur per accidens mors alicuius, non sunt irregulares, quem refert Ioan. de Ana. in cap. Ad audientiam, in. 3. colum. versic. Tertiò quęritur. de homici. Pro quo etiã facit quod not. Bald. in cap. 2. in fi. de maio. & obed. post Innocenc. quòd Papa potest imponere pœnam mortis statuendo, sed non exequendo: quia si proprijs manibus occideret aliquem, fieret statim irregularis.

A *Ad eam pœnã.* Clericus igitur, qui delictum de quo in hoc capite commiserit, incidit in excommunicationis pœnam, de qua in cap. clericis, ne clerici vel monach. Quã equidem pœnam minimè incurrit clericus minorum ordinum, iuxta Abb. sententiam in dict. cap. clericis. Licèt reclamet Siluest. in summa in verbo. Excommunicatio. 9. casu. 7. Nec eã incurrit Prælatus, qui huiusmodi munus annexuum habet suæ dignitati, aut patrimonio. Hęc est communis sententia vt fatetur Martin. Nauarr. in manuali confesso. capit. 27. nume. 117.

B *Consiliarij Principis.* Vide Abb. in capit. non est. numero. 4. de voto, vbi doctores, & in capi. in Archiepiscopatu. de raptori. Deci. in capit. 2. de iudi. num. 7. gloss. in pragma. Sancti. Galli. titul. de colla. ecclesiæ Galliæ. §. premissis. versi. concilio, Nicola. Boeri. decis. 17. in prin. Gregor. Lopez. in. l. 46. tit. 6. in verbo, *El Rey.* partit. 1. Alberic. Troti. libr. 2. de vero & perfe. cleri. cap. 54. nume. 2.

Clerici Cõsiliarij Principis sæcularis esse possunt

Si tamen clericus in officio delinquerit, an possit ab ipso Principe puniri videtur quod nullo modo possit, etiam si in minoribus ordinibus, tantum constitutus sit. Et hanc esse communem sententiam fatetur Aufrer. in Clementin. 1. de offici. ordin. num. 25. quèm refert D. Episcopus Couarru. in practi. quæstio. cap. 33. num. 6. Iuli. Clar. lib. 5. recep. sent. §. fina. quæst. 26. versi. Quæro pone. vbi dicit minimè id cõsuetudine seruari, quia quotidie Principes sæculares tales clericos in sacris constitutos officijs priuant, necnon pecuniarijs pœnis mulctant, licet malè de iure secundum illum sustineri possit. Nec in Gallia communis opinio seruatur vt fatetur Aufer. vbi suprà, idem profitetur Guillel. Benedict. in cap. Rainuntius. in verbo, & vxorem. 2. decis. nume. 155. de testamen. fol. 95. & vide Barthol. Cassa. in consuetud. Burgun.

Clerici Cõsiliarij Principis in officio delinquentes, à quo debeant puniri.

Burgund.rubric.1.§.5.in gloss.*Silna grace*.nume.71.vbi testatur, se vidisse quendam clericum Regis consiliariũ, punitum fuisse à iudice sæculari, priuatione officij, necnon pecuniaria pœna, quia in officio delinquerat.

Possunt etiam clerici absque alicuius pœnę mętu, causas ex compromissaria à partibus tributa potestate iudicare.l.nõ distinguemus.§. Sacerdotali.ff.de arb.l.si qui ex consensu. cum lege sequen.C.de Episcop.audi. l.48.titul.6.par.1.Est equidem pium & sacerdotale munus ancipites controuersias cõponere, vt inquit Ioan. Andr.in addi.ad Specu.titu.de arb. §.potest, in fine, quem refert Greg. Lup.in dict.l.48.in verbo, *Por su albedrio.*

Corã sæcularibus Magistralibus clericos inuitos conuenire sunt ausi.

CAPVT, LXII.

1 *Clerici, à sæculari iurisdictione exempti sunt.*

2 *Clerici post sententiam, in eius executione opponere exceptionem fori declinatoriã, minimè prohibentur.*

3 *Consensus clerici, nullum in hoc impedimentum præstat.*

4 *Clericus qui coram sæculari magistratu, laicum esse fingit, ab Episcopo potest vindicari.*

5 *Reprobatur quoddam Arrestum Regni Franciæ.*

6 *Clericus qui exceptionem fori declinatoriam opponere distulit, expensis mulctari debet.*

7 *Pœna pecuniaria quantuncunque leuissima, à iudice sæculari contra clericum absentem illata, soluenda non est, contra Fran. Auiles.*

8 *Prælatus qui negligens est, in reiuindicando clericum, à sæculari potestate, grauissimè punitur.*

9 *Clericus prima tonsura initiatus, immunitate fori Ecclesiastici frui potest.*

10 *Clericus qui pensionem Ecclesiasticam obtinet, vtrum dicatur habere beneficium.*

11 *Quid iudicandum sit, si præstimonium obtinuerit.*

12 *Quid vero iudicandum est de capellania.*

13 *Clerici coniugati, vtrum fruantur foro ecclesiastico.*

14 *Controuersia quæ circa clericatum emergerit, per ecclesiasticũ iudicẽ & non sæcularem dirimenda est.*

15 *Iudex Ecclesiasticus, absque præuia causæ cognitione circa clericatum, sæcularem inhibere non debet.*

16 *Clericatus scriptura probari debet.*

17 *Prima tonsura, vnius testimonio nõ probatur, contra Petrum Rebuff. & Matth.de Afflictis.*

18 *Clericatus an probetur ex sola possessione habitus & tonsuræ.*

19 *Lite pendente, circa clericatum reus in publicis Ecclesiasticis carceribus detinendus est.*

20 *Interpretatur* Regia lex. 7. titu. 4. lib.1.ordin.noui contra insignem D.Couarr. & doctum D.Paz.

21 *Iudex Ecclesiasticus, inhibere potest sæcularem, lite pendente, ne contra clericum procedat.*

22 *Clericus qui alium inuitum coram sæcular iudice conuenit, quibus pœnis plectendus sit.*

23 *Pœna amissionis causæ, quæ ad dicti. criminis punitionem statuta est, non inflingitur ipso iure.*

24 *Prædictæ pœnæ non est locus, quando clericus voluntarius ad iudicium sæculare accessit.*

25 *Nec quando ante litis contestationẽ clericus à lite recessit.*

26 *Nec quando clericus citatus, non comparuit.*

27 *Laycus qui coram sæcular iudice clericum conuenit, causam perdit, & iudex officio est deponendus.*

Caput hoc nouè æditum est.

1 ARgumentum equidem huius criminalis practicæ, vt hemẽter expoſcit, vt de clericorũ exceptione, quo ad forum ſęculare, tantiſper diſeramus: ideo nõ grauabor, huius capitis ſumpta occaſione, breuem & delucidam de illa diſputationem ſubire. Et vt rẽ agrediamur, pręfari oportet hãc exẽptionem & immunitatem clericorũ, multis in locis probari: ſed potiſsimẽ in capit. at ſi clerici. & in cap. clerici. & in cap. qualiter. de iudi. cap. 2. cap. ſi diligenti. de foro compet. cap. continua. cum multis illius cauſæ & quæſtio. 11. quæſtio. 1. l. vltim. titu. 2. libr. 16. Cod. Theodoſiani & pleriſque illius tituli conſtitutionibus ante Iuſtinianum latis. l. 57. titu. 6. part. 1. l. 6. titu. 3. libr. 1. ordina. antiqui. l. 5. titul. 3. libr. 1. ordin. noui de qua re longẽ latèq; tractauerunt Iuris Pontificij interprętes in dictis locis, & præter eos Auferi. in relectione Clementin. 1. de officio ordin. Guil. Benedict. in capit. Rainuntius. de teſtamentis in verbo, *Et vxorem*, in. 2. num. 322. Nicola. Boeri. deciſsi. 96. Rupellanus libr. 1. forenſium inſtitu. capit. 34. Barthol. Caſſa. in conſuet. Burgund. Rub. 1. §. 5. Char. de Graſſal. lib. 2. Reg. Fran. cap. 17. D. Coua. ib. practi. quæſti. cap. 31.

Et cum exemptio hæc, in fauorem totius ordinis ſacerdotalis conceſſa ſit, poterit iure optimo clericus conuentus à ſæculari iudice, & ab eo cõdẽnatus, poſt illius ſententiam exceptionem fori declinatoriam proponere, non quidem ei licet ſæculari iuriſdictioni conſentire, ſaltim in criminalibus cauſis, quibus agitur de coertione, & punitione perſonali. c. ſi diligenti. capit ſignificaſti de foro compet. cap. at ſi clerici. in prin. de iudi. & in hac ſpecie notat Caſſa. in di. Rub. 1. §. 5. verſi. *Archidiacono*. num. 45. Ioann. Rupella. dicto. libr. 4. forenſium inſti. capit. 6. Nicol. Boer. in conſuetudi. Bitur. titul. de iuriſdict. §. 21. in fine D. Couar. practi. quæſti. capit. 32. numero. 2. & ita iudicatum fuiſſe fatetur Deci. conſi. 241. Et potiſsima ratio eſt, quia exceptio declinatoria fori, quæ redit iudicium nullum ab initio, quod iudiciũ, nec prorogari poteſt nec prorogatum eſſe cẽſetur, quãdocunq; etiam poſt ſentẽtiam, ad eius executionem impendiẽdam opponi poteſt, & oppoſita eius executionem impedit. Ita tradiderũt Anton. Abb. Imo. & Felin. num. 28. in capit. exceptionem de exception. & eſt tex. egregius ſecundum vnam interprętationem in capi. ad petitionem. de accuſati. 2

Idemque pari ratione iudicandũ eſt, ſi ſententia à iudice ſæculari contra clericum lata fuerit, cui ipſe conſenſum præſtitit, à dicto fori priuilegio minimè excluditur: vt in facti cõtingentia interrogatus conſuluit doctiſsimus Socinus conſi. 12. colu. 7. libr. 1. quem ſequitur Petrus Auend. de exequend. mand. lib. 1. capitu. 22. nume. 2. 3

Imo quod ſummè notãdum eſt, ſi clericus 4

clericus ab inceptis desistere noluerit, sed temere & impiè coram sæculari iudice litigare, coram quo vt ab ipso puniri possit, si laicum esse spõte fuerit confessus, veritate comperta, iudex ecclesiasticus ad quem causæ cognitio expectat, potest illum à sæculari magistratu vindicare, ne detur locus, vt his dolis & fallacijs, ecclesiastica iurisdictio: & in clericos potestas defraudetur. Sic visum fuit Bal. in l. si qua per calúniam. colum. 2. C. de Episcop. & cleri. Domi. & Franc. in capit. si iudex laicus. de senten excommu. lib. 6. quę opinio verisima est, & probatur perpẽsa ratione tex. in dict. c. si diligenti.

5 Vnde iuri consentaneum minimè fuit Arrestum illud, cuius meminit Petrus Rebuff. super regias leges Galliæ prima parte in tract. de sentẽ. execuen. artic. 3. glos. 2. vbi fatetur, à senatu diffinitum fuisse, quod clericus à sæculari iudice condemnatus ad honorabilem emendam (sic ille loquitur) non poterit sententiæ executioni, opponere exceptionem primæ tonsuræ, quod merito reprobat insignis Couarr. d. c. 33.

6 Id tamen ab omnibus receptum est illum clericum qui vlq; ad sententiam, vel executionem omisit, vti exceptione fori declinatoria, iustissimè in expensis esse multandum. Vt tenuerunt Decius, Boerius & Rupella in locis nuperrimè allegatis Felin. colu. 1. post alios in dict. cap. exceptionẽ Auf. in dict. Clem. de officio ordinar. regul. 2. num. 33. Bellamera decisi. 226. Quæ expensarũ condemnatio, per sæcularem iudicem facienda est, vt censet Boerius dict. §. 21. & opinio hæc apud Gallos moribus & cõsuetudine recepta est, si credimus Rupellæ legum & consuetudinum Gallicarum scientissimo dicto capit. 6. qui contrarium de iurẽ verius esse agnoscit nec non Decius dicto consi. 241. D. Couarr. dict. cap. 33. Atque ideo iudex tantum ecclesiasticus, hãc expensarum condemnationem facere debet, nõ sæcularis, qui sicut quo ad principalem causæ cognitionem, nullam iurisdictionem obtinet, sic neque quo ad multã nec quo ad expensas vt cõstat ex Bald. traditione in l. 2. C. de Episcop. audi. & in l. si ex aliena. colum. 1. ff. de iud. Abb. in c. si diligenti. de foro comp. column. penultim.

Rupella legum Gallicus

Pœna vero peccuniaria quantumcunque leuissima sit, qua clericus à sæculari iudice suæ iurisdictioni acquiescens, vel absens, fuerit condemnatus, à ecclesiastico exequenda nõ est, tanquam nulla ob notorium iurisdictionis defectum, quod ita in comperto est, vt nulla indigeat probatione, Circa quod tamen grauissima censura dignus est Francis. Auiles (vir alioqui doctus) in capi. prætorum, capi. 15. in verbo, *Homezillos.* numer. 33. asseuerans quod cum iudicandi munere fungeretur, quendam clericum in auscntia condemnauit pœnis Regijs constitutionibus diffinitis, (quas vulgo. *Del desprez y homezillo*, Hispani appellamus) de quibus loquitur Regia lex. 3. titu. 10. libr. 4. noui ordina. quas pœnas à clerico exigisse fatetur, præcepto iudicis ecclesiastici, postquã coram ipso post longam absentiam comparuit, sed non iustè mea sententia, cum dicta pecuniaria multa, pœna sit contumatiæ, quæ ab expensis longe distat, & ideo expensarum nomine minimè compræhenditur, quod dicta lex clarè insinuat cum dicit. *Y pague el desprez y homezillo y costas.* In expensis equidem quibus ob clerici absentiam aduersa pars læsa fuit, iustũ est 7 *Confutatur opinio d. Frã. Auil.*

cle-

clericum condemnari, non vero illis pœnis, quæ merum lucrum fisci vel iudicis secularis sapiũt. Et ideo in nequissimè & contra Sacras Iuris Pontificij constitutiones iudicatum fuisse censeo ab illo iudice ecclesiastico, de quo ibi meminit Auiles. Quod si vero casus hic aliquando contigerit iudices ecclesiastici ab huiusmodi errore cabeant.

8 Tenẽtur equidẽ episcopi, & cæteri ordinari, hoc veluti Sacrosanctum clericorũ priuilegium intactũ & incolumen seruare, Deo Optim. Maxi. alias strictissimam rationem daturi, & ideo statim sine mora, postquam compertum habuerint, clericum subditum à seculari iudice carceribus detineri, illum pœnis adhibitis, censurisq; prolatis repetere tenentur, quod si pro debito munere non fecerint, tanquam negligentes ab administratione deponi, & fortè criminaliter puniri (si qualitas causæ exegerit) debent, vt multis rationibus innixus consuluit Cassaneus consi. 38. quem sequitur Iuli. Clar. in practi crimi. §. fina. quæst. 36. vers. debet autem.

9 Nec tantum hoc fruuntur priuilegio Præsbiteri, & clerici alij in sacris & maioribus ordinibus constituti, sed clerici prima tonsura innitiati capit. cum non ab homine. capit. clerici. de iudi. cap. 2. de foro compe. glo. celebris in verbo, clericus, in capit. vni. de cleri. coniuga. libr. 6. sed hæc fori exemptio limitata est nouissima Tridenti concil. Sanctione Sess. 23. cap. 6. de reforma. qua decretum & diffinitum fuit, clericos hos non coniugatos, nec in ciuilibus nec criminalibus causis, immunitate fori gaudere, nisi ecclesiasticum beneficium obtinuerint, aut clericales vestes cum tõsura deferentes, alicui ecclesiæ episcopi iussu inseruiant, vel in schola literaria ipsius episcopi præcepto, ad maiores ordines hanelantes versentur. quam constitutionẽ seruari apud Hispanos præcepit Regia lex prima. titu. 4. libr. 1. noui ordinam. & iustissimè quidem, fuit equidem maturissimo cõsilio, & summa prudentia ædita: indecentissimum quippe erat in Dei ecclesia meros cerdones, pellionès, corriarios sullones, aut innauos nebulones, nudę tõsuræ prętextu, immunitatibus frui, quæ in clericorum fauorem, diuino muneri ministrantium, concessæ fuerant.

Est tamen oportunè, circa superio 10
ra inuestigandum, vtrum clericus prima tonsura, & minoribus ordinibus inniatus qui pensionem ecclesiasticam obtinet fori immunitate gaudeat, & rẽ dubiam & ancipitẽ facit, quia pensio non dicitur beneficiũ c. quãuis. in primo de præ. in. 6. & ibi doctores tradiderunt, & in capit. ad audientiam. in. 2. de rescrip. differũt latissimè Gome. in tract. de expecta. nume. 92. & regul. de infirm. resigna. quæst. 16. & in regula de annali. possesso. quæstio. 21. Ioan. Selua de beneficijs. 1. part. quæstio. 1. numer. 7. & quæstio. 3. num. 11. Anton. Capidecissi. Neapoli. 220. quæ opinio cõmunis est, & probari videtur in Sacro concilio Tridentin. Sessio. 21. capit. 2. de reforma. in illis verbis. *Patrimonium vel pensionem obtinentes, ordinari potest hac non possunt.* Et sic apertissimum ibi est testimonium quod ad ordinum promotionem, qui pensionem habet, non dicitur ecclesiasticum beneficium obtinere. Procedit tamen superior communis sententia, quando stricto modo, naturã & proprietatem beneficij ecclesiastici meti mur, secus autem si amplo, & fauorabili nomine beneficium capiatur, quia tunc eius appellatione beneficium

cium comprehenditur, vt optimè animaduertit Gomez.in Reg. Cancel.Reg.de trienna.posſeſ.quęſt.50. litera.C. Nec ſuperior recepta opinio firmitatem obtinet, quando penſio in titulum confertur, vt frequentiſsimè iam concedi ſolet, teſte Petro Rebuff.in tracta.de pacifi.poſſeſſor. 18.ampli.& in tract.nomina. quæſt. 9.n.39.Cap.Tholoſa.q.472. Maximè hodie ſtãte motu propio Sanctiſſimi Quinti Pontificis Maximi quẽ ſupra retuli c. incip. officiũ, &c.vbi penſionario iniũgitur, onus ſingulis diebus recitãdi, officiũ beatæ Mariæ, & ſic penſio onus ſpirituale annexũ habet, quod nõ parui momẽti eſt, vt beneficium poſsit optimo iure appellari. Qua ratione iuris eſſe certiſsimi cenſeo clericum prima tonſura vel minoribus ordinibus initiatum penſionem in titulum conceſſam obtinẽtem, frui debere priuilegio fori eccleſiaſtici. Et cum caſus iſte in hac Complutenſi Academia contingiſſet, anno Domini 1584. ita cõſului, & ſic poſtea in ſupremo conſilio Regis & Domini noſtri fuit iudicatum.

11 Idemque pari ratione, de præſtimonio exiſtimo iudicandum, nam licet nõ dicatur beneficium, nec eius comprehendatur appellatione, vt ſcribit Ioann.Andr.in capit. vni.de rerum permuta.lib.6. Domi. conſil. 89. & ideo laico conferri poteſt vt ſcribit Petrus Rebuff.in tract. de pacifi.poſſeſſori.nume. 150. &. 151. ſi vero in titulum eccleſiaſticum cõfertur, beneficium iudicandum eſt. Vt tradit Rebuff.in eod.tract.17.ampli. nume. 105. Capella.Tholoſa. 472. Ioann.Staphi.in tract.de literis gratiæ & iuſti.titul.de qualita.& ſta.benefic.nume. 7. Calderi.conſ.6. tit. de prębend.Iacob.Menochi.de arbi.iudi.quæſtio.libr. 2. centuaria. 3. caſu 201.num.58.ſed hęc diſtinctio, ſaltim in Hiſpania neceſſaria non erat, cum ſemper in ea pręſtimonia in titulum dentur, & ſpirituale honus annexum obtineant teſte doctiſsimo Quint.Manda.regula Cancel.34.q. 12.& ideo qui præſtimonium habet, beneficium eccleſiaſticum obtinere cenſetur.

Quid vero de clerico primæ tonſuræ, vel minorum ordinum, ſi capellaniam obtinet ſit iudicandum, an is dicatur beneficium eccleſiaſticum habere, vt fori eccleſiaſtici immunitate frui poſsit. Et aſſeuerãdum cenſeo, quod ſi capellania ſit cõllatiua, & in perpetuum titulum confertur, eccleſiaſticum beneficium debet iudicari gloſſ.celebris quæ communi doctorum ſuffragio recepta eſt in Clemen tin.fin.in gloſſ.1.de decim. & in extrauagan.Execrabilis, in verbo, quæ alias. de præben. inter communes, ſequitur Deci.conſi.210.num.4. Gomez.regul.de infirmo. reſig. quæſt. 23.Guid. Papæ deciſsio. 187 & alij ſequuntur, quos retuli ſupra cap 1ª. nume.9. Quod verum eſt quando capellania per ſummum Pontificem, vel Epiſcopum confertur, ſecus autẽ ſi per Epiſcopi inferiorem glo.in di. extrauagan.execraui.tradit Ioan. de Imo.in c.in noſtra.col.3.verſic.quo modo de reſcrip. 12

Sunt ſimiliter, fori priuilegio mu- 13
niti clerici coniugati.primæ tonſurę hac lege, vt cum vnica & virgine matrimonium contraxerint, & clericales veſtes & tonſuram detulerint tex. egregius in capit.vni.de cler cis coniuga.lib.6.quem latè interprætantur D.Couar.in practi.quæſti.ca.31. Petrus Auend.de manda. Regum. 1. p. cap.22.de quo meminit Sacroſanctũ Tridenti.concil. Seſſ.22.capit.6. de reforma. quod vltra ea quæ in dicto

capit.

capit.vni.cõtinentur requirit, quod dicti clerici coniugati ab Episcopo alicuius ecclesiæ ministerio deputati sint,& quod actualiter seruiant. Forma autem quę in his cõtrouersijs seruari debeat,præscripta est in dict. l. 1.ordina.noui.

14 Non tamen circa superiora, silentio prætermittendum est quod quotiescunque controuertitur, vtrum reus per iudicem sæcularem captus, clericus sit primæ tonsuræ, & minorum ordinum,& illas qualitates obtineat, quæ iuris communis sanctionibus,& Concilij Tridentini decreto, desiderantur: controuersia hæc per iudicem ecclesiasticum & non sæcularem dirimenda est. De quo est elegans constitutio in capit.si iudex laicus.de senten.excommun.libr.6.cuius authoritate opinionem istam cõmunem esse profitetur Ripa. in capi. decernimus.numer.4.de iudi.D.Couarruu. in practi.quæstio.capit.32. numer. 1.asseuerans in Hispania sic seruari. Eandẽ commmunem esse profitetur Iuli.Clarus in practic.crimin. §. fina.question. 33.versicu.regulariter autem.quamuis testetur in dominio Mediolanẽsi aliter seruari, & apud Gallos, huius controuersiæ cognitio ad iudicem sęcularem pertinet,cum apud eos minimè recepta sit Bonifacij octaui decisio in d.cap.si iudex laicus:prout refert Guid. Pap. quæsti.138.Ioan. Gall. quæst.38.sed Galliæ forensis vsus iuri contrarius est, vt ęgregiè probat D.Couarr.dicto cap.32.num.1.Nec in Lusitanorum regno Pontificia illa constitutio seruatur,vt in illius regni legibus continetur,libro enim secundo ti.1. Antè tamen quod Ecclesia-
15 sticus iudex,aduersus iudicem laicũ, clericum in carceribus detinentem inhibitoris literis vtatur, præuia causæ cognitione ei liquere debet,clericum illum esse,& eas omnes qualitates obtinere, quæ à iure desiderantur, & apud Hispanos forma certa statuta est in l.7.tit.4.libr.1.ordi.noui & in fine illius tituli.

In qua forma obseruanda, attendere debet iudex,quod clericatus regulariter per scripturam probari debet. Quod colligi videtur ex lege si qua per calũniam. C. de Episcop. & cleri.vbi Iacob.Butri.capit.legum.2. quæstio.1.tradit egregiè Petrus Rebuff.in practi.benefi. titu. de forma literar.tonsuræ num.22. Felin. in ca. post cessionem.numer. 3. de proba. Thom. Gram. decisio. 81. Literæ enim Episcopi ostẽdendę sunt, quibus se ordines contulisse testetur, ita quod minimè sufficeret, quod Summus ecclesiæ Præsul in literis collationis beneficij,nominet ipsum assertũ clericum simpliciter:hac nominatione,clericatus non probatur. Tenet Ancharr.in dict.cap.si iudex laicus. & ibi Philip.Franc.§.non sic. Ioan. Andr.in Mercur.in regul.non licet. de regul.iur.libr.6.Bald.in dict.l. si qua per calũniam.Alexandr. in.l. si prius.num.38.ff.de noui.oper. quã opinionem communem esse testatur Thom.Gramma.dicta decisio. 81.num. 4. 16

Nec per indicia, aut coniecturas, clericatus probari potest,vt in capit. inter quatuor, & ibi glos. in verbo, argumenta.de cleri.peregrina. Nicolao Boer.decisio.117.num.25.

Sunt tamen qui censeant, clericatum partis confessione posse probari.Rot.decisi.433.in antiqui.Francus in capit.1.colu. 4. de eo qui mit. in possess.lib.6.& ibi Aymon co.2. idem in consi.93.nume.4. Sed opinio hæc,defendi potest in beneficialibus causis,quando possessorio agi-

tur

tur cum leuiores probationes ſuffi ciant,ſecus ſi petitorio ageretur, quo quis peteret,quod ſibi beneficium ad iudicaretur,ita Rot.deci.408.incip. fuit dubitatum in nobis Bella.deciſ- ſion.183.Capell. Tholoſana quæſti. 423.Crauet.in locis iam alleg.Felin. in cap. olim. num.10.de reſcrip.ſi ve ro ea ſcriptura clericatus deperdita ſit,teſtibus poteſt probari capit.2.ca pit.3.de cleri.peregr.l. ſi ſolennibus. C.de fide inſtr.l.teſtium.C.de teſtib. gloſſ.not.in d.c. ſi iudex, in verbo, fecerit. Alexand conſi.107.num.7. volum.7.Matth.de Afflict.in conſt. Neap.lib.1.rub.3.num.12.not.Gui. Pap. quæſtio. 474. & communiter receptam eſſe fatetur D.Couarru. in practi.quæſti.cap.33.nu.3.

17 Notandum tamen eſt, quod Bald. in capit. licet vniuerſis.de teſtib. in ea opinione eſt,vt cenſeat, primam tonſuram probari poſſe vnius teſtis teſtimonio,quando de alterius præ- iudicio non tractatur,quem Feli.ibi ſequitur, & Gerar.ſing.49.Iaſ.in l. admonendi.num.198.ff.de iureiur. Hyppo.in l.1.§.idem Cornelio.in fi- ne.ff.de quæſtio.Barth.Caſſa.in cō- ſuetud.Burgund.Rub.1.§.6. verſic. Ponderanda.nume.11. Ex quo fit vt ea opinio non poſsit adaptari ad ca- ſum,quo tractatur de declinanda ſę- culari iuriſdictione, cum res ſit grau- iſsimi præiudicij. Ideoq; clericus ſe cundum iuris comm unis ſanctio- nes plenè clericatum probare debet aliter à cauſa cadet, vt prudenter D. Couarruu.ſuperiori cap.ſcribit,licet malè contrarium tenuerit Petrus Re huff.in dict.titulo de forma literarū tonſuræ num.24.& Matth.de Affli- ctis in conſti.Neapoli.tit.3.num.12. exiſtimantes Baldi doctrinam hoc caſu poſſe procedere, ſed longè ab errarunt.

Probaretur tamen clericatus ſuffi- 18
cienter ex ſola poſſeſsione habitus & clericatis tonſurę, ſic nouiſsimè te net Ioſeph.Maſcardus vir ſanè do- ctiſsimus in libro variæ & indefeſſę *Ioſeph. Maſc.* lectionis nouiſsimè edito de probat. volum.1.concluſ.302.numer.14.di- cens ita multoties in praxi ab eo ob- ſeruatum.Ex huiuſmodi quidem acti bus clericatus probatur donec con- trarium probetur,ſcribit Petrus de Ancharra.& Francus colum.3. in c. ſi iudex laicus.de ſenten. excommu. libr.6.Inno.in cap.ſuper his. nume. 10.de acuſati.& in capi. innotuit.de eo qui furtiuè ordin.ſuſcep. Ioann. And.Bald.in cap.dudum.1.num.5. de electi.Thom. Gramma. deciſsio. 81.Boeri.deciſsi.171.nume.13. Sed opinionem iſtam dubiam eſſe cen- ſeo,ne dicam falſam. Nam cum grau e ex hoc præiudicium Regiæ & ſæ- culari iuriſdictioni generetur mini- mè quaſi poſſeſsio clericatus ad illam elidendam ſufficeret, ſed verus titu- lus eſt probandus. Qui enim clericū eſſe dicit, ad iuriſdictionem ſæcula- rem declinandam, licet habitum & tonſuram gerat, titulum docere de- bet,vt deciſſum eſt in dict.capit.ſi iu dex laicus vbi glo.in verbo, clerica- li,de ſent.excomm.lib.6.tradit Ang. quem ſequitur ibi Alexand. in l. ſi prius.ff.de noui.oper.nunti.nu.38. Alcia.in tracta.de præſum.præſu.4. reg.regul.2.gloſſ.in cap.præsbyteri. 68.diſtinct.Nicola.Boer.deciſsion. 171.nume.12.Andr.de præſcrip.§.1. gloſ.4.verſi.17.hunc pertinet, & ita interpretandum eſſe cenſeo decretū Sacri Concilij Tridentin. Seſsio.23. cap.6.de reformati. licet Maſcardus in præcitato loco ſecundum ſuperio rem doctrinam fuit interprætatus di cens in praxi obſeruari. Quidquid verò ſit de iure communi apud Hiſ-

panos

panos, noſtra opinio controuerſia caret quia ſecundum formam Regię conſtitutionis in his rebus ſeruandę exemplum ipſius tituli ſcribendum eſt, in ipſis literis inhibitorijs ſęculari iudici ab Eccleſiaſtico mittendis, nec aliter ſunt obtemperandę, vt ſtatutum eſt in fine titul. 4. lib. 1. ordin. ibi. *En las cartas, ò cenſuras que dieren los juezes eccleſiaſticos, para inhibir los ſeglares, de las cauſas de los de primera corona y ordenes han de yr authenticadamente los titulos, licencias, y informaciõ.*

19 Interim tamen, quòd cauſa circa clericatũ pendet, reus detinendus eſt à iudice eccleſiaſtico, in publicis carceribus, non vero in Eccleſia aut monaſterio nec ſub fideiuſſoribus eſt relaxandus, vt tenet D. Epiſc. Ioann. Bernar. infra capi. incip. incarcerari quod Regia lege decretum ſtat lege inquam. 7. titul. 4. lib. 1. ordi. de qua meminit Couarruu. in practi. quæſt. capit. 33. nume. 4. doctus & diligens D. Paz in practica. 2. thomo prælud. 2. num. 14.

20 Circa quam Regiam conſtitutionem obſeruandum eſt, quod eius deciſsio tunc locum obtinet, quando lis tantum verſatur circa clericatum, non verò, poſtquam lata ſententia, cõſtat incarceratum clericum eſſe, quia tunc iudex Eccleſiaſticus, ſi qualitas cauſæ & illius innotentia locũ dederit, poterit à carceribus remittere quod manifeſtè præcitata lex probat, cũ dicit. *Y mãdamos a los dichos juezes eccleſiaſticos, q̃ en el en tretanto q̃ lo ſuſodicho acerca del clericato ſe determina, los tengan preſos, como dicho es en la carcel.* Et Paulo inferius. *Que los prẽdan, y tengan preſos en la carcel ſeglar, haſta que la dicha cauſa, de el clericato ſe determine.* Nihil clarius mea ſentẽtia dici potuit, Quod ea non vulgari ratione fulcitur, quia cum relaxandi poteſtas, ad certum & prefinitum tẽpus ſit limitata, illo lapſo tranſgredi non debet l. pater filium. §. fundum. quem Bart. not. in ſummario. ff. de legat. 3. glo. & Bar. in l. peto. §. fratre. ff. de lega. 2. l. in hoc iudicio. §. ſi conueniat. ff. cõm. diui. l. Imperator. ff. de poſtul. tradit poſt alios eleganter Petrus Paul. Pari. conſi. 14. num. 13. & con. 31. nu. 36. vol. 2. Deinde Regia lege ſanctiri hoc potuit à Principe ſæculari ante clericatus probationem, quia hac qualitate excluſa, contra illum iuriſdictionem obtinet, & in dubio circa hoc pro Principe præſumitur, cum quilibet laicus preſumatur, niſi ſe clericum eſſe probet Ioan. Andr. in regu. ſcient. column. penul. de regul. iur. in mercuriali. Sequitur Lucas de Pęna in l. quicunque. in. 62 præſumpti. C. de apoch. pub. lib. 10. Bald. in capit. fina. numer. 4. de præſumpt. Aufreri. in Clement. 1. de officio ordin. numer. 5. ad quod confert text. in capit. legum. 2. quæſt. 1. Quia clericum eſſe à natura non ineſt. Natura enim non creat artem ſed ad eã diſponit, vt colligitur ex reſpõſo iuriscõſulti in l. Stich. ff. de leg. 3. & ex c. ex ſtudijs. de preſum. & hoc expreſſe diffinitum eſt, in inſtructione quę continetur in fine tituli. 4. lib. 1. ordinam. noui, ibi. *Y no ſe guardando la dicha orden, ſu Mageſtad, tues eſta fundada ſu intencion, y de la ſu juriſdiction Real, no cõſtando legitimamẽte de lo ſuſodicho.* &c. At ſi ille clericũ eſſe probet, cum immunis ſit à ſęculari iuriſdictione, ſæcularibus legibus comprimi minimè poteſt, capitu. quæ in Eccleſiarum. de conſtitu. auth. Caſſan. & irrita. C. de Sacroſanct. Eccle. Fulciturque opinio hæc, quia ſicut clerici iam qualificati, clericatus probatione, ab iudicibus eccleſiaſticis puniri debent, vt iuris communis ſanctio-

Sanctionibus, est consentaneum: & præfacta lex probat ibi. *Y si hallaren, que deuen gozar del dicho priuilegio clerical, conforme a lo suso dicho, les den pena condigna.* Pari ratione incarceratio, aut relaxatio suo arbitrio est discernenda. Maximè quia hoc ad augendam, vel minuendam pœnam nó vulgaris considerationis esse solet, & ità non semel in controuersijs forensibus receptum vidi, & verisimâ hanc opinionem censeo, quanuis cótrariam sequatur D. Couarr. & Doctor Paz vbi suprà allegaui.

21 Si vero clericus sæcularibus carceribus est mancipatus, prędicta iuris, & legum Regiarium forma seruata, à ecclesiastico iudice, ad sæcularem magistratum inhibendum procedendum est. Interim verò, quod causa clericatus diffinitur, sæcularis iudex censuris, & iuris Pontificij remedijs, compelli potest: ne vlterius in causa procedat, quousque in Ecclesiastico tribunali fuerit diffinita, ità apud Hispanos moribus receptum est, & expræssè colligitur, ex text. in dict. cap. si iudex laicus. ibi. *Contra eũ tamen interim, quòd processus iudicis pœnitus conquiescat.* Et sic non solum non potest causam iudicare, sed nec in ea procedere, vt notat glo. vltim. ibi quam doctores communiter sequuntur.

22 Quibus sanè perpensis iustimè quidem sacrorum conciliorum, & canonũ cónstitutionibus, diffinitũ est clericũ qui aliũ corã sęculari iudice pertraxerit, seueris pœnis plectendũ esse, vt Mileui. & Cart. concilijs decretũ fuit capit. placuit. cap. inolita. 11. q. 1. pœna quidem est quod causam perdat, & à communione sit alienus de qua etiã meminit Inn. Tertius Summus Ecclesiæ Præsul. in c. si diligenti. de foro compet. illa autè pœna quæ cómunionis priuationẽ concernit, intelligi potest, vel à sacris, quæ ad certũ tẽpus inflingitur, vt in c. catholicus. 2. q. 6. vel à cómunione officij & beneficij, vt ab ipsis deponatur. Vel à cómunione hominũ per excõmunicationẽ, quo vsq; clerico in iudiciũ vocato, & Ecclesiæ cui iniuria illata est, plena sit facta satisfactio c. 2. de foro cóp. quę iura ità interprætatur Car. à Turrec. in d. c inolita. n. 1. & hanc posteriore interpretationẽ tenet gl. d. c. si diligẽti. quẽ ibi Hosti. Ioan. And. & Abb. sunt sequuti.

Quod verò attinet, ad causæ amissionẽ, procedit quanuis iustissimam causam habeat, quæ non attenditur, sed solum crimen, ad cuius punitionẽ prædicta pœna imponitur. Et non ipso iure, sed per sententiã, vt cẽsset glo. in d. ca. si diligenti. iuribus & rationibus ab ipsa allegatis quam ibi sequitur Abb. Antiq. col. 2. ver. perdat. & eã esse cómunẽ testatur Collecta. ibi. n. 8. & Benedictus de Capra. col. 7. cuius doctissima cómẽtaria super Decreta. manu scripta habemus eandẽ receptã ꝓfitetur Mar. Soci. n. 26. & ferè doctores oẽs ibi & in l. in criminali. C. de iurisdi. omni. iudi. 23

Non tamẽ locus erit prędictæ pœnæ, quando clericus non inuitus ad iudicum sæculare accessit, quod colligitur ex verbo illo. *Per trahant*: quo vtitur Mileui. cócili. & ex verbis, *Voluntarij*, quibus vtitur Cartha. cóci. vt perpendit glo. dicto ca. si diligẽti. cómuniter à doctoribus sequuta. quãuis alias à suo iudice ordinario puniẽdus sit c. non liceat. 3. q. 6. quẽ ad hoc allegat Cardi. à Turrecrema. d. capitulo. inolita. numero. 1. 24

Similiter clericus à dicta pęna est immunis, quandǫ antè litis contestationẽ ab incepta causa recessit, post cõtestationẽ verò factã, recedere ab

ipsa non licet, in præiudicium partis cui iam ius quæsitũ est. Quæ opinio mihi verior & communior videtur sed quia in ea iuris vtriusq; doctores fluctuant post glossas in dict. cap. si diligenti. & in dict. l. in criminali. videnda sunt, quæ peculiari cõmentario breuitèr ædendo scripsimus super text. in d. ca. si diligenti. quem hoc anno. 1587. in nostra primaria iuris Pontificij Cathreda sumus hac florentissima Achademia, Complutẽsi in numeris auditoribus interpretati multa quæ ibi ad capit. istud expectantia tradidimus.

25 Nec præfacta pœna imponenda est, quando clericus citatus ad iudicium sæculare non comparuit. arg. legis quanuis. ff. de in ius vocand. & in l. 1. ff. nequis eum. tenet glo. & doctores in d. l. in criminali.

Et vtrum clerici rei, qui conueniuntur corã sęcularibus magistratibus prædictis pœnis sint coercẽdi, egregiè disputat & resolvit post alios Mari Soci. in dict. capi. si diligenti. num. 35. cum sequentibus.

26 Habet equidem locum prædicta pœna amissionis causæ, quando laicus conuenit clericum coram iudice sæculari, vt in auth. statuimus. C. de Episcop. & cleric. Iudex vero ipse proprio officio priuandus est, vt ibi diffinitur, & ab ecclesiæ cõmunione arcetur. capit. 2. & ibi gloss. de foro compet. quod si causa fuerit criminalis incidit in excommunicationẽ cenę, vt in. 18. casu Bullæ.

Contra Ecclesias à quibus beneficia obtinet aduocati, vel procuratores existerũt.

CAPVT, LXIII.

1 *Clericus, qui crimen hoc commisserit proprio beneficio est priuandus.*

2 *Clericus, qui non potest contra ecclesiam, in qua beneficium habet aduocare, an prohibeatur contra eã consulere.*

POena huius criminis est, 1
quod tanquam ingratus potest eiusdem ecclesiæ beneficio spoliari: vt in cap. final. de postu. in fn. Notat hoc etiam glo. in capit. Nulli. 3. quęsti. 1. Tradit etiam Lucas de Pœnna in. l. milites, in fin. de re mili li. 2. Quod adeò procedit, quod si quis est beneficiatus in duabus ecclesijs, non potest præstare patrocinium vni contra aliam, not. glo. in cap. Si qui sunt presbyteri. 1. quæstio. 7. quod limitat eadem glos. nisi habeat administrationem in altera earum. Si vero necessitas officij quo fungitur cogat illum ad aduocandum contra ecclesiam, vt quia tutor est, vel prælatus, excusatur secundum Innocen. ibi. Vel si hoc agat prostrictè cõiunctis, vel miserabilibus personis, secũdum Abb. ibi post Hosti. An autem clericus in isto casu qui prohibetur aduocare contra ecclesiam. Si in camera 2
consulit contra eam, incurrat pœnã, a
a de qua suprà. Videtur dicendum q̃ non, si sequimur doctrinam Bart. in l. 1. §. postulare. ff. de postu. vbi tenet quòd Doct. promittentes non aduocare, possunt in camera consulere: quod ibi sequitur Alexand. in addit. & quod not. idem Bart. in. l. Paulus. §. 1. ff. delegat. videlicet quòd Doct. qui non possunt esse aduocati, non dicuntur aduocare si mittunt vnam cedu-

cedulam iudici, vel si ei locuuntur: quod refert & sequitur Præpo. in ca. Solicitudinem. de appel. colum. 10. qui etiam allegat Ang. in dict. 5. postulare, tenentem quòd prohibitus postulare, non prohibetur allegare in camera, vel in scriptis, not. etiam Iaſ. in l. 1. in prin. in. 3. colum. ff. de verbo. oblig. referendo Bart. vbi suprà. Et Deci. in l. fœminæ. nu. 11. ff. de re. iu. Sed prædictis doctrinis nō refragantibus (saluo meliori iudicio)
b contrarium crederem [b] in casu nostro, imò quod clericus consulendo in camera, vel faciendo in scriptis allegationes iuris contra ecclesiā incurrat pœnam: quia text. in dict. ca. pi. eam impotens fundatur ingratitudine, quæ resultat ex eo quòd clericus sit aduocatus vel procurator cōtra ecclesiam, in qua habet beneficiū: quæ quidem ingratitudo ita cōsistit in consulendo in camera, vt scribendo in iure contra eam, sicut si esset aduocatus: quia pari modo possunt nocere ecclesiæ consilia clerici in camera, vel allegationes iuris ab eo scriptæ: sicut si contra illam aduocatus existeret: quæ paritas rationis non sic procedit in doctrinis doctorum suprà relatis.

ANNOTATIO.

A NOta quod non solum in casu huius capitis, prohibitum est clericis aduocati munus exercere, sed regulariter aduocationis officiū illis interdictum est, cap. 1. de postulan. cap. 1. vbi Abb. not. 5. ne clerici vel monach. l. 48. ti. 6. part. 1. hoc tamen limita nonnullis modis.

Primò, vt minimè procedat pro viduis & orphanis, text. in dict. c. 1. & in c. fin. de postul.

Secundò, pro Ecclesia tex. in dict. capitulo. 1. Imo quod plus est hoc religiosis licet. Pro alijs tamen minimè liceret regulari postulare pro sti pēdio, etiā cū sui Abbatis, vel prælati facultate, ita Ioan. And. in c. argumentum. de regu. iu. lib. 6. quo loco scribit, non posse monachum etiam doctū postulare, qui antè ingressum fuit aduocatus egrægius, etiam cum licētia Abbatis, etiā ad soluendū debita monasterij magno ere alieno grauati, nec secūdum illū refragatur, tex. in 6. monachi. in. 2. 16. q. 1. Qui disponit posse monachū, pro sui monasterij vtilitate (prēstita à suo Abbate facultate) postulare, quia Io. And. in præcitato loco interprętatur illud esse. verū de vtilitate immediata, vt si postularet pro monasterio, in litibus quas aduersus aliquos habet, nō verò de vtilitate, quæ mediatè preuenit monasterio, quale est honorariū aduocati. Quæ quidē interprætatio recipienda non est. Tū quia iuribus suprà adductis manifestè repugnat. Tū quia si monasterij vtilitas est in causa, vt monachis postulare liceat, frequentèr maior vtilitas contingere potest, ex patrocinio alicuius viri in iure consumatissimi, quā ex patrocinio alicuius causę modicæ ipsius monasterij. Sic Lap. Abb. relatus à Car. & Abb. in d. c. 2. monachos suos ex suæ aduocationis lucro alcuat. Deinde Ioā. And. opinioni aduersatur cōmunis & recepta omniū sententia in c. cū I. & A. de iudi. vbi inter nostros receptū est, monachos cū abbatis sui licentia posse pro patrono, vel amico monasteri aduocati, vel procuratoris munus exercere, quo casu vtilitas non tangit immediatè monasteriū. Vnde verius videtur permissum esse monacho, in causis ciuilibus pro alio, coram sæculari postulare, dummodo Prælati sui facultas interueniat, quæ tunc concedenda

est,cum magna monasterij necessitas,vel grandis eius commoditas,vel miseria alicuius, vel gratitudo ei debita, vel alia iustissima causa, arbitrio Prælati iudicãda interueniat,nõ vero cũ auaritia,vel ambitio id suasserit, vt tenet nouissimè insignis Mar.Nau.in d.c.nõ dicatis.n.99.

Tertiò, licet clericis postulare, quando non lucri cupiditate, sed ex charitate, & zelo defendendę iustitiæ id fecerint, vt probatur à contrario sensu in cap.peruenit.86. distinct.not.Abb.in dict.cap.2.ne clerici vel monach.& hoc casu fieri debet,absque stipendio, vt est Host. sen tẽtia ibi quam Abb.amplectitur.

Quartò prohibitum est clericis postulare,quando generaliter, & absq; delectu facerent,vnam vero vel alteram causam defendere, minimè prohibentur,ita Innc.in c.vni. de obligat.ad ratio.sequitur Abb. in dict. cap.2.ne cleri.vel monach Alc.resp. 91.n.4.Alb.Trot.lib.2. de vero & perfe.cleri.cap.54.nu.3.

Quintò,limita in foro canonico saltim in causis Ecclesiasticis, vt in cap.2.de post.& in capit. in nostra, de procur.

Sextò, limita nam licet non possint postulare, possunt tamen domi allegationes iuris cõficere,& consilium petẽtibus dare,quia hoc opus meritoriũ est : quod maximè clericis conuenit,vt in cap.1.39. dist. tradit Ripa.in capit. decerni mus. de iudi. ver.tertio.& faciunt quę auctor hoc c.nu.2.scribit.

Septimò, quod quanuis clericus dictum munus exercere nõ debeat, si tamẽ faciat,actus tenet:licet à parte exceptionis ope, possit repelli. tex.in dict.cap.2.de postu. & in ca. dilecti.de arbi.& not. Abb. in dict. cap.2.& probatur in c. non magno opere.eo ti.ver. *Et in nulla causa.* vbi iure speciali in religiosis dispositum est,quod iudex ex officio. eos non audiat,sed quod expellere teneatur.

Octauo,limita in clerico qui nõ habet beneficium, nec sacrum ordinẽ, quia is perindè est ac laicus,& postulare potest in causis ciuilibus glos.in summa.15.quæ 2.& in ca.1.de post. tradit Mar.Nauarr.in manu. cõfess. capi.25.num.100.idemque censendũ existimo, in causis criminalibus, quia si rectè perpendatur eadem versatur ratio.Nec obstat irregularitatis periculum,quia sicut non tenetur ad ordinem sacrum vel beneficium suscipiendum,ita videtur nec teneri ad se abstinẽdum ab illo periculo.Alioqui sanè dicere oporteret,nullos iudices,aduocatos,procuratores, criminales causas tractantes,qui prima sunt initiati tonsura(qui sunt innumeri)absolui posse, in sacramentalibus confessionibus, nisi ab huiusmodi muneribus abstinuerit, ita egregiè tenet idẽ Nauarr.in d. cap. non dicatis.num.99. vbi dolet hoc non addidisse in suo manuali, censet tamen eos grauiter peccare si dicta munera exercuerint, deferendo publicè tonsuram clericalem.

Nono,limita in Romana curia, in qua cõsudine receptũ est, vt nõ solũ suo nomine quisq; clericus litiget, sed alieno,quinimò procuratoris,& aduocati munus clerici exercent, ad omnes lites quantumlibet prophanas prætio ad id conducti.ita testatur Simon Maiol.de irregu.lib.5. c. 19.num.4.

Illud vero notatu dignũ est,quod si clericus inofficio aduocationis corã sæculari iudice delinquerit, nec incarcerari nec ab eo puniri potest, ea cũ id directè ex cõsensu eius fieri nõ possit nec indirecte delinquendo.

l.cum

l. cum quid vna via. de regu. iur. in 6. ita tenet interminis D. Perez in. l. 1. titu. 6. libr. 8. ordin. fol. 189. varijs & extra ordin. cogni. Abb. in rub. de posthum. num. 2. & hanc opinionem magis communem esse fatetur And. Alcia. consi. 91. num. 4.

Contrarium crederem. Adde quod iste dominus Præsul, solus non fuit in hac opinione, quia antè eum idē tenuerūt Ang. in l. 1. §. postulare. ff. de postul. Ioan. de Anani. in rubri. de magistris & Felin. in rub. de fide instrum. quos vide.

Instituti hæredes, rogati de restituendo hæreditatem, in capaci tacitam fidem dederunt.

CAPVT, LXIIII.

1 *Clericus, qui fidē tacitam præstitit de restituendo hæreditatem incapaci, omni hæreditatis commodo est priuandus. Hæreditasque fisco applicatur.*

2 *Clericus hæres quo modo dicatur accommodare testatori tacitam fidem de restituendo hæreditatem incapaci, & quibus casibus videatur inductum tacitum fidei commissum.*

3 *An aliquis teneatur posītioni respō dere, an rogatus fuerit de restituēdo incapaci.*

4 *Heres scriptus in animæ iudicio, an teneatur data tacita fide de restituendis bonis incapaci, illa bona eidē restituere vel ad fiscū deferre.*

5 *Heres, qui hanc fidem dedit testatori iuramento præstito de non reuelando, an teneatur vocatus à iudice, ei rem ipsam exprimere.*

Clericus, qui in hoc delinquerit perdit hæreditatē, quę aurfertur ab eo tāquā ab indigno, & applicatur 1
eccleſiæ: a notat Bal. in l. Si quis presbyter. C. de epiſ. & cle. quod confirmari poteſt ex his, quæ not. Fel. poſt Abb. in c. eccleſia ſanctæ Mariæ. de conſti. col. 23. ver. Sequuntur etiam, vbi dicit quòd in caſibus, in quibus quis priuatur vt indignus hęreditate, priuabitur & clericus: & quòd ſi clericus hæres non adimplet voluntatem defuncti, priuabitur hæreditate iuxta auth. Hoc amplius. C. de fidei com. & q̄ ſi non petit tutorē pupillo, priuabitur ſucceſsione, per l. Sciant. C. de legi. hær. Quæ etiam refert Barba. in con. 28. inc. Scripſit belliſsimè in. 1. vol. in col. pen. referēdo Anch. in c. 1. de conſt. in. 6. char. ver. Primò principaliter quæritur, facit etiam quod tradit Ioan. Baptiſt. in repet. l. Cunctos populos. C. de ſumma trin. & fide catho. in col. antep. n. 175. dū ex concluſionibus per eum præmiſſis dicit inferri, q̄ clerici priuātur vt indigni, iuxta ti. ff. & C. de his, qui. vt indig. Auferuntur præterea à tali clerico qui tacitam fidem dedit, fructus, quos percepit antè litem motam, vt in l. Eum qui tacitum. ff. de his quib. vt indig. Dicitur autem 2
tacitam fidem accommodaſſe, ſiue chirographum eo nomine dederit, ſiue nuda repromiſerit pollicitatione. vt in l. In fraudem. in princip. ff. de his quib. vt indi. Idem etiam eſt ſi fiat inſtrumentum coram notario & teſtibus, in quorum fide ponitur vt hoc habeant in ſecretò. ita Barth. ibi. & in l. Non intelligitur. §.

tacita. ff. de iure fis. Et vide glos. in dict. §. tacita, in verbo probationibus, quæ vult, quod per confessionē rogati probatur tacitum fidei commissum : quam ibi sequitur Bar. ex qua notat vnum quod est in hac materia singulare, quòd tenetur quis respondere positioni, an fuerit rogatus de restituendo incapaci : quod scripsit etiam Bar. altius in l. fina. col. 3. ff. de his quib. vt indig. Et in ista materia taciti fideicommissi: vltra ea, quæ tradunt Docto. in locis communibus, vide bonum consilium Barb. 46. incip. Præclarè scribitur, in. 1. volum. Posset etiam dici in hoc proposito quòd cùm Bart. in dict. 3. colum. dict. l. fina. tradiderit quòd taliter rogatus debet secundum conscientiam fisco dare [b] talem hæreditatem, & nō potest dare incapaci, nec sibi retinere: quem refert & sequitur Rosella in verbo filius. in. 4. colu. versi. quæro quod debet, & Segura in repet. §. cū filiæ. l. Cohæredi. ff. de vulg. & pup. 45. colum. versic. Tertium est notandum. Sic & eodem modo clericus teneatur restituere ecclesiæ bona illa: quod est non parui momenti. Et an iuramentum præstitum à rogato & testibus de nunquam id reuelando valeat, vide consi. elegans Car. 38. qui concludit quòd non, [c] & eum refert & sequitur Feli. in capit. intimauit. num. 5. de testi.

3 4 b 5 c

A *Ecclesiæ.* Vide Paul. de Castro in l. siquis presbiter. C. de Episco. & cleri. Ioan. Lup. in rep. rub. de dona. inter vir. & vxo. §. 39. num. 9. Dida. de Segur. in l. 3. §. fi. nu. 54 5. ff. de li. & posth. Anto. Gom. in l. 9. Tauri. n. 29. D. Anto. de Padilla in rub. C. de fideicomm. nu. 18. Barth. Cassa. in consue. Burg. rub. 8. §. 5. n. 8. D. Couar. lib. 4. Decret. 2. p. c. 8. §. 5. n. 10. Did. Perez in l. 21. versi. quæritur, vlterius. tit. 13. l. b. 1. ordi. Bermon Co. de pub. concubinar. in verbo qui etiam filios ex tali concubinatu. nu. 25. pag. 321. Grego. Lup. in l. 37. tit. 7. part. 7. in glos. pen. quem vide. Ioann. Roxas in Epitom. succesio. cap. 20. nume. 161. quæ opinio communis est & verisima. Licet contrarium quod huiusmodi bona ad fiscum Principis sæcularis pertineant, tenuit Velluga in speculo Princip. Rub. 14. §. nuc videamus. num. 24. à quo cauendum est.

Fisco dare. Adde quod hanc opinionem sequutus est magnus apud Hispanos Gregor. Lopez. in l. 13. titu. 7. par. 6. Dom. Soto lib. 4. de iusti. & iure. quæst. 2. art. 1. ad quartum argu. col. 2. & nouissimè Roxas vbi suprà cui opinioni manifestissima ratio suffragatur, nam nemini licet absque veri domini voluntate alienum retinere. l. nunquam nuda. l. seruus. ff. de acqui. rerū domi. l. si quis vi. §. differentia. ff. de acqui. possess. Sed in casu supra constituto non solum non interuenit domini consensus, ex quo causatur dominium, sed potius expressa interfuit voluntas, quod rogatus bona minimè retineat sed potius spurio restituat, & ea ratione cum omni dominio sit destitutus, inde sequitur, vt in animæ iudicio restitutioni sit obnoxius. B

Contrariam tamen opinionēm tenet insignis Couaruu. in 4. decretali. 2. part. capit. 8. §. 5. nume. 9. quo loco affirmat, quod hæres scriptus qui testatori promiserat hæreditatem spurio filio restituere minimè tenetur in conscientiæ foro ad restitutionem, prius quam à iudice fuerit condemnatus, eum sequitur diligentissimus D. Perez in l. 22. circa

menti

finem titul.3.lib.1. ordina.& nouissimè idem in l.2.titu.15.libr.8.ordin. fo.307.versi.ex prędictis. Ioã.Mat. in l.6.glo.8.tit.8.lib.5.ordinamenti noui vbi dicit, opinionem istam & veriorem & humaniorem receptioremq; esse. Qui ea ratione mouẽtur, quia is qui testanti promiserat inca paci hæreditatem restituere, verus est hæres,& in pœnam leges hęreditatẽ fisco deferunt,pęna autem antè sententiam in animæ iudicio non debetur.iuxta glo.sententiam in cap.fraternitatis.12.q.2.quam doctores cõmẽdant in c.1.de cõst.maximè Abb. & Fel.idẽ in c.cũ causam.& in c.audiuimus. de simoni.vbi Fel.& in c. cũ causam de test.& in c.Reinal.co. 6.de testamen.& in cap.dilect. colu. 3.de arbi.& in cap.si egressus.de iniur.Antoni.de Butri.in cap.1.col.2. de dolo & contu.Petrus de Anchar. in reg.possessor.colum.13. de regul. iur.lib.6.Bald.in l.qui duabus.§.dominus.ff.de condi. & demonstrationib.& in l.iubemus.§.sanè.C.de Sacro.Eccles. & in l.id quod pauperibus.co.4.C.de Episc. & cleri.Ioan. Imo.in l.stipulatio ista.§.alteri.ff.de verb.obliga.Corne.consi.119.lib.2. Fortun.de vltimo fine illa.18.Sanct. Thom.& Caiẽtan.2.2.quæst.62.art. 3.Gab.in 4.senten.distinct.15.q.4. Ioan.Driedor.libr.1.de liber.Christ. cap.2.articu.3.Iacob.septim. in illis eruditissimis Catho.institut.capi.9. num.31.& glo. illam dicit sing.Corset.in sing.in verbo pęna.Anto.Gomezi.insignis præceptor noster li.3. variarum resolu.capi.2. num. 5.Dida.segura in l. filius dum in ciuitate. nume.15.ff.de verbo.obliga. Marti. Nauar.in cap.sacerdos.num.148.de penit.distinct.6. quam esse communem omnium doctorum suffragio receptam sententiam facetur Couar. in epito.libr.4.decretali.2.part.cap. 6.§.8.numer.10. Ioann. à Medina. in codi. de rebus restitu.rubri.de rerum diuisi.quæstion.1. fol. 4. column. 4. Didac.Perez in l.2.titul.9. lib.2.ord.

Et licet in prima huius operis æditione, prædictam domini Episcopi Couarruu.opinionem contra autorem nostrum secutus fuerim, nunc tamen maturiori consilio contrariã cum nostro D.Præsule Ioann. Bernar. amplector innixus,ratione quã suprà aduxi & alijs quas cõsultò prætermitto, nec de hoc mirandum est. Nam vt præclare Tulius in Philippicis scribit posteriores cogitationes solent esse sapientiores.. Nec refragatur dict. gloss. quam communis sententia iam pridem recepit, quia procedit in legibus illis pœnalibus, quæ iudicis executionem requirunt non vero quando nullum iudicis actum exigunt,sed quępiam in habilem & incapacem reddunt,quo sanè casu cum talis inhabilis & incapax sit, absque aliqua iudicis sententia, abstinere debet ab illo actu, vt in casu nostro contingit. Vel aliter & secundo responderi potest,quod prædictæ leges non solum penales sunt, sed impeditiuæ translationem domini,vt si simoniachus, vel vsurarius aliquid cum simonia vel vsura susciperet.capit.dilectus.capitu. sicut. de simoni. capit. cum tu. capit. consuluit.c. quia frustra.de vsur.qui quidem simoniaci & vsurarij in foro animæ, absque iudicis declaratione, res per Simoniacam,vel vsurariam prauitatem acquisitas restituere tenẽtur.

Et non solum talis rogatus,casu supra cõstituto,tenetur hæreditaria bona restituere, sed etiã fructus percep tos & percipiẽdos.l.eũ qui tacitã.ff.

de his quib.vt indig.ibi. *Fructus quos ante litem motum percepit restituere.* l.prędonis.ff.de peti.heredi.ibi. *Prædonis loco habetur qui fidem suam interposuit, vt restitueret hæreditatem incapaci.* Prædo vero tenetur restituere fructus perceptos, & percipiendos l. sed & si lege. §. quod autem ait. ff. de peti.hæredi.l.si de possessione. C.vnde vi cap.grauis.de restit.spoli.l. 39. ti.28.par.3. Et sic ea ratione, illi qui prædonis loco habetur, sicuti ad rei restitutionem tenetur, eodem modo ad fructus qui sunt pars rei. l. 4. ff. de vsufruct.

Illud vero circa hoc summè notandum censeo, quod si absque aliqua lege, nulla conditione interposita, bona sua testator alicui amico relinquisset, eo animo, ductus, vt filio spurio restitueret, alias nihil ei relicturus, is iure potest ea bona retinere, ita tenet egregius Domi. Soto vbi paulò ante allegaui. Sequitur D. Perez in l.2. tit. 15.lib.8.ordina.fol.306. Rojas in d. cap.20.numer.154. Et ratio est, quia voluntas illa in animo retẽta nec verbis, nec alio modo expressa, nihil operatur.l.si repetend. C. de condi. ob cau.l. si mater. C. de dona. ante nup.l.dedit tibi.§.si quis quasi.ff.de condi. caus. data non sæcu. Tum etiam quia in tali institutione, solum interuenit quædam præsumptio, quod ob id bona amico relicta fuerint, vt spurio filio restitueret, quæ præsũptio in animæ iudicio nõ obligat.cap.tua.de spon. Innoc. in capi. quia plerique. in prin. de inm. Eccles. Bald.in.l.cum quis.nu.14.C. de iur. & facti igno. & in l.ea quæ, nu. 2, C. de cond.indeui. Abb. in cap. Is qui fidem, de sponsa. Dec. in cap.1. num. 18 in prima lecti. & in.2.num.10.de consti. & in capitu.nouit.nume.10. de iudi. & in Rubri.ff.de hęredi.instit.numero.25 Forus equidem conscientiæ est forus boni & æqui coniuncti, tribunal veritatis & non fictionis, vt scribit Bald.in l.vni. nu. 6.C.de confess.& in cap. mulieri. de iur.iuran.vbi scribit, quod conscientia est, quædam consonantia animæ ad Deum, ex concordia spiritus & voluntatis. Et plures alias conscientiæ diffinitiones tradit Ias.in rub. ff. de acqui.possess.num.20.& in.§.sed istæ quidem.num.101.instit. de actionibus.

Horum quidem bonorum restitutio tam in animę iudicio, quam in foro conscientiæ ita facienda est, nã si bona publicè contra legis prohibitionem, testator alicui relinquit, vt incapaci restituat, hoc casu venientibus ab intestato restitutio facienda est. Si vero clã & occultè, fisco restitui bona debẽt l.nõ intelligitur.§. si quis palam.ff.de iure fisci l.intacitis.l Lucius.§.in testamento.ff.de lega.1. l.si quis in fraudem.ff.de his quib.vt indig.l.etiam.C.ad leg.Falc.tradit Bar. in l.fina.num.8.C.de his quib. vt indig.& in l.1.C.de natu.lib.glo.Bart. & docto.in.l.si pater. C. de hæredi. instit.tradit Decius consi.311. nu. 5. Card.Paleot.in tract.de nothis capi. 43.Franc.Mar.decisi.256.

Quod non. Adde quod hanc Car. opinionem refert & sequitur Marti. Nauarr.in ca.inter verba. 11. quæst. 3.parte fin.cor. 65. Quæ procedit quando quis à iudice interrogatur, vel testimonium eius exigitur, præcedente infamia contra ipsum tacitæ fidei, alioqui si crimen occultum sit, & de pœna tantum soluenda tractaretur, non vero de damni illati restitutione, non cogitur quis dicere testimonium, nulla præcedente in famia, quod si responderit, casu quo minimè testimoniũ dicere teneatur oportet C

tet

tet reſpondere, vt verum dixiſſe conſtet: ſic opinionem iſtam interpretatur inſignis Couar. lib. 4. Decretali. 2. par. ca. 8. §. 5. nu. 10. ſequitur Ioã. Mati. vbi ſupra qui vtiliſsimas quæſtiones circa huius cap. argumẽtum diligenter ſcribit.

Calumniatores.

CAPVT, LXV.

1 *Calumniator dicitur qui falſa crimina obijcit.*

2 *Subcumbens in cauſa, punitur eadem pœna, qua puniẽdus erat accuſatus.*

3 *Clericus calumniator qua pœna puniẽ dus ſit.*

4 *Cauſæ iuſtæ excuſantes aliquem à calumnia, quæ ſint.*

5 *Corporalis pœna, non ſolum infligitur de iure canonico, propter verã calumniam, ſed etiam propter præſumptam.*

1 PRæmiſſo prius quòd ille dicitur calumniator, qui falſa
a crimina [a] proponit, vt in cap. ſi quem. §. notandum. 2. quæſt. 3. & per Ant. in rub. eiuſdẽ tit. Et quòd regulariter ſi ſuccumbit
2 in cauſa. punitur eadem pœna, [b] qua
b veniebat puniendus accuſatus, vt in capi. 2. eadem cauſa & quęſtio. & in cap. 2. 5. quæ. 6. Et per Ant. & Abb. in di. rubri. Clericus calumnioſus ac
3 cuſator priuatur officio, & verberatus publicè in exiliũ mittitur: vt in c. 1. de calum. facit etiam tex. in ca. quia iuxta. 5. q. 6. Aduerte tamen quòd hæc non eſt ordinaria pœna clerici calumniatoris, ſed illa eadem quapuniendus erat accuſatus, & ideo in d. capit. 1. fuit impoſita illa verberum & exilij, quia non erat proportionabilis acuſatori pœna qua erat puniẽdus accuſatus, ſecundum Antoni. & Abb. ibi. ideo caueat iudex ne erret, credens hanc eſſe ordinariam pœnam calumniatoris. Sed ſequẽdo doctrinam Anto. ibi. in. 4. nota. quatenus pœna accuſati congruit accuſatori, eatenus eſt imponenda, & quatenus ei non proportionatur, alia corporalis loco eius ſubrogatur. Clericus tamen denunciator crminis, & in probatione deficiens ab officio & beneficio ſuſpẽditur, donec innocẽtiam ſuam purget, vt in ca. fi. eo titu. Et hoc ex ratione quia denunciator dicitur impropriè calumniator, qui aliàs ſimilitudine ſupplicij puniretur ſecundum glo. & Anton. ibi, per quos etiam vide qualiter tunc innocentia denũciatoris purgari debeat. Et procedit dicta pęna ſuſpẽſionis, etiam ſi denuncians intenderet pœnitentiam tãtùm, & non pœnam imponendam eſſe, vt per Abb. ibi, in fi. Dicitur præterea & alio tertio modo clericus calumniator, quando in perſonam electi vel poſtulati aliqua obijcit. & deficit in probatione, vt probat text. in capit. 1. de elect. in. 6. ex quo notat ibi gloſſ. in verbo calumniæ, quod in excipiendo, accuſando & denunciando dicitur quis calumniari: pœnã verò, eius, qui calumniatur, hoc modo deſcripſit text. ibi, videlicet quòd à beneficijs eccleſiaſticis triennio ſe nouerit eſſe ſuſpenſum, ad quæ ſi intra illud tempus propria temeritate ſe ingeſſerit, eis ipſo iure perpetuò ſit priuatus, niſi manifeſtiſsimis conſtiterit documentis quòd ipſum à calumniæ vitio cauſa probabilis & ſufficiens excuſaret. Aduertendum autem eſt, quòd cùm ille tex. imponat pœnam calumniatori obijcienti in perſonam electi, non

videretur extendenda ad quencũq; clericum calumniam committentem in excipiendo contra alium in alia materia, sed tunc arbitrarie puniendum existimo, eo præcipuè, quia crimina in modum exceptionis probata non sic nocent criminoso, iuxta no. in capit. 1. de exceptio. Qua autẽ pœna punierint antiqui Canones falsa crimina obijcientes, vide concilium Arelatense secundum in Canone. 24. vbi disponitur eos, qui falsa fratribus obiecisse conuicti fuerint, placuit vsq; ad exitum non communicare, sicut magna Synodus ante constituit, nisi indigna satisfactione
4 pœnituerint. Quæ sint verò causæ
c iustæ [c] excusantes aliquem à calumnia, vide glo. in dict. ca. 1. de elect. in 6. in verbo sufficiens, quę ponit duo exempla. Et vide Bart. in l. Cum quidam. §. quod dicitur. ff. de acquirẽd. hæred. vbi per illum text. dicit, quòd quando esset publica fama, excusatur
d [d] qui fuit credulus, & accusauit vel denunciauit aliquem de maleficio, de quo erat publica fama, & non potest puniri pœna quæ imponitur proponenti falsas accusationes, & dicit sæpius fuisse de facto obtentum. Idem voluit Bald. in l. fina. C. si seruus aut liber. lib. 10. quos refert Iaſ. in prędictis & alijs locis, in l. in prin. ff. de eo per quem factum erit. An autem præsentatio vnius testis releuet à pœna calumniæ, vide Ana. in cap. 2. de calumnia, in. 4. colum. ex quo colliges quod releuat, nisi aliàs esset consuetus calumniari & in alio casu, quãdo reus nihil probat, pro quo allegat Anto. ibi, & Bald. in l. fina. C. de probat. Et nota quòd eadem sentẽtia est condemnandus calumniator, qua
e reus absoluendus, [e] vt notat idẽ Anto. in dict. capit. in. 2. nota. & Abba. in. 2. nota. qui etiam addit, quòd si calumniator non est puniendus tempore suo, & reus fuit absolutus, potest postea puniri ex nobili officio iudicis: quod not. ex text. ibi, regulariter autem præsumitur calumniari, qui nullas probationes producit, nisi in casibus not. per Anto. in d. c. 1. quos transcripsit Panormita. ibi. Vnum 5
præterea quod est notabile aduertat Iudex in hac materia, quòd non solũ propter veram calumniam commissam in causa criminali potest imponi pœna corporalis de iure canonico, sed etiam propter præsumptam calũniam in causa ciuili. Probat hoc singulariter text. iuncta glosſ. fina. in cap. fin. de dol. & contumacia, qui non est alibi, secundum Inno. vt refert Ioan. de Ana. in capitu. 1. de calumnia, in colum. 3. Crederem tamen quòd quanuis hoc verum sit, mitiori tamen pœna licet corporali puniendus est calũniator in ciuili, quàm in criminali causa.

Falsa crimina proponit. Adde A
l. 1. §. 1. ff. ad sen. conſ. Turpi. sic M. Cicero cõtra Sallustium inquit. *Sed est quædam calũnia quam vnusquisque nostrũ testante animo suo fert de eo qui falsum crimen bonis obiectat.* Laurentius Valla. 6 lib. elegan. capit. 50. *Calumniari.* (inquit.) *Nihil aliud esse quã cauilari.* Cuius opinionem falsam esse censet Andr. Alciat. libr. 4. de verbo. signif. Sed hæc tractent Grammatici apud nos vero illud sciri oportet, quod accusator eo ipso quo propositam accusationem non prouabit, præsumitur calumniari. glo. in capit. 2. in verbo, calumniãdi. de calumnia, cuam esse communem sententiam fatenturscribentes ibi maximè Abb. n. 5. Mari. num. 7. Anani. num. 19. Felin. num. 6. Aretin. in c. super his. n. 27.
in fine

in fine de accuſa.apoſt. ad Angel.in tract.maleſi.in verbo.Et ad querelã. numer. 7. Villal.in ſua collect. com. opini.litera.cap.num.2.Boſsi. in tit. de accuſationi.nume.19.Iul.Clar.li. 5.recep.ſent.§.fin.quæſtio.62.verſi. dixi ſupra. & eruditiſsimus Iacob. Menoch.de arbi.iud.quęſt.libr.2.cẽ tu.4.caſu.321.num. 4.multaq; congerit Maſcard.de proba.volum.1.cõ cluſi.25. Et calumniator dicitur qui ſemel tantum calumnioſę accuſauit. ex Ripę ſententia.ca.1.numero.96. de iudi.

Nec ab hac præſumpta calumnia quis excuſabitur,etiã ſi tempore pro poſitæ accuſationis iurauit de calumnia.Ita communiter tenetur, vt fatetur Abb.in cap.calumniam. num.4. de calumniat. eandemque opinionẽ communem eſſe fatetur Alexand. in l.properandum.§. ſin autem vtraq;. nume.21.C.de iudi.Cardin.Alexan. in capit.in primis.§.de Epiſcop. col. 3.2.quæſtion.1.& communis practica eam obſeruat, vt fatetur Salicet. in l.qui crimen.num.14.C.qui accuſat.non poſſ.

B *Eadem pœna.* Adde quod cum tallionis pœna antiquata ſit hodiè calumniator extra ordinem iudicis arbitrio punitur.Bald.in l. Athletas. §. calumniator.numer.6. ff. de his qui not infam.Abb.in cap.1.in fine vbi Feli.num.1.de calumnia. Hippol. in l.quæſtionis modum.num.52.ff. de quæſtio. Boſsi.in tract. delictor. tit. de accuſationi.num.17.& titu.de calumniato.num.8.D.Præſul Couarr. libr.2.vari.reſolu.cap.9.nu.1.And. Alcia.lib.9.parerg.iur.cap.8. ſic hodie concilio prouinciali Toleta.celebrato anno Domini.1565.act.2.c. 12.diffinitũ eſt,quod ſi fiſcalis apud iudicem eccleſiaſticum temerè aliquẽ accuſaſſe conſtiterit, non ſolum expenſarum ſolutione, ſed alia pœna iudicis arbitrio propter accuſationis temerariæ calumniam puniendus eſt. Et de varijs calumniantium pœnis lege Iacob. Menoch. dicto libr. de arbi.iud.quæſtioni. quæſt.2.centu.4. caſu. 322. & Regiam l. 5. titu. 1.par.7.& ibi Gregor.in verbo. *Tal malicia.*& l.27.& l.fin.tit.17. part. 3. & ibi eundem Gregor.

Not. de Varijs calumni. pœnis.

Illud autem non eſt prætermittendum,quod ſcribit Domin. Soto.lib. 5.de iuſti.& iur.quæſtio.5. artic. 4. hanc tallionis pœnam contra calumniatores diuino iure probari,Exod. 21.& Deuter.20.quod eleganter ipſe de more explicat. Ariſto. vero lib. 6.Polit.cap.5.aſſeuerat.in benè inſtituta rep.grauiter calũniatores puniendos eſſe,quoniam non populares in iudiciũ vocare conſueuerunt, ſed nobiles. Vnde Demoſtenes in oratione contra Aſtrolog. calumniatores crudeles appellat, ipſos quoque veluti Viperinam habentes naturam puniendos eſſe,& vſque ad radices eſſe pœnitus extirpandum ex republica hoc genus hominum calũniatorum veluti hoſtium naturæ,prudenter admonet. Erat equidem olim Lex Memmia contra calumniatores inuenta,vt ait Cicero,pro ſexto Roſcio,ne liceret in iudicio legibus aut Mageſtate populari abuti ad quæſtũ & libidinem & ita accuſare, vel id obijcere quod planum facere,nõ modo non poſsis verũ ne coneris: ſunt equidem calumniatores ſeueriſsimis pœnis plectendi. Et ideo non immeritò Angeſilaus ſeuerius calumniantes quam fures proſequebatur,quod adnotauit doctiſsimus Nicol.Anto. Grau.in anno.ad practi. Octauiani Veſtr.lib.6.cap.vltim.nu.22.Apud Romanos verò aliquando calumniatores ab vrbe eijciebantur, vt autor

eſt

est Cornelius Tacitus libr. 5. annali. Et lex antiqua Vuisigotorum aduersus calumniatores tallionis pœnam statuit vt qui accusauit innocentem pœnam suscipiat quam pateretur accusatus si de crimine fuisset cõuictus, vt in l. 5. ti. de iudi. furti lib. 7. C. Vuisigothorũ. Ex lege vero Charundæ in calũnia deprẽhensi mirtho coronati per vrbem circũferebantur erat sanè apud eos inominiosa pęna mirtho coronari, vt refert Diodorus Siculus li. 12. Biblio. Cum Iulius Cæsar puniret seditionem iuxta Placentiam ab exercitu suo commissam & & cum inter seditiosos quidam quinihil peccasset ductus ad eum fuisset Cæsar ductorem quòd illũ accussasset eius loco interfici mandauit, vt refert Appi. Alexand. lib. 2. de bello. ciui. Et in huius tanti criminis detestationem, non vulgariter conducit quod legitur. Esthær. capi. 8. Amam calumniatorem laqueo fuisse suspensum, ob eã causam quia Mardocheũ innocentem suspendi calumniosẽ totis viribus intenderat.

*C *Causæ iuxtæ.* Vide decẽm causas propter quas acusator excusatur à calumnia, quas diligentissimè de more scribit Iacob. Menochi. de arbitrar. iudi. quæstioni. libr. 2. centuari. 4. Circa quod prætermittendum non est, quod licet calumniator ob dictas causas excusetur, vt non teneatur similitudine suplici, vel alia pœna quę in locum illius sit subrogata, non tamen excusatur, quin iniuriarũ actione possit conueniri, ita multis probat Soci. Senen. consi. 118. column. vltim. lib. 1. Menoch. qui alios allegat dict. num. 33. sicut nec excusatur, ab expensarum condemnatione, vt scribit Abb. consi. 78. in fine lib. 1. Bosi. in tract caus. crimi. titu. de accusa. n. 28. qui hoc declarat, nisi magna & plusquam iusta esset causa.

Excusatur. Adde Guid. Pap. decisio. 446. num. 1. Mattheu. de Affict. in prima par. consti. rub. 23. nu. 11. quam opinionem communem esse fatentur eam sequuti Abb. dicto. consil. 78. num. 1. Practic. Conrrad. fol. 231. num. 17. Iul Clar. lib. 5. recepta senten. 5. fina. quæstion. 62 ver. sed pone. D

A pœna calumniæ. Adde Specul. ti. de calumni. in fine Felin. in capit 2. not. 3. de calum. Iacob. Menoch. vbi paulò antè allegaui quem vide. E

Qua reus absoluendus. Nota tamen vtiliter, nè in practica erres, quod licet calumniator possit eadem sententia condemnari, qua reus absolui, in ordine tamen procedendi, sententia absolutoria præcedere debet, & postea successiuè non diuertendo ad alia, accusator de calumnia condemnandus est, ita communiter receptũ est, vt fatetur Sali. in l. 1. num 3. C. de calumni. Et receptissima practica est, quod iudex prius quam accusatori terminum statuat, vt se defendat, alleget, & probet causas, propter quas non debeat de calumnia condemnari, quando vero nihil allegauerit & probauerit, eadem sententia debet condemnari ita Bart. in l. Athletas 5. calumniator. nume. 6. ff. de his qui not. infam. si vero iudex non statuto dicto termino, accusatorem condemnauerit, in sindicatu tenetur, & condignis pœnis est plectendus, vt scribit Ang. in tract. malefi. in verbo. Et ad querellam. nu. 7. quem refert & sequitur Iuli. Clarus multis nominibus clarissimius dict. quæstion. 62. versic. sed quæro. F

Maledici.

Maledici.

CAPVT, LXVI.

1 *Clericus Maledicus veniam postulare Cogitur.*

2 *Clericus, qui in Romanum Pontificẽ linguam laxauerit, iudicis dicis arbitrio est puniendus.*

3 *Pœna tex. in capit. fœlicis, de pœnis, lib. 6. an locum habeat contra illũ, qui contumelioſa verba contra Cardinalem protulerit.*

4 *Religioſi, qui ſermonibus ſuis prælatis eccleſiarum detrahunt, qua pœna ſit puniendi.*

5 *Clericus murmurans qua pœna ſit puniendus.*

6 *Contra Clericum, qui aliquem diffamauit iniuriarũ actione, agitur: qui ſi condemnatus fuit, infamis efficitur.*

7 *Clericus iniurius an palinodiam recẽtare teneatur.*

1 CLericus maledicus maximè in ſacerdotibus cogatur ad poſtulandum veniam, & ſi noluerit, degradetur, nec vnquam abſq; ſatisfactione ad officium reuocetur. Ita placuit patribus Carthag. Concilij. 4. vt habetur in c. clericus maledicus 46. di. Si autem clericus verba aliqua in de-
2 preſsione officij & beneficij Romani Pontificis protulerit, tunc text. in capi. 1. de maledi. præcipit illum à temeritate tali compeſcendum per iudicem nulla pœna declarata, ex quo videtur illum reliquiſſe arbitrio ſuo: cùm enim verba, quæ maledici dicere poſſent in detrimentum Romani Pontificis & ſedis Apoſtolicę eſſent varia & non æqualis grauitatis & culpæ, meritò non potuit certa pœna declarari. Iudex ergo conſideratis qualitatibus perſonæ, verborum, & loci, & alijs quę in arbitrarijs cõſideranda veniunt, clericum in hoc delinquentem puniri debet, dum tamẽ aduertat, quod ſi verba clerici contra Romanam ſedem prolata habent in ſe ſpeciem hæreſis, puta ſi dixerit Papam non poſſe concedere canones, tunc punire debet illum tanquam hęreticum, vt notat Ioan. de Anan. ibi, in colum. 2. in prin. allegando gloſſ. nota in cap. generali. in verſi. Inhibemus. de elect. libr. 6. quæ licet hoc in terminis non dicat, tamen optimè facit in argumentum. Pro quo faciũt notata per Felin. in cap. 1. de conſti. column. 3. Et quanuis idem Ioan. de 3
Ana. vbi ſupra. in. 3. column. audeat affirmare quòd pœna text. in cap. fęlicis, de pœnis, libr. 6. habeat locum contra illum, qui contra Cardinalẽ verba iniurioſa protulit, a motus a
principaliter, quia dictus text. punit percutientem Cardinalem: & verbũ percuſsio comprehendit verbalem percuſsionem, ſecundum Bart. in loco per eum allegato. Et motus etiam ex eo quòd diſpoſitio dicti text. eſt inducta principaliter fauore Eccleſiæ Romanæ, & pro ipſius quietè, & ideo poteſt extendi, licet ſit facta in odium delinquentium. Hoc tamen non videtur mihi, ſalua eius autoritate, poſſe iure ſuſtineri: nam licet verum ſit quòd verbum percutere comprehendat verbalem iniuriam: quis audebit ex hoc inferre, quòd pœna grauis impoſita percutienti comprehendat verbis iniuriam inferentem? Quantò minus credendum eſt Romanum Pontificem, qui tot & tam graues pœnas inflixerit in ſequentibus hoſtiliter, vel percutientibus Cardinalem, voluiſſe eas omnes pati illũ qui ſolùm verbis quantumuis contumelio-

meliosis Cardinalem offenderit: cũ verbalis iniuria quantumuis grauis Cardinalibus illata, mitioribus pœnis & satis condignis possit sufficiẽ
4 ter emendari. Religiosi autem qui in sermonibus suis prelatis ecclesiarum detrahunt, per duos menses subiacere debent illis pœnis, quæ secundùm eorum regulam vel statuta pro grauibus criminibus seu culpis, eis consueuerunt imponi: super quibus absque manifesta necessitate cum eis nõ valet dispensari, vt statutum est in Concilio Viennensi, de quo in Clement. 1. in. §. Quibus, de priuileg. Clericus
5 verò, qui murmurat, alienus sit à fratrum vnitate, & opus eius abiciatur: itaq; iuxta mensuram operis in hoc peccans sacerdotis iudicio pœniteat. ita cautum est in. 8. synodo, Gratiano referente in capit. Alienus
6 90. distinct. Si tamen clericus aliquẽ iniuriosis verbis diffamauit, poterit ille contra ipsum clericũ agere actione iniuriarum, & si fuerit condemnatus, efficitur infamis: vt probat text. & ibi notat Abb. in capit. Cum titu. de re iudic. qui dicit illum text. procedere etiam in clerico, secundũ vnum intellectum: quod procedit siuè agatur contra eum criminaliter, siuè ciuiliter: quia vtroque modo damnatus actione iniuriarum incurrit infamiam, vt concludit Abb. ibi, in. 1. colum. post gloss. ibi, licet glos. contrarium senserit in cap. At si clerici. de iudi. Et siuè verum dixerit, siuè falsum, quandò id facit animo iniuriandi & sine causa, nihilominus tenetur
b actione iniuriarum, [b] cõcludit Abb. in dict. capit. Cum tit. in fin. colum. post plures per eum relatas opiniones, & ponit etiã addi. Bart. quæ plures doctores refert in l. 3. in princip. ff. de lib. & posthum. in addi. incip. Pro statuto. Crederem præterea in
7 his regnis Castellæ & Legionis posse clericum condemnari ad petitionem iniuriati, ad hoc vt in præsentia iudicis & bonorum hominum dicat se mẽtitum [c] fuisse, quum ita cautum sit, & seruari soleat in laicis, per l. 2. titu. 3. li. 4. fol. 50. quæ lex & si. posset dici clericos non comprehendere: tamen ex æquitate quadam videtur quòd Iudex ecclesiasticus possit imitari illam, cuius arbitrio pœna in hoc casu relicta est, præcipuè attẽta doctrina Doctoris de Pala. Ruui. in Repe. rub. de donat. in tit. vir & vxor, in column. 5. vbi post Didacũ de Viladiego Doctorem etiam Hispanum in loco per eum relato tradidit quòd deficiente iure canonico recurrendum est ad iura & consuetudines regni non autem ad iura Imperatorum, vel Iurisconsultorum. Et licet Præpos. in cap. Consuetudo. 1. dist. in. 3. colum. & Petrus de Reuenna in Alphabeto aureo, in allegationibus in materia consuetudinum, in prin. in. 5. column. ad final. teneant cõtrarium, & sic quòd in Hispania iudex ecclesiasticus potius debeat iudicare secundùm leges Imperiales, quàm secundùm leges Regni: tamen hanc meam conclusionem corroborat opinio Prepos. ibi, dum tenet, quòd deficientibus iure canonico & ciuili, recurrẽdum est ad ius municipale, vel, ad particularem loci cõsuetudinem, vt accidit in casu nostro, in quo leges ciuiles deficiunt, nihil prouidentes in hoc casu, pro vt est specialiter prouisum per legem regni. pro qua etiam opinione mea, facit doctrina Abb. in c. Ecclesia sanctæ Mariæ. de consti. colum. 5. videlicet, quòd vbi lex. esset fundata super ratione naturali, potest Iudex ecclesiasticus illam seruare non ratione legis, sed ratione naturali. Sed quis dubitat quod

c

iustũ

iustum sit, & rationi naturali congruum, quòd clericus, qui falsum crimem alicui imposuit, ex quo læsa est fama illius, dicat se mentitum esse, vt per hoc fama illi restituatur, maximè cum ad hoc teneatur tanquam Christianus, & ad id à confessore, etiam non petente iniuriato, cogendus sit. Quod tamen procedere posset, quãdo conuitium esset falsum, quia tũc verum esse conuicientem mentitum fuisse: & tali casu illa est prior satisfactio, quæ præstari potest iniuriato, neque ex eo refutanda est: quia videtur illã satisfactionẽ facientẽ infamẽ, effici, quum iam ex ipsa condẽnatione, etiam si non damnetur ad verborum retractationem, infamis remaneat, neq; enim Iudex vt pius sit iniurianti, crudelis debet esse iniuriato, qui tali modo honori suo satisfieri petit: cùm aliàs si in sola pecuniarum pœna, vel alia condemnaretur, semper crederent aut saltem suspicarentur illi, qui verba iniuriosa audierunt, illum dixisse verum, nisi eum se retractantem, & palinodiam decantantem audierint.

Rotulerit Adde Felin. qui hanc Ananiæ opinionem approbat. in cap. non dubium. de senten. excomm. eam tamen reprehendit autorem nostrum sequutus. Insignis D. Didacus Couarruu. lib. 1. variar. resolu. ca. 11. num. 5. vbi scribit quod cum anno Domini 1543. Salmanticæ interpretaretur. text in cap. nuper. de senten. excommu. Ananiæ opinionem publicè impugnauit prout ibi falsam esse demonstrat, & Petrus Plaça lib. 1. Epit. delictor. cap. 2. num. 28. Et contra Ananiæ opinionem ad stipulatur quod scribit Aymon consil. 6. colum. 2. minimè esse crimen læsæ maiestatis in Principem verba iniuriosa, dicere diuersa quidem hæc sunt, cum à Iustiniano Imperatore diuersis titulis explicentur. C. ad leg. Iuli. maiesta. & C. si qui Imper. maledixe. quo quidem argumẽto doctores sæpè vti solent. Oldral. consi. 210. colu. 1. Abb. consi. 57. colum. 3. lib. 1. Hyeroni. Gig. in tract. de crimi. læsæ maiest. pag. 28. quæstio. 4. Didac Perez in l. 3. titu. 8. libr. 8. ordin. in verbo, *Tales cosas.*

Efficitur infamis. Adde quod hãc opinionem communem esse fatetur eam sequuti Felin. in cap. cum te. nu. 9. de reiudi. Corset. in tracta. de minimis. 2. parte ver. 26. Pract. Conradi. fol. 408. num. 21. Iul. Clar. libr. 5. rescep. senten. §. iniuriam. versi. Item condemnatus. nouissimè Ioan. Martinez de Olano (vir admodũ diligẽs) in concordi. antinomi. iuris comm. & Regij in litera l. nu. 9. qui omnes fatentur inter doctores receptum esse, iniuriarum actione de iure communi condemnatum, infamiæ nota affici etiam si iniuria sit læuis qua in re lapsi sunt Villalo. Hispanus in li. commu. opinio. in parte iniuriarum actione. & Petrus Auenda. in dictiona. ll. regni in verbo, *Atroces*, & dictæ communi sententiæ suffragatur Regia. l. 5. titu. 6. parti. 7. l. 1. titu. 9. ead. par. C

Tenetur actione iniuriarum. Adde quod opinionem istam communem esse fatetur Curti. Iunio. in l. fin. nu. 30. ff. quod quisq; iur. Tu vero dic, quod si delictum quod detegitur Rei publicæ expedit quod detegatur tũc nullæ pœne locus est, si vero non expediat reipublicè, tunc qui crimen reuelat, vel defectum obijcet, pro modo culpæ est animaduertendus, ita Bar. in l. cum qui nocentem. in prin. ff. de iniuri. quam opinionem communem B

munem esse fatetur Alexan. in l. 3. in prin. num. 6. ff. de lib. & posth. Villalo. in collect. comm. opini. litera A. num. 29. Plaça in Epito. delitor. ca. 1. num. 3. Iuli. Cla. lib. 5. recepit. Sent. §. iniuriam. versi. Item quæro. Regia tamen. l. 1. tit. 9. par. 7. nullo modo admittere videtur supradictam distinctionem, nã expresse diffiniuit, quod si quis veram iniuriã alteri intulerit, licet non interfit Reipublicæ notam fieri, & licet nocendi & iniuriandi animo obijcerit, actione iniuriarum nõ tenetur. Sic æquidem ex lege illa colligitur cum dicit. *Pero si aquel que deshonrraße à otro por tales palabras o por otras semejantes de aquellas se otorgaße, y quißiese demoßtrar q̃ es verdad a quel mal que le dixo del no cae en pena ninguna ßilo probaße.* Idéque melius ex illius legis ratione deducitur cũ dicit, *ßino es por dos razones la primera es, porque dixo verdad, la segunda es porque los fazedores del mal se recelẽ de lo fazer por el afrenta y por el escarnio que reßcibiran del.* Sic legem illam interprætatur noster Gregori. integritate vitæ, & bonis omnibus commendandus. ibi in glo. incip. *Que es verdad*, verum D. Pręsul Couarr. lib. 1. vari. resolu. cap. 11. num. 6. existimat ab iniuriarum actione illum liberum non esse, qui in iudicio, vel extra iudicium, propriæ vindictæ causa, conuitium aliquod alicui dixerit, non vt ei vel Reipublicæ consulat, licet verum crimen obijciat, & Reipublicæ manifestum fieri interfit. Idem sequitur Petrus Plaça vbi paulò ante allegaui nume. 7. Dida. Perez qui expresse repræhẽdit Grego. in rub. tit. 9. lib. 3. ordi. versi. aut delictum. & hæc opinio in contrauersis forensibus recepta est, & meritò vt ansa obijciẽdi crimina, iniquo animo omnino tollatur. Licet Regia d. lex pluri mum reffragetur.

Interpretatur Regia lex prima. titu. 9. par. 7.

Illud æquidem expeditissimum est iure Pontifice, o supradictã cõmunẽ distinctionem non esse admittendam, cum eo iure minimè excusetur qui iniuriosa verba in alium protulerit, licet vera sint: cum prius charitatiua monitio præcedere debeat. Ita Doctores communi consensu receptum fatẽtur, Alexan. de Nouo consi. 82. num. 5. in fine Iul. Clarus in li. 5. recept. sent. §. iniuriam. versi. Itẽ quęro. in fine quæ doctrina celebris est, & in tribunalibus Ecclesiasticis non vulgaritèr notãda: vide etiam aliqua lectu non indigna quæ circa dictam Bar. distinctionem scripsi in meis annotationibus ad istum dominum Episcopum in reg. & fallen. reg. 784 incip. veritas conuitij.

C *Clericus, an teneatur palinodiã recantare.*

Sementitum. Adde quod opinionem contrariam tenuit Boeri. consi. 4. num. 40. Dida. Perez in l. 1. tit. 3. lib. 1. ordina. idem in l. 3. versi. de maledico. tit. 8. lib. 8. ordina. Petrus Plaça in epito. delict. lib. 1. cap. 1. nu. 24. D. Anto. de Padilla in l. quanuis. n. 9. C. de iuris & facti ignor. qui omnes authorem nostrum reprehendũt & meritò mea sentẽtia, quia clericus ob tale crimen habet à iure canonico pœnam statutam, vt veniã ab aduersario petere cogatur, vt in capi. clericus maledicus. 46. dist. igitur illa pœna clerici à suis prælatis puniri debet non equidem oportet vt ex alienis tribunalis, extraordinarias & crudeles nimis pęnas reportent. Quam etiam sententiam non mediocriter adiubat, quia sicut nobilis nõ tenetur palinodiam recantare, pari ratione, nec sacris ordinibus insignitus, quia priuilegium militis sæcularis ad militem cœlestis militię extenditur. iuxta glo. sententiam in l. miles. ff. de re iudi. & quanuis Oldrald. & Albe.

illius

illius opinioni contradicant, nec seruari eam Paul. de Castro affirmet: eã tamen sequitur ibi Bart. numer. 3. & communem esse testantur eã sequuti Alexand. nume. 3. Ripa. nume. 5. idem quoque voluit glos. in cap. siu deat. 50. distinctio. & harum glossarum opinionem prẽter ordinarios interprẽtes, communem esse testantur Ioann. Lup. in rep. rub. de dona. inter vir. & vxor. §. 37. nume. 16. Guil. Maineri. in l. in omnibus causis id obseruatur. num. 13. ff. de regu. iuris Gom. in prin. Insti. de actioni. num. 65. Bello. in Rubr. Insti. de testam. num. 4. Couarruu. lib. 2. varia. resolu. cap. 1. num. 9. atque iuxta eorum opinionem iudicauit olim Capel. Tholosa. decisi. 245. esset sanè satis iniquum, quod miles secularis militiæ, hoc priuilegio frueretur, nó verò miles celestis militiæ, cum non solùm huius dignitas illius dignitatem superet, verum Regalem quoque peruincat. cap. duo sunt quippe. 96. distinct. & quanta differentia est inter Solem & Lunam, tanta est autẽr tè maior inter Imperium & Sacerdotium. capit. solite. de maiori. & obe. idque latissimè prouaui in mea adolescentia in illius text. relectione, quam de huius Complutensis Achademiæ more publicè feci, pro obtinendo gradu licentiæ in sacro iure canonico anno Domini. 1559. & ætatis nostræ vigesimo primò quo sacratissimorum decretorum cathredam obtinui die verò vndecima mensis Februarij. Quanuis non desunt multi viri nostræ classis, & non infimi nominis, qui constanter asserãt, quòd nobilis quem vulgo *Hijo dalgo*. appellamus, teneatur etiã iure Regio recantare palinodiam, inter quos non infimum locum obtinet egrægius Aduocatus Petrus Nun. de Auendan. de mãda. Reg. Hispan. 1. part. c. 20. nu. 6. & Otalora in tractat. de nobilita. 5. part. capit. vltim. Tametsi in his Regnis longè aliter receptum sit, cum nobilis minimè teneatur obiectum conuicium retractare, sed soluendo quingẽtos solidos liberatur. vt Testatur Otalora vbi suprà, quæ praxis ea ratione fulcitur, quia pœna l. 2. titul. 3. libr. 4. for. & l. 2. titul. 9. libr. 8. ordin. & l. 70. in curijs Segouiæ cælebratis anno. 1532. quòd qui intulit iniuriam teneatur palinodiam recantare, ignominiosa pœna est: qua quidem nobiles puniendi non sunt secundum Fulgon. consil. 167. quem refert & sequitur Couarruu. lib. 2. variar. resolut. capit. 9. numer. 4. Thom. Gramma. decisio. 32. numer. 1. & lege de hoc latissimè Andr. Tiraquel. in tractat. de nobilitat. capitul. 20. & in tractat. de pœnis caus. 31. Hodie verò cessat omnis disputatio, cum Regia constitutione hoc sit diffinitum nempè l. 2. titul. 10. libr. 8. ordina. noui. ibi. *Y si fuere hijo dalgo, no sea condenado à que se desdiga por ello, y pague quinientos sueldos, y por ellos dos mil marauedis, la mitad para nuestra camara, y la otra mitad para el querelloso, y de mas desto el juez le ponga la mas pena que le pareciere segun la qualidad de las personas, y de las palabras.*

Nobilis non recãtat palinodiam.

Ex quibus manifestè constat, authorem nostrum fuisse alucinatum, cum tenuerit: clericum pœna dict. l. Fori. & ordin. puniendum esse, sequor equidem illorum autorum sententiam, quos in huius annotationis principio allegaui, quam

semper in controuersijs forensibus receptam vidi eamquè primus omnium Salmanticæ publicè olim legendo: sequutus fuit insignis & magni nominis præceptor meus Doctor Guterrius Diaz de Sandoual & Nogerol, Sacrorum canonum professor primarius cuius anima iam ad superos euolauit.

D. Sandoual laudatur.

Venatores.

CAPVT, LXVII.

1 *Presbyter vel diaconus, qui venationem sæpius exercuerint, qua pœna puniantur.*
2 *Subdiaconus autem, hoc delictum perpetrans, qua pœna dignus sit.*
3 *Quid autem si alij clerici in minoribus constituti in hoc deliquerint.*
4 *Monitio an requiratur ad incurrendam pœnam, in hoc crimine iure Pontificio statutam.*
5 *Clericis adeo venatio prohibita est, quod huic prohibitioni per contrariam consuetudinem non potest præscribi.*
6 *Clerici, sanitatis, vel recreationis causa, venationibus uti non prohibetur.*

1 PRESBYTER in voluptate venandi sæpius detentus suspenditur duobus mensibus. Diaconus verò ab omni officio suspenditur: a vt in capit. 1. de cleric. vena. quæ pœna habuit originem à Concilio Aurelianen. de quo in capit. Episcopum. 34. distinctio. Qui tamen text. est in Concilio Agathen. Canone. 55. qui incipit: Episcopis, & non inuenitur in Concilio Aurelianensi. Et aduerte quòd dicta suspensio presbyteri debet esse ab omni officio, sicùt & suspensio diaconi, secundùm Abb. in dict. capit. 1. in fin. post Ioann. Andr. licèt text. hoc ità clarè non dicat. Et nota magnam differentiam inter pœnam presbyteri & diaconi, de qua hîc: nam cum presbytero (cùm sit præfinitum tempus suspensionis) non dispensabitur, cum diacono autèm intra duos dies, vel tres, vel quandò placuerit, poterit episcopus dispensare, secundùm. Henric. in dict. capit. 1. circa fin & Ioann. de Ana. in. 4. column. ad fin. post Hostien. in summa, eo titul. 5. fin. Sub 2
diaconus prætereá hoc delictum perpetrans eadem pœna, qua & diaconus, puniendus est, secundùm gloss. in dict. capit. 1. quòd etiam tenent Hostien. & Henric. vbi suprà Quid autem si alij clerici in minoribus constituti in hoc deliquerent? 3
Ioann. Andr. post Hostien. in dict. capit. 1. dicit quòd puniuntur arbitrariè, b ex quo pœna non est statuta per text. in capit. de causis, de offic. delega. quod sequitur Henric. ibi, & voluit Hostien. in sum ma eiusdem titul. in. 5. fin. quorum opinionem videtur magis sequi Ana. in dict. capit. 1. in fin. verbis, dum dicit: considerandum quòd venatio est prohibita clericis in minoribus, per cap. 2. eo tit, Anto. tamen in dict. cap. 1. credit quòd hoc non sit clericis in minoribus prohibitum per quòd videtur tenere quod propter hoc non sunt puniendi. vndè Abb. ibi, pro concordia dicit, quòd aut omiserunt tonsuram, & tenentur aliás secus. Et allegat Cle. 2. de vit. & hon. cle. in verbo, Et si tonsurã. Sed ego credo quòd opinio Host. Ioan. And. & Henr. sit verior, & quòd cõ-

a

b

cordia.

cordia. Abb. quam subdictis breuibus verbis tradit, non procedat: nam videtur velle, quòd si dicti clerici in minoribus tonsurã omiserunt, & in hoc venationis delicto delinquerũt, quòd tunc puniendi sunt: aliàs, hoc est, si non dimissa tõsura sunt, quòd tunc non tenentur aliqua pœna. In hoc secundo membro videtur assentiri opinioni Anton. Sed salua eius autoritate hæc concordia non videtur bona: quia si actus venationis clericis in minoribus est licitus, omissio tonsuræ non debet eum facere illicitum: & tunc magis puniendus est talis clericus propter omissam tonsuram, quàm propter venandi delictũ: & tex. in Clemen. 2. per eum adductus non suffragatur eius opinioni, quin potius videtur contra illam vrgere: quia ibi clerici in minoribus puniuntur si simul cum tonsura deferant vestes virgatas vel partitas, quàsi magis delinquat clericus, qui tonsuram deferens, rem facit indecentem clericali ordini, quàm si illam facit tonsura neglecta. Vnde si in casu nostro de tonsura esset habenda ratio, magis puniendus esset, argumẽto dictæ Clement. clericus tonsuram deferens, & venationi vacans, quàm si illa deposita hoc ageret: cuius fortè ratio posset esse, quia clericus tonsuram deferens, & prohibitis vestibus vtens, vel venationi intendens magis offendit clericalem ordinem, quam si vt laicus incedens hoc amittat. Quippè cum clericus, qui cũctis apparet clericus, magis populum scãdalizat, si rem illicitam faciat, quàm aliàs: quia tunc qui illum non cognoscunt, eum laicum & non clericum reputant, & sic non iudicant illum facere rem prohibitam nec inhonestã.

4 Præterea in hoc proposito notant vnum quod esset magni effectus, si verum Hostien. in dict. §. fina. & Henric. & Ana. in dict. cap. 1. quòd in omnibus suprà dictis monitio trina debet præcedere vindictam, per text. in capit. Indignè. 12. quæst. 2. qui tamen text. iud. cio meo hoc non probat, quia nihil de trina monitione dicit: & licèt in casu, quo loquitur, disponat quòd debet esset tanta preuisio, quòd vindictam ad monitio præcedat, non sequitur quòd debet monitio præcedere in casu nostro & trina. Præterea, eorum opinioni in hoc aduersatur aurea illa doctrina Innoc. in capit. Extirpandæ. antè fin. de præben. quam celebrant Docto. plures à me relati in regula mea. 298. incip. Monitio, in qua tradidi, quòd quando lex loquitur affirmatiuè, non requiritur monitio ad incurrendam pœnam. Cùm ergo tex. in dict. cap. 1. loquatur affirmatiuè, & statuat presbyterum vel diaconum sæpius detentum in voluptate venandi, suspendendum: ergo nõ requiritur monitio (salua dictorum patrum autoritate) eo maximè, quia si hoc scirent clerici (attendentes nisi monitione præmissa non esse puniendos) non desisterent à venationibus, illam expectantes. Fateor tamen quòd in isto proposito multùm operaretur monitio, nam si clericus monitus cessare noluerit à venatione, poterit deponi, nõ propter venationẽ, sed propter inobedientiã, vt expressè firmat Arch. per tex. ibi. in. c. Quorundã. 34. dist. quẽ refert & sequitur Ana. in d. c. 1. Et notat etiã Præp. sequendo Archi. in. d. c. Quorundam. 5

Prætereà in hoc aduertẽdũ est, quòd adeò clericis est prohibita venatio, q̃ huic prohibitioni non potest præscribi per cõtrariã cõsuetudinem, vt per Hostiẽ. quem alij sequuntur, in

cap.2. de cle.vena.vt refert & sequitur Ana.ibi in.2.colu.& vide Abb. in dict.cap.1.& præpo.in dict.capi. Episcopum,qui ponderant illa verba:*Sæpius detentus*: & dicunt quòd si rarissimè causa sanitatis,recreationis,vel recuperandi appetitum,venationibus vteretur clericus, non esset prohibitum,& nec quando causa necessitatis hoc fecisset, putà pro carnibus vel pellibus habendis, quas de facili habere non posset,vel quando fructus sui consisterent in venationibus,pro vt dicitur esse in Gallia. Aliqua etiã ex prædictis tenet Ana. in dict.cap.1.column.3.de cleric.vena.Et vide Archid.in summa.34.di.

6 & melius in capi. Qui venatoribus. 86.distincti.vbi recreationis & necessitatis causa licitam dicit clericis venationem,quod etiam tenet Syluest.in sua summa, in verbo Venatio. De causa verò necessitatis potest poni optimum exemplum,quòd ponunt Hostien.& Ana.in dict.capit.1.videlicèt,si apri,vrsi,vel aliæ feræ veniunt vastare segetes vel vineas clericorum. Et vide Card. in Clem. Ne in agro. §. porrò. 2. de stat.monac.vbi referendo Innoc. in cap.dudum.el.2 de elect Idem dicit de cau-

c sa recreationis, [c] qui prius asserit quod ponere laqueos & retia sine strepitu,& clamore, & canibus licèt clericis:allegat tex.in ca.Nunquàm, de consecrat.distinct.5. & idem tenet Ana.in Rubr.cleric. vena. in. 1. colum.referendo Paul.in dict.§.Porrò,quòd etiam notat Præp.in cap. 1. 34.distinct.& Plateà in.l.Venatoribus.C.de excusa.mune.lib.10.Nota tamèn quòd venationem indubio debemus interpretari, recreationis

d causa,[d] vt per Alexand.in consi.72. volum. final. column. quod etiam notat Anan.in dict.capitu.1.2.colu. ad fin.Et Lucas de Penna in dict.l. Venatoribus.

A *Vspenditur.* Vide Regiam l.47.titu.6.par.1.quę eandem pœnã imponit. Nec clericos à prędicta pœna prętextu consuetudinis excusarentur,esset enim nutritiua peccati,arg. tex.in cap.Esau.86. distinct. & est Ecclesiæ præiudicialis cap. fina. cum ibi not.de consu.tenet Host. in cap. 2.de cleri. venato. sequitur Albert. Troti de vero & perfecto cleri. libr. 2.cap.56.num.4.Dida.Perez in.l.1. tit.22.libr.2.odina.versi.habemus iã & circà huius capitis materiam vidè latissimè Iacob.Menochi.de arbi. iudi.quæstio.lib.2.centu.5.casu. 413. & vide Concili.Trident.Sessio.24. cap.12.de reforma. Vbi seuerè clericis præcipitur, vt ab illicitis venationibus & aucupijs se abstineant, atq; ea morum integritate polleant, vt ecclesiæ senatus meritò dici possint. Sed ân Episcopis prohibita sit venatio,qua in re Host.in summ. titu. de cleri.venator.in distinctè censet eis prohibitam esse ex text.in c 1.de cleri. vena.& cap.1. 34. distinct. idemquè sequitur Ioan.de Ana.in dict.cap.1. in quo glos.& doctores potissimum fundamentum fecerunt. Archi.verò in dict. capitulo. qui venatoribus 86. distinctio. in ea est sententia, vt censeat recreationis causa Episcopis venationem esse permissam. Regia tamen Parti.lex.57.titul.5.partit. 1. tunc eis interdicit venationem,cum propis manibus venantur, secus verò si alij ipsis præsentibus venentur, vt amenitati vel eorum,saluti cõsulatur, & sic secundùm hac distinctionem dicta canonica decreta sunt interprætanda, in casu verò text.in dict.cap.1.34.distin.Episcopus

pus non huius venationis causa, sed qa alijs erat irretitus criminibus meritò fuit condemnatus, ità eum interpretatur Albertus Trotius dict. libr. 2. cap. 55. num. 5.

Piscatio verò clericis permissa est. Tum quia cessant rationes omnes propter quas eis venatio prohibita est. Tum etiam quia piscatio exempla habet Apostolorum, quos piscatores Deus Optim. Maxim. ad se vocauit, & retia tendi iussit. Lucę. capi. 10. & capi. vltim. ità tenet Menoch. vbi paulò antè allegaui. nu. fin.

Clerici obseruare tenentur Regias leges, circa venationem, vel piscationē, loquentes,

Sed quid si clerici venati fuerint, vel piscationem exercuerint, illis temporibus quibus Regijs constitutionibus venatio vel piscatio est interdicta, vel si vsi fuerint comodioris venationis vel piscationis causa, retijs, alijsque instrumentis vetitis, an possint à suis ecclesiasticis iudicibus puniri. Nec enim de hoc dubito, quin iustissimè fieri possit, & fieri debeat: cum dictæ seculares leges publicam vtilitatem respiciant, quia venationem & piscationem illis temporibus interdicant, quandò animalia, aues, & pisces pariunt, aut oua ponunt, aut nutriunt, vt fętus ędantur, & educentur, ideò à clericis ad vnguem seruari debent, vt multis rationibus probaui suprà c. 55. Deindè quia absurdum esset maximum quod ea venatio & piscatio quæ laicis (prohibita est) esset clericis permissa. Tum quia dictarum legum decisio prorsus esset inanis quid enim prodesset aues & animalia intacta seruari iuueri, si à clericis minimo negotio venarętur. Tū quia animalia & volucres cœli, non solùm mortalium necessitatibus deseruiunt, sed sunt ornamento decori reipublicæ, vndè doctorū animalium vel auium venatio, iustissimè à seculari Principe potest interdici, vt egręgiè probat (vir multis nominibus venerādus) Dom. Soto lib. 4. de iusti. & iure. quæst. 6. artic. 4. pag. 353. Card. à Turre Crem. in c. qui venatoribus. 86. dist. Caiet. in tract. 17. quæst. ca. 12. Ioan. à Medina de restit. quæst. 12. & tradunt ex nostris Thom. Gramm. decisi. 67. nu. 9. And. Tiraq. de nobili. cap. 37. num. 140. Mar. Nauar. in manu. confesso. cap. 17. num. 120. Pręterea vrget quia cum dictę Regię sanctiones, condictæ sint à Principe nō recognoscente superiorem in temporalibus, cum non tractent de materia spirituali, nec sacris canonibus aduersentur, in foro ecclesiastico contra clericos obseruari debent. gloss. in cap. cum ad verum. in verbo temporalium. 96. distinct. & in capit. cę terum. de donationi. & in cap. 1. vbi Abb. & doctores de noui oper. nuntia, late doctores in. l. priuilegia. C. de sacrosa. Eccle.

Non tamèn poterit clericus multari, pœnis dictis legibus sæcularibus aduersus laicos statutis, sed pro modo culpæ iuris canonis, pœnis, & pęcuniaria multa, pro arbitrio sui ecclesiastici iudicis imponēda, puniri debet. Nam cum pœnæ illæ, sacris canonicis constitutionibus aprobatæ non sint, iudex ecclesiasticus eas infligere non tenetur, ità in simili lege probat Gregor. Lup. in. l. 57. in verbo, *Por tres añ* 5. titu. 5. par. 1. & suffragantur quæ scripsi suprà capi. incip. negotiatores anno. prima.

Clerici operam dantes prohibitæ piscationi, vel venationi à iudice seculari & eius ministris aduersus canones & alijs prohibitis instrumentis priuari possūt

Illlud autem nouè, sed vere affirmare audeo, quòd licèt clericus dictarum legum pœnis non possit multare, si tamen exercuerit prohibitam venationem, vel piscationē, & repertus fuerit à iudice seculari vel à ministris laicę iurisdictionis, priuari

potest auibus,canibus, aliisque instrumentis prohibitis,sunt equidem hæc omnia reipublicę nosciua: & ideò per secularem potestatem auferri possunt. Sicuti de armis vetitis quæ à clericis portantur scribit D. Couarruu.in practi.quæstioni.capi. 33.num.fin.dixi suprà dict.cap. 55.

Non tamèn circà huius capitis materiam est prætermittèdum, quòd si clericus aliquid ex illicita venatione,vel piscatione acquisiuerit,in animæ iudicio non tenetur ad restitutionem ità Couarruu.in regul. peccatū. in.2.parte relection.§.8.num. 3. de regul.iur.lib.6.Marti.Nauarr,in manu.confesso.cap.17.nume.124. qui allegans alios testatur, id procedere antè iudicis condemnationem, non verò post.

B *Puniuntur arbitrariè.* Adde quod opinio hęc approbari videtur l.47. titu.6.par.1.cum dicit.*Venadores nin caçadores,no deuen ser los clerigos de qualquier orden quier que sean.* Vndè cum illis prohibita sit,venatio nec iure pœna statuta sit iudicis arbitrio puniri debent sed hoc intelligendū est in clericis minoribus constitutis ordinibus qui beneficia ecclesiastica obtinuerint, non verò alàs ità ex dicta lege Parti.colligitur cum dicit. *Ca de gisada cosa es,despender en esto, lo que son tenudos de dar a los pobres.* Et sic loquitur de clerico beneficiato ità ad conciliandas doctorum controuersias eam not.Greg. ibi in verbo, *Venadores*.

C *Recreationis.* Adde quòd monachis nec recreationis causa venatio licet etiam si proprios redditus in venatione habeant, vt est communis opinio teste D. Didaco Perez in l. 1.titu.22.lib.2. ordina. qui in materia venationis plura lecta non indigna congerit.

Recreationis causa. Adde veram rationem esse,quia in dubio delictū non præsumitur.l.meritò.ff.pro socio cum alijs. D

Ioculatores, Goliardi, seu Buffones.

CAPVT, LXVIII.

1 *Horum nominum Germana significatio ostenditur.*
2 *Clerici histriones qua pœna sunt puniendi.*
3 *Ioan.Monachi opinio quædam explo ditur.*

1 IOculatores dicuntur latores loci in publicum, facientes spectaculum proprij corporis, vt per Ioā. Mona.in c.1. de vit.& honest.cleri. in. 6. per text. in capit. cum decorem, eodem titul. & per.l. 2. ff. de his qui not. infam.& gloss. in dict. cap. 1. Hoc verò vacabulum Goliardos, vulgare est Gallorum: & Buffones, vulgare est Tuscorum, secundùm Ioann. Mona. & gloss. ibi: hos tamen alibi appellat canon histriones. 4. quæstion.1.cap. 1. de cōsecra. distinctio. 2. capit. Pro dilectione, secundùm Ioann.And. & Domi. ibi, tamen in illis capitulis non fit mentio de aliqua ex tribus dictionibus prædictis, sed solùm de histrione. Ex quo videntur dicti doctores intelligere, quòd idē significat hæc dictio histrio, quod tres dictiones prædictæ. Et clerici, qui tales se faciunt,si per annum illā artem ignominiosam exercuerint,

ipso

ipso iure carent omni priuilegio clericali. Si autem breuiori tempore, tunc si tertiò moniti nó resipuerint, carent etiam omni priuilegio clericali. Ità disponit text. in dict. capi. 1. & facit in proposito decretum Concilij Carthagin. in. 4. à Gratiano transcriptum, in cap. Clericum. 46. dist. vbi disponitur, Clericum scurrilem, & verbis turpibus ioculatorem, ab officio esse retrahendum. Annus autem, de quo suprà, continuus debet
a esse,[a] vt pœnam prædictam quis incurrat, vt not. Ioã. Mona. ibi, & Archidian. Ioan. Andr. & Domini. vnde si in diuersis mensibus diuersorũ annorum, qui simul iuncti vnum facerent integrum annum, quis vteretur prędicta arte, non haberet locũ ista pœna, secundùm Ancharra. &
3 Domini, ibi. Aduerte prętereá quòd licet Ioan. Mo. in dict. capi. 1. teneat quod clerici in sacris non amittant priuilegium in isto casu, contrarium tamen tenent Arch. Ioan. And. Anchar. Domin. & Philip. ibi, possunt tamèn recuperare ipsum priuilegium per dispensationem episcopi, quandò in hoc delinquens esset pœnitens & verè contritus, secundùm Io. An. & Anch. ibi & Domi. Et vide Bartho. de Cassaneo in consuetudinibus Burgundiæ, fol. l. in. §. Septimò fallitur. vbi limitando regulam quòd clerici non possunt de crimine coram sæculari Iudice cõueniri, dicit quod hoc fallit in clerico Goliardo, Buffone vel ioculatore, qui tertiò monitus non desistit, quia talis est ipso iure priuatus omni priuilegio clericali. Ex quo videtur velle quòd propter hoc crimen clericus efficitur de foro iudicis secularis. Pro quo etiam vide Stepha. Aufre. in Clemen. 1. de offic. ordin. Et licèt, vt suprá dictum est, Doctores tenent contra Ioã. Mon. & sic, quòd hæc pœna procedat in clericis etiã in sacris, dicit Bart. Cass. vbi suprá, quod tutius est tenere opinionem Ioan. Man. contra Arch. & sequaces propter actualem degradationem, quæ in hoc casu secundum eum videtur necessaria: cuius opinionem videtur sequi Phili. Probus in addi. ad Ioan. Mona. Ego tamen credo quòd opinio. Archi. & aliorum contra Ioan. Mona. sit vera. Nec obstat illud de degradatione, quod Barthol. de Cassaneo vbi suprá dicit: quia non sequitur, est necessariò degradatio in casu isto, ergo bene dicit Ioan. Mona. dum asserit quòd pœna ista nó procedit in clericis in sacris: quia Doctores contrarium tenentes non negant degradationem esse necessariam, licèt de ea non faciant mẽtionem: & si necessaria est in casu nostro, etiam facienda esset in clerico in minoribus, quià ille etiam capax est degradationis vt videbis infrá super verbo degradari: nequè constat ex verbis Ioan. Mon. quòd ideò dicat quòd clerici in minoribus amittunt priuilegium, iuxtà formam tex. in dict. c. 1. quia in eis non est necessaria degradatio.

A *Debet esse.* Adde quòd in dubio tẽpus á lege prę fixum continuum esset debet glos. sing. in rub. ff. de diuers. & tempor. præscrip. quam reputat sing. & vnicam Ioan. de Imo. in Clemen. 1. colum. 4. de in integ. restitu. idem tenet glo. in cap. 2. in verbo, per annum. de tempor. ordin. lib. 6. vbi doctores tradiderunt Ang. in l. si idẽ cũ eodẽ, vbi Dec. n. 5. ff. de iurisd. omn. iudi. Ang. in l. vlt. §. quotiẽs. ff. de publi. & vectig. & in l. quotiẽs in stipulationibus. ff. de ver. obl. quæ opinio ab oĩbus approbata est.

Carnificum Seu macellariorum aut tubernariorum officium publicè, & personaliter exercentes.

CAPVT, LXIX.

1 *Clerici aliquod istorum officiorum publicè exercentes si tertiè nominatim moniti non desisterint aut aut resipuerint, si coniugati sunt, perdunt omne priuilegium clericale, si vero non coniugati & omninò vt laici incidant, quandiu præmissis institerint, eo ipsi perdunt priuilegium clericale.*

2 *Clerici an debeãt moneri nominatim, vel in genere, vt desistant à vilibus exercitijs, & an sufficiat monitio peremptoria.*

3 *Episcopi in his monitionibus terminum liberè possunt statuere.*

4 *Clericus si infra terminum monitionis, dimisit turpem vitam, & demum reassumpsit, & vltimatè infra eundem terminum dimisit, an tunc locus sit pœnæ.*

5 *Clerici si alijs sordidissimis officijs, in huius capitis fronte non expressis vtantur, an pœna Clemen. 1. de vita & honesta. cleri. puniantur.*

1 CLerici nominatim & tertiò moni, vt ab huiusmodi officijs desistant, si non fecerint, aut officia illa resumpserint, coniugati omninò, non cõiugati verò in rebus, & si omninò incedunt vt laici in personis, priuilegium clericale quandiu præmissis institerint, eo ipso amittant. ita dispositum est per Concilium Viennens. vt in Clement. 1. de vi. & honest. cleric. Et aduerte quòd pœnam hanc incurrunt etiam clerici prædicta officia exercentes pro vtilitate dominorum quibus seruiunt: quia in hoc nó habetur respectus ad eũ cuius interest, sed solùm ad eũ qui talia officia exercet per se & publicè. a secundùm Bonifacium ibi, propè finem, post Paul. & Guliel. Quem etiã ibi vide prius tenentem post Paul. quòd clerici puniuntur prædicta pœna, quanuis nó exerceant continuè dicta officia, sed per dilucida interualla, dum tam eo tempore quo non exercent desistant propter aliam causam, & non causa, honestatis ordinis clericalis. Vt autè 2 pœnam hanc incurrant clerici debent nominari proprio nomine & expresso in monitione illis facienda, per glos. ibi, b in verbo nominatim: quæ quidem monitio debet fieri publicè in ecclesijs per presbyterum vel præconẽ in scriptis, vel sine scriptis, vel in locis alijs publicis secundùm Guliel. de Monte Lau. ibi: quod tamen videtur intelligere Bonifacius ibi propè fi. quando non possunt clerici apprehendi: nam si possent, monitio debet fieri in personis monitorum, quem etiam vide dicentẽ quod forsan sufficeret, si fieret monitio in loco habitationis, & vide Cardi. ibi in. 7. quæstio. concludentem, quòd quando monitio fieret per circunlocutiones omnino specificas: tunc æquè fit certificatio, sicut per nomen proprium: & in casu nostro talis monitio sufficeret, dum clarè constet de quibus fiat mentio & idem tenet Zẽze. & Petrus de Anchar. & Bonifac. & Imo. ibi: quos sequitur etiam Ioã. de Vanchel. in suo breuiario, super dict. clemen. licet Paul. & Ioan. de Ligni. teneant contrarium, secundum eum. Debet etiam esse monitio trina, adeò

a

b

adeò quòd non ſufficeret vnum peremptorium pro omnibus, vt no. etiam gloſſ. ibi, in verbo Tertio. Et tenet Guliel. & Bonifacius ibi. Card. autem in. 8. quæſti. concludit vnam monitionem cum tribus interuallis æquiparari in iſto caſu tribus monitionibus, & ſic intelligit opinionem Zenze. ne contradicat Stephano: & ſic videtur, quòd poſsit intelligi opinio Ancha. & Ioan. de Imo. ibi, qui videntur ſimpliciter tenere opi. gloſ.
3 & Ioan. de Ligna. & Zenze. In arbitrio præterea eſt epiſcopi in his monitionibus ſtatuere terminum quem voluerit, ſed poſtquam ſtatuerit, nõ licebit immutare prius quàm lapſus fuerit, ſed cùm durat, prorogare poterit ex cauſa. ita Cardi. ibi poſt Lau.
4 in. 9. quæſtio. in fi. Et aduerte quod inquantum ſuprà dictum eſt, quòd reaſſumens officium prohibitum ex prædictis poſtquàm dimiſit, incurrit pœnam. limitandum eſt, niſi reaſſumens dimittat illud durante termino monitionum, vt declarat glo. ibi, in verbo reſumpſerint, quam ſequitur Cardin. ibi poſt Laud. & Paul. in 10. quæſtion. Et idem ſequitur Imo. ibi ſuper eadem gloſ. Quod tamen optimè ſublimitat & declarat Bonif. ibi. in colum. 4. verſi. Sed iſtud. Vbi dicit quòd prædictam limitationem putat veram, quando primò dimiſſio fuit facta ſimpliciter: nam tunc quia conſtat de cauſa dimiſsionis, & ſumus in materia pœnali, intelligendum eſt pro vt placet ipſi monito: ſecus autem vbi conſtat de dimiſsione propter monitionem præcedentem: tunc enim monitio fuit fortita ſuum effectum, & ſic amplius non poteſt dici quòd durat terminus monitionis: & ideo reaſſumptio per eum facta nocebit ei: tanquam facta, expirata iã monitione, licet poſtea ductus pœnitentia quia reaſſumſit, dimittat intra terminum ſibi datum in monitione. Item nota quod ſi clericus vtatur alijs vilibus officijs, vt puta aptare pelles, ſi ſint lenones, vel balneorũ publici cuſtodes, non incurrunt prę dictam pœnam, c licèt videatur in talibus eſſe identitas rationis, & in aliquibus eorum maior ratio, vt colligitur ex gloſ. 4. in dict. Clement. & ex his quæ no. ibi. Card. quanuis cõtrarium teneat Zenz. ibi, quem videtur ſequi Bonifa. ibi, in colum. 2. vel Cõclude, qui etiam addit, quod ſi clericus exerceret officium mundandi cloacas, forſan haberet locum pœna dict. Clemen. quod ego non opinor verum, ſequendo dictam opinionem Card. poſt gloſſ. quia ſi lenones non comprehenduntur ſub ea, quia non ſunt expreſsi multò minus mundantes Cloacas. Crederem tamen quòd & ſi tales non cõprehenduntur, quia ille tex. videtur ſpecialitèr prohibere illa officia ibi expreſſa, ex eo fortè, ꝙ in illa ætate fræquentiùs peccabatur in illis, ſecundùm Card. ibi, Si clericus vteretur aliquo ex prædictis officijs, vel ſimilibus vilibus, vel in honeſtis, ſi monitus non deſiſteret, puniẽdus eſſet ſuperioris ſui arbitrio, attẽta officij & perſonæ qualitate, & temporis diuturnitate, & alijs quę infrà in arbitraris conſiderãda tradimus.

5 c

Per ſe & publicè. Adde glo. A not. hoc tenentem in verbo publicè & perſonaliter. in Clemen. 1. de vita & honeſt. cleric. quam ibi ſequitur Petrus de Ancharr. not. 3. Card. Flo. not. 5. Ioann. de Imo colum. 3. Vnde dixit egregiè Archi. in cap. nulli. 44. diſt. quod clericus qui non perſe ſed per alium tabernam exerceret, non dicitur tauernarius. idẽ ſequitur Domi.

in cap.1.colum.2.verſic. nota iſtam glo.de vita & honeſt. cleri. in. 6. & ad hoc allegat tex.in ca. ſignificante. de appella.vbi canonici quidam ius habebant vendendi carnes, & ſcribit Domi.ſe aliquādò defendiſſe clericum,qui domibus Eccleſię tabernā tenuerat,vendendo vinum,quod ex ſuis vineis colligerat;non tamen propria perſona adminiſtrauerat, ſed per alium,& ſequitur ibi Philip.Frā. colum.2.& vide Abb.conſi. 6. inci. caſus ſuper quo.libr.1. qui loquitur, de clerico vendente vinum, & cæteros fructus ex ſuis prelijs. ſunt etiā videnda quæ ſcripſi ſuprà cap.incip. negociatores. annota. prima. Quibus ſuffragatur text.in cap.vltim.ne cleric.vel mona.in.6. vbi clerici criminalem iuriſdictionem poſſunt exercere per alios,licet perſe ipſos facere nó ſit eis permiſſum.tex.in Clement.nè in agro. §. porrò.in fine in verbo. *Perſonalem*.de ſta.monach.

Et conducit tex. à ſenſu contrario in l.in honorib.§.1.ff.de vacati.mu. vbi ſcriptum eſt non alios fiſci vectigalium redemptores,à muneribus excuſari,quàm eos qui præſentes negotium exercent:quaſi ſilicèt illi exercere non cenſeantur, niſi ipſi præſentes exerceant.Et ſimiliseſt propemodum tex in l.vltim.ff.de excuſation. tutor. Vbi qui in collegio piſtorum ſunt,à tutela excuſantur,ſi modo per ſemetipſos munus illud exerceāt:ex quo not.Bald.quod doctor non debet habere ſalarium,niſi per ſe legat, non verò per ſubſtitutum quem etiā ad hoc not.Roman.in rep. l. ſi verò. §.de viro.fall.24.ff.ſolu.matrimo.& & in fin.§4.

Sed his reffragari videtur tex. in l. 2.§.1.ff de admini.rerum ad vſum ciuit.perti.vbi cuòd quis ſuo nomine exercere prohibetur,id nec per ſubiectam perſonam facere debet, ideò ſi Decurio ſubiectis aliorum nominibus prædia publica colat.quæ decurionibus conducere non licet, ſecundum legem vſurpata reuocantur, & ibi not.glo.quòd illud quod non nó poſſum per me nec per aliū poſſum, vbi gloſſ.multos tex.concordantes allegat. Sed quanuis hoc verum ſit minimè procedit, quando lex vel ſtatutum conſiderat actum ipſius perſonæ exercentis vt in viliſsimis, & ſordidis officijs,hoc capite expreſsis,in quibus vilitas in eorum vſu perpenditur, ità ſing.tenet Andr.Alciat.in tract. præſu.regul.1.præſ.48.nu.10. Sed &ſi verum eſt clericum, qui dicta ſordida munera interpoſita perſona exercet,puniendum forè non equidèm pœna ordinaria,dict. Clement.1.de vita & honeſt.cleric. cum non tamen à culpa vacet,etiam ſi per alium exercet,vt tenet glo. præcitata quam doctores ibi ſequūtur ideò arbitraria pœna puniri debet, pro modo culpæ.

Poterit etiam Iudex Eccleſiaſticus contra laicos merces vendētes procedere,ſi in his aliquid turpe, vel illicitum cómiſſerint,veluti ſi merces mixtas cum alia ſpecie ignorante emptore vendiderint, quòd notatu dignū eſt,ità ſcribit Abb.in cap.1.de empt. & vendi.quem ſequitur Anton.Burgen.ibi.Roma.ſing.526.& antè hos opinione iſtā tenet Abb. Antiquus in dict.cap.1.de emp.& vend. quem originaliter legimus ſcribit etenim ibi magiſtrum ſuum illius tex. autoritate conſuliſſe,iudicem Eccleſiaſticū debitis pœnis punire poſſe laicos aromatarios immiſcentes fauarum farinam in cera venali quē ibi Andr. Siculus ſequutus fuit & Auferi. in rep.Clemen.1.de offic. ordina. poſt regul.4.de poteſtate Eccleſiæ ſuper laicos

Iudex Ecclesiasticus cõtra laicos merces depravatas vendentes procedit de iure, non verò in Hispania.

lacis & rebus eorum versic. Tertio. Nec ista puniendi facultas tolli potest à iudicibus Ecclesiasticis, per sæcularem potestatem ex transcursu cuiuscunque temporis quia contraria consuetudo esset nutritiua peccati & in reipublicę pernitiem ita Hosti. Ioann. Andr. Abb. Cardi. Barb. in dict. cap. 1. quam opinionem communem esse profitetur Nicol. Boeri. decisio. 69. num. 21. & insignis D. Couarruu. lib. 3. vari. resolu. cap. 14. num. 5. scribit tamen Boeri. dicta de cisi. quòd in regno Franciæ contrarium seruatur ex generali consuetudine qua potestas hæc tantum tributa est, sæcularibus magistratibus abrogata ab Episcoporũ clericorũ quæ iudicũ iurisdictione, quòd etiã apud Hispanos antiquissima consuetudine receptum est teste D. Couar. in d. c. 14. quam consuetudinem validã esse scribit glo. in d. c. 1.

B *Glosſ. ibi.* Adde Abb. qui hanc sententiam sequutus dictam glos. sing. esse fatetur in capit. ex tuæ. num. 4. de cleri. non residen. & vide Abb. & docto. in capit. vltim. de vita & honest. cleri. Alexan. in l. cõtumatia. ff. de re iudi. Deci. in capit. consuluit. num. 11. de offici. deleg. Bartho. Cass. in consuetud. Burgun. Rub. 4. §. 23. in glosſ. *Sera souffisumment.* num. 18. Verum tamen est, quod si Episcopus publicè denunciet in Sinodo, seu Sinodalem constitutionem faciat, qua præcipiat, ne clerici dicta sordida munera exerceant, tale præceptum, vim habet trinę monitionis. Ita Hosti. in summa ne cleri. vel monach. §. quæ sunt permissa. in fine ver. ego intelligo. quem sequitur Gregorius Lup. in l. 49. titul. 6. in verbo, *Amonestar tres vezes.* par. 1.

C *Prædictam pœnam.* Adde Barthol. Cassa. idem tenem in consuetud. Burgund. Rubr. 1. in glosſ. *Sil na grace.* num. 62.

Aleatores.

CAPVT, LXX.

1 *Ludere ad taxillos, clericis prohibitum est.*

2 *Clericus publicus aleator qua pœna puniendus sit, serioſe traditur.*

3 *Seculares iudices, licet non possint ex huius regni legibus inquirere contra lusores post dues menses, neq; contra eos qui duos tantum argẽteos luserint: iudices tamen ecclesiastici non debent, etiam in his casibus, clericos impunitos relinquere.*

4 *Clericus compelli potest parte petente ad restitutionem eorum, quæ lucratus est in ludo: licet terminus, de iure regio præfixus, fuerit lapsus.*

5 *clerici lusores non solum puniendi sunt, sed etiam ludi participes.*

R ALea quidem (si Calepino credimus) ludus tabulæ est, & omnis ludus in varietate fortunę consistens. Vnde aleator dicitur qui sæpè alea ludit: ludere autem ad aleas & taxillos clericis prohibitum est, [a] vt in c. a Clerici. de vita & honesta. cler. quod ideò prohibitum videtur, propter plura crimina quæ in talibus ludis perpetrari solent, [b] quorum. 16. refert Hosti. in sua summa, in tit. de excessi. Præl. in. §. Clericus. & vide Florent. in. 2. parte, tit. 1. cap. 23. §. 6. column. 1. & duabus sequent. vbi dicit quòd quòt sunt puncta in taxillis, tot sunt scelera in ludo: & ponit. 21. peccata quæ in illo interueniunt, b

quæ

quæ omnia ad literam trãscripsit Petrus de Rauen. in suo Alphe. aureo, in verbo ludus. Pœna autem clerici
a publici aleatoris est vt repellatur ab
c obtinendo beneficio, c etiam si nunquam fuerit monitus vt desistat à ludo: probatur in ca. inter dilectos, de excess. prela. iucta glo. in d. cap. Cler. in verbo ad aleas, vnde dicit Abb. in d. cap. Inter dilectos, quòd collactio facta tali, est nulla si de hoc constabat, tãquã facta vili & indigno: d &
d si non constabat, quia erat occultus, debet irritari: quæ vltima verba Ab. displicent. Nam si hæc est pœna aleatoris publici, quomodo occultus aleator illa puniẽtur? beneficio autem obtento non priuatur propter ludum, secundùm eũ, sed mitiori pœna plecti debet: exquo videtur quòd est pœna arbitraria. Si autem monitus non se correxerit, tunc potest beneficio priuari secundum eũ, qui allegat tex. in cap. 1. 36. distin. quæ aliàs est. 35. qui tex. hoc exprisè non dicit, sed quòd clericus deseruiens aleæ, aut desinat, aut damnetur. & non aperit quæ sit pœna. Vnde magis mirandũ est quòd Domini, & Præpo. ibi sum mando tex. eundem, videntur tenere, quòd per illum textum imponitur pœna depositionis, quod etiam videtur tenere Siluest. in summa, in verbo ludus, in versi. Quartò quæritur, dũ dicit quòd paret esse peccatum mortale ludere in clericis, ex pœna quæ est excommunicatio, vel depositio, vt dist. 35. Episcopus qui est idẽ tex. de quo suprà, qui omnes doctores solum ad hoc moueri possunt propter illud verbum, *Damnetur*. Et prædictam tamen opinionẽ Abb. sequitur simpliciter Ioan. Baptista Caccia lupi in tracta. de ludo. in 12. quæst. licèt non referat Abb. sed allegat solũ Doctores in dict. ca. inter dilectos & idem ferè ad literam facit Paris de Puteo in tract. de ludo, in colum. 11. nume. 44. licèt de Dominico & præpo. nullus eorum meminerit. Ego vero in pœna huius delicti non facilè opinor quòd posset describi certa doctrina, quippè peccatũ variari debeat ex circũstãtijs occurrentibus, quę ad aggrauandam vel minuendam eam, animum iudicis inclinabunt: ideoq; arbitrari eum oportebit quãta sit cõ e
suetudo ludẽtis, & quæ quãtitas prætij, & qualitas personarum, qualisuè exempli pernicies, & an in hoc delinquentes occasione ludi diuina deseruerint officia, quibus interesse tenebantur, aut si sacramẽta deserint ministrare. Et pro vt hæc omnia accidisse compererit, sic delinquẽtes in hoc punire debebit. Vnum prætereà semper aduertat Iudex, quòd cùm in his præcipuè Regnis longè grauius puniant eorum leges ludentes ad taxillos, quos idioma Hispanum *Dados* appellat: & hoc genus ludi in oculis omnium detestabilius sit, sic debet ipse arctiori pœna clericos qui in hoc deliquerint coercere. Si verò clericus proprio ludo id adiũxerit, quòd alijs ludere volentibus mensam paratam habet, in qua alios ad ludendum prouocat ac recipit, tunc quidem grauiori pœna quam in prædictis casibus plectendus est. Admonitos prætereà 3
velim in hoc articulo omnes. Iudices: horum præcipuè Regnorũ, quòd licèt ex eorum legibus sancitum sit, quòd post duos menses non possint iudices inquirere cõtra lusores, e nec e
contra eos qui duos tantum argenteos luserint procedere: f ipsi tamen f
contra clericos & post dictum terminum & infrà prædictam quantitatem potuerunt & debebunt procedere, ex ratione: quia cùm longè inhonestius, & magnis prohibitum sit cleri-

cis

ricis quam laicis vacare ludis, non videtur decens esse dictarum legũ sanctiones in clericorum ludentium patrocinium admittere. Atq; ex ea crederem ratione posse firmari, quòd licet ædem leges patriæ breuem terminum præfixerint ad repetitionem amissorum in ludo, etiàm eo lapso dãnari poterit clericus ad restitutionẽ eorum quæ lucratus est, eo qui amisit repetente. Et quòd in hoc attendendum sit tempus à iure communi p̃finitũ ad repetitionẽ prædictorũ, de quo in dict. auct. Alearum vsus. Et per Abb. in dict. capit. Clerici de vi. & honest. cleri. Non solùm autẽm Iudices ecclesiastici in puniendis clericis lusoribus debent esse peruigiles sed, & inspicientes, & participes & tãtùm etiam punire debent pœna, quę ipsis condigna videbitur, Imperatoriarum legum zelum imitantes, qui clericos ad tabulas ludentes, vel participes ludentium, aùt inspectores tribus annis à ministerio prohiberi iubent, & in monasterio redigi, vt in auct. Interdicimus. C. d. episcop. & cleric. & in. §. Interdicimus. in auct. de sanctiss. episcop. col. 9.

4 5 g

A *Clerici & religiosi à quibus ludis repellantur.*

Rohibitum est. Adde Concilium Triden. Sess. 22. ca. 1. de reforma. & Sess. 24. capit. 12. & Regiam. l. 57. tit. 5. par. 1. cum dicit. *Otro si no deuen jugar dados, nin tablas, nin pelota, nin tejuelo, nin otros juegos semejantes destos: porque ayan de salir del assossegamiento, nin pararse à verlos, nin à tener se con los que juegan.* Et ea ratione verè iudicio meo scribit Domi. Soto de iust. & iure li. 4. q. 5. ar. 2. quòd sacerdotibus vix citra mortale peccatũ vti licèt ludis vetitis, ac præsertim religiosis, & Præsulibus, quia ludus illis non qua ratione sæcularibus, sèd quia contra eorum est honestatem prohibitus est, quòd autèm autor noster hic num. 2. sequirur. Possunt sanè clerici vel nonachi sinè vla culpa etiam veniali, chartis lusoris ludere ob honestam causam (putà) ad excitandum vel recreandum socium ea re indigentem, dummodò non frangant legem vlam: ad mortale peccatum obligantem, ità Nauarr. in manual. cap. 19. nu. 3.

Sed an clerico ad Schacos ludere liceat, vide Ioan And. in cap. clerici. de vita & honest. cleric. qui tenet quod sic idem tenet glo. in. §. interdicimus. in auth. de sanctiss. Episc. coll. 9. & in auth. interdicimus. C. de Episcop. & cleri. vbi Odofr. & Alber. idẽ sequuntur Archi. & Præpos. in cap. Episcopus. 35. distinct. Innoc. in ca. later. de homi. quam opinionem cõmunem esse fatetur Abb. n. 4. in di. cap. clerici. Bertachi. in tract. de Episc. 1. caus. fi. par. q. 7. Aug. ad Ange. in tract. malefici. in parte, *Metiacre de malidat.* num. 3. Iuli. Clar. libr. 5. recep. senten. §. ludus. versi. quæro nunquid. Grego. in dict. l. par. in glo. incip. *Tejuelo.* Quæ communis: & recepta sententia limitari debet, nisi clericus luderet ad Schacos auaritiæ causa, ità Archi. in dict. cap. Episcopus, & Imo. in dict. clerici. colu. 9. & alij ex prędallegatis.

Perpetrari solent. Quibusdam vulgatis carminibus, quæ carmina refert Hosti. in summa tit. de excessio. præla. §. clericus. Plato quidem rectè, videtur annotasse aleam & reliquas pernitiosas artes á Demone quem nominat Theuth. inuentas esse, ità Plato in Phædro. & aliquas rationes luculẽtas prohibitionis aleæ scribit Ioann. Sales Betiensis lib. 1. Polycratici. cap. 5. B

Et qui plura alia de taxillorum & alea-

alearum pernitiè, & deteſtatione videre deſiderat, legat Paridem de Puteo Ioann. Baptiſt. Calcialup. Steph. Conſt. in ſuis tracta. de ludo editis Troilum Malueri. in ſuo vtili tracta. de Sordi. Iodo. in practi. crimi. capi. 126. Thom. Gramma. deciſsio. 11. nume. 7. & nouiſsimè Fra. Fran. Alcoçer in tracta. de ludo & egregiam additionem ad Doctor Didac. Perez in. l. 37. ti. 19. lib. 8. ordi. cuius autorem ideò non nomino, quia mihi incertus eſt, quis is fuerit, cum in totorillo opere non appareat.

C *Ab obtinendo beneficio.* Vide nouiſsimè Iacob. Menoch. lib. 2. de arbitra. iudi. quæſtion. centur. 4. cauſu. 399. num. 3. Iure verò ciuili ea pęna ſtatuta erat, quòd ſi clericus poſt monitionem Prælati aleę indulgeret, per triennium proprio munere ſuſpendendus erat. tex. in dict. authẽti. interdicimus. & in dict. l. 57. Quæ quidem pœna cum iure canonico approbata non reperiatur, eccleſiaſtici iudices eam clericis inflingere nó debent, ſed eas pęnas quæ ſacris canonibus ſunt approbatæ, vel aliam arbitrariam pro modo culpæ, & conſuetudine ludentis, ità declarat Gregor. in dict. l. parti. in gloſſ. cip. *Por tes años.* Qui noſtri autoris hoc capite meminit.

Clericus qui ludo indulget qua pęna plectẽdus ſit.

Hoc de clericis, ſed cum crimẽ hoc ſit mixti fori, vt adnotarunt Ange. Areti. in tracta. malefi. in verbo, *Mentitore de falſi dati.* num. 12. Pari. de Puteo in tract. de ludo. num. 43. Petrus Auenda. neminem tamen allegans do execuend. manda. Reg. 2. par. ca. 9. n. fi. Ideoque laicus luſor punitur in primis, pœna priuationis cómunionis, vt ſancitũ fuit in ſacroſãcta Elibertina ſynodo. ca. 79. & refert Spec. in tract. de modo generalis cócilij ſub rub. 62. Deindè pœna arbitrio Epiſcopi iniungitur, ita Amodeus de Caſtello in tract. Sindicatus num. 93. Iacob. Menoch. vbi paulò ante allegaui, ſed in forenſibus actionibus, apud Hyſpanos hoc receptũ non eſt, nec vidi vnquam iudices ecclesiaſticos huius criminis ratione, contra laicos procedere.

Iudex ecclesiaſticus, an laicos luſores, poſſit debitis pœnis punire.

In hoc tamen ampliſsimo Archiepiſcopatu Toletano, nouiſsimę pęnę cõtra clericos huius criminis reos ſunt ſtatutę in lib. 3. conſti. de vita & honeſt. cleri. cap. 7. in hæc verba. *Eſtatuymos y mandamos, à todos los clerigos conſtituydos in ſacris, ò beneficiados de qualquiera dignidad, ò preheminẽcia que ſean, en eſte Arçobiſpado, no juegen en publico, ni en ſecreto, à juegos prohibidos de derecho, eſpecialmente à las tablas, dados, ò naypes, dineros ni joyas, ni preſeas, ni preſtẽ dineros à otro para jugar. Ni aſsiſtan para atenerſe à algunos que juegan, ni conſientan que otros juegan en ſus caſas. Y ſi lo contrario hizieren reſtituyan lo que anſi ganaron, è incurra cada vno en pena de dos ducados la primera vez, para la fabrica de la yglesia donde fueren parrochianos, denũciador, y pobres, por yguales partes. Y por la ſegunda vez la pena doblada. Y por la tercera demas, y aliende de las dichas penas, que de la pugnacion à el aluedrio de los juezes, que de ello conocierẽ, ſegun la calidad del exceſſo, y los clerigos que conſintieren que ſe juegue en ſus caſas, ſean obligados à pagar todo el intereſsè que ſe perdiere, y ſe lo puedan pedir, y los juezes condenar en ello. Y ſi dẽtro de nueue dias, no vuiere quien lo pida, que èl nueſtro fiſcal, ò alguazil lo pueda pedir. Y ſea la mitad para el, y la otra mitad para los pobres, que el juez por bien tuuiere de lo aplicar.* Hactenus Synodalis Toletana conſtitutio, circâ quàm illud notandum exiſtimo, quod ad hoc, vt clericus cõdemnari poſsit,

Synodalis Toletana, conſtitutio interpretatur.

posſit, grauioribus pœnis quæ ibi imponuntur. Si ſecundò vel tertiò luſerint, opportet quòd primò ſit condemnatus, vt poſsit pœna ſecundi criminis multari, & ſecundò vt tertia pœna imponi poſsit ità ex dicta conſtitutione colligitur. & ſic ſimiles Regias conſtitutiones interpretatur doctiſsimus Auenda. de mand. Reg. 2. par. cap. 9. num. 9.

Poſſunt tamen in hoc Archiepiſcopatu clerici impunè ludere ità vt ludus ſex argenteos non excedat, & ſit cauſa alicuius prandij, & hoc rarò & non publicè, ne indè ſcandalum generetur laicis, vt in capit. 8. dictarum conſtitutionum lib. 3. tit. de vita & honeſt. cleri.

D *Vili & indigno.* Adde quod ego quidem opinor non omnino verum eſſe, quòd collatio beneficij facta infami, ſit nulla: nam eam validam fore antè ſententiã tenuerunt Federi. conſil. 50. Cardin. & Felin. in capi. querellam. de iureiurand. text. vbi Inno. in cap. interdilectos. de exceſsi. prçla. & p vmittit Calderi. conſil. 20. tit. de præbend Felin. in cap. 2. col. 3. de reſcrip. Niſi ea collatio facta ſit infami notorio, infamia quidem iuris, tunc enim collatio eſt nulla ipſo iure quemadmodum explicat Abb. in ca. interdilectos. nume. 6. & in capi. ſupereo. de electione Felin. in dict. ca. 2. nume. 4. Selua. in tracta. de benefi. 3. par. quæſtio. 3. colum. 5. Hęc de infamia iuris, nam de infamia facti tradit Calderi. dict. conſi. 20. & Marti. Nauarr. in capit. ſi quando column. 52. de reſcrip.

E *Ad taxillos.* Qua hodie pœna ludentes ad taxillos in hoc regno puniantur: vide l. 2. titu. 10. lib. 8. ordi. & pragmaticam regni conditam à Ioanna Regina Caroli Cæſaris matre Burgis anno. 1528. quæ nouiſsimè collocata eſt libr. 8. ordina. noui ti. 7. l. 7. & vide nouiſsimas aliàs pœnas contra luſores cõſtitutas in l. 15. titu. 26. lib. 8. d. noui. ordi.

Contra luſores. Vide. l. 116. in Ma F dritit ijs conuentionibus celebratis ann. 1528. quæ hodie eſt l. 10. titu. 7. lib. 8. ordina. noui. Et not. quòd licèt iure Regio limitatum ſit tempus ſcilicet octo dierum, ad repetendum amiſſum in ludo, & ad procedẽdum perinquiſitionem ſint duo mẽſes ſtatuti, in clericis, (vt autor noſter hoc cap. ſcribit) dictà Regia conſtitutio ſeruanda non eſt, eodemmodo nec in ſcholaribus quibus lapſo illo termino amiſſorum in ludo fit reſtitutio, & hoc caſu incorrepta eſt. l. vltim. C. de relig. & ſumptibus fũer. ità in celeberrima illa, toto quæ orbe celebratiſsima Salmanticenſi Academia ſeruari teſtatur Addi. ad Didac. Perez in l. 37. tit. 19. libr. 8. ordi. Et iuſtiſsimum eſt, quòd noſtra Complutenſis Academia idem obſeruet.

Procedere Vide l. 63. in Madriti- G tijs conuentionibus celebratis ann. 1534. quæ eſt hodie l. 11. tit. 7. libr. 8. ordina. noui.

Participes. Adde Cin. & Bald. in H auth. interdicimus. C. de Epiſcop. & cleric. qui elegantèr ſcribunt, quòd ſi ſtatuto pœna ludenti imponatur, eadem ludi particeps multandus eſt, quam opinionẽ ſecutus fuit Ang. & ibi Aug. Arim. vbi ſuprà num. 7. quod pro multis legibus huius Regni eſt notandũ. Vndè ſcribit Fulg. in dict. authen. interdicimus, quòd ſi quis iurauit ſe non ludere, & det alteri peccuniam, vt ſuo nomine ludat à periurio minimè excuſatur cuius opinioni aſſentitur Aug. Arimi. in dict. loco nume. 11. quod multum notandum eſt.

Bona

Bona eccleſiæ dilapidantes.

CAPVT, LXXI.

1 *Dilapidator bonorum eccleſiæ à dignitate eſt remouendus.*

2 *Clericus patronus, qui res eccleſiæ alienat, vel in illis damnum infert qua pœna ſit coercendus.*

3 *In hoc delicto dilapidationis bonorum eccleſiæ, tria ſpetialia repe riuntur.*

4 *Elegans traditur forma procedendi in hoc dilapidationis crimine.*

5 *Exploditur quædam Anto. opinio, & poſteà in quodam caſu recipitur.*

6 *Poteſtas alienandi, licèt pendẽte lite, à iure interdicta ſit: ſuper ſuſpitione tamen dilapidationis factum iudicis requiritur.*

SI quis dilapidator eſt bonorum eccleſiæ, hæc eſt manifeſta & rationabilis cauſa quare poteſt à dignitate remoueri, probat text. in cap. 2. de ſtat. mona. circa fi. & vide text. in cap. Si quis presbyter. 1. diſt. quem ſic ſummat Præpo. Presbyter vel diaconus vendens ſacra vaſa eccleſiæ deponendus eſt, poterit tamen epiſcopus cum eo diſpenſare: qui tex. etiam probat quòd clericus in hoc commit
2 tit ſacrilegium. Patronus verò clericus, qui res eccleſiæ alienat, vel illis damnum infert, ſi requiſitus non reſtituit, ſuſpenditur ab officio & beneficio donec emendet, & ſi adhuc noluerit emendare debet deponi. ità etiam diſponit tex. in l. 3. titu. 15. par.
3 1. Et nota quòd in iſto caſu dilapidationis tria ſpecialiter reperiuntur ſecundùm Anto. poſt Hoſtien. in cap. Licèt Heli. de ſimon. pen. col. Primũ, quòd abſens & contumax condemnatur, etiam lite non conteſtata. Secundùm, quòd propter ſolam ſuſpitionem ſuſpenditur ab adminiſtratione is, contra quem fit inquiſitio. Tertium, quòd quilibet auditur accuſans: quæ etiam tria ſpecialia refert & ſequitur Ana. ibi in colum. 6. Prius tamen admittendi ſunt quorũ intereſt. 16. quæſti. 7. cap. Filijs. &. 2. quæſtio. 7. Quapropter. Forma verò 4
procedendi contra dilapidãtem eſt, quòd formentur duo proceſſus, primus de ſuſpitione dilapidationis, in qua ſummariè procedi debet: quia timetur ne is, contra quem eſt inquirẽdum de veritate, officiales corrũpat, & inquiſitionem veritatis impediat, in qua procedi poteſt ſummatim & ſine ſcriptura ad effectum, vt probata ſuſpitione detur ſibi coadiutor, & interdicatur vtrique omne genus alienandi, & tunc probata ſuſpitione licèt leui, & per coniecturas debet ſuſpẽdi ab adminiſtratione, quæ ſuſpenſio operatur effectum, quòd ſolùm perdet poteſtatem adminiſtrãdi in temporalibus, non verò in ſpiritualibus. Secundus proceſſus de veritate dilapidationis, in quo proceditur plenariè, & inuenta veritate deponitur ab adminiſtratione in perpetuum, taliter quòd quò ad actum, & quò ad ius remoueatur ab adminiſtratione ſpiritualium & temporalium, licèt nõ degradetur ab ordine: & ſic eijcietur dilapidator ab eccleſia, & alijs præficietur, & electus remanebit in ordine, ſed non habet ordinis executionem, cùm ſit effectus infamis per ſententiam. Quæ omnia colliguntur ex Archi. in cap. Vobis. & in cap. Vulteranæ. 12. quæſtio. 2.

& ex

& ex Anto. in ca. Venerabili. de of fic. delega. & in cap. Licet Heli. de si mo. & ex Ioan. de Ana. ibi, col. 5. & ex Abb. in dict. c. Venerabili. complectẽdo substantiam dictorum suorum: Abb. tamen vbi suprà, in hoc se cundo processu quando de veritate agitur quò ad pœnam imponendam conuicto de dilapidatione distinguit, quòd aut fuit actum criminaliter, & debet deponi: allegat tex. in. c. Apostolicos, &c. Monemus. 12. quæsti. 2. cuius opinionẽ sequitur in hoc Præ pos. in dict. ca. Vobis, prope fi. Aut fuit actum ciuiliter, & debet solùm remoueri á beneficio, & alius est ad illud promouendus, allegat text. in d. cap. Licet Heli. quam distinctionẽ habuit ab Anton. ibi, licet eum non referat, qui etiam plús dicit, quòd de bet de poni etiam ab ordine: & vide eundem ibi, & in d. capi. Licet Heli. tenentem quòd si prælatus non potest conuinci de dilapidatione, & est infamatus, debet se purgare. Et aduerte quòd Abb. in d. cap. Venerabili. dicit quòd hic processus de quo suprà habet locum, quando procedit per viam inquisitionis, seu denun tiationis: sed si accusatur quis de dilapidatione, non est necessè vt prius inquiratur an sit suspectus, sed potest procedi super veritate. Cum autem totus hic noster libellus in denuntiatione fiscalis, & non in accusatione fundetur: per hoc constat quòd debe bit in nostro proposito formari duplex processus. Crederem præterea quòd licet verum sit quod Abb. dicit, quod accusationem nò est necessè præcedere inquisitionem de suspi tione. Si tamen accusator peteret pẽdente accusatione accusatũ suspendi ab administratione, tũc necesse esset saltè summariè de tali suspitione cognosci, & illa probata posse procedi ad suspensionem, vt suprà: quia sola pendentia accusationis de dilapi datione non sufficeret ad suspenden dum reum ab administratione, vt notat. Anton. in dict. cap. Licet He li. colum. penult. & Præpos. in dict. capit. Vobis. 12. quæstio. 2. Sed in materia huius nostri. cap. vide. Abb. in dicto. capit. Licet Heli. penultim. colum. vbi dicit quòd in veritate super modo procedendi contrá dilapi datores iura loquuntur vario modò: quia principaliter habemus tex. in ista materia ibi, in dicto capitu. Licet Heli. in d. c. Venerabili. & in c. Vobis. & in c. Vulteranę. 12. q. 2. cũ alijs: & videtur q̃ non possint rectè reduci ad concordiam, nisi vnum suppleatur per aliud. Vnde putat ipse propter hanc iurium varietatem esse committendum iudicis arbitrio, quam viam debeat accipere: & ideò considerata qualitate denunciantium & denunciati, & fama si qua habetur, quandoque iudex à principio interdicit á potestate alienandi, prout factum fuit in dicto. capit. final. de accusation. quandoque interdictione non facta procedit super suspitione, vt ibi: & probata suspitione poterit secundùm eius qualitatem & quantitatem in partem vel in totum suspendere, vt ibi: vel dare sibi coadiutorem, vt in dicto. capit. Venerabili. & quòd sic possunt reduci ad cõcordiam iura & opiniones plures quæ versantur in hoc. Cuius opinionẽ videtur quodãmodo sequi Fel. in d. c. Venerab. dũ in nostro proposito, & in materia dilapidationis videtur se remittere ad doctores, ibi, maximè ad Im. ibi & ad Abb. in d. c. Licet Hel. Et nota quòd dicit Anto. in dict. capit. Licet Heli. in penult. colum. quòd dicitur probari suspitio dilapidationis, si ecclesia

si ecclesia habeat magnos redditus: & nihilominus prælatus est magnis debitis obligatus, & quòd non poterit se excusare obtentu nobilitatis, quia quantumcunque sit nobilis, debet se restringere, & temperare, secundùm ecclesiæ facultatem. Quod non videtur simpliciter tenendum: quia si prælatus dilapidat redditus annuos ecclesiæ ad suam tãtùm mẽsam pertinentes, non dicetur tunc dilapidare bona ecclesiæ: sed redditus suos. Propter quod non videtur esse procedendum contra eum tanquã contra dilapidantem bona ecclesiæ, nisi intelligat Anton. quando debita, quibus erat obligatus prælatus, essent contracta ratione ecclesiæ: nam cùm ad illa etiam teneatur successor iuxta text. in capit. 1. de solu. dicetur tunc dilapidare bona dignitatis, quum per superfluitatem suorum sumptuum obligat successorem suum in ea. Insuper Barba. in d. cto. capit. Venerabili, in. 6. & 7. colum. simpliciter refert plures & varias opiniones in illa materia, & post earum relationem dicit quôd magna molestia est sibi inferendis tot opinionibus, & quòd veritas nó habetur ex illis, & quòd esset necessaria Papalis decisio, vt tot iura varia & diuersa reducerentur ad concordiam, & posteà in colum. seq. refert opinionem Legistarum in proposito, & dicit quòd etiam ex dictis eorum non apparet veritas, sicut neque ex dictis Canonistarum, & quòd absoluat Apollo. Et tãdem ipse pro veritate dilucidãda in isto passu suscipit duos casus examinandos. Primum an pendente lite super suspitione dilapidationis sit interdicta ipso iure potestas alienandi, an sit interdicenda à iudice. Secundum an sit interdicenda administratio, an debeat dari coadiutor, quos duos casus prosequitur per duas colum. sequentes, & tandem ex eis elicit tres conclusiones. Quarum prima est, 6
quòd licet à iure sit potestas alienandi interdicta, pendente lite super suspitione dilapidationis, tamen requiritur factum iudicis, quam dicit esse contra Hostien. & sequaces de quo articulo vide Aretin. in dicto. capit. fina. de accusa. reliquas duas referre non curo: quia primam earũ dicit esse contra glossas Decreti & Decretalium, & contrà omnes Docto. vsque ad suos dies. Secundam dicit esse contra scribentes, propter quod satis videntur paruipendendæ à doctoribus, qui magis veritatem, quàm superfluam subtilitatem quærunt & alij referre studeant. In tanta igitur doctorum varietate, ni mirum si nos quid verum sit non facilè possimus eligere. Vnde videtur posse teneri forma duplicis processus, de qua suprá cùm temperamento opinionis Abb. in dict. cap. Licet Heli. in qua multum credit in hac materia committendum arbitrio iudicis.

ANNOTATIO.

ADde quòd huius capitis argumẽtũ vehemẽter exposcit, vt hoc loco scribãtur potissimæ pœnæ, quibus bonorũ Ecclesiæ monasteriorum, & aliorum piorum locorum, alienatores vsurpatoresque puniantur. Hoc sanè canonicæ nostræ practicæ accõmodatissimũ est nec alibi opportunius tractari potest.

PRIMA igitur pœna est, quòd qui bona Ecclesiæ alienat deponi

poni debet.capit.diaconi.12. quæſt. 2.capit.ſi quis de reb.eccleſi.non alie nand.Regia.l. 11. titul. 14. partit. 1. Si tamen clericus ad rem alienatam conuenitur, ſtatim reſtituerit, vel damnum Eccleſiæ reſarcit, à dicta pœna eſt immunis, ita ſcribit Hoſtien. in ſumm. titul. de aliena. rerú Eccleſiæ. §. & quæ ſit pœna, idem tenuit gloſſ. in capit.1. 17. quæſtio. 4. idemque ſequuti fuerunt venerandæ antiquitatis viri nempè Tancre. Vicen. & Gofred. in capit. ſicut. de electio. Contrarium tamen ſententiam tenet gloſſ.in dict. quòd ſicut.in verſic.fina.illius text. autoritate innixa, quę videtur probare, quòd ſit neceſſarium, quód gratioſè ad pœnam euitandam cum alienatore diſpenſetur.glo. in capit. Apoſtolicos.12. quæſtio. 2. & hanc probat Hoſtien.Ioann. Andr.Abb.in dict. cap. ſicut.& in cap.ſi quis.de reb.& eccleſi. non alien. & negari non poteſt opinionem iſtam communem eſſe,& fortè veriorem:licet prima maxima innitatur equitate,eamque approbat dicta egręgia Parti.lex.& ibi not.Gregor.in verb. *Eſtas penas.*

Secunda pęna eſt excommunicatio.tex.in dict.capi. ſi quis pręsbyterorum.& in cap.omnes eccleſiæ.17. quæſt.4.Reg.lex ſupradicta.

Tertia pœna eſt ſacrilegij. tex. in dict. c. omnes eccleſiæ.quem ad hoc perpendit Petrus Rebuff. in comp. aliena.bono.Eccleſiæ.nu.108.

Quarta pœna eſt perjurij, eo quòd beneficiati omnes ſe ipſos iuramenti vinculo aſtringunt, non alienaturos bona eccleſiarum promittūtque ea non diminuere.text.in cap.prohibemus.de cenſib.text.in dict. capi.ſi quis præsbyterorum.

Quinta pœna eſt quòd qui vendit, vel indebitè alienat bona Eccleſiarum ſimonię crimine illaqueatur, ità Archidiac.in cap. Saluator. in fine. 1. quæſtio. 3. qui hoc tenet per text.illum in verſi.quiſquis.& in capit.ſi fortè.17.quęſtio.4.quæ pœna tunc locum obtineret,quando res ſacra venderetur: ita intelligit Rebuff. in d.compendio.nu.113.

Sexta pœna eſt quòd talis alienatio eſt nulla. text.in ca. ſine exceptione.12.quęſt.2.& hoc ipſo iure idque verba illius cap.inſinuant.cum dicit. *Irrita enim Epiſcoporum venditio.* De quo eſt text.iuncta gloſſ.in auth. ex cauſa.C.de hb.præteri.cum alijs quę breuitati conſulens ommitto.Et hæc venditionis annullatio pœna eſt gl. in cap. cognoſcentes.de conſti. vbi docto. Ex quo ſequitur quòd emptor rei eccleſiæ,vel alius qui ex contractu nullo rem poſsidet, eam cum fructibus reſtituere tenetur.tex.in d. cap.ſi quis pręsbyterorum.& in cap. grauis.de reſti. Spoli.

Septima pœna eſt,quòd res alienata ad eccleſiam reſtituitur,nullo dato pretio.tex.in.capi.1.de Schiſma.vbi Anchárra.Emptor verò recurſum habet contra venditorem ad pretium, non verò poterit vti retentione rei eccleſiæ:vt not. in dict.ca.fin. Rebuff. in dict.comp.numer.115. ſed vtrùm emptor malè fidei poſsit repetere pretium ab alienante glo.in authen. qui res. C. de ſacroſ. Eccleſi. tenet q̄ ſic: quam ibi ſequitur Cin.& Bald.gl.in c.hoc ius.10.q.2.Ant.de Butri.in c. ad audientiā de reb.eccleſiæ non ali. Hoſtien.in dict. §. & quæ ſit pœna. Quanuis contrariā opinionem,imo quòd nec pretium repeti poſsit à pręlato malè alienante.tenet glo.in.l. iubemus.C.de ſacroſ.eccle. & in.l.quē admodum.C.de agricoli. & cenſi.libr.11.& in auth.de non alien. & emphyt.§.ſi quis igitur coll.2.& in.d.c.

ad audientiam. Bar. in dict. auth. qui res. Abb. in dict. capit. si quis presbyterorum. in fine Imo. in dict. capit. ad audientiam. column. 3. & 4. vbi hanc opinionem communem esse fatetur, & dicit quòd saltim in foro ecclesiastico difficilè foret in practica contra eam obtinere. Prima tamen opinio approbata est dict. Regia. l. Parti. in verbo, *Mas contra*. Et eam intelligit ibi, Gregorius respectu pretij quòd emptor dedit nó verò alterius interesse.

Interpretatur Extra. constitutio. Paul. Secũdique prima est ti. de reb. Eccl. nõ ali. inter cõmunes.

Octaua pœna est, quæ cum alijs colligitur ex Extrauagan. constit. Pauli secũdi Pontificis Maximi quæ est prima titul. de reb. eccles. non alienand. inter extrauag. cõm. vbi contra eos qui alienant, vel locant, vltra triennium bona immobilia, vel mobilia pretiosa ecclesiarum, extra casus à iure permissos, excommunicationis pœna infliguntur, & si Episcopi vel Abbates fuerint, Ecclesiæ ingressus illis interdicitur, quòd si lapsis sex mensibus, indurato animo perseuerauerint, à regimine suarum ecclesiarum, & administratione monasteriorum, quibus præsunt, in spiritualibus & temporalibus eo ipso sunt priuati. Inferiores verò prælati, seu Priores, vel quicunque alij habentes beneficia curata, vel simplicia, seu dignitates, & administrationes, vel officia ecclesiastica regularia, vel secularia, sunt priuati: eo ipso, quòd alienãt, suis beneficijs, quorum res vel bona alienarunt, vel dignitatibus, illaquè vacare censentur, absque aliqua declaratione, quæ quidem beneficia possunt conferri, liberè per ordinarios, ad quos de iure collatio spectat.

Circà quàm constitutionem illud notandum censeo, controuersum esse inter doctores an ea sit vsu recepta. Siquidem Bertachi. in tracta. de Epicop. in 36. quæstion. secundo volumin. tracta. diuersor. doctor. vbique seruari affirmat. & Anton. de Prato. in tractat. de iurisdict. Episcop. capit. 5. eodem. 2. volumin. eam vsu receptam esse fatetur D. Petrus Auenda. in libr. 1. de exequen. manda. Regul. capit. 4. numer. 5. vbi dicit quòd quotidie emanant literæ Apostolicæ ad eius obseruationem, & inuehitur in eos qui eam vel non esse receptam, vel contra eam validam esse consuetudinẽ, scripserũt dicẽs in aduertẽter fuisse locutos. Caiet. autem in summa in verbo, excommunicatio. casu. 75. in aliquibus locis quo ad nihil, in aliquibus quo ad aliquid receptam esse attestatur & D. Præsul. Couarruu. libr. 2. variar. resolutio. capit. 16. numer. 6. scribit apud Hispanos sæpe in forensibus controuersijs vidisse eam adduci, & quandoque admissam fuisse, & quãdoque neglectam, proindè iudicis examinationi rem hanc dimittit, & de eius vsu dubitat etiam Summa Armil. in parte locatio, eam tamen in supremo celeberrimoque Lusitano senatu receptam fuisse testatur celeberrimus, & doctissimus illius consiliarius Anton. à Gama. decision. Lusitani. 156. numer. 2. egregius verò Martin. Nauarr. in manuali confess. capit. 27. nume. 150. hanc controuersiam ità diffiniuit nempè, vt existimet nulibi receptam esse quo ad pœnas illas extrinsecas, priuationis beneficiorum & aliãs. Secus verò quo ad pœnã intrinsecam nullitatis alienationis, & locationis factæ in plures quàm in tres annos: itaque testatur Salmanticæ sententiam tulisse, qua irritam & nullã

Anto. à Ga. Lusit. laudatur.

& nullam quandam bonorum Eccle siæ locationem vltrà triennium iudicauit, non tamen clericum celebrantem qui eam fecit, ex illius decreti censuris irregularem esse existi mauit, quod verisimum & mirum in modum notandum esse censeo, & ità equidem supradictæ opiniones conciliantur.

Aduersus verò illos qui bona Ecclesiarum vel piorum locorum occu pauerint, tàm clericos quam laicos, nouissimæ pœnæ statutę sunt in sacro Concilio Trident. Sessione. 22. cap. 11. de reformati. Et duodecim pœnas statutas contra perperam alie nantes bona Ecclesiarũ scripsit Guil. Rodoan. in tracta. de rebus Ecclesiæ non alienan. quæstio. 21. fo. 447.

Publicis spectaculis.

CAPVT, LXXII.

1 *Clerici in publicis spectaculis interesse non debent.*

2 *Clerici huius criminis perpetratores, de iure Cæsarum tribus annis ab altaris ministerio suspensi, in monasterio redigũtur: de iure verò Pontificio, condigna pœna, iudicis arbitrio sunt puniendi.*

3 *Clerici interesse non debent ludis, ostẽtationibus, executionibus damnatorum ad mortem, tauricidijs, seu alijs voluptuosis humanis delectationibus.*

SI enim hominibus cunctis ob esse plurimum, mores; corrumpere spectacula Lactantius ostendit, ob idque fugienda consuluit in libr. 6. diuinarum institut. cap. 20. in fi. maximè sub his verbis. Vitanda ergo spectacula omnia, nõ solùm ne quid vitiorum pectoribus insideat, quæ sedata & pacifica esse debent, sed ne cuius nos voluptatis consuetudo deliniat, & à Deo atque à bonis operibus auertat. Quis inquam ambigere potest, quàm indecens sit ecclesiarũ obsequijs mancipatos viros illis delectari? Vnde meritò ministris altaris, ac quibuslibet clericis prohibitũ 1
fuit in Concilio Laodicen. in Canone. 54. de quo in cap. Non oportet, lo. 2. de consec. distinct. 5. spectaculis aliquibus quæ in nuptijs, aut in scenis exhibentur interesse, & sancitum fuit eos debere fugere, & abire de cõuiuio antè quàm themelici ingrediantur, vt ibi. Quòdque non debeant spectaculis interesse scripsit Isidorus, vt in cap. His igitur. 23. distinctio. & quæ etiam turpia spectacula illis inhibeantur, habetur in cap. Presbyteri. 34. distinct. quòd est Cõcilium Agathens. in Can. 39. & insuper in antiqua illa & felici Ecclesiæ ætate, non solùm Pontifices maximi & cæteri Prælati eorum coadiutores, sed etiam Imperatores ipsi quantum uis vniuersi ferè orbis regimine prępediti, clericorum honestati ac suorum morũ reformationi vacabãt, nõ gnari quidem quantum officiat à sacerdotibus & clericis in reliquũ vulgus exẽpli mali virus effilatũ, adeoq; huiusce honestatis erant soliciti, vt plura clericis omnibus interdicerẽt, quæ infelici hac tempestate nostra, letiissima fore videntur. Cuius rei exẽ- 2
plum est quòd Iustinianus Imperator non solùm Episcopis, sed etiam presbyteris, diaconibus, sub diaconibus, & lectoribus, ac omnibus alijs cuiuslibet venerandi collegij ad quodlibet spectaculorum spectandi gratia venire prohibuit.

In hoc verò delinquentes, vt tribus annis à venerabili ministerio prohiberentur, & in monasterio redigerétur statuit, vt in auth. de sanct. Epis cop. §. interdicimus. colla. 9. quæ quidem pœna, & si vti ab Imperatore clericis inflicta, videatur non imponenda: monere tamen debet prælatos omnes, vt similia clericis prohibeant, ac contemptores, pœna digna castigent. Et vide Cardina. 3 in Clement. Ne agros. §. Porrò. colu. 2. de stat. monach. referentem Lau. qui per text. ibi, & in dict. §. Interdicimus, & per text. in capit. Sententiam sanguinis. ne cleric. vel monochi, dicit quod clerici non debet interesse ludis, ostentationibus, duellis, executionibus damnatorum ad mortem, clandestinis matrimonijs, & alijs voluptuosis, seu alijs inhumanis actibus laicorum, ex quibus probabilis videtur asserentium opinio, scilicet non licere clericis, maximè sacerdotibus tauricidijs interesse. a

a Quippe cùm inficiari nemo valeat quòd ille actus inhumanus sit, & antiquam redolens barbariem, & in quo plures ex inde hominum sequantur interitus, tantoquè soleant iucundiora reputari similia spectacula, quantò sæuior in homines fuerit taurorum ferocitas iaculis lacessita. Vt autem ad hoc abstinerent clerici in sacris saltem constituti, honestum & æquum ducerem, vt hoc synodali decreto per omnes diœceses prohiberetur, pœna condigna cõtrafacientibus imposita.

A *Auricidijs interesse.* Adde egregiam l. 58. titu. 5. par. 1. & miror non esse allegatam à nostro autore, inquit enim lex illa. *Cuerdamente deuen los Perlaaos traer sus faziendas, como homes de quien los otros toman exemplo, assi como de suso es dicho, è por ende no deuen yr a ver los juegos, assi como à lançar, ó bohordar, ò lidiar los toros, ò otras bestias brauas, nin yr à ver los que lidian. Otrosi non deuen jugar dados, nin tablas, nin pelota, nin tejuelos, nin otros juegos semejãtes de estos.* Idem decretum est in cõcili. Bracharensi. 4. acti. 5. capit. 8. in vltima parte & in Concilio Cæsar augustano anno. 1566. capit. 1. & in Synodo Valenti. actione. 1. & Conci. Prouintia. Toletan. ann. 1565. acti. 3. capi. 26. in dicta tamen partita lege in verbo, *Lidiar los otros*, Gregorius. Examinat an taurorum agitatio permissa sit: quam licitam esse iudicauit Ioann. à Medina in codice de reb. restituend. quæstion. 21. versic. corollariè sequitur, quo loco scribit eos qui rem publicam moderantur à peccato immunes esse, si adhibita diligentia necessaria ne mors aut damnum sequatur tauros agitari permisserint. Illi verò qui in plateis tauros agitant, si id temerè non fecerint, sed locũ propinquũ, vel receptaculum habuerint, ad quod possint confugere, vt incolumes redantur, pari ratione excusantur, alioqui peccarent temerè, & improbidè tauros agitantes, suis viribus & industriæ confidentes. Quòd verò attinet ad illos qui dictis ludis assistunt, dummodò non de peccato, aut nègligẽtia si qua in rectoribus fuit, nec de currentium temeritate, nec de damno alicui ex taurorum agitatione eueniente letentur à peccato excusantur. doctissimus tamen Gregor. in dict. glos. dictæ legis Partitæ taurorũ ludũ maximè noxiũ arbitratur in quo nulla diligẽtia (vt ille inquit) sufficiẽs est ad prẽcauẽdas mortes percussiões, dãna, quę frequẽtissimę ibi contin-

Tauros agitare an absque peccato liceat.

continguunt. Et ea ratione Martin. Nauarr. in manu. confessor. Latino. capit. 15. numer. 18. quibusdam rationibus adductis ibi testatur olim tenuisse hanc taurorum agitationem, absque mortali peccato fieri non posse. postea tamen mutato consilio affirmare hoc nō audet, dummodo fiat cum moderamine, & adhibita cautela, sed quia id raro continget iustissimam fore legem qua taurorum agitatio prohiberetur, quam sanctissimus Pius Quintus Pontifex Maximus sanciuit, quæ vulgo circunfertur.

Sed dictæ constitutionis pœnæ & censuræ in his Hispaniarum regnis, quo ad laicos nec non milites quarūcunque militiarum, reuocatæ sunt iā à sanctissimo domino nostro Gregorio Decimo tertio Pontifice Maximo, qui nunc feliciter catholicę Ecclesiæ præest. Cuius decretum in studiorum gratiam quia vulgo non patet hoc loco scribere decreui.

Ad futuram rei memoriam.

Xtoni nobis nuper fecit charissimus in Christo filius noster Philippus Hispaniarum Rex catholicus quòd felicis recordationis Pius Papa prædecessor noster, periculis fidelium occurrere volens, per suam constitutionem, omnibus Principibus Christianis, cæteris quæ personis in ea expræssis, sub excommunicationis, & anathematis, & alijs censuris, & pœnis, prohibuerit, ne in eorum locis, spectacula, vbi taurorum aliarumquè ferarum bestiarum agitationes exercentur, fieri permitterēt: aut illis quomodolibet interesse, prout in eadem constitutione latius continetur. Nihilominus idem Philipus Rex regnorum suorum Hispanorum vtilitate motus, quæ ex agitationibus taurorum huiusmodi prouenire solita erat, nobis humiliter supplicari fecit, vt in præmissis opportunè prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos ipsius Philippi Regis, nobis in hac parte humiliter prorectis supplicationibus inclinati, excommunicationis, anathematis, & interdicti, aliarūque ecclesiasticarū sentētiarum & censurarū, in ipsius Pij prædecessoris constitutione cōtentas pœnas in eisdē Hispaniarū Regnis, quo ad laycos ac fratres milites tantum, quarumcunque militiarum etiam præceptorias, & beneficia ipsarum militiarum pro tempore obtinentes, dummodo dicti fratres milites sacris ordinibus initiati non fuerint: & agitationes taurorum festis diebus non fiant, autoritate Apostolica tenore præsentium tollimus & amouemus præmissis alijsque in contrarium facientibus nō obstantibus, quibuscunque. (Prouiso tamen per eos ad quos expectauit) quod ex inde alicuius mors quo ad fieri poterit, sequi non posit. Datis Romæ apud Sanctum Petrum sub annulio piscatoris die. 25. Augusti. 1575. Pontificatus nostri anno quarto.

Clerici taurorū agitatio nibus interesentes grauiter peccant.

Et ideo taurorum agitationes, quæ metu censurarum aliarum ve pœnarum extrauagan. Pij Quinti relegatæ erant in Hispania, iam sunt frequentissimæ. Clerici verò eis assistere non possunt, cum ecclesiastico ordini indecorum sit, eius ministros hisce spectaculis interesse: licēt multi salutis eternæ prorsus immemores & grauiter mortaliter peccantès, temerè non obseruent. In dicto Concilio verò Prouinciali Toletan. celebrato anno. 1566. acti. 3. capit. 26. clerici qui in hoc deliquerint pro vt ibi diffinitur ordinarij arbitrio puniri debent:

Clandestinis nuptijs interessentes,

CAPVT, LXXIII.

1 *Clericus, qui interfuit coniugio clandestino, qualiter puniatur.*
2 *Suspensus ab officio an sit suspensus à beneficio.*
3 *Episcopus vel parochialis sacerdos, an huius c. suspensionem possit propria absolutione tollere.*
4 *Hodie in pluribus locis consuetudo viget, vt prælati dispensent, quòd sine bannis contrahere possint qui nubere volunt.*

1 PArochialis sacerdos contemnens prohibere tales
2 nuptias, aut quilibet alius etiam regularis, qui præsumit illis interesse, suspenditur ab offi
b cio per triennium, b & punitur grauius, si culpæ qualitas postulauerit, vt in capit. final. de clandest. despon. Et licèt text. ibi solùm dicat quòd in
2 hoc delinquens suspenditur ab officio, intelligendum est, quòd talis suspensio inducit etiam suspensionem à beneficio, cùm hoc sit regulare, vt not. glo. in Clementi. Cupientes. de pœn. in glo. magna, versi. Et not. & in cap. Latores, de cler. excommu. ministr. & Docto. in capit. Pastoralis. de appella. vbi etiam glo. fin. & ita tenet Card. in dict. capi. fina. quem refert & sequitur Præpo. ibi. in fin. colum. Tempus autem triennij poterit minui vel augeri ex causa, vt not. Host. ibi, quem sequitur idem Præpos. in dict. fina. colum. qui pro eius opinione ponderat tex. ibi. dum dicit,
3 grauius puniendus, &c. Imò plus dicit Hostien. secundùm eum quòd ab hac suspensione poterit absolui ab ordinario, vel suo parochiano, ex quo non reseruatur sedi Apost. arg. tex. in cap. Nuper. de senten. excom. nisi per constitutionem legati in prouincia de consensu synodali fuerit absolutio reseruata, nam tunc etiam episcopus non posset absoluere. Ego tamen dubito in quãtum Docto. dicunt quòd absolui poterit à suo parochiano, argu. d. cap. Nuper. quòd hoc sit verũ in isto casu: quia ille tex. loquitur in excommunicatione, in qua vertitur periculum animæ: quòd quis sit, vel moriatur excommunicatus, quòd non est in suspensione. Itẽ loquitur quando difficile est ex aliqua iusta causa, quòd ad ipsum excommunicatorem absoluendus accedat. Item ludibrio esset pœna ista suspensionis per trienium, si statim post illam incursam posset sacerdos obsolui â suo parochiano. Pretereá pœna ista imponitur presbitero parochiali, quomodo ergo poterit iste habere alium presbyterũ parochialem suũ, qui illum tãquam parochialis & proprius sacerdos absoluat. Imò quod nec ab Episcopo possit absolui sacerdos qui hanc pœnam incurrit, magis in specie probat glo. in cap. Cupientes. in §. Cæterum, in verbo, suspensos. de elect. libr. 6. dum dicit, quod tex. in d. ca. Nuper. non habet locum in suspẽsione: & licet sequamur opi. gl. in clem. 1. de hæret. in. §. verum. in verbo excõmunicationis, quæ videtur extendere d. ca. Nuper. ad suspensionem, quando non fuit ad tempus determinatum, & dicit nõ habere locum quando tempus est determinatum, adhuc non potest procedere opin. Hosti. & Card. in casu nostro. Quum hîc suspensio sit limitata ad triennium: nec etiam procede

re

poteſt eorũ opi. ſi ommiſsis glo. præ dictis ſequamur opinionem Pauli, in clem. 1. de reb. Eccleſi. non alie. quam videtur ſequi Domi. ſuper d. gloſ. in verbo ſuſpenſos, dum vult quod aut lex ponit ſuſpenſionem propter pœnam, aut propter contumaciam: primo caſu, inferior non poteſt abſolvere, niſi eſſet cauſa vrgens: ſecũdo, inferior abſoluit, & ſic procedit d. ca. Nuper. Nam etiam ſecundùm iſtam diſtinctionem non poteſt procedere dicta opinio Hoſt. & Card. quia apertè conſtat quod in caſu noſtro ſuſpenſio non in contumaciam, ſed in pœnam impoſita eſt: & ſic per ſuprà dicta videtur, quòd non ſit vera
c opinio dictorum Doctorum quò ad caſum noſtrum, quam nuſquam ab alio inpugnatam legi. Cùm autem
4 hodiè in pluribus locis conſuetudo
d inualuerit, vt prælati diſpẽſẽt d quòd ſine bannis præcedentibus contrahere poſsint qui nubere volunt, vt facilè eſt videre in aliquibus diœceſibus & vt de conſuetudine eadem atteſtatur Petrus de Palude in. 4. ſententiarum, diſt. 28. quæſt. 2. ar. 3. conclu. 3. eodem modo videtur quòd ex tali diſpenſatione celebrandis nuptijs poſſint intereſſe.

A *Ales nuptias.* Adde quod ad hoc vt huius capitis pęna imponatur matrimonium clandiſtinum dupliciter cõſiderari poteſt (alijs omiſsis) Primò quoties matrimonium abſq; teſtibus contrahitur. Secundò quoties teſtibus preſentibus, prætermiſsis tamen denũtiationibus Eccleſię. gloſ. not. in ca. cum inhibitio. de clan deſti. diſpenſatione tradit Deci. in l. quo tutela. 5. clan. ff. de reg. iur. Domi. Soto in. 4. ſenten. diſt. 28. q. 1. ar. 1. Specul. coniungior. 1. par. arti. 10. in prin. Regia l. 1. ti. 3. par. 4. Marti. Nauarr. in manuali. confeſſo. ca. 22. nu. 7. Didac. Perez in l. 1. tit. 1. lib. 5. ordi. verſi. plura tamen ſe offerunt.

Suſpenditur ab officio per triennium. Adde Regia. l. 4. titul. 3. parti. 4. D. Couarruu. in 4. Decretali. 2. par. c. 6. num. 13. quo loco ſcribit ſuſpenſionem iſtam ad beneficium etiam extendi poſſe. Florent. in. 3. par. tit. 1. c. 16. Hæc tamen ſuſpenſio ipſo iure non imponitur, ſed iudicis ſententia deſideratur, quod manifeſtè colligitur ex dict. cap. cum inhibitio. 5. fin. ibi, *Suſpendatur.* Et ſic per ſententiam cum illud verbum, *Suſpendatur.* actũ iudicis in futurum exigat, & ea ratione eſt canõ ferendæ non latæ ſententiæ glo. in l. in criminali. in verbo, habeatur. C. de iuriſdi. omni. iudi. tradit Felin. in cap. Rodulphus. nu. 24. de reſcrip. Roman. ſing. 2. Hierony. Gig. in tract. de penſioni. quæſt. 78: Silueſt. in ſumm. in verbo, excommunicatio. 1. quæſt. 9. Matheſ. ſingu. 112. & notiſsimè D. Perez in l. 1. tit. 1. lib. 5. ordin. fol. 32. verſi. circa præmiſſa.

B Clericus qui matrimonio clandeſtino interfuit qua pœna plectendus ſit.

Hodie vero ex ſacroſancti Concilij Tridenti deciſsione Seſsion. 24. cap. 1. de reforma. Parochus, vel alius ſacerdos, qui cum minori teſtium numero, quam ibi ſtatuto: & teſtes qui ſine parocho, vel alio ſacerdote, de ordinarij ſeu parochi licentia, in his clãdeſtinis matrimonijs interfuerint, nec non contrahentes ipſi grauiter pro arbitrio ordinarij puniũtur. Circã quod decretum quatenus huius capitis argumento conuenit, non nulla cenſeo conſideratione dignißima.

Sacrum Concili. Trident. Seſsi. 24. c. 1. de reform circa illa

Primò antè omnia ſciri oportet, quòd in dicto decreto quædam ſolẽnitates ſtatutæ ſunt, quæ pro maiori matrimonij ſolennitate deſideran

quæ formam, & solennitatẽ matrimonij cõcernunt, interpretatur.

tur, quædam verò statuuntur, quia sunt de necessitate Sacramenti. de solennitate enim sunt banna, ędicta, publicationes in ecclesijs, vt maiori solennitate tantum Sacramentum celebretur, de substantia matrimonij est, quòd coram parocho, & duobus vel tribus testibus fiat: quòd si hoc omittatur nullum est matrimonium. Quod ex dicto Concilio manifestè colligitur, quia clausula decreti irritãtis non refertur ad eam denuntiationũ solẽnitatẽ, sed ad aliã, nẽpè vt matrimonij contractus substantiali forma ibi statuta cõtrahatur, & ità iquit. *Qui aliter quã presente parocho, vel alio sacerdote, de ipsius parochi, seu ordinarij licentia, & duobus vel tribus testibus matrimonium contrahere attentabunt, eos sancta synodus ad sic contrahẽdum, omnino inhabiles reddit, & huiusmodi contractus irritos, & nullos esse decernit, prout eos præsenti decreto irritos facit & annullat.* Si enim catholicum concilium voluisset matrimoniũ nullum reddi, ex defectu denuntiationũ hoc expressisset: prout expressit desicientibus parocho & testibus, prout in simili disposuit tex. in capit. inter corporalia. post medium de transla. Episc. vel electi ibi. *Vnde si circà trãslationem idem fieri voluisset, quod de cõcessione dixerat, & de translatione potuerat expræsisse.* Quòd etiam ex eo sulcitur, nam si hæ denuntiationes desiderarentur pro forma matrimonij, minimè sanè Catholicum concilium facultatem concederet ordinarijs, vt ex causis possent eas omittere argu. eorum quæ tradit Bar. in l. si in lege. ff. locat. Paul. de Castr. inl. qui Romę §. Flauius. ff. de verbo. obliga. vbi latissimè Alexand. num. 8. Felin. in capit. cum dilecta. n. 6. de rescrip. Deinde hanc rem comprobat, quia iure antiquo matrimoniũ contractum absq; monitionibus firmitatem obtinebat capit. cum inhibitio. de cland. disp. Sacrum vero concilium minimè corrigit sed innouat dictũ ius antiquũ Concilij Lateranensis cum dicit. *Sacri Lateranensis concilij sub Inno. tertiò, celebrati vestigijs inhærẽdo præcipit.* Et sic in nullo corrigit, ideo mutandum non est l. præcipimus. C. de appella. & casus istè omissus remanet in dispositione iuris communis l. commodissimè. ff. de lib. & posthu. quia si voluisset annulare expræsisset. l. item apud Labeonem. §. ait Prætor. ff. de iniur. cap. ad audientiam. de renun. Istum dicit germanum intellectum dicti Concilij Ioann. à Rojas in suo epithom. de successio. ca. 2. n. 22. & 23. & 24. dicens ità pluries à se fuisse iudicatum sequitur Ioann. Guterrius vir doctus & diligens in tracta. de iura. confirma. 1. par. capit. 51. num. 25. Ioann. Matienço in Rubri. tit. 1. lib. 5. noui ordi. in glo. 1. nume. 34. & 35. Et ità decretum est à Cardinalibus qui sacri Concilij Tridentini interprætationi præsunt, quorũ decretum infrà referam, & ità tenendum est licèt contrariã opinionem, nempè matrimonium vitiari denuntiationũ defectu tenuerit Iacob. Menochi. consi. 69. num 70. volum. 1. à quo in hoc cauèndum erit.

Ioã Guterrius.

Peccaret tamen grauitèr parochus, qui matrimonium prætermissis denuntiationibus celebraret, atquè contrahentes ipsi: necnon testes, qui sciẽter in his motrimonijs interfuerint, & in exteriori iudicio condignis pœnis ab ordinario sunt puniendi. Si verò Parochus non in inito consilio nec data operi, sed ex ignorantia credens banna præcessisse, ea omisit: iuxta qualitatem ignorantiæ leuiori pœna puniendus est. Ipsi verò contrahentes, si modo bona fidem habuerint,

rint, puniendi non sunt, nulla sanè eis culpa imputari potest qui parocho assueranti facta fuisse iam banna fidem præstiterunt (prout tenebantur) nec suspicari debebant in huius muneris ministerio fuisse desidem ita scribit optimè meo iudicio Doctor Ioann. Segura in direct. iudic. Eccles. 2. par. cap. 15. num. 40.

Secundò illud etiam perpendi debet, quòd licet parochi præsentia, vel alterius sacerdotis interuenientis, sua vel ordinarij licentia sit de substantia matrimonialis vinculi, non tamen pro eius forma desideratur: quòd ipse sacerdos verbis dicti concilij vel alijs de more regionis vtatur ita multis rationibus, & argumentis adductis probat Illephonsus a Vera Cruce in apendi. ad Specul. matrimon. dubio. 4. Non tamen excusaretur clericus à mortali crimine, & à pœna à suo ordinario imponenda, si dictis verbis in matrimonijs contrahendis non vtatur, vt ipse ibi latè scribit.

Matrimoniũ coram testibus & parocho etiã reluctante, contractũ validũ est.

Tertiò (licet hoc à multis in cõtrouersiam adduci poterat) verissimum & iuri consonum censeo quòd licèt parochus inuitus, renuens, vel dolose ad matrimonium celebrandum à contrahentibus, vel alijs suo nomine fuerit adductus, dummodò contrahentium verba audiat, & probè intelligat, tale matrimonium firmitatem obtineuit. Id sanè in dicto decreto præcisè pro matrimoniali vinculo expetitur quòd præsens sit, vt tanquam testis qualificatus, cum alijs qui ibi interfuerint testimoniũ præferre possit, & ideò quomodocunque id fieri possit, minimè viciatur matrimonium, de cuo est text. insignis in l. coram Titio. ff. de verbo. sing. vbi Florentinus iureconsultus inquit. *Coram Titio aliquid facere iussus, non videtur præsente eo fecisse nisi is intelligat. Itaque si furiosus, aut infans sit, aut dormiat, non videtur coram eo fecisse. Scire autem non etiam velle is debet. nam etiã inuito eo rectè fit quod iussum est.* Vnde si statutum prohibeat, aliquid fieri sinè præsentia alicuius, satis est illum esse præsentem quanuis nec consentiat, nec consulat id fieri: vt elleganter voluit Bald. in cap. ex parte Episcop. icol. 1. de rescrip. Aretin. in l. si quis mihi bona. §. Si coram. 1. not. ff. de acqui. hæredi. per id quod voluit Bar. in l. Modestinus. colum. 1. ff. de dona. quòd cum in insinuatione sola præsentia iudicis sufficiat per l. omnium. C. de testam. satis est quòd donatio coram iudice fiat, absque eo quòd ipse aliquid faciat, aut decretũ interponat. sequitur Bald. in l. in hoc column. 2. 1. quæstio. C. de sacro Eccles. vbi ad hoc allegat tex. quem dicit meliorem de iure in l. vltim. C. de prædi. curi. lib. 10. Alexand. in dict. l. omnium. colum. 1. And. Tiraquell. post leges cõnuuiales gloss. 7. nume. 22. Rursus hoc fulcitur, quòd præcipuus finis & scopus Concilij Tridẽtini fuit, prohibere matrimonia clandestina, & mederi malo: quod ex eisdem ortum habebat eorum videlicet, qui priore vxore cum qua clàm contraxerant relicta, cum alia palàm contrahebant. Et sic in perpetuò adulterio viuebant, vt ex prohemio dicti decreti constat, ex quo finalis ratio deduci solet, vt in l. fina. ff. de hæred. insti. cui malo satis medetur, ex parochi præsentia absque aliquo ipsius ministerio, vel consensu. Præterea hoc ex dicto sacro sancto Concilio corroboratur, quòd parochi præsentiam & testium, ad firmitetem matrimonij equiparat, copula equidem, illa & casus similes coniungit. l. Seiæ Caio. ff. de fundo instruct. sed præsentia testium sufficit quocunq; modò

modo contingat,& quòd sit casualis & moralis,ita Bald.per illum text.in l.testium.num.6. C. de testib. tradit Felin.post alios in proem.Decretali. num. 29. ergo & parochi præsentia dicto modo sufficit. Itá ab hinc pluribus annis statim post conci. Tridé tinum,cum de hac quæstione interrogatus fuissem (dictis rationibus innixus)respondi.Et cum casus similis Salmanticæ contingisset,consulti de eo fuerunt Cardinales, qui Pontificia autoritate Concilij Tridétini interprætationi præsunt,qui D. Hieronymo Manriquez Salam.Episcopo itâ responsum præstiterunt.

Reuerendissimo domino vti Fratri domino Episcopo Salamantino.

Reuerendissime domine, libellus hic amplitudinis tuæ nomine porrectus, in quo non nulla continẽtur quæsita ad contractum matrimonij spectantia,propositus fuit in sacra congregatione Cardinalium , interprætationi Tridentini Concilij præfectorum , quorum hæc fuit sententia.

Non pertinere ad substantiam matrimonij, vt parochus aliqua verba proferat,ideoque valere matrimonium,quauis verba exprimentia consensum prolata sint à contrahentibus tantum,dummodò parochus adhibitus à contrahentibus, sit præsens & intelligat,id quòd agitur: licet dissentiat, & contradicat, parochũ verò intelligi adhibitum,etiam si ex alia causa vocatus sit : dummodò ad illum actum adhibeatur.De parocho autẽ qui omissis tribus denuntiationibus,sine ordinarij licentia,aliquos desponsauerit,an matrimonium teneat, congregatio censuit matrimonium quidem valere. Sed parochũ ab ordinario puniri posse. Hæc sunt quæ sacræ congregationi visa sunt, amplitudini tuæ rescribenda , cui bonam valetudinẽ,& omnia fausta à Deo precamur. Romæ die sexta Ianuarij. 1582. amplitudinis tuæ vti frater Philippus Bõ comp.Cardinalis sancti Sixti.

Et itá in causa illa de qua fuerat controuersia dictus dominus Episcopus iudicauit,consilio doctissimi doctoris Bustos Salmanticẽsis Achademiæ sacrorum decretorum professoris insignis. Fateor tamen cõtrahentes ipsos & testes qui inito consilio interfuerunt,cæteroscque huius criminis reos grauiter ab ordinario esse plectendos. Tum ne tantum scelus impunitum remaneat. Tum ne detur ansa passim violandi illá Tridentini Concilij sanctionem. D. *Bustos laus datur.*

Post hæc vero scripta,peruenerunt ad manus meas, aliæ consultationes factæ dictis Cardinalibus , & datæ fuerũt D. Card. Garraf.in quadã matrimoniali causa,quę contingit inter quendam Aluarum , & Cathirinam, in ciuitate Gienens.ann.1582.quarum aliquæ sunt instituto nostro accomodatissimæ,& ideò in studiorũ gratiam,hoc loco referendas duxi.

Primum igitur dubium propositũ fuit,vtrum prohibitione facta ab ordinario,ne parochus aliquos desponset,itâ tollatur iurisdictio parochi, vt ad contrahendum matrimonium,cõtra talem prohibitionem,non sit legitimus parochus,cum possit ordinarius in totum vel in partem auferre à parocho,ex causa iurisdictionem,sicut fit quandò reseruantur aliqui casus,& in proposita quæstione maiorem vim habet,quia prædictus facer

dos,

dos non erat principalis parochus, nec rector proprietarius, sed annuus vicarius qui ad nutum ordinarij poterat remoueri.

RESPONSIO.

Congregatio concilij respondit, valere matrimonium contractum coram parocho, cui interdictum est ab Episcopo ne interueniat.

Ex quo secundum dubium controuertitur, vtrùm cum in proposito casu interuenit parochus, non inuitus sed volens contra prohibitionem ordinarij, matrimonium validum sit, vel potiùs nullum, quia non intèruenit sacerdos habens iurisdictionem, cùm sit sublata ab ordinario.

RESPONSIO.

Congregatio concilij respondit esse validum.

Tertium dubium est, quòd si inuitus & compulsus per vim ad sit sacerdos, cum contrahitur matrimonium, præcedente vel non præcedente dicta prohibitione, vel tali interdictione, vtrùm tale matrimonium subsistat?

RESPONSIO.

Congregatio concilij censuit subsistere.

Quartum dubium, si sacerdos adfuit, nihil tamen eorũ, quæ agebãtur vidit, neque audiuit, vtrum talè matrimonium validum sit sic contractũ, vel potius tanquam sinè sacerdote nullius sit ponderis seu momenti?

RESPONSIO.

Congregatio concilij censuit non valere, si sacerdos non intellexit, nisi tamen affectatũ esset nõ intellexere.

Quintum dubiũ, si adsit sacerdos, dùm contrahitur matrimonium casu, non cogitans, se ad id vocatum, sed aliud agens audiuit duos inter se contrahentes matrionium, vtrum sit validum tale matrimonium, in quo fuit præsens non tamen certioratus neque ad id expræsè vocatus: neq; interponens suam autoritatem dicto vel facto, vel potius sit nullum, quasi assistentia autoritatoria, per concilium requiratur, non nuda vel casualis præsentia.

RESPONSIO.

Congregatio concilij censuit valere, etiam si parochus aliam ob causam adhibitus sit ad illum actum.

Quæ decisiones singulares sunt & ideò nõ vulgariter notandæ.

Matrimoniũ nullũ propter solẽnitatis defectum, an possit validè poste contrahi.

Quartò, est etiam memoratu dignum quòd stante hodie dicto decreto concilij, si quis temerè audeat cõtrahere, absque parocho, & testibus, non solùm tale matrimonium vt clãdestinum nullum est, sed nec poterit postea parochus, huic postea contrahenti autoritatem præstare: saltim absque ordinarij sui facultate, quòd si fecerit incidit in pœnam tex. in di. cap. fin. de cland. despon. ità interminis scribit Simon Maiolus in tracta. de irregulari. lib. 3. cap. 25. versi. circà crimina. fol. 306. sed miserè lauitur in hoc vir doctus, nam si prout ipse fatetur verum est, quòd inhabilitas dicto Concilio statuta est ad sic contrahendum, quandò forma prætermittitur, vt benè etiam scribit D. Perez in l. 1. tit. 1. lib. 5. ordina versi. vlterius dubitatur. Nullum potest impedimentum considerari, cuius ratione qui sic contraxerunt, seruata forma Ecclesiæ non possint postea contra

Contra Simon Maiolum.

Decretũ Car. sacræ cõgregationis.

contrahere, & ideo frustra desidera tur ordinarij facultas. Quod iam dif finitum est Cardinalium qui præsunt interpretationi Concilij Tridentini Decreto his verbis. *Qui matrimonium sine parocho clandestinè contraxe runt atquè consumauerunt possunt si nul lum aliud impedimentum adest sine dis pensatione de nouo in facie Ecclesiæ ma trimonium contrahere.*

Illud tamen non diffiteor, quòd si ex Synodali constitutione, contrahentes ob matrimonium clandestinum excommunicationis sententiã incurrissent, vel tale matrimonium publicũ esset, malè faceret parochus, saltim ratione scandali, qui non primò declarato nullo matrimonio clãdestino ab ordinario, eos secundò matrimonio cõiungeret, eritq; propter hoc arbitraria pœna plectendus: non verò erit locus pœnæ text. in d. capit. fin. prout perperam Maiolus scribit.

Contrauenientes sacro Triden. concilij decreto mortalẽ culpam contrahunt.

Quintò est etiam firmissimè circà hoc institutum assecuerandum, eos omnes qui contraueniunt dicto decreto, mortalem culpam contrahere, cum Ecclesiæ iustissimo præcepto in re grauissima contraueniunt, quòd manifestissimum est ità vt nulla probatione indigeat, & probat Alfon. à Vera Cruce in apendi. ad Specul. coniugio. dubio. 11. Et in exteriori iudicio grauiter ordinarij arbitrio plectendi sunt vt in dicto concilio decretum est.

Sentẽtia excõmunicationis iustissimè imponitur contra contrahẽtes clãdestinũ matrimonium.

Circa quod tamen iudices Ecclesiastici animaduertere debent, quòd si non tantum matrimonium clandestinum contractum fuerit sed contrahentes carnali copula consummauerint grauiori supplicio immane hoc crimen ab ipsis puniri oportet ita fertur decretum esse à Cardin. quibus à Summo Romanæ Ecclesiæ Præsule Concilium Tridentinum interpretandi cura amplissima potestate demandata est.

Sextò ratione huiusmodi mortalis criminis, sequitur iustissimè per synodales constitutiones statui potest, excommunicationis sententia, nec non aliæ pœnæ contra clericos, & laicos transgressores dicti decreti, id enim fit, vt melius superioris lex seruetur, vt in cap. animarum. de cõstit. in. 6. glo. in Clemen. ne Romani. in verbo, tolli. de electi. vndè iustificatur apud nos Synodalis Toletana constitutio qua excommunicationis pœna ipso iure, & aliæ pœnæ imponuntur, in hæc verba. *Toletã. Synodalis cõstitutio*

Y mandamos que no guardandose la dicha forma, que el cura, o clerigo que celebrare este Sacramento, sea descomulgado por el mismo hecho, cuya absolucion en nos reseruamos, y demas, y aliende de las otras penas constituydas en derecho, le suspendemos por medio año: y siendo beneficiado le priuamos de la mitad de los fructos de su beneficio, applicados para la fabrica de la yglesia donde fuere beneficiado, y no siendo beneficiado de mas dela dicha suspension, y excommunion arriba dicha, cayga en pena de tres mil mrauedis applicados a la dicha fabrica. En la qual dicha excommunion caygan è incurran las partes contrahientes, y los testigos ipso facto, como cae, è incurre el cura, o clerigo que hiziere el dicho matrimonio segun dicho es.

Et cum suspensionis pœna, dicta constitutione per verba præsentis tẽporis inflingatur, ipso iure imposita censetur glos. in l. si quis maior. in verbo infamia. iuncto text. in verbo *Notatur*. C. de transactioni. vbi Bart. Bal. & Paul. & alij recentiores notant. glo. in. l. si quis in tantam. in gl. magna in versiculo, *Quarto quæro*. C. vnde vi quam opinionem cõmunem esse

esse testãtur plures quos refert And. Tiraquell. in tepeti. l. si vnquam in versic. *Reuertatur*. num. 21. C. de reuo ca. dona.

Salmãtina cõstitutio synodalis interpretatur.

Similis excommunicationis pœna ipso iure imposita est constitutione Synodali Salmantina capit. 42. quam refert Doctor Didac. Perez in l. 1. titu. 1. libr. 5. ordi. versi. *Item solet pœna*. Quæ amplius habet, nempè eos qui ea excommunicantur euitandos esse, absque aliqua denuntiatione, quod sanè manifestè repugnare videtur Martini Quinti constitutioni quæ incipit. *Ad euitanda scandala*. Quæ statuit, neminem teneri excommunicatum euitare, etiam à iure donec nominatim denuntietur, & ea ratione cum lata sit, contrà ius superioris non poterit firmitatem obtinere, vt in cap. cum inferior de maiori. & obedi. & hac ratione de eius valore dubitat D. Couarruu. in 4. decretal. 2. par. cap. 6. nume. 9. Sed potest iure defendi quandò matrimonium clandestinum, propter quòd incurritur excommunicatio est notorium, tali modo, quòd nullo pacto celari potest, ità eam defendere connatur Didac. Perez dict. ver. item solet fol. 30.

Non tamen prætermittendum est, quòd circa prædictas Synodales cõstitutiones scribit Domi. Soto in. 4. senten. distinct. 28. quæstio. 1. arti. 2. vbi contrà eas inuehitur dicés, quòd melius esset quòd iuris cõmunis pœnæ tantum imponerentur. Nam si Summi Pontifices sacraque concilia dictas censuras necessarias iudicarẽt, eas infligerent. suspicatur (vt ille inquit) quòd propter subsidium potius fabricarum, quàm animarum imponuntur. Illi autem qui dictas cẽsuras ignorant, eas minimè incurrũt, etiam si aliqua sua culpa vincibiliter (vt aiunt) ignorent. Quia licèt à iuris communis censuris nulla ignorãtia excuset tamen ab aliorum inferiorum prælatorum excusat, dummodò, crassa & supina non fuerit, vt in ca. vt animarum. de constit. lib. 6. Crassa vero & supina ignorantia illa dicitur quæ ex malicia vel nimia negligentia procedit.

Septimò ex verbis dicti sancti Cõcilij colligitur, quòd ordinarius ex illius præcepto tenetur transgressores debitis pœnis punire, in illis verbis, *Arbitrio ordinarij puniri præcipit*. Et ea ratione peccat ordinarius, vel eius vicarius, qui neglexerit huius criminis reos punire, ità tenet F. à Vera Cruce in apendice dubio. 11.

Octauò non est obliuioni tradendum, quòd per impositionem pœnæ illius decreti non censetur exclusa pœna tèx. in dict. cap. cum inhibitio. §. fina. imò vltra illam parochus, vel alius sacèrdos qui in hoc delinquerit, pœna arbitraria plectendus est, prout in dicto decreto concilij continetur. Tùm quia iuri antiquo in hoc derogatum non est, à quo sinè noua & expressa decisione recedere nõ licet. l. præcipimus. C. de appel. cum similib. Tùm quia in dict. §. fin. cap. cum inhibitio, vltra suspensionẽ triennalem, grauior pœna iubetur imponi, si delicti qualitas postulauerit, & sic vltrà suspensionem locus est pœnæ arbitrariæ, & ideò factum Concilium antiquo iuri videtur conforme. Tùm quia clandestinum matrimonium, magis odiosum, & prohibitum hodiè est, quàm olim, cùm anteà iuris prohibitione non obstante, ratum erat: nunc verò inualidum est. Qua ratione, qui dicto decreto contrauenunt, magis delinquunt quàm olim, iuri antiquo contrauenientes, & sic melius hodie quam antiquitùs verificari possunt verba dict. §. ibi,

Text. in c. cũ inhibitio. §. fina. de cland. desp. declaratur

Gra-

Grauius puniendus si culpæ qualitas postulauerit.

Prohibitio matrimonij clãdestini sponsalia de futuro minimè cõprehendit.

Nonò illud est etiàm obseruãdum, quòd concilij prohibitio, nec non statuta ibi pœna, solum in contrahẽtibus, vel interuenientibus in matrimonijs clandestinis verificari debet, non autem si sponsalia de futuro contraherentur Hoc namque casu, nec contrahentes, parochus, vel alius sacerdos, testes ve aliqua pęna sunt puniendi. Tùm quia concilium tantum loquitur in matrimoniali contractu, nec verbum in eo continetur, q ad sponsalia de futuro referri possit, vt patet ex eius uerbis ibi. *In posterum antè quam matrimonium contrahatur.* Et ibi, *Ad celebrationem matrimonij procedatur.* Et ibi, *Matrimonium malitioſe impediri posſit.* Et ibi, *Matrimonium contrahere attentabunt.* Sequitur statim & facit. *In super parochum, vel alium sacerdotem, qui cum minori testiũ numero, & testes qui sine parœcho, vel sacerdote huiusmodi contractui interfuerint.* &c. Et sic manifestè de matrimonio tantum agit. Tùm quia ratio Concilij quæ ex eius decisione percipitur, solum in matrimonio militat, non verò in sponsalibus de futuro, quòd manifestè patet. Nã ob eam causam clandestina matrimonia anullantur, vt peccata perpetua de medio tollantur, quæ sæpè numerò ex dictis matrimonijs oriebantur, quòd minimè contingit, in sponsalibus de futuro: nam si illis contractis, sponsus cùm alia de præsenti contrahat, licèt peccet violando fidem, non tamẽ in perpetuo peccato manet, & ideò Concilij decretum, nullo modò in sponsalibus de futuro procedit. Tùm quia Concilij sacri decisio, noua est & correctoria, & vltrà casum ibi expræssum, extendi non permittitur. l. præcipimus. C. de appella. Tùm quia qui sic contrahunt, nõ faciunt contra Ecclesiæ præceptũ, quia nec antiquo nec nouo iure prohibitum est, sic contrahere. Imô iure veteri (quòd intactum in hoc remanet) licebat, & hac ratione post sacrũ Tridentinum concilium sponsalia de futuro valida sunt & firma & naturali iure adimplenda. Tùm etiam fulcitur, quia sponsalia de futuro contrahens, non incidit in pœnam excommunicationis, vel aliam quæ impoſita est à lege propter canonicum impedimentum gloss. memorabilis in Clement. vni. in verbo, contrahere. in versi. *Non puto*, de consang. & affini. quàm dicit esse sing. Abb. in capi. 1. colum. penult. de post. Prælator. Collect. in cap. non debet. nu 5. de consang. & affini. Deci. in capit ad hæc in beato. numer. 45. de postu. Præla. Nicola. Mil. in rep. in verbo lex. Felin. in rub. de sponsali. & in capi tertio loco. nu. 2. de præsump. Iaſ. in. l. cum quidam. numer. 13. ff. de lib. & post. & in. l. quominus. nume. 18. ff. de fiumi. & in. l. si stipuler. num. 5. ff. de verbo. oblig. Cur. Iunior. nume. 58. Oroscius. numer. 24. in. l. 2. ff. de iuris. omni. iudi. Boeri. decisio. 173. num. 30. Ang. in summ. in verbo pœna. And. Tiraquell. in. l. 10. connu. gloss. 2. num. 18. Nauarr. in capit. si quando. excep. 6. pag. 20. de rescrip. & eam esse communem testatur Ripa in tracta. de peste rub. de remedio ad conseruand. vber. num. 65. Præpoſi. in cap. 1. num. 8. de sponsali. Nauarr. in manuali confeſſo. capit. 22. num. 43.

Ex quibus facilè repellitur Ioann. Andr. Abb. & aliorum opinio in di. cap. cum inhibitio. qui scripserunt, illius tex. prohibitionem locum in spõsalibus de futuro obtine. quos sequutus fuit noster Greg. in. l. 1. in verbo,

Que

Que les desposen. titu. 3. partit. 4. quam opinionem multis rationibus defendit Castillo.in. l. 49. Tauri versic.matrimonium.

Lex oratio. ff. desponsa. interpretatur.

Nec superioribus refragatur. l. oratio. ff. de sponsalib. quæ vulgò circunfertur ad probandum, quòd prohibito matrimonio, sponsalia prohibita censentur, quia illa non procedit, quandò datur diuersa ratio, quæ suprà iam tradita est ità legem illam interpretantur Bald. & Salic. in. l. C. 1. si rect. prouin. Dec. in c. iurauit n. 4. de proba. & in. c. nã & cocupiscentiã. 2. lectu. n. 4. de constitu. Iacob. Philipp. Porti. lib. 5. reg. concluſi. 35. lim. 1. Ioan. Orosi. in dict. l. 2. n. 24. vbi Cur. Iun. n. 58. testatur istum intellectum & limitatione esse communè quàm probat text. in. l. si quis officiũ. ff. de ritu nupti.

Antiqui Academia Complutensis eorũ. De cæterũ cl. ate drã per duodecim annos fuit moderatus.

Et memoria quidem teneo, quòd anno Domini. 1564. eo tempore quo non sine summa totius Christiani orbis vtilitate, dictum decretum sacri Concilij in lucem prodidit, cum Sacrorum Decretorum huius Complutensis celeberrimæ Achademiæ, publicus essem professor (eamque functionem per duo decim annos non sinè laude gessi posteaque ad primaria dona perueni) cuius publici muneris ratione, materiam sacramenti matrimonij legens, primus omnium in dicta Achademia, Concilium catholicum sum interpretatus hanc opinionem publicè docui, cæteris sacrorum canonum professoribus (qui tunc erant doctissimi) refragantibus: Primus etiam causarum forensium patronus, in publicis actionibus ad forum spectantibus defendi, & obtinui in causa quæ in hac amplissima ecclesiastica Complutensi curia statim agitata fuit coram Licenciato Martino Lopez de Salas Vicario generali integerrimo, gaudeoque opinionem nostram, in scholis & ecclesiasticis tribunalibus ità receptam esse, vt nullus dubitanti locus relictus sit. Et cam multis annis lapsis tenentem legi Illephon. à Vera Cruce in appen. ad specul. coniugi. qnæstion. 9. per totam pagin. 40. & iterum pagin. 113. &. 117. Frat. Anton. Cordoua in tractat. De *casos de conciencia*. quæstio. 52. & nouissimè eam tenet Ioann. Gutierrez. in tractat. de iuramento confirma. capitul. 51. primæ part. nume. 6. Sicque catholicum Concilium interpretandum est, licet contrarium, quòd in sponsalibus de futuro obtinere debeat locum, soniauit (prout illi demore fuit) quidam Albornoz in libro eius præcipiti ingenio digno nuncupato, *Arte de contractos.* libr. 4. titul. 1. Et â sacra congregatione Cardinalium ità sancitum est his verbis. *Decretum Concilij Sessione. 24. capit. 1. de reformatione annullat tantum modò, contractus matrimonij per verba de præsenti, clandestina facti sponsalia autem per verba de futuro relinquit, in terminis iuris cõmunis. Præterquam quòd per copulam prædicta spõsalia, non transibunt in matrimonium.*

Contra scholasticum nũcupatũ Albornoz.

Ex quo sequitur interpretatio ad huius Toletani Archiepiscopatus synodalem constitutionem, quæ quarta est. titu. 4. lib. 4. dictarum constit. quæ pœnam clericis interuenientibus in sponsalibus de futuro prohibitis imponit, quæ in hunc modum loquitur. *Otrosi considerando de quantos inconuenientes son causa los clerigos, que se atreuen à interuenir en los desposorios, ó matrimonios prohibidos: mandamos que ningun clerigo interuenga en ellos, aunque sean de futuro, y que*

Interpretatur Synodalis constitutio Toletan.

por el miſmo caſo ſi los hiziere ò interuiniere en ellos, ò los ſolenizare, pierda los fructos de vn año del beneficio, ò beneficios que en eſta dioceſi tuuiere, y ſi no fuere beneficiado, cayga en pena de dos mil marauedis, la mitad para la yglesia donde fuere beneficiado, ò ſiruiere, ò perrochia donde ſe hiziere, y la otra mitad para el acuſador, y pobres, y demas deſto mandamos, que los vicarios generales, los caſtiguen en las otras penas de priſion, ó ſuſpenſion ſegun la calidad del caſo lo requiere.

Eſt ſanè conſtitutio illa ſynodalis interprætanda, vt procedat quando ſponſalia de futuro ſunt prohibita, propter canonicum aliquod impedimentum, conſanguinitatis, vel affinitatis, vel propter aliud cuius ratione ſacra canonica iura prohibitionem induxerunt: non verò quando talia ſponſalia contrahuntur, inter eos quibus matrimonium interdictum non eſt.

Clericus matrimonio copulans, vel benedicens, noua ſubditos, ipſo iure ſuſpẽſus eſt.

Decimò, ex dicti Concilij decreto animaduerti debet, clericum ſiue ſecularem, ſiue regularem, qui non ſibi ſubditos matrimonio coniunxerit, vel poſt contractum benedixerit, ſine licentia propij parochi illorum qui ſunt coniungendi, vel benèdicendi, ipſo iure ſuſpenſum eſſe, quouſque ab ordinario abſoluatur: quæ ſuſpenſionis pœna non ſolum incurritur, ſi ſacerdos non ſibi ſubditos coniungerit, aut benedixerit, ſed ſi alterum eorum fecerit, ità clarè colligitur ex verbis diſiuntiuis illius decreti ibi, *Coniungere, Aut benedicere, auſus fuerit.*

Parochus an ſubditos extra pa

Vndecimò, prætermittendum non eſt, an parochus â pœna ſit immunis, qui ſubditos ſuos in alieno loco extra parochiam exiſtentes, matrimonio coram teſtibus coniungit, abſque propij ſacerdotis conſenſu. Et præfari oportet vtrum matrimonium eo modo contractum legitimum iudicandum ſit, & licet neminem inuenerim, de hoc argumento diſputantem, quouſque tamen ſacroſancta Romana Eccleſia contrariũ iudicauerit, cenſeo tale matrimonium non ex eo viciari, quòd extra parochiã contractum ſit. Tùm quia forma Eccleſiæ, quæ in matrimonijs contrahendis deſideratur, interuenit cum coram parocho & teſtibus contractum ſit, ergo matrimonium iudicandum eſt. Tùm quia ſacrum Tridentinum Concilium, nec pro matrimonij ſubſtantia, nec pro eius ſolennitate requirit, quòd intra propiæ parochię limites celebretur, & cum eius deciſsio noua & correptoria ſit, potius reſtringenda, quam ampliãda eſt, vt ſæpe dictum eſt. Tùm quia ratio potiſſima quæ anſam dedit dicto decreto, ea fuit vt longè clandeſtinitas repelleretur, & matrimonium legitimè probaretur, quæ ratio verificatur etiã ſi extra parochiam & in alia concilij forma ſeruatata contrahatur. Tùm quia matrimonij vinculum mutuo conſenſu in quo contractus continetur perficitur nihilque obtinet, quòd ad iuriſdictionem concernat, vt indè eſſet aſſeuerandum, extra parochiã contrahi non poſſe. l. fina. ff. de iuriſdiction. omnium iudicium contractus verò niſi ſpeciali iure interdictus ſit vbique poteſt celebrari. Tú quia ſi in matrimonij celebratione aliquis actus conſiſteret iuriſdictionis (quòd prorſus negamus) eſſet voluntariæ & non contemptioſæ

rrochiam poſitum trimonio copulare

tiosæ quæ extra territorium potest exerceri. l. emancipati. ff. de adoptioni. gloss. in l. fina. ff. de iur. omni. iudi. quam doctores ibi sequuntur maximè Ias. numero. 6. Tùm quia huic opinioni egrægiè suffragatur celebris Host. doctrin. in summa. titulo de penitent. & remissio. §. cui confitendum, versic. Nunquid extra territorium. asseuerantis quòd sacerdos parochialis, extra suæ parrochiæ territorium existens, potest vbique parrochianum suum confiteri, & absoluere sequitur Ias. dict. numer. 5. Et vt propositam difficultatem absolnam asseuerandum censeo, non esse parrochum à pœna immunem qui extra opidum in aliena parrochia absque licencia propij illius parrochi, sibi subditos matrimonio copulauit, & cũ certa pœna statuta non sit iudicis arbitrio imponetur l. 1. §. . ff. de iure de libr. capit. de causis. §. illis. de offici. de leg. Quæquidem pœna maior vel minor erit, perpensa malitia causæ quæ ausem præstitit dicti matrimonij celebrationi. Nõ sane parrochus, criminis suspitione caret, qui nulla subsistente causa extra opidum in aliena parrochia propria autoritate matrimoniũ celebrat, & ita tenendum censeo licet fere octo annis elapsis post hanc scripta contrarium tenentem legerim Doctorem Ioann. Seguram in directo. iudi. Eccles. ist. 2. part. capitul. 15. numero. 49. Nec refert, quod in opidis in quibus diuersę parrochiæ constitutæ sunt, contrarium apud nos moribus receptum est. Quia id contingit, cum parrochi saltim tacitè alternis vicibus sibi ipsis hoc facere permittunt, quod si contradicerent nullo modo liceret.

Expressa licentia propij.

Duodecimò quòd ad hoc, quòd vt sacerdos, iupugne sibi nõ subditos, possit coniungere, vel benedicere, requiritur quòd propij sacerdotis expressam faculatem habeat, nec tacita sufficeret, id equidem significat illud verbum, *Licentia*. positum in Concilio ita scribit Lapp. allega. 86. & ibi nouissimi apostillantes. Andr. Tiraquel. latissimè in leg. connuuial. glos. 7. numero. 8. & ità interminis declararunt sapientissimi Cardinal. interprætes sacrosancti Concilij Tridentini anno. 1573. die. 12. Nouembris dùm Venetijs quæstio circa hoc esset, inter quosdam Grinanum & Paulam de Alueno, quæ se desponsatam asseuerabat, à quodam Ioanne Baptista Grinano Veneto, vt testatur Iacob. Menoch. de arbi. iud. quæstio. libr. 2. centu. 5. casu 452. numero. 14. idem in consilio 188. numer. 7. volum 2.

Sacerdotis requiritur vt alienus possit aliquos matrimonio copulare.

Decimo tertio, non est obliuioni tradendum, quòd ad hoc vt matrimonium coram alieno sacerdote celebratum, firmitatem obtineat: & ipse à pœna sit immunis licentia propij sacerdotis præcedere debet, nec sufficit, quod postea sequatur. Vbi enim in aliquo actu licentia desideratur ea præcedere debet. authent. licentia. C. de Episcop. & clerici. l. si quis mihi bona. §. iussum. ff. de acquirend. hæredit. l. vltim. §. necessitate. C. de boni. libor. capit. omnis vtriusque sexus. de pœni. & remission. & facit. l. 13. titul. 6. partit. 6. vbi Gregori. in verbo, *Con otorgamiento*, & l. 3. titul. 7. libr. 5. noui Regij ordin. vbi sancitum est primogenium non confirmari ex Regia licentia quæ post eius institutionem sequitur nisi hoc in ea expræssè cautum fuerit tradit Innocen. in capit. dudum. de reb. ecclesiæ non alien. Bart. in l. si autem plures. ff. de aqua

Differentia à parocho præfanda matrimonium debet præcedere.

plu. arcēda Mar. Anton. Bauer. in §. si alienus seruus. Institu. de hæredib. institu. Barthol. Socin. consil. 222. n. 3. lib. 2. Cornel. consil. 89. nu. 10. lib. 3. Cassan. in consti. Burg. rubr. 4. §. 7. numer. 38. Antoni. Gomez. in l. 42. Tauri. Et licentia multipliciter accipitur, vt per Bald. consi. 290. nu. 6. libr. 3.

Quis dicatur propius parochus.

Decimo quartò, non est ab hoc instituto alienum indagare, quis propius parochus censendus sit, vt matrimonio interesse possit. Et absque controuersia asseuerandum est, quòd is est Episcopus, qui in sua diœcesi est ordinarius. Similiter & eius vicarius generalis, qui ordinarius est vt infrè dicemus. Erit etiam vltra hos vtriusq; coniugis propius sacerdos quando diuersarū parochiarum contrahentes fuerint. Nam cum vnus sine altero hoc matrimoni vinculo cōiugi non possit, vterque contrahens efficitur vtriusque Parochi subditus. argumen. text. in l. si communem. ff. commun. prædi. & in capi. per tuas. de arbi. & ità in praxi. receptum est vt testatur Doctor Segura Daualos in direct. iudi. Eccles. 2. par. capitu. 15. numero. 47. Si verò inter duos alienigenas, matrimonium cōtrahi debet, qui aliàs noti sunt nec bagi reputantur, propius parochus in matrimonij celebratione is censendus erit, in cuius parochia qui contrahere debet habitat, tempore quo matrimonium contrahi debet, vt iam pridem responsum est ab Illustriss. Cardinalibus qui Concilij Tridentini congregationi præsunt.

Decimo quintò, silentio prætermittendum non est ne iudices Ecclesiastici in proferendis sententijs contra sacrum Concilium contractis erroribus (vt aliquando vidi) quòd matrimonia quæ clandestina sunt non debent ab eis irritari cum ab eodem Concilio irrita sint sed tantum declarare debent, irrita & nulla à principio fuisse. sic censuit sacra Cardinalium congregatio in hunc modū. *Matrimonium contractum coram sacerdote qui non habet licentiam ab ordinario neque à propio contrahentium parocho non debet per ordinarium irritari sed tantum declarari irritum esse quia cum concilium Tridentinum illud irritum fecerit non est alias irritandum sed opus est sola declaratione quòd irritum sit.*

Not. cō tra malitiosè impedientes matrimoniū.

Duodecimo sexto, non est prætermittendum, circa huius capitis propositum argumentum, clericum qui matrimonium quòd seruata Concilij Tridentini forma contrahi intenditur malitiosè impedierit pœna text. in dict. capit. cum inhibitio. §. fina. puniendum esse ità glossa. notat ibi in verbo, malitiosè. Si verò laicus in hoc delinquerit, ab ecclesiastico iudice arbitraria pœna est puniēdus ex glossa. sententia ibi Regia. l. 4. titulo. 3. partit. 4. Insuper damnum parti illatum resarcire tenetur ità Vicent. Ioann. And. in dicto. §. fina. Grego. Lopez in dict. l. 4. in verbo. *Deuen auer pena.* Didacus Perez in l. 1. titul. 1. libr. 5. ordina. fol. 33. quòd not. quia sæpissimè contingit in practica.

C *Quod non sit vera.* Adde quòd hanc nostri autoris opinionem contra alios sequitur D. Præsul. Couarr. in. 2. part. Decreta. capi. 6. num. 14. & nouissimè D. Didac. Perez vbi paulò ante allegaui.

D *Dispenset.* Adde quòd iam hodie nouissimo Concilio Tridenti. Sessione. 24. capitul. 1. de reformat. matri. multoties iam allegato licet ordinarijs si legitima causa interfuerit, in his

in his monitionibus dispensare. Nec antè concilium licebat hoc fieri, nisi tantum in locis in quibus consuetudo inualuerat, vt scribit Marti. Nauarr. in manu.confesso.capit.22. numer.70. Erit equidem iusta dispensandi causa si nobilis cum ignobile,diues cum paupere, senes cum adolescentula, contrahere velit : & ea ratione consanguineos timeat, ità Palud.in. 4. Senten. distinctio. 28.quæstion.2. colum.4.Antoni.in 3.part.titul.1.capit.16. §. 5. Martin. Nauarr.in dict.numer.70. Erit legitima causa ob vicinitatē tēporis quo prohibitæ sunt nuptiæ vt cautū est decreto Car.Sacrę Congregationis.

Vicarij generales Episcoporū, an possint dispensare, vt monitionibus non factis, matrimoniū tur.

Sed dubium egręgium circà prædicta versatur,vtrùm vicarij generales Episcoporum Concilij Tridentini autoritate, dispensare possint, vt non factis monitionibus matrimonium celebretur,qua proposita quæstione.Iacob.Menoch.cons.69. nu. 55.volum.1.censet hoc eis non licere immò prorsus prohibitū esse. Nā (vt ille inquit)cum hoc munus à sacrosancto cōcilio,Episcopi arbitrio relictum sit,non poterit vices suas alteri demandare, ex his quæ ipse latè scripsit lib.1.de arbi.iudi.q.54.nu.1. &.2.Deindè quia ex eo personæ industria electa censetur , cum grauia & ardua sunt quæ mandātur Deci. in l.1.num.28.vbi nouissimi. ff. de offici.eius Ias.in l.more.num.65.ff. de iur. omni. iudi. & in l. à iudice num.13.C.de iudi. Aymon consilio 303.numer.3. At causa coniungendi & disoluendi matrimonium, maximi ponderis est,vt tradit Dec.consil.111.colum.1.Parisi.consi. 15. nu. 12.lib.2.Soci.Iunior.consi.86.n.6. libr.2.Hieron.Gratia.consi.2. num. 24.lib.2.Sed meo iudicio lapsus est Menochius qui fuit huius opinionis antè signanus, cuius opinionem eo non allegato , nouissimè amplectitur Doctor Suarez de Paz in sua practica quàm non sinè maxima diligentia elucubrauit.2.thom.3.num. 11.Qui ea innititur ratione,quòd in generali commissione ab Episcopo suo vicario facta, minimè compræhenditur dispensandi facultas, vt in capit. quòd translationem de offici. leg.glo.in cap.quæ de causa.2.quæstion.4. Et contrariam sententiam veriorem esse semper iudicaui. Tùm quia potestas relaxandi has monitiones,non maioris momenti est,quam mātrimoniales controuersias, beneficiales causas,criminales querellas, & cęteras alias grauissimas concertationes,ad ecclesiastica tribunalia spectantes iudicare, & dirimere:cur igitur vicarijs generalibus hanc potestatem negauimus? Tùm quia si Iacobi Menochi,vera esset opinio , ex eius ratione,idem asseuerandum foret,in dicti Concilij decisione de qua in superioribus actum est,quæ pœnam parocho,contrahentibus & testibus, qui clandestino matrimnio interfuerunt imponit , quos arbitrio ordinarij puniendos esse præcipit,& in numeris alijs iuris locis , quibus certa pœna non statuitur , sed ordinarij prudentiæ & arbitrio committitur quòd nullus vel mediocriter doctus affirmare audet. Tùm quia Episcopus iudiciales omnes controuersias, quarum iurisdictio ordinario iure sibi competit , sicut iudicare per se ipsum potest,ita per vicarium ab eo constitutum cap.cum Episcopus de officio ordin.lib.cui etiam potest delegatas causas præsentes terminādas committere , vt latè per Rebuff. in practi.benefi.in forma vicariatus numero.159. Tùm quia sanctum concilium quatenus iudicio ordinarij

Opinio quædā Iacob. Menc. repellitur.

dictam facultatem committit, non tantum Episcopo, sed ei qui vices illius gerit committere censetur, quia is ordinarius dicitur, gloss. in cap. 2. in verbo, officialem. de offici. vicar. in. 6. & in capit. perlectis. in verbo, iurgia. 25. distinct. & in cap. Romana. in verbo generaliter. de appella. in. 6. tradit Felin. in rub. de offici. de lega. num. 4. D. Episcop. Couarruu. lib. 3. resol. cap. 20. num. 4. Et eadem est Episcopi & eius potestas, & idem est amborum tribunal. capit. 2. de consuetud. libr. 6. capit. Romana. in princip. de appella. eo. libr. & inter Episcopum, & eius vicarium non est dare medium, vt scribit Abb. consil. 21. libr. 1. in fine. dicitque ibi, vicarium Episcopi ipsius radijs illustrari, & hac ratione vnum ex potissimis Iacob. Menochij fundamentum longè repellitur. Tùm quia non semper verum est quod idem Menoch. asseuerat, nempè personæ industriam ex eo electam cèseri, quòd ardua aliqua causa committitur, nam matrimoniales controuersiæ magni ponderis & momenti sunt, ideoque illarum cognitio Episcopis competit. capit. ex literis. de in integ. restitu. cap. accedentibus. de excessibus prælator. nihilominus tamen generales vicarij potestate vicaria eas iudicant. Tùm quia à tempore publicationis concilij praxis forensis (totius vt censeo) Christiani orbis præsertim Hispaniæ, ità concilium interpretata est. non igitur ab ea recedi licet, quia mutanda non sunt, quæ certam interpretationem habuerunt. l. minimè. l. si de interpretatione. ff. de legi. & vera legis interpretatio à practica summitur Bal. in capit. 1. in princ. de feudo sinè culpa non amitten. Et posthæc scripta legi Illeph. à Vera Cruz hanc opinionem tenentem nullis corroboratam fundamentis in append. ad specul. coniugiorum. fol. 4.

Nec ratio benè æruditi Doctoris Paez me in contrarium mouet, nam hæc dispensandi facultas, nó. ab Episcopis suis vicarijs generalibus speciali potestate, ac veluti per manus cè setur concessa, sed eo ipso quòd vicarij creantur ab ipso sacrosancto Concilio concessa censetur. Audio tamè quòd nouissimè, in concilio Prouinciali Toletano anno Domini. 1583. celebrato ab Patribus & Præsulibus qui ibi interfuerunt, quadam decissione nondum in publicum emissa, decretum fuisse, potestatem remittendi has denuntiationes, Episcopis cõpetere, non verò vicarijs generalibus. Quòd eis licuisse prædictam constitutionem sic diffinire nullus in disputationem adducere poterit.

Nuptias secundas, vel temporibus prohibitis benedicentes.

CAPVT, LXXIIII.

1 *Vir siue mulier si aliàs coniugalem benedictionem receperit, benedictio reiterari non debet.*

2 *Sacerdos huius criminis reus qualiter puniatur.*

VIR & mulier ad bigamiã tansiens, non debet à presbytero benedici: [a] quia cùm alia vice benedicti sint, eorum benedictio iterari non debet: verba sunt text. in capitulo. Vir autem, de secundis nuptijs, & sic 1 a

& sic siue vir siue mulier aliàs recepe
rit benedictionem, non debet bene-
b dictio iterari, b quia communis est
vtrique: neque vnus sine altero eã re
cipere potest, vt not. Hostien. in sum
ma eiusdem tit. in. §. An licitum sit,
versic. In aliquibus. qui etiam notat
quòd si duo transeunt ad bigamiam,
qui nunquàm fuerunt benedicti, po
2 terunt benedici. Sacerdos autem có
trarium faciens ab ôfficio & benefi-
cio suspensus eum testimonio literã-
rum proprij Episcopi destinãdus est
c ad sedem Apostolicam, c vt in ca. 1.
eo tit. Ex quo videtur secundũ Host.
vbi suprà quòd alius dispensare non
potest. Quam pœnam cùm tam gra
uem consideret Ant. in d. cap. 1. pro
tam leui delicto dicit quòd fortè cle
ricus, de quo ibi, benedixit secundas
nuptias contractas viuente prima cõ
d iunge: quod etiam d ante eũ suspica
tur Ioann. And. qui tamen dicit hoc
non patere in decretali antiqua: vt re
fert Abb. ibi, qui credit hodie im-
ponendam esse pœnam arbitrariã attẽ-
tis circunstantijs, ac consuetudine
loci. Et licèt quidam dixerunt quòd
talis sacerdos est suspensus ipso fa-
cto. tamen Host. tenet contrarium,
quem videtur sequi Anto. ibi, dum
refert eius opinionẽ vltimo loco. Et
sequitur eum etiam expesse Abb. li-
cèt de Anto. non faciat mentionem.
Vnde in hoc delicto cùm pœna non
sit imposita ipso iure secundùm com
e munem e opinionem: & delictum nõ
sit tam graue, arbitrio iudicis erit pu
f niendus clericus in hoc delinquẽs. f

A *Benedici.* Vide rationem huius prohibitionis per egrægium Martin. Nauar. in manu. cap. 22. num. 83.

B *Iterari.* Vide sing. Siluest. in summa. in verbo, nuptię, quo loco scribit tex. in capit. 1. de secund. nup. Locũ habere etiam priore matrimonio soluto, & quòd si alter coniugum iam semel benedictus fuerit, vel saltim mulier ipsa, non debet benedictio iterari. Quòd si fœmina nondũ fuisset benedicta, potest tunc benedictio solenniter fieri, & hæc fuit Sancti Thom. sententia in. 4. Senten. distinct. 42. quæst. 3. ad finem, quę in praxi seruatur vt fatetur Henri. in capit. vir autem. de secund. nup. vbi gl. idem not. & frequentior vsus eam recepit vt testatur D. Couar. in. 4. Decretali. 2. par. c. 8. §. 11. n. 2. quam nouissimè sequitur Grego. in. l. 2. ti. 11. par. 4. in verbo, *No deuen ser vedados.* F. Alphon. à Vera Cruce in speculo coniungi. 1. par. arti. 13. & ità tenendum censeo licet hoc firmare nõ audeat Iacob. Menochi. de arbi. iudi. quæstion. libr. 2. centu. 5. casu. 417. num. 10.

Ad sedem Apostolicam. Hodie vero C
stat quædam Ioan. vigesimi secundi extrauagans constitutio qua missio sacerdotis secundas nuptias benedicẽtis ad Romanam curiam omnino tollitur de qua meminit Domi. Præsul Couarruu. vbi Paulo ântè allegaui.

Viuente prima coniuge. Adde quòd D
hanc opinionem sequuta est Regia. l. 2. ti. 4. par. 4. cum dicit. *Mas los que dieſſen bendiciones, a los que caſaſſen dos begadas, ò mas, ſiendo el matrimonio de partido, por embargo de derecho, ò por muerte, ſegun ſobredicho es, no caeran en pena.* Ex qua Grego. ibi colligit quòd iura secuncundas nuptias benedici prohibentia, procedunt, primo matrimonio nó dissoluto, nó tm̃ respectu pœnæ de qua in dicto c. 1. de secund. nup. sed respectu ipsius dationis cuius contrariũ videtur disponi rid. c. vir aũt. ex ratione ibi cõstituta

Regia lex. 2. tit. 4. par. 4. interpræta-tur.

cum dicit, *Alia vice benecti sunt*, à cuius tex. decisione & à receptis Theologorum & Canonistarum opinionibus de quibus suprà minimè audem recedere, cum in hac spirituali materia illis meritò sit standum.

E *Secundum communem.* Adde quòd istam opinionem communem esse testantur eam sequuti Martin. Nauarr. in manu. confessor. capit. 25. nume. 137. pagin. 595. Iuli. Clari. lib. 5. recep. senten. §. fina. quæstion. 75. ver. sacerdos. Couarruu. dict. §. 11. numer. 2.

F *In hoc delinquens.* Adde quòd eadē opinionem communem esse testatur Iacob. Menoch. dict. casu. 417. nu. 8. Et eadem arbitraria pœna puniendum esse censeo clericum, qui temporibus à iure prohibitis, nuptiales benedictiones indulserit, de quibus in cap. Capellanus. de feriis, & in capi. non oportet. 33. quæstio. 4. l. 18. tit. 2. parti. 4. & nouissimè in Concilio Tridenti. Sessio. 24. cap. 10. de reformatione. vbi ab aduentu Domini vsq; ad diem Epiphaniæ, & à feria quarta cinerum vsque ad octauam paschatis, inclusiuè, sancta Synodus antiquas solēnium nuptiarum prohibitiones seruari ab omnibus præcipit, aliis autem temporibus nuptias solenniter celebrari permittit. Cùm enim ibi statuta non sit pęna, iudicis arbitrio relinquitur, text. in cap. de causis. de offici. delega. 1. §. 1. ff. de iure deliberand. In hoc vero Toletano Archiepiscopatu duorum millium dipōdiorum pœna statuta est: quæ Ecclesiæ, denuntiatori, pauperibus ęquis portionibus est applicanda, vt habetur lib. 3. dictarum constit. tit. de sponsa lib. cap. 5.

Clericus tęporibꝰ prohibitus benedictiōes nuptiales indulgēs, qua pęna puniatur.

Pari etiam ratione coniuges, qui dictis prohibitis temporibus fuerunt benedicti, à iudice ecclesiastico arbitraria pœna puniendos censeo. Qui verò dictam nuptiarum solennium prohibitionem statutis temporibus, superstitionem esse tiranicam, ab Ethnicorum superstitione profectā, aut benedictiones, & alias ceremonias quibus Ecclesia in illis vtitur dā nauerit, anathema est, vt in Concilio Triden. Sess. 24. canone. 11.

Virgata & partita veste publicè vtentes.

CAPVT, LXXV.

1 *Virgata vel partita vestis quæ dicatur.*
2 *Sacerdos, qui virgata vel partita veste vtitur, qua pœna puniatur.*
3 *Clericus si vtitur aliqua ex vestibus sibi prohibitis, secretæ tamen, à pœna est immunis.*
4 *Clericus, qui paupertatis causa, aliqua ex dictis vestibus vtitur, à pœna liberatur.*
5 *Quæ vestes clericis sunt interdictæ, ex Constantiensi & Matisconensi conciliis ostenditur.*

ANtè quàm huius excessus pœnam describamus, sciēdum est, quòd virgata vestis dicitur illa, quæ est stripata per diuersos colores, vel cùm pānus de se est planus, aliquid suprà ponitur per modum virgæ vel literaturæ. Partita verò est quę fit ex diuersis coloribus, vel quæ est sciſſa, vel diuisa per ferrum, vt per supradicta verba declarat Ioann. Vanchel. in breuiario Clementinarum, Clemen. 2. de vi. & hone. cleric. Clericus verò tali 1 2

vtens

vtés veſte, beneficiatus per ſex menſes à perceptione fructuum eſt eo ipſo ſuſpenſus: ſi non beneficiatus, ſed in ſacris citra ſacerdotium per idem tempus redditur eo ipſo inhabilis ad beneficium eccleſiaſticum. Habens verò dignitatem, perſonatum, ſeu aliud beneficium, cui cura animarũ imminet, ac alij in ſacerdotio conſtituti, tali vtentes veſte publicè, aut infulam, ſeu pileum lineum publicè portantes in capite, ſunt eo ipſo beneficiati à perceptione fructuum per annum ſuſpen. Sacerdotes verò per idẽ tempus inhabiles ad beneficium, vt in Clement. 2. ſuprà allegata, de vi. & hone. cleric. vbi etiam vide alias veſtes clericis prohibitas, & pœnas deferentium illas. Nota tamen quòd
3 ſi clericus vtitur aliqua ex veſtibus ſi
a bi prohibitis [a] ſecretò, & ſubtus alias veſtes, ita quòd impublicum nõ apparet, non incurrit hanc pœnam: idem eſt ſi vtitur talibus veſtibus domeſticè, puta in ſtudio, vel loco ſimili, vel ſi non continuè portat, ſed ad momentum propter feſtum ſocij ſui, qui doctoratur, vel fit rector aut miles, aut ducit vxorem. ita notat. Ancharra ibi ſecundo nota. referendo ad hoc Zenze. & tenet. hoc etiam
4 Imo. ibi. 2. colum. verſi. Quęro quid. Qui præterea notat poſt Zenze, quòd ſi clericus propter paupertatẽ defert veſtes prohibitas, non incurrit pœnam illius text. Et vide etiam
5 Ioann. de Ana. in rub. de apoſta. vbi aliqua ex prædictis refert & ſequitur & deciſiones Capellę Tholoſanæ in q. 52. Itẽ fuit dubitatum, ſi clericus, cũ ſua additione Stephani Aufrerij. Et vide Concilium Conſtantienſe in ſeſsione 17. in ti. de vi. & honeſt. cleri. vbi pœnitùs decernit abolendum quòd clerici & perſonæ eccleſiaſticæ deferant manicas ad cubitum pendẽtes, & veſtes longas cum magna & ſumptuoſa ſuperfluitate, maximè fiſſas retro, & in lateribus cum fodraturis vltra oram excedentibus in fiſſuris, & quòd cum talibus interſit in eccleſijs cum ſuperpliciis, ac alijs veſtimentis ad cultum & officium eccleſiaſticum ordinatis, maximè intra eccleſias, in quibus beneficiati exiſtũt: & qtòd contrarium facientes, vt tranſgreſſores Canonum puniantur: & ſpecialiter ſtatuit, vt quicunque beneficiatus aut officium in eccleſia gerens in habitu huiuſmodi diuinis officijs præſumpſerit intereſſe, pro qua libet vice â participatione prouentuum eccleſiaſticorum per menſem nouerit ſe ſuſpẽſum, ac tales fructus fabricæ illius eccleſiæ applicentur. Vt autem apertiùs intelligatur quam diſpar fuit antiquorum patrum zelus in procuranda clericorum etiam in veſtibus honeſtate, non prætermittendum duxi quòd in concilio Matiſconenſi primo. ca. 5. ſancitum fuit per hæc verba, vt nullus clericus ſagum aut veſtimenta, aut calceamenta ſæcularia, niſi quod religionem deceat, induere præſumat: quòd ſi poſt hanc diffinitionem clericus aut cum indecenti veſte, aut cum armis inuentus fuerit, à ſeniori ita coerceatur, vt triginta dierum incluſione detentus aqua tantùm & modico pane diebus ſingulis ſuſtentetur. Pudeat ergo hodiernos iudices eccleſiaſticos delicta grauia ſub prætextu cuiuſdam pernitioſæ pietatis leui coertione punire, cùm patres antiquos tam leue facinus tam duro & longo ieiunio legerint correxiſſe.

[a] *Ibi prohibitis.* Adde quòd licet in hoc capite, quædam veſtes clericis ſint interdictæ, non tamen eſt ſatis cautum, nec omnino diffinitum,

A Veſtes honeſtæ & verè clericales quæ ſint.

cum dicit, *Alia vice benecti sunt*, à cuius tex. decisione & à receptis Theologorum & Canonistarum opinionibus de quibus suprà minimè audem recedere, cum in hac spirituali materia illis meritò sit standum.

E *Secundum communem.* Adde quòd istam opinionem communem esse testantur eam sequuti Martin. Nauarr. in manu. confessor. capit. 25. nume. 137. pagin. 595. Iuli. Clari. lib. 5. recep. senten. §. fina. quæstion. 75. ver. sacerdos. Couarruu. dict. §. 11. numer. 2.

F *In hoc delinquens.* Adde quòd eadẽ opinionem communem esse testatur Iacob. Menoch. dict. casu. 417. nu. 8. Et eadem arbitraria pœna puniendum esse censeo clericum, qui temporibus à iure prohibitis, nuptiales benedictiones indulserit, de quibus in cap. Capellanus. de feriis, & in capi. non oportet. 33. quæstio. 4. l. 18. tit. 2. parti. 4. & nouissimè in Concilio Tridenti. Sessio. 24. cap. 10. de reform. vbi ab aduentu Domini vsq; ad diem Epiphaniæ, & à feria quarta cinerum vsque ad octauam paschatis, inclusiuè, sancta Synodus antiquas solẽnium nuptiarum prohibitiones seruari ab omnibus præcipit, aliis autem temporibus nuptias solenniter celebrari permittit. Cùm enim ibi statuta non sit pœna, iudicis arbitrio relinquitur, text. in cap. de causis. de offici. delega. 1. §. 1. ff. de iure deliberand. In hoc vero Toletano Archiepiscopatu duorum millium dipõdiorum pœna statuta est: quæ Ecclesiæ, denuntiatori, pauperibus æquis portionibus est applicanda, vt habetur lib. 3. dictarum constit. tit. de sponsa lib. cap. 5.

Clericus tẽporibꝰ prohibitis. benedictiões nuptiales indulgẽs, qua pœna puniatur.

Pari etiam ratione coniuges, qui dictis prohibitis temporibus fuerunt benedicti, à iudice ecclesiastico arbitraria pœna puniendos censeo. Qui verò dictam nuptiarum solennium prohibitionem statutis temporibus, superstitionem esse tiranicam, ab Ethnicorum superstitione profectã, aut benedictiones, & alias ceremonias quibus Ecclesia in illis vtitur dã nauerit, anathema est, vt in Concilio Triden. Sess. 24. canone. 11.

Virgata & partita veste publicè vtentes.

CAPVT, LXXV.

1 *Virgata vel partita vestis quæ dicatur.*

2 *Sacerdos, qui virgata vel partita veste vtitur, qua pœna puniatur.*

3 *Clericus si vtitur aliqua ex vestibus sibi prohibitis, secretæ tamen, à pœna est immunis.*

4 *Clericus, qui paupertatis causa, aliqua ex dictis vestibus vtitur, à pœna liberatur.*

5 *Quæ vestes clericis sunt interdictæ, ex Constantiensi & Matisconensi conciliis ostenditur.*

ANtè quàm huius excessus pœnam describamus, sciẽdum est, quòd virgata vestis dicitur illa, quæ est stripata per diuersos colores, vel cùm pãnus de se est planus, aliquid suprà ponitur per modum virgæ vel literaturæ. Partita verò est quę fit ex diuersis coloribus, vel quæ est sciſſa, vel diuisa per ferrum, vt per supradicta verba declarat Ioann. Vanchel. in breuiario Clementinarum, Clemen. 2. de vi. & hone. cleric. Clericus verò tali vtens 1 2

vtẽs veſte, beneficiatus per ſex menſes à perceptione fructuum eſt eo ipſo ſuſpenſus: ſi non beneficiatus, ſed in ſacris citra ſacerdotium per idem tempus redditur eo ipſo inhabilis ad beneficium eccleſiaſticum. Habens verò dignitatem, perſonatum, ſeu aliud beneficium, cui cura animarũ imminet, ac alij in ſacerdotio conſtituti, tali vtentes veſte publicè, aut infulam, ſeu pileum lineum publicè portantes in capite, ſunt eo ipſo beneficiati à perceptione fructuum per annum ſuſpen. Sacerdotes verò per idẽ tempus inhabiles ad beneficium, vt in Clement. 2. ſuprà allegata, de vi. & hone. cleric. vbi etiam vide alias veſtes clericis prohibitas, & pœnas deferentium illas. Nota tamen quòd
3 ſi clericus vtitur aliqua ex veſtibus ſi
a bi prohibitis a ſecretò, & ſubtus alias veſtes, ita quòd impublicum nõ apparet, non incurrit hanc pœnam: idem eſt ſi vtitur talibus veſtibus domeſticè, puta in ſtudio, vel loco ſimili, vel ſi non continuè portat, ſed ad momentum propter feſtum ſocij ſui, qui doctoratur, vel fit rector aut miles, aut ducit vxorem. ita notat. Ancharra ibi ſecundo nota. referendo ad hoc Zenze. & tenet. hoc etiam
4 Imo. ibi. 2. colum. verſi. Quęro quid. Qui præterea notat poſt Zenze, quòd ſi clericus propter paupertatẽ defert veſtes prohibitas, non incurrit pœnam illius text. Et vide etiam
5 Ioann. de Ana. in rub. de apoſta. vbi aliqua ex prædictis refert & ſequitur & deciſiones Capellę Tholoſanæ in q. 52. Itè fuit dubitatum, ſi clericus, cũ ſua additione Stephani Aufrerij. Et vide Concilium Conſtantienſe in ſeſsione 17. in ti. de vi. & honeſt. cleri. vbi pœnitùs decernit abolendum quòd clerici & perſonæ eccleſiaſticæ deferant manicas ad cubitum pendẽtes, & veſtes longas cum magna & ſumptuoſa ſuperfluitate, maximè fiſſas retro, & in lateribus cum fodraturis vltra oram excedentibus in fiſſuris, & quòd cum talibus interſit in eccleſijs cum ſuperplicijs, ac alijs veſtimentis ad cultum & officium eccleſiaſticum ordinatis, maximè intra eccleſias, in quibus beneficiati exiſtũt: & qtòd contrarium facientes, vt tranſgreſſores Canonum puniantur: & ſpecialiter ſtatuit, vt quicunque beneficiatus aut officium in eccleſia gerens in habitu huiuſmodi diuinis officijs præſumpſerit intereſſe, pro qua libet vice â participatione prouentuum eccleſiaſticorum per menſem nouerit ſe ſuſpẽſum, ac tales fructus fabricæ illius eccleſiæ applicentur. Vt autem apertiùs intelligatur quam diſpar fuit antiquorum patrum zelus in procuranda clericorum etiam in veſtibus honeſtate, non prætermittendum duxi quòd in concilio Matiſconenſi primo. ca. 5. ſancitum fuit per hæc verba, vt nullus clericus ſagum aut veſtimenta, aut calceamenta ſæcularia, niſi quod religionem deceat, induere præſumat: quòd ſi poſt hanc diffinitionem clericus aut cum indecenti veſte, aut cum armis inuentus fuerit, à ſeniori ita coerceatur, vt triginta dierum incluſione detentus aqua tantùm & modico pane diebus ſingulis ſuſtentetur. Pudeat ergo hodiernos iudices eccleſiaſticos delicta grauia ſub prætextu cuiuſdam pernitioſæ pietatis leui coertione punire, cùm patres antiquos tam leue facinus tam duro & longo ieiunio legerint correxiſſe.

A Veſtes honeſtæ & verè clericales quæ ſint.

Ibi prohibitis. Adde quòd licet in hoc capite, quædam veſtes clericis ſint interdictæ, non tamen eſt ſatis cautum, nec omnino diffinitum,

quæ veſtes ſint honeſtæ & verè cleri cales, idcirco gloſſ. in cap. penult. ver ſic. *Auratis*. de vita & honeſt. cleric. reſpondit, eas cenſeri clericis veſtes honeſtas, quæ cómuni vſu fuerint ad miſſæ, in ea prouincia, & ea ratione non dicetur clericus veſtibus indecoris indutus, qui iuxta regionis conſuetudinem, vſum, & morem, veſtitus incedat, ità tenet inſignis Couar. in practi. quæſtion. cap. 31. nume. 8. cuius conſilio iſtam & multas alias annotationes quæ in prima huius operis ęditione in margine collocaueram, in corpore operis cum alijs additionibus, ne diuerſi authoris viderentur, collocandas cóſtitui. Obijt verò dictus Dominus Præſul cum maxima bonarum literarum iactura anno. 1577. die vero. 27. menſis Septembris, cuius opera eius memoriam in ęternum prædicabunt, nec temporis iniuria peribit, vtinam etiam ipſe perpetua beatitudine fruatur. Et vt ad rem redeam dictam opinionem tenuit Alexand. conſi. 149. num. 12. lib. 6. & conſi. 8. colum. vltim. libr. 1. not. gloſſ. in cap. ſi quis virorum. 30. diſtinct. & in ſumm. 24. quæſtion. 1. & in Clemen. 1. in verbo, *Secularis* de electi. not. Cardi. in Clement. 2. de vita & honeſt. cleri. Abba. in cap. 1. de apoſta. Caſſa. in conſuetudi. Burg. rub. 1. §. 5. *Silua gracè*. num. 8. Boch. de Cur. in capit. vltim. de conſuetud. fol. paruo. 18. colum. 2. &. 50. quam opinionem communem eſſe fatetur. D. Couarruu. vbi ſuprà & vide text. egręgium in capi. Ioannes. de cleri. coniuga. & vide etiam plura lectu nó indigna quæ de prohibitione clericorum veſtium ſcribit Menochi. de arbi. iudi. quæſtioni. lib. 2. centu. 4. caſu. 392. & Conc. Triden. Seſſ. 14. cap. 6. vbi beneficiarius etiam exemptus ab Epiſcopo ſuo monitus, habitū clericalem non geſtans, ab ordinibus & beneficijs ſuſpenditur, quòd ſi id non ſufficeret, ſed contumaciter permāſerit, in celere his priuabitur. Et Seſſione. 22. capit. 1. Statuit ſeruari quæ de clericorum vita honeſtate, cultu, luxu, comeſſationibus, choreis luſibus, nec nó ſecularibus negocijs fugiendis ſacris canonibus ſancita ſunt.

Inſignis D. Did. Couar. mors.

Ac comam nutrientes, ſiue relaxantes.

CAPVT, LXXVI.

1 *Clerici nutrientes, ſiue relaxantes comam, qualiter puniantur.*

CLericos nutrire comā Alicetus Papa prohibuit, [a] vt in cap. Prohibete. 23. diſt. Et præcepit caput radere deſuper in modum ſpheræ: & idem etiam prohibuit Concilium Carthagiñ. in cap. Clericus. de vi. & honeſt. cler. Item etiam Concilium Agathenſe ſtatuit vt clerici, qui comā nutriūt, ab Archidiano detondeantur inuiti, vt in ca. Clerici, ea diſt. Poſtremò vero Grego. 9. ſtatuit q̄ ſi quis ex clericis comam relaxauerit, anathema ſit, vt in cap. Si quis, ead. diſt. vbi glo. dicit exponendum ſit, id eſt, fiat. [b] Et eſt etiam tex. in cap. Si quis. de vi. & honeſt. cler. vbi gloſ. idem dicit. & vide Abb. ibi, qui notat ex tex. quòd clericus non deferēs tonſurā peccat mortaliter, quia eſt dignus anathemate. [c]

a

1

b

c

A

Prohibuit. Adde quòd illius decreti meminit Platina in vita Aniceti ſummi Præſulis. Comam equidē nutrire, apud antiquos inter mollia & de-

Comam nutrire, vel radere apud antiquos ꝙ symbolum erat.

& delicata numerabatur quę viris præsertim sacerdotibus minimè conuenit. Ità apud Romanos seruis cõmam nutrire non licebat, vt testatur Gellius libr.3.nocti. Atti. Cęlius lib.7.lectu.antiqui.cap.vltim. Alex. ab Alexand.lib.5.dierum geni.cap. 15.Aristoph.in Anib. & Sidonius Apollinar.lib.2.epist.1.

Et hoc fuit in causa aliquibus monachis, capita radandi symbolum, quôd contemnerent lautitiam & ornatum, quorum gratia, antè nutriebãtur capilli.ità arbitratur D.Augusti. lib.de operi. monach. Idcircò pro præstanti remedio legitur, in postremis libris Historiæ Francorum Gregorij Turonensis eis fuisse, qui metu Principum sibi mortem instare putabant, capillos tondere, & in monasteria vel ad clerum transire, tuncque Principes quiescebant a concepta ira. Sic Iulianus apostata metu Cæsaris, cui infestus erat comam tondidit, vt testatur Ciryllus Alexandr.in prol.lib.contra Iuli.epistol. ad Theodosium. Capillum ęquidem tõdere, signum erat mœroris & tristitiæ, de quo est manifestum Ieremiæ testimonium cap.7. *Tonde* (inquit) *capillum tuum & proijce, sume in directum planctũ.* Dixit & Micheas. *De caluare & de tondere super filios deliciarũ tuarũ, dilata caluitiũ tuũ sicut aquila, quoniã captiui ducti sunt ex te.* Scribunt præterea Plutarchus in vita Alexandr. & Arrianus de gestis Alexand. idem quoque Aelian.libr.7. de varia histor.cap.8. Alexandrum Magnum, mortuo Ephestione amico, propugnacula vrbium diripuisse, ęquos & mulos tonderi iussisse, insignum mœstitiæ & luctus. Scribit etiam Suetonius in Calig.cap.5. mortuo Germanico patre Cęsaris regulos quosdam barbam tondisse & vxorum capita radisse. Et ea de causa rei criminum apud Romanos submittebant capillum: auctor est Plinius Iunior. lib.7. epistolarum epistol. scire suo, &c.

Clericorum tonsura antiquissima est in dei ecclesia, cõtra impios Hæreticos.

Quôd verò ad clericorum tonsuram attinet, circà quam versatur huius capitis argumentum, illud censeo consideratione dignum, quòd licet Vvitcleff. vt constat ex Vvalden. thomo.5.de sacram.sub titu.9.c.80 quem impij Lutherani sequuti sunt irridebant clericorum tonsuram, & hac ratione ac si ignominiosum esset, clericos rasos & tonsos appellauant. Tenendum tamèn est nimis sacerdotali dignitati conuenire, quòd sacri ministri tonsura condecoretur. Tùm ob eius antiquitatem, nam veteri testamento eius similitudine sacerdotes tondebantur, vt refert Cassiodorus super illud Psalmi.39. *Multiplicati sunt super capillos capitis mei*, &c. *non frustra* (inquit) *in comparatione delictorum Capilli adducti sunt. nam in testamento Veteri sacerdotes ipsa similitudine radebantur vt tali emundatione purgati, carnis vicia deposuisse viderẽtur.* Tùm quia clerici tonsura signantur, in memoriam Spineæ Coronæ, quã Iudæi Christi redemptoris nostri capiti imposuerunt. Et hac de causa Petrus Apostolus fertur, quôd eadem fuit insignitus, vt memoriæ prodidit Beda lib.5. de gestis Anglorum. Nec à Chatholicis viris dubitari potest, quòd ab Apostolorum temporibus, vsque ad nos clerici corona initiantur. Vndè Dionysius lib.5. de eccles.Hierar.cap.6.par.2.ait. *Episcopus dum quemlibet sacris initiat, consignãs eum crucis signo tondet.* De hac etiam corona meminit Diuus Hieronym. in quadam breui epistola ad Augusti. Hugo lib.2.de sacramen.3. par.cap.5. Tùm quia corona Regiã maiestatem designat, quæ Ecclesiæ mini-

ministris competit, vt Diuus Hiero. ait, & habetur in capit. duo sunt. 12. quæstio. 1. Tùm ratione figuræ quæ cum circularis sit, imaginem perfectionis significat, quàm diuini ministri profitentur, & ideò secundum ordinis dignitatem, maior vel minor corona tenditur, sic maiori corona Episcopi, nec non monachi tonden tur, quia eorum munus ad maiorem perfectionem expectat, vt egregiè inquit Alber. Troti. libr. 2. de vero & perfe. clerico. cap. 39. num. 3. vbi nu. 4. inuehitur contra clericos, qui coronam prout tenentur non gestant, his verbis. *Licet male obseruetur hodiernis temporibus maxime hoc vltimũ, quia vidimus nedum clericos simplices, immò sacerdotes, & communiter nunc omnes prælatos Ecclesiæ Dei portare crines longos, vsque ad cooperimentum aureum totaliter & ferè etiam oculorum. Ideo nimirum si propter huiusmodi deferre aures & oculos sic occupatos, & obtrusos deficiunt in significatu illo sanctissimo, de quo suprà. Cum tanquam obturati aures & oculos. audienda non audiant. & videnda non videant. Meritò ergo videntur mereri hi tales coronam illam amittere in alio seculo, quam abiecerunt à se in isto.*

Episcopi & monachi quare maiori tõsura quã clerici tondantur.

Tùm quia hic mos omnibus ferè temporibus, in omni religione obtinuit, vt capillos succinderent, qui Deo se dicarent ex voto siuè in perpetuum, siuè ad tempus se sanctificarent, vt fecit hoc Priscilla Aquila Actuum capit. 18. Et olim Nazareni postquam sanctificati erant, & votũ impleuerant, per acto sacrificio radebant antè ostium tabernaculi fœderis cæsariem consecrationis suæ iniiciebanturque capilli in ignem, qui erat suppositus sacrificio pacificorum, vt habetur numer. cap. 21. Refert etiam Herodotus in Euterp. li. 2. Sacerdotes vno quoque die, totum corpus eradere, ne quid eis inter suorum Deorum cultum aut pediculi, aut alterius sordis crearetur. Plinius quoque li. 16. historię naturalis cap. 44. tradit Vestalibus Capillum adeptum, & ad Loton quandam arborem in Lucinæ arca delatum. Nec his refragatur quòd Deus Optimus Max. Leui. cap. 19. Prohibuerit sacerdotibus, ne raderent caput vel barbam id sanè peculiari ratione factum fuit ne viderentur imitari paganorum, & idolatrarum sacerdotum ritum qui vt ait Baruk. 6. cap. sedebant habentes tunicas sciissas, capita & barbam rasam. Voluit autèm quantum fieri posset Deus populum suum (qui duræ erat ceruicis & pronus ad idolatriam) à ceremonijs similibus, quæ idolorum possent referre cultũ auocare. Deinde responderi non incongruè potest quòd quanuis Leuit. videatur depilatio prohibita, non tamẽ vetita tonsio, vel rasio, remanẽtibus radicibus pillorum. Non ibi rasio capitis superior intactis illis angulis inferioris comæ sed inferioris partis prohibita erat: vel ex integro prohibita rassio. Nostri quidem sacerdotes non inferiores partes nec omninò caput radunt vndè non est eis vetita. Detulit quidem barbam & capillos Dominus noster Iesus Christus, quia nihil in eo radendum vel amputandum fuit, nobis autem qui vocati ex gentilitate sumus, cum pœnitus infecti fuissemus, omnia superflua amputanda fuerunt, Deo seruituri, vt scribit Francis. Venetus libr. problem. Sacræ scripturæ tomo. 6. secti. 9. problema. 397.

Et non solum clericis comam nutrire prohibitum est, sed nec barbam iure communi inspecto vt in cap. clericus. & ca. cleric. de vita & honest. cleri.

Antiquissimus mos semper fuit, vt qui Deo se cõsecrarent capillos succinderẽt

cleric. secundum verò ius Concilij Cartaginensis vndè profectum fuit, dictum capi. clericis barbas radere prohibitum est. Nam vt scribit And. ab Ex ea. in rub. de const. num. 62. in Codice conciliorum sic legi. *Clericus neque comam nutriat neque barbam radat, & recte, Nam lege antiqua sic præcepit Dominus populo suo.* Leuit. ca. 19. ibi, *Nec radetis barbam.* Idem etiam præcepit cap. 21. ad sacerdotes Aron verba faciens. Romæ verò & multis orbis partibus consuetudine receptum est, vt barba clericis sit permissa modò labium superius radatur, vt testatur Martin. Nauarr. in manu. confesso. cap. 25. num. 110. apud nos verò ius commune obseruatur.

B *Id est fiat.* Adde Hyppoli. qui hãc interprætationem approbat in rub. ff. de fal. num. 22. Domi. Soto in. 4. Senten. distinct. 24. quæstio. 2. art. 2. vbi optimè scribit, quòd dicta pœna tantum illaqueantur clerici, qui priuilegio clericali gaudent, ideò clerici initiati prima tonsura, vel in minoribus constituti ordinibus, nisi beneficium ecclesiasticum habuerint, non tenentur coronam appertam habere: immò secundum illum malè facerent, si illam apperuerint, cum in contentum ordinis cederet. Nam his permissum est arma portare, & omnia alia quæ merè laicis licent, ità tenet Abb. in capi. 1. & 2. de postul. & in cap. 1 & in capit. clerici. 2. de vita & honest. clericor. quam opinionem & vsu receptam, & in theorica communiter approbatam testatur Nauar. di. num. 110.

Sed hæc huius capitis pœna, quæ contra clericos istius criminis reos imponitur, rarissimè inflingitur: quia ferè in omnibus Episcopatibus constitutæ sunt pecuniariæ vel aliæ pœnę pro modo culpæ prout in hoc Toletano Archiepiscopatu constituta est pœna duorum aurorum, quæ quidem pęna ecclesię, denuntiatori, pauperibus, quæ æquis portionibus applicatur, vt habetur in cap. 1. tit. 2. libr. 3. dictarum constitutionum.

Anathemate. Et sic obiter nota C quòd excommunicatio non nisi pro graui culpa, quæ mortalis sit inflingẽda est cap. nemo. cap. nullus. 11. quæstio. 3. docuerint Theologi præsertim Sanct. Thom. in. 4. senten. dist. 18. quæst. 2. ad. 3. quæstio. Feli. post alios in rub. de sent. excommuni. Couaruu. in cap. Alma mater. 1. par. relecti. §. 9. num. 1. de senten. excommu. lib. 6. Ioan. Lup. in c. per vestras de dona. inter vir. & vxor. §. 18. nu. 13.

Ebrij.

CAPVT, LXXVII.

1 *Ebrietas inter grauia delicta numeratur.*

2 *Clerici, qui immoderatè potionibus incumbunt, qualiter puniantur.*

3 *Tabernarum ingressus clericis est interdictus, nisi itineris vel peregrinationis causa compulsis, & huius prohibitionis transgressores iudicis arbitrio sunt puniendi.*

QVI enim ebrietatis crimẽ paruum esse existimat, audiat Apostolum Paulum dicentem: Neque fornicarij, neque idolis seruientes, neq; molles, neque masculorum concubitores, neque auari, neque adulteri, neque ebriosi regnum Dei possidebũt. Cumque inter tam grauia delicta 1 ebrietas annumeretur, quanta sit eius grauitas apertè perpendat, videatque beatum Augustinum in sermone de ebrie-

ebrietate, qui inter sua opuscula impressus habetur. Et Isidorum in tract. de summo bono, in lib. 2. in cap. 43. de ebrietate. Et precipuè legat obsecro elegantissimam, & mirabile homiliam Basilij. in primo tomo, in homilia. 14. de ebrietate & luxu. Vnde quia ebrietas omnium vitiorum fomes ac nutrix est: [a] ideo placuit Agathensis Concilij venerãdis patribus, vt clericus, de quo fuisse ebrium cõstiterit, aut triginta dierum spacio â communione submoueatur, aut corporali supplicio subdatur, vt habetur in capit. fina. 35. distinct. quæ pœnæ sic fuerunt disiunctiuè discriptæ, vt discretus Iudex quem huic vitio deditum animaduerteret, & quòd à communione priuetur, paruipendere, corporali potius supplicio castiget. Et vide Host. in summa, tit. de tempo. ordin. in. 5. Et cui versi. Pœna autem. vbi dicit, quòd episcopus, presbyter vel diaconus deseruiens ebrietati, si non desinat, deponitur. Subdiaconus vel inferior siue clericus, siue laicus communione priuatur allegat tet. in capitu. Si episcopus 35. distinct. Si verò semel ebrius fuerit, tunc dicit puniendum pœna tex. in dict. capi. fina Posterius autem Innocent. 3. in Concilio generali ac celeberrimo Lateranens. disposuit clericum à crapula & ebrietate non abstinentem, & qui à superiore commonitus non satisfecerit, ab officio & beneficio suspendendum, [b] vt habetur in cap. A crapula. de vit. & honest. cleri. Vnde vt clerici ab hoc vitio cauerent, eorumque honestati consuleretur, antiqua illa concilia tabernarum etiam ingressum illis inhibuerũt, nisi peregrinationis, vel itineris necessitate compulsis, [c] vt in Concilio Laodicensi. & in Sexta Synodo; & in Concilio Carthaginens. 3. & in concilio generali sub Inno. 3. celebrato, de quibus in cap. non oportet, & in cap. nulli clerico. & in cap. clerici. 44. distinct. & in cap. clerici. de vita & honesta. clericor. Pœna autem cõtrarium facienti, in illis Canonibus statuta non est, vnde hoc superioribus videtur relictum, vt consideratis frequentatione actuum, & personæ qualitate, & videntium scandalo, ab ipsis puniri debeat. Ex quo videtur parum aduerter scripsisse Berthachinum in tracta. de Episcopo. in. 2. parte in materia degradationis. in. 5. vltim. scias. in. 2. tomo. tract. Diuers. Docto. fol 237. num. 20. quòd deponi debet Episcopus vel clericus, qui retinet, vel frequentat tabernas, motus prætex. in capit. nulli. suprà allega. qui tamen tex. pœnam depositionis non imponit clerico frequentanti tabernam: sed habenti eam, & in ibi alijs ministranti. Quinpotius & tunc non simpliciter clericum deponendum dicit, sed disiunctiuè dispo nit quòd aut cesset, aut deponatur. Nec etiam illud probat text. in capit. pen. de vi. & hone. cleric. quem etiã allegat Bertahin. vbi suprà, pro sua conclusione.

Nvirix est. Quod sanè cog A nouit Homer. Illiados. 6. dum elegantèr scribit, potum maximè noxium esse & corpori & animæ Multum enim & immoderatum vibere, multorum malorum causa est, vt habetur Eccles. 31. Salomon equidem paucis verbis hanc vibendi assiduitatem sic detestatur. *Cui Væ cuius patri Væ cui rixæ cui foueæ cui sinè causa vulnera cui suffosio oculorum. none his qui commorantur in vino & studeut calicibus æpotandis.* Quòd refert noster Accurs. in. l. adulterum in verbo, intemperantiæ,

C. de

C.de adulteri.& habetur Prouer.20. Et dubio procul ex Ouidio constat dum ait.

Vina parant animos veneri,
In vinum confertur plerunque culpa.
Quòd si loqui posset, se defenderet.

Et acies rationis hebetatur, ex immoderatu potu. Gregori.31. morali. & Sanct. Thom.2.2.quæstion.148. artic.6. & multa tam de vtilitate, quã de incomodis vini longa manu scribit And. Tiraquel.de nobilitate ca. 31.num.165.

Vndè consuetus inebriari, minimè potest sacris ordinibus insigniri. capit. Episcopus aut præsbyter. 35. distinctio. iuncto.text. in summa. ibi tradit Petrus Rebuff.in benefi. practi.2.part.titul.de cleri.ad sacros ordin.malè promo.glo.4.num.8.

Abstemius nõ potest Sacris ordinibus insigniri.

Illudtamen memoriæ repetere libet ad præsbiteratum promouẽdum minimè esse, qui abstemius sit vinũ quę non bibat, si quidem ex quo horret posset sacramentum euomere tenet glos. memorabilis in cap. ipsi Apostoli.in glo.mag. iuxta medium.2.q. 7. sequitur Abb.in cap.ex parte. numer.1.de celeb.missa. Ioan. Saison. in consuetu. Turron.cap.de droit.1. artic.fol.239. Mar.Nauarr.in manu. confess.cap.27.nume. 204. Simon Maio.in tracta. de irregu.lib.2.capi. 25.num.2.& hanc opinionem communem esse fatetur Franc. Beccius consi.61.num. 1. benè tamen ad minores ordines potest promoueri ex sententia Nauarr.in dict.loco.

B *Suspendendum.* Vide Regiam.l.36. tit.5.par.1. Alber. Troti.libr.2.de veró & perfectò cleri.c.59. Apud Moscouitas sacerdotes ebrij publicè verberabantur, vt testatur Sygismũdus Baro.in commen. rerum Moscouit.

Ebrietas quo modo probetur.

Est tamen circa hoc notatu dignum, quòd ebrietas probatione difficilis est ex Inno. sententia in c.cũ causam de testib. Bald.in ca. â crepul. nu. 1. de vita & honest.clericor. Deci.consil.112.num.1. Vndè satis est indicijs & præsumptionibus probari, eo quòd nullo corporis sensu potest appræhendi, sed oculis mentis (idest) ratione Inn.ind.c.cum causam.n.3. Ex quo fit ad huius capitis argumentum si testis clericum ebrium fuisse testetur, nihil sanè probat, nisi prauabiles rationes sui testimoni ostendat Specula.tit.de teste.§.7.num.28. Bart. in tracta.de tẽste.§. 5. cuius sententiæ auctor est Inn.in dict.cap.cum causam. sequitur cap.decisio.159.num. 36. Nec testi crederetur nisi rationẽ redderet etiam non interrogato ità Anton.Abb.& Felin.in dict. capit. cum causam. Ripa.in.l.si vnquam.numer.8.C.de reuo.dona. solet tamen ebrietas ex aspectu probari. Lucas de Pęna in.l.1.num.7.C. de erog. mili. anno.& tradit Mascardus de proba. volum.2. conclus. 574. & probatur in cap. Ecclesiæ Princeps.35. dist. & alios modos probandi ebrietatem adduxit Lucas de Pęna in dict.l.1.quos Mascardus retulit.

Necessitate compulsis. Vide quòd C antiquitùs circa hoc decretum erat in canonibus Apostolorum cano. 53. his verbis. *Si quis clericus in caupona cibum capere deprehensus fuerit à communione excluditur excepto tamen eo qui necessario in itinere in commune diuertit hospitium.* Fuit equidem etiã apud Ethnicos tabernarum ingressus nimis ignominiosus, vt cõstat ex Isocra. in areopag. oratio. his verbis. *In caupona vel bibere vel edere ex antiquis nullus audebat, vel domesticus familiaris nam dabant operam, vt graues esse videremur non autem scurræ.*

For-

Fornicarij.

CAPVT, LXXVIII.

1 *Clerici pro ſimplici fornicatione non debent deponi, ſed aliàs debent puniri arbitrio iudicis.*

CVM iuxta diui Hieronymi ſententiam à Gratiano deſcriptam. 35. diſtinct. in ſuma. Veter mero æſtuans ſpumat in libidinem. Meritò ergo poſt ebrietatis delictum, carnis vitia collocauimus: at cùm fornicatio ſimplex minus ſit punibilis inter illa, ideo de eius pœna primitus differre libuit. Et in hoc omiſsis opinionibus, dicendum eſt, quòd pro fornicatione clericis, & in ſacris conſtitutis non imponitur pœna depoſitionis: a allegantur ad hoc duæ gloſſæ ſingulares in cap. Maximianus. 81. diſtin. & in c. lator. 2. quæſti. 7. quibus dat ſociã Corſetus in ſuis ſingularibus, in verbo fornicatio. in cap. Præsbyter. 32. diſtinct. pro quibus dicit eſſe caſum in dict. cap. præsbyter. ſed pœna arbitrio iudicis relinquitur. & iſtã concluſionem elicit Decius ex dictis per Abb. in cap. At ſi clerici. in colu. 19. veſ. De ſecundò. de iudi. quam dicit eſſe communem ſecundum Modernos ibi, qui allegant gloſſ. in dict. cap. Lator. 2. quæſtio. 7. & ibi Ioan. de Fantu. & Imo. in capi. Vt clericorum. de vit. & hone. cleric. Et hanc opinionem tanquam communem ſequitur Ana. in capi. Significaſti. colum. 2. de adulte. Et hanc etiam opinionem dicit communem Felin. in dicto capitu. At ſi clerici. in princip. in penultim. colum. in fin. Et Ioann. de Selua in tractatu de beneficio, in. 3. parte, in quæſtion. 3. qui plura refert in propoſito. Et Corſetus in dict. verbo fornicatio, vbi aliqua fundamenta adducit pro ea, & dicit quôd opinio tenentium contrarium fortè poſſet procedere in Epiſcopis & prelatis, qui cùm dicuntur contrahere matrimonium cum eccleſia, non committunt ſimplicem fornicationem, ſed adulterium, & quòd iſto modò poſſent reduci ad concordiam opiniones contrariæ: ſed tandem dicit quòd in facti contingentia indiſtinctè ſequetur communem opinionem in iudicando & conſulendo: licet Aretin. in capit. Cum non ab homine. de iudi. 10. colum. teneat opinionem Butri. quam dicit eſſe communem, ſcilicet quôd deponatur clericus in ſacris, ad cuius fundamenta reſpondet Decius, vbi ſuprà. Et quãuis Felin. vbi ſuprâ in prima limitatione poſt Abb. in cap. fina. in. 3. colum. de purga. Cano. dixerit in epiſcopo eſſe crimen graue, & ſic dignũ depoſitione fornicatio, in fine tamen concludit, quòd dubitat de hoc propter duas gloſ. quas ibi allegat.

A PŒna *depoſitionis*. Vide Abb. Antiqui. in cap. at ſi clerici. colum. colum. 1. de iudi. & not. Cæſar. Lamb. de iure patrona. 1. parti. 2. lib. art. 20. quæſt. 9. princip. num. 14. Paul. Grillan. in tracta. de pœnis omnifa. coitus. quæſtio. 9. num. 3. quam opinionem communem eſſe teſtantur eam ſequuti Berm. Chouer. in tract. de publi. concubinar. pag. 251. numer. 20. Nauarr. in cap. conſideret. 121. de pœnã diſtinct. 5. Petr. Dueñas in regul. & fallen. reg. 101. vbi eam limitat. 7. & nouiſsimè Doct. Didac. Perez in l. 23. tit. 91. lib. 8. ordin. verſi. *Vtrum autem*

autem Fran. Viuium lib. 3. com. opi. in verbo, *Clericus per simplicem.* Et eam veriorem & magis communem esse & in practica, ab ea non esse recedendum fatetur Iul. Clar. lib. 5. recep. senten. §. fornicatio. ver. sed quęro. idem profitetur Ferdin. Mencha. lib. 3. de testa. §. 22. num. 48. sequitur Grego. Lopez. in l. 38. tit. 6. par. 1. in verbo, *Toller el beneficio.*

Nouiter declaratur concil. Triděr. sess. 24 c. 6. de refor.

Clericus autem, qui mulierem matrimonij ineundi cum aliquo causa, rapuerit, vel auxilium, consilium vel fauorem pręstiterit, de propio gradu deijciendus est, vt statutum est in cō cilio Triden. Sess. 24. cap. 6. de reform a. Si verò non ob matrimonium, ineundum sed alia causa ductus rapuerit, pœna illa non illaqueatur, sed alia pœna pro modo culpæ plectendus est. Prout nec layci incidunt in excōmunicationem ipso iure ibi impositam, nisi raptus matrimonij causa fuerit perpetratus: sic sanè ex illius capitis principio colliges, quod de matrimonio contrahendo inter raptorem, & raptam loquitur: posteaq; pœnas subijcit contrà transgressores imponendas, suffragāturquè manifestè verba illa. *Et nihilominus raptor ac omnes,* &c. Loquitur sanè de eo raptore, de quo in principio verba fecerat. Et caput illud in Decreto de reformatione matrimonij continetur iuxtà quòd & eius propositū argumentum est interprætandum.

Concubinarij.

CAPVT, LXXIX.

1 *Clericus concubinarius quis propriè dicatur.*

2 *A clerico publico & manifesto concubinario missarum solennia audienda non sunt, quia etiam sine monitione est suspensus ab officio & beneficio, & celebrans efficitur irregularis.*

3 *Clericus concubinarius qualiter puniatur.*

4 *Prælatus, qui cognoscit quòd clericus concubinarius efficeretur deterior, si præcisse compellere tur dimittere concubinam, poterit ad tempus, sine peccato tolerare.*

CLericus concubinarius, is propriè dici potest, qui solutam mulierem & corruptam nulloquè sibi spiritualis vel carnalis cognationis vinculo coniunctam domi retinet, cum qua consueuit carnaliter commiscēri. Si verò illa nupta, virgo, aut coniuncta esset, tunc grauioris delicti nomen sortiretur accessus ad illā habitus, ac seuiori pœna purgādus, vt infrà latius explanabimus. Consuetudinem verò commiscendi, ideo ad faciendum clericum concubinarium requirimus, quia aliàs vnicus tantùm concubitus fornicariū eum solùm faceret, nec damnandus esset pœnis concubinariorum. Nec præterea in hoc distinguerem, sola nè retineatur domi concubina per clericum, an sub velamento quòd pedissequa sit matris, sororis, amitæ, vel alterius cuius cohabitatio clericis non inhibetur, dū tñ constare possit, quòd eam habet in concubinam. Concubinarium insuper censerem clericum, qui etiam in aliena domo notam fœminā habet, cui solet carnaliter commiscēri si de cō suetudine constat, & diffamatus est

in sua vel ipsius fęminę vicinia: licèt ad effectũ concubinatus de iure ciuili aliqui requirant qꝑ concubina sit retentà in domo, vt per Bal in auth. licèt. C. de nat. libe. per gl. Bar. post Dinum in l. Concubinã. ff. de concub. & Præp. in rub. de spõsa colu. 3. nu. 5. Populus enim, siue domi, siue extrà habeat clericus concubinã, vocat eũ & reputat cõcubinariũ. Quãdo autè dicatur clericus publicus cõcubinarius, vide Decretũ cõcilij Basilien. in Sess. 20. in prin. vbi hoc declarat per hæc verba, videlicet, publici cõcubinarij intelligẽdi sunt nõ solùm hi quorum cõcubinatus per sententiam aut confessionem in iure factam, seu per rei euidentiam quę nulla possit tergiuersatione celari notorius est. Sed qui mulierem de incontinentia suspectam & infamatam tenet, & per suum superiorem admonitus ipsam cum effectu non dimittit.

2 Aduerte tamen quòd quando clericus tenet publicè concubinam sicut vxorem, & publicè nutrit filios, ita qꝑ etiã ipse nõ audet diffiteri: tũc omnino est abstinẽdum ab eo, ita qꝑ nõ

a est licitùm audiri diuina [a] ab eo, etiã sine aliqua monitione superioris: quia talis est suspensus ab officio &

b beneficio, [b] ita quòd si celebrat incurrit irregularitatem. Ista colliguntur ex doctrina Abb. in cap. Vestra, in. 3. colum. in. 2. 3. 4. q. de cohabitatione cleric. & muli. Si verò fornicatio non habet operis euidẽtiã sed potest probabiliter tergiuersari: quia cõcubina habitat cum matre clerici, & dicit esse pedisequam matris, vel quid simile: tunc non procedũt prædicta: sed debet spectari monitio, & eius contemptus secundùm eum. Cuius opinionem refert & sequitur Sylue. in sua summa, in verbo, clericus. el. 2. in. 5. octauò debet. in. 2. quæstion. Et in verbo, concubinarius. in. 5. 4. & hanc sententiam in substantia saltem videtur tenere Floren. in. 3. parte, in 3. cap. tit. 27. vbi etiam addit notabile verbum, quòd nõ solùm sacerdos, sed etiam in quocunque ordine cõstitutus, etiam in minori est suspensus ab omnibus actibus ordinum ex notoria fornicatione, & tandiu est suspensus, quandiu perseuerat in vitio: & si interim exequitur officia sua, etiam semel, efficitur irregularis, c & indiget dispensatione Papæ, ad c quod allegat Inno. Hostien. Archi. & Anton. quod etiam sequitur Syluest. in dict. verbo concubinarius. quam quidem sententiam multùm timere deberet vniuersi clerici in quocunq; ordine constituti, & ne illam ignorent, esset omnibus illis prædicanda. Quot enim proh dolor, sacerdotes, diaconi, subdiaconi publicè concubinas retinent ea notorietate facti, de qua Abb. in sua opinione facit mentionem, & eodem concubinatu durante non semel, sed pluries missam celebrant. Euangelium, vel Epistolam solenniter decantãt, & qꝑ irregulares ex hoc fiant, non aduertunt, nõ in minimũ animarum suarum dispendium, & prælatorum suorum periculum, qui eos patiuntur in publico concubinatu dutiius immorari ac sordescere. Præterea circa pœ 3
nam huius delicti vide Abb. in cap. At si clerici. col. 12. de iudic. qui dicit quod cum iura in hoc vario modo disponant, quandoque apponẽdo pœnam acerbam, quandoque mitem, & quandoque mitius procedendo, mediam viam amplectendo, vt patet ex iuribus per eum allegatis, relinquitur arbitrio superioris: vt consideratis circunstantijs & scandalo inde surgente, & cõsuetudine patriæ apponat pœnam,

quan-

quandoq; depositionis, quandoque
suspensionis, & quandoq; priuatio-
nis à beneficijs, quandoq; prius mo-
neat, quandoq; sine monitione pri-
uet, ex quo constat de delicto. Sibi
d enim videtur data optio, d ex quo
varias pœnas & modos procedendi
à iure reperimus traditos: iuxta not.
per glo. in c. fraternitatis. 34. dist. &
in c. à crapula. de vi. & hone. cler. &
11. q. 2. in summa. & quod notat Ho
stien. in c. 2. de cle. non residen. in si-
mili quæst. Ita tamen quód semper
in isto delicto Iudex declinet ad mi-
e tiorem e partem: quia pauci, vt dicit
Gregorius, sine vitio in continentiæ
reperiuntur. l. dist. c. Quia sanctitas
tua. in fin. Et quia ætas nostri tempo
ris &c. & melius est à Deo redargui
de misericordia, quam de seueritate,
26. q. vlt. Allegant. Et vide prædictũ
decretum concilij Basilieñ. in dicta
sessione. 20. vbi contra publicos cõ-
cubinarios statutum fuit, quòd qui-
cunque clericus cuiuscunque status,
conditionis, religionis, dignitatis,
etiamsi pontificalis vel alterius præ-
eminentiæ existat, qui publicus fuerit
cõcubinarius à perceptione fructuũ
omnium beneficiorum suorum triũ
mensium spacio sit ipso facto suspen
sus: quos suus superior conuertat in
fabricam vel aliam euidentem eccle-
siarum vtilitatem, ex quibus fructus
percipiuntur. Necnon quòd huiusmo
di publicum concubinarium teneа-
tur mox suus superior monere quam
primum nouerit illum esse talem, vt
intra breuissimũ terminum concubi
nã dimittat, quã si nó dimiserit, vel
dimissam aut aliã publicè resumpse-
rit, ipsum omnibus suis beneficijs om
nino priuet. Et nihilominus statuit
dictũ concilium, q tales publici con
cubinarij vsq; quo cũ eis per suos su
periores fuerit dispẽsatũ post ipsarũ
concubinarũ dimissionẽ, manifestã-
que vitæ emedationẽ sint inhabiles
ad susceptionẽ quorũcunq; bonorũ,
dignitatum, beneficiorũ, vel officio-
rũ. Si autẽ post dispensationẽ, vomi
tu recidiuo ad huiusmodi cõcubina
tũ publicũ redierint, q sine spe alicu
ius dispẽsationis ad prædicta prors-
sus inhabiles existãt. Et ne quis con-
tenat illud decretũ Concilij, ex eo q
Cõciliũ Basiliẽse nó fuit in omnibus
ab ecclesia receptũ, aduertat q ordi-
nata in eodẽ concilio ante scissuram
in eo factam recipiuntur & allegan-
tur à doctoribus: vt par est videre
per Flor. in. 3. par. ti. 25. c. 2. §. fin. Et
per Fel. in c. Rodul. de rescr. in colu.
28. ver. Sed re vera & prædicta. Sess.
20. d. cõcilij fuit facta ante eius scis-
surã: vt potes colligere ex dictis Do
ctoribus, dũ allegãt constitutionẽ il
lã, quæ incipit: Insuper ad euitandũ
scandalũ, quæ fuit facta in d. 20. sess.
post dictũ decretũ cõtra cõcubina-
rios promulgatũ. Et istud decretũ cõ
cilij Basilientis de cõcubinarijs inue
nies insertũ in cõcordatis inter Leo
nẽ decimũ, & Regẽ Frãciæ, nouissi-
mè cõmentatum per Petrum Reb. in
interprætationibus per eum factis
ad dicta concordata: per quem vide
in principio sui commenti ad illud
Decretum triginta pœnas, quas pa-
tiuntur concubinarij, annumeratis
inter eas his quæ colliguntur ex con
cilio, quarũ plures potiùs dãna sunt
& in cõmoda cõcubinatus, quã pœ
næ quæ possint irrogari per Iudicẽ.
Vnde quæ huiuscemodi sunt, pari
modo compræhendunt laicos con-
cubinarios sicut & clericos. Vide tñ
Præpo. in c. Nullus. 32. distinct. qui
refert Innocen. in capi. Si autem dè
cohabit. cleri. & mulie. tenentẽ quòd
quamcunque viam eligat Iudex, siue
suspensionis, siue priuationis, debet

præmitti monitio: nec Iudex sine illa ad alterum præmissorum procedere debet, cùm clericus non sit notorius concubinarius: per quem vide post Inno. vbi suprà, vsque ad quantum tempus debet clericus monitus expectari, & an possit purgari mora. Vt autem prælati excusentur â monitionibus faciendis clericis suę diœcesis, in hac materia prudeter faciũt, quando in suis constitutionibus Synodalibus monent omnes [f] generaliter, ne concubinarij sint, contrafaciẽtibus pœnas debitas irrogãdo. Abb. præterea in capitu. Vt clericorum. de vita & honestate clericorum ponderando verba illius text. arbitratur, [4] ꝙ si clericus concubinarius efficeretur deterior, si compelleretur præcisè ad dimittendam concubinã, quòd tunc prælatus tolerando ad tempus, peccatum non incurrit: [g] quod dicit notãdum Stepha. Aufre. in repeti. clem. 1. de offic. ordin. in colum. 15. Aduertant autem prælati omnes, & eorum vices gerẽtes, ne huius doctrinæ colore in concubinariorum correctione torpescant: sed cùm talis toleratio facienda fuerit, certissimæ adsint cõiecturę deteriorationis. Nã aliàs facilè illis persuadebũt libidinosi grauiora, imò nefanda admissuros, si cogãtur continere.

f

4

g

A *Audire diuina.* Vide text. in cap. nullus & in cap. præter. 32. distinct. vbi doctores & in cap. vestra. de cohabi. cleri. & muli. Regiam. l. 43. titu. 6. pa. 1. gloss. in capit. de homine de celebra. missar. Theol. in. 4. senten. distin. 13. & quomodo hoc sit intelligendum docet eleganter Cosmas in pragma. titu. de excommu. non vitand. verbo, *Suspensionis.* Ioan. Maior. in. 4. sent. distinctio. 9. dubio vltim. Florenti. in. 2. par. tit. 9. capi. 10. §. vltim. Adri. in. 4. sent. in tracta. de Eucharist. quæst. pen. & in tracta. de confess. quæst. 9. Silue. in summa in verbo, missa. 2. quæst. 3. Martin. Nauarr. in ca. 1. §. laboret. 2 col. de pœn. 6. & in manu. confesso. capi. 25. nu. 87. D. Couarru. in cap. Alma mater. 1. par. relect. §. 2. nu. 10. de senten. ex comm. lib. 6. Grego. in dict. l. 43. tit. 6. par. 1. in verbo. *Algun hijo de ella.* Imò fortius censeo, quòd quicunq; cõmittit sacerdoti, quem scit in mortali crimine esse constitutum, aliquẽ actum ecclesiasticum faciendum, si exequatur talem actum, is qui committit mortalem culpam contrahit, vt a t Diuus Hieron. in epistola beati Eusebij ad Damasium episcopum Portuensem, sic dicens. *Qui iura scit & vitam præsbyteri agnoscit, & eum pro se celebrare facit sit eiusdem peccati conscius nec non & pœnæ particeps.* Idẽ sentit. Abb. in di. c. vestra. & Theol. d. dist. 9. & Cardi. à Turre Crem. in d. c. nullus. Sanct. Thom. in quodli. 11. art. 8. quam esse communem sententiam & Theologorum & Canonistarum fatetur insignis Mart. Nauarr. in d. c. 25. nu. 79. quæ amplectenda, est quidquid censeat Gab. in 4. dist. 19. q. 1. dubio. 4. Maior. dict. distin. 9. Adrianus summus Ecclesię Præsul de sacramento Eucharistiæ col. 3. à quo quidem peccato excusatur, qui ꝓbabiliter dictã legem ignorat, quia probabilis iuris positiui ignorantia excusat cap. 2. de consti. ità Nauarr. vbi paulò ante allegaui.

Ab officio & bedeficio. Adde Hostien. in summa. tit. de cohab. cleri. & mulier. §. qualiter imponatur. Guid. Pap. quæ. 558. & latissimè Bermon. Chouer. de publi. concu. fo. 161. quo loco opinionẽ istã cõmunẽ esse fatetur & vide Regiam. l. 43. tit. 6. par. 1. circa

B *Clericus cõcubinarius quibus pœnis puniatur.*

circa quam communem sententiam lege nouissimè Iaco. Menoch. de arbitrar. iud. quæstionibus libr. 2. cent. 5. casu. 418. qui nu. 6. dicit quòd cõtrà clericos concubinarios seueri iudices esse debent, quandoquidẽ non vnum sed plura celera hi committũt.

Clerici concubinarij multa crimina committũt

Nam adulterij crimen perpetrant, cũ in sacrorum ordinum assumptione suscipere dicuntur Ecclesiam in sponsam, cui implicitè saltim promittunt continentiam seruare. Secundò committunt sacrilegium, cum Deo dicati & sacrati sunt: & per carnalem copulam à Deo separantur. Tertio committunt crimen stupri. Quartò incestum. Quintò (vt ille inquit) post Bermondum committunt crimen cõtra naturam & vide D. Fran. Sarm. li. 1. select. cap. 5. Hodie vero qua pœna clerici concubinarij puniendi sint vide concilium Trident. Sess. 25. c. 14. de refor. vbi clerici prohibentur, cõcubinas aliasque mulierculas, de quibus sinistra suspitio haberi possit, in domo vel extra detinere aliocquin iuris pœnis sunt puniẽdi. Quòd si moniti ab inceptis non desisterint, tertia parte fructuum obuentionum, ac prouentuum beneficiorum, & quorumcunq; pensionum ipso iure sunt priuati, quæ fructuum pars, fabricæ Ecclesiæ, vel pio loco, pro arbitrio Episcopi est adiudicãda. Quòd si in eodem delicto, cum eadem fœmina pertinaciter permanserit, vel cum alia simile cœlus perpetrati fuerint, non solum fructus omnes, ac prouentus suorum beneficiorũ, nec non pensionis eo ipso amittunt, vt dictis locis applicentur: sed suorum beneficiorum administratione, pro ordinarij arbitrio, tanquam Apostolicæ sedis delegati, suspendi debent. Si verò in tam profundum malorum pelagus inciderint, vt his pœnis à fœdissimo concubinatu non arceantur, tunc beneficijs, portionibus, ac officijs, & pensionibus quibuscunq; ecclesiasticis, perpetuò priuãdi sunt. Inhabilesque iudicantur ne ad dignitates, beneficia, ac officia deinceps possint aspirare, donec superioribus ex vitæ ante actæ emendatione, visum fuerit dispensare. Si verò postquam semel concubinas dimisserint, posteaque eas, aut alias, sibi adiungere ausi fuerint, præter supra dictas pœnas excommunicationis vinculo innodati sunt. At si clerici huius criminis rei beneficia ecclesiastica non obtinuerint, nec pensiones: iuxta delicti & contumaciæ perseuerantiam & qualitatem pœna carceris, suspensione ab ordine ac inhabilitatis pœna ad obtinẽda beneficia, aliisue modis & pœnis iuxta canonica decreta plectendi sunt. Quòd si Episcopi in huiusmodi, cœlus incidere ausi fuerint, & à Prouinciali synodo admoniti, in tali fœditate sordescerent, ipso facto suspensi sunt, & si in crimine perseuerauerint ad sanctissimum Põtificem ab eadem synodo sunt deferendi, à quo pro culpæ qualitate plectendi sunt & si opus fuerit, priuationem patientur.

Cleri. concubinarij quibus pœnis puniantur.

Nec huic clerico concubinario qui ob crimẽ fructibus suorũ beneficiorũ priuatur fructus aliqui relinquendi sunt ex quibus alimẽta suscipiat quia malè meriti egestate laborare debent l. bona fides. ff. depositi. Quod verũ esse censeo nisi clericus egenus esset, & summa laboraret paupertate, vt nõ haberet aliundè bona ex quibus posset alimenta percipere, tunc iustitiæ & æquitati congruit vt ei ex dictis fructibus subueniatur. quia clerico suspenso á beneficio alimenta ex eo ministranda sunt ad vitæ subsidiũ ca. præter. vbi Præpo. col. 2. 32. dist. tradit

Clerico concubinario alimẽta suorũ beneficiorum, relinquẽda nõ sũt nisi egenus fuerit.

dit Rebuff. in tract. de sent. proui. in præfacti. nu. 110. tom. 2. const. Frãc. Tum quia clerico etiã de posito pro uidetur ca. studeat. 50. dist. Tum ne cogatur mendicare in ignominiam & opprobrium ordinis sacerdotalis c. diaconi. 93. dist. Tum quia semper habẽda est ratio ne egeat arg. l. inter eos. ff. de reiudi. Tum quia istã opinionem amplectitur glo. in ca. pastoralis. §. verum. in verbo, subtrahũtur. de appella. Bermond. in tract. de publi. conc. in verbo. à perceptione fructuum. nu. 11. quæ declaratio notanda est ad Sacrosancti Concilij decretum, & vide Felin. in ca. ex parte. nu. 1. de accusa. & in ca. Apostolicæ. nu. 9 de excep. D. Episcop. Iacob. septi. in institu. Chatho. c. 9. nu. 114. & no uissimè doctissimũ Antonium Cordoua de Lara. in l. si quis â liberis. §. si vel parens. nu. 26. ff. de lib. agnoscend.

Clerico concubinario, beneficij fructus pro alimentis, relinquẽdi non sunt, nisi egenus sit.

Quodsi clerici ex concubina filios habuerint, ad maiorem gradum & dignitatem transire non possunt, sed in statu, gradu, & dignitate, in qua sunt permanere perpetuò debẽt. Ità diffinitum fuit à sanctissimo Domino nostro Pio Quinto Pontifice Maximo peculiari motu propio prout refert Rojas in epitome succes sionum. cap. 27. num. 19.

Clerici minimè possunt illegitimos filios domi retinere.

Nec possunt clerici illegitimos filios intrà propios lares habere, vt incontinentiæ labes ac memoria omnino aboleri valet: ità decretum fuit in concilio Toleta. prouinciali celebrato anno. 1565. actione. 3. c. 19.

Concubina clerici à iudice ecclesiastico punitur.

Concubina clerici etiam coniugata, si modo publica fuerit, pro modo culpæ ab ecclesiasticis iudicibus est puniẽda vt statutum est in Concil. Tridentin. Sessione. 24. capitu. 8.

Sunt quidem multi ex nostris, qui tenuerant mulierem, quæ cum clerico in sacris constituto, carnale comercium habuerit incestum committere, ità tenuit glo. in l. 2. in verbo. filij. C. de Episcop. & cleri. vbi Bald. num. 2. scribit quòd cum hoc in facto contigisset ita fuit iudicatũ. & opinio ista communiter recepta est si credimus Grilland. de diuersis crimi. libr. 3. q. vltim. Practica. Conrrad. 341. n. 13. Sed verior contraria opinio quibusdam & non pœnitendæ authoritatis viris visa est, quòd nec incestus nec sacrilegium comittatur, quam dicit esse communem Ca. cial. in auth. si qua illustris. num. 31. C. ad Orfici. Bossi. in pract. tit. de coitu damnato. nu. 15. Mencha. lib. 3. de testamen. §. 22. Iuli. Clar. in practi. crimi. §. fornicatio. ver. Præsbyter. Ex quo sequitur impropiè fuisse locutam glos. in c. per venerabilem. in verbo, adulterinus qui filij sint legi. quæ coitum hoc adulterinum esse censebat, licet communiter receptam esse scribat Abb. ib. num. 32. & Petrus Plaça lib. 1. delictorum c. 41. n. 31. mea tamen sentẽtia, licet talis carnalis copula incestus non sit, est tamen sacrilegium & adulteriũ. spirituale Abb. in c. vt clericorũ n. 6. de vita & honc. cler. sequitur Reuerend. & doctiss. D. Franc. Sarmiento. lib. 1. select. interp. capi. 5. num. 9.

Et non solum talis concubina clerici, à iudice ecclesiastico puniri debet pœnis à iure statutis, verum si crimẽ sit publicum poterit à sęculari iudice puniri: secus si sit occultum ita tenet Petrus de Ancharr. consi. 196. nu. 5. Fel. in c. Eccclesiæ sanctæ Mariæ. nu. 102. de consti. Boeri. latissimè decis. 72. Zarius lib. 2. respõs. c. 17. Lup. in rep. c. per vestras. §. 21. n. 13. de dona. inter vir. & vxor. Montal. in. 2. lecti. fori in parte concubinæ. Steph. Auf. de potest sęculari super eccl. pers. reg. 2. n. 34. Berm. Cho. de publ. concub. in parte

in parte pœnitus arcere, fo. 363. col. 2. num. 3. cum sequen. qui dicit communem opinionem esse Anton. Gome. in l. 80. Taur. numer. 21. & ità in facti contingentia interrogatus consuluit Euerar. consi. 202. eandem dicit communem Iuli. Cla. in practi. crimin. §. 5. quę. 37. versi. Quęro etiã. vbi dicit quòd quidquid sit de iure, iudices tam ecclesiastici quam seculares parum curant de concubinatus punitione quôd (vt ille inquit) fortè faciunt ne in alijs puniant: in quo ipsi met delinquunt eandem opinionem sequitur Auenda. de exequend. mandat. 2. par. cap. 26. num. 7. Dida. Perez in l. 21. titu. 3. lib. 1. ordi. Et est apud nos expressa lex hoc diffiniens pœnam contra tales concubinas imponens lex inquam. 3. titulo. 19. lib. 8. ordi. noui circa quam legendus est Auenda. d. c. 26. qui pro eius insigni eruditione multa cõgerit: & Ioã. Mati. in l. 6. gl. 2. n. 8. li. 5. ordin.

Laycus concubinarus quibus pœnis à Ecclesiastico iudice plectẽdus sit.

Laycus vero cõcubinarius, quibus pęnis hodie à iudicibus Ecclesiasticis, sit plectendus vide in Concilio Trid. sessi. 24. c. 8. vbi sancitum est concubinarios, tam solutos quã vxoratos. cuiuscunque dignitatis, vel cõditionis sint, si termoniti ab ordinario, concubinas non dimisserint, ex cõmunicatione esse illa quæ andos: nec ab ea absoluedos esse: donec pręceptis paruerint. Si vero indurato animo in peccato per manserint, contra eos diris pęnis procedi debet.

Nouissimè interpretatur Concili. Trid. sessio. 25. c. 14. de reforma. & sessio. 24. cap. 10. &

Est tamẽ circa superiora summe notandũ, quòd quando Episcopi vel Ecclesiastici iudices procedũt ad punitionem concubinatus, vel circa visitationẽ, aut morum, coreptionẽ, non debet eorum sententia retardari pręextu appellationis, vel inhibitionis: seu querellę ad sanctã Apostolicã sedem delatæ. Vt decretum est dicto Cõc. Trid. sess. 25. c. 10. de refor. & sessi. 24. c. 10. Quæ decreta sing. sũt interpretãda, vt procedãt, quãdo iudex superior, non iustificata appellatione, necvisis actis processus, inferiorem inhibere contendit. Sed si posquam appellatio iustificata fuerit ex processu, iam ad tribunal appellationis delatę inhibitio concessa fuerit, erit ob temperanda, nec poterit inferior iudex ad suę sentẽtię executionẽ procedere. Aliter quidẽ superiorũ iudicũ autoritas & potestas non vulgarẽ iacturam pacteretur dareturque causa inferioribus iudicibus, vt pro libito iudicarent, & multis causis appellationis auxiliũ nihil proficeret & alia multa incõmoda sequerentur quæ prorsus aliena sunt, à mente Sacrosancti Concilij.

Irregularis. Adde quod huius sentẽtiæ authores sunt Cosmas in Pragm. sancti. tit. de concubina. in verbo, inhabilis. Henrri. in c. si celebrat. de clerri. excom. col. pen. Palud. in. 4. sent. distinct. 27. quæst. 4. col. 2. & sciẽtia rumomnium Oceanus Tostatus in in tracta. contra cleri. concubi. concluſ. 3. Aluar. Pelag. de plan. Ecclesiæ fol. 27. colum. 4. Anton. in cap. 1. n. 32. de iudi. Anani. col. 1. & Feli. col. 2. in capitul. cum dilectus. de accusa. Guid. Pap. q. 558. Ioan. in sum. confessor. lib. 3. tit. 29. q. 5. Pidacus Perez in l. 23. titu. 3. lib. 1. ordi. col. 170. & hanc opinionem communem esse testantur Mart. Azpili. in cap. si quãdo, excep. 11. col. 53. de rescri. D. Couar. in Cle. si furiosus. 1. par. relectió. §. 1. nu. 5. de homi. & nouissimè eam sequitur Ioã. Mat. in l. 6. gl. 2. nu. 23. tit. 8. li. 5. ordi. noui. Cõtrariam tamẽ sententiã de iure veriorẽ esse censeo, quã teneo sequutus Inn. Ioã. Andr. in c. si celebrat. de cle. excõ. min. Cardi. in cap. vestra. & in cap. quesitum

C

de cohaui.cleri.& muli.Archi. in ca. præter.§.ad hæc verô.32. distinctio. Specul.in titul. de dispensa. §. iuxta propositionis.numer.20.Imo in ca. 1.colum.4.de iudi.Nicola.Ploui. de irregu.reg.4.Nauarr.in dict.excep. 11.D.Couarruu.dict.§.1.qui vrgentissima argumentatione veram esse ostendit,quanuis consulat quòd absolutio, siue dispensatio hoc casu à Romano Pontifice impetretur.

D *Data optio.* Vide text.optimum in l.1.C.de his qui latrones ibi. *Suplicio corporali: aut dispensatio facultatum pro qualitate personæ & iudicis existimatione plectetur.* Tenet glos.in capitulo sicut. de iudeis tradunt Hostien. Ioann. An.& docto.in ca.1. de offi. vicar.Petrus de Ancharra.& Ioann. de Imo.ibi.Bald.in.l.cunctos. populos.1.lect.colum.9.versi.septimo oppono.C.de summ.Trini.& in.l.data.7.colum.C.qui accusa.Ang.in.l. nunquam.ff.de priua.delict.Sali. in l.quæcunque.C.de serui.fugi. quam opinionem communem esse fatentur Ana.in dict.cap.sicut.num.17. Iuli. Clar.in practi.crimi.§. fina. quęstio. 85.versic.solet etiam.& tradit latissimè Felin.in cap. inter cæteras.col. 2. de rescrip.vbi opinionem hanc decem modis limitat.Et ratio est quia pœna est semper commensuranda delicto, vt in cap.non afferamus.24.quæsti. 1.& hanc commensurationem nunquam reus faceret,quia semper minorē eligeret,& ideo frustra lex alternatiuè loqueretur.

E *Mitiorem pattem.* Adde glos.memorabilem in capit.de causis.in verbo,certa.de offici.delega.& in capit. hoc ipsum in glos.1.33.quæsti.2.& in reg.in pœnis.de reg.iuris lib.6.& in cap.sicut.de homi.vbi Anna. & doctores not.facit.l.si præses. ff. de pœnis.

Monent omnes. Adde quòd ità F communiter in Synodis obseruatur, secundum Ioann.And.in capi.proposuit.de cleri. excommu. Bermon. Chro.in tract.de publ.concubi.pag. 185.nume.6.Et hęc monitio.in Synodo habet vim trinæ monitionis. glos.in cap.si Episcopus. in verbo, præceptione.18.distin.quam sequitur Abb.in cap.ex literis.de constit. Felin.in capit.Romana de Appella. Rip. in capi.1. de iudi. Nota tamen quòd prædicta intelligo procedere, contra eos clericos qui ex lege dioce sana tenentur in synodo comparere, alias quacunque via iudex procedat, monitio præmitti debet, nec sinè ea iudex ecclesiasticus procedere potest, ad imponendas dictas pœnas, nisi talis clericus esset manif. stus notorius concubinarius & incorrigibilis de quo lege Bermon. dicto. num.6.

Non incurrit. Vide text.in cap.re- G cuisiuit.de sponsali.Ioann. Lup. in cap.per vestras.de dona.inter vir. & vxor.§.18.num.16.

Matrimonium de facto contrahentes.

CAPVT, LXXX.

1 *Sacer ordo matrimonium impedit omnino & irritum facit.*

2 *Clericus,qui de facto matrimonium contraxit,qualiter puniatur.*

3 *Clericus huius criminis reus,ipso iure excommunicatus est.*

4 *Clericus,qui sub figura matrimonij virginem violauit, pœna stupripuniendus est.*

5 *Clericus beneficiatus in minoribus consti-*

constitutus, eo ipso matrimonio contracto, amittit beneficia ecclesiastica.

6 *Quando autem cum minore duodecim annorum, per verba de præsenti contraxit, an beneficia eccle siastica amittat.*

1 CAlixtus Papa interdixit contractum matrimonij prçsbyteris, diaconibus, & subdiaconibus, & ab illis contracta, debere desiungi & ad pœnitentiam redigi, iuxta sacrorum a Canonum diffinitionem a præcepit, 2 vt habetur in cap. præsbyteris. 27. distin. hinc est quòd clericus in sacris, vxorem ducens, debet compelli ad illam abiurandam, & perdit executionem omnium ordinum, notat Abb. ex text. ibi. in cap. secundo, qui cleri. vel vo. qui nihil aliud allegat, & omisit tex. expressum ponentem pœnam delinquentibus in hoc, in cap. decernimus. 28. distinct. cuius verba sunt: Decernimus vt hi, qui in ordinẽ sub diaconatus & supra, vxores duxerint, officio atque ecclesiastico beneficio careant, & faciunt verba tex. in c. de his etiam. eadem distin. vbi tractando de subdiaconibus & diaco dicit. Cauendum est tamen his, ne quando suæ sponsionis immemores ad terrenas nuptias vltro concurrãt, quòd si fecerint, vt sacrilegi rei eb ecclesia habeantur extranei. De presbyteris verò videndus est text. in capit. presbyter, eadem distin. cuius verba sunt: Prçsbxter si vxorem duxerit, b ab ordine deponi debere b oportet. Item efficitur irregularis, vt neque in susceptis ordinibus ministrare possit, nec ad maiores suscipiendos admittitur, vt notat idem Abb. in capi. 1. in. 2. not. eodem titu. ex quo venit quòd tanquam irregularis priuabitur beneficijs. An autem sit priuandus per sententiam c vel ipso facto c priuetur, sunt opin. quas refert Stepha. in decisione. 239. Capellæ Tholosanæ, in additione. Aduerte tamen quòd ipsemet Panormit. in cap. At si cleri. de iudi. colum. 2. videtur esse in opinione, quòd clericus, qui solutam non virginẽ, de facto duxit in vxorem, ac cum ea fuerit fornicatus, debet deponi, pro quo allegat iura in cap. fraternitatis. 34. distin. & in capit. Si quis ammodo. 81. distinct. & in dict. cap. 2. qui cle. vel vo. quæ iura (salua tanti patris reuerentia) hoc non probant: imò text. in dicto cap. Si quis ammodo, qui plus videbatur vrgere, dicit à proprio gradu decidat, vsque dum ad satisfactionem veniat: vnde per talia verba videtur imposita magis pœna suspensionis temporalis, quám depositionis. Sed pro opinione sua posset Abb. allegare tex. in cap. Præsbyter. 28. distinctio. quem decerpsit Gratianus ex capi. 1. Concilij Neocęsarienſis, cuius verba sunt. presbyter si vxorem duxit, ab ordine illum deponi debere oportet. vbi Archi. exponit, ab ordine, id est, ab officio & beneficio: quòd etiã ibi tenent Domi. & Præpo. licêt eum non referant: quanuis glos. exponat ab ordine, id est, ab officio, & non beneficio. Clericus præterea taliter 3 contrahens est excommunicatus ipso iure, vt in cle. vna de consanguin. & affini. cuius absolutio episcopo est reseruata, vt per glo. ibi, in verbo, obtinere. Redditur præterea suspectus de hæresi, d vt procedatur per d inquisitores cõtra eum, vt notat Ioã. Lupus in repe. rub. & ca. per vestras. de dona. inter virum & vxorem. fol. 67. colum. 3. versicu. Ex quo meo iudicio, vbi hoc infert exhis quę notant Butri. & Bald. in. l. 3. C. de sum-

ma trinit.& fide catho.loquendo de monacho marrimonium contrahente.

4 Debent præterea in hoc aduertere iudices, quòd præter pœnas suprà dictas debet in sacris constitutus pati pœnas stupri,si virginem violauit sub figura matrimonij.Neque ex hoc quòd verba de præsenti seu benedictiones præcesserint,ab illa excusandus est,quin potius grauius puniendus eo quòd virginem sub sacramenti colore deceperit,&corruperit,quę velut vxor consensit in copulam, vnde propter talem dolum vltra ordinariam pœnam depositionis, arctiori carcere vel monasterio detrudi debet quàm pro alio simplici stupro. Mulier insuper ab ipso sic seducta tantæ posset esse nobilitatis & honoris, tã tumuè populi scandalum, vt meritò clericus in hoc delinquens publicis verberibus,vel alia publica correctione puniendus esset:quando suæ personæ qualitas hoc non impediret,argumento eorum quæ notat Præpo. in capit.2.de sponsa.duo. referendo Anto.quòd Iudex attenta qualitate personarum poterit arbitrando punire pœna mortis illum, qui viuẽte prima vxore contrahit eum secunda:puta si ignobilis vxorem habens, contrahit cum nobili,& illudit illam.De qua tamen doctrina Anto. vid. Augusti.in addi.ad Ang.de male.in parte:*Che mai adulterato*.fol.152.nu. 65.

5 Clericus verò beneficiatus in minoribus ordinibus constitutus,si contrahit matrimonium,eo ipso vacant be-

e neficia,[e] vt tenet Collec.in capi.1.de cle.coniu.& decisio.Capellæ Tholosanæ suprà allegata.& Sylue. verbo, clericus.lo.2.§.4.Et hoc etiamsi non sequitur copula,notant docto. in d. cap.1.Nec recuperant benefica,sponsa ingrediente monasterium, vt per eos ibi:& not.etiam Ioann. de Imo, in clemen.gratiæ. de rescript. in col. super glosl.resignaueris.Præpo.in c. Placuit.32.distinct.prope fin.Quod insuper procedit etiamsi matrimonium contractum sit nullum: [f] vt no f
tat Ioann.And.in capit.Ioannes de cle.coniug.Roma.consi.483. dubitatur primò, colu.3.Hippoly.consil. 70.volum.1.colum.3.incipiẽte: Scientiarum omnium.Stepha.in addi, ad dictam decisionem Tholosanã, qui solum allegat Bart.Brixien.& Ange. de Clauasio.Confirmatur ista sententia doctrina mea magistrali.181.incipienti:Pœna etiam faciendo,vbi de ista conclusione fit mentio:quam vide,quia aliqua referuntur in contrarium remissiuè.Et vide Deciũ in cõsil.166.volum.1.Ego Philippus Decius, vbi refert Bartho. Brixien. in quæst.10.Et Cardin. Imol. & Abb. in dict.cap.1.& Roma.in dict.consi. tenetes quòd clericus in minoribus constitutus si contrahit matrimoniũ cum consanguinea,nunquam admittitur ad beneficiũ,quia illi facto suo renunciauit. Et quia ipse in principio illius consilij tenet quòd talis clericus non sit ipso iure priuatus beneficijs,respondet ad dictam doctrinã Brixiensis & aliorum,quòd non habeat locum quando clericus in minoribus cõtraxit scienter in gradu prohibito, qui tali casu ex quo sciebat matrimonium non valere, non videtur habere animum abdicandi beneficium â se.quod dicit tenuisse Imo. in cle.gratiæ.de rescrip. Et sic quòd dicta concluſi doctorum restringatur,quando ignoranter contraxit tale matrimonium: & dicit ibi, quòd in dubio præsumitur scientia in coniuncto quòd sciat coniunctionem quam habet cum alio.Et licet Decius ibi posteà in fin. det aliam & vltimã responsionem ad dictam conclusio-

nem

nem Doctorum, videlicet, quòd non sit vera in hoc saltem, quòd talis non perdat ipso iure beneficium, ex ratione de qua per eum. Mihi tamen plus placet distinctio præcedens, & sic quòd quando probaretur quòd ignorans consanguinitatem cõtraxit, tunc ipso iure perdat beneficiũ, quia visus est facto suo illi renunciare. Si verò contraxit scienter, tũc quòd priuetur eo per sententiam: quialicèt videatur confidere in nullitate matrimonij, vt non perdat beneficium ipso iure, sufficit quòd facit actum incompatibilem cum beneficio, vt est matrimonium contrahere. Imo. tamẽ in dict. clemen. gratiæ, videtur tenere contrarium, videlicet quòd quando impedimentũ consanguinitatis erat notum vtriq;, vel saltem clerio, quòd non perdit beneficium, nisi processisset ad copulam, quia tunc propter affectum cum opere subsecuto saltem esset priuandus. argu. capi. nuper. de bigamis. Effectus enim huius distinctionis maximus est, nam in primo membro non poterit sic contrahens renunciare beneficio in fauorem alterius. Secundò verò sic ante quã deponatur ex doctrina illa magistrali Innoc. in cap. Cum nostris. de concess. præbend. quam ego latius ornaui in meis doctrinis. num. 120. incip. Homicida. Vide prẽterea in hoc articulo notabilem dictionem Præposi. in dict. cap. Placuit videlicet quòd si matrimonium non tenet propter cõsanguinitatem, vel aliud simile impedimentum, quòd tũc clericus perdit beneficia. Si verò non tenet ex defectu consensus, tunc non: Considera tamen quòd hoc posset intelligi quãdo defectus cõsensus fuit in ipso clerico. Si tamen fuit in muliere, puta quia per vim fuit compulsa contrahere, ipso clerico purè & liberè consentiente: vel quia mulier non erat sanę mentis, non video quare non perdat beneficia sicut quando contrahit cum cõsanguinea, quod appertè colligitur ex distinct. quam fecit Imo. in dicta clemen. gratiæ, quem nõ refert Præpo. Quando autem contraheret cum minore duodecim annorũ, licèt per verba de præsenti, cũ illa resoluantur in sponsalia de futuro: videtur dicendum quôd non perdit clericus propter illa, sua beneficia, nisi quando adueniente legitima ętate in muliere matrimonium sic contractum ratificaretur, modis de quibus per tex. gloss. & Docto. in capit. Vnico. dè desponsa. impu. lib. 6. Sed contrarium fuit decisum per dominos de Rota in antiquis decisio. 103. incipien. Nota, quôd vbi clericus. Et vide Ioannem Staphileum in tractu de gratijs expectatiuis. fo. 74. versi. qua propter vt saluetur. Vbi dicit ꝙ illa decisio Rotæ procedit in terminis in quibus loquitur, videlicet ꝙ tunc demum clericus perdit beneficium, quando minor, cum qua contrahit, peruenerit ad pubertatem, vel quòd intelligatur de impubere proxima pubertati: quem etiam vide in sequenti folio, versicu. posse tamen. vbi dicit, quòd clericus contrahens de facto cum minore non proxima pubertati, siue cum furiosa, aut consanguinea perdit beneficium mero iure, neq; illud potest retinere absq; dispensatione, saltem episcopi.

6

g

Diffinitionem. Vide text. in cap. si quis & in capi. erubescant. 32. distinct. Nec vnquam sanè in Dei Ecclesia licuit, sacris ordinibus initiatis matrimonium cõtrahere: imo ab initio nacentis Ecclesiæ hoc illis prohibitum fuit, quòd constat ex canonibus A

Clericis à principio nascẽtis Ecclesię matrimoniũ cõtrahere fuit prohibitum.

bus Apostolorum cap. 15. cuius verba hæc sunt ex Haloandri translatione. *Ex his qui cælibes ad clerum peruenerunt, iubemus lectores tantum & cantores, si velint nuptias contrahant.* Hactenus canon. Græcis equidem solis licuit, vti coniungio contracto, antè sacrum susceptum ordinem non autem post sacrum ordinem contrahere cap. cum olim: de cleri. coniug. ca. Siracusanę. 18. distinct. tradit Ioan. Maior. in. 4. senten. distinct. 24. q. 2. & distin. 27. quæstion. 1. Ioann. Enchius contra Lutherum capit. 19. Alphon. de Castro libr. 2. de hæresi. in verbo, sacerdotium. D. Couarruu. li. 4. decretali. 2. par. cap. 6. §. 3. Alphõ. Viru. aduersus Lutheri dogmata Philippica. 19. de cęlibatu cleric. pagin. 244. Faber. in malleo contra Lutherum tracta. 4. Tho. Vvalden. lib. de sacramen. cap. 128. & cap. 129. de sacramento ordinis agens & lib. de sacramentalibus capitu. 66. & 67. Petrus Soto de inst. sacerd. de matrimonio lectione. 6. & elegantissimè Michael. á Medina Franciscanus vir doctissimus peculiari libro de hoc argumento in lucem misso nempe de cœlibatu Albert. Pighius controuer. 15. Bartholo. Latomus aduersus Bucerũ contro. de cęlib. sacerdo. Mart. Ayala de diui. Ecclesię tradi tit. de cęlib. Robertus Arbori. in tracta. de sacerdotum cęlibatu qui hanc catholicã veritatem multis magnisque rationibus aduersus impuri Lutheri dogmata probant. Nec hoc mirum est cum apud Barbaros legibus & moribus idem sit receptum. In regione quidem Palmaria in nouo orbe detecta sacerdotes viuunt cælibes & incorrupti, vt testatur Petrus Martyr libr. de noui orbis insulis nuper repertis. Et apud Essæos qui contemplationi, & cultui assiduo Dei dediti erant, vxòribus carebant, vt testatur Eusebius lib. 8. de præpar. Euange. ca. 4. Nec nubebant Vestales apud Ethnicos nisi cum religioni erant inutiles sicut Prudentius commemorat. libri. 2. contra Symmachũ. Nec hijs mores vel corruptelæ aliquarum nationum, vt Moscouitarum & Græcorũ reffragantur quia longè aberrarunt, vt docet eleganter Sygismundus Barro. lib comentariorum de rebus Moscouitarum. Et vide nouissimam sacrosancti Tridentini concilij decisionem Sess. 24. cano. 9. in hæc verba. *Si quis dixerit clericos in sacris ordinibus constituros, vel regulares castitatem solenniter professos, posse matrimonium contrahere, contractumque validum esse non obstante lege eccl. eiusdem, vel voto & oppositum nil aliud esse, quam damnare matrimonium, posse que omnes contrahere matrimonium, qui nõ sentiunt se castitatis, etiam si eam voue rint, habere donum anathema sit: Cum Deus id recte petentibus non deneget, nec patiatur nos suprà id, quod possumus tentari.* Verum qui minoribus sunt ordinibus constituti, non prohibentur ibi antè subdiaconatum, matrimonium cõtrahere: imò hoc illis permissum est cap. 1. & ibi not. de cleri. coniug. l. 16. tit. 2. par. 4. vbi Grego. tradit Siluest. in summa in verbo, matrimonium. 8. impedi. quæstio. 12. Martin. Nauarr. in manu. cap. 22. numer. 52.

De monachis vero illud prætermittendum non est, quòd in concilio Turon. secundo sub Pelagio Primo Ponti. Maxim. cano. 16. eo tempore celebrato: quo licebat clericis iuxtà vsum Orientalis Ecclesiæ vxores habere: ità decretum est. *Si qui in monasterio conuersi sunt nullatenus exinde habeant licentiam euagãdi: neque (quòd absit) vllus eorum coniugem ducere, aut*

extraneã

extraneārum mulierum familiaritatem habere. Nam si vxorem duxerit excommunicetur, & de vxore malè sociata cō sortio etiam iudicis auxilio separetur: & infelix monachus tali coniunctione fœdatus, ab Ecclesia segregetur, donec reuertatur ad septa monasterij, & indictā ab Abbate, quādiu præceptum ei fuerit, agat pœnitentiam. Hactenus concilij sanctio.

Religiosi sanctissimæ societatis Iesu post tria vota matrimonium contrahere prohibētur.

Religiosi etiam sanctissimæ societatis Iesu qui biennio peracto tria vota tametsi simplicia secundum cōstitutiones dictæ religionis emisserit quandiu in ea fuerint inhabiles sunt ad matrimonium cōtrahendū quòd si defacto contraxerint nullum & irritum est, vt decretum est à sanctissimo Domino nostro Gregorio Decimo Pōtifice Maximo peculiari motu propio hoc anno. 1584. quòd nouum est matrimonij impedimentum dirimens sunt sanè huiusmodi vota emittentes verè & propiè religiosi qp si quis deinceps contrarium ausus firmare vel aliquid contra pium istitutum dictæ sacræ religionis asseuerauerit (vt quidam proximis diebus temerario ausu facere non erubuit) pœnam excommunicationis latę sententiæ nec non inhabilitatis ad quæ vis officia, & beneficia secularia & quorumuis ordinum regularia, eo ipso absque alia declaratione incurrunt quarum censurarum absolutio Apostolicæ sedi est reseruata vt latius in dicto motu propio continetur. Est equidem Christianæ reipublicæ vtilissimum imo sum mè necessariū præfactam societatem à Summis Pontificibus maximis faboribus & amplissimis priuilegijs amplecti cum propugnaculum sit fidei, lumen Ecclesiæ, religionis amplificatrix, peccatorum medela, priorumque virorum tutissimū Asyllum.

Deponi debere. Adde quòd durius decretum stat in. 8. concilio Toletano. cap. 7. in hunc modum. *Quicūque etiam inuiti, ad Ecclesiasticarum officia dignitatum assumuntur, deserere quā semel receperant gratiā, donumq; nequa quā audeāt. Si vero ad coniugiam moresque sæculi redire attentauerint, omni Ecclesiastica dignitate priuentur, & Apostatæ habeantur, & in monasterio donec vixerint, sub pœnitentia retrudantur.* Solent tamen ad tempus in monasterio colocari, vt illic ieiunijs & orationibus vacent, & prædictas iuris pœnas patiantur, & vide Regiam. l. 41. titu. 6. par. 1. & ibi Gregor. Lup. & Extrauag. antiquę concertationi. de voto. & vltra supradictas canonicas pœnas pecunia quoque multantur cap. 1. de cler. coniug. cap. decernimus cap. præsbyter. cap. præsbyterium. 28. dist. B

Laycus qui dimissa vxore, sacris ordinibus fuit insignitus qua pœna plectendus sit.

Sed qua pęna punietur laicus, qui vxore dimissa, sine iusto illius consensu, sacris fuit ordinibus insignitus: iure quidem nulla alia pœna reperitur diffinita, præter eam quæ dicta extrauaganti constitutione quæ Ioann. est vigesimi secundi continetur, quæ quidem ea est: vt nec matrimonio soluto, in susceptо ordine ministrare, nec ad superiores ordines promoueri possit, nec aliquod ecclesiasticum beneficium obtinere valeat. Sed quia in illa constitutione non tam de tanti criminis debita punitione, quam de efectu sacrorum ordinū agitur: ne tam graue in cęlus in ultū remaneat, in Hyspania iustissimè receptum est, vt huiusmodi crimen perpetrantes, eadem patiantur pœnas, quas qui post sacri ordinis sumptionem uxorem ducunt, de quibus in hoc capite diferitur. Nec enim refert, an matrimonium antecedat vel sequatur cum vtroque casu est matrimo

nij sacramento & cęlibatui ordinis sacramenti, ęqualis iniuria fiat. Et cum casus is contigisset in sacro inquisitionis senatu, reus suspesus fuit ab officijs & beneficijs ecclesiasticis, & præter publicam pœnitentiã, qua lis blasphemis iniungi solet: mulcta peccuniaria imposita in monasteriũ ad certum tẽpus similiter fuit detrusus, ità testatur D. Iacob. septima. in Cath. instit. c. 40. nu. 14.

Contra hęas secundum matrimoniũ, viua coniuge ab inquisitoribus hęreticę prauitatis punitur.

Nec illud hoc loco accommodatissimum prętermitti debet laicum etiã secundum matrimonium, viua coniuge, ab hæreticę prauitatis inquisitoribus posse puniri: is ęquidem qui sic contrahit, perperam videtur sentire, de sacramento matrimonij, & de eius vinculo, ità tenet Domi. & Frã. in capi accusatus. §. ſanè. nume. 6. de hæreti. in. 6. Felin. in cap. ad abolendum in princi. de hæreti. Alphon. à Castro de iusta hæreti. puni. lib. 1. ca. 1. Summa Rosela in verbo, *Hæreticus* num. 6. Ludo. Car. de hæreti. §. circà secundum num. 60. in fine Reper. in quisitorum in verbo hæreticus in versi. ex quibus suprà traditis. Conrad. Brunus de hæreti. lib. 1. ca. 2. Alberti. de agnoscẽd. assertioni. quæst. 23. per totam Iacob. septim. in enchi. tit. 12 Ioann. Lup. in repeti. capi. per vestras. de donati. inter vir. & vxor. §. 12. num. 25. Rojas. in tractat. de hæreti. 1. par. num. 540. D. Couarruu. in 4. Decreta. 2. par. ca. 7. §. 3. nu. 6. & est communis & verisima opinio quę contradictorem non habet, & procedit nulla constituta differentia, an matrimonium publicè, vel secretè, fuerit contractum, & opinio contraria egrægiè fuit confutata à Iacob. septim. in Catholi. inst. cap. 40. num. 3.

Receptum tamen est inter doctores, crimen hoc grauissimum mixti esse fori, & ea ratione inter inquisitores Episcopum & iudicem secularem locum esse præuentioni, ita Abb. per tex. ibi in cap. 1. de offici. ordi. & in cap. cum haberet. numer. 3. de eo qui duxit in matri. Alber. de agnoscend. assertioni. quæst. 23. nu. 76. Couarr. in d. §. 3. num. 6.

Et pœna quæ à iudicibus ecclesiasticis ordinarijs pro crimine isto imponitur, est publica ignominia, text. in cap. de benè dicto. 32. quæstio. 1. vbi glo. in verbo, & caluos. tex. in capit. Episcopi. 26. quæst. 1. capi. nuper de bigam. Abb. in dict. cap. cum haberet. num. 3. Frequentissimè tamen horum regnorum praxis recepit huius criminis reos, antè portas Ecclesiæ in scala ignominiosè colocari.

Nec desunt ex nostris, qui existiment pro crimine isto impositam esse excommuncationem, quæ eo ipso incurritur, vt tenet Paul. Grill. in tract. de pęnis omnifa. coitus. quæst. 14. cuius opinio falsa est, vt manifestè apparet ex gl. in Clement. vni. de consang. & affini. quam Card. Imol. & alij ibi sequuntur.

Ab inquisitoribus autem, hoc crimen perpetrantes fustibus cedi solẽt cum relegatione ad tempus, vt testatur Iacob. Septiman. in Catholi. institutionibus. cap. 4. num. 1. in fine in enchi. tamen tit. 12. num. 6. asseuerat, quòd plebei flagellis cesi, ad trirremes condenãtur. Si verò nobiles fuerint, aliæ iustæ pœnæ imponuntur, & quòd ad trirremes faciendã sit cõdẽnatio, decretum fuit a supremis sacræ inquisitionis senatoribus, vt refert Rojas vbi suprà nu. 546.

Punitur deinde qui viuente prima coniuge aliam duxerit, pœna infamiæ. cap. nuper. de bigam. l. eum qui duas. cum glo. C. de adulter. pęnaq; stupri iniũgitur. Pęna verò stupri est

in

in personis honestis, amissio dimidiæ partis bonorum, in vilibus verberatio, cum quinquenij relegatione text. in. §. 2. Insti. de publi. iudi. Regia. l. 2. titu. 19. par. 7. tradit Alexan. consi. 165. volum. 7. vbi Carol. Molin. in addi. Ex quo sequitur lapsum fuisse Romanum sing. 531. asseuerantem, mortis pœnam contrahentibus secundas nuptias imponi. In his verò regnijs in hoc crimine varię pœnæ pristinis temporibus impositæ fuerunt, vt videre liçet in. l. fina. titu. 17. par. 7. & in. l. 2. titul. 7. lib. 4. fori & in. l. 7. titu. 15. lib. 8. & in. l. 6. tit. 7. & in. l. 8. tit. fina. eodem. libr. Nouissimè verò qui crimè hoc commisserit, vltra id quòd ignominiosè per vias publicas trahendus est, mitti debet ad Regias trirremes per decem annorum tempus, vt probat. l. 8. titu. 2. lib. 8. ordin. noui quæ indistinctè practicatur nulla personarum constituta differentia, vt scribit D. Didac. Perez in. l. 2. in glo. 1 libr. 5. ordi. veteris. Quòd tamen verum non censeo sed quòd cum nobilibus illius legis rigor moderetur & ità praxis quæ vera est legum interpres recepit.

C *Per sententiam.* Vide glo. Antoni. Ioan. de Imo. Abb. in ca. 1. de cle. coniuga. Deci. consi. 166. D. Coua. in. 4. Decretali. 2. par. cap. 6. §. 3. nu. 4. Est equidem circa hoc communis doctorum sententia asseuerantium, clericum in maioribus ordinibus cõstitutum per matrimonialem contractum, nõ esse ipso iure beneficio priuatum sed priuandum esse. Secus verò si is clericus in minoribus ordinibus fuisset constitutus, quia ipso iure priuatus est & opinionem istam dicit tutiorem & in practica seruandam Benedictus de Capra in capi. 1. de clericis coniuga. vide quæ infra dicam in verbo beneficia.

De hæresi. Vide Bermon. Cho. in tracta. de publi. concub. pagin. 248. num. 4. Iacob. Septim. dict. cap. 40 nume. 12. qui censet hoc procedere, quocunque modo siuè publicæ, siuè secretè, matrimonium fuerit contractum. D

Beneficia. Vide text. optimum in cap. 1. de cleri. coniuga. Et istam opinionem magis communem esse testatur Ioseph. Mascard. in tracta. de probatio. volum. 1. conclusione, 182. nu. 6. Circa quam illud est consideratione dignissimum, quòd licet clericus in minoribus ordinibus constitutus matrimonium contrahens: sit ipso iure beneficijs priuatus, is qui ob eam causam ea beneficia á Romano Pontifice impetrat præcisse tenetur probare matrimonium, nec sponsaliorum probatio sufficeret, cum dubia probatio contra ipsum sit interprætanda, vt in cap. in præsentia. de probati. de quo est celebratissimum consilium Anchar. 20. quem sequitur Mascar. d. concluf. 182. Procedit sanè dicta magis communis opinio etiam si matrimonium carnali copula minimè fuerit consummatum vt tenet gloss. Ioann. Andr. Abb. Imo. Colecta. in cap. 1. de cleri. coniuga. vbi Benedict. de Capra communem esse fatetur. Et locum obtinet quanuis vxor antè copulam religionem ingrediatur ex Abb. sententia in di. ca. 1. Auferi. ad Capell. Tholo. quæstione 239. E

Clericus in minoribus, p contractũ matrimonij omnib9 Ecclesiasticis priuatur.

Amittit etiam clericus in minoribus constitutus per coniugalem contractum, regressus, accessus, atque alia quælibet iura, ad beneficia ecclesiastica ipsi contrahenti competentia. glo. in cap. 1. de cler. coniug. libr. 6. versi. clericalis quam sequuti sunt Paul. & Alexand. in. l. si á primo. ff. de

de lib. & post. Martin. Nauarr. in capit. si quando excep. 5. de rescrip. & opinionem istam communem esse fatetur D. Couarruu. dict. §. 3. num. 5. vbi idem de ecclesiasticis pensionibus affirmat de quo vide Hyero. Gigan. in tracta. de pensioni. quæstio. 54. Et ea ratione vsus Romanæ curiæ iam pridem obtinuit, vt per matrimonij contractum, pensiones vacent etiam si simpliciter, nullo spirituali onere adiecto constitutæ fuerint, vt scribit Nauarr. in tractat. de oratione cap. 21. numer. 53. Præterquam, si à Romano Pontifice alicui layco, pro re gesta in Ecclesiæ vtilitatem constitutæ fuerint. Vel aliunde ex eius mente colligatur velle pensiones, ob matrimonium nó extingui, vt refert Ioann. Baptista in tracta. de pensi. quæst. 30.

F *Sit nullum.* Vide Petrum de Ancharra. consil. 34. num. 10. Ioan. Andr. Anchar. & doctores in cap. 1. de cleri. coniug. lib. 6. Aymonem Crauet. in tracta. de antiqui. tempor. 4. par. §. videamus fol. 131. num. 14. Sebasti. Van. in tracta. de nulli. tit. quoties & intra quod tempus. num. 60. Andr. Tiraquel. in tract. de vtroque retract. lib. 1. §. 26. glo. 2. nu. 9. Ioan. Staphi. in tracta. de liter. gratiæ & iustitiæ. fol. 75. quam opinionem communem esse testantur Ferdi. Loazes de matrimonio Regis Angliæ dubio. 11. num. 13. D. Couarruu. dicto. §. 3. num. 4. Grego. Lup. in l. 41. tit. 6. parti. 1. in verbo, *El beneficio.* Ferdinand. Mencha. de testa. §. 22. num. 64. Iul. Clar. libr. 5. rescep. senten. §. fin. quæstio. 37. versi. clericis beneficiatus, & nouissimè Did. Perez in. l. 1. titul. 1. libr. 5. ordin. versicu. Item quia fol. 5. Quæ consuetudine recepta est vt fatetur Petrus Rebuff. in tract. de pacifi. possessor. num. 187. In quo cabendum est ab Imo. qui cõtrarium tenuit in Cleriten. gratiæ de rescrip. Loazes in rep. l. filius familias num. 285. ff. deleg. 1. Quam quidem communem & receptam sententiam admittit Deci. consi. 166. quando ignoranter matrimonium contractum est, secus si scienter, quia hoc casu (vt ille inquit) non priuatur qui sic contraxit ipso iure. Sed Decium meritò reprehendit insignis Greg. vbi paulò antè allegaui esset equidem omni iuri & rationi contrarium, vt magis peccans, melioris esset condictionis, quam qui leuius delinquit.

Sua beneficia. Adde quòd opinionem istam tenuerunt. Ioann. Andr. Cardi. Anchar. Imo. in cap. Ioannes de cleri. coniuga. Henr. in cap. diuersis. eo. titu. quorum opinionem communem esse testatur Couarruu. vbi supra. num. 4. quam ipse sequitur cõtra Rotam & Staphy. ab authore nostro allegatos, quorum opinio procedere potest, quando clericus minoris ordinis beneficia ecclesiastica obtinẽs, cum impubere cõtraxit per verba de præsenti, ignorans fortè eam impuberem esse, quia tunc beneficio priuatur, non aliter quam si cum pubere contraxisset, cum qua foret canonicum impedimentum, cõsanguinitatis vel affinitatis. Si autem sciebat eam esse impuberem, tunc procedit cõmunis opinio. qua distinctione, has contrarias opiniones componit Ferdi. Mench. de testamen. dict. §. 22. num. 47. G

Monialibus.

CAPVT, LXXXI.

1 *Clericus monialem carnaliter cognoscens, in vno instanti tria delicta com-*

Ita committit: sacrilegium, adulterium & incestum.

2 *Clericus monialem cognoscens, quæ pœna debeat puniri.*

1 CLericus tale facinus perpetrans sponsan Christi corrumpit, & committit tria
2 peccata: sacrilegium, adulterium, & incestum, quó ad accusationem, quia de omnibus his potest accusari, vt per gloss. nota. in capitu. Virginibus. 27. quæstio. 1. quam sequitur Abb. in capit. At si clerici. de iudic. colum. 12. & in capit. penulti. 3. nota. de purga. cano. & in capitu. monasteria. in fin. & in capitu. vt clericorum. num. 6. de vita & honestate clericorum: cuius pœna est vt de-
b ponatur, b ex dispositione text. in capitu. Si quis episcopus. 27. quæstio. 1. ab officio & beneficio, vt per glossam primam, dum allegat, capitul. Si quis sacerdos. Et vide Ana. consil. 1. colum. 2. versic. Secundò quòd fama. vbi per dictum capitu. Si quis episcopus. tenet. quòd istud delictum est de maioribus meretibus perpetuam depositionem, dato quòd talis fornicatio cum moniali non sit notoriè scandalosa, vel diu continuata: & dicit hoc ità declarare pulchrè Anton. in dicto capitulo. At si clerici. Et vide Hippoly. in repetit. l. Vnicæ. C. de rapt. virginum, numero. 41. vbi tenet quòd clericus in hoc delinquens debet priuari officio suo, & detrudi in monasterium, per text. in capit. Si qua monacharum. 27. quæstion. 1. & per dictum capitu. Si quis. per quem textum, vide quod dicit Abb. in capitulo: clericus, numero. 2. de vita & honestate clericorum. Et vide Paul. Grillandi in tracta. de pœnis omnifariam coitus, in. 1. quæstio. circa fin. versi. Secundò verò casu, vbi per eadem iura dicit, quòd clericus cuiuscunque gradus vel dignitatis deponitur propter hoc delictum ab omni ordine sacro, & priuatur omnibus beneficijs, & detruditur in arctum monasterium ad agendam perpetuã pœnitentiam: quem vide priùs per duas colum. præcedentes declarantem, quomodo in hoc crimine quatuor crimina committantur: & an possit reus de vno quoque pariter accusari & puniri: & quæ vtilitas resultet, quòd quis possit accusari & puniri de pluribus delictis differentibus specie, & descendentibus ex eodem facto. Cardina tamen de Turrecremata in dict. capit. Si quis episcopus. dicit, quòd tunc propter hoc deponatur clericus, quando in notitiam populi deuenerit, aliàs secus, per id quod notatur in capitu. Non debet. 30. quæstio. 1. Et dicit hoc velle gloss. ibi positam in eo capi. Si quis episcopus. Quæ tamen si benè consideretur, non probat: quia nihil aliud dicit, nisi allegaret. Si quis. 30. quæstion. 1. & ideo contrarium credo verum, cum dict. capi. Si quis episcopus. simpliciter imponat pœnam depositionis, & delictum in se tam grauè sit, in quo tria, vt prædiximus, committuntur delicta. Et hoc videtur velle Ioann. de Anan. vbi suprà, referendo Anton. Nec obstat quod dicitur in dicto capitulo. Non debet, quia cùm ille text. imponat pœnam delicto longè diuerso, & quòd est grauius in consideratione populi, quàm in se ipso, videlicet quòd clericus commisceatur mulieribus, quæ ei peccata confessæ sunt, nimirum si considerat, an populus id intellexerit. Notum est enim quòd ex confessione non contrahitur cognatio spiritualis, & sic non potest dici incestus: & si confitens

fœmina non est nupta, nec virgo, non est adulterium, nec stuprum, est igitur sola fornicatio qualificata, tãto grauior, quantò maius scandalum affert in populo. Abhorret namque populus simile facinus, & meritò: quia si non sic punirentur in hoc delinquentes, difficilimè præstarent homines licentiam filiabus, seu consanguineis accedendi ad sacramentum pœnitentiæ. Vel potest aliter intelligi text. ille, vt in cap. sequen. tractabimus, vbi examinatur materia illius. Vnde concludendo in hoc delicto sacerdotem conuictum de accessu ad monialem, nullo discrimine habito deponendum censeo, & deponerem si casus se offerret, & in monasterium seu carcerem ad tempus aliquod, iuxta personæ qualitatem, & delicti continuationem, & populi notitiam commensurandum detruderem.

A Habens carnalẽ copulã, cum monialı, multis criminibus illaqueatur.

Ria peccata, Vide Abb. in cap. fina. num. 6. de immu. Eccles. & in cap. pen. nota. 3. de purga. canon. Ioann. de Selua in tractat. de benefi. 3. par. quæstio. 3. num. 6. Montal. in l. 4. titu. 10. lib. 4. fori Gregor. in l. 1. tit. 19. par. 7. in verbo, *Religiosas*, quã opinionem sequuti sunt omnes, vt per Deci. consi. 338. nu. 1. & consil. 611. num. 2. eandem fatetur esse communem sententiam doctissimus Iacob. Menoch. de arbi. iudi. quæstioni. lib. 2. centu. 4. casu. 389. num. 23. decisio Peda. 103. eamque sequitur Didac. Perez in l. 5. titu. 15. libr. 8. ordin. Paul. Gril. in tracta. de pœnis omnifa. coitus. quæst. 1. num. 10. qui dicit, quatuor scelera cõmitti sacrilegium, incestum, adulteriũ, & stuprũ, & vide Regiam legem. 7. tit. 20. libr. 8. ordi. noui. assẽuerantem cũ moniali incestũ ex carnali cohitu cõmitti.

Sed an clericus possit, de vno quoque istorum criminum accusari, pariterq; puniri, & pœna ex vno sequuta, alterum non impediat, ac si ex diuersis factis, cum diuersis personis facta fuisset, vide glo. not. in cap. virginibus. 27. quæst. 1. quę in ea est sententia vt censeat, quòd suprádicta dicuntur plura crimina nomine tantũ, non autem effectualiter in substantia, & ea ratione licet respectu accusationis sint diuersa, quo ad actum punitionis vnum est, quia in veritate non fuit nisi vnicum factum, licèt propter tanti sceleris qualitates, grauior pęna iuiungenda sit, quàm pro qualibet dictorum quatuor delictorum, de quo vide Bar. in l. senatus. ff. de accus. & in l. qui de crimine. C. de accusa. Paul. Gril. d. q. 1. nu. 12.

Deponatur. Vide Regiam. l. 6. tit. 18. par. 1. Bermond. Cho. in tit. de publi. concu. rub. de sacrilegio pag. 67. Di. Couar. in Clem. si furiosus. in initio. 2. par. nu. 8. de homi. Petr. Dueñ. reg. & fall. reg. 101. Di. Perez in. d. l. 5. Iac. Men. de arb. iud. q. libr. 2. cent. 4. casu. 360. nu. 57. B

Laicus verò in foro canonico propter crimen hoc excommunicatur ca. si quis Episcopus. c. si qua. 27. q. 1. d. Regia. l. 6. ibi, *E si fuere lego deuen lo descomulgar.* Et in animæ iudicio ad simplicem sacerdotem, huius criminis absolutio nõ spectat, sed ad Episcopũ iuxta gl. sententiã in. c. si Episc. de pęn. & remiss. lib. 6. In foro verò seculari, laicus qui crimen hoc perpetrauerit, pœna vltimi supplicij plectedus est, bonaque sua monasterio sunt adiudicãda. Monialis verò ipsa huius criminis rea, à suo monasterio extrahèda est, & in alio recludi debet vt diligẽtius seruetur, nẽ fortè deinceps in tale cęlus incidat. tex. in. 5. pen.

Laicus huius capitis delictum cõmittens, quibus pœnis, ab eccle siastico iudice, sit plectẽdus.

in

in auth. de sanctissimis Episc. coll. 9. capi. si quis rapuerit. 27. quæsti. 1. vide tamen Regiam. l. 2. titu. 19. par. 7. quæ simplicem coitum cum moniali, non pœna mortis, sed pœna simplicis stupri puniendum esse sanciuit. Nec non de iure Regio qui sic delinquit pęna medietatis bonorum Regio fisco applicãdorum mulctatur. l. 7. tit. 20. lib. 8. ordin. noui.

Mediolani verò legibus, & Papiæ statutis, qui grauissimum crimẽ hoc perpetrauerint pęna mortis puniuntur, vt refert Iacob. Menoch. de arb. iud. quæstioni. libr. 2. centuaria. 4. casu. 384. num. Idem etiam communiter statutum est priuatis constitutionibus, & statutis Italiæ vt refert Hyppoli. in l. vni. numer. 4. & sequent. C. de rap. virgi. Iuli. Clar. in practic. crimin. §. fornicatio. versic. cum moniali. Antiquitùs verò Vestales quæ Dijs virginitatem vouerant, istius criminis reæ, virgis cędebantur, fere vsque ad necem, deinde viuas defodi, lege sancitũ fuit. Vt memoriæ protulit Pomponius Letus de sacerdotio Roman. vbi de Vestalibus agit Plutarchus Proble. 96. Et multa de supplicijs harum Vestalium lectu non indigna scribit Liui. libr. 2. 4. 8. decad. 1. & Decada. 4. Dioni. Halicarna. libr. 8. & 9. Plini. Iunior. libr. 4. epistol. Et de hac pęna meminit Iuuenalis Satir. 4. dum ait.

Vestales libidini vacantes quibus pœnis plectebãtur.

Nemo malus fœlix minimè corruptor & idem.

Incestus, cũ quo nuper vittata iacebat.

Sanguine adhùc viuo terram subitura sacerdos.

Imo tanta in his religio obseruabatur, q̃ Minutia Vestalis virgo propter mundiorem iusto cultũ libidinis fuit suspecta viuaque defosa, vt refert Liuius libr. 8. primæ Deca.

Contrarium credo veri. Adde quòd hanc authoris opinionẽ cõtra Card. à Turrecre. in d. c. si quis Episcopus sequitur. Gregor. in d. l. 6. in verbo, *Deponer.* C

Spiritualibus filiabus se commiscentes.

CAPVT, LXXXII.

1 *Clericus propter crimen incestus qua pœna puniendus sit.*
2 *Pœna depositionis an puniendus sit clericus, qui carnaliter cognouerit illam, quam tenuit in sacramento confirmationis.*
3 *Propius sacerdos, qui filiam suæ parochiæ, nullo vinculo spirituali coniunctam, carnaliter cognouerit, non est deponendus, quanuis seuerè sit puniendus.*
4 *Clericus, qui cognouit suam commatrem, depositionem meretur.*

1 SAcerdotes, qui cũ filiabus spiritualibus fornicatur, graue adulteriũ cõmittũt: & qui malũ exemplũ dãt hominibus, ab omni officio deponũtur, [a] & peregrinãdo p̃ duodecim annos pęnitere debent, & tandẽ ad monasteriũ vadunt, vbi per totũ tempus vitæ Deo seruient. ita disponit text. in c. Si quis sacerdos. 30. q. 1. & licet ille text. videatur loqui de filia spirituali simpliciter, idẽ est si fornicatur cũ ea, quæ propter sacramentũ pęnitentiæ fuit filia spiritualis effecta, vt probatur in capitulo. Omnes. qui est text. præcedens dict. ca. Si quis. qui dicit omnes, quos in pęnitentia accipimus, ita filij nostri sunt, vt in baptismate suscepti. & subdit, quòd

a

qui hoc scelus perpetrauerit, non solum dignitatis honorem amittat, verum etiam vsque ad exitum vitæ suę iugi pœnitentię se subdat: quod glo. ibi finalis intelligit de pœnitentia interiori. Sed postea text. in capit. fin. eadem. cau. & quæstion. dicit quòd præsbyter, qui cum mulieribus, quæ ei fuerint sua peccata confessæ, se cõmiscuerit, sic pœniteat quomodo de filia spiritali: & declarat quòd pœniteat duodecim annos, & quòd deponatur, in quo videtur declarare text. in dicto capit. Omnes. dum determinat tempus pœnitentiæ, & quòd amissio dignitatis, de qua ibi, fit depositio. Addit tamen verba quædam quæ nimium restringunt pœnam huius delicti, videlicet si in cõscientia populi deuenerit, quòd ego intelligo, id est si hoc testibus probatum fuerit: satis enim in notitiam populi venit delictum, quod testibus comprobatur, quasi velit text. mitiori pœna puniendum sacerdotem, quando hoc delictum in occulto reuelatur superiori. Vnde ego conuictum clericum de hoc delicto, indistinctè deponerem, imò & tempestate hac, carceri alicui per aliquos & non paucos annos manciparem. Oportet nanque in his diebus, quibus (peccatis nostris id promerentibus) admirabile hoc sacramẽtum pœnitentiæ, spiritualium omnium infirmitatum singularis & vnica medicina ab hæreticis impugnari, ac euerti curatur, sacerdotes in hoc delinquentes acriter puniri: ne ex eorum delictis ansa præstetur hæreticis, nevè frigescente charitate ac timore Dei, occasio detur maritis ac patribus vxores, ac filias ab hoc sacramento retrahendi. & vt rariùs ad illud accedant, procurandi. Quo zelo religionis & honestatis accensus bonæ memoriæ præsul ille dignissimus Ioannes Matthæus episcopus Veronensis, scelus hoc tanquam grauissimum graui animaduersione puniendum statuit, cuius ciuitatem & diœcesim dum ego transirem, Concilij Tridentini gratia in Italiã accersitus, multa mihi admiranda eius opera, & omni imitatione digna, & quæ pastorum illorum sanctorum quos antiquitùs habuit ecclesia, dum fœlix erat, sanctitatem redolebant, relata sunt. Ille inquam bonus episcopus in titul. 9. cap. 3. suarum constitu. ita disposuit: Si quis cum ea, cuius confessionem audiuit, quicquam in honestè turpiterve egerit, aut eius pudicitiam attẽtauerit, aut eam ad lasciua & inhonesta perpetranda suaserit, si non est deuentum ad actum, temporanea pęna acriter puniatur: Si verò ad actũ turpitudinis deuentum est, beneficijs offici, sque eo ipso suspensum, priuatum, perpetuisq; addictum vinculàs volumus & declaramus. Et eidem depositionis pęna puniendum crederem clericum cognoscentem illam quam tenuit in sacramento confirmationis, cùm eodem modo sit effecta eius spiritualis filia: & ideo cognatio contracta ex tali sacramẽto impedit matrimonium, & dirimit contractum, vt in capit. 1. §. fina. de cognat. spirit. in. 6. quia tex. in dict. capi. Siquis indistinctè loquitur de filia spirituali. Fateor tamen quòd cùm hoc delictum non sit ita graue in oculis hominum, nec in eo adsit inconueniens quod in casu prędicti descripsimus, in alijs pœnis vltra depositionem iniungendis, mitior poterit esse Iudex. Et quòd sacerdos cognoscens filiam spiritualẽ deponatur, notat Abb. in c. fi. de purg. can. & tenet etiã Io. de Ana. per supràdicta iura, in cap. Cum dilectus. de accusat. col. 2. & in

2 & in cap. Significauit, de adul. col. penul. Felin. in capit. At si clerici. in princ. colum. fin. de iudi. & ibi etiam hoc sequitur Decius colum. 21. vers. Secundò limitatur. Et sequitur hoc etiam Ioann. de Selua, in tract. de beneficio, in. 3. parte, in quæst. 3. in fin.

3 Et aduerte quòd filia dicitur, quæ sit de parochia eius, vt ponit idem Decius ibi, allegando Abb. vbi suprà. Et sequitur etiam Ioan. de Selua, vbi suprà. Crederem tamen quòd licèt vera sit hæc cõclusio Doctorum illorũ quòd si sacerdos cognosceret filiã parochię suę nullo alio sibi vinculo spirituali coniunctam, quòd non propter hoc esset deponendus, sicut in alijs præcedentibus casibus, cùm esset magna extensio iurium pœnaliũ, & est non minima disparitas delictorum, quanuis tale facinus committens non leuiter puniendus est: de cuius quidem delicti grauitate nos omnes pręsules idem. bonus verò nihil admonuit. dum in supradicto ti. 9. capi. 2. in committentem illud ita seuerè sub hisce verbis insurgit: Sacerdotem illum, qui se cum parochiana sua commiscuerit, in. 25. ducatos cõdenamus, eũ ppetuo ab exercitio curæ suspendẽtes, postquam per annum in carceribus corpus suum, ieiunijs & abstinentijs maceraturus permanserit, & à ciuitate & diœcesi

4 per decennium sit exul. An autem eadem pœna puniatur qui cognouit commatrem suam: videtur quòd sic per supràdicta, & quia magis est abstinendum à cognatione spirituali, quam carnali, quia á venerabilioni

b parte procedit, [b] vt notat Abb. in dicto capit. fina. column. penultim. de purga. cano. Vnde dicit ipse quòd nunquam legitur ecclesiam Romanã dispensasse in cognatione spirituali. Cùm enim pœna incestus sit deposi tio, vt infrà habes in parte incestus, à fortiori erit in hoc casu, & simili, vbi quis cognoscit cognatam spiritualem, & præcipuè quia delicta huiuscemodi etiam in opinione populi grauia iudicantur: & hoc de commatre videtur tenere Felin in dicto. cap. At si clerici colum. fina. de iudi. facit etiam in huius opinionis fauorem. l. 13. tit. 2. parti. 4. quæ enumerat inter exempla incestus, quòd quis coeat cum commatre sua.

Eponatur. Vide Abb. in A
in cap. vltim. de purg. cano. Anan. in ca. cum dilectus. de accusat. Feli. in cap. at si clerici. numer. 15. vbi Decius. num. 36. de iudi. Berm. Cho. de pub. concub. Rubrica de incestu. num. 3.

Hodie verò in tanti criminis detestationem, egręgia nouissima constitutione decretum est, quòd cõtra clericos qui in sacris confessionibus, mulieres ad carnale comercium prouocauerint, hæreticæ prauitatis inquisitores seuerè procedant, & iustissimè sanè: cum malè de Sanctissimo sacramento pœnitẽtię sentire videãtur, eo abutentes: nam cùm medela spiritualis sit, venenum tamen nephandum ad perpetuam mortem eo præparare contendunt, & ita scio obseruari, in sacro santæ inquisitionis incorruptissimis tribunalibus.

Clerici qui in sacris confessionibus, mulieres ad libidinẽ prouocauerint ab inquisitoribus puniri possunt.

Procedit. Adde quòd hûc respicit quòd voluit glo. celeberrima in c. Pytacum in verbo, multo magis. 30. q. 3. quæ asseuerat argumento illius patrem spiritualem magis diligendũ quàm carnalem quam dicit esse sing. Barb. in. l. 2. col. 7. ff. de verb. obliga. & in rep. l. cũ accutissimi. colu. 117. C. de fideicommi. licet huic sit affinis & alia glo. in cap. qui dormierit. 27. q. 2. tradens affinitatem spiritualem B

maiorem esse, quàm carnalem. Præterea etiam dicit alibi glos. in capit. aut factam in verbo, parentem de pœniten. distinct. 1. non minùs puniendum esse, qui interimit parentẽ spiritualem, quam qui carnalem, quam sequitur Alexand. in addi. ad Barth. in l. Diuus vbi Hyppol. de Marsi. in fine. ff. de parr. & hanc opinionem Abb. quã hic adducit author in specie sequutus fuit Deci. consi. 462. colum. 1. & in cap. at si clerici. nume. 38. de iudi.

Stupri.

CAPVT, LXXXIII.

1 *Traditur germana stupri diffinitio.*
2 *Clericus virginem stuprans, est deponendus.*
3 *Vi corrumpens virginem grauiori pœna est puniendus quàm si sponte eam cognouisset.*
4 *Clericus, qui corrupit & defloravit virginem sponsè, & sic ea volente & consentiente an teneatur aliqua pœna?*
5 *Deflorans virginem voluntariam, nõ tenetur ei in animæ iudicio satisfacere.*
6 *Voluntas corruptæ virginis patri nõ præiudicat.*
7 *Clericus an à dotis præstatione liberetur si probauerit quòd mulier ab eo corrupta inuenit virum eiusdem conditionis & qualitatis ac si esset virgo.*
8 *Iudex qualiter debeat arbitrari dotis æstimationem corruptæ virgini præstandam.*
9 *Remissio puellæ an clericum à dotis solutione liberet.*
10 *Clericus, qui mulierem grauidam sine virginitatis tamen corruptione effecerit, an ordinaria huius criminis pœna sit puniendus.*

STVPRVM propriè est virginum illicita defloratio, sic enim diffinit tex. in cap. Lex illa, 36. quæstio. 1. licèt alias stuprum aliquando comprehendat alia crimina, vt dicit glo. ibi, in verbo propriè, & gloss. in capitul. Nemo. 32. quæstion. 4. in verbo stuprum: & clericus virginem stuprans deponitur, notat Abb. in capit. At si clerici colum. 12. de iudi. allegat text. in capit. Si quis clericus. § 1. distinctio. & in capit. Lator. 2. quæstion. 7. Illi tamen text. non disponunt in stupro commisso cum virgine, vt ex eis patet: & quòd istud delictum sit depositione dignum, placuit eidem Abb. in cap. 2. de adulter. qui etiam credit clericum posse cogi ad dotandam virginem ab eo corruptam & refert etiam idem Abb. ibi. Ioann. Andr. referentem magistrum suum, qui dicebat quòd in hoc casu, cùm clericus non possit ducere eã in vxorem, deberet corporaliter fustigari. Et quòd pœna stupri in clerico sit depositio, a est communis opinio secũ dùm Paul. Grillandi, in tract. de pœnis omnifariam coitus, in cap. Septimò videdum. qui etiam sequitur doctrinam Abb. in cap. Vt clericorum. de vit. & hone. cleri. vbi tenet quòd iudex ecclesiasticus potest imponere pœnam pecuniariam clerico pro arbitrio suo, vltrà alias pœnas spirituales, quando illæ non sufficerent, quia illas non timeret, quas si non solueret, luet in corpus: quia non sufficit dotare mulierem stupratam, nam vltra dotem tenetur soluere pecuniariã

1 2 3

vel

vel corporalem pœnam ſecumdùm eum poſt Abb. in cap. 2. num. 3. de
3 adult. Vnum autem in hoc crimine ego opinor obſeruandum, quòd cùm iura Cæſarea grauiori pœnæ ſubijciant vi corrumpentem virginem, quàm ſpontaneè, ac illũ ſine temporis prefinitione puniant, vt in. §. item lex Iulia, de adulterijs, iuncto. §. Item lex Iulia, de vi. verſicu. Sin autem per vim. inſtitu. de publi. iudi & in. l. mariti. §. fin. ff. de adult. quôd eodem modo iudex eccleſiaſticus ſæuerius punire debebit vi perpetrantem tale facinus, vt ſic vltra depoſitionem in arctum monaſterium vel carcerem trudat delin-
4 quentem. Et pro pleniori declaratione huius capituli opere precium eſt de aliquibus quæſtionibus dubitare. Et primò quid ſi clericus de ſtupro virginis accuſatus exciperet & probaret apertè ipſam ſpontè conſeſiſſe, putà ſi teſtes iurant eam atraxiſſe illum ad concubitum, veniendo ſæpius ad lectum eius, eo repellente illam, vel aliud ſimile. In qua quæſtione videtur dicendum quòd non obſtante puellæ conſenſu, propter ſtuprũ puniri debea t clericus, &
b ad præſtationem dotis condemnari, b per id quòd notat Ioann. de Ana. in dict. capit. 1. de adult. in. 1. notabili. vbi poſt Docto. dicit quòd licèt virgo non ſit ſeducta, ſed illa ſpõtè acquieuit, adhuc habet locum diſpoſitio illius tex. quia virgo præſumitur ſeducta & decepta, per tex. notabilem in dict. l. circa fin. C. de rapto. virg. qui diſponit quòd pœna eius habeat locum ſiuè volentibus, ſiuè nolentibus virginibus illud facinus perpetretur. Ex ratione, quia hoc ipſum velle mulierũ ab inſidijs nequiſſimis hominis, qui meditatur rapinam inducitur. Sed ſalua eius & doctorum autoritate, nõ videtur ſua cõcluſio procedere ſaltem ex ſuis fundamentis. Primò quia ratio eorũ nõ concludit: Virgo præſumitur ſeducta & decepta, ergo etiam ſi ipſa ſpõtè ſe obtulit, procedat pœna illius tex. quia illa ratio procedit quando ſumus in dubio: ſed quando cõſtat de volũtate ſine ſeductione, aliter videretur dicendum. Secunda nõ obſtat tex. in d. l. 1. quia nõ ſequitur: pœna contra raptores, de qua ibi procedit etiã volentibus virginibus, ergo eodem modo procedat pœna de qua in d. c. 1. qui tex. loquitur per verbũ ſeduxerit, quod debet aliquid operari Facit etiam quod tex. in cap. 2. eod. tit. de adult. in quo imponitur pœna committenti ſtrupum, dicit: virginem ſtupro decepit. Vnde videtur in hoc (ſaluo meliori iudicio) dicendũ quod à pœna ſtupri criminali imponenda clerico non excuſetur, etiã probata puellæ: non enim voluntas cõſocij criminis debet excuſare à pœna delicti, quando culpa illius non conſiſtit in ſola violentia actus, ſed in reprouatione ipſius quàntumuis volũtarij, quànuis operari debeat vt non tanquã violentus ſtuprator puniatur. Quantũ autẽ ad præſtationẽ dotis videtur dicendũ, q̃ clericus probata vera volũtate puellæ, ſine ſeductione nõ debeat condẽnari, c potuit c
enim puella in hoc ſibi præiudicare, vt voluntariè & non ſeducta hoc patiẽdo, perderet ius petendæ dotis, q̃ voluit Aſtẽſis in ſumma, li. 2. tit. 46. in ca. incipienti, Sequitur videre de tertio, allegãdo Rodonenſem, dùm dicit quòd ſi defloret quis voluntariam, non tenetur. Ad cuius etiam confirmationem bene facit ſentẽcia 5
Gulielmi, quẽ refert Floren. in. 2. parte, titul. 5. capitul. 6. §. 1. quòd ſi quis defloràt virginem voluntariam, non

tenetur ei satisfacere in foro conscie tiæ, quod etiam notat Siluest. in verbo luxuria, in versi. Quintò quæritur, & Tabien. in verbo restitutio in §.22. incip. quid de eo. Et allegat vterque Bonauenturam hoc tenentem. Vnde videtur quòd sicut talis clericus in foro conscientiæ est liber à præstatione dotis ex sententia dictorum Doctorum, sic & eodem modo videtur absoluendus in foro contentioso per Iudicem ecclesiasticum, quem decet semper sequi veritatem. Sed quanuis ista conclusio possit sustineri, multùm debent iudices aduertere antè quàm illam ad praxim adducant in isto casu propter difficultatem sufficientis probationis quæ in hoc requirenda est, vt verè cõstet virginem non seductam, sed voluntariè fuisse defloratam, & facilè possent decipi per stuprantem clericum
6 in probatione voluntatis. Vnum tamen in hoc videtur esse sine dubio: quòd licèt voluntas puellæ liberaret clericum, hoc esset solùm verum, quãtum ad ius quod ipsa aliàs haberet, non tamen liberaretur ab hoc quòd si pater virginis accusaret clericum de stupro, debeatur illi æstimatio dãni sibi prouenientis: quia maiori eget pecunia ad dotandum eam, & etiam iniuriæ quæ sibi illata est: quod firmat Floren. vbi suprà, sic limitando prædictam conclusionem, hoc tamẽ & pater perderet, si etiam ipse de lenocinio vel consensu cõuinceretur. Ex quibus etiã inferri potest quòd si de precio stupri conuentum esset cũ virgine vel parentibus, quòd tunc sola precij præstatione liberaretur ab onere dotandi accusatus ab eo, cum quo conuentionem facit: dum tamẽ conuentio solius filiæ parentibus nõ
7 noceat, nec conuersio. Secundo quæro, quid si clericus in sui defensione exciperet ac probaret, quôd post corruptionem mulier inuenit virũ eiusdem conditionis & qualitatis ac si esset virgo: & in hoc credo, quòd licèt possit damnari clericus propter stuprum (nisi cõditio mariti processum & pœnam publicam impediret) nihilominus absoluendus esset à præstatione dotis, [d] cum illa in hoc non d
esset passa damnum. Si tamen propter stuprum nupsit viro deterioris cõditionis, tunc crederem arbitrio iudicis esse satisfaciendum ei, cum constet eam pati damnum ex inæqualitate mariti, putà si propter hoc virũ pauperiorem sortita est, à quo debiliora alimenta recipit, imò si nõ pauperiorem, sed ignobiliorem virũ sortiretur, adhuc crederem esse satisfaciendum sibi, quia verè passa est damnum in honore, qui maiori precio haberi solet quam diuitiæ. Tertiò quę- 8
ro, qualiter iudex arbitrabitur dotis æstimationem, [e] in hac materia præ- e
standam: Et in hoc distinguo, quòd si pater puellę pauper est, clericus dãnabitur ad integram dotem puellæ, in quo consideranda est consuetudo loci, videlicet quantum solet in dotẽ dari puellæ similis conditionis, & defloratæ: considerabuntur etiam facultates clerici condemnandi, vt probatur in d. cap. 1. iuncta glo. fin. Si verò pater illius diues est, non videtur cõueniens, quòd ex stupro clerici ipse lucretur totam dotem filiæ suæ, & sic quòd integram habeat à clerico: sed quòd clericus soluat arbitrio Iudicis illud plus quod pater est consumptus in maritando filiam, eo quòd est defforata, quia in hoc videtur pati damnum, & quod videbitur iudici soluendum ratione iniuriæ sibi illatę si hoc petierit. Et ex prædictis videtur posse inferri, quod si puella esset parẽtibus orbata & diues, vel si ipsis

super-

superstitibus, & pauperibus existentibus, ipsa aliunde haberet sufficientem dotem, quòd tunc clericus non
f teneretur ad totam dotem, f sed ad illud quod plus est secum in dotem da
9 tura propter defloration̄em. Quarto quæro, an liberari possit clericus à præstatione dotis, si iudici ostendat, vel probet liberationem vel remissionem eius factam ab ipsa puella? In quo videtur dicēdum quòd sic: quia cùm hoc sit in eius fauorem statutū, potest illi renunciare, & sic clericum liberare, si sui iuris est, quia patre inuito ad quem pertinet filiam dotare, hoc clerico non suffragabitur. Debent tamen iudices in hoc esse cauti vt videant, ne liberatio illa facta clerico sit à puella metu aut dolo exorta vt posset facilè contingere. Item etiā ne sit facta ab ea vt liberius posset luxuriari non nubendo: quia tūc decens videretur, vt etiam ipsa nolente clericus damnaretur ad dotem, & illa per iudicem suaderetur ad matrimonium, & saltem iudex faceret,
10 quod posset. Præterea & quintò libet, & si rarissimam, possibilē tamen, & aliquoties contingentem mouere quæstionem, videlicet quid si mulier, vel mulieris pater conqueratur de clerico, quòd ipsam sine violatione pudoris pregnantem effecerit, & petat clericum de stupro puniri, & ad præstationem dotis compelli: cùm necesse sit aduenīente partu virginitatem amittere: an clericus possit de stupro damnari, & condemnari ad dotem? Pro cuius quæstionis decisione, si sequamur iura in quibus cauetur quòd delinquens, & faciens rem illicitam punitur non solum de actu illicito, sed & de eo quod præter eius intentionem fuit secutum, vt in l. 1. §. Ex incendio. ff. de incen. rui. naufra. & in l. Si quis aliquid. §. abortionis. ff. de pœnis. & in l. quoniā multa. C. ad l. Iuliam. de vi. pub. & in l. 3. §. adiectio. ff. ad l. Corne. de sicar. & in cap. fina. de homi. in. 6. Videtur dicendum quòd iste non solùm damnabitur pœna stupri, sed cō condemnabitur ad præstationem dotis, præcipuè quia debuerat cogitare cùm ad virginem accessit, hoc posse contingere, & difficulter posset probare quòd eius intentio non fuit q̄ virgo corrumperetur, nec quòd eius extraordinaria pollutiōe virgo pregnans efficeretur, imò potius contrà ipsum præsumendum est, quòd non propter eius temperantiam, sed propter virginis resistentiam stupri actū non consumauit. Fateor tamē quòd pœna imponenda in hoc casu propter stuprum cùm à principio nō fuerit consummatum, mitior esse debebit, etiam si mulier violenter oppressa vel seducta probaretur. Quòd autem virgo concipere possit salua virginitate absque miraculo, scribit beatus Thomas in quolibeto. 6. art. 18.

A *Clericus propter stupri crimen deponitur.*

Sit depositio. Adde quòd hanc opinionem communem esse fatetur Bermon. Cho. in tract. de publi. cōcub. Rubri. de stupro. numer. 18. fol. 104. Practi. Conrad. fol. 389. Iuli. Clar. lib. 5. recep. senten. §. stuprum. versi. sed quæro Iaco. Menoch. de arbi. iud. quæst. lib. 2. cent. 3. casu. 288. num. 5. Et vltra depositionem puniri potest pecuniaria pœna arbitrio sui iudicis. Abb. in capi. vt clericorum. de vita & honest. clericor. sequitur Paul. Gril. in tracta. de pœnis omni. coitus. quæst. 7. num. 3. Paul. Lancellotus in insti. cano. tit. de adulter. §. eadem. Nec ab hac pœna clericus excusabitur, si virgo se obtulerit ei ipsū tē, non enim volūtas socij criminis,

iustam excusationem præstat, quando culpa illius non consistit in sola volũtate sed in actus reprobatione. ita Bermon. in d. nu. 18. & tenet noster autor in fra. num. 4.

Clericꝰ qui immaturã virginẽ stupauerit ordinaria pęna crimis nõ punitur

Hæc vero pœna solum infligenda est contrà clericum, qui virginem maturam stuprauerit, quia hæc verè virginitatem perdit, & delictum stupri perfectè committitur: in virgine vero non dum viri potente, diuersum est iudicandum. quia ex quo corrũpi nõ potuit, nec virginitatem amittere dicitur, ideoq; arbitraria pœna puniendus est: ita singulariter scribit Iacob. Menochi. de arbitr. iudi. quęstion lib. 2. centu. 3. casu 294. nu. 6. quo loco scribit casum istum contingisse ann. 1556. Papię mense Maij contra quendam præsbyterum, qui fuit accusatus corã Episcopo Papiẽsi, quòd puellam octo annorũ nixus erat carnaliter cognoscere. cuius causæ doctissimus Menochius patronus fuit.

Clericus carnaliter viduam cognoscens, pęna depositionis plectendus non est.

Et nota, quòd hæc pœna depositionis, solum imponitur pro stupro, contrà virginem commissõ, non vero si clericus viduam etiam honestè viuentem carnaliter cognouerit. nã licet stuprum committat vt in. l. stuprum. ff. de adulte. §. item. l Iulia. In stli. de publ. iudi. l. 2. ti. 19. par. 2. cum tamen pœna hæc consuetudine sit apud nos abolita vt fatetur Antoni. Gom. in. l 80. Tauri num. 14. dicẽs nõ vidisse pro huiusmodi stupro aliquam pœnam imponi. idem scribit Iuli. Clar. in. pract. crimi. §. stuprum. versi. cæterum. Et ideo clericum qui crimen hoc commisserit, arbitraria pœna puniendum censeo. Sicut pro crimine fornicationis dictum est in peculiari loco: quæ quidem arbitraria pœna augeri potest pro qualitate viduæ, & ex alijs circũstantijs, prout prudentiæ & religioni Ecclesiastici iudicis visum fuerit.

Condemnari. Adde scotum in. 4. sent. dist. 30. quest. 1. Sanct. Thom. in d. 4. distin. 28. Floren. in. 2. par. ti. 5. c. 6. §. 1. Mar. Nauarr. in manu. cõfesso. c. 16. n. 16. & 18. & pijssimũ, & sapiẽtissimũ F. Ant. â Cordoua. lib. 1. quęstionarij. q. 13. D. Cou. in reg. peccatum. de regul. iur. lib. 6. 2. part. §. 3. specul. coniugi. 3. par. arti. 19. cõclusi. 6. Iuli. Clar. in d. §. stuprũ. Pau. Gril. de pęnis omni coitus quest. 7. Anto. Gom. in. l. 80. Tauri Bermõ. Chou. in d. rub. de stupro Fra. Dom. Sot. de iusti. & iure li. 4. quæsti. 7. & nouissimè D. Perez in prin. tit. 15. li. 8. ordi. apud quos materiam hanc latissime declaratam reperies. B

Clericus propter stupri crimen, resarcire damnum tenetur, & ad id parte nõ petente, condemnandus est.

Illud tamen circa hoc notatu dignum censeo, quod si de crimine stupri iudici ex processu liqueat, poterit clericus ad damni restitutionem cõdemnari, licet petitum non fuerit. ex Aretini sententia in cap. qualiter & quando. §. ad corrigendos. in princ. col. 2. de accusationi. Iacob. de sancto Georgi. in. l. imperium. 1. lectu. column. 2. ff. de iurisdi. omni. iudic. Felin. in cap. cum oporteat. column. fina. de accusationi. Probus ad Monach. in reg. accessorium. nume. 3. de reg. iur. lib. 6.

Puella virgo præsumitur, quousq; contrarium pbetur,

Nec ab huius modi dotis præstatione, clericus in exteriori foro excusabitur. si allegat corruptam mulierem inuenisse, etiam si mulier virginitatem nõ probet, satis quidem ei est quòd ipse contrarium nõ probet, iure quidẽ, virginẽ illam esse, & decepta præsumitur. Ita Anton. & Abb. in cap. 1. & 2. de adulter. S. Antoni. in 2. par. tit. 5. cap. 6. §. 1. & est cõmunis opinio, vt fatetur Abb. in d. cap. 1. nu. 5. Bermon. in dict. loco nume. 9. Clarus in pract. crimi. §. stuprum. versi.

sedpone Nauarr.in dict.cap.16.Di dac.Perez in loco nouissimè allegato.vesi. virginem fuisse. Ferdinand. Loazes de matrimon. Regis Angliæ dubio.15.nume.6.fol.76. Barthol. Cassa.in consuetudine Burg.Rub.1. fol.16.nume.42.& est vera & communis opinio à qua non licet recedere.

Imò vnum censeo perpetua memoria dignum,quòd si quis blãdis precibus,& vehementibus persuasionibus,puellam iam corruptam, quæ cõmuni æstimatione virgo reputabatur seduxit, & eam carnaliter cognouit,ex quo ipsa non vulgarem infamiam contraxit, quanuis in animæ iudicio ad nihil ratione virginitatis teneatur,non tamen excusatur quin teneatur satisfacere boni viri arbitrio,ob damnum infamiæ sua culpa contractum,ita Nauarr.in manu ca. 16.num.19. & opinionem istam cõmunem esse fatetur Anton. Cordu. dict.quæstio.13.versi.quintum.Idẽque censeo in iudicio exteriori obseruandum,cùm eadem versetur ratio,quæ in interiori:cũ in vtroque illatum damnum, iustitia postulante, sit resarciendum,& ità non semel in forensibus actionibus coram iudicibus ecclesiasticus obtinui. Quæ opinio vera est & procedit, qñ culpa viri mulier hãc infamiæ labem contraxerit, quia ipsa enim occulte cõsensit, vir verò rem manifestam fecit, iuri consentaneum est, vt qui damnum intulit resarciat:si verò mulier ipsa id patefecit vel aliàs culpa sua infamia orta est ab omni satisfactione, vir immunis redditur.

C Clericus vel laycus voluntariam virginẽ car

Non debeat condemnari. Adde Martin.Nauarr.in dict.manu. capit. 16. num.16.Bermon.in dict.loco. num. 18.Antoni.Gome.in.l. 80. Tauri. num.10.vbi dicit,quòd ità ipse practicaret,licet Barth. à Medina in sua summa lib.1.cap.14.fol. 160. ab hac sententia recedat scribens non tantũ hoc casu damnũ restituendũ esse sed stupratorẽ teneri corruptam in vxorẽ ducere etiã si liberè imò ipsa rogãte stuprum fuisset commissum, quòd nullis fundamentis, vel frigidis(prout illi de more est)probat:sed verior est superior opinio,quę multis fulcitur rationibus. Tùm quia scienti & consentienti, non fit fraus neque iniuria.regul.scienti. de regu. iur.in.6. Tùm quia lex quæ obligat ad dotis præstationem, loquitur de decipiente.cap.1.de adulter. Exodi. 22.vbi vero non datur deceptio,nulla est præcepti obligatio. Tùm etiam quia quantum ad iustitiam attinet, quoad actus naturales præcipuè occultos,puella censetur domina suorũ membrorum,dum nullum aliud damnum redundat exterius, vt scribit Domin.Soto in.4.senten. distinct. 18.quæst.2.artic.4.licet Caieta.contrarium innuat.Et opinio hæc procedit,etiam si puella sit sub cura patentum,ità tenet insignis Dom.Soto.lib.4.de iusti.& iure quæstio. 7. art.1.specul.coniugi.3.parte artic. 19.Quorũ quidem sententia tunc locum obtinet,quando ità occultè stuprata est,vt nullam iacturam infamiã que in nuptijs passa est. Nam si damnum aliquod in prædictis pateretur,stuprator non liberaretur, á cõ digna satisfactione boni viri arbitrio ei præstanda.Nã puellæ expressa remissio,quando sub tali cura cõstituta est,minimè liberat stuprato-rem à dotis præstatione secundum Sanct.Thom.2.2.quæst.154. art.6. vbi Caieta.Cordu.dict.quæst.13. author noster hic num.6.Et huius doctrinæ potissima ratio est, quia tunc iniuriam non tantum fit puellæ, sed ipsius

naliter cognoscens dotare nõ tenetur.

ipsius parentibus, & illis qui illius curam habent, & ità tenendum censeo licet nouissimè ab hac recedat sententia Petrus à Nauarra Toletanus vir alioqui pius & doctus lib. 2. de restit. cap. 3. num. 438.

At si à parentum potestate, vel à tutorum vel curatorũ administratione, puella quæ sponte stuprum passa est libera sit, etiam si in fama, rebus & nuptijs, iacturam passa sit: stuprator reparare non tenetur, quia licet in sui corporis & membrorum abusu, contrà legem prohibentem, ius non habeat, vt eis abuti sine peccato possit, habet tamen potestatem in eis, & in tẽporalibus, in quibus damnificata est, ius politicum & actionẽ, & ideo cum consensum præstet, omne ius remittere censetur.

Puella importunis precibus rogata censetur seducta.

Hæc autem nostri authoris & aliorum sententia, quæ frequentissimo consensu & Theologorũ & Canonistarũ recepta est, tũc procedit quãdo puella leuiter fuit rogata, secus si importunis precibus fuit adducta, quia ad effectum præstationis dotis dicitur coacta arg. l. 1. C. de rap. virg. & glo. in dict. regul. scienti, vim equidẽ persuasoria verba habere dicuntur. l. 1. §. persuadere. ff. de seruo corrup. Vnde Solon magis puniuit eum qui verbis mulierem compellisset quam qui vi teste Plutarc. in Solone ita in terminis nostris quoad dotis præstationẽ tenet. Abul. super Exod. ca. 22. quæst. 12. & ibi Nicol. de Lira. Abb. in dict. capit. 1. de adulter. Siluest. in summ. in verbo, luxuria. quæst. 5. Caietan. 2. 2. quæstio. 154. artic. 6. Nauar. in manu confesso. cap. 16. num. 16. quam esse communem opinionẽ fatetur Anton. Cord. dict. quæst. 13. versi. septimum dictum. & est optima. l. 1. tit. 19. part. 7. cum dicit. *Ca segun dizen los sabios antiguos como en manera de fuerça, es sacar, è fallagar las mugeres sobredichas, con prometimientos vanos, faziendoles fazer maldad de sus cuerpos, e aquellos que traen esta manera, mas yerran, que si lo fiziessen por fuerça.*

Est tamen opinio hæc singulariter interpretanda, vt tũc tantum procedat quando huiusmodi importunæ & assiduæ preces ab eo fuissẽt factæ, cui puella sine maximo eius incõmodo contradicere non potest, vt si eius esset dominus, Princeps aut alius à quo non vulgaria beneficia recepturam sperat, non vero si à quocunq; rogaretur. Nã verè nulla mulier quamuis corrupta, nisi rogata veneri consentit, non tamen ex eo dicemus violentiam ei illatam esse vt optimè scribit Petrus à Nauarr. dict. cap. 3. num. 445.

A præstatione dotis. Vide Antoni. Gome. in dict. l. 80. Tauri. num. 11. Martin. Nauarr. in manu confesso. cap. 16. nume. 19. pagin. 170. vbi allegat F. Franciscum à Victoria Theologum magni nominis quem vide, & opinionem istam amplectitur F. Anton. Cordoua in quæstio. 13. lib. 1. q. quæ quidem opinio verissima est & ea fulcitur ratione, quia cũ nullum damnum efficaciter illatum sit nihil sanè est quòd restitui possit. At verò si postea veritate comperta maritus in eam sæuiat pro prudentis viri arbitrio restitutio facienda est, vt tenet Cordoua dict. quæst. D E

Aestimationem. Vide S. Thom. & Caietan. 2. 2. quæst. 154. arti. 6. In qua dotis estimatione corruptæ puellæ à iudice facienda illud est consideratione dignum, quòd licet text. in dict. cap. 1. de adulter. responderit quòd virginem corrumpens, si eam in vxorem non duxerit, in iudiciali foro tenetur ei dotem constituere, sicut

Aestimatio dotis mulieri propter stupri præstandæ quomodo fieri debeat

ſicut dotes ſolent conſtitui virginibus. Tamen Ioan. And. Abb. & alij ibi illius text. deciſsionem ſupplent, quòd corruptor item dare teneatur illud, quod pluris indiget puella, cũ corrupta ſit ad inueniendum virum ſibi æqualem. Quæ quidem interpretatio minimè placet Io. de Anan. ibi cùm ex ea text. ille nõ vulgarem violentiam patiatur qui prout iacet, ſine vlla additione, intelligendus eſt: quãdo corruptor vult matrimonium cũ corrupta contrahere, ipſa verò vel eius pater nollit, hoc equidem caſu ſufficit ei dotem conſtituere quæ ſufficiens foret ſi virgo fuiſſet: inſignis tamen D. Cou. in. 4. decretali. 2. par. capi. 6. §. 8. num. 15. veriſimam iudicat Ananiæ ſententiã, quando corruptor vir eſt eiuſdẽ qualitatis, vt matrimonio cum puella copuletur, & iniuſtè ab ea vel ipſius parentibus recuſatur: alioquin Ioan. And. & Abb. ſequuntur quorum ſententia veriſsima eſt, & ſeruanda quia text. in d. cap. 1. interpretatur, vt procedat quando corrupta cum dote cõſueta dari virginibus conſequitur maritum ſibi æqualem ſecus vero aliâs.

Hæc quidem dotis æſtimatio faciẽda eſt ſecundum dignitatem, & facultates ipſius ſtupratoris, nec non perpenſa qualitate, & indigentia ipſius puellæ corruptæ. Nec attendi debet, an parua vel ampla dos ab ipſius parentibus conſtitui poterat, ita habetur Exodi cap. 22. & in dict. ca. 1. Vbi ſancitum eſt, quòd ſi quis virginem nondum deſponſatam ſeduxerit, dormieritque cum ea, tenetur ipſam dotare, & habere in vxorem, ſi verò pater virginis dare nolluerit, reddet ipſe ſtuprator peccuniam, iuxta modum dotis quam virgines accipere conſueuerunt, qui modus æſtimabitur, ſecundum facultatem illius nempè ſtupratoris & dignitatem puellę, ita interpretatur gloſ. in dict. cap. 1. in verbo, iuxta modum. Eſſet equidem maximum abſurdum, ſi ea dos eſſet conſtituenda, ſecundum facultates parentis, vel ipſius puellæ, nam ſi nullas haberent, nulla dos eſſet conſtituenda, cum non entis nullæ ſunt qualitates. l. eius qui. §. pen. ff. ſi cert. peta. glo. in cap. bonæ memoriæ in primo in verbo, per rerum naturã. de electi. nec eſſet ſuper quo bonus vir poſſet arbitrari, cùm ſuper non ente non verſatur arbitriũ. Bal. in. l milites. C. de teſtamen. quem refert & ſequitur Cardi. Cauarella conſil. 139. column. 3. quo caſu talis ſtuprator impunis abiret, quòd eſſet omni iuri diuino naturali & ciuili repugnans. Item & è contrario reſultaret abſurdum, quia ſi pater puellæ eſſet diues, ipſe verò ſtuprator fuiſſet pauper, nullo modo poſſet condignam dotem, corruptæ puellæ conſtituere: & opinionem iſtam tenet Floren. in ſumma. 2. par. tit. 5. cap. de ſtupro. §. 1. Abb. in dict. capi. 1. not. 4. & ita fuiſſe iudicatum in Senatu Pedam teſtatur doctiſsimus Oſancus deciſsi. 107. nu. 11.

Ad totam dotem Adde quòd opinionem contrariam, quòd virginis ſtuprator nedum teneatur ad illam æſtimationem exiſtentem ſupra dotem à patre conſtituendam, ſi virgo non fuiſſet corrupta, ſed quòd integram dotem teneatur de propijs bonis ei conſtituere, tenet Iaſ. in. §. omnes. num. 24. & 25. Inſti. de actioni. ſequitur Oſancus dict. deciſsi. 107. num. 10. ſed authoris noſtri doctrinã veriorẽ eſſe cenſeo nam non equidem reſartiendum eſt damnum, in vtroque foro niſi quatenus læſio attulit. F

Ince-

Incestus.

CAPVT, LXXXIIII.

1 *Incestus diffinitio.*
2 *Clericus propter crimen incestus est perpetuò deponendus.*
3 *Clericus, qui cum aliqua muliere fornicatus fuerit, & postea cum eius consanguinea intra quartum gradum, an pœna incestus puniri debeat.*

1 a INcestus est consanguineorum vel affinium abusus, [a] vt diffinit text. in capi. lex illa. 36. quæstion. 1. Pœna
2 huius criminis est quòd clericus deponatur: [b] not. gloss. in capit. Non
b debet. 30. quæst. 1. qui text. loquitur in eo qui cognoscit filiam spiritualè, quæ sibi confessa fuit, non autem in cognoscente consanguineam. Et tenet hoc etiam Abb. in cap. At si clerici. in colum. 12. de Iud. allegando nota. in capit. lator. 2. quæstion. 7. vbi gloss. 1. iuncta textui, hoc probat etiam in episcopo. Si autem clericus
3 primò fornicatus sit cum aliqua muliere, & postea cum eius consanguinea intra quartum gradum, an puniri debeat pœna incestus, videtur, q̃ non ex eo quòd notat in proposito Ancharra. in consi. 391. Videtur prima facie. versic. Item aduerte. vbi cõcludit quòd pœna, quæ a iure ciuili imponitur pro incestu, non habet locum pro incestu postea introducto à
c iure canonico, [c] de quo à iure ciuili cogitatum non fuit: quia in pœnis prohibetur extensio. ex quo dicebat interminis Hipp. in sing. 254. incip. Ex illicito coitu: q̃ licèt affinitas cõtrahatur ex illicito coitu, istud est verũ, quoad impediendũ matrimoniũ, secus autem quoad hoc vt quis puniatur de incestu. Et refert August. in addi. ad Ange. de malefic. illan sententiam Ancharra. valdè commendare, quam etiam vltrà eos simplicitur sequitur Decius consi. 268. Diuino implorato præsidio. colum. fina. vol. 2. Contrarium tamen crederem d in d
casu nostro, imò quòd esset deponẽdus clericus propter hoc genus incestus, maximè si qualitas illius summè grauaret delictum in oculis hominũ: putá si cum matre & filia fornicaretur, aut cum duabus sororibus, aut consororinis, quia tunc non solum deponendus videtur, sed detrusioni siuèc arceri mancipandus ad tempus iuxtà qualitatum & scandalum delicti. Nec obstat doctrina Ancharra. in dict. consi. & sequacium: quia cõtrariam opinionem dicit esse cõmunem idem Decius in consil. 158. in. 1. volum. incip. Diuino implorato, & pro tenui, vbi latiùs & notabilius examinat dictam doctrinam: & respondet ad fundamenta quæ illi fauẽt & sequitur opinionem Abb. Signo. & Modernorum contrarium tenentium: & sic quòd pœna iuris ciuilis habebit locum, vbi nuptiæ sunt incestæ de iure canonico. Et hæc sentẽtia mea circa punitionem clerici securius sequenda est in his regnis Castellæ & Legionis, vbi expressè per legem eorum dispositum est, quòd si quis fornicatur cũ muliere cõsanguinea alterius intra quartum gradum cum qua prius idem fecerat, commit incestum. Si ergo laicus reputatur propter hoc incestuosus & punitur vt talis pœnis ciuilibus, quare non punietur clericus ob id delictum pœnis canonicis? quia licet lex regia siuè municipalis non liget clericum, operabitur

tabitur tamen semper (meo iudicio) vt Iudex ecclesiasticus puniat qualitatem delicti, secùndum quôd illa in laicis qualificauerit, præcipuè in nostro casu, vbi lex ciuilis punit actum à iure canonico in tantum reprobatum, quod decreuit per illum impediri, & dirimi matrimonium.

A *Busus.* Vide tex. in l. si adulterium cũ incestu. in prin. ff. de adulte. Sanct. Thom. 2.2. quæst. 154. ar. 9. Abb. in cap. 1. & in cap. veniens de eo qui cogno. consang. vxor. suæ, glos. in rubri. C. de adulter. Regiam l. 1. tit. 18. iuncta l. 2. tit. 19. par. 7. Paul. Gril. de pœnis omni. coitus. quæstio. 3. Bermon. Cho. de publi. concubi. capitu. de incestu in princ. l. 15. titul. 15. lib. 8. ordin. veter. & ibi Doctor Dida. Perez quæ quidem. l. hodie constituta est lib. 8. ordin. noui. tit 20. l. 7.

B *Clericus crimẽ incestus perpetrans qua pœna puniatur.* *Deponatur.* Vide Paul. Grill. de pœnis omni. coitus. quæstio. 33. Bermõ. Choue. in tracta. de publicis concu. quæstio. 3. num. 3. Didac. Couarruu. in. 4. Decretali. 2. par. cap. 6. §. 8. nu. 3. quam esse communem opinionem fatetur Iuli. Clar. in practi. cri. §. incestus. versi. sed quæro.

Si verò quis antè quam ad sacerdotium fuit promotus, cum aliqua matrimonium contraxit, & carnalis copula minimè interuenit, & muliere mortua, sacris fuit ordinibus insignitus. & posteà cum sponsę consanguinea carnale comercium habuit, incestum non committit, & ideo non pœna depositionis, sed alia arbitraria puniri debet, cum ex impedimento publicæ honestatis iustitia, secuta copula carnali cum sponsę consanguinea incestus non oriatur, ita tenet singulariter D. Couarruu. in. 4. Decretali. 2. par. capit. 6. §. 8. nume. 4. Et conducit glo. not. in Clementin. 1. in verbo eos. de consang. & affin. quam ibi doctores sequũtur, qui ex ea scribunt, matrimonium contrahentem cum fœmina, impediente publicę honestatis iustitia, non esse excommunicatum, ex illa constitutione quæ. consanguineos, affines, religiosos, moniales, & in sacris constitutos ipso iure excommunicat. Etlicêt glos. in cap. lex illa. 36. quæstio. 1. censeat hanc fornicationem incestum appellari posse, id procedit ex impropria significatione, quæ in pœnis admittẽda non est. Hodie autem ex sacrosancti Trident. concilij. decis. Sessio. 24. cap. 3. de reforma. dictum canonicum impedimentum publicè honestatis primum gradum non excedit. Quæ decisio intelligenda est in sponsalibus de futuro duntaxat, non autem in matrimonio de præsenti, quia eo contracto hoc impedimẽtum durat in omnibus casibus & gradibus sicut de iure communi, quòd in hoc intactum remanet, vt habetur in proprio motu Pij Quinti Pontificis Maximi. Et plures pœnas contra incestuosos iure statutas congerit Berm. Cho. vbi suprà allegaui & de pœna incestus cum matre, filia, nouerca, sorore nutrice consule Boeri. decisione. 318. & de diris pœnis huius sceleris apud Ethicos vide Petr. Gregor: Synta. iuris vniuersi. 3. part. libr. 36. capit. 7.

Laicus propter incestũ, quibus pœnis de iure Pontificio puniatur

Laicus verô qui crimen hoc commisserit, ita punietur: nã aut fecit sub prætextu matrimonij, aut in actu fornicationis, & meri peccati. Primo casu, si id fecit scienter ipso iure est excommunicatus. Clemen. pri. de consang. & affini. & matrimonium separatur. cap. 1. & 2. & cap. non debet. de consang. & affini. à qua excommunicatione per Episcopum absolui

potest

potest.glos.in dict.Clemen.1. in verbo,obtinere.quam alios sequentes allegans fatetur esse communem Did. Perez in dict.l 5.in princ. Si autem ignoranter contraxit benignius arbitrio iudicis puniri debet, vt ibi ipsemet D.Perez resoluit & Paul. Grill. dict.quæst.3.num.4. Secundò autē casu si vir erat coniugatus, priuatur perpetuò,nę possit ab vxore cuius consanguineam carnaliter cognouit,debitum petere , nec non aliam pœnam patitur quòd vxore mortua non potest amplius cum alia matrimonium contrahere, vt habetur in dict.capit.1.& 2.cap.transmiss.cap. si quis cum matre.35.quæsti.2.cum multis iuribus illius causæ & quæstionis tradit latissimè Alphons. à Vera Cruce in specu.coniug.1.par. arti.33.Vltrà quas pœnas poterit à iudice ecclesiastico excommunicari. de quo per Paul.Grill.dict.quæst.3.

Ignorantia ab incestus pœna excusat.

Excusabitur tamen ab incestus pęna,qui ignoranter crimen hoc commisit , hanc dicit esset communem opinionem Bald. Nouel.de dote in prima par.11.pa.prin.num.8. Villa. in sua collect.comm.opinio.litera P. num.68.Iul.Clar.in dict.§ incestus. versi excusatur.Imò pœna amissionis bonorum,quæ iure authenticorum contrahētibus incestas nuptias infertur,minimè locum sibi vendicat data in ipsis contrahentibus ignorātia iuris vel facti etiam crassa,quæ ex lata culpa contingit,ita Bart. in.l. si adulterium cum incestu.in prin. nu. 11.ff.de adult.sequitur Ancharra.in dict.Clemen.vni.column.3.de consangui.& affini.vbi Imola colum. 2. quorum opinionem communem esse fatetur D.Couarruu.in.4. Decre. 2.par.cap.6.§.8.num.21. Nam vbi dolus expressè ad pęnam requiritur lata culpa nō sufficit.l.igitur. §.generaliter.ff.de liber.caus.not.Bar. in. l. 1. §. 1ff. si quis testa. liber esse iuss. fuer.& est optimus text. in c. si verò in.2. de sent.excomm.iuncto tex.in cap.si quis suadente.17.quæst.4. & est glo.communiter recepta teste Ias. ibi.num.23.in.l.in actionibus.ff. de in litem iur. Ex quo deducitur excommunicationis pœnam dict.Clement.vni.non compræhendere ignorātes etiam ex lata culpa, ita Imo. & Boni. ibi.quanuis glo. in verbo, scienter.dict. Clementi. contrarium scribat.

A iure canonico. Vide latissimè C
Petrum Antoni. Angun. Placentinum consi.8. per totum vbi opinionem istam multis rationibus defendere connatur.

Contrarium tamen crederem. Adde D
D.Episcopum Couarruu. dict. §. 8. nume.3.Quæ opinio ex eo manifestè probatur,quòd affinitas ex illicito coitu oriatur tex.elegans in capi. discretionem.de eo qui cogno. consang.vxor.suæ.vbi Abb.tex.in cap. 2.de consang.& affini.& in capit.in literis.vbi Abb.& Aretin.not.de testi.quam opinionem communem esse fatetur Siluest.in summ. in verbo, matrimonium.8.impedi.15. idē profitetur D.Couarruu.in.4.decreta.2. par.cap.6.§.7.num.3. & eam amplectitur Hiero.Paul in prouin.fol.38. contra Cora.lib.1.Miscellan.capi.3. quo loco asseruit,minimè ex concubinatu affinitatem oriri, nec eius ad nuptias impedimentum,cum iure ciuili concubinatus fuerit permissus. Quæ ratio fragilis est,& ex eo deficit,quòd coniugalis coitus licitus & permissus est,ex eo tamen oritur affinitatis impedimentum.

Hodie verò hæc affinitas ex illicito coitu proueniens,vltrà secundum gradum non extenditur,vt in Cōci. Tridēt.

Declaratur cōc. Tri. Sess. 24.ca. 4. de reform.

Trident. Sess. 24. capit. 4. de reformat. & ea ratione incestus vltra gradum illum minime committetur. Et licèt decretũ illud solũ loquatur quo ad matrimonium iam contractum dirimendum, idem est iudicandum quo ad contrahendum, vt nouissima cõstitutione Pij Quinti Pontificis Maximi declaratum est quæ vulgo circũfertur, & ideò affinitas vltrà illũ gradum quoad nullum iuris effectum considerari potest.

De iure canonico. Adde quòd hanc
E opinionem communem esse fatetur. Bello. consi. 84. num. 5. Cauarr. dict. §. 8. num. 18.

Adulteri.

CAPVT, LXXXV.

1 *Adulterium graue scelus.*
2 *Adulter clericus quæ pœna iure pontificio sit puniendus.*
3 *Clericus damnatus de adulterio infamis efficitur.*
4 *Episcopus licèt non possit ad pristinam famam directo restituere, potest tamen indirecte.*
5 *Adulterans cum muliere nupta impudica, licet de iure Cæsarum puniendus non sit, secùs autem de iure Pontificio.*
6 *Licèt hodie de iure regio solus maritus possit adulteros accusare, clericus tamen adulter, etiam marito non accusante, impunis dimittendus non est.*
7 *Maritus clericum adulterum coram ecclesiastico iudice accusare potest, licet vxorem, coram seculari iudice non accuset.*
8 *Consilium cautissimũ à iudicibus ecclesiasticis, in inquirendis clericorum adulterijs obseruandum.*

ADulterij criminis grauitatem, [a] clericis omnibus suf a
ficiunt ostendere verba pagani illius Abimelech re- 1
gis ad Isaac directa Gene. 26. capit. Dum reprehendens eum quòd vxorem suam sororem esse affirmauerit, dixit: Potuit coire quispiam de populo cum vxore tua, & induxeras super nos grande peccatum. Si enim in sola lege naturali viuès homo peccatum grande reputauit adulterium, quale debet esse in oculis christianorum, quos eadem naturalis, scripturæ & gratiæ leges quotidie instruũt, maximè sacerdotum qui tanquã sanctissimæ Trinitatis mensæ pincernæ angelorum panem virgineo ventre compactum quotidie tractant, & intra præcordia recondunt. At si quis magis specificè enormitatem huius criminis intelligere velit, & quo modo sit de grauioribus peccatis quę in proximum committuntur, videat Dionysium Cartus. in opusculo de conuersione peccatoris, articul. 5. vbi. hoc ostendit per plura quæ in eo concurrunt. Clericus au- 2
tem adulter depositus ab officio, in monasterium toto tempore vitæ suę detruditur, [b] vt in capit. Si quis cle- b
ricus. 81. distinctio. quod est concilium Aurelianense: & quòd propter adulterium clericus deponatur, voluit glos. in capit. lator. 2. quæsti. 7. in gloss. 1. quam ibi sequitur Archi. & Host. allegando dict. capitu. Si quis in sua summa, titul. de adul. §. quæ pœna sit imponenda. Idem tenent etiam Ioann. de Anani. in Rubr. & in capit. Significasti. de adulter. Abb. & Moderni. in capit. Vt clericorum, de vita & honest. cleric. & in capit. Peruenit de adulte. Et hanc opinionem tenet Ioann. And. & Io. de Imol. in dict. capi. Vt cleri-

corum. vt refert Anan. in dict. ca. Significasti. & est communis opinio. Vide tamen Paul Grillandi in tract. de pœnis omnifariam coitus, incip. Sextò declaranda, vbi in prima & secunda colum. nititur sustinere contrariũ, videlicet quòd clericus hodie propter simplex adulterium non debet deponi, & respondet ad fundamenta contraria, & tandem in colu. 3. dicit quòd nihilominus in consulendo & iudicando tutiùs est tenere aliam opinionem, quæ est cõmunis, & dicit hoc notandum contra præsbyteros incontinentes, qui alienas vxores solicitant sæpiùs, & accedunt libenter ad earum cõcubitum.

3 Incurrit etiam clericus de adulterio dãnatus aliã pœnam, nam ex tali sentẽtia infamis efficitur, vt notat Abb. in capi. At si clerici. 5. de adulteri. s. in column. 5. versic. Sed circa. de iudic. Et in capit. Cùm tit. de re iud. colum. 4. per tex. in cap. Infames. 6. quæsti. 1. & in l. 1. & 2. ff. de his qui not. infa. sicut etiam efficitur infamis damnatus de aliis criminibus publicis. Est tamen in hoc aduertendum,

4 quòd licèt episcopus non possit directò restituere aliquem ad famam vt concludit Abb. in d. cap. Cùm tit. in col. 4. in hoc casu tamẽ adulterij, cùm liceat sibi dispensare, vt in dict. 5. de adulterijs, restituendo clericum damnatum de adulterio contra sententiam suam, tunc restitutio famæ venit per quandam consequentiam, potest in directè, quod principaliter non posset. ita notat. Abb. ibi, in d. column. 5. & dicit ibi casum sing. ad hoc secùndum illum intellectum. Et

5 nota secundum Paulum Grillandi, vbi suprà, quòd licèt de iure ciuili, quãdo mulier nupta est impudica & meretrix, non punitur adulterans cũ ea, vt in l. Si cad. C. de adulte. tamen da iure canonico non euaderet impunitus cum illa adulterans. c ita dicit in dict. column. 3. Crederem tamen vltrà eum, quòd tunc clericus ignorans & accedens ad eam tanquam ad meretricem, nõ puniretur ità acriter, sicut alij adulteri. Si tamen mulier erat honesta, non excusaretur clericus ignorans eam coniugatam, quominùs vt adulter puniatur. Quando autem clericus cognouit mulierem solutam, quæ ab ipso & communiter reputatur vxorata, tunc enim vti adulterum pœna iuris communis puniendum esse, placuit Io. de Ana. in capi. Nonnullis. fin. column. de Iudæis, referendo fratrem Vbertum, qui fuit eiusdem sententiæ: licèt alij aliter senserint secundum eum, per quem etiam vide quid in casu contrario quãdo clericus cognouit vxoratam, quæ credebatur soluta. Vnũ 6

c

6 præterea aduertendum sentio in hoc proposito, quòd licèt in his Regnis Castellæ & Legionis lege regia sancitũ, sit, d quòd marito non accusante vxorem, nullus possit eam accusare de adulterio, Iudex tamen ecclesiasticus poterit punire clericum in hoc delinquentem: nec reus valebit opponere quòd maritus non accuset. Non enim potuit lex illa regia ecclesiasticos Iudices impedire, ne ad emendam suorum clericorum procederent. Aliter enim clerici omnes incontinentes libidinẽ suam potiùs cum nuptis, quam cum solutis mulieribus explerent, cùm securiùs ac impunè id agere cognoscerent: & ita ego iam alàis practicaui, dùm vicarium agerem generalem Episcopi Salmantini: & licèt ad id appellatũ fuerit, obtinui tandem coram superiore. Verũtamen in hoc magna debet adhiberi cautela: nam si adulterium clerici adeò est notorium, maritique

d

D Ioan. Ber. vicarius generalis fuit Episcopi Salmant.

eprsona

perſona ita viſis, quòd præſumi poſſit ipſum ſcire & paruipendere: tunc iudex eccleſiaſticus poterit publicè & liberè de adulterio tractare, & pœnam imponere. Si verò delictum no eſt publicum, aut marito ignotum eſſe creditur, periculumque exinde timeri poſsit vxori: tunc conſulerem clericũ de hoc delicto conuictũ vel cõfeſſum camerario pceſſu, & familiari diſciplina corrigendũ relegãdũ que ſine expreſsione cauſæ in ſententia. Quando verò correctio ſic ſecretè facta fuerit, & relegatio generalis, hortor omnes metropolitanos iudices, vt ab inferioribus ſecretè cauſam requirant, ne ex hoc delictum in publicum veniat: ſufficiat illis, quòd iudex inferior iuſtè proceſſerit, licèt propter ſecreti cautelam, aliquas iuris ſolennitates prætermiſerit. Aliter enim ſi omnia ſtrictè requirant, nihil aliud efficient, niſi iudices ipſos inferiores cogere ad diſſimulandum, vel propalandum adulteria ſimilia, ipſoſque adulteros reddent inſolentiores, cum intellexerint quòd iudices ſui immediati illos punire recuſant, propter exactam rationem quam ab ipſis requirunt ſui ſuperiores. Marito autem clericũ adulterum accuſante, tunc ſeueriùs procedendum eſt: tantoque acriùs in aliis pœnis carceris & detruſionis vltrà depoſitionem puniendus eſt clericus, quantò honorabilior eſt perſona mariti, aut diuturniùs eſt adulterij peccatum, maiuſvè exinde ſubhortum ſcandalum, præcipuè ſi cõtigerit quòd adultera fuit per iudicem ſecularem tradita marito, & ab eodem occiſa. Crederem inſuper in
7 hac materia (meliori ſemper iudicio ſaluo) quòd maritus poteſt accuſare clericum coram Iudice eccleſiaſtico, licèt vxorem coram ſæculari nõ accuſet: nec poterit clericus in
d hoc aliqua exceptione ſe tueri, cùm iura canonica adulteris pœnam imponentia, nullam habeant conſiderationem, nec requirant quòd vxor pariformiter accuſetur. Generaliter
8 autem in hoc crimine conſiderent eccleſiaſtici Iudices ne nimis diligenter de adulterijs occultis inquirant, propter mulierum periculum, vihorum infamiam, & clericorum fragilitatem, quæ tantò multoties ad hoc flagitium illos impellit, quantò ſecretiùs illud poſſe perpetrare confidunt. Sed vigilantes ſuper gregem ſuum, ſimilia potiùs præſeruare cõnentur (cohabitationem & conuerſationem clericorum & nuptarum euitando) quàm vſque ad vnguem inuenire & caſtigare ſatagant. In qua quidem adulteriorum prudenti præſeruatione, & cauta correctione eccleſiaſticos omnes iudices deprecor ac obteſtor, vt deſides non ſint, per duriſsimum illud iudicium quod illis qui præſunt ſcriptura ſancta minatur, ne in eorum incuriam ſeueriùs id corrigant vltore ferro maritorum manus, tam grauis iniuriæ acerbitate commotæ vt ſæpiùs id eueniſſe perpendimus, f & anno f
ſuperiori milleſimo quingenteſimo, trigeſimo ſeptimo pluribus notũ fuit accidiſſe. Nã in tribus locis *de Villanubla*, videlicet, & *de Cigunuela*, ac *de Laguna*, quæ non longè diſtant ab oppido Valliſoleti, vbi tunc Auguſta curia reſidebat in octo ferè menſium ſpacio filius, viduæ cuiuſdam, & duo mariti in tres ſacerdotes ſæuierunt, de inimicis membris ſe vindicantes, ob iniuriam in matris, & vxorum perſonas ſuſceptam, non ſine plurimorum laicorum applauſu, & quorundam forſan magiſtratuum ciuilium neglectu

ob inhoneſtam ſacerdotum vitam, & ſuperiorum deſidiam: quod hîc ſcribere libuit, quia id bene noui, vt qui proceſſus deſuper confectos vidi, non alio animo, niſi vt hoc ad clericorum timorem, & ſuperiorum hortatum perpetuæ memoriæ tradere poſſem.

A *Adulterij crimẽ grauiſſimum.*

Grauitatem. Adde quòd huius criminis grauitatem atteſtantur decreta canonica in cap. 1. 81. diſtinct. & in cap. quid in omnibus. 32. quæſt. 7. vbi ad verbum ita ſcribitur. *Quid in omnibus peccatis adulterio grauius,* & multis huius criminis deteſtationem probat Dioniſ. Carthu. libr. de conuerſi. peccato. artic. 5. idemq; doctores profitentur in cap. at ſi clerici. §. de adulterijs. de iudi. inter quos Bald. column. penultim. *Adulterium,* (inquit) *eſt crimen infeſtum laicis, & bonis viris, & turbat honorem matrimonij, & famam liberorum, in qua conſiſtit decus gẽtium,* Vt not. in auth. de nup. in prin. Angel. autem in. §. 2. in auth. de monach. ex tex. ibi not. *Peſſimum vitium eſſe vxorem alterius adulterare.* Et Bal. conſ. 246. volu. 4. & Bar. in rub. ff. de adulter. vbi dicit crimen hoc præter læſæ maieſtatis eſſe maximum & in hanc ſententiam eſt illud Euphonis apud Stobeũ. c. 6. *Non eſt adultero maius vllum malum.*

Cæterum Chriſoſt. in Euang. Diui Ioan. Home. 62. docet, adulterium grauius eſſe idolatria D. Petr. prout illum retulit D. Clemens in epiſt. ad Iacobum firmiter aſſerit, venenum adulterij cuntis malis eſſe pernitioſius. Et huius criminis iniquitas maxima vocatur Iob. cap. 31. Et inter cęra facinora quibus maximè Deus iraſcitur adulterium reponitur. vt cõſtat ex Lactantio in eo libro cui titulum fecit de ira Dei. cap. 22. Eſt equidem adulterium veluti vitiorum agmen, vt ſcribit Diodorus Siculus li. 1. Bibliot. Hinc maritorũ cedes, vt Cãdaulis Lydij exemplum ſtat apud Iuſtinianum lib. 1. & Hærodotum lib. 1. Vriæ. lib. 2. Regum. capit. 11. Hinc ipſorum adulterorum pericula, qui paſsim depræhenſi in adulterio occiduntur quòd non ſolùm euenit in hominibus tenuis fortunæ, ſed in maximis. Quemadmodum contingit in Rodoaldo Longobandorũ Rege qui in libidine deprẽhẽſus cũ matrona interfectus eſt, vt teſtatur Paul. Diaconus. de quo lege latiſsimè And. Tiraq. l. 13. connu. nu. 26. Perez in. l. 2. ti. 15. lib. 8. ord. Nec prętermittendum eſt q̃ ſcribit benè hæruditus Ioan. Corr. in arreſt. Tholo. anno. 85. ſacrilegij crimẽ cõmitti in adulterio cũ ſacramẽtũ matrimonij violetur & ob id pœnam ſacrilegij eſſe adulteris indicendã ſequitur Iacob. Men. de arb. iud. q. cen. 4. lib. 2. caſu. 289. nu. fi. Et de varijs pęnis diuerſarum gentiũ contra adulteros ſtatutis, vltrà ſuprà allegatos, vide Sim. Maiolũ de irregula. lib. 5. c. 38. & latiſsimè Iac. Men. de arb. iud. li. 2. cẽt. 5. 919. caſu quem vide quia demore multa congerit lectu nõ indigna, & elegantiſsimè Petr. Greg. Thol. 3. part. Syntag. iuris. cap. 6.

Detruditur. Vide Regiã. l. 42. ti. 6. p. 1. & opinionẽ iſtã q̃ clericus propter adulteriũ deponatur teſtãtur eſſe cõmunem Cou. in. 4. decr. 2. p. c. 7. §. 7. n. 19. Berm. Cho. in tracta. de pub. concub. rub. de adult. n. 26. pagi. 37. idem teſtatur inſignis & moribus & prudentia vir Grego. Lup. in dict. l. 42. in verbo, *Adulterio* Petrus Dueñ. regul. & fallen. regul. 101. limit. 2. Paul. Grill. de diuerſis crimin. libr. 3. quæſtion. 2. numer. 1. Iuli. Clar. in practi.

B *Clericus propter adulteriũ deponitur.*

practic.crimi.§.adulterium.versi.sed quæro.Emanu. Suarez. in thesauro recep.senten.versi. clericus adulterij Villa.in sua collect.commun.opini. litera.c.numer. 82.Practica. Contra di fol.384.limi.5. *Dicebat tamen facè tè And. Alciat. quòd si hodie clerici, propter adulterium detruderentur in monasterium, pauci eorũ ambularent per vias, ità refert Clarus vbi suprà qui prout ipse mihi pluries dixit, fuit eius discipulus.* Aduertè tàmen quòd Host. in summa de cohabi.cleri.& muli.§. qualiter imponatur. ad finem cùm allegauerit text.in dict.cap. si quis clericũ & in cap.Romanus.81.distinct. subdit ad finem ista verba. Puto quòd ex causa iudex potest non seruare rigorem,& ex causa remittere,& dispẽsare,& hoc nisi in modum accusationis tunc enim standum est dicto rigori,& quòd de mente Hostien. sit hoc asserere,nedum in crimine simplicis fornicationis,verum etiã adulterij, colligitur ex remissione eius quam fecit in summ.tit.de adulterijs. §. quæ pœna. ad ea quæ dixit in summa de coha.cler.& muli.quę opinio tanquam magis æquior & humanior potest sustineri, quòd clericus adulter suspensionis pœna,& non depositionis sit puniendus:quia nimis rigida est contraria, opinio ita dicit Bermond.in dicto num.16. licèt tandem scribat absurdum& temerarium forè â communi opinione recedere.

Laicus adulter qua pœna in foro Ecclesiastico puniendus sit.

Laici verò adulteri per ecclesiasticum iudicem excommunicari possunt.text.in ca.intelligimus. de adulteri.& ibi notat Abb.& doctores & in capi.consuluit.in.1.de appella. & in capit.1.vbi Abb.de offici.ordina. Bald.in authen.clericos.C. de Episc. & cleri.& Felin.in cap. cum sit. nu. 11.de foro compet.Rom. sing. 667. Aufer. in Clementin.1.de offic. ordin. Regu. 4. fallen. 2.

Puniri etiam possunt detrusione in monasterium, vt est communis omnium sententia teste Andr. Alci. in dict.capit. 1. nota. 5. numer. 18. de offici.ordin. &licèt contrà eam disputent. nume.22. communem amplectitur:eandem communem attestatur D.Couarruu.in.4. Decretali. 2.par. capit.7. §.7.numero.20.Iuli. Clar.in practic.crimin.§.fin.quæsti. 37.versi.Quæro nũquid. cùm enim hoc delictum sit violatio sacramenti matrimonij, meritò illius punitio pertinet tam ad iudicem ecclesiasticum, quam sæcularem,& ideò adulteri sacrilegi dicuntur.l. quanuis. C. de adulter.

Cum ea adulterans. Adde Ang.l. si vxor.§.sed & in c.num.1. ff. de adulter. vbi dicit quòd ità communiter obseruatur & in.l.si ea.C.de adulter. Ana.in cap.1.nu.6.de adulter.Rem. consi.17.num.20.& consi.439.nu. 23. Et ideò iustissimè autor noster hoc loco censet,nõ esse clericum qui cum huiusmodi muliere carnale commercium habuerit ordinaria pœna puniendum,quem ipse sequor contrà Bermond.Choue.de pub.concu. cap.de adulterio.num. 26. Ipsa verò mulier adulterij pœna plectenda est, ità Amad.de Syndi.num.174.& in facti contingentia sensisse videtur Neapolitanum consilium, vt refert Antoni.Cap.decisson.44. Sed cõtraria opinio verior est. Quam in effectu sequitur Amad.in loco præcitato Iul.Cla.li.5.recep.sent.§.adulteriũ.ver.sed quęro nũquit.vbi dicit q̃ ità iudicaret si casus contingeret,& huic opinioni suffragatur l. si ea.C. de adul.quæ expræsse diffiniuit hoc casu adulterij crimen cessare. C

Sancitum est. Vide.l.7.tit.7.libr. 4.for.quæ communiter in his regnis recepta D

recepta est, vt fatetur Ant. Gome. in l. 80. Tauri. num. 49. Idem Tholosa no senatu decretum est teste Papo. lib. 24. tit. 2. arti. 5.

E *Non accuset.* Adde quòd in dictis Hispaniarum regnis tenetur maritus adulterum & adulterã accusare, aliàs minimè est audiendus dict. l. 80. quę hodie est l. 2. tit. 20. lib. 8. ordi. noui.

F *Perpendimus.* Adde quòd hoc etiã refert. D. Couarruu. in Clemen. si furiosus. 1. par. relecti. in initio nu. 6. de homi.

Ac nephandi criminis rei.

CAPVT, LXXXVI.

1 *Nephãdi criminis summa detestatio.*
2 *Clericus huius criminis reus depositus, in monasterium detruditur.*

1 QVia secũdùm diuum Augustinum in. 3. lib. Confessionum, & habetur in ca. Flagitia. 32. quæst. 7. flagitia, quæ sunt contra naturam, vbiq; a ac semper detestanda [a] atque puniẽda sunt, qualia Sodomitarum fuerãt. Quæ si omnes gentes facerent, eodẽ criminis reatu diuina lege tenerentur: quæ non sic fecit homines vt seillo vterentur modo. Violatur quippe ipsa societas, quæ cum Deo nobis esse debet: cùm eadem natura, cuius ille autor est, libidinis peruersita-
2 tate polluitur. Vnde meritò tale crimen committenti pœna statuta est, quòd deponatur ac in monasterium
b detrudatur, [b] vt in c. Cleric. de excess. lib. prælator. Huius tamen detestandi criminis maior esse deberet pœna, cum ob illud etiam infantibus ac mulieribus subuersarum ciuitatum omnipotens Deus parcere noluit. In his maximè regnis, vbi etiam á facinorisis aliàs hominibus solet (vti decet) & tale scelus promeretur abhorreri, vbi etiam legis patriæ grauius mortis genus quàm ius commune delinquentibus infligunt. Nec enim minùs promeritus est, vt post depositionem curiæ traderetur, [c] qui Deum ip c
sum ac naturam offendit tali facinore, quam qui sola motus auaritia & non in Roma. Pontifi. contemptum, neq; in fidei seu morum perniciem Apostolicas audet literas deprauare. Sed cùm sic placuerit canonum conditoribus, solent Ecclesiastici iudices tales post depositionẽ perpetuis carceribus obscurisq; includere, in quibus nisi eos liberet fuga, miserrimam & mortem ipsam exoptantem vitam agunt.

A Multa in nefandi criminis detestationem, lectu nõ indigna, hoc loco traduntur.

Detestanda. Vide multa quę circa huius criminis detestationem traduntur præsertim à Sãct. Thom. 2. 2. quæst. 154. artic. 11. multa etiam congessit Cæsar Lamber. de iure patron. in prima par. lib. 2. q. 9. art. 18. Lucas de Pena in l. 3. co. 3. C. de exactor. & excep. lib. 12. Matt. de Affli. in cõst. Neap. lib. 3. rub. 42. nu. 10. Pet. Paul. Parisi. cons. 163. lib. 4. Cassa. in consuet. Burg. rub. 7. §. 3. in glo. *Faire testament.* & vide text. in l. cum vir. C. de adulter. & in cap. infames. 3. q. 7. l. 1. §. remouet. ff. de post. §. 2. Inst. de pub. iudi. & apud nos Regiã. l. 2. tit. 21. parti. 7. l. 2. titu. 9. lib. 4. for. l. 85. in pragm. Regum Catholi. l. 1. tit. 21. lib. 8. ordi. noui. Et de varijs pœnis diuersarum nationum contrà Sodomitas statutis vide Iaco. Menoch. libr. 2. de arbi. iudi. quæst. centu. 3. casu. 286. Adeò equidem, crimẽ hoc graue iudicatum fuit, vt sacris literis nempè

nempè Gene.capi.37.pessimum crimen appelletur & cap.18.sic legitur. *Et peccatum eorum aggrauatum est nimis.* Et alibi, *descendam* (inquit) *Dominus & videbo vtrum clamorem opere compleuerint an non est ità.* (Quasi dicat) in admirationis modũ, vix possum credere tãtum nefas reperiri in homine, vnde volo videre clarè hoc malũ si ità est, vt puniam. Vnde ad Loth iustum & ab infandis Sodomitarum stupris abhorrentem sic Angeli locuti sunt. *Delebimus locum istum, eo quòd increuerit clamor eorum coram Domino qui misit nos, vt perdamus illos: igitur Dominus pluet super Sodomã & Gomorram sulfur & ignem à Domino de cœlo & subuertit ciuitates has & omnem circa regionem.* Gen.19. Vnde meritò exclamat Paul.ad Roma. primo dicẽs, *Et tradidit illos in passiones ignominiæ nam feminæ eorum mutauerunt naturalem vsum.* Ideoque istius criminis rei filij diffidentiæ appellantur, vt in cap.clerici.de excess. prælator. quasi de eorum salute diffidendum sit, vt voluit ibi glo. Et propter hoc crimen, Deus Optim. Maxi. mittit humano generi pestes, tempestates, & innumeras alias calamitates vt in auth.vt non luxur.cõtra natu. §.fi.colla.6.& in nouel.constitu.77. Et tota curia cęlestis habet istos sceleratos in detestationem & abhominationem. vt inquit S.Anto. Archiep. Floren.in.2.parte suæ summæ tit.5. versi.quantum ad secundum. Et peccatum hoc aliqui vocant mutum, eo quòd sic offendat aures honestas, vt de illo nec loqui quidem fas sit, & ea ratione iustissimè Hispani appellamus illud nephandum, eo quòd non est fandũ nec fari de eo liceat, clamat equidem in cęlum huius scelerismagnitudo, horroreq; concutit naturam & stupore facit circunstantes parietes, saxa aerem, solé contaminscere vincens turpitudine omnẽ immunditiã, scelere omnem iniquitatẽ, vt optimè scribit Franciscus Sonnius Theologus celeberrimus lib.3.demonstrationum tract.7.ca.6. Et memorabile est quod scribit D.Hieron.super Isai.& Iaco.de Voragine de natiuitate Domini quòd illa nocte, qua Christus redẽptor noster natus fuit omnes Sodomitæ mortui fuerunt. Ideoq; Virgilius qui vt fertur illo morbo laborabat, nocte illa decessit, vt refert Bermon.Ch.de peccato Sodomi.n.40. fol.127.

Nocte natiuitatis Domini Sodomitę mortui sũt, ideoque Virgilio cum hoc crimine infecto, decessit.

Et vsq; adeò vitiũ hoc abhominabile est, quòd postquam Diabolus ad sic peccandum hominem induxerit, statim fugiat, vt nec possit cernere tãta horrendum crimen, ità alios allegãs scribit Matth.de Afflict. in constit. Neap.lib.3.Rub.42.nu.11.

Diabolus fugit quando nefandũ crimẽ cõmittitur.

Et propter hoc scelus contra naturam peti iure potest matrimonij separatio quo ad thorum.c.omnes accusationes.32.quęstio.7.ita Calder.Antoni.Abb.& Anan. in capi. maritis de adulteri. Siluest.in sum. in verbo, dibortium.quæst.7. Barth. Cassa.in consuet.Burg.Rub.7.§.3.ver.primò quæro.num.7. quæ opino communis est teste Abb.in d.cap.maritis.& eã magis communẽ asseuerat Lamb. de iure patronatus prima parte libr. 2.q.9.artic.18.in fine. D.Couarruu. in.4.Decretali.2.part.capitu.7.§.5. nume.6.Iul.Clar.in practic.crima.§. Sodomia.versicu.Item propter practic.Conrrad.fol.374.num.4. Quę tenenda est, licèt Inno.in capi.1. de adulter.contrariam opinionem professus fuerit & glo.in di.cap.omnes. & Albar.Pelag.de plan.Eccleśię lib. 2.artic.2.colum.3. & Bald.in marg. Innocenc. in verbo vxor.versic. fin. Bermon.vbi suprà allegaui.num.28.

Propter nefandũ crimẽ iũ ctè fit separatio matrimonij quo ad thorũ

Imò & dicta separatio peti potest si tantum vxor tentata fuerit à marito ad vlum contrà naturam.

Et ita in causa grauissima consului quod apertè ex Diuo Ambrosio colligitur. 1. ad Corinth. cap. 7. dum dicit, *Aut vsum quærat vxoris interuertere.* Quòd etiam Barba. asserit cõsil. 64. volum. 1. Deci. in. l. 1. num. 8. C. de secund. nup. Iacob. Menoch. dict. casu. 286. num. 14.

Sodomitis an sit aduocatus cõstituendus.

Vnde in tanti criminis detestationem scribit Bald. in auth. sed nouo iure. C. de serui. fugiti. Sodomitis nõ esse assignãdos aduocatos, vt defendantur & eum sequitur Barb. consil. pennul. colum. 2. in fine lib. 1. Meno. dict. casu. 286. nume. 14. sed opinio hæc, omni iure & ratione destituta est, & ideo in forensibus actionibus nunquam receptam vidi.

Sodomiæ crimen pœna vltimi suplicij punitur.

Fuit semper crimen hoc punitum pœna vltimi suplicij vt habetur Leui. cap. 20. & Exod. 22. In legibus vero Gothorum Chindasuildi Regis. l. 8. de incestis hæc adijcitur lex. *Masculorum concubitores vel ij qui talia per sentientes pertulerunt ista sunt legis huius sententia feriendi, vt vti scilicet mox tale nefas admissum iudex euidenter inuestigauerit ipsius, vbi id perpetrari contigerit sequestratim arduæ mandetur detrusioni: vel inuiti saltim luituri commissa qui volunrariè perpetrare noscuntur illicita. Hoc interim horrendũ dedecus si inferens quisque vel patiens non voluntarius sed inuitus explere dignoscitur tunc à reatu poterit immunis haberi, si nefandi huius sceleris ipse detector extiterit.* Et apud veteres seueriſsimis pœnis scelus hoc perpetrãtes puniti fuerunt, vt auctor est Valeri. Maxim. lib. 6. cap. 1. vbi exempla aliqua commemorat alia etiam refert Aymarus Riuallius. lib. 3. Histor. iuris ciuilis c. de lege scatina, quæ contra Sodomitas lata fuit, cuius etiã meminit Tertullianus in libro de monogamia. Hûc pertinet egregium. C. Marij qui septies consul fuit exemplum, cuius meminit Plutarchus in vita illius is inquam iudicauit. C. Luciũ nepotem suum á Trebonio adolescente, quòd illius pudicitiam non semel attentasset, & vim tandem inferre voluisse, rectè occisum, & ob hoc egregium factum Tribonium corona donauit, cuius equidem iustissimi iudicij meminit Marcus Tullius in oratione pro Milone cuius verba placuit hoc loco scribere. *Pudicitiam cùm eriperet militi Tribunus militaris in exercitu. C. Marij propinquus eius Imperatoris interfectus ab eo est, cui vim afferebat, facere enim probus adolescens periculosè, quàm perpeti turpitudinem malit: Atque hunc ille vir summus scelere solutũ periculo liberauit.* Hæc Cicero.

Sodomitæ igne comburuntur.

Hæc equidem mortis pœna igne inflingebatur etiam antè Iustinianũ de quo stat egrægia sanctio. libr. 9. Codicis Theodosi. tit. 7. quæ sic loquitur. *Imppp. Valenti. Theod. & Archadi. A. A. A. Orontio Vicario Vrbi. Rom. Omnes quibus flagitij vsus est virile corpus muliebriter constitutũ alieni sexus damnare patientia: nihil enim discretum videntur habere cum fœminis: huiusmodi scelus spectante populo flamæ vindices expiabuntr. P. P. in foro Traiano octauo idus Aug. Valentiniano. A. IIII. & Neotherio. Conss.*

Propter Sodomiæ crimen bona ipso iure confiscantur.

Quæ sanè ignis pœna, cũ omniũ bonorum confiscatione ipso iure, in his Hispaniarum regnis contra Sodomitas statuta est, Regia constitutione, quæ prima est tit. 21. libr. 8. ordin. noui quæ etiam quo ad bonorũ confiscationem iuri communi conſona est. gloss. in cap. cum secundum leges. in verbo, naturæ contrarias, de hæreti. lib. 6. quam esse communem

fatetur

fatetur Berm. vbi suprà. n. 27. & magis cõmunem appellat Clarus in di. §. Sodomia. versi. Item Sodomita. In quitque Regia illa lex illas probationes in crimine isto esse legitimas qu reciperentur, & essent validæ in criminibus lesæ Maiestatis diuinæ vel humanæ. Quantò igitur Hispania purior est ab hæresibus, quam aliæ nationes, tantò magis nephandum crimen odit, & seueriſsimè punit, eisdem nempè pœnis, quibus hæretici pertinaces: & hoc non solum criminis magnitudo sed connexio quædã quam cum hæresi videtur habere, id efficit. Nam vt Frãciſcus Sonnius vbi suprâ allegaui rectè scribit, hominem non à Deo sic derelinqui, vt in tam abominabile scelus incidat, nisi prius in perfidia & insipientia cordis sui, ita apostatare cœperit à Deo, vt sic sentiat, sicque viuat, quasi non sit Deus: vbi perfidia, ibi apostasia, ibi idolatria vbi regnare solet hoc scelus. & quo gẽs longius aberrauit à Deo, eo magis hoc nephando malo inuoluitur. Prò quo mirè facit quod scribit Paulus in epistola ad Romanos c. 2. vbi de idolatris loquens inquit. *Propter quod tradidit illos Deus in desideria cordis eorum in immunditiam, vt contumelijs afficiat corpora sua in semetipsis*, Et paulò post. *Propterea tradidit illos Deus in passiones ignominiæ, & sicut non probauerunt Deum habere in notitia, tradidit illos Deus in reprobũ sensum, vt faciant ea quæ non conueniunt.* Quæ verba explicans Diuus Chrysostomus, inquit. *Hoc loco Paulus ostẽdit quòd & leges naturæ per impietatem tanquam causam efficientem peruertantur.* Et rursus. *Vide quomodo ad fontem huius mali reddat, impietatem videlicet dogmatum, ostendens turpitudinem hãc esse illius iniquitatis præmium.* Hæc ille sermo. 3. & 4. Et ideo censeo iustissimè sanciri posse vniuersali lege, vt hæreticæ prauitatis inquisitores, de hoc nephando crimine cognoscant, quòd an id fieri expediat, superiores iudicabunt. In Regno tamen Aragoniæ iam mandata est iurisdictio inquisitoribus Apostolicis, aduersus eos, qui muliebria patiuntur, vt testatur Dominus Episcopus Iacobus Septiman. in catho. instit. tit. 50. nu. 30. Et idem in regno Valentiæ obseruatur, vt mihi retulit Doctor Frãciscus Arganda Chonchensis inquisitor, qui ob singularem virtutem, raram prudentiam, insignem hæruditionem, ad maximos sanctæ, inquisitionis honores, multis ei nominibus debitos iampridem fuit promotus, quem olim discipulum charissimum in vtriusque iuris disciplina habuisse semper gloriabor.

Illud autem circà prædictam pœnam confiscationis bonorum tam à iure communi quam à dicta lege Hispanica statutam, notare nõ prætermittam, quòd Sodomita solùm priuatur bonis, quæ tempore commissi criminis obtinebat, non autem priuabitur illis bonis, quę posteà acquisiuit, vsque ad tempus condemnationis.

Tùm quia dicta Regia constitutio & ius commune minimè Sodomitam inhabilem fecit, vt cõmisso crimine, possit bona acquirere, vn dè hæc pœna constituenda non est, cum iure non reperiatur. l. si seruum. §. non dixit prætor. ff. dè acquir. hæred. & priuatio non habet locum nisi in casibus â iure expressis. auth. de non eligendo. §. sin autem. l. at si quis §. Diuus. ff. de relig. & sumpt. funer. Tùm quia in pœna confiscationis bonorum non veniunt futura. l. si tibi mandauero. §. is cuius. ff. manda. tradit Paul. de Cast. in consi. 53. li. 1.

Nephandũ crimẽ cõnexionẽ quandã cũhęresi habere videtur.

In Regno Aragoniæ inquisitores iurisdictionẽ habẽt cõtrà eos qui muliebria patiũtur

Doctor Franciscus Arganda Chõchẽsis inquisitor laudatur.

Sodomitæ bona post crimen acquisita an ipso iure confiscentur

Abb. in cap. cum aliquibus. num. 4. de re iud. Alexan. consi. 15. num. 12. lib. 1. & consi. 75. numer. 12. eo. libr. idem in l. ex facto. §. Iulianus. nu. 8. ff. de vulgar. Paul. in l. si debitor. nu. 3. ff. de fideiusso. Dec. in l. si quis ini quam. §. illud. num. 1. ff. quod quisq; iur. & in consi. 442. num. 20. Ias. in l. vltim. in princ. num. 7. ff. si cert. pe ta. Barth. Chassa. in consuetud. Burg. Rub. 2. titu. de confiscati. fol. 97. col. 1. Socin. Iuni. consili. 51. num. 8 lib. 1. Doctor Petrus Peralta, olim Salmanticensi Achademia toto terrarũ orbe celebratissima iuris Cæsarei primarius professor insignis & rude donatus, & cum paucis sua ætate comparandus is inquam, in l. omnia. §. fundum num. 4. ff. de leg. 2. Acosta. in l. Gallus. §. & quid si tantum. parte 2. nume. 48. ff. de lib. & post. Tùm quia opinionem istã in proprijs terminis tenet Tellius Ferdin. in l. 4. Taur. num. 48. quem nouissimè sequitur Licentia, Micr. de maiora. 1. par. q. 1. nu. 105.

D. Petrus Peralta laudatur.

Punitur etiã Sodomita, vltrà alias pœnas, alia non vulgari, nempè testamenti faciendi potestate, ita multis rationibus probat Anastasius Platus inter consi. Barba. consi. vlti. lib. 1. Iacob. de Velouis in auth. vt non luxuri. contra natu. in fina. verb. vbi Bar. si sua est lectura Guil. Benedi. in cap. Rainun. de testament. in verbo, mortuo itaque testatore in. 1. numer. 134. Deci. in l. 1. C. de secund. nupt. num. 8. Ioan. de Platea in. §. fin. Inst. quib. non est permiss. facere testam. Socin. in l. quidam relegatus. num. 1. ff. de reb. dub. Bello. consi. vltim. nu. 2. Plotus in l. si quando num. 311. C. vnde vi. Corra. in l. testamento num. 23. C. de imp. & alijs Tiraquell. in l. si vnquam. in verb. reuertatur. num. 384. C. de reu. don. Bossi. in practi. crimi. tit. de stupro in mascu. num. 2. Faui. Monteleo. in praxi. auri. 3. p. 4. par. prin. num. 486. Cott. in memo. iur. in verbo. Pedecones. Iul. Clar. in practi. crimi. §. Sodomia. versic. item Sodomita. Iacob. Menoch. de arb. iudi. quæsti. lib. 2. centu. 3. casu 286. num. 10. Bermond. dict. rub. nu. 26. Andr. Alciat. in l. inter stuprum in prin. ff. de verbo. signifi. Gregor. in l. 16. tit. 1. par. 6. in verbo, *Despues*. D. Couarruu. in Clement. si furiosus in princ. rel. §. 2. num. 6. quæ opinio communis est. Sed vt liberè dicã quod sencio, falsam & iuri contrariam esse existimo. Tùm quia nullo iure fulcitur, & sine expressa lege tam grauis pœna imponenda non est, vt in auth. de trien. & semi. §. consideremus. coll. 3. Tùm quia prohibitio testamenti faciendi, solùm infingitur à iure post sententiam transactam in rem iudicatam, ità quod si condemnatus à condemnatione appellauerit, testari iure poterit. l. qui post accusationem. ff. de testamen. & interim eius status mutari non debet. l. eius. §. 1. ff. de testam. l. qui à latronibus, ibi. Tùm quia si vera esset communis sententia, idem esset asseuerandũ in homicida vel alio delinquente in crimine deprehenso, qui pœna mortis esset puniendus quod falsum est, vt dictis iuribus pbatur. Tùm quia crimen hæreseos detestabilius est cæteris criminibus cap. cum secundum leges. §. confiscationis. de hæret. li. 6. sed hæreticus potest testamentum facere, vt in auth. vt cùm de appella. cognosc. §. si quis verò de prædictis. versi. generalem autem, & est egregia. l. 6. titu. 1. p. 6. vbi solùm prohibetur testari post sententiam dicit lex. *E aun dezimos que los herejes, despues que son condenados por sentencia de herregia, no pueden fazer testamento.*

Sodomita an testamenti faciẽdi potestate priuetur.

Ergo

ergo à fortiori hoc licet Sodomitæ. Tùm quia hanc opinionem videtur tenere Specu. (ſummæ apud nos autoritatis) in tit. de inſtrum. edi. nu. 6. dicens, quòd damnatus de crimine famoſo, nempe de crimine contrà naturam, eſt inteſtabilis poſt condẽnationem, & ſic condemnationem neceſſariam eſſe cenſet. Et nouiſsimè opinionem iſtam defendit Telli. Ferdinan. in d.l. 4. Tauri. nu. 35. cum ſequen. vbi reſpondit quibuſdam rationibus quæ pro communi opinione adduci poterãt & ſequitur doctiſsimus Mied. de maior. q. 1. primæ par. nu. 104. qui eſt videndus.

B *Detrudatur.* Vide Paul. Grill. in tracta. de pœnis omnifa. coitus. quæſtio. 2. num. 2. quæſti. 8. Berm. Chou. in tracta. de publ. concubi. capit. de peccato Sodom. num. 37. Pet. Due. reg. 101. limi. vltim. Fabi. Montel. in praxi. arbi. 3. par. 4. par. princ. num. 486. Et licet Bermond. in allegato loco dicat, dietim vidiſſe apud ſuos clericos huius nefandi criminis reos degradari, & tradi ſæculari poteſtati, & ſæcularibus legibus puniri, id nullo iure defendi poteſt, antè nouiſsimam Pij Quinti conſtitutionẽ de qua infrà.

Clericus Sodomita occultus etiã per acta pœnitẽtia ſuſpẽſus eſt.

Illud tamen huic loco accommodatiſsimum non ommittam, inter doctores receptum eſſe, Sodomitam ad hunc occultum, etiam pœnitẽtia per acta, ſuſpenſum eſſe ab ordinis executione, ideo interim celebrantem, irregularem eſſe, ea ſanè irregularitate: quæ á ſolo Romano Pontifice delebilis ſit. Quemadmodum eleganter adnotauit Antoni. & alij in cap. niſi cum pridem. §. 1. de renunti. & in ca. vlti. de tempori. ordi. & in ſpecie propoſita tenet Belẽ. in apoſti. ad Abb. in c. clerici. de exceſsi. præla. Archi. Dom. & Præpo. in c. de his. in. 2. 50 diſt. Mari. Soci. in c. ad audientiam. num. 27. de homi. quam opinionem communem eſſe teſtantur Bertachi. in tracta. de iure patrona. in prima par. libr. 2. quæſtio. 9. artic. 18. num. 4. Couarruu. in Clementin. ſi furioſus. in. 1. par. relect. §. 1. num. 6. de homi. Fran. Viui. in commu. opinionibus in verbo Sodomita. Iuli. Clar. noſtram annotationem, prout erat in prima ẽditione allegans, in pract. crim. §. Sodomia. verſi. item clericus.

Et licet Aretin. in capi. cum non ab homine. de iud. num. 90. contrarium probare conetur & Nauar. in manu. confeſſo. ca. 27. num. 149. dicentes, non poſſe ex iuris rigore communẽ ſententiam defendi, cùm nullus ſit iuris Pontificij locus, qui hanc irregularitatem inducat, tenenda tamen eſt communis ſententia tantorum virorum autoritate fulcita. Vndè elegan ter ſcribit Petrus Rebuff. in tract. de pacifi. poſſeſſo. nu. 208. Sodomitam non poſſe eligi ad Eccleſiaſticum beneficium, nec validam eſſe beneficij collationem eidem factam. Hodie verò ſi crimen hoc occultũ fuerit Epiſcopi in prædicta ſuſpenſione & irregularitate diſpenſare poſſunt ſacroſancti Concilij Triden. authoritate ſeſsione. 24 ca. 6. de reforma.

Sodomita nõ poteſt eligi ad eccleſiaſticũ beneficium.

Laicus Sodomita ab eccleſiaſtico iudice punitur.

Laicus verò ſi crimen hoc commiſſerit, à iudice Eccleſiaſtico puniri poteſt, pœna nempè excommunicationis, & à cętu fidelium ſeparari debet, quouſque condignam faciat pœnitentiam. cap. clerici. vbi Abb. & docto. de exceſsi. præla. Bermond. dict. ca. num. 37. & eſſe communem ſententiam fatetur Iuli. Clar. in practic. crimini §. fina. quæſtio. 37. verſic. itẽ quæro. quam ſequitur Iacob. Meno. de arbi. iudi. quæſtio. lib. 2. cent. 3. ca ſu. 286. num. 2.

Curiæ traderetur. Adde quod iuſtiſsimè C

Pij quinti constitutio cõtra clericos Sodomitas interpretatur.

stissimè autor noster desiderabat, iã nouissima constitutione sanctissimi Pij Quinti Pontificis Romani decretum est, clericum Sodomitam degradandum esse, & iudici sæculari tradendum: cuius tenor talis est.

Omnes & quoscunque presbyteros, & alios clericos sæculares, & regulares cuiuscunque gradus, & dignitatis tã dirum nephas exercentes, omni priuilegio clericali, omnique officio, dignitate, & beneficio ecclesiastico præsentis canonis autoritate priuamus: Ita quòd per iudicẽ ecclesiasticum degradati potestati sæculari tradantur. Hactenus Pij constitutio dat. Romæ apud sanctum Petrum ann. 1568. sui Pontificatus anno tertiò. Quod quidem decretum iustissimum est, & in Hispania nostra iam diu desideratum, nam pœna quæ sacris antiquis canonibus imposita erat, non erat tam horrendo crimini condigna. Fuit equidem ità sancitum ad supplicationem D. Episcopi Iacobi Septimacensis, vt ipse testatur in libro disceptationum cap. 33. qui scribit duabus pétitionibus oblatis nihil obtinuisse, donec tertia instantèr ex libello Pont. Maximo oblato adeptus fuit: inquitquè quòd ferè statin post publicationem illius constitutionis quidam clericus Tarraconensis illius pœnis punitus fuit.

Vnũ tamen, vel altèrũ circà cõstitutionẽ illam notare non omittam. Primò illam non includere quemcunq; clericum Sodomitam, sed solùm exercentem qui quasi vsu quotidiano crimen hoc cõmisserit argum. l. sciendũ. §. illud. ff. de ædili. ędict. & hac ratione positum fuit verbum, *Exercentes*, in dicto decreto ita interminis tenet insignis Martin. Nauar. in manu cõfesso. cap. 27. num. 249. dicens, sibi ità respondisse sanctissimum Dominum nostrum Gregorium decimum tertium. Sed salua auctoritate Martini Nauarri, mihi hæc sententia nunquã placuit, imò iuris esse certiss mi censeo, clericũ qui vnicũ crimẽ tantum Sodomiæ cõmisit, pœna dictę Extrauagantis Pij Quinti puniendum esse. Tùm quia non tanta vis verbo, *Exercẽtes*, tribuenda est, vt huius criminis reiteratio desideretur. Nec Pontifices nostri in canonicis decretis condendis tam exactam & rigidam verborum proprietatem obseruare solent. Tùm quia si vnicus hpsus non sufficeret, vt esset locus dictæ pœnæ, sed criminum frequentia desideraretur, sic clarè & apertè Pontifex diffineret, nec sub verborum involucro, rem alioqui grauem, & maximi ponderis, dubiam relinqueret. Tùm hæc nostra sententia euidentissimè probatur alia constitutione, à dicto Romano Præsule lata Ann. in carnationis Domin. 1566. Kalend. Aprilis Pontifica. sui anno primò cũ inquit. *Si quis crimen nephandum contra naturam propter quòd ira Dei venit in filios diffidentiæ perpetrauit, curiæ sæculari puniendus tradatur: & si clericus fuerit omnibus ordinibus degradatus, simili pœnæ subijciatur.* Vides quo pacto nõ verbo, *Exercuerit*, Sed verbo, *Perpetrauerit*: vtitur, quod non criminis reiterationẽ exposcit. Tùm quià quo ad subeũdum supplicium propter hoc immane scelus clerici & laici ęquiparantur prædicta Pontificia constitutione, & hac ratione, sicut in laicis, criminis frequentia minimè desideratur, par est, vt in clericis idẽ sit iudicandum. Tùm quia dicta Extra. qua innititur Nauarr. posterior est, cũ Anno tertio Põtificatus dicti sanctissimi ædita fuerit, quæ meminit constitutionis anno primò æditæ, & non solùm eam confirmat, sed

Nauarri opinio quædam reprobatur.

accriùs

accriùs eodem ſupplicio crimen deteſtatur ibi, *Itaq; quod nos in ipſo Pōtificatus noſtri initio de hac re decreuimus plenius nūc, & fortius proſequi intēdētes*, &c. Vnde nullo iure, nec ratione defendi poteſt, q̄ rigor primæ conſtitutionis (ſi rigor iuſtrum ſupplicium appellari poteſt) ex illo verbo, *Exercentes*, temperetur.

Secundò quòd dicta conſtitutio limitanda eſt, vt minimè compræhendat omnem exercentem luxuriam cōtrà naturam, quæ omnem polutionē extraordinariam compræhendit ex Diui Thom. ſententia. 2.2. quæſtio. 154. artic. 2. nec exercentem omnem Sodomiticū actum, qui includit omnem pollutionem factam extra vas ordinarium. Sed ſolum exercentem copulam Sodomiticam ità declarat Martin. Nauarr. in loco nouiſsimè allegato pro quo mire facit tex. in ca. fin. de ſponſa. quo probatur, copula minimè conſumari niſi intra naturale vas ſemen effundatur nec expollutione aliter facta affinitas cōtrahitur, vt in capit. extraordinaria. 35. quæſtion. 2.

Sacrilegij.

CAPVT, LXXXVII.

1 *Traditur vera atque germana ſacrilegij diffinitio.*

2 *Clericus huius criminis reus deponendus eſt.*

3 *Sacrilegij quatuor ſpecies traduntur.*

SAcrilegium eſt iuxtà mēliorem diffinitionem [a] Doctorum, ſacræ rei violatio, vel eiuſdem vſurpatio: quòd nempè delictum cum & in ipſis laicis deteſtabile ſit, & ad puniendum illud iura inuehant in eos: quāto magis puniri debent clerici, qui in hoc deliquerint? Qualis enim erit laicorum reuerentia in perſonas ſiue res ſacras, ſi in illas clerici (ad illarum cultum electi) irreuerentes ſunt? Huius autem delicti pęna, depoſitio [2] eſt, vt placuit Hoſtien. in ſumma. tit. de accuſa. §. Quis ſit effectus. verſic. Et gratia exempli, vbi capitalia crimina, & quæ depoſitionem inducunt deſcribendo, primum omnium poſuit ſacrilegium. Sed quia hoc ſe habet multipliciter deueniendum eſt ad eius ſpecies. Quarum prima eſt, q̄ę [3] committitur in perſonam, [b] & hæc [b] quia multipliciter etiam variari poteſt, non patitur certam doctrinam: oportebit enim Iudicem conſiderare qualitatem delicti in perſonam ſacram commiſsi, & ſic in delinquentem animaduertere. Secunda ſpecies eſt quando quis acceſſum habet ad monialem: & quia de hoc particularis mentio facta eſt ſuprà, ſuperuacaneum eſt in hoc aliquid reſcribere. Tertia eſt quando locus ſacer violatur, [c] vel illius cœmeterium: & hæc [c] etiam ſicut variè ſe habere poteſt, ita diuerſa erit delinquentis punitio, cōſideratis his quæ in arbitrarijs conſideranda deſcribemus. Quarta verò huius delicti ſpecies committitur in [d] auferendo rem ſacram, [d] quæ & habet alia membra: & quia hoc ad materiam furti pertinet, & infrá de hoc aliquid ſcribimus in ſuo loco, ideò nihil amplius addere libet.

[a] *Diffinitionem.* De qua vide Sanct. Thom. 2.2. quæſt. 99. arti. 3. Silueſt. in ſumma. in verbo ſacrilegium. Bald. in l. ſi nondum. numer. 4. C. de furt. Paul. Grill. de pœnis omni. coitus [A] *Not. multa contra ſacrilegos.*

tus.quœstio.1.qui pro totius capitis materia legendus est Petr.Folleri. in practi.crimi.cano.2.par.cap.17. Et nota quòd sacrilegus non potest ad ecclesiasticos ordines promoueri.ca. si quis præsbyter.50. distinctio. Et est infamis capitu.vltim.de furt.not. Abb.& doctor.in cap. conquestus. de foro compet. Petrus Rebuff. in pract.benefi.2.par.ti.de modis amit. benefi.numer.56.pagin.472.Et non gaudet Ecclesiæ immunitate cap.frater.18.quæstio.4.tradit Nicola.Boeri.decisio.110.num.3. Carr. in practi.crimi.cap.3.num.16.Et inter laicos iudex ecclesiasticus cognoscit de hoc crimine, quia est mixti fori. Sic tradiderunt Abb. & alij in cap. cum sit de foro comp.per illum text. Cardin.in Clemen.1.de pœn.Dom. in cap.felicis de pœnis in. 6. Bossi. de delict tit.de sacrileg.num.7. quã opinionem communem esse testatur Mantua. consi.266.Iul.Clarus. lib. 5.recep.sentent.5.fina.quæst.37. ver sic.vlteriùs quæro.quãuis apud suos dicat non seruari, sed quòd iudices laici cognoscunt de crimine sacrilegij,non verò ecclesiastici ,prout etiã seruari in regno Franciæ attestatur practica Mileij.fol.74.num.17. vbi refert se fecisse suspendi quendam, qui ab Ecclesia abstulerat vas sacræ Eucharistiæ.

Apud Hispanos eã iuris cõmun's sanctionibus quã Regijs cõstitutionibus, sacrilegi ab ecclesiasticis iudicibꝰ puniũtur

Apud Hispanos verò Regijs constitutionibus Episcopi, vel alij iudices Ecclesiastici ordinarij sacrilegos laicos punire possunt lex.7.ti.5.lib. 1.Foro legum & Regia Partitarum lex decima.tit.18.par.1.Quarum legum autoritate Ioan.Lup. in repeti. cap.per vestras.de donati. inter vir. & vxor.2.not.5. sed pulchra dubitatio.num. 24. scribit speciali iure in hoc crimine posse laicum propria autoritate á iudice ecclesiastico capi.& in carcerem mitti quem allegat Fran. Auiles in cap.prætorum capi.20. in verbo. *Vsurpan*.nume.14. qui ab eo videtur recedere.Sed fortè Ioan. Lupi.ex eo defendi potest quòd crimẽ sacrilegij licèt non verè saltin impropriè & largo sumpto vocabulo hæresim sapit:hæretici verò capi & puniri debẽt ab Ecclesiasticis iudicibus, vt in cap.accusatus.de hæreti. in. 6. apud Hispanos tàmen certò scio quòd opinio Ioann.Lupi.non seruabitur.

Delicta quanuis cõmittantur in Ecclesia à iudice sæculari potest puniri.

Illud autem notare non prætermittam, quòd in forensibus exercitationibus est frequentissimum,quòd nó ex eo quòd crimen aliquod in ecclesia commissum est , iudicem laicum non posse debitis pœnis laicos suæ iurisdictionis punire,nam si tales delinquentes ab Ecclesia extrahi poterunt, vt in cap.fin.de immun. eccles. pari ratione & à iudice laico puniri ita Abb.in ca.vltimo & in cap. cum sit generale.de foro conpeten.nume: 27.Angel.in tracta.malefi. in parte, *Scalis sancti Petronij*,iudex tamen ecclesiasticus ob sacrilegium post debitam pœnam impositam à sœculari procedere potest,ita Abb.in dict.capit. vltimo.sequitur.Couarruu.in libr.2. vari.resolutio.cap.20.num.fin. Nec mirũ hoc alicui esse debet, quòd pro eodem delicto quis varijs pœnis, in diuersis tribunalibus plectatur, quia hoc iuri consonum est,quando ex tali crimine,diuersæ criminum species oriuntur,ità Bar. in. l. senatus. ff. de accusation.sequitur Aufer.in tracta. de potestate sæculari super eccles. perso.4.reg.num.21.

In sacrilegij crimine iudex sæcularis non tenetur fidem adhibere processui facto ab Ecclesia.

Quando verò Iudex Ecclesiasticus priùs ad huius criminis punitionem processit minimè tenetur iudex sæcularis qui propria iurisdictione ad imponẽdas pœnas suo foro stabilitas

litas procedere vult stare processui facto ab ecclesiastico text. est quem crebrior interpretum opinio ità intelligit in §. si verò crimen in auth. de sanctiss. Episcop. & huius opinionis authores sunt Alexand. Socin. Iaf. Deci. Curt. Iun. in l. magistratus. ff. de iurisd. omni. iudi. Doctor Redin. de maiest. Principis in verbo, non armis solum. 2. par. num. 154. quæ opinio communis est.

Sunt tamen suprà dicta singulariter intelligenda procedere, quando iudex ecclesiasticus, cognoscit de sacrilegio, & iudex sæcularis tantum de vulnere, secùs si sæcularis iudex incepisset priùs cognoscere tam de vulnere & sacrilegio quia cum sacrilegium sit mixti fori, in quo vt dictũ est, secularis iudex iurisdictionẽ habet, tunc locus est præuentioni, vt in dict. cap. cum sit generale. de foro competent. per Ioan. Igne. in. l. necessarios. §. non alias in verbo, sed cum à plerisque. num. 35. ff. ad Silã. & in specie tradit Socin. in capit. postulasti. num. 16. de foro compe. Roland. Valle. cons. 24. num. 13. volum. 2. & eâ ratione affirmant, quòd minimè poterit postea iudex ecclesiasticus contrà delinquentem in ecclesia procedere, nec illum punire, vide tamen quæ infrà scribo.

Pœna quæ pro hoc crimine cõtrà laycos imponitur.

Pœna verò quæ in Hispania contrà laicos in Ecclesiasticis publicis tribunalibus imponi solet pecuniaria est pro modo & consuetudine regionis, quæ Ecclesijs, pijs operibus, & & fiscalibus, solet applicari, quòd si crimen graue fuerit vltrà dictam pœnam alia spiritualis imponi solet.

B *in personam.* Vide optimè Iacob. Menoch. de arbitr. iudi. quæsti. lib. 2. centu. 4. casu. 289. num. 15. â qua absolui non potest, nisi à summo Præside, vt in c. si quis suadente. 17. quæst. 4. de quo canone meminit tex. in capit. non est dubiũ. cum multis sequẽtibus de sentent. excommunic. & in capit religioso & capi. eos. & in cap. cum quis. de senten. excommu. lib. 6. & in l. 4. tit. 9. par. 3. & quia hoc latiùs patet videndus est vltrà ordinarios interpretes Martinus Nauarr. in manu. confess. capi. 27. num. 76. Dida. Perez in l. 1. tit. 3. lib. 1. ordin. pag. 104. & multa circà hoc congerit Petrus Folleri. in practi canoni. 2. par. c. 17.

Lesa offenditur ex iniuria clerico collata.

Ex hac sanè iniuria clerico illata Ecclesia offenditur cap. 2. & ibi glos. de foro compe. & crimen hoc publicũ reputatur. l. si quis hoc genus. C. de Episc. & cleri. Et remissio iniuriæ à clerico facta non nocet Ecclesiæ ex Abb. sententia in capi. parochianos de senten. excommun. In hoc tamen discrimen versatur quòd ante absolutionem impetratam non tenetur offendens: realiter Ecclesiæ satisfacere sed sufficit cautionem præstare Clerico verò iniuriam passo antè absolutionẽ obtentã satisfacere realiter tenetur, pro illata iniuria & demũ præstatur cautio fideiussoria de ea pęna siue pœnitentia præstanda quæ ratione criminis perpetrati imponetur ita Archi. in c. si quis de inces. 17. q. 4. Et sic non sufficeret offendentem flectere genua & misericordiam petere. nisi satisfecerit. capit. olim. de iuri. Foll. vbi sup.

Clericus percussor à iudice Ecclesiastico punitur.

Sed vtrùm laycus clerici percussor, possit à iudice Ecclesiastico puniri, vide glo. not. in auth. item nulla communitas. in verbo, ab Ecclesia. C. de Episcop. & cleri. quæ tenet ei à iure permissum esse sequitur Maranta in speculo aduocatorũ. 6. par. nu. 141. colu. 3. voluit Bar. in l. 1. num. 44. C. de summa Trinita. Auer. in rep. Clemen. 1. de offici. ordi. tit. de potest. sæ-

cularí

cularí ſuper Eccleſi. perſo. regu. 4. fallen. 26. nu. 37. Dida. Perez in l. 1. titu. 3. lib. 1. ordin. Quòd verum eſt quando iniuria eſt realis ſecùs ſi verbalis quia cum tunc nullum ſacrilegium committitur ſecundum Siluestrum in ſumma in verbo, ſacrilegiũ. in finali. verb. merito qui verbalem tantùm iniuriam aduerſùs clericum intulit corám eccleſiaſtico iudice cõueniri nõ poteſt niſi aliud de conſuetudine receptum fuerit gloſ. in c. parochianos. de ſenten. excommunica. Quia nec tunc habet locum pœna impoſita in dict. capit. ſi quis ſuadente, vt latè diſſerit inſignis D. Couarru. in lib. 1. vari. reſolu. cap. 11. num. 5. & tenet gloſ. cum in caſu ſpeciali loquatur in cap. fœlicis. in verbo in executione. de pœnis libro. 6. vbi additio ampliat hoc procedere etiam ſi qui contumeliam intulit, clericum fugiẽtem ſequatur abſque manuũ impoſitione, quòd Ioann. And. ibi amplectitur & Ange. in verbo, excommunicatio. 5. num. 29. Inno. & communis in capit. nuper. de ſenten. excommuni. reprobata gloſ. contrarium tenente in cap. ſi quis pulſatus. de pœni. diſtinct. 1. & Abb. in dict. cap. parochianos.

Et hęc iniuria clericis illata teſtibus laicis probari poteſt, qui ad hoc cenſuris eccleſiaſticis poſſunt compelli licèt in criminalibus cauſis de iure Pontificio teſtimonium proferre minimè compellantur: ita tenet Innoc. illius text. authoritate innixus in capit. cæterùm. de teſtib. cogend. quẽ ſequitur ibi Guid. Pape. col. 2. verſi. & ideò.

Delictũ cõtra clericũ vel in Eccleſia cõmiſſum an ſit mixti fori.

Alij verò cenſent crimen hoc mixti fori eſſe, ità vt inter iudicem ſæcularem & eccleſiaſticũ. Locus ſit pręuentioni, ſic ſeruari teſtatur Guid. Pap. deciſio. 562. numer. 3. & ita in Parlamento Gratianop. iudicatum fuiſſe aſſeuerat Papo. lib. 1. tit. 4. arreſto. 6. licet nonnulli ceſeant quòd vterque iudex procedere poſsit, ſiue delictum in eccleſia, vel contrà clericum commiſſum ſit ad condemnationem & executionem pœnarũ, quæ in vtroque foro impoſitæ ſunt vt in facti contingentia obſeruaſſe refer Ama. de ſind. num. 171. ſequitur Iulius Clar. in practi. crimin. §. fi. quæſt. 36. verſi. ſed quæro quid, & in controuerſijs forenſibus receptum eſt. Et licèt de iuris rigore admittenda eſſet diſtinctio, quam ſuprà tradidi, verſi. Sunt tamẽ ſupradicta, ſed tribunalia eccleſiaſtica minimè eam obſeruant. Nec mihi diſplicet imò congruentiſsimum iudico quòd non obſtante temporali pœna, contrà ſacrilegum impoſita, puniatur etiam pœna ſpirituali, nempè excõmunicationis, vel alia ab iudice eccleſiaſtico, ad condignam criminis punitionem, vt reſipiſcat, nec deinceps audeat, rem ſacram offendere, vel in ſacro loco delinquere, Docto. in dict. capit. cùm ſit generale. de foro comp. Octauianus deciſi Pedamont. 103. nu. 7.

Ad monialem. Vide autorem & quæ ibi ad notaui ſuprà cap. 81. C

Violatur. Addeillud maximum ſacrilegium eſſe de quo in ca. conqueſtus. de ſenten. excommunic. quòd habet excommunicatos eſſe ſacrilegos, qui effringuũt & ſpoliant eccleſias, quòd quidẽ caput minimè eos excommunicat, ſed excommunicatos eſſe preſupponit, & ideo iubet vt denuntientur arg. text in cap. paſtoralis. §. verum de appella. Circá q eſt conſideratione dignum, quòd ad incurrendum illius cap. pœnam duo neceſſaria ſunt alterum effringere, alterũ verò rapere, vel furari. ſcribit Abb. D

Tex. in c. conqueſtus de ſent. excõ. interpretatur.

Abb.in cap.fi.de furt.Antoni.in.3. par.tit.24.ca.12.Caieta. in summ.in in verb.excommunicatio.c.21.Martin.Nauarr.in manu confessio.capit. 27.nu.94.qui ex eo asseuerat quòd qui effringit crucem, sacrarium, vel alia similia nephanda crimine perpetrat, si non furatur: non incurrit pœnam ibi statutam. Deindè animaduerti debet, quòd illud quod in ecclesia illo cap. statuitur procedit in monasterijs, hospitalibus, & in alis locis pijs, Episcopi authoritate consecratis, non verò in alijs. ita not. Abb. in dict.cap.conquestus. sequitur Nauar.in loco iam allegato.

Rem sacrum. Adde latissimè Iacob. Menoch.dict.casu 289. per totum. 389. D

Vsurarij.

CAPVT, LXXXVIII.

1 *Clericus vsarius ipso iure infamiæ nota afficitur.*
2 *Clericus vsurius ab officio & beneficio est suspendendus.*

PRemisso priùs quæ sit vsura, & quando committatur quòd latius digeritur in ordinarijs titulis ac tractatibus huius materiæ. Clericis fuit inhibitum fœnerari & vsuras accipere in Concilio Laodicensi, in Canone. 5. vbi tamen nulla pœna ob id imponitur. idem etiam fuit prohibitum in Concilio Carthaginensi primo, in Canone. 13. Et sicut clericis non licèt exercere fœnus suo nomine, ità neque alieno, vt in capit. Sicut suo. 1 47. distinctio. vbi vi. in cap. iNon licèt. Relatum Concilium Laodicense, de quo suprá. Prima se offert pœnarum clerici vsurarij, quòd est infamis, a ipso iure. hoc dicit probari Panorm. ex tex. ibi. in capit. Inter dilectos. in. 3. not. de excess. præl. Allegat tex. cum glo. in. l. Improbum fœnus. C. ex quib. cau. infam. irrog. Et in. 5. Porrò. 3. quæstion. 7. Idem scripserat Bald. in dict. l. Improbum. qui etiam dicit quòd adhuc post restitutionem vsurarum, & peractam pœnitentiam sunt infames b ad testimonia & dignitates, & hoc præcipit mente teneri. Hinc est quòd vsurarius repellitur ab obtinendo beneficio, vt notat glos. in capi. Præterea de vsur. & Abb. in dict. capit. Inter dilectos, in. 2. column. dispensat tamen episcopus, vt ibi per eum circà beneficium, cum illo qui se correxerit. Sub est etiam vsurarijs clericis alia pœna, videlicet quòd ab officio suspendun 2 tur, c vt statuit in tex. in cap. Præterea. de vsu. quoto autem tempore suspendantur, cùm tex. non aperiat, videtur arbitrio iudicis relictum. sed text. in cap. 1. eodem. titu. dicit quòd si clericus detestandis vsurarum lucris insistat ecclesiastici officij periculum pariatur. ex quibus verbis Abb. ibi. in vltimo not. colligit, quòd clericus vsurarius debet deponi ab officio ecclesiastico. non tamen meminit dict. capit. Præterea. qui suspensionis tantùm pœnam imponit. Alexand. insuper in consi. 72. in. 1. volum. dicit quòd clericus vsurarius venit deponendus, & neminem Doctorum refert, sed allegat iura in dicto cap. Præterea. & cap. Inter dilectos. quorum nullo id probatur, cui vix parcendum censeo, & si solùm Cæsari iuris culturæ vacauerit. Hostien. tamen (qui breuibus verbis plura dubia aliquando decidit, quæ tandem moderniores ipsi verborum phalera ac garrulitate laxarũt) in sum

ma de vsur. §. fina. versi. Alia á iudice vnica ferè linea, ordine dictarum pœnarum scripsit, Ait enim. *Vsurarius clericus ab officio beneficioquè suspendi tur, & si nec adhuc desistat, degradandus est*, vt in dict. cap. 1. & 14. quæst. 4. cap. Canonum, & cap. Quoniam & cap. Si quis oblitus. Itaque si clericus desistat à crimine vsurarum degradationis pœnam euadit, & sic intelligit dicta iura, pro quo etiam refert Gofred. Et hunc intellectum bene sustinet litera dict. cap. 1. dum dicit, insistat. Facit etiam text. in capit. Episcopus. 47. distin. Stat ergo ex præmissis practica pro iudicibus, vt primò à suspensione incipiant contra vsurarium clericum. Demum eo se non corrigente procedatur ad degradationem contra illum. Etsi etiã intelligi potest Concilium Eliberti num in Canone. 20. qui clericũ vsurarium statuit degradari per hæc verba. *Si quis clericorum detectus fuerit vsuras accipere, placuit degradari, & abstinere:* Quòd est relatum in capit. si quis. 47. distin. vide præterea vndecim pœnas manifestorum vsurario, quas ponit Syluest. in verbo vsura. lo. 9. in. §. Quartò quæritur.

A *Quod est infamis.* Vide Alber. in l. improbum genus C. ex quib. caus. infa. Matthe. sing. 196. & opinionẽ hanc cõmunem esse testatur D. Cou. lib. 3, var. resolu. capitu. 3. numer. 2. quam latè & eleganter explicat. Ex quo procedit, quòd vsurarius nõ potest sacris ordinibus insigniri capit. maritum. 33. distinct. cap si ditionarios. 46. distinctio. Nec poterit eligi seu præsentari ad ecclesiasticum beneficium. cap. de Petro. 47. distinct. Bertachrinus in tracta. de Episcopo. 2. lib. primæ par. q. 33. Cęsar Lamb. de iure patrona. 2. libr. primæ part. prin. artic. 21. q. 9. Poterit tamẽ Episcopus hãc infamiæ notam abolere, ab eo qui iam pœnitentiam egit, ad effectum obtinendi beneficia ecclesiastica glo. celebris in capi. prætereâ de vsur. quam esse communem asseuerat D. Couarru. dict. capi. 3. num. 3. eamque intelligit procedere, quo ad beneficia obtenta, non verò quo ad obtinenda quæ infames assequi non possunt.

Sunt infames. Adde quòd contra- B
riam opinionem tenuit idem Bal. in l. Casius ad finem. ff. de Sen. vbi scribit, quòd si vsurarij pœniteant & vsuras restituunt de equitate canonica famam recuperant, quem sequitur Felin. in c. 1 co[illegible]2. versi. limita octauo. de prob. Matth. d. sing. 196.

Suspendatur. Vide eleganter D. C
Couarruu. dict. cap. 3. num. 3. Et plures aliâs pœnas contrà vsurarios tam clericos, quam laicos inflingendas, scribit nouissimè Did. Perez in princip. tit. 2. libr. 8. ordin. Et quibus probationibus crimen hoc probari debeat lege latè Iacob. Menoch. arbi. iudi. q. libr. 2. cent. 3. casu. 235.

Illud autem notandum censeo, posse iudicem ecclesiasticum ordinarium procedere contrà huius seculi impios mercatores, qui merces vendunt longè suprà iustum pretium, prætextu modicæ dilationis, accepto interim idoneo fideiussore, vel tuta cautione, & easdem merces: vicariâ manu per interpositos suæ cupiditatis ministros, & suæ artis & fraudis consortes, nos vilissimo precio redimũt, deinde alijs cariori precio reuendunt: tripliciter peccantes, & super fęnerantes super eandem mercẽ, eodem fęre tempore, & hanc barbariam deprædationem, non vsuram vocãt sed mercantiæ cursum & fortunam

Iudex ecclesiasticus p cedit cõtra laicos cõtractũ prohibitos exercedtes quos appelant *mohatras.*

tunã(quæ illis miſerrima eſt)ſed verè ſcelus eſt & nequitia plus triplo vſura grauior,& deteſtabilior:Nemo ſanè in vera & formali vſura damnificatur niſi poſt longum interualum, & diutinum pęcuniæ vſum , ſed iſta præda, ab iſtis nequiſsimis hominibus inuenta, ſtatim abſque remedio pauper damnificatur& deprędatur. Et quòd indignius eſt hãc nequitiam vt plurimum exercere ſolẽt, in conſtitutos in aliqua anguſtia & repentina aliqua clade aut miſeria afflictos tantoque audatius & crudelius quantò promptæ pecuniolæ ſubſidio pauper magis indiget non minus miſeria,& clade aliena abutẽtes quam barbari illi totius humanitatis hoſtes qui naufragio eiectos de prædantur. conuicti igitur de hoc crimine propter contractus annullationẽ & partis leſæ ſatisfactionem grauiſsimè magis quam ſimplices vſurarij ſunt multandi quin & grauioribus pœnis pro frequentia & qualitate cõmiſsi cæteris puniri debẽt. appellantur æquidem apud Hyſpanos huiuſmodi contractus, *Mohatras*, Et vtrum dicto moderato rigore poſint impunè celebrari & quæ deſiderẽtur, vt dicti cõtractus iuſtificẽtur vide egrægiũ Nau.in manuali cõfe.c.23.n.91.

Poterunt etiam iudices Eccleſiaſtici huius vſurarij criminis ratione nõ ſolum contra clericos,ſed etiam laicos ſaltim quo ad contractus annullationem procedere,qui non ſeruata forma extrauagantis conſtitutionis Pij Quinti Pontificis Maxi. editæ anno Domini Milleſsimo Quingenteſsimo Seſaxeſsimo octauo Quarto decimo kal.Februari Pontificatus ſui anno quarto annuos emunt, non interueniente peccunia numerata coram tabellione & teſtibus inſtrumẽtarijs ità iudicauit Regius Pintianus, Senatus anno Domini 1583. licet poſt ea vidi multa decreta in cõtrarium. Ad ſedandas tamen & cõponendas ferè innumerabiles lites, quæ circá Extrau. illam verſabantur Philippus huius nominis ſecundus Chriſtianiſsimus Hiſpaniarum Rex in Madritio cõuẽtu hoc,anno.1587 celebrato ab horum Regnorum actoribus conſultus fuit, vt quid in hijs controuerſijs iudicandum diffinien dumque eſſet præciperet. Ipſe verò Rex Maximus lege lata quæ prima eſt,declarauit non eſſe apud nos moribus receptam & ad ſanctiſsimum Pontificem ab ea Regio nomine eſſe ſupplicatum. ideo iã in actionibus forẽſibus adducenda ſupplicatione pendente non erit.

Exſtra Pij Quin quæ diffinit formam cõſtituendi annuos reditus iam in Hyſpania nõ ſeruabitur.

Nec eſt prætermittendũ q̃ quando tractatur de probanda cõſuetudine fenerandi,non verò priuati actus fęnerationis teſtes ſingulares admittũtur, ità tenet Iacob. de Are. qui fuit huius opinionis anteſignatus in. l. teſtium.C.de teſti.ſequitur Bal. cõſi. 406.col.li.1.& quòd vſura teſtibus ſingularibus probetur tenuit Abb. conſi.81.colu.1.& conſi.113.colu.3. lib.2.Veron.conſi.3.colum. 4. Calder.conſi.5.tit.de teſtib. & opinionem iſtam communem eſſe fatetur Cor.conſi.91.colu.13.& conſi.134. col.2.& libr.1.& conſ.247.col.7.& conſi.34.lib.2.& Aym.conſ.73.nu. 32.vol.1.quam ibi nu.36 veram eſſe cenſet quando cùm teſtibus ſingularibus cõcurreret veriſimiles coniecturæ & cũ his cõſonat Regia lex.4.tit. 6.li.8.noui.ord.ſola itaq; conſuetudo fęnerandi teſtibus ſingularibus probatur.

Cõſuetudo fenerandi teſtibus ſingularibus probatur

Ex quo ſingularitèr conſuluit Federic.conſi.17.non valere conſtitutionẽ ſynodalẽ Epiſcopi qua ſancitum fuerit, q̃ vſurarij manifeſti teſtibus

singularibus conuincantur quem doctores communiter sequuntur teste Abb. in cap. Cum in diœcesi. de vsur. Folle. in practi. cano. 2. par. ca. 20. num. 17.

A manifestis vsurarijs oblationes recipientes, eosq; ecclesiasticis sepulturis tradentes.

CAPVT, LXXXIX.

1 *Sacerdotes hoc crimen perpetrantes qualiter puniantur.*
2 *Manifestus Vsurarius quis dicatur.*

1 POena in hoc delinquentiũ est quòd maneant suspensi ab executione officij, donec satisfaciant, ad arbitrium episcopi, & restituant quæ receperunt, vt in cap. Quia in omnibus. de vsur. Hodie verò sepelientes manifestos vsurarios scienter, sentẽtiæ excommunicationis subiacent ipso facto, à qua nullatenus absoluẽdi sunt, nisi priùs ad arbitriũ diœcesani episcopi satisfaciant competenter. vt in Cle. 1. de sepult. Et aduerte quòd pœna illius tex. habet locũ etiã si aliquis de mandato prælati sepeliret talem vsuariũ secundùm Cardi. ibi, in. 3. q. Quis autẽ dicatur manife-
2 stus vsurarius, [a] vide Abb. in dict. c. Quia in omnibus. in fi. vbi post Io. And. ibi, in d. ca. 1. eo. tit. lib. 6. dicit quòd ille dicitur manifestus, qui est notorius de iure, vt quia fuit conui-
b ctus & condemnatus [b] de vsuris, est vel notorius notorietatefacti, vt quia publicè tenet altare paratũ & mutuat omnibus volentibus capere. Et ponit etiam idẽ Abb. alia exẽpla. & vide Car. in d. Clem. 1. in. 6. colu. 19. q. vbi per vnam ferè col. hoc examinat, vbi inter alia dicit, q; si per cõstitutiones synodales esset inductus aliquis modus ad hoc q; conuictus secundùm illum diceretur manifestus vsurarius, ille modus sufficeret. Ex quo ego consulerem omnibus episcopis celebrantibus synodũ, q; præmissa matura deliberatione cum iurisperitis in vna suarum cõstitutionũ declararẽt casus in quibus quis esset reputandus vsurarius manifestus, tũ vt cleri appertiùs hoc intelligeret, & sic has pœnas iuris propter ignorantiã non incurrerẽt, tùm etiam vt cùm tali declaratione faciliùs homines ab hoc crimine cohiberẽt: quod temporibus istis (proh dolor) adeò inualuit vt neminem ferè iam id cõmittere pudeat. Et in hoc articulo, qui dicantur vsurarij manifesti, vide Sylu. in summa. §. 9. versi. Primò autem quæritur.

A MAnifestus vsurarius. Vide latissimè Iac. Menoch. de arbi iudi. quæst. lib. 2. cen. 3. casu. 233.

B *Et condemnatus.* Adde quòd iudicis condemnatio notoriũ efficit tex. in. c. vltim. de cohabi. cleric. & muli. gloss. in hoc communiter recepta in cap. 1. de vsur. libr. 6. Nec priùs quis vsurarius manifestus dicetur, etiam si testibus aut alijs probationibus fuerit conuictus, quam à iudice sit per sententiam condemnatus, tradit Federi. de Sen. consi. 64. Abb. consil. 2. lib. 2. & consil. 34. libr. 1. Hosti. & Abb. in capit. cum in diœcesi de vsur. Iaſ. consi. 78. numer. 3. libr. 3. D. Couarr. libr. 3. vari. resolu. capi. 3. nu. 4. Iac. Menoc. d. casu. 233 nu. fin.

Fures.

Fures.

CAPVT, XC.

1 *Clericus huius criminis perpetrator qualiter puniatur, & quibus ex causis statuta pœna augeatur.*
2 *Clericus actione furti condemnatus, infamiæ labe afficitur.*

FVrtum est de maioribus & grauioribus, criminibus, vt not. Abb. in c. Cum cõtingat. col. 6. de for. compet. alegat tex. in cap. Cùm non ab homine. de iudi. & in. §. Nunc autem
1 26. distinct. Et ideò clericus in furto captus deponitur, vt in cap. Præsbyter. 81. distin. qui tex. est ex canonibus Apostolorum. & glo. ibi, in verbo captus intelligit & conuictus per sententiam, confessionem, vel euidẽtiam rei. & ne aliquibus videatur pœna ista grauis, & tanquam ab Apostolis (zelo illo mirabili quo sanctam Dei ecclesiam fundabant) statuta illam etiam innouauit & inflixit Innocentius. 111. in cap. Tuæ. de pœnis vbi censuit clericos in latrocinijs deprehensos, degradatos à suis ordinibus in arctum monasterium deberi detrudi. Hosti. insuper scripsit in summa titul. de condit. furt. in. §. fina. clericum de hoc crimine accusatum, confessum vel conuictum deponi debere, & in monasterium detrudi, allegando dict. capit. Tuæ. & tex. in capit. At si clerici. §. 1. de iudi. qui de hoc crimine in specie nihil disponit, allegat etiam text. in capit. Cùm non ab homine, qui de pœna depositionis meminit, & si detrusione nihil dicat. Et vide etiam Hostiẽ. in summa. tit. de accusa. §. Quis sit effectus. versic. & gratia exempli, vbi connumerat inter crimina capitalia, & quæ inducunt depositionem, delictum furti. Et quòd pro furto clericus deponatur, a notat Ioann. And. a
in dict. cap. Tuæ per dict. capi. Cùm non ab homine. Hostien. tamen ibi, vt ipse refert, ponderat verbum, *Latrocinijs*, quia magis deliquit latro quam fur: & sic videtur velle quòd pœna illius text. non habeat locum in simplici fure, quòd Panor. ibi placet, licèt Hostien. & Ioan. And. non referat, & ponderãdo idem verbum, *Latrocinijs*, dicit quòd ille tex. nõ habet locum in simplicibus furibus: & sic quòd licèt clericus pro furto possit deponi, quòd fortè non fiet detrusio post depositionem: quia latro dicitur qui de die & cũ violentia quandoque delinquit: fur autem noctu & sine ea. Eundem intellectum dat Hostien. ad dict. cap. Tuæ. vt refert & sequitur Cardina. de Turrecremata in cap. Presbyter. 81. distinct. & sic ille tex. non loquitur de furibus simplicibus, qui non sunt corporaliter puniendi, sed de maioribus & insignibus latronibus, & Aretin. in capitu. Cùm non ab homine, de iudic. colum. 9. versicu. Aduerte tamen dicit quòd text. in dicto. capitulo. Tuæ. in verbo, *Latrocinijs*, potest intelligi de famoso latrone, qui furca suspeditur, vt in. l. Capitalium. §. famosos. ff. de pœna. Ego verò & si istà nominum differentia præter id quòd videatur probari in. l. cũ duobus. §. damna. ff. pro Soci. Et in. l. 1. & quod ibi notãt Doct. C. de po. & in Auct. Vt nulli iud. §. fina. colla. 9. Autoribus etiam latinæ linguæ corroborari possit. Nam vt Calepino placuit, latrones dicuntur, viarũ obsessores, & qui publicè, vel per vim furantur: fures verò qui occulta frau

de decipiant, ac nocte furentur, quia tamen secundùm eum plerunq; indifferenter ponuntur, aliter censerẽ considerãdum, videlicet potiùs qualitatem & quantitatem furti, modumque furandi. Quis enim dubitat noctu sine violentia grauius posse perpetrari furtũ, quã in ipso lumine solis, & cum aliqua vi? præcipuè cùm in Hispania nostra iam consuetudo inualuerit, quòd pro vno magno furto quis pœna furcæ plectatur. b Nec enim ex eo quòd pontifex in d.ca. Tuæ. post depositionẽ de rusionis pœnam inflixit, sola à latronibus, & non à furibus commissa facinora punire fuit visus. Post depositionem namque adsignari debet monasterium deposito, vbi pecta lugeat, & vlteriùs illa non committat, vt in capitu. Sacerdos. 81. distinctio. Cùm ergo nihil nouum statuat quare pontificis mens ad latrocinia punienda, & non furta adaptari seu interpretari debet? præcipuè cùm in Pontificis constitutionibus, & in ætate illa Innocentij. III. qua non sic florebat eloquium latinę linguæ, non ità accuratè elegans & propria vocabulorum significatio seruari solebat. Quæ quidem pœna depositionis & detrusionis iustiùs irrogan'a est clerico, qui furtum admixtum sacrilegio perpetrauerit. Summè enim offendit clericus, qui plus cæteris debet sacra tuerĩ, & reuereri, si illa violet, aut offendat in eis. Si autem contingat clericum in obsequio alicuius degentem, furtum committere: cùm hoc delictum inter furta grauiora annumerari soleat, adeò quòd Ioan. Faber scripserit in. §. Alia deind. inst. de publ. iudi. quòd familiaris, vel seruitor & iuuans illum suspenditur pro primo furto: tunc iudex ecclesiasticus grauiori pœna punire debet talem clericum, quàm si extrá domum eius, cui inseruit, simile furtum faceret. Quis enim domesticos fures valebit effugere, nisi eos seuerior pœna quàm alios à tãto facinore retrahat? In his insuper Hispanię regnis ab ecclesiasticis iudicibus obseruari debere credo ac cõsulo, quòd sicut per leges regias in locis desertis commissa furta grauiùs puniantur, sic ipsi clericos talia perpetrantes grauiori corrigãt animaduersione. Res enim esset pernitiosi exempli ea in clericis non censere grauia, quæ in ipsis laicis pro talibus iudicantur. Aliud prę terea furti genus in sacerdotibus super omnia suadeo iudicibus omnibus ecclesiasticis, vt zelo maximo corrigant quotiès videlicèt compertum habuerint, quòd eorum aliqui in se detinent, ac habere inficiantur bona quæ morientes (maximè peregrini) apud ipsos deposuerũt, vt suis hæredibus, vel alijs personis, quibus leges illa dari non prohibent, restituant. Hoc enim grauiss mum sęclus iudicandum est: offenditur enim ipse Deus: violatur defunctorum voluntas, cui tantum deferunt etiam ethnicorum leges, lædũtur etiam personę illæ quibus deposita dari debebant. Datur præterea sæpe morientibus occasio, vt malint impœnitentes mori, quàm sacerdotibus (quos suspectos habẽt propter similia) animam cum bonis commendare. Degradationem verò de qua text. in d. capit. Tuæ. meminit, verbalem non actualem debere esse, placuit ibi. Io. And. & idem etiam voluit Abb. in c. At si clerici. de iud. col. 13. versi. ad tertiũ. Et Are. in c. Cum nõ ab homine. de iudi. column. 11. versic. Addit etiã. Est præterea aduertendum circa pęnam huius criminis, quòd clericus

cõdem-

condemnatus actione furti efficitur infamis, sicut laicus condemnatus in foro seculari: quia quicunq; secundùm leges est infamis, est etiam infamis secundùm canones, nisi reperiatur oppositum statutum. facit tex. in cap. Infames. 6. q. 1. & in. §. Hìc colligitur. 2. quæst. 3. Et tenet hanc generalem conclusionem Felin. in c. Qualiter. el. 2. §. Ad corrigendos, in. 5. colum. de accusatio. Nota tamen quòd si reperiretur clericus condemnatus ad restitutionem rei furto subtractę, quòd per hoc nó fieret infamis: quia potest intelligi quòd fuit actum conditione furtiua, quæ non infamat, & non actione furti. Et hoc tenet Ana. in dict. cap. Qualiter. vbi illud refert Felin. in di. §. Ad corrigendos. in col. 3. licet ipsi non scribant hoc in clericis. Sed ego credo eandem sententiã esse tenendam in eis. Vide prætereà in materia huius. c. Paul. de Castro. in Auht. Sed nouo iure, C. de seruis fugitiuis, in fine, vbi scribit quatuor species furum.

A *Deponatur.* Adde Simon. Maiol. de irregul. libr. 5. cap. 28. num. 1. & Regiam l. 61. tit. 6. par. 1. quę idem probat. Hæc tàmen depositionis pœna imponenda non est, quando furtũ est parui momenti, vt scribit Abb. in c. tuæ. de pœnis sequitur. Grego. in. d. l. 61. in verbo, *El furto.*

B *Plectatur.* Adde quòd consuetudo hæc iure fulcitur teste Bald. in auth. sed nouo iure colu. 1. in fine. C. de serui. fug. & in c. 1. §. iniuriam. col. 2. nu. 8. in vsib. feud. sequitur. Ang. in l. quòd si nolit. §. qui assid. ff. de ędil. ędi. Ang. de Are. in. §. ex maleficijs col. 2. num. 5. Insti. de actio. & in. §. 1. Insti. vi bonor. raptor. Ang. in tracta. maleficiorum in parte. vestem cę lestẽ abstulit, vbi testatur iuxtà Bald. opinionem sententia latà furem animaduertisse Abb. in ca. inter alia. nu. 31. de imm. Eccles. Hypp. in. l. vnus. §. cognituru. nu. 79. ff. de quæst. Mõtal. in. l. 6. tit. 5. in glo. incip. *Muera por ello* lib. 4. for. Alcia. in. c. cùm nó ab homine. vlti. not. de iudi. quam esse magis communem opinionem fatetur egrægius Menochius de arbit. iud. q. lib. 2. cen. 4. casu. 295. num. 9. quam vsu receptam esse atteſtatur D. Ant. Padilla. in. l. transigere. num. 12. C. de transaction. & in superioribus Hispaniæ tribunalibus, quibus seuerius propter publicam vtilitatem, & aliorũ terrorem crimina puniũtur, eam admissam esse audio. Sed Bal. opinio pluribus displicet, & contrà eam tenuerunt Fulg. Sali. Paul. in. d. auth. sed nouo iure. vbi etiam Cep. & Gui. Pap. col. fi. & alij quos allegat D. Couarr. lib. 2. var. resol. c. 9. n. 7. 10ã. de Ana. in c. 1. de fur. colu. 5. Iaſ. in. l. 1. col. 2. nu. 4. C. de precib. Imper. offeren. & in. §. ex maleficijs. nu. 12. Insti. de actioni. Agusti. Arim. in addi. ad Ang. in tracta. malefi. in di. verbo. *Et vestem cœlestem abstulit*, col. 5. in fine Ant. Gom. 3. tho. ca. 5. nu. 7. & hanc appellat magis cõmunem opinionẽ eam sequutus Grego. in. l. 18. tit. 14. glos. incipi. *Matar.* part. 7. pro qua Regiam legem ibi considerat: quam opinionem multis comprobat Iaco. Boulene. in. l. capitalium. §. famosos. nume. 28. ff. de pen. Roland. Valle. consi. 51. numer. 43. volum. 1. & ex Theologis Domin. Soto. in libr. 5. de iusti. & iure. quæstio. 3. articul. 3. in respons. ad. 2. argum. in fine â qua quidem magis communi, & veriori opinione non auderẽ recedere, nisi vltrà magnitudinem rei furatæ aliæ qualitates crimen agrabantes in teruenissent.

Consuetudine an possit obtineri, vt p̃ magno furto possit fur suspendi.

C *Puniri debet.* Nota quòd opinionem istam de more reprobat Petrus Folleri. in practi. crimi. cano. 2. par. capit. 21. num. 9. dicens, opinionem istam Fabri, quam hoc loco sequitur author esse sine lege. Ipse tamen l. bē ter authorem sequor ea innixus ratione, quòd magis delinquat is cui plus credis, cùm credita fide abutatur, & ideò maiori supplicio dignus & cùm hæc naturalis sit ratio, aliam legem quęrere, infirmitas sit intellectus, & opinio ista moribus & cōsuetudine recepta est.

Sāctorū Iusti & Pastoris copora, propter maximā sicitatē publica processione gesta fuerunt.

Libuit sanè antē quam huic capiti finem imponam referre & memoriæ mandare, quòd hodie. 8. die mensis Maij anno. 1578. in hoc celeberrimo Complutensi populo, quo hæc scribimus propter maximā temporis sicitatem, ab hinc multis annis in audita tam, nam ab vndecimo die mensis Marcij, vsque ad præsentem diem totum hoc Tolet. regnū cœlesti plubia caret, propter quòd omnes terræ fructus iam iam exiccati pereūt, & vt Deus Opti. Maxi. tot tantisque malis, scęleribusque nostris, iustè iratus suos in nos misericordiæ oculos cōuertat: Sacratissima corpora Diuorum Iusti & Pastoris patronorum nostrorum, solennissimo commitatu omnium ordinum religiosorū, Academiæque nostræ, nec non vniuersę reipublicæ, per populum istum præcedentibus crucibus, aliorumq; Diuorum imaginibus gesta fuerunt.

Simoniaci.

CAPVT, XCI.

1 *Huius criminis atrocitas nec non, & pœna latè & seriosè per totum caput explicatur.*

PRæmissa diffinitione, a si a
moniæ, quam latiùs exa- 1
minat Ioann. de Anan. in rubr. eiusdem titulo. in. 1. column. delictum istud computatur inter grauiora crimina, vt etiā text. in capitulo. fina. de purga, canon. de quo quidem terribilia verba Paschalis Papa descripsit in capi. fina. 1. quæstio. 7. videlicet, quòd omnia etiam crimina ad comparationē simoniacæ hæresis, quasi pro nihilo reputantur. Vnde Sancti illi Patres Hispaniæ, qui in concilio Toletano 8. interfuerunt, videntes quòd antiquorum patrum decreta in extirpatione tanti criminis parum profecerint, præmissis pulcherrimis verbis, quibus hoc eleganter deplorarunt, huic cāceroso vulneri ignitum, quòd supererat ferrum injcere decreuerūt (vt eorum verbis vtar) & in Canone. 3. sub his verbis. statuerunt. *Vt quicunque deinceps propter accipiendum sacerdotij dignitatem, quodlibet præmium fuerit detectus obtulisse, ex eodem tempore se nouerit anathematis opprobrio condemnatum, atque à participatione Christi corporis & sanguinis alienum, ex quo illum constat execrabile Christi perpetrasse flagitium. Quòd si aliquis extierit, qui accuset, ille qui hunc ordinem munerum fuerit acceptione lucratus, & suscepto honoris gradu prohibetur, & in monasterio sub perenni pœnitentia religetur. Illi verò, qui hac causa munerum acceptores exiterint, sit clerici fuerint, honoris amissione mulctentur. Si verò laici, anathemate perpetuò condemnentur.* Idcò propter eius grauitatem aliqua specialia statuuntur in iure, nam in eo proceditur per sola signa: b & in eius odium admittuntur præsumptiones, vt notat Abb. ex text. ibi in cap. Sicut. de simonia. Item admittuntur ad accusandum b

simonia-

simoniacum seruj, meretrices, & criminosi, ut in cap. Tanta. eod. titu. de quo latiùs in cap. Per tuas. cl. 1. eod. tit. & per Abb. & Docto. ibi. Vndè ex dispositione Alexandri & Inno. Tertij. per noua iura. in eo delinquens perpetuò deponitur ab officio & beneficio, vt in capit. Dè hoc. de simon. & in capit. Cùm super. de confess. Si tamen crimen est occultù, non deponitur, & si ipsi iudici constet, sed pœnitentiam secretam debet iniungere, vt in ca. Ex tuæ. de simo. In correctione tamen & punitione huius criminis non potest dari certa doctrina, sed secundum qualitatem simoniæ aliter et aliter punitur. Quia aliquando imponitur pœna excommunicationis, aliquando detrusionis in monasterium, aliquando spoliationis omnium bonorum, aliquando depositionis, aliquando est pœna centum aureorum & infamiæ: vt probat. text. & gloss. in dict. l. 1. ff. ad legem Iuliam, de ambitu. Aliquando imponitur pœna quadruplex, & deportationis, vt patet in dict. l. 1. C. ad legem Iul. de ambitu. Ideò vide Host. in summa eiusdem titu. in. §. qua pœna feriatur, per totum. Et vide Præpo. in cap. præsbyter. 1. quæst. 1. in column. fina. versic. in gloss. vbi etiam refert varias pœnas de iure canonico, quem etiam vide notabiliter distinguentem, videlicet an simonia committatur in ordine, vel in beneficio, & in vtroque: an passiuè, vel actiuè, & varias etiam pœnas describentem in cap. Statuimus. 1. quæstion. 1. colum. 1 &. 2. Item nota quòd simonia commissa in ordine suscepto nõ
c solum non dat executionem, c illius ordinis, sed etiam impedit executionem omnium aliorum notat Innoc. in cap. Per tuas. & in capit. Tanta. eo. tit. Arch. in cap. Ordinationes. 1. quæst. 1. vbi vide Præpo. qui refert & sequitur eosdem in principio, qui ponit vnum casum in quo fallit ista conclusio: licèt ille casus non est propriè casus fallentiæ, quia in eo simonia non fuit commissa in ordine, sed in consecutiuo ad ordinem, vt ibi per eum. Et ipsam principalem conclusionem sequitur simpliciter in ca. Statuimus. ea. caus. & quæst. in colu. 1. Hodiè tamen per constitutiones modernorum Pontificum descriptas in supplemẽto, in verbo Simonia in fine Simoniacus est priuatus ipso iure beneficio, vt dicit Felin. in capitu. In nostra in. 2. corollario. in fin. de rescriptis. & idem notat ipse in capi. 3. de rescript. colum. 4. referendo ad hoc consil. Ancharra. Et vide extrauagantem Paul. 2.d quæ incipit. Cũ d
detestabile (quæ habetur inter extrauagantes cõmunes sub titu. de simo.) vbi imponitur pœna excommunicationis ipso facto, cuius absolutio reseruatur Papæ: & quòd in beneficijs nullatenus eis ius queratur. & teneãtur ad restitutionem fructuum, præter id quod primò innouat omnes pœnas contrà simoniacos statutas, & eas incurrere ipso facto decernit. Et vi. Sylue in summa, verbo Simonia, in versicu. Decimonon o quæritur, vbi describit quatuor pœnas Simoniacorum: & inter eas meminit de extrauagam. Martini quinti, in Concilio Constantiensi, incipien. Sacro. Et ibi plura alia refert in proposito.

Remissa diffinitione. De A
Dqua simoniæ diffinitione vide gloss. & doctores in summ. 1. q. 1. Abb. in. c. memo. nu. 6. de simoni. Sanctum Tho. 2. 2. quæst. 100. Siluest. & summistas in verbo, simonia. in principio. Do.

Soto.libr.9. de iusti. & iure quæsti. 5. artic.1.Franc.Mar.decisio.544. in prin. in.2.parte.Iul. Clar.in practi. crimin.§.simonia.in prin.& omnium latissime Guil.Rodoan. in tracta.de simonia prima par.capit.2. Et crimen hoc simoniæ de quo in præsenti capite disserit auctor est merè ecclesiasticum, & ea ratione iudex laicus nullam in eo cognitionem habet sentit.gloss. in ca. Cùm sit generale.in gloss.fin.de foro comm. quæ opinio communis est vt fatetur cop. Anani.in c.1 n.9.de Simo.Iuli Clar. d.§.Simonia.vers.hoc crimen.

B *Sola signa.* Intellige doctrinã hãc de signis euidetibus, & reum ipsum de crimine conuincentibus glos. fin. in cap.insinuatum.de Simon. quam doctores secuntur,vt fatetur Alexa. de Nouo con.64.nu.2. & sequenti Clar.in d.§.simonia.in fine & vide nouissimam constitutionem sanctissimi Pij Papæ Quinti sanctitam Romæ apud sanctum Petrum ann. incarnationis Dominicę.1569.felicissimi Pontificatus sui anno.4.

C *Non dat executionem.* Adde text. in cap.præter.§.verum.32.dist.& in cap.eos.81.dist.cap. reperiuntur. 1. quæst.2. Abb.in capi. per tuas.in.2. num.5. & in ca.de simoniacę. de simon.tex.& ibi etiam Abb.in cap. si quis.de simo.Host.in summ.tit.de simonia.§.qua pœna.Sylue.in summ. in verbo suspensio.quæ opinio communis est secundũ Couar.in Clem. si furiosus.in prima parte relection. §.1.num.7.de homi.& Franc.Viui. libro 2.commun.opinion.opinione 254. Quę intelligẽda est,in propria simonia.quia si alius dat,aut promittit Episcopo,inscio vel contradicente illo,qui ad ordines sacros est promouendus,non peccat: & ea ratione ordinis recipit executionem, ità tenet Bellam. quem refert & sequitur Card.in.Alexand.in cap. statuimus. & in cap.si quis.1.quæst.1. Martin. Nauarr.in manu confessio.capi.25. nu.68. quidquid dicat glos.in dicto cap.si quis. Quòd si in beneficio acquirendo simonia commissa fuerit, idque crimen publicum sit,simoniacus est ipso iure suspensus, quoad se ipsum, & quoad alios, tenet Inn. in cap.tanta.de simon. Abb.in capis acculatum.eo.tit. Sanct.Thom. & Caieta.2.2.quæst.100.art.6. Dom. Soto vbi supra allegati. Licèt ab hac opinione recedat Martin. Nauarr. in manu.confessio.cap.23.num.110. dices, nullo iure probari sed superiorem ipse sententiam amplector: idcirco,si simoniacus antè peractam huius criminis condignam pœnitentiã, celebrauerit,irregularitatem contrahit per solum Romanum Pontificem delendam.de quo lege Villad. de irreg.capit.de simoniaco. Couarruu. d.§.1.& de pœnis simoniæ tãm in ordine quàm in beneficio multa scribit Guillermus Rodoan.in tracta. de Simonia.4.par.cap.11.cum sequentibus.

Extrauagantem Pauli Secundi. Adde quòd dictę constitutionis vltrà auctorem meminit Feli.in capi. de cętero.colum.vltim.de re iudi. & in c. in nostra.corro.2.de rescrip. Floren. in.3.par.tit.24.c.65. Roch. de Cur. in tracta.de iure patron.in verbo,Et vtile. quæst.7. Extrauag. Pij Quinti, quæ incipit cùm primum.per quam inuiolabiliter obseruari præcipitur, Circà quam primò notandum cẽseo, quòd nulla Simonia neque mentalis neque conuentionalis, si modò alio quin nó fuit realis, inducit tituli priuationem ipso facto, nec excommunicationis sententiam infligit, nec prædicta Extrauagan. Pauli secundi compręD Interpretatur Extra.cõsti. Pauli secundi. Pont.Maxi.quę incip. cum detestabile.

comprænditur, secundum Romanæ curiæ interpretationem quã Rotæ summum prætorium iam pridem sequi testatur Cassado decisi. 5. Ludoui. Gome. in reg. de trienna. quæstio. 12. D. Couarru. in reg. peccatũ. 2. par. relect. §. 8. de regul. iur. libr. 6. Martin. Nauarr. in cap. si quando. 4. excep. de rescript. & in capit. vltim. num. 24. de Simon. quidquid reclamet Petrus Rebuff. in practi. benefi. 3. part. titu. de Simon. in resigna. nu. 20. pag. 496. Et licèt Petrus à Naua. in tract. de resti. lib. 2. cap. 2. nu. 422. aliquibus rationibus opinionẽ istã euertere contendat, tandem communem, & vsu receptam esse agnoscit, nec ab ipsa audet recedere.

Secundò, quòd nec locum obtinet, contrà omnes, sed solùm contrá eos, qui Simoniam committunt dando, vel accipiendo, & ideò minimè procedit, nisi in ea Simonia in qua ad opus dandi, & acipiendi peruentum sit: ità quòd sola datio precij non sufficeret, nisi eius ratione beneficium conferatur, ità declarat egrægius Nauarr. in manu. c. 23. nu. 103.

Tertiò, quòd nullus Simoniacus prẽter quam in ordine & beneficio, est ipso iure excommunicatus, notat Siluest. in summ. in verbo Simo. quæst. 9. Nullo equidem antiquo iure, Simoniacus erat ipso iure excommunicatus, & ius nouum dictæ Extrauagan. constitutionis tantum excommunicationis sententiam ipso iure imponit, contrà Simoniacos in ordine & beneficio, & ea ratione ad alios extendi non debet.

Quartò, quòd illa verba dictæ constitutionis ibi, *In officijs Ecclesiasticis*, &c. intelligenda & interpretanda sunt, in officijs tantùm, quæ sunt beneficia, vt in cap. de multa. de præbẽ. capitu. cùm accessissent. de constitu. Vndè qui emit aut conducit vicariam spiritualem iurisdictionem habentem, non est ipso iure excommunicatus, nec inhabilis ad ecclesiastica beneficia, cum talis vicaria non sit beneficium vt latè congerit Felin. in capit. postulasti. de rescript. secùs autẽ si vicaria esset perpetua, quæ est beneficium, vt in Clem. 1. de offic. vicar. Nauarr. vbi paulò antè allegaui.

Quintò, quòd dicta pœna hodie incurritur, si aliquid pro collatione quorũcunq; ordinum, etiam clericalis tonsurę, aut pro literis dimissorijs aut testimonialibus, vel pro sigillo, vel alia quacunque de causa Episcopi, & alij ordinum collatores, aut eorum ministri, etiam spontè oblatum recipiant. Sic disponit sacrosanctum Conc. Trid. Sess. 21. c. 1. de reforma.

Sextò, quòd ad hoc vt locus sit pœnis dictæ constitutionis, oportet quòd datio prẽcedat collationem ordinum vel beneficiorum, non verò sufficeret si sequeretur argum. gloss. not. in cap. emendari. 1. quæstio. 1. & & tradit Nauarr. in manuali. confes. cap. 25. nu. 68.

Septimò quòd licèt in emptione, vel venditione pensionis Simonia committatur, non tamen ea excommunicatio inducitur ipso iure, quia dicta Extrauag. constitutio solùm excommunicat Simoniacum in ordine & beneficio quorum neutrum est pensio & ea ratione tanquam pœnalis restringenda & non amplianda est tenet Martinus Nauarr. in manu dicto. cap. 23. num. 11. & ità hoc anno. 1584. consului.

Declaratur Bullæ Apostolicę Pij Quarti & Pij Quinti. circà cõfidentias loquẽtes.

Nec circà huius capitis pœnas prætermitendum est, eum Simoniacis pœnis illaqueari, qui inconfidentiam (vt vocãt) beneficiorum fructus aut pensionum acceperint, est quidẽ hoc turpissimũ genus depositi: nẽpè vt quis

vt si quis beneficiũ, aut pẽsiones alie no nomine recipiat, quòd genus criminis cùm ad Simoniacam prauitatem spectet. Pius Quartus necnon Pius Quintus sanctissimi Pontifices, per bullas suas circà hoc promulgatas, grauissimis pœnis puniẽdum curarunt. Nimis equidem in Romana curia labes hæc irrepserat. Ideoque omnes etiam Episcopi, Patriarchæ, vel Cardinales hoc crimen committentes, ab ingressu Ecclesiæ arcentur, quam si ingrediantur irregularitatis labe contaminantur, iuxta tex. in cap. is cui. de senten. excommunic. lib. 6. Inferiores verò excommunicationis Papalis sententiam ipso facto incurrunt, vt patet ex Bulla Pij Quarti ann. 1546. & Pij Quinti. anno. 1569. sunt sanè (vt ibi sanctitum est) qui sic delinquunt inhabiles ad omnia alia beneficia, & solis præsumptionibus, testibusque singularibus, in criminis huius detestationem probatio, ad dictam pœnam infligendam fieri potest.

Et non solùm dicta Simonia, ex titulo confidentię committitur ex parte conferentis resignantis, & præsentantis, sed etiam mediatoris & recipientis eo modo beneficium, vt decretum fuit à Pio Quinto dicta cõstitutione ann. 1569. quæ ab illo anno promulgata est.

Perpetratur sanè crimen hoc multis modis, scilicet si quis resignet beneficium alicui, pascisçendo vt pensio sibi soluatur: sinè Pontificis consensu.

Vel si quis nollens ad ordines sacros promoueri, vt beneficium requirit, vel nollens adstringi ad residentiam, resignet in alicuius fauorem, sinè prædicto assensu.

Vel si criminosus, aliquo modo irregularis, beneficiũ resignet, vt obtẽta posteà dispensatione, ab irregularitate idem beneficium recuperet.

Vel si quis beneficium vacans impetrauit, eo pacto & lege imposita, vt ad mandatum alicuius sit dimissurus, vt alio conferatur.

Vel siquis potestatem habens conferendi, præsentandi, aut instituendi in beneficio, contulerit, præsentauerit, instituerit, vt de fructibus aliquid sibi vel alijs conferatur.

Vel si quis ad effectum litis pendentiæ super beneficio, alicui dignitate vel pótentia superiori resignauerit, vt obtenta victoria alteri resignetur, aut sibi restituetur, qui casus sunt notabiles, & antè quam dictæ extrauagantes emanarent erant frequentissimi circà quos & alios lege Simo. Maiol. de irreg. lib. 5. cap. 45.

Ac periurij

CAPVT, XCII.

1 *Sacerdos propter hoc crimen periurij ab ordine & beneficio est deponendus.*

2 *Qui promissionem interpositione fidei vallatam fregit, an ordinaria pœna periurij sit puniendus.*

3 *Clericus propter periurium an sit ipso iure beneficio priuatus, vel per sententiam priuandus.*

4 *Collatio beneficij periuro facta, an sit nulla ipso iure.*

PRopter periurium potest 1 quis deponi ab ordine & beneficio, vt est text. in ca. præsbyter. 81. distinct. qui dicit, quòd presbyter aut diaconus captus in periurio deponitur, ita no

tat

tat Abb.in capit.Querellam, de iur. iurand.in.2.nota.qui hoc dicit probari,in cap.Cùm non ab homine.de Iudi.& dicit facere text.in capitu.Si quis episcopus.l. distinct. Et notat idem Abb.in dict.cap. Cùm non ab homine.in.4 not.ex quo dicit Cardin.Iacoba.in tractat.de concilio in lib.2.arti.5.colum. 2. quòd quando vocati sunt ad concilium generale illi qui iurauerunt secundum formam cap. Ego enim. de iur.iur. si non veniunt possunt deponi à suis dignitatibus,quia sunt periuri,&periurium inducit pœnam depositionis. Et quòd propter hoc delictum remouea
2 tur quis á beneficio,notat idē Abb. in cap.2.in.1.nota de rescrip. Quod extende in clerico qui fregit promissionem vallatā interpositione fidei:
a quia talis eadem pœna punitur,[a] tenet Ioann.And.& Hostien. in cap. Querelam. ne præla. vices su. Abb. in dict.cap.Querelam.de iur. iuran. Quos sequitur Ang. in summa, in verbo periurium in.§.11.licet Arch. Anton.& Card.teneant contrarium in locis ibi relatis.Et hanc etiam opinionem.Hosti.& Abb.sequitur Felin.in dict.cap.querelam.in column. penultim.licèt contrariam opinionē dicat benigniorem. Eandem etiam sequitur Ioann.de Selua,in tract.de beneficio,in. 3. parte principali,in quæstio.3.Vi.tamen Ioann.Staphileum,in tracta.de gratijs & spectatiuis.fol.28.vers.Tertiò periurus, vbi dicit quòd pęna priuationis non habet locum in eo,qui venit contra fidem promissam qui solū allegat Rotam decisi.134.incipienti: Nota q̄ posito in antiquis. quòd dicit esse
3 notandum. Et aduerte quòd periurus non est priuatus beneficio ipso
c iure,sed priuandus, vt sentit Abb. post alios,in cap.2.de rescr.vbi vide Felin. in. 1.column.qui refert alios idem tenentes,& dicit hanc esse cōmunem opiniouem:licēt Barb.ibi teneat contrarium,imò quòd statim sit priuatus,cuius fundamenta ipse refert & soluit,& contrà eandem communem opinionem tènet idem Barba.in dict.cap.Cùm non ab homine de iudi.in colum.2. per tex. in dict. cap.querelam. quem coniungit cum alijs iuribus contrà Abb.ibi. Qui tamen sibi contrarius in rub.de iureiurand.in Clemen.in colum. 5. sequitur communem opinionem prædictam sequendo.Card. in dict. capit. Querelam, vbi illam tenet.& vide eundem Fel.in cap.ex parte.lo. 1. de rescrip.1.col.Et hanc etiam opinionem dicit esse communem Ioan. de Selua,vbi suprà.& vide Petrum Rebuf.in tracta.de pacificis possessoribus,in pagina.37.colum.2.vbi dicit quòd licèt opinio quòd periurus nō est priuatus ipso iure,sit communis: tàmen opinio contraria potest sustineri in puncto iuris,& respondet ad aliqua fundamenta contraria, qui plura cumulat in proposito transcribendo ferè dicta per Felin. in dicto. cap.2.Item notat quòd collatio beneficij facta periuro est ipso facto nulla,notat Abba.in dict.cap.querelam sequitur Angel.in summa, in verbo periurium.§. 12. Contrariam tamen sententiam tenet Cardin.in dicto capitu.querelam,cui adheret Felin.ibi, in column.3.quam etiam conclusionem videtur tandem tenere idem Felin.in cap.2.in colum.3.de rescriptis licèt priùs in colum.præcedenti plura retulerit pro contrariâ opinione, videlicet quòd collatio facta periuro,vel aliàs criminoso est nulla.Et vide eundem latissimè de hoc scribentem in cap.ex parte,el.1. de rescrip. column.2.numer. 2. Et vide Ioann.

de

4 de Selua, vbi suprà: & vide Petrum Rebuff. vbi suprà, in pagina. 36. colum. 2. vbi tenet quòd collatio facta
d periuro est nulla, [d] & refert aliquos doctores ad hoc quòd tàmen intelligit, quando quis esset per sententiam condemnatus & declaratus periurus, & postea fieret eidem collatio & dicit quôd Papa non dat priuationem pro periurio, nisi sit periurium iudiciale, allegat regulam Alexand. Papæ. 6. in rubr. de signatura gratiæ. Et vide Ioann. Staphileum, in tracta. & loco suprà allegatis, vbi dicit quôd signatura non dat priuationem beneficiorum pro periurio, nisi sit Iudiciale.

A Nota in perjurij detestationem

Deponitur. Vide Regiam. l. 61. tit. 6. par. 1. Nec iniuria quidem clericus periurus tàm graui pœna plectendus est cum crimen periurij grauissimum & detestabile sit. *Non pererabis in nomine meo*, ait Dominus Leui. 19. & Matth. capi. 5. & alibi, *Ero testis velox maleficijs & periurijs.* Malach. 3. & Zachar. cap. 5. inquit. *Maledictio commorabitur in domo iurantis in nomine meo mendaciter, & commorabitur in medio domus eius, & consumet eam, & ligna eius, & lapides eius.* Admonet omnium ferè gentiũ quæ Deum aut aliquam religionem habuerunt consensus, non peierandũ ne vindicta Dei sequatur vt antiqui etiam Ethnici prodiderunt. *Nemo*, inquit Plato. li. 11. de legi. *Deo inuocato mendatium dicat, aut decipiat aut adulterare verbo vel re, quicquam audeat, nisi Deo, velit odio esse, cui quidem primum odio est, qui falso iurans Deum parui pendit.* Quód videtur Aristot. voluisse in Retho. ad Alexand. vbi agit de iureiur. dum ait. *Nemo vellet peierare cum diuini suplicij metu, tum dedecoris apud homines.*

Eadem pœna. Vide quæ scribit D. Couarruu. in cap. quamuis pactum. 1. par. relectio. §. 2. nume. 2. de pact. in. 6. B

Sed priuandus. Adde glo. & docto res in cap. querellam. de iureiurand. glo in cap. quicunque. 6. quæst. 1. & in capit. illud. de excessib. prælato. Abb. in capit. 2. de rescrip. quo loco opinionem istam communem esse fatentur. Deci. & Ripa idem asseuerat Cæsar Lamber. de iure patron. 2. par. 2. libr. quæstion. 9. artic. 15. eandem veram esse censet And. Alciat. in ca. cum non ab homine. de iudi. & esse magis communem opinionẽ fatetur Ludo. Gome. in. §. Item si quis. num. 28. Insti. de actioni. Iuli. Clar. in pract. crimin. §. periurium. in prin. ver. Item clericus. & eam sequitur Franc. Mar. decisio. 667. num. 3. in. 2. par. Non tamen singulariter quòd licèt periuriùs non sit ipso iure beneficio priuatus, superior tàmen benè potest supersedere, & non admittere renunciationem beneficij ab eo factã, donec causa criminis diffinitiuè fuerit iudicata. Dom. consi. 105. col. 2. sequitur Probus in addi. ad Ioann. Monach. in capit. ad Apostolicæ. de re iudi. lib. 6. num. 12. Quæ quidem opinio (vt liberè dicam quod sentio) mihi nunquam placuit, si enim clericus periurius, vel homicida, vel aliùs quouisque priuetur, iure retinet beneficium, & fructus suos facit, sicut si nullum crimen commisisset, & iuris amissio per sententiam est infligenda, cur igitur iuri quôd habet, non poterit renuntiare: certè nulla ratio in contrariũ excogitari potest. Ideò que sententia priuationis: post renũciationem lata, nullius momenti est, cùm iam clericus beneficio careat

C Clericus propter periuriũ non est ipso iure beneficio priuatus.

Superior an possit nõ admittere beneficij renunciationem à periuro factam.

Rota

Rota in nouis decisio. 491. Ludou. Gom. in regul. de annl. quæstio. 42. D. Couarruu. in Clemen. si furiosus. 2. par. §. 3. numer. 7. de homi. & vide quæ scribo infrà capit. 94. litera. A.

Periurij absq; dolo cómissum non punitur.

Excusauitur clericus ab huiusmodi pœna si probet periurium, absq; dolo commissum fuisse. Bald. in. l. ob seruari. §. proficisci. colu. 3. ff. de offici. proconsu. quam opinionem communem esse fatetur Iaſ. in. l. videamus. in prin. ff. de in litem iurand. Cagno. in. l. si quis maior. num. 185. C. de transa. vbi Claud. num. 41. sequitur Auend. demanda. Reg. 2. par. cap. 27. num. 10.

Nec quãdo propter difficultatem iuramentũ nequit adimpleri.

Similiter clericus à dicta pœna immunis rederetur, propter difficultatem ad implendi iuramentum. gloss. not. per illum tex. in cap. breui. in gl. 1. de iureiur. quam esse communiter receptam fatetur Gom. Ari. Hispanus in. l. 65. Tauri. nu. 30. Iuli. Clar. in pract. crim. §. periurium. & plures alios casus in quibus quis à reatu periurij excusatur scribit Petrus Auendañus vbi paulò antè allegaui.

Laicus periurus ab Ecclesiastico iudice punitur.

Nec illud est prætermittendum, q̃ non solùm clericus ob crimen periurij, à suo ecclesiastico iudice condignis iuris pœnis puniri debet, sed etiã laicus cum crimen hoc mixti fori sit ità scribit Ioã. And. in c. licèt de iureiurand. libr. 6. sequitur Alexandr. in addi. ad Bar. in. l. ómni nouatione C. de sacro. Eccles. Guid. Pap. consi. 29. Couarruu. in. 4. Decretali. 2. par. cap. 6. num. 20. & est communis opinio forensi vsu recepta.

C Beneficij ecclesiastici collatio periuro facta an teneat.

Nulla. Adde text. optimum in ca. accedens. de accusa. Deci. in cap. delicti. colum. 2. de excep. Nicol. Mill. in repertor. in verbo, periurus. Gapell. Tholosa. quæstio. 17. quam opinionem communem esse fatentur D. Couarruu. in dict. capi. quanuis pactum. in. 1. par. relect. §. 7. num. 3. Cęsar Lamb. de iure patro. 1. par. libr. 2. quæstio. 9. artic. 15. Iul. Clarus. dict. §. periurum. versic. item clericus. quã insignis Couarruu. dict. §. 7. duplici ter limitat, Primò quando infamia quæ ex periurio oritur esset notoria, secundò quando collatio beneficij periuro facta fuerit, autoritate literarum Apostolicarum ad beneficia, quem vide quia huius rei rationem adducit.

Falsi testimonij rei.

CAPVT, XCIII.

1 *Clericus, qui falsum dixerit testimonium, punitur depositione & detrusione in monasterium, ibi tanti sceleris pœnitentiam agat.*

2 *Clericus, qui coram iudice laico falsum dixerit testimonium, non potest ab eo puniri.*

DResbyter aut diaconus 1
dicens falsum testimonium ab officij honore depositus, in monasteriũ detrudatur, [a] ità censuit Concilium a
Agathense, vt Gratianus tradit in capitu. Si episcopus. 50. distin. vbi vide Præpo. intelligentem illum text. quando clericus est de hoc crimine directè accusatus & conuictus, vel in iure confessus: secus autem si non constat de illo via directa, sed incidenter, videlicet quando contra clericum in testem productũ probatur exceptio falsitatis, quia tunc non debet deponi, nec etiã propter hoc infamari, sed tantum repelli à testimonio. & vide Hosti. in summa, de accusa.

cusa in.§. Quis sit effectus. versic. Et gratia exempli, vbi hoc crimen falsi testimonij commemorat inter crimina capitalia, quæ inducunt depositionem: & hoc procedit siue in ciuili, seu criminali causa clericus dicat falsum testimonium secũdum Card. de Turre cremata post Hugo. in capit. Presbyter, Diaconi. 5. quæsti. 6. qui text. est. §. ca. Qui iuxta. eiusdem causæ & quæstionis: quod etiam voluit Archi. ibi. Ego verò in hoc articulo maximè considerandum censeo qualitatem causæ, in qua clericus falsum testimonium dixit: grauius enim est puniendus clericus, qui in causa criminali falsum testimonium dixit, quàm qui in ciuili, & in ipsis criminalibus causis grauius si damnũ fuit subsequuntum ex suo testimonio, quàm si non, considerata qualitate damni vel iniuriæ illius contra quẽ deposuit. In his præterea regnis, qui
b bus ex lege eorum [b] imponi debet testi falsum deponenti eadem pœna, quæ imponeretur accusato, si verum esse delictum de quo impetitur. Multũ debent Iudices ecclesiastici aduertere, quòd grauius quàm alibi puniri debent clericos in hoc delinquentes, cum videant tan grauitèr puniri laicos in similibus, & istud delictum graue sit in oculis populorum huius
2 regni. Quandò autem clericus dixit falsum testimonium coram iudice sęculari, verior & communior opinio est quòd non possit puniri per eum,
c neque principaliter, neque indicenter, vt voluit Hosti. cuius opinionẽ tenet Ant. post Inno. & Ioan. And. in cap. Verum. de for. compe. vbi vide Barba. col. 10. cum duabus seq. & Ioan. And. in cap. At si clerici. de iudi. & communiter Canonistæ in ca. Dilectus filius. de pœn. & in capi. 2. crim. fal. vbi per Ana. post alios. & & hanc opinionem sequitur Matth. de Affli. in deci. Neapolitanis, deci. 230. incip. fuit per relatorem.

A *Nota in falsi testimonij detestatione.*

Detrudatur. Adde quòd sacri Apostolorum canones sacerdotes falso iurasse deprehensos sacra dignitate priuant, vt habetur in canone 24. in canoni. Apost. & vide Abba. in cap. 1. de crim. fal. Dom. Couar. in cap. quanuis pactum. 1. par. relecti. §. 7. num. 6. de pact. lib. 6. Quæ quidẽ pęna iustissime sacris canonibus cõtra clericum falsi criminis reum inflicta fuit cum crimen hoc grauissimũ sit, & detestabile Deum enim citare in testem mẽdacij, nephandũ scelus est. vt ait Philo lib. de calogo. & vt in quit Isidorus libr. 3. de summo bono testis falsidicus tribus est personis obnoxius. Primùm Deo, quem periurando contemnit. Deinde iudici quem mentiendo fallit. Postremo innocenti, quem falso testomonio lædit. Hinc Solomon immagnitatem cęleris demonstrans scribit, Prouer. 6. *Testem fallacem odit Dominus.* Et huius criminis atrocitas ex eo nostrorum traditionibus liquet. Nam generalis Principis criminum remissio falsitatem non abolet. Bart. in l. Lucius. ad finem. ff. ad Sena. consu. Turpi. Hypo. rub. ff. de fal. num. 12. quo loco scribit. Quòd licet quãdo reus alicuius criminis, qui ad supplicium ducitur si ei Cardinalis obius fiat liberari debeat: non tamen falsarius. Ang. verò in. §. iniuriam. in authe. de nup. scribit, falsitatem homicidio detestauiliorem esse. Lucas de Penna in. l. milites. column. 4. C. de digni. lib. 12. fatetur nobilitatem ex crimine isto perdi.

Falsitas si nociua non est, pęna ordinaria nõ punitur.

Excusauitur clericus ab huiusmodi pœna, quando falsitas nociua nõ est,

est, quo casu in hoc falsi crimine pœna imponi debet. ità videtur sentire glo. in l. damus. in verb. priuatas. C. de fals. & in capit. quanto de iureiuran. Bart. in l. 1. §. vlti. ff. de fals. Cor. consi. 182. colum. penul. lib. 4. & hę ruditissimus Roland. Vall. cons. 38. num. 22. & 44. lib. 1. & alios eiusdē sententiæ refert Hyppo. in l. 1. §. præterea. num. 14. ff. ad leg. Corn. de Sic car. sed verior est contraria opinio quòd saltin extraordinaria pœna sit imponenda ità Bald. in l. 1. nu. 2. C. de sepulch. viol. Vanti. in tracta. de nulli. tit. quoties & intrâ quòd tempus. num. 62. Afflict. decisi. 21. nu. 13. quam opinionem communem esse fatetur Hyppoli. in. §. §. præterea. num. 23. Iacob. Menoch. de arbi. iudi. q. lib. 2 cent. 4. casu. 306. n. 22. eâdem magis communem appellat Ludo. Bologni. consi. 30. col. pen. Plotus qui multos eam tenentes allegat in tract. de in litem iur. §. 43. n. 15. & eā communē dicit. Iul. Clar. in pract. cri. §. falsum versicu. Item excusatur.

Nec quando falsitas circà accidētalia cō mittitur.

Secundò excusabitur clericus, ab huiusmodi ordinaria pœna, quandò falsitas circà accidentalia causæ perpetrata fuit. ità sing. tenuit Iaco. Butri. in l. Lucius vbi Ang. ff. de his qui not. infam. Bart. in. l. si ex falsis. num. 10. 2. lect. C. de transactio. Specul. in titul. de teste. §. 1. versicu. Item quòd aliquid. Addi. Bar. in l. eos. colum. 2. ff. de fals. Deci. in l. 1. §. creditum. num. 7. ff. si cert. peta. & in capit. licèt causam. num. 22. de probationibus. Ias. in l. 2. numer. 22. C. de bono possessio. secun. tabull. & in l. si duo. §. idem. ff. de iureiurand. Hyppol. sing. 76. & in. l. 1. §. præterea. ff. ad leg. Cor. de Siccar. Curt. Iunior. consi. 122. numer. 8. Socin. Iunio. consil. 31. nume. 28. Gramma. decisson. 43. numer. 4. & decisio. 60. num. 16. Iacob. Menoch. de arbi. iud. quæstion. libr. 2. centu. 4. casu. 306. & est communis & receptissima opinio vt colligitur ex Hypp. consi. 70. n. 11. Iul. Clar. in pract. cri. §. falsum versic. sed quid si testis.

Falsitas sinè dolo pœna ordinaria non punitur.

Tertiò ab hac ordinaria pœna clericus erit immunis, quandò falsitas sine dolo commissa fuerit, nempè per errorem: quia falsitas non committitur sine dolo. l. nec exemplum. l. si quis de Curio. C. de fals. tradunt omnes in capi. cum Ioannes. de fide instrumen. Parisi. consil. 169. num. 56. & 60. lib. 4. Ioann. Bapti. Plotus in dict. tracta. de in litem. iur. §. 43. numer. 15. quam asseuerat esse communem opinionem Socin. Iuni. consil. 39. num. 83. lib. 2. Et indubió præsumendum est falsi crimen à clerico cō missum minimè fuisse, quando causa aliqua non interueniisset. vt elegā ter responderunt Socin. Seni. cons. 227. colum. 1. lib. 2. Aymon. consil. 75. num. 14. Quòd omnibus criminibus commune est, ad tollēdam, vel inducendam criminis suspitionem, si causa defecerit, vel ea interuenerit. l. verum. ff. de furt. capit. occidit. 23. quæst. 8. Hùc pertinet Ciceronis locus in oratione pro Roscio Amerino dū illū defendit, q̄ parentem nō occiderit causam cōsiderat, & his verbis vtitur. *Nā vt illud incredibile est mortē oblatā esse patri à filio sine plurimis & maximis causis: si hoc verisimile non est odio fuisse parēti filiū, sine causis multis & magnis & necessarijs.* Et idē Cicero in oratione pro M. Cęlio ità scribit. *Quæ fuit causa quamobrem istæ mulieri venenū vellet dare Cælius. Et paulò post credibile est igitur tantū facinus nullam ob causam esse commissum.* Accedit etiam egrægia eiusdem Ciceronis sententia in oratione pro sexto Roscio, cuius verba hæc sunt.

Sic enim vita hominum est vt ad maleficium nemo conetur sine spe atque emolumento accedere. Nec ab hoc alienus est celebris Aristotilis locus lib. 2. Rhetori. qui sic loquitur. *Alius locus est à causa: vt si causa extiterit factum esse dicatur, si non extiterit, non esse factum. Nam simul causa est cum eo cuius est causa, & sine causa nihil est.*

In crimine hoc cum per inquisitionē p-ceditur ordinarię pęnę locus nō est.

Quartò pœna ordinaria imponēda est, quando iudicio ordinario & mediante accusatione proceditur, secùs si per Inquisitionem procedatur quia tunc arbitraria pęna est infligenda. glo. in. l. nullum. C. de test. practi. Pap. in forma iura. testi. in gloss. verbo. falsitate. num. 4. D. Couarru. in. cap. quanuis pactum. 1. part. relection. §. 7. num. 5. de pact. in. 6. Iac. Menoc. d. lib. 2. de arbi. iudi. quæsti. Cen. 4. casu. 306.

Nec quādo falsū testimoniū absq; iuramēto profertur.

Quintò minimè locus est pœnę ordinariæ, quādo clericus falsum testimonium dixit, non interposito iuramento ex Bal. sent. consi. 106. vol. 1. Ang. consi. 194. col. 2. in fin. Rober. Marī. in spec. aduocat. in par. inci. sextus actus qui emergit in iudicio. nu. 21. Plotus. d. §. 43. n. 10. sed opinionē contrariam, quòd falsi pœna imponenda sit, quando falsum committitur absq; iuramento tenuit Bar. in. l. siquis legatum. nu. 3. ff. de fals. quam opinionē communē esse fatetur Alex. in. l. edi. §. cū autē. nu. 6. ff. de edend. Cur. Seni. in tract. de testi. conclusi. 15. nu. 34. Iul. Clar. lib. 5. recept. sent. §. falsum. versi. tu scis quā ipso libenter sequor.

B *Ex lege eorum.* Est equidem de hac re Regia. l. 83. Tauri quòd iuri communi consonū est. l. 1. §. præterea vbi latè Hyppoli. ff. ad leg. Corn. de Sicar. quam tanquam sing. allegat Corset. in sing. in verbo, testis falsus. l. qui falsō. vbi glos. ff. de testib. capit. satis. 33. quæst. 5. cap. hęc imago. ibi. Et diuinis legibus priùs sanatum fuit Deuter. cap. 19. & Dani. 13. traditit latissimè Bald. in. l. data opera. num. 20. C. qui accusat. non poss. Iaſ. in l. etsi legibus. num. 6. C. si contrā ius vel vtilita publi. & in. l. Diuus. ff. de re iudica. Bossi. in tract. rerum crim. tit. de fals. num. 138. & 169. Hyppo. in. l. qui falsam. in fine. ff. de fals. Sic sanè in sacris tribunalibus sāctę Inquisitionis falsidicus testis tallionis pœna punitur Iacob. Septim. in catho. institu. capit. 62. num. 33. vbi allegat instructionem. 4. Toletanam idem Enchirid. Inquisi. titu. 28. vbi. num. 3. allegat constitutionem Papæ Leonis decimi, qua decretum est testem falsum, qui innocentem opprimere tanquam hæreticum voluit, curiæ seculari relinquendum esse. Vrget equidem maior ratio in crimine hæreticæ prauitatis, vt tallionis pœna imponatur, quam in alijs criminibus cum in eo testium nomina non publicantur capit. fin. de hæreti. in. 6. & datur maior ansa ferendi falsum testimonium. Quæ pœna locum habet, etiam si accusatus non fuit punitus, nam illud præter testis intentionē contingit & est veluti per accidens quòd non mutat naturam subiecti. l. naturaliter. §. â puni. ff. de acquiren. rer. dom. notat in terminis Ioann. Rojas in tracta. de hære. 2. par. octaua assertione. num. 160.

Testis falsidicus quibus pœnis in sacrosanctæ Inquisitionis tribunalibus punitur.

Praxis supremi senatus inquisitionis Romanæ curiæ.

In Romana quidem Curia supremus & generalis sacrosanctæ Inquisitionis senatus, minimè consueuit testes falsos seculari curiæ tradere. Sed alijs pœnis eos punit vt testatur Fran. Peña ad. directorium Inquisitorum. 3. parti. Scho. 128. pagin. 252. ex quo ipse asseuerat, quòd quando talis casus euenerit

infe

inferiores inquisitores in consulto supremo inquisitionis Senatu, non debent testes falsidicos qui grauiter nocuerunt curiæ seculari puniendos relinquere. Itaque si testes falsi de vera & formali hæresi, contrà aliquem deposſuerunt, qui vt hæreticus negatiuus combustus fuit, & eius bona fuerunt publicata, si inquisitores pro tam graui crimine existimauerint ad condignam punitionem, & criminis vindictam, testes sæculari curiæ tradendos: oportet vt consulant generalem senatum Inquisitionis, quià tam grauis pœna absque expressa lege canonica prætextu cuiuslibe opinionis huius, vel illius doctoris, facilè imponenda non est, quia decretum illud Leonis Decimi Pontificis Max. non est vbique receptum, nec volut lex vniversalis obseruatur: quòd si ipsi propia autoritate eos punire decreuerint, pœna perpetui carceris, aut condemnatio ad triremes erit imponenda, productis prius tanti criminis reis, in publicum spetaculum, coram quo eius facinus publicetur. Ita Eymericus in. 3. parte. Director. in quisitorũ in. 12. modo processũ fidei terminandi. num. 209. pagi. 339. column. 2.

Quibus assimilari possunt illi testes, qui licèt nõ de formali hæresi deposuerint, grauissimum & irreparauile damnum intullerunt horrendaq; facta, vel dicta contrà aliquem falsò affirmarunt, ex quibus vehemes hæresis suspitio orta fuit.

Quôd si testes leuiter nocuerint, mitiore pœna arbitraria plecti solẽt. teste Zanchino in tract. de hæreti. c. 14. Quæ frequentissimè ea imponi solet, vt infami tegumento inducti, in publicũ spectaculũ, vel fidei actionẽ producantur, & eorum crimine publicato fustibus cęsi, vel in triremes, vel in exilium, prout qualitas commissi criminis postulauerit mitti solent. Siman. dict. titutul. 62. numero. 91.

Et quòd de testibus falsis, scripsimus locum obtinet, in illis qui donis præcibus, aut precio, testes vt falsum testimoniũ proferãt corrũpunt, imò plus delinquere isti videntur quià priùs habent nocendi animũ. Idem in eo qui mandauit. l. is damnum. ff. de regul. iur. vbi Dec. Cagn. & alij interprætes Siman. d. titulo. 62. numero. 96.

Non potest puniri per eum. Adde Bar. in. l. D. Pius. ff. de fals. Paul. de Cast. in l. nullũ C. de test. quã opinionem cõmunem esse testan. Cur. Iuni in l. 1. n. 23. ff. de iud. Ioã. Long. in repeti. l. Imperiũ. nu. 142. ff. de iurisd. omni. iud. Rolan. Valle qui multos allegat con. 12. n. 48. vol. 2. Capi. deci. 2. n. 13. Dom. Coua. in pract. q. c. 18. n. 8. Domi. Anto. Pad. in. l. transigere. n. 112. C. de trãsact. Boss. in pract. crimi. ti. de fals. n. 10. Iuli. Clar. in practi. cri. §. fi. q. 38. vers. sed hic quæro. & hanc opinionẽ magis cõmunem esse testantur Mar. in specul. aur. aduoca. 6. par. in. 12. actu. n. 4. & Matt. de Afflict. dicẽs eã tutiorẽ esse decisi. Neapol. 230. Ioã. Graci. in reg. & fall. reg. 9. n. 6. Quãuis glo. Cin. Bal. & Sali. in d. l. nullũ. contrariã opinionẽ professi. fuerint & Federi. consil. 93. eamq; apud Gallos seruari testatur Guil. Bened. in c. Rainuntius. de testa. in verbo & vxorẽ nomine Adelasiam. num. 434. Sed nostri autoris opinio verior est & communior & sequenda. Quam vltrà suprà allegatos comuniorem opinionem esse profitetur, doctissimus Doctor Didacus Sahagun qui in inclita Salmãticẽsi Achademia vesperorum cathrę dã iuris Põtificij magno cũ nomine

C
Clericus falsum testimoniũ proferẽs corã Iudice sæculari, ab eo puniri nõ potest.

Doctor Didacus Sahagun laudatur.

moderatur, in elegantissima illa & omnibus numeris absolutissima relectione tex. in c. fin. de sequestratione num. 91. benè tamen poterit secularis iudex in ciuili causa cognoscere, de falsitate quam corâm eo clericus commisit, nõ equidem ad effectum puniendi ipsum, sed tantum expediendi causam, quæ coram ipso controuertitur, quòd omnes fatentur, vt asseuerat D. Couarr. dict. c. 18. in vltimis verbis.

Laicus falsum testimoniũ corâ iudice ecclesiastico dicẽs ab ipso necnõ à seculari puniri potest.

Si autem laicus falsum testimoniũ corâm iudice ecclesiastico protulerit poterit ab eo necnon à seculari iudice puniri, inter quos locus est præbẽtioni, ità tenet Matth. de Afflict. decisi. 219. vbi testatur, ità in facti cõtingentia decissum fuisse in sacro Neapo. consi. & idem sequuti sunt Couarr. & Clar. in locis nouissimè allegatis, & sic nõ semel decissum vidi.

Iudex ecclesiasticus procedit cõtra laicos cũ contumelia afficiẽtes, ratione causæ quæ coram eo pendet.

Nec illud prætermittendum erit q̃ sicùt iudex Ecclesiasticus ob offensam eius dignitatem, ex periurio contrà laicũ cognitionem habet: idẽ asseuerandum censeo, si á laico contumelia afficiatur & hæc iniuria procedit ex ea causa quæ coram eo pendet, vt nouissimè scribit Doctor Segura in director. iudi. Ecclesiæ. 2. p. ca. 6. nu. 10. Veluti si quis iudici irreuerenter loquatur dicendo ei tu, aut vos, in locis in quibus non viget talis consuetudo, vel nimio conteptu corâm eo cõparet aut si cum arrogantia aut digito erecto tendit ad eius faciem, de quibus & alijs contumelijs differit Puteus in tract. sindi. in verbo, notorium iudici. num. 11. fol. 182.

Pari ratione idem iudicandum existimo quando laici litigantes corã iudice ecclesiastico se ipsos contumelijs & iniurijs afficiunt, vel si immoderatè & excessiua loquantur, vel sint insolentes aut corã iudice vociferẽtur not. Bar. in l librarius. ff. de reg. iur.

Forma quæ seruari debet, in criminibus irreuerentiæ Doctor

Forma verò procedendi & puniendi ea ex irreuerentiæ qualitate mẽsuranda erit. Nã aliquãdo expedit, vti verbali correctione aliquãdo multa seu carceris pœna & hoc frequentius sumatin sine processu faciẽdum est, & procedi debet tanquã in notorijs. Quia crimen omne cõmissum corã iudice pro tribunali sedente notoriũ dicitur, & iudiciariũ ordinem non requirit not. Lucas de Pena in l. quoties. C. de dig. lib. 12. Paris de Puteo, vbi iam allegaui. Hoc de actu irreuerentiæ puniendo à iudice Ecclesiastico, si verò aliud grauiùs crimẽ interuenerit, vt sequeriori pœna plectatur seculari iudici remittendum est.

Homicidæ.

CAPVT, XCIIII.

1 *Clericus homicida qualiter puniatur.*
2 *Priuatio beneficij contrà clericũ homicidam ipso iure non infligitur, sed per sententiam.*
3 *Clericus homicida in quibus causis ab ordinaria criminis pœna excusetur.*

HOmicidiũ quidẽ inter grauiora & horribiliora crimina computatur, vt not. Abb. in c. Cũ contingat. in col 6. de for. compe. per tex. in ca. Quæsitum. de temp. ordin Et inc. In quisitionis. de accu. & in c. Mir. 50. dist. Ideo clericus homicida deponẽdus est, vt in c. præsbyter. 81. dist. q̃ est ex canonibus Apostolorũ, & in c. Cùm non abhomine, de iudi. & in capitu. Inquisitisionis. in princi. de accus. Committitur autem homicidium per clericum, facto, præcepto, consilio, lingua, siue adhortatione, & in 1

& in quocunq; istorum casuum deponendus est, vt not. glo. in capit. Sicut dignũ. de homici. in. §. Clericos. in verbo consilium. per iura de quibus ibi. quã quidem glo. benè nota, quia magistra est in materia huius c. Et post depositionem detrudendus in monasterium, vt probatur in dict. capitu. Cum non ab homine. iuncto cap. Tuæ. de pœnis. & voluit per eadem iura Ioan. de Ana. in capitu. 1. penul. col. de patr. qui filio. occid. & probat aperte tex. in dicto. §. Clericos. ex quo insuper benè colligitur quôd ista detrusio nõ debet esse perpetua, neclongi tẽporis: cũm ibi Roma. Ponti. disponendo contra homicidas illius sancti viri Thomæ Archiepiscopi Cantuarien. iubet clericos delinquẽtes perpetuò. depositos, recludi in monasteriũ, vsq; ad septennium, vel quinquennium: verũ est tamẽ quòd ille. §. Clericos. disponit in clericis, qui cõsilio perpetrarunt homicidium, qui licèt eadem depositionis pœna puniantur quà & occidẽtes actu si clerici essent: tamen nemo dubitat in reclusione non ita diutur na pœna puniendum consiliũ præbentẽ sicut verè occidentẽ. Intellige tamẽ suprà dicta, quando iniustè & volũtariè est commissum homicidiũ secundùm Hosti. in summa, de homi
2 cid. §. Qua pœna. versic. Et hoc intel liges. Itẽ etiã præter hoc clericus priuandus est beneficio per sententiam, quia homicida nõ est priuatus bene
a ficio ipso iure, a vt voluit Inno. in ca. Cũ nostris. de concess. præb. quod sequitur Bal. in. l. Cũ fratrem. C. de his qui vt indig. & Philip. in ca. sciscitatus. 1. col. de rescrip. & in c. ex parte. Io. 1. col. 1. eo. tit. Philip. Decius cõsi. 166. in prin. in. 1. vol. cõs. incip. Ego Philippus. E hanc opinionẽ dicit teneri cõmuniter Ana. & Feli. in cap. Inquisitionis. 1. colum. de accusa. & eandem etiam opinionem sequitur Præpo. in capi. Studeat. 50. distinct. in colum. fina. post Gemi. & respondet ad rationes Archi. ibi, & allegat Ioan. de Imo. in dict. capi. Cum nostris. dicentem quòd opinio Innoc. contra Archi. tenetur communiter. Et vide etiam Anto. Corse. in suis singularibus, in verbo sententia, EL. 2. vbi dicit quòd opinio Innoc. communiter tenetur, & respondet ad alia quæ iura quæ incontrarium videntur vrgere: quanuis Barba. in capit. Cum non ab homine. de iudi. in col. 2. ad fi. teneat quòd committens homicidium est priuatus beneficio ipso facto, per text. quem dicit ad hoc formalem in capitu. Ex literis. de excess. præla. iunctis alijs iuribus de quibus per eum. Et aduerte, quod licèt Episcopus possit cum homicida etiã voluntario misericorditer dispensare, b h
vt ex text. nota. in capitu. 2. in fin. de cleric. pug. in duel. & in catpiu. studeat. 50. dist. per quæ iura & per ea quæ notat. Innoc. in c. 2. de cler. non ord. mi. ità tenet Staphileus in tract. de gratijs expectatiuis. fol. 78. versi. Potest tamẽ Episcopus. Si aũt aliquis impetraret beneficium conferendum sibi in euentũ priuationis, non posset amplius cũ eo Episcopus dispẽsare c etiã ante litis pẽdentiam ex quo c
impetranti iam est quæsitum ius ad rem prout singulariter tenet Domi. consili. 105. in fina. column. quem ad hoc refert Staphileus, vbi suprâ. Crederem præterea in ista ma- 3
teria clericum in his casibus excusari â pœna ordinaria homicidij, in quibus laicus homicida excusatur à pœna mortis, d quorum viginti & d
quinque enumerat Hippoly. in. l. 1. ff. ad. l. Corneliam. de sicar. à. 1. columna. vsque ad 14. & quadraginta

quinque ponit Iacob. Boulen. in repert. §. famosos. l. capitalium. ff. de pœn. fol. 36. vsque ad finem.

A Clericus homicida nō est ipso iure beneficio priuatus.

Ipso iure. Adde Cardin. in Clem. contitutionem. §. cæterum. in fine de elect. Archi. in cap. scripturis. 8. q. 1. Abb. in cap. vlti. not. pen. de excessib. prælat. Anchar. in reg. peccatū. 1. oppo. de reg. iu. in. 6. Feli. in c. ficitatus. colum. 1. & in cap. 2. colum. 3. de rescri. Capella Tholosa. quæst. 207. quam opinionem communem esse fatetur insignis Mar. Nauarr. in manu. ca. 27. num. 249. & in ca. si quando. 9. excep. de rescrip. Alcia. in cap. cum non ab homine. num. 16. de iudi. Gome. in ca. 1. num. 7. de rescrip. & in ca. 2 num. 41. de consti. lib. 6. & in reg. Cancella. de anna. posse. quæst. 42. D. Couarr. in Clem. si furiosus. 2. par. relection. §. 3. num. 6. de homici. Cels. in addition. ac Collect. in cap. cum dilecti. de accusa. Petrus Folleri. in practi. crimi. fol. 276. num. 37. Iuli. Clar. li. 5. recepta. rsenten. §. homicidiū. Hyppol. in pract. crimina. §. posquam. num. 41. & consi. 52. Thom. Ferra. consi. 44. Nico. Ploui. in tractat. de irregula. reg. 44. num. 30. Auth. nostr. in doctri. magistrat. droctri. 120. incip. Homicida. Petr. Abiax. in dicti. election. 2. part. capitu. 30. Ludo. Montal. in tractat. de reprobatio. sententi. Pila. articul. 2. numer. 3. Caro. Moli. in reg. Cancel. reg. de infirm. resig. numer. 162. Petr. Plaça libro. 1. epitom. delicto. capitulo. 11. numer. 2. Et equidem in simplici homicida, qui animo deliberato homicidium non perpetrauit, opinio hæc ab omnibus recipitur. vt fatetur Ioann. Igne. in. l. necessarios. §. nō aliàs. in lect. num. 13. ff. ad Sillania. Sed in homicida qui deliberato animo homicidium commisit, multi contrarium tenuerunt. inter quos Ancharan. consi. 158. colum. 3. Abb. in capit. at si clerici. col. 3. nu. 39. de iud. Felin. in ca. inquisitionis. nu. 5. de accusa. & cæteri multi quos longū esset eos recēsere. dicit tamē Ioā. Igne. in loco. nouissimè allegato, quod omnes pœnè Canonistæ & Legistæ contrarium tenent, & opinionem contrariam veriorem & communiorem esse fatetur Hyerony. Gab. i. consi. 196. num. 4.

Clericus homicida lite pēdēte suo beneficio renūciare nō prohibetur.

Qua ratione, poterit clericus interim adhuc pendēte lite, & accusatione, eidem beneficio renúciare, prius quam condemnetur glo. celebris in c. 2. in verbo finita. vt lite pend. in. 6. quam doctores ibi approbāt & Felin. in d. ca. inquisitionis. de accusa. Ppilip. Probus in addi. ad Ioan. Mona. in c. Alma mater. de sent. excōm. lib. 6. nu. 6. Petrus Rebuff. in tracta. de pacifi. possessori. nu. 261. Gome. in reg. de anna. possessi. quæst. 42. nu. 3. Ferra. caut. 44. Barth. Chassa. consil. 44. numer. 22. Quæ quidem opinio communis est etsi nouissimè ab ea recedat Caro. Moli. in Reg. Cancellari. 18. numero. 55. quandō talis renuntiatio fieret in faborem certę personæ cuius meminit D. Coua. in dict. Clemen. si furiosus. 2. part. relection. §. 3. numero. 7. dicens quod opinio, hæc fortàsis est de iure verior & æquior, ob fraudem: quæ manifesta videtur, tandem non audet decidere sed relinquit cogitandum. Ego quidem minimè auderem à cōmuni opinione recedere.

De iuris tamen rigore (prout nonnulli arbitrantur) non tenetur superior renūtiationē hāc admittere, sed poterit supersedere, donec causa fuerit

fuerit diffinitiuè iudicata. ex doctrina Barba. consi. 11. num. 18. volum. 1. Domi. consi. 105. Boeri. decis. 2. num. 5. Petr. Rebuff. in comp. de alienа. bono. Ecclesiæ pagin. 2. nume. 4. Tellius Ferdi. in. l. 4. Tauri. nu. 64. vide tamen quæ dixit suprà capitul. 92. litera. c. vbi ab hac opinione recessi.

Sunt etiam qui censent effectum huius renũtiationis impediri, si quis priùs à Summo Pontifice beneficium clerici homicidæ impetrauit, in euentum priuationis, quòd tenuit Domi. dict. consi. 105. existimans renuntiationem hanc nullam esse, nec ex ea impediri, quòd lis agitetur, ità vt si priuationis sententia sequatur renũtiatio præcedens inutilis sit, quem sequitur noster autor hoc capit. nu. 3. Contrarium tamen ex dict. glo. in d. cap. 2. probat glo. in reg. Cancellariæ. 27. colum. 4. Barth. Cassa. consi. 44. num. 2. Ioan. Staphi. de liter. gratiæ & iustitiæ. fol. 64. Auff. in Capella. Tolosa. decisi. 436. quorum opinionem magis communem esse testatur Couarruu. dicto. §. 3. numer. 7. quem vide.

Nec desunt qui autument, hanc beneficij renuntiationem inualidam esse, quando fit data scientia prioris impetrationis, ex eo quòd in fraudẽ facta esse censeatur cap. 2. de renun. in. 6. Ant. de Butrio consi. 1. con. 43. Sequitur Feli. in. c. in nostra. nu. 38. de rescrip. Auff. dict. decis. 436. sed opinio hæc vera non est, nec iure fulciri potest: nam is qui renuntiat iure suo vtitur, & ideò nullã fraudem cõmittit, sibi vel amico consulens in d. verò capi. 2. fraus ex eo colligitur, q̃ non vt sibi consuleret, sed vt impetrãti noceret, beneficio renũtiauit, alijsq̃ue non leuibus coniecturijs interuenientibus. ideò meritò Antoni. de Butr. opinionem falsam esse docet. D. Couarr. vbi suprà.

Ex quibus omnibus sequitur, cleri cum homicidam omnes beneficij sui fructus suos facere, donec per sententiam priuetur, nec eos restituere tenetur. sicuti Felin. omnium diligentissimè explicat in capi. de quarta. numer. 33. de præscrip. Nicola. Boeri. decisi. 98. num. 4. Ioann. Igne. in dict. rep. §. non aliàs num. 14. Domi. Couarruu. in. 4. Decreta. 2. par. capit. 6. §. 8. nu. 7. Quidquid. in cõtrarium voluerint Bald. Ang. Paul. de Castro in. l. prædonis. ff. de peti. hær. & Paul. in di. l. 1. C. de his quib. vt indig. Hypp. sing. 525. Anton. de Burg in cap. ad nostram. colum. 11. de empti. & vendi. Rip. in. l. vltim. quæstio. 46. C. de reue. dona.

Clericus homicida pẽdẽte accusatione, fructus beneficij suos facit.

Notatu tamen dignum est, quòd licèt clericus homicida priùs acquisita beneficia retineat, donec priuetur, non tamen poterit de nouò beneficium acquirere, sine dispensatione ità videtur sentire Inno. in dict. cap. cùm in nostris. vbi Anton. column. 7. censet quòd per modum collationis homicida potest beneficium acquirere non autem per viam electionis, idemque asseuerat tenere Calde. in capitul. querellam. de iureiurand. Miles in repet. in verbo irregularis, versic. irregularis. vt homicida Pari. consi. 36. numer. 40. volum. 4. Alber. Troti. de vero & perfectò cleri. libr. 2. capit. 26. num. 9. circà quòd vide Martin. Nauarr. in manu. confesso. cap. 27. num. 149.

Procedit equidem Inno. & cõmunis sententia in casu in quo loquitur nempè in clerico, qui iam beneficium quæsitum habet, secùs autem si solùm haberet ius ad rem, per expectatiuam gratiam quæsitum, quia huiusmodi ius expirat, per

irregularitatem contractam ex homicidio, vel alia causa, quòd pingui minerua declarat Martin. Nauarr. in dicto cap. si quando. excep. 9. fol. 33.

B Episcopus vtrũ possit dispensare cũ homicida quo ad ordines, aut beneficia.

Dispensare. Adde quòd opinio hęc intelligenda est, cùm homicida voluntario, quo ad simplex beneficium obtinendum, vt tradiderũt Fel. & Socin. in dict. ca. ad audientiam. de homi. Ioann. Staph. de liter. gratiæ & iusti. fol. 78. qui secùs esse existimat, quo ad beneficium curam habens animarum argum. text. in ca. 1. de fil. præsb. lib. 6. Quanuis Ioann. de Ana. in c. 2. de cleri. pug. in duello teneat hoc casu Episcopum posse dispensare, hoc quo ad beneficia, at quoad ordinis ministerium, ad tollendum irregularitatis vitium, ex homicidio contractum, solus Romanus Pontifex dispensare poterit. ità tenuerunt Inno. Hostien. Abb. Soc. num. 95. in cap. sicut dignum. § fina. de homi. Siluest. in summ. in verbo irregularitas. ad finem Alber. Troti. lib. 2. de vero & perfecto cleri. c. 26. Ferra. caus. 44. quorum opinionem communem esse fatetur. Villad. de irregul. cap. fin. Quæ dispensatio difficilimè obtineri solet, nisi is eam impetrat, qui religiosus est, vel esse velit in aliquo mendicantium ordine, vt testatur. Lud. Gom. in tractat. de expect. num. 88. & Ioann. Staphi. de liter. gratiæ. fo. 193. colum. 2. Qui etiam referunt, solere Romanum Pontificem cum voluntario homicida, etiam publico quo ad altaris ministerium dispensare, hac quidem lege, ꝙ intrà triennium minimè altari ministret, & deinde extrà locum, vbi homicidium commissum fuit.

Quòd locum habet etiam si homicidium fuerit casuale, quia cum tali homicida, vt sacris ministret, vel ad sacros ordines promoueatur, solus Papa dispensat, tenet Abb. in ca. continebatur. de homi. doctores vbi latè Socin. nume. 95. in dict. cap. ad audientiam. de homi. Regia. l. 51. tit. 6. par. 1. Episcopus verò benè dispensare potest cum quocunq; homicida, vt in minoribus ordinibus iam susceptis possit ministrare. Ita Innocẽ. Hostien. Ioann. And. Cardi. & omnes in dict. cap. 2. de cleri. pugna. in duello hoc ex illo tex. colligẽtes, quorum opinionẽ magis cõmunẽ esse fatetur D. Couar. in Clem. si furiosus. 2. par. §. 2. nu. 5. quę solum procedit in homicida casuali, non verò inuoluntario. Abb. in d. capit. 2. Anan. in cap. ad audientiam. vbi Felin. colum. fin. & Soci. nu. 95.

Hodie autem sacrosanctum Concilium Tridentin. Sess. 14. cap. 7. de reforma. sancitum est, quòd is qui homicidium voluntarium commisit etiam si occultum fuerit, nullo tempore ad sacros ordines sit promouẽdus, nec illi aliquod ecclesiasticum beneficium conferri poterit, etiam si careat animarum cura. Si verò homicidium casuale fuerit, vel vim vi repellendo perpetretur, casu quo dispensatio concedenda sit, tam ad sacrorũ ordinum & altaris ministerium, quã ad beneficia & dignitates, & ea commissa ordinario, aut ex causa metropolitano, seu viciniori Episcopo, qui non nisi causa cognita, & verificatis prędictis dispensare potest. Et sic sacrosanctũ concilium tollit facultatem Episcopis concessam, qua poterant dispensare, etiam cum homicida voluntario, quo ad ministerium altaris, in susceptis ordinibus, si is omninò occultus esset ita Archi. in capi. de his. 50. distincti. Ancharra. in reg. peccatum. colum. 3. de reg. iu. lib. 6. Federi. consi. 168. Quibus suffragatur tex. in capi. nisi cùm

{ Concil. Triden. Sess. 14. c. 7. de reform interpretatur.

pridẽ

pridem. de renun. versi. *si tamen culpa latet.* quam opinionem non solũ quo ad susceptos, sed suscipiendos ordines, sequitur Ang. in summ. in verbo homicidium. 5. quæstio. 1. eam colligens ex Abb. in capi. ex tenore, colum. 3. de tempo. ordi. quam sequitur Alphon. à Castro religione pietate & literis insignis libr. 2. de potest. leg. pœna cap. vltim. Quanuis dom. Couarruu. (sub dubio tamen fortè) asseueret concilij decretum illud intelligi posse, in homicidijs quæ licèt occulta sint, probari tamen possunt, & ea ratione non sunt omninò occulta, & sic innuit, in omninò occultis, quæ nullis testibus probari possunt, nec aliter quàm per propriam confessionem, Episcopum posse dispensare, remaneatque in hoc ius cõmune intactum. Sed quòd stante Concilio Triden. etiam in occultissimo homicidio, necessaria sit summi Præsulis dispensatio. tenet Simõ Maiolus de irreg. lib. 5 cap. 48. num. fi. quòd verius censeo.

Et vide concili. Trident. Sessi. 24. cap. 6. de reformati. vbi Episcopis dispensare permittitur in foro conscientiæ in omnibus irregularitatibus suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario, & alijs deductis ad forum contentiosum.

C *Episcopus dispensare.* Adde quòd istã opinionem Domi. quam autor hoc cap. refert & sequitur suprà reprobaui. quæ eo casu vera esse potest, quãdo in primis literis impetrationis, ea clausula apposita est, quòd renuntiatio litè pendente, ab ipso priuando facta, cedat in vtilitatem ipsius impetrantis, cuius clausulæ meminit Ioã. Staphi. de liter. gratiæ. fol. 64. Probus in addi. ad Ioann. Monach. in dict. cap. Alma mater. quæ clausula concedi solet, post primam priuationis sententiam, non anteà quòd in dict. loco Stephanus testatur.

A pœna mortis. Adde plures alios casus, in quibus homicida à pœna mortis excusatur, quos congerit Io. à Neui. in Silua nup. libr. 1. fol. 18. vsque ad. 20. Felin. in c. quærenti. col. 2. de offi. deleg. Lucas de Pena in. l. si aparitor. C. de coartali. lib. 12. Iaf. in. l. debitoribus. num. 15. ff. de re iudi. Ioann. Monto. in promptuar. iur. in verbo mors. quo loco septem casus scribit & vide Cosm. in pragmatica sancti Galli. titu. quomodo officium diuin. sit celeb. 5. statuti in glo. incip. *Inclinet.* fol. 206. Ioann. à Villan. in l. Diuus. num. 104. ff. de sicca. Add. Abb. in cap. sanè. de celebr. miss. Ludou. Car. in pract. crimi. fol. 121. Anton. Gome. in tractat. delictor. capit. 3.

D *Plures casus quibus homicida à pœna mortis excusatur*

Benefici.

CAPVT, XCV.

1 *Clericus beneficus qualiter iure pontificio puniatur.*

1 *Veneni, præparatio animo occidendi contingens, an sit puniendã morte non secuta.*

3 *Huius criminis atrocitas quanta sit scribitur.*

CLericus qui veneno quem quam occidit, præter id quod in pœnam homicidij, de qua suprà incidit, quia verò grauiùs delinquit quàm simplex homicida, digne post depositionem grauiori detrusione & lon-

giori puniendus est. Plùs enim est veneno hominem necare, quam gladio, vt in.l. 1. C. de male. & mathe. Vnde dicunt Butri. & Bald. in.l. Nemo. C. de summa. tri. & fide catholica, quôd qui veneno occidit, dicitur
a proditoriè occidere: [a] quôd refert Ioann. de Ana. in cap. 1. colum. 1. de homici. Et idem dicit Bald. in.l. Cũ fratrem. de his quibus vt indig. vt refert idem Ana. in cap. 1. 3. colum. in fin. de sortileg. & Decius in cap. quę in ecclesiarum: colum. 5. num. 14. de consti. qui alia allegans infert ad statutum. Ex quo dantur aliqua specialia in occidendo veneno, quę non militant in homicida simplici, vt ibi
2 per eos. Et huius tam execrabilis delicti odio crederem etiam quôd clericus qui venenum emit vt daret alicui tamen parauit, & per eum non stetit eadem pœna puniatur, ac si dedisset,
b [b] iuxtd sententiam Bar. in tex. ibi, in l. 1. in fin. ff. ad. l. Pompe. dè parric. cuius meminit Ioan. de Ana. in rub. de patr. qui fili. occi. circà principiũ. & Felinus, in tracta. Quando conatus puniatur, cólum. 2. num. 9. versic. falit. 5. licèt. Barto. ibi seueriùs hoc dicat, & non curet an stet per emptorẽ veneni vel non, quominùs occidat. Quôd præcipuè magis locum sibi vendicat in his Hispaniæ regnis: cũ per. l. 7. tit. 8. part. 7. taliter emens venenum vt homicida puniatur. [c] Nec
3 hoc alicui videatur crudele, cùm tanta sit huius facinoris nequitia: sufficit nanque hominibus inter tot armorum genera natis mortem ipsam formidare, absque eo quôd in ipso cibo & potu (sine quibus viuere impossibile est) mortis timor misceatur. Quid enim miserabiliùs est, quàm vno eodemque tempore, cum spe viuendi, & timore moriendi cibum sumere? Vnde vt tantum scęlus ex mẽtibus hominum euellatur, nulla pœna iniustè potest statui. In vna prætera huius delicti specie debent iudices seueriùs animaduertere, si quandò forsan cõpertum habuerint clericum aliquem occidisse, vel occidere procurasse alterum veneno in calice propinato: neque arbitretur quispiã hoc tàm nefandum scęlus nusquam accidisse. [d] Intellexi ego & tempori d
bus istis clericum clerico, & religiosum religioso in calice, dum sacra mysteria celebrarent miscuisse venenum, quanuis diuina misericordia, aut debilitate veneni neminem mori contigerit. Quis enim in tantum nefas committentes non inuehatur, qui cum ipso vitæ æternæ poculo saluberrimo, temporalem miscent interitum, qui insuper cum ipso redempto ris sanguine precioſisimo, quo cunctorum animæ redemptæ sunt, necẽ corporum inuoluũt? Hoc equidem abominable scęlus pœna traditionis curiæ seculari, ex noua ecclesiæ, aut Roma. pontifi. declaratione puniendum diginiſsimè censerem, vbi de dilectione Dei, & proximi mandatum, in quo tota lex pendet, infringitur. Et alicui vnquam iudici citrà ecclesiæ declarationem propter criminis enormitatem opinio Ancharra. & Abb. de qua in cap. seq. latiùs tractabimus, iusta & sequenda videbitur, in hoc tali facinore potiùs quám in aliquo alio locum habere poterit.

Proditoriè occidere. Adde A
Alexand. consil. 145. nu. 6. lib. 7. Cudo. Carr. in practica. crimi. 5. homicid. fo. 34. Bosi. in delictorum. tracta. titul. de homici. num. 14. pag. 202. Hypp. in rub. de Siccar. nu. 5. Anto. Gom. in. 3. tho. c. 3. nu. 7. qui pro hac opinione allegat Regiã. l. 16. ti. 23. par. 3.

B Tentas aliquem veneno occidere quãdo ordinaria criminis pœna puniatur.

Ac si dedisset. Adde vt melius nostri authoris traditionẽ, & quod diffusè nimis, doctores diuersis locis tradiderunt perfectioris interpretationis causa, duo à nobis casus sunt constituendi.

Primus cũ quis tentauit aliũ veneno occidere, & ea ratione, venenũ emit sed non propinauit, quiá fortè pœnituit, vel fuit impeditus, equidẽ pœna extraordinaria, iudicis arbitrio plectẽdus est. Bal. cõs. 443. lib. 3 Ang. in l. 1. §. sit iniuria. ff. de extraordi. crimi. Paris. cõs. 167. nu. 13. lib. 4. Crem. sing. 49. Gram. decisi. 2. nu. 7. & cõsi. 36. nu. 19. D. Couar. in Clem. si furiosus. 2. par. relicti. nume. 11. quo loco scribit, hoc casu intelligendam esse eam consuetudinem, quam toto terrarum orbe vigere doctores testantur, nempè conatum ad effectum minimè productum, non puniri: intelligendum quidem est, de conatu remoto, vt is non puniatur ordinaria criminis pœna, sed extraordinaria.

Secũdus casus est, cũ quis ad actũ proximũ accessit vt quiâ venenũ propinauit, sed venenatus adhibitis medicamẽtis, mortẽ effugit: is ordinaria pœna animaduertẽdus est. Ità intelligẽdus est autor noster & doctores ab eo allegati & D. Couar. d. nu. 11. qui tradiderũt in his atrocioribus criminibus, conatum actui proximũ, ordinaria pœna puniri. & sic interprætatur gló. in ca. 1. in verbo, ad mortem. vbi Bald. de præsum. & sentit Bossi. in dict. tit. de homi. numer. 13. & titu. de mandato ad homicid. nume. 14. & in Gallia sic receptum esse testatur Pap. li. 23. Rhapsod. arest. 1. & 2. Petrus Grego. in. 3. part. syntag. iuris vniuersi. lib. 26. cap. 18. num. 18. qui multa in huius criminis detestationẽ diligentissimè scribit. Ex quo colliges verba authoris non percepisse Petr. Foll. in practi. crim. cano. 2. par. cap. 23. nume. 3. qui passim non pro ratione sed ad emulationem carpere conatur.

Puniatur. Adde tex. in l. 3. ff. de Sicar. vbi. Ang. & Hyppo. de Marsi. & quo pacto hoc intelligendum sit explicat Gregor. in dict. l. 7. in verbo, *asabiendas.* & Antoni. Gome. lib. 3. delictor. cap. 3. num. 9. C

Accidisse. Adde Caro. Moli. in consuetud. Pari. 1. par. tit. 1. in prin. num. 99. qui scribit Imperatorẽ Robertum vtriusq; Siciliæ Regẽ die. 15. Augusti ann. 1313. scelestissimo mortis genere, nempè Eucharistia intoxicatã. interfectum fuisse. D Factum memorabile.

Parricidiquè.

CAPVT, XCVI.

1 *Clerici parricidium vel aliud enorme homicidiũ perpetrantes, cui pœnæ sint obnoxi.*

2 *Refertur casus memorabilis qui contingit ciuitate Hyspalen. ann. Domini. 1536. mense Iuli.*

3 *Petri Rebuffi opinio quædam confutatur.*

PArricidium commitentes, 1
a vel alias homicidiũ enor a
me perpetrantes, vt si Episcopum vel præsbiterũ occiderent concludit Abb. in cap. At si cleric. in prin. de iudi. colu. antepe. post Petrum de Ancha. in quadã disputatione sua, & in repeti. regulæ, ea quæ. 19. quæst. de regu. iuris & in cõsilio 158. Ex narratis in facto.

colum.

colum.2.debere deponi,& tradi ſtatim curiæ ſęculari, non expectata
b incorrigibilitate, [b] & tradi etiam Abb.in cap.Cum non ab homine. colum.7.de iudi.& ibi etiam Bald. Idem Abb.in cap.1.in fin.de homi. & in.c.Nouimus. de verb.ſignifi.& Barba.in cõſi.65.col.3.lib.1.Et Feli. in.c.1.in.16.col.de cõſt.vbi in ſimili plura adducit.Idem Felin.in. capi. inquiſitionis.col.2.in princip.de accuſa. & iſta opinio videtur habere magnam æquitatem, vt delicta puniantur debita pęna,vt dicit Decius in d.ct.ca.Atti clerici.in col.23.verſic.Et prædicta.qui dicit vidiſſe illã ſeruari Florentię per vnum commiſſarium.Et vide Angelum in tractat. maleficiorum,in parte,& ibi.caput à ſpatulis amputetur. 12.colum. dicentem notandam eſſe ſententiam Ancharra.quia de facto vidit eam ſeruari in raptore adulterante quandam mulierem.Et vidi ibi Auguſtinum in additionibus aſſerentem,quòd ſtringunt rationes Ancharra. & Abb.& quód ità aliàs practicauit,quia multi doctores moderni illam partem tenent,& aliàs fuit cum doctoribus iuris Canonici in maxima diſputatione.qui ſempêr volunt defendere clericos.Et vide Floren.in.3.parte,titu. 27.cap.4.in colum.fin.in fin.qui refert temporibus ſuis Papam Martinum tradidiſſe curię ſęculari ſacerdotem quendam degradatum,qui interfecerat Sacriſtam ſancti Petri, vt rapere poſſet bona Sacriſtię,qui fuit occiſus per iudicem ſęcularem,quãuis iuriſperiti conſuluerunt non eſſe tradendum curiæ propter talè delictum.Et vide Guliel.Benedicti in.3. parte repetit. cap.Rainutius. de teſtam.in quęſt.de homicidio.vbi dictam opin.Petri de Anchar.latè examinat in caſu occurrenti contra quẽ dam clericum præsbyterum,qui cõmiſit qualificatum homicidium,& in pen.colum. illius. queſt. dicit, quòd dicta opinio,per ea,quæ ipſe refert, remaneret communior,& quòd quãuis non eſſet communior, videretur magis tenẽda quám alia,ex eo quòd fulcitur textibus & rationibus euidentibus,quæ quidem opinio in caſu illo ita fuit ſeruata.Nã ille presbyter fuit actualiter degradatus & traditus curiæ ſæculari,vt cõſtat ex proceſſu ibi antè quęſtionem in ſumma relato.Et ego etiam auditui à fidedigno doctore Pariſieñ.vidiſſe cũ Anno domini.1530.Epiſcopũ Pariſiẽſem Franciſcum Pócher degradaſſe quẽdam ſacerdotem ad valuas Eccleſiæ maioris Pariſienſis,& tradidiſſe eũ curiæ ſæculari,quem ſuſceptum iudex ſęcularis damnauit,primô ad pęnam abſciſsionis manus antè ianuã collegij Eduenſis,& demum vt viuus comburetur in platea ſancti Ioann isEngreua,prout factum fuit ipſo videnſe.Quam pœnam paſſus eſt, eo quôd occiderat animo deprædandi rectorem cuiuſdam opidi non lõgê diſtantis habitantem in dicto collegio Eduenſi,cuius ille famulus fuerat,& vices in parochia gerebat. Et vide Arnaldum Alber.in cap. Quoniam.de hæret.lib.6.colum.124.qui poſtquam retulit hanc opinionem, & eius fundamenta per ſex column. præcedentes dicit,quòd attenta malignitate modernorum temporum in quibus clerici,& omne genus hominum procliue eſt ad malum,non eſſet ponere os in cælum,ſeruare iſtam opinionem in practica,& in hoc cõſuleretur pacifico ſtatui Reipubl. & multi effrenati clerici à malis retraherentur.Et hęc opinio practica fuit anno.1536.in mẽſe Iulio,in celebri illa ciuitate Hiſpalenſ. per Reuerẽd.

do.

do. Cardin. Archiepisc. illius Iudicē à sede Apostolica delegatum contrà quatuor religiosos monasterij ordinis sancti Augustini ipsius ciuitatis, qui diabolica suggestione decepti fratrem Ioannem *de las Casas*, in sacra Theologia magistrum prouincialem suum occiderunt, qui omnes publicè degradati statī traditi fuerunt curiæ seculari, & furca suspensi quorum vnus vocabatur frater Alfonsus de *Badajoz*, qui erat prior illius monasterij, alius frater Rodericus *dela Rocha*, & alij duo fratres Andreas *de la Cruz*, & frater Ioannes Piloto, qui eodem die (quia cum magno cordis dolore seipsos accusantes, post damnationis sententiam delictum fuerunt confessi publicè) è furca depositi cū maximo honore associantibus fratribus omnium ordinū in proprio monasterio sepulti sunt. Qui autèm tanquam iurisperiti fuerunt ad determinationem causæ vocati. & quorum consilio, sententia lata fuit, sunt sequentes. Dominus Sebastianus *Ramirez* Episcopus sancti Dominici, in insula *Spañola*, licētiatus Ioannes *Suarez de Caruajal*, nostri regalis consilij Indiarum vnus, licentiatus *Briceño*, eiusdem ciuitatis Hispaleñ. præses, licentiatus Ioānes *Temmno*, eiusdē & totius Archiepiscopatus prouisor, licentiatus Petrus *Corral*, illius officialis ac generalis Vicarius, licētiatus *del Corro*, & doctor Petrus *Diaz*, hæreticæ prauitatis inquisitores, & licentiatus *Otalora*, Iudex audientiæ supremæ illius ciuitatis, quam vulgus *grados*, vocat. Vt autem de tenore Apostolicæ commissionis eidem Archiepiscopo Cardinali super hoc factæ habeatur notitia, tenor literarum in forma breuis super hoc expeditarum talis est.

Dilecto filio nostro Alfonso Basilicæ duodecim Apostolorum præsbytero Cardinali Hipaleñ. nūcupato Paulus Papa tertius.

Dilecte fili noster salutem & Apostolicam benedictionē. Exponi nobis feciſti, quòd licèt aliàs tu certos fratres domus sancti Augustini extramuros Hispaleñ. ordinis fratrum Eremitarum eiusdem sancti, qui diabolica (vt creditur) suggestione seducti, nocturno tempore eorum tūc prouincialem in lecto requiescentem appensata conspiratione laqueo suffocatum vulneratumq; inhumaniter interfecerant, quibusdam alijs etiam dicti ordinis fratribus sibi ad id opem, auxilium, consilium, & fauorem præstantibus, ne fugam arriperent carceribus mancipari mandaueris & feceris. Quia tamen tu in eosdem malefactores iuxtà priuilegia & indulta Apostolica dicto ordini concessa, nullam iurisdictionem habere sciebas, tandiu in præmissis duxisti supersedendum, donec nos & Apostolicam sedem quid super eo fieri oporteret consuleres. Consulationi itaque tuæ super hoc nobis correctæ respondentes, circunspectioni tuæ per præsentes committimus & mandamus, quatenus si & postquam (assistentibus tibi ad hoc duobus dicti ordinis fratribus, quos ad id duxeris eligendos) ex actis de & super præmissis coram te hactenus habitis, vel imposterum habendis, tibi legitimè constiterit ità esse prout superùs enarratur (ne si tam horrendum facinus impunitum remaneat, alij ad similia & deteriora perpetranda inuitentur) contrà dictos fratres malefactores, ac quoscūque alios etiam exemptos, quos tanti facinoris inueneris

ueneris patratores seu culpabilis iustitia mediante procedas. Nos enim tam illos qui ad capiendum & detinendum, inquirendũque & examinandum dictos malefactores, quàm etiam executioni demandandi sententiam contra ipsos de super legitimè ferendam, vel aliàs quomodolibet in eos præmissorum occasione manus iniecerunt violentas, etiamsi ad vltimum suplicium deueniendum, excommunicationis sententiam à canone generaliter promulgatam, irregularitatisquè & inhabilitatis, aut aliàs censuras & pœnas ecclesiasticas minimè incurrisse, neq; incurrere, sicquè per quoscumque iudices iudicari, diffiniri & interpretari debere, sublata eis & eorum cuilibet aliter iudicandi, diffiniendi & interpretandi facultate & autoritate decernimus. Tequè & eorum singulos à sententia, cẽsuris & pœnis prædictis, si quas præmissorum occasione ex dicta carceratione forsan incurristis, Apostolica autoritate tenore præsentium absoluimus. Volumusquè vt si locus sit degradationi & traditioni curiæ seculari, tu vel catholicus Antistes per te eligendus vnà cum duobus alijs Episcopis, aut si eorum copia cõmode haberi non poterit, cum vno Episcopo & vno Abbate ad degradationem huiusmodi procedere valeatis. Nõ obstãtibus præmissis, ac de certo episcoporum numero in degradationibus huiusmodi adhibendo, nec non quibusuis constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, priuilegijs quoq; indultis, & literis Apostolicis dicto ordini & illius fratribus cõcessis, quibus illorum omnium tenores & formas eisdẽ præsentibus pro expressis habentes hac vice duntaxat illis aliàs in suo robore permansuris harum seriè specialiter & expressè derogamus. Cæterisquè contrarijs quibuscumque. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo piscatoris, Die 21. Octobris. 1535. Pontificatus nostri anno primo Blosius. Vigore cuius commissionis dictus dominicus Cardinalis vt seruaret illius seriem assumpsit secũ duos prouinciales dicti ordinis, qui vnà cum eo in processu & diffinitione causæ assisterent. Fateor tñ quôd sæpiùs sum miratus quomodò in prædicta commissione Apostolica bis conditionaliter dictum fuerit, videlicet, *Etiamsi ad vltmum supplicium esset*, deueniendum, & iterum, *Si locus sit degradationi & traditioni curiæ seculari*: cum conditio istá in casu præsenti potius erat iuris quam facti, & ideo consultores Romani pontificis quorũ consilio prędictę literę emanarũt, meliùs nosse poterant vel debuerant, an narratione prædicta existente vera & probata prædicti fratres essent post degradationem tradendi curiæ seculari vel non. Nisi fortè tacitè voluerunt sentire quôd Romanus Pontifex concederet dicto Cardinali potestatem arbitrandi, an attenta probatione & qualitate facinaris, & alijs circunstantijs, illi essent tradendi curię seculari, vel nõ: Nõ obstãte quôd ille casus non esset expressus in iure, propter quem possit tradi sacerdos curiæ seculari: quamobrẽ vt quisque valeat super hoc considerare mẽtem pontificis, libuit prædictam commissionem inferere. Contrariam tamen opinionem sequitur & dicit esse cõmunem Areti. in d. cap. Cum non ab homine. in col. 9. infi. qui in duabus col. sequentibus refert fundamenta Abb. & respõdet ad ea, & eam dicit de iure veriorem Decius, vbi suprà, qui etiam refert fundamẽta Abb. & quæ ad ea respondet Aret. & dicit, quod pro hac opinione plura adducit & sileuia Andr. Siculus ibi, & ponderat pro ea idem Decius tripliciter tex. in dict. cap. Cum non ab homine: & hanc dicit esse communẽ

opini.

opini. glos. & Docto. Arnal. Alber. vbi suprà, in fin. dict. column. 124. versi. Nihilominus tamè. & sic quòd clericus quantuncunque graue delictum commiserit etiam qualificatum non debeat actualiter degradari, & tradi curiæ seculari, nisi sequuta incorrigibilitate, aut in casibus expressis in iure, à qua communi opinione dicit non esse recedẽdum in iudicando & consulẽdo: quem vide per. 16. colum. sequẽtes, vbi refert plura fundamenta huius communis opinionis, & tandèm respondet ad ea quæ adduxerat pro opinione contraria. Mihi verò (saluo sempèr meliori iudicio) videtur quòd si in aliquibus casibus ob immanitatem criminis, & magnum scandalum populi inde sequutum visum fuerit iudicibus delegatis vel ordinarijs sequendam opi. Ancha. & Abb. quod hoc solum posset habere locum in clericis primæ tonsuræ tantùm sic enormia homicidia perpetrantibus, cum illi non possint sic appellari Christi Domini, illisquè beneficium (ne per secularem puniantur iudicem) magis ab ecclesia, quam à iure diuino concessum videatur. Quorum numerus vltra mentem ecclesiæ tantum excreuit, & quorum malitia tanta est, vt grauiora sempèr ferè audatius & frequentius ab illis, quam ab alijs perpetrentur. In cuius meæ opinionis cõfirmationem possem alia non impertinenter referre, quæ collegit Hispanus noster Ioannes Lupi. in tracta. de libertate ecclesiastica, in 2. par. q. 5. quæ tamen transcribere nolo, cum volẽtibus ea legere facilitas adsit. In alijs verò sacri ordinis clericis, sacerdotibus maximè communem opinionem sequendam censeo, tametsi iustum iudicarem quòd hodie per concilium, aut per Roma. Pontifi. aliqui grauissimi excessus annotarentur, in quibus clericus etiam sacerdos post degradationem traderetur curiæ seculari, vt saltem timore pœnæ aliquorum clericorum insolentia temperaretur. Et aduerte, quòd Petrus Rebu. in tractat. de pacificis possessoribus in pagina. 48. videtur extẽdere text. in capit. 1. de homi. in. 6. dum imponit pœnam priuationis beneficiorũ ipso iure mandantibus alios interficere per assassinos, ad illos qui interficiunt parentes vel alterum eorum, seu fratres, aut clericum, vt tales etiã ipso iure sint priuati beneficijs. Pro quo allegat Felin. in cap. Inquisitionis de accusatio. & An. in conf. 63. quanuis ibi Ana. nihil de priuatione beneficiorum scripserit: saluo tamen meliori iudicio ego credo quód hæc opinio non sit vera: quia nõ sufficit Doctorum autoritas ad iudicandam priuationem beneficiorum ipso iure propter quancunq; grauitatem delictorum: hoc est enim conditoris canonum, non Doctorum scribentium. Nec sufficit quôd Fel. adducit, quia licèt sint plures doctores asserẽtes, quôd clericus committens delictum qualificatum possit tradi curiæ seculari, non seruata forma cap. cum non ab homine. vt ego suprà latiùs scripsi. non sequitur per hoc quòd talia delicta qualificata inducant priuationem beneficiorum ipso iure, cũ hoc doctores non dicãt, nec ad hoc sufficeret eorum autoritas.

A *Nota in huius criminis detestationẽ.*

Parricidium committentes. Vide multa quæ circà huius criminis grauitatem & punitionem elegantissimè scribit D. Couarr. in Clemen. si furiosus. 2. par. in initio num. 12. de homicidio Petrus Gregori. 2. par. Syntagma lib. 26. cap. 24. De quo elegãter

ter Plato.9.de legibus inquit. *Si possibile esset sæpiùs aliquem mori iustissimum esset sæpiùs parricidam interfici.* Et Solon(quòd neminem commissurum tám graue scelus existimasset ni hil de eo decreuit,vt Cicero pro Roscio Amerino refert.

B *Non expectata incorrigibilitate.* Ad de Alciat.in cap.cùm non ab homine.num.22.de iudi. qui opinionem istam sæpissimè in practica receptam fuisse testatur eamque communem esse fatetur Ludo.Carr.in practi.crimi.fol.240.num.5.secundum nouissimam editionem D.Episco. Couar. lib.2.var.resoluti.cap.20.nu.7.quanuis ipse authorem nostrum sequutus in hoc cap.versi. *Mihi verò*, contrariam opinionem amplectitur, quam appellat cõmunem Petrus Plaça.lib. 1.epito.delicto.cap.23.num.43. cui suffragatur tex.in cap.cum ab homine.qui in principio docet, in omni crimine,quantuncunque graui secularem iudicem,nõ posse clericos punire,eos tamèn esse deponendos, & si incorrigibiles fuerint,curiæ sæculari tradendos fore. Ecce Romani Pontificis apertissimum testimonium,ex quo manifestè constat, quòd etiam ob enorme crimen,nisi accesserit pertinacia,traditio fieri non debet.Circà quam disputationé vide latè Gregor.in.l.61.in verbo, *Homicidio.* tit. 6.par.1.Ferdinand Mencha.de testamen.§.22.fol.75.

Per assassinos alios interfici mandantes.

CAPVT, XCVI.

1 *Clericus huius criminis Reus qua pœna afficiatur.*

2 *In hoc assassinatus crimine propter criminis grauitatem indicia, & argumenta sufficere constat.*

3 *Testium dicta lite non contestata, & etiam parte absente recipi possunt.*

4 *Clericus assassinus nulla degradatione præcedente, per secularem iudicem potest puniri.*

5 *Pœna tex.in cap.1.de homi.libr.6. an in interfectoribus, seu percussoribus locum habeat.*

6 *Pœna etiam dict.cap. 1. an locum habeat contrà mandantem, etiam si mors sequuta non fuerit.*

Ecclesiastica persona aliquem Christianorum faciens interfici per assassinos,vel mandans, vel eos receptans,vel defendens, seu occultans incurrit ipso facto sententiam excõmunicationis & depositionis à dignitate,honore,ordine,officio: & beneficio, & beneficia possunt aliis liberè per collatores conferri, vt in c.1.de hom.in.6.Et habet vnũ speciale hoc delictũ,vt probari possit probabilibus argumentis,vt ibi,vbi vide Phil.in.11.not.tenentem quòd in isto casu ratione periculi valerent testes recepti lite non contestata [a] etiã parte absente & non citata:quia tex. ibi non dicit testibus,sed probabilibus argumentis.Itèm aliud quòd clericus assassinus potest puniri per secularem,sine eo quòd præcedat degradatio [b] secũdum Lapum in dict. cap.1.& Domi. ibi in fin. quia ipso iure videntur degradati: & videtur data vnicuique potestas ipsos capiẽdi,& per ius videntur spoliati omni priuilegio clericali,vt per Docto.ibi. Et prædictam conclusionem Dominici refert & sequitur Barba.in capi. At si clerici.de iudi.in colum.32.nu.

1
2
3
a
4
b

129. Refert etiam Hyppoly. in pract. criminali. in §. Examinanda. in column. 3. Et hoc etiam tenent plures doctores relati in decisionibus Nicolai Boerij in. quæstio. 69. in n. 18. & vide Ioan. Lup. in tract. de libertate ecclesiastica. in quæstio. 9. vbi dicit quòd datur â iure quædam degradatio quæ habetur loco realis, videlicet in dicto capit. 1. de homi. vbi clericus delinquens vt suprà, à iure & à concilio habetur pro realiter degradato, vt possit capi. & puniri per secularem, de quo vide latiùs Arnal. Alber. in capi. Quoniam. de hæreti. libr. 6. in column. 147. versic. 8. & vltimò fallit. cùm. 11. colum. sequentib. qui primò adducit quinq; fundamenta contra communem intellectum doct. ad dict. cap. 1. qui habet quòd clerici delinquentes in hoc dicto sunt ipso facto degradati, adeò vt iudices seculares possint procedere contrà eos, sicut contra laicos. Et postea benè corroborat hanc communem conclusionem, & respondet ad fundamenta in contrarium adducta. Et nota vnum quòd ipse dicit in
5 proposito, quòd pœna illius text. non videtur habere locum in interfi-
c ciente, c sed in mandante: & quòd fortè multi in hoc errarent, allegat Aretin. hoc sic ponderâtem in con-
6 sil. 165. incip. Sicut Ioannes. dicit, colum. 11. versic. Tertiò allegant. Aduerte prætereà quòd pœna illius text. in dict. cap. 1. habet locum contra mandantem, etiam si mors non
d fit secuta, d vt probant apertè verba illius, dum dicit: quanquàm mors ex hoc forsitan non sequatur: quod videtur esse speciale in hoc delicto, vt voluit Augu. in additio. ad Ange. in parte. Et Sempronium Rodulphi, in. 4. additione: quia aliàs mandatarius non puniretur pœna ordinaria maleficio non secuto: nisi dicamus secundum eum post Ioan. And. in regula, in pœnis. de regu. iuris. in. 6. quòd quo ad pœnas de quibus in dicto capitu. primò. facta mandato delictum est perfectum, & ideò nimirum si puniatur pœna ordinaria, ac si delictum esset consummatum: quod etiam videtur sequi Philip. in dict. cap. 1. in colum. penult. in versi. in glo. & per prædictum text. videtur reprobari de iure canonico opinio Dini. & Ange. in. l. Item apud. §. Si curauerit. ff. de iniur. dum dicũt quòd in assassinamento si do pecuniam alicui vt aliquem occidat, homicidio non sequuto non punitur mandans: quam decisionem refert August. vbi suprâ, & dicit eos verũ dicere, quòd mandans non punitur de homicidio, sed pœna extraordinaria demandato.

A *In crimine assassini lite nõ contestata procedi tur.*

Lite non contestata. Adde Feli. in cap. quoniam frequenter. pen. col. vt litè non cõtest. Hypp. in pract. §. diligenter. & in. l. de vno quoq;. casu. 50. ff. de re iud. Gramm. consil. 40. Carr. in practi. crimin. fol. 140. Petr. Foll. in practi. in parte & si confitebuntur. nume. 44. pag. 345. licèt ab hac opinione discedat Felin. in capit. in nomine Domini. 5. limi. de testib. Gramm. voto. 11. Ipse verò teneo primã opinionẽ autorem sequutus, quæ ea ratione fulcitur, quia iuxtà cõmunem nostrorũ traditionẽ, assassinatus crimen lęsæ mageſtatis celeri ęquiparatur. vt tradit latè Hipp. cõs. 19. vo. 2. Tho. Gram. voto. 9. At in lęsæ mageſtatis crimine, testes ad hunc lite non contestata fidem faciunt. vt tradit Hyppo. in dict. l. de vnoquoque. & Felin. & Carr. in locis nouissimè allegatis. Sunt

equidé multa ſpecialia in hoc crimine propter ipſius atrocitatem ſtatuta, vt inquit Boſsi. in practica crimi. titul. de mandato ad homicidium. num. 46. vbi allegans authorem noſtram dicit non guſtaſſe perfectè materiam quæ fortè noſtris annotationibus elucidabitur.

B *Præcedat degradatio.* Adde Hyppo. in. l. vni. nume. 107. C. de rap. virgin. Ioann. Igne. in. l. neceſſarios. §. non aliàs. num. 448. colu. 3. fol. 177. ff. ad Sillan. Nicol. Euerar. in locis legalibus fol. 264. Thom. Gramma. voto. 8. &. 11. Carr. in pactic. fol. 139. nume. 24. Bartho. Caſſa. in commentar. in cõſuetudi. Burg. rubr. 1. §. in gloſſ. *Silua grace.* num. 50. Antoni. Capi. deciſsion. Neapolit. 155. nume. 26. quam opinionem communem eſſe teſtatur Stepha. Auffe. in Clementin. 1. de offici. ordin. regul. 1. fallen. 18. D. Epiſcopus Couarruu. libr. 2. vari. reſolu capit. 20. num. 10. Cap. Neapolit. deciſsion. 112. num. . Remig. Goni. in tracta. de immu. Eccleſiar. fallen. 15. nume. 10.

Clericus aſſaſsinus vt poſsit puniri à iudice ſeculari prius debet ab eccleſiaſtico declarari aſſaſſinũ miſiſſe.

Notauis tamèn vtilitèr, quòd ad hoc, vt iuſtè aſſaſsinus clericus à iudice ſeculari puniri poſsit, requiritur ſententia declaratoria, qua iudex pronunciet, ipſum eſſe aſſaſsinum. iſtà eſt communis opinio teſte Carr. in practi. crimina. fol. 289. num. 11. Capi. dict. deciſsione. 112. num. 2. Plaça. libr. 1. Epitom. delict. cap. 19. num. 27. Qua declaratione facta, non requiritur alia ſententia, qua imponantur pœnæ text. in capit. 1. de homicid. libr. 6. ſed ſtatim illas incurrit, itá frequentiori doctorum ſuffragio receptum eſt, vt ſcribit Alexand. conſi. 166. num. 5. libr. 7. Et declaratio hæc ad iudicem eccleſiaſticum ſpectat. vt ſcribit Iuli. Clar. libr. 5. recep. ſenten. §. fin. quæſtio. 36. verſic. ſed quæro. quanuis apùd ſuos hoc non ſeruetur, & & contrarium obſeruat Neapolitanum conſilium, vt fatetur Capi. deciſsio. 155. nume. 25. Gramma. voto. 8 num. 11.

In interficiente. Adde quòd hanc C opinionem Aretin. ſequutus, tenuit Alberti. in capi. 1. de hæret. libr. 6. quæſtion. 11. ad finem. ſed contrariam opinionem, imò quòd dictæ conſtitutionis pœnæ percuſſorem vel interfectorem compræhendant, perſpecta legis ratione. tenet. Ang. in tractat. maleficior. in parte Sempronium mandatorem, in principio Ang. in. l. 1. C. de ſepul. viola. Capi. deciſsio. 155. Paris de Puteo in tracta. ſindi. in verbo, inquiſitio. Thom Gramma. voto. 9. in fine. D Couarruu. libr. 2. variar. reſol. capitul. 20. numer. 10. quem vide pro iſtius controuerſæ opinionis reſolutione.

Non ſit ſequuta. Adde Ang. conſil. 14. Bartho. Caſſan. in conſuetud. Burgund. rubr. 1. §. videndum. num. 7. Ioann. Andr. in reg. in pœnis. de regul. iur. libro. 6. Thom. Gramma. dict. voto. 9. vbi Marth. de Afflict. in conſtitu. Neapolitan. libr. 1. rub. 14. num. 16. idem fatetur Capi. deciſsio. 155. & hanc fatetur communem eſſe ſententiam Remigi. de Goni. de immuni. Eccleſiar. fol. 143. Iul. Clari. lib. 5. recep. ſentent. §. aſſaſsinum. verſic. ſcias etiam, eandem opinionem amplectitur Carr. in practic. crimin. rubr. de homi. §. 2. num. 12. & §. 5. num. 8. Licèt Ang. dict. cõſil. 14. & in. l. item apud Labeonem. §. ſi curauit. ff. de iniur. exiſtimat pium eſſe quòd iudex pœnam ordinariam in mitiorem commutet.

Sed

Sed quia diffusè nimis (nè dicam confusè, à nostratibus articulus istè disputatur : pro perfectiori declaratione, tres casus à nobis constituèdi sunt. Primus in casu text. in dicto.capi.1. de homi. libr. 6. nempè in proprio crimine assassinij, cùm tractatur peccunia data vel promissa, de occidendo homine Christiano, per ministerium alicuius infidelis, ex gente assassiorum. Erant equidem assassini populi quidam ex Syria, qui ità à pueritia instruebantur, vt Regis inimicos, aut domini sui cui obtemporabant, eius mandato incautos percutiebant, aut occidebant, ità testatur Volaterr. libr. 11. capit. de sectis Sirriæ D. Couarru. libr. 2. vari. resolu. capitu. 20. numer. 10. & quanuis de assassinis multi multa tradiderint, qui tamen ij fuerint, & vndè originem traxerint Paulus Aemilius Veronensis libro quinto de rebus gestis Francorum in Ludoui. Iuni. & in libr. 7. in D. Ludo. vita dilucidè & egrægiè explicauit asserens quòd ideó Assassini appellabantur quià Princeps qui illorum factionis ab illis eligebatur Arsacida diceretur & videndus est etiã Polid. Virgi. lib. 16. Historia Angl. equidem hoc casu, punitur mandans homicidum, etiam effectu non secuto, atque punitur cognatus pœna mortis ordinaria ex dict. capit. 1. vbi Frãcus D. Couarru. in dict. Clementi. si furiosus. 2. part. in innitio. num. 9. qui egrægiè scribit hoc non tantum esse cognatum, quantum delictum consummatum, ex mandãtis latere, cum per eum non steterit quin homicidium sequatur Iacob. Menoch. de arbi. iud. quæstio. libr. 2. centur. 4. casu. 360. num. numer. 41. Petrus Plaça libr. 1. epit. delictorum capit. 10. num. 9.

Quisue rũt Assassini explicatur.

Secundus casus quãdo loquimur, de assassino ex communi & frequẽtissima interprætatione, qua intelligimus assassinum, qui peccunia acceptа vel promissa, aliquem occiderit, istè igitur assassinus siue Christianus, siue Infidelis si ad actum occidendi deuenerit, & conatum omnem adhibuerit, itaque quòd per eum non steterit, quin occiderit: pœna ordinaria punitur ex decisione tex. in dict. capit. 1. ità scribit, vltrà alios Matth. de Afflict. in consti. Neapoli. libr. 1. rub. 12. numer. 16. Andr. Tiraquell. in tractat. de pœn. legum causa. 37. num. 4. Cassane. in consuetud. Burg. rubr. 1. §. videndum num. 7. qui asserit hoc vidisse obseruari Mediolani. & aliquandò obseruatum fuisse in consilio Neapoli. fatetur Gramma. voto. 9.

Tertiùs casus, quandò is mandãs tentauit mandatarium, vt peccuniã acciperet & occideret, & mandatarius recusauit, hoc casu solùm mandans punitur extraordinaria pœna, cùm talis cognatus remotus sit ab ipso effectu. Hæc est communis sententia, vt constat ex doctorum traditionibus quos suprà allegauimus.

In criminalibus capitalibusquè causis accusatores, aduocati Procuratores, contrà reos in secularibus tribunalibus stiterunt.

CAPVT, XCVIII.

Quòd nouè æditum est, latèque eo interpretatur Bonifacij Octaui egrægia constitutio quę secunda est tit. de hom. lib. 6.

1 *Clerici criminales causas agitare prohibentur.*

2 *Clerici præmissa iuris protestatione, coram secularibus iudicibus, accusationẽ possunt proponere.*

3 *Iuris positiuo statuta est irregularitatis pœna contra clericos, in causis capitalibus accusantes.*

4 *Clericus qui non præmissa protestatione accusat, mortalem culpam contrahit.*

5 *Clericis prohibita est accusatio in causa sanguinis.*

6 *Si omissa protestatione, non imponeretur pœna mortis, vel membrij mutilationis, clericus accusans nõ esset irregularis.*

7 *Clericus tunc facta protestatione, accusare poterit, quando suam vel suorum iniuriam accusat, non vero aliàs.*

8 *Clericus ab irregularitatis labe immunis est, accusans præmissa protestatione, quibuscunque verbis vtatur.*

9 *Tacita protestatio, in accusationibus proponendis à clericis, non liberat ab irregularitate sed expressa requiritur.*

10 *Clericus, facta protestatione irregularitatem non contrahit, quanuis ea prætermissa, iudex capitalem pœnam imponat.*

11 *Protestatio excusat ab irregularitate, quanuis euidentissimũ sit, quòd iudex capitalẽ pœnã imponit.*

12 *Quando causa ciuilis est, protestatio non requiritur, & quanuis ex accidenti contingat mors, vel mẽbri mutilatio, clerico quo ad irregularitatem non nocet.*

13 *Clericus omittens protestationẽ, irregularitatis nota non afficitur, quãdò iudex secularis: contrà iuris sanctiones reum condemnauit.*

14 *Protestatio necessaria non est, quandò accusatio coram iudice Ecclesiastico proponitur.*

15 *Clericus qui habet animum protestationi contrarium, an incidat in irregularitatem.*

16 *Clericus qui omisit protestationẽ, in capitali accusatione, irregularis efficitur, quanuis animo nequaquam consentiat quòd capitaliter reus puniatur.*

17 *Clericus qui præmissa dicta protestatione, criminis reũ, quem forte fraganti crimine reperiuit, iudici seculari puniendum tradidit irregularis non est.*

18 *Clerici in criminalibus causis, aduocationis munere fungentes, sequuta morte, vel membri mutilatione, irregulares efficiuntur.*

19 *Nec clerici præcedenti casu excusarentur, si protestati fuerint, quòd non intendũt, vt pœna mortis, vel mutilationis membri inflingatur.*

20 *Clerici vtrùm in fauorem rei, aduocationis munus possunt sinè irregularitatis metu exercere.*

21 *Cleri in criminalibus causis coram iudicibus secularibus, testes esse prohibentur.*

22 *Clerici in reorum fauorem, in dictis causis, testimonium proferre possunt.*

23 *Clericus non potest esse testis corã iudice seculari, absq; sui iudicis licentia.*

24 Con-

24 *Consuetudo quædam Curiæ Gratio napolitanæ, quæ obseruatur in testimonijs Clericorum coram secularibus iudicibus proferendis repro batur.*

25 *Testimonium Clerici, vel Regularis, absque sui iudicis & superioris facultate prolatum, firmitatem obtinet.*

26 Iudex *Ecclesiasticus non debet, nec potest, in criminalibus controuersijs, clericis facultatem præstare, vt coram secularibus magistratibus testimoniũ proferant, quòd si præstiterit non est illi obtemperandum.*

1 MVltis equidem iustissimisque causis, sacris constitutionibus clericis interdictum est, criminales cõcertationes agitare, denigratur quidem ex hoc sacerdotalis candor eius quæ puritas nimis contaminatur. Vnde concilio Toletano vndecimo, anno Domini sexcentesimo sexagesimo can. 6. ità decretũ fuit. *His à quibus domini sacramenta tractanda sunt iudicium sanguinis agitare non liceat, quòd si quisquam immemor horum præceptorum aut in ecclesiæ suæ famulis, aut in quibuslibet personis tale aliquid fecerit ordinis honore priuetur. Et loco sub perpetuo quoque damnationis teneatur relegatus ergastulo.* Quem locum Gratianus intexuit in capit. his à quibus. 23. quæstio. 8. Propterea quidquid continetur in cap. clericis & in cap. sententiam. ne clerici vel monachi ius nouum non continet, sed ad vetustiora iura refertur.

Et ideo nec accusatores, aduocati, procuratores, testesve esse in dictis capitalibus causis in secularibus tribunalibus possunt capit. postulasti. de homi. cap. 1. 50. distinctio. text. in d. ct. capit. sententiam sanguinis. capit. ex literis. de excessibus præla. capit. aliquantos. capit. si quis post acceptum. 51. distinctio. quòd si his constitutionibus contrauenerint irregularitatis labe afficiuntur.

Possunt tamen clerici absquè irre 2
gularitatis nota, in dictis causis accusare, dummodò protestati fuerint, quòd non ad mortem, nec membri mutilationem procedatur, de quo stat Bonifacij Pontificis Maximi egrægia constitutio quæ secunda est titulo de homici. lib. 6. quam hoc loco quia accommodatissimus est, & mirè cõuenit huius practicæ argumẽto, multis aductis, pro virili elucidauo. Est equidem materia hæc vtilissima & in forensibus actionibus frequentissima.

Primò, iure tantum humano Pon 3
tificio statutum esse, quòd propter criminalem accusationem, simpliciter prolatam condemnatione sequuta, clericum irregularitatem contrahere, vt in dict. capit. postulasti, de homici. vbi est communis sententia & in dict. capit. 2. Ex quo deducitur posse Summum Pontificem, eam irregularitatem iam contractam dispensatione tollere, vel à principio accusationem licitam facere, vt animaduertit insignis Couarruu. in Clementi. si furiosus. 2. par. relect. 5. 5. nu. 1. de homicidio.

Secundò, clericum qui absque 4
dicta protestatione accusationem proposuerit, mortalem culpam contrahere, cùm in materia graui iura sacra violet scribit Martin. Nauarr. in manu. confessor. capitul. 27. nume. 226.

Tertiò prohibitam esse clericis hãc 5
criminalẽ accusationem, etiã vbi causa sanguinis agitatur d. c. postulasti.

c.accusasti.de accu.vbi clericus accusatur pœnitentiam agere cõpellitur. non tamèn ità grauem, si pro bono pacis accusasset.

6 Quartò quòd si protestatione omissa, non sequeretur effectus accusationis criminalis nec imponeretur pœna mortis, vel mutilationis membrorum, non esset clericus irregularis, etiam si alia sanguinis vindicta imponeretur. tenet Abb. in dict. capit. sententiam. & in dict. capit. clericis. ne clerici vel monachi & in capit. si aliquis. de homi. sequitur Silvest. in summ. in verbo Homicidium. 3. versic. secundò quæritur.

7 Quintò notatu dignum est, quòd dicta criminalis accusatio protestatione interueniente clericis permissa est, quandò suas causas iniuriasque proprias fuerint prosequuti, secus verò si alienas colligo ex text. in dict. capitu. 2. ibi. *Suis malefactoribus*, & ibi, *Petunt emendam sibi fieri*, & ibi, *De suis malefactoribus*, & ità post alios tenet Fran. ibi quam esse communem sententiam fatetur Martin. Nauarr. in manu. confessor. capit. 27. numer. 116. Quæ sanè ità intelligenda est, vt nihilominus clerico permissum sit protestatione facta, absque irregularitatis metu, delictum aliquod præcogitatum, in maximum reipublicæ detrimentum, aut proximi grauissimum damnum, in medelam potiùs, quàm ad criminis punitionem cautè denuntiare, quando aliter quam per denunciationem, non potest tali malo prouideri sic tenet Caietan. in 2. 2. quæstion. 33. articul. 7. Mart. Nauarr. in capitu. inter verba. 11. quæstion. 3. Corr. 58. Couarruu. in dict. Clementin. si furiosus. §. 5. numer. 4. Quibus suffragatur text. in dict. capit. accusasti de accusa. ibi. *Nisi pro pace*. Quæ singularis est interpretatio ad text. in dict. capit. 2.

Sextò, clericus præmissa protestatione, immunis est ab irregularitate, modò vtatur in accusatione verbo conqueror, vel accuso, nihil sanè interest tenet Ioann. And. in dict. capit. 2. sequitur Ioann. de Anani. in dict. capit. postulasti. de homi. num. 3. Socin. in dict. cap. ad audientiam. num. 55. 8

Septimò, quòd sacerdos non incurrit irregularitatem, si expressè fuerit protestatus, non tamèn sufficit quòd tacitè id faciat, vt colligitur ex dict. capitu. 2. ibi, *Protestando expressè*, & ibi ad hoc notant doctores maximè glos. in verbo, *Protestando*, quæ dicit quòd cautè faceret clericus si de hac protestatione faceret fieri publicum instrumentum, Praxis tamen iam recepit, eam sententiã protestatio in limine querellæ, vel accusationis fiat. 9

Octauò, nec illud est omittendum, liberum esse clericum ab irregularitate, præmissa dictà protestatione, etiàm si ea omissa iudex ad pœnam sanguinis, vel membri mutilationis præcesserit, vt expressè in dict. cap. 2 probatur vbi concors est nostrorum sententia. 10

Nonò, quòd dictà protestatio supradictum effectum operatur etiam si non solùm verisimilè sed certum sit ex qualitate criminis in accusatione propositi ad mortem processurum ità not. Ioann. Andr. Abb. & Felin. & omnes in dict. capitu. postulasti Felin. in dict. cap. ad audientiã de hom. n. 54. Decimò est equidem in hac materia obseruandum, quòd hæc protestatio tunc necessaria est cum clericus quempiam apud 11 12

iudicem

iudicē ſecularem accuſat ratione alicuius ſceleris, vel delicti perpetrati. Secus verò ſi cauſa ciuilis foret, licet ex accidenti contingerit, quòd iudex ſecularis, vel eius miniſtri clerici aduerſarium defacto reſiſtentem, interficerent vel aliquo membro mutilauerint, non ſanè hoc clerico iuſtè petenti, & nihil de hoc exiſtimanti imputari debet. text. egrægius in dict. capit. poſtulaſti. de homi. vbi Anani. & docto. not. & D. Couar. in dict. §. 5.

13 Vndecimò, & quòd ſingulariter circà illius tex. interpretationem notandum eſt quòd ſcribit Ioan. Ana. in dict. cap. poſtulaſti. cenſens nō imputari clerico accuſatori, etiam nō proteſtanti, mortem vel mutilationē membri reo accuſato cōtrà iuris præcepta illatam. Non equidèm fuit in culpa clericus, qui ea ratione proteſtationem omiſsit, quòd manifeſtè compertum haberet nullam corporalem pœnam à iudice irrogari, & hoc ſequitur Couarruu. dicto. §. 5. numer. 3.

14 Duodecimò (& quòd libentèr prætermiſsiſſem niſi vidiſſem multos in hoc alucinari) quòd nunquam ea proteſtatio facienda eſt, quando accuſatio coram iudice eccleſiaſtico proponitur, etiam ſi delictum henor miſsimum ſit, & propter illud clericus qui de illo accuſatur pœna realis degradationis ſit puniendus ità deducitur ex dict. cap. 2. & excōmuni. doctorum traditione.

15 Decimotertiò illud præmiſsis aptè conuenit quod aliquorum calculis probatum eſt, quòd vſque adeò iàm ſæpè dicta proteſtatio ab irregularitate clericum proteſtantem liberum reddit, quòd etiam ſi animum habeat proteſtationi contrarium irregularis non erit iudicandus. Sic tenet Felin. in dict. capitu. poſtulaſti. quem ſequitur D. Couarruu. dict. §. 5. numer. 1. Nam per ſolam voluntatem ſinè opere exteriori irregularitas non incurritur, vt multis in locis iſtarum annotationum probauimus.

Opinio quædā in ſignis D. Did. Co. confutatur.

Sed opinio hæc nullo modò placet labitur in hoc egrægius D. Couarruu. ſequor in hoc Ioan. Andr. Donn. & Peru. in dicto. capitu. 2. Ioann. And. in dict. capit. poſtulaſti. & hanc ſequitur Nauarr. in manuali cap. 27. num. 226. Nec Ioann. And. contrariam ſententiam amplexus eſt vt D. Couarruu. cenſuit ſed potius contrariam, vt conſtat ex allegatione Dom. & Peruſ. in dictis locis & ex ipſius verbis clarè perpenditur quia ipſe ſe remittit ad Hoſtiē. in ſumm. titul. de homi. §. qua pœna. verſi. ſi verum. vbi latiſsimè hoc defendit. Et huic opinioni minimè refragatur, quòd voluntate ſola irregularitas non contrahitur, quia in propoſito caſu, cum voluntate concurrit quęrimonia, & accuſatio exterior dicta equidem proteſtatio mendax & fallax eſt, nec talis eſt qualem ſacrum ius canonicum requirit ad irregularitatis labem excuſandam, & quibus hoc contingerit oportet diſpenſationem impetrare, vt non ſemel fatetur conſuluiſſe Martin. Nauarr. dict. cap. 27. num. 226.

16 Decimoquartò nec erit obliuioni tradendum, non poſſe clericum ab irregularitate excuſari, qui proteſtationem omiſsit, eo quòd in animo non habuit, quòd iudex ad mortem, vel membri mutilationem, procederet, ſed potius contrariam voluntatem, quæ voluntas cum in animo retenta fuit, nihil operari poteſt cum actus exterius directè cōtrarius ſit. tenet gloſ. ſing. in dict. cap. 2.

quam communem esse asseuerat D. Couarruu. d. §. 5. quę procedit etiam in animæ iudicio, vt scribunt Calde. & Franc. ibi licèt Andr. Tiraquel. post leges connu. glo. 5. contrarium fuerit opinatus à quo in hoc cauendum est.

17 Decimo quintò supradictis addendum est, quòd adeò protestatio ab irregularitate liberat, quòd non solùm locum obtinet, circà quęrellam, vel accusationem, verùm etiam procedit respectu personalis capturæ, nam si clericus reum quem infraganti crimine reperuit, capiat, & iudici ad debitam punitionem tradiderit, modò dicta protestatione vsus fuerit irregularis non erit, ex quacunque corporali pœna á iudice imposita Fran. post alios in dict. cap. 2. Socin. in dict. ca. ad audientiam. num. 52. & 53.

18 Nec clerici, vt in huius capitis limine scripsi, aduocati nec procuratores in dictis capitalibus causis esse possunt. Sunt sanè irregulares si mors, vel membri mutilatio indè sequatur, text. glos. & doctores in dict. cap. aliquantos. 51. distin. & videtur tex. in cap. illud. 23. quæstion. 4. & tradunt vltrà ordinarios interprætes Siluest. in summ. in verbo, homicidium. 3. versic. secundò quæritur. Maiolus de irreg. lib. 2. cap. 9. num. 1. Alber. Troti. libr. 2. de verò & perfectò cleri. ca. 23. num. 4.

19 Imò clericus minimè ab irregularitate liberatur, si causam accusatoris tanquam eius patronus, vel aduocatus sequendam suscepisset, etiam si dicta protestatione, de qua hoc capite abundè dictum est vteretur singulariter tenet Ioann. Imo. in dict. cap. postulasti. cuius opinionem communem esse testatur insignis D. Couar. dict. §. 5.

20 Sunt etiam qui censent, nó esse clericis concessum, etiam in fauorem rei aduocati munus exercere. glos. in dict. c. aliquantos. vbi Archid. Spec. in tit. de dispensatione. §. iuxtà. vers. Item si quis. idem in ti. de aduocato. §. obijcitur. versi. in causa autem. Albert. Troti. in dict. cap. 23. Prętereà dicebat Hosti. in cap. 1. de postulan. quòd licèt accusati defensio clericis aliquandò permissa sit capi. reos. 23. quæsti. 5. cap. inter alia. de immu. eo clesi. eos tamèn ab ea abstinere ortatur, nã contingere enim potest quòd ipsorum culpa, imperitia, vel negligẽtia, accusatus damnetur vel nimijs subtilitatibus, aut calumnijs allegationibus non solùm absoluatur, sed accusator tallionis pœna puniatur. Vnde ipse Hostien. in dict. capit. ad audientiam. de homi. commemorat quendam clericum in criminali causa suscepisse fratris sui patrocinium, adque adeò solerter eam defendisse, vt absolutus fuerit, clericum verò irregularem effectũ, quia accusator fuit de capitatus. Quæ opinio verissima est quandò non solùm clericus reum defendit sed petit accusatorem calũniantẽ puniri, qui si à iudice occidatur, vel membro mutiletur, clerius irregularis efficitur: Si autem tantum reum defendit, iustamq; operam defensioni dans nec petit accusatorem puniri, licet postea, à iudice tallionis pœna imponatur non erit clerico ad irregularitatem imputandũ licèt nulla in defensione rei accusati, circà accusatorem vsus sit protestatione, cũ defensio accusati, de per se non tendit ad accusatoris mortem, sed tantũ ad tutelam & licitam accusati defensionem. Sic colligo ex Hosti. Maiol. Couar. in locis iam allegatis.

Clericus an ꝓ reo in capitali causa possit patrocinũ, præstare.

Non est tamen in hoc silentio prætermittendum, quòd licèt clericus aduocati, vel procuratoris, munere fungens

gens dictis causis, solùm contrahat irregularitatem, quandò secuta est mors, vel membri mutilatio, grauitèr tamen in alijs sic delinquens, ab ordinario pro facti qualitate plectendus est; sunt equidem munera hæc clericis interdicta, vt præcedentibus capitibus latè probauimus.

21 Clericus in causa criminali non potest esse testis.

Est etiam clerico interdictum in dictis criminalibus causis testimonium proferre. glos. in capi. testimonium. 11. quæstio. 1. & in cap. de cætero de testib. nemo sanè est qui tantum cooperetur sanguinis iudicio, quantum ipse testis à quo totius criminis veritas elicitur, & super cuius attestatione firmatur sententia, & ea ratione si ex eius testimonio mors fuerit illata, irregularis efficitur, etiã præmissa dicta protestatione, vt scribit Felin. in dict. cap. postulasti. post glo. ibi, & est glos. notanda quæ in laico loquitur in capit. 1. 51. distinct. & in clerico glos. in cap. testimoniũ. 11. quæstio. 1. Abb. in cap. de cætero colum. 1. de testib. Crottus in tracta. de testib. num. 69. quam communẽ esse sententiam profitetur D. Couar. dict. §. 5. num. 5. Iul. Clar. in practic. criminali. §. fina. quæsti. 24. versi. sed quid. Nec refragari potest respectu laici, quôd is inuictus, & coactus & iudicis præcepto compulsus, testimonium protulerit: nam etiã si quis per vim vel metum, qui in virum constãtem cadat, cogatur delinquẽtem exhibere & rebelare, semper erit irregularis, si ille puniatur pœna mortis, vel membri mutilationem, quià licèt vis illa excuset à peccato, non verò ab irregularitate tenet Tauir. in summa in verbo irregularitas. 2. num. 22. Maio. de irregulari. libr. 2. capitu. 8. num. 2.

Si autem ex tali testimonio, dicta pœna non fuerit secuta, sed alia mitior, vel arbitraria, vel quia innocens erat accusatus fuit absolutus, nihilominus clericus pro modo culpæ iudicis arbitrio, puniendus est, & sic receptum vidi. Nullam verò clericus pœnam patietur, si in ea causa criminali, in qua testimonium protulit de pœna sanguinis nõ agebatur, Abb. not. 1. in. capit. de cætero de testib. & ibi doctores, & ità debet intelligi tex. in dict. capit. testimonium. quæ sic intelligit glos. in cap. 1. 51. distin. & vide text. in cap. quandoque. 14. quæst. 2. Saluberrimum tamẽn consilium est, quòd in quacunque crimi. causa clerici testimoniun non proferant.

22 Procedunt equidem quæ prædiximus quando clericus testimonium profert, in laborem accusatoris secus si clericus produceretur in testem, in fauorem rei quia cum hoc prohibitũ non sit nullam pœnam incurrit. Imô vnum censeo perpetua memoria dignum quòd nouũ est nec memini me legisse apud aliquem, quôd licèt ex tali testimonio quòd directè & principaliter ad probandam rei innocentiam tendit, ex accidẽti tamẽn ex causæ processu, accusatoris calumnia detegitur, ideoque tallionis pœna imponitur non imputabitur clerico ad irregularitatem, satis sanè ei inoscendum est, cuius testimonium non ad mortem accusatoris, sed ad tutelam rei accusati tendit, & id quod præter eius intentionem contingit, est veluti peraccidens, quòd subiecti naturam non mutat. l. naturaliter. §. apud. ff. de acquirend. hæredi. Quę doctrina mirè confirmatur ex suprà traditis, circà patrocinium clerici pro reo in criminali iudicio.

Sed ad hoc vt clericus iustè possit suum testimonium proferre, necessaria est sui ecclesiastici iudicis facultas,

tas, vt seruari de consuetudine affirmat Fran. Mar. decisi. 777. num. 4. Quòd iure consentaneum est, quia nec in causa ciuili, clericus testificari potest, nisi dicta facultas præcesserit, quanuis si de facto deponat licèt malè faciat, minimè tamèn eius testimonium vitiaretur. glo. fina. vbi Abb. & omnes in capi. 1. de iuram. calum. Idem in religiosis seruandum est glo. in auth. de monach. §. cogitãdum. col. 9. sed hoc temperãdum est vt procedat in iudicijs non verò in contractibus, quibus clerici liberè si nè alicuius pœnæ metu iurare possunt. Deindè nec licentia requiritur quandò clericus vult testificari corã alio iudice ecclesiastico, qui non sit suus: ex Abb. sententia in dict. ca. 1. Quo loco scribit, quòd non tantùm Episcopus, sed alius Prælatus inferior potest dictam licentiam concedere quòd verum censeo in ciuilibus controuersijs, non autem in criminalibus causis ad tutelam defensam rei accusati, quia tunc ab Episcopo, vel ab eius Vicario generali, maturo iudicio & præuia causæ cognitione concedenda est. non verò ab inferioribus iudicibus qui causarum criminalium non habent cognitionem & hoc iure vtimur.

24 Reprobatur consuetudo quædam curiæ Gratian.

Vndè nullo modò iure defendi potest, consuetudo quã semper in curia Gratianopolitana & in alijs inferioribus curijs Delphinatus receptam vidisse testatur Guido Pap. decisio. 65. num. 2. nempè quòd si clerici nollunt in causa ciuili, coram seculari iudice dicere testimonium, cogi ad id possunt modica coertione, ab eodem iudice seculari, nec ad id adeundus est iudex ecclesiasticus nec Abbas, vel aliùs Prælatus respectu monachi nollentis testificari. Quòd si causa fuerit criminalis suorum Prælatorum licentia desideratur. Est tamen illa consuetudo inniqua, & sacris canonicis constitutionibus contraria & ideò merito relegan-da est.

Fateor tamèn iuri consonum esse 25
quòd in dictis curijs seruari testatur. Guid. Pap. præcitata decisione in prin. quòd si clerici vel monachi absque suorum superiorum cõsensu testimonium protulerint siuè in causa ciuili vel criminali eorum depositiones non ex hoc vitiari nec inualidari, quòd optimè fulcitur autoritate glo. Abb. & aliorum in dict. ca. 1. de iuramen. calumn. suprà allegat.

In criminali causa contrà reum, 26
nec debet nec potest iudex Ecclesiasticus licentiam clericis præstare, vt ferant testimonium, & si de facto eã præstiterint, non est obtemperandũ tenet Antiquisimus Gofredus in summa tit. de testibus cogend. Inno. in cap. dilectorum. eo titu. Imó singulariter scribit Ioann. And. in nouel. ibi quòd laicus qui ad clericatum aspirat, etiam in foro seculari cogi nõ potest, vt in dictis causis testificatur quem sequitur Addi. Guido. Pap. d. decis. quòd summa innititur equitate, sed praxis forensis non recepit.

Trũcationes membrorum per se facientes, aut faciendas iudicantes.

CAPVT, XCIX.

1 *Clerici membrorum truncationes facientes, vel faciendas esse iudicantes ab officio & beneficio sunt deponendi.*

2 Quòd

2 *Quòd autem dicatur membrum, remissiue traditur.*

1 CLericis in sacris ordinibus constitutis ex Concilio Toletano iudicium sanguinis agitare non licèt. Vnde prohibemus ne aut per se trũcationes membrorum faciant, aut iudicant faciendas: quòd si quis tale quid fecerit, honore priuetur & loco verba sunt text. in capit. Clericis. ne cleri. vel monac. Cõcilium autem illud Toletanum, de quo suprà mentio fit, duodecimum est in Canone. 6. Vndè pœna delicti huius est depositiò ab officio & beneficio: quia secundùm expositionem Ioan. Andreæ, verbum text. honore exponitur, id est ordine, & verbum loco, id est, beneficio: & sic vult tex. ꝙ priuetur ordine & beneficio, & per cõsequens deponatur secundùm Abb. ibi, in. 1 notab. qui sequitur expositionem Ioan. Andr. Et aduerte quòd cum pœna istà imponatur facienti, vel iudicanti [a] truncationem membrorum, quòd etiamsi membrum debilitaretur facto vel sententia clerici non puniretur istà pœna, quia per id non efficitur irregularis, [b] ità sentit Abb. ibi. item etiam est aliud aduertendum, quòd videtur tex. imponere hanc pœnam clericis persolùm iudicium, & sic per solam sententiæ prolationem, sine eo quòd sequatur illius executio. Ego tamen credo quòd mens conditoris canonis fuit punire clericum quãdò succedit executio, & sic crederem per solam sententiam non ità acerrimè puniendũ [c] Quòd autem dicatur membrum, [c] 2 quia hæc materia in varijs locis latè describitur, sufficiat ad illa lectores remittere: quæ quidem inter alios copiosius colligit Corsetus in repertorio Abbatis, in parte, membrum.

Vdicanti. Adde quòd tunc prædicta pœna incurritur quandò clericus ipse personalitèr pœnam truncationis membrorum inflingerit, si verò iurisdictionem haberet temporalem, vel esset Prælatus & proprij muneris ratione committeret, alicuius causæ cognitionem alteri. vt iustitiã faceret, etiam si talis iudex ordinarius, vel delegatus, cui causa commissa est, accusatum morti traderet Prælatus vel clericus habens temporalem iurisdictionem qui talem delegationem fecerit nullam irregularitatem contrahit tex. egregius in cap. vltim. ne cleri. vel monachi in. 6. Sed quid ex contrariò an Prælatus, vel sacerdos possit cognoscere de causis criminalibus ad puniendos laicos ex commissione Principis secularis tex. celebris in cap. in Archiepiscopatu de raptor. expressè probat hãc delegationem firmitatem obtinere & quòd eius ratione iure poterit talis delegatus de his causis cognoscere, & sententiam proferre hanc lege, vt sententiam sanguinis minimè profe rat quem text. præter alios interprætes dicit sing. Aretin. consi. 58. colu. 3. &. 5. quo loco scribit censeri huic delegato commissam causam quoad ipsam ordinariam criminis punitionem nec enim videtur Princeps aliquam remissionem facere eo quòd causam ei delegauerit qui sanguinis iudicium non poterit proferre cum hoc casu is delegatus teneatur punitionem dimittere committenti quem sequitur Couarruu. in Clemen. si furiosus. 2. par. relecti. §. 5. nume. 8. quo loco aliqua circà hoc notatu digna scribit.

A Prælatus vel clericus, qui iurisdictionẽ habet tẽporalem potest alteri criminales causas iudicandas remittere.

Clericus an ex delegatione Principis secularis possit in crimini bus cõtra laicos P cedere.

Item

Clericus absq; irregularitatis nota, cõsulere potest generaliter, vt p aliquo crimine, mortis pœna imponatur.

Item tunc huius capitis pœna imponenda est, quando clericus super facto contingenti, & in iudicio iam deducto, iudicat mortis pœnam, vel mutilationis membrorum faciẽdam esse, alioquin si extrà contingentiam facti, nulla irregularitatis pœna, vel alia incurritur. Nam & clerici de iure respondere possunt & opinari q̃ certis casibus vltimum supplicium, vel membri mutilatio imponatur. Et ea ratione scribentes tractatus, commentarios, vel criminalia, consilia quibus iudices instruunt pro futuris criminibus, vt aliquas pœnas corporales inferant, non sunt irregulares iudicandi. Nam clericis interdictum non est leges & statuta facere, quæ criminales controuersias concernat aut Principi consulere, vt committentibus certa delicta irroget mortis pœnam, vel aliam corporalem. gl. not. in capit ex literis. in verbo, consuluit. de excessi. Præla. vbi Abb. & omnes sequuntur Innoc. in capi. ad audientiam. de homi. Specula. in tit. de dispensa. §. iuxtà. versi. Quid si iudex. Abb. in cap. 1. de furt. Bald. in auth. habita C. ne filius pro patre Silueſt. in summ. in verbo Homicidiũ. 3. quæstio. 5. versic. quartum. Maiolus de irregu. lib. 2. cap. 9. num. 9. & est communis sententia.

In sacræ Inquisitionis tribunalibus huius capitis sanctio locũ non obtinet.

Præterea huius capitis pœna limitanda est, vt locum minimè obtineat in sacræ Inquisitionis tribunalibus: nam quis quis siue Cardinalis, siue Episcopus aut sacerdos qui interfuerit sacrosanctis Inquisitorum cõgregationibus in quibus tractatur de aliquo delicto iam in iudicium deducto, in quo pœna sanguinis imponenda est, consulendo, vel suffragium præstando, nullam irregularitatem incurrit. ex Summi Præsidis indulgentia propter fidei fauorem ità decreuit Paul. 4. Pontifex Maxi. die. 29. Aprilis anno. 1557. vt refert iudiciale Inquisitorum. 4. decreto Simõ Maiolus de irregularitate lib. 2. d. c. 9. nu. 8.

B Ioã. Ber. opinio de qua hoc cap. reprobatur.

Puniendum. Hæc sanè opinio Domini Episcopi mihi nũquam placuit. Tùm quia est contrà expressa verba tex. in dict. capit. clericis. ne clerici, vel monachi ibi. *Aut iudicet inferendas.* Tùm quia Speculator cuius autoritas apud non est maxima contrariam sententiam tuetur titulo de dispensatione. §. iuxtà propositiones. quem sequitur Petrus Folleri. in practic. crimi. cano. 2. par. cap. 24. sic sola iudicis sententia damnatum intestabilem redit & testamentum priùs factum tollit. l. si quis filio ex hæredato. §. irritum. ff. de iniusto rup.

C

Irregularis. Adde Calderi. Abb. & Cardi. in cap. 1. qui cleri. vel vouen. Cardi. in Clemen. si furiosus. quæst. 31. de homi. Steph. Auffe. in Capell. Tholosa. quæst. 207. quam opinionem communem esse fatetur D. Couarruu. in dict. Clement. si furiosus. 3. par. in initio. num. 9. Quæ secundùm illum procedit, etiam si membrum corpori ad hęrẽs, omninò inutile sit, adhuc in hoc casu nulla afficitur percusor irregularitate, sed verior est contraria opinio quam tenuerunt Cardin. Abb. & Præpos. in dict. cap. 1. Silueſt. in summ. in verbo homicidium. 3. versi. Tertium. & eã sequitur rationibus confirmans insignis. Martin. Nauarr. in manu. confesso. c. 27. nu. 207.

D. Couarru. opinio confutatur.

D Membrũ q̃ propriè dicatur.

Dicatur membrum. Adde Bar. in l. publicorum. nu. 13. ff. de publi. iudi. vbi Imo. & doctores qui illa propriè membra esse censent, quibus diuerso & proprio officio corpus mouetur, aut iuuatur, vt oculo, ad videndum, pedibus ad progressum, auribus ad audien-

audiēdum, manibus ad palpandum, naribus ad odoratum, lingua ad sermonem, idem Bald. affirmat in capi. 1. de noua forma. fideli. numer. 5. quòd manifestè Aristot. autoritate constat lib. 1. de par. anima. c. 5. tex. not. in. l. idē Offilius. ff. de ædili ēdi. l. nō sunt liberi. ff. de sta. homi. Idēq; Diuus Paulus insinuat ad Roma. ca. 12. dicens membra in corpore distinctam operationem habere. *Omnia autem membra* (inquit) *non eundem effectum habent.* Quòd latiùs explicat D. Couarruu. in dict. Clement. si furiosus. 3. par. in initio. num. 8.

Caietani & D. Soto opinio quæ dā cōfutatur.

Ex quo sequitur lapsum fuisse Caietan. existimantem, abscindentem digitum irregularem esse, quem sequutus fuit Domi. Soto. lib. 2. de iust. & iur. quæstio. 1. arti. 1. eo quòd digitus sit membrum cuius contrarium manifestè docet Bar. & doctores in dict. l. publicorum. Bald. in dict. cap. 1. Felin. in cap. cum illorum. de senten. excomm. & in cap. Ego enim colum. 2. de iureiuran. Gonsa. à Villadiego de irregula. cap. de percussore. colum. 1. Anto. Rubeus cons. 83. Cassa. in consuetud. Burg. rubr. 1. §. 5. quam sententiam aduersus Caietan. & Sotum communem esse testantur Martin. Nauarr. in manu confessor. cap. 27. num. 206. & eius discipulus non pœnitendus D. Couarruu. vbi paulò antè allegaui. Cui communi sententiæ suffragatur di. l. idem Offilius, vbi decissum stat quòd habens digitū abscissum habet abscissam partem membri, non verò membrum & dict. l. non sunt liberi. ff. de statu. homi. ex qua colligitur, habentem equò plures digitos, non habere equò plura membra.

Abscindēs cartila

Deducitur etiam ex suprà traditis abscendentem cartilaginem, quæ circâ aurem est, non incurrere huius capitis pœnam nec irregularitatem, ea ratione: quiâ licèt auris membrum sit, illa verò cartilago potiùs ad decorem & membri tutelam quam ad peculiare auris obsequium à natura ipsa ingenita est, quòd ex Bald. colligit D. Couarru. dict. nu. 8.

ginē auris non est irregularis

Nec ab hoc loco alienum est, inquirere, vtrùm sit vera doctrina Bal. qui in. l. data opera. num. 75. C. qui accusa. non poss. scribit, mamilam in fœminis membrum esse de qua meritò dubitat insignis D. Couarru. in præcitato loco intelligens veram esse quo ad latam significationem, non verò quoad germanam & propriam & ea ratione censet non esse irregularem, qui mamilam fœminæ abscinderit, cuius opinio mihi summè placet, quià summa innittitur æquitate quæ in pœnalibus amplectenda est.

Abscindēs mamilam mulieris non est irregularis.

Duellum alijs sponte offerentes, seù oblatus suscipientem.

CAPVT, C.

1 *Clericus huius criminis reus est deponendus.*

POena huius delicti est depositionis,[a] vt in capit. 1. de cler. pug. in duel. quòd procedit siue clericus fuerit victor siue victus: poterit tamèn episcopus cum eo dispensare, si mors vel mutilatio membri non fuerit inde secuta, vt ibi. Et aduerte, quòd pœna illius text. procedit quando talis clericus sponte iniuit duellum, secùs autem si aliquo facto necessitatis, licèt

1 a

licèt necessitas fuerit euitabili: quia tunc necessitas alleuiat culpã & non punietur pœna depositionis, sed mitiori: quia text. ille requirit actum spontaneum ad incurrendam pœnã depositionis, secundùm Abbatem. ibi.

A Duellorũ grauitas, nec nõ & pœnæ ex Trid. Cõcil. explicatur.

Depositionis. Adde Roland. Valle consil. 4. numer. 22. volum. 1. Et ex hoc colliges clericum qui hoc crimen commiserit nõ esse suspensum vt existimauit Siluest. in sum. in verbo suspensionem. versic. 11. Tabi. ibi sed verum non est quia text. in cap. 1. de cleri. pug. in duello, solùm dicit deponendum fore & ideò meritò eos reprehendit Martin. Nauarr. in manu. confessо. cap. 27. num. 156. Et de materia duelli vide, vltrà alios Andr. Alciat. in tractat. de singulari. certamine Nauarr. in manuali confessо. cap. 11. num. 39. & capit. 15. num. 9. & multa congerit Petrus Gregorius Tholosanus. 3. par. Syntag. iuris tit. 48. cap. 15. per totum. Et nota quòd duellorum vsus à Diabolo fuit institutus, vt cruenta corporum morte, animarum etiam perniciem lucretur. Proterea in tanti criminis detestationem nouissimæ pœnæ in sacro Cõcilio Tridentino statutę sunt Sessione. 25. cap. 19. de reformati. vbi contrà Imperatores, Reges, vel alios Magnates, qui in terris suis inter Christianos duellum concesserint, eo ipso sunt excommunicati, & dominio ciuitatis, vel castri, aut loci, in quo duellum fieri permisserint: si ab Ecclesia obtinent priuati sunt, si loca verò fœudalia sunt directis dominis acquiruntur. Illi verò qui duelli causa, in arenam descenderint, nec non qui illorum nomine ibi intersunt (quos patronos voçant) excommunicationis ac omnium bonorum suorum proscriptionis ac perpetuæ infamiæ pœnam incurrunt, & vt homicidæ iuxtà Sacrorum Canonum sanciones, sunt animaduertendi: q̃ si in ipso conflictu decesserint, sepultura ecclesiastica priuati sunt. Qui verò consilium dederint, vel suasserint, vel vt spectatores interfuerint excommunicationis ac perpetuę maledictionis vinculo ligantur.

Concil. Tri. Sess. 25. ca. 19. de refor. quod de pœnis duellorũ loquitur explicatur.

Circà verò caput nostrum & dictum Tridentini decretum, illud est considerationè dignissimum. Minimè locum esse pœnis dictis locis statutis, ex quibuscunq; singularibus certaminibus, pugnisve innito etiã consilio factis, etiamsi percussio, vel mors contingerit, dummodò duelli forma non seruetur, nempè loci destinatio, armorum præfixio, patronorum & spectatorum constitutio, & alia quæ in his impijs spectaculis à charitate Christiana alienis, adhiberi consuetum est. Cùm enim dictæ constitutiones pœnales sint, & in duellis loquantur, non sunt alia singularia certamina extendendæ reg. hodia. cùm simili. de regu. iur. in. 6. Quòd manifestè ex dicto Sacro Cõcilio colliges quòd tantum loquitur de duello, antiqua solennitate faciendo, & ità pœnam inflingit contrà locorum dominos, si duella suis locis fieri permisserint, nec non contrà patronos, quorum ope tam immane cędes perpetratur, & contrà eos qui in causa duelli, tam in iure, quam in facto consilium præstiterint, vides lector candide quo pacto loquitur, de iure duelli, & sic de eo duello, quòd impijs illius legis seruatis efficitur, & ità censeo quòd iudicabitur, in casu grauissimo qui nũc pendet in Curia Regia hoc anno. 1579. & post hæc scripta compertum habui ità fuisse iudica-

iudicatum à sapientissimis viris. Ideoquê nota quia multotiês contingit.

B *Ioann. Ber. opinio de qua in hoc capite cõfutatur*

Sed mitiori. Adde quôd hæc autoris opinio, ex eo vera non videtur, quia si loquimur de duello quòd inter nobiles nouissimis temporibus fit, nulla necessitas clericum compellere potest ad hoc singulare certamẽ subeundum, cùm maximè à suo sacro instituto sit alienum. Nec iactura honoris necessitatem inducit, vt scribit Præpos. in rub. de cleri. pug. in duello & opinionem istam sequutus est Petrus Foll. in pract. crimina. canon. 2. par. cap. 27. num. 1. quæ practica opere istò absoluto, ad manus meas peruenit.

Naues ad pugnam gubernantes, & conflictum personalitèr exercentes, ac alios ad pugnam incitantes.

CAPVT, CI.

1 *Clericus propter hæc tria crimina depositionem meretur.*

2 *Clericus, qui in bello interfuit, quandò efficiatur irregularis.*

1 PRopter hęc triâ delicta deponendus est clericus, vt in capi. Quôd in dubijs. de pœnis. aduerte tamèn quòd in defensione benè possunt clerici gubernare naues, & alios ad pugnam defensionis incitare & in tantum cõfligere in hostes, quôd eos
2 dimittant, vt placuit Inno. ibi. Abb. autem in eo. cap. videtur eius sententiam restringere, videlicet quôd si necessitas non erat ineuitabilis, licèt clericus interfit bello causa defensionis: si sequitur mors, vel mutilatio membri ex percussione sua, efficitur irregularis, a secus si percussione alio- 2
rum. Ego tamèn crederem quòd Innocen. potest simpliciter intelligi, quoad terminos text. quem declarat: quia ad hoc vt non patiatur pœnam depositionis, de qua ibi, sufficit quòd clericus prætendat defensionem, licèt causa non esset ineuitabilis. Quãtum verò ad irregularitatem incurrẽdam seruabitur consideratio Abb. nec contradicit sententiæ Innocen. quia ipse nihil de irregularitate disponit iudicio meo b. b

A *Irregularis qui in bello iusto homine interficit.*

Efficitur irregularis. Adde tex. optimum in cap. petitio. de homi. quo loco apparet quem esse irregularẽ si adhuc in bello iusto propria pugnauerit manu & aliquem occiderit aut membro mutilauerit idem probat glos. in cap. Scitatis. 7. quæsti. 1. quæ sententia communis est, vt profitetur D. Episcopus Couarruu. in Clementin. si furiosus. 2. part. relecti. §. 3. num. 2. de homici. Et circà huius capitis materiam vide latissimè S. Thom. & Caietan. 2. 2. q. 40. arti. 2. Abb. Card. Henr. Felin. & doctores in dict. cap. petitio Florent. 3. par. ti. 18. cap. 2. §. 6. Martin. Nauarr. in manu. confess. cap. 27. num. 215. Maio. de irreg. libr. 5. capit. 49. & optimè Greg. Lup. in l. 52. in verbo, *Deuenyr.* tit. 6. par. 1. quo loco alios allegãs disputat. An summus Præsul possit facultatem clericis cõcedere, vt absq; irregularitatis metu possint in bello pugnare.

Iudicio meo. Vide Petrum Follerium B

rium in practi.crim.cano. c.52.licèt immodestè & in verecũdè autorem istum alioqui doctissimum somniasse dicat.

Violentiæ quæ illatores.

CAPVT, CII.

1 *Clericus in personis, rebus seu beneficijs violentiam inferens, qualiter puniatur, breuiter & dilucidè per totum caput explicatur.*

1 a CLerici violentiam inferre solent[a] aut possunt in personis, rebus, seu beneficijs. Primò casu, quandò ab ipsis fuerat vis illata personis citra homicidium, tunc pro qualitate iniurię ac damnorum, ac consideratis his, quæ in arbitrarijs pœnis considerandа forè infrà trademus, iudicis arbitrio puniri debent. Si quandò verò contingat clericos eripere aliquem de manibus familiæ, qui sententia iudicis ducebatur ad mortem, vel aliud corporale suplicium, tunc quidem distinguendum est. Nam aut manifestè apparebat illum condemnatum iniq, & tunc videtur nullam imponendam pœnam[b] propter hoc, vt sentit Alber.in.l.addictos.C.de epis cop.audi.per tex.in cap.Hi qui.14. quæstion.6.vbi bona glos.& melior in cap.Reos.23.quæst.5.facit quòd notat Archid.in ca.Cùm homo.23. quæstio.5.& vide Hyppol.in.l.lege Cornelia.colum.10.num.23.ff.ad.l. Cornel.de Siccar.in practica causarum criminalium, fol.56.num.41.in verbo. attingam. vbi refert dictam conclusionem Albert. & ponit alia, per quæ potest corroborari. Si tamẽ in tali ereptione condemnatu clerici scandalum fecerint, vndè deteriora contingant quã in iniusta hominis occisione: tũc benè crederem eos puniendos per suum iudicem iuxta scã dali & perpetratorum mensuram. Si verò damnatum iustè, eriperent, tunc puniendi sunt. Idem quãdò esset dubium iustè an ne damnaretur, cum præsumere debent clerici pro iudice damnante. In hac autem illicita ereptione aduertere debent multum iudices circá modum eripiendi, an cùm armis, & scandalo id fiat, an etiam ruptis carceribus, vel non: & alia cõsiderare, quæ solent similla leuiora, vel grauiora facere hæc delicta in laicis.[c] Aduertendum tamen est quòd si clericus eximit à carceribus captũ pro debito, tenebitur ad id quòd fisco, & priuato debebatur, per id ꝙ notat Bart.in.l. Quoties, de exactoribus tribu.lib.10.Fabe.in.5. Pœnales. instit.de action.Iaf.ibi colu.17.vers. 3.circa prædicta. quód intelligerem verũ pro illis debitis, pro quibus erat incarceratus, vel recomendatus: non verò tenebitur omnibus creditoribus licèt obstet generalitas notabilis decisionis Bal.in dict. l. Addictos. dum tenèt quòd eximens aliquem de manibus curiæ, tenetur ac si fideiussisset pro eo in omnem casum. Secũdò verò casu videlicèt quandò clerici res inuaserint violẽter, tunc si erat res tẽporalis ꝓpria vel aliena, cuius possessio erat apud aliũ cõstituta patiũtur pœnã legis. Si quis in tantam. C. Vnde vi. quæ etiam habet locum in clericis, vt sentit glos.in cap. 1. de dolo & cont. cui assentitur ibi Abb. in 6.colum.versic. Quoad tertium. quòd confirmatur ex traditis per Felin.in cap.Ecclesia sanctæ Mariæ. de

b

c

const.

constitu. colum. 4. versicu. quæritur primò, videlicet quod leges Imperatorum & Regum comprehendunt clericos : & melius ex quæ ibi notat in column. 23. versiculo. Sequitur etiam. Tertiò autem quando in beneficijs faciunt violentiam, tunc qui temeritate dignitates, personatus, aut alia quæcunque beneficia ecclesiastica occupare non verentur, hoc ipso, ius (si quod in dignitatibus vel beneficijs taliter occupatis, vel ad ea competebat) amittunt. Ità disponitur in capit. Eum qui. in fin. de prębend. libr. 6. Si verò beneficium cui animarum cura imminet vi occupat clericus, beneficio simili cum cura quôd primitus obtinebat, est ipso iure priuatus vt voluit ibi text. in princip.

A Clerici, Regis vassalli, qui regnũ illatis violẽtijs perturbãt ab eo expelli possũt.

Inferre solent. Adde singulariter circà caput hoc, quôd vltrà pœnas eos dispositas, si clerici vassallis Regis violentias intulerint, á quibus desistere nollunt, possunt à Regno expelli & priuari iure originis. text. in l. quicunque. C. de Episcop. & cleric. vbi Paul. not. Bartholom. Cassa. in consuetudin. Burg. rubri. 1. §. 5. in glos. *Sin la graci.* nume. 81. Petr. Auenda. de manda. Regul. 2. par. cap. 7. nume. 12. Vndê apud suprema Regia tribunalia receptum est quôd si ecclesiastici iudices vim intulerint, nec eorum mandatis parere volunt, eis præcipitur, vt à Regno exeant cuius praxis meminit D. Couarruu. in practi. quæstio. capi. 35. num. 3. Guil. Benedi. in cap. Rainuntius. de testam. in verbo, *Et vxorem nomine Adelasiam.* 2. decisio. num. 460. de testamen. Caro. de Grassa. libr. 2. Regn. Fran. iure. 7. column. penult. & eius pœnæ mentio fit in l. 5. titul. 1. l br. 3. ordin. antiqui.

Interprætatur decimus casus cẽsurarũ scenæ cõtrà Mar. Nauarro.

Quanuis insignis vir Mart. Nauar. in manu. confessor. capi. 27. nu. 67. ex casu decimo censurarum cenæ colligit, imò dicit iam ibi diffinitum esse, vt nullo modo liceat secularibus iudicibus, Episcopis non parentibus suis iussibus præcipere, vt à Regno exeant, & non solum inuentes, sed & lectores iussa exequentes, & opem ad id ferentes, & consulentes, censuris ligantur, si verò inuerent curiam Regis exhire, vel aliũ locum, ei non esset eorum diœcesum nõ ligantur dictis censuris. Ego tamen (salua in omnibus Romanæ Ecclesiæ dignissima censura) & interim quôd ipsa contrarium iudicauerit, & non vltrà, existimo, dictum decimum casum cenæ, nullo modò Regię potestati derogare, sed tunc procedere: cum Episcopi & alij prælati superiores iniustè, & nulla legitima causa subsistente à Regno expellantur. ità ex eo colligitur cum loquatur contrà percutientes, interficientes, vulnerantes, vel verberãtes & hostilitêr insequentes. S. R. E. Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, & sedis Apostolicæ legatos, & si verba quæ statim subijciũtur cum dicit, *Aut eos deijcientes*, &c. Intelligenda sunt de ijcione violenta, & iniustà, si cùt sunt percussiones, verbera & alia de quibus in principio loquitur.

Suprema Regis Hispaniarũ tribunalia, potestatẽ habent cognoscendi per modũ (vt dicunt) violentię in causis spiritalib9

Pro quorum interprætatione animaduerti oportet, quôd apùd nos illùd est frequentissimum, & vsitatum, à tempore quòd hominum excedit memoriam, quôd potentissimi Hispanorum Reges eorumque suprema tribunalia, iudicibus ecclesiasticis obuiant, ne post, vel contrà appellationem vim vllam faciant appellantibus, imô cogunt eos reponere omnia in eum statum quo

tempore appellationis res habebat. Si verò laicus per ecclesiasticum iudicem grauatur, eo quòd ipse illius causæ de qua controuertitur, iudex non sit competens, si appellationem interposuerit, literæ Regiæ dantur, quibus præcipitur iudici ecclesiastico, ne amplius de causa illa cognoscat, sed potiùs ad iudicem secularem remittat, vel mittat, processum ad Regiam curiam, qua viso si causa spectat ad secularem iudicem, non agitur de appellatione deferenda, sed inhibetur iudex ecclesiasticus, causa verò ad secularem remittitur, si autêm ad ecclesiasticum pertinet ei remittitur, declaraturq; nullam vim inferre ità Regijs instructionibus missis ad suprema tribunalia dispositum est. Quarum meminit D. Couar. d. ca. 35. de quo stat hodie. l. 36. titul. 5. libr. 2. Regij ordinam. noui. Et vide doctissimum Gregor. in. l. 13. tit. 13. par. 2. in verbo, *Nin fuerça*. Qui quidem forensis vsus nó tantùm in his Regnijs, sed etiam apud Gallos est frequentissimus, prout testatur Auferr. in add. repet. Clementin. 1. de offici. ordin. reg. 2. fallen. 30. Carol. de Grassa. lib. 2. Regul. Fran. iure. 7. Et apud Lusitanos idem seruari alleuerat egrægius Martin. Nauarr. in capit. cum contingat. 1. remedio. column. 2. de rescrip. dicens non tantum hoc concessum esse supremis tribunalibus, sed inferioribus iudicibus, qui cognoscere possunt, de omni. vi noua contrà clericos modò intrá annum & diem querella proponatur iuxtà illorum Regiam. l. ordin. li. 2. ti. 1. §. *Epondera*.

Reges eorumq; iudices; an de vi & possessione beneficiorum, & aliarum spiritualiũ rerũ cognoscere possint. Est tamen exploratissimi iuris quòd saltim ex tacitâ Summi Pontificis approbatione, possunt Reges de huiusmodi vi iudicare, de quo legendus est Guido Papa decis sion. Delphi, quæstion. 1. & 71. & 85. Fran. Marchin. quæsti. 190. & 512. Vbi scribit curiam illam sic semper seruasse Idé frequentissimè obseruat Curia Burdega. vt memoriæ protulit Boeri. quæstio. 69. nume. 23. Idem in Curia Neapolit. consuetudine receptum esse fatetur Afflict. decisson. 2. num. 10. &. 11. & decisson. 24. numer. 9. Gramma. decisson. 78.

Quæ quidem praxis, ex eo non vulgariter fulcitur, nám licet inter doctores sit controuersum, an semotis priuilegijs, vel consuetudinibus, Reges eorum quę iudices de vi & possessione beneficiorum, & aliarum spiritualiũ rerũ cognoscere possint. Est tamen exploratissimi iuris quòd saltim ex tacitâ Summi Pontificis approbatione, possunt Reges de huiusmodi vi iudicare, de quo legendus est Guido Papa decis sion. Delphi, quæstion. 1. & 71. & 85. Fran. Marchin. quæsti. 190. & 512. Vbi scribit curiam illam sic semper seruasse Idé frequentissimè obseruat Curia Burdega. vt memoriæ protulit Boeri. quæstio. 69. nume. 23. Idem in Curia Neapolit. consuetudine receptum esse fatetur Afflict. decisson. 2. num. 10. &. 11. & decisson. 24. numer. 9. Gramma. decisson. 78.

Et in Mediolanensi Senatu vt testatur Andre. Alciatus consil. 24. numer. 1. Quôd vniuersa Gallia idem obseruat, si credimus Petro Rebuff. in commen. consuetudin. Fran. 3. tomo titul. de possessioni. benefic. 8. articul. gloss. 2. Guill. Benedict. in capitulo. Rainunt. de testament. 1. parte. in verbo, Et vxorem nomine Adelasiam numer. 39. Similiter in Senatu patriæ Pedamontium idem receptum est tradit Iacob. Menoch. de recuperand. possessions. 15. remedio numer. 210. Osancus quem post hæc scripta legi decisson. Pedamó. 30. Et apud Hispanos idem refert Martin. Nauarr. in dict. capitu. cum contingat. 1. remedio fol. 3. versic. octauo facit. Petrus Auendan. de manda. Regum. 1. par. cap. 1. num. 32. quem frequentissimum vsum multis probat Ioan. Igne. in. l. necessarios. §. & non alias. 2. par. colum. 1. 2. &. 3. ff. ad Sillani. Roland. Valle consi. 23. col. 1. &. 2. li. 1. & hãc dicit communem & veram opinioné

Ripa

Ripa.in Rub.de iudi.num 90. circà quam legendus est Menoch. vbi suprà & Marcus Anton.Natte. consi. 411.vol.2.nu.1.

Deinde huic praxi suffragatur tex.optimus in cap. filijs.16.quæst. 7. quòd habet Archiepiscopis, vel Episcopis negligentibus obuiare rectoribus,qui Ecclesiarum iuris patronatus bonis abutuntur Regem adiri posse vbi glo.in verbo, *Reges*. Addit hæc verba. *Vt corrigat cum per Ecclesiasticum iudicem cogi non potest.* Et quanuis Abb.in c.qualiter & quando.in.2.column.de iudi. aliter text. illum interprætetur dicens tex.illum per iura noua correctum esse. Equidem nulla est correctio, in his quæ ad vim & violentiam pertinet. Imò omnium ferè Regnorum antiquissima consuetudo probat, quæ non cõtrà voluntatem Apostolicæ sedis, secundum ipsam fuit introducta.

Rursus conducit tex.egrægius in capi.Regum.23.quæstion.5.*Regum* (inquit) *officium est proprium facere iudicium atq; iustitiam, & liberare de manu calumniantium vi oppressos* Et habetur Hierem.cap.21.&.22. & est optima.l.13.tit.13.par.2.ibi, *E para defender los, que no reciban mal, ni fuerça.* text.in cap.Princeps.23.quæstio.5. cuius autoritate scribit Guil.Bened. in dict.cap.Rainuntius.in dict.verbo, *Nomine Adelasiam*.numer.454. quòd vbicunque ecclesiastica potestas defficit,aùt quia non potest, aùt quia Prælatorum dissimulatione non vult,secularis potestas se intromittit ne delictorum attrocitate pax publica turbetur.

Quæ iura, quomodò sint interprætanda, elucidaui anno Domini. 1584. defendens causam huius Cõplutensis Achademiæ, âseditione quæ quorundam culpa contingit dicto anno die verò Sancti Nicolai,quæ sexta est mensis Decembris, vt in nostra iuris consultatione quæ in Archiuo Collegi serbatur latiùs continetur. Causa verò illa agitata fuit coràm D. Licenciato Ioã. Gomecio Regiæ tunc curiæ iudice integerimo & incorruptissimo, qui iam ad Regium supremum consilium, multis ei nominibus debitum est promotus.

Licen. Ioann. Gome. Regius cõsiliarius laudatur.

Idem manifestissima ratione cõprobatur, nam si remedium hoc, ac veluti fortissimum scutum,aduersus ecclesiasticos iudices,longè âRomana curia iudicantes non adhiberetur, possent equidem pro libito suo quem velent excommunicare & excommunicatum denunciare, & quibus volent locis interdicere, sine aliquo iuris remedio quam quòd à Romana curia, post longam vexationem, cum maximisque expensis traderetur.

Prætereâ rem hanc fulcit, nam si res hæc recto animo perpendatur, non solùm non afficitur iniuria iudex ad quem est appellatum, ex hac violentiæ cognitione, sed summo honore prosequitur nam Seculares Principes eorũ quæ Senatores minitia cognoscũt de iustitia,vel iniustimè appellationis ad Sũmum Præsulem defferendæ, ad hoc vt ab ipsis sententia confirmetur, vel reuocetur: sed solùm ad finem pronuncian di,an fiat,vel ne per iudicem vis appellanti,qui quidem finis faciliorem causæ appellationis exitum parat, cum forte iudex qui appellationi deferre tenetur, iniustissimè sententiã exequatur,superiorem vilipendens, & partẽm grauans. circâ quæ omnia videnda sunt quæ doctissimè de more scribit Nauarr. in dict. capitulo.cum contingat,primo rẽmedio

& D. Couarruu. dict. capitu. 35.

Supremæ Hispaniarũ tribunalia in causis violentiæ expẽs pos sunt mulctare.

Quòd vsque adeò procedit, quòd in huiusmodi cognitione, locum habet, expensarum condemnatio contrà vim inferentem. ita tenet Benedict. in loco nouissimè allegato. numer. 320. Gregor. & Auenda. in dictis locis.

Clericus qui timet coràm suo episcopo cõparere Regis auxiliũ potest implorare.

Hinc etiam emanat, quòd si clericus iustè timet coram suo Episcopo, vel eius vicario comparere, potest Regem eius consiliarios supremos addire, ab eis quæ literas Regias petere, quæ concedi solent. Quibus præcipitur ne grauetur, sed ꝙ seruato iuris ordine prædicti Ecclesiastici iudices procedant, vt asseuerat Osancus dict. decisi. 30.

Hispaniarũ Reges ius habẽt cõtra pis copos & Ecclesiasticos iudices vim inferẽtes expellendi à suis regnijs, & priuandi illos amissione rerum temporalium.

Quæ sanè non temerè aduximus, sed vt ex hac Regia potestate, sic iure fulcita, intelligamus, posse Reges nostros integerrimos eorumque Senatores, Episcopos, aliosque ecclesiasticos iudices violentiam partibus litigantibus inferentes, nolentes ab ea desistere à Regnis suis expellere, & eos priuare amissione rerum temporalium, quas in his regnis obtinet, nam aliàs inutilis foret dicta Regia potestas si trangressores debitis pœnis non punirentur. Sicùt equidem Romanus Pontifex, non censetur derogare iuri Christianis Principibus siue iure, siue immemoriali consuetudine quæsito, sic per dictum casum decimum cenæ, minimè credendum est voluisse tollere eam potestatem, imponendi pœnas, quæ necessariæ sunt ad dicti iuris executionem. Pro quo mirè facit, quòd scribit: Guido. Pap. decisson. 1. Delphi. nempè Martinum Papam (cuius bullæ tenorem ibi scribit) declarasse ad instantiam Caroli Regis Francorum se per illam suam sanctionem qua graues pœnas statuit, aduersus clericos quoquo modo conuenientes, vel se conueniri patientes coram iudicibus secularibus non intellixisse in illis casibus, in quibus Rex à tempore immemoriali cognoscebat.

Sing. interpretatur Decimus Quartus casus cẽsurarũ cenæ.

Nec etiam superioribus & Regiæ potestati reffragatur, alius casus nempè. 14. Bullæ Cenæ Domini ibi, *Vel alias executionem literarum Apostolicarum, vel executorialium, sub prætextu violentiæ prohibendæ, vel quo ad nos informandos* (vt ipsi aiunt) *supplicauerint, aut supplicari fecerint.* Nã verba illa intelligenda sunt, quandò literarum Apostolicarum executio, ob eam causam impeditur, vt iurisdictio Ecclesiastica perturbetur. Hoc sanè alienum est à Regibus nostris eorumque Senatoribus, qui pro ipsorum religione, Pontificum decreta colunt, & venerantur, secùs verò quandò ad tollendam vim & oppressionem, dicto saluberrimo, & summè necessario remedio vtuntur præcitatus casus minimè denegat. Alienum prorsùs est à summi Præsulis mente quòd voluerit quemquam opprimi aut grauari sic egregiè declarat Martin. Nauarr. in manu. capit. 27. numer. 69. &. 70. Frater Anton. Cordoua in summ. quæstion. 35.

In causis criminalibus, quarũ cognitio ad Inquisitores pertinet, necnõ in ciuilibus bonorum publicatorũ locũ nõ habet auxiliũ vulgariter dictum.

Et licèt dictum remedium saluberrimum & præstantissimum sit, ad propulsandas iniurias iudicum ecclesiasticorum, tamèn speciali iure sanctitum est Regijs constitutioni bus, ne quispiam secularium iudicum, quantacunque dignitate, ac potestate sic prædictus, conoscere vllo modò possit, de causis ciuilibus aut criminalibus, quarum cognitio pertinet ad Inquisitores hæreticæ prauitatis, & ad iudices bonorum publicatorum etiam sub prætextu

prætextu subleuandi vi oppressos. Sed qui dicti casibus appellare voluerit adire tenetur sacrosanctum senatum supremum sanctæ Inquisitionis de quo stat Regium decretum datum Burgis die. 17. Martij. anno. 1508. innouatum anno. 1553. circà quòd legendus est D. Episcopus Iacob. Septima. in chato. institu. titul. 36. num. 2.

septem assertionibus interpretatur.

B *Pœnam.* vide Prouer. cap. 24. *erue eos* (inquit) *qui ducũtur ad mortem & qui trahuntur ad interitum liberare necesses.* cap. non inferenda. 23. quæsti. 3. tex. in. l. prohibitum. vbi Bart. & docto. & in. l. defensionis facultas. C. de iure fis. & in. l. quoniã iudices. vbi glo. in verbo, resistere. C. de appela. gl. & doctores in ver. denuntiatis in cap. ex literis de offi. deleg. vbi Inno. Abb. Deci. & alij tradiderunt glos. in. l. nó videtur data. in verbo, qui iussu. ff. de reg. iur. Din. in reg. quod quis de reg. iur. lib. 6. Ias. post alios in. l. vt vim num. 19. ff. de iusti. & iur. vbi Dec. col. 2. num. 25. tradit Aug. Areti. in tract. malefi. in verbo, *fama publica.* versi. secundò quæro. & in parte, *presente Gaio & appellante.* versi. Quòd autem. Hypp. in. l. 1. nu. 15. ff. de quæsti. Cassa. in consuetu. Burg. Rubr. 1. §. 7. glos. *de simple res conjue.* nu. 15. cum sequen. & latissi. Carre. in pract. crimi. fo. 173. nu. 19. secundum nouissimam æditionem Thom. Gramm. voto. 51.

C Eripiens reũ à potestate iudicis, vel ab eius ministris aut à carceribus eximens cuibus pœnis puniatur,

In laicis. Aduerte lector candide quòd ad hanc arbitrariam pœnam clericis, pro hoc crimine clericis imponendam diligenter iudices ecclesiastici perpendere debent, quæ pœnæ iure Cæsarum aduersus laicos statutæ sunt, vt inde colligant, an maior vel minor pœna sit infligenda vt voluit not. Innocen. in cap. qualiter & quandò de accusati. & doctores communiter in cap. at si clerici & in cap. cum non ab homine de iudi. Petrus Folleri. in practic. cri criminal. can. in verbo & si confess. num. 154. Quas quidem pœnas, propositis quibusdam conclusionibus elucidauo.

Prima conclusio. Eripiens violentum raptorem, nondum confessum, conuictum, vel condemnatum, punitur pœna decem librarum auri text. in aut. vt omnes obedi. iudi. §. arripiatur autèm nullus. coll. 5.

Secunda conclusio. Eximens confessum & condemnatum de crimine, tenetur crimine lesæ Maiestatis tex. in. l. cuiuscunque. vbi Bar. ff. ad leg. Iuli. Magestatis tradit Bart. in. l. ad dictos. C. de Epicop. audi. & in extraua. ad Repri. in verbo, *tangat.* Ias. in. l. 1. §. Prætor. vbi Alexandr. ff. ne quis cum qui in ius voca. est vi eximat Aug. Aret. in. in tractat. malefici in verbo, *fama publica*, num. 55. Hyppol. in. l. 1. in princip. ff. de quæstionib. & in. l. 1. in princi. de Siccar. & in Repeti. rubri. ff. de fideiussor. numero. 16. & in fing. 273. Cœpol. in tractat. cautel. 1. Guilli. Benedict. in capit. Rainuntius. in verbo, *Mortuo itaquè testatore.* el. 1. numer. 180. Ias. in. §. penales. Instit. de actionib. 102, & ibi Gome. numer. 48. Ioann. Bernar. in regu. & fallen. regul. 97. vbi dixi Petrus Dueñ. reg. 281. quæ opinio communis est, de iure Regio probatur in. l. 5. titul. 12. libr. 8. ordin. veter. & in. l. 14. tit. 29. par. 7. & l. 11. titul. 13. lib. 4. For. Ideoque iudex ecclesiasticus grauissimis pœnis clericum condemnauit qui in causa huius secundę propositæ conclusionis delinquerit.

Cardinalis obiis condẽnato, an à morte liberet.

Est tamèn circà hoc consideratione dignissimum, quòd siue priuilegio,

vel consuetudine Cardinalibus indultum est, quòd si damnatum ad mortem & ductum iam ad patibulũ obient possunt eum eximere & liberare tenet Bald.& Salicet.in dict. ad ductos.Cępola caut.2.Mari.Socin. in tractat. de citatione articul. 35. quæstio.5. Hyppo.in.l.colu.1.3.C. de fals.& in sing.237.Barba.in capi. quærenti.num.19. de officio delega. quanuis ipse in tracta.de præst.Cardin. nona quæstione cõtrarium teneat.

Tertia conclusio. Eximens reum maleficę artis seu magicę punitur pę na vltimi supplicij.l. fina. C. de malefic.

Quarta conclusio .Eximens incarceratum vel captum à iudicis familia,in alijs omnibus casibus quâm suprà traditis puniendus est eadem pœna, qua reus ipse qui fuit liberatus.l.1.C.de his qui latrõ.occulta.

Quinta conclusio, Eximens aliquem violenter de carceribus , qui non est reus alicuius criminis,sed solùm incarceratus erat pro debito, siuè publico,siuè priuato,tenetur creditoribus satisfacere ex proprio patrimonio tex.egrægius in.l. quoties. C. de exactori.tribu.lib.1.not. autor noster hoc capite & Gom. Arias.in l.64.num.9.Tauri.

Sexta conclusio.Eximens violenter & defacto aliquem dẽ carceribus, qui nullum crimen commisserat, nec pro aliquo debito erat incarceratus, multari potest pecuniaria multa,secũdum potestatem iurisdictionis. vt in rub.ff.si quis ius.d.non obten.& ibi Bar.in pęn. quæst.tradit Specula. in tit.de sent.prola.§.species.vers. Nun quid titulus.& Puniri debet iudicis arbitrio,l.1.§. effractores.ff.de effractori.& expilla.Ias.in.l.1.§.1.ff. nequis eũ qui in ius vocatus est vi exi. Greg.Lup.in dict.l.14.in verbo,*De uia r. scibir.*

Septima & vltima conclusio, Resistens iudici, vel eius ministris, vel eos offendens : grauissimis pœnis puniendus est tradit Guid. Pap. decis.557.de quo multa scripsi in iuuentute mea in annota.ad istum dominum Episcopum in reg.382. Hodiè verò in his Hispaniarum Regnis committens crimen resistentiæ , vel iudicem percutiens eo casu, quo secundum criminis qualitatẽ erat corporalis pœna imponenda, per vias publicas ignominiosè ferendus est, & per octo annorum spacium ad Regias triremes mittendus,nisi delicti grauitas , maiorem & grauiorem pœnam postulet.de quo est.l.7.titu. 22.lib.8.ord.noui. *Iudici, vel eius ministris resistens, quibus pœnis in his Hispaniarum Regnis punitur.*

In clericis. Adde Iac.Men. de recu. possess.remedi.9.nu.101.&.277. D

Literas ad alios directas aperientes,& ad uersarijs ostendẽtes.

CAPVT, C III.

1 *Aperiens literas , easque aduersario mittentis ostendens , in falsi pœnam incidit.*

2 *Clericus scelus hoc comittens, qualiter puniatur.*

3 *Aperiens literas vt legeret, easque minimè alijs ostendens extraordinarie punitur.*

APeriens literas,& aduersario mittentis ostendẽs, incidit in pęnam falsi. ita Bart.in.l. Qui testamentũ ad.l. Cornel.de fals.ff. per. l. 1. §. is qui depositam eo.tit.& sequitur Panor.in ca.Cum olim.lo.2.de offi. delega. vbi vide glos.& Felin.num.2. Sylvest. 1 2

Syluestr. in verbo falsarius. §. 1. in summa sua, & Iaſ. in §. pœnales. nu. 26. inſtitu. de actio. & Auguſtin. in addit. ad Angel. in tracta. de maleſi. in verbo, falſario. num. 10. & Iaſon.
2 in l. Non dubium. in colum. antepe. C. de legi. Clericus verò hoc faciẽs, incurrit pœnã depoſitionis. ità ſcripſit Roman. conſil. 365. incip. Quæritur primò, qua pœna. circà fin. hoc ſolo fundamento motus, quòd de iure Canonico pœna falſi eſt depoſitio in clerico, per text. in cap. Ad falſariorum. de crimi. fal. ſed ſalua eius autoritate hoc nõ videtur verum: quia ille textus non imponit pœnam depoſitionis clerico pro qualibet falſitate, ſed quando vtitur falſis literis
b Papæ: b non ergo videtur poſſe illud extendi ad hoc delictum. Vnde crederem clericum in hoc puniendum eſſe arbitrariè, conſideratis his quæ in arbitrarijs pœnis conſideranda inferius declarabimus. Si verò aliquis aperuit literas vt videret, & alijs non oſtendit tunc non tenetur pœna falſi, ſed extraordinariè punietur. ità Bart. & Rom. Panor. & Iaſon. vbi ſuprà. & idem notat Felinus, poſt Inno. in dict. cap. Cùm olim, qui dicit quòd iſto caſu pœna eſt arbitraria. Vndè idem dicendum eſt in clerico.

A IN *pœnam falſi*. Vide Iaſ. in l. admonendi. in repet. num. 150. ff. de iureiuran. Martin. Nauarr. in cap. Sacerdos. num. 10. de pœni. diſtin. 6. Et eadem pœna plectẽdus eſt, qui de alienis literis ſigillum remouet Bar. in l. Paulus. ff. de falſ. Ioann. Bertachi. in tracta. de Epiſcopo. 1. parte. verſi. vlteriùs quæro. num. 36. Hyero. Gig. in tract. de crimine lęſæ mag. libr. 1. quæſt. 21. nu. 12.

Remouens ſigillũ de alienis literis pœna falſi punitur.

Eſt equidem huius capitis pœna tã to crimini condigna. *Nam fraudulenter ambulat* (inquit Sapiens Prouerb. 11.) *quisquis reuelat arcana. Et cum eo* (inquit idem Sapiẽs Prouerb. 20.) *qui reuelat myſteria & ambulat fraudulenter, & dilatat labia ſua ne commiſceris.* Reuelare ſanè ſecreta grauiſsimũ crimẽ omni ęuo iudicatum fuit. Ferunt apud Ethnicos Siſyphum illum ob id quòd Deorum arcana hominibus patefecit, apud Inferos eam pœnam ſubſtinere, nempè, vt ingens ſaxum ad montis cacumen deferat, à quo proijciat, & iterùm ſtatim repetat, & in huiuſmodi labore perpetuò aſsidus ſit. autor eſt Seruius ad Virg. lib. 6. Aeneidos ſic Tarquinius Romanorum Rex M. Tullium. Duum virum quòd librum ſecreta ciuilium ſacrorum continẽtem, cuſtodiæ ſuæ commiſſum corruptis Petronio Sabino deſcribẽdum dediſſet, culeo inſutum in mare abijci iuſsit teſtis eſt Valerius Maxi. lib. 1. ti. de cultu Deorum.

Vndè (mea ſententia) rectè de more ſcribit Bald. in l. nullum. num. 5. C. de teſtibus quòd ciuitatis conſiliarius ſiue Decurio qui ſecreta detexerit, cum ratione iuramenti & officij tacere debuit, quare periurius cũ ſit ab officio, & dignitate amoueri debet. idem Bald. in ti. de pace Conſtan. in verbo, *Credentia*. Sequitur Cępo. conſi. crimi. conſil. 39. num. 29. qui Patauij ità deciſſum fuiſſe teſtatur Hyppo. conſi. 1. num. 9. Villadiego in tractat. de legato. 3. par. quæſtio. 1. num. 36. Curia Piſana in 3. parte in princi. & magis in ſpecie ſcribit Ang. in l. Athletas. §. calumniator. num. 4. ff. de his qui. not. infa. ſcribens ciuitatis conſiliarios detegentes ſiuè reuelantes, ſecreta ſuæ ciuitatis eſſe preuaricatores, & hoſtes.

Cõſiliarius ciuitatis reuelãs ſecretũ qua pœna puniatur.

Canonicus reuelans capituli secreta qua pœna plectendus sit.

Ex quibus asseuerandum censeo canonicos, qui capituli sui secreta reuelant, si iuramento ab eis præstito de non reuelando contraueniunt, pœnis Sacrorum Canonum contrà periurios clericos sanctis, de quibus suo loco cum autore dixi sunt plectendi: si verò nullum præstiterunt iuramentum pro modò culpæ pœna arbitraria puniendi sunt.

B *Falsis literis Papæ.* Adde Hostien. in summ. tit. de schisma. §. Qua pœna numer. 10.

Ecclesiasticos viros, vt sua resignent beneficia, ac ne citati ad curiam accedant capientes.

CAPVT, C IIII.

1 *Clericus huius criminis reus qualiter puniatur.*

1 PErsonæ Ecclesiasticæ hoc vt fiat procurantes, si fuerint prælati inferiores, eo ipso obtentis beneficijs sunt priuati. ita disponit text. in Clemen. multorum. de pœnis. intellige tamen quòd per solam capturam factam ad finem quòd quis renunciet, si tamen in effectu non renunciauit, non incurrit capiens illam pœnam. Sic declarat Cardi. ibi post Zenzeli. in. 6. quæst. & idem dicit post Paul. ibi. n quæst. 10. quàdo liquidò posset probari quòd detentio non fuit causa quòd captus non accederet ad curiam, quia tunc capiens non incurrit pœnam.

ANNOTATIO.

ADde casum vndecimum cœnæ Domini.

Incendiarij.

CAPVT, C V.

1 *Clericus, qui hoc crimen commiserit, cum certa pœna in iure expressa non sit, arbitrio iudicis est puniendus.*

INcendiariorum malitiam pessimam de populatricé ac horrēdam appellat text. in cap. Pessimam. 23. quæ. 8. & in eo describitur pœna laicis incendiarijs imponenda per ecclesiam quæ grauiùs est: & de ea latè scripsit August. in addition. ad Angelum. de maleficijs, verbo incendiario. nu. 6. Clericis tamen delicti huius pœna in 1
fingenda in canonibus scripta non reperitur: forsan enim non sunt arbitrati conditores canonum aliquem clericorum in tantum scelus incursurum, absq; vlla sui vtilitate seu voluptate, ac magna aliorum iactura, ideo erit arbitrio iudicis relinqueda, iuxtà doli ac loci, & damnorum qualitatem & quantitatem: qui semper etiā in hoc attendere debebit, qualiter cuiuscunq; regni leges in hoc animaduertant, vt vbi fuerit legum censura grauior, ibi etiam sit pœna seuerior.

ANNOTATIO.

VIde multa quę de huius criminis prauitate & detestatione tradit Hosti. in sum. isto ti. §. Et qua pœna Abb. Felin. & doctores in cap. tua nos. de sentē.

senten. excommun. Ludo. in practic. crimin. cap. 103. pagi. 352. Iaco. Menoch. de arbi. iudi. quæstio. lib. 2. centu. 4. casu. 390. & latissimè Petrus Grego. 3. par. syntag. lib. 36. cap. 19. Et nota quòd incendiarius loci sacri vel monasterij ipso iure excommunicatus est si tamen locus sacer non est excommunicandus erit ità Abb. & doctores in cap. conquesti. & in ca. tua. de senten. excommuni. quam esse communem sententiã fatetur Martin. Nauar. in manuali. c. 17. nu. 100.

Raptorum & ecclesiarum, violatorum non satisfaciẽtium, sepulturis interesentes, eorumque eleemosynas recipientes, ac de eorum rapina participantes.

CAPVT, CVI.

1 *Raptor manifestus vel violator ecclesiæ nisi ablata restituat, firmam & plenariam securitatem emendandi præstiterit, beneficium pœnitentiæ ei est denegandum.*

2 *Clericus, qui aliquod huius capitis delictum perpetrauerit, est deponendus.*

3 *Episcopus non potest clericum depositum propter aliquod istorum criminum restituere, sed solus summus ecclesiæ Præsul.*

4 *Raptori vel violatori qui in morte pœnituerunt, qui tamen non potuerunt, satisfacere, licet sepultura denegetur, non tamen cemeterium.*

5 *Clericus, qui prædictos raptores seu violatores ad pœnitentiam aliorũ criminum admisit, immunis est à pœna.*

MAnifestus raptor, vel ecclesiæ violator nisi priùs ablata restituat si potest, vel emendandi firmam & plenam securaritatem fecerit, beneficium pœnitentiæ ei pœnitus denegatur. Qui autem in sanitate, obstinata mente non pœnituerit vel emendauerit, & in morte securitatem præstare nequiuerit, solennitas pœnitẽtiæ parum ei prodesse videtur. Sed de peccato contrito corde viaticum non negatur. ità tamen quòd nullus clericorum sepulturis illius interfit, nec eius eleemosynam præsumat recipere. Quòd si aliqui clericorum vel presbyterorum contrà hoc in vità vel in morte pœnitentias dare attentauerint, aut sepulturæ eorum interesse, vel eleemosynas accipere: aut si aliqui eorum huiusmodi rapinæ participes inuenti fuerint patiuntur ordinis sui damnum irrecuperabiliter. ità disponit tex. in c. 2. de raptoribus & incend. Et sic clericus in hoc delinquens debet deponi, & priuari beneficio: vt not. Abb. ibi. In quantum autem suprà dicitur quòd damnum ordinis, & sic depositio fit irrecuperabiliter dicit Abbas ibi post Ioan. And. quòd hoc ideò dicitur ad denotandũ quòd episcopus proprius non potest clericum propter hoc depositum restituere, sed requiritur dispensatio Papæ: quod etiam notat Antonius, licet eum Abbas non allegat. In beneficio tamen credit Abba. quòd poterit Episcopus dispensare, allegat tex. in capit. Salonitanæ. 63. distinct. & borũ. tex. in cã. 2. de cleri. pug. in duel. vbi Episcopus dispen-

sat cum homicida in beneficio,& ad
4 ibi dicta se remittit. Item aduerte q licèt raptori vel violatori prædictis qui pœnituerunt in morte, quando non potuerũt satisfacere, denegetur sepultura in ecclesia,cœmeterium tamen non denegatur,vt per glos. fin. ibi. Clerici tamen etiam in sepultura cœmeterij non debent interesse, vt notat.Abb.vbi suprà,in fina.verbis,
5 quòd etiam voluit Anto.ibi. Dum autèm supradictum est,quòd talibus non est danda pœnitentia in vita, nec in morte sub pœna suprà dicta. Intelligant tamen sacerdotes quòd possunt admittere dictos raptores seu violatores ad pœnitentiam aliorum criminum sine metu pœnæ, si ipsi velint de ipsis pœnitentiam agere, vt per glossam & doctores ibi: quãuis illa ad vitam æternam non sit fructuosa,vt per eos ibi.

Sortilegij.

CAPVT, CVII.

1 *Sortilegij qui dicantur.*
2 *Clericus propter hoc crimen qualiter puniatur.*

1 SOrtilegi(vt beato Isidoro placuit)illi sunt qui sub nomine fictæ religionis per quasdam, quas sanctorum seu Apostolorum vocant sortes, diuinationis scientiam profitentur,aut quaruncunque scripturarum inspectione futura promittunt,[a] vt habetur in ca.vno.26.quæst.1. Pœna cle-
2 rici sortilegi [b] secundum Antonium de Butrio in cap.At si clerici.de iud. est quòd depositus tradatur curiæ seculari,pro qua allegat text. in capit. Admoneãt.26.quæst.7. & sic addit ipse quartum casum ad gloss.in cap. Ad abolendam,de hæreticis. in quo quis statim post depositionem tradi tur curiæ seculari.sed Abb.ibi in colum.13.credit quòd Anton. in hoc non benè dicat:quia illud capit. Admoneant.non dicit quòd sortilegus debet seculari curiæ tradi, sed quòd debeat degradari si clericus est, & quòd cum materia sit odiosa & valde exorbitans,debet intelligi de degradatione verbali. Vndè Abbas videtur concludere,quòd pœna huius delicti sit illa de qua in cap. Tuæ. de pœnis.Et quòd istud delictum comprehendatur sub verbis(magis scelo ribus)in dict.cap.positis,& sic quòd clericus in hoc delinquens, verbaliter degradetur, & in monasterium detrudatur.& istam opinionẽ Abb. contrà Anton. sequitur Aretin. in cap. Cùm non ab homine. column. 10.de iudi.versi.addit etiam.Et sequitur etiam Decius in cap. At si clerici.column.22.de iudi.versi.Quartus casus.Arnaldus in repeti.cap.Quoniam.de hæreti.in.6.in colum.114. versic.Quartò fallit.& videtur eundem Abb.in cap.2.de sortile.in glo. 1.vbi ex ea,& ex text.colligit vnum valdè notandum videlicèt quòd in pœna imponenda sortilegis, vel eos consulentibus,debet animaduertere iudex ad qualitatem,& quantitatem delicti,& ad animum delinquentis, & secundùm hoc pœnam imponere,quandoque acerrimam, quãdoq; grauem,quandoque leuem: ex quo videtur quòd non potest dari certa regula : cuius opinionem sequitur Paul.Grillan.in tract. de sortilegijs, in quæst.11.in colum.2.versic.Clerici verò.Quem vide in illo tract.quia per quindecim folia & amplius, plura colligit in materia sortilegiorum,

quorũ

quorum aliqua concernunt clericos quæ quidem transcribere noui. Et vide hò die decretum Concilij Lateranenſ. ſub Leone decimo celebrati, in nona ſeſsione, vbi diſponitur quòd clerici qui inuenti fuerint culpabiles in ſortilegijs per inuocationem dæmonum incantationibus, ac diuinationibus, ſuperſtitionibus, arbitrio ſuperiorum infamia notentur. Si verò nó deſtiterint, deponãtur, atq; in monaſterium ad tempus arbitrio ſuperiorum præfiniendum detrudantur, beneficijſque & officijs eccleſiaſticis priuentur. tex. autem in Cano ne. 68. concilij Agatenſis proijcien dos ab Eccleſia iubebat clericos magos, aut incantatores ſiue facientes filacteria.

A Sortilegi & diuinatores acriter cõfutãtur.

Vtura promittunt. Nulla fere hodie eſt frequentior diſputatio, quám quæ de ſortilegijs, & diuinationibus ſuſcipitur, ob vanas innanium hominum ſuperſtitiones & opiniones: qui vt deſiderijs ſuis impiè ſatisfaciant, minimè verentur, grauiſsima hæc crimina quæ lex Dei acriter deteſtatur & punit perpetrare. Sunt equidem qui per ſortes inquirunt futura contingentia, vel præſentia, & præterita quæ per naturam cognoſci non poſſunt, vani & falſi, & operã dant illicitæ ac ſuperſtitioſæ rei, quæ non caret ſuggeſtione Demonum, vt ait, Sanct. Thom. & Caieta. 2. 2. quæſtio. 95. artic. 8. Sylueſt. in ſum. in verbo, ſuperſtitio. quæſt. 9. Et iſti ſunt qui Dei permiſſu elementa concutiunt, & turbãt mentes hominum, minus confidentium in Deo ac ſine vllo veneni hauſtu, violentia tantũ carminum interimũt, vt dicit Diuus Auguſtinus libr. 10. de ciuitate Dei habetur in cap. nec mirum. 5. magi. 26. quæſt. 5. Prætereà non immeritò l. vltim. C. de malefi. & matth. cõmunis ſalutis hoſtes hos appellat. Et cũ latè pateat de ſortilegijs, & diuinatoribus argumẽntum, vt breui oratione conſequi nequeat, fontes indicauo vndè copioſè petatur differunt quidem latiſsimè Paul. Grilla. integro tracta. de ſortilegijs Zauchinus de hæreti. cap. 22. vbi Campegius Alberti in tract. de agnoſcend. affer quæſt. 11. num. 3. Alfonſ. à Caſtro li. 1. de iuſta. hęreti. pugni. c. 13. Sanct. Thom. 2. 2. quæſti. 95. Alexandr. de Ale. 2. par. quæſt. 185. Sima. in cath. inſti. tit. 62. Alber. Pignius lib. 8. de libero homi. cap. 4. Locatus in opere iudi in verbo, *Diuinationes*, Schillacenſis in tracta. de fide catho. in ca. 1. cum multis ſequenti. Bernardus Commenſis in lucerna Inquiſitorũ in verbo, *Sortilegi*. V num tamèn vel alterùm circà hoc non prætermittã. Primò, quòd Chiromantia, quæ per manuum lineas diuinat, non caret ſumma ſuperſtitione de quo legendi ſunt Paul. Grillan. de ſortilegijs. q. 3. num. 14. Alphon. Caſtro. libr. 1. de iuſta hæreti. puni. cap. 13. Fran. Caſonus tracta. 1. de indicijs ex perſona. cap. 6. num. 4. & hãc elegantiſsimè, & longa manu refutat Petrus Ciruelus libr. peculiari de reprobatione ſuperſtitionum.

Chiromantia quæper manuũ lineas diuinat non caret ſuperſtitione.

Nec caret ſuperſtitione, vt locus ſit pęnis de quibus in hoc capite diſeritur Aſtrologia iudiciaria, quæ interrogatoria nuncupatur, de qua loquitur Phtolomeus (ſi is eſt) in centiloquio ſententia 14. quam grauitèr refutauit etiam Petrus Ciruelus li. 4. fontis Sapientiæ Picus Mirandula. lib. 4. aduerſus Aſtrologos capit. 13. Ex quibus hæc veriſsima aſſertio colligitur, nempè quòd pars hæc aſtrologiæ iudiciariæ, quę interrogatoria appella

Aſtrologia iudiciaria, quę interrogatoria nũcupatur, ſuperſtitione nõ caret.

appellatur, cum nulla nitatur ratione naturali, illicita & superstitiosa est: quæ tùc hæresim sapiet, quandò certò aliquid pronuntiare audeuit, ex his rebus, quæ naturaliter sciri minimè possunt.

Et generalitèr quandò crimen sortilegij perpetrantes, Inquisitorum hæreticæ prauitatis iudicio subiaceant. vide Alphon. à Castro lib. 1. de iust. hære. dict. cap. 13. Iacob. Septiman. in catho. illis & hæruditissimis instit. cap. 62.

B *Laici huius c. crimen committentes, qua pœna, à iudice Ecclesiastico puniantur.*

Pœna clerici sortilegij. Pœna verò laici ab ecclesiastico iudice pro hoc crimine imponenda ea quidem est quòd si seruus fuerit verberetur, si verò liber pœna perpetui carceris punitur tex. in capi. contrà Idolorum, 26. quæst. 5. notat Roma. sing. 660. Felin. in cap. cum sit num. 20. de foro competenti. Consuetudo tamèn iam recepit vt publica innominiosa pœna imponatur. Nempè vt qui cœlus hoc commisserint publicè fustigentur ducanturque per vias publicas cum mitra melleq; vncti & plumis circundati, vel circà Ecclesiam, vel domum Episcopi in Scala colocentur, vt ab omnibus deludantur. ità scribit Abb. in cap. 1. de sorti. per tex. in cap. Episcopi. 26. quæst. 5. ibi, *Et si aliquem virum aut mulierem huiusmodi celeris sectatorem inueniunt turpiter de honestatum de parochis suis deijciant.* l. 4. tit. 31. part. 7. ad finem ibi, *O le ponen en deshonra en la picota, ó le desnudan haziendole estar al sol, vntandolo de miel porque le comandas moscas alguna ora del dia.*

Consulentesque aruspices, Incantatores, Ariolos, augures, Sortilegos, ac eos qui artem magicam profitentur.

CAPVT, CVIII.

1 *Clericus, qui hoc crimen commiserit, qua pœna puniatur.*

PResbyter, diaconus, vel quilibet de ordinibus clericorum, qui fuerit deprehensus consuluisse prædictos vel aliquos ipsorum, ab honore dignitatis suæ suspensus, monásterij curam excipiat, ibique pœnitentiæ perpetuæ deditus; scelus admissum sacrilegij soluat. Ita sanxit quartum concilium Toletanum, in Canone 28. quòd refert Gratianus in cap. Si quis episcopus. 26. quæst. 5.

Peccatores, qui sibi cõfessi sunt, signis aut verbis prodentes.

CAPVT, CIX.

1 *Sacerdos hoc graue scelus committẽs cui pœnæ sit obnoxius.*

2 *Confessionem sacrmentalem qui nouit, omnis eam celet.*

3 *Sacerdos dicitur reuelare confessionem si diceret quòd talis habet peccata nominando eum, à quibus nõ potest ipse eum absoluere, sed pœnæ ordinariæ in hoc casu locus non est.*

4 *Sacerdoti dicenti se habuisse licentiam pœnitentis ad reuelãdum cõfessionem, an credi debeat.*

Sicut

Sicut enim mortalibus cunctis immortalem illam vitam amantibus expedit, vt quę non puduit committere scelera fateri non erubescant sacerdotibus, vti veris animarum medicis, & quibus solis illis mederi cōcessum est. Sic enim summè cernitur necessarium sacerdotibus ipsis, reuelatorum sibi scelerum, secretum indicere, vt tantò apertiùs sua pandant facinora perpetrantes, quāto securiùs illa propalare cognouerint: pauci quidem animæ suæ salutem (cum famæ, rerum ac vitæ dispendio quærerent. Hinc est quòd eadem cura qua in sacris canonibus confessio peccatorum fieri præcipitur, reuelari prohibetur, ac vltra prohibitionem contrarium facientibus, condigna pęna
1 conscribitur. Vnde Gregor. statuit quòd peccata sibi confessa reuelans deponatur, & quòd omnibus diebus vitæ suę peregrinando pergat, vt in cap. Sacerdos. de pœnit. distinct. 6. Eadem etiam depositionis pœna imposita fuit per concilium generale: & vltrà id fuit additum quòd propterêa hoc depositus in arctum monasterium ad agendam perpetuam pœni-
a tentiam detrudatur,[a] vt in capit. Omnis vtriusque. de pœni. & remis. & si timetur de fuga, posset detrudi in strictum carcerem, vt notat ibi Abb. in. 2. colum. 7. notabi allegando tex. in cap. Vt famę de senten. excomm. quòd secutus bonus illæ præsul Veronēsis Io. Matthęus in suis cōstitutionibus tit. 9. capit. 3. Clericum hoc facinus perpetrantem beneficijs offi cijsquè eo ipso suspensum, priuatum perpetuisq; vinculis voluit, ac declara-
2 rauit. Et nota quòd ad celandum confessionem nō solùm tenetur qui illam audiuit, verùm etiam interpres, & ille qui casu illam audiuit, & is rui de licentia confitentis sacerdos reuelauit, & qui fingit se confessorē esse, & qui latēter absconditus cōfessionem audit. [b] Item sacerdos qui di b
midiā cōfessionem audiuit, vel qui aliàs post auditam confessionem nō absoluit, vt notat Florentin. referendo Petrum de Palude in. 3. parte. tit. 17. ci. 22. in. §. 1. in fin. & in. §. 2. Et Siluest. in suma, verbo confessio. lo. 3. §. 1. Vnde benè crederem quòd si aliquis prædictorum, qui clericus esset, reuelaret peccata sic audita puniē dus esset prædicta ordinaria pœna:
[c] quia omnes illi verè dicuntur audi c
re confessionem, licēt interpreti & illi qui casu audit, vel cui de licentia reuelata est confessio, vel qui absconditus audiuit, non posset dici quòd verè fuit pœnitens confessus. Sufficit enim quòd verum est illos audisse peccata in confessione dicta, & quę soli Deo in præsentia hominis dicebantur: quanuis benè verum sit quòd non omnium prędictorum par sit culpa vel dolus in reuelando, quod operabitur vt in detrusione monasterij vel carceris mitius se habeat Iudex cū vno, quàm cū alio. Et 3
aduerte quòd dicitur sacerdos reuelare confessionem, si diceret quòd talis habet peccata (nominando eum) à quibus ipse non potest eum absoluere, vt notat Florentin. in. dict. §. 1. referendo Petrum de Palude, qui etiam addit quòd idem est si sacerdos dicat: ego audiui talem (nominā do etiam eum) in confessione, & nō absolui illum. Crederem tamen quod in his duobus casibus sacerdos non esset puniendus dicta pœna ordinaria: [d] quia non potest verè dici quòd d
reuelauerit pecca confitentis, licet sit verum reuelasse confessionem: & iura in dict. cap. Sacerdos. & in capit. Omnis imponunt pœnam reuelanti

pecca

peccata, non verò reuelanti confessionem, vt patet ex eis, quanuis bene crederem ipsum aliàs benè puniendum iuxta qualitatem delicti. Sacerdoti verò bonę famæ, & honestę vitę dicente se habuisse licentiam pœnitentis ad reuelandum confessionem, credi debet: cùm talis actus licentię secretò fieri soleat, & nullo in terueniente teste, ad hoc saltem vt transferat onus probandi in asserentem sine licētia reuelasse. ità placuit Lapo in allegatione. 94. incipien. Quidam præsbyter. in colum. 2. qui dicit hoc præsertim procedere quandò tertiùs accusat sacerdotem de reuelatione. Quandò verò idem, qui peccata confessus est, tunc fortè dicit secus esse: quem vide declarantē quomodo possit contrà sacerdotem probari quòd sine licentia reuelauerit confessionem. Et vide etiam eundem asserentem post Hostien. quòd sacerdos affirmet se aliter sciuisse illud quàm per confessionem, quòd vt puniatur pœna dict. capi. Omnis. oportet vt probetur quòd per confessionem illud sciuerit. & vide Abb. in dict. capit. Omnis. in vltima quæstion. vbi referendo Hostie. si dicit quòd nisi sacerdos doceat aliū de illud habuisse, præsumendum est illud habuisse in confessione, non tamen punitur pœna ordinaria illius text. sed pœna arbitraria, quia apertè non conuincitur de delicto. Et illud dictum Hostien. dicit sing. Barba. in 2. volum. consil. 70. incip. Sapienter non fallor. in colum. 7. in princip. Et sic ad euitandam pœnam arbitrariā tenebitur sacerdos probare quòd aliunde sciuerit. quòd videtur procedere in proprio sacerdote, vt text. ibi loquitur, & Docto. Si verò confessor sit vigore specialis priuilegij assumptus, vel de licentia proprij sacerdotis, non esset præsumptio contrà eum nisi peccatum dicerent commissum eo anno quo extraneus sacerdos inculpatus confessionem audiuit. Sed in hoc tandem non potest dari certa doctrina: hanc enim præsumptionem qualitas peccati, confessoris, & pœnitentis augebit aut minuet.

4

Etrudatur. Vide optimam A l. 35. titu. 4. par. 1. & ibi doctissimum Gregor. in glo. in verbo. *Encerrado*. Et sic hodie clerico, qui crimen hoc commisit, peregrinationis pęna imponenda non est, quia peregrinatio clerici per orbem ignominiosa non illi soli est dedecori, sed vniuerso clero. text. in cap. diaconi. 93. distinctio. not. Calder. con. 1. de vita & honest. cleri. Quæ ratio (vt existimo) fuit in causa, vt concilium illud catholicum cap. omnis vtriusquê sexus. de pęni. & rem. peregrinationem in capi. Sacerdos. de pęni. distinct. 6. statutam in monasterij detrusionem commutaret.

Erit tamen clericus (vt multi autumant) ab huiusmodi pęna immunis, cum crimen aliquòd committendum in reipublicę damnum sibi detegitur nam cum confessio sit de crimine commisso, non verò de committendo, sacerdos eo modo quô securiùs, & cautiùs fieri possit, ne tale crimen perpetretur, reuelare debet: cui prodesse & non obesse possit. ità Archidiac. in dict. cap. Sacerdos. Hostien. Ioann. Andr. Ancharra. & Abb. in dict. ca. omnes vtriusque sexus Dec. in cap. cum non ab homine. colum. 3. de iudi. Ripa. in tracta. de peste. 5. fin. num. 115. Siluest. in summ. in verbo, confessio. 3. quęstio. 5. quam esse cōmunem sententiā fatetur. Mart. Nauarr.

Sacramētalis confessio de crimine cōmittēdo facta an possit reuelari.

Nauarr.in dict.cap.Sacerdos.3.quę stio.num.116.Hieron.Gig. in tract. de crim.Lesæ Mageſt.lib.2.capi.18. num.11. qui hanc opinionem dicit esse communem Canoniſtarum & eam esse magis communem teſtatur Cardin. Albanus in locubrationibus ad Bar.in.l.vt vim.num. 22. ff. de iuſti. & iur. Sed in contrariũ est communis Theologorum Schola in 4.sent.distinct.21.vbi Gab.1.quęst. concluſ.3. Ioann.Maior.quæstio.3. Adria.in.4.in tract.de confeſſ.sigillo Caieta.in opuſculo.27.quæstion. cap.15.Domi.Soto in relectione de secreto membro.3.quæſt. 4.concluſione.2.Ioan.à Medi.in tract.de cõfeſsi.c. de confeſsione celanda. quã opinionem tenuerunt ex noſtris viri & doctrina & antiquitate venerã di.Hoſt.in ſumma de pœni. §. quoniam. Colecta. & Cardi. col. fin. in dict.cap.omnis vtriuſq; ſexus.& eã ſequitur Mar. Nauarr nunc feliciter vibens & cum his meritò adequandus in dict.cap.ſacerdos.nu.120. & hanc esse frequentiſsimam Theologorum traditionem fatetur D. Epiſcopus Couarru.in 4.lib.decretali.2. par.cap.8.§.12.nu.10.quam ipſe libenter ſequor illud aſſeuerans teneri ſacerdotem præfacto damno publico obiare,ſi poteſt id efficere, aliter quam confeſsionem reuelando.

Cõfeſsio ſacramẽtalis an matrimonij fauore poſsit reuelari.

Sunt etiam ex noſtris,non pœnitendæ autoritatis viri,qui cẽſent: clericum esse excuſandum ab huiuſmodo crimine, quando ſacramentalem cõfeſsionem in iudicio patefecerit, vt matrimonium aliquod probetur, quià hoc caſu, arcanum ſacramentalis cõfeſsionis reuelari liceat. ità ſcribit Roma.in l.ſi nõ ſpeciali.pen.col. C.de teſta.dicens ad hoc esse gloſſa. ſing.in c.tua nos.inverbo, *cõſtituerit.* de ſponſalib. quam dicit esse ſing. Iaſ.in l. 1. §. huius ſtudij colu. 2. ff. de iuſti.& iur. & in l. reprehendenda.C.de inſti. & ſubſti.& in l. patre furioſo.col.2. ff. de his qui ſunt ſui vel alieni iur.Cardin.Alban.ad Bar. in d.l.vt vim. n.23.Cuius opinionis error ex iam dictis conuincitur, nullus quidem fauor quantumcũq; publicus,conſiderari poteſt: vt tanti ſacramẽti Sigillum,naturali & diuino iure inductũ violetur.& ideo iuſtiſsimè dictam opinionem increpat D.Couar.d. §.10.nu.9. & antè eum Fortuni.in l.1.§.huius ſtudij.nu.21. ff.de iuſti. & iure Nemo ſanè publicum bonum inquirere debet, aut dãnum impedire,per media illicita, vt per mendatium, aut fornicationem, aut aliud huiuſmodi,quale eſt cõfeſsionem ſacramẽtalem reuelare, quòd ſemper illicitũ eſt.Nec prędictæ opinioni repugnat Gloſſa in dict.c, tua nos. de ſponſalib.in verbo, Qualiter, tibi conſtituerit. nam ſi diligenter inſpiciatur minimè ſcribit confeſsionẽ factam in foro pœnitentiali, poſſe adduci vt in foro iudiciali probationem faciat, ſed tantum in eodẽ foro pœnitentię.vt non obſcurè inſinuãt verba illa, *Hoc ei cõfeſſus fuit pœnitentiali iudicio in quo cuilibet eſt credendum,* exponit verbũ *in quo* (ideſt) *in quo iudicio pœnitentiali,* & non iudiciali cum de hoc foro nulla mentio facta fuerit,& ideò ad illud,non poteſt fieri relatio.

Sacramẽtalis confeſsio cõſenſu ipſius confitẽtis ſi in eius fauorem tẽdit patefieri poteſt.

Vnus tamen caſus iurè permiſſus eſt quo ſacramentalem confeſsionẽ impunè ſacerdoti reuelare licèt, nec alius ex cogitari poteſt,& is eſt quando tales reuelatio fit ex propio confitentis conſenſu ità tenuit D. Thom. in.4.diſt.21,& ibi Paluda.q.3,& alij Diuus Antoni. in 3. par. ti. 22. §.1. Ioan.â Medi.in tract.de confeſsi.ca. de licencia confitentis ad reuelandũ

con

confeſsionem Archid. & doctores in cap. ipſi Apoſtoli. 2. quæſtion. 7. Cardin. Sancti Sixti in d. capi. ſacerdos, vbi Martin. Nauarr. nume. 151. Ioan. And. in c. lect. de renun. Abb. & doctores in c. ſignificaſti. de adulter. Lap. alleg. 94. Felin. in cap. Matheus. de Simo. & in cap. veniens. in primo colum. penult. de teſtib. Ripa. in dict. tract. de peſte. §. fi. num. 108. Calderi. conſi. 2. de teſtib. Hypoli. in l. 1. §. idem Cornelio. ad finem. ff. de quæſtion. Adri. vbi ſuprà allegaui quam opinionem communem eſſe teſtantur Felin. & Ripa in locis iam allegatis & cum eis Couarruu. dict. §. 10. num. 11. & non dubito hanc eſſe magis communem opinionem Theologorum & Sacrorum Canonum interprætum cui ſuffragatur tex. in dict. cap. lectæ. de renun. & in cap. nemo, & in cap. Mattheus. de Simo. cap. ſignificaſti. de adulter capit. officij. de pœni. & remiſsi & nouiſsimè opinionem iſtam fatetur eſſe communem Ioſeph. Maſcard. quem poſt hæc ſcripta legi in tract. de probati. volum. 1. concluſio. 377. nu. 10. Et potiſsima ratio eſt, quia hoc caſu ceſſat obligatio celandi confeſsionē quæ in eo verſatur, ne ex reuelatione eius redatur nimis hodioſa & honeroſa, vbi verò eius ſigillum ex confitentis cōſenſu reuelatur, non ſolùm non reditur hodioſa ſed fortè vtilis & ſic ceſſat occultationis neceſsitas argum. tex in cap. cum ceſſante. de appella. l. adigere. §. quanuis ff. de iure patrona. Quæ opinio veriſsima eſt licèt Scotus Duran. Ioā. Maior. & Alma. ad fin. in. 4. ſenten. diſtinct. 21. contrarium tenuerint aſſeuerantes, arcanum ſacramentalis confeſsionis, nec expreſſa licentia cōfitentis detegi poſſe. & ex noſtris ſequitur Collect. in dict. cap. omnis. num. 63. quæ opinio & Chriſtianæ religioni & Sacramento pœnitentiæ expediret quòd obſeruaretur, vt ſcribit D. Couarruu. in loco præcitato licet ipſe primam & communē, & in puncto iuris veriorem eſſe arbitretur á qua ipſe recedere non auderem. Quæ paſsim admittenda non eſt, ſed tunc tantum quandò hic expreſſus confitentis conſenſus in nō vulgarem vtilitatem ſuā, vel alteriùs tenderet. ità egregiè animaduertit Medina vbi ſuprà, & Nauar. in dict. capitu. ſacerdos. num. 158. Dom. Soto in relectione de ſecreto quæſtione vltim. concluſione. 5. Et tunc equidem ſacerdoti reuelanti confeſsionē integra fides dabitur. vt ex multorum doctorum allegatione reſoluit Anto. Gabriel. lib. 1. communi. opinion. ff. de teſtib. concluſio. 1. & tradit Lap. alleg. 94. Feli. in capi. teſtimonium. num. 35. de teſtib. quam opinionem fatetur eſſe comm. Fran. Viui. in ſuis commu. opin. in verbo, confeſsio.

Sacerdos an poſsit pateface reſacramē talem cō feſsionē illius qui fatetur ſe hæreticā eſſe.

Non tamèn deficiunt, qui exiſtiment poſſe ſacerdotem ſacramentalem confeſsionem reuelare, quandò aliquis ſe hęreticum eſſe cōfitetur, & minimè vult de tam graui crimine pœnitentiam agere, nec alios prodere quos hæreticos eſſe ſcit ità tenet Alberic. n. 8. poſt Rainer. in rub. C. de hęreti. Sed opinio hęc falſiſsima eſt, quia hoc caſu ſacerdos obligatur ſigillo ſacramenti, quōd ei nullo modō fragere aut aperire licet. Neque poteſt vnquam, tam graue periculū hæreſis Eccleſiæ imminere, quòd nō ſit grauiùs huius confeſsionis ſecretum reuelare ſic tenet Hoſtiē. in ſum. de pœnit. §. in quo tenentur. Archi. in dict. cap. ſacerdos. Theologi omnes in. 4. diſtin. 21. Nauarr. in dict. cap. ſacerdos. num. 119. Alber. de agnoſcendi aſſertioni. queſt. Ioann. à

Medi.

Medin.de pen.tit. de confess celan. Soto de secreto membr.3.q.4. & opinionem istam cõmunem esse testatur Iac.Sep.in cath.inst.ti.42.n.14. qui tamen sequeti numero asseuerat, tũc licere sacerdoti hæresim in confessione detectam reuelare, cum hæretici simulata confessione, hæreses suas persuadere conantur ipsi sacerdoti, cui confitentur quòd nonnullos hæreticos Lutheranos tentasse, dicitur in qua sola specie, verus esse potest, vulgatus ille versiculus. *Crimen hæresis quod neque confessio celat.*

Sacerdoti reuelãti sacramentalẽ cõfessionẽ nulla fides est adhibenda est,

Quòd si sacerdos extra casus supra cõstitutos Sacramentalem cõfessionem reuelauerit, vltrà id quòd grauissimas luet pœnas nulla fides eius testimonio adhibenda est, ex Baldi testimonio in l.Archigerontos. C. de Epis.audi. vbi Paul.de Cast.Fel.in c. 1.de excep. Tinda. in tract. de testib.fol.20. quæ sententia cõmunis est & contradictorem nõ habet. scientia quidem quam sacerdos ex Sacramentali confessione habet, nihil prorsus ad iudicialem controuersiam spectat.c.dilectus.de excessib.prælat.c.2. de offi.ord. Et hac ratione si sacerdos intestem, producatur iurare tenetur se nihil scire quià verè non scit, vt homo, sed tanquam Deus ità tenet Ab.& cõmunis in d. c.omnis. & in c.si sacerdos.de offic.ord.& in c.qualiter.de accusa.& in c.cum dilectus. de excessi.prælator.Mart.Nauarr.in d.c.sacerdos.n.141. Iuxta illud Bernardi. *Nil minus scio quod per cõfessionem scio.*

Peccatũ illud dicitur de rectũ, q̃ quis Sacramẽtali confessione fuit cõfessus nõ verò illud, q̃ aliunde secretissimè sacerdos nouit, vt pœnæ huius capitis sit locus vel non.

Est autèm perpetua memoria dignũ q̃ solum peccatum illud dicitur de re ctum in pœnitentia, quãdò illud quis confitetur quærens salutẽ animę suę. secus autem si sacerdoti patefaciat, dicens illud secretum dicere ei in pœnitentia. ità tenẽt Innoc. doctores in d. c. omnis. quam dicit esse communem sententiã Mart.Nauarr. in cap. inter verba. 11. quæst. 3. concluſi. 6. corr. 58. nu. 55. Vbi dicit q̃ in hoc multi decipiuntur, quia huiusmodi arcanum non magis obligat quam aliud extra sacramentalẽ cõfessionẽ idem in.c.sacerdos.n.39. Imò quod notatu dignum est, id procedit etiam si quis arcanum aliquod reuelauerit, flexis genibus, inicipiens à signo crucis, in forma confessionis. ità resoluit Domi.de Soto in d.tract.de ratione tegendi.2.membro.q.7.pag.pen.Caieta.2.2.q.7.arti.1. qui addit idem esse etiam si incipisset à generali confessione dicẽs. *Ego peccator.* &c. quià quandò quis non confitetur omnia sua peccata, cum intentione se ipsum accusandi, nullum est Sacramentum atq; ideò, non interuenit sigillum Sacramentalis confessionis. Vndè si clericus huiusmodi arcanum reuelauerit, licet mortalem culpam contrahat, non tamen in foro exteriori huius capitis pœna puniri debet.

Sacerdos iubente superiore, detegere debet peccatum, q̃ Sacramẽtali confessionẽ nouit, si extra illã compertum habuit.

Nec silentio prætermitendũ est, sacerdotem absq; mœtu pœnæ dicere posse, imò superiore iubente, teneri ad dicendum quę per confessionem nouit, si alia via id compertum habuerit, hac lege, vt ità patefaciat ac si nullatenus per confessionem nosset, siuè illa nouerit antè confessionẽ, siuè post ità tenet S.Th. in d.dist.21. quẽ omnes sequuti sunt vt fatetur Naua. in d. ca. sacerdos, nu. 161. & in d.c. inter verba. corro. 66. nu. 306.

Nec erit omittendũ, quòd minimè dicetur clericus sigillum confessionis sacramentalis violasse, si alicui sacramentalẽ absolutionẽ impedisse fatetur cum frequentissimè publicè præstari soleat ea obsolutio, nec ex hoc peccatum aliquod detegatur. Est tamen satis controuersum, an sacer-

Sacerdos qui absolutionem sacramentalē impēdisse fatetur, minimè sigillū cōfessionis violasse dicitur & an fides hoc casu ei adhibenda sit.

doti hoc asseueranti, integra fides sit præstanda (putá) si asserat aliquem hęreticum absoluisse vel testificetur de innocētia alicuius viui, vel defuncti. Quòd dubium videtur fuisse diffinitum in concilio Tarraconensi, quòd nouissimè refert Fran. Pegñ. in annotationibus doctissimis ad Director. Inquisito. 2. par. lib. 2. Scholio. 20. ex quo manifestè constat ei fidem integram non esse denegādam. Nec hoc prorsus à iuris regulis alienum videtur, quià sicùt ratione officij creditur notario, vel alio circà illa quæ ad suū munus spectant. cap. ad audientiam. de præscrip. vbi Abb. nu. 5. l. si quis. Decurio. C. de falsis. §. si verò. in authen. de instr. cautela & fide. pari igitur ratione idem in hoc casu videtur affirmandum. Nec refert quòd vnicus sit testis, quià aliquandò vnico testi spectatæ vitæ integra fides præstatur cap. Nouissimus, vbi glo. & Archid. 96. distinct. cap. 1. 8. q. 3. & suffragatur glo. in. l. Titio fundus. ff. de condi. & demost. & in cap. expedit. 12. q. 1. circà quòd multa tradit Grāma. consi. crimi. 13. nu. 13. Quæ opinio summa innititur æquitate, & clementiæ prorrogatiua, & innocentiæ fauor, hoc postulare videntur, cū proniores maximè in his criminibus esse debemus ad absoluendum, quam ad condemnandum. Mea tamen sententia cōtraria òpinio verior est, & ideó amplectenda, quæ apertè colligitur ex Narbonensi concilio ca. 28. quòd celebratum fuit circà annos Domini 1280. quò ità scriptum est. *Vtrum autem soli confessori credi debeat de absolutione, seú pœnitētia defuncti, seu viui, licet satis videatur quod non, nequid tamē Ecclesiæ possit impingi, Domini Pappæ responsio expectetur.* Hactenus concilium. cuius decisione, antiquatū fuit concilium Tarracon. suprà allegatū. Esset equidem nimis difficilè quòd propter testimonium solius confessoris, in re tam ardua, à iuris regulis, & legitimo procedendi ordine recederetur. Deindè euidentissima damna. in reipublicæ pernitiem sequerētur. Fateor tamèn quòd in causę progressu dictum confessoris in fauorem rei maximi fore momenti, vt asseuerat Fran. Pegñ. Schol. 20.

B *Confessionem audit.* Adde S. Tho. & Palud. in. 4. dist. 21. vbi est receptissima Theologorum sentētia quòd tàm clericus, quàm laicus, licitè siuè illicitè, siuè mediatè, siuè immediatè, cōfessionem sacramentalē dicerit, ad celandam illam tenetur. tradit optimè Marti. Nauarr. in. d. c. sacerdos. nu. 42. Res nam quæ ad quencunq; transeat cum onere suo transit. l. 2. & 3. C. quibus casib. pig. tacitè cōtra. c. pastoralis. de decim. cap. ex literis. de pign. at confessio simul ac facta est, ità vt sacramentalem formā habeat, illud onus annexum habet, ęp omnino taceri debeat, ergo ad quencūq; perueniat, cum onere suo transit.

C *Pœna ordinaria.* Vide Hostien. & Collect. in c. omnis vtriusq; sexus. Mart. Nauar. in. d. ca. sacerdos. q. 1. nu. 41. cum multis sequentibus vbi multa ex his quæ hoc capite adducit autor ellegantèr explicat.

D *Credi debet.* Vide Fran. de Ripa in tract. de peste vlt. par. nu. 108. Catel. Cottam in suis memor. iur. in verbo, Iuramentū probat difficultatem. post medium & opinionē istā cōmunem esse fatetur Fran. Viui. in tract. cōm. opini. in verbo, *Confessio seu ea quæ fuerunt dicta sacerdoti.* Quē vide.

E *Pœna ordinaria.* Vide Greg. Lup. integritate vitæ & bonis omnibus commendandum. in. l. 35. tit. 4. part. Non tamèn prætermittam, quòd cū huius capitis materiam ad secundam

ædi-

æditionem pararem, grauissima febris me incautum, nihil tale metuentem aripuit anno 1579. die vero 23. Augusti cuius tanta grauitas fuit, vt iam, iã in vltimo vitę spiritu fuerim constitutus, & cum medici de mea salute desperarm, Deus Optimus Maximus tanquam verus medicus sua inefabili clementia, post plures menses me pristinæ saluti restituit, propter quòd sempiternas gratias hagam.

Blasphemi.

CAPVT, CX.

1 *Vehemens in blasphemos inuectio.*
2 *Clericus propter blasphemiæ crimen qualiter puniatur.*

1 BLasphemiæ scelus temporibus istis ex hoc (vt piè credendum est) tot calamitatibus plenis satis in vsu est. Cumq; hoc magis quàm alia crimina ipsum Deum creatorem omnium offendat, ac ad illud perpetrandum nullus alliciat carnalis appetitus, nec auaritiæ sitis vlla cómoueat, nulla denique instiget astrorum influentia, mitiori plectitur pœna. Seruiunt humanæ leges communes ac Regiæ in falsam monetam fabricantes, extra regna res veritas deferentes, inq; latrunculorum aures, consuetudinaria pœna consurgit: mutilantur manibus, ac pedibus ob leuiora sæpiùs homines. Sola blasphemantium lingua peccat impunè, quos Iudæis deteriores vocat Host. in summa de excessibus prælator. § clericus. quia frustratim decidunt membra illius, qui eos proprio sanguine redemit, cuius corpus saltem Iudæi integrum reseruarũt. Qui in lege veteri blasphemabãt nomen domini lapidibus opprimebatur ab vniuerso populo: quæ a pœna ab ipso omnipotente Deo imposita est, quo tempore nondũ Deus talia ac tanta cõcesserat hominibus dona. Nũc autem quandò Deus homo factus (vt hominibus amissum reddere honorem) vitam & sanguine prę-stitit, blasphemijs passim ab eisdẽ hominibus honoratur: nec qui blasphemat pœnam, sed qui reprehendit periculum subijt: &, quòd deteriùs est, audientes qui ad vindictam, seu ad correctionem saltem moueri debent, prouocantur ad risum. Iustinianus ille, & si non inter omnes Christianos Principes sanctior, vltimo supplicio blasphemos damnari censuit, pares eos nefandi criminis reis iudicando, & iustè quidem. Quid enim magis nefarium, quid enim naturæ ipsi magis aduersum, quàm vt creatura in suum inuehatur creatorẽ? Quid à brutis ipsis alienius, quorũ nullum quauis innata feritate vigeat, suum offendit benefactorem, nec in offendendo solùm se gratum ostendere credit, nisi defendat opportunitate concessa, ac membris ferè omnibus sui corporis se debitorem fateri conetur. Cumq; lingua id fari natura non dederit, eadem saltem benefactoris pedes lambendo fatetur. O sęculum infelix, ò ætas iam omnino lutea, ò homines Christianorum nomẽ vsurpãtes, ad maiorem in die iudicij confusionem, & in gehenna pęnam. Insurgit quisque vestrum ac furit si Principem suum terrenum si dominum, amicum, famulum, si denique seruum iniuria afficere audit. Si creatorem ac redemptorem vestrum, & præsentis vitæ huius, (quæ vobis tã dulcis est, quia futurã timetis amaram) largitorem & auctorem, ac futurum iudicem asperrimum blasphe-

mare auditis, obmutescitis? Vbi fides? vbi religio? Quid prodest Christiani sanguinis antiqui iactantia, quæ vobis solùm ad neophitorum improbatum seruit contemptum? De decus ac infamię notam censetis, si quorum cibis ad tempus nutrimini (etiam cum vitæ iactura) iniuriam linquitis inultam. Nonne maiorem ignominiam oporteret iudicare illius per quem ęstis, quicquid ęstis, blasphemiam patienter audire ac tepidè reprehendere, & blasphemantium sæpiùs cœtibus admisceri, ac quo blasphemi conueniant fouere ludos? O nobiles (quos sæpiùs non parentum virtus, sed rapinę, violentiæ, alijq; ignobiles actus ad diuitias primùm, ac inde ad nobilitatem euexerunt) qui inimicos amicorum vsq; ad necem ex lege quadã nobilitatis persequimini, & inimicos Dei & creatoris vestri intra familiam alitis, defenditis, subsłinetisq;. In quo fiduciam cęlestis regni possidendi ponitis, si inimicos vestros, quos Deus diligere præcipit, odio habetis suos autem suum nomen blasphemantes diligitis? O ignaui ac infelices iudices, qui potestate diuina in terris vtimini, quorũ iussis ob id cęteri homines natura pares, & meritis sæpiùs meliores obtemperant; quo negotiorum maiori deceret versari solicitudine, quám vt diuini nominis blasphemos insequeremini, captos nullo personarum discrimine, nulla legalis pœnę dispensatione puniretis? O summa pietas, qui solus bonus es, & cuius soliùs omnia opera bona sunt: non possum nisi cum Dauid sciscitari. Vsque quo Domine improperabit inimicus, irritabit aduersarius nomẽ tuum? ac cum eo deprecari. Vt exurgas Deus & iudices causam tuam, & memor sis improperiorum tuorũ eorum, quæ ab insipientibus fiunt tota die. Maior quidem erit pietas, si tanti criminis perpetratores viuentes paterno affligas amore, vt resipiscant, quám si mortuos eos cruciari iubeas in æternum, vt loquelam damnatorum quam viui fari cœperunt, perpetuo luctu nũquam fari prætermittãt, non in tuæ gloriæ diminutionem, sed in suæ potiùs miseriæ calamitatisque augmentum. His igitur in demonstrationem huius criminis grauitatis, sic prælibatis, ad pœnam clericis illud cõmittentibus infligendã veniamus, quę quidẽ tãtò grauior in eis esse deberet, quantô ab ipsis grauiùs quàm à laicis in hoc delinquitur, ea potissimum ratione. Nam prę ter id quod sicut & cæteri hominum manu ipsius Dei teneantur, eius sti- a pendijs, vnigeniti filij sui Domini nostri patrimonio particulariter alũtur. Et tex. in. c. Si quis per capillum. 22. q. 1. contrà clericũ statuit in hæc verba: Si quis per capillum Dei vel caput iurauerit vel alio modo contrà Deum blasphemia vsus fuerit, si in aliquo ordine ecclesiastico est, deponatur. cuius canonis antiqui pœnam tanquam vetustate collapsam cessare censuit Host. b in summa, de male. in b §. blasphemantes. vers. grauior etiam. & hodie arbitraria pœna censuit puniendum clericum blasphemantem: cuius sententiæ videtur adhærere Io. And. Ancha. Ant. & Car. in. ca. 2. de maled. vbi Abb. dicit ꝙ ità communiter dicitur. Quanuis contrarium scripserit Bonifacius de Vitellinis in suo tract. maleficiorũ fo. 13. in rub. de pœnis blasphemantium Deum & Sanctos, neminem pro sua opinione referens. Cum autem clericus rebellis fuerit vel sępius hoc delictum commisserit, tunc degradandum eum iuxtà dispositionem dicti canonis

scripsit

scripsit Host. in suprà. de quo meminit Guilielm. benedicti, in. 3. p. rep. ca. Raimunti. in. q. de homi. nu. 39. col. 16. fol. 48. ex quo videtur velle solũ data incorrigibilitate vel consuetudine blasphemandi clericũ esse deponẽdum pro isto crimine : cuius in hoc sententiæ adhæsit Alexand. in consi. 72. in. 1. volu. col. 4. versic. Prætereà, dum referendo Hostien. vbi suprà, dicit quòd clericus propter hoc non potest deponi, nisi sæpius sit consuetus: qui plus audet affirmare, quòd non sufficeret probare quòd bis vel ter blasphemauit ad hoc vt dicatur consuetus blasphemare; pro quo allegat Cinum in. l. 2. C. de re credi. & q talis consuetudo blasphemandi debet probari per testes non singulares. pro quo refert Cinũ Ioann. Andreæ. Paul. de Elea. & Anton. in variis locis. Panor. autem in dict. ca. 2. de male. dicit, quòd ita graue potest esse delictum, quòd fieret depositio: & allegat text. in dict. ca. Si quis per capillum, & de consuetudine blasphemandi nihil dicit: ex quo videtur tenere quòd quando grauis esset blasphemia, tunc habeat locum pœna canonis antiqui de quo suprà. Pœnam verò in dict. cap. 2. de maledi. descriptam clericus non subire. c Host. tenet in sum. illius tit. & Ioan. Andr. & Panor. ibi. eo capit. 2. licet Alexand. in dict. consi. referat Host. aliter tenere & corruptè, quia oppositum tenuit eius ad quod aliegatur ab Alexand. Hodie vero in Concilio Lateranensi d sub Leone. 10. celebrato, clericis d blasphemantibus pœna decreta est sub his verbis. Quicunque Deo palam seu publicè maledixerit, contumelioſisquè atque obscœnis verbis Dominum nostrũ Iesum Christum, vel gloriosam virginem Mariam eius genitricem expræsè blasphemauerit si clericus vel sacerdos fuerit, eo ipso, quòd delicto huiusmodi fuerit conuictus, etiam beneficiorum quęcunque habuerit fructibus (applicãdo vt infrà) vnius anni mulctetur: & hoc sit pro prima vice; pro secunda verò si ità deliquerit, & conuictus, vt præfertur, fuerit, si vnicum habuerit beneficium, eo priuetur; si autem plura, quòd ordinarius maluerit id amittere cogatur. Quòd si tertiò eius sceleris agatur & conuincatur, dignitatibus & beneficijs omnibus quæcunque habuerit eo ipso priuatus existat, ad eaque vlteriùs retinenda inhabilis reddatur, eaquè liberè impetrari, & cõferri possint. Distributio verò prædictorum fructuum (vt ex dict. capit. Concilij. colligi potest, in alio casu quo etiam amissionem fructuum imponit) in fabricas beneficiorum huiusmodi, vel pauperũ eleemosynas facienda est.

A *Blasphemiæ grauitas explicãtur*

Apidibus opprimebatur: quã grauẽ, quam enorme, sit blasphemiæ crimen, nullis verbis potest explicari. Impij quidem blasphemij qui cum Deo Optim. Maxim. ob innumerabilia benefici. illis collata, Christiana pietate gratias agerẽ tenerentur, diuinum numen execrantur. Propterea (vt par est) multis criminibus contaminantur. quià vt pręclarè Propheta inquit Abissus abissum inuocat. Et quanta sit huius criminis grauitas, atq; attrocitas : aceruissima & varia mortis genera blasphemijs diuinitùs illata, exemplo esse nobis possunt. Ob blasphemiã, filius mulieris Israelitidis, præcepto Domini lapidibus fuit obrutus, eo quòd nomẽ Domini blasphemasset Leui. cap. 24. Ob blasphemiã, seruorum Sennach. Regis Assyrorum, Angelus Domi-

ni.185.millia hominum de exercitu eius percussit.4.Regũ.c.19.Ob blasphemiam Holofernes fęminæ manu victus fuit Iudit.12. Ob blasphemiã, Hyeremiæ populus gladio, & fame consumptus est Hyeremię.c.44.Ob blasphemiam Antiochus insanabili & inuisibili plaga percussus fuit. 2. Macha.c.9.Ob blasphemiam.Ninacor. cum armis suis ruit.2.Macha.c. 15.Ob blasphemiam. Gigans Israelé blasphemãs a Ionatha occiditur Regul.2 c.21.Ob blasphemiã qui Beelzebub consulerunt consumpti sunt igne à cęlo dimisso Reg.4.ca. 1. Ob blasphemiã,Core,Datam,& Abiron negantes Moysen esse constitutum ducẽ populi deuorati à terra fuerunt. Nec omittendũ est quòd in huius criminis detestationem dicere solebat Aragonum & Sciliæ Rex prudentissimus,propterea Deum tantopere in blasphemos seuire,quòd cum homines decipiunt,interponãt Deum ipsum tanquam criminis mediatorem. Et varias pœnas diuinæ vltionis blasphemis illatas diligentêr recẽset Boer.decisi.301.& multa lectu non indigna circà influus criminis punitionẽ scribunt Iul.Cla.lib.5.recep.sent. §.blasphemia.D.Couar.in.c. quamuis pactũ.1.par.relecti.§.7. nu. 8.cũ seq.de pactis.li.6.Rep.inqui.in verbo Blasphemus.Conrra.Brunus lib. 5.de hæret.c.20.Frã.Episcop. Squillacensis in tract.de fide Catho.c.16. Alber.in tract.de agn assertio.q.27. per totã & q.6.n.14.&.q.22.n.63. Alphõ.Castro li.1.de iust.hær.puni. c.12.Simanchas in catho.instit.tit.8. Iac.Menoch.lib.2.de arbi.iudi.cent. 4.casu.375.Auiles in.c.prętor.c.25 glos.1.cui legendi sunt.

Et multis etiam Põtificum decrẽtis statutæ pœnæ sunt in blasphemos nãtura decretum Leonis Decimi in Lateranensi concilio Sess. 9.q̃ hic author.allegat Iul Papa Tertius seuerũ rescriptũ in blasphemos ædidit ann. Domini.1554.incip.*In multis depranatis*.Et postremo Piu.Quintus Põtifex Maximus in bulla seu motu propio incip.*Cum primum Apostolatus officium*.Vbi de pęnis tum clericorum quám laicorum agit.

Blasphemiæ crimen est mixti fori.

Est equidem nostro instituto notãdũ,blasphemiæ crimen mixti fori esse,& ea ratione blasphemantem támper iudicẽ ecclesiasticũ, quám secularẽ:puniri posse tex.in.c.2.de maled. quẽ ad hoc not.allegãtèr Barth Soc. cõs.119.li.4.& tenet ferè omnes nouissimè allegati.si verò iudex ecclesiasticus priùs de hoc crimine cognouerit,pęnamq; leuem imposuerit, iure optimo poterit secularis iudex, de huiusmodi causa iudicare, supplebit quę vsq; ad condignam condẽnationem.tenet Bal.in auth.clericos.colu. 2.C.de Episc.& cler.& in.l.1.col. 6. C.de summ.tri.& fide cath.Matt. de Affli.in const.Regn.Sciliæ.ti. de *Patarenis*.lib.1.n.28.Itàq; mitior ab eo pęna imponenda est, quã si à principio cognouisset vt scribit Nic. Boe. decis.289.Rob.Mar.in Speculo aduocatorum.6.p.n.97.fol.147. insignis Coua.lib.2.var resol.c.10.nu.6. Petrus Auen.in.c.prætor.2.p.c.5.n. 18.Qua ratiõe,oportetq; iudices ecclesiasticis, in puniendis his criminibus contrà laicos,non benignitate,sed potiùs rigore vtantur,ne ansa detur secularibus iudicibus, vt seueriùs eos puniãt,in inominiam ecclesiasticorum tribunalium.

Et licet opinio istá verissima sit & communis, in actionibus tamẽn forensibus, nunquàm vidi hoc pœnæ suplementum, à iudice laico imponi. Tũm quia ipse nõ tenetur stare pcessui iudicis ecclesiastici ad supplendam

plendam pœnã. Tùm propter maximam incertitudinem quæ versatur, in discernendo, quomodò, & quandò pœna legitimè suppleatur vel nè. Tùm quia ad iudicem Ecclesiasticum tanquam digniorem, spectat hęc declaratio & semper declarauit, condignam pœnam impositã fuisse.

Inquisitores hæreticæ prauitatis in blasphemiæ crimine aliquãdò iurisdictionem obtinent.

Quandoque tamen, hæreticæ prauitatis Inquisitores in hoc blasphemiæ nephando crimine, cognitionem habent. Nempè quandò blasphemia cum hęresi connexionem habet ità Cardina. in Clementin. 1. §. Ianè de vsur. Fran. Squillacen. de fide catholi. cap. 16. Alberti. de agno. asser. quæst. 6. num. 24. & quæst. 22. num. 63. & quæst. 27. & 36. num. 18. Mathę. de Afflict. in dict. const. Sciliæ lib. 3. rub. 54. Nicol. Boeri. decisio. 301. Gramma. decisio. 50. D. Couarruu. vbi suprà allegaui Alphons. à Castro Camorensis. libr. 1. de iust. hæreti. c. 12. & est communis & verissima opini. circà quam multa scribit Iacob. Septiman. in catho. instr. capit. 8.

Blasphemię hęretica es quæ dicãtur.

Et quia sępissimè controuerti solet, quæ dicuntur blasphemiæ hæreticales: equidem sunt, quæ huiusmodi verbis concipiuntur, abnego Deum, non credo in Deum, quæ vernaculo sermone sonant. *Descreo en Dios, reniego de Dios, ó de la fee, ò de la Cruz, ò de dela crisma, de la frente, ò reniego de la puridad de nuestra Señora.* Habent equidem verba hæc nephanda, infidelitatis significationem & fidei confessioni opponuntur. Aliæ verò blasphemiæ, quæ Hispanę sonãt, *Pese à Dios, por vida de Dios, mal grado aya Dios, ò despecho de Dios.* Et similes hæreticales non sunt, quia fidei confessioni non opponuntur, quanuis grauissimæ blasphemię sunt, quia negant aliquid in Deo quòd ei conuenit, vel tribuunt Deo quòd minimè ei conuenit & ea ratione earum pugnitio ad ordinarios iudices pertinet tex. not. in cap. 2. de maledi. & tradit Sanct. Thom. 2. 2. quæ. 13. arti. 1. & Quodlib. 9. ar. 14. Castro in d. cap. 12. Domi. Soto de iusti. & iur. lib. 8. quæst. 2. artic. 3. quem vide.

Pœna quæ soleat impoui in blasphemiæ crimine ab Inquisitoribus.

Pœna autèm quæ imponi solet ab Inquisitoribus pro his blasphemijs, in quibus cognitionem habèt, ea quidem est: quòd si blasphemus infimæ sortis, fuerit flagellis ceditur cum publica pœnitentia in publicoq; spectaculo lingua ferro, vel ligno compræhensa cum abiuratione de leui ad triremes Regias pro graui blasphemia condemnatur. Si verò fuerit nobilis pœna pecuniaria multatur, & ad tempus in monasterium detruditur ità testatur D. Ioan. Rojas quondam Inquisitor Valentinus nunc verò Reuerendissimus Patensis Episcopus de hæreti. 2 par. nu. 176.

In alijs autè blasphemijs lęuioribus Inquisitores solent condemnare blasphemum, vt aliquo die festo: in Ecclesia dum diuina munera celebrantur, stet nudo capite, sine clamide, nudis pedibus, sine veste succintus, dextera proferens ardentem faciem, & sacris peractis, legitur publicè sententia cótrà ipsum lata. Inducuntur etiã ieiunia, præcationes, & pecuniaria multa solet imponi, vt refert D. Episcopus Siman. in catho. instr. ti. 8. nu. 11.

Proferẽ verba hæreticalia per iocũ qua pœna plectendus sit.

Sed locus iste accomodatissimè exposcit, vt tantisper de illis qui per iocum hæreticalia verba proferunt disseramus. Et illud in primis scitu dignum est, quòd quanuis regulariter dictum vel factum iocosum pœnam non mereatur. l. sicut semel. C. de liber. causal. l. §. Diuus. ff. ad leg. Corne. de Siccar. l. obligationum

substantia §.vlti.ff.de action.& obligatio.capi.1.de senten. excommuni. In crimine tamèn hæresis longè aliter iudicandum est, nam si quis aliquid in Deum,vel in fidem, vel in sanctos prorumpit pœna condigna plectendus est.Cardin.in Clemen.1. §.hæreti.quæst.1.num.7.Nicol. Arela.in tract.de hæret.notaui.28.Fran. Squilla.in tract.de fide catho. capit. 19.num.3.in fin.Pal. Rub.in allega. hæresis. §. 4. in fine Siman. de instit. catho.tit.17.num.22.&.23.Rojas in sing.fidei. 103. quia vt rectè scripsit Gerson par.2.tract.vltim.

Non patitur ludum fama, fides,oculus.

Sed vtrum qui talia verba proferũt sint ab Episcopo,vel hæreticæ prauitatis Inquisitoribus plectendi, multi & non infimæ autoritatis viri dubitant. Sèd mihi prouabilior ea sententia videtur,vt ab Inquisitoribus plectantur,nam ex eo quôd quis hæreticalia verba profert, statim illorum iurisdictioni se submittit, & ideô ad eos pertinet iudicare,& discernere, an seriò,vel iocosè verba prolata fuerint,ità tenèt Cardin.& Ioan. Rojas in præcitatis locis quam sententiam communiorem appellat Fran. Pegña. ad Directorũ inqui.3.par.Scholi.17.Negari certè non potest, quôd qui hæc nephanda in Deum vel Sãctos proferunt suspectos fieri, vndè iure consonum est, quód Inquisitores contrà eos procedant.

Qua verò pœna istius criminis rei plectendi sunt,in iure diffinitum non est,ideô arbitraria pœna erit iungenda. Est equidem iuris exploratissimi,non esse eos tanquam hæreticos plectendos,sed læuius quia minimè interueniunt quæ ad hęresim constituendam necessaria sunt, videlicet,error in intellectu,& pertinacia in voluntate.Punientur igitur pęna pecuniaria pijs locis erroganda, vt scribũt Villadiego & Rojas,vbi paulò antè allegaui. Quæ quidem pœna augenda,vel minuenda est,iuxtá personæ iocantis qualitatem. Perpendi etiam debet locus,scandalum, si aliquod inde ortum fuit, necnon qualitas personarum audiẽtium, & ideô si viri Theologi & religiosi,coram laicis hæc dicteria,& facetias protulerint,seuerissimè sunt plectendi.

Est igitur circà hoc diligentèr prę cauendum,non esse facile illis fides accomodanda,illisqui per iocũ hæreticalia verba dixisse asseuerarèt, sèd maturiori consilio res expedienda erit,ne hac sumptá occasione,impij & cęleratissimi homines,& qui verè hæretici sunt,condignas tanti crimi nis pœnas effugiant.Nec debent Inquisitores faciles esse ad credendum talem excusationem. vt piè satis & elegantèr scribit Cald.in tract.de forma procedendi contrà inquisitos de hæresi in rub.de hæreti.credenti.nu. 6.quem vide.

Quæ sanè sunt obseruanda aduersus eos, qui verba Sacræ scripturæ ad iocosa,scurrilia,& inania trahunt nec erubescunt sæpenumerò ex diuinis verbis impudenter(vt vulgus loquitur) *Paschinos*, componere,sunt equidem diris & grauissimis pœnis coercendi cum Spiritusancti verba Sacrosancta:in ludriuium conuertãtur, cuius criminis perpetractores, ab Episcopis puniendos esse, seuerissimis pęnis præcipit Concilium Trident.Sessi.4.in fine dicens. *Post hæc temeritatem illam reprimere volens,qua ad profana quæque conuertuntur,& torquentur verba & sententiæ Sacræ scripturæ,ad scurrilia silicet,fabulosa,vana, adulationes,detractationes, superstitiones,impias & Diabolicas incantationes diuinationes,sortes,libellos etiam famosos,*

Qui verba Sacræ scripturę ad iocosa trahũt libellosq; componunt (quos paschinos appellãt)ab Episcopis & Inquisitoribus possunt puniri.

ſos, mandat & præcipit ad tollendam huiuſmodi irreuerentiam & contemptum ne de cætero quiſquam quomodolibet, verba ſcripturæ Sacræ ad hæc & ſimilia audeat vſurpare, vt omnes huius generis homines temeratores, & violatores verbi Dei, iuris, & arbitrij pœnis per Epiſcopos coerceantur. Hactenus Catholicum concilium. Et quanuis ibi horum criminum punitio Epiſcopis demandetur, quandó verò hæreſim ſapiunt iure optimo Inquiſitores ad punitionem & coertionem illorum procedunt, vt iam prædiximus. Nouiſsimè verò dicti libelli famoſi ſiuè, *Paſquines*, prohibiti ſunt abReuerendiſsimo D. Gaſpar. Quiroga Cardinali & Archiepiſcopo Toletano regula decima in Catalogo librorum prohibitorũ ędito hoc anno. 1583. in princi. inter alias regulas quas ad hæreticorum labes extirpandas, tanquam generalis horum regnorum Inquiſitor prudenter cõdidit.

Supradictis addendum erit, án qui animo indeliberato, veluti per lubricum linguę, in blaſphemiam vel hæreſim prorumpit, nec equidem puniendi videntur quia non facilè lubricum linguæ ad pœnam trahendũ eſt. l. 1. C. ſi quis Imp. maled. l. famoſi. ff. ad leg. Iul. Maieſtati. cap. quòd autem ait 22. quæſti. 2. not. Zanchin. in tract. de hære. cap. 7. num. 9.

Sed veriùs eſt crimen hoc non eſſe inultum relinquendum, ſed eos qui per lubricũ linguę delinquerint, extraordinariè puniendos Lap. & Card. in dict. Clement. vni. de vſur. Campegi. apud Zanchin. capi. 7. Albertinus in tract. de agnoſcẽd. aſſer. quęſtio. 3. num. 10. Villadiego de hæreti. quæſt. 1. num. 7. Rojas eod. tractat. 1. par. num. 66. plectendi quidẽ erunt peccuniaria pęna in vſus pios eroganda, vel alia arbitraria, conſideratis his qualitatibus, & circunſtantijs de, quibus paulò antè agebamus. Erit tamen magni momenti ad dictam pęnam minuendam, vel nullam infligendam, quando qui ea verba dixit, ſtatin palinodiam recantauit, & pęnituit, licèt grauitèr erit repræhendendus, & ſummè monẽdus, vt deinceps caueat.

Excuſabitur autem, is quiblaſphemiam, vel hæreticalia verba cum eſſet inebrietate protulit, nã perinde de eo iudicandum eſt, ac de furioſo & mentecapto. l. reſcipiendum. §. delinquunt. ff. de pęni. l. omne delictũ. §. per vinum. ff. de re milita. ca. â crepula. de vitâ & honeſt. clerico. Zanchi. de hæreti. cap. 7. num. 10. ceſante verò ebrietate grauitèr eſt corrigendus.

Erunt etiam à pęna immunes dormientes, cum furioſis ęquiparentur. l. 1. §. adipiſcuntur. ff. de acquirend. poſ. & ideò non ſunt puiendi Clem. vni. de homi tradit latiſsimè Tiraq. de pęnis cauſa. 5. nu. 1.

Cenſuit Hoſti. Adde optimè D. Couarruu. in dict. capi. quanuis pactum. 1. par. §. 7. nu. 10. B

Clericos non ſubire Adde Abb. in cap. 2. de maledi. vbi autor hic allegat qui num. 8. opinionem iſtam communem eſſe fatetur idem etiam profitetur Iacob. Septim. in catho. inſti. cap. 8. num. 12. Iul. Clar. in dicto. §. blaſpemia verſic. ſed quæro. Et potiſſima ratio eſt quia clericus non facit publicam pęnitentiam text. in capit. 1. de bigami. & in cap. de his. 50. diſtinctio. & in cap. præsbyter. 82. diſtincti. Ne grex fidelium ſcandalum patiatur nêve dignitas ſacerdotalis vileſcat cui ſumma reuerẽtia debetur vt oſtẽdit Chriſoſt. li. 3. de ſacerdotio & Ambr. lib. de digni. ſacerdotali. C

D *Concilio Lateranensi.* Adde quòd de dicti Sacrosancti concilij constitutione meminerunt & ad literam referunt Martin.Nauarr.in capit.inter verba.11.quæ.3.corrol.57.nu.148. D.Couarruu.in dict.§.7.

Apostatæ.

CAPVT, CIX.

1 *Apostasiæ triplex species constituitur.*
2 *Clericus Apostata qualiter puniatur.*

1 PRæmisso priùs quòd est triplex species Apostasiæ, vt per glos.in cap.1.de Apostata.& ibi Inn. & per Hostien.in summa eiusdē tit.in.§.Quot species scilicet perfidiæ,in obedientiæ,& irregularitatis. Omissa prima specie quia magis videtur pertinere
2 ad materiam hæresis. Quæ fuerit pœna antiquorum canonum illius,qui religionis professionem apostatauit posuit Concilium Arelatense secundùm,Canone finali,in hæc verba: Si qui post sanctā religionis professionem apostatant,& ad seculū redeunt & postmodum pœnitentiæ remedia non requirunt, sine pœnitentia communionem pœnitus non accipiant, quos etiam iuuemus ad clericatus officium non admitti,& quicunque ille sit,post penitentiam secularem habitum nō præsumat,quòd si præsumpserit,ab ecclesia alienus habeatur. Pœna clerici apostatæ in secunda specie scilicet inobedientiæ est quòd infamis efficitur durante Apostasia,& à testimonio repellitur & excommunicatur: vt notat Hostien.vbi suprà,in §.Qualiter puniantur.per tex.in capit.Si quis à verò.3.quæst.4. Et in ca.Si autem vobis.11.quæst. 3. Et si non resipuerit, degradatur secundū eum.Vide tamen Abb. in dict.capi. 1.vbi aliter distinguit, videlicet q̄ si quis non vult obedire Papę seu eius canonibus,credendo eum non habere potestatem,punitur vt hæreticus. Si verò hoc facit ex contemptu, debet deponi:&si fuerit incorrigibilis, traditur curiæ seculari & poterit excommunicari. Si autem inobediens est ex aliqua cōcupiscentia,tunc mitius punitur.Pœna insuper apostatę in tertia specie irregularitatis quæ fit multis modis secundum Innocen.in dict.cap.1.post.glo.ibi,scilicet quando quis recedit ab ordine suo , siue sumptæ religionis dimittendo tōsuram, vel coronam, vel accipiendo vxorem,vel abijciendo religionis vestem,vel clericalem,redeundo ad seculum,est quòd illa durante repellitur ab accusatione & testimonio, & est infamis ipso iure,vt in cap. Alieni.2.quæstio.7.& in capi. Beatus.3. quæst.4.secundùm Hostien.vbi suprà.Nec potest ad dignitatem eligi, vt in cap.Legi.16.quęsti.1. & clericus admonitus si se non correxerit, deponendus est,vt in cap.Sine ornatu.& in cap.Præcipimus. 21. quęsti. 4.& in cap.Sin autem,cum duob.sequent.16.quæst.3.secundum eū ibi. Item quòd caret priuilegio clericali, vt in cap.1.eo tit.vbi tex. dicit quôd clerici qui relicto ordine clericali,& habitu suo in Apostasia tanquam laici conuersantur,si in criminibus cōprehensi teneantur , non liberantur per censuram ecclesiasticam. Quæ pœnæ procedunt quandò constat de de Apostasia.Si verò de illa fuerint grauitèr infamati , deficiente probatione compelluntur per ecclesiasticā distri-

districtionem ad se purgãdum, vt in cap. Tuæ. eo. tit. Quandò autem clericus non potest induci ad resumendum malè dimissum habitum, tũc potest incarcerari sub graui custodia, ità quòd solum sibi vitã misera reseruetur, donec à suę præsumptionis nequitia resipiscat, vt sunt verba tex. in cap. A nobis eod. tit.

Schismatici.

CAPVT, CXII.

1 *Clerici huius tanti criminis rei, qualiter puniantur.*

1 CLerici facientes schisma cõtrà episcopum, puniuntur per Concilium Carthaginense secundùm in canone. 8. sub verbis huiusmodi: Si quis præsbyter à præposito suo excommunicatus vel correptus fuerit, decet vtique apud vicinos Episcopos conqueri, vt ab ipsis eius causa possit audiri, ac per ipsos suo episcopo reconciliari. Quòd nisi fecerit, se superbia (quod absit) inflatus, se cernendum se ab Episcopi sui communione duxerit, ac separatim cùm aliquibus schisma faciens sacrificium Deo obtulerit, loco amisso Anathema habeatur, & locum amittat. Nihilominus & de ciuitate, & congregatione in qua fuerit longiùs repellatur. Nunc autem schismaticus clericus degradatur, & traditur curiæ seculari, ità voluit Bonaguida, quem refert Ioann. And. in ca. Cùm non ab homine. de Iudi. motus per tex. in ca. de Liguribus. 23. quæst. 5. quòd intelligitur de incorrigibili, vt per glo. in dict. capi. Cùm non ab homine. de Iudi. quòd etiam sequitur ibi Ioann. And. vt refert. Abb. in cap. At si clerici de Iud. colum. 13. & probatur in eod. ca. de liguribus. dum dicit, si contempserit & permanserit, per publicas potestates opprimatur, & ità etiam intelligit Decius in cap. At si clerici. in colum. 22. versi. Quintus casus. de Iud. dicit tamẽn Ioann. Andr. vbi suprà vt refert Abb. dict. loco, quòd si esset schisma contrà Ecclesiam Romanam, posset procedere dictum illud Bonaguidæ: quia tunc posset includi schisma sub casu hæresis, quòd nõ placet Abb. indistinctè, ideo ipse distinguit. Aut enim schismaticus credit ecclesiam esse penes alterum tantum ex pluribus qui gerunt pro summis Pontificibus, & tunc est schisma sine hæresi. Aut credit ecclesiam posse cõsistere penes duos insolidum, & tunc est schisma cum hæresi: & hoc vltimo casu posset saluari opinio Io. And. & idem dicit quãdo plures erigerent capita contrà ecclesiam Romanam facientes nouam sectam, & noua statuta: quia tunc etiam est schisma cum hæresi. Et istam distinctionem Abb. sequitur Areti. in cap. Cũ non ab homine, col. 10. de iudi.

ANNOTATIO:

ADde quòd Apostasia est temerarius â statu fidei, & obedientiæ, vel religionis recessus. sic tradiderũt Alexand. de Ales par. 2. quæstio. 183. & Sanct. Thom. 2. 2. quæst. 12. art. 1. Et vtrũ infidelitas hæretici & apostatę sint duę infidelitatis species distincte tradit Sanct. Thom. 2. 2. quæst. 12. arti. 1. & latissimè Melchior Canus lib. 12. cap. 9. de locis Theologicis. Et vide multa circà huius criminis punitionem vltrà ordinarios interprætes

quæ

quæ tradiderunt Alphon. à Castro lib.1.de iusta hæreti.pugni.cap.7.& 23.Iacob.Septim.in catho. instit. ca. 7.Arnal.Arber.in rep.rub.de hæret. lib.6.quæst.11.Bern.Com. in lucerna in verb.Apostata.Nicol.Arela.in tract.d hæret.not.44. elegantissimè Cano.dict.cap.9.

ANNOTATIO.

Not.cõ traschismaticos.

AD de quòd schisma est illicita ab vnitate discessio, vel est sciſura,quæ vnitati opponitur,vt scribit Alexan. Alens.2.par.quæst.182. & S.Tho. 2.2.quæst.39.Et nota quôd schisma summum malũ est & â Deo grauius punitum quam parricidium aut idolatria, vt optimè probat Optatus episcopus Mileuitanus.lib.1. contrà Parmenianum Ireneus.lib.3. aduersus hæreses cap.64.Schisma equidé & hæresis sunt sorores, vt explicat Origines,in Ezechielé,Homeli.9. cũ nullum schisma sit quôd non confingat hæresim,vt in cap.inter.24.quę. 3.Et vt scirent homines quam graue, & detestabile sit hoc crimen ostendit Dominus in Datham & Abiron quos terra viuos absoruit hæc & alia multa ex sacris literis contrà schismaticos referunt Cape. in fine hierarchiæ Eccles. Faber contrà Lutheram tracta.6.tex.8.Brun.lib.5.de hæret. ca.18.& vide latiùs circà istiùs capitis materiam Siluest.& Caiet.in summa.in verbo,schisma Frã.Picum.li. de fide Theodor.17.Pelag.libr.1. de planctu Ecclesiæ artic.65.Alphon.à Castro.libr.1.aduersus hęreses capi. 9.Iacob.Septiman.in catho.institu. cap.56.Petrum Rebuff.in pract.benefic.3.par.de modis amittendi benefic.num.29.& nouissimè post primam huius operis ęditionem plura congessit Ioann.Rojas in tractat.dẽ hæreti.1.par.num.498.Palat.Rubi. de Regno Nauarrę.par.5.§.7. Locatus inopere iudi.in verbo schisma.

Hæretici.

CAPVT, C XIIII.

1 *Hæreticus quis dicatur, remissiuè tra ditur.*

2 *Clericus hæreticus ipso iure est beneficio priuatus.*

3 *Clericus hæreticus est degradandus & seculari curiæ trandendus.*

4 *Bona hæretici clerici confiscantur, & ecclesiæ à qua stipendia recepit applicantur.*

PRæmisso priùs quis dicatur hæreticus,cum non sit præsentis speculationis, quia varijs in locis hoc doctores enucleant,præcipuè Hostien. in summa.de hæret.§.1.& Bonifa.in tract.maleficiorum.rubr.De crimine hæresis.Et doctor noster Hispanus Didacus de Villadiego in suo tractatu contrà hæreticam prauitatem in. 1.quæst.& Arnal.Alber.in repe. Rubri.de hæreti.in.6.fol.1.in.1.quæst. Vna pœnarum qua damnatur clericus hæreticus est quòd ipso iure est priuatus beneficio,[a] vt probat text. iuncta glos.in capit.Quo iure.8.distinct.& ibi notat.Præpo.post. Domini.& notat Compostel.in capitu. Quod sicut.de electio.in colum. 11. dum dicit quôd crimen hæresis ipso facto inducit priuationem. idẽ etiã notat Ancharra.in cons.288. incip. Vltra alia solenniter. vt refert Felin. in capitul.2.de rescrip.in.3.column. Et notat Nicolaus de Milis in suo repertorio,

1

2

a

sup

pertorio, in verbo hæretici. ex quo resultat primus effectus, quòd non poterit renunciare post commissum delictum. Secundùs quòd agẽti petitorio pro beneficio quod semel habuit, obstat exceptio q̃ sit hæreticus. Notat Abb. referendo Inno. in capi. intêr dilectos. de excess. prælat. prope fin. & prædicta conclusio, videlicet quód hæreticus sit priuatus ipso iure beneficio, fuit potissimum fundamẽtum dominorum de Rota, qui tenuerũt quòd regula Cancellariæ. 32. quæ disponit quòd impetrans beneficiũ pacificè possessum debet exprimere ea de quibus ibi, non habet locum in impetrante beneficium hæretici, vt refert Guiliel. Casador. in decis. Rotæ per eum collectis, in deci. 14. qui ità dicit fuisse iudicatum per maiorẽ partem dominorum de Rota licet alij quatuor eorum fuerit in cõtraria opinione, per quem poteris videre fundamenta vtriusque opinionis. Et vide Phili. in ca. Vt commissi. prope fi. de hæreti. libr. 6. vbi dicit referendo Domi. & Imo. quôd clericus hæreticus rediens ad fidem, antè sententiã
b recuperat beneficium, [b] secùs autem si post, quia tunc non nisi ex dispen
3 satione. Alia & principalior pœna est quòd degradatus traditur curiæ se-
c culari, [c] vt in cap. Ab abolendam. de hæret. Quòd fallit, nisi talis hæreticus velit se corrigere, vt in ca. pen. de hæret. Et notat Abb. in dict. capi. Ad abolendam. & ibi Ioann. de Anan. quia tunc depositus detruditur in carcerem, vt concludit Abb. in capi. At si clerici. de Iudi. colum. 12. Idem Abb. & Ana. in dict. cap. penultim. & Domi. in cap. 1. in. 5. not. de hæret. in. 6. & in ca. Nec licuit. 17. distinct. & not. Philip. in ca. Vt commissi. in 4. nota. de hæret. libr. 6. Decius in dict. cap. At si cler. colum. 21. versic. Et quandó. Et nota quòd etiamsi nó sit tradendus curiæ seculari clericus hęreticus, sed perpetuo carceri mancipandus, debet degradari, [d] vt notatur in cap. 1. de hæreti. in. 6. maximè per Arnal. ibi in. 6. nota. Si tamẽn se mel deliquit & se correxit, & postea iteratò delinquat, nihilominus traditur curiæ seculari. ità Domini. in di. cap. Nec licuit. per tex. in cap. Super eo. de hęret. lib. 6. Sequitur Felin. in dict. ca. At si clerici. colum. fin. & voluit ibi Abb. in dict. column. 12. veasi. Ad tertium. Vide. l. antepenul. tit. 6. par. 1. Quæ videtur ponere tres casus in quibus in ista materia hæresis clericus traditur curiæ seculari, quando fuerit inuẽtus in hęresi, aut abiurauit eam, [e] & fuit relapsus, aut quando se compurgauit & reincidit in eã, & degradatio hæretici potest fieri per episcopum proprium solùm vt in ca. 1. de hęret. in. 6. vocatis alijs personis de quibus ibi. Est alia & ter 4
tia pœna quam clericus hęreticus patitur, quòd bona eius publicantur, & ecclesię à qua stipendia receperat applicantur, [f] vt disponitur in cap. Ex- f
communicamus, lo. 1. §. damnari verò de hęreti. Vbi vide glo. in verbo, Stipendia, declarantem quòd si clericus habeat plura stipendia in varijs ecclesijs tunc bona diuidentur pro rata inter eas quam ibi sequitur Anto. Et quia ille tex. non aperit cui applicentur bona clerici hæretici non habentis ecclesias, vide ibi Abb. in 1. colum. credentem quòd tunc debeat applicari episcopo loci, qui distribuat ea in pios vsus, quòd sequitur Ana. in. 2. colum. Quandò autẽ talis clericus habet bona emphyteoticaria à domino temporali, tunc illa deberent applicari domino rei emphyteoticę, [g] vt videtur velle Oldra. g
in consi. 17. incip. Thema tale est.

Quidam

Quidam clericus. Cardin. tamen in Clement. 2. de hære. in versic. Inquisitoribus, in. 7. quæst. post bonam huius articuli examinationem concludit verius esse dicendum quòd emphyteosis clerici damnati applicatur ecclesiæ, sicut & alia eius bona, quia non apparet ratio diuersitatis: erit tamen talis emphyteosis obnoxia domino temporali, quô ad hoc quòd ei debeatur sua pensio, quem vide respondentem ad fundamenta. Oldrad. quanuis Felin. in dict. capi. excommunicamus. in prin. non benè referat Cardin. dum dicit post Anchar. & Ana. quòd bona etiam patrimonialia clerici applicantur fisco ecclesiæ, nisi in illis recognosceret dominium vtile à domino seculari: quia illud non confiscabitur, sed reuertetur ad dominum directi: quia vt suprà diximus loquendo in emphyteosi in qua clericus solum habet dominium vtile & dominus secularis directum, contrarium expressè tenet Card. Ad quod benè aduerte, nè decipiaris in prædicta limitatione Felin. quam suprà dictis verbis quotinctis scripsit: & vi. in hoc quòd latiùs scribimus infra in verbo. Bonorũ publicatione. Clerici verò credentes, receptatores, defensores, & fautores hæreticorum excommunicationi subiacent, ità vt postquàm quis eorum fuerit excommunicatione notatus, si satisfacere contempserit infrà annum, ab officio & beneficio deponatur, vt in ca. Excõmunicamus. §. Credentes. versi. Si verò clericus. de hæret. Ex ratione, quia in quo maior est culpa, grauior exerceatur vindicta. Inquantũ autem suprà dicitur credentes, intelligendum est de credentibus hæreticos esse bonos viros, nam aliàs clerici credentes erroribus hæreticorum cum ex hoc dicantur hæretici, pœna hæreticorum de qua suprà puniendi sunt. & ità intelligit illud verbum credentes. Anton. in cap. Excommunicamus. el. 2. eod. titu. quem sequitur Ioann. de Anan. in dict. §. Credentes. quem ibi vide colum. penul. & fi. declarantem etiam qui dicantur credentes, receptatores, & fautores. Et nota quòd prædicta pœna depositionis imponitur clericis vltrà aliàs pœnas impositas in tex. ibi, quas etiam habere locum in clericis dicit Hosti. ibi, quem refert & sequitur Anan. hodie fautores & receptatores hæreticorum sunt excommunicati ipso iure, vt patet in bulla quæ legitur in cena Domini, & sic etiam erant tempore Hostien. prout refert Ana. ibi. Et vide Syluest. in summa. in parte hæresis. lo. 1. versi. Octauò quæritur. qui colligit. 14. pœnas hæreticorum, quę omnes clericos comprehendunt exceptis sex, aut septem: quia illę concernunt hæreticos habentes liberos, & vxores.

A *Hæreticus an sit ipso iure beneficio priuatus, vel per sententiã priuandus.*

Priuatus beneficio. Addę q opinionem contrariam q clericus hæreticus non sit ipso iure priuatus beneficio sed per sententiam priuandus. tenuit Alphon. à Castro lib. 2. de iust. hæret. puni. cã. 9. ea potissimum ratione motus quia iura quibus hęc pœna statuitur non imponunt aliqua verba latę sententię vt patet in capi. ad abolendam. & in c. excommunicamus. §. credentes. de hæreti. cuius quidem opinio benignior est, & fortasis verior, vt asserit Iac. Sept. in catho. instit. cap. 45. num. 26. & vide D. Episcopum Couarruu. lib. 2. vari. resolu. cap. 8. num. 4. Quanuis Petrus Rebuff. in pract. benefi. 3. par. de modis amittendi beneficia num. 4. hanc autoris opinionem sequutus

pro

pro ea ponderat tex. in dict. capit. ad abolendam. §. 1. ibi, *Et sic omni beneficio spoliatus*. Quę quidem verba executionem inducunt, probantquè priuationé ipso iure inflingi. exhis quæ adducit Anton. de Butrio in capitu. vltim. colum. 2. de postu. Felin in ca. Rodulphus. quæ opinio mihi verior videtur.

Quæ hodie nouissimo iure est, confirmata nam Pius Quintus Pontifex Maxim. rescripto quodam inci pi, cùm ex Apostolatus, quòd habetur in literis Apostolicis, pro officio sanctæ Inquisitionis fol. 115. vbi diffiniuit omnia beneficia, cuiuscunquê generis fuerint, vbicunque vacantia propter hæresis crimen à quocunq; commisso ordinationi & dispositioni Sedis Apostolicæ esse reseruata, ex qua reseruatione apertè supponit ipso iure ea beneficia vacare. Et hunc pertinet id decretum de quo meminit. Locatus in fine operis iudicialis impræssi Rom. 1570. pag. 473. quo cautum asserit quôd cum hæreticorum beneficia, vacent à die commissi criminis, si ea resignentur nullum ius resignatarijs acquiritur, quia hæretici omne ius suum amisserunt, & ideô sunt reseruata ordinationi Apostolicæ quôd refert etiam F. Pegñ. in director. inqui. lib. 3. Scholio. 155.

Sicque collatio beneficij hæretico facta est ipso iure nulla, vt multis probat Lamber. de iure patrona. libr. 2. par. articul 6. 9. quæst. in princ. in fine ex quo fit, vt omnes fructus perceptos restituere teneatur cũ ius nullum habuerit vt scribit Alphons. â Castro. lib. 2. de iusta hæret. peni. capitul. 9.

Fateor tamèn sententiã declaratoriam necessariam esse in qua opinione fuerunt Innoc. in cap. cum in nostris de concessi. prębend. Compost. in cap. considerabimus. de election. Anchar. consi. 293. num. 4. Alciatus in cap. 1. de iudi. num. 37. Iacob. Menoch. de arbi. iudi. lib. 2. centu. 5. casu. 416. num. 64.

Quinimo filij hęreticorum & eorum receptatorum, priuantur ipso iure beneficijs obtentis tempore commissi criminis, vt est communis opinio teste Ioann. Lup. de Regno. Nauarræ. 5. par. §. 8. quem refert Couar. dict. num. 4. & de ea egrægiè disputat Fran. Pegñ. ad Director. inquisi. lib. 3. Scho. 46. fo. 180. Fatetur tamè D. Episcopus Siman. in catho. institu. cap. 29. num. 7. pia & benigna cõsideratione, receptum esse, quòd nec per sententiam priuentur, & asseuerat ità pronuntiatum fuisse per inquisitores Valisoletanos, & opinionem istam dicit mitiorem & benignioré esse Iul. Clar. lib. 5. recep. senten. §. hęresis. versi. Item clericus.

Filij Hereticorũ, & eorũ receptatorũ, ipso iure beneficijs priuantur.

Recuperat benefitium. Adde septẽ requisita, quæ omninò necessaria sunt, vt hæreticus semel lapsus nihilominus retinere possit beneficium ecclesiasticum quæ congerit Petrus Rebuff. in pract. bene. 3. par. de modis amittendi benefi. num. 6. cum sequent. & vide nouissimè F. Pegñ. ad Direct. inqui. 3. par. Schol. 155. B

Traditur curiæ seculari. Adde Iaco. Septim. in catho. instit. cap. 45. num. 25. Paul. Grill. in tract. de hæret. q. 7. Gund. à Villadiego eodem tractat. quæst. 19. C

Fuit aliquandò controuersum an in die festo hæc traditio curiæ seculari facienda est, & omni prætermissa disputatione, semper mihi earum inquisitionũ ritus placuit in quibus, huiusmodi sententiæ diebus festiuis solent pronũciari. nam vt scribit Io. And. in cap. vt commissi. de hæreti. libr. 6. expedit multitudinem populi con-

Hęreticorum traditio seculari curię an die festo fieri possit.

congregari ad videndum, reorum crutiatos & pœnas, vt inde discant timere homines, & à malo comittendo longè repellantur vnde valde conueniens vndetur vt hoc publicè & diebus festiuis fiat, cum maior tũc ad sit populi confluentis multitudo. Et fortè propter hoc Hispania nostra publica fidei acto diebus festiuis so solet celebrari. de quo stat instructio facta Mantue Carpentanorum ann. 1561. cap. 77. in hæc verba latinitati donata: *Vbi reorum processus conclusi fuerint, & ordinata sententia, Inquisitores diem feriatum, in quo fiat publica fidei actio, assignabunt quem diem significabũt capitulis Ecclesiæ & consistorio ciuitatis. & vbi fuerit Regius Senatus intimabitur etiã præsidi, & auditoribus, qui omnes inuitabuntur, vt fidei actionẽ comitentur iuxta consuetudinem cuiusque loci. Curent autem inquisitores vt hæc tam commodo tempore fiat, vt executio sententiarum eorum qui tradendi sunt curiæ sæculari possit fieri ob euitanda incommoda.* Hæc ibi celebratur sanè in Hispania, hęc actio fidei tanta autoritate & magestate, vt videatur horrendum ac tremendum spectaculum & sit veluti imago futuri iudicij quò nihil esse potest ad terrorem incutiendum aptius ex quo plures vtilitates oriuntur.

D Clericus in perpetuũ carcerẽ detrudendus an prius debeat degradari.

Debet degradari. Nor. quod apud antiquos valde dubitatum & controuersum fuit an sacerdos qui ob crimẽ hæresis in perpetuum carcerem erat detrudendus, prius foret à suis ordinibus actualiter degradandus sed iam rem diffinuit Vrbanus Quartus summus Ecclesiæ Præsul rescripto incipi. Consultus. 5. quęstioni. vt refert Fra. Pegn. ad Directo. inquisit. Scho. 65. fo. 185. his verbis, Quęstioni vere qua quęritur vtrum constitutus in sacris deprehensus in hæresi & propter hoc immurandus perpetuò prius sit ad ordinibus à suo Episcopo degradandus, antè quam tradatur huiusmodi penitentiæ: respõdemus quod talis qui est perpetuò immurandus prius debet à suis ordinibus degradari hæc ibi. Quæ sanè degradatio realis & actualis esse debet Directori inquisi. 3. part. in decimo modo terminandi processum fidei fo. 333. Alberitinus in c. quoniã de hæretic. lib. 6. in princi. num. 55. Campegi. apud Zanchi. in tracta. de hæreti. cap. 20. versi. obserua deniq;. Et licèt hæc de iure verissima sunt cùm tamẽn dispensari soleat, cum illis qui in perpetuum carcerem solent condemnari, ideò non realiter, sed verbaliter tantum degradari solent, quòd sancti officij begninitas laudabiliter introduxit, vt testetur Franc. Pegna dicto Scholi. 65.

E Antiquissimus est in Dei Ecclesia abiurationis vsus adreppellẽdas hæreticorũ fraudes.

Aut abiurauit eam. Fuit sanè olim salubriter institutus abiurationis vsus, ob continuas frequentesquè hæreticorum fraudes impias, vt abiurationis robore adacti & quasi firmissimo vinculo alligati cogerentur in vnitate & puritate Ecclesiæ permanere, ne eis liberum esse impunè quoties vellent recedere, vt grauiter constituit. Leo huius nominis primus epistola. 84. vt refert Conrrad. Brunus. lib. 3. de hæret. cap. 6. Et abiuratio res antiquissima est in Dei Ecclesia de qua fit mentio in prima Nicena Synodo. cap. 8. Eiusdem abiurationis meminit Concilium Ephesinum sub. Celestino Primo celebrato & concilium Laodicenum cap. 7. Et ex sacris concilijs & multorũ sanctorum patruum testimonijs hãc catholicam veritatem probat Grati. in cap. Saluberrimum. & in cap. donatum. 1. quæst. 7. vbi nullus hæticus ad Ecclesię vnitatem recipiendus est, nisi

nisi priùs hæresim abiuret & anathematizet quòd labentibus seculis idẽ semper cum hærecis redeuntibus obseruatum est, vt in concil. Constantiensi. cap. 19.

De qua abiuratione multa, disserunt Zanchin. de hære. capit 20. nu. 2. vbi Campegius Bernard. Comen. in lucerna in verbo, abiuratio. Albe. de agnoscent. asser. quæst. 30. nu. 6. Siman. in instit. Catho. tit. 1. & in enchirid. tit. 53. Ioan. Rojas in sing. fide. 11. & in tracta. de hæreti. 2. par. asser. 41. num. 331. Et est de hac abiuratione singularis locus in concilio Tolosano cap. 11. & in concilio Narbonensi. c. 6. & in cõc. Biterrensi. c. 29.

Ioan. Bernard. opinio quædã dubia interpretatur.

Quòd verò author hoc loco scribit clericum tradendum esse curiæ seculari si relabatur in hæresim post abiurationem, intelligendum est, quãdò abiurauit de vehementi, secùs dicendũ est, si de leui tantum nam quanuis reincidat in hæresim siue abiuratam siue aliam, non putatur relapsus nec relapsorum pœnis plectendus est, capi. accusatus. in prin. de hæreti. lib. 6. Siman. d. ti. 1. n. 9. Rojas dict. sing. 1. licet opinionẽ contrariã tenuerit Ancha. di. c. accusatus not. 6. Matth. de Affli. in const. Regni Sciliæ ti. 1. col. 8. quã egregiè cõfutauit. F. Peg. ad Direct. inquisi. lib. 2. Scho. 64. dicẽs eam esse falsam neq; vsu receptam quia misericordia Sancti officij excludit.

F

Hæreticorũ bona quibus applicantur.

Applicantur. Vide Regiam l. 2. ti. 26. par. 7. Bald. in l. si quis presbyter. C. de Episc. & cler. Petrum de Anchar. in c. cum secundũ leges. de hære. li. 6. Fel. in c. vrgetis. de hær. Bru. li. 5. de hær. c. 6. Lud. Car. in pra. cri. in tra. de hæret. fol. 275. n. 13. Bona verò patrimonij clericorũ hæreticorũ deferuntur Episcopis, qui in vsus pios ea distribuere tenẽtur, vt asserunt Anc. Ab. An. Mari. Soc. in Fel. in c. excõmunicamus. 1. 9. 11. de hær. Ioã. Lup. in rep. rub. de don. inter vir. & vxor. §. 39. Sèd quod bona immobilia clerici cõmittentis crimen hæreseos pertineant ad Principem Secularẽ probat Oldr. consi. 17. Io. Andr. in addi. ad Specul. tit. de feud. §. pen. Petr. de Ancha in c. ea quæ q. 22. de re iudi. lib. 6. Guil. Benedian c. Raimunti. de testa. in parte & vxore. nu. 242. Iac. Sept. in catho. instit. lib. 3. nu. 91. Rupella forensi. instit. lib. 3. fol. 307. Bost. tit. de hæret. num. 33. Quibus suffragatur quòd Felin. in c. irrefragabili. 5. cæterum. colũ. de officio ordi. scribit dicens ideò ad Principẽ Secularẽ pertinere bona hæreticorũ quia ad eum expectat executio confiscationis pœnæ huius criminis. Quæ quidẽ opinio in Hispania seruatur, vbi bona siuè mobilia, siuè immobilia, etiã clerici hæreseos damnati, etiam habentis ecclesiasticum beneficiũ, ad fiscũ Regiũ pertinẽt atq; ità praxis obtinuit, quæ iuri consona est cum præter Oldrald. & aliorum sententiam Rex ipse Catholicus curam nõ vulgarem habet, constituendi summum illud prætorium catholicæ fidei propugnaculũ, quòd in eius curia, & apud ipsum Principem totius Hispaniæ causas ad debitam tanti criminis punitionem expectantes tractat, cui præest vnus ex Sũmis Præsulibus qui Regis non vulgaribus expensis, per totam Hispaniam, nõ sine Summa Christianæ reipublicè vtilitate, constituit ac mittit hæruditissimos, & summæ integritatis viros, hæreticæ prauitatis Inquisitores, ad labem hæreticorum extirpandam. Quo fit, vt mirùm nõ sit, bona omnia hæreticorum ad Regium fiscum deferri, ad tot expensarum subministrationem, itaquè cautum est extrauaganti consti-

tutione Bonifacij, vt referũt Bosi. & Simancas in locis iam allegatis.

Secta Inquisitionis officiũ quando in Hispania initiũ habuit.

Fuit equidem, vt hoc obiter recenseam, sanctissimum inquisitionis officium primum in Hispania Beato Dominico commissum ab eoq; prima exordia sumpsit anno Domini. 1200. quicum esset illustri (vt fama est) Guzmanorum familia ortus & sanctitate insignis, & Theologiæ peritia præclarus, & verbi Dei orator celeberrimus, fidei Zelo incensus magna omnium admiratione, aduersus Albigensium & aliorum hæreses munus hoc exercuit. Postea in Italiã transmigrauit, & cum Beato Francisco non vulgarem familiaritatem habuit, & hi sanctissimi viri duas clarissimas religiones, veluti duo clarissima sidera constituerunt & officium inquisitionis suis filijs exercendum, relinquerunt, quòd in Italia ad huc, vt audio, exercent. Posteá verò, vt fidelissimè Historiæ nostræ testantur in Hispania Ferdinandus Aragoniæ & Castellæ Rex huius nominis Quintus anno. 1476. munus hoc ab stulit à fratribus Dominicanis, & secularibus clericis tradidit. Quatem pestate à Catholico Rege authoritate Apostolica concessum fuit hoc munus Illustrissimo Cardinali Mendocio, qui consilio sapientissimorum, & piorum virorum, leges & ordinationes eius composuit.

In regno tamen Franciæ, vt ad rẽ redeam, ex consuetudine generali inductum est, vt bona immouilia clerici ad degradationem, vel perpetuos carceres condemnati ad Regem spectant, vel ad dominum temporale imperium ibi habentem, mouilia verò Episcopo adiudicantur. cuius consuetudinis meminit Masuerius in practi. rub. de pœnis. §. Item condemnatio facta ad carceres. Oldrald. consi. 27. colu. 2. Ioan. And. in addi. ad Specul. titu. de feud. §. pen. versic. Quadragesimo quæritur Auferi. in addi. ad Capellam Tholosa. quæ. 150. & ità seruatur vsu & stilo curiarũ vt fatetur Petrus Reb. in præem. consti. Fran. 1. them. glo. 5. num. 35. & hæc consuetudo fuit confirmata arresto magni consilij, vt habetur in tract. arrestorum in stylo Parlamenti arresto. 50. & de hac consuetudine nouissimè meminit Petrus Gregorius Tholosanus syntag. iur. 3. parti. lib. 31. cap. 31. nu. 7.

Domino rei emphiteoticæ. Vide Carr. & doctores quos ipse refert. dict. fol. 275. num. 14. D

Hæreticis, receptatoribus, defensoribus, & fautatoribus eorum ecclesiastica sacramenta adhibentes, ac eos Christianæ sepulturæ tradentes, & eorum eleemosynas ac oblationes recipientes.

CAPVT, CXV.

1 *Clericus horum criminum reus cui pœnæ sit obnoxius.*

POena clericorum in hoc delinquentium est, vt suo priuentur officio, ad quòd nunquàm restituantur absquè indulto sedis Apostolicæ speciali. vt in c. excommunicatus. in §. Credentes. versi. Sanè clerici. de hæret. Quæ pœna procedit etiã in clericis regula-

regularibus, quibus & alia adiungitur, videlicet vt sua sibi priuilegia nó obseruentur in illa diœcesi in qua talia præsumpserint perpetrare, vt ibi. Et notat Hostien. in summa de hęre. in. §. Quæ pœna. in fin. versi. Tales etiam. Intellige tamen hoc quòd dictis priuilegijs solum delinquentes in hoc spoliantur, non verô tota religio secundum Anton. ibi, quem refert & sequitur Anan. ibi, penult. colum. licet alij doctores aliter hoc intellexerint secundum eum. Item nota quòd licet text. in dict. §. Credentes, imponat pœnas de quibus ibi, credentibus, receptatoribus, & cæteris si satisfacere contempserint intra annum. Clerici tamen in casu huius nostri capitu. debent abstinere ab exhibitione sacramentorum, & traditione sepulturæ & receptione eleemosynarum, postquam tales credentes, receptatores, & cęteri fuerint denuntiati, etiam intra terminum illius anni qui datur ad alias pœnas incurrēdas. ita videtur intelligere versic. Sanè clerici, prædictum Hostie. vbi suprà. licèt tex. hoc non dicat, qui fortè ex eo ad hoc motus fuit, quia post quam sunt denunciati excommunicati propter tale crimen, deneganda sunt ecclesiastica sacramēta, & sepultura. Item aduerte, quòd tales non solum non in ecclesia, nec in cœmeterio, nec alibi admodum christianorum sunt tumulandi, sed sunt iactandi in signum damnationis secūdùm Anan. ibi, penultim. column. in princip. Ex quo videtur quòd clerici incurrerent prædictam pœnam quomodocunquè interessent sepulturæ prædictorum. quia tex. ibi dicit: nec eos Christiani præsumant tradere sepulturæ. pro quo etiam facit quod suprà diximus, in verbo raptorum, &c. prope fin.

ANNOTATIO:

Vide multa lectu non indigna, quæ de ijs receptatoribus & fautoribus hæreticorum congerit Lud. Car. in pract. crimin. tract. de hæreticis. §. vlti. fol. 280. Paul. Grill. in tracta. de hæreti. quæst. 9. Gund. à Villadiego eod. tract. quæsti. 16. Bern. Com. in lucerna in verbo Fautor. & in verbo, Defensor. Locatus in opere iudi. in verbo, Fautores Zanchin. de Hæreti. cap. 5. & duodecim pœnas contra Fautores hæreticorum congessit directorium. 2. par. §. credentes nu 5. Pius Quintus Pōt. Maxi. rescripto quodam incip. si de protegendi, quòd continetur inbullario literarum Apostolicarū fol. 117. grauissimas pœnas statuit, contrà hæreticorum defensores quas ibi vide.

Excōmunicationis maioris vinculo innodati, per annum, vel multo tempore, contumacitèr steterunt.

CAPVT, C XVI.

Quod nouæ æditum est.

1 *Excommunicatio grauissima sempèr iudicata fuit, cuius veluti imago apud Ethnicos fuit.*
2 *Excōmunicati, quibus bonis careant.*
3 *Tex. in c. 1. de senten. excomm. lib. 6. contrà impium Lutherum interpretatur.*

4 *Annalis perseuerantia in excommunicatione operatur, vt excommunicatus, pro confesso, & conuicto, in criminalibus habeatur.*

5 *Perseuerantia annalis in excommunicatione, non inducit beneficiorum priuationem.*

6 *Defenduntur Regiæ Hispanorum cõstitutiones, Prima, & secunda, titul. 5. libr. 8. ordin. noui, pœnas aduersus excommunicatos statuentes.*

7 *Iudices Ecclesiastici condemnare possunt, pecuniaria multa excommunicatos laicos, qui pertinaciter in excommunicatione permanet.*

8 *Iudices Ecclesiastici, nullum emolumentum percipere possunt, ex pecuniaria pœna, contra laicos excommunicatos illata, nisi illam quæ Regijs constitutionibus illis competit.*

9 *Perseuerantia annalis in excommunicatione, ex causa ciuili. operatur quod excommunicatus pro confesso habeatur.*

10 *Annalis perseuerantia in excommunicatione, minimè, præcludit viam excommunicatis, quin possint innocentiam suam ostendere.*

11 *Text. in capit. rursus. 11. quæstio. 3. interpretatur.*

12 *Sacrum Concilium Tridentinũ sess. 25. cap. 3. de reform. & alia iuris communis loca, ei consona interpretantur.*

13 *Perseuerantia in excommunicatione, vltra annum operatur, vt excommunicatus ecclesiasticis beneficijs priuandus sit.*

14 *Anno lapso excomunicationis, quãtum tempus à iudice expectandũ sit antę quam, ad declarationem, & priuationẽ beneficiorum procedat.*

EXcõmunicatio non solũ apud Chrianę fideiicultores sed apud Ethnicos fuit veluti eius imago quæ grauissima sẽp iudicata fuit Plato enim Philosophus omniũ grauissimus ad finẽ li. 9. de legib. sic loquitur. *Si quis de vi parẽtibus allata dãnatus fuerit primũ quidẽ ex vrbe egrediatur in exiliũq; perpetuum proficiscatur ac sacris omnibus arceatur. Eũ autẽ qui nõ se arcuerit Agronomi verberibus cædat et omnino, vt hi quidẽ voluerint. Reuersus vero ex exilio morte multetur. Si quis vero ex liberis hominibus cũ tali viro cõmederit, vel biberet, vel re alia quacũq; cũ eo cõmunicauerit atq; adeò si ei obiã factus eũ sua spõte tetigerit: neq; in tẽplũ ingrediatur, neq; in forũ, neq; omnino in vrbem priusquã purgetur. Putet. n. se cũ homine caelesto cõmunicauisse.* Hactenus Plato Quę omnino fere similia sunt nr̃æ Chrianę religiõis excõmunicationi.

1 *Excommunicatio grauissima sẽper iudicata fuit cuius velut imago fuit apud Ethnicos.*

Apud Athenienses etiã antiquitus publicitatę erãt quędã detestationes veluti in eos qui viã nõ mostrassent erranti vt testatur Tullius lib. 3. offi. in quarũ detestationũ locum successit excommunicatio, vt scribit Erasmus Chiliadis primæ centu. 2. cap. 84.

Romanos etiã his diris execrationibus vsos fuisse, vt qui illis esset obnoxius grauissimas pęnas dare maximisq; calamitatibus & erunis affici necesse erat, vt commemorat Plutarcus in Crasso ibi refert Acteiũ Trib. Pleb. his diris execrationibus Crassũ in Parthos proficiscẽtẽ cõfixisse. Ex quo est illud Lucani lib. 3. Pharsaliæ. Crassum quæ in bella secutos. Sęua Tribunitiæ vouerunt prælia diræ.

Apud Athenienses imago quædã fuit nostræ excõmunicationis. Similiter apud Romanos.

De his etiam execrationibus meminit Tullius libr. 1. de Diuinatione. *M. Crasso quid acciderit, videmus dirarum obnuntiatione neglecta.* Et de huiusmodi diris mentio fit à Plinio. lib. 28.

libr. 28. capit. 2. & à Liuio, libr. 6. tertiæ Decadis qui sic loquitur. *Qui victus acie excessisset, eum ne quis vrbe tecto mensallare reciperet diram & execrationem in populares obtestationemque sanctissimam potuerunt aduersus hospites composuerunt.* Hactenus ille. Cęsar etiam in commentarijs belli Gallici mores Druidum referens his verbis descripsit. *Si quis aut priuatus, aut populus eorum decreto non steterit sacrificijs interdicunt: hæc pœna apud eos grauissima. Quibus ità est interdictum in numero impiorum ac sceleratorum habentur, ab ijs omnes decedunt aditum eorum sermonemque defugiunt, ne quid contagione incommodi accipiant neque bonos vllus communicatur.*

2 Excõmunicati quibus bonis & emolumentis careant.

Hactenus Cæsar in quibus vide nostrę excommunicationis imaginem. Nam excommunicati primum sacrificijs interdicuntur capitulo. si quis Episcopus. capi. placuit. & alijs multis. 11. quæstion. 3. Deindè his communicati prohibetur sermone, mensa, & consuetudine, aut alio quouis modò. capit. sicùt. capit. excommuntcato capit. qui communicauerit. 11. quæstion. 3. Excommunicati etiam proprio & peculiari vocabulo impij appellantur capit. cæterum. 24. quæstion. 3. Excommunicatis etiâm petentibus ius denegatur capit. intelligimus. de iudi. capit. exceptionem. de excepti. capit. 1. eo titul. in. 6. capit. 1. de rescrip. eo. libr. Nec ad honores dignitates vel beneficia admittuntur capitulo. postulastis. cap. sequenti de cleri excommunic. capitulo. cum bonæ. de ætate & quali capit. cum dilectus. de consuetudin. capit. ad probandum. de senten. & re iudi. Quòd etiam in dignitatibus secularibus locum obtinet capit. per venerabilem. versicu. *Sed nunquid enim*, ibi, *Sacrilegum quècunque, vel excommunicatum.* Et rursus versicu. *Sunt enim notoria.* Vbi etiam not. Abb. Cardin. in capitu. perpendimus. n. 40. de sent. excõmunic. Deci. in capit. dilecti. column. 1. de excep. tradit Andr. Tiraquel. libr. 1. de retracta. §. 1. glos. 9. num. 171. Sunt equidèm excommunicati infames. Vt dicit glos. in cap. 1. versic. nisi iustà. in verbo infanti. quo tempore miles, & in cap. 1. §. vlti. in glo. vltima. ad finem ti. perquos fiat inuesti. & est text. optimus in capit. infames. 6. quæstio. 1. quem dicit esse sing. Rom. sing. 678. & quo modò hoc intelligendum sit, vide Innocen. & doctores in capi. testimonium. de testib. Roman. singu. 685. Et excommunicati Sathanæ maliniſquè eius Angelis traduntur cap. omnis Christianus. 11. quæstio. 3. Et tanquam membra putrida à Chatolica Ecclesia abijciuntur. capit. nihil. ead. causa & quæstion. Et multa in execrationẽ excommunicationis vide per Paul. Diaconum. lib. 23. rerum Romanarum Theophylact. 1. ad Timot. cap. 1. Lindanum lib. 4. Panopliæ Euangelicæ cap. 58. Confessi. Poloni. de fide & Symbolo. c. 31. Sot. lib. 4. senten. distin. 22. Iaco. Septim. in cath. institit. tit. 27. D. Episcop. Couarr. in capit. Alma. mater. 1. par. relecti. in inni. Tiraquel. vbi iam allegaui.

Est igitur excommunicatio horribilis & pertimescenda pœna, sed impius & nephandus Lutherũ omnia tentans euertere ex capit. 1. de senten. excommunic. lib. 6. quo cautum est medicinalem esse excommunicationem, argumẽtatur & intêr impia sua deliramenta, hoc quoquè tradidit excommunicationem non priuare bonis spiritualibus nec

3 Text. inc. 1. de sen. excõm. lib. 6. cõtra Nephandũ Lutherũ interpretatur.

communionibus, neque suffragijs Ecclesiæ, cum alioquin si priuaret, mortalis esset non medicinalis ideò plùs diligendam esse (inquit) quàm timendam. Nephanda quidem blasphemia cõtrá Diuum Paulum Apostolum, sacraquè concilia, & contrá catholicæ Ecclesiæ traditionem. Et vt hanc argumentationem longè repellamus, animaduertere oportet, quòd excommunicatio medicinalis ex fine esse dicitur, quia eius finis est mederi peccatori, morbo peccati laboranti. Ideò nempè excommunicatio contrà eum profertur, vt resipiscat, pœniteat, & Ecclesiæ satisfaciat, nequè quòd spiritualibus bonis priuet lethalis est iudicanda. Nam corporales medicinæ, tametsi corpus multis alioquin malis afficiant, mederi tamen dicuntur, est igitur medicinalis excommunicatio, si ea innodatus, minimè contempserit sed probè attendẽs quòd mali egerit pœniteat. Istum esse excommunicationis finem constat ex Diuo Paulo. 1. ad Thimoth. 1. *Tradidi* (inquit) *eos Sathanæ, vt discant non blasphemare.* Et ex eodem Paulo. 1. ad Corint. c. 5. *Iudicaui eum tradere Sathanæ in interitum carnis, vt spiritus eius saluus fiat in die Domini.* Sic interprætatur Origi. lib. iudicum. *De Ecclesia* (inquit) *per saterdotem pellitur, vt notatus ab omnibus erubescat, & conuerso eueniat ei, illud quòd sequitur, vt spiritus saluus fiat in die Domini.* Imò etiam si cor illius induratum sit, contrà quem prolata fuit excommunicatio, ità quòd ei fuerit lethalis, nihilominus tamèn dicitur medicinalis reliquis Ecclesiæ membris, & per eam consuluitur in columitati totiùs reliquæ communionis. Nam vnum peccus morbidũ, omne peccus inficit, ideò separandum est, ne reliquas oues contactu suo inficiat. Nam vt elegantissimè scribit Diuus Hieronym. apud Gratianum in c. resecandę. 24. quæst. 3. *Resecandæ sunt putridæ carnes, & scauiosa, ouis à caulis repellenda ne tota domus massa, corpus & pecora ardeant, corrumpantur, putrescant, intereant.* Plato enim Diuinus li. 9. de legibus ait. *Quos insanabiles legislator esse senserit, vltimo supplicio hos afficiet, non ignorans, satius forè his qui insanabiles sunt, mori quam viuere, ac si vita priuantur dupliciter prodesse cæteris. Nam horum exemplo à peccato cæteri deterrentur, & improbis hominibus ciuitas ipsa mundatur.* Et Parens eloquentiæ Cicero in Philippica octaua præclarè (inquit.) *In corpore siquidem eiusmodi est, quòd reliquo corpori noceat, vri ac secari patimur, vt membrorum aliquod, potiùs quam totum corpus intereat. Sic in reipublicæ corpore, vt totum saluum sit, quidquid est pestiferum amputatur.* Vt benè ille cecinit, *Priùs tentanda, sed immedicabile vulnus. Ense recidendum est, ne pars syncera trahatur.* Et secũdum istum germanũ intellectum post alios. Inteprætatur textum illum D. Couarruu. in dict. capit. Alma mater. 1. par. in inni. numer. 9. Vnde igitur perfide & insane Luthere, colligis excomunicationem ipsam diligendam esse, & non timendam, non aliter quidem diligẽda est, quàm à sanis pharmaca, vel ab innocentibus inniquorum hominũ pœnæ. Pœna sanè quæ facinorosis hominibus imponitur, medicina est improbitatis, vt elegantissimè docet Plato lib. 9. de legib. scribens nullum supplicium lege factum ad malum tendit, sed duorum alterum ferè semper solet efficere nam aùt melior, aut certè minus prauus qui pœnas dederit fieri solet. Vide etiam circà hoc argumentum Diuum Chrisostomũ ad

populũ

populum Antiochenum. Homelia. 6.

Non est igitur, vt ex superioribus apparet, excommunicatio pœna eradicans, sed pœna disciplinæ. nec est pœna vltima delictorum sed vexatio quædam, dans probum intelectũ, quæ in eum scopum dirigitur vt excommunicatus corrigatur, salutemque spiritualem modis omnibus quærat, vt sic satisfaciat ecclesiasticæ disciplinæ, quòd si excommunicatus ea induretur, alia maiora pharmaca adhibenda sunt capit. 1. de sentent. excomm. lib. 6. capi. excommunicamus. §. qui autem. &. §. quia verò de hæreti. capit. notandum. 24. quæstion. 3. l. placet. & ibi gloss. Bald. & doctores. C. de sacrosancti. Eccles.

Ideò egregia est doctorum nostrorum disputatio quæ huius capitis argumento conuenit, qua pœna plectendus est, qui per annum, vel vltra, excommunicatione innodatus perseuerat. Et quia multis difficultatibus est inuoluta, propositis his assertionibus, pro nostra tenuitate elucidauimus.

4 Annalis perseuerantia in excõmunicatiõe operatur vt excõmunicatus p cõfesso & conuicto in criminalibus causis habeatur.

Prima assertio, Annalis perseuerantia in excommunicatione in criminalibus causis, solùm operatur, vt excommunicatus habeatur pro confesso, & conuicto, de crimine cuius causa fuit excommunicatus, atq; ita pœnam non auget scribit Abb. in cap. 1. de iudi. num. 25. quam opinionem communem esse testantur Ripa. ibi. num. 77. Alciat. nu. 54. D. Episcopus Couarruu. in dict. capit. Alma mater. 1. par. relect. §. 7. nu. 10. Iacob. Menoch. de arbi. iudi. quæst. lib. 2. centu. 5 calu. 416. nu. 11. eamq; sequitur Auferi ad Capell. Tholosa. quæstio. 366. Ioann. Lup. in cap. per vestras. de dona. inter vir. & vxor. §. 18. num. 24. Paul. Gril. in tractat. de hæreti. quæstio. 8. ad finem quæ manifeste probatur in cap. rursus. & in cap. quicunq;. 11. quæst. 3. & iuri cõsona est nam quanuis sola contumacia ad condemnationem non sufficiat, vt in cap. nullus. de præsump. tamẽn quia cum tali contumacia concurrit dicta perseuerantia in excommunicatione sufficit. quia vehemes inducitur præsumptio quæ ad condemnationem sufficit cap. afferte. de præsumpt. & ità tenendum est quid quid contrà communẽ reclamet Decius in dict. cap. 1. 2. lectura num. 19. & Ioan. de Selua de benefi. 3. part. q. 4. num. 53.

Ex qua assertione duo à nobis sunt annotanda. Primô pertinacem per annum in excommunicatione, priuatum esse ipso iure vel priuandum beneficio ecclesiastico, si crimẽ ab ipso commissum ea priuatione dignũ fuit quòd doctores suprà allegati cõmuni consensu profitentur. Secundô non esse dictum contumacem excõmunicatum priuatum, vel priuandũ ecclesiasticis beneficijs, si crimen de quo accusatus fuit non est ea pœna dignum, quod similitèr doctores præcitati fatentur.

Secunda assertio annalis excõmunicatio, licèt non inducat beneficiorum priuationem, si alias pro illo crimine ea priuationis pœna iure statuta non est, poterit tamen talis excommunicatus, etiam intrà annum arbitraria pœna puniri. ità scribunt Ioã. Andr. & Fel. in cap. postulasti de homi. D. Couarr. dict. §. 7. & quanuis de ea dubitet Iacob. Menoch. dicto casu. 416. dicit tamen ibi, quòd si iudex esset Ioan. And. & aliorum opinionem sequeretur ad coercendam pertinaciam, & audaciam eorum qui tanto tempore, excommunicatione innodati fuerunt.

5 Annalis perseuerantia in excõmunicatione, non inducit beneficiorũ priuationem.

6 Defendũtur Regię Hiſpanorũ cõſtitutiones prima & ſecunda. tit.5.li.8. noui.ord.

Hinc ſequitur iuſtiſsimas eſſe Regias noſtras conſtitutiones, quibus decretum eſt, laicos qui per menſem excommunicatione permanſerint à ſeculari iudice eſſe multandos, ꝙ ſi per ſex menſis contumaces fuerint grauiori pœna plectantur, quôd ſi per annum inſorduerint lõgè acriùs puniantur. l.1.&.2.tit.5.lib.ordina. noui. Sic etenim ſtat in Neapolitano Regno Synodalis conſtitutio in ordine.51.quæ incipit. Item quòd nonnulli. qua ſancitũ eſt, quod ꝙ manentes in excommunicatione per menſem ſoluere tenentur vnum auri Alorenũ de qua meminit Petrus Follerí. in practi. crimin. cano. in verbo, non comparentes. num.61.

Nec quidem hoc exemplo caret nã in concilio Triburienſi antiquitùs patres decreuerunt. *Vt qui poſt excommunicationem non fuerint ad pœnitentiam inclinati, per ſecularem Principem puniãtur, vt quos Dei timor nõ corrigit ſaltim pœna temporalis corripiat.* ità concili. Triburi. cap.3.

7 Eccleſiaſtici iudices cõdẽnare poſſunt pecuniaria multa laicos, qui induratis animis, in excõmunicatione permanent.

Poſſunt etiam eccleſiaſtici iudices (imò maiorem ad hoc iuriſdictionẽ, & poteſtatẽ habet) punire laicos pecuniaria multa, qui per tempus illud Regijs legibus expreſſum excommunicatione fuerũt innodati. quód ſic clari, & explorati iuris eſt, vt nulla indigeat probatione, & ità forenſi vſu receptum eſt. Sicquê abſolutionis tẽpore, poſt Eccleſiæ ſatisfactionem ſolet peccuniaria pœna imponi, quæ iuſtè exigi poteſt, & in pios vſus cõuerti, vt præcedentibus annis cętus Cardinalium Paulo Tertio Pontifici maximo reſpondit vt teſtatur D. Epiſcopus Simancas in catho. inſti. tit.27.num.5.

8 Iudices Eccleſiaſtici nullã emolumentum percipere poſſũt, ex pœna cõtrà excõmunicatos impoſita, niſi illud ꝙ Regijs legibus eis cõpetit.

Non tamẽn licet eccleſiaſticis iudicibus: ex propijs ſententijs, contra excommunicatos contumaces latas commodum aliquod extraordinarium reportare, ſed pecuniariam cõdemnationem in vſus pios Eccleſiæ, vel pauperum conuertere, licèt aliquandò contrarium iniuſtiſsimè vidi iudicari ſed iam placata fuit illa tempeſtas, apud nos verò cum dicta Regia cõſtitutione prima, tertia pars pecuniariæ condemnationis, quæ contrà excommunicatos contumaces profertur, ad Prælatos ſe alios eccleſiaſticos iudices, qui excommunicationem protulerunt pertineat, iuſtè ab eis exigi poteſt. ſicuti aliæ pœnæ quæ legibus, vel ſtatutis eis tribuuntur ità ſcribit D. Preſul. Calagurritanus infrà. capi. 140. & ibi dixi.

In hoc autem ampliſsimo Archiepiſcopatu Toletano qua pœna puniendus ſit clericus, vel laicus in tribunalibus eccleſiaſticis, qui in excõmunicatione per annum ſteterit, vide in Synodalibus conſti. capit. 2. rub. de ſenten. excommu. lib. 5.

9 Perſeuerantia annalis in excõmunicatione operetur vt excõmunicatus ex cauſa ciuilis, pro confeſſo habeatur.

Tertia aſſertio, perſeuerantia in excõmunicatione per annum, etiã in cauſa ciuili efficit, vt excommunicatus habeatur pro confeſſo. hanc concluſionem ſic conſtitutam tradit D. Epiſcopus Couarruu. in dict. ca. Alma mater. d. §.7. licèt ad eius probationem nulla autoritate, ſed ſua (quę maxima eſt) innitatur quinimó aliquos pro ea allegat, qui vel nó dicunt, vel contrarium ſcribunt, vt eſt Ripa quem ſtatim allegauo. Veriſsima tamen eſt hæc ſententia, quam ea neruoſa ratione corroboro, nam ſi dicta perſeuerantia excommunicatione, dictum effectum in cauſa criminali operatur, in quo clariores probationes deſiderantur, vt in. l. fi. C. de proba. multô fortiùs operari eũ debet, in cauſa ciuili. vndè labitur Ripà. in d.c.1. de iud. nu.77. qui hac opinionẽ in cauſa ciuili improbauit.

Quarta

10 Perseuerațio annalis in excõmunicatione, minimè excõmunicatoviã prę cludit, vt suã innocentiam posit ostendere.

Quarta conclusio, annalis peseuerantia in excommunicatione, minimè excommunicato viam præcludit, quin posit innocentiam suam ostẽdere ità egrægiè tenet Antonius de Butrio in dict.cap.1.de iudi.vbi Ripa.num.77.glo.not.in dict.capi.rursus.11.quæst.3.sentit.Innocen.in d. cap.cum bonæ.num.2.versi. *Post talem*, de ætate & qualitate. Prædicta quidem perseuerantia,solùm prodest accusatori fisco,vel actori, vt ab honore probãdi accusationem, vel propositam actionẽ releuetur,cuius probationis loco lex, hanc contumaciã induratam excommunicatione, subrogauit.vndè poterit reus quę ad suã innocentiam concernunt modis omnibus probare.l.2.C.de requi.reis q̃ multis comprobat Ioann.à Neuiza. consi.60.num.2.3.&.4.Et innocentiæ probatio numquamexclusa censetur,etiam si iam lata fuerit sententia vt optimè probat Dec.in cap. ex parte.in.2.num.7.de offi.delega.

11 Tex.inc. rursus.11. q.3.interprætatur.

Nec huic assertioni reffragatur tex.in dict.cap.rursus. qui probare videtur hunc perseuerantem in excommunicatione, nullatenus audiendum esse.quem ad hoc perpẽdit Barba.in dict.cap.1. nu.134. qui text. ille loquitur quandò excommunicatus non solùm neglexit suam probare innocentiam,& priuatiuè & impropriè contempsit,sed positiuè,& propriè,vt quia pluries monitus renuit verbis,vel facto,suam innocentiam purgare,ideò mirum non est q̃ lex pœnitùs eum excludat, ità text. illum interprætatur Iacob. Menoch. de arbi.iudi.quæst.lib.2.centu.5.casu.416.quem vide.

12 Egrægiè interprætatur cõci. Trid. Sess.25 c. 3.de ref.

Quinta assertio, perseuerantia annalis in excommunicatione reddit excommunicatum de hæresis crimine suspectum concil.Tridenti. Sess. 25.cap.3. de reform.Præsumitur quidem is,perperam de potestate clauiũ Ecclesiæ sentire inquit sacrosanctum Concilium. *Excommunicatus verò qui dem,si post legitimas monitiones non resipuerit,non solùm ad sacramenta, & communionem fidelium,ac familiaritatẽ non recipiantur: Sed si indurato animo, cẽsuris annexus,in illis per annum insorduerit,etiam contra eum,tãquam de hæresi suspectum procedi possit.* Hactenus concilium circà quòd; aliqua lectu non indigna notanda censeo.

Primò,q̃ nõ solũ eius sanctio procedit,quandò excommunicatio lata fuit ob causam criminalem, verum etiam ciuilem : nam pertinacia hæc vniformis est,nam semper & in omni casu, perseuerando dicitur contẽnere,imò maior videtur contemptus excommunicationis ex causa ciuili, quã criminali quę pro leuiori causa lata fuit,& quæ minus eum retardare deberet,quin ad iudicem iret, quàm pro criminali quæ ob pœnam corporalem fortè imponendam, magis excommunicatus timeret. Quod ex verbis concilij clarè perpẽditur, ibi, *Quæcunque*, quæ verba compræhendum excommunicatum,tàm ex causa criminali, quàm ciuili,cùm paulò antè concilium decreuerit,ob vtrãq; posse excommunicari.

Secundò, quòd quatenus concilium ait. *Per annum insorduerit.* intelligendum esse de anno perfecto. l. vrbana familia.§ pernoctare. ff. de verbo.signi.not.Francus in capi.cũ contumacia.de hæreti.lib.6.not.2.

Tertiò, quòd licet excommunicatus,qui per annum integrum indurato animo,stetit in excommunicatione,de hæresi suspectus sit: non tamẽ tanquam hæreticus est condemandus.glos.sing.in capi. contingit. de dolo,& contumacia est equidem sus

pitio hæc leuis, vt scribit autor directorij Inquisitorum. 2. p. quæsti. 47. sequitur insignis Couarruu. in dict. cap. Alma mater. §. 7. Iacob. Septim. in catho. inst. tit. 27. nu. 4.

Quartò, quòd licèt dicta suspitio leuis sit, sufficiens tamen est ad purgationem indicendam, quam si excommunicatus subuire nolluerit, sed excommunicatione permanserit tũc veluti hæreticus pertinax est condẽnandus. capit. excommunicamus. §. qui autem. de hæreti. cap. cum contumacia. eo. tit. in. 6. tradit Inno. & cęteri in cap. vltim. de pœnis Hostien. Henr. Cardi. & Felin. in dict. §. qui autem. Hostien. in summ. ti. de hæret. colum. 3. Calderi. consi. 5. tit. de hæreti. Fran. in dict. ca. cum contumacia. Rip. in di. c. 1. de iud. nu. 77. Gonsa. à Villadiego de hæreti. quæst. 9. Capell. Tolosa. vbi Auff. decisio. 361. Alberti. in rub. de hæreti. lib. 6. quę. 13. num. 34. Brunus. lib. 1. de hæreti. capit. 4. Ioann. Lup. in c. per vestras. de dona. inter vir. & vxor. §. 18. nu. 24. Carreri. in practi. crimi. in tract. de hære. nu. 21.

Quintò, quòd si causa excõmunicationis, ex eo emanauit quòd de hæresi suspectus quis sit, ab hęreticę prauitatis Inquisitoribus vocatus, suter fugiens iudicium, comparere nolluit & ob contumaciam, excommunicatione fuit innodatus. in qua integro anno permansit, hoc sanè casu, vt hæreticus est puniendus text. egręgius in dict. cap. cum contumacia. de hęret. lib. 6. & ad idem in simili est tex. in cap. excommuuicamus. §. qui autèm. de hæret. & in auth. Gazaros. C. eo tit. l. 32. tit. 9. part. 1. tradunt vltrà ordinarios interprætes direct. Inquisitorum. 2. par. quę. 47. Capell. Tholosa. vbi Auffe. quæsti. 365. Ad hoc tamẽ quòd dicta pœna imponenda sit requiritur, quòd is sit verus contumax, quòd si fictus contumax fuerit, dicta decisio locum non habet. vt optimè resoluit Gundi. à Villadiego de hæreti. quęsti. 12. Couarruu. dict. §. 7.

Imò & quôd existimo perpetua memoria dignum, quòd si anno lapso, antè condemnationem: qui contumax fuit, cõpareat in iudicio suãq; innocentiam voluerit ostendere, audiendus est, ad effugiendam bonorum confiscationem: ità tenet Andr. de Iser. in dict. auth. Gazaros. nu. 31. Quòd si iam condẽnatus, & captus fuerit, & tanquam verè pœnitens voluerit se Ecclesię reconciliari audiendus est, & si ostendat legitimè impeditum fuisse, ità vt contumax nõ fuerit omnem pœnam effugiet, quòd si de legitimo impedimento non docuerit, sed solum innocentiam obiecti criminis docuerit, sententia reuocabitur, quo ad corporalẽ condemnationẽ & infamię notam, non verò quo ad bonorum confiscationem. l. 2. & pen. C. de requi. re. Quòd facilius admitti debet, quandô conumax ipse sponte se carceri exhibuit, vt sanctę Inquisitionis decreto diffinitum esse testatur D. Episcopus Iaco. Septiman. in catho. insti. cap. 2. num. 26.

Sextò erit etiam memoriæ commendandum, quòd cum annalis perseuerantia in excommunicatione, solum suspitionem hæresis inducat, & ideò non erit locus bonorum confiscationi, nisi posteâ verè hæreticus excommunicatus apparuerit, quia quãdô bona hęreticorum publicantur locum id obtinet, in verò hæretico, nõ verô in suspecto. ca. accusatus. §. porro. de hæreti. tradit, vltrà interprętes ordinarios Zanchinus in tractat. de hæreti. ca. 25. de confis. bono. Balne. reg. in iudi. inquisit. in verb. *Bona hæreticorũ.*

rescriptum. Iacob. Menoch. cons. 159. num. 16. volum. 2.

13 Perseuerantia excõmunicationis, vltra annũ operatur, vt excommunicatus ecclesiasticis beneficijs priuãdus sit.

Sexta & vltima assertio, perseuerantia in excommunicatione, vltrà annum operatur, vt excommunicatus priuandus sit beneficijs, & dignitatibus ità tenet Abb. in dicto. cap. 1. de iudi. num. 25. vbi And. Alciat. num. 78. quæ manifestè probatur in cap. cum bonæ, de ætate & qualita. circà cuius interprætationem labitur doctissimus Ripa in dict. cap. 1. num. 78. scribens quòd text. ille loquitur quandò Pontifex Maximus de plenitudine procedit, prout in casu illius tex. Nam nunquam præsumendum est sic Principem velle procedere. Imò nomen hoc absolutæ potestatis, cum iuri contrarium sit meritò à iure consultis omnino oblegandum esse, multis rationibus, & clarissimorum virorum testimonis proua bi in meis annot. ad istum dominum Episcopum in regulis & fallen. reg. 219. versi. Quartò amplia. Nec refragatur consideratio Decij in dict. cap. 1. num. 19. in. 2. lecti. à communi recedens asseuerans, tex. illum requirere perseuerantiam & contumaciam triennalem, nam vt rectè respõdit Alcia. dict. cap. 1. num. 37. is tex. in dict. cap. cum bonæ. non inducit dispositionem super triennio, sed super temporis diuturnitate, vltrà annum. Vndè videmus quòd antè biẽnium sufficeret vt in cap. vltim. de pœnis qui tex. & si loquatur de laico attamen idem in clerico iudicandum est, cum vel nulla sit differentia, vel si aliqua est, fortiùs clericus ligatur cum is magis parere teneatur, vt scribit Cardin. à Turrecrem. in cap. missas totas. num. 2. de consecra. distin. 1. Mart. Nauarr. in cap. 1. 5 ingratus. num. 4. de pœni. dist. 5.

Quæ quidem assertio locum obtinet, etiàm si excommunicatio lata fuit ob causam ciuilem, nam vt suprà scripsi pertinacia hæc vniformis est, nec quo ad hoc institutum attendi debet an procedat, ex causa criminali, vel ciuili: solum perpendi debet crimẽ illud, ab illa contumacia & perseuerantia prouenies. Hinc constat lõgè errasse Abb. in dict. cap. 1. nu. 27. Ripam num. 77. Roman. sing. 303. Ang. de Clauasi. in summa in verbo. Excommunicatio vltimo. nu. 17. asseuerantes, excommunicatum ex causa ciuili, & in ea perseuerantes etiam per mille annos, non posse suis beneficijs priuari quos omnes iustè reprobat Iacob. Menoc. de arbi. iud. quæsti. libr. 2. centu. 5. casu. 416. numer. 55.

14 Anno lapso excõmunicationis, quantũ tẽpus à iudice expectãdũ sit ante quam ad priuationẽ beneficiorũ procedat.

Dubitari tamen solet per quòd temporis spacium iudex expectare debeat excommunicatum lapso anno antè quam ad declarationem vel priuationem beneficiorũ procedat circà quam controuersiam Abb. in di. cap. 1. num. 25. de iudi. versiculo fateor. sentire videtur per triennium expectandum esse: vt in cap. cum bonæ, de ætate & qualitate sed Abb. non loquitur taxatiuè prout nec taxatiuè ibi loquitur Andre. Alciatus numẽ. 37. Quo circà totum hoc iudicis arbitrio relinquendum esse censeo, sequor in hoc doctissimum Iac. Menoch. de arbi. iudi. quæstio. lib. 2. centu. 5. casu. 416. num. 66.

Prudens equidem ecclesiasticus iudex, elapso aliquo tẽpore post annum, excommunicatum citari præcipiet, vt coram eo compareat, ad allegandum quas defensiones habet, vt hæreticus declarari non debeat, cum tandiù excommunicatione fuerit ligatus, quòd si nullum alleget impedimentum, nec iustam causam, quæ ei suffragari possit, hæreticus declarabitur,

bitur, & priuatum esse beneficijs & ecclesiasticis, dignitatibus, hanc praxim docet Gundi. â Villadiego in tractat. de hæreti. quæstio. 12. in fine Ioann. Anani. in capi. excommunicamus. §. qui autem. in fine de hæret. Auferi ad Capell. Thol. quæst. 365. ad finem.

Falsarij.

CAPVT, CXVII.

1 *Clerici falsarij literarum apostolicarum qualiter puniantur.*

2 *Vitians siue falsans literas delegati apostolici vel aliorum inferiorum iudicum, qua pœna corripiatur.*

3 *Literarum autem regiarum falsarij cui pœnæ sint obnoxij.*

4 *Clericus, qui falsis literis apostolicis vtitur, officijs & beneficijs priuatur.*

5 *Apponens manum in apostolicis literis, etiam literam vnicam corrigendo, vel punctum, exceptis officialibus quibus commissum est, eo ipso excommunicationis sententiam incurrit à qua Papa tantum absolut.*

1 CLerici qui falsarij literarũ Apostolicarum fuerint deprehensi, & per se falsitatis vitium exercuerint, omnibus ecclesiasticis officijs & beneficijs priuati & per ecclesiasticum iudicem degradati seculari potestati traduntur puniendi, [a] secundum legitimas constitutiones, per quas laici de falsitate conuicti puniuntur, vt in ca. Ad falsariorum. de crim. falcid. & pœna laicorum videtur esse deportatio, & omnium bonorum publicatio in libero homine, vt per glos. ibi allegando tex. in. l. 1. §. fin. ad l. Corneliam, de falsis licet in. l. Vbi falsi. C. eod. dicat quòd crimen falsi debet puniri capitali supplicio, si id exigat magnitudo commissi: & licèt iure communi in hoc casu non videatur apposita pœna mortis expressè: in his tamẽ regnis dispositum est quòd falsans epistolam, priuilegium, vel bullam Papę, vel qui facit, vt alius id efficiat, debet mori, vt in. l. 6. tit. 7. part. 7. Vnde non est dubium tunc quòd hodie iudex secularis damnabit tunc talem clericum ad pœnam mortis. Et vide Concilium Constantiense in. 18. Sessione, in capit. 3. vbi statutum est quòd omnes qui dolum & fraudem se falsitatem aliquam circà literas bullandas dict. Synodi cõmitterent, & illi etiam qui in hoc cõsentirent, aut alia fieri procurarent, vel literis falsis scienter vterentur, incurrerent censuras illas ecclesiasticas & pœnas quas falsificatores literarũ Apostolicarum, & qui illis literis scienter vtuntur, necnon participes incurrunt iuxtà canonicas sanctiones: & licet prouisio illius cõcilij circà literas ejus solummodo, & non in futurum videatur disponere, argumento tamen illius videtur idem esse iudicandum, si pro tempore casus similis occurreret, cum videatur esse eadem ratio: literarum verò Cancellariæ vel pœnitentiarij Papæ falsarij qualiter puniantur, vide Host. Ioan. And. Butri. & alios in capit. ex literis. de fin. instrumen. Vitians autem 2
siue falsans literas Iudicis delegati apolici non debet itâ acritèr puniri, Pano. in cap. Olim. in. 2. not. ex text. ibi, de rescrip. Et vide Feli. in capi. 2. de rescrip. colum. 9. vbi se remittit ad plenè dicta per Maria. in dict. ca. Ad falsariorum. Falsantes autem literas

inferio-

inferiorum Iudicum, si criminaliter a cusantur, depositionis ab ordine & priuationis omnium beneficiorũ, detrusionisque in monasterium pœnas sustinere debent. notat idem Panor. vbi suprà allegans tex. in capit. Si episcopus. 50. dist. qui tex. statuit contra presbyterum, aut diaconum qui chartam falsauerit, quòd depositus ab officij honore in monasteriũ detrudatur, & eundem text. (& si corruptè alleget) sic intelligit Hostiẽn. in summa de crimi. fal. §. fin. in falsario literarum episcop. Falsarius autẽ per modum inquisitionis cõuictus, tam in literis episcopi, quàm capituli ab officio & beneficio suspendendus est, siue suspendus nuciandus secundum Hostien. vbi suprà, donec indulgentiam Apostolicę sedis mereatur obtinere, pro quo allegat tex.
3 in cap. Tam literis. de testi. Literarũ autem Regiarum falsarij degradantur, & illis aliquis character imponitur, & in exilium mittuntur extra prouinciam, vt in ca. Ad audientiã. de crim. fal. Idem transcriptum fuit in. l. antepe. titu. 6. par. 1. quæ declarat quòd exiliũ debet esse extrá regnum vel dominium Regis, in cuius literis deliquit, quod extendit procedere in falsario cuiuslibet Principis secularis. Hostien. in summa de crimi. falsi. §. fin. versic. Si quis autem motus ea solum ratione, quia de similibus idem est iudicium per iura vul-
4 garia quæ ipse refert. Qui verò Apostolicis literis falsis vtitur, officijs & beneficijs priuatur, vt in dict. capit. Ad falsariorum. Vnum tamen nota, quòd si tales velint se purgare allegãtes ignorantiam, audiendi sunt, si se purgant, & deceptorem exhibeant. ità tenet Archi. in ca. In memoriam. 19. distinct. quod ibi sequitur Card. de Turrecremata, in. §. Ad quartum. qui respondet ad dictum capit. Ad falsariorum, dum dicit non excusare ignorantiam: quod intelligitur de ignorantia supina, vel quando non vult exhibere deceptorem. Et vide 5
Hostien. in summa, in titu. de crimine falsi. §. Porrô. versicu. Sed hodie, vbi dicit quòd hodie præceptum est quòd in literis domini Papæ, nec in magno, nec in modico audeat quis manum aponere, etiam literam vnicam vel punctum vnicum corrigẽdo exceptis officialibus, quibus hoc est commissum: alioquin manum opponens ex canone lato in curia, ipso facto sententiam excommunicationis incurrit, quæ non potest per aliquẽ extra sedem Apostolicam relaxari. Cuius verba ad literam refert & sequitur Floren. in. 3. parte. titul. 24. capitu. 16. & sequitur etiam Feli. in capit. 2. §. Stylus. de rescrip. qui etiam dicit quòd tales falsarij excommunicantur in processu annali per Papam in die Iouis sancti, & allegat consti. Martini. 5. quam ad literam Florent. scribit in dict. 3. parte, titu. 24. capi. 72. vbi apertè patet quòd excommunicãtur omnes falsantes literas Apostolicas, bullas & supplicationes Sum Pontificis, se Vicecancellarij, seu gerentis officium, vel vices Cancellarij. Et nota quòd Floren. in dict. cap. 16. referend Richar. dicit quòd qui ludo & non intentione vtendi literis Papæ, quarum efficacia iam expirauit, aliquam literam in eis formatam reformaret, vel punctum faceret, vel aliquid in ea immutaret, non esse excommunicatus ipso iure. Contrà q̃ tamen arguit ipse, vt videre poteris: licet Felin. simpliciter secutus fuerit vbi suprà hanc declarationem Richard. & Floren. quem ibi corruptè allegat in vtroquè loco per eum citato.

Tradun-

A Clericus qui falsũ literis Apostolicis cõmisit seculari curiæ tradendus est.

Raduntur puniendi. Vide Regiam.l.60.tit.6.part.1. & ibi insignem Gregori. Lup.& eundem in.l.6.ti. 7.par.7.in glo. *De Papa, ò de Rey.* Matth.de afflict.decisio.22.nu.2. Quam quidem pœnam, præteritis diebus receptam vidimus in Regali curia, contrá quosdam clericos qui literas quosdam falsas confecerant, fingentes esse Summi Pontificis, quarum literarum ratione, multi in gradibus prohibitis cõstituti, matrimonium contraxerunt. Et huius criminis ratione, post realem degradationem, seculari curiæ traditi fuerunt & publicè suspensi. Vndè apud Hispanos inuiolabiliter obseruari debet decisio.text.in ca. ad falsario rum.de crimine falsi quanuis regulitèr non seruari affirmat Ioann. de Anan.in rubr. de falsis circà finem quem refert Iulius Clar.in pract. cri. §.fi.quæ.36.versi.videmus.

Decisio tex.in c. ad falsariorũ. de crimi.fal. apud Hispanos seruatur.

Et notà, quòd huius criminis rei excommunicantur in cœna Domini, in quinto casu his verbis. *Excommunicamus omnes falsarios bullarum, seu literarum Apostolicarum, & supplicationum, gratiam, vel iustitiam concernentium, per Romanum Pontificem, vel S. R. E. Vicecancellarium, seu gerentes vices eorum, aut de mandato eiusdẽ Romani Pontificis, seu Vicecancellarij, aút gerentium vices prædictorum, signantes supplicationes easdem. Extendentes constitutionem Felicis recordationis Innoc. Papæ Tertij, quæ incipit ad falsariorum, cum omnibus pœnis in ea contentis, ad falsificãtes, seu mutantes supplicationes, per nos seu de mandato nostro signatas, & datas, sine nostra, aut Datarij nostri licentia.*

Pœna tex. in cap. ad falsariorũ locum non obtinet in clericis qui

Illùd autem notandum censeo, non esse locum dictæ pœnæ, si literæ Episcoporum, vel Nutij falsificantur, vel etiam literæ Pœnitentiariæ, quia hæc non sunt literæ Papæ, sed eius commissarij cõstituti viuæ vocis oraculo. ità egrègiè scribit Martin. Nauarr.in manu confessi.c.27.nu.62.

falsumcõmittũt in literis Episcoporũ Nutij, vel pœnitentiariæ.

Nec incurrit dictam pœnam qui subreptitiè, vel obretitiè impetrat literas Apostolicas, vel post impetrationem illis vtitur, quia constitutiones Romanorum Pontificum, quæ circà impositionem dictarum pœnarum disponunt, loquuntur de falsificantibus: & diuersum quidem est falsum conficere, vel falsis literis vti in dict.cap.ad falsariorum, de crimine. falsi tradit Nauarr.dict. cap.27.

Qui mutat pũctũ vel corrigit literas Apostolicas, si sententia nõ mutatur an immunis sit à pœna.

Erit etiam à dicta pœna ordinaria immunis, qui dictarum literarum Apostolicarum muttat punctum, vel corrigit literam aliquam, quando nõ mutatur substantia, vt scribit Ioann. Gerson.in.2.par.Alph.32. cap. Quidam. fo.118. Martin. Nauarr.in manu confesso.dict.cap.27. contrà Hostiẽ.in summa de crimine falsi.§.porrò.versi.sed hodie. & Caieta. in summa in verbo Excommunicatio.capi. 26. quorum opinionem saltin quo ad forum conscientiæ reprobat Nauar.in d.loco. Idèquè ipse asseueranter dum censeo, quò ad iudicium exteriùs. Nam cum falsitas hęc nemini sit noscitua, puniri non debet saltin pœna ordinaria. Vt tradit Specul.in tit. de teste.§.1.versi.Item quòd aliquid. Bar. Paul. & Ias.num.10.in.l.si ex falsis.C.de transactio Bar.in.l. eos. col. 2.ff.de falsis Angelus in.l.Lucius.ff. de his qui not.infam. & consi. 194. Deci.in.l.1.§.credendum.num.7.ff. si cert.peta. & colligitur ex glos. in.l. damus.in verbo, *Priuatas.*C.de falsis quam communiter doctores sequuntur, vt fatetur Alexand. consi. 145. column.1.libr.6.idem fatetur Barba. consi.52.num.4.libr.3.Socin.conf.

103.num.1.&.2.lib.1.Viui lib. communi.opinio.in verbo, falsitas quæ memini. & est communis practica qua aduocati sępè vtuntur, vt testatur Curt.Iuni.defend.4.par. in prima causa amissionis fęudi quæstio. 10. Iul.Clar.in pract.crimi.§.falsum. versi.item excusatur.qui plures allegat qui eam communem esse fatentur,& egrægiè de more eam declarat, & ità interprætari debet opinio D. Episcopi Ioann.Bernardi.de qua in hoc cap.nume.5. opinionem tamen nostram Apostolicæ sedis censurę libenter submitimus.

Qui in moneta Summi Pontificis falsumeò mittit an incidat in pœnã tex.in c. ad falsariorũ de crimi.falsi.

Sed an puniatur huius capitis pœna clericus, qui in moneta Summi Præsidis falsum cómisit. Vide Ab. in cap.tua.num.4.de pœnis asseuerantem,eum deponendum & in carcerem mittendum esse,negatquè hoc casu locum habere traditionem curiæ seculari quia tex.in dict. cap. ad falsariorum.Loquitur tantum de falsarijs literarum, ideò cum pœnalis & hodiosa sit illa constitutio, ad alios casus extendenda non est.cap.is qui de senten.excomm.lib.6.l.penul. ff. de pœnis Sed cum hoc falsi crimen quòd in moneta Romani Pontificis perpetratur grauissimum & atrocissimum sit ab Abb. sententia recedere videtur.D Didac. Perez in.l 23.tit. 19.lib.8.ordin.versi. Quartò principaliter.Ego tamen Abbatis opinionem libenter sequor.

Conspiratores.

CAPVT, CXVIII.

1 *Clerici hoc crimen perpetrantes qualiter puniantur.*

1 Clerici conspirãtes aut cóspiratores aut iniurias ponentes Episcopis aut clericis è gradu suo proprio penitus abijciantur,vt in capitu.Si qui clerici.& in capitu.Si clerici.11.q.1. Et in capit.Coniurationum.ea.caus. & quæstio.& habetur ille tex.in cócilio Calcedonensi in canone. 18. qui contrà fidem homenagij negat episcopum suum dominum esse, vel in foro seculari disponit contrá eum de rebus spiritualibus quæstionem, aut qui inuasori suo,& socijs causam & consilium præstat, ab officio & beneficio deponitur, vt in c. Grauem.de excess.præla.& vide text. in capit.Si quis sacerdotum.11. quæsti. 1.qui clericum suo Episcopo inobedientem, aut ei insidias parantem, aut contumeliam,calumniam,seu cóuicia inferentem deponi iubet,& curiæ tradi.Sed aduerte.quòd ille text. de incorrigibili [a] intelligitur, vt con- a
cludit Abb.in capi. At si clerici. de iudi.colum.13.sequendo glos.in capitu.Cum non ab homine.de iud.& in cap.Si quis & in ca.Si quæ sunt. 2.quæ.7.& in c. Nouimus de verb. signi.& dicit quòd ista opinio tanquam mitior cómuniter approbatur per Doct.in capit.fina.de testi.cogẽ. & in capi. Cum non ab homine. de iudi.quem refert & sequitur Decius, ibi,col.21.versicu.Tertiùs casus.qui respondet ad verbum mox, positum in dict.cap.Si quis. quandoquè intelligitur cum interuallo,vt.l. Sed & si conditione.§.Seruus.ff.de hæredit.instit.& in cap.2.vbi glo.20.q.2. & tradit Alexand. in.l.1.§.qui præsens.ff.de verb. oblig. & eam dicit communem sententiam Aretin in dict.cap.Cum non ab homine. de iudi.colum.2.versi.Tertius casus,& vide Præpo.in cap.clericus.3.quæ. 4.

qui

qui post Archi. notat glo. ibi, ad hoc quòd clericus conspirationem facies contra proprium episcopum nó traditur curiæ seculari, nisi sit incorrigibilis. & vide eundem in cap. Hi qui. ca. cau. & quæsti. vbi notat ibi text. pro illa glo. dum tex. disponit quòd clericus persecutor episcopi fit infamis, & traditur exilio, non tamen præcipit illum curię tradi. Et vide. l. 60. tit. 6. part. 1. vbi ponit istum casum inter eos, quibus clericus traditur curiæ seculari: & videtur lex illa ex pluribus casibus disiunctiuè positis in dict. capi. Si quis sacerdotum, solum ad duos casus pœnam illam reducere. Primò *quando el clerigo deshonestasse à su Obispo, y no le quisiesse obedecer.* Secundò, *si le acechasse en qualquier manera para le matar.* Et illa
b l. nihil dicit de incorrigibilitate, b qu asi vellit, in illis duobus casibus seruare dispositionem illius capitul. Si quis sacerdotum, quæ quidem interpretatio legalis videtur in Hispania seruanda, quum sicut doctorũ expositionibus, ac consuetudine temperatur rigor antiquorum canonum, multò melius videtur hoc faciendum ex lege principis magna deliberatione promulgata: & tunc posset meritò dubitari qua pęna esset clericus puniendus, qui propter tale facinus traderetur curię seculari.

ANNOTATIO.

VIde multa quæ circa huius capitis argumentum scripsit Hiero. Gig. in tracta. de crimine lesæ Maiest. lib. 2. Rub. quo modò, & per quæ &c. quęstion. 22.

A *De incorrigibili intelligitur.* Adde Siluest. in summ. in verbo, degradatio, & opinionem istam communem esse fatetur Augusti. Arim. ad Ang. in tracta. malef. in verb. *Et capud* nu. 42. Iul. Clar. lib. 5. recep. senten. 5. fi. quæst. 35. versi. Hinc infertur.

B *De incorrigibilitate.* Nota quòd dicta Regia Partitarum lex intelligęda est secundum ius canonicum & receptam & communem traditionẽ nempè, vt sit necessaria incorrigibilitas.

Lesæ Maiestatis rei.

CAPVT, CXIX.

1 *Episcopus, præsbyter, vel diaconus, qui lesæ maiestatis crimen commisserit qualiter puniatur breuiter, & dilucidè per totum caput explicatur.*

EPiscopus, prẹsbyter, aut diaconus qui & domini sui regnum peruersè & dolosè tractauerit, & in mortem ipsius aliquo machinamẽto insidiatur, debet degradati. ita dicit tex. in capitu. Siquis laicus. 22. quęst. 5. quem tex. dicit notab. Abb. in capit. At si clerici. in princ. in fina. verbis de iudic. ad hoc quòd præsbyter, vel alius clericus vel episcopus degradatur, pro conspiratione facta contra principem, seu dominũ terræ, & allegat Docto. in capiti. Petitio. de iure iuran. & dicit posse hoc intelligi de actuali degradatione propter immanitatẽ criminis, argum. l. Quisquis. C. ad l. Iuliam maiest. Barba. autem in dicto. capitu. At si clerici in princip. in fina. verbis, scribit quòd vidit istum casum de facto, & consuluit cõtra doctrinam Abb. & quòd d. capitu. Si quis est palea, & intelligitur de

de degradatione verbali, & quòd nõ habet locum in clerico: quia non potest dici reus maiestatis laici, [a] quia nõ est subditus laici: & refert Card. in cap. Vergentis. de hereticis. & vt aliquis dicatur reus lesę maiestatis, oportet vt sit subditus, [b] per ea quę ipse allegat. Et reperies illud consilium suum in. 3. volum. in consi. 21. A Ioue principium. Et vide Arnal. Alber. in capit. Quoniam. de hereti. in. 6. in quæstio. 11. versic. Septimò fallit, vbi postquam per quinque fere col. tractat. de isto articulo, dicit concludendum clericum non teneri crimine Lesæ Maiestatis temporalis. Dicit tamen (saluo meliori iudicio) & sacrosanctæ sedis Apostolicæ autoritatè, quòd clericus siue Episcopus tale crimen grauissimum committens, erit degradandus, & beneficijs spoliandus, & consequenter curiæ seculari tradẽdus, & remittit se ad ea quæ latiùs dicet in eodem cap. in. 15. q. vbi in. 2. col. d. q. versi. hinc sumpta. mouet quæstionem. An clericus vel Episcopus rebellans contra Regem committat crimen Lesæ Maiestatis, & concludit etiam quòd non; & respondet ad cap. Si quis laicus (præsupposito quòd ille text. esset decretũ autenticum, quòd non est) quòd ille text. procedit quandò episcopus vel clericus præstitit iuramentum fidelitatis, vel homagium domino temporali, & tandem in col. 6. versi. Quid ergo, dicit quòd licèt clericus vel episcopus non committat crimen Lesæ Maiestatis, per hoc non remanebit impunitus, imò si est rebellis Regi seu domino, degradatus & spoliatus beneficijs, vel episcopatu traditur curiæ seculari propter immanitatem criminis allegat dict. cap. Si quis laicus. & Roma. hoc consulentem per illum consi. 366. Quæritur, qua pœna. & in singula. 701. Dicam tibi dubia. Sed aduerte quòd Roman. in dictis locis nihil dicit de traditione curiæ seculari, sed vtitur verbo illius text. scilicet degradetur. Vnde miror q̃ allegauerit pro sua opinione Roma. nisi senserit hoc voluisse Rom. dum dicit, degradetur, sed hoc non est verum: nam non vbicunquè in iure dicitur degradetur, intelligitur, & tradatur curię seculari. Posteà verò valdè dubitat quòd verbum degradetur in dict. capi. positum, capiatur propriè pro actuali degradatione, sed pro verbali, [c] & relinquit cogitandum. Et vide Matth. de Afflict. super. 1. lib. constitutionum vtriusquè Siciliæ, foli. 114. in rub. vbi clericus in maleficijs debeat cõueniri, vbi disputat quæsti. Vtrùm clericus beneficiatus cõmittens crimen rebelionis contrà Regem possit priuari suis beneficijs per episcopum suum, & tandem concludit quòd ex circunstantijs concurrentibus in rebelione tali poterit episcopus, arbitrari, & sentẽtiando declarare clericum in hoc delinquentem priuandum esse suis beneficijs ecclesiasticis, dum tamen procedatur seruato ordine iuris. Tu autem vltrà prædictos doctores, aduerte quòd in synodo Toletana. 16. à sexaginta & vno episcopis celebrata, Anno domini. 693. sub Rege *Flauio Egica Sisbertus* Toletanę sedis Episcopus loco & honore priuatus fuit, eo quòd prædictum Regem non tantum priuare regno, sed & cũ alijs cõplicibus interimere diffiniuit, atq; genti eius vel patrię inferre conturbiũ & excidium cogitauit, vt patet in dicta synodo, in c. de Sisberto episcopo, in quo pęna dict. Episcopo propter prędictas causas imposita perhęc verba describitur. *Ipse verò Sisbertus pro sui iuramenti transgressione,*

a

b

c

facinoriſque tanti machinatione ſecundum antiquorum canonum inſtitutionem quâ præcipitur, vt quiſquis mutus fuerit talia feciſſe, & viuente Principe in alium attendiſſe pro futura regni ſpe, à conuentu catholicorum excommunicationis ſententia repellatur, honore ſimul & loco depulſus, omnibuſque rebus exutus, quibuſque in poteſtatem prædicti principis redactis, perpetui exilij ergaſtulo maneat relegatus. Ità nempè vt ſecundum eorundem antiquorum canonum decreta in finem vitæ ſuæ tantum communionem accipiat excepto ſi Regia eum pietas antè abſoluendum crediderit. Simili quoquè & cæteris qui de religioſis cuiuſlibet ſit ordinis aut honoris deinceps cõtra principem talia egiſſe vèl diffiniſſe reperti exiterint cenſura mulctandi ſunt. Ex cuius nempè ſynodi diſpoſitione apertè colligitur qua pœna ſit clericus puniendus qui contra Regem machinatus fuerit: cũ illius ſynodi patres pœnam illi epiſcopo per eos inflictam ad alios clericos ſimilia perpetrantes in futurum extendi ſanxerunt, in qua viſi ſunt non nouam pœnam ſtatuieſſe, ſed antiquos canones fuiſſe imitatos, qui tamen canones nullibi referuntur. Et mirandum eſt quòd nullus Doctorum quos ipſe in hac materia hucuſquè legerim de prædicta ſynodo faciat mentionem: niſi eos excuſare velimus ea ratione, quòd illa. 16. ſynodus Toletana non omnibus familiaris eſt, vt patet ex eo quòd in omnibus impreſsionibus Conciliorum hucuſque factis ſolùm tredecim concilia Toletana impreſſa leguntur: quanuis Gratianus aliqua ex dicta ſynodo in ſuo opere Decretorũ intexere viſus eſt.

Reus Maieſtatis laicæ. Adde latiſsime Hieron. Gigan. in tractat. de crimine Leſæ Maieſtatis libr. 1. quæ. 63. per totã fol. 111. vbi latiſsimè examinat, an clericus cõiurationem faciens contrà Principem, crimen leſæ Maieſtatis committat què vide.

Vt ſit ſubditus. Adde glo. in Clem. paſtoralis. in glo. magna. verſi. Nota de re iudi. Bald. conſi. 139. vol. 1. & in. l. ſi omnes. §. ſi verò. C. de Epiſco. & cleri. & in. l. data opera colum. C. qui accuſar. non poſſ. Ioan. de Imo. in dict. Clemen. Paſtoralis. colum. 2. Hyppo. in. l. de minore in prin. colum. 2. ff. de quæſt. Caro. Rui. conſil. 23. colum. 2. num. 6. volum. 1. Barba. conſi. 70. colum. 3. volum. 4. Cepol. conſi. 17. column. 5. Nicol. Boeri. in tract. de Sedi. §. Præſuppone etiam. num. 2. Ioan. Igne. in. l. neceſſarios. §. non alias. num. 417. ff. ad Sillani. Gramm. voto. 10. num. 32. Martin. Laud. in tract. de crimi. Leſæ Maieſtat. quæſtio. 22. Hieronym. Gigan. eodem tract. lib. 1. quæſtio. 68. nu. 5. Boſsi. in tracta. delictorum de crimine Leſæ Maieſt. num. 86. & vide Iulium Clar. lib. 5. reſcep. ſenten. §. Leſæ Maieſta. verſi. hinc infertur. & eo. lib. §. fi. quæſt. 36. verſic. quęro nunquid. Vbi dicit quòd licèt clericus propriè non dicatur committere crimen Leſæ Maieſtatis, tamèn plures ſeculares Principes ſeruant contrarium, quiá cùm in grauiſsimo crimine agatur de ipſorũ vita, & ſtatu, nõ ſolent clericos ad eccleſiaſticos iudices remittere. Sed ipſi per ſuos iudices examinari faciunt, & torqueri, & quandoquè etiam ſuſpendi. teſtatur quæ quòd in ciuitate Florentiæ fuit propter crimen hoc ſuſpenſus quidam Archiepiſcopus. Guill. etiam Benedi. in cap. Rainuntius. in verbo.

B *Clericus an dicatur cõmittere crimẽ Leſæ Maieſtatis.*

Et vxorem nomine Adela. 2. decisio. num. 160. & sequenti scribit, quòd Franciæ curia pro criminibus Lesæ Maiestatis, falsæ monetæ, fractionis saluę guardiæ Regiæ, bannit clericos de Regno quoties delinquêdo, rempublicam grauissimè offendunt. Sed nimis periculosa hæc sunt, & meritò â Christianis Principibus cauenda, quibus non licet sacra clericorum priuilegia violare, qui etiã in his atrocissimis criminibus retinet, vt ab ipsis puniri non possint ideoquè tenentur eos, suis competentibus iudicibus remittere, circà quòd videas Bald. in. 5. si clericus. de pace tenen. & eius viola. & nostrum doctissimum Gregor. in. l. 57. in glo. *Que ge la dio.* tit. 6. part. 1. in versi. An autem princeps.

C *Sed pro Verbali.* Adde quòd opinionem istam communem esse fatetur. Cur. Iunior. consi. 159. n. 1. quẽ refert Villalobos in cõmun. opinio. litera num. 99. Et licèt Abb. in c. at si clerici. in prin. in vltim. verb. tenuerit, clericum qui commiserit crimen Lesæ Maiestatis post degradationẽ sæculari curiæ tradẽdum esse, tamen communis opinio est in contrarium teste Bossio in tracta. delictorum titulo de foro competen. num. 137. & tit. de crimine Lesæ Maiestat. num. 86. Iuli. Clar. lib. 5. recep. senten. 5. final. quæstion. 36. versicul. quæro nunquid.

Seque de suis criminibus gloriantes.

CAPVT. CXIX.

1 *Clericus crimen hoc perpetrans, qualiter qualiter puniatur.*

QVoniam secundùm Isidorum libr. 2. de summo bono capitu. 39. Ad comparationem mali fit deterius, quandò non solùm flagitia committuntur, sed etiam de ipsis flagitijs vanitate laudis perditi extolluntur. Quid enim peiùs est, quam in flagitijs miseros gaudere, de quibus iam debent copiosius deplorare? ideò meritò clericus qui de suo crimine gloriatur suspendi debet ab officio & beneficio.[a] ità disponit text in capi. Quam sit. de excess. præla. Et licet Abb. ibi discedat à summario illius text. in quo Ioan. And. post glos. ibi videtur ponderare scandalum quod fuit ortum propter gloriationem illius clerici, & dicat sequendo Innoc. quòd ibi ille clericus fuit punitus tanquã maledicus detractor & leuis, & qꝑ quodlibet illorum sufficeret ad imponendam illam pœnam. Ego tamen semper crederem considerandam esse qualitatem â iudicibus illius delicti de quo gloriatur, locum, vbi, & personas corã quibus gloriatus est: Et an ex illa gloriatione resultet prę-iudicium alterius honori vel famæ, vt sic secũdum hoc mitiùs vel acriùs puniatur. Quis enim dubitat longè aliter puniendum esse clericum, qui furtũ fecisse gloriatur, quàm qui adulteriũ vel incestum, & qui adulterium simpliciter fecisse se iactat quàm qui illud cum persona certa quam nominat commisisse dicit, qui publicè, quàm qui occultè, qui iocosè & inter amicos: quàm qui in rebus serijs & inter extraneos? Præterea in similibus delictis clericorũ mea sententia iudices aduertere debẽt, vt non solũ tales clerici pęnas iactãtię sustineãt, sed etiam illorum famę quibus detractũ est consulatur. Et ex hac sumpta occasione posset quæri. An clerico

glorianti se adulterium commisisse cum certa mulieri, vel quid aliud per petrasse, ex quo iniuria alteri personæ irrogaretur, posset ad petitionem seu querellã illius imponi pęna (cùm aliter verum esse non constet) vt coram eisdem personis, vel alijs dicat il lud à se dictum falsum esse, & nunquam accidisse. Quæ quæstio decisa videtur per ea quæ suprà notauimus in verbo, Maledici.

A *A beneficio & beneficio.* Adde Iacob Menochi. de arbi. iudic. quæst. lib. 2. centu. 4. casu. 332. numer. 1.

Habita informatione summaria.

CAPVT. CXX.

1. *Capi nemo potest sine causæ cognitione.*
2. *Iudex, qui innocentem clericum capi fecit, puniendus est.*
3. *Traduntur multa, quæ à iudicibus, in summarijs informationibus, præ oculis sunt habenda.*

1 CLericorum capturam iustum est vt præcedat informatio summaria delictorum, cùm in alijs delinquentibus id ipsum etiam requiratur. a Ad capturam enim personæ maximè in criminali non potest procedi sine causæ cognitione, vt notat Ioan. Andr. in capitul. Si clericus. de senten. excomun. in. 6. Et sequitur Anton. & moderni in capitul. primo, de iudi. & notat Areti. ibi, in colum. 7. versicul. Ista conclusio. Nec informatione leui capiendi sunt seu in carcerandi clerici, cum sola relaxatione à carcere nequeãt per iudicis restitui ad suæ famæ integritatem. Quia vt plurimum homines in captura facta magis capti culpam, quam iudicis leuitatem adesse considerant. In liberatione verò non innocentiam rei, sed iudicis in inquirendo desidiã aut in admissione prę cum, seu munerum facilitatem interueniisse sępius audent proclamare. Quo fit, vt apùd plures idẽ ferè operari solet quôd quis pro crimine aliquo incarceretur seu damnetur, præcipuè cum pręter id quòd ex iniusta captura non leuis clerico irrogetur iniuria (quæ tantô est grauior iudicãda, quantô captus maiori erat insignitus honore, crimenque sibi impositum grauius) ipse clericalis status non parum offenditur: qui quidem ordo sanctissimus sicut ab omni crimine vero expiandus est, sic nullius falsi impositione maculandus. Non præterea sic facilè solent effugere clerici, ac eludere iudices, vt contra eos leuitêr ad capturam procedere sit necesse. Cum ob admissa facinora, 2 membrorum nunquàm, vitę verò rarissimè periculum timeant. Iudex verô qui temerè capi fecit innocentem clericum, præter id quod puniri debet, vt voluit Bald. in l. 1. C. de his qui latro. diu inam non effugiet vltionem, nisi capto sic iniustè satisfecerit, quia innocenti subdito (quem paterno amore tractare debuerat) potestate Dei quam in subditorum susscepit commodum, honoris ac rerum iacturam intulit leuitate quadam, aut ferali motus animo. In hac igitur in 3 formatione summaria recipienda delictorum nõ parũ inuigilet prudens ac correctionis amator iudex. Ea enim est ferè semper totiùs causę fun

damen

damentum, neque fiducia quadam ignaua, testium examinationem cuius tabellioni committat, nam magna exinde succedunt incommoda. Sæpius enim testes tabellionis solius vultum parum reuerit, inquisiti siue accusati odio pro veris dubia firmare audent, aut eundem excusare volentes quę dicunt fucare contendũt, ac sæpius reticent veritatem. Accidit insuper aliquãdo quòd cum ignorãtia tabellionis, aut versutia malè interrogantur, plura quæ rem ipsam principalius concernebant occultantur. Expedit præterea plurimum diligentem per ipsum iudicem fieri examinationem, quia cum post summariam informationem testium captura rei sequatur statim præcipua cura est capti ac suorum fautorum inquirere qui fuerunt summariæ informationis testes, ipsosq; inuentos terrere minis, aut blandicis allicere, vt quæ dixerint declarent seu restringant in ipsius capti fauorem: quôd ipsi testes facilius concedunt & faciunt si leniter vident quôd examinati fuerint à iudice vel tabellione. Et quia cõtingit aliquoties vt iterum examinati testes in plenario iudicio affirmare audeant, quæ scripta sunt non dixisse (quod &si non plenam pariat capti liberationem, non est dubiũ quin iudicis conturbet animum, ac tabellionis quodammodo lædat opinionem.) Solẽt prudentes iudices in criminibus grauibus, & quæ non leuis momenti personas concernunt, adhibere secum aliquem honestum ac prouidum virum, quo etiam presente testes examinentus. Ob vnum præterea inter alia hortor iudices omnes, vt non leuiter testes examinent in summario illo iudicio, sed omnia plene discutiantur à reis, & scribi faciant per notarium: quæcùm in summaria hac examinatione testes maiori gaudeant libertate, facilius ac liberius ea quæ norint explanant, quàm postquam licuit fautoribus reos illos alioqui, terrere seu corrũpere. Quòd autem non sit citanda pars, dum huius informationis testes examinãdi sunt, nemo iudicum ignorat: & si ad id desideratur autoritas doctoris, notat Bald. in l. Mouẽtes. dẽ delato. lib. 10. in fine.

A Clerico ã incarceratio maturo consilio præcipiẽda est, & quæ desiderentur vt iustè fieri possit.

Equiratur. Est equidèm clericorum incarceratio, maturo consilio faciẽda, quæ in atrocibus criminibus, aliquã honoris iacturam parit, vndè Demosthenes in Epistola secũda de suo reditu se excusat quòd iudicium Athenienſiũ effugisset his verbis. *Iã ob diceſſum meũ iraſci mihi non poteſtis neq; ideo abij quòd de Vobis deſperarem aut Vſpiam aliũ, Reſpicerem, ſed primum carceris ignominiam, animo ferebam grauiter*. Et ideô consideratione dignissimũ est, nõ esse præsbyteros in carcere coijciẽdos, nisi aduersos eos duo, vel tres testes dixerint testimoniũ, quia nec accusatio contrà illos recipienda est, nisi sub duobus aùt tribus testibus, vt Apost. inquit. 1. ad Timot. & in ibi Tho. c. accusa. 2. q. 7. quòd malè seruant iudices Ecclesiastici, Apostolicas traditiones, & sacra canonica iura in præsbyterorũ oprouium violantes. Non tamẽn, difiteor, quos sepenumerò perpẽsa qualitate criminis, & delinquentis, & attentis alijs circunstãtijs, plurimũ circa captũrã presbyterorũ deferẽdum est iudicis arbitrio, & circà materiã huius. c. vide. Bal. in l. q̃ euitandi. ad finem. C. de condi. ob turp. cau. Sali. in l. nullus. C. de exhib. reis doctores in. c. si clericos. de sent. excom. lib. 6. Fel. in. c. cũ nõ ab homine. colu. 2. de iudi. & in cap. accedens. 2. §. quoniã

frequenter.verb.*Tu nota*.col.pe. vt lite non conteſt.Ang.Areti.in tracta. malefi.in verbo,*fama publica*.colu. 2. Mar.Soc.in tract.de citatione in.2. arti.prin.q.24.Petr.Foller.in pract. cri.in parte.*Capiat informationem*.fol. 14.Boſsi.in tract.delicto.de cap.reorum nu.2.& tit.de iudi.antè tortur. nu.180.Anto.Gom.lib.3.reſolu.c. 9.col.&.2Fran.Mar.& deciſsi.946 &.912.Boer.deciſsi. 215. nume.34. vbi refert quatuorquè ad capturam reorum neceſſaria ſunt. Hinc eſt, q̃ ſi quis capiatur non præcedente informatione, debet dimiti à carceribus,ſine aliqua impenſa tenet Bal.in. l.ſi pacto quo pœnam. C. de pactis, vbi Iaſ.Ang.Are dict.colu.2. & eſt tex.optimus in.l.vlt.§.nullo tempore.ff.de lib.homi.exhiben.His etiam proximum eſt,quòd iniuſtè in carcere ratus non poteſt pro alio delicto retineri.Bart.in ſuis. quæſt.q. 6. tradit idem Bar.& doctores in.l.ſed eximè di.§.1.ff.ſi quis eum qui ſequuntur alij multi effectus ex iniuſta incarceratione,quos tradit Hyppo.in.l. 1. col.6.ff.de quæſt.

In cauſis fidei maior ad captura criminis obiecti informatio quam in alijs criminibus deſideratur.

In cauſis verò fidei,quia de grauiſſimo damno agitur, maior criminis obiecti informatio,quam in alijs criminibus deſideratur, ideò moribus receptum eſt,quôd quandò ex teſtiũ depoſitionibus conſtat delactos eſſe tanti criminis reos fiſcalis ſancti Officij ab Inquiſitoribus petit,quòd rei capiantur,qui peritorium habito cõſilio,quid in hac re faciendum ſit deliberãt:& ſi pluſquã ſemiplena probatio ex actis proceſſus appareat, eos cõprehendi iubent.tradit Simã. in Enchir.tit.25.nu.1.&.2.& in Catho.inſti.ti.24.num.12.Ioan.Rojas in tract.de hæret.par.2.aſſer.1.n.12. Qui procedẽdi modus præſcriptus eſt Inquiſitoribus,Hiſpanię Madri. inſtructione ann.1561.c.3. his verbis latinitati donatis. *Inquiſitores viſa informatione,ſimul ſi præſentes fuerint, deliberet de captura,quæ magis iuſta videretur,ſi fieret cum conſilio conſultorũ eius inquiſitionis,ſi cõmodè fieri poſſet, & videretur inquiſitoribus cõuenies,& neceſſariũ,& quòd decretum fuerit, in actis referatur. Et quauis optimo iure,ſoli inquiſitores perſonalẽ captura decerne poſſunt,ſecuriùs tamen videtur,vt peritorũ conſiliũ interueniat,nã cum ex ea non modicè fama lædatur, nõ niſi grauiſſimo conſilio, & ſumma deliberatione, ad eam deueniendum eſt.*

Quòd ſi reus delatus inſignis fuerit autoritatis,videlicet nobilis literis conſpicuus vel religione condecoratus,etiãſi ſufficiens præceſſerit informatio,non eſt ad capturam deueniẽdum niſi ſupremus ſanctæ Inquiſitionis Senatus,priùs conſulatur.quæ forma præſcripta eſt Inquiſitoribus Hiſpaniæ Madr. inſtructione ann. 1561.cap.5.in hæc verba. *Si Inquiſitores de captura cõſenſſerint, iubeantq; eã fieri, ſicut decreuerunt,quòd ſi negotiũ fuerit magni momẽti, propter perſonas inſignes vel ob alias cauſas,prius quã ſuũ decretũ executioni mandent ſenatũ conſulant:vbi verò ſuffragia nõ fuerint conformia,res ad ſenatũ remittatur, vt his prouideat quod fieri conuenit.*

Qui quidẽ præſcriptus ordo,minimè ſeruari debet,quãdo veriſimiliter fuga rei timeretur,& periculum eſſet in mora,& quãuis hoc manifeſtiſsimũ ſit,vt nulla probatione indigeat, vide tamẽ Reper.Inquiſitor in verbo.*Carcer*.& in.§.*Viſo de carcere*.& ſequen.Zanc.in trac.de hęr.c.19.n.1. Siman.de inſtit.catho.titu.16.Ioan. Rojas in tractat.de hęr.2.par.aſſer. 1.Fran. Pegũ.ad direct.inqui.lib.3. Sch.17.Locat in verbo, *Carcere*, qui de hoc argumento latiùs diſerunt.

Eos

Eos citari personalitèr.

CAPVT, CXXI.

1 *Clericus pro leui crimine, in carcerem detrudendus non est, sed personalitèr citandus.*

2 *In citatione causa à iudicibus est exprimenda.*

3 *Citatio personalis, in quibus casibus fieri potest.*

1 VIm enim non passim, nec pro quocunque leui crimine deceat clericum in carcerem trudi, tũ proptèr sui ordinis dignitatem, tum etiam, quia in eis non sic facilè fuga timeri solet, ideò honestius est (dum aliud nó sua criminum grauitas) personalitèr citari eos, a cùm hoc in criminalibus iura permittant, vt in capi. 1. de iudi. in. 6. qua quidem citatione personali prudentes vti solent, & possunt iudices ecclesiastici quoties expensas ac itineris laborem ac moram in tribunalis loco faciendam, in pœnam delicti clericis intendũt enferre. Sũt enim aliqua flagitia quæ satis tali pœna purgantur. & quia Ioan. Andre. & Philip. placet in dict. cap. 1. citationem personalem non valere, non expressa causa, siue ordinarius sit iudex, 2 siue delegatus. Cauti debent esse iudices vt causam in citatione describ bant, b ne citatis præbeãt iustam causam appellandi, quam crederem sufficere generaliter exprimere, videlicet compareas super quadam criminali causa de qua inculparis responsurus, absque eo quòd delictum in citatione narretur. Aduerte tamen quòd In 3 noc. in d. c. 1. quem sequitur Philip. ibi. voluit, quòd in illis tantum casibus in quibus non admittitur procurator, possit quis compelli ad comparendum personalitèr: & non indistincte in omni culpa criminali, ex quo videtur nimis restringere facultatem citandi personaliter clericos, quia secundùm istam doctrinam, raro aut nunquam expediet aut licebit talem citationem facere: quia si tale crimen est in quo iura non admittunt procuratorem, cum illud pro graue reputetur, tunc magis expediet capere quã citare clericum. Cum verò procurator admittitur, tunc non licet facere citationem personalem, & sic erit superuacaneum consilium personalitèr citandi. Sed licet prædictorum doctorum sententia sit vera, videlicet quòd in causa qua quis potest per procuratorem litigare non cogatur ad comparendum personaliter. Crederem tamen quòd liceat iudici ecclesiastico saltem ex officio procedenti in quacunquè causa criminali cum prætendit clerici correctionẽ, cogere eum ad personalitèr comparẽdum, vt illi aut verbalem correctionem faciat, aut aliam salubrem pœnitentiam imponat, iuxtá qualitatem excessus, neque ex hoc grauamen aliquod sibi inferri prætendere possit, licet causa esset talis, in qua ipse per procuratorem posset litigare. Non enim hisce iures subtilitatibus arbitror esse subtrahendam superioribus clericorum potestatem, euocandi eos ad personalem correctionem eis inferendam, quoties hoc arbitrari fuerint expedire.

A Iudices Ecclesiastici laicis præcipere possunt vt personaliter coram illis compareant in his criminibus quibus iurisdictionẽ contra illos habẽt

Personaliter citari eos. Addè quòd nó solum ecclesiasticis iudicibus, clericos citare personalitèr permissum est, prout in hoc capite autor differit,

verùm & laicos quibus præcipere possunt, vt coràm ipsis personalitèr compareant, in his sanè criminibus, quibus iurisdictionẽ habẽt, vt probaui in annota. ad istum D. Præsulem in reg. & fallen. reg. 397. vers. sed nouum dubium. vbi vide non enim hic repeto ne actum agam.

Episcopi cõpelledi nõ sunt, vt personaliter cõpareãt.

Hoc de clericis, & laicis, Episcopi verò ob eorum dignitatem quæ maxima est, in Dei Ecclesia, compellendi non sunt, vt personaliter compareant, nisi ob causam ob quam deponendi sint, vel officio priuandi, etiam si ex officio, aut per Inquisitionẽ, seu denunciationem, vel accusationem, seu alio quo vis modo procedatur. Vt nouissimè decretum est, in Concilio Tridenti. Sess. 13. capi. 6. de reformatione. Et dictæ Episcoporum causæ, cum pro criminis obiecti qualitate comparere debent, coram Pontifice Maximo, ac eius integerrimo iudicio (quòd post omnipotẽtis Dei primas obtinet) terminandę sunt, vt in dicta Sessione. 13. cap. 8. de refo. & in eodem conc. Sessio. 24. cap. 5. de reforma. minores verò Episcoporum causæ in concilio prouinciali tantum terminandę sunt, vt ibi est diffinitum.

B

Citatio personalis, quæ fit in causis fidei, causæ expressionem nõ requirit

Et causam in citatione describant. In citatione verò, quæ fit in causis fidei nulla causa exprimenda est, sed sufficit, quòd generaliter reo præcipiatur, vt sistat coram Inquisitoribus, quià volunt, ab eo quædam scire ità scribit Simancas de insti. Catho. tit. 44. nume. 12.

Capi.

CAPVT, C XXII.

1 *Clericus propter crimina capi potest, & in vinculis detineri, etiam si de crimine ciuiliter agatur.*

2 *Clericorum captura non nisi fidelibus ministris committenda est.*

3 *Clericus sinè sui superioris mandato an per laicum capi possit.*

4 *Clericus coniugatus quanuis tum vni qua & virginè, qui tamen tonsuram & vestes Clericales non detulerit, potest per secularem iudicem capi.*

5 *Episcopus potestati seculari clericum in ipso crimine inuentum, capiendi licentiam generalem concedere potest.*

CLericos propter delicta 1
posse capi, [a] & in vinculis a
detineri, etiam si de crimine agatur ciuiliter, probatur apertè in capit. Dilectis. de appellationib. & ibi notant Abb. & Phili. Frãcus, & Decius in. 1. notab. Quo 2
ties verò clericorũ flagitia talia sunt, vt carcere digna iudicentur, curare debent omni solicitudine iudices, vt talibus ministris capturam eorum committant, qui secretè ac diligentèr circà illã intendãt, eamvè peccunijs non redimant, aut dissimulent: longè enim magis officit delictorũ correctioni clericorum errare capturam quàm laicorum: nam præter id quòd sine ea crimina (vt expedit) puniri non possunt, temporibus istis infelicibus, si ordinariorum manus effugere, valet clericus flagitiosus, & ad sedem ipsam Romanam accedere, facilem obtinet contra omnes iudices inhibitionem, qua non modò aliquoties criminis impunitatem consequitur, sed summam suscipit audaciã coram iudice (qui dudũ illum capi præceperat) de ambulandi non minori frontis tranquillitate, quàm cæteri

bonis

bonis moribus imbuti, ſolent incedere. Habeant inſuper prælati omnes ac eorum vicarij ad capturas prædictas faciendas, fidelem ac prudentem miniſtrum, cum competenti familia cui ſemper neceſſaria tribuantur, ne egeſtate coactus, pecunijs facile corrumpatur. Qui ſanè & ſi laicus ſit, clericos poterit capere ſuorum prælatorum iuſſu, ſine metu excommunicationis, vt in cap. Vt famæ. de ſenten. excomm. An autè per laicum poſsit capi clericus ſine ſui ſuperioris mandato? dicendum eſt, quòd vt obuietur delicto cõmittendo per eum, nõ eſt dubium, vt Abb. tenet in capit. Cum non ab homine. de iudi. & ſequitur Decius ibi, column. 3. verſic. Secundus caſus. Et Aretin. ibi, colu. 3. referendo eundem Abb. in capit. Si verò. de ſenten. excomm. poſt. Inno. ibi. Poſt delictum autem commiſſum, vult idem Abb. quòd ſi eſt timor fugę, poſsit clericus per laicũ cap. Andr. Sicu. & Aretin. ibi, column. 3. tenent contra Abb. quos refert ibi Decius colum. 3. & 4. quorũ opinionem veriorem aſſerit in puncto iuris, licet ipſe reſpõdeat ad fundamenta adducta per ipſos contra Abb. Vide bonam deciſionem parlamenti Delphinalis. num. 73. incip. Iudex ſecularis, vbi deciditur quòd iudex ſecularis poteſt capere, vel capi facere clericum inflagranti crimine, & incarcerare abſquè metu excommunicationis, ſi ibi non eſt iudex eccleſiaſticus qui eum capiat, vel capi faciat, dummodò remittat cum ſtatim. Si tamen clericus eſt coniugatus, quanuis cum vnica & virgine & non eſt in habitu, & tonſura clericali, poteſt capi per iudicem ſeculare, etiam in præſentia eccleſiaſtici, nec tenetur remittere, niſi cognito, an debeat gaudere priuilegio, vel non, vt ibi. Nota etiam in propoſito, quòd epiſcopus poteſt concedere licentiã generalem poteſtati ſeculari, capiendi clericum inuentum in ipſo crimine, non vt capiat diffamatum de crimine, & non deprehenſum in eo, ſecundum Areti. vbi ſuprà, in colum. 3. verſi. Nunc quæritur. poſt Ancha. in reg. Ea quæ. in. 21. quæſt. de regu. iur. in. 6. licèt aliud ſenſerit Anto.

3 4 5

Poſſe capi. Adde quod ad hanc capturam faciendam neceſſaria non eſt brachij ſecularis imploratio, liberũ quidem & permiſſum eſt Epiſcopis, alijs quæ eccleſiaſticis iudicibus, qui ad hoc iuriſdictionem habent, clericos propria autoritate capere, etiam ſi in eo loco temporalem iuriſdictionem non habuerint, niſi quandò eorum poteſtas non ſufficeret, ad capiẽdum clericum contumacem & rebellem. tex. egrægius in cap. cum Epiſcopus. de offici. ordin lib. 6. & opinionem iſtam communem eſſe fatetur D. Epiſcopus Couarruu. in practic. quæſtio. cap. 10. num. 2. verſi. Quarto non eſt. Quòd in his Hiſpaniarũ regnis eſt receptiſsimum.

A Epiſcopi & alij ſuperiores, vel inferiores qui in clericos iuriſdictionẽ criminalẽ habent propria autoritate clericos capere poſſunt.

At impius ille Carol. Molineus, qui nullum lapidem non mouet, vt eccleſiaſticæ iuriſdictioni & poteſtati, omni ſumpta occaſione, temerè aduerſetur in conſuetudi. Pariſi. tit. 1. §. 41. num. 66. ſcribit minimè licere Epiſcopis, alijsve Prælatis clericum etiàm in Eccleſia delinquentem, propria autoritate capere, ſed capturam hanc, ſecularis iudicis poteſtate faciendam eſſe, tex. quèauthoritatẽ inquit, in dict. capi. cum Epiſcopus. nullam habere niſi in locis in quibus Summus Præſul temporalem habet iuriſdictionem. idem ſequitur Iaco. de Belloui. in repeti. capit. Roman. §.

Contrà Impium Carolum Molineũ.

contrahentes.num.92. de foro cóp. lib.6. sed opinio hæc non solum impia sed falsissima est, & ideò meritò ab ea recedit D.Episcopus Couarr. dict.cap.10.num.1.

Iudex Ecclesiasticus vtrũ in criminibus mixti fori possit laicos propria authoritate capere & in carcerem mittere.

Illud etiam inter doctores controuersum est, vtrùm ecclesiastici iudices in criminibus mixti fori possint propria autoritate laicos capere, & in proprium carcerem mittere, quód eleganter disputat & resoluit D.Couarrtu. dict.cap.10. Ferdinand.Mencha.libr.3. de testam.§.22.numer.17. tradidi ipse in anno. meis ad istum Domin.Episcopum in reg.& fallen. reg.397. Iul.Clar.libr.5.recep.sent. §.fin.quæstio.37.versic. vnum tamẽ volo. quo loco fatetur communem esse sententiam Episcopos, ceteroslq; iudices ecclesiasticos, non habere hũ iusmodi potestatem, & dicit ità seruari in Mediolanensi dominio. & comunis hæc sententia Regijs legibus in his Hispaniarum Regnis fulcita est, vt dictis annotationibus probaui, vide tamen quæ scribo infrà c. 149. dictis verò annotationibus defendi, posse ecclesiasticos iudices, dictis criminibus contra laicos, vti personali citatione, vt condignis pœnis puniantur. & forensis praxis hoc iã recepit.

B

Laicus quando clericũ capere possit.

Non est dubium. Adde Innocenc. in cap. Si verò. de senten. excommu. qui in ea est sententia, quôd si laicus videt clericum in alterius iniuriam præparatum, & non adest Prælatus suus, si clericum ipsum alias compescere non possit, poterit tunc sinè excommunicationis metu, capere, ligare, & in carcerem mittere, vt iudici suo tradat. Quem sequitur Lucas de Pena in.l.generali.C. de Decuri. lib. 10. Franc. Auiles in cap. prætor. cap. 47. in glo. incip. *Casado.* Iac. Meno. de arbi. iudi. quæsti. lib. 2. centu. 2. casu 80. num. 18. & opinio ista communis & verissima est, licet ab ea recedat leuissisima argumentatione Andreas Alcia. in cap. cum non ab homine. de iudi. nu. 19.

C

Per laicam Capi. Adde Aretin. in cap. cum non ab homine. de iud. qui hanc opinionem communem esse fatetur licet ipse minimè eam approbet eandem etiam communem esse testãtur Bosi. in tract. delictorum. ca. de captura. num. 38. Alcia. in cap. cum non ab homine. num. 63. de iudici. Iuli. Clar. lib. 5. recep. sentent. §. fina. quæstio. 28. versi. si verò Iacob. Menoch. de arbi. iudi. quæsti. lib. 2. cen. 2. casu. 180. num. 18. circâ quam vide Licen. Mexia in pragm. taxæ panis. fol. 83.

D

Clericus infraganti crimine reperti⁹ a seculari iudica capi potest.

In fraganti crimine. Adde doctores in cap. vt famæ. de senten. excommuni. Archi. in cap. Præsbyter. 81. Lapp. allega. 126. nu. 4. Luc. de Pen. in.l.generali. C. de Decuri. lib. 10. Bernard. Laur. in tracta. de potestate secula. super Eccles. perso. num. 20. tomo. 5. tracta. diuer. docto. vbi dicit opinionem istam consuetudine esse approbatam, Flori. in.l.4.ff. ad leg. Aqui. Ang. in tract. malefi. in parte, *Quod fama publica.* num. 65. Bald. in dict.l.si qua per calumniã. C. de Episcop. & cleri. Et hoc non solum permittitur iudici seculari, verum etiam quicunque priuato, vt ad iudicem suum ducat, vt not. per Bart. in.l.si quis in seruitute. ff. de fur. Bald. in dict.l.si qua per calumniam. Ang. d. verbo, *Quod fama publica.* dict. nume. 65. Auiles in dict.c.prętor.c. 47. in verbo, *ò Clerigo.* n.4. & est cómunis opinio, vt refert Iuli. Clar. dict. quæ. 28. versi. si verò loquimur.

E

Remittat eum statim. Nota circa hunc locum, quod in hoc casu in quo loquitur author remissio statin

tin facienda est, nó spectatis præceptis iudicis ecclesiastici, vt docte scribit Petrus Auend. de mand. Regum Hispaniæ prima par. cap. 22. num. 2. solent equidem seculares iudices, intrà viginti & quatuor horarum spaciũ, clericos infragantibus criminibus repertos, suis ecclesiasticis iudicibus remittere. Securius tamèn est, vt quam cicius possint id faciãt, nec enim cum signo tubæ ignominiæ ę ista clericorum remissio facienda est, alias seculares iudices in excommunicationis laqueum inciderent. ità Domi. in cap. si iudex laicus. de senten. excommu. lib. 6. Felin. in cap. Ecclesia sanctæ Mariæ. n. 102. de cõsti. sequitur Auenda. in tract. de iniuria num. 15.

Clericus cũ seculari iudicire mittitur non ignominiose remittendus est.

Ideoque inniqua consuetudo ea iudicanda est, quæ in aliquibus prouincijs inuasit, vt clerici ad suos iudices, cum maxima ipsorum clericorũ ignominia (imo cum maximo sacerdotalis ordinis de decore remittuntur) nam plerunq; cùm mitra in capite, vel tubis sonantibus remittuntur, quòd quandoq; seruatum fuisse in ciuitate Perusij refert Ang. in l. Iuli. circà finem. ff. ad leg. Iuli. de vi. publica solent etiam aliquandò iudices layci, eos remittere ligatos cum maxima populi multitudine. Alij verò (quòd peius est) faciunt eis radi caput, ne videatur corona clericalis, & eos tanquam laicos impiè suis iudicibus remittunt, vt testatur Pari. de Puteo in tract. sind. fol. 22. nume. 5. Refert que ipse in eod. tractatu in verbo, *Remissio.* fol. 391. quòd quidam Regens, qui remisit clericum, ad Episcopum cum catena in collo priuatus fuit officio. quem refert Carau. super ritu magna curiæ. 235. num. 7. & sequen. In Mediolanẽsi dominio prædictæ remissiones, absque de decore & ignominia, ipsorum clericorum fiunt. vt scribit Iul. Clar. in pract. crimin. §. fi. quæst. 36. versi. quæro quo modò, sic in Hispania eas sępè fieri suum. testis. Sed quoties ea remissio fit à iudice seculari clericus ipse remittendus erit, cum custodibus, expensis ipsiusmet clerici. quemadmodùm not. Aufr. in Clemen. 1. de offi. ordi. quæst. 2. nu. 22. idem in Capell. Tholosa. decisio. 273. Nicola. Boer. decisio. 303. colum. penult. D. Episcop. Couarruu. in pract. quæsti. cap. 33. num. 5. Quòd si clericus pauper sit, remittendus erit expensis, ipsius Episcopi, secundum eosdem. Quandò verò ea remissio fit à iudice seculari, cum causæ processu, minimè ec clesiasticus iudex ei stare tenetur, est equidèm de hoc communis opinio, vt testantur Decius in cap. at si clerici, de iudi. Gramma. consi. crim. 42. num. 1. Viuius libr. commu. opin. in verbo, Iudex laicus. Iuli. Clari. in practi. crimi. quæstio. 36. versi. fina. Sunt equidem acta processus, coram incompetenti iudice facta, quæ nullam fidem faciunt.

Ab Ecclesijs, ad quas confugerunt, extrahi.

CAPVT. CXXIII.

1 *Sacerdos an ecclesiarum sacrorumque templorum immunitate, gaudeat.*

QVòd hoc non liceat ecclesiasticis iudicibus, inter alia primùm persuadere videtur Ilerdensis Concilij capitulum octauum in hæc verba dispo- 1

disponens: Nullus clericorum seruũ aut discipulum suum ad ecclesiam confugientem extrahere audeat, vel flagellare præsumat: quòd fecerit, donec dignè pœniteat à loco cui honorem non dedit segregetur. Patet igitur quòd si dominus vel si magister tenetur ecclesiam reuereri, & pro dominica aut magistrali disciplina non licet illis aliquem de ecclesia extrahere, multo minus licebit iudici ecclesiastico ad incarcerandum clericos, & imponẽdam eis pœnam id efficere. Et hoc credit verius Cardin. in capit. Inter alia. de immunita. Eccles. vbi respondet ad aliqua fundamenta, quæ primò in contrarium adduxit. Hoc etiam tenet Rom. in cõsi. 227. Spectabilis domine. Idẽ in cõsi. 234. Aduertendum quia dico. vbi hoc probat ratione triplici: Prima, quia canones, non distinguunt laicum á clerico. Secunda, quia est maior ratio in clerico quàm in laico ne extrahatur: quia Ecclesia est propria domus clerici, iuxta. l. Plerique, de in ius voc. ff. Tertia, quia hoc priuilegium est concessum loco ipsius Ecclesiæ, & sic habet locum in quolibet ibi reperto: quod limitat in dict. consi. 227. nisi clericus commisset delictum ex enumeratis in dict. capit. Inter alia. Abb. tamen pluribus rationibus & fundamentis allectus in di. capit. Inter alia. in colum. 4. putat verisimum clericos non gaudere immunitate Ecclesiæ. Si iudex Ecclesiasticus causa disciplinę, & non odij velit eos arcere ab Ecclesia & punire, & extrahere vt duci faciat ad carcerem. Vide Cardi in cleri. 1. de pœnit & remis. in quæst. 7. vbi refert Lauren. dicentem, quòd opinio Innocẽt. volentis clericum posse extrahi ab ecclesia, propter homicidium, & deponi, & in monasterium detrudi, posset procedere, vbi monasterium non esset nimis arctum, nec esset carcer perpetuus: ex cuius opinione videtur dari quędam media via, quod clericus possit extrahi ad pœnas citra detrusionem in arctum monasterium & carcerem perpetuum sustinẽdas. Vide tamen Ioan. de Vischis, in tracta. de immunita. Eccle in. 2. col. cum duabus sequen. vbi refert opin. Abb. de qua suprà, & tandem ibi, & in fol. fin. colum. 1. tenet contra illũ, & concludit, in prima & secunda & tertia conclusionibus, quas ibi facit, quòd iudex ecclesiasticus non potest extrahere clericum subditũ, nec illi pœnam corporalẽ imponere quoad forum contentiosum, nec potest etiam causa disciplinæ arcere illum nec pœna corporis afflictiua contentiosè punire: licet aliud sit in foro pœnitentiali quando delictum est publicum, dum tamen non extrahat de ecclesia: & ista videtur verior & communior opin. Abb. tandem vbi suprà reliquit consuetudini, quæ in hoc multùm debet attendi secundum eum. Quæ quidem iam videtur recepisse, vt clerici à suis iudicibus extrahantur ab ecclesijs, [a] Quod nempe & si nullibi hucusque legerim, hoc limitandum censerem, nisi in casibus vbi clericus post degradationem traden dus esset curiæ sæculari: tunc enim aut non extrahendum eum credere, aut si extrahatur, post degradationẽ & verbalem in sentencia traditionem curiæ sæculari, ad ecclesiam reducendum esse iudicarem æquissimum, vbi tandiu solùm immunitate gaudebit, quandiu in ecclesia fuerit moratus, sicut & alijs contingit faci norosis laicis: a

B Ecclesijs. Adde quod idem fatetur D. Couar. libr. 2o. variarum resolu. cap. 20. num. B

num.16.Remig.de Goni.in tract.de immu.Eccles.fall.21.fo.161.Iul.Cla. libr.5.recep.senten.§.fin.quæst.30. versi.vlteriùs quæro.Marti.Nauarr. in manuali.cap.25.num.22. quo loco dictam consuetudinem limitat, quo ad iudicem ecclesiasticum: non quo ad secularem, quem dicit non posse ab Ecclesia extrahere ob delictum,clericum in minoribus constitutum,licèt post concilium Tridentinum Sessi.23.cap.6.in eum habeat iurisdictionem,non sanè is debèt esse teterioris conditionis quam alius laicus.

Incarcerari.

CAPVT, CXXIIII.

1 *Clericorũ incarcerario nõ passim nec leuiter facienda est.*

2 *Carcer immundus,neque cum secularibus personis, clericis constituendus est.*

3 *Carcer tormentum est.*

4. *Clericus afflictiuo corporis carcere, detinendus non est,nisi talis præcedat informatio quæ secundum excessus qualitatem,quæstionibus sit subijciendus.*

5 *Si clericus si incarceratur solùm ad custodiam,sufficit quòd de crimine præsumptiuè constet.*

6 *Lite pendente apud iudicem ecclesiasticum clericus initiatus primatõsura,detineri debet reclusus in carceribus.*

7 *Carcer,qui non solum ad custodiam, sed ad afflictionẽ corporis ordinatur, secundum delicti mesuram, personæque qualitatem est dãdus.*

8 *Carcer,qui in pœnã criminis imponitur,qualis sit constituendus.*

9 *Pœna carceris quàndo pro delicti pœna imponitur,absque plena probatione nemo in carcere est detinendus.*

CLericorum carceratio sicut non passim, nec leuiter facienda est, quia eius præiudicium est irretractabile,vt not.Bald.in.l.1.C.in te.resti. postu.& refert Felin.in capit. Cum super.colum.pen.de re iudi. sic nec, dũ casus exigit,omittenda, eos nãq; plus solet punire, quàm custodire carcer.in pluribusque delictis illa est præcipua ac vtilior pœna,quæ nulla valet appellatione reparari: quanuis superiores velint delinquentibus fauere,quæ insuper iudices illam inponentes non auaritiæ nota commaculat,sicut pœnę pecuniariæ efficere solent.Curare tamen debent ecclesiastici iudices,vt sacerdotum,ac in sacris constitutorum carcer, non immundus seu squalidus sit, nevè eos cum secularibus personis simul detineri consentiant.Cùm insuper carcer sit tormentum,[a] vt placuit Bald.in.l.1. de custo.reorũ & in.l.prima. de his qui al liber.perue.non pos. Et etiam compedes fortes,vt dixit Bart in d.l. 1.de custo.reorum.Aduertere debet iudex ecclesiasticus ne clericos captos(in sacris maximè)afflictiuo corporis carcere detineat,[b] quando nõ talis præcedit informatio, alijsvè est qualitas excessus & personę, vt ad torturam deueniri possit, ac debeat. Triplex præterea genus carceris cõsiderari potest.Aut enim ideo iudex incarcerat,quia solum custodire prætendit captum,dum de delicto tractatur,& tunc sufficit quòd constet saltem præsumptiuè de eo:& in tali casu præcipuè fidelitas custodum, & securitas loci procurari debèt, sine eo quòd

1 a 2 3 a 4 b 5

quòd capro ſolatia moderata tollantur, ac communicatio amicorum & aliorum interdicatur: niſi delicti grauitas & qualitas aliud ſuadeat. Si verò aliquis primæ tonſuræ clericus ſeculares iudices timens (vt quotidie contingit) carceri eccleſiaſtico ſe offert, procuraturus inde ſecularium iudicum inibitionem, ac ſuorum ſcelerum impunitatem, aut leuitatem, pœnæ: tũc caueant eccleſiaſtici iudices, ne leuem carcerem & ad libitum petentis aſsignent, ſed intra palatium epiſcopi, & in ſolitum carcerem illũ detrudant. Aliter enim quandò eccleſias pro carceribus illis aſsignant, plura indè proueniunt incommoda. nam quãdiu ibidem commorantur, eas ludis, blaſphemijs, & obſcœnis actibus polluunt, notuq; inde exeũtes grauiora ſæpius ſcelera illis à quibus liberari ſatagunt, perpetrant. Multotieſque in eccleſiarum ianuis poſiti, ver per cœmeteria de ambulãtes ſeculares iudices irrident, ac perfricata fronte contemnunt, ex quo ſæpius irritati illi eos ab eccleſijs extrahunt, & in contemptum ordinis & cenſurarum, vinculis grauibus ſubijciunt, ac quandoque pro commiſſis illos laicorum pœna plectuntur. Vt autem hæc omnia & alia quæ referri poſsint incommoda ceſſent, debent eccleſiaſtici iudices (victis omnibus importunitatibus ac reſpectibus) tales ſic oblatos clericos ſolito carcere mancipare, ac iuxta delicti qualitatem, de quo inculpantur, illis cuſtodiam & vincula adhibere, quãuis nullus illos accuſet, nullaque ab eis ſit de delicto informatio recepta. Hoc nanq; & talium clericorum temperabit facinora (quorum pars magna ob nihil aliud quam ad impunitatem ſcelerum tonſuram recipit) & in ſecularibus iudicibus eccleſiæ obedientiam nutriet. Vt autem carcere & cuſtodiam criminis qualitati commenſurare valeant, iudicibus omnibus cõſulerem, vt ſtatim á iudicibus ſecularibus informatione criminis, quam contra ipſos habent amicabiliter exigant, quam illi libenter præſtare ſolent, quandó zelum iudicis eccleſiaſtici intelligunt. Aut ſi illam denegauerint, ipſi ex officio eam pro viribus requirant: aliter enim ſi in talium de truſione deſides extiterint, præter ſuperiora incommoda, euenit ſæpius vt poſtquam eos à Iudicum ſecularium manibus inhibitione liberarũt, ſi ipſos iam ſui fori pronunciatos punire voluerint, à leui carcere aufugiſſe, & tanquam ſecuros ab vtriuſq; fori iudicibus (quia à primis cenſura, à reliquis verò fuga liberauit) grauioribus ſe enormitatibus immiſcuiſſe comperiẽt. Aut carcer non ſolum ad cuſtodiam ordinatur, ſed ad afflictionem corporis: vt quia iudex intendit ſola carceris pœna punire delictum, & tunc dari poteſt aſperior, iuxta exceſſus mẽſuram, perſonæque qualitatem. Vtilis nanque vt præmiſimus, in clericis (quos à membrorum mutilatione ſacri canones effecerũt immunes) carceris pœna cenſetur, & qua afflictione præterita purgantur vitia, præſentia impediuntur fieri, futura ſæpius poſt liberationem ſui memoria vitari ſolent. Aut in ſuper carcer in pœnam criminis per ſententiam imponitur, & tunc nõ modò ſecurus, ſed & qui pœnam condignã ingerat applicandus eſt, dum tamen in hoc debitus ſeruetur modus, iuxta ea quæ infrà deſcribẽtur in parte, Ac in perpetuum carcerem. Vnum in ſuper aduertant iudices, quod vbi ex cõſti-

tutione

tutione aut consuetudine pœna carceris est statuta delicto, tunc nó est aliquis in carcere detinédus sine plena probatione delicti: d alias enim contingere posset quod sola informatione summaria, iam ordinaria pœna plecteretur, & si iudex tunc posset ad solam capturam procedere, vt satisdatione fugã personæ prouideat.

d

A Carcerẽ quis prius edificauit.

Sit tormentum. Nota quod carcerem Ancus, Martius Romanorum. 4. Rex ędificauit, vt testatur Plinius minor in suo libello de viris illustribus & Lucius ab vrbe condita. Eutropius autem lib. 1. de gestis Roma. inuentionẽ carceris ad custodiã & terrorem Tarquinio Superbo Regi ascribit. Vt cunque sit, inuentum Regium fuit, & hinc est quôd ius carceris occupans, in crimen lesæ maiestatis incidet. Est equidem carcer mala mansio adeó quod morti equiparatur. Ità dicit Bald. in cap. 1. §. denique, quę fuit prima causa benefic. amit. Et est inuentus ad custodiendũ non verô ad puniendum l. aut damnum. 5 solent. ff. de pœni. l. incrediuili. C. eo. tit. cap. quamuis ad reorũ. de pœnis lib. 6. l. 1. C. de custo. reo. l. 4. ti. 11. par. 7. & egręgia. l. 11. ibi. licet secus sit de iure Pontificio secundum Bar. in d. §. solent. Feli. in capit. qualiter. in. 2. de accusa. & diuersitatis rationem scribit Domi. in d. cap. quamuis, & Fulg. cons. 44.

Cerceris qualitas iudicis arbitrio relinquitur.

Quod vero attinet, ad qualitatẽ custodiæ carceratis adhibendæ, à iudicis arbitrio dependet l. 1. vbi. Bart. ff. de custo. reorum Bald. in l. 2. in fine C. de exhib. reis Ias. in 27. in fine li. 3. Rod. Sua in tract. de fideiuso. in causa criminã idem difiniuit concili. Triden. sessi. 25. cap. 6. de reforma quod iudicibus ecclesiasticis prę cipit, vt in omnibus criminibus, semper ea ratio habeatur, vt iuxta qualitatem delicti, & personarum, delinquentes loco decenti custodiantur. Et ideô si catenis, alijs ve vinculis, clerici ligari debeãt iudicis arbitrio relictum est, vt in specie scribunt Paris de Puteo in tract. sindi. in verbo *Carcer.* versic. an si plures Petrus Foller. in practi. crimi. in verbo, *Vel in carcerentur.* num. 8. Tiraquel. in tract. de pœnis legum causa. 31. n. 11. & ante eos Bal. in l. 2. in fin. C. de exhib. reis. perpendit itaque iudex personæ conditionem, & criminis qualitatem, & alias circunstantias, & in de percipiet, quid circà hoc fieri magis expediat. Poterit etiam ecclesiasticus iudex, reos de graui crimine delatos prohibere, nec cum aliquo loquantur & ità practicari per iudices peritos & expertos attestatur Antoni. Gome. cap. 9. delicto num. 6. in fine sequitur Iuli. Clar. in practi. crimi. §. fin. q. 46. in prin.

Reus qui leuiter delinquit, leuiter custodiẽdus est.

Cum verô reus leuiter deliquit, leuiter custodiendus est, & ideô perpensis dictis qualitatibus possunt iudices iubere nulla fideiussione accepta, vt domũ suam, vel aliam, vel ciuitatem, cum suburbijs pro carcere habeant, vt docet Iulius Clar. d. q. 46. versic. in dubio. Quod in sacris tribunalibus inquisitionis receptũ est Simã. in Catho. insti. tit. 16. num. 5. Fran. Pegñ. in anno, ad Director. in qui. lib. 3. Scholio. 139.

Clericus sub fide iussoribus relaxari debet quãdo corporali pœna plectendus non est alias iudex actione iurisdictionem tenere cessetur.

Post capturam autem, relaxandus erit clericus à carceribus sub fideiussoribus, quandó pro crimine de quo delatus est, pęna solum pecuniaria indicta est Hyppo. in Rub. de fideiussori. num. 247. idem in practi. crimin. §. Astingam. num. 23. asseuerãs opinionem istum communẽ esse Ce-

pol.

pol.consi.25.Bosius in tracta causarum crimi.tit.de carcerato fideiussor.comm.nume.1.& latissimè tradit Iacob.Menoch.de arbi.iud.quæstion.lib.2.centu.4.casu.303.qui commu. esse profitetur. Quòd adeò verum est,quòd si iudex nolit recipere fideiussores,sed clericum in carcere detinere, committit contrà eum crimen iniuriæ, & tenebitur in sindicatu actione iniuriarum.Antoni.Gome. 3.tomo vari.resolu.cap.9.num. 8.argumento tex.in.l.si verò pro condenato.§.1.ff.qui satisdar.cogan.

Clericus qui paupertate oppressus non inuenit fideiussorē præstita cautione iuratoria debet relaxari.

Quòd si clericus præsus paupertate,fideiussorem non inueniat præstita cautione, iuratoria, relaxandus est. Quam opinionem communem esse tradit Hypp.in dicta repeti.rub. de fideiussoribus.num.166. & seq. Iuli.Clarus.dicta quæstione.46.ver sic.quòd agendum.in fine.

Iudices tā Ecclesiastici quā seculares in festis Paschatis captos relaxare solent.

Solent etiam iudices tàm ecclesiastici quam seculares in festis Paschatis. Maximè Natiuitatis Domini, reos relaxare.l.3.C.de Episcop.audi. vbi delicta excipiuntur quorum rei non debent relaxari,& quanuis Barasseueret in contrarium esse consuetudinem prout illum refert Marcus decisi.409.nu.1.& Practi.Contra. fo.276.num.14.Sed apud nos in viridi est obseruantia, prout apud Mediolanenses refert Bosi.in pract.crimin.tit.de incarcera.fideiussor.committen num.27.

Item si pendente processu appareat reum non esse culpabilem eius delicti de quo imputatur, quòd multotiès contingere solet,relaxari poterit. l.1.ff.de custo.& exhibi.reor.ibi,vel pro innocentia personæ tradit Clarus,vbi supra qui multos refert.

Clericus qui corporali pœnaple

Si autem clericus pœna corporali plectendus est,non debet sub fideiussoribus relaxari Bald.in.l.2.col.1. C.de exhib.reis.Hypp.consi.16.nu. 28.& in pract.§.attingam.num.61. Capi.decision.36.num.7.Roland. Valle consi.38.num.2.lib.1.Couar. libr.2.variar.resolu.cap.8.num.8.& commu.esse testantur Insignis Suarez in tracta.de fideiussore in causa crimi.num.14.& Menoch. dicto casu.303.num.15.& est tex. egregius in cap.si clericos de senten. excommuni.libr.6.

tendus est nō debet sub fideiussoribus relaxari.

Carcere detineat. Adde Cardi.in Clemen.1.de pœni.& remissi.quæst. 7.vbi scribit Prælatos homicidas esse & irregularitatem contrahere, si clericos tetro carcere claudāt. Sequitur Petrus Foll.in pract.crimi.in verbo, *vel in carcere retur*.nume.2.Iacob. Menoch.de arbi.iudi.quæstio.lib.2. centu.4.casu.305. B

Detrudant. Adde quòd hoc iam decretum est,in maximam reipublicæ vtilitatem ab Inuictissimo Carlo Quinto Cæsare Maximo & Primo, huius nominis Hispaniarum Rege Burgis,ann.Domini.1523.& rursus Pintiæ ab eius supremo consilio anno.1545.Alioqui si clericus non detineatur reclusus in carceribus,poterit à iudice seculari in carcerem mitti.Idque non tantum fieri debet,lite pendente,super clericatu, sed etiam pendente lite,super ipsius delicti punitione. Quanuis multi ecclesiastici iudices,conentur intelligere Regia decreta lite pendente, circà clericatū ea tamen finita,liberū sit illis clericos iam effectos immunes à iurisdictione seculari à carcere dimittere, & hoc verius esse censeo contrà Insignem D.Couar.& alios vt multis probani supra.cap.62.nu.20. C

Clericus minorū ordinū lite pēdente circà clericatū in carceribus publicis debet detineri.

Sine plena probatione delicti. Adde Auenda.hanc opinionem sequentē in cap.Prætor.2.par.capit.5.nu.26. & opinio hæc verissima est, & in foren- D

In blasphemiæ crimine licet reus vnico teste capi possit, postea tamen super de fideiussoribus est relaxandus.

forensibus actionibus recepta. Vnde sępissimè consului,& obtinui: ꝙ in his casibus, in quibus Regijs nostris constitutionibus, pœna carceris pro blasphemiæ crimine imponenda sit,licèt reus contra quem est, solùm vnius testis testimonium, in carcerari possit,si tamen negat crimen commisisse, statim sub fideiussoribus relaxandus est, donec integra probatio accusati criminis recepta sit,aliter equidem,vnico teste,ordinariam pęnam pateretur,quòd maximam induceret iniquitatem,quòd Auenda. dicto loco verum putat.

Clericus qui carceribus effractis fugit grauissimè puniendus est.

Nō tamen omittā (candide lector) circâ huius capitis argumentum, ꝙ si clerici post in carcerationem, carceres effregerint,& ab ipsis violentèr recesserint postea capti grauissimis pœnis sunt plectēdi quòd Abb. scribit in ca.à nobis.in fine de Apostat.dicens hoc casu procedi posse ad depositionem, & data incorrigibilitate,ad traditionem curiæ seculari.

Illud equidem vidi dubitari, quòd in forensibus actionibus est frequentissimum si clericus pro debito aliquo fuerit incarceratus, pręstita cautione de non recedendo,alias fugiēdo fideiussor remaneret obligatus ad debitum soluendum, tandem fugit, & postea captus,& in carcerem missus:vtrùm fideiussor teneatur ad debitum soluendum & eùm teneri scribit Salic.in.l.in bonę fidei.C.de reb. credi.Sequitur Petr.Foll.in pract.cano.2.par.c.12.num.9.quòd in laicis est censendum & est not.

Tortura.

CAPVT, C XXV.

1 *Clericus potest torqueri.*
2 *Confessio extraiudicialis sufficit ad hoc vt laicus quæstionibus subijciatur,secus si fuerit clericus.*
3 *Zabarele opinio quædam exploditur.*
4 *Clericus torturæ exponendus,an debeat prius degradari.*
5 *Tortura adhuc in secunda instantia peti potest.*
6 *Clericorum tortura non debet esse ità sæua sicut laicorum.*
7 *Clericus per laicum,etiam sui prælati iussu torqueri non potest.*
8 *Confessio clerici facta coram laico, an sit sufficiens ad torturam.*
9 *Clericus vacillans in testimonio, an possit torqueri.*
10 *Iudex excedens modum in tortura ad quid teneatur.*

PRæmissis prius quæ debeant torturam præcedere & quæ sint eius species: & præmissis alijs quæ in eius materia à doctoribus varijs locis scribuntur, quia illa examinare ad præsens nec vacat, nec expedit, transcribere verò præter id quòd pudet,& piget, inutile iudico: solùm enim in hoc opusculo quæ in clericis specialia sunt,& eorum personas cōcernunt referre decreui.In primis notandum est,quòd clerici etiam presbyteri si sunt suspecti possunt ex causa torqueri. ità firmat Panormi. esse communem opinionem doctorum, in regula. Cum in contemplatione. de regul.iuris. ex cuius verbis videtur colligi quòd ad hoc quòd clerici torqueri possint, duo debent concurrere. Primum quòd sint suspecti, & sic quòd sint indicia benè probata,ex quibus reddātur suspecti. Alterū,ꝙ subsit causa,quòd ego intellige rem, quòd si delictum tale propter 1

quod meritò deueniatur ad torturã; & quòd clericus torqueri posſit propter delictum etiamſi agatur ciuiliter contrà eum, notant Abb. & Philip. Francus in cap. Dilectis. de appell. t. per text. in cap. 1. de depoſi. In hoc autem ſummè notandum eſt, quòd voluit Abb. Antiquus in dict. capit. 1. videlicet quòd clericus non debet torqueri, niſi ſint indicia, & ſit infa-
a matus: [a] cuius ſententiam dicit eſſe communem Card. ibi, vt refert Barb. col. 4. quam etiam deciſionem doctores plures ſequuntur & celebrãt, quos ego in meis regulis & fallentijs collegi, in regula incipien. Confeſſus de crimine, in. 2. fallen. in. 3. ſublimitatione. & vltrà illos idem ſequitur Paris in tractat. de ſindicatu in impreſsione parua, fol. 287. in cap. incip. Mandauit. Quanuis à prædicta communi ſententia voluit nouiſſimè recedere Alciatus paucis & leuibus fundamentis, in cap. 1. de offi. c. ordin. ſuper glo. 1. nu. 43. verſi. Aduerte tamen. Quòd in tantum habet locum quòd Bonus de Cur. in tract. nobilitatis. fol. 15. col. 4. in fin. prout ſuprà retuli, dicebat quòd etiamſi cõtrà clericum ſint mille indicia, niſi ſit infamatus nõ poteſt torqueri. Quòd etiam ſcripſit Thomaſius Grammaticus in voto. 11. incipien. Tremendi Dei, in nu. 15. pro quo allegat Paul. de Eleazar & Ab. Antiquum in dict. cap. 1. & Ioan. And. & Panor. in di. regula. Cum in contemplatione, &
2 Ana. in. c. 1. de cleri. percuſſo. Qua deciſione Abb. Antiqui motus Feli. in. c. De hoc. de ſimon. in col. 1. tenet q̃ licèt aliàs confeſsio extraiudicialis ſit ſufficiens ad hoc vt poſsit quis
b poni ad torturam, [b] vt per glo. vulgatam in. l. Capite quinto. ff. ad. l. Iuliã. de Adult. tamen fallit hoc in clerico, quod eſt notabile in propoſito: & poſſent decipi in hoc plures eccleſiaſtici iudices, qui moti ex illa concluſione communi torquerent clericũ, qui extrà iudicium confeſſus eſt crimen. Quam concluſionem ego latius poſui in dicta mea regula, & di. 3. ſublimitatione: & ſequitur etiàm eam Decius in ca. At ſi clerici. de iudi. col. 10. in prin. verſi. Quartò limi- 3
tatur. Ex quibus enim (ſaluo meliori iudicio) crederem non benè conſuluiſſe Zabarellam in conſi. 45. Caſus talis eſt. in fin. dum dicit q̃ ſi clericus legitimè tortus confiteatur delictum pro quo torquebatur, non reputat abſonum quòd interrogetur de alijs criminibus, de quibus nulla contrà eum erant indicia, & ſic iudicem eccleſiaſticum ob id non eſſe reum alicuius pœnæ nam ſi clericus non poteſt torqueri niſi extantibus indicijs & infamia, quomodo poterit interrogari de delictis de quibus non eſt infamatus, nec indicia ſunt, licet iã fuerit confeſſus aliud delictum? præcipuè quia fundamentum ſuum eſt ſatis fragile, videlicet quia præſumitur criminoſus etiã in alijs, ex quo vnũ eſt cõfeſſus, per regulã, Defleat. de reg. iur. Vndè iudicẽ talia facientem & Deũ in Cęlis, & ſuperiorẽ ſuũ in terris offendere credo, & ſic ab eo puniri poſſe propter id: quia ſi Zabarella intelligit q̃ poteſt interrogari de delictis alteriùs generis, quam illud pro quo fuit tortus: hoc videtur planè eſſe impium, vt cogatur quis prodere ſeipſum in delictis occultis. Si verò intelligit quòd poſsit impunè interrrogari de delictis eiuſdem generis, hoc non poteſt fieri, vt notat Alber. de Gandin. in tractat. maleficiorum, in Rubri. de quæſtion. & tormentis, in colu. 4. verſi. Sed quid de quæſtione. vbi tenet, q̃ de iuris ſubtilitate tortus & confeſſus aliquod

quòd furtum de quo erant indicia, non potest de alijs furtis interrogari, licet de generali consuetudine Italiæ seruetur contrarium: quem refert & sequitur Franc. de Bruno in tract. de indicijs & tortura, in fol. 10. col. 4. limitando quando esset diffamatio generalis contra aliquem quòd esset magnus latro, quia tunc dicit laudabilem esse talem consuetudinem quòd de alijs furtis interrogetur, aliàs non. Si ergo nec latro laicus potest interrogari de alijs furtis, quâ
4 rõ magis clericus? Tradunt prętereà doctores aliqui summistæ aliud speciale in tortura clericorum, videlicet quòd clericus torturæ exponendus
c debet prius degradari: c hoc scripserunt Autores Rosellæ, & Siluestrinæ in verbo Degradatio, qui referunt Alexand. in additionibus ad Bart. in l. omnes. C. de Decurionibus. lib. 10. & Rosella refert Roma. in consil. incip. Manifestum est. & allega. text. in l. Et si excepta. C. de malific. & math. ibi, *Præsidio dignitatis exutus*. Sed salua eorum autoritate hoc non credo verum: nam præter id quod Alexand. quem ipsi referunt, hoc non scripsit, & q̃ Rom. cons. non inuenitur, quis sibi persuaderi poterit clericum nondum conuictum, sed solum indicijs & infamia notatum, esse degradandum antequàm constet de veritate delicti? Item text. in dict. l. Et si excepta non obstat, & verba illius suprà relata intelliguntur, id est, non obstante priuilegio dignitatis, & ita intelligit Azo. in summa illius titul. & Bald. & Salic. in ead. l. & Bonifacius in tracta. maleficiorum, titu. de Malefi. & Math. licet Ang. ibi quem sequitur Ana. in cap. 1. de sortilegijs, col. 2. dicat per illum text. q̃ si constitutus in dignitate est torquendus, debet exui omnibus insignibus illius dignitatis, & sic degradabitur, sicùt fit in sacerdote, quando duci debet ad supplicium. Nec suffragari poterit dictæ opinioni text. in l. proditores. ff. de re militari, cuius verba sunt *Proditores vel transfugæ plerunque capite puniuntur, & ex authorati torquentur, nam pro hoste, non pro milite habentur.* Arguendo de milite ad clericum: quod argumentum benè procedit, vt per Nicolaum Euerardũ in suis Topicis iuris, in fo. 33. quia illa lex nec in milite hoc disponit: nã verbum, *Torquentur*, ibi positum nó debet intelligi de tortura quæ fit ad inuestigandam veritatem, sed quæ datur in pœnam. Et quanuis hoc in milite esset expresse dispositum, non deberet applicari ad personas clericorum: quia in hoc non esset recipiẽdum argumentum de milite terrestri ad cęlestem, cum talis similitudo esset odiosa clericis, & in casu notoriè iniusto & contra iuris principia. Et contrarium senserunt Ang. & Ana. in locis suprà relatis dum æquiparãt militem & clericum non in tortura, sed quòd miles debet degradari ad torturã sicut clericus degradatur ad supplicium. In hoc insuper proposito referendum duxi, quòd tradunt Ioan. de Ana. in consi. 1. in fina. verbis. & ibi sequitur Lud. Bol. in addi. ad eundem quòd si non fuit petitum in prima instantia quòd clericus torqueretur, potest peti postea in causa appellationis tanquam omissum, & respondet ad dictum Ang. in l. Minimè. C. de appel. quòd illud est verum, quando non peteretur fieri: sed salua tantorum patrum autoritate, iudicio meo decepti sunt in intellectu doctrinæ Arge. quia ille solum dicit quòd appellatione pendente non debet appellans sustinere pœnam corporis, vel cru-
5

ciatum, quòd apertè intelligendum est respectu iudicis à quo: quia ille si ubi petatur coram eo, siue non, nō potest torquere reum appellātem, quia innouaret, non tamen tollit quin iudex appllationis post deuolutam ad ipsum causam possit hoc facere: vnde cùm doctrina Ang. non aduersaretur illis, superuacaneum fuit velle illi satisfacere. Sed nec mirādum est: sunt enim lapsus scribentium, quos expedit benignè á lectoribus sufferri: non enim semper vacat singula
6 quæq; scribenda rimari. Item aduertere etiam debent iudices ecclesiastici, quòd tortura clericorum non de-
d bet esse ita sæua, sicut laicorú [d]. ita dicit communiter teneri Abb. in dict. regula. Cum in contemplatione. vnde secundùm eum clerici non debēt supponi aculeis, seu fidiculis, sed virgis, seu corrigiatis, pro quo allegat bonum text. in cap. 1. in fin. 23. q. 5. Nec mirandum enim quòd in ipso processu & tortura clericis suspectis de delicto aliquis fauor impendatur qui laicis non conceditur, cum etiā postquam sunt conuicti de crimine tam dispari pœna plectantur, & sic mortis pœnam euadant: præsertim cum in iure videamus milites seculi á tortura immunes effectos: quòd etiam de doctoribus & nobilibus in legibus regni nostri disponitur. Quid mirum igitur si cum militiæ cingulum, doctoratus gradus, parentum nobilitas, tot homines à tortura penitus liberet, clericalis ordo promereatur, vt clericorum torturam in-
7 dicia ac infamia præcedant? Nota tamen q̄ clericus non potest torqueri
e per laicum [e] etiam iussu Prælati sui, ità tenent Anto. & Ancha in. c. vt fama, de sent. excō. vt refert Abb. ibi, in fi. & sequitur Dec. in ca. Dilectis. de appel. in prin. licet contrarium & malè secundū Abb. vbi suprà habeat communis obseruantia. Hoc etiam concludit idem Abb. in ca. vniuersitatis. in. 3. not. eo. tit. vbi dicit hoc de iure fieri nō posse, & quod hoc ideo sic fit, quia hodie clerici torquentur vt laici: & talis modus torquendi nō posset fieri per clericos, quia ferè nemo in huiusmodi obtemperaret. nec sunt edocti in arte ista torquendi sicut & laici. Et vide Barba in c. decernimus. de iud. colu. antep. vbi refert Bald. tenentem ibi quòd Episcopus potest committere laico vt clericum torquere possit ipse tamē Barba miratur Bald. ista sic intellexisse, & allegat Ant. vbi suprà tenentem contrarium. Vide. tamen Fel. in. d. c. Vniuersitati. de sent. excomm. vbi dicit q̄ ista est conclusio vera & verissima, q̄ laici torquentes clericum præcepto episcopi vel vicarij non excusantur, imò facientes clericos per laicos torqueri sunt excommunicati. & dicit ita tenere Arch. & Ioā. de Fantu. in c. Præsbyteri. el. 1. 5. q. 6. & addit vlterius q̄ si clerici nesciunt torquere quòd tūc poterit vocari officialis laicus qui ligauit clericum torquendū, & postea clerici possunt torquere. Quod non videtur satisfacere: quia peritia torturæ ita & magis consistit in actibus ipsis torquendi, quàm ligandi. An autem clericus possit ad torturam poni ex confessione delicti facta per eum coram iudice laico, Barba. in capit. At si clerici. de Iudi. col. 14. versi. Capio nunc, motus sep tem fundamentis concludit, quicquid alij dixerint quòd nullo modo potest torqueri: licet Cardin. in capitul. Per inquisitionem de electione, tenuerit quòd sic. Benè tamen fatetur Barba. quò si clericus cō fiteatur crimen coram iudice ecclesiastico, aliás non suo, quòd tunc 8

compel-

compellitur vel excusare illam confessionem, vel perseuerare in ea per tormenta: & quód isto modo potest saluari opinio contraria. & vide eundem Barba. prius in dict. c. At si clerici. in col. 4. dicentē q̄ per illū tex. cōfunditur doctrina Bal. in l. vnica. de confes. pen. col. dum cripsit quòd ex confessione facta per clericū coram laico, non est torquēdus clericus per Episcopum dummodo illam confessionem reuocet vt erroneam, nam cū tex. ibi dicat, q̄ talis confessio nō tenet, non est reuocanda: quia quòd
9 nullum est, reuocari non debet. Atq; asserit in hoc somniasse tantum doctorem. An autem clericus vacillans
f in testimonio, possit torqueri? Bal. in sua magarita, in verbo Clericus, tenet quod sic, & refert Inno. in c. Cōquestus. de re iudi. hoc tenētem. Sed clarè patet quod allegat corruptè Innocen. quia non est talis text. in illo tit. Ideo ob solā Bald. autoritatē hoc non crederem practicandū, cum, vt suprà scripsimus, clerici non sunt torquendi ad eruendam veritatatē delicti, etiā extantibus indicijs, nisi ad sit infamia, quantò magis non poterit torqueri, propter solam vacillationem in ferendo testimonium, cū sufficiat quòd si de falsitate testimonij fuerit cōuictus poterit ob id puniri. Si verò solum vacillauerit, tunc poterit de vacillatione puniri iudicis arbitrio: ad cuius etiam officium spectabit quanta sit illi fides adhibenda discernere. Neq; suffragatur opinioni Bald. lex, presbyteri. la. 1. C. de epis cop. & cler. dum probat quòd præsbyteri licet vacillent in testimonio non sunt torquendi, Alij verò clerici inferiores sic secundū glos. & summarium Sali ibi. Nam illa. l. non potuit hoc disponere circà personas clericorum, quod fatetur glos. in capit. Quia iuxtà. §. Presbyteri. lo. 2. 5. q. 6. vbi ad literam est inserta illa. l. per Gratianum: & ideò dicit quòd illa. l. instruit iudicem ecclesiasticum quid facere debeat. Sed ego credo etiam salua glo. autoritate, quod hodie iudex ecclesiasticus firma manente cōmuni opinione de qua suprà, & cum contrarium non reperiatur de iure canono, nō poterit sequendo instructionem illius legis clericos inferiores propter vacillationē torquere, & licet d. l. præsbyteri. fuerit per Gratianum admixta canonibus, nihil sibi per hoc autoritatis accessit. Nec curare debent iudices ecclesiastici quod notat Alberi. in dict. l. Præsbyteri. dum putat ipse quòd clericus etiam si vacillet & dicat se interfuisse facto coram iudice seculari torqueri nō potest per eum, sed per suū iudicem ecclesiasticum: quia fundamenta quæ allegat non probant neque sufficiūt: & sua opinio adhuc habēt intollerabilius inconueniens, dum firmat q̄ propter vacillationem factam coram seculari possit clericus torqueri per ecclesiasticum iudicem. In torquendis præterea reis, si in ciuilibus magistratibus crudelitas abesse debet, quā tò magis ab ecclesiasticis iudicibus fugienda est? præcipuè quia sæpius tortura cogit innocentes ipsos dolore cruciatos fateri delicta quæ nō perpetrarunt. quia vt dicit Ambrosius in epistolis: *Nimia seueritas extorquet plerumquè crudelitatē mendacium*, prout etiam apertissimè legitur in admirabili illo miraculo per Hieronymum descripto ad Innocentium de muliere sæpius icta. Aduer- 10
tant etiam ecclesiastici Iudices, quòd sic delinquentes torquere præcipiāt, vt veritatē inuestigare satagāt, sine vitę discrimine, aut membrorū periculo, taliter vt ipse torquendus saluus fit

innocentiæ vel ſupplicio, vt ſunt verba tex. in l. quæſtionis modum. ff. de quæſt. Si verò contigerit, quòd tortus maneat debilitatus in membro aliquo, adeó vt quaſi inutile reddatur non per hoc exiſtimet ſe irregularitatem incurriſſe, vt notat Abb. poſt Gaſp. in cap. 1. nu. 9. qui cle. vel vou. Crederem tamen in hoc dicendum, q; ſi hoc damnum paſſus eſt tortus propter exceſſum torturæ commiſsũ à Iudice poterit propter hoc à ſuperiori puniri, & damnari, vt clerico debilitato reſarciat incõmodum. Ad quod moueor ex no. per Hip. in d. l. quæſtionis modum. colu. penult. nu. 72. cum ſeq. vbi tenet, quòd excedẽs modum cõſuetum, & qui debet adhiberi, ſecundum qualitatem perſonæ tortæ, tenetur in Syndicatu, vbi etiã diſtinguit inter exceſſum factum in tortura dolo, culpa, vel caſu, quem videre poteris poſt Sallin. l. Gracchus. C. de adul. & Anan. in cap. 1. colum. 4. & 5. de cler. percuſ. quos ipſe cum alijs refert.

A *Clericus niſi ſit infamatus, torqueri non debet.*

Sit infamatus. Adde Alex. ad Bar. in l. 1. ff. de pœnis eundem in eiuſdem additionibus in l. milites. C. de quæſtioni. Anto. de Butrio. in capi. grauis. num. 14. de depoſi. Felin. in cap. vniuerſitatis. nu. 2. de ſenten. ex commu. & in cap. veniens in. 1. n. 4. de teſtib. & in cap. cum oporteat. nu. 7. de accuſation. Ang. Aret. in tract. malefi. in verbo, *Fama publica*. Andr. Barba. in cap. ſi conſtiterit. colum. 3. de accuſation. Hyppol. in practi. cri. §. nunc videndum. num. 51. & in. §. expẽdicta. num. 40. & in l. dictum num. 9. & in l. quæſtionis habendę. num. 76. ff. de quæſtion. & in repet. rub. ff. de fideiuſſor. nume. 126. & in ſing. 55. Iaſ. in l. magiſtratibus. n. 7. ff. de iuriſdi. omn. iudi. Deci. in cap. At ſi clerici. num. 126. de iud. Steph. Auſr. in tract. de poteſt. Secula. ſuper Eccleſi perſon. reg. 3. nu. 17. Ioã. Conſt. in gloſ. ad conſtit. Regi. Galliæ. artic. 163. fol. 294. colum. 1. Boeri. Deciſsio. 163. Caſſan. in conſuet. Burg. rubr. 1. §. 5. nu. 6. & hanc opinionem communem eſſe teſtantur. Ioann. Imo. in ca. 1 col. 2. de depoſi. Iacob. Septim. in catho. inſti. tit. 65. num. 47. & noſter Gregorius in l. 2. tit. 30. par. 7. in verbo, *Caualiero*. Padilla. in l. quanuis. num. 9. C. de iuris & facti ignoran. Boſsi. in tract. delictor. tit. de indicijs. num. 15. Didac. Perez. in l. 1. tit. 3. lib. 1. ordin. Hiero. Gigan. in tract. de crimi. Leſæ. Maieſtat. Rub. quomodo & per quos crimen. quæſt. 28. num. 3. pag. 266. Iul. Clar. libr. 5. recep. ſenten. §. fina. quæſtio. 64. verſi. Sed an clericus, & nouiſsimè Ioan. Gracian. regulis, & fallen. reg. 226. num. 91. Et ſtãte iſta opinione non ſufficeret, vt clericus poſsit torqueri, vnus teſtis, qui de delicto deponeret, niſi adeſſet difamatio.

Et licet opinio hęc communis ſit, & plena æquitate contrariam tamen tenet Abb. Panor. quem ſequitur malè ſibi conſtans Feli. in cap. olim. colum. 2. verſi. tertius caſus. de reſcript. Alcia. in cap. 1. num. 43. de offi. ord. Iacob. Septima. dict. tit. 65. nu. 48. Quæ quidem opinio in puncto iuris verior eſt. Tùm quia opinio communis nullo iure nec ratione fulcitur. Tùm quia nullibi legimus, quòd clerici circà hoc, aliquo ſint priuilegio muniti, igitur iuris regulis, & receptiſsimis noſtrorum traditionibus ſtandum eſt, quibus decretum ſtat quòd ſemiplena probatio ſufficiens eſt, vt quis quæſtionibus, & tormentis ſubijcia-

Auctor à cõmuni ſententia recedit

subijciatur. Tùm quia si infamia ad clericum torquendum necessaria est, hæc sanè sufficienter oritur, ex semiplena probatione, ex alijsque indicijs quæ eum suspectum & infamatum reddunt. Præsertim quia ita indicia efficiunt notorium iudici ca. cum olim. vbi Abb. de verbo. signi. quòd notorium succedit loco diffamationis. Tùm quia regulariter plùs operantur indicia, quàm diffamatio. l. 1. §. 2. &. 3. &. l. fin. ff. de quæstio. & ea ratione diffamatio simpliciter non operatur indicium ad torturam, vt traditur à nostris in cap. venies. de testi. & alijs multis in locis. Tùm quia sicut respectu pœnæ ordinariæ, vt ea imponatur, sufficit quòd crimè legitimè probetur, nec necessarium est, quòd clericus suspectus, vel infamatus sit: pari ratione, nec circà torturam imponendam hoc desideratur nullum equidem discrimen in hoc constitui potest: & ideo communis opinio in practica non seruatur, prout nec in ciuitate Mediolanensi seruari scribit Bossi. in practi. crimi. tit. de indicijs num. 103. Non tamen inficior iure defendi posse, quòd scribit Abb in cap. licet. primò not. de testib. clariora esse debere indicia cõtra clericum, ad torturam imponendã quam contrà laicum sequitur Simon de Prætis. consil. 36. nu. 4. volum. 1.

B *Poni ad torturam.* Adde Bar. in. l. vlt. co. 2. ff. de quæst. & in. l. quoniã. ff. de his qui not. infam. vbi Bal. 1. lecti. col. pen. Bar. Ang. Paul. & Fulg. in. l. ictus fustium. eo ti. Bal. in. l. vni. num. 20. C. de confess. & in. l. milites C. de quæst. Abb. in cap. at si clerici. de iudi. num. 16. vbi Felin. nume. 6. Deci. num. 9. Abb. in capi. quam sit graue. de excessi. prela. & in capit. si quis de gradu. de purg. canon. & in cap. de hoc. de simo. & in capi. olim col. pen. de rescrip. Hyppol. in. l. de minore. num. 50. ff. de quæstio. Lud. Carr. in pract. cri. fol. 56. Ant. Gom. de delict. cap. 13. nu. 8. Fran. Bru. in tract. de indicijs. 3. quæst. cui communi sententię sustragatur Regia. l. 7. ti. 13. par. 3. vbi Greg. Lup. in verbo, *Como quier.*

Degradari. Vide Lud. Car. in d. pract. fol. 85. nu. 30. nouissimę editionis. C

Sicut laicorum. Adde Boer. decisi. 163. nu. 6. Hypp. sing. 55. & in. l. maritus. col. fi. ff. de quæst. Bossi. in practi. crimi. tit. de tortura testium. n. 6. Sim. de Prætis consi. 36. nu. 7. vol. 1. D. Episcop. Sepri. in instr. catho. cap. 65. nu. 49. qui nullum ex superioribus allegat, & opinio hæc cõmunis est & contradictorẽ non habet ideò in forensibus exercitationibus, seruanda est. Tùm propter excõmunicationis periculum, si fortè debitus modus torturæ transgrediatur. Tùm propter summã sacerdocij dignitatẽ cui maxima reuerentia debetur, vt latè docet Diuus Chrisostomus in libris de sacerdotio. D

Tortura clericorũ nõ debet esse tã sæua sicut laicorum.

Torqueri per laicum. Vide Silues. in summa in verbo excõmunicatio. 6. §. 11. Hiero. Gigan. vbi paulò antè allegaui. quæst. 26. n. 6. pag. 267. Ludo. Carr. in pract. cri. fol. 85. nu. 25. vbi scribit laicis licere absque excõmunicationis metu clericos ad torquendũ ligare, vt possint per clericos torqueri. Hæc tamen autoris & aliorum opinio non procedit in assassino qui secundum illum à laico torqueri poterit vbi allegat Capi. decis. 155. Nec etiam procedit quandò clerici non reperiuntur qui clericos torquere sciant tunc sanè tortura à ministris laicis inflingenda est, nam aliter frustrà iudex clericum torquendum esse pronuntiasset si non esset qui exequeretur, & hoc vsu E

Clericus non potest per laicũ torqueri, præterquam in duobus casibus.

vsu receptam est, vt alios allegans fatetur Iacob. Septiman. dicto cap. 65. num. 49.

F *Tenet quòd sic.* Adde Ludo Carr. in dict. practi. fol. 85. numer. 31. & hanc opinionem communem esse tè statur Bossi. in practi. de tortura testium. nume. 7. & opinionem istam Baldi contrà authorem dicit esse cómun. Canonistarum Folleri. in practic. cano. 2. par. 8. num. 47.

Iuramento de præmissis interrogari.

CAPVT. CXXVI.

1 *Iuramentum à clerico de crimine à parte accusato exigi non debet, secùs si ex officio iudicis procedatur.*

2 *Purgatio nonnisi prius præstita copia infamato est indicenda.*

3 *Iuramentũ à clerico exigendum non est, nisi informationis copia prius præstita.*

4 *Reus non potest sub iuramenti religione, de delicto interrogari sine semiplena probatione, aut expressis indicijs, aut infamia præcedente.*

5 *Indicia processus reo antè confessionem sunt manifestanda.*

6 *Sola indicia sine infamia, neque ad purgationem inducendam nequè ad iuramentum exigendum sufficiunt.*

1 ET si ad partium petitionẽ à clericis de criminibus accusatis iuramentum exigi non possit nec debeat, ex officio tamen procedenti iudici a hoc conceditur à doctoribus a ea potissimum ratione. Nam cùm liceat ecclesiastico iudici, clerico infamato purgationem indicere, & tunc de veritate delicti iurare teneatur: sic ei licèt illum sub iuramento interrogare, vt placuit Panor. in cap. Cum super. quasi. ad fin. de confes. In quo tamen ego aduertendum credere, mo cum ex dicta ratione purgationis id permissum videatur, inferri possunt duæ notandæ conclusiones in materia. Prima est quòd cum purgatio nõ 2 sit indicenda, nisi priùs præstita copia infamatõ de infamia, vt circà illã se defendat, & an à malibolis seu inimicis habuerit ortum examinetur. Sic nec iudex à clerico poterit iura- 3 mentum exigere statim post captură ante quam illi præstet copiam inquisitionis contrà eum formatæ: ex quo videtur quòd practica huius Regni sumpta ex. l. 4. part. 7. titu. 29. in qua disponitur quòd reus sub iuramento interrogetur statim post capturã, non habebit locum in clericis. b Qui 4 nimó opinor quòd in laicis captis b non liceat id indistinctè fieri, salua iudicis cõscientia: nisi iudex habeat contra reum semiplenam probationem delicto, aut expressa indicia aut infamiam. Cùm ex mente Sancti Thomæ in. 2. 2. quæstion. 69. art. 2. Prædictis casibus solum liceat iudici interrogare delinquentem, & delinquens teneatur veritatem dicere. Et vide ibi Caietan. qui declarando illã doctrinam Sancti Thomæ addit vnum notabile (iudicio meo) videlicet quòd in casu quo præcedunt indicia, debent manifestari reo, vt sciat se esse in tali articulo constitutum, o tenetur obedire iudici præcipienti, & extorquenti veritatem, ac etiam vt possit se purgare, & contrà illa opponere. ex quo videtur quod sicut antè torturam debet dari copia indiciorum

c ciorum, c sic antè interrogationem, vt Iudex iustè interroget, & reus teneatur fateri veritatem. Vndè quando aliquid ex prædictis tribus capturam non præcesserit, tunc videtur q̃ iudex conscientia recta non poterit vti practica dict. l. Partit. Cùm enim captus qui delictum commisit non tenetur se prodere, nisi præcedat aliquid de prædictis, benè sequitur q̃ aliter non benè interrogat iudex eũ, cum cogat captum reuelare seipsum in casu vbi non tenetur, & peccaret seipsum diffamãdo, sicut alium quẽcunque. Et præter id quod est iustũ rationiq; consonum, hoc est iuxta mentem illius legis Regni si bene cõsideratur. hoc enim vt fiat, dicta lex
d præcipit in hominibus malæ famæ, d à quibus statim post capturam vult iuramentum exigi. Errant ergo apertissimè temerarij quidam iudices (& qui crocodili more humano sanguine delectantur) qui statim post capturam nullo facto personarum discrimine à captis omnibus de veritate delicti iuramentum exigunt, cùm sæpiùs leuia quædam indicia causam præstiterint capturæ. Satis est enim Christiano Iudici si more Christiano iustitiam exerceat. Secunda conclusio, quòd sicut sola indicia sine infamia non sufficiũt ad indicendam clericis purgationem, eodem modo nec sufficiet ad hoc vt iudex possit ab eis iuramentum exigere super delicto.

A Traditur egregius modus à iudicibus obseruãdus interrogãdi reos in casibus criminalibus.

Hoc *conceditur à doctoribus*. Nota quòd in his quæ ad praxim, & interrogandi reos modum, nihil iure definitum est, sed prudentiæ iudicis relinquitur. Ideoque nulla certa regula in hoc constitui potest, nihilominus aliqua consideratione digna erunt animaduertenda. Et in primis monendi sunt iudices, vt reos captos dùm de criminibus interrogant, humanè, & benignè tractent, quòd sæpenumero ad veritatem patefaciendam mire conducit, ne illos seuero vultu, & proteruis oculis pertere faciant, neue iniurioſis verbis, aut contumelijs in eos irrumpant. Est equidem hoc à Christiana religione alienum, meminerit ipsos homines esse, & similia crimina vel fortè maiora committere posse, nisi Dei omnipotentis gratia, & auxilio iubarentur. Nec ali quandò erit indecorum, si qualitas causę permittit, vt reus præsertim clericus, vel is qui indignitate sit constitutus, in humiliori sede quàm iudex sedeat, vt magis quietus sit eius animus, ad confitendum de quo in causis fidei est egręgia constitutio de creta Mantuæ Carpẽtanorum anno. 1561. c. 13. 14. & 15.

Benignè etiam admonendi sunt, & subinde exhortãdi, vt simpliciter, planè, ac verè fateantur, & quòd longè caueant, ne contrà ipsos, vel alios, falsum testimonium proferant.

Deinde caueant ne in interrogationibus faciendis, molesti sint, ea interrogantes. Quæ inutilia sunt, sed ea dumtaxat quę ad rem faciunt, sed si reus confiteri cęperit, minimè illũ interrumpant, sed libenter & atente audiant nisi inutilia confiteatur.

Rursus multa simul interroganda non sunt, ne reus cum Sycophanta Plautino dicere possit. *Multa simul rogitas: nescio quid expediam potissimum: sin vnum quidquid singillatim, & placidè per conctabere, & meum nomen, & mea facta, & itinera Ego faxo scias.* Hæc Plautus in Trinum.

Rei verò antè omnia interrogandi erunt qui sint, de ętate, de origine & quibus parentibus orti, de patria, & de alijs circunstantijs, debet fieri

diligens interrogatio, quia vt optimè Oratores admonet, suspitionum argumenta, non leuia sumuntur, ex genere, natione, patria, educatione, disciplina, bonitate, prauitate præteriti temporis, societate, amicitia, moribus, verbis, & alijs huiusmodi, vt docet Cicero lib. 2. Rhetori. ad Herennium. Quinti. lib. 5. cap. 10. Orator. inst. tradit ex nostris Gand. in tract. crimi. titul. de præsumpti. & egregiè Fran. Casonus in tract. 1. de indi. & præsump. cap. 1.

Id etiam cauere debent iudices, vt nê ità reos interrogent, vt magis fugiendi modos præscribere, quàm veritatem indagare videãtur, & vt hoc suggestionis periculum euitetur, in genere sunt interrogandi, & deindè paulatim ad speciem descendendum est, nullam singularem delicti circũstantiam exprimendo Franc. Caso. in tract. de tormen. ca. 15. Cętera verò iudicis integerrimi arbitrio committuntur. Nam aliquandò expedit ad minima, & particularia descendere, vt reus conuincatur, & crimen q̃ perpetrauit, detectum esse intelligat: & ipsum ordinem præscribere videtur Iurecõsultus in l. 1. §. in causa. ff. de quæst. in hæc verba. *Qui quæstionem habiturus est, non debet specialiter interrogare, an Lucius Titius homicidiũ fecerit, sed generaliter quis id fecerit, alterum enim magis suggerentis, quam requirentis videtur.* Hactenus Iureconsultus.

Quibus sic præmissis animaduertendũ est, q̃ ità iuris Interprętes circà huius capitis argumentũ cõfusè loquuti sunt, vt prolixa eorum lectione nõ intelligas, quid tenendum iudicandum sit, Autorq; noster (quòd cum bona eius venia dicam) super tortuosam incudem tortuosius fabricauit. Quidquid alij dixerint, vim membrem ipse distinctionem constituo. Aùt enim iudex præcedete infamia, præhabitisq; indicijs, in causa procedit. Aut de occulto crimine contra iuris præcepta iudicare contendit.

Primò quidem casu, aduertendũ est, iudicem reum interrogare iure optimo posse, ipsum quę tenere veritatem confiteri debere, nec curandum est quæ pœna imponenda sit spiritualis, vel temporalis, vel quòd procedatur ex officio, vel ad partis instantiam, vel quòd crimen sit notorium, famosum vel ne: nullum certe discrimen inter hos casus constitui potest, sed solùm perpendendum est, an iudex recte procedat. Ità intelligẽda & interprętanda est Bar. doctrina in l. inter omnes. §. recte. in fine. ff. de fur. quam communiter receptam esse fatetur Aug. Ari. ad Angelum in tract. malefi. in verbo, *Comparuerunt, & confitentur reum.* num. 13. Bertrã. consi. 321. num. 3. in fine. lib. 3. idem testatur Hyppo. in l. quæstionis habendæ. num. 27. ff. de quęstio. Pract. Conrra fol. 280. in prin. Ant. Gom. 3. tomo. cap. 1. num. 65. Iuli. Clar. in pract. crim. §. fina. quæstio. 45. versi. sed quęro. & eam obseruat communis Stillus Italię vt scribit Bar. in l. 1. num. 6. C. de iura calumn. vbi Bald. num. 8. dicit quòd ità cõsuetudo obseruat. Marian. in c. qualiter & quando. num. 227. quęstio. 84. in fine de accusa. Sanct. Thom. & Caieta. 2. 2. quæstio. 69. artic. 1. Domi. Soto in tract. de ratione tegendi & detegen. secret. membro. 2. quęstio. 7. conclu. 1. Martin. Nauarr. in cap. inter verba conclus. 6. Corro. 65. 1. quęst. Greg. Lopez qui rem Christianè tractat. in l. 4. tit. 29. par. 7. in verbo, *Iura*. D. Couarr. in pracți. quęsti. 23. nume. 5. Rosek. in summ. in verbo, accusatus. §. 1. Rod. Suar. in l. 4. tit. *De las juras*. lib. 2.

Iudex iustè præcipit reo vt delictũ fateatur.

lib.2.foro legum Ant.Gom. 3. tho. var..resolu.cap.12.num.15.Bartho. à Medina in summa libr.1.capit.14. num.35.Anton.Cord.lib.1.quæst. 43.dub.3.

Quanuis opinionem contrariam reum posse negare delictum, si ex cõfessione timeat pœnam corporalem siue iudex ex officio procedat siue ad instãtiam partis. Si verò pœna spiritualis esset inflingenda veluti excommunicatio tenetur reus sub mortali crimine delictum confiteri quam opinionem amplectitur Abb.in capi.2. de confess.colum.penult.Sylvestr.in verbo, *Confessio.* delicti Alcocer in summ. capitul.26.§. *El reo.* Soletq; pro hoc sententia allegari glo.in ca. 2.de confess.lib.6.Sed primam opinionem tanquàm veriorem amplecti mur quam esse communem apud Theologos testatur Petrus à Nauarra(quem post hæc scripta legi)in tractat.de restit.lib.2.capi.4.nume.138. Quæ communis & receptissima sententia, multis iuribus & rationibus fulcitur. Tùm quia publica vtilitas in eo versatur, vt crimina & celera diris pœnis puniantur, vt improbi homines, iustas luant pœnas, & alij earum timore, à committendis celeribus longè repellãtur. vt in.l. cõgruit. ff.de offici.Præsi.ca.1.de offici. ord. quòd fieri nullo modò posset, nisi iudex comperta veritate, ex ipsius rei confessione, sententiam ad puniendа celera proferat. Tùm quia subditus vtroq; foro iusto superioris præcepto obtemperare tenetur, iudex autem casu suprà constituto, vt sibi veritas patefaciatur, legitimè procedit, ei verò non obtemperare inobedientiæ peccatum est, & in re graui contractum, quòd mortalem culpam continet. Tùm suffragatur tex. in. l. obseruari. C. de quor. appella. non recipi. cuius legis decisio seruari non posset, si reus legitimè interrogatus, eadem lege veritatem dicere non teneretur. Tùm conducit tex. in. l. vlti. ff. de crimine expila. hæredit. capitu. cum delicti. de accusatio. Tùm quià in causis criminalibus iuratur de calumnia. l. 1. vbi glo. Sali. & doctores. C. de iura. calumn. tex. in cap. 1. vbi. glo. Inno. Abb. & omnes doctores eod. tit. l. 1. tit. 11. par. 3. quòd iuramẽtum inter alia quæ continet, illud potissimum est, quòd reus interrogatus veritatem patefaciat. l. 2. & in authe. Principalis. C. de iureiuran. propter calumn. dan. & in auth. vt litigantes iura. colla. 9. Tùm quià apùd Hispanos Regia constitutione id diffinitũ est l. 4. ti. 29. par. 7. cum dicit. *E esto ce el Rey, ò el juzgador deue le fazer jurar, que diga la verdad de aquel echo sobre que lo recaudaron.* Et ibi eam notat Grego. & etiam eam perpendit magnus ille apud Hispanos Roder. Suarez in. l. 4. tit. *De las juras.* lib. 2. for. ll. num. 14. Tùm quià tale iuramentũ in causis fidei præstandum esse, præcipit concilium Biterrense. capit. 4. in hæc verba. *Ab illis qui sic citati coram vobis, infrà tempus comparuerunt assignatum, recipiatis iuramẽta de mera & plena super facto labis hæreticæ tam de se quam de alijs vivis & mortuis dicẽda quã nouerint veritate.* Idem sanciuit Martinus Quintus. in Bulla incip. *Inter cunctas.* in conci. Constantien. Sessio. 45. quæ continetur in literis Apost. pro sancto Officio pagina. 4. cuius iuramenti formula talis est. *Iuro per Deum & Crucẽ, & Sacrosancta quatuor Euangelia, manibus proprijs facta, medicturum veritatem quòd si fecero Deus me adiuuet, sin autem contrà Deus me condemnet.* Circà quòd aliqua summè necessaria & in practica vtilissima animaduertenda censeo.

Roder. Suar.

Primò,

Reum teneri crimẽ sub pœna peccati mortalis cõfiteri.

Primò, teneri reum in proposita specie iudici interrogãti, sub mortalis criminis pœna, crimen confiteri. Hæc sanè communis est, & Theologorum, & Canonistarum opinio, vt colliges ex Diuo Thom. Caieta. Domin. Soto Nauar. in locis nouissimè allegatis.

Reus à sacerdote absolui nõ potest, nisi animo cõceperit iudici veritatẽ patefacere.

Secundò quòd vsq; adeò reus tenetur, veritatem confiteri, vt nõ possit à confessario absolui, nisi proponat eam patefacere. Nam talis reus in non confitendo peccat, neque eum peccati, pœnitet, in ò perseuerat, & eà ratione nec peccati veniam, nec absolutionem meretur. capit. peccati venia. de regul. iur. libr. 6. ità scribit Domin. Soto. dict. tract. memb. 2. q. 7. quòd singulare & quotidianum est teste Mar. Nauarr. in manuali. ca. 25. nume. 36.

Reus si semel veritatẽ negauerit cõa i supplicii ducitur eam fateri nõ tenetur.

Tertiò est consideratione dignissimum, quòd si reus iuste interrogatus delictum semel negauerit, licet mortaliter peccet, nihilominus iustè damnatus ducitur ad supplicium, minimè tenetur ad confitendum illud, nisi notabile aliquod damnum indè probabiliter sequeretur. Cùm eius spirituali saluti suficiat iusta confessio cum sacramentali absolutione: vt doctissimè scribit Nauarr. dict. cap. 25. num. 38. Nec intèr secundam, & tertiã illationem aliqua inest repugnantia. Nam ob id in secunda, reus mortalem culpam contrahit, nec absolui potest in animæ iudicio, quià confessio ad crimen reuelandum, vel ad alios iuris effectus necessaria est. Non sic in tertia, quia cum crimen legimis probationibus comprobatum est, ità vt ducatur ad suppliciũ reus, ideò eius confessio non est necessaria nisi alicui graue damnum sequatur, ità benè declarat contrà F. Mag. Bart. à Medin. & Cordo. D. Segun in suo direct. 2. par. cap. 17. num. 36.

Si reus nõ respõdit iudici interroganti quid ab eo faciẽdum sit.

Quartò, quòd si reus à iudice interrogatus, respondere nollit, iustè ei præcipi potest, quòd respõdeat aliàs habeatur pro confesso, ità in quadã causa grauissima Illustrissimi Comitis *de Vreña*, iudicatum fuit in Hispania, vt memoriæ protulit Rodericus in dict. l. 4. num. 15. Vel condemnari poterit ad torturam, si confiteri nollit: vel si dubiè confiteatur (puta) non scio, non recordor, Bald. in l. accusationem. num. 11. C. de accusatio. & opinio ista approbata fuit in Regio Neapoli. Prætorio teste Cap. decisio. 145. eam sequitur Foll. in practi. fol. 308. & in practica sepissimè receptam fuisse scribit Iul. Clar. lib. 5. recep. sen. § finali. quæstio. 45. versi. sed pone.

Reus statim & sine mora veritatẽ fateri tenetur.

Quintò, asseuerandum est, reum accusatum statim, cum à iudice interrogatur, ità astringi ad veritatem cõfitendam, vt nullo modò possit, à iudice petere vt sibi dilatio aliqua, vel tempus ad deliberandum conferatur cum de facto proprio interrogetur Bald. in l. cum falsum. numer. 2. ff. de acquir. hæredi. quam opinionem cõmunem esse fatetur August. ad Ang. in tract. malefi. in verbo, *Comparuerunt dicti inquisiti & confitentur.* nu. 6. Practi. Conrrad. fol. 280. num. 2. & eam totius orbis consuetudo recepit, vt fatetur Sali. in auth. offeratur. num. 6. C. de litis contes. vbi Paul. de Castro. num. 5. & 11. Amad. de sindi. num. 184. quidquid in contrariũ tenuerit. Alexand. in l. 1. in prin. nu. 6. ff. de ęden.

Reus cõuictus licet iniustè torqueatur veritatẽ fateri debet.

Sextò, illud certissimi iuris est, reũ legitimè conuictum sub mortalis culpæ reatu, si à iudice interrogatur, etiam in tormentis, vtrum crimẽ commiserit, teneri veritatem patefacere, nã licèt iniquè torqueatur cum testi-

bus

bus conuictus sit. ex Angeli sententia in l. et si certus. ff. ad Syllanianum vbi Ioan. Igneus Aug. Arim. in addi. ad Ang. in tract. malefi. in verbo, *Fama publica*. Quæ opinio communis est teste Hyp. in l. 1. ff. de quæst. num. 11. & in practi. crimin. §. nunc videndum. num. 25. Carre. in practi. crimin. in princi. num. 188. & licèt contraria opinio assertorem habeat Bald. in l. obseruare. num. 9. C. quorum appella. non reci. & in l. 1. num. 9. C. de iura. calumn. Thom. Gram. voto. 1. column. 1. stante igitur communi opinione, nihil refert quòd reus iniustè torqueatur, cum saltin iustè à iudice interrogetur, quem ob causam veritatem confiteri tenetur. ità egrægie scribit insignis D. Coua. in practi. quæstio. cap. 23. nu. 5.

Iuramentū veritatis à reo præstandū est secundum mentem iudicis interrogātis nō sec. captiosè respondantis.

Septimò est circa hoc mirè obseruandum, quod qui iuramentum præstat iurare debet iuxta mentem iudicis interrogantis, nō secundum propositum aliud iurare debet alias dolosum emitteret iuramentum & grauitèr peccaret Sā. Thom. 2. 2. quæst. 89. artic. 7. in respons. ad 4. & ibi Caieta. Soto. libr. 8. de iusti. & iure quęstio. 1. artic. 7. hinc illud Isidori. *Quacunquè arte verborum quis iuret Deus tamen qui conscientiæ testis est ità accipit sicut cui iuratur intelligit*. Hæc ille. Idem iudicium habendum est de æquiuoco iuramento, quod simulatis verbis artificiosè concipitur, ità vt duplicem sensum recipere possit nam si licitè exigitur non licet tali amphibologia vti, ob maximam iniuriā quæ iudici qui habet ius exigendi fit ità Soto dicto articul 7.

Reus quō exēptus est à iurisdictione iudicis veri tatē crimīnis cōfiteri nō tenetur.

Septimò, quòd tunc locum obtinent quæ suprà scripsimus, quandò is qui interrogat, legitimus & competens iudex est, vndè si is qui interrogatur, exemptus est ab illius iurisdictione, quiá clericus est, vel Scholaris, aut si reus indebitè ab Ecclesia extractus fuerit, iustè poterit veritatem absque mendacio celare, & quanuis neget officiosum est mendacium, & veniale peccatum tantum, nisi iuramentum interuenerit. Sic tradit elegantèr Domi. Soto dicto tract. 2. mēbro. quæst. 7. concl. 3. Marti. Nauar. in dict. cap. inter verba. Corr. 65. nu. 244. vbi dicit idem esse quandò iurisdictio iudicis per appellationem, vel recusationem suspensa est.

Quādò iudex legitimè ad exhigendam rei cōfessionem procedat.

Octauò, quòd dicetur iudex, ad confessionem exigendam rectè procedere, quandò contrà reum accusatum est, vnus testis oculatus, & omni exceptione maior, aut vnum iudiciū vel plura illi æquipollentia. Vt videtur sentire Bar. in l. fin. nume. 7. ff. de quæstio. vel quod reus infamia laboret, vt infrà scribo, ver. quòd autem. Necnon desideratur, quod ea probatio in processu contineatur, de ea quæ reus certior factus sit, vt sciat iudici tunc esse obtemperaturum. vt Vt scribit Sanct. Thom. & ibi Caietan. 2. 2. quæst. 69. artic. 1. & 2. Mar. Nauarr. dict. cap. 25. num. 36.

Reus in causis capitalibꝰ supposit à confitēdo etiāmine excusari.

Nonò, illud perpetuæ memoriæ commendandum censeo quod licet præfacta magis communis opinio in causis ciuilibus, & criminalibus procedat, in quibus pœna sanguinis non timetur, necnō in omnibus spiritualibus controuersijs. At verò in causis capitalibus, & ibi de graui, de decore agitur naturali æquitate dictante, asseuerandum censeo, posse reum salua conscientia, veritatem ipsam absque mendatio, verborum inuolucro contegere. Innitum quidē est hominibus, à natura ipsa, vt se defendāt, & à mortis faucibus incolume vitā redant. Hinc leges oriuntur

quibus

quibus in vastatorem cum moderamine inculpatę tutelæ occidere licet. Ab hac naturali æquitate profiscitur ius aliena subripiendi, extrema famæ necessitate ad id impellente. Similiter profiscitur, illa enim potestas qua seruo vitandæ seruitutis gratia, (quæ mors naturalis est) qua permittitur à domino fugere fortior igitur ratio iure naturali eradicata suadet, vt reus absq; criminis nota veritatem quę probari non potest, vt vitã tuea tur celare possit. Deinde neruosa, & vrgentissima ratione, præcedens doctrina fulcitur. Nam si consanguineus ad testimonium ferendum contra cõsanguineum, compelli non potest, quandò ingens aliquod dispendium timetur vt in l. 4. ff. de testi. cum similibus nullus equidem absq; insania negare potest, hoc non magis licere ei, qui mortem vel infamiæ labem est passurus.

Nec hijs refragatur, quòd iudex iustè interroget, nam similiter reus iustè veritatem celat & vterq; suo iure vtitur, sic iure compertum est, licitum esse iudici præcipere damnato ad pœnam vltimi supplicij, ne fugiat à carcere, ipse verò obtemperare non tenetur. Dominus similiter iustè iubet seruo ne fugiat, ipse autem fugiẽdo se à seruitute liberare potest, & ità interminis huius propositæ disputationis tenet Petrus à Nauar. de resti. lib. 2. cap. 4. nu. 142. quo casu. Abb. & aliorum opinio posset procedere.

De occulto crimine iudex non potest interrogare.

Secundò autem distinctionis mẽbro, quandò crimen occultum est, non licet iudici de eo interrogare, nec reus tenetur crimẽ detegere, nec in hoc iudici vel Prælato obtemperandum est, quia contrâ Christianã charitatem est, de his interrogare, occulta quidem celera reuelanda non sunt, sed Deo soli relinquenda capit. si omnia. cap. si oues. capi. ex merito. 6. quæsti. 1. tex. egrægius in cap. erubescant. 32. distin. ibi. *De manifestis quidem loquimur, secretorum autem, & cognitor Deus & iudex est.* tex. in cap. si quis aliquando. §. non tibi dico. de pœniten. distinct. 1. ibi, *Non tibi dico vt te prodas*, iugum equidem Domini suaue est. Religio sanè Christiana pijssima est, quę nollit quempiam cũ tanta sui honoris & famę iactura obligare. Imò hoc esset contrà ius naturale, nam par esset, vt si obligaret aliquem, vt se interficiat, vt latè probat Diuus Thomas. 2. 2. quęstio. 69. & ibi Caieta. artic. 2. Henr. de Gãd. quod lib. 1 quæst. 33. latissimè Abb. in cap. 2. de confess. & est communis Theologorum & Canonistarũ sententia, vt colliges ex Domini. Soto & Nauarr. iam allegatis.

Reus nec in causis fidei de crimine occultis interrogatur.

Nec in causis fidei reus interrogandus est de delicto occulto de quo delatus reus infamatus non est Directorium inquisitorum. 3. par. de modis interrogandi reum numero. 74. nisi ipsi rei dum confitentur ansam præbuerint ad alia interroganda quòd frequenter contingere solet, tũc si ad causam de qua tractatur conducunt interroganda sunt sic decretum fuit instructione Madriliana ann. 1561. cap. 15. §. *Y deuen sienpre*, cuius verba latinitati donata hæc sunt. *Habeant etiam Inquisitores magnam curã, nè interrogent extrà indicia, nisi reus per suam confessionem occasionem præbuerit.*

Crimẽ occultum quòd dicatur.

Quòd autem dicatur crimen occultum vide Abb. in cap. ex literarũ. de tempo. ordin. & in cap. vestra. de cohabita. cleri. & mulier. Domin. & Alexand. in cap. erubescant. 32. dist. assẽuerantes, illud crimen occultum dici, quòd probari non potest, idem tenet autor noster infrâ. numero. 4.

sequitur

sequitur Gregor. Lup. in dict. l. 4. ti. 29. par. 7. vbi scribit quòd quandò non adest semiplena probatio, vel indicia, ex quibus imponi possit tortura, vel saltim incuti terror ipsius, etiã si adesset infamia, reus interrogari non potest ideò iudices admonet, ne reos de occultis criminibus interrogent, nam cum eos contrà iuris ordinem pœnis afficere intendunt propriας animas damnant. Deumq; Optimum Maximum offendunt. Nec Iudices contrarium facientes Zelus iustitiæ excusaret, quia vt scribit Ab. post Hostien. in cap. cum in iuuentute. de purga. canoni. non permittitur aliquid fieri iudici, ex solo Zelo iustitiæ, nisi subsit iudicium rationis. Tunc verò sola infamia sufficeret, absque alia probatione, vt reus iustè interrogari possit, quandò casus esset, in quo haberet locum purgatio canonica ex Abb. sententia in dict. cap. 2. de confess. Præpo. Alex. in cap. ex pœnitentibus. 50. distin. Mihi tamen (vt verum fatear) hæc opinio Gregorij nunquam placuit, nam si iudex cum reus infamia laborat, vel contrá ipsum obiecti criminis indicia vrgent iustè procedit. ca. qualiter & quandò in. 1. & 2. & in cap. super his. de accusa. Ergo reus seclusa morte, tenetur respondere, nec semiplena probatio, nec illa vrgentissima indicia, quæ requirit Grego. desiderantur, vt ad id compelli possit. Quandò vero crimen occultum foret, piaculum esset & longè à pietate Christiana alienum reum interrogare. Quòd summè notandum est, quia vidi imperitissimos & impios iudices, in hoc passim errare, qui in criminalibus, grauissimisq; causis, simplicibus tabellionibus (auaritia tamé plenis) reorum confessiones committunt. Qui iuris ordine prætermisso, de occultis criminibus interrogant, datur etenim ex hoc apertissima ansa periurijs, & in numeris alijs malis, in maximum damnum reipublicę, dabunt qui talia faciunt, in die timendi iudicij, strictissimam rationem.

Curiæ Archiepiscopalis Complutẽsis consuetudo quædam reprobatur.

Vndè meritò exterminanda, & releganda est consuetudo quædã quæ potiùs corruptela est appellãda, quæ in aliquibus tribunalibus ecclesiasticis recepta est, & quòd vehementer doleo in hoc Complutensi celeberrimo, nempè quòd in matrimonialibus dispensationibus, qui contrahere volunt solicitè interrogantur an se carnaliter cognouerint, de quo cõtrahẽtes ipsi infamati minime sunt nec alitèr de hoc constat. est sanè cõsuetudo hæc supradictæ verisimæ, & communi conclusioni contraria.

Reus iudici de facto interrogãti, respõdere minimè tenetur.

Si autẽm iudex de facto reum interrogat, quandò ius interrogandi non habet minimè respondere tenetur, & iustè absq; labe alicuius criminis potest ipsum iudicem verbis, cõmuni significatione ambiguis fallere, mentiri tamen, nullo modo absque peccato potest, vt docet Augustinus lib. de conflictu vitiorum. cap. si quis cap. primum. 22. quæstion. 2. Sanct. Thom. 2. 2. quæst. 69. artic. 1. & Caieta. quæstio. 89. arti. 1. Adria. Summus Ecclesiæ Præsul. in materia confessi. dubio. 10. & quodlibe. 11. litera cc. Domi. Soto in tractat. de ratione tegen. & detegen. secre. membr. 3. q. 3. conclus. 5. & lib. 5. de iusti. & iure. quæstio. 6. artic. 2. Martin. Nauar. in cap. intèr verba. 11. quæsti. 3. Corro. 64. Genesi. à Sepulueda in dialogo de ratione dicendi testimonium cap. 5. quòd etiam suprà scripsimus.

Idẽ in teste obseruandum est.

Idemquè pari ratione in teste asseuerandum censeo, qui non tenetur ad testificandũ, potest iudici inerroganti

ganti dicere, se non teneri ei respondere quanuis sciret id de quo interrogatur, & si illum cogere velit, appellare potest præterquam si iuste timet, iudicem in eum læuiorem, qꝫ si timet, respondere potest se nihil scire (intrà se tamen intelligendo) qꝫ dicere teneatur; ita scribit Martin. Nauarr. in manu. confesso, capit. 25. nu. 43. cuius opinio verissima est, & amplectenda licèt contrariam tenuerit Genesi. à Sepul. de ratione reddendi testimonium. cap. 12.

Reus in casu dubij an iudici interroganti obtẽperare teneatur.

Illùd verò sciri oportet quòd à nostris prætermittitur, vtrùm in casu dubij, reus teneatur iudici interrogãti respondere, cum sibi non constat, àn iudex legitimè procedat, vel nè & iustam dubitandi causam habeat, potissimum hodie, cum antè confessionem non detur sibi copia indiciorũ, vt sequenti annotatione scribam, & in proposita specie Domin. Soto in dicto tract. memb. 2. quæstio. 7. conclu. 3. asseuerat in fauorem rei declinandum esse, maximè in capitali iudicio, quia peius est in tali casu hominem occidere, quam iudici non parere, idquè latius ipse probat eod. tra. memb. 3. quæstio. 2. quòd verissimũ putò. Nam quòd reo, antè confessionem cõpia indiciorum detur naturalis defesio est, quæ sibi ad proprium honorem tuendum, & vitam conseruandam competit, non equidem cõtraria consuetudo, in hoc detrimẽtum inferre potuit, nec pro iudice in hoc præsumendum est, cùm iuris sanctiones non obseruet, vide quę scripsi suprà vers. Octaũ. quòd dicitur.

B *In clericis.* Nota quòd hoc in ecclesiasticis tribunalibus minimè seruatur, forensis nanquè vsus nullam differẽtiam inter clericos, vel laicos, constituit.

C *Copia indiciorum.* Adde quòd istã opinionem sequitur Practi. Papien. in forma Inquisitionis in verbo, *Fama publica*, Vbi dicit quòd malè hoc in practica seruatur. De iure equidè quod suprà scripsimus verissimum est. Consuetudo tamen quæ sepænumero integerrima iura destruit opinionem contrariam recepit, quò silicet reus interrogetur, & examinetur antè datas defensiones, & iudiciorũ copiam, ita quotidiè practicatur vt fatetur Foller. in pract. crimi. Cano. fol. 165. num. 9. Practica Iodo. fol. 24. num. 18. Practi. Conrra. fol. 255. limita. 6. Iuli. Clarus lib. 5. recep. senten. §. fin quæst. 45. versic. sed quid. vbi dicit quod stante istâ consuetudine generali, malè faceret iudex qui aliter obseruaret. Quæ forensis consuetudo iuuari potest, apùd Hispanos ex Regia. l. 4. titu. 29. par. 7. vbi eam ad hoc notat Greg. in glo. magna in finalibus ver. dicens sub dubio tamen fortè, quòd stante Regia illa constitutione, iudex iustè interrogare potest, non data reo copia Inquisitionis. Semper tamẽ mihi summè placuit, ea forensis practica qua Ecclesiastici, & Seculares iudices, Deum timentes vti solent, vt antè confessionem receptam minimè præcipiant informationis copia dari, sed tantũ tabellioni, vel notario præcipiunt qꝫ testium depositiones, absque eorum nominibus coram reo legat, vt indè compertum habeat, quid contrà ipsum probatum sit & veritatem fateatur.

Consuetudine receptũ est, q nulla iudiciorũ copia data rei confessio exigatur

Post confessionem verò receptã accusationemquè oblatam, non solum testium depositiones, sed ipsorũ nomina reo manifestari debent, vt melius seipsum defendat. tex. ellegãs in cap. veniens. in. 2. de accusati. Regia. l. 11. tit. 17. p. 3. l. 4. tit. 1. lib. 8. ordi. noui nunquam equidem defensionis

Testium nomina, & depositiones, quandò Reis, manifestari debeãt.

nis facultis deneganda est.l. defensionis facultas.C. de iure fis.libr.10. tradit optimè Bonfa. in tracta. malefi. in rub. de inquisi.& de earum form. num.15.fol.267.Fulgo.Paul.de Castro & nouissimi in.l.2.C. de ęden. vbi optimè Socin. prædictam communem sententiam declarat procedere,in his indicijs, & probationibus quæ recipiuntur,post inquisitionem & negationem partę citata, secus verò iudicandum est,in illis:quæ fiunt antè inquisitionę pro informatione curiæ quòd est de mente Angeli in l.quæstionis.ff.de quæsti.& Bart.in l.fin.eo titu.idque Socin. ea ratione probat,quia tales testes parte non citata examinati,nullum ei præiudiciũ inferunt,nisi repetantur.vt in.l.fina. ff.de quæst.& hoc sequitur Gregor. noster.in dict.l.11.in verbo, *Testigos* vbi dicit,quòd per hanc practicam cessauit timor subornationis testium qui in plenario iudicio sunt repetendi. Quæ ratio potissima fuit Hostiẽsis hoc tenentis in dict.cap.qualiter & quando.

Testium nomina non debẽt antè publicationẽ reo manifestari.

Ex quo manifestè sequitur,quod illorum testium nomina,reo manifestanda sunt,qui plenario iudicio fuerunt reproducti,vel de nouo testimonium in eo protulerunt,& hoc facta publicatione, non verò illorum qui summario iudicio deposuerunt,cum isti nullum præiudicium quo ad cõdemnationem inferant, antè sui testimonij ratificationem,alias, equidem apertissima ansa daretur reo,vt prębus,donis,testes corrumperet,eos ve longè repelleret,ne primis depositionibus starent, & crimen maximũ partis offensæ, & reipublicæ damnum, impunitum remaneret,& summè laudo iudices, qui in criminalibus causis, præsertin grauissimis, ità faciunt,licèt practicam hanc increpet diligens & doctus Ioan. Gutierr.allega.13.nume.2.Sed ab ea recedendum non est, quòd summè nota,quia nullus ex nostris, ità declarat & in actionibus forensibus est frequentissimum.

Nomina & testiũ depositiones reis publicari debent.

Sunt equidem nomina & testimonia testium eo modo,vt dictum est, publicanda,vt locum obtineat,etiamsi per modum inquisitionis proceda tur.Vt scribit Cępol.consi crim.65. &.66.Petrus Paul. Parisi. consil. 2. num.255.volum.4.Iul.Clar.libr. 5. recep. senten.5.fin.quæstio. 49.siuè ea inquisitio generalis, siuè specialis sit nihil ad rem facit,& hoc expręssè probatur in.l.1.&.4.ti.1.lib.8. ordi. noui.

In causis summarijs idẽ locũ habet.

Ex qua sententia,& dictarũ Regiarum legum Sanctione, colligendum est,nõ esse etiam in causis, in quibus summariè, & de plano proceditur, publicationẽ testium denegãdã probat dicta lex.1.ibi. *Y oya a la parte, y le de copia y traslado de la pesquisa, y sũmariamẽte proceda,porq̃ los delictos no quedẽ sin pena.* Et dicta lex.4.ibi,*aquel ò aquellos contra quiẽ fuere hecha la pesquisa,ayã poder de demandar los nõbres de los testigos,y los dichos de las pesquisas,porque se puedan defender.*

Licet cõsuetudo inuaserit quod in causis summarijs, vno cõtextu processus fit cũ honere publicationis,& cõclusionis debet tamẽ verè publicatio testiũ fieri & non sub vmbra.

Vnde manifestè deducitur,q̃ licẽt cõsuetudo iã inuasit,nõ solũ in secularibus sed in ecclesiasticis tribunalibus q̃ in criminibus, in quibus de plano,& sine strepitu, & figura iudicij procedendũ est, vt in criminibus prouenientibus ex incõtinẽtia ex cõcil.Trid.Sess.25.c.14.de refor.& in alijs,processus vno cõtextu fieri soleat.Nẽpè quià datur reo ad se defendũ copia accusationis capitulorũ,cũ perẽtorio termino,cũ honore publicationis,necnõ cũ cõclusione,& citatione ad audiẽdã sentẽtiã diffinitiuã,nihilominus tamẽ,cũ debito effe

ctu,& non ſub vmbra teſtium publi catio fieri debet ità vt detur reo inte gra copia vt ſe defendat,quòd Regię conſtitutiones iam allegatæ probãt. Nec forenſis,ſi contraria eſſet quanuis longęua conſuetudo defendi po teſt,ſed tanquàm inniqua diuino,& naturali contraria releganda eſſet.Et hac ratione,ſi teſtiũ publicatio omit tatur proceſſus eſſet ipſo iure nullus hoc ſinè dubio in cauſis criminalibus, ità Iul.Clarus libr.5 recep. ſent. §.fina.quæſt. 48.in princ.D.Segura in directo.iudi.Eccleſi.2.par.cap. 14.num. 8. quid autem ſit in cauſis ciuilibus vide quæ ſcripſi ad Ioann. Ber.in regul.708.

D Ioann. Ber. opinio de qua hic moribus recepta nõ eſt.

Malæ famæ. Adde quòd forenſis practica minimè hãc Auctoris interprætationem recepit nam generalitèr in omnibus,nulla conſtituta differentia,an ſint bonæ vel malæ famæ dicta Regia. l. Partitarum procedit, vt ſcribit Greg.ibi in glo. magna inl fine, nam quòd lex illa de bona, ve mala fama,loquitur eſt ſanè alia ratione àn reus deferendus ſit per domũ, ad res ſuas componendas,cum capitur, vel ſtatin ad carceres defferẽdus ſit,vndè Gregori. ab Autore noſtro ibi recedit,communem practicam defendens,vt nulla copia indiciorum reo do data,iudici de crimine interrogare liceat.

Confeſsionibus proprijs.

CAPVT, CXXVII.

1 *Traduntur multa,quæ à iudicibus eccleſiaſticis,in clericorum confeſſionibus,præ oculis ſunt habenda.*
2 *Confeſsio clericorum,non verificata quando nocet.*
3 *Clericus,qui delictum confitetur,ſine accuſatione punitur.*
4 *Pœna mitior imponitur per viam inquiſitionis,quàm per viam accuſationis niſi de crimine per partis cõfeſsionem conſtet.*

IN confeſsionibus clericorum illa meritò obſeruari debent,quæ in alijs reis à iure diſpoſita ac à doctoribus interpręta legũtur,cum in hoc non debeãt eſſe deterioris conditionis quàm laici. Ex quo debent aduertere Iudices,an tales confeſsiones clericorum fuerint extraiudiciales, vel coram non ſuo iudice,aut veriſimilia in ſe continentes, aut incidentèr, & non principalitèr factæ, curatoris autoritate non interueniente, ſi clerici minores ſint viginti quinquè annorum,aut in tortura nõ ſeruata forma,quam in talibus confeſsionibus iura exigunt,& ſi quid tale in illis repererint,obſeruent,illa quæ iura in hoc tradunt,& doctores ſcribũt:quę quidem tranſcribere nolo. Vnum tamen fortaſſe attentari poſsit in iſta materia, q̃ cùm clerici pro criminibus,non infligatur pęna mortis,aut mutilationis membrorum, q̃ in criminibus quibus veniunt puniẽdi circà traditionem curiæ ſeculari, præiudicaret illis confeſsio facta delicti, ſi ne eo quòd iudici neceſſariô conſtet delictum fuiſſe in veritate perpetratum. a Nam q̃ hoc in ſeculari iudicio requíratur, ex eo introductum: eſt:quia cùm nemo ſit dominus mẽbrorũ ſuorũ,nõ poteſt aliquis in periculũ vitę ſuæ aut mẽbrorum quicquã fateri cõmiſiſſe, niſi in veritate conſtet delictũ fuiſſe perpetratum. Attamen q̃ ſua confeſsione ſola poſſit ſibi clericus in ordinibus,ac beneficijs ſuis facere ſibi pręiudiciũ non

a

reperi-

reperitur prohibitum, cùm posit ex conuentione ad illorum amissionem obligari. Vt de ordinibus probat text.in cap.quotiens.1.quæstio. 7.& de beneficijs probatur in capit. cum dilecto, & cum glos. in verbo obligauit. de electione,& in cap.fin. de crimi.fal.vbi hoc not.Abb. in. 3. nota. Quanuis omnibus iudicibus consulo,vt si fieri potest semper satagant quòd illis constet de delictò â clericis sibi confesso.Est, & alia specialitas in clericis confitentibus delictum,videlicet quòd sine accusatione puniantur:hoc tradit in eis speciale fore Hostien. in capitul.2. de confessi.sic intelligendo text.ibi, quod refert.ibi Cardin.licet quod ad illius text.literam & intellectum illum no
4 admittat. Est præterea & alia tertia specialitas in ista materia, quòd licet sit verum quòd quando agitur per viam inquisitionis non possit impo
b ni pœna ordinaria b delicti,vt in capitul.Inquisitionis.de accusat. fallit hoc si de crimine constat per confessionem.ita limitat Innocen.in capit. Qualiter.el.2.de accusat. & sequuntur ibi scribens,vt refert ibi Felin.in §.licet autem.in princip.qui hoc reputat singulare.Ponit etiam Præpo. in capitul.de accusa.2. quæstion. 8. column.18. probat text. quem ibi commendat Abb.in capitu.fina. de celebra.missarum. Item aduerte in ista materia quòd sola confessio criminis facta in causa ciuiliter acta, quando ageretur criminaliter non sufficeret ad condemnationem: sed potest compelli reus vt perseueret in ea. ita concludit Abb.in capitul. Qualiter. el.2. fina.verbis de accusa. sin intelligens Innocen.in capit.Per Inquisitionem.de elect.

Visse perpetratum. Adde A
Bald. in authent.sed nouo iure.C.de ser.fug.vbi Cep. column.15.Ange. in.l.1. column.2.ff.de confess.& in.l. certum in prin.eo titul. Ange. Aretin. vbi latè Augusti.Arim.in tract.malefi.in verbo,etiam vestem. num.25. Hyppol.de Marsi.in.l.1. nume. 32. ff. de quæstio.Ludo.Carr. in practi. crimi.fol.237. secundum nouissimã impręssionem Ioann. Ber.in regul. 124.Felin.in.c.auditis. colum.16.de præscrip.Pari.de Puteo in tract. sindi.in verbo, *confessio*, circà medium Tho.Gram.decisi.Neap.2.nu. 38.

In crimine vero hæresis ex sola cõ- *In Hæ*
fessione procedi potest ad condem- *resis*
nationem,quia cum hęresis crimen *crimi-*
mente cõcipiatur,& in animo lateat *ne ex*
plerunquè non potest alitèr probari *sola cõ*
quam per propriam reorum confes- *fessione*
sionem.Bal.in.l.si quis non dicam ra *absquè*
pere.C.de Episcop.& cleri. Nicola. *alia pro*
Arelatanus in tract. dè hæret.not.2. *batio-*
Fran.Ponzin.de lamijs.n.52.&.70. *ne quis*
condẽ-
Et quanuis hæc vera sunt, nihilomi- *nari po*
nus tamèn cum defensiones sint de *test.*
iure naturali,vt in.l.vt vim.ff.de iu. & iur.non obstante propriâ confessione offerri debent reo defensiones & si quid aduersus eam opponere voluerit,audiendus erit ne iniustè se dãnatũ cõqueratur, nã contra propriã cõfessionẽ multa opponi possunt vt scribit Iul.Clar.in pract.crim §.fina. q.55.versic.sed pone. & quæst. 64. versi.sin autem reus.

Pœna ordinaria. Adde omnino An B
dręę.Tiraq.in tract.de pęnis causa. 53.num.1.cum seq.Anto. Gome. 3. tomo.delictorum.c.1.nu.51.

Testibus conuictorũ.

CAPVT, CXXVIII.

1 *Laicus in criminali causa contra clericum non admittitur.*

2 *Laicus an sit legitimus testis contra clericum in criminali causa, si Veritas aliter haberi non potest.*

3 *Laicus legitimus est testis contra clericum in notorio crimine, necnon in criminibus simoniæ, hæresis, & Lesæ Maiestatis.*

4 *Corpore vitiatus non potest in criminali causa contra clericum testificari.*

5 *Clericus de crimine ciuiliter conuictus, an possit beneficio priuari vigore illius sententiæ nouæ inquisitione formatæ.*

6 *Fama an probetur per laicos contra clericos.*

7 *Confessus & conuictus, quo ad omnia non parificantur.*

8 *Clericus de delicto an duobus testibus conuinci possit.*

1 LIcet circa numerum & integritatem testium nihil sit in causis criminalibus clericorum specialius requisitum, quàm in alijs, quia tamen laici clericis oppidò sunt infesti, prouisum est quòd laici in causa criminali
a non possunt esse testes contra eos, a vt in capitul. De cætero. de testibus. Quod procedit etiam contra clericum in minoribus, vt tenet Domi. in cap. Sicut sacerdotes. 2. quæstio. 7. refert Felin. in dict. cap. De cętero. in
2 prin. Quod tamen limita nisi delictum, de quo clericus accusatur, esset commissum in loco, in quo non essent clerici secundùm Abb. ibi, motum his de quibus per eum. Feli. tamen ibi credit, quòd difficile ista limitatio obtineret, quia non valet simpliciter consequentia: Veritas haberi non potest, ergo testis inhabilis efficitur habilis: quia illud solum est in his, quæ de sui natura ab alijs sciri nequeunt, vt not. Inno. & Anton. in capitu. tertio loco. de proba. Vbi etiam dicit, quòd lex Canonica in criminali adeò resistit ne laici testificentur contra clericos, quòd non videtur iste casus posse de nouo induci ex sola autoritate Abb. Et respõdet ad fundamenta eius. Vide tamen Iaſ. in l. fina. in. fin. C. de his qui. vt indig. vbi sequitur limitationẽ Abb. dicendo, quòd quando essemus in vna villa in qua non reperiretur nisi vnus clericus, tunc quia nec habitu nec actu delictum posset probari per alios clericos, laici sunt idonei testes in subsidium. b Posset tamen considerari pro Felin. contra Abb. & Iaſ. quòd iste casus non est ex illis, in quibus habitu non possunt tales testes haberi: quia hoc videtur procedere, quando ex qualitate delicti, hoc est, in conjuratione vel alijs: quia doctores in hac materia loquentes, non ponunt exemplum nisi in coniuratione & similibus delictis, quę ex communi sua natura solent clanculum perpetrari, non vero in his quibus ex natura loci in quo committitur delictum, non possunt alijs testes inueniri. Alioquin in omnibus delictis commissit in desertis admitterentur testes inhabiles: quia ex natura loci non solent ibi homines nisi casualiter adesse. b

Sed quia, si opinio Abb. non seruaretur, esset dare ansam presbyteris, qui soli habitant in opidis rusticanis, vt securè & impunè plura committerẽt delicta, etiã præsentibus laicis, ideò crederem quod eius opinio seruari posset, habita prudenti consideratione per iudicem qualitatis personæ clerici delinquentis, & testium, & delicti perpetrati. Et an ille clericus, alias sit inuisus aut gratus oppidanis

illius

illius loci. Et prædictam sententiam Abb. simpliciter referendo sequitur. Hyppoli. in l. Diuu. colum. 2. ad fin. numer. 9. ff. de quæstion. vbi multa ponit in proposito, scilicet quòd vt veritas inueniatur quando ipsa aliter haberi non potest, conceditur illud, quod aliter non concederetur, & propter hoc receditur â regulis iu
3 ris communis. Quod etiam fallit in crimine notorio, probat text. quem dicit ad hoc Abba. optimum. in capit. pen. de purg. canon. Item etiam fallit in criminibus exceptis, scilicet simonia, Hæresis, & Lesæ Maiestatis ita notat glos. in capitu. Cum P.
4 de accusat. in verbo laicus. Item mutilati membris, vel corpore viciati non possunt testificari contrà clericum in causa criminali,[c] notat Abb. Antiquus in capi. 1. de except. refert Bald. in sua Margarita in verbo mutilati, dicit perpetuò menti tenẽdum. Hyppolit. in sua pract. criminali, in. 5. Nunc videndum. in colum. penul. numer. 52. Aduerte tamen in ista materia quòd conuicto clerico de crimine cum ageretur ciuiliter, lata sententia potest suus superior priuare illũ beneficijs, vigore illius sententiæ, formata de nouo inquisitione, & assũpta illa sententia, tanquam inducente notorium. ità voluit Innoc. in capi. Qualiter. el. 2. de accusat. vt refert Abb. in fin. qui dicit cum hac sua sententia transire docto. communiter, qui tamen dicit aduertendum: quia hoc dictũ est periculosum, & refert Innocen. sensisse oppositum in cap. Per inquisitionem. de elect. Fama verò an probetur per laicos contra clericos, vide per Anto. in capi. In literis. colu. vlti. de test. Et pro intellectu materiæ huius. c. & precedentis, nota q licet conuictus & confessus parificentur, vt notatur in. c. At si clerici. de iudi. in princ. hoc intelligendũ est quãtum ad hoc vt perueniatur ad sententiam nõ quo ad omnia. ità tradidit Card. ibi. & de differentia cõstat ex his quę notantur in. cap. 2. de de confess. & in. c. 1. de test. loquẽdo in teste qui conuincitur de crimine tangente causam, aut qui illud confitetur. Nunquid autem clericus possit conuinci de delicto duobus testibus tantùm? si credimus Paul. de Castro. in. l. iudices. C. de Iudic. in fin. verbis videtur dicendum quòd non: scripsit enim ibi, q in criminali non videtur sufficere duo testes sine alijs præsump. sed contrariũ credo verius sequendo Card. in Clem. 1. §. Verum in. 1. quæstio. de hæret. vbi concludit quôd etiam in causa hæresis sufficiũt
d duo testes [d] propter ius generaliter disponens q in ore duorum, &c. Cuius opinionẽ dicit veram repertoriũ inquisitorũ. in verbo testes in. 5. Per quos testes. vbi allegat pro ea gl. no. in. c Presul. 2. q. 5. quę tenet q contra Papam sufficiunt duo testes: [e] de
e de qua etiam glo. meminit. Feli. in. c. Quotiens. de testib. in. 1. col.

A *Laicus contra clericũ an esse possit testis.*

Contra eos. Vide tex. in. c. laicos. 2. q. 7. & in. c. veniẽs. in. 1. de testi. Spec. in tit. de teste. §. 1. versi. Itẽ quôd est laicus. Io. An. in. c. Prelatis. de nom. lib. 6. Quæ sanè opinio quo ad plenã aduersus clericũ probationem intelligenda est testimoniũ laici indiciũ facit contrá clericũ Abb. in. c. de cætero. nu 5. vbi Fel. de testi. Alex. in. l. maritus. ff. de quæst. Hypp. sing. 98. & in pract. 5. diligenter. nume. 132. Folleri. d. pract. cri. pag. 539. Hypp. consi. 41. num. 5. vol. 2. Caro. Ruin. consi. 158. colu. 4. volum. 5. Roland. Valle consil. 24. nume. 15. vol. 1. quæ opinio an vera sit differit diligentissi

mus noster Didacus Perez in.l.1.ti. 3.lib.1.ord.in glo.magn.versi.laicus præterea. Ité non habet locum in laicis integræ & bonæ famæ in quibus cessaret sinistra suspitio ità tenet Andreas Siculus in ca.cum non ab homine.de iudi.quem sequitur Andrę. Alcia.ibi num.92.dicens esse diligẽter notandum. Nec procedit communis sententia quandò de crimine agitur ciuiliter qua tunc potest laicus cõtrà clericum testificari. hæc est communi opinio vt fatetur Ferr. consi. 183.num.5 versic.vltimo confirmatur & Iul.Clar.in pract.crim.§.final. quæst.24.versi. Præterea quæro.

B *In subsidium.* Adde omnino Alex. de Imo.consi.64.nu.5.volu.1. Iaso. in.l.cunctos populos in.2. lectione nu.50.C.de Summ.Trin. Anton.in cap.tertio loco.de proba. Dec. consi. 133.col.vlt.Hyppo.sing.73.Thom. Gram. cons.58.nu.4. Hypp.consi. 41.num.5.vol.2.Bossi.in tracta.delict.titu.de indicijs & consider.170.

C *In causa criminali.* Vide tex. optim. in cap.ipsi Apostoli.2.quæst.7. glo. in summ.4.quæst.3.Abb.Feli.& docto.in cap.1.de excep.Hyppo.sing. 98.Dida.Perez.in.l.1.tit.3.lib.1.ordi. & hanc opinionem communem esse fatetur D. Episcopus Couarru. in practi.quæst.cap.18.num.2. Quã tamen dicit non omninò veram esse, vel non ità intelligendam, vt ex aliquo corporis vitio, absq; vlla animi labe, fidem cuipiam detrahamus, nihilominus tamen in practica difficilè esset contrà communem obtinere, vt scribit Clarus vbi paulò ante allegaui.

D *Duo testes.* Adde quòd hanc opinionem communem esse fatetur Mar. Soci. & Felin in cap. excommunicamus.in.1.nu.27.de hæret. vbi Io. de Ana nus. Boer. decisi.341. Car. in tract.de hæret.nu.126. Villadi.de hæret.q.13.num.9. Silvest.in summa in verbo Hæresis.2.q.4. Conr. Bru. lib.4.de hæret.c.9. Albert. de agnoscendi assertioni.q.34.in prin.& in repeti.cap.1.de hæreti.lib.6.q.16.n. 4. Alphon. Gerr. in thesauro religi. Christi.tit de hæreti.nu.20. D. Episcop. Iacob. Septi. in Chatho.inst. ca. 50.nu.3.& in Enchirid.ti.34.nu.4. Pala. Ruu. in alleg. Hęresis.§.13. Iul. Clar. in pract.cri.§ hęresis. versi. habet etiã. Ant. Gab. in suis com. opin. in verbo testes duo. pag. 295. Bossi. in tit. de hæret. nu. 4. Ant. Gom. lib. 3. vari. resolu. c. 12. nu. 9. Ioan. Rojas in sing. fidei. 165. n. 8. &seq. Quę cõmunis opinio ea innitur ratione, quia casus hic de cõdemnandis hæreticis duorũ testium testimonio, nõ inuenitur exceptus ab illa vulgari regula, in ore duorum, vel trium stat omne verbum. Fatentur tamẽ omnes quod ad hoc vt per duos testes hęresis probari possit, debent esse integri, & omni exceptione maiores. capi. licet de testi. tradit Deci. consi. 429. Pala. Ruu. in alleg. de Hęresi. §. 13. Nec cõqueri potest reus cũ hęc probatio ligitima iudicãda sit, & in nulla defensionis facultas denegetur, Imo eius causa diligẽter tractetur & antè eius condemnationem accuratè omnia expendantur.

testes fidem faciat.

Hostiensis autẽ in Summ. de hær. §. qualitèr deprehẽdatur. nu. 4. scribit crimen hęresis minimè duobus testibus probari, sed tres vel plures requiri, quia nimis durũ videtur, probũ virũ duobus tantũ testibus de tanto crimine condẽnari, quã opinionem aduersus cõmunẽ sequitur Archi. Flor. in.3.par.suæ summæ tit.18 c.2.§.5. Conrr. Brun. d. lib.4. de hæreti. c.9. Nicol. Aymer. in direct. Inqui. par. 3. quæst. 71. Ioã. Tabi. in summa in verbo,

Sing. opinio quæ dã Hosti. interpretatur.

In Hæresi crimine an duo

verbo, Inquisitor. num. 37. qui dicit Hostien. opinionem procedere de equitate, communem verò de rigore Albertin. de agnosci. asser. quæstio. 34. num. 5. scribens opinionem Hostien. seruari in practi. & ea communiter Inquisitores fidei vti non vero communi opinione. idem Alb. in d. rep. capit. 1. quæstio. 16. num. 12. affirmat opinionem communem sibi non placere, & opinionem istam tanquam equiorem nouissimè sequitur. Ioann. Rojas Valentinus inquisitor in tracta. de hæreti. 2. par. 4. asser. nu. 103. quam declarat procedere, præter quã si reus accusatus esset improbæ famæ & opinionis, vel alia admicula contrà eum vrgerent, quo casu communis opinio erit seruanda.

Testes in hæresis crimine minimè publicantur.

Cùm equidem in hæresis crimine testium depositiones non publicentur vt. c. fin. de hæreti. lib. 6. quod Innocentij Sexti Pontificis Maximi cõstitutione decretum est, quæ incipit, cum negocium, ibi. *Sane volumus vt nomina tam accusantium prauitatẽ hæreticam, quam testificantium super ea, nullatenus publicentur, propter scandalũ vel periculum, quòd ex publicatione huiusmodi sequi possit.* Sunt tamen qui censeant (vt obiter hoc dicam) decretum illud non esse Inno. Sexti eo q̃ is Pontifex decem tantummodò annos vixit, & in dicta constitutione annus vndecimus sui Pontificatus fuisse refertur, nec minus fuit Innocen. Quinti, qui septem annos vixit, vndè ea constituta necessariò tribuenda est Innoc. Quarto qui per vndecim annos in sede Petri præfuit, vt nouissimè refert Fran. Pegn. in director. inqui. 3. par. Sch. 129. quàm extrauagantem referunt Reper. Inquisitorum in verbo, nomina versic. nunc videndum est Petrus Paul. Pari. consil. 2. volum. 4. Nicol. Aymer. in directorio inquisitor. 1. par. in fine Iacob. Septim. in Enchirid. inquisi. tit. 35. num. 15.

Quòd etiam diffinitum est Apostolica constitutione Pij Quarti Põtificis Maximi incip. cum sicut quæ continetur in literis Apostolicis pro officio Sanctę Inquisitionis pagin. 195. Hoc equidem antiquitus Biterrensi & Narbonensi concilijs fuit stabilitum in quorum primo ità scriptum est. *Illud autem caueatis secundũ prouidam Sedis Apostolicæ voluntatem nè testium nomina signo, vel verbo aliquo publicetur.* Ex quo affirmandum videtur q̃ non solùm testium nomina manifestari nõ debent, sed nec circunstantiæ ex quibus reus percipere possit qui testes cõtrà cum deposuerint, vel qui eum denũciauerint idq; censeo vocari *Signum* ibi. Et quanuis Bonifacius Octauus in cap. fin. §. cessante. de hæreti. in. 6. asseueret testium & accusatorum nomina, in hoc crimine, sicut in alijs publicari, dummodò fiat sine metu alicuius periculi, hodie verò sempèr tale periculum iustè timetur vt ea publicatio non fiat. Quòd si accusatus hoc petierit audiendus non est, vt Iurisconsulti Auinionenses, in facti contingentia interrogati responsum præstiterũt, in quibusdam dubitationibus in causa fidei quæst. 3. Fateor tamen quòd dicta testium reo ędenda sunt, vt se defendat, nomina verò vt prędiximus sunt suprimenda, & ità receptum est, fuit etiã hoc statutum in instruct. Hispa. an. 1484. & in alia Mãtue Carpẽtan. vulgò *Madrid*, Anno 1561. cap. 13.

Sed silẽtio prętermittẽdũ nõ est, vtrũ ex causa eiusdẽ periculi in quo dicta iura innituntur in alijs criminibus prętèrquã in hęresis possint iudices Ecclesiastici denegare accusatis testiũ

nomina & videtur asseuerandum q̃ sicquiá cum eadẽ vrgeat ratio eadẽ esse debet iuris dispositio.l. illud. ff. ad legem Aqui.l.à Titio.ff.de verb. oblig.&in terminis ità scribit noster Greg.in.l.11.tit.17.par.3. in verbo, *Conducho tomado*, Sed decipitur in hoc vir egrægius nam nulla ratio ità vrgẽs nec aliquis fauor ità vrgere potest ad denegandam hanc publicationem, sicut in dicto hęreseos crimine vt scribit Dom.& Doctores in dict. cap.fin.§.iuuenus,& Abb.in capit. præterea.num.7.de sponsali.Roma. in sing.364.Hyp.in l.de vno quoq; num.61.ff.de re iudi.Carre.in tract. de hæreti.num.121.D.Redin. de maiesta.Princip.in ver. *Sed etiam per legitimos tramit.*num.113.licet Grego.in dict. l. par. pro opinione contraria falso allegat.

Cõtra Greg. Lopez

Videtur igitur vt ad institutũ redã asseuerandum testes quorum nomina non publicantur, non esse respectu rei omni exceptione maiores,cũ non possit accusatus aduersus eos aliquid obijcere, cum eorum nomina ignoret. Non tamen me præterit quòd superioribus non vulgaritèr reffragatur dicta Extrauagans Inn. Sexti,vel potius Quarti, quæ dictis testis non publicatis, plenam fidem adhibendam esse præcipit ibi, *Et adhibeatur dictis huiusmodi testium nihilo minus plena fides*. Quòd ex cõtingit, quia ipsi Inquisitores ex proprio eorum munere,vitam & mores testium diligenter inquirere debent,vt tradit Ioã.Rojas in singulá.fidei sing.208. Ideò sapientissimis & integerrimis hęreticæ prauitatis Inquisitoribus, quibus cura huius rei demandata est iudicandum relinquo,pium tamen esset nisi siniſtra suspitio accusati aliud suaderet ab Hostiensis opinione non recedere, & post hæc scripta legi idem tenentem Franc. Pegñ.virum benè hæruditum in directorio inquisit.3.par.Schol.126.pag.244.

Testes non publicati in crimine hæresis plenè probãt.

Sufficiunt duo testes. Adde Abb.in cap.quoties.in prin.& in cap. super eo. in.2.nu.2.& in. c. licet vniuersis in prin.de testi.& in cap.tertio loco. num.6.de probationibus. & in cap. at si clerici.num.3.de iudi & in cap. cum esses numer.16.de testam. & in capi.per tuas.vbi Felin. de maior.& obedi.& in cap.1.num.5.de procu. Anto.Corse.in sing.incip.Papa potest. Dec.consi.100.Villald.de hęreti.quęstio.13.num.9.Alber. in dict. capit.1.quæstio.16.num 8.de hæreti. lib.6.Bossi.in practi.tit. de hęreti. num.5.& tit.de confess.in prin. Antoni.Gab.in loco iam allegato. Requiritur tamen quôd dicti testes,sint integrè fidei, & condictionis, hoc equidem necessarium est in testibus, qui in criminali causa contrà Episcopum producuntur capit. accusatio Episcoporum.cap.testes.2.quæsti.7. cap.vltim.2.quæstio.5.conci.Trid. Sessi.13.cap.7.de reforma. statuens quòd si odio, vel temeritate, aliquid deposuerint, grauissimo pœnarum supplicio sunt plectendi. E

In criminalibus causis ad sentẽtiã deuenirẽ dũ non est nisi testes plenario iudicio fuerint reproducti nec rei consensus incõtrariũ valet qui nec probatorio termino aut suis exceptionibus potest renũtiare,

Et antequàm ab huius capitis Scholijs recedam,illud non prætermittam quôd iudices Ecclesiastici,diligentèr cauere debent, nè in criminalibus causis, ex summaria informatione, ad proferendam sententiam diffiniti uam procedant,etiám si accusatus cõsensum præstiterit, vt detur tanta fides testibus, sicut si in plenario iudicio fuissent producti.Et potissima ratio est,quia in his causis non potest, in probatorio termino suis defensionibus renunciare gl.celebris in.l.pactum interˆ hæredem in verbo, cum liceat.ff.de pact.hæc sanè renunciatio,cum tendat in pręiudicium personæ,

sonæ, vel status, non potest firmitatẽ obtinere. arg. tex. in l. liber homo. ff. ad legem Aqui. & ità interminis opinione istam tenet D. Redin. de maiestate. Princip. in parte. *Sed per legitimos calumni. limites*. nu. 114. Petrus Auenda. resp. 11. nu. 5. Rojas in sing. 203. Petrus Dueñ. in reg. 23. limit. 1. quã opinionem communem esse fatentur Anton. Gom. 3. tho. vari. resolu. cap. 13. num. 33. & nouissimè D. Paz in pract. 1 tho. 5. partis. § 9. n. 4. Quæ communis opinio verissima est, & procedit quandò ex crimine esset infligenda pœna corporalis, vel infamiæ. At si non esset infligenda, nisi pœna pecuniaria, vel alia quę non induceret infamiam, non esset locus communi opinioni Imola in l. custodias. de pub. iudi. & doctores suprà allegati.

Ab ingressu ecclesiæ interdici.

CAPVT. CXXIX.

1 *Is cui ecclesiæ ingressus est interdictus, celebrans, quando irregularis efficiatur.*

POena ista minor est pęna suspensionis ab officio, quippe cùm solùm in ecclesia prohibeat eum qui patitur illum, in officio suo agere. Et is cui sic est Ecclesię interdictus ingressus, cùm sibi censeatur in ipsa celebratio diuinorum interdicta, irregularis efficitur si contra huiusmodi interdictum diuinis in ea se ingerat in suo agens officio sicut prius: vt sunt verba text. in capit. Is cui. de sent. ex commu. lib. 6. Quòd procedit in tantum, quòd etiamsi celebret in ecclesia non consecrata quæ proprie dicitur basilica, est irregularis, vt notat Domi. ibi referendo Calder. & idem tenet Sylvestr. in verbo interdictum. lo. 6. §. 5. in sua summa. Si autem celebrat nõ in ecclesia, sed in oratorio strictè sumpto, ità quòd non si Ecclesia, tunc non est irregularis. vt no. Domi. ibi referendo eundem Calde. Interdictus tamen ab ingressu ecclesiæ vnius, poterit in alia celebrare, vt tenet glos. in cap. Is cui verbo, in ea. de senten. excommuni. lib. 6. & suspensus ab ingressu ecclesię, si celebrat extrà ecclesiam nõ est irregularis. [a] notabile est dictum Innocen. in cap. Sacro. de senten. excommu. super gloss. verbo. mensem. quẽ sequuntur plures doctores, quo modo ibi refert Felin. colum. 2. nu. 7. Item nota. quòd si is, cui est interdictus ingressus ecclesię administrat sacerdoti in missa intrà ecclesiã, putà vt Diaconus offerendo calicem in altari, vel vt Subdiaconus porrigendo diacono hostiam, & calicem in ordine, incurrit etiam irregularitatem secundùm Domi. ibi. Quę omnia etiã ibi refert & sequitur Philip. licet breuioribus verbis. An autem liceat ei cui est interdictus ingressus ecclesiæ intrare illam audiẽdi diuina officia, [b] vel orandi, seu transeundi gratia: vide per eos ibidem, quorum dicta referre non curo. Statuit præterea tex. in dict. c. Is cui. quòd si talis clericus dicto interdicto durante decedat, nõ debet in ecclesia vel cęmeterio ecclesiastico sepelliri, nisi pœnituerit. Ex quo mihi visum est semper quòd in hoc vltimo tex. loquitur, quãdo clerico imposita est talis pœna propter contumaciam, vel quandiu satisfactionem quam pręstare potest impędit, quandò verò in pœnam crimi-

a

b

nis, cum iam pœna morte finita sit, crederem tunc eum sepulturæ tradendum ecclesiasticæ. c

A NOn est irregularis. Adde gl. not. istam opinionem tenẽtem in cap. is cui. de sentẽ. excommu. lib. 6. & in capi. vltim. de offic. ordi. eo. lib. quam opinionem communem esse testatur insignis Couarru. in cap. Alma mater. 2. par. relecti. §. 1. nume. 3. de sentent. excommu. lib. 6. quæ probatur in c. præsenti. 5. q. 2. Poterit etiam is cui ecclesiæ ingressus interdictus est iurisdictionem ecclesiasticam exercere etenim ea suspensus non est. gl. memorabilis in cap. sacro. in verbo, interdictum. de senten. excommunica. quam doctores ibi sequuntur Abb. in cap. ab excommunicato. column. 4. de rescrip. Miles in reper. in verbo, suspensus.

Is cui ingressus Ecclesiæ interdictus est, iurisdictionem ecclesiasticã potest exercere.

B *Diuina officia.* Non equidem is cui Ecclesiæ ingressus interdictus est ingredi Ecclesiam eo tempore quo sacra munera celebrantur poterit sed alio tempore licèt orandi causa ità tenet Calderi. in tract. de Eccles. interdict. membro. 2. versi. nunc quæritur. Archidi. Dom. & doctores in dict. cap. 15. cui. Non tamen irregularis iudicandus est, licet audiat diuina solennia capit. is qui. de sent. excommun. in. 6.

Cui interdictus est ingressus Ecclesiæ ingredi potest quandò diuina munera non celebrantur.

C *Sepulturæ tradẽdum Ecclesiasticæ.* Vide egregiè Dom. Couarruu. in dict. §. 1. qui quomodo hæc autoris nostri opinio intelligenda sit optimè declarat.

Suspendi.

CAPVT, CXXX.

1 *Suspensio si imponitur propter crimẽ, monitio necessaria non est, secus si pro contumacia.*

2 *Differentia elegans inter suspensionẽ quæ infligitur propter crimen vel propter contumaciam.*

3 *Suspensus ab officio, an ab beneficio suspensus intelligatur.*

4 *Suspensus à iudice de facto celebrãs irregularis efficitur.*

5 *Suspensio alia temporalis, alia perpetua.*

6 *Quæ crimina digna sint suspensione, iudicis arbitrio reliquitur.*

7 *Iudex suspendens illum, qui est suspẽsus à iure, in dubio ab homine suspensus non præsumitur.*

SVspensio est vna de ecclesiasticis censuris, vt probatur in c. Queréti. de verb. signi. per quam interdicitur officium, vel exercitium competens alicui personæ ecclesiasticæ: quę interdictio aliquando à iure, aliquãdo à iudice fit: de qua vltima suspensione (hominis videlicet) nobis ad præsens est sermo. In qua quidem in ferenda iudex aduertere debet, quòd si imponit eam in pœnam delicti monitio non est necessaria, licet aliàs quandò fertur pro contumacia, non debeat ferri sine monitione, sicut neque excommunicatio secũdum Ab. in cap. Reprehensibilis. de appella. post Innocen. in cap. 1. de excęssib. Prælat. Et idem notat Cardin. in Clemen. fin. de pœnis. versi. Quod si. & idem tenet Sylvest. in summa, in verbo suspensio. §. 4. Et quòd propter delictum possit inferri suspẽsio, probant iura in ca. Tam literis. de testibus. & in cap. In loco. 5. quæstio. 4. secundum Abb. vbi suprà & vide aliam notabilem differẽtiam in hoc quòd suspensio fiat propter crimen, aut

1

2

aut propter contumaciam: nam primo casu prouidendum est suspenso à beneficio, ne cogatur mendicare. Secundô verò non, cum ipse possit sibi prouidere satisfaciendo. itá notat Abb. in cap. Pastoralis. in. §. Verum. column. penultim. de appella. sic intelligendo glo. in capi. Cum Vintonien sis. de elect. Debet præterea iudex aduertere, quòd aliquando oportebit suspendere delinquẽtem ab omni ordine, vel ab vno tantùm, aliquãdo etiam ab ordine & beneficio simul, aut à beneficio tantum considerata delicti qualitate & ordinis in quo excesit. Si autem suspensio fiet simpliciter ab ordine, illa intelligitur ab omni ordine, & si sit suspensus ab ordine Subdiaconi, intelligitur suspensus ab omnibus ordinibus superioribus. Secus autem è contrario: quia suspensus ab ordine sacerdotali potest exercere officia inferiorum.

3 An autem suspensus ab officio intelligatur suspẽsus â beneficio, vide gl. nota. in dict. Clemen. fin. de pœnis. in verbo, Suspensi. & ibi Cardi. in eundem in Clementin. 1. de priuileg. in versi. Cęterum. in. 7. quæstio. cum duabus sequent. Imol. in capit. Cum dilectus. de consuet. 8. colum. aliqua notanda per Præposi. in cap. Presbyterum. 28. distinct. in. 2. &. 3. colum. Et vide bonam distinctionem per Sylvest. in verbo Suspensio. in. §. 5. vers. Si quis est suspensus, quám trãscribere nolo. In hac insuper materia semper consulo iudicibus, vt in sentẽtia vel præcepto suspensionis apertè declarẽt à quibus ordinibus vel actibus, vel beneficijs intendant suspendere clericum: quia cum constat de voluntate iudicis, illa seruanda est. Vndè concludit Abb. post. Anton. in dict. cap. Pastoralis. §. Verum. colum. fin. de appell. quôd si Iudex quã do suspendit aliquem à beneficio intendebat inhabilitare eum ad omnia beneficia: tunc sententia porrigit effectum suum extra territorium iudicis, licet executio debeat fieri per Iudicem territorij. Si verò simpliciter intendebat suspendere à beneficijs quę habebat in suo territorio, tunc procedit glos. in dict. §. Verum. quia taliter suspensus potest alibi habere beneficium. 4 Effectus autem suspensionis factæ à iudice est, quòd celebrãs durãte illa in ordine à quo fuit suspensus est irregularis. vt not. Ioã. And. & doct. in capit. Si celebrat. de cleri. excommu. minist. & Domi. & Philip. in cap. 1. §. fina. in fi. de re iud. libr. 6. Ideò monendi sunt clerici dũ suspenduntur, ne celebrare audeant suspensione durante. Tanta est enim plurium imperitia, vt credant solum iudicis præceptum violare si celebret non verò pœnam irregularitatis incurrere. 5 Suspensio præterea aut est temporalis, aut perpetua. Temporalis non operatur vltrà tempus præfinitum, & eo lapso tollitur sine alia absolutione. Perpetua verò æquiparatur depositioni, vt notatur in cap. Si quis. 83. distin. vbi Domi. quem ad hoc refert Decius in capi. Apostolicæ. col. pen. versic. secundo. Abb. de exceptio. & vide Imo. in ca. Cum dilectus. de consue. 8. colum. qui referendo Gasparem Calde. dicit quòd suspensio perpetua ab officio habet vim priuationis, & tunc taliter suspẽsus censetur priuatus beneficio secũdùm eum. Ex quo videtur dicendum quôd per talem suspensionem ab officio, videatur beneficium vacare, vt possit fieri prouisio de eodem. Et sic suspensio perpetua non debet imponi nisi pro graui crimine, sicut de depositione dicitur in cap. Tuæ. de pę 6 nis. Quæ autem crimina sint suspen

sione

sione digna, licet Anton. in capi. At si clerici. de iudi. vsus fuerit dare regulam. Abb. tamen ibi, in colum. 11. dicit quòd non potest dari certa regula: sed iudex informauit motum animi sui ex casibus à iure expressis vt in illis & similibus imponat pœnã suspensionis, & sic secundum eum committitur hoc arbitrio superioris: quod ibi sequitur And. Sicu. co. 28. in fin. De suspensione verò iuris nihil referre libet, sufficiat videre Syluest. in dict. verbo Suspẽsio. in. §. 6. vbi colligit. 40. casus in quibus quis
7 incurrit suspẽsionem à iure. Vnũ insuper nota in hac materia, q̃ si Iudex suspendat illũ qui est suspensus à iure, non præsumitur in dubio suspensus ab homine, qui præsumitur quòd Iudex voluit in dubio exequi pœnam iuris, non verò nouam suspensionem infligere, vt notat Didacus de Villadiego in tracta. de irregularitate. in cap De suspensione, in col. 1. referendo Abb. in capi. Tuarum de Priuileg.

A *Vspensio.* Vide latissimè pro amplissima huius capitis materia vltrà ordinarios interprętes Paul. Borga. de irregula. sexta par. cap. de senten. suspensionis Simo. Maio. eodem tracta. lib. 3. cap. 19. Martin. Nauarr. in manuali. confessor. c. 27. nu. 151. cum multis sequen. D. Episcop. Couarru. in Clemen. si furiosus. 1. par. §. 1. num. 1.

B *Excommunicatio.* Adde tex. in c. sacro. & in cap. contingit. in. 2. de sen. excommu. capi. consuluit. de offici. delega. cap. de illicita. 24. quæst. 3. ca. inter quatuôr de maiorita. & obedi. Quæ monitio personalis esse debet eo qui mi. in poss. sicuti respõderunt Inno. Coll. Abb. & doct. in c. vlt. de Præpos. in cap. caueant. 3. quæsti. 9. Fel. in cap. cum sit Romana. num. 13. de appella. Rota in nouis decisson. 271. & 367. & latissimè Andr. Tira quell. lib. 1. de retracta. §. 9. glos. 2. nu. 4. Dom. Couarruu. in cap. Alma mater. 1. par. relecti. §. 9. num. 4. de sent. excomm. in. 6. tradidi ipse ad Ioan. Bernar. in regulis & fallen. reg. 265. & regul. 554. vbi quatuor limitationes constitui.

A beneficio. Vide latè Boni. de Bitali. in Clement. cupientes de pœnis Nicol. Boeri. consil. 21. & latissimè nostrum Gregor. in. l. 17. ti. 9. Part. in ver. *El derecho.* C

Est irregularis. Adde quôd ad hoc vt suspẽsus efficiatur irregularis, per actionem à qua suspenditur, nõ est satis sufficiens suspensio illa quæ fit à solo Deo propter peccatũ mortale. c. vltim. de vita & honest. cleri. Nec itẽ sufficit suspensio quæ fit à sacerdote confessario, in animæ iudicio, vt tenuit Inno. in cap. si celebrat. de cler. excomm. minist. Gonsal. á Villadiego de irregula. colum. 8. Sed est omnino necessarium, quòd suspẽsio fuerit à iure, vel ab homine iudice, in exteriori foro, propter delictum, quo ad se & quo ad alios inflicta, sicuti tradiderunt Inno. Ioan. And. Abb. & omnes in dict. capit. si celebrat. de cleri. excommun. minist. Deci. consi. 141. ad finem. D

Suspensus propter peccatũ celebrãs nõ efficitur irregularis.

Beneficis priuari.

CAPVT, C XXXI.

1 *Clericus non nisi propter crimen graue, suo est priuandus beneficio.*

2 *Pœna priuationis à beneficio non potest imponi nisi à iure exprimatur.*

3 *Per*

3 *Per ſententiam latam ſuper crimine, non cenſetur quis priuatus beneficio niſi hoc in ſententia exprimatur.*

4 *Iudex delicti poteſt priuare delinquẽtem beneficio quod alibi habeat.*

5 *Clericus, qui beneficio priuatur an ad fructuum reſtitutionem teneatur.*

6 *Clericus ad reſtitutionem fructuum condemnatus: perceptos tantùm, non verò quos percipi potuerit, reſtituere tenetur.*

7 *Inferior à Papa, vt legatus vel Epiſcopus, cum cauſa poteſt inhabilitare aliquem ad beneficia etiam in perpetuum.*

CVM enim beneficia eccleſiaſtica ſtipendia ſint miniſtrorum eccleſiæ, & hos deceat honeſtos ac mundos eſſe, meritò quidem canonica iura ſanxerunt facinoroſos ac improbos clericos beneficijs priuan
a dos fore, a vt probis viris concedantur, qui qua decet vitæ puritate mini
1 ſtrent. Vnum tamen aduertere debet iudices, quòd beneficio non debet priuari clericus, niſi crimen ſit graue text. eſt in cap. Inuentum. 16. quæſt. 7. quem dicit notabilem Abb. in cap. Tuæ de pœnis. & eſſe bonum text.
2 in cap. 1. num. 2. de iudi. Pœna inſuper priuationis â beneficio non poteſt imponi à iudice niſi exprimatur â iure, per gl. quã ibi reputat ſingula. Abb. in capit fin. de iure patro. & in cap. Cum vos. de offic. ordi. Et in. §. Cum igitur, in authen. de non eligen. ſecun. nuben. vbi eſt tex. ſingul. ſecund. Bal in auct. ex teſtamẽto. C. de collatio. & ita tenet Barb. per prę dicta. in cap. Nouit. de iudi. in colu. 45. verſi. Tu pondera. Et vide etiam Domin. in cap. Quo iure. 8. diſtin. colum. vltim. vbi dicit quôd nullum crimen inducit priuationem ipſo iure, niſi ſit iure cautum. Quod refert Felin. in cap. Querelam. dẽ iureiurã. in colum. 2. & in capit. ex parte. lo. 1. col. 1. de reſcrip. vbi etiam plura allegat in propoſito præcedentis cõcluſionis. Plura etiam cumulauit Tiraquellus in repet. l. Si vnquam. C. de reuocandis donationibus. in glo. in verbo reuertatur, in numero. 206. & in dub. ſequent. Item nota quòd per 3
ſententiam latam ſuper crimine non eſt quis priuatus beneficio, niſi hoc ſententia exprimat, notat Innocen. in capi. Qualiter & quando. el. 2. in glo. ſuper verbo diminutionẽ. de accuſa. vt refert Rota in collectis per Bernardi. de Biſgneto, in tit. de ſent. & re iudi. in deciſ. fin. in fina. verbis, faciat etiam quòd Bal. in. l. Cum fratrem. C. de his quib. vt in dignis, voluit ſentire, quòd ſi fuit ſententia lata ſuper homicidio, & de beneficio nihil fuit dictum, quôd non poſsit impetrari tanquam vacans, quem ad hoc refert Ioann. de Anan. in capit. fina. colum. 1. de homic. Vide tamen Abb. in ca. Inter dilectos, del exceſ. præla. prope fin. vbi ex verbis Inno. ibi notat, quôd condemnatus de aliquo delicto per ſententiam, cenſetur priuatus ipſo facto beneficio ſuo intelligendo ſecundum eum quando crimen erat tale quòd inducebat priuationem beneficij, vel quando irrogabat infamiam ipſo facto: nan ſuffi cit quòd condemnetur, licet pœna non exprimatur in ſententia, quia illa intelligitur poſita autoritate iuris. pro quo allegat. l. 1. ad Turpilia. & alia iura. facit ad hoc q̃ vbicunquè quis incurrit ipſo facto pœnam priuationis beneficij, poteſt abſq; alia ſententia beneficium conferri alteri. proba tex. in cap. 1. & not. ibi Dom. exeo, in colu. 4. in. §. Sacri de homi.

in. 6.

in.6 qui generalius ibi tenet in col. 6.versi.quęro quare,quòd omnia iura canonica & ciuilia quæ dicunt ipso iure,vel ipso facto aliquem puniri cõfiscatione bonorum,vel alia pœ quacunq; debent intelligi, vt sufficiat declarare vel pronunciare illum talis criminis esse culpabilem: & locus erit dictis pœnis iuris,etiamsi in sententia non exprimantur.idem tenet Abb.in c.peruenit.el. 1. de appel.quem refert & sequitur Felin.vbi alia dicit in proposito.in cap. 1. col. 12.num.6.de consti.Et illud dictum Domi.commendat idem Felin. in c.
4 2.colum.1.num.2 de sponsa. Et aduerte q̃ iudex delicti non solum potest pronunciare super delicto, sed potest priuare delinquentem beneficio quod habet alibi.
b ita notat Car. in Clemen.Pastoralis.versic.Deniq; in.2.quæst.in fin.de re iudi: Si tamen clericus in terra ecclesiæ suæ inculta, industria sua & laboribus siue expẽsis plantauit vineam seu reduxit ad culturam causa suæ sustentationis,licet priuetur postmodùm beneficio propter delictum,relinquitur sibi illa terra vsque ad vitam suam,notat Abba.post Innoc.in cap.fin. de pecun.
5 cleric.& ibi Barba.colum.3.An autem clericus qui priuatur beneficio teneatur ad restitutionem fructuum, vide Paul.de Castro in.l.1.C.de his qui.vt indig.vbi per text.ibi per tex. ibi referendo Guli.de Cuno dicit q̃ si clericus committit delictum, propter quod possit priuari beneficio, licet habeat ius in rẽ quousque sit priuatus, postquam tamen est priuandus,tenetur restituere fructus quos percepit á die commissi delicti, vel perc pere potuit,siue extent,siue sint consumpti,& siue sit effectus locupletior,siue non.Sed Guliel.ibi non loquitur in clerico,sed in vassallo cõmittente felloniam. Et hanc opinionem Pauli sequuntur Salic. Alexan. & Iaſ.ibi,quam etiam conclusionem inter sua singularia annumerauit Hippo.singul.525.Clericus qui cõmisit,pro ea tamen nihil aliud, allegat nisi aliquos ex dictis doctoribus in dict.l.1.Idem etiam tenent Bald. Angel.& idem Paul.in.l. prædonis ff.de petit.hæred.& Roma.in.l Diuortio.ff.solut.matrimo. Henric. in cap. Cum nostris.de concess. præb. Et prædictam sententiam Angeli in dicta.l.prædonis celebrat pro notabili Hippoly.in singula.268. Verus possessor,nihil aliud nisi Angelum referendo.Et hanc etiam conclusionem videtur sequi Decius consi.118. Viso instrumento.colum.1.referendo doctor.in dicta.l.1.& Angel. in dict.l.prædonis.Contrariam tamen sententiam tenet Cardi. in Clemen. Constitutionem.5. Cæterum.in fin. de elect.Philip.Corneus in d.l.1. C. de his qui. vt indignis. 1. colum. & Felin.in cap. De quarta.in colu. 10. de prescrip.vbi per septem fundamẽta hoc putat esse verius, & respõdet ad fundamenta in contrarium ad ducta.Nouissimè autem vide egregium doctorẽ nostrum Hispanum Anto. de Burgos,in capi.Ad nostram. de emp.& vendit.in colum.11. versicu. Venio modo. vbi dicit quòd licet aliàs solebat comprobare illam sentẽtiam Feli.tamèn quòd tunc diligentius considerando tenet contra eum & sustinet opinionem contrariam, & satisfacit ad fundamenta Felin.& dicit quod nullo modo concludunt eius dicta,nisi dum allegat quandã decisionem Rotæ,cui ipse respondet partiì pendendo eam.Et quia videtur esse communior opinio cum Paulo,& suis sequacibus in dict.l. 1. ideo illam tenendam censeo: quãuis

in

in clerico qui post commissum delictum propter quod priuatur, semper perseuerauit seruiendo in ecclesia vbi beneficium habebat, crederem ipse benigniorem & æquiorem opinionem Felin. & aliorum, quòd tunc solùm talis damnaretur ad restitutionẽ fructuum â die propositæ contrà eũ accusationis, vel formatæ inquisitionis, nisi quando delictum induceret priuationem ipso iure, vt in crimine hæresis & simoniæ, vt suprà dictum est suo loco, & in alijs quinque casibus, videlicet in cap. Felicis de pœn. lib. 6. & in Clementi. Multorum. de pœn. & in cap. Eum qui. de præben. lib. 6. & in cap. 1. de hom. lib. 6. & in cap. Ad falsariorum. de cri. fal. Quia tunc clericus indistinctè posset condemnari ad restitutionem fructuum
c à die commissi delicti: c & isto modò potest intelligi doctrina Bald. in titu. de pace iura. firman. in vsi. fœu. in. §. Iniuria. versic. Quæro an committat furtum. dum tenet quòd recipiens fructus beneficij, qui priuatus
6 est iure, committit furtum. Crederem præterea in hoc proposito posse dici (saluo meliori iudicio) quòd quando clericus propter crimen damnatur ad restitutionem fructuum, quòd damnabitur solùm ex quadam æquitate ad restitutionem perceptorum, non autem eorum, qui percipi potuerunt: satis est enim, si ecclesiæ cui applicandi sunt, clericus restituat fructus quos percepit, quanuis illos cõsumpserit, sine eo q̃ tam stricta exactio fiat abeo, sicut si spoliasset aliquẽ illo beneficio, & essent restituendi fructus spoliato insimul cum beneficio. Item nota in materia huius cap.
7 quòd inferior à Papa vt Legatus vel Episcopus potest cum causa inhabilitare aliquem ad beneficia, etiam in perpetuum per statutum vel sententiam, vt notat gl. quam ad hoc ibi dicit singularem Ioann. de Imo. in Clemen. 2. de vita & hone. cle. in verbo inhabilis. qui etiam refert Anton. dicentem quòd tunc ipse inferior posset cum tali irregularitate ad beneficia dispensare. Vide tamen Felin. ca. Postulasti. colum. 2. versi. Ed adde. de foro compet. vbi intelligit prædictã gl. tali modo quòd Legatus vel Episcopus non potest inhabilitare ita vt operetur alibi: ex quo videtur quòd illa inhabilitas non nocebit clerico extra prouinciã legati vel diœcesim episcopi: quod subintelligit idem Felin. vbi inhabilitas fuit posita in materia arbitraria vltra ius, secus si iuris autoritate, quod non habet in se dubium: qui tunc non est Legatus vel Episcopus qui inhabilitat, sed declarat illum incurrisse inhabilitatem iuris, & tunc sicut ius ligat vbique, ita declaratio nocebit vbique.

Beneficijs priuandos fore. Ad de omnium latissimè Petrum Rebuff. in practic. 3. part. de modis amittendi bene fin. vbi latè disserit totam huius capitis materiam, scribit quæ eos casus, in quibus quis ipso iure sit beneficijs priuatus, vel per sententiam priuandus sit. A

Quod habet alibi. Adde quæ tradit Bossi. in tract. delictorum. tit. de bonorum publi. num. 64. B

A die commissi delicti. Omnino D. Episcopum Couarruu. in. 4. lib. Decretali. 2. par cap. 6. §. 8. numer. 7. & quæ scripsi suprà in verbo homicidæ. C

Bonorum publicatio puniri.

CAPVT, CXXXII.

1 *Bonorum publicatio duplex est.*
2 *Pœna priuationis bonorum, rarissimè in iure Pontificio contrà clericos reperitur statuta.*
3 *Iudex ecclesiasticus, an possit contrà clericos amissionis bonorum pœnam infligere pro delicto, pro quo laicus ea pœna esset puniendus.*
4 *In generali bonorum confiscatione, an omnia bona generaliter sint publicanda.*
5 *Publicatis bonis alicuius clerici, an in confiscatione veniat ius patronatus.*
6 *In publicatione generali bonorum peculium castrense, aut aduentitium, vel profectitium, an sit publicandum.*
7 *Bona clericorum confiscata, cui debeant applicari.*

1 RAmissio priùs quòd bonorum publicatio est duplex, vt placet Oldra. in cõsil. 17. incip. Thema tale est, quidam clericus, sub titu. de for. compet. in colu. 3. Nam quædã est extraordinaria, id est in casu non expresso in iure, sed ex iudicis potestate: & ista cõceditur Illustribus in summa potestate positis, & de hac loquitur lex. C. ne sine iussu prin. liceat cõsil. l. 1. Alia est ordinaria, id est in casu à lege permisso, vel ex Regni consuetudine generaliter: & ista fit per quemcunque iudicem habentem merum Imperium ratione territori, & non per alium: quia confiscatio ratione iurisdictionis, & iurisdictio territorio adhæret. vt. C. vbi & apud quẽ
2 l. fin. Pœna publicationis bonorum rarissimè legitur statuta in sacris canonibus contrà clericos: quia forsan conditores canonum cupientes magis emendare clericorum personas, quam in eorum bona sæuire habebant præ oculis verba illa Iustiniani quæ ad Tribonianum scripsit in Auct. de mãdatis Principium, dices: Oportet autem te in hoc omnem ponere prouidentiam cum aliquis dignus apparuerit pœna, illum quidẽ punire, at res eius nõ cõtingere, sed sine re eas generi & legi, secũdum illũ ordinẽ. Non enim res sunt quę delinquunt, sed qui res possident. Posset præterea alia ratio ad hoc assignari: quia cùm considerarent antiqui illi Patres bona clericorum intuitu ecclesiæ acquisitorum ad easdem ecclesias pertinere, adeò q̃ de illis testari non licebat clericis, superfluum existimabant bona clericorum propter scelera proscribere, cum essent applicanda ecclesijs ad quas iam prædicta ratione pertinebant. Nunc autem post quam inualuit consuetudo a testandi creuitque clericorum insolẽtia simul cum diuitijs & copia bonorũ, adeò vt non satis videatur solis canonicis pœnis corriger eos, meritò possit in dubio referri, an iudices ecclesiastici imitando leges ciuiles possint clericos punire pœna amissionis bonorum pro delicto, pro quo laicus esset puniendus eadem. Et in hoc Anton. in cap. Quia diuersitatem. de cõcess. prębend. ex glo. notat quòd vbicunq; ex aliquo delicto laici veniũt confiscanda bona ipsius, videtur q̃ ex delicto clerici tunc fiet confiscatio camerę Dięcessani, non autem ad cameram fiscalem laicorũ, quem refert Imo. ibi in colum. 4. dicens quòd in hoc videtur considerandum, an ius ciuile astringat clericum, vel eius dispositio generalis extendatur ad eum de quo dicit recurrendum ad ea quæ cõsueuerunt dici in capit. Ecclesia

3

sanctæ

ſanctæ Mariæ. de conſti. & in cap. quod clericus. de fo. cõpe. quem Feli. refert in cap. Irrefragabili. §. Cæterum. de offic. ordin. Quod ſi ſolum conſiderandum eſt, videretur dicendum aliquibus, quòd cum leges priuantes aliquos hæreditate ſibi delata, compræhendant clericos, in aliquibus caſibus: vt ſuprá probauimus in verbo, Inſtituti hæredes. Sic etiam leges priuantes delinquentes ſuis bonis comprehendant eoſdem: cùm nó videatur ratio diuerſa in vtroque caſu. Sed in hac quæſtione ego aliter dicendum crederem, imô quòd leges inferentes pœnam publicationis bonorum clericos non comprahendãt quia non ſequitur, lex quæ priuat accommodantem tacitam fidem, vel non adimplentem volũtatem defuncti, vel non petentem tutorem pupillo hæreditate, vel ſucceſsione comprehendit clericos: ergo eodem modo ligabit lex inducens publicationem bonorum. Nam in primo caſu leges illæ ſicuti clericis detulerunt hæreditatem aliorum, ita potuerunt imponere eis conditiones, & ſolennitates ad quas tenerentur, & quibus per eos non ſeruatis, hęreditatibus â legibus ſibi delatis priuarentur. In noſtro verô caſu cũ leges diſponant, puniendo, & earum cenſura non comprehendat, niſi ſibi ſubditos, meritô, videtur quod clericorũ bona non ſint comprehenſa, ſicuti ſunt exemptæ dominorum perſonę. Et quanuis articulus iſte egere videatur declaratione Pontificia, poſſet tamẽ dici (ſaluo meliori iudicio) quòd liceret iudicibus eccleſiaſticis, ad imitationem legum punire clericos publicatione bonorum, in caſibus in quibus laici puniendi eſſent: quia ſicut leges non dedignantur ſacros canones imitari, ita & ſacrorum ſtatuta canonum Principum cõſtitutionibus adiuuantur, vt ſunt verba text. in cap. 1. de no. ope. nunc. Vbi etiam glo. dicit quôd legibus vtendum eſt in cauſis eccleſiaſticis, niſi canonibus contradicant. & licet non inueniamus in iure deciſum quód clerici puniantur pœna amiſsionis bonorũ in eiſdem caſibus in quibus & laici, ſufficere poſſet quôd canones hoc nó reprobant neque fieri prohibent: Et ſicut quotidie in curijs eccleſiaſticis bona eccleſiarum & patrimonialia clericorum quantuncunque ſint virtutibus prædita ſubſunt cenſuris legũ, & virtute earum in defectũ canonum auferuntur ab vno, & adiudicantur alteri etiam laico: quid mirũ erit ſi ſic bona clericorũ flagitia committẽtium, imitatione legum ſeruata ab ipſis auferãtur, & eccleſijs ſeu alijs pijs operibus applicentur. Quando verô alicui iudici longiori examinatione præmiſſa, & vrgẽtioribus fundamẽtis perſuaſo, viſum fuerit in aliquo caſu hanc eſſe ſequendã opinionem, ſi clericus damnatus filios legitimos habuerit, vt in eorum præiudicium eam nó ſeruet cõſulo: Vt quid enim Eccleſia ditãda eſt, vel alij vſus pij quærẽdi ſunt, eſurientibus filijs etiã parentis iniqui, quando nó diſpoſitione canonica, ſed imitatione legali, paterna bona publicanda videntur? Poſſet etiã ſecũdô quæri in hoc 4
propoſito, an in caſibus in quibus bona clericorũ confiſcanda ſunt, veniãt omnia pariformiter, & ſinè aliqua diſtinctione publicãda? In quo videtur dicendũ q̃ bona clericorũ ſi ue ſint mobilia, vel immobilia publicari poſſunt, quia in hoc nullũ ſolet adhiberi diſcrimẽ, vt per Hier. Paulũ, in libro prouinciali omnium Eccleſiarũ, fol. 44. verſic. quid ſi præsbyter. Si verô clericus damnatus haberet

vsumfructum alicuius rei, tunc ius talis vsusfructus non confiscatur[b] etiã naturaliter viuente vsufructuario, ex sententia Bald. at Salice. in l. 1. C. de bon. libert. quos refert Alexan. in 1. volum. consi. 23. inci. prima consideratione. Bona præterea & iura quæ non transeunt in extraneum hæredẽ non potuerunt publicari confiscatis bonis clerici dãnati: quia fiscus habetur loco extranei successoris vt probatur in l. iura. libertorum. & ibi no. Bart. ff. de iure patro. & notat etiam Bal. in dict. l. 1. & Alex. in l. in insulã. ff. solu. matrim. in princip. & in l. Si finita. §. Si de vectigalibus. in col. 11. ff. de damno infecto. ex quo venit q̃ si clericus damnatus haberet emphyteosim ecclesiasticam, vel fęudũ ecclesiæ, tunc illam non venirent in confiscationem,[c] per ea quæ notant Bald. in dict. l. 1. & Alexand. in dict. consi. per text. in Auth. de aliena. & emphyteo. §. illo. & in capit. Felicis. §. Si qua verô. de pœn. in. 6. & per alia relata per Alexand. ibi, quem etiam vide asserentem q̃ concluditur communiter quôd emphyteosis concessa à priuato ea conditione & lege quôd non transeat ad hęredem extraneum non confiscatur,[d] dato q̃ sint confiscata bona emphyteotæ, quod dicit teneri communiter per Bar. Docto. in dict. §. Si de vectigalibus, & alios quos ipse refert, & not. etiam Ioann. de Imo. in cap. 2. de fœud. in 5. colum. verfic. Sed aduerte. Si verô clericus habet emphyteosim à priuato quæ posset ad extraneos hæredes transire, tunc benè veniret in confiscationẽ bonorum clerici, & sinè prę-iudicio domini: quia erit sibi obnoxia quo ad hoc q̃ ei debeatur sua pensio. ita notat Card. qui sic videri meo est intelligendus in Clement. Nolentes. de hære. in vesic. *Inquisitoribus.* in pen. col. quem primô vide in hac materia volentem col. præcedenti, q̃ quando non posset emphyteosis cõfiscari, tunc ius melioratioñ posset confiscari. pro quo refert Specu. & Ioan. And. quod est vtile ad declarationem supradictæ cõclusionis de emphyteosi ecclesiastica, & priuati in casu in quo non potest confiscari. An autem si clericus habere fœudum non ecclesiasticum veniet in cõfiscationem, vide Alexand. in d. cõs. 23. in. 2. colum. versi. Idem videmus. vbi concludit quòd fœudum quod non transit ad hęredes extraneos nõ confiscatur. & vide etiã Paul. de Castro. in l. in insulã. ff. solu. matri. vbi notat quòd in fiscum non transit fęudum vel emphyteosis quæ post mortem confiscati deuentura sunt ad filios, vt filios: Ex quo sequitur q̃ si clericus habet tale fœudum quod potest transire ad suos extraneos hęredes, confiscabitur simul cum alijs bonis. Pro quo vide quod not. Alex. in d. §. Si de vectigalibus, in. 12. col. versic. Item addit, seruato tamen indẽni domino fœudi, cui post confiscationem soluetur pensio, & exhibebuntur alia obsequia quæ per possessorẽ fęudi præstari debent. Quod videtur tenere Card. in dict. versi. Inquisitoribus. vbi ęquiparat in hac materia res fœudales, & res emphyteoticas, dicens, quôd quando crimẽ nõ est tale quod puniatur per leges fęudales, q̃ nihil speciale inuenit in fęudis: & q̃ generaliter dici potest q̃ res fęudales & emphyteoticæ confiscabũtur illi fisco cui confiscãtur alia bona dãnati, semper tamen sine præiudicio dñi: quod etiam not. Bald. in l. Si quis præsbyter. C. de Episcop. & cler. Aduertendum tamen esset in hoc quôd licet fœudum, vel Emphyteosis ex lege inuestitutæ vel cõ-

tractus

tractus posset transire ad extraneos hæredes si prohibitum esset quòd ad ecclesiam deueniret, tunc seruanda erit lex inuestiturę vel contractus, & non applicabitur ecclesiæ, cui alia bona clerici damnati applicantur. Si autem clericus sic damnatus haberet bona subiecta restitutioni, tunc dicendum est, quòd confiscabuntur bona illa cum sua causa, scilicet quòd aduenientę conditione fidei commissi, fiet restitutio per Fiscum. ita decidit Ange. in l. Papinianus. §. Meminisse. ff. de inof. testa. per l. ex facto. ff. ad Treb. & per alia de quibus ibi: quod etiam probat tex. in l. Statius Florus. in §. Cornelio Felic. ff. de iu. Fis. quòd tamèn intelligit Alexan. in dict. cons. in pen. colum. in casu in quo simpliciter sunt bona subiecta restitutioni, secùs autem dicit quandô expresse esset prohibita alienatio à testatore: quia tunc etiam pendente conditione, non possunt transire in Fiscum: ex quo videtur quod in casu nostro bona quæ clericus damnatus tenetur restituere simpliciter post mortem, manerent in confiscatione eius vita durante, secùs si fuit in eis prohibita alienatio à testatore, quia tunc non confiscabuntur. Potest prętera & non impertinenter dubitari, an publicatis bonis alicuius clerici veniat in confiscatione patronatus? Et omissis quæ à doctoribus in varijs locis, & cum varijs opinionibus tractantur in hoc dubio, quando Iudex laicus est qui condemnat patronum vt per docto. vbi glo. in Clemẽtin. Pastoralis. de re iudi. & in cap it. filius. vbi etiam gl. quam dicunt prędecedenti fore contrariam. 16. quęst. 7. & in Cle. 2. de iure patron. & in cap. quanto. de iud. & per Imo. & alios in l. in insulam. ff. solu. matr. & per Fi. ri. in l. Via. §. si fundus. ff. de seruitu. prædio. in casu nostro non est aliqua cõtrouersia inter docto. quantus nullus eorũ quos ipse vidi quęstionem mouerit in specie, videlicet quando clerici patroni publicantur bona: sed ex his quæ doct. aliqui tradunt facilè quæstio deciditur. Primò ex his quæ notat Firmianus in tractatu de Episcopo, in. 4. libro, in. 4. parte, in. 3. quæsti. in fin. primæ col. versi. Sed quæro vtrum. vbi tenet ius patronatus non transire in confiscationem iudicis secularis, sed iudicis ecclesiastici sic. Secundô ex cõclusione quam facit Cæsar Lambertinus in elegantissimo suo tract. de iure patronatus, in tertio libro articulo. 8. octauæ quæstionis principalis, in colu. 6. vbi tenet quòd si iudex ecclesiasticus procederet propter aliquod delictum casu quo posset ad publicationem bonorum, alicuius patroni, sine dubio includeretur ius patronatus, vt in Clemen. Pastoralis à contrario. §. Rursus. de re iudic. quia non dicerentur mittere falcem in messem alienam: & quòd tunc non erit considerãdum, an veniat principaliter vel accessorie, vel an exprimatur in tali publicatione, vel non ius patronatus cum simus in casu in quo iudex habet iurisdictionem, cognoscendi de ipso iure patronatus etiam principaliter, in quo dicit concordare omnes doctores. Si igitur nullus doctorum dubitat quòd in publicatione bonorum contrà laicum patronum facta per Iudicem ecclesiasticum venit ius patronatus, non distinguendo, an sit facta publicatio simpliciter omnium bonorum, an alicuius castri, in cuius vniuersitatem transeat, meritô ergo firmare audebimus q̃ publicatis bonis clerici, cõprehendetur ius patronatus: Nec in hoc curandũ existimo an ille habeat filios legitimos, vel nõ,

ex conclusione Cæsaris Lambertini in fin. verbis dicti octaui articuli, dum tenet quòd in casu confiscationis bonorum patroni iuspatronatus nullo modo transit ad filios, sed vel ad Ecclesiam vel ad fiscum, sicut potest transire ad extraneos. Ex quibus vltimis suis verbis, & ex his quę suprà etiam diximus venit hæc mea sententia moderanda, nisi ex constitutione iurispatronatus autoritate illius ad quem spectat, dispositum esset quòd ius illud patronatus non posset transire nisi ad agnatos, vel ad aliquos homines habentes certas qualitates, vel conditiones: quia tũc non comprehenderetur iuspatronatus in publicatione bonorum clerici, sed seruaretur dispositio concessionis vel institutionis illius. Sed hac sit quæstione sine aliqua difficultate decisa, restat nũc aliud dubium eneruandum: cùm enim ex infrá dicendis appareat quòd bona clerici publicata applicari debeant Ecclesiæ à qua recipiebat stipendia, vel Episcopo vt in pios vsus distribuat, meritò dubitari poterit, quid tunc faciendum est de iurepatronatus quod perdidit clericus. Et in hoc crederem (saluo meliori iudicio) posse dici quòd cùm Ecclesia cui applicantur bona ratione beneficij, vel stipendij, non indigeat iure patronatus, neque illud possit facere eam ditiorem, quòd iustius erit quòd episcopus decernat ecclesiam esse liberã in qua erat constitutum ius patronatus, & quòd idem faciat & fortiori ratione, quando bona debent distribui in pios vsus: cùm non debeat vẽdi iuspatronatus vt pretium distribuatur in eis, nec deceat, nec liceat quòd ipsi sibi retineat, nisi in casu quo tale ius patronatus clerici esset annexum alicui castro, vel rei vniuersali: quia tunc iustum est vt sequatur castri vel rei possessorem. Quæri etiã potest, an publicatis bonis clerici filij familias, veniat peculium *Castrẽse*, aut aduentitium, vel profectitium publicandum f? Et in hoc dubio si f sequamur iura ciuilia, & doctrinam doctorum loquentium generaliter, dicendum est quantum ad peculium *Castrense*, quòd non. casus est in l. Si filius. C. de bonis damna. & notat glo. quam ibi sequitur Bat. in l. 1. ff. de bonis dam. & idem tenet Bart. in l. si finita. §. si de vectigalibus. versic. sextô quæro. penul. col. ff. de damno infec. Idem videtur velle Bald. in l. filius. ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris. per. d. l. si filius. C. de bonis dãnatorum. Vbi etiam dicit q̃ aliqui dixerunt quôd illa lex erat correcta, sed non rectè considerauerunt. & vide eundem Bald. in d. l. Si filius. vbi dicit quòd hoc est in solatium filij amissi, vt damnato filio pater retineat peculium castrense, & quasi castrense, qui præterea intelligit. l. illam in filio in potestate, & quòd secus esset in emancipato, cùm non habeat peculium. vt. l. fin. in fine. C. de inoffic. testamen. & hanc etiam opinionem videlicet q̃ peculium castrense nõ publicatur, sequuntur Imol. & Paulus de Castro in dicto §. Si de vectigalibus, prout refert vbi Alexand. in colum. 21. 22. vbi defendit hanc opinionem Ange. tenente contrariũ. Quãtum verò ad aduetitium, idem concludit Bart. in dict. §. Si de vectigalibus, allegato versic. Sextô quæro, & seq. videlicet q̃ etiã proprietas aduẽtiorum bonorũ quæ est filij, nõ publicatur ea ratione: quia filio est interdicta omnis alienatio sine patris cõsensu, vt. C. de bo. quæ lib. l. Cum nõ solùm. §. filius autem. ergo delinquendo non alienabit: mouetur etiam

per

per tex. in l. 3. §. Sed vtrum. ff. de mi no. Idem tenet. Bal. in l. 2. §. Si filius. ff. quod quisque iuris. & in l. Executorem. in princi. in vltima charta. C. de executio. rei iudic. & in dicto. §. Sed vtrùm & Angel. & Imol. in l. Si filius. ff. de dam. infect. quos refert Alexan. in di. §. Si de vectigalibus. 19. column. versi. Adde primò. Præterea quantum ad peculium profecti tium idem dicendum est, videlicet q̃ non veniat in publicatione bonorũ filij, etiam si habuisset filius á patre ex presse potestatem donandi, & dissipandi, quia non ex potestate donandi: quia hæc non est donatio, nec ex potestate dissipandi: quia non intelligitur cogitatum de delicto. ita cõcludit Alexand. vbi suprà in. 23. colum. versic. Item adde. & dicit ita decidere eleganter Angel. in l. Si filius. ff. de dam. infect. & cum eo trãsire ibi simplicitèr Imol. & idem videtur colligere Bar. ex glo. in d. l. 1. ff. de bon. damna. notando verba glo. ibi dum dicit, *Etiam castrense*. ex quibus verbis innuit glo. quòd nec aduentitiũ, nec profectitium. Cùm ergo in iure Canonico & ciuili nõ sit aliter in hac materia dispositum circà hęc peculia in clericis, meritò videtur cõcludendum quòd publicatis bonis clerici filij familias, nullum prædictorum peculiorum publicabitur: cùm sacri ordines etiam presbyteratus non liberent filium à potestate patris, vt est tex. & ibi Abb. in c. Constitutus. de in integ. resti. & in cap. Si annum. de iudic. in. 6. & in authent. Presbyteror. C. de Episc. & cler. & per Doct. reprobata glo. ibi in cap. Cum voluntate. de senten. excommuni. Nec in hoc aliquid immutat conclusio Doctorum quæ habet, quòd in bonis aduentitijs clericorum, etiam primæ tonsuræ acquisitorum eis, post clericatum, non quæritur patris vsusfructus, § quia reputãtur bona quasi castrensia, vt probatur in c. Quia nos. de testa. & ibi notant Abb. Hostien. & Barba. & ponit latius doctor noster Hispanos Rodericus Suarez in quęst. Vtrùm in bonis maioratus pater habeat vsumfructum, in fol. penulti. col 4. vsque ad finem: quia licet per hoc videatur quòd talia aduẽtitia clericorum non habeant naturã aliorum aduentitiorum laicorum, satis est quòd assimilentur bonis quasi castrensibus, quæ etiam vt suprà dictum est non publicãtur. Vltimò autem pro pleniori examinatione huius ca. operepręt̃ium est quærere in casibus in quibus dispositione canonica, aut imitatione legali bona clerici publicari possint cui tandem applicari debeant. & in hoc dicendum videtur quòd seruanda sit dispositio text. in cap. excommunicamus. el. 1. de hęr. §. 1. in qua cauetur. Quòd bona clericorum damnatorum de hæresi applicantur ecclesijs à quibus stipẽdia receperunt. Et si clericus recepit stipendia à pluribus ecclesijs, tũc inter eas diuidentur bona pro rata, vt per glo. ibi, in verbo, Stipendia. Vnde hæc videtur practica seruanda in omnibus casibus, in quibus bona clerici habentis beneficiũ vel plura beneficia publicantur. Erit ergo curæ Iudici qui bona clerici publicari mãdauit, diuidere ea iustè inter ecclesias in quibus beneficia habuit: & si aliqua ecclesiarum sita fuerit extra suam diœcesim, & omnia bona clerici fuerint in eius potestate, tunc debebit mittere illi portionem sibi contingẽtem. At si in loco beneficij extrà diœcesim constituti fuerint aliqua bona clerici, quæ pertineant ad illam ecclesiam, tunc eius erit officij, intima re iudici illius diœcesis sententiam

g

7

s

â se latam, vt illam in prædictis bonis exequatur: in casibus in quibus sententia lata super cõfiscatione bonorum extenditur ad bona sita extrà iurisdictionem pronunciatis, de quo per Domi. in capit. Cum secundum. ad fin. de hæreti. in. 6. & per Ancha. in capit. Postulasti. 8. quæstio. de foro compet. & per bonam additionẽ Felin. in dicto capit. Postulasti. in. 3. colum. Et quia text. non distinguit an bona damnati clerici recipientis stipendium ab ecclesijs fuerint patrimonialia vel ne, acquisita intuitu ecclesiæ vel nõ, videtur velle quòd omnia bona indistinctè clerici habentis beneficium, applicentur ecclesiæ in qua illud habebat, quod videtur magni effectus: nam posset contingere quòd ratione alicuius tenuis beneficij possessi á clerico, posset ecclesia patrimonium pingue clerici, vel alia plura bona eius industria seu arte quæsita sibi acquirere. In casu verò in quo clericus damnatus non haberet beneficium, & sic non esset aliqua ecclesia cui applicanda essent eius bona, tunc credit Abb. in dicto capitu. excommunicamus. in. 1. colu. deberi ea applicari Episcopo loci qui distribuat in pios vsus: cuius opinioni adhæret ibi Ana. in. 2. colum. Nec curandũ est in hoc de eo quod scripsit Oldra. in consi. suprà allegato, videlicet quòd Episcopus non habet confiscationem bonorum, cùm non habeat territorium: nam vt inferius latius scribimus, in verbo pœnis vè alijs pecuniarijs, verior opinio est & consuetudine roborata quòd h Episcopus habet fiscum. [h] Episcopum autem loci in hoc casu eum esse credo, qui est Episcopus diœcesis in qua fertur sententia publicationis bonorum, dum tamen alias sit Iudex competens, in cuius curia de delicto clerici tractari poterat. Caueat præterea episcopus cui prędicta bona applicantur, ne ea conuertat in suos vsus: quia præter id quod sacri canones nullibi bona sic confiscata Episcopis applicant, doctores qui ea illis applicanda scripserunt, tali tamen onere hoc describunt, vt illa in pios vsus consumant. De quo scripsit Felin. in capit. irrefragabili. 5. Cæterum. de offi. ordina. Crederem præterea in hoc iudicandum esse non solùm pium, sed debitum vsum, in quo dicta bona expendi possint & deberent, in alimentis videlicet clerici damnati, dum viueret, ne aliàs famę mori cogeretur, aut esset alunde mendicandum pro eius sustentatione.

A *Clericis ab intestato morientibus cõsanguineis pro pinquiores succedunt*

Consuetudo testandi. Adde Martin. Nauarr. in manu confessor. cap. 25. nu. 128. quo loco scribit, consuetudine iam obtentum esse, clericos ab intestato morientes habere successores fratres, vel alios consanguineos. Et vide eundem in tracta. de redditibus ecclesiasti. supèr cap. fin. 16. q. 1. q. 2. fol. 74. & in apologia quæsti. 1. monit. 50. & 3. quæsti. moni. 4. & & hæruditisimum D. Fran. Sarmie. de reddi. Eccles. 2. par. c. 6. cũ aliquibus sequen. D. Couar. in cap. cum in officijs. nu. 9. de testa. Did. Perez in l. 1. titu. 3. lib. 1. ordi. in fine glo. magnæ Petr. Dueñas regul. 366. vndecima limi. Grego. Lup. in l. 53. versi. *Quelos ganen con derecho.* tit. 6. par. 1. vbi dicit Regijs Hispaniæ constitutionibus cautum esse, in clericorum successionibus consuetudines seruãdas esse quem vide.

B

Non confiscatur. Adde quòd contrariam opinionem tenet Alberic. in l. corruptione. in fine. C. de vsu fructu & in auth. si verò domus tempora-

poralis.C.de hæreti.Ange.in.l.si po
stulauerit.§.iubet.ff.de adulter. vbi
Alexand. in addi. ad Bart. & ple-
nius in.l. si finita.§. si de vectigali-
bus.colum. 25. ff. de dan. infect.
Bart.Cassa.in consuetudin.Burgun.
rub.2.§.2.num.17.

C *In confiscationem.* Adde Philipp.
Deci.& multos doctores quos ipse
allegat in capit.in præsentia.numer.
48.de proba. Gozadin. consi. 39.
Cassa.in consuetudi.Burgun.rub.2.
§.2.in glo. *Et est à entendre.*num. 10.
Aegi.Bosi.in tractat.delictor. titul.
de bonorum publi.num.60.& hanc
esse commun.opinionem fatetur Ia
cob.Septiman.in Catho institu. nu.
98. Licet contrariam opinionem
post plures iuris interprætes verio-
rem asserit Felin.in capit.in præsen-
tia. numer.27. de proba. & eandem
ait communiter approbatam Corne.
consi.consi.13.lib.3.Simancas tamé
in dict.capit.opiniones has concor-
des facit quem vide omnio.

D *Non confiscatur.* Adde eundem
Alexand. Imo. & Roma.in. l. si fi-
nita.§.si de vectigalibus.ff.de damn.
infect.Curt.consi.4.post feudorum
tracta.colum. 7. Bosi.in dict. titul.
de bono.publi.num.19.

E *Ius patronatus.* Adde glossi in cap.
filijs.16.quæstion.7.Abb. & docto.
in cap.nobis.de iure patro.Deci. in
cap.quanto.nu.7.de iud.Ioan. Lup.
in rep. rubr. de dona. inter vir. &
vxor.§.39.numer.7. Aug. Ari. in
tract.malefi.in addi. ad Ang.in ver-
bo, *Et eius bona.*nume. 17.Eman. à
Costa in cap.Si pater.de testam.libr.
6.in.2.par.Trebelli.num.7. Molin.
de primogen.Hispan.lib. 1.cap.24.
num.26.lib.1.cap.24.num.26. Iuli.
Clar.libr.5.recep.senten.§.fi. quæst.
78.Didac.Perez in.l.1.titu.6.libr.1.
ord.in gl. *Si el que fuere.*ver. octauò.

Publicandum. Adde Bartho. Cass. F
in consuetud.Burgun.rub.2.§.2.nu.
20.Bosi.in d.titi.de bonorum publi.
nu.71.& doctissimum Osan. in de-
cisi.Pedamon.decisio.94.Iul.Cla.
dict.quæst.78. G

Vsus fructus. Adde Ioã.Lup.in rep.
rub.de dona.inter vir.& vxor.§.42.
num.6.D.Couar.in capit.quia nos.
de testa.num.2.

Quam tamen opinionem veram es- *Pater vsũfructũ retinet in bonis filij ante clericatũ quæsitis.*
se existimo,quantum ad bona quęsi
ta per filium, post sacrum susceptum
ordinem vt hic caperté sentit Autor.
quam opinionem professus fuit Io.
Fab.in auth.ingressi.C.de Sacr. Ec-
clesi.Deci.in cap. præsentia.de pro-
ba.nu.62.Ioan.Lup.dict.§.42. nu.
12.Dida.Perez in.l.1.tit.3.libr.1.or-
di.in glo. *Los sacerdotes.*versi est etiã
quidquid Abb.senserit in dict.capi.
in præsentia.num.56.dicens opinio
nem hãc esse veram etiam quo ad bo
na antè clericatum quęsita in quibus
vsus fructus patri iam quæsitus erat.
Qui manifestè labitur quia in bonis
acquisitis à filio antè clericatũ, pater
nõ amittit vsum fructũ,licè postea, fi
lius clericus efficiatur.ità cõtrà multos
resoluit Pinel.in.l.1.p.1.n.42.& 43.
C.de bon.mat.Mol.ad Dec.in ca.in
præsentia.nu.64.litera O. de proba.
Mol de prim.Hispaniæ.lib.1.c.19.n.
28.Rod.Suar.in.q.maior.n.37.Tel
li.Fer.in.l.5.Taur.n.4.& opinionẽ *Cald. Pereyra Lusitanus laudatur.*
istã veriorẽ& receptiorẽ esse testatur
post huius operis editionẽ Cald.Pe-
reyra.Lusitanus (vir sanè subtilis &
accuti ingenij)in.l.si curatorẽ habẽs
in verb.Lęsis.n.105.C.de in.res mi.

Habet fiscum. Vide autorem infrà G
cap.140.& quæ ibi annotaui.

Verberari.

CAPVT, CXXXIII.

1 *Pœna verbum in clericorum personis quæ causa sacris canonibus fuit instituta.*

2 *Præsbyteri non nisi pro grauibus criminibus verberantur.*

3 *Clericus etiam cum mandato ecclesiastici iudicis, non potest per laicum verberari.*

4 *Ecclesiastici Iudices nulla irregularitatis labe afficiuntur, etiam si ex verberibus sanguinis effusio interueniat.*

1 POEna verberum in clericorum personis à sacris canonibus recepta est. a Et hoc forsan quòd cum dolore & citra vitæ ac membrorum periculum corrigãt, de eaquè mentio fit in capitul. 1. 5. quæst. 1. & in capit. nullus clericus. 11. quæst. & in cap. Cum beatus. 45. distinct. quod est concilium Bracarense tertium in cano. 6. & in cap. 1. fin. 35. distinct. quòd est concilium Agathense. & in capi. 1. fina. verbis, de calumnia. Ex quo ibi notat Abb. in vltim. nota. quòd Ecclesia potest clericos publicè verberare. Cumque cessent in illis cæteræ pœnæ mortis, ac membrorum mutilationis, nimirum si hanc tanquam paternam correctionem antiqui illi patres sacrorum Canonum 2 conditores admiserint. Videtamen in hoc distinctione quam facit text. & gloss. in dict. capitu. Cum beatus. videlicet, quòd præsbyteri, abbates, & leuitæ nullis debent verberibus subiacere, exceptis grauibus, & mortalibus culpis: minores tamen clerici verberantur pro minoribus culpis. & idem notat Præpo. in dict. capitu. 3 fi. 35. dist. In qua tamen imponenda pœna iudices ecclesiastici aduertere debent semper, quòd in casu quo clericus uenit verberandus, non potest nec debet verberari per laicum etiam de mandato suo, b vt in capitul. Vniuersitatis. de excommuni. & per glo. in capit. Si clericos. eod. tit. lib. 6. & ità etiam disponitur in. l. 56. titul. 5. par. 1. vbi dicit lex, quòd tam Prælatus mandans, quàm laicus obtemperans in hoc excommunicatus est, sed debet per ministrum ecclesiæ verberari, vt not. Card. de Turre Cremata post Hugo. in cap Illi qui. 5. quæsti. 5. & secundum eos cõstitutus in minori ordine poterit etiam præsbyterum verberare. Imò plus voluit Abb. in capit. Inter alia. in colum. 4. de immu. eccle. quòd pro honestate ecclesiæ clericus debet verberari in ecclesia, & per clericum, & non per laicũ, allegando dict. capitu. Vniuersitatis. Quãdo verò clericus est incorrigibilis, potest per laicum verberari, vt not. glo. in summa. 45. distinct. allegando. tex. in capit. vt famæ de sent. excommu. Tu tamen lector aduerte an tex. ille probet hanc conclusione, cum nihil de verberibus disponat: sed de captura facienda per laicum, & inter hos duos actus, non paruũ videtur esse discrimen. Nam difficilius capitur clericus nisi per laicos. Captum tamen clericum verberare per alium clericum in minoribus saltem, non sic difficile est. præmaximè quia in quauis republica ministri deputati ad capturam delinquentium laici sunt. ideò videndum est an sola autoritas glo. sufficeret ad veritatem huius conclusionis. quam tamen simpliciter sequutus fuit Bartachi. in tracta. de Episcopo. 3. par. 4. lib. de potestate & autoritate Episcopi in temporalibus circá personas. versic. quarto, quæro an Episcopus. Et aduerte 4 quòd iudex ecclesiasticus habet iurisdictionem fustigandi & verberandi, & sententiam suam potest super his

his mandare executioni absq; scrupulo irregularitatis, licet in fustigatione vt in plurimum interueniat ali qualis effusio sanguinis : quia illa qualis, qualis effusio non considera tur, cùm non veniat principaliter ex sententia, sed accidat ex postfacto, & satis est quòd in sententia clerici nõ infertur pœna, ex qua principaliter, & immediatè veniat sanguis. ita Pau. Grillan. in tractat. de relaxatione car ceratorum, in. 5. quæsti. & licet huic conclusioni videatur refragari text. in cap. Archiepiscopatu. de rapto. & gloss. ibi. in capit. his à quibus. 23. q. vltim. tamen crederem saluari posse dictum huius doctoris, quando illa sanguinis effusio esset, vt ipse dicit aliqualis: nam text. i dict. cap. in Archiepiscopatu, non reprobat, si aliquis sanguis est flagellis prosiliat, sed quòd flagella in vindictam sanguinis transire videantur : vndè prohibet vindictam sanguinis, non verò accidentalem effusionem. Vndè nec existimo necessarium vt audiui, facere aliquos iudices quòd flagellandos induunt lineis vestibus intinctis cæra, vt desuper flagellentur, dum enim scrupulis consulunt, correctionem inutilem & parum timẽdam efficiũt. Vel verius in hoc dici posset, quòd etiam si iudex prætenderet in pœna verberum vel fustigationis effusionem sanguinis, & verè succederet, & in magna quantitate, non propter hoc incurreret irregularitatem cùm hæc non contrahatur nisi sola morte, vel membri mutilatione, vt notat Abb. in cap. 1. num. 8. qui clerici. vel vouen. & Cardin. Clemẽ. si furiosus. per text. ibi, de homic. colum. vltim. quæsti. 31. & per text. in capi. in Archiepiscopatu. de rapto. quem pro hac conclusione ponderat, & respõdet ad text. in capit. cum illorum. de senten. excommu. Et vide Sylue. qui refert Abb. vbi suprà, in sua summa, verbo, homicidium. 3. §. Tertió quæritur.

Recepta est. Vide Gregori. Lup. in l. 48. tit. 6. in ver. *En lo temporal.* par. 1. & in l. 56. tit. 5. in verbo, *Descomulgados.* eadem part. Petr. Grego. 3. par. Syntag. iuris. libr. 31. capit. 11. per totum. Nota tamen quòd hæc fustigationis pœna clericorum in Mediolanensi dominio non seruatur, vt memoriæ protulit Iul. Clar. libr. 5. recep. senten. §. fin. quæstio. 70 versic. Et etiam. Prout nec illam esse in vsu Regno Franciæ testatur. Practi. Milej. fol. 148. num. 53. Nec ego sanè imponi vidi ab hic. 27. annis in hac celeberrima Complutensi curia. Nó tamen me præterit quòd pœna ictus fustium olim iudices Ecclesiasticos aduersùs clericos vsos fuisse, vt auctor est, Diuu. August. qui Marcelo scribens ait, *Confessionem verberibus eruisti.* A *Pœna verberorũ cõtra clericos licet antiquitus recepta hodie verò minimè.*

De mandato suo. Adde Greg. Lup. in dict. l. 56. Petrum Plaça, in Epito. delicto. cap. 11. num. 19. B

In exilium mitti.

CAPVT, C XXXIIII.

1 *Pœna exilij per ecclesiasticos iudices inflingi potest.*

2 *Episcopus vel alius ecclesiasticus iudex non poterit clericum exilio damnatum rebannire.*

3 *Clericus de facto in exilium missus potest per eundem iudicem reuocari.*

1 Clesiastici iudices possunt imponere pœnã exilij, vt probatur in cap. 1. de calum. & in capit. pen. de pœni. & in cap. Hi qui. 3. quæstio. 4. & in cap. Cum beatus. 45. distinct. Et notant doct. in cap. Cum non ab homine. de iudi. licet ibi Anto. nitatur colligere arg. exilio text. quòd ecclesia non habet pœnam exilij, cui in hoc aduersatur Barba. ibi, in colum. 6. versi. Et dicit hoc. Vbi nãq; pœna certa non est imposita â iure, & delictum quod venit puniendum in clerico, videtur quodammodo co cohærere alicui loco, prudenter se habent Iudices ecclesiastici, si delinquẽtibus clericis pœnam inferant exilij. Sicut enim occasio delinquendi facilè præcipitat etiam eos qui aliquam virtutis curam habere solent, sic eadem occasione sublata facilius est à difficili & asperrima vitiorum semita, ad amœnissimam virtutis viam reuocari. Quòd benè comprobant verba illa singularia sanctissimi Hispanię nostræ doctoris clarissimi Isidori, insignisq; vrbis Hispalen. Præsulis præfulgidi, quę Gratianus inte xuit in cap. Valet. 81. distinct. Valet (inquit ille) interdum conuersis pro salure animę suæ mutatio loci. Plerunquè enim dum mutatur locus mutatur mentis affectus. Congruum est ergo & inde etiã corporaliter euelli, vbi quisque illecebris deseruiuit. Nã locus vbi quisque prauè vixerit, in aspectu mentis apponit, quod sæpe
2 ibi cogitauit vel gessit. Aduertat tamẽ in hac materia Episcopus vel eius vicarius ꝙ postquam clericus propter crimen est damnatus ad pœnam exilij legitima causa, & probatione subsistente, non potest ab exilio reuocari, & sic non potest ab exilio reuocari, & sic non poterit clericum exilio damnatum rebannire. itá notat Præpo. argum. tex. ibi in capit. In primis. 2. quæst. 1. Ratio est secundũ eum, quia ex quo legitimè est missus in exilium, inferior non potest super istis gratiam facere: a vt habetur in a
cap. Cum titu. de re iudi. Facit etiam text. in l. Releti. ff. de pœn. Ex quo ibi not. Bar. ꝙ misso in exilium solus princeps & non alius potest dare licentiam veniendi, & quòd reuertatur, quem vide vlterius etiam dicentem ꝙ quilibet iudex potest dare licẽtiam exuli reuertendi ex iusta causa: quòd est notandum in nostro proposito, qui per hoc videtur quòd Episcopus vel eius vicarius posset idem facere ex causa iusta. Si tamen 3
clericus esset de facto in exilium missus, tunc bene potest per eundem iudicem reuocari, b secundum Præpo. b
vbi suprà argum. tex. & quę ibi notat Bal. in capit. Ab excommunicato. de rescip. Idem Bal. & Ias. in l. Si pacto quo pœnam. C. dict. pact. de quo ego latius scripsi in meis doctrinis magistratibus, in doctrina incipienti. factum de facto.

Ratiam facere. Vide Regiã A
l. 2. titu. 32. par. 7. vbi Gregor. Lup. in gloss. *El Rey.* Ias. in l. 1. §. & post operis. ff. de noui oper. nun. Ioann. Fab. in l. pœnam. C. de pœnis Iacob. in l. Imperium. ff. de iur. omn. iudi. Doctor Auen. libr. 1. de mand. Reg. Hyspan. cap. 7. num. 13.

Reuocari. Adde quôd hunc spectat B
quòd voluit gloss. not. in capi. Prima res. 2. quæstion. 1. quòd depositus de facto etiám de facto restituitur. quã in id expendit Bal. in cap. accidens. 1. in fine vt lite con. Et ꝙ factũ de facto possit per eundem iudicem reuocari probat tex. optimus in l. 1. §. hoc

ędictum

æditum.ff.si mulier ven.nomi.gloss. in.l.minor in prin.in verb. *Secus*.ff. de quicti.Innoc.in capi. quærellam. colum.3.vbi Bal.colu.vltim.de elect. idem Bald.in.l.1.ad finem. C. de pro hi.sequæst. pecuni. & in. l. 2. C.de seruituti. Specul.in titu. de primo & secun.decre.§.iam de effectu. versic. quid si iudex Anton.Abb. & Deci. in cap.cum cessante.de appella. Petrus de Ancharr.consil.6.colum.penultim.Felin.in cap.qualitèr & quãdo.1.colum.versi.tertio limita. de accusa.cum multis allegatis ab Andrę. Tiraquel.post leges connu.gloss.5. num.15.Sebast. Van.in tract.de nulli.in parte, *Quid sit nullitas*.num.16.

Deponi.

CAPVT, CXXXV.

1 *Depositionis diffinitio.*

2 *Clericus pro nullo crimine potest deponi nisi in iure exprimatur, nisi in grauibus, enormibusque criminibus.*

3 *Quæ crimina digna sunt depositione, iudicis arbitrio relinquitur.*

4 *Clericus depositus ab officio, celebrãs qualitèr puniatur.*

1 DEpositio est perpetua remotio ab altaris ministerio, notat Abb.in cap. At si clerici.de iudi.colum.1. & refert ibi Decius colum.4.versic. quinto nota. Et depositus simpliciter intelligitur depositus perpetuò, licet non exprimitur.vt per glo.no.in capit.1.in glo.in fin.50.disti.vbi Domi.& tenet Decius vbi suprà. & vide gloss.nota.quæ probat istam con-
2 clusionem in cap.accedens.50.dist. vbi tamen vide sing.distinct. Præp. in hoc artic. & nota quòd regulariter pro nullo crimine potest deponi clericus, nisi de iure aliud exprimatur, notat Domi.in §.de his.l.distin. & in cap.1.35.distinct. nisi in grauibus, vt ibi per eum: quod refert Decius in dict.cap. At si clerici.in prin. in colum.penultim.de iudi. Item pro delicto ęnormi potest fieri depositio. ità dicit Abb.in capit.fina. de celeb. miss.allegat text.in capit. Tuæ de pęnis.qui tex. dicit, *Magnis sceleribus*: quod verbum *Magnis*, plura delicta compræhendere videtur, quàm verbum, *Enorme*.& vide Anton.in cap. Cum dilectus.de purg.cano.colu.6. versic.Caue quia illud.qui ex verbis Innoc.ibi colligit vnam theoricam, quam dicit tenedam pro vera, quòd vbicunq; pro aliquo delicto venit imponenda pœna mortis, tunc de iure Canonico in locum ipsius intelligitur subrogata pœna depositionis: quod refert & sequitur Felin. in ca. qualiter.el.2.§. Ad corrigendos. 4. colum.de accusa. tanquam ordinaria imponatur. Aduerte tamẽ in ista materia quòd Decius in capit. At si clerici.in colum.20. de iudi. versic. De secundo.colligit duas conclusiones ex Abb.ibi. Prima, quòd pœna depositionis nõ imponitur, nisi pro graui crimine. Secunda, quòd quæ dicantur crimina grauia relinquitur arbitrio iudicis, ex quo postea, in eadem colum.versi. Secũda conclusio, 3
dicit q; erit in arbitrio iudicis quæ crimina dicantur requirere depositionem. Et vide etiam q; notat Abb. in cap. Latores. de cleri. excommu. minist. de quo suprà memini in parte suspensionis, excommunicationi, &c. Item not. quòd ad depositionem presbyteri nõ semper requiritur dolus, sed supina ignorantia equiparatur dolo, quo ad hoc. ita notat Abb. ex text. ibi, quem dicit valdè notabi-

lem

lem in cap. fin. de celebra. missa. Et aduerte, quòd si depositus ab officio celebrat, priuatur participatione corporis & sanguinis Domini, & permanet in hac excommunicatione, vsq; ad diem vltimum, ita vt viaticum tantummodo exitus sui tempore percipiat: vt habetur in ca. Accedens. 50. distinct. ibi notat Præpo. & in ista materia depositionis vide Archi. in cap. presbyteri. el. 25. quæsti. 6. vbi tradit nimis generalem & dubiã doctrinam (videri meo) videlicet quòd si clericus deponitur pro aliquo crimine potest à iudice seculari adhuc puniri pro eodem: sicut enim accidit quem diuersis legibus teneri pro eodem crimine, sic eodem modo lege & Canone. Nam clericus depositus non efficitur de foro iudicis secularis propter solam depositionem, quo modo ergo poterit per ipsum puniri? Præterea nõ sequitur: potest quis teneri diuersis legibus pro eodem crimine, ergo clericus potest puniri pęna canonica per episcopum, & ligari per iudicem secularem non præmissa degradatione & traditione. An autem clericus depositus possit restitui per Episcopum, vide Gondi. Villa. in tract. de legato, par. 1. quæst. 14. n. 63. Tomo. 2. tract. diuersorum Docto. fol. 292. Et vide in Pontificali. fol. 204. col. 1.

ANNOTATIO.

ADde quòd cum in præcedentibus capitibus, multa de huius capitis argumento scripta sunt repetenda non duxi vide tamen vltra ea Iacob. Menoch. de arbi. iudi. quæstio. lib. 2. centu. 5. casu. 415. Iul. Clar. in pract. crim. §. fin. quæst. 74.

In arctum monasteriũ detrudi.

CAPVT, CXXXVI.

1 *Clerius depositus, in monasterium antiquo iure detrudendus erat, licet hoc hodie ab aula recesserit.*

2 *Alimenta quo modò ijs ministranda sunt, qui in monasterio ad pœnitẽtiam deputatur.*

1

ANtiquis illis ac venerandis patribus qui futuro vniuersalis ecclesiæ statui nec um claritate, ac sanctimonia vitæ suæ, sed pijs sanctionibus consulerunt, non minus fuit curæ delinquentium pœnas decernere quam eorum futuræ emendæ prouidere, nõ satis suo animarum zelo mirabili esse censentes, si facinorosis inflicta pœna (quæ alijs similia perpetrãdi metum ingesit) ipsismet admissa deplorandi non præstaret oportunitatem. Ac ideò post depositionis pœnam statutam, vel depositi ad agendam pœnitentiam in monasterium aliquod detruderentur, ordinarunt, vt sic eos monachorum integritas ac venustas confunderent, & vitæ austeritas ad amplectendum voluntariè pro suis excessibus pœnitentiam suaderet, ac charitas (quæ dum verior est, in vitijs prolapsos magis subleuat quam improperat) ad agnitionem culpæ, & spem veniæ commoneret. Vnde regulare est, quòd episcopus debet assignare clerico, quem deponit, monasterium vbi peccata lugeat, & illa vltrius nõ committat, vt in capit. Sacerdos. 81. distinct. Sed hoc vt videmus, recessit ab vsu: a quod forsan euenit ex eo quòd iudices ecclesiastici adeo a

segni-

segnitèr laborant crimina punire, vt rarissimè videamus eos delinquentibus depositionis pœnam inferre. Itẽ & ex alio capite, quia omnia monasteria iam sunt ab episcoporum iurisdictione exempta. & ideô non sic iudicibus datur facultas assignãdi monasterium. vnde Alexan. Tertius reputans hanc detrusionem non ità facilem dum illam fieri præcipit in cap. Sicut dignum. in. §. Clericos. de homi. addit conditionem, *Si fieri potest.* forsan de possibilitate dubitans, nõ tam propter penuriam monasteriorum, quam propter voluntatem recipiendi detrudendos in eis. Aduerte tamen quòd Præpos. in cap. Si euangelica. 55. distinct. notat ex text. ibi, quòd clericus qui non est sufficienter punitus pro grauitate delicti cum sola depositione, potest detrudi in monasterum: ex quo videtur, quòd non indifferenter post depositionẽ
2 debet succedere inclusio. Quomodo autem alimenta ministranda sunt ijs, qui in monasterio ad pœnitentiam deputantur, vide bonum tex. Greg: in capit. de lapsis. 16. quęstio. 6. vbi vide Archid. dicentem quôd pauperes clerici ponendi sunt in monasterijs à diuitibus, aut alendi ab Episcopo. Et de materia huius capit. vide ꝙ scribitur in sequen.

A *Recessit ab vsu.* Adde doctissimum virum Iulium Clar. in practi. crimin. §. fina. quæstion. 70. versicul. sunt etiam.

Ac in perpetuum carcerem damnari.

CAPVT, CXXXVII.

1 *Pœna perpetui carceris quandó ab ecclesiasticis iudicibus sit imponenda.*

2 *Episcopus irregularitatis labe afficitur qui arctum locum alicui constituit, si in eo ex defectu aeris vel cibi moriatur.*

3 *Testamentum clerici ad perpetuum carcerem damnati, an valeat.*

4 *Episcopus, qui condemnat clericum ad perpetui carceris pœnam, an possit minuendi pœnam suo arbitrio potestatem seruare.*

HIus pœnæ fit mentio in cap. penul. de hæret. & in c. Nouimus. de verb. sing. & in Extrauagan. Diuinis exemplis, quæ est sub titu. de pœnis. in Extrauagantibus communibus. dicitur autem hæc pœna perpetui carceris capitalis [a] secundùm Bald. in. l. a
reos. in princ. colum. 1. de accusat. quem refert Felin. in cap. Qualiter. el 2. §. Ad corrigendos. in colum. 4. de accusat. Quæ quidem pœna si ab ec 1
clesiasticis iudicibus imponeretur, vbi delictorum qualitas exigit, custodia tali, vt re vera perpetua esset longè leuius censerentur punita laicorũ delicta naturali morte, quam clericorum perpetuo carcere. Nam vt Card. scripsit in ca. Cum non ab homine. de iudic. longè minor pœna est statim mori, quàm diu affligi sine salutis spe. Quandò autem ista pęna vel præcedens imponi debeat, Innoc. in cap. qualiter. el. 2. de accusat. in colum. penultim. versis & sunt. videtur velle quòd hæc pœna carceris æquiparatur pęnæ damnationis in metallum iuris ciuilis. Vndè secundùm videretur imponenda in casibus quibus iure ciuili quis punitur pœna tali. & ad hoc refert eundem Innocen. Ioan. de Anr. in consi. 1. in colum. 2.

Abb.

Abba.tamen.in cap.Tuę de pœnis. tradit talem doctrinam,ꝙ vbi pro delicto imponitur pœna mortis de iure ciuili,tũc depositus detruditur in carcerem perpetuum: quandò verò imponitur pœna alia citrà mortem, tunc detruditur in monasterium. Contra quem inuitat Philip. Decius. in cap.Cum non ab homine. in col. 6.versic.Sed ista doctrina. de iudi. dicendo quòd hoc non est verum, quia in casu ca.Clerici.de excess.Prælat.& in cap.Tuæ.de pęnis,fit detrusio:licet de iure Ciuili imponatur pęna mortis,& refert Aretin.late scribentem in hoc,in colu. 9. qui concludit secundùm eum, quod debet quis detrudi in monasterium, ad agendam pœnitentiam: & si non velit agere, ponitur in perpetuis carceribus,allegat.dict.cap. Vt famę.de senten. excommun.& ca.A nobis.de Apostat. Sed contra hoc arguit Deci. de text. in cap.Nouimus.de verb.signific.& in cap.penul.de hære. Vnde videtur sibi quòd in carcerem detrudatur quis, quando insurgit maior suspitio fugæ pro maiori securitate. Sed ista distinctio.Decij nó placet: quià pœna perpetui carceris,tunc non ratione pœnæ, sed securitatis daretur: vnde non consideraretur delicti qualitas sed fugæ timor.Vnde melior est sententia Arentin.vbi suprà, quam ipse Decius non integrè refert: nam concludit ipse Aretin. quòd quamuis pœna mortis imponatur de iure ciuili,non tamen debet imponi de iure Canonico pęna perpetui carceris: quod ipse limitat dupliciter. Primò in casibus exceptis,in quibus expressè cauetur de pęna carceris,vt in ca. pe.& fi.de hæret. Secundò vbi propter immanitatem delicti non esset imponenda laico simpliciter pęna mortis,sed cum aliqua qualitate atroci,vt puta ignis, traditionis ad bestias,laceratiõnis membrorum & huiusmodi:tunc enim videtur sibi imponenda pęna perpetui carceris:[b] Quod intelligit verum,siue illa pęna sit naturalis criminis siue iudex illã imponat,augendo illam propter aliquam qualitatem animo inhærentem & sic dicit intelligendum capi.Noui mus.suprà alleg.de quo arguit cõtrà illum Dec.Et aduerte quòd Bald. in. l.penult.C.ad.l.Aquil.dicit quòd si Episcopi imponerent aliquem in ità arcto loco quòd non haberet aerem sufficientem,vel darent sic parum comedere,quòd de facili moreretur, ꝙ essent irregulares.[c] Vnde prouidere deberent Ecclesiastici iudices, quando alicui carcerem perpetuum assignant,ne ex defectu aeris vel cibi moriatur.Idem notat Abb.in cap.A nobis.de Apostat.referendo Ioann.Andræ.Et vide Ioan.de Anan. in capi. 1.de collu.detegen.& in cap. qualiter & quando.el 2.9.fin.versi. Nunquid autem episcopus.de accusa. & Matth.de Afflictis in.1.lib. Constit. Siciliæ,in fol.129.colum.3.& Mari. in repet.cap.Ad audientiam. de homi.in colum.31.versic.quinquagesimô octauo quęro.vbi referunt Bald. vbi suprá,& alios idem tenentes. Et vide etiam Cardi.in Clementin.1.de pęnit.& remiss.in quæstio.7. vbi referendo Laurent.dicit quòd ponentes aliquẽ in tali carcere,in quo propter eius arctionem incarcerati nó viuunt vltrà sex,vel octo dies, reputat homicidas irregulares : quia illa pęna est magis afflictiua,quam si ponerentur in patibulo. Aliàs autem si damnatus ad perpetuum carcerem moriatur, dicitur naturaliter mori, vt notat Bald.in.l.1.C.de his qui ad liber. peruen. non pos. quem refert Ioann.de Anan.in capit.fin.de homici.

[b] Quod intelligit verum,siue illa pęna sit naturalis criminis siue iudex illã imponat,augendo illam propter aliquam qualitatem animo inhærentem & sic dicit intelligendum capi.Nouimus.suprà alleg.de quo arguit cõtrà illum Dec.Et aduerte quòd Bald. in. l.penult.C.ad.l.Aquil.dicit quòd si Episcopi imponerent aliquem in ità arcto loco quòd non haberet aerem sufficientem,vel darent sic parum comedere,quòd de facili moreretur, ꝙ essent irregulares.[c] Vnde prouidere deberent Ecclesiastici iudices, quando alicui carcerem perpetuum assignant,ne ex defectu aeris vel cibi moriatur.Idem notat Abb.in cap.A nobis.de Apostat.referendo Ioann.Andræ.Et vide Ioan.de Anan. in capi. 1.de collu.detegen.& in cap. qualiter & quando.el 2.9.fin.versi. Nunquid autem episcopus.de accusa. & Matth.de Afflictis in.1.lib. Constit. Siciliæ,in fol.129.colum.3.& Mari. in repet.cap.Ad audientiam. de homi.in colum.31.versic.quinquagesimô octauo quęro.vbi referunt Bald. vbi suprá,& alios idem tenentes. Et vide etiam Cardi.in Clementin.1.de pęnit.& remiss.in quæstio.7. vbi referendo Laurent.dicit quòd ponentes aliquẽ in tali carcere,in quo propter eius arctionem incarcerati nó viuunt vltrà sex,vel octo dies, reputat homicidas irregulares : quia illa pęna est magis afflictiua,quam si ponerentur in patibulo. Aliàs autem si damnatus ad perpetuum carcerem moriatur, dicitur naturaliter mori, vt notat Bald.in.l.1.C.de his qui ad liber. peruen. non pos. quem refert Ioann.de Anan.in capit.fin.de homici.

mic. num.8. vide. Felin. in cap. Qualiter. el. 2. de accus. 5. Ad corrigendos colum. 5. in prin. Et nota quod licet alias damnato ad perpetuum carcerē ex forma statuti, vel de iure communi, non possit aliquid relinqui vltra alimenta, dicit Mart. in cap. Veniēs. de accusa. in colum. 28. in versi. Vndecimò quæro. quò de iure canonico videtur posse attentari quòd taliter damnato non posset relinqui alimenta, cùm sibi deputetur panis augustiæ & aqua doloris. De quo tamē articulo vide latius Corsetum in repertorio Abb. in verbo carce. in vers. sic. An valeat. & Felin. in cap. Qualiter. el. 2. in. 5. Ad corrigendos, col. 4.
3 in fin. de accusa. Prætereà in hac materia poterit meritò dubitari, an valeat testamentum clerici damnati ad perpetuum carcerem, qui ibi finaliter decesserit? Quod examinat Bal. in 1. volum. cons. 448. quæritur in primis. vbi tandem concludit quòd nō, & quòd talis nec actiuè, nec passiuè sit testabilis. Et quia principale fundamentum suum est, quia tali pœna damnatus continetur sub condemnatis ad mortem: quia licet non sit condemnatus ad mortem subitaneā, est cōdemnatus ad breuitatem vitę. Possēs tu Regnorum Castellæ & Legionis incola non immeritò inferre quòd hodie attento, iure eorum secus esset, cum per. l. 4. in legibus Tauri ęditis, disponatur quòd damnatus ad mortem ciuilem, siue naturalem
d possit testari,[d] nisi dānetur propter crimen inducens confiscationem bo-
4 norum. An autem episcopus qui cō demnat clericum ad perpetuum carcerem possit in sententiam reseruare sibi potestatem minuendi pœnam suo arbitrio, vide Bald. in auct. Inter dicimus. C. de Episcop. & cleri. referentem Guliel. disputasse hoc, & finaliter tenuisse quòd sic. Sed dicit Bal. contra naturam pœnæ declarandæ in sententia non potest fieri reseruatio: quia esset implicare contraria, sed asserit tandem quòd forte fallit in sentētia Episcopi: quia mitius debet agi cum eo quàm cum alio, arg. dict. Auctēn. Interdicimus secundum vnum intellectum: cuius verba ferè ad literam refert Felin. in cap. Qualiter. el 2. in. 5. Ad corrigendos. in colum. 6. de accusat.

A *Carceris perpetui antiquitas eiusq; grauitas explicatur.*

Capitalis. Adde quòd diuersarum gētium moribus, olim receptum fuit, vt loco capitalis pœnę in teterrimū carcerem reus conijceretur, vt illo animam ageret: sic apūd Persas, apūd Syracusanos, apud Messanios, & apud Romanos obseruatum fuisse, scriptum relinquit Alexāder ab Alexandro lib. 3. dierum genialium cap. 5. Cęlius Rodig. libr. 17. lectionum antiquarum cap. 8. qui circà hoc argumentum multa memoriæ commēdarunt. Sic Iulius Cęsar censuit, eos qui cum Catilina, contra Romanam Rempublicam coniurationem fecerant, non esse occidendos, sed publicatis eorum pecunijs, ipsos in vinculis per municipia perpetuò habendos, vt testatur Sallustius in coniuratione Catirinæ. Meminit etiàm Cicero in eūdem Catirinam, oratione. 4. sic loqnens. *Intellegit Cæsar mortem, à Dijs immortalibus non esse supplicij causa constitutam: sed aut necessitate naturæ, aut laborum, & misseriarū quietem esse: itaque eam sapientes nunquam inuiti, fortes etiàm sæpe libenter appetierunt: Vincula verò & ea sempiterna, certè ac singularem pœnam nepharij celeris inuenta sunt,* Et paulò post, *Bona prætereà publicari iubet, vitam solam reliquit nepharijs hominibus, quam si dimisset*

miſset, multas, vno dolore, & animi & corporis, & omnes ſcelerum pœnas ademiſset. Et iſtum carcerem idem Cicero. 3. Catili. appellauit. *Vindicem manifeſtorum & nefariorum ſcelerum.* De carcere perpetuo meminit etiàm Valer. Maxi. libr. 6. capit. 3. Aſſeuerans quendam. C. Vaticinium, quòd ſiniſtræ manus digitos ſibi, ne militaret bello Italico amputaſſet, publicatis omnibus bonis, à Senatu æternis vinculis adiudicatum fuiſſe. Tempore quoquè Amulij Latinorũ Regis (qui præceſsit Romulum) carcerem perpetuum in pœnam fuiſſe ſtatutum, colligitur ex Dionyſio Halicarnaſſeo, qui de Italia ſcribens ait: *Sunt qui conſeſtim eam necatam puellam tradant, nec deſſunt qui malint conjectam in occultũ carcerem, eunque perpetuum: vnde necatam eſſe vulgo traditum eſt.* Meminit itèm de perpetuo carcere Valer. Maxi. lib. 6. cap. 8. dum agit de quodam ſeruo Caij Marij. & Phyloſt. libr. de vita Apollonij.

Carceris perpetui pœna in aliquibus prouincijs obſeruatur.

Nec hæc perpetui carceris pœna prorſus antiquata eſt, nam receptam eſſe in ciuitate Venetiarum fatetur Mantua obſeruati. lib. cap. 96. col. 6. & vt ſcribit Calic. in marg. Fiſci. fol. 93. in fine Reges Hiſpaniarum multum ea vtuntur.

Pœnę triremium, vel ex illij perpetui, ad aliquã inſulã, quę in Hyſpania recepta ſunt quibus pœnis aſsimilẽtur.

Sic equidèm apùd nos in his Regnis receptum eſt maximè in ſuperioribus tribunalibus, delinquentes puniri, vt Regię Maieſtati ſeruiant perpetuò in regionibus Africæ finitimis vel condemnantur ad Regias trirremes, non ſanè pœna hæc differe videtur, á pœna perpetui carceris niſi nomine tantùm, vt multi arbitrantur. Sed veriùs cenſeo pœnas has aſsimilari, damnationi in metallum, vel in opus publicum, quibus & alijs ſimibus pœnis reus condemnari poteſt. l. aùt damnum. l. quidam. l. capitalium ff. de pœni. l. relegatorum. §. ſicut. ff. de interdi. & relega. l. illicitas. §. qui vniuerſas. ff. de offici. Præ. relegan. ff. de offici. Præfect. l. 4. lit. 31 par. 7. notat in terminis Abb. in capi. quòd ſedes. de offici. ordin. Ioann. de Platea in. l. nemo carcerem. colum. 4. C. de ex actori. tribu. libr. 10. Grego. in dict. l. 4. in glo. *olabrando.* & in gloſ. verb. *á ome libre.* & his non allegatis idem ſcribit doctor Thom. *Talleda.* in tracta. incarceratorum capitu. 4. num. 10.

Pœna perpetui carceris morti æquiparatur.

Hæc equidèm perpetui carceris pœna, de qua à nobis ſermo inſtitutus eſt, morti æquiparatur, vt ſentit Inno. in c. qualiter. in. 2. de accuſati. Abb. in cap. 1. colum. vltim. de collu. detegen. quia ſimilis ſeruituti perpetuæ eſſe videtur. l. 2. ff. de liber. homi. exhi. ſeruitus autem mortis pœnæ ferè comparatur. l. ſeruitutem. ff. de regu. iur. & vide Ioann. Andr. in dict. ca. 1. nume. 22. aſſeuerantem grauiorem eſſe perpetuum carcerem, quã abciſsionem vnius digiti, vel fuſtigationẽ. Et pœna hæc legibus ciuilibus fuit aliena imò incredibilis. l. aut facta. §. ſolent. ff. de pœn. l. mandatis. ibidem. l. incredibilẽ. C. de pœnis d. l. 4. Par. Ideoquè hac ratione ſecularis iudex hanc pęnam non imponit. Bal. in dict. l. incredibile. Ang. in. l. ſi à milite. §. ędictum. ff. de milit. teſta. Bal. conſil. 443. in fine. lib. 3. vbi ſcribit quód ità tenent commu. doctores Alexand. conſi. 55. num. volu. 7. Mari. Socin. Senen. in cap. veniens. column. 26. de accuſati. Aymon. cõſil. 224. nnm. 3. Purpu. in. l. Imperiũ. num. 231. vbi Valaſcus num. 161. ff. de iuriſ. omni. iudi. Auiles in capit. Prætor. cap. 18. in verbo, *Carcel.* Didac. Perez. in. l. 2. titu. 4. lib. 4. ordin. in verbo, *Todos los dias de ſu vida.* Et eſt communis & veriſsima opinio vt aſſe-

Pœna carceris perpetuiſę ciuilis Iudex infligere non poteſt, & ſi de facto fecerit nulla eſſet ſententia.

vt asseuerat Iuli. Clar. in pract crim. §. fin. quæstio. 70. vers. pœna. Quod si de facto eam imposuerit sententia nulla est Bald. in dict. l. incredibile. licet gloss. Cin. & Sali. ibi dissentiant & Valascus in dict. l. Imperiũ.

Limitationes quatuor ad dict. Reg. cõstituuntur.

Hæc tamen communis sentẽtia, quàm modò asseuerabimus, minimè procedit in seruo qui ad perpetuum carcerem damnari potest. l. seruus. C. de pœnis. Non equidem quoad ipsum grauis pœna ista iudicanda est, cùm iam seruituti adstrictus sit.

Secundò, nec locum obtinet, quãdò delictum est atrox, pro quo iudex arbitrari posse mortis pœnam imponendam esse. ità Bald. in dict. l. incredibile. Sed ex suprà traditis hęc Bal. opinio vera non videtur & meritò de ea dubitat insignis Iaco. Menochi. de arbi. iudi. quæstioni. lib. 1. quæstion. 89. num. 9. dicitquè cogitandã esse propter magnã Bald. autoritatem.

Tertiò fallit, in casu auth. sed hodie. C. de adulter. i. & l. penul. tit. 17. par. 7. quas leges not. ad hoc Greg. in dict. l. 4. titu. 31. part. 7. in verbo, *à ome libre.*

Quartò fallit in casu dictæ Regiæ. l. 2. ti. 4. lib. 4. ordina. ibi, *Todos los dias de su vida este preso enla carcel.*

Carcer de iure canonico, non solũ ad custodiã, sed ad pœnam imponitur.

Cęterum iure Pontificio carcer non solum ad custodiam sed ad pœnam imponitur c. quanuis. de pœnis in. 6. c. si quis clericus. 81. dist. ca. de lapsis. 42. capitu. commissa. de hęreti. lib. 6. Clemen. 1. eo. tit. cap. penul. de hæret. c. nouimus, de verbo. significa. Et potissima ratio est, nam cum Sacri Canones, pijssima & materna benignitate, mortis pœnã nõ infligant, necessarium fuit, ne crimina impunita remanerent pro grauioribus criminibus pœnã hanc statuere. Quam ecclesiastici iudices solum aduersùs clericos imponere possunt non verò contrà laicos, nisi in crimine hæresis vt scribit Iul. Cla. in dict. pract. §. fin. quæst. 70.

Alimẽta denegari nõ debent illis qui perpetuo carcerẽ detinẽtur ℣ si inedia moriantur iudices ecclesiastici irregularitatẽ contrahunt.

Nec debẽt alimenta denegari, his qui in huiusmodi carceribus detinẽtur, quia si fame & inedia moriãtur, Iudices Ecclesiastici qui morti causam præstiterunt irregularitatis labe illaqueãtur, ex Bal. sententia in. l. de pręcibus. C. ad leg. Aqui. Quod qui dã intelligunt. procedere, nisi in casibus atrocioribus, in quibus clericis incarceratis minui solẽt alimẽta (quòd vulgò dici solet, *Comer por onças*) si mors indè sequatur nulla irregularitatis labe, iudices ecclesiastici afficiuntur, cũ iure Põtificio hoc sit permissum, ità tenet licet flutuãs Anto. Quęsada (vir non vulgaris hęruditionis) in lib. diuer. iuris quęstio. c. 17. nu. 28. Ego tamen in ea fui, & sum opinione, vt existimẽ, nunquã licuisse, ita tenuissima alimẽta clericis supeditari, vt fame pereãt, ℣ tex. insinuat in. c. nouimus. §. 1. de verb. sign. ℣ contrariæ opinionis asserto res aducere pro se solẽt ibi. *Ad agendũ pœnitentiã ipsum inducas in pane doloris, & aqua angustiæ substentandũ.* Quæ quidẽ pęna nõ ad mortem sed ad pęnitentiã agendã tendit, vt ibi, quia semper Ecclesia Dei omnipotẽtis exẽplo, sperat conuersionem, & pęnitentiam delinquentiũ, nec vult mortẽ peccatoris, sed vt magis cõuertatur & viuat Ezech. c. 18. & in. c. hi qui. 3. q. 4. & hæc pęna æquitate & prudentia Prælatorum solet temperari, maximè præcipuis festis, quibus solent incarceratos visitare, & pinguiùs nutrire, vt scribit Ioann. Andr. in cap. quanuis de pęnis lib. 6. in. 2. not. super text. Absit sanè ab omnium mente credere, sacratissimas leges Pontificeas, alioqui

pissimas, in suos clericos (quos impensè diligunt) tàm diram mortis pœnam inflingere. Nihil sanè interest necare, vel alimenta denegare, Vt inquit Consultus in. l. necare. ff. de libe. agnoscend.

Pœna famis apud omnes gẽtes cæteris sçmerion omni seculò iudicata fuit.

Vndè Liuius libr. 2. belli Punici asseuerat, *Famen vltimum humanorum supplicium.* Aegesipus libr. 5. *famen carnificem appellat.* & Hieremias Threnorum cap. 4. scribit. *Melius est occidi gladio quam fame extabescere.* Cui consentiens Vegetius. *Ferro* (inquit.) *Multo sæuerior fames est.* Daui. equidem pestilentiam eligere maluit, quàm famen cum vtriusquè ei esset data optio, vt habetur libr. 2 Regum. capitu. 24. Et teterrimum mortis genus famen esse scripsit Homerus qui lib. 12. Odysseæ ita facit Euriloch. loquentem. *Omnes quidem terribiles mortes miseris mortalibus, Fame autem miserrimum mori.* Cuius meminit Plato li. 3. de repub. & Columela. libr. 2. rei rusticæ capi. 2. Tullius autêm ad Atticum libr. 5. Epistolarum fame nihil miserius pronuntiauit Iosephus lib. 6. belli Iudaici asseuerat, *famẽ rerum omnium acerbitates superare.* Idem lib. 7. Historiæ Ecclesiasticæ cap. 11. tradit. *Omne pereundi genus, fame leuius videri.* Quintilianus vero de dira fame his verbis scribit. *Felix* (ait) *pestilentia, felix præliorum strages, denique omnis mors facilis, fames aspera vitalia haurit, præcordia carpit, animi tormentum, corporis tabes, magistra peccandi, diriissima necessitatum de formissima malorum. Hæc ad humile corpus nobiles manus mittit, hæc alienis pedibus mendicãtes prosternit, hæc sæpe sociorum fidem frangit, hæc venena populis publicè dedit, hæc in parricidiũ pios egit.* Quę refert Lucas de Pena in. l. 2 column. 2. C. de quib. munerib. vel prest. libr. 10. & And. Tiraq. in lib. 1. de retra. §. 26. glo. 1. nu. 22. Nec omittendum est, quod ex nostris scribit Balc. in. l. pactum. col. vlt. C. de pact. tradens prouerbium vulgò celebratũ; *fames* (inquit) *est acerbissimus ensis*, & idem cons. 458. col. 2. libr. 3. scribit nihil tristius esse quã fame necari nihilq; fami comparari.

Hæretici qui ad fidẽ redeunt, ad carcerem perpetuos debẽt condemnari quanuis hæc pœna sancti offi. elementia sit limitata.

Et licèt in crimine hæresis (vt ad institutum sermonem redeamus nec tamen extra Chorum saltauimus) laici post deprehensionem, ab hæresi ad fidem Catholicam redeunt, ad perpetuum carcerem debeat condemnari. Vt in cap. pen. §. 1. de hæreti. Quibusdam tamen nouissimis constitutionibus, rigor ille equitate limitatus est, nam qui sponte antè propositam accusationem, ad Sacrosanctę Ecclesiæ gremium redunt, non debent perpetuis carceribus mancipari. Nec illi qui post capturam de se ipsis, nec non de alijs, quos hæreticos esse sciunt, integrè, pia mente veritatem fatentur. Potest etiam pro arbitrio Inquisitorum, prædicta pœna cõdonari, illis quipriusquã dicta testium publicata fuerint, redierint. si verò post testium publicationem redunt, & tunc confitentur, cum se cõuictos esse intelligunt, perpetuis carceribus sunt recludendi. Ità sancitũ est in prima Instr. Hisp. ca. 8. &. 11. refert. Iacob. Septi. in Catho. instit. tit. 16. num. 17.

Qui verò iã eo quod tardè nimis ad fidem reuertitur, ad perpetuum carcerẽ fuerit cõdẽnatus ab eo fugere nõ licet quod si temerè fecerit eo ipso relapsus iudicãdus est quia censendum est, q̃ fictè conuersus fuerit ideò vlterius audiẽdus nõ est ità Archi. Domi. Ioan. And. Ancha. in. c. vt commissi. §. nec non. de hæret. libr. 6. Arelatan. de hæreti. not. 5.

Squilla.

Squillacen. de fide catholo. capitu. 27. Ioann. de Anani. & Felin. in capitul. penultim. de hæreti. Quæ opinio licet communis sit mea tamen sententia falsa. Tùm quia nullo iure probatur, & inhumanum est absque expresso, iure quem tam graui pœna plecti. Tùm quia qui a carcere fugit in pristinam hęresim nullo modò labitur, nec fuga ipsa hæresim committit: ideoque relapsus nomen minimè ei competit, solum equidem is si fortè redierit, vel fuerit comprehensus duriori carcere recludendus erit, & impœnitens iudicandus, & ob fugam grauiori pœnitentia dignus, quam si subire voluerit begninè recipiendus est, ità nouissimè tenet Iac. Sept. in d. titul. 16. dicens opinionem contrariam falsam & crudelem esse.

Pœna perpetui carceris hodie ab Inquisitore generali relaxatur qui solus publicæ pœnitentiæ habitū remittit.

Est tamen Inquisitoribus à iure concessa facultas, vt simul cum Episcopo, possint minuere, vel commutare pœnam perpetui carceris: cum viderint id expedire. vt in capitul. vt commissi. §. nec non. de hæreti. libr. 6. Hodie tamen ad solum generalem Inquisitorem, potestas hæc pertinet, quia solus is potest habitum publicæ pœnitentiæ tollere, quanuis delinquens in perpetuum damnatus sit, vt eo vtatur. vt decretum est quinta instr. Hispa. capit. & quarta Toletana. cap. 9.

Quo tẽpore lapso fiat d. pœnæ remissio.

Quæ pœnæ remissio fieri solet, octo annis transactis, à die incarcerationis, hoc ex benignitate, & clementia, non verò ex iuris rigore, quo stante, decennium desideratur, vt scribit D. Episcopus Siman. dict. titul. 16. numer. 22. quo loco numer. 21. testatur, quandoquè eam pœnam lapso triennio remitti, si eo tempore in carceribus detenti maximè verę quę pœnitentiæ præstiterint testimonium. De consuetudine tamen Sacri tribunalis generalis Romanæ Inquisitionis receptum est, vt posi paucum tempus dispensatio indulgeatur, vt testatur F. Pegna ad Dir. inqui. 3. p. Scho. 142.

Et vt addas his quæ suprà versi. nec debet omissũ fuit ad fin. ꝙ Antiqui prodiderunt quia ferunt pro grauissima pœna, Tantalum apud inferos, siti & fame cruciari, vt refert Cicer. 1. Tusc. Et Amian. Marcelli. lib. 17. Hysteriæ Roma. his verbis scribit. *Mortis ignauissimum est genus fame perire.* Et idem libr. 19. dicit esse vltimum malorum omnium. Sed vt Ethnicos relinquamus, Sacræ literæ nobis de hoc supeditant, non vulgaria testimonia, quia ad grauissimorum celerum vindictam, famen tanquam cæterarum pœnarum culmen comminantur. In peccato sanè primi parentis dictum fuit. *Maledicta terra in opere tuo, in labore vultus tui vescēris pane tuo.* Vt habetur Gene. 3. Et Psalm. 104. *Deus vocauit famem super terram*, &c. Et Ezech. 5. *Famem congregabo super vos, & conteram vobis vaculum panis.* Et Ezech. 14. versic. 12. & 13. ibi. *Factus est Sermo Domini ad me dicens, fili hominis terra cum peccauerit mihi vt prævaricetur, prævaricans extendam manum meam super eam & conteram, virgam panis eius, & immittã in eã famen & interficiã de ea hominem, & iumentum.* Et ideò viri iusti fame, neq; inedia minimè opprimuntur iuxtà illud Dauid. Psal. 36. *Non vidi iustum derelictum nec semen eius quærēs panem, & nouit Dominus dies immaculatorum, & hæreditas in æternum erit nõ confundentur in tẽpore malo, & in diebus famis saturabuntur, quia peccatores peribunt.* Et Prou. 10. *Nõ affliget Dominus fame animã iusti,*

& insidias impiorum subuertet.

B *Pœna perpetui carceris.* Adde Gregor. Lup. in dict. l. 4. titul. 31. part. 7. in verbo, *à ome libre.* vbi authorem nostrum allegans eius opinionem amplectitur. Et an clericus perpetuo carceri mancipandus, priùs sit degradandus vide Abb. in cap. excommunicamus. in. 2. de hæreti. Gundi. á Villadiego in tract. de hære. quæstio. 19. num. 2. authorem nostrum supra cap.

Clericus vel regularis perpetuo carceri mancipatus an absque peccato fugere possit.

Sed vtrùm clericus vel regularis possit absquè peccati labe, à carcere perpetuo fugere, existimo asseuerandum ei nullo modo licere, nec à peccato excusari, quòd ex eo manifestè apparet. Nam licèt ante iudicis condenationem nemo teneatur pœnam soluere, vel illam subire. iuxtà glos. sententiam in c. fraternitas. 12. quæsti. 2. quæ communis est & multis à nobis ornata supra capi. 66. post condemnationem verò absq; dubio tenetur. vt tradit Sanct. Thom. 2. 2. quæstio. 69. articul. 3. & fere omnes quos in dict. c. allegauimus. Rursus quia iste qui à carceribus fugit, iudici resistit. quòd omni iure prohibitũ est. capitu. qui resistit. 2. quæstion. 3. glos. in capitu. præsentium. 7. quæstio. 1. l. additos. C. de Episcop. audi tradit noster Author in regula & fallen. regula. 382. vbi post eum multa scripsi. Deindè hanc rem comprobat, nam licèt ex multorum sententia captus & ad mortem cõdemnatus, possit à carceribus fugere. vt colligitur ex Ancharran. & Imo. in Clemen. Pastoralis. de re iudica. Archi. in cap. cum homo. 23. quæstio. 5. Diuo Thom. & Caieta. dict. quæstio. 69. Dried. de liber. Christi. pag. 226. licèt dissentiat Bar. in. l. relegati ff. de pœnit. Abb in capitul. 1. de testib. cogend. & in capitu. Sicut. in 3. de iureiurand. sed tenendo opinionem Diui Thom. prout tenendam esse affirmat D. Episcop. Couarruu. libr. 1. vari. resolu. cap. 2. numer. 14. Non tamen procedit, quã dò quis ad pœnam carceris temporalem, vel perpetuam, condemnatus est, nam hæc pœna eam conditionem habet, vt alterius quàm puniti executione, minimè indigeat, & ideò is damnatus censetur ad eam propria cooperatione subeundam, qua propter in animæ iudicio, eam subire debet, sicuti in pœna exilij & alijs similibus pœnis docet Caietan. dict. quæstion. 64. articul. 4. Drie. dict. fol. 226. & opinionem nostram in terminis tenet Martin. Nauarr. in capitul. statuimus. 19. quæstion. 3. num. 63. D. Episcop. Couarru. dict. cap. 2. num. 14. testaturquè Nauarr. in dict. loco sic respondisse, cuidã sacerdoti, qui à longinco in Vrbem venerat, qui fuerat condemnatus ad seruiendum perpetuò cuidam Hospitali, sed regressus fuit nulla à Summo Præside sibi indulgentia criminis concessa. Idemquè se responsurum affirmat cuidam religioso, qui similitèr ad Vrbem venerat, qui ad perpetuum carcerem, à suo Prælato fuerat condemnatus, dicit què se illi consulturum, vt statim reddat quòd multum notandum est quia vidi aliquos in hoc alucinari.

Religiosus non potest à carceribus fugere.

Imò circá carcerem qui religioso, ob crimen imponitur, memoratu dignum est, quòd licet alias clericus secularis, nulla violentia custodibus facta antè condemnationem possit à carcere fugere, religiosus verò à suo Prelato in carcere sui monasterij coniectus non potest etiám antè cõdemnationem, ab eo fugere, cũ is in ea monasterij parte manere debeat.

debeat, in qua Prælatus ei manere præceperit. argum. text. in cap. quorundam. & in capit. si religiosus. de elect. libr. 6. Quòd aperte insinuat Caietan. 2.2. quæst. 69. artic. 4. in respon. ad secundam conclusionem his verbis. *Religiosi qui liberalitate suorum, progressu extra claustra se prouexerunt, supponentes se per tricennium Prælatis suis, quacunq; ex causa à suis Prælatis iuste detineantur, non possunt licitè extrà præfixos sibi terminos faciendo exire.* Hactenus Caietan.

Religiosus qui iniustè in carceribus detinetur fugere potest.

Est tamen superior opinio intelligenda, quando iusti est carceris pœna & legitimo iuris ordine seruato, fuit imposita, secùs si ea pœna iniusta fuerit, quam in foro conscientiæ nullus subire tenetur. vt colligitur ex Innocen. in cap. plerunq; de immun. eccleſiar. Diuo Thom. 2.2. quæſti. 62. artic. 3. quam dicit esse communiter approbatam Nauarr. vbi paulò antè allegaui. Et in hoc casu intelligẽda est Angeli opinio in l. in eos. ff. de custo. reor. quem refert & sequitur Paris de Puteo in tract. Syndicatus cap. qualitèr autem prouabitur. fol. 31. dicens damnatum ad carcerem, pro pœna criminis, posse absquê metu pœnę à iudice sibi in dictæ si à carceribus discesserit, absquê pœnę metu, à carcere fugere. Est equidem hoc intelligendum, quandò iniusta fuit condemnatio. sic interprætatur D. Episcopus dict. capi. 2. num 14.

Religiosus incarceratus etiam iustè à carceribus fugere potest si seuerè tractatur

Secundò nec locum habet præcedens sententia cum pęna carceris iusta est, sed modus exequendi iniustus, & à Charitate Christiana longè alienus, vt cum quis iustê damnatur ad carcerem perpetuum, vel temporarium, sed impius carceris custos cibum, vestitum, vel ignem subtrahit, vel in loco subterraneo, humidissimo, & obsceno inclusum detinet, vel alia facit ex quibus mors iuste timeri possit. Tunc equidem is fugere potest, vt scribit insignis Nauarr. in dict. capitul. statuimus numer. 63.

Essent irregulares. Adde Guil. à Monte Laud. in Clemen. 1. de pœnit. & remiss. Abb. in cap. ad audientiã de crimin. fal. Anan. in cap. de cætero. de homi. colum. vltim. Archiepis. Flor. in. 3. parte. tit. 28. capitu. 2. §. 6. D. Couarruu. in Clemẽ. Si furiosus. 2. par. relecti. §. 5. numer. 7. de homi. Fran. Aviles in capi. Prætorum cap. 18. in verbo, *Carcer.* num. 1. Folle. in in præct. crimi. in verbo, *Vel carcerẽtur.* num. 2. Iacob. Menoch. de arbi. iud. quæst. lib. 2. Centu. 4. casu. 205. num. 3. quam esse communem sentẽtiam testatur. Nauarr. in dict. cap. statuimus, num. 65. Debent equidem Iudices Eccleſiastici prorsus cauere, nè recludãt clericos in subterraneis & horridis carceribus, ne irregularitatis labem incurrant. Vndè nunquam verum iudicaui, quòd maiores nostri memoriæ mandarunt, asseuerantes, puteum horridum & profundum, qui est intra Archiepiscopalem domum loci vulgò nuncupati *de Santoreaz*, huius Toletani Archiepiscopatus destinatum fuisse ad detrudendos clericos irretitos magnis celeribus, ibiq; aliquando fuisse iectos, sed testimonio grauissimorum & antiquorũ hominum, falsum esse comperimus, quôd si aliquando factum fuit, meliori seculo ab aula recesit.

C Clerici subterraneis, & horridis carceribus incarcerandi non sunt

Puteus populi vulgaritèr dicti Santoreaz, ab olim fuit carcer clerico rũ huius diœcesis Toleta.

D Clericus ad perpetuos carceres cõdenatus de iure com. ante leg. Tau. testari poterat contrà Io. Bera. & Greg. Lop.

Posit testari. Adde quôd cum hac opinione auctoris nostri transit. Gregor. Lup. in. l. 4. titul. 31. par tit. 7. in gloss. 1. Sed verior est contraria opinio quòd ante Taurinam constitutionem quam author noster

hoc loco allegat permissum erat clericis adperpetuos carceres damnatis testamentum facere probat D.Couarruu. in Rub.de test.3.par.nu.27. Iacob.Septima.in catho.insti.ti.16. num.31.Quia non ex hoc serui pœnę efficiebantur,sed ad pęnitentiam agendâ carceribus detinebantur.

Clericus ad perpetuos carceres condemnatus, an eo ipso censeatur privatus beneficio.

Et vtrùm lata sententia contra clericum perpetui carceris,eo ipso censetur beneficio priuatus, si nihil circà hoc in ea exprimatur vide Rotam decisio.5.de senten.& re iud. in antiquioribus vbi multa circá hoc argumentum aducuntur, tandem post longam disputationem testatur,non censeri ipso iure beneficio priuatum quôd non mediocris vtilitatis est,vt ibi scribit.

Exigentibus culpis.

CAPVT, CXXXVIII.

1 *Clericus propter quæ crimina seculari curiæ sit tradendus.*

1 QVAE sint culpæ propter quas quis debeat tradi curiæ seculari, ex his quæ suprà tradimus facilè quis dignoscere potest.Causa autem facilioris inuentionis volo hîc saltem summariè referre : habes enim hoc examinatum suprà in verbo Sortilegi,& in verbo hæretici, & in verbo falsarij,& in verbo conspiratores,& in verbo,& per assassinos, & in verbo,Lesæ Maiestatis. Et an propter delictum grauissimum perpetratum à clericis tradi debeant curiæ seculari, vltra casus expressos in iure habes plenè suprà in verbo parricidæ.

ANNOTATIO.

ADdde quôd huius capitis argumentum longè lateq; in præcedentibus capi. ab authore hic allegatis declaratum est in annotationibus nostris ideoq; quæ ibi scripta sunt,repetenda non duxi.

Data incorrigibilitate.

CAPVT, CXXXIX.

1 *Clericus incorigibilis qualiter puniatur.*
2 *Clericus incorrigibilis quis dicatur.*
3 *Clericus depositus est de ecclesiæ iurisdictione.*
4 *Clericus incorrigibilis qui non potest ab Ecclesia puniri, potest ipso iure à iudice seculari comprimi.*
5 *Clericus,qui propter incorrigibilitatẽ effectus fuit de foro seculari, ad voluntatem ecclesiæ puniendus non est.*

QVm Ecclesia nunquam intenderit priuilegijs suis clericos fouere proteruos atq; incorrigibiles, statuit Celestinus Tertius, in cap. Cum nõ ab homine.de iudic.clericum ab ecclesiastico iudice depositum , si adhuc incorrigibilis [a] fuerit,excommunicari debere , deinde contumacia crescente anathematis mucrone feriri.Tandem si in profundum malorum veniens contempserit, cùm Ecclesia non habeat vltrà quid faciat, per secularem potestatem esse comprimendũ,ità quôd ei deputetur exilium,vel alia legitima pœna inferatur.Noluit tamẽ quôd sola incorrigibilitas sufficeret vt comprimeretur

1

a

cl ericus

clericus de positus à seculari iudice: nisi excommunicatio & anathema subsequeretur: & insuper vtriusque contemptus, vt patet ex verbis illius text. Dicitur autem clericus depositus incorrigibilis secundum Abb. ibi, colum. penul. versic. quæro qualiter. post Ant. si reuertitur ad priora delicta, vel in illis perseuerat. & idest secundum eum (licet aliud voluerit Anto.) si committat alia delicta, etiam si non sint similia, vel si sint minora ex rationibus de quibus per eũ quem sequitur Decius ibi colum. fin. Dicitur etiam incorrigibilis, si cùm detruderetur in monasterium ad pœnitentiam peragendã, ea non peracta capit fugam & occultat se, vel aliter de facto impedit, vt non possit eum iudex arctare, licet non reperiatur in nouo delicto, quia tunc post excommunicationem, & anathema comprimendus est per iudicem secularem, vt in text. secundum Abbat. vbi suprà, in colum. fin. sequitur Decius, vbi suprà. Item aduerte quod Decius ibi ponit alium casum incorrigibilitatis tanquam diuersum ab alijs, quem dicit ex Abb a te colligere, videlicet quando clericus ter monitus non desistit, qui iudicio meo sub primo comprehenditur: nam si non desistit, ergo perseuerat in crimine, & tunc sola perseuerantia sine monitione reddit eum incorrigibilem: nisi dicamus, quod sentiat Decius quando monetur vt desistat à nouis criminibus quibus inuoluitur post depositionem.

Quod adhuc etiã non videtur iuuare opinionẽ suam, quia tunc etiã cõmissio nouorum criminũ etiam minorum redderet eum incorrigibilem sine monitione, per supra dicta. Addit etiam quartum casum incorrigibilitatis Decius allegando Domini. videlicet quãdo semel correctus verbis nõ se emendat, qui etiam in proposito nostro videtur impertinens: nam si post depositionem nõ se emẽdat, etiam correctione verbali non præmissa, dicetur incorrigibilis vt excommunicari valeat. Sit autẽ in hac materia vera resolutio, quod nullus casus datur à doctoribus, qui succedat post depositionem, qui solus sufficiat vt tradatur curiæ seculari, [b] nisi præcedat contemptus excommunicationis, vel anathematis. Et cum clericus depositus sit de iurisdictione Ecclesiæ, vt per Abb. in. c. Ioannes. & in c. ex parte. de cler. coniug. Iudex ecclesiasticus debet declarare eũ incorrigibilem, ipso tamen non citato, ne fugiat, vt per Abbat. Post Card. in. d. c. Cum non ab homine. & Inno. in c. 1. de homic. lib. 6. quos refert Aret. d. c. Cum non ab homine. col. 5. & vide Feli. ibi. 4. col. qui dicit, quod ex omnibus dictis doctorũ communiter ibi colligitur, quod potestas quæ datur iudici seculari super depositio incorrigibili non exercetur, nisi declaretur qualitas incorrigibilitatis ipsam conferens. Et not. quod clericus incorrigibilis, qui nõ potest puniri ab Ecclesia, potest ipso iure comprimi à iudice seculari absque alia de gradatione. [c] Hæc est communis opinio modernorũ post Ioan. Adr. & Anto. vt firmat Aret. in dict. capit. Cum non ab homine. colum. 5. versi. Tertia fuit opinio, & vide Domi. in c. Nec licuit. 17. dist. qui not. ibi glo. pro isto dicto Ioan. Andr. Clericus autem sic propter incorrigibilitatem effectus de foro seculari puniri debet non ad voluntatem Ecclesiæ, sed pro vt iudici seculari videbitur. Ita notat. Abb. in dict. capitul. Cum non ab homine. in vlt. not. qui illum punier pœna imposita

3 4 5

per leges ciuiles laicis pro illo delicto à clerico perpetrato, vt probat text. in capitu. Ad falsariorum. de crimi. fal. Præterea in ista materia vide notabilia verba Card. in quodam consilio, quæ refert Felin. in capitu. Rodulphus. de rescrip. in colum. 35. quę dicit non legisse alibi, dum scripsit quòd in modo confitendi delictu potest reus talia verba dicere, quòd ex illa appareat reum esse incorrigibilem: quia ostendit non solum non pœnitere de delicto commisso, sed dolere quòd delictum non fuerit ità plene perpetratum & consummatũ sicut ipse attentauit, & intendebat committere, vt patet in facti contingentia super quo Car. scripserat cõsilium, de quo meminit Felin.

A *Clericus incorrigibilis quis dicatur.*

INcorrigibilis. Adde Bossi. in tit. de foro comp. num. 131. vbi scribit quòd clericus qui non incidit in habitu dicitur incorrigibilis si præcessit trinna monitio ille verò qui in habitu incidit incorrigibilis, dicitur quando. Primò est depositus, Secundo excommunicatus. Tertiò anathematizatus, & adhuc in contumacia perseuerat. Quæ forma si ad vnguẽ seruata fuerit, dicit ipse, quòd absq; aliqua declaratione, efficitur de foro seculari, & asseuerat quod ita amplectuntur communiter doctores licèt postea dicat, quòd forma ista raro in vsu videatur. Sed Bartho. Cassan. in consuetudin. Burgun. fo. 51. nu. 66. scribit, quod curia Pari. obseruat quòd post vinam remissionem de illis criminibus, pro quibus mortis pena imponitur, clericus habetur pro incorrigibili, tam in odium incorribilitatis, quam in odium iudicis Ecclesiastici negligentis, eu corrigere. Idèq; in Parisiensi Parlamento seruari in criminibus in quibus, pena mortis non iniungitur testatur Papo libr. 1. titu. 6. Arresto. 5. quæ quidem doctrina sibi placere affirmat Iuli. Clar. in pract. crim. §. fina. quæst. 36. versi. sed quæritur.

Vt tradatur curiæ seculari. Nota sing. circà ea quæ author hoc loco scribit, quòd si clericus in profundum malorum lapsus fuerit, quia dimissa tonsura, & vestibus clericalibus, multis sceleribus sui prorsus oblitus, se immiscuit ipso iure est priuilegio clericali, etiam fori priuatus & ea ratione, poterit absque degradatione, & traditione puniri à iudice seculari, ità tenet glo. in capitu. ex parte. de priuileg. Hostiem Ioan. Andre. & Anto. in capi. perpendimus. de senten. excommu. illius tex. autoritate ducti. Henr. in cap. ex literis. column. penultim. de vita & honest. cleric. Ancharra. in reg. eaquè. quæstion. 12. de reg. iur. lib. 6. quam opinionem communem esse fatentur Aufer. in Clemen. 1. de officio ordina. reg. 1. fallen. 19. D. Episc. Couarruu. in pract. quæst. cap. 32. num. 2. Quæ consuetudine recepta est, vt fatetur Bartho. Cassa. in consuetudin. Burg. rub. 1. §. 5. ver. Archidiacono. num. 55. Eandem opinionem recep tam esse dicit Alexand. de Nouo cõ si. 59. num. 20. circà quam multa refert Anton. Capi. decisson. 161. licèt minimè scribat, quid in casu illius decisionis à Senatu fuerit iudicatũ. & nouissimè eam sequitur Iul. Clar. in dicta quæstio. 36. versic, quæro modò vbi affirmat magis communẽ esse & cõsuetudine fulcitam & ideò in iudicando, & consulendo, non esse ab ea recedendum refert Boeri. de cisio. 69. num. 16. Et licèt quà plures cum hac opinione pertranseant, nempè quod casu suprà constituto,

B Clericus qui se immiscuit criminũ enormitatibus, an possit à seculari iudice puniri nõ expectata degradatione & traditione ab ecclesiastico.

nulla

nulla monitio desideratur, addunt tamen quòd non solum necessarium est, q̃ clericus se immiscuerit ęnormitatibus, & fœuis criminibus sed requiritur, quòd duro, contumaci animo illis perseuerauerit. & hanc opinionem tanquam magis communẽ obseruari, & suo tempore obseruatã vidisse commemorat Aufer. in repe. dict. Clemen. 1. de offici. ordi. reg. 1. fallen. 27. Bossi. in practi. crim. titul. de foro comp. n. 139. Pract. Conrr. fol. 247. limit. 19. Grammaticus super consti. Regni. fo. 29. Supradictæ autem communi sententię suffragatũa text. in cap. vnico. de vita & honest. cleri. in. 6. quo traditur casus in quo clericus in sacris, absque vlla dę gradatiõne, amittit priuilegium clericale ipso iure, etiàm quo ad forum secundum tex. illius receptam interprætationem eandemque sententiam probare videtur tex. in capitul. 1. de Apost. Multis tamen & summæ autoritatis viris (nec iniuria sanè) communis sententia displicet, quia nimis durum iuriq̃ contrarium videtur, clericum nulla monitione pręmissa, priuilegio fori priuari, ex eo quôd dimissa tonsura, & vestibus, ęnormibus criminibus operam dederit quã opinionem communem esse fatetur Rolan. consil. 4. num. 31. lib. 1. referens id testari Alexand. consi. 8. lib. 1. Viuius qui alios refert in libr. commun. opini. in verbo, clerici potestate. Ferdi. Mench. lib. 3. de testament. §. 22. num. 63. tradit. Alberic. in. 2. parte statu. quæstio. 42. Vbi dicit se vidisse cõmuniter seruari, quôd exigatur monitio, & si post monitionẽ clericus se non correxerit, perdat tũc priuilegium clericale, sequitur Cępola consi. crimi. 11. versi. quintum etiã requiritur quę opinio cõmunis est.

Quam nos amplexi sumus, in nostra primaria iuris Põtificij Chathreda, cum numerosissimo auditorio interprætaremur tex. in dict. capi. cũ non ab homine. â quo publica nostra functio exordium suscepit, obtinui equidem dictam Cathredam in Complutensi Achademia toto orbe celebratissima, cum incredibili eius lętitia anno. 1586. die vero. 6. Mensis Marci. Idoquê Ancharra. in dict. cap. 1. de Apost. scribit decisionem illam minimè seruandam esse nisi in quo loquitur casu. Abb. verò & Card. in dict. ca. perpendimus, affirmant, responsum illud intelligendum esse quo ad priuilegium canonis, non quo ad forum, idem etiàm tenuerunt Socin. consi. 12. lib. 1. Alexan. consi. 8. nu. 2. volum. 1. Sylvest. in verbo. clericus. 3. §. 9. Ange. eod. verbo. 10. quæstio. 10. Necq; reffiragatur text. in dict. cap. 1. de vita & honest. cleri. in. 6. quia decisio illa, cum pęnalis, & odiosa sit, in proprio casu in quo loquitur intelligenda est, & ad alium extendi non debet. Ideoquê prima communis opinio omni iure destituta est, quæ ea ratione non placet insigni. D. Couarruu. dict. cap. 32. nisi eo casu, quo crimen aliquod in maximam perniciem reipublicę fuerit perpetratum, præsertim quãdô si degradatio esset expectanda maximum impunitatis subesset periculum. Vndê scribit Iul. Clar. in dict. §. fin. quæsti. 36. versi. cæterum. quòd quandò clericus est seditiosus. & publicam quietem reipublicę perturbat solet Mediolanensis (qui maximæ autoritatis est Senatus) ad tempus ab illa ciuitate quam perturbat expellere, prout factum fuisse refert, in quodam Archipręsbytero. Quôd ex eo defendi potest, quia non tantum in cõmodũ reipublicę id fieri videtur, quàm in vtilitatem ipsius clerici, ne ab alijs in

Author primariã iuris Põtificij Cathredam in Cõplutẽsi Achademia obtinuit.

iuria afficiatur, quòd mihi summe placet, quãdò instans periculum imminet, & nõ adest Iudex Ecclesiasticus, qui eminenti malo obiare possit, & hanc vltimam opinionem tanquam communiorem & magis veritati, & æquitati consonam sequendam duxi.

Contra Impij Carol. Moli.

Ex quibus longè repellenda est, Impij Caroli Molinei, opinio ad Alexandr. consi. 8. num. 2. litera. B. volum. primo asseuerantis, clericum propter delictum atrocissimum, non præmissa aliqua monitione, posse à iudice seculari capi & vltimi supplicij pœna affici, loquitur sanè contrà Sacra Canonica decreta, nec non contrà receptissimas opiniones.

Clericus prima tõsura initiatus, qui ea & vestibus dimissis se immiscet magnis celeribus latin à seculari iudice puniri potest.

Non verò prætermittendum est, primam communem sententiam minimè receptam esse, in clericis prima tonsura initiatis, nàm quanuis de iure quibusdam solennitatibus & seruatis, & nonnullis ceremonijs vt habetur in libro Pontificali degradari debeant. Vsus tamen forensis frequentissimus iam pridem obtinuit, quòd si dicti clerici primæ tonsuræ, dimissis vestibus, & absq; tonsura, enormia crimina frequenter cõmisserint, absque vlla degradatione, à iudice seculari punitos fuisse.

In clericis minorum ordinũ anidẽ sit seruandum.

Pari etiam ratione, admitti potest dicta communis opinio, vt priuilegium fori amittatur ipso iure à clericis in minoribus ordinibus constitutis, vt scribit egregius Couarruu. in dicto capitu. 32. Imô si clericus dicta prima tonsura initiatus, ea non dimissa, nec similiter dimissis vestibus clericalibus aliquod crimen atrocissimum commisserit, propter quod, in sacris ordinibus constitutus, curiæ seculari præmissa degradatione traden dus foret, idem esset iudicandum. Ità colligitur ex Auferi. dict. Clementin. 1. fol. 19. Boeri. decisio. 69. num. 17. Guil. Benedi. in capit. Rainuntius. de testam. in verbo, & vxorem in. 2. num. 440. Cassan. in consuetud. Burgun. rub. 1. §. 5. versi. Archidiacono. num. 66. Petrus Auen. de exequen. mand. 1. par. cap. 22. nu. 4. D. Couarruu. dict. cap. 32. num. 3. Est tamen necessarium, vt iudex secularis contrà dictos clericos iusse procedat eo modo vt suprà traditum est q̃ crimen verè & certissimè probatũ sit, ità vt nulla tergiuersatione celari possit, nam cum qualitas ista nempè grauitatis celeris perpetrati, iurisdictionem tribuat, antè omnia probãda est. Nec sufficeret equidèm quod præsumptiuè de grauitate criminis constaret, vt multis probat Auenda. dict. cap. 22.

Degradatione. Adde Iuli. Clar. in practi. crimina. §. fina. quæst. 36. ver. succesiuè quæro. qui hanc opinionem communem esse fatetur testatur què aliquandò in Mediolanensi Senatu seruatam fuisse. C

Degradari.

CAPVT, CXL.

1 *Clericus pro nullo crimine est degradandus nisi in iure expressum inueniatur.*

2 *Inè accusatione, nemo est degradandus.*

3 *Clericus etiam in minoribus ordinibus constitutus capax est sententiæ degradationis.*

4 *Vbi in canone aliquo dicitur, quòd clericus degradetur, & in monasterium detrudatur, de Verberali degradatione intelligitur.*

5 *Forma actualis degradationis traditur remissiue.*

De

DE hac pœna degradationis, [a] mentio fit in capitu. qualiter el. 2. de accusa. & in capitu. Tuæ de pœn. In cuius impositione notandum est quòd voluit Ana. in capitul. 1. de cleric. pugnan. in duel. quasi in fi. post. Anto. quem ibi refert, quòd pro nullo crimine quantumcunque graui imponitur clerico pœna degradationis, nisi reperiatur iure expressum. Ex quo sunt restringenda iura in. d. cap. qualiter. & cap. Tuæ. quòd est notandum secundum. Et aduertendum est etiam quòd sinè accusatione nemo degradandus est, licet alias sit puniendus, vt in cap. Dilectus filius. de simo. secundùm Hostien. in summa. titu. de accus. in. §. quis sit effectus accusationis. versic. Ergo sine accusatore. Item etiam est notandũ quòd licet clericus sit constitutus in minoribus, nihilominus est capax sententiæ depositionis seu degradationis, [b] not. Anto. in cap. At si clerici. de iud. Quòd dicit ibi pulchrum Barba. in cap. Cum non ab homine. 2. colu. de iud. & respondet ad text. in cap. Clericus. lo. 2. de vi. & hone. cler. Et ad id quod not. ibi Ant. quasi sibi contrarius. & adducit in confirmationẽ huius text. in cap. Si quis Episcopus. 27. quæstio. 1. & vide Arnal. Alb. in rep. c. quoniã. de hær. in 6. fol. 3. colum. 2. versic. Nota quintô. vbi tenet dictam conclusionem quôd etiam clericus in minoribus constitutus, vel simplex tonsuratus degradatur, & neminem ex prædictis doctoribus allegat, sed Pontificalem librum modernum, fol. 165. & alia fundamenta quæ per te vide. Et in ista materia degradationis videtur colligi doctrina notabilis ex dictis per Abb. in capit. At si cleric. in prin. in colum. 3. de iud. quôd. vbi in aliquo canone dicitur quòd clericus degradetur & detrudatur in monasterium, intelligitur de degradatione verbali, quia si fieret actualis, statim fieret de foro seculari, vt in capitul. 2. de pœn. libr. 6. Quam dicit esse elegantem determinationem Felin. in capitu. qualiter. el. 2. in fin. de accusatio. Formam verò actualis degradationis hîc non libuit inferere, quia facilè est videre eam volentibus in libro Pontificali, fo. 205. cum duabus sequentibus. Describitur etiam provt actualiter facta fuit in persona cuiusdam presbyteri, propter homicidium qualificatũ, in. 3. parte repetitionis capi. Raynuntius. de testa. factæ per Guliel. Benedicti. fo. 41. in processu præuentionali ibidem inserto.

Pœna degradationis. Adde quòd cum huius capitis materia latissimè pateat nec breuibus possim eam cõcludere legendus est latissimè Carre. in practica crimi. fol. 240. nouissimè ęditionis. Iuli. Clar. in practi. crimina. §. fin. quæst. 36. versi. Scias autem. & quæst. 74. Tabi. Ang. & Syluest. in summis in verbo degradatio. Locatus in opere iudi. in verbo degradatio, & eleganter Conradus Brunus. lib. 4. de hæreti. cap. 13. Iac. Septim. in catho. institu. tit. 46. nu. 69. & 70. Ioan. Rojas in sing. fidei sing. 48. Alb. Troti. de vero & perfecto cleri. lib. 1. cap. 5. num. 3. Dida. Perez in. l. 3. tit. 4. lib. 8. Ordi. versi. cum ergo pœna. Petrus Gregor. 3. par. syntag. iuris vniuersi lib. 31. ca. 30. per totum. Hanc verò degradationem Diuus Hierony. in epistola ad Pammachium regradationem appellat idem lib. 2. ad Iouinianum & in Ioannem Hierosolimitanum regrada-

gradationem vbique appellans vbi quis ab altiori gradu suo vicio, ad inferiorem deuoluitur.

Franc. Duare. vir doctus sed parum pius.

Non tamen me præterit quod Frã. Duarenus, vir satis heruditus sed parum pius lib. 1. de Sacris Ecclesiæ ministerijs ca. 1. vix sibi persuadet morem istũ tradendi clericos exauthoratos curię seculari veteribus notum fuisse quasi recens inuentum existimat sed eius opinio meritó relegãda, & exterminanda est. Nos verò qui nihil in Dei Ecclesia temerè cõstitutum confitemur, vel in moribus componendis, vel in delictis coercẽdis vetustum esse credimus de quo multi sunt antiqui canones in capi. Si quis tumidus. capi. felix. 15. quæ. 7. Sed clarius Concilium Toletanũ quartum. cap. 18. Concilium Triburiense. cap. 10. cap. 2 de transl. Præla. cap. degradatio. de pœnis lib. 6. quibus in locis ad exauthorandum Episcopum duodecim Episcopi ad presbyterum sex Episcopi ad diaconum tres Episcopi desiderabantur.

Verum quia summa difficultate tot Episcopi poterat congregari idcirco Gregorius Nonus in capit. 1. de hæreti. libr. 6. diffiniuit, vt solus Episcopus clericum in quibuscunq; sacris ordinibus constitutum degradare posset conuocatis Abbatibus aliisquè Prælatis & religiosis personis. Nouissimè verò Concilium Tridentinum. Session. 13. capi. 4. de reformatione præscripsit formam quę in degradatione seruari debet.

B *Seu degradationis.* Adde D. Episcop. Couarruu. in cap. quia nos. nu. 4. de testam. vbi scribit, hanc actualem degradationem, minimè moribus receptam esse in his qui minoribus ordinibus sunt insigniti scripsi suprà cap. 137. versi. Non verò.

Seculari curiæ tradi.

CAPVT, CXLI.

1 *Clericus qua ratione ex Sacrorum Canonum institutis, membrorum mutilatione, aut vltimo supplicio puniri non debet.*

2 *Iudex secularis an sententiam ecclesiastici iudicis, in clericos sibi traditos sine qua causæ cognitione exequi teneatur.*

3 *Appellationi clerici traditi curiæ seculari à sententia iudicis secularis, quando sit deferendum.*

4 *Extraneus an possit pro clerico inuito appellationem proponere.*

SAcrorum canonum censura mirabilis, ideò forsan noluit clericos membrorũ mutilatione, aut vltimo puniri supplicio, quia cum eos bonis imbutos moribus eligendos præceperit, si delinquissent minori castigatione eos emendari posse, ac cæteros ab illorum imitatione prohiberi confidit. Si tamen pietate hac canonica abutentes incorrigibiles efficiãtur, statuit tradi eos seculari curię legali animaduersione puniendos, vt suprà dictum est. In casibus autem certis qui ex supràdictis colligi valent, amplius incorrigibilitate spectata vt statim eidem curiæ traderentur clerici, in eis delinquentes ordinauit. Quos sic sibi traditos iudex secularis punire potest pęna laicis imposita per leges ciuiles, vt suprà notauimus in verbo data. Possunt 2
etiam tũc nisi in crimine hæresis a iu- 2 a
dices seculares petere vt sibi fiat fides de processu facto contrà tales clericos. cum enim illos punire debeant tanquam subditos, iustum est vt cõ-

stet

ſtet ſibi illos deliquiſſe, vt notant Docto. in capi. 1. de offic. ordi. & in cap. At ſi clerici. de iudi. Vt autem ipſam degradationem actualem, & traditionem curiæ ſequatur realis pęnę executio, ſolent Seculares iudices ante actum illum degradationis habere iam notitiam proceſſus, & incontinenti degradandum clericũ ſibi traditum ad pœnam ordinariã damnare, & ſtatim executionem faciendam pręcipere: quòd ideò introductum eſt, vt cum maiori exemplo ab omni populo qui ad actum degradationis acceſsit, pœna inflingi
3 videatur. Crederem tamen quòd ſi depoſitus ſic traditus appellaret à ſententia iudicis ſecularis, eum tanquam laicum condemnantis, & eſſet in caſu in quo ſecundum ius, appellationi eſſet deferendum, quòd iudex deberet deferre, aliâs nec diuinam nec humanam pęnam euaderet: non enim debet eſſe illè deterioris conditionis, quã quilibet alius laicus pro ſimili delicto damnatus. & hoc pręcipuè quando Iudex Eccleſiaſticus fecit traditionem denegata etiam appella. condemnato. Benè tamen credo, quòd quando iudex ſecularis parat executionem faciendam in perſonã clerici ſibi tradendi, quòd cum ipſe viderit proceſſum, iã certus fuerit effectus, quòd poteſt denegare ei appellationem ſicut denegaret in illo caſu cui cunque laico. Præterea quanuis in omnibus ſuprà ſcriptis pęnis dici poſsit operari cõſenſum clerici condemnati, ne aliquis eo inuite pro eo appellare poſsit: in hac tamen ſententia traditionis curiæ, cum ex ea ſolet mors regulariter ſequi, crederem quemlibet etiam extra
b neum hoc facere poſſe,[b] iuxta. l. Nõ
4 tantum. ff. de appel. licet quis dicat quòd cum ſententia traditionis non eſt illa quæ mortem infert, ſed iudicis ſecularis quæ poſtea pronunciatur: Nam ſufficit quòd illa eſt quæ cauſam præſtat ſententiæ, quæ ſubſequitur, & cuius conſenſus & executio damnationem ſequentem operatur. Pro quo facit quod notat Innoc. in cap. qualiter. el. 2. de accu. in pen. colum. dum dicit q̃ ſecundum canones nunquam imponitur pęna corporalis mortis, ſed q̃ eſt quędam quæ quaſi ſimilis ei habetur ſcilicẽt q̃ relinquitur ſeculari iudici puniendus. Facit etiam in confirmationẽ huius quod notat Feli. in cap. Cum ſuper, de re iudi. in colum. 2. vbi ampliando dict. l. non tantum. dicit eã procedere, etiamſi agatur de morte ciuili. vt deportatione, motus per a quæ notat Bart. in. l. Stichus. ff. de pecu. leg. Et Bald. in. l. fin. C. de neg. geſt. ex quibus duabus doctrinis Innoc. & Felin. poſſet etiam dici, vt eodem modo habeat locum diſpoſitio dict. l. Non tantum. quando clericus damnatur ad pęnam perpetui carceris: quia talis pęna ſatis videtur eſſe ſimilis pęnę mortis, & poſſet meritô iudicari mors ciuilis: quãuis ego ſoleo dubitare de prædicta ampliatione Feli. quia dict. l. Non tantum. multum confiderat quòd ibi ille pro quo permittitur extraneo appellare, ducitur ad ſupplicium, & tunc etiã ſi reſiſtat, nec velit admitti appellationem perire feſtinans, lex illa diſponit appellationem admittendam. Quando autem quis ſolummodo deportatur, cum non amittat vitam, vel membrum, nimirum ſi acquieſcẽdo ſententiæ impediat appellationẽ extranei in eius fauorem voletis appellare, præcipuè quia doctores quos allegat Felin. in eo quòd ſuæ opinioni fauere videntur, nihil tractant de materia dict. l. Non tãtum.

ſed

sed de actione negotiorum gestorum, quam tribuunt soluenti pro aliquo inuito, quia erat in periculo perdendi personam, in quo casu loquitur Bald. & sententia Bar. quæ videtur magis vrgere, solùm loquitur in eo qui soluit pro eo, qui alias erat passurus damnum in persona libertate, vel ciuitate, vt possit repetere licet alter dicat quod ipse mallet pati illud damnum, quàm quòd tanta pecunia solueretur: non tamen facit mentionem quod eo inuito hoc esset solutum. Et quanuis ita posset intelligi doctrina Bar. longè diuersum est posse repetere pecuniam solutam pro eo, qui alias perditurus erat ciuitatem, quàm posse apellare pro eo qui deportatur, si ipse acquieuit sententiæ.

A *Iudices seculares nõ viso processu Inquisitorũ illorũ sententiã exequi tenentur:*

Nisi in crimine hæresis. Adde Bald. in auth. clericus C. de Episc. & cleri. Ange. in l. Diuus. 2. ff. de custo. reor. Ias. in l. magistratibus. ff. de iu. omm. iudi. vbi Deci. & Purpur. quã opinionem communem esse testantur Alcia. in cap. pernitiosam. num. 100. de offici. ordi. Bero. in capit. at si clerici. num. 79. de iudi. Bossi. in tit. de hæreti. num. 35. Iacob. Septiman. in catholi. instit. tit. 36. num. 5. Iuli. Clar. in pract. crim. §. fin. quæst. 96. versi. quæro etiam eamquè sequitur Alfons. à Castro libr. 1. de iusta. hæreti. pugni. capit. 23. Villadie. in tractat. de hæreti. quæstio. 19. Bern. Comensi. in lucerna, in verbo. Executio. §. 6. versi. sed quæritur. Ioan. Rojas sing. fidei. 107. & in tracta. de hæreti. 2. par. quæstio. 50 Campegi. ad Zanchin. in tract. de hæret. ca. 8. Contrariam tamen opinionem tenet Bart. in dict. l. magistratibus. num. 4. asseuerans, iudicem seculare noua Inquisitione instituta tam de processu & sententia Inquisitoris, quã de crimine cognoscere posse, & ea ratione non prius teneri ad inquisitoris sententiam exequendam quam ei de iustitia processus causa cognita, plena fides facta fuerit, quam opinionem communem esse legistarum fatentur Imo. in ca. 1. nu. 16. de offic. ordin. Felin. in capitul. ad abolendam. de hæreti. Ferdinan. Mench. in prima parte de testam. §. 6. num. 16. Iul. Clar. libr. 5. recep. sen. ten. §. fina. quæstio. 96. versic. quæro etiam. Practic. Conrra. fol. 597. nu. 63. Iacob. Septiman. in Cathol. instit. ti. 36. nu. 4. Iodo. in pract. cri. capi. 61. n. 54. qui scribit Bar. doctrinã vsu receptam esse & refert Ignetus in l. 1. §. cum dominus. nu. 41. ff. ad Silla. quòd vidit eã suo tẽpore seruari per Senatũ Mediolan. q̃ fuerunt absolutę quędam mulierculę quę antea condemnatę fuerant de hæresi ab Episcopo Parmenensi & Inquisitore, quas compertum fuit rectè, de fide sensisse refert in Gallia idem contingisse. Sed verior & communior est prima opinio, quæ manifestè probatur in cap. inquisitionis. §. prohibemus. de hæreti. libr. 6. quam seruari per iudices Magnę Curiæ Vicarię asseuerat Mattheus de Affict. in proęm. Consti. Scilię in glos. incip. *Gladij*, quæ in Hispania seruatur teste Iaco. Septim. vbi suprà allegaui. Impius sanè apud Hispanos, nec à pœna esset immunis, qui contrariũ pertinaci animo asseueraret. Maximè cum apud nos semper constituãtur inquisitores, qui viri sunt integerrimi, hęruditi, & omni laude dignissimi, qui maturo semper consilio, causas ad fidem spectantes ęqua lance iudicant cuius rei non vulgare testimonium nobis præstat, D. Antonius Morejon (vir & gentilitia nobili-

D. Ant. Morejó Inquisitor Cæsaraugustanus laudatur

bilitate & literis insignis) qui post magnos in vtroquè iure progressus. Post publicã interpretandi iura Pontificia in Salmanticensi Achademia functionem, post senatoriã dignitatẽ consilij Reuerendiss. Toletani Archiep. Post Vicarij generalis Complutensis Curiæ celeberrimæ, per sex annos magno consilio, munus auspicatissimum administratum, ad Sanctæ Inquisitionis prætorium insignis Ciuitatis Cæsaraugustanę meritissimè nunc fuit promotus. magna hęc sed maiora à tanto viro speramus. ad rẽ igitur redens. Hęc etiã opinio in dominio Mediolanensi iam seruari affirmat Clar. in dict. quæstio. 96. scribit quod regnante Philippo huius nominis secundo Hispaniarum Rege Catholico & inuictissimo (qui nunc fœliciter regnat) semper vidit seruari, quod lata sententia per Ecclesiasticos iudices de hęresi contra aliquem, statim quod remittitur iudici seculari absquè aliqua causę cognitione traditur flãmis, & comburitur dicitq; ità in illius dominij Senatu decretum fuisse.

Apostolis decretis stabilitũ est q̃ Inquisitores secularib9 magistratibus acta processus ostẽdere non tenentur.

Est equidem quæstio hæc diffinita Bonif. Octaui constitutione quæ incipit, *Dilectus filius*, quæ continetur inter bullas Apostolicas pro officio Sanctæ Inquisitionis pagi. 57. Itaq; Inquisitor nullo modò ostendere debet processum à se factũ sed secularis magistratus sententiam Inquisitoris, sine mora exequi tenetur, quod si id facere sine legitima causa differat, ecclesiastica cẽsura cõpelli potest. ità cautũ asserit Ber. Com. in d. lucerna iuris in verb. *Executio.* §. 7. verbo. *Imo Inquisitor*. vbi refert ad hoc Vrbani Quarti rescriptũ incip. *Cum sicut* Idem fere sancitũ est Alex. Quarti Pontificis Maximi constitutione quadam circà hanc rem edita quæ incipit, *ad audientiam*, quã refert Franciscus Pegn. ad directoriũ inquisitorum. 3. par. Scholi. 99. fol. 288. colum. 2. quà amplissima potestas tribuitur inquisitoribus, aduersus seculares magistratus negligentes, seu differentes exequi sententias contra hęreticos prolatas, quæ ex iuris communis sanctionibus, statim exequendę sunt capi, vt inquisitionis. §. prohibemus de hæreti. libr. 6. Quòd Hispania nostra piè obseruat quia quam primum in publica actione Sacrosanctę Inquisitionis sentẽtia relapsorum, seu impenitentium, aut aliorũ, qui traduntur curiæ seculari; legitur statim iudex secularis in suum forum eos recipit, & ad supplicij locum, pronunciata sentẽtia mortis, seu combustionis, rei deducuntur. In Italia autem in multis eius partibus iudices seculares, non statim reos ad supplicum ferũt sed per tres, vel quatuor dies suis carceribus detinet, deindè illos morti tradunt. Nec hoc à sacris constitutionibus alienum videtur, nam Innocen. Quartus bulla quadam incipi. *Ad Extirpanda*. Relata in bullis seu literis Apostolicis pro sanctę Inquisitionis officio pag. 6. permittit, vbi ità scriptum est. *Damnatos verò de hæresi per Diœcessanum, vel eius Vicarium seu per inquisitores prædictos, potestas, vel rector, vel eius nuntius specialis, eos sibi relictos recipiat statim, vel infrà quinque dies ad minus, circà eos constitutiones contra tales æditas seruaturos.* Hactenus Innocẽ. summus Ecclesię Præsul. Ex qua constitutione, facilè intellegimus non esse negligentes seculares magistratus, nec velut hęreticorum fauctores plectendos, qui per quinque dies hęreticorum supplicium differũt, Sed quia fortè ex ea dilatione, aliquod inopinatum malum

In Hispania cũ in publicis fidei actionibus hęretici secularibus iudicib9 remittũtur statim puniuntur quid in Italia.

malũ oriri posset, salubrius est quòd in Hyspania seruatur á qua consuetudine non licet recedere.

Sententia inquisitorum si iniustissima sit an sit à seculari iudice exequenda.

Sunt tamen qui censent, non esse locum supra alligatis Pontificijs constitutionibus, nec predictę communi opinioni, quando iudici seculari manifestissimè constaret, inquisitorum sententiam iniustissimã esse, quo casu illam exequi non tenetur, quia non debet eum flãmis tradere, quem compertum habet innocentem esse, & ideô aiunt causam referendam esse ad eosdem inquisitores, vt diligentiùs eam examinent. Ita tenuerunt. Alcia. in d.c.1. de offic. ordi. num. 110. Brun. lib. 4. de hęreti. c. 15. Villadiego de hęreti. questi. 19. Sed opinio hęc longè repellẽda est, nam secularis iudex nullo modo potest scire, illum innocentem esse, quem hæreticum esse inquisitores pronuntiant. Cum tamquam iudex exactis causæ sibi sit interdictum, est equidem iudex incompetens cum hæresis crimen mere ecclesiasticum sit. Cum hac conclusione omnes transeunt ita dicit Alci. in d. c.1. nu. 73. & eam dicit communem Iuli. Clar. in practi. crimi. §. hęresis versic. hoc crimen. & quam plures sequuntur quos refert Siman. dicto tit. 36. num. 4. Dicit tamen Practica Milcij, fol. 75. num. 38. quod hodie iudex secularis cognoscit de crimine hęresis, & quod ipse plures vidit comburi propter hoc crimẽ, iudicatos á Preposito Parisiensi ex indulto Summi Pontificis. de iure autẽ supradicta communis opinio amplectẽda est. Si verò vt priuatus iudex secularis scit hæreticum sibi traditum, non delinquisse, scientia hæc prorsus inanis est. cum secundum propiam conscientiam iudicare non debeat. l. illicitas. §. veritas. ff. de offici. Presi. cap. pastoralis. §. quia verò. de officio delega. glo. in c. 1. de offici. ordi quam opinionem communem esse testantur Barba in d. §. quia verò. num. 36. & ibi Feli. Alci. in d. c. 1. de offici. ordi. num. 83. Couarr. in lib. 1. var. resol. c. 1. n. 6. & ex Theologis Domin. Soto lib. 5. de init. & iure questi. 4. art. 2.

Ludex secularis, vtrum de nullitate sententiæ inquisitorum cognoscat.

Nec desunt qui existiment, iudicem secularem cognoscere posse, de nullitate illius sententiæ, quæ ab inquisitoribus lata est. In eo casu in quo iurisdictionem nõ habent, quia cum ea sententia nulla sit, exequenda non est, Tunc equidem iudex secularis non iudicat de hæresi, sed de sententia nulla, ita tenuerunt Villadiego & Brun. in locis nouissimè allegatis, sed horum opinionem iustè increpat Iacob. Septi. dicto. cap. 36. num. 7. Quia iudex secularis merus est executor, nec vllam hęresis cognitionem habet. vt in d.c. inquisitionis. §. prohibemus. de hæreti. lib. 6. Ita vt nec possit pœnam pro hæresis crime impositam commutare. de quo est communis opinio teste Bossi. in practi. crimi. tit. de hæreti. num. 37. idem scribit Iulius Clar. d. §. fin. questi. 96. dicens semper vidisse ità obseruari.

B

Clericus pro reo condemnato an appellare possit

Hoc facere posse Adde tex. in l. additos C. de appella. Ange. in l. 2. C. quorum apella. non recipiant. Felin. in c. cũ super. de re iudi. Ang. Aret. in tract. malefi. in parte, presente dicto Caio. num. 8. Hyppo. sing. 201. Anton. Gome. libr. 3. c. 13. num. 31. Et vtrum clericus possit pro reo condenato appellare, sunt qui dicunt non esse permissum Specula. titu. de aduocato. §. 1. num. 8. Contrariã tamen sententiam amplectitur gl. in l. addictos. in verbo, quibus. C. de Episcop. audi. quã doctores sequuntur

vt

vt testatur Aug. ad Agelum in tract. malefi. in verbo, *Presente Cayo.* numero. 5. & opinionem istam verio rem esse testatur Iuli. Clar. in pract. criminali. quæstion. 94. versic. Sed etiam, dicens quod cum appellatio tãdat ad rei defensionem merito clericis est permissa sed apud Hispanos tam in laicis quam in clericis cũ contrarium iure canonico expressum non sit Regia Partitarum lex seruari debet l. inquam. 6. tit. 13. par. 3. quæ corrigit ius commune quatenus diminuit, quòd si cõdemnatus acquiescat sententiæ extraneus non possit appellare sed eius consangui neus. cuius non meminit insignis D. Couaruu. lib. 1. var. resolu. capit. 1. num. 10. Est etiam apud nos aliud specialissimum in causis criminalibus in supremis Hispaniæ tribunalibus in quibus cognoscitur de appellatione dictis causis interposita etiam post dies appellandum constitutos, vt testatur Couarruu. in dict. cap. in fine.

Pœnis vè alijs pecuniarijs.

CAPVT, CXLII.

2 *Iudex Ecclesiasticus potest pro corrigendis criminibus pecuniarias pœnas imponere.*

2 *Episcopus an fiscum habeat.*

3 *Iudex Ecclesiasticus, qui per statutum pecuniariam pœnam imponit, iustè eam poterit retinere.*

4 *Clericus, qui non habet in bonis, corporali pœna puniendus non est.*

PECVNIARIAS pœnas inferre subdit's ex capitul. Dilectus de offic. ordina. videtur licere ecclesiasticis iudicibus. a Pro corrigendis autem excessibus & puniendis criminibus exigere illas prohibet text. in capitul. licet. de pœnis. Et quia in hoc iura aliqua inuicem aduersari videntur, Cardina. post. Hostien. in capitulo. Vt clericorum. de vi. & honesta. cleric. sic inter ea pacem componere nititur, quòd delinquentes non sunt in pecunia puniendi, quando fit ad imbursandum: quia tunc illud præsumitur emanare ex fonte auaritiæ: secus si causa correctionis fiat & ex fonte charitatis procedat: quòd præsumitur iustè fieri dum Iudex non imbursat, sed pauperibus erogat. Facit etiam quòd notat Bald. in auct. bona damnatorum. C. de bonis damna. videlicet quòd episcopi de iure deberent condemnare ad pœnam criminalem soluendam cameræ Romanæ, non suæ, licet de consuetudine contrarium seruent, quod refert & sequitur Anani. in capitulo. excommunicamus. el. 1. in princip. fin. column. in fin. de hæretic. & idem Bald. in rubric. C. de priuil. fisc. dum firmat quòd Episcopus non habet fiscum, & quod Angel. notat in auct. vt nulli iudicum. §. quoniam. in fin. colla. 9. dum dicit quòd videtur ibi casus quôd Episcopus qui punit aliquem clericum, non potest in sententia dicere quòd pœna sibi detur. faciunt etiam nota. per Barba. in consi. 21. A Ioue principiũ, in. 3. vol. in fin. vbi post alia dicit quôd gl. nec tex. nec doct.

dicunt quòd episcopus habeat fiscum: licet aliter loquantur Anton. & Abb. in capit. quia diuersitatem, de concessio. præbend. de quo tamen vide latius per Felin. in capit. irrefragabili. §. cæterum. versicul. quarta conclusio. de offic. ordina. vbi refert plura ex prædictis. & tandem concludit quòd verior opinio videtur quòd Episcopus habet
b fiscum, b & inter alia allegat Fran. de Pauinis dicentem quòd quicquid sit de iure hodie de consuetudine generali Episcopus habet fiscum. Et vide doctorem nostrum Hispanum Ioann. Lupum in repetitio. Rub. de donat. inter vir. & vxor. foli. 22. column. 2. versicul. Secundum dictum. vbi in hoc articulo cogitat ipse dicendum quòd Episcopus non habet fiscum propriè, impropriè tamen sic. & quòd bona confiscanda clerici non beneficiati applicentur Episcopo, beneficiati verò ecclesiæ in qua habuit
3 beneficium. Quando verò per statutum imponit Iudex Ecclesiasticus pœnam pecuniariam, tunc potest
c illam sibi retinere. c ità tenent Hostien. Abb. & Archid. in locis per Felin. relatis in dict. §. cæterum. column. penultim. versicul. Secunda conclusio. Si autem ipsemet Iudex Ecclesiasticus vellet per sententiam pœnam pecuniariam sibi retinere, licet id facere possit: honestius tamen aget, si in pium vsum pœnam deputauerit secundum Felin. ibi. versic. Tertia conclusio. Quando verò Episcopus indigeret euidenter, posset retinere, etiam in casu quo per sententiam imponeretur pœna, vt ibi per eum. de quo vide nota. per Henricum Botteum, in tractat. de Synod. Episcopi. 3. par. decimatertia conclusione. numero. 123. Carta. 326. Tomo. 2. tractat. diuersor. doctor. Vnum insuper 4
propter clericorum dignitatem existimo debere fieri, quòd licet aliàs damnati propter crimen ad pecuniariam pœnam, si non habent in bonis, luere debent in corpore, vt in. l. fina. ff. de in ius vocand. vbi Bald. & in. l. 1. in fin. ff. de pœnis. clerici tamen in sacris constituti, si
d inopes sint, in defectum pecuniæ non punientur corporaliter, d tunc propter personarum dignitatem, tum etiam quia leuia sunt delicta propter quæ clericis inferant constitutiones synodales vel consuetudo pecuniariam tantùm pœnam: fateor tamen quòd tunc licebit iudici, in aliam suspensionis, exilij, vel aliàs pro arbitrio consideratis circunstantijs debitis commutare, aut in aliqua spiritualia opera celebrationis officiorum. aut orationis seu ieiuniorum conuertere.

A Iudex Ecclesiasticus pecuniariã pœnã imponit.

Ecclesiasticis iudicibus. Ad de Abb. in capit. vt clericorum. numer. 10. de vita, & honest. cleric. vbi hanc opinionem communem esse fatetur idem testatur Iuli. Clar. in practic. crimina. §. fina. quæstion. 80. versic in hac autem. circà quam videlatè Petrum Rebuff. in rub. de publi. concubin. §. quia vero. Caue re tamen debent Ecclesiasti iudices, ne in imponendis his pœnis pecuniarijs modum excedant, sed peccati qualitatem, & personarum conditionem attendere debent, & potissimum animaduertere debent, ne quis auaritiæ vicio possit illes insimulare. Est equidem in omnibus iudicibus auaritia vehementer reprehendenda, sed maximè in iudicibus ecclesiasticis.

Hanc

Inquisitores hæreticæ prauitatis pecuniarias pœnas imponunt.

Hanc etiam facultatem imponendi pecuniarias pœnas, vel multas (de qua in hoc capite) habent Inquisitores hæreticæ prauitatis, hoc sanè omni difficultate caret, quia omnes antiqui & nouissimi vno ore fatentur Rerper. Inquisitio. in verbo, *Sententia. §. Item circà formam*, & verbo, *Extorquere. §. 1.* Villadiego, in tractat. de hæreti. quæstion. 8. num. 6. Carr. in tractat. de hæreti. nu. 79. Franc. Pegña in anno ab Directo. inqui. libr. 3. Scholi. 147. & ità decretum est Alexand. Quarti Ponti. Maxim. constitutione incipi. *Super extirpatione.* ędita anno Domini. 1258. quæ habetur in libr. literarum Apost. pro Sancto Officio. Inquisi. fol. 134. quam vide.

Pecuniaria pœna siue multa quando ab inquisitoribus imponatur

Quæ quidem pœna, seu multa, tunc temporis ab inquisitoribus erit imponenda, quando rei delati ad gremium Ecclesiæ reuertuntur, non verò quando sunt pertinaces, vel relapsi, quia tunc omnia illorum bona sunt confiscata. Tùm quia pecuniaria multa ad correptionem & emendationem imponitur tradit Carr. in dict. tractat. num. 79. Zanchinus de hæreti. capit. 19. nume. 1. quę ratio hoc casu cessat. Imponitur potissimè pecuniaria pœna contra diuites, qui ad fidem Catholicam redunt, cum hi non vulgaritèr dolere solent, his pœnis condemnari. Et pœna illa semper est iniungęda, quæ magis timetur ità scribit Zanchinus. dicto. capitul. 19. numer. 3.

Pœna corporalis iniustè ponitur ab ecclesiasticis iudicibus quando alternata

Quòd si reus inopia laborat, vt non possit pecuniarias pœnas soluere, punitur alijs salutaribus pœnis inquisitorum arbitrio. Quo fit vt nunquam mihi placuerit, quòd scribit Repertorium Inqui. in verbo, *Sententia. §. Item circà.* Asseuerans quòd sępè solet contingere, vt ille cui imponitur pecuniaria multa, eam soluere non possit, & hac ratione cautè facturum inquisitorem, si hoc casu vimembrem sententiam proferat, hoc modo. Condemno te in tanta pecuniæ quantitate, si solueris intra tantum tempus, quòd si non feceris talem corporalem pœnam subeas, sed labitur mea sententia. Quia ante quã quis condemnetur pecuniaria multa, inuestigandum est, àn possit eam soluere. Et quanuis in secularibus tribunalibus, hoc liceret, non verò in Ecclesiasticis, in quibus fugienda est auaritiæ suspitio. Quod in primis obseruandum est in clericis, qui quando pecuniam soluere non possunt, corporali pœna plectendi non sunt. Vt docet Episcopus Calagurri. hoc capi. numer. 4. Fran. Pegñ. in anno. ad Director. Inqui. 3. par. Scholi. 147.

Nè cõcipitur si pecuniaria intrà statum tempus nõ soluitur.

Pœna pecuniaria est cõtra proferẽtes verba hæreticalia imponẽda.

Deindè Inquisitores pro suo arbitrio, pœnas pecuniarias imponunt contra illos qui verba hæretica proferunt, ludendo, aut ira in censi, vel ex fatua simplicitate, & ignorantia quæ excusatione imponenda caret Villadiego de hæreti. capitu. 8. numer. 6.

Pœnæ pecuniarię impositæ ab inquisitoribus pijs vsibus sunt applicãdæ.

Pœnæ verò applicandæ sunt vsibus pijs, & Sanctæ Inquisitionis, officio, quia nulla causa magis pia & fauorabilis esse potest, quam causa inquisitionis cuius maximo & singulari beneficio hæreses extirpãtur, & illa summa ratio est quæ pro religione facit. l. sunt personæ. ff. de religio. & sum. funer. Nec amplectenda est Ludo. Carrerij opinio asseuerãtis, nõ alias pœnas pecuniarias Sancto officio applicãdas esse, quã si necessitas vrgeat, quia secluſa necessitate id fieri potest quia

vtilissimum est (ne dicam necessarium) Sanctum Inquisitionis officium pecunijs abundare, vt quoties oportuerit sinè familiarium, & ministrorum incommodo fiat hæreticorum inquisitio, captura, & alia multa quæ fieri contingunt.

B *Habet fiscum.* Adde gloss. in cap. quia diuersitatem. de concessi. præbend. Cardin. in Clementin. 2. §. 1. de hæreti. Barba. in capitu. 1. de probation. nume. 61. Abb. in capitu. 2. de successi on. ab intesta. licet ipse in capit. tuę. de pœnis dicat opinionem hanc iure non probari, sic prædictam opinionem sequutus asserit Auferi. in Capella Tholos. quæstion. 274. posse nominari publicũ fiscalem procuratorem ipsius tribunalis, & iurisdictionis Episcopalis, quanuis asseueret non id facilè admitti à Regijs, & secularibus magistratibus & hanc opinionem communem esse, & vsu comprobatam fatetur D. Couarru. in libr. 2. varia. resolu. capitu. 9. numer. 11. eam sequitur Fran. Marc. decisio. 339. numero. 12. Gom. Ari. in l. 7. Thau. n. 75. & hãc opinionem omnes tenẽt, vt scribit Petrus Foll. in practic. crimina. cano. fol. 68. numer. 14. & moribus in Hispa. recepta est.

C *Retinere.* Adde Ioan. Lup. in repeti. rub. de dona. inter vir. & vxor. §. 39. column. penultim. Couarru. dict. capit. 9. num. 9. & vide Concilium Coloni. titul. de iurisdi. eccles. conten. capit. 8. & Concili. Tholet. celebratum anno. 1565. actio. 2. capit. 14. sic disponens. *Pœnæ pecuniariæ, si quãdo à iudicibus ordinarijs, iuxtà rationem delicti, vel delinquentis qualitatem, eas imponi cõtigerit, in pios tantum vsus, & pro executione iustitiæ, non pro priuata Episcopum vtilitate expendantur arbitrio Episcopi, vel eius Vicarij. Deputeturque ab eodem Episcopo qui easdem pœnas recipere debeat, earumquè rationem reddere teneatur.*

Non punitur corporaliter. Adde D Iacob. Menoch. de arbit. iudi. quęstion. lib. 2. casu. 447. numer. 7. qui alios allegans contrariam opinionẽ profitetur. idem sequitur Gaspar. Bae. de innope debitore capitu. 11. nu. 3. Sed in forensibus controuersijs autoris nostri opinio recepta est. Potest tamen contraria opinio intelligi, de commutatione pœnæ corporalis, quæ non est corporis aflictiua, nempè suspensionis, vel exilij, vel similis quæ perpensis circunstantijs criminis, in defectum pecuniariæ condẽnationis infligi iure optimo potest, vt hic considerat autor.

Corporalibus.

CAPVT, CXLIII.

1 Pœna *corporalis rarissimè clericis est imponenda.*

2 *Iudices Ecclesiastici in puniendis clericorum flagitijs mithrationis pœna, vti solent.*

3 *Clericus an ad triremes damnari possit.*

Vm prisc is illis venerandis patribus (quorum loco tempestate hac infelici nati sunt ecclesiæ filij moribus & meritis satis dispares) qui Ecclesię regimini tantum insudarunt, summa fuerit cura, vt tales essent in suis moribus clerici, quòd vitæ suæ splẽdor ad eos honorãdos alliceret, elegerunt potius etiã propter

ter leuia delicta eos ſtatim ab eccleſiaſtico gradu repellere quam in ſuo gradu manẽtes (pœnis corporalibus inflictis) infames ac paruipẽdẽdos efficere. Hinc etenim experimur quòd in cunctis antiquis Canonibus, ac ſacris concilijs rariſsimè corporalis pœna clericis impoſitata eſt. Vnde prudentiam eorum non zelo vacuã imitãtes debent eccleſiaſtici Iudices (ſacerdotum ſaltem crimina) pœnis corporalibus publicis rariſsimè cohibere. laudo tamen (quia plures viliſsimi homines, moribuſquè perniciosiſsimi ad ſacerdotiũ admiſsi ſũt non ſine magna dignitatis ſacerdotalis deformatione, animarumquè iactura) quòd eccleſiaſtici iudices tales de criminibus conuictos priuatim alicuius clerici manu, aut propria (parentum more) verberibus affligant. Quid enim frenare valebit plurium clericorum ſæpius iterata flagitia qui carceres contemnentes, ac de pœna mortis ſecuri, non niſi vitijs delectantur? Cum eos paſsim deponere, aut dehoneſtare nec liceat, nec expediat: illi in ſuper qui ab exercitibus, ſtabulis, ſcortis ad ſacros ordines aſcenderunt, ab ipſis incunabulis prauiſsimis imbuti moribus, quo pacto à tam inueterata nequitiæ conſuetudine auerti poſſunt? niſi in chamo & freno maxillæ eorum confringantur, virgaquè regantur ferrea? Inter alias autem pœnas corporales quæ clericis inferri ſolent, pœna mithrationis annumeratur qua etiam aliquando vtuntur eccleſiaſtici Iudices: hanc quidem corporalem eſſe dicit Card. conſil. 94. incip. hęc eſt quędam inquiſitio, quia contra corporis coercionem, aſſeritquè ad illam incurrendam dolum requiri, ſicut in aliis
2 corporalibus pœnis. Et vide Ioan. de Ana. in capit. Inquiſitionis. colum. 2. de accuſation. vbi dicit quòd iſti qui fuſtigantur, mithrantur, vel ponuntur ad cathenam, vel quid ſimile, ſunt infames. Venit inſuper
3 in vſum (in Italia præcipuè) alia quędam corporalis pœna, qua ſolent puniri clerici, videlicet damnationis ad triremes, cuius pœnæ impoſitio forſan fundari cœpit ex his quæ notat Innocen. in cap. Qualiter. el. 2. de accuſat. in penultim. colum. verſi. & ſunt. vbi ſcripſit quod pœna damnationis in metallum nõ inuenitur ſæpe in canonibus poſita, ſed ſi imponeretur non retractaretur. Cuius forſan doctrinam ſequentes Iudices eccleſiaſtici & illam pœnam damnationis in metallum imitantes imponunt hanc, ea præcipuè ducti ratione, quia certi ſunt quod triremium duces traditos ſibi ad earum miniſterium non patiuntur fugere. Poteſt præterea & hęc pœna fundari in verbis Auguſtini quę ad Marcellianum Comitem ſcripſit, de quibus in capit. 12. quęſt. 5. vbi intercedendo pro quibuſdam clericis qui presbyteros interfecerant & alia grauia commiſerant, ne eos mortis ſupplicio puniret, inquit, hoc magis ſufficicere volumus, vt viui & nulla parte corporis truncati, vel ab inquietudine in ſana ad ſanitatis ocium legum coertione dirigantur, vel à malignis operibus alicui vtili operi deputentur. Quam equidem in clericis, non ſacerdotibus, practicandam admitterem dum exceſſus grauitas poſtulaſſet, poſt quã numerum & temeritatem clericorum tantum creuiſſe conſtat, & detruſionis in monaſterio pœna (quæ ad eorum emendationem ſalubrior eſſet, ac dignitati ordinis honeſtior) imponi non poteſt, propter

monasteriorum exemptiones. In sacerdotibus autem nec faciendum approbo: a & quod factum fuerit, aliquando reprobare compellor. Quis enim meritò non iudicabit indecens sacerdotes Dei (quibus maior dignitas est collata quam Angelis)quantuncunq; facinorosos,tã perpetuo ac infami punitionis genere tradi? vbi tranta est sceleratorũ hominum copia,tantus squalor,tantus deniq; omnium ęrumnarum,ac immundiciarum aceruus , vbi insuper passim damnatos homines,& nudari,& flagella laicorum manibus pati quotidianum est : nisi in casu quo post degradationem sacerdos tradẽdus esset ad vltimum supplicium subeundum seculari curię. Et tunc etiã tolerabilius crederem sacerdotẽ quẽ quam post traditionem curię,turpissimo quouis mortis genere (dum tamen momentaneo)vitam finire,quã ipsum lógo vitæ interuallo cum tot facinorosis hominibus , ac infidelibus sæpius tali quotidiana pęna torqueri: quod forsan illius animæ salubrius esset, quia in breui illo vltimo supplicio de commissis dolens deuotius(atquẽ ob id securius)moreretur. In triremibus autem vitam agendo non solùm de præteritis non est sperandus dolor,sed deteriores mores eos ibidem acquisituros. & cum illis morituros verisimilius timèri potest.

a *Nec faciendum aprouo.* Adde Martin. Nauarr. in capit. nullam. 18.quæst.2. num. 52.quo loco disputat, an liceat iudicibus ecclesiasticis,prælatisvẽ regularibus,condemnare subditos ad Regias triremes. Tandem de iure videtur asserere non licere, quanuis dicat consuetudinem valere,qua hoc permissum sit. Autor tamen hoc capite hanc consuetudinẽ increpat in sacerdotibus cuius opinio summè placet Iulio Claro in practi.crimin.5.fin.quæstio.70. versic. frequens est,præterquam si tantùm clericorum crimina creuissent, eorũ improbitas aliter non posset coerceri,dicitquè in illo Ducatu Mediolanensi dicta pœna passim solita est imponi. Et in Hispania sepissimẽ imponi pro grauissimis criminibus, non obstante istius Domini Episcopi opinione ipse sum testis.

In regno tamen Fran. seculares magistratus,minimè patiuntur, clericos alijs. Pœnis quam Sacris Pontificum constitutionibus puniri,ob idq; pęna hæc aduersus clericos minimẽ imponitur, vt asseuerat Franc. Duar.lib.1.de Sacri.Eccles. min.ca. 3.referens damnatum fuisse iudicio Curiæ Centumbiralis Archiepiscopum Biturigum,qui clericus quosdam præfecto triremium tradiderat.

In Regno Fráciæ clerici tã tũ pœnis iuris Pontificij condẽnãtur.

Sed vtrùm clericus ad triremes perpetuò damnatus,sit prius actualiter degradandus, mihi sanè videtur asseuerandum degradandum esse cum idem sit, quandò perpetuò carceri emancipatur, vt alibi cum authore scripsi igitur idem statuendum est. l.illud.ff. ad leg. Aquil.& ità interminis scribit Campegius apud Zanchinus in tractat.de hæreti. capitu. 20. ad finem versicu. obserua denique. Quòd licet de iure verum sit, nihilominus tamen cum soleat cum illis aliquando dispensari, præsertin in iudicio inquisitionis ideò nõ solet clericus ad istas pęnas condemnatus,actualiter sed verualiter tantum degradari vt refert Fran.Pegn. ad Director.inquisit.libr.3. Schol. 65.fol.185.

Clericus perpetuò ad triremes condẽnatus anprius sit degradãdus.

Cano-

Canonicis vel synodalibus.

CAPVT, CXLIIII.

1 *Iudex, legitima causa subsistẽte, potest legis pœnam minuere.*

2 *Si iudex à pœnis in iure statutis recedit, causa in sententia est exprimenda.*

3 *Pœna delicti si in iure scripta non reperiatur, qua pœna tunc sit clericus puniendus.*

4 *Episcopi per statutum possunt easdẽ pœnas clericis imponere, quas leges laicis imponunt, dummodo iure Pontificio contrariæ non sint.*

IN corrigendis enim excessibus clericorum debẽt Ecclesiastici iudices, Episcopi maximè, aduertere, quid sacrorum canonum cẽsura disponat, pœnasq; iuxtà illorum irrogare decreta. Iurant nanq; Episcopi seruare canones, & periuri sunt, si eos ex contemptu non seruant, vt tradit Panor. in c. Cum non liceat. colu. 1. de præscr. & ibi Fel. in c. Ego. de iureiur. Quando autem aliqua iusta subest ex his quas docto. scribunt, propter quas pœnæ de iure ciuili etiã ordinariæ moderari possunt, [a] non dubitandũ est iudicẽ ecclesiastico posse etiam canonicas pœnas moderari, dũ tamen hoc faciant in ipsa sententia, propter id quod notanter scripsit Inno. in c. Qualiter. el. 2. in col. fin. de accus. versi. Itẽ nota, q̃ quando iudex nõ exprimit pœnã in sententia, sed tantũ condẽnat de crimine (puta) condeno te de adulterio tunc non est illius iam pœnã moderari: sed pœna in lege expressa infligitur. vt. 2. q. 3. §. Notandum. licet antè moderari posset, vt in c. Omnis 45. dist. Et per gl. in. l. quid ergò. §. pœna grauior. ff. de his qui not. infam. in verbo oneraſſet. Aduertat etiã in hoc Iudex, q̃ quando ex causa recesserit à pœnis in iure statutis, debet causam exprimere, [b] propter magistralẽ doctrinã doctorũ quam scripsi in meis doctrinis. nu. 41. in doctrina incip. causa exprimẽda est in impressione illarũ paruæ Lugdunẽsi, quę secunda & plenior fuit. Si verò occurrẽti delicto nulla reperiturâ iure pœna descripta, tũc ad statuta Synodalia propriæ diœcesis recurrendũ est. Solent nãq; boni Prælates aut ius cõmune supplẽdo delictis pluribus specialẽ pœnã imponere statutis suis synodalibus, aut idẽ ius adiuuãdo (quando sic expedit) pœnam à iure impositã aggrauare, q̃ possunt facere licitè, vt latissimè per Herricum de Bottis in tracta. de synodo episcopi. in. 3. par. art. 1. in cõclusione. 13. Deficientibus præterea propriæ diœcesis synodalibus statutis, ad statuta prouincialia recurrendum est. Quandò verò & illa deessent, aliarum diœcesum imitari statuta æquissimum iudico, potius quàm proprio duci sensu, vel arbitrio, nisi qualitas temporis, locorum vel personarũ aliud suadeat. Si enim alicuius doctoris (quãtumuis remotis partibus scribentis) opinionem sequi laudabile iudicatur, quãtò magis synodalẽ imitari sentẽtiã. vbi tot sana solent interesse consilia? At verò vbi canonica vel Synodalis censura non adest, ad ciuilium legum imitationem descendere censeo laudabile: quando tamen legalis dispositio clericorum statui, personis ac rebus, proportionabilis est. Illud præterea cõsiderare debẽt Hispaniæ nostræ ecclesiastici Iudices, vt primùm

leges Regias, quanuis ciuile imitentur. Quandoquidem in Regnis Romanorum Imperatorum antiquæ sanctiones rationis solùm non verò
e legum sibi vendicant autoritatem. e Vnde meritò ab ipsis etiam ecclesiæ iudicibus legibus patriæ postponendæ sunt, vt fuit sententia doctoris de Villadiego in capit. Constitutus. de resti. in integrum. quem refert Ioan. Lupus in repetitio. rub. de dona. inter vir. & vxor. fol. 2. column. 1. in fi. licèt contrarium teneat Petrus de Rauenna in Alphabeto aureo, in allegationibus, in materia consuetudinum, in colum. 5. versic. Deficiente verò. motus. solum per gloss. in cap. Consuetudo. 1. distinct. quæ quidè hoc non probat: asserit enim gloss. illa præferendas leges in defectum canonum generali vel particulari cõsuetudini, non verò Imperiales præferri legibus Regni non recognoscẽtis Imperatorem. Nec verò quòd Iudex ecclesiasticus imitetur pœnas legales in defectum canonum iuri canonico aduersari videtur: cùm liceat Episcopis imponere per statutum suum easdem pœnas clericis, quas leges vel Principum seu populorum statuta imponunt, lacis tale delictum committentibus, dummodo tales pœnæ non sint contra ius canonicum, vt placuit Ancharra. consi. 18. in q. col. 1. & fin. Geminia. & Alexand. in cap. Synodum. §. Neque vlla. per illum tex. 17. distinct. idem Alexan. in capit. Dignum. 3. quæsti. 9. & in cap. Quia iusta. 5. quæstio. 6. Card. dict. Turrecremata. in dict. capit. Dignum. per illum tex. Feli. in cap. Ecclesia sanctæ Mariæ. in column. 46. Et hoc nota. de constit. Henrri. vbi suprà in dict. decima tertia conclusione, versic. Amplia septimò.

Moderari possunt. Adde glo. not. in §. notãdum. in verbo, voluntati. 2. quæstio. 3. Archi. in cap. qui bona. colum. 6. 17. quæsti. 1. latissimè Andræ. Tiraquell. in tract. de pœnit. in præfacti. num. 16. Iuli. Clar. lib. 5. recep. sentent. §. fina. quæstio. 85. ver. vlterius quæro. Menoch. de arbitra. iud. libr. 1. quæstio. 96. A

Iudex inferior ex causa pœnam potest moderari.

Quàm sanè moderationem, inferiores iudices facere possunt, licet nonnulli hoc superioribus tantum permittant, quasi soli superiores æquitate vti liceat, aut quasi inferiores superiorum recta iudicia imitari non debeant aut quasi inferior vel nus inflingere debeat, vt sit quôd à superiori possit sanari, sed quorsum circuitus, quorsum vulnera vt medico indigeas, huiusmodi sanè moderationis æquitas non est contra leges, nec Sacras constitutiones, sed illis conformis, vndè nulla ratio excogitari potest, propter quã inferioribus iudicibus sit interdicta.

B

Iudex quãdo à iure cõmuni recedit ex causa an illã in sẽtentia teneatur exprimere.

Causam exprimere. Adde quòd nec in hoc casu solum sed semper alias, cum ex causa iudex à iure communi recedit debet eam causam adscribere per. tex. not. in. l. sciendum. ff. de appella. quem ad hoc allegat Lucas de Pen. in. l. 1. column. 1. in fine. C. de his qui nõ imple. stip. Sac. Sol. sunt. lib. 10. Abb. in capit. sicut. colum. 2. vbi Felin. colum. 9. de re iudi. tradit antè eos Ioann. And. in addi. ad Specul. titul. de senten. & quæ ipsam sequẽ. §. qualiter. versi. verum. per tex. in cap. calumniam. de pœnis & in. §. oporter. in authen. de iudi. Quòd autem intelligendum est procedere, ad ipsius iudicis excusationem, non autem ad sententiæ firmitatem, nam si sinè causa facit lex supplet id quod deest. l. 4. §. Si quis cõ

dẽnatus.

dénatus.ff.de re iudi.ità dicit Bald. in.l.quid ergo.§. pęna grauior. ff. de his qui.notan.infa.Sali.in.l. properandum.§.illò proculdubio.C.de iudi.vbi Alexand.& quod ipsa causa non sit hoc casu ad validitatem sententiæ exprimenda asserit Bar.in l.relegatorum.§.ad tempus. in fine. ff.de interdi.& relega. & in dict. §. pœna grauior column.2.vbi Alberi.Bar. in. l. quod ad statum.ff.de pęn.Felin.latè in dict.capi.sicut. colum.10.Est tamen notandum quòd etiam casu suprà constituto sufficit si iudex in ipsa sentętia asseueret,ex iustis & rationabilibus causis, animũ suũ mouentibus id fecisse, absq; eo quòd in sententia causam ipsam exprimat.quam sententiam communem esse testatur Iul.Cla.in dict.vers sic.vlteriùs quæro,Mench. de controuer.illust.cap.14.num.5.

C *Cæsarũ leges in Hispania legũ autoritate carens.*

Autoritatem. Adde Bald. in cap. 15 iniuria.alias furtum colum.5.de pace iuram.fir.in vsib.fęud.Pari.de Puteo intra.Sind.in verb.testis.c.2. incip.fui rogatus ad finem. Bald.in. l.nemo.in prin.C.de Siccar. Vndè Oldra.consil. 69. scribit Hispanos olim constituisse quòd quicunq; leges Cęsareas in iudicio allegaret capite puniretur idem commemorant Vicen.& Ioann.Andręę.in cap.super.Specul.de magist.Ob quam causam Policrates lib.8.capi.22. ad fin. testatur.temporibus Regis Stephani expulsas omnino fuisse leges Romanas â Regno,constitutumq; fuisse,ne quis libros legesvè Cęsareas retineret.

Ius horũ Regnorũ cõmune appellatur.

Ius autem regni dicitur ius commune vt asserit Dida. Segura in repeti.l.cohæred.§.cum filię.num.19. ff.de vlgar.& pupi.l.5.titu.4.lib.1. ordi.l.4.tit.12.eod.lib.ibi, *Delos derechos comunes de nuestros Reynos*: l. 2.& ibi doctor *del Castillo*, in legibus Tauri.

Meritó igitur iure Põtificio deficiẽte adRegias leges recurrendũ est.Itẽ deficiente iure Regio ad ius canonicum in subsidium,non ad ius ciuile deueniendum est,vt tenet Gundi. â Villadiego & Ioann. Lup. in locis ab autore hic allegatis & Castillo in dict.l.1.Tauri in verbo, *Primeramẽte*. Mich. *de Cifuentes*, in.l.3. quęst. 1.in eisdem Taurinis constitutionibus Didac Perez in proem. ordin. quæst.3.

Iudicis Ecclesiastici in Regnis iure Canonico deficiente ad ius Regni, & nõ ciuile confugere debent.

Consuetudinarijs.

CAPVT, CXLV.

1 *Iudex in ferendis pœnis delinquentibus consuetudines debet obseruare.*

1 a IVRIS appellatione, consuetudines etiam legitimas comprehendi nemo ambigat,facilè erit ecclesiasticis iudicibus persuadere, q̃ in ferendis pęnis delinquentibus non modò iura,verùm etiam cõsuetudines debeat obseruare. b Quæ quidem etiam in pęnalibus considerandæ sunt,vbi non est pęna decreta sed arbitrio iudicis relicta vt placuit glo.in l.quid ergo.§.pœna grauior.ff.de his qui not.infam Vndè dicit Fald.in.l.quicunq;.C. de ser. fugit.quòd id,quod est in pęnis cõsuetum,dicitur necessarium, & non arbitrarium.Et vide Felin.in cap.de causis de offi.delega.1.colu. allegantem tex.in.l.Si quis reus.ff.de cust. reor.ad hoc quòd consuetudo tollit pęnã arbitrariam,vbi per ipsam est

b

limita pœna, & refer Anto. & Abb. idem tenentes, & allegat gloss. in l. Si Barsatoram. C. de fide iuss. Per hoc tamen non est iudicibus indulgendum, vt neglectis ordinarijs pœnis, & à iure statutis, quibusdam prauis consuetudinibus (à negligentibus, & iustitiæ zelo carentibus iudicibus introductis) adhæreant, quibus quidem quæ grauia sunt delicta, leuiter puniri solent, quasi iam sacrorum canonum disciplina, contraria quauis consuetudine abrogata sit. Quomodò enim tepiditas aut remissio modernorum, & sæpius imperitorum iudicum sanctum illum antiquorum Patrum zelum (quo plura statuerunt ad frenandos clericorum excessus, & eorum mores reformandos) abrogabitur? Facilè enim totius Ecclesiæ diuinitus inspiratus ordo confunderetur, si Prælatorum, aut iudicum ignauia seu negligentia posset Ecclesiæ gladium hebetare. Assurgat potius ecclesiasticorum iudicũ animus (si pius est) ad considerandum quid sacri canones iubeant, quid verè recti ac boni iudices illos exequèdo, seruauerant, quam quod ignauti & imperiti iudices faciunt muneribus, aut precibus excæcati, seu tepiditate corrupti in dispendium ecclesiasticę censurę.

A Iuris appellatione consuetudo comprehẽdetur, quod multis pbatur.

Omprehendi. Adde gloss. iuncto tex. in l. præscriptione in verbo, iuris. vbi doctores omnes C. si contra ius vel vtili. publi. Inno. in c. cer tificari. de sepultu. vbi in ea est sententia, quòd qui petit quartam quę ad eum spectat, intelligitur non solum de iure communi, sed etiam statutario, vel consuetudinario. Sequitur Iaſi in l. de quibus. num. 62. ff. de legibus. Consuetudo equidem ius dicitur cap. consuetudo. 1. dist. Adde etiam Bald. in tit. de pace Constan. col. 9. vbi scribit, q consuetudines locales quo ad ipsum locum, dicuntur ius commune. Vndè eleganter dicit Paul. de Castro in d. l. præscriptione. col. 4. Quod si partes fecerunt compromissum in arbitros, vel arbitratores, data eis potestate procedendi, de iure, & de facto, sed pronũciandi de iure tãtum, intelligitur nó solum de iure communi, sed etiam de statutario. Et sicut iudex debet reicere libellum, qui continet errorẽ iuris, ità debet expernere libellum, qui est conceptus, contra consuetudinem. gloss. in dict. l. de quibus. in ver. diuturna. vbi Ang. & Iaſ. sequti sunt idem ipsi tradiderunt. in l. 1. ff. de offi. assess. sic iuris appellatio verificatur in iure municipali. Soci. conſ. 81. volu. 1. Cur. Seni. conſ. 46. num. 16. Caro. Rui. conſi. 51. nu. 20. volum. 1. quam esse communem sententiam fatetur Gerar. Marzo. conſi. 53. num. 32.

B In pœnis in ponendis consuetudo obseruãda est.

Debeant obseruare Adde glo. not. in l. hodie. ff. de pœn. & in l. & si Seuerior. & ibi Bald. col. 2. C. ex quib. causi. infam. irroge. vbi dicit, quòd in pœna arbitraria considerare debemus consuetudinem, quã qui trãsgreditur, dicitur transgredi modum. Bar. in l. pen. §. ad crimen. col. 1. versi. quęro dicitur hic. ff. de public. iudi. vbi Imo. col. 11. affirmat, quod quando consuetum est imponi aliquam pœnam pro delicto, & Iudex eam excesserit potest peti sententiã reduci ad arbitrium boni viri. Bart. in l. vlti. post prin. versic. in crimini. ff. de priua. delict. vbi asserit, quòd in actione iniuriarum, & in alijs in quibus non est certa pœna statuta, illa censetur ordinaria, quam consuetudo taxauit. Hunc quoquè vergit, quòd

quòd ſcribit Bald. in rubr. de offici. delega. quòd ſi iudex excedit modũ in puniendo, vltra quam ſit conſuetum, vel alias non ſeruet conſuetudinem, poteſt ab eo appellari. Nec longè abeſt, quòd ab eodem Bal. memoriæ proditum eſt, in l. quicunq; col. penul. verſi. ſcias autem. C. de ſer fugiti. nempè non eſſe arbitrarium, q̃ eſt conſuetum. & quia res hæc latius patet, vide latè Anton. Imo. Abb. & Deci. & omnes in cap. de cauſis. de offici. deleg. Andræ. Tiraquel. in tract. de pęnis in præfati. num. 4.

Arbitrarijs puniri.

CAPVT, CXLVII.

1 *Vbi pœna à iure ſtatuta non eſt, arbitrio iudicis imponitur.*

2 *Traduntur multa quæ in arbitrarijs pœnis infligendis à iudicibus ſunt obſeruanda.*

3 *Eſtimatio damni illati ictu, vel vulnere, qualiter per iudicem ſit facienda:*

4 *Iudex, an arbitrium ſuum ad mortẽ vſque extendere poſsit.*

1 CVM generaliter vbi pęna à iure ſtatuta non eſt, Iudex poſsit illam ex arbitrio imponere: a hoc præcipuè in pœnis inferendis clericis, ſibi vendicare debebit: cùm non tã ſpecificè omnibus clericorum exceſſibus ſtatutæ pęnæ leganter. Vndè tunc dicit Innocen. in cap. Qualiter. el. 2. in colum. fin. verſi. Item not. de accuſatio. quòd eſt procedẽdum de ſimilibus ad ſimilia, vel q̃ imponeretur minor pęna. In arbitrandis tamen huiuſmodi pęnis diſcretus iudex plura debet conſiderare, b videlicet delinquentis conditionem, & an ſoleat delicta ſæpius perpetrare, an caſu ceciderit, vilis, an honeſta perſona ſit, doctus an indoctus, ſacerdos an alterius ordinis, lubens an coactus, laceſitus vel non deliquerit. Et an fuerit ſcandalum ortum ex delicto vel ne. Attendere præterea debebit qualitatem loci delicti, grauius ne iudicetur delictũ in regno vel loco illo, quàm alibi, in foro, Eccleſia, aut loco deſerto, priuata via ſiue domo. Delicti inſuper diuturnitatem ſeu grauitatem, ac irrogatæ iniuriæ modum & atrocitatem, aut dãni dati magnitudinem examinare conueniet, nocte, aut die, armis aut ſine eis, præcedentibus inſidijs, aut aperto marte commiſſum fuerit delictum, perſolum. clericum, aut cum complicibus. Perſonę inſuper offenſæ qualitates nimium ponderandæ ſunt, cum ipſe ſint quæ augere vel minuere ſoleant quodcunquè facinus: videlicet, an vilis fuerit offenſus, vel dignitate prædituſ, æqualis conditionis an poteſtate, & aurorita te ſuperior, laicus an clericus, ſiue religioſus, ſenex an iuuenis, amicus aut inimicus, neceſſarius an extraneus, vir aut fœmina. Nec indecens præterea erit, temporis commiſsi criminis habere rationem, ſacris videlicet an feſtis diebus, an alijs, inducijs ſtantibus aut non, ſcelus fuerit admiſſum. Quoties præterea per eccleſiaſticum iudicem taxandum venerit damnum illatum alicui ictu, vel vulnere per clericum, vt debita ſatisfactio fiat. In memoriam iudicis obſecro veniant verba notanda Iuriſconſulti in l. fin. ff. de his qui deiece. vel effude. quæ quidem tanquam in propoſito ſatis vtilia tranſcribere libuit. *Cum liberi hominis corpus læ-*

ſum

sum fuerit, iudex computat mercedes medicis præstitas, cæteraque impendia quæ in curatione facta sunt. Præterea operarum quibus caruit, aut carituras est, ob id quòd inutilis factus est. Cicatricum autem aut deformitatis nulla fit æstimatio, quia liberum corpus nullam recipit æstimationem. Quanuis hoc quod de cicatricibus lex statuit limitandum crederem, nisi in facie vulnerati remaneant: quia tunc de illis considerationem existimo maximam habendam esse. Quis enim dubitat maiorem iniuriam intulisse clericum, læso, si ex vulnere cicatrix magna in facie remaneat, quam si leuis aut nulla? meritoquè ob id ad pleniorem satisfactionem, vulnerantem
c compellendum. c Nequè aliud arbitror sensisse Iurisconsultum in dict. l. cum illa æstimationem cicatricum aut deformitatis faciendam prohibere videtur, quia si membrum est saluum, cicatrices damnum non inferunt. non verò vetat quin ex hoc iniuria possit atrocior iudicari, & maior iniungi satisfactio delinquẽti. Quibus omnibus liberrimo animo per iudicem circunspectis, quantum doli seu malitiæ fuerit in crimine facilè erit intelligere, & sic condigna pœna punire nocẽtes debet, vt nec ipsi rei qui iustitiæ seueritatẽ experiũtur, de eius excessu possint iuste conqueri, nec alij qui zelo æstuant ac iustitiam esuriunt, tenuitatem pœnæ reprehendant eiusquè timore neminem à similibus criminibus arceri audeant proclamare.
4 V num insuper in hac materia inferri posse (& non temerariè) censerẽ, videlicet quòd cùm Ciuilis Magistratus in casu quo pœna committitur arbitrio suo posset mortis etiam pœnã
d infligere: & vt vult glo. singularis in §. in summa. inst. de iniur. quam decit singu. Abb. in capit. cum. T. de reiud. in. 1. colum. & quam sequitur Bald. in cap. 1. in §. iniuria. de pa. iura. firman. & in. l. 1. C. de his qui latro. occul. & Ioann. de Anan. in capit. Inquisitionis. in fin. de accusa. quod pari modo & Ecclesiæ Censores poterunt præmissis consideratis ad depositionis & carceris perpetui pœnam procedere ex arbitrio.

Mponere. Adde text. in. l. hodie. ff. de pœnis tex. in. l. 1. §. expillatores. versi. id circo. ff. de effractori. & & expilla. & in. l. lex Iulia. §. hodie. ff. ad leg. Iuli. repe. & in. l. 2. de crimin. Stelli. A

Considerare. Adde multaquè in his arbitrarijs pœnis inflingendis à iudicibus sunt considerãda quę piè, & doctè scribit Anton. Gom. lib. 3. variar cap. 6. n. 7. Quę verò attendere debeant Prælati in suorum subditorũ correctione explicantur in sacro Concilio Trident. Sessio. 13. c. 1. de reform. Vbi miro compendio, norma quæ in his seruari debeat ità scribitur. *Admonendos esse iudices* (inquit) *vt se pastores non percussores esse meminerint, atq; ita præesse sibi subditis oportere, vt non eis dominentur, sed illos tanquam filios, & fratres diligant, elaborentque, vt hortando & monendo ab illicitis deterreant, nec vbi delinquerint, debitis pœnis eos coercere cogantur. Quos tamen si quid per humanam fragilitatem peccare contigerit, illa Apostoli est ab eis seruanda præceptio, vt illos arguant, obsecrent, increpent, in omni bonitate & patientia, cum sæpe plus erga corrigendos agat benevolentia, quã austeritas: plus exhortatio quã comminatio: plus charitas, quam potestas. Sin autem ob delicti grauitatem, virga opus fuerit tunc cum mansuetu-* B

dine

dine rigor, cum misericordia iudicium, cum benignitate seueritas adhibenda est. Hactenus Sacrum Concilium. Et licet in imponendis his pœnis arbitrarijs sit æquitas à iudicibus amplectenda ea non à capite vel imaginaria esse debet sed à iure regulanda vt eleganter scribit Bal. in rub. C. de cos titu. pecu. Roman. consil. 149. Carol. Molin. in consuetudi. Parisi. titu. 1. §. 41. num. 86. & ad id conducit text. expressus in l. bona fides ff. deposit.

C *Compellendum.* Adde eundem Anton. Gom. in dict. cap. 6. qui opinionẽ istius autoris sequutus fuit eo tamen non allegato.

D *In pœnis arbitrarijs bonũ Iudex pœna mortis possit infligere.*

Inflingere. Adde Ange. & Plate. in §. in Summa. Institu. de iniur. & multos quos allegat Boer. decisson. 254. & latissimè Iacob. Menoch. de arbi. iudi. quæstion. lib. 1. quæstion. 86. & opinionem istam communẽ esse testatur Barba. consil. 32. in fine. volum. 2. & consil. 11. nume. 1. vol. 1. Dec. in cap. ex literis. numer. 14. de consti. communem etiam esse testatur Maran. de ordi. iudi. 4. par. 1. diuisi. iudi. num. 52. Iacob. Boul. in l. capitalium. §. famosos. ff. de pen. Alciat. consil. 472. in fine, eandem communiorem & veriorem esse fatetur nouissimè Ioan. Gracian. (vir benè hæruditus) regul. & fallen. regu. 44. in prin. & secundum eam iudicatũ fuisse in parlamento Parisiensi testatur Papo. lib. 24. tit. 10. Arresto. 2. & pro hac opinione solet allegari tex. in l. sacrilegij in prin. ff. ad leg. Iuli. pecul. & in. l. sacularij. § sunt quædam. ff. de extraordin. crimi. & in l. qui cum natu maior. §. si tamen quis. ff. de bon. libe. l. Iulia. §. hodie. ff. ad leg. Iuli. repet. Quanuis qui busdam hęc opinio displicuerit, qui non ità çensent indulgendum esse iudicis arbitrio, vt ad mortem extendi patiantur, ità videtur significasse (suboscurè tamen) gloss. in capi. Inquisitionis. de accusationi. & hanc opinionem sequuti sunt Iaf. nu. 4. & Dec. nu. 9. in l. qui iurisdictioni. ff. de iurisdi. omni. iudi. & dicunt contrariam communiter reprobari atquè idem asserunt Thom. Grãm. consi. crimin. 48. num. 2. Matth. de Afflict. decisi. Neapolit. 276. nu. 6. Carre. in l. 2. in parte. homicidij numer. 108. quorum appella. non recipi. Chassa. in consuetudi. Burg. rub. 1. §. 5. in verbo, *Albitrage.* Petrus de Soci. inter consi. crim. diuer. doctor. consi. 98. num. 13. lib. 1. Carauita super. 41. ritu Magnę Curiæ num. 15. Villapando. in l. 22. capit. 9. numer. 4. & opinio hæc est magis tutior, & ea ratione asseuerat, non esse ab ea recedendum in iudicando, & consulendo. testatur Iul. Clar. lib. 5. recep. senten. §. fin. quæst. 83. versi. sed quęro vbi eam dicit communem. eamq; sequitur Alphonsus à Castro libr. 1. de lege pęna. capit. 6. pro qua solet aduci tex. in l. 1. ff. de fur. bal. Sed primam opinionem magis communem esse scribit Rob. Maran. in dispu. 3. num. 14. quam sequendam cẽsent cum nonnullis limitationibus, quas ibi scribit: licèt ipse dicat, quòd cum hæc quæstio sit multum dubia Cęsara decisione opus erat: & vide Anton. Gome. lib. 3. vari. resolu. cap. 6. num. 8. Ego autèm opinionẽ vltimam magis veram, & magis cõmunem esse cenſeo. Et quanuis prima opinio gloss. vera foret, esset intelligenda, vt locum haberet, modo qualitas delicti & circunstantiarum sit talis quod de iure communi vel consuetudine esset pro eo delicto pœna mortis imponenda aliasecùs ità gloss. illam declarat dicens sic cõ

muniter

muniter limitari Afflict. super secunda parte consti. Scili. rub. 10. nu. 22. & opinionem hanc dicit communē Alex. consil. 121. in fin. lib. 7. quem refert Aymon consil. 220. num. 14. & cons. 224. num. Dec. in d. cap. ex literis. Grām. consi. 39. post nu. 8. & cum hac gloss. declaratione transit Ioan. Gracian. vbi suprà allegaui quem post hęc scripta legi.

Aliquo lapsu temporis non obstante.

CAPVT, CXLVI.

1 *Delicta an iure canonico præscribantur.*

1 ANclericorum delicta prę scribantur terminis in legibus præfixis, vt lapsis illis non possint accusari, vel puniri? Dicendum est, quod secundum canones, tempore non tolluntur crimina, vt probatur ex gloss. in capit. Admonere. 33. quæst. 2. in verbo, pœnitentia. not. Specu. in tit. de senten. §. quoniam. colum. 4. versic. & nota secundum canones. qui declarat hoc procedere matrimonio, & alijs spiritualibus, in quibus periculum animæ vertitur, & præscriptio locum habere non potest: [a] quod dictum pro singula. ponit Roma. singula. 182. Tuscis. vbi hoc simpliciter sequitur. Idem notat Bald. in l. 1. in. 17. colum. versic. Nota tamen. C. qui accusa. vbi dicit quòd in pœnis spiritualibus nulla cadit præscriptio. Idem Ange. in l. Diuus. ff. de re iud. & secundùm Abb. post Ant. in cap. licet. de probationi. illud procedit generaliter in foro pœnitentiali. Idem dicit Abb. in cap. Cum haberet. colum. 1. de eo qui duxit in matrimoniū. vide tamen distinctionē. Abb. in cap. fin. in princip. de purgatio. canoni. videlicet quòd quo ad indicendam purgationē, vel quo ad procedendum cōtra infamatum, per inquisitionem, non habetur respectus ad tempora præfixa de iure ciuili: Accusatio verò directa quę instituitur ad pœnam infligendam restringitur ad terminos iuris ciuilis, cùm contrarium non reperiatur de iure Canonico: cuius distinctionē videtur sequi Decius in dicto capitulo, licet. in colum. 15. versic. postremò notandum. dum simpliciter se remittit ad suam distinctionem. Aduerte tamen quòd aliter distinguit, idem Abb. in cap. licet. de probatio. in colum. 10. versic. Quo ad secundum. videlicet quòd in criminibus impedientibus ordinis executionē, vel retētionem beneficij, etiam post peractam pœnitentiam, non obstat prę scriptio temporis: quia in accusationibus talium delictorum deuiamus à regulis iuris. In alijs verò nō sic impedientibus, tolletur directa accusatio tempore prę fixo à iure ciuili, [b] quod sequitur ibi Felin. colu. 19. versic. Et aduerte. referendo etiā Anto. & Imo. Quam etiam distinctionem refert & sequitur Stephan. Aufre. in additionibus ad Decisiones Cappellæ Tholosanę, in quęst. 188. incip. Item fuit quæsitum. qui solum refert Siculum in d. cap. licet. eam facientem.

a *Non potest.* Adde Nic. Boeri. de A
cisi. 26. Fran. Bal. in tract. prę scrip. 4. par. prin. quæst. 2. lim. Aug. Bero. in c. licet causam. de probat. Feli. in c. cum à nobis. circa finem. de præscrip. Aymon. Sauil. in tract. de anti qui. tempor. 4. par. fol. 170. nu. 88.

b

Marti.

Martin. Nauarr in cap. consideret. num. 127. de pœni. distinct. 5. Aegi. Bosi. in tractat. delictor. tit. de accusa. nume. 30. pag. 100.

B *Iure ciuili.* Adde Iul. Clar. in practi. crimi. §. fin. quæst. 51.

Deficiente verò legitima probatione, ob vulgatam infamiam, graue scandalum, vehementem suspitionem, ex testium dictis obortam purgationem indici.

CAPVT, CXLVIII.

1 *Purgatio accusatore apparente iudici non debet.*
2 *Purgatio canonica iudicis arbitrio relicta est.*
4 *Cõpurgatores, qui sint fide catholici & vita probi, sunt adhibendi.*
5 *Copurgatores iurare tenentur.*
6 *Quando illi, qui sunt eiusdem ordinis, fuerint inimici, vel infamati, non admittuntur ad purgationem sed alij.*
7 *Si purgandus est pauper, vel extraneus, & compurgatores clerici desunt, an laici & fœminæ admittantur.*
8 *Infamatus ille iudicandus non est, quem dicta pancorum infamat, si opinio eius apud bonos viros læsa non est.*
9 *Infamia si orta sit à maleuolis hoc non procurantibus, an indici possit.*
10 *Quando quis est soli Episcopo suspecto, vel alteri superiori, an purgatio indici possit.*
11 *Accusari an possit quis de eodem crimine, de quo fuit purgatus.*
12 *Diffamatio de delicto, propter aliquos actus extrinsecos, non indicitur purgatio.*
13 *Traduntur multa quæ in hac purgationis materia à iudicibus sunt præcabenda.*

IN priscis illis ecclesiæ catholicæ temporibus tanta erat sanctis patribus honestatis cura, vt ne dum in clericis aperta crimina non tolerabant, sed nequ èsuspicionem seu in infamiam criminis sustinere volebant. Vndè sicut sacris sanctionibus, delinquentibus (quorum crimina probari poterant) pœnas statuerunt, sic illis, contra quos de crimine infamia, aut graue scandalum seu vehemens suspicio surgebat, purgationem canonicam indicendam decreuerunt. Cuius quidem diffinitionis varias, quia Hostien. scribit in sua summa, de purga. canon. in. §. 1. ide illas transcribere nolo. In qua 1
quidem aduertendum est, quôd licet verum sit q̃ accusatore apparente non debet indici purgatio infamato, vt probat text. & ibi notat Abb. in ca. 2. de purgatio. can. quia 2
ista pugatio est subsidiaria, tamen in casu nostro quando fiscalis accusat, qui succedit in loco indicis vt suprà tradidimus, crederem posse indici purgationem infamato ad èius petitionem. Quæ quidem purgatio ca- 3
nonica arbitrio iudicis relicta est, vt in cap. Significasti. de adul. & in capit. Inquisitionis. §. quæsiuisti. de accusa. facienda tamen cum personis eiusdem ordinis quem purgandus habet, vt in c. ex tutuarum. & in ca.

Intèr

Inter solicitudinis. de purg. cano.
4 Compurgatores autem debent esse fide catholici, vita purgati, & qui conuersationem purgãdi cler.ci nõ tam moderno tempore quàm transacto nouerint, vt in d.c.Inter solicitudines. Qui tamen compurgatores iurare debent de credulitate, vt
5 in c. De testibus.eo.tit. Qualiter insuper iurare debeant purgandus & compurgatores, vide Hosti. vbi supra, in.§. qualiter fieri debeat. per quem etiam vide quotus debet esse numerus compurgatorum, & qua-
9 les illi, in duobus.§.sequentibus. Si verò illi, qui sunt eiusdem ordinis, fuerint inimici, infamati, admittuntur alij vt in c. Cum in iuuentute. de purg. cano. imò propter hanc causam potest reus cum laicis & fœminis purgari, vt in glos. fin. illius tex. & probat etiam gloss. in cap. clerici. 81. disti. & in c. In decima. 18. quæst. 2. Et vide Abb. in c. inter. de purg.
7 cano. fi. verbis. Vbi etiã dicit quòd si purgandus est pauper seu extraneus, ita quòd non habeat notos in ciuitate, & ideò de sunt compurgatores clerici quòd tunc admittuntur laici, & etiam fœminæ: & quòd si etiam laici deficerent ex hac causa, quòd credendum est soli suo iuramento; & vltra suprà dicta allegat,
8 gloss. nota. in c. Cum P. de accu. Aduerte tñ quod inquantũ dicit quòd paupertas facit admitti laicos & feminas, quòd hoc non videtur iure procedere: quid enim nocet clerico paupertas vt sit nõtus in propria patria, & sic bonæ opinionis pẽes
8 suos cõclericos, si ille suis operibus aliud non promereretur? Infamatus verò ille iudicandus non est, quem dicta paucorũ infamant, si eius opinio apud bonos & graues læsa nõ exissit, vt in d.§. quęsiuisti. vbi Ab. benè distinguit quando requiratur maior pars ciuitatis vel vicinię ad hoc vt aliquis dicatus infamatus, inspecta qualitate loci & personarum: cuius verba transcribere nolo. Infamia autem si sit simplex absque scandalo, & originem habuit à maliuolis procurantibus, tunc purgatio canonica non indicitur, vt in c. Cum in iuuentute. §. Nos autem de purg. cano. & ita concludit Areti. in ca. At si clerici. de iudi. cuius conclusionẽ sequitur Deci. ibi, in. 6. colum. versi. Secunda conclusio. Si verò infamia 9
sit orta à maliuolis hoc non procurantibus, purgatio potest indici. ita concludit Aret. vbi suprà per tex. in c. Presbyter sua plebe. 2. quæst. 5. & in d.c. Inter solicitudines. Sed Decium in d. colum. 6. dicit quòd Moder. tenent contra Aret. & respõdet ad dicta duo iura in quibus se fundat Aret. Postea tamen pro opinione Aret. allegat tex. in cap. Accedes. de purg. cano. & respondet ad cap. Qualiter & quando. el. 2. qui text. allegatur contra Areti. & tandem dicit concludendo quod hoc est in facultate superioris. Aduerte præterea vltra eos, quòd licet sit orta à maliuolis, si est scandalosa, & potest sedari per purgationem, tunc indicenda est purgatio. ita concludit Abba. sic intelligendo gloss. ibi. in c. Qualiter & quando. el. 2. de accusa. in pe
nul. colum. Quando verò quis esset 10
suspectus soli Episcopo, vel alteri superiori suo, & suspicio est probabilis, poterit indici purgatio: & idem est, si est suspectus alijs, & suspicio est probabilis & tãta vt inducat scãdalum, vt per Abb. ibi An autẽ possit quis accusari de eodem crimine de quo fuit purgatus, vide Host. vbi supra. §. An purgantus. singularius per Abb. in c. extuarum. in fi. de purga.

ga.can.vbi facit notabi.dist.capien-
12 do veriores opiniones. Itē nota in isto proposito q̄ vbi aliquis est diffamatus de delicto propter aliquos actus extrinsecos, q̄ tali non indicitur purgatio canonica, sed monetur vt ab alijs actibus desistat quando pro diffamato est aliqua præsumptio q̄ non versatur in delicto propter fœdus naturale. probat istā conclusionem text.in.c.quorundā. 34. dist.quē ibi ad hoc notat Præpo. ad limitationem tex.in. c. presbyter.2.
13 q.&.c.Si malę famæ. In ista tamen materia infamiæ summē debent aduertere Iudices : nam infamia sępe fallax est, vt inquit Panor.in. ca.Cū super.in fi.de confes. Cùm iusta sententiā diui Bernardi in epistola de perfectione vitæ. *Sæpe fallitur humana suspicio.* Accidit nāq; sępissimē q̄ temerarij quidā homines, ac ab omni pietate & religione Christiana alieni, ex leuibus coniecturis seu signis, grauia quidē & enormia scelera suspicari, ac asseuerare audēt in magnum suarū animarum, ac alieni honoris & famæ dispendiū. Est præterea aliud sceleratissimorum hominū genus, quorum (ad virtutis exterminium) Sathan ipse vtitur ministerio, qui virtuti inuident ac insidiantur, quando in claris viris illam intuentur, & quasi eius splendore excæcati, dū suis noctuarū oculis mederi deberent, virtutis lucem potiùs obnubilant, falsorum criminum puluerem ac nebulam spargendo, dumq; bonorū hominum splendorem obtenebrant, illos suæ veræ ac apertę nequitiæ quasi iam pares feciſſe lętantur. Vulgus autē reliquum ignobile, rumorū auditor lubēs, ac suscitator & conseruator strenuus non modò similia credit, sed multiplicat: vndè sæpius quos imitari deberet ac, venerari nedum conténit, sed persequitur: ipsiq; insensati vitam illorum existimant insaniam, & finem illorum sine honore. Hac igitur dæmonū & prauorum hominum intellecta versutia (quam sæpius experiri cōtingit) curare debent semper prudentes Iudices, vt deprauatæ alicuius (in reliquis maximè rebus probi viri) famæ originem quærant, ac inuestiget: ne veluti infelix ille prefectus Pilatus, populi clamoribus permoti innocētem virum carceribus affligant, aut pœnis afficiant. Si enim innocentis viri sanguis à priuato homine quodammodo prouocato effusus clamare solet ad Deum, quid nū etiam innocentis hominis honor (ipso sanguine pręciosior) contrà incautum, & temerarium iudicem, qui potestate diuina abutens, quos tueri debebat, viros innocuos lędit, omnibus horis pro clamauit. Vnum insuper non omittendum est in proposito, quòd licet iudex quando ex officio procedit, & crimen non probatur, si infamia remanet possit indicere purgationem, hoc tamen non tenetur facere ad petitionem promotoris inquisitionis. ita notat Præpo. in capi. De accusatione. 2.q.8.col.39.versi. Sexta differentia. quòd ego intelligerem in promotore qui se obtulit sponte, non verò in promotore dato ab ipso iudice, qualis est fundator huius nostræ denunciationis: & hæc differentia probatur optimē ex his quæ suprà dixi in parte promotor seu fiscalis.

ANNOTATIO.

Purgatio Canonica apud antiquos in summa vtilitate, & honore fuit constituta.

ADde q̄ antiquitus Canonica purgatio in summa vtilitate, & honore fuit cōstituta ità, vt multi Sūmi Pōtifices de grauioribus criminibus diffamati, quāuis à nemine iudicari posset, ad

remouendum tamẽ ſubditorum ſcãdalum, ſolemnitèr ſe purgare de dignati non ſunt. Sic Damaſius, Paſchalis primus Simmachus publicè purgati ſunt ſic Gregorius Septimus corã Hẽrrico quartò Pelagius Primus corã Narſete expurgati publicè fuerunt, q̃ in annalibus Romanorum Pontificum videre licet apud Platinam, & apud Cãpenſem lib. 6. Hierar. Eccle. c. 17. Brunum lib. 4. de hæreti. c. 11. Et pro totius capitis materia vide quæ elegantèr, & doctiſsimè ſcribit Iacob. Septi. in illis hæruditiſsimis Catho. inſtit. capit. 54. & nouiſsimè Hieronym. Gab. conſil. 160. volumin. 1. Sylueſtr. in ſumma. in verbo. purgatio. Campegius ad Zanchinum. cap. 11. Villadic. de hæret. quæſtio. 15. num. 11. Directo. inquiſi. 3. par. in. 2. modo proceſſum fidei terminan. Fran. Pegñ. in Scho. Director. 2. par: Scho. 11. qui diligẽtèr materiam canonicę purgationis tractant.

Canonica purgatione rarò hodie vtẽdũ eſt.

Illud verò circà caput hoc notauis quòd non facilè per Iudices Eccleſiaſticos Canonica purgatio inducenda eſt, cum fragilis, fallax, & incerta ſit eo q̃ ab hominum iudicio dependeat. Quòd in cauſis fidei Madrilana inſtructione c. 17. his verbis diffinitum eſt. *Ob malitiam humanam purgatio canonica, periculoſiſsimum eſt remedium, præſertim his teporibus. Ideoq; non multum eſt in vſu, quare illo vtendum rarò, & cum magna cauſa.*

In qua ſi defecerint vti conuictos puniri.

CAPVT, CIXL

1 *Deficiens in purgatione, punitur vt conuictus.*

2 *Abſens de crimine infamatus, citatus peremptorio præfixo ad ſe purgandum, ſi purgationem intra illum terminum non præſtitit, habetur, pro conuicto.*

3 *Traditur germana ratio, propter quã in purgatione deficiens, vt conuictus punitur.*

4 *Clericus propter purgationis defectũ degradatus & traditus curiæ ſeculari, ordinaria criminis pœna puniri non poteſt.*

5 *Purgatio canonica hodie rarò inducitur.*

VT autem curæ ſic clericis prouidere bona corã Deo & hominibus, & habere bonum teſtimonium ab his quæ foris ſunt, ſtatuerunt canonica iura, hac lege indicendam purgationem, quòd ſi quis in illa defecerit, puniatur vt conuictus: vt probatur in cap. De hoc. de ſimo. quòd intellige ſecundum modum agendi qui præceſſit, probat text. & ibi notat Abb. in. 3. nota. in cap. Accedẽs de accuſ. cuius bonam diſtinctionẽ vide ad intellectum huius concluſionis, licet ſic deficiẽs dicatur interpretatiuè non verè conuictus, vt eſt glo. notabilis in. c. Intèr ſolicitudines. de purga. cano. Nota inſuper in hoc propoſito quòd ſi infamatus non poteſt habere compurgatores, quia teſtes non confidunt de eo, ſeu quia fides non in alijs de eo, quòd habetur pro conuicto, & deficiente in purgatione, notat Abb. referẽdo Hoſtien. in dict. capi. Inter. quaſi in fi. de purg. cano. Et adde aliũ ſingularem caſum, in quo quis habetur pro conuicto, propter non præſtitam purgationem, videlicet quando aliquis abſens eſt infamatus

de

de crimine, vehementer ſupectus, & citatur peremptorio prefixo ad ſe purgandum: quia non prestiterit purgationem intrà illum terminum, habetur pro conuicto, notat Abb. in ca. Cum. P. verſi. & ex hoc. de purg. ca
3 no. Rationem autem quare deficiens in purgatione, puniatur vt cõuictus colligit Abb. ex glo. ibi in c. In ſinuatum. de ſimon. quam etiam allegat in d. ca. Accedens. de accuſa. in colu. 2. videlicet quòd preſumptio probabilis orta ex infamia tranſit in violentiam, cùm reus deficit in ſe purgando, & violenta ſufficit ad condemnationem, vt in c. Afferte. de præſumptio. & in l. Indicia. de rei vendic. C. Sed ſalua tanti patris pace, hæc ratio non videtur bona: quia violenta preſumptio non ſufficit ad imponendam pœnam ordinariam delicti: nec hoc probant iura per eum adducta. Vnde crederem q̃ ratio vera eſt quia conditores canonum voluerũt hunc rigorem ſeruare, vt clerici non minus ſtuderent in vitanda infamia & ſuſpicione vehementi, quam culpa, propter ſalutem Chriſtiani populi, qui nimis inficitur ex pernicioſo exemplo à clericis habito: conſiderantes quòd cum pœna ordinaria canonis contra cõuictum legitima probatione, nõ ſit pœna mortis vel mutilationis membri, non erat tanti rigoris clericum deficientem in purgatione, haberi pro conuicto, &
4 æquali pœna puniri. Ex qua ratione pro vera recepta, crederem vnũ ſingulare & nõ paruipendendũ poſſe inferri, quòd in delictis quibus clericus venit degradandus, & curiæ ſeculari tradẽdus, ſi iudex ſecularis videat clericum fuiſſe degradatum, & ſibi traditum propter defectũ in purgatione, q̃ non poteſt eũ punire pœna ordinaria, quã laicus conuictus de illo delicto puniretur, cùm ſit verũ q̃ ſibi traditur nõ verè, ſed interpretatiuè cõuictus de delicto, & nõ liceat iure ciuili vel regio aliquè pœna ordinaria punire, niſi claris probationibus, ſeu confeſsione propria conuincatur, niſi in caſu hæreſis, in quo non licet iudici ſeculari examinare proceſſum inquiſitorũ, [b] vt in b
c. Vt inquiſitionis. in. §. Prohibemus. de hæret. in. 6. & ibi per Doct. & in c. 1. de offi. ord. reprobata opinione Bart. in l. Diuus. ff. de cuſto. reo. vbi contrariũ tenuit: licet Legiſtæ cõmuniter teneãt ſuam opinionẽ, vt teſtatur Imo. in c. 1. de offi. ordi. & refert Præp. in ca. Statuimus. 11. q. 1. quam etiam opinionẽ Bart. nititur defendere Barb. in d. c. 1. in col. 17. nõ pertinaciter. ſed ſubijciendo ſe eccleſiæ. Et licet poſsit aliquis dicere q̃ etiam hoc procederet in crimine hæreſis, ex ratione, quia licet iudici ſeculari non liceat examinare proceſſum inquiſitorũ, quia nõ poteſt cognoſcere, an traditus ſuæ curiæ commiſerit vel non crimẽ hæreſis, non tamẽ negatur ſibi quin inſpiciat tenorẽ ſententiæ inquiſitorum: & ſi cõſtat ex ea q̃ aliquis ſibi traditur nõ verè cõuictus. ſed interpretatiuè, quia deficit in purgatione temperet pœnam: cùm nulla lex ciuilis nec Regia dicat q̃ deficiẽs in ea puniatur pœna mortis, tanquam hæreticus: nec videatur ſequi neceſſariò, relaxatur ab inquiſitoribus ergo damnandus eſt pœna ignis per ſeculare iudicẽ: cùm vtriq; iudices tam inquiſitores quam ſeculares debeant iura ſui fori attendere, & illa ſeruare. Sed hoc argumẽtum facilè ſoluitur ex cõmuni ſtylo inquiſitorũ, qui, vt intellexi, talis eſt q̃ ex tenore ſententiæ ſuę colligi nõ poteſt quòd aliquis damnatur eo quòd in purgatione defecerit: quia ſententia

fertur contra deficientem, sicùt contra conuictum, & solum remanet in actis processus, qualiter in purgatione defecerit, quem cùm videre non possit secularis iudex, merito excipi debet materia hæresis ab hac mea noua inuestigatione, quam in alijs criminibus veram existimo. Hodie tamen sicut raró indicitur ab ecclesiasticis iudicibus purgatio canonica, sic raró accidit quòd iuxtà rigorem canonicum deficiens, vt conuictus damnetur. At quòd Iudices temporibus istis rarissimè purgationem indicent, quanuis partim hoc referri possit ad eorũ tepiditatem (quibus minima cura est purgare clericos ab infamijs & suspicionibus vehementibus, & satagere vt Christi bonus odor sint) nonnihil tamen prudẽtis considerationis habere videtur, si perpendunt facilitatem qua vulgus hodie infamiam suscitat, & sustinet: & quam difficile hodiernis temporibus compurgatores inueniantur, hac vt existimo ratione: quiá si nominati ad alios compurgandum peccatores, & fragiles sunt, faciliter credunt infamatos commisisse crimina quorum in culpantur eadem fragilitate qua ipsi solent in alia vel similia labi crimina. Si verò probi viri sunt cum videant corruptionem morum huius tempestatis, & clericalis status deformationem (eo quod sinè delectu ad illam vndecunq; solent veniẽtes admitti) nisi benè notam habeãt vitam purgandi clerici, compurgatorum onus refugiunt. Vndè ne antiquus ille & pius patrum zelus omninò pereat, aut si his temporibus seruetur ad vnguem, innocentes lædat consulerem omnibus prælatis, ac eorum vicarijs, q synodali constitutione, siue publicis ędictis moneãt clericos suæ diœcesis, vt non solũ puritatis curæ vacarent: sed in quantum vires sufficiant, infamię aut suspicioni vehemẽti ansam non prębeant, sciturí pro certo q post monitionis tempora, in omnibus de nouo emergentibus casibus, iuris ordo & rigor seruari debebit: postquam monitionẽ à iuris dispositione non debent iudices recedere, dum tamen semper adsit Epicheia virtus, qua qualitatem personæ purgandæ, & scandali, aut suspicionis, & defectus in purgatione, & alia considerantes, rigorem antiquorum canonum temperent.

V conuictus. Adde Hostiẽ. Henricũ Abb. & doctores in ca. intêr solicitudines. de purgatione cano. Goffre. Host. Abb. Anan. Feli. in c. accedes. de accusat. Ang. & Siluest. in summus in verbo, purgatio & hanc opinionem communẽ esse fatetur Iac. Sept. in Cath. inst. c. 54. n. 7. A

Processum inquisitorum. vide autorem & quæ ipse scripsi suprà capite. 141. litera. A. B

Si verò Capi non potuerint, absentes eos pœnis damnari condignis.

CAPVT, CXLVIII.

1 *Clericus delinquens absens, qualiter condemnari possit.*

2 *Traditur singularissimus modus conuincendi clericum lite adhuc non contestata.*

3 *Laicus absens, licet ex legibus Regni pœna ordinaria damnari possit, si fuerint contra eum indicia, quæ sufficerent ad torturam: non tamen clericus.*

Quan-

1 QVãdo clericus delinquẽs est absens, & remissio de eo petita per iudicem diœcesis vbi est, non fit, vel aliàs latet, tunc videtur quod positis a ędictis in Ecclesia Cathredali, aut suæ parochiæ, vel beneficij, cum assignatione competentis termini ad comparendum procedi possit ad ferendam sentẽtiam diffinitiuam, si cõstat de delicto per eum commisso. Quod probatur ex his quæ notat Ioan. Andr. in c. Degradatio. de pęnis. vbi scripsit quòd contra clericũ absentem contumaciter potest ferri sententia verbalis depositionis, qui allegat. c. Veritatis. de do. & contu. & quę ibi notantur. & 3. quęst. 9. in summa. quod ibi refert Domini. in prin. qui dicit benè notãdum ex dictis per eundẽ Ioan. And. Quòd in causa degradationis actualis nõ possit procedi in absentem, etiam procuratore pręsente, per regulã de quà in cap. veniens. de accusa. quòd vbi pœna non potest imponi absenti, nõ potest procedi per procuratorẽ. facit etiam ad probandum quôd cõtrà absentem clericũ possit procedi, quòd expressè voluit Ioan. Lupus doctor Hispanus in tract. de liber. Eccl. in. 9. quæst. vbi tradit quod in quocunq; delicto propter quòd clericus degradari meruisset si absens citatur, & non comparet condemnatur in absentia, si testibus conuincitur, & datur facultas ab ecclesiastico iudici seculari capiendi eum. & secundum suas leges iudicandi, ità quòd sola sentencia sine alia actuali degradatione, talis clericus habetur pro realiter degradato ad hoc vt non gaudeat priuilegio clericali: allegat ad hoc text. in capitul. Cum non ab homine. de iudic. quem benè inducit, & dicit quòd est necesse quòd intelligamus dictum text. in casu absentię, & hanc degradationem vocat ipse fictã à iure & ab homine. Aduerte tamẽ b quod huic sen b
tentię multùm refragatur doctrina Inno. in c qualiter el. 2. de accusa. in colum. penul. versicul. Item ad prædictas. vbi postquam refert aliquas pœnas canonicas, dicit quôd ad prędictas pœnas præterquam ad depositionem proceditur contrà absentem etiam contumacẽ, sed ad depositionem, & alias pœnas quę sunt vsque ad relegationem, non procedi tur contra absentem, allegat. l. Absentem. ff. de pœnis. & tex. in cap. Decernimus. 2. quæstion. 9. Potest etiam dari alius singularissimus modus conuincendi clericum absentem de crimine lite non contesta ta, secũdum Abb. in cap. Cum P. in fin. de purg. cano. videlicet quòd si est infamatus, vel vehementer suspectus de crimine, citetur peremptorio præfixo ad se purgãdum intra illum terminum, non autem ad comparendum tantũ, & tunc si non præstiterit purgationem intrà terminũ præfixum habebitur pro conuicto, quòd dicit perpetuò meti tenendũ: quia limitat tex. in ca. Veritatis. de do. & contu. & quôd est modus nõ exquisitus de iure ciuili. Datur præ 2
terea alius modus cõuincendi absentẽ clericum, per eundẽ Abb. ibi, videlicet quòd cõtumax excommunicetur. & si steterit in excõmunicatione per annum, tunc habetur pro conuicto super illo crimine, & potest puniri, ac si verè fuesset cõuictus, vt in c. Rursus. & in c. quicunquè. 11. q. 3. quę sic debẽt intelligi, vt plenissimè tãgit in. c. 1. de iudi. Vnum tñ credẽ 3
rem in ista materia, iudicẽ ecclesiasticum non posse imitari legem c styum huius regni, dum disponitur, & c

practicatur quòd ſtantibus indicijs cótra reum abſentem ſufficientibus ad torturam poteſt Iudex eum damnare de delicto: hoc enim ad clericorum perſonas non liceret extendere cùm lex Regia hoc diſponens eos non comprehendat, nec imitatione digna ſit. Quis enim iuſtum decernat ſolis indicijs probatis damnari quenquam vti reum criminis, etiãſi executioni non ſit demandãda ſententia? Id nanq; ſolùm iuſtè pronũciari videtur, quod iuſtè poteſt executioni mandari.

A *Citatio per æditũ vt legitimè fiat quæ debent præcedere.*

Poſtis æditis. Aduerte q̃ ad hoc, vt citatio per ędictum legitimè fiat aliqua deſiderantur. Primo quòd ſummaria informatio procedat, qua conſtet quôd reus latitat, aliàs nulla eſt citatio itá ſcribit Bart. in extrauagan. ad reprimendum. in verbo, *Per æditum* Dec. conſ. 460. nu. 26. Socin. in tracta. de citatione art. 23. nume. 5. Quanuis ſufficeret relatio nutij hoc aſſeuerantis, vt ſcriuit Petrus Rebuff. in tract. de citatione nume. 96. Thomo. 3. conſt Fran. Secũ dô quòd æditum publicè in Eccleſia legatur inter miſſarum ſolemnia gl. celebris in Clement. cauſa. de electione in verbo, ſolemniter Caſſa. in deciſio. 1. tit. de appella. Octaui. Veſt. de introductione in Romanæ Aulæ acti. lib. 4. cap. 3. num. 5.

Tertiò quod poſtquam ędictũ publice lectũ fuerit, affigatur in valuis Eccleſiæ, vel vbi de conſuetudine affigi ſolet. Vantius in tract. de nullitate ex defectu citationis. n. 133. Millesin verbo, *Citatio quãdo committatur.* Quartô quòd affigatur ędictũ originale, nec ſufficeret eius copia tex. in Clem. 2. de iudi. tradit Rota. in ti. de dilationi. decis. 223. Caſſa. deciſ 4. in tit. de dolo & contu. And. Tiraq. de vtroq; retract. ti. 1. §. 9. gloſ. 2. nu. 8.

Aduerte tamen. Ex quibus verbis manifeſtè apparet, Dominum Epiſcopum recedere ab opinione Ioan. Lup. hic allegata à qua etiam recedit Fran. Pegña in anno. ad Directo. in qui. 3. lib. Schol. 69. fol. 191. qui cũ immemor huius authoris fuerit, aſſeuerat, quæſtionem iſtam nulliui tractatam reperiſſe. Et mea quidẽ ſententia veriſsima hæc opinio eſt aduerſus Ioann. Lup. nam quãdo degradatio eſt tantũmodo verbalis, iudex laicus nullam in clericũ iuriſdictionẽ habet ſed ſi actualiter degradatus eſt, poterit eum abſq; aliqua traditione punire, quam opinionẽ cõmunẽ eſſe fatentur Alcia. in cap. cum non ab homine. nu. 108. de iud. Villalo. in ſua collecta. comm. opi. litera. C. nu. 71. Iul. Clar. in pract. crim. §. fi. q. 36. verſi. ſuas autem.

C *Io. Lup. opinio quæ dã confutatur*

Imitari legem. Adde quòd de hoc ſtat Regia lex ab inuictiſsimis Catholiciſq; Regibus condita Cõpluti anno Domini. 1503. quæ habetur in pragma. Regũ Catholicorũ & hodie eſt lex. 3. ti. 10. lib. 4. ordi. noui.

D

Et ſi opus fuerit ad dictarum pœnarũ executionẽ ſeculare brachium imploretis.

CAPVT, CLX.

Quòd nouè ędictum eſt, eoq; latiſsimè materia inuocationis vtriuſq; auxilij Eccleſiaſtici & ſecularis, in forenſibus actionibus frequentiſsima miro ordine elucidatur.

(.?.)

1 Iudex Ecclesiasticus seculare auxilium implorare potest.

2 Auxilium brachij secularis, multis nominibus vtilissimum est.

3 Auxilium brachij secularis, in subsidium peti debet.

4 Auxilium brachij secularis peti potest quando opus fuerit, non præmissa excõmunicatione, contrà Ioan. Lup. D. Couarr. & alios.

5 Concilium Triden. Sessi. 24. capi. 8. de reforma. & Sessi. 25. capi. 3. interpretatur.

6 Iudices Ecclesiastici laicos minimè possunt, propria authoritate in carcerem mittere.

7 Iudices Ecclesiastici an in ciuilibus possint contra laicos, sententias capiendo pignora exequi.

8 Iudex delegatus vtrum possit auxilium seculare implorare.

9 Iudices seculares superiores, impendere debent suum auxilium, iudicibus Ecclesiasticis petentibus.

10 Iudex secularis potest ab Ecclesiastico auxilium petere.

11 Iudex secularis antequam præstet auxilium an possit petere, vt sibi detur copia processus.

12 Executor an teneatur eam sententiam exequi, quæ manifestam iniquitatem habet.

13 Quando sententia iudicis Ecclesiastici transiuit in rem iudicatam, auxilium seculare præstandum est, quamuis non constet de iustitia sententiæ prolatæ.

14 Quid autem iudicandum est, si de nullitate sententiæ coram seculari iudice allegatur.

15 Iudex secularis fidem adhibere debet literis denuntiatorijs, contra excommunicatum prolatis, quamuis illi nõ constet an iuste contra illum sententiam excommunicationis esse latam.

16 Text. in capi. 1. de exceptionibus. 6. interpretatur.

17 Iudex secularis solis, literis denuntiatorijs non tenetur capere laicũ excommunicatum, nec in carcerẽ mittere aut aliqua pœna eũ punire, nisi excõmunicatio ex actis processus sibi obstẽsis iustificetur.

18 Auxiliũ brachij secularis minimè debet impartiri si iudici seculari constet à sententia Ecclesiastici esse appellatum.

19 Auxilium brachij secularis non debet elargiri, quãdo Iudex Ecclesiasticus extraiudicialiter processit.

20 Iudex secularis, si iniustè negat suũ auxilium iudici Ecclesiastico legitimè petenti, excommunicari ab eo potest, & alijs spiritualibus pœnis puniri.

21 Iudex siue Ecclesiasticus, vel secularis, qui auxilium præstat: non debet durioribus remedijs, vti quam ipse inter sibi subditos.

22 Auxilium siuè Ecclesiasticum, siuè seculare cum impartitur, an aduersa pars debeat prius citari.

23 Episcopus vel alius Iudex Ecclesiasticus, an possit familiam habere armatam, ad executionem & ministerium iustitiæ ministrandæ.

24 Inquisitores hæreticæ prauitatis habere possunt officiales (quos vocãt vel familiã armatã ad suã defensionẽ, vel ad hæreticos capiẽdos.

25 Ministri Sanct. officij (quos Hispani familiares appellant) Itali Cruce signatos) quocũq; tẽpore arma deferre possunt, consuetudine in contrarium non obstante.

26 Cõsultores S. officij, aduocati, notarij custodes, & cæteri alij ministri arma omni tẽpore impunè deferũt

27 Familiares S. officij quibus animi doribus, & qualitatibus debent esse ornati.

28 *Inquisitores quando sui familiares, vel ministri non sufficiunt ad sententiæ executionē, auxilium brachij secularis iustè implorant.*

29 *Iudices secularis suum auxilium Inquisitoribus denegantes, grauissimis pœnis plectendi sunt.*

1 EST equidem iure expeditissimum Iudicem Ecclesiasticum, ad suæ sententiæ executionem, posse brachium seculare implorare, vt quòd iustè contrà clericos laicosvè iudicauerit, debita executione minimè frustretur cap. Princeps cap. administratores. 26. quæstio. 5. cap. 1. de offici. ordina. capi. dilecto. de senten. excommu. lib. 6. capit. postulasti. de homi. cap. vt officium. §. compescē di. de hæreti. libr. 6. Et sunt apud nos Regiæ constitutiones hoc ità diffinientes. l. 14. & sequenti. tit. 1. lib. 4. ordina. noui tradit Innoc. & omnes in dict. cap. 1. de offi. ordin. Hostiē. in cap. 1. de offi. delegati Cardin. in Clemen. 1. quæsti. 10. eo. tit. Alberi. in. l. Episcopale. C. de Episcop. & cleri. Abb. in ca. si quis contrà clericū. colum. penultim. de foro competen. Deci. in cap. significasti. num. 4. de offi. delega. Ioann. Lup. in repet. ca. per vestras. de dona. inter vir. & vxor. 2. not. §. Sed pulchra dubitatio. num. 17. quam opinionem communē esse testatur insignis D. Episcopus Couaruu. in practic. quęstio. capit. 10. num. 1. circà quam solent non leues concertationes inter iudices ecclesiasticos, & seculares oriri, & ea ratione est in forensibus exercitationibus frequentissima de qua solent Magnates Iuristæ interrogari, vt scribit Matth. de Afflictis in prōemi. Consti. Neapolit. numer. 63. nec (quòd aliorum salua authoritate dicam) pro eius dignitate explicatam legimus eius libenter, & non sinè summa legentium, vt spero vtilitatē disputationem suscepimus, est equidem eius argumentum nostræ practicæ accommodatissimum qua ratione nonnulla & ea quæ selectiora sunt, notare constituit.

2 *Remediū brachij secularis vtilissimū est iudicibus ecclesiasticis.*

Primum etenim constat remedium, hoc brachi secularis vtilissimum esse iudicibus Ecclesiasticis cōtra clericos, cum propter ipsorum criminum henormitatem, traduntur curiæ seculari: in his casibus, in quibus præcedentibus capitibus longa manu disertum est, vel quādo ad eorum cohertionem non sufficit potestas ecclesiastica, vt ipsi compriman tur, & debitas patiantur: pœnas iustissimè dictum auxilium impenditur, & in hoc omnes conueniunt.

3 *Remediū brachij secularis an in subsidiū petendū est, vel quādo opus fuerit.*

Secundò, quòd brachij secularis auxilium nec petendum, nec impartiendum esse nisi in subsidium: quando vires proprij officij nō sufficiāt vt quod iustè præceptum iudicatumquè est executioni tradatur text. egrā gius, vbi ad hoc not. ibi Bald. in verbo, *suffitere*. in. l. 2. C. de his qui latr. occul.

4 Vnde eleganter scribit Ioā. Lup. in cap. per vestras. 2. not. §. sed pulchra dubitatio. num. 17. de dona. inter vir. & vxor. Iudicem Ecclesiasticum debere prius procedere contrà laicos excommunicando, deindè anathematizando, & interdicendo, & postea cum Ecclesia non habeat vltrà quid faciat implorandum est, seculare auxilium notant Inno. Ioā. Andr. & communiter doctores in capit. significacti. de offi. delega. Fel. in capitu. dilecta. de maior. & obed. qui ad hoc perpendit text. in capit. dilecto. de senten. excommu. lib. 6. Domi. & Fran. in cap. vt officium. §. com-

compescendi. de hæreti. lib. 6. quam esse communem opinionem fatetur Aug. Bero. in cap. significasti. num. 24. ver. extrà gloss. idem profitetur. Insignis D. Couarr. in pract. quæst. cap. 10. nu. 1. asseuerans ità passim seruari, Sequitur Doctor Redin. in lib. de Maiestate Prin. in prin. in verbo. *Sed etiam per legitimos tramittes*, num. 142. Fran. Auiles in cap. Prætorum cap. 20. in glo. *Vsurpen.* num. 14. Sed mea quidem sententia viri aliqui doctissimi, & celeberrimi alucinantur. Nam verius ipse censeo, in quacunque parte litis cum opus fuerit seculare auxilium posse à iudicibus ecclesiasticis peti, & illis sinè retardatione esse præstandum. Tum quia nimis mancha esset iurisdictio Ecclesiastica, si tot, & tanta prius esset precabenda, & durius rederetur dictum auxilium quam sacra iura nec non secularia patiuntur. Tùm quia iura quæ circà hoc loquuntur non in subsidium, sed cum opus fuerit præstandum esse præcipiunt ca. 1. de offici. ordi. ibi, *Cum opus fuerit*, cap. quoniam. eo. titu. ibi, *Si necesse fuerit*. capit. fina. ibi, *Si opus fuerit*. de excessi. Præla. cap. periculoso. circà finem in verbo. *Si opus fuerit*, de statu regula. cap. statuimus. in verbo, *Si necesse fuerit*. de maledi.

Cótra Couar. D. Redi. Fr. Auil.

5 Et nouissimè Concil. Tridenti. Sess. 24. c. 8. de refor. ibi, *Inuocato si opus fuerit brachio seculari*, & in eodè Concilio Sessio. 25. cap. 5. de refor. ibi, *Inuocato etiam auxilio si opus fuerit brachij secularis*. Tùm quia manifestissimè probatur in Concilio Trident. Sess. 25. cap. 3. de reforma. vbi diffinitum est, quòd tam in procedèdo, quam in diffiniendo in causis ciuilibus, vel criminalibus, contrà clericos, vel laicos. Ecclesiastici Iudices per multas pecuniarias, vel pignorũ captionem, seu personarum districtionem, per suos, vel alienos executores, executio realis, vel personalis prius fieri debet, antè quam ad censuras deueniatur. Est equidem ibi manifestissimum testimoniũ, quòd censura Ecclesiastica in subsidium vtendum est, quando iudex pignorum captione, & captura personarum vsus fuerit, opera ministrorum suorum, vel exteriorum, nempè inuocando auxilium seculare, non autem hoc ordine mutato, vt communis doctorum opinio asseuerat. Tũ quia si contraria opinio vera esset, quam plurima crimina impunita remaneret, nam interim quòd iudex censuris vtitur, cum non statim, sed dilationibus concessis, sint proferendæ: reus facilimè possit bona occultare, & se fuga incolumen redere, & alia deindè immunerabilia mala sequerentur. Vnde opinio istà tanquam verior iã in forensibus actionibus recepta est, prout refert bene Doctor Ioann. Segura in directori. iudi. Eccles. 2. par. cap. 13. nume. 37. quem post hæc scripta legi.

Conci. Tridèt. Sessio. 24. ca. 8. de re for. & Sessio. 25. ca. 3. in terp.

Nec aliquid in contrarium vrget text. male à Felin. & à Couarruu. & ãb alijs allegatus in d. c. d. c. dilecto. quiã non loquitur de auxilio brachi secularis, sed de propria defensione qua iudex si vim patiatur vltrà censurã, vti potest, tanquam priuatus, vt gloss. vltim. ibi notat.

Cõtra Felin. & Couarru.

6 Tertiò non minorem vtilitatem habet, quando ad capiendos laicos iuris ordine. obseruato postulatur. Nam licet iudices ecclesiastici in criminibus & causis ad forum ecclesiasticũ spectantibus, possint reos punire, excommunicare & alijs spiritualibus remedijs vti, non tamè possunt illos personaliter capere, nec in carcerem mittere, ideoq; iudicis secularis

Iudex Ecclesiasticus an possit propria auctorita te laicos capere.

cularis autoritate faciendũ est. Nisi in crimine hęresis in quo hoc est speciale, & in alijs huic similibus criminibus ità respondit Oldrad. consi. 86. sequitur Petrus de Anchar. in c. cum Episcopus. de offici. ord. lib. 6. & in reg. ea quę. de regul. iur. eo lib. quęsti. 11. quam opinionem communem esse fatentur Ioann. And. in addi. ad Specul. ti. de offi. ord. Felin. in dict. c. significast. Auffer. in rep. Clem. 1. de offi. ordi. quęst. 5. & in tract. de potestate ecclesiastica super laicos in prin. num. 1. D. Couarr. in d. c. 10. Foller. in pract. crimi. Cano. fol. 97. num. 52. & sequent. Ferdi. Mench. de testament. §. 22. num. 17. licèt dicat, quod ferè tantus est numerus eorum qui tenent cõtrarium Iul. Cla. lib. 5. recep. sent. §. fin. qu. 37. ver. vnum tamen. & hanc communem sententiam latissimè defendit Ioan. Lup. in d. §. sed pulchra dubitatio. num. 18. Petrus Auendan. lib. 1. de manda. Reg. c. 1. numer. 22. Fran. Auiles in cap. prætor. d. c. 20. in verbo, *Vsurpan.* num. 14. dixi in reg. & fallen. reg. 397. versi. septimo non procedit, & suprà. c. 122.

Contraria tamen sententia placuit Domi. & Fran. in d. c. cum Episcopus. quæ multis in locis iuris Canonici probari videtur, quibus cautũ est, posse iudicem ecclesiasticum qui de crimine cognitionem habet, laicum reum capere, & in carcerem mittere. cap. attendendum. 17. q. 4. cap. contrà Idolorum. 26. q. 5. cuius meminit ad hoc Roma. sing. 660. Feli. in d. c. cum sit generale. num. 20. & in d. c. significasti. colum. vlti. Auffer in locis nouissimè allegatis & hanc opinionem approbare videtur D. Couar. d. c. 10. num 2. Quæ opinio quam in puncto iuris veriorem censeo nouissimè fulcitur ex concilio Triden. sessi. 75. c. de reforma. suprà allegato. Sed quidquid sit de iure prima opinio, moribus recepta est, & Regijs cõstitutionibus apud Hyspanos probatur l. 14. & 15. tit. 1. lib. 4. ordi. noui. qua lege. 15. grauissimæ penæ imponuntur, contrà Iudices Ecclesiasticos, & eorum ministros, qui eius sanctionem violauerint.

Sunt tamen multi (& non penitę dę autoritatis viri asseuerãtes) quòd vltima opinio locum habeat, quandò ecclesiasticus iudex ad versus laycos in criminali iudicio legitimè processit, & cognitionem & examę culpæ ad punitionę instituerit, vel sententiam protulerit, tunc iure poterit laicum capere & in carcerem mittere, intelliguntquè Regias constitutiones tantùm procedere, quandò iudex ecclesiasticus cognoscit, inter laycos de causa ciuili, vel criminali, ciuiliter intentata. Ita colligo ex D. Couarr. d. c. 10. num. 2. versi. secundo quoties, & nouissimè opinione istã amplectitur D. Suarez de Paz sua pract. 2. tomo prælud. 2. nu. 55. & 56. dicens ita seruari in tribunali Episcopali Salmãtino. Sed mea quidem sententia decretum sacrosancti concilij supra allegatum quod tam in causa ciuili, quam in criminali loquitur restrictionem, hanc non patitur ideò maturius cogitandum est.

Illud vero fatendum est, quod licet stantibus Regijs constitutionibus, iudices Ecclesiastici non possint laicos capere, propria autoritate, absque auxillio brachij secularis, post capturam vero, in carcerem ecclesiasticum non in secularem mittendi sunt. Et ità apud Hispanos cõsuetudine receptum est nec iure contrariũ defendi potest. Quãuis audio Seculares Iudices molestè hoc pati.

Quar-

Quartò, præmissa dicta Regia constitutione non tantum dictum auxilium necessarium est, in dictis criminalibus causis, contrà laicos verùm in ciuilibus actionibus & cõtrouersijs, in quibus si iudices ecclesiastici eos condemnauerint ad aliquam quantitatem soluendam, non tamen poterunt in his Regnis ad rei iudicatæ executionem bona ipsorũ capere, sed ministerio iudicis secularis executio personarum & bonorũ facienda est. vt in dicta Regia l. decimaquinta cautum est.

§ Iudex delegatus implorare potest auxiliũ brachij secularis.

Quintò, illud erit omninò notandum, non solum iudicem ecclesiasticum ordinarium, posse implorare auxilium brachij secularis, verùm & dicem delegatum, ità tenet Inno. in dict. ca. Significasti. nu. 3. vbi Abb. Imo. Feli. & Deci. Domi. post Lap. in dict. cap. vt officium. §. denique versi. an delegatus. de hæreti. libr. 6. Oldr. consi. 89 circa fin. Federic. de Seni. consi. 163. dubio. 1. Alberic. & Paul. in dict l. Episcopale. Bald. & Sal. in. l. in crimina. C. de iur. omni. iudi. Inno. Abb. & Felin in dict. capit. postulasti. Cardi. in dict. Clemẽ. 1. quæstio. 10. quam opinionem cõmunem esse testantur Deci. in dict. cap. postulasti. Roland. Vall. consil. 37. num. 1. vol. 1. Martin. Nauarr. in cap. cum contingat. primo remedio de rescrip. Bermon. in tracta. de publi. concubi. in verbo, *Curent à suis subditis*. &c. num. 8. fol. 301. Franc. Pegña. in Direct. inqui. lib. 3. Scho. 115. fo. 220. colum. 2. licet ipse ab ea recedat, quæ procedit secundum eosdem, etiam si in commissione non contineatur ea facultas, vt possit eo vti remedio. quanuis ab hac vltima opinione dissentiat Arch. in d. §. cõpescendi. & Fed. consi. 251. Calcan. consi. 119. Sed hæc Archi. opinio falsa est, & nullo modo defendi potest. Nam nihil speciale in hoc auxilio implorando cautum est in dict. cap. compescendi. vt rectè considerat Deci. in dict. cap. Significasti. si enim iudici ordinario hoc iure licet à fortiori & permissum erit delegato, qui in causa delegata illo maior est. cap. sanè in. 2. de offici. delega. Et quanuis in literis delegatorijs soleat imponi clausula, *Inuocato ad hoc auxilio brachi secularis si opus fuerit*, Illud est ad super abundantem cautelam, & stilo curiæ, nõ tamen ex eo quod necessarium sit quòd exprimantur, ità dicit Imo in dict. cap. Significasti. & nouissimè hanc opinionẽ amplectitur Franc. Auiles dict. capitu. 26. num. 27.

Iudex delegatus auxiliũ brachij secularis implorare nõ potest, nisi de suade legatione fidem faciat.

Est tamen necessarium, vt præceptum iudicis delegati petẽtis dictum auxilium adimpleatur, vt iudici seculari fidem faciat de sua delegatione. ità tenuerunt Bald. & Salicet. in dict. l. in criminali. col. 1. C. de iurisd. omni. iudi. asseuerantes quòd cautus debet esse iudex secularis à quo per iudicem delegatum imploratur brachium seculare, vt diligenter perpendat, an ille sit iudex competens, vel ne, quia si est incompetens non debet sibi præbere ministeriũ alicuius obedientiæ. idem tenet Feder. cõs. 251. col. 2. Calcan. d. consi. 119. Marcus Anto. Nattę consi. 519. nu. 37. volu. 3. reditur igitur ex defectu incompetentiæ ineficax dicta auxilij imploratio.

Iudex delegatus minimè auxiliũ seculare implorare potest, nisi prius ordinariũ Ecclesiasticum interpellauerit, vt suum auxiliũ impendat,

Nec debet iudex delegatus ad hoc remedium confugere, nisi iudex ordinarius ecclesiasticus, ab eo fuerit prius interpellatus, vt suum ei impẽdat auxilium, quòd sufficiens non fuerit, poterit ad hoc auxiliũ, secularе peruenire, nõ vero alias ità sing. tenet Cardi. in dict. Clemen. 1. decima

ma quęstione sequitur Dec. in dict. cap. postulasti. num. 4. vbi Fel. colu. 2. Roland. Valle dict. consi. 37. nu. 6. Sed opinionem contrariam multis rationibus veriorem esse probat Federi. consi. 163. col. 2. dicens posse Delegatum Papæ si vult ad ecclesiasticum ordinarium confugere, prius quam ad secularem iudicē, nō tamen pręcise ad hoc teneri, & opinionem istam contrà Cardinalem veriorem esse fatetur Franc. Marcus decisio. 72. num. 4. in prima parte quem sequitur Martin. Nauarr. in dict. cap. cum contingat. d. secundō remedio scribens in Coimbricensi Achademia, cū tertiō legeret rex. in dict. cap. Significasti. hanc opinionem tenuisse, licet cū primum Tholosæ, & secundò Salmāticę legisset, non satis perpensis rationibus Federici contrariam opinionem fuerit Amplexus.

9 *Auxiliū brachij secularis à Summis Senatoribus peti potest.*

Sextò, non solùm auxiliū brachij secularis peti, & implorari potest ab Episcopis, ab aliisq; ordinarijs, vel delegatis Ecclesiasticis iudicibus, ab inferioribus secularibus iudicibus, verum à supremijs Regis Senatoribus, vel Regalium Cancellariarū auditoribus. Quia iura quæ de hac inuocatione loquuntur nullum secularem magistratum à pręstatione istius auxilij immunē faciunt. Imò si rectè rem hāc perpendamus maioris obligationis nexu Regij Clarissimi Senatores ad id astricti sunt, quam inferiores cum illis potissimum incumbat quod iustitia ministretur, & ad vngem hoc obseruetur. Maximè quia in Sūmo Regis, & Domini nostri Philippi Secundi, Christianissimi (qui nunc fęliciter regnat) Senatu assistunt Consiliarij integerrimi, & omni laude dignissimi, qui pro ipsorum lumina pietate, & religione Ecclesiæ Sacrosancta præcepta, & eius iurisdictionem venerantur, Inter quos meritò numerandus est D. Ioann. Fernandez Cogollos, vir sanè maiorum nobilitate præclarus, & animi dotibus ornatissimus, & integritate vitæ laudatissimus, & iuris prudentia insignis; a quo labores nostri, vt in publicum prodiret, Regiarū legū institutu, & de more supremi Senatus fuerunt approbati q̄ in nō vulgari nostrę fęlicitatis parte reponendum duximus. Et vt ad rem reddā opinio hæc ex eo fulciri potest, quia in spiritualibus Principes Seculares Episcopis suis obtemperare tenentur cap. omnes. de maior. & obedi. Et Princeps ab Episcopo iudicari debet, non ecō trà cap. sacerdotibus. 11. quæst. 1. ca. Imperator. 96. dist.

D. Ioan. Fernandez Cogollos Regius supremus Consiliarius laudatur.

In hac tamen auxilij imploratione minimè congruum est nec vnquam expediri iudicaui quòd contrà dictos Supremos Iudices censuris, vel per modum iussionis procedatur, Sed quòd piè & begninè, & honorificis pręcibus, ad impendendum suum auxilium exhortētur, & hoc in Hispania nostra receptum est, & aliquandō fecisse refert Segura in directorio. 2. par. capit. 13. numer. 53.

10 *Index secularis ab Ecclesiastico auxilium suū implorare potest.*

Septimò ex eadē ratione sequitur quòd iudex secularis, si ei eadem necessitas. Superueniat poterit auxilium Iudicis ecclesiastici implorare pro exequenda eius sententia aduersus eos in quos ipse iurisdictionem non habet text. in auth. sed hodie. C. de adulter. not. Mari. Socin. in. c. cum sit generale. numer. 24. de foro competen. In hoc tamen hoc discrimen versatur, quòd iudex ecclesiasticus poterit censuris, & alijs pœnis spiritualibus, compellere secularem iudicē,

iudicem, ad hoc auxilium exhibendum. tex. in dict. cap. 2. de maledi. Iudex verò secularis non potest Ecclesiasticum cogere, sed coram Metropolitano comparere debet, ab eo quæ postulare, vt inferiorem iudicē ecclesiasticum cogat, vt auxilium à se iustè petitum præstet. ità tenuerūt Inno. Abb. & doctores in dict. cap. 1. de offic. ordi. Ias. in l. à Diuo Pio. §. sententiam. num. 16. ff. de re iudi. quam opinionem communem esse testatur Alciat. dict. cap. 1. nume. 26. & 123. Couarru. in dict. cap. 10. nu. 1. Hoc verò auxilium ab ecclesiastico iudice præstandum est seculari non obediendo sed patrotinando, vt tenet Innoc. & Bald. colum. 1. in c. 1. de offici. ordina. Sequitur Fran. Auiles in cap. prætorum in verbo, *Vsurpan.* nu. 17.

11 *Iudex secularis antè quā præstet auxiliū an possit petere, vt acta processus sibi ostēdā tur.*

Octauò, illud etiam in disputationem adduci potest, an in criminibus, merè ecclesiasticis, antè quam iudex secularis suum acómodet auxilium ei facienda sit fides de processu, nec non de actis causæ quibus intelligat an iustè vel ne iudex ecclesiasticus in causa processerit. qua quæstione Andr. Alciat. in dict. cap. 1. de offic. ordinar. num. 10. scribit Secularem Iudicem in his criminibus teneri iuuare ecclesiasticum non obstensa iustitia causæ, dicitquè, hāc esse receptam sententiam quam appellat etiam esse communem Nauarr. in dict. remedio. 2. Bossi. in practi. crimin. tit. de foro comp. nu. 87. D. Paez (quē post hæc scripta legi) in practi. 2. thomo in proœmi. num. 10. D. Redi. de Maiest. Prin. in verbo, *Non armis solum.* 2. par. num. 150. Sed communis hæc sententia mihi omninó displicet contrariam veriorem credo, quā amplexus fuit Abb. in dict. capit. 1. de offi. ordin. num. 12. Scribens q si iudex ecclesiasticus tradat clericū, vel laicum iudici seculari, vt ab eo puniatur, non tenetur stare processui ab ipso facto, sequitur Author noster suprà. ca. 133. Non equidem iudex secularis tenetur auxiliū suū impendere, nisi iustè ab eo inuocetur, & sumatin de hoc ipse cognitionem habeat sic tenuit Inno. in capi. 1. de statu monach. lib. 6. Oldr. cons. 89. colum. 2. Petrus de Ancharran. consi. 382. colum. 2. Federic. consil. 251. colum. fin. Paul. de Castro. in d. l. Episcopal. Rolan. Valle dict. cons. 37. num. 7. Calcan. consi. 119. Fran. Auil. in dict cap. 20. prætor. nu. 20. Didac. Perez. in l. 4. tit. 1. lib. 3. ordi. in gloss. 3. Matth. de Afflict. decisi. Neapoli. 220. num. 9. Vbi asseuerat decissum fuisse in Regio Neapolitano prętorio, secularem iudicem nō teneri obtemperare ecclesiastico, quādò processit ordine iuris non seruato. Ex quo ipse dicit, iudicem secularem posse cognoscere de subreptione, quæ coram ipso opponitur, contrà absolutionem à iuramento ad effectum agendi, vel excipiendi impetratam à iudice Ecclesiastico: testaturque in illo prætorio ità fuisse pluriès decissum. quòd non vulgaritèr est notandum.

Poterit tamen communis opinio defendi, quādò iudex secularis vult cognoscere, de effectu sententię, vel præcepti iudicis ecclesiastici, ad effectum reuocandi, quòd ab eo iudicatum est, quòd prorsus est prohibitum. Secus verò si id faciat, vt intelligat, an ei obtemperandum sit. ità sing. tenet Imo. in dict. c. 1. num. 16. Martin. Nauarr. in dict. cap. cum cō tingat. ver. ex prædictis.

Erit etiam recepta sentētia admittēda, quandò Episcopus, vel iudex ecclesiasticus, vult suam exequi sententiam.

tiam quam secundum iuris Pontificij legitimas Sanctiones protulit,& simpliciter à seculari iudice postulat vt sibi tribuat familiã & ministros, ad illius sententiæ executionẽ. Tũc equidem secularis iudex in nullo dicitur executor,sed solum acommodat familiam. Vndè non potest aliqualiter de viribus sentẽtiæ cognoscere.ità tenet Abb.sic declarans Inno.ibi.in dict.cap.1.de offic.ordin. vbi Andr.Alciat.nu.120.

Vera item est communis opinio in crimine hæresis,in quo iudex secularis merus est executor, & absq; aliqua causæ cognitione,inquisitorum sentẽtias nulla fide de processu ei facta exequi tenetur. vt scripsi post Authorem suprà.c.139.

In criminibꝰ mixti fori non est auxiliũ præstandũ sine causæ cognitione.

Nonô,est equidem in hoc obseruandum,quòd in criminibus mixti fori iudex secularis minimè tenetur præstare auxilium ecclesiastico nisi causæ processus sibi obstensus fuerit tex.optimus in auth.de Sanct.Episcop.§.qui ver.tenet Anto.Abb.vbi Alciat.num.119.in dict.cap.1.de offici.ordi.dicit opinionem istam esse communẽ idem profitetur Iuli.Clar. in practi.crimi.§.finali.quæstio.96. versic.quæro etiam.Ex quo fit quòd si iudex secularis ex processu sibi constat sententiam latam in capitali, & criminali iudicio ab ecclesiastico iniustam & inniquam esse licet ab ea non fuerit appellatum exequi nõ tenetur ità alios allegans scribit optimè Matthæ. de Afflict. in proœmi. const.Neapoli.num.60.

12 Executor an teneatur eã sententiã exequi, quoties notoriam iniquitatem, aut intolerabilem errorem habeat.

Decimò,non est circa hoc argumentum obliuioni tradẽdum, quòd non solùm secularis iudex,qui causæ cognitionem habet, cognita iniustia sententiæ ecclesiastici, in dictis causis latæ exequi non tenetur, verũ etiam si is fuerit executor, non posset iustè,nec tenetur eandem exequi, Inn. in cap.cum in iure.de offici. delega. Ancharra.consi.382.colum.penult. tradunt omnes in cap. Pastoralis. §. quià vero.de offic.delega. Felin. in cap.at si clerici.colu.4.de iudi.Cur. Iuni.& Purpu.colum.fin.in.l.magistratibus.ff.de iuris. omni. iudi. & est text.egrægius in cap.inter cæteras,de re iudi.Si tamen sententiæ iniquitas ex scientia particulari executori priuatim nota sit tenetur sententiã executioni tradere,ità tenet Caieta.2.2.quæstio.67.articu.2.quanuis Abb.& Felin.in dict §.quia vero.& idem Abb.colu.penul.& Alcia.in dict.cap.1.num.110.de offici. ordin.contrariam opinionẽ sequuti fuerunt.quę Abb.sententia fortè defendi potest in eo casu quo exequutor sententiam iniustam esse exactis cognouerit sed verius est etiam in hac specie opinio hæc defendi non potest,cum hic exequutor iudex nõ sit,ad publicam scientiam intelligendam ex processu causæ. Nec iudex ipse qui sententiam protulit tenetur executori acta ex quibus sententiã dixit patefacere vt communitèr receptum est in dict.§.quià verô.& in cap.1.de offici.ordin.vbi Andr. Alcia.super glos.in verbo,*Publicum*.& in cap.2.de excep.lib.6.tradunt Alexand. & nouissimi in dict. l. magistratibus.ff.de iuris.omni. iudi. D. Episcopus.Couarruu.in lib.1.vari. resolu.cap.1.nume.10. & ea ratione cum hic exequutor acta legens, & examinans,priuata, & non publica autoritate vtatur,nihil ad rem facit, Nec executio sententiæ retardanda est,quanuis ipse ex eis intelligat sententiam iniustam esse, quòd verissimũ esse, & ità tenendum censeo, quid-

qui, quæ notoriam iniustitiã, vel intolerabilẽ errorẽ cõtinet

quidquid alij tenuerint.

Verum tamen est, quòd si sententia notoriè nulla esset, non teneretur nec iustè eam exequi posset ità tenet glos. celeberrima in dict. §. quia verò. quam sequitur ibi Abb. colum. 2. vbi Ioann. Imo. num. 4. dicit ab omnibus approbatam. eandem communem appellat Martin. Nauarr. in d. cap. cum contingat. versic. non obstat, & eam sequitur Felin. in cap. de cętero. colum. 1. de re iudica.

13 *Auxilium secu lare nō viso proces su præstandū est quā do sen tētia in causa ciuili prolata transi bit in rē iudica tam.*

Vndecimò, hoc eodem tractatu memoria repetendum est, quòd si in causa ciuili Episcopus, vel eius vicarius, vel alius iudex ecclesiasticus sententiam protulit, à qua minimè fuit appellatum, vel si fortè appellatio interposita fuit, ea deserta remansit, Si primò dictus iudex fecit id quod potuit, vt eius sententia debitę executioni traderetur (puta) excōmunicando, & alijs spiritualibus pœnis vtendo, si his sic factis auxilium brachij secularis postulet, pro eius sententiæ executione præstandum est, absquè eo quòd iudici seculari de iustitia illius sententiæ cōstet. imputandum quidem parti quare ab ea sententia nō appellauit, vel quòd appellationem non fuerit prosecutua, alias verò si in ea executione nō adhibuit, eam quam potuit diligentiam iudex secularis nō debet suum auxilium impartire. ità Oldral. cons. 89. Bald. in l. 1. C. de his qui latro. tex. in cap. 2. de maledi. ibi, *Si necesse fuerit*, quam opinionem asseuerat esse communiter receptam Matth. de Afflict. in consti. Neapol. in proęm. num. 54.

14 *Auxilium secu lare præ standū*

Si autem tunc oponeretur coram eodem iudice seculari de nullitate dictæ sententiæ, in dicta causa ab ecclesiastico latę an præstari debeat brachium seculare, & affirmandum videtur quòd si de nullitate allegata in promptu appareat exequęda nō est quia constat in vltam esse post quam nullam esse apparet, & iniusto iudicis mandato obtemperandum non est cap. qui resistit & capit. Iulianus, & in capitu. is qui pręest. 11. quæstio. 3. cap. de cętero. 1. quęst. 5. cap. 1. de offici. ordin. cap. Si quandò de rescrip. si autem ea nullitas nō constaret in promptu, non debet iudex secularis suum brachiū pro executione dictæ sententię differre ità singularitèr tenet Andrę. de Iser. in proęmi. consti. Neapol. & ibi eum sequitur Matth. de Affict. num. 55. Et iste est casus notatu dignus, in quo iudex secularis tenetur suum impartire auxilium non ostensa iustitia causæ.

non est quando defectus nullitatis oppo nitur.

15 *Iudex secularis excōmunicatū ostēsis literis denuntiatorijs repellere debet.*

Duodecimò, ad idem subijcitur alius casus, in quo idem prorsus est asseuerandum, nempè quando literis denuntiatorijs, Episcopus, vel iudex ecclesiasticus, aliquem excommunicatione maiori innodatum esse profert. tūc iudex secularis dictis literis stare tenetur absque eo quòd sibi alitèr iustè illum fuisse excommunicatum constet. Nam literis dictis denūciatorijs ipsequè denunciationi excommunicationis, plurimum tribuendum esse constat ex Basilien si Concilio Sessione. 20. vndecimò Kalendas Februarij, anno Domini millesimo quadrigentesimo trigesimo quinto, cuius meminis Floren. in. 3. part. tit. 25. cap. 3. Pragma. Sanctio Gallicana tit. de non euitan. excommu. in prin. Nicolaus in supplemento Pisanellę in verbo clericus. 3. in fine Felin. in cap. ad probandū. colum. penul. de re iudica. & opinionem hanc quòd excommunicatio eo modo probetur tenet glo. singul. in cap. licet. de senten. excommuni. lib. 6.

libr.6.quam sequitur Deci.in capit pastoralis.§.verum.de appella.Quã uis apertè opinionem contrariã teneat idem Deci. in ca. prudentiam. §.Sexta.colum. de offici. delega.& ibi Barba.Roman.in l.1. ff. de noui oper.nun. asseuerantes per denunciationem, nusquam excommuniçationem probari, præsertim quo ad excludendum aliquem à iudicio, & à similibus actibus. Quæ opinio non vulgariter corroboratur exPontificia decisione tex.in cap.1.de excepti.lib.6.vbi decretum est excommunicationem,vt quis ab agendo repellatur, appertissimis documentis probandam esse. Sed vt opiniones istę contrariæ,distinctionis federe componantur,ita asseuerandum cẽseo,quod si excommunicationis exceptio alicui obijciatur, vi exceptionis perentorię, vt graue indè damnum patiatur, minimè ea probatur per denunciationem, si verò in vim dilatorię opponatur,vt quis á iudicio excludetur, tunc per denuntiationem probatur. Ità tenuit Rota in nouis decisi. 252. Abb. & omnes in dict.cap.prudentiam.§.Sexta de offi.iudi.delega.Roma. consil.349. Fran.in dict.cap.licet Domi.in c.1. §.2.de excep.lib.6.Chosm.in prag. sancti.tit. de excomm. non euitan. in verbo denunciata & opinionem istam communem esse assuerat Deci.in dicto.§.sexta.& Dom. Episcopus Couarr.in cap. Alma mater.1.par.relecti §.3.de sent. excom. lib.6.Non sanè secundum inueterata consuetudinem totius Christiani orbis consuetum est,neminem denuciari excõmunicatum, nisi prius solennitèr excommunicatus sit.& licet aliquando hoc interuerti possit, id rarissimum esset, nec ex hoc tolleretur præsuntio, quæ ex frequentissimo contrario vsu orta est.

16 Text.in c.1 de excep.li.6. interpręatur.

Ex quo fit, quo ad intellectum tex in dict.capit.1. de excep.libr.6. secundum communem interpretationem ad repellendum excommunicatum, à iudicio sufficientèr excõmunicationẽ probari per ipsam denunciationem, & ea ratione iudex secularis repellere debet statin actorem excommunicatum ab agendo, nec potest petere,vt aliter sibi fiat fides de ipsa excommunicatione.Secus vt dictum est si de grauiori prę iudicio tractetur.

17 Literis ãnũciatorijs essẽsis iudex secularis nõ tenetur excõmunicatum carcerem mittere.

Hinc confestim sequitur quod si iudex ecclesiasticus excommunicatum iam denunciatum præcipiat iudicem seculari, vt eum capiat & in carcerem mittat, tunc cum de graui incommodo agatur,non sufficerent literę denunciatoriæ, nec ipsa denũciatio,sed oportet, quod acta ostendantur, per quę appareat de culpa, propter quam lata fuit excommunicatio. Non quidem iudex secularis adibere debet fidem literis Episcopi circa culpam illius contra quem prolata fuit excommunicatio,nisi de ea per legitimas probationes sibi constet. Sic tradiderũt And.de Isern.& ibi Mattheus de Afflicti. in proęm. consti.Neapo.num.26.

18 Auxiliũ pręstandum nõ est quando à iudice qui implorat appellatum est.

Decimotertiò, vt casibus suprà, constitutis, in quibus vel denegatur, vel non statin auxilium brachij secularis impartitur,alios addemus, illud firmissimi iuris est, illud minime esse accomodandum, quando à sententia iudicis ecclesiastici appellatum est ex Alberi. sententia in d l. episcopale.ver. sed circa hoc quęro. vbi Pau.de Castro in fine C.de Epis. & cleric. Oldr.d.consil.89. Deci. in dict. capit. significati. de offi.de legati. Roland. Valle:d. consil. 37. num.1.Mart.Nauarr.in dict.c. cum

lari

cotingat.primo remedio. Stephan. Aufreri.in tract. de potestate seculari.4.regul.nu.32. Thomo quinto tracta.diuerso.doct.Fran.Auiles in cap.Prætor.dict.c.20.in verbo, *Usurpan.* num.25.Et potissima ratio est quia cum per appellationem suspensa sit iurisdictio iudicis secularis.l.1. in fine.ff.ad Turp.quidquid agitur appellatione pendente nullum est c. non solum.de appella.in. 6. tanquã factum à iudice in competenti.l. fin. C.si à non competen.iudi.& impunè ei non paretur.l.fin.ff. de iurisd. omni. iudi. quià quantum ad hoc priuatus iudicandus est.l.3.ff. de offi.Præsi.Imo quòd plus est Ioan.Andrę.Anton.Cardi.Abb. Imo. in dict.cap.1.de offic.ordin.scribunt, non teneri iudicem secularem, ad impartiendum suum brachium seculare Ecclesiastico Iudici, contrà illum qui prætendens se exemptum esse, appellauit ab Episcopi visitatione,ex causa probibili,qui casus eo fortior est, quòd ius commune resistat huic appellationi, adeò vt is exemptus absolui non debeat ad cautelam, nisi saltin summariè aliqualitèr eius exẽptio probata prius fuerit.ità not. Innoc.in cap.Solet.de senten.excommun.lib.6.vbi cum sequuntur Domi.& Perusi.Rota decisio.234.incipi.Si rector.& decisi.308.incip. Si quis. Nec minus est circà hoc notandum quòd scribit Matthæ. de Afflicti.in proæmi consti.Neap. num.48.quod si iudex secularis cõpertum haberet,fuisse appellatum à sententia iudicis Ecclesiastici,& appellationem ab eo non fuisse admissam, quæ alias de iure admittenda erat,iuxtà not.in cap.sæpè.de appella.& à tali denegatione appellationis appellatum fuerit prout iure requiritur secundum Cardi.in cap. Pastoralis. de offici.deleg.& in Clemẽtin.1.de dolo.& contum. quòd etiã hoc casu brachium seculare tribuendum non est sequitur Roland.Valle dicto,consi.37.dicens ita fuisse decissum in sacro consilio status Montisferrati contrà agentes pro Episcopo Albæ.

Hæc tamen communis & verissima sententia intelligenda est, vt locum obtineat quando appellatio interposita fuit à sententia difinitiua, vel interlocutoria, cum causa probabili,& tempore,& forma debita, secùs verò si per processum vel saltin aliundè ostendatur causam appellationis ab interlocutoria sententia,esse falsam,& ideò non esse recipiendã. Sic egregiè de more declarat insignis Martin.Nauarr.in dict. capi. cum contingat.1.remedio in fine & in secundo remedio fol.157. versic. Nó obstat. & versi. Quinto respondeo.quamobrem eo casu non obstãte appellatione ab interlocutoria sententia interposita, non potest auxilium seculari brachi iudici ecclesiastico petenti denegari.

19 *Auxiliũ præstandũ non est quãdo iudex extraiudicialiter processit.*

Decimo quarto,illud ètiam est iuris exploratissimi, nõ esse auxilium seculare accommodãdum Iudici Ecclesiastico,quandò extraiudicialiter processit,& eo modo dictum remedium implorat,tunc sanè iudex secularis minimè tenetur ei parere, quia in extraiudicialibus præceptis Ecclesiasticus non est maior Seculari sed par.Vndè non potest ei mandare c. cum ad verum.96.distinct. Et quia iudici procedenti extraiudicialitèr impunè potest non pareri. l. prohibitum.C.de iure Fisci.lib.10.ità tenuit Inno.quem ibi cæteri sequuntur in dict.ca.1 de offi.ordi. vbi Andræ.Alci.num.117.

20

Decimo quintò.non est prætermitten-

Iudex secularis, qui auxiliũ negat, excommunicari potest, & spiritualibus pœnis puniri.

mittendum, quô si extra casus suprà à nobis constitutos, iudex secularis iniustè denegat suum auxilium, vltrà id quod quòd, iudex ecclesiasticus excommunicatione, & alijs pœnis spiritualibus, contrà eum procedere potest, vt iam versi. Quintò dictum est, poterit etiam & arbitrariã pœnam pro modo culpę ei imponere. est equidem de hoc egręgia Salisententia in l. vltim. C. de his qui latro. ocul. sequitur Iacob. Menocho. de arbi. iudi. quæsti. lib. Centu. 5. casu. 452. nu. 3. quôd singulariter notandum censeo.

21 *Iudex qui auxilium præstat non debet alijs remedijs vti quã in suo foro intèr subditos vteretur.*

Decimo sextò, in hac auxilij, tàm ecclesiastici, quam secularis concessione, diligenter attendere debent Iudices quôd cũ implorationem dicti auxilij videatur causa fieri de foro iudicis adiuuantis, non debet ad iuuans fortiori, & duriori remedio, vti quàm ipse in suo foro contrà sibi subditos esset vsurus. Quapropter Episcopus à quo postulatur auxilium non statim excommunicauit, nisi prius sibi constiterit de rei inobedientia, & contumacia, sinè qua in suo foro excommunicationis sententia proferenda non est, Eodem modò nec ad excommunicationem non procedet, nisi trinna monitione pręmissa cap. contingit in. 2. ca. Sacro. de Senten. excommunica. c. consuluit. de offic. Delega. cap. intèr quatuor. de maior. & obed. cap. de illicita. 24. quæst. 3. Idem. etiam asseuerandum est ex parte iudicis secularis, nam si aliquis laicus aduersùs Episcopi iussa contumax est, non propterea etiam si Episcopus implorato auxilio petierit, relegandus est, sed alijs remedijs vtendum est, quibus in forensibus tribunalibus, vti cõsuetũ est. vt scribit Andr. Alci. d. cap. 1. de offici. ordi. nu. 125.

Decimo septimò, ad commodiorem suprà dictorum interpretationem, egręgia si offert disputatio, an viso processu, per iudicem ecclesiasticum, vel secularem, antequàm alteri iudici petenti, suum auxilium tribuat, pars aduersa debeat citari, & videtur sanè nullam citationem necessariam esse, nam satis est, quòd iudex ipse de meritis causæ per inspectionem actorum se informet, nec ex eo, quòd aliqualis causæ cognitio desideratur, indè sequitur, q̃ pars citari debeat quia ipse iudex à seipso ex actis cognoscere potest, l. sed si lege. §. Prætor ait. ff. de in ius vocan. ibi. *Et totum causa cognita debet facere.* Vbi Bald. inquit quòd quanuis tex. ille dicat, *Causa cognita*, non tamen pars citanda est. Ad idem conducit text. in l. cum hi in prin. ibi, *Prætoris notio.* & in §. si Prætor. ibi, *Prætori res quærenda est.* ff. de transacti. Suffragaturquè tex. insignis in l. 3. §. si causa cognita. ff. de bono. posse. iuncta glosl. in verbo, *Protribunal.* vbi scribit Bar. quòd licet dicatur ibi, *De causa cognosci* (ideſt) ad effectum, vt iudex se informet, non verò q̃ pars citari debeat. Facit item optimus tex. in l. magis puto. §. nõ passim. ibi *Hoc excutere.* & ibi, *Item requirit.* Et ibi, *Ide Prætor æstimare debebit.* ff. de reb. eor. Et plurimum ad rẽ hanc conducit tex. in l. 1. ff. nihil nouar. appella. penden. ibi, *Quo ad deliberandum.* cuius tex. autoritate innixus Ioan. Andr. in capit. Pastoralis col. 3. versic. Illud autem notandum. de offici. Deleg. affirmat, quòd vtrũ appellatio sit amittẽda vel nè, id parte absente potest diffiniri. Item non vulgariter opinionem istam corroborat, quod à Bald. scriptum est in l. nequè natales. colum. fin. versic. Sed nun quid in ista. C. de probationi.

22 *Citatio an necessaria sit ante quã auxilium ecclesiasticũ, vel secularе præstetur.*

quôd

q̃ executor Apostolicus datus ad prouidendum beneficium aliquod alicui, cum clausula si est idoneus, licèt propter conditionem illam appositam in rescripto teneatur adhibere causæ cognitionem circà idoneitatè, non tamen in examinatione aliquis citandus est. Idem igitur in casu præsenti de quo controuertitur asseuerandum est, nam licèt in eo aliqua causæ cognitio requiratur, non tamen ità exacta, vt pars citari debeat, nam quanuis aliquod grauamè inferatur, iudex primus est qui grabauit, non is qui rem sibi mandatã exequitur.

Contraria tamen sententia ex eo verior videri potest, quià quandò ex aliquo actu pars lędi potest, & præsens contradicendo actum impediret, citari debet l. de vno quoq; ff. de re iudi. l. nam ità Diuus. ff. de adopti. l. in concedendo. de aqua plu. arcen. l. fin. C. si per vim, vel alio modo, cap. 1. de causa possessio. & pro. Quòd locum obtinet etiam in notorijs, modò aliqua tergiuersatione celari, & defendi possint glo. celebris. in cap. 1. in verbo, conseruatores. de offici. deleg. in. 6. gloss. & doctores in cap. ad nostram. in. 2. de iure iuran. sic igitur videtur asseuerandum, quòd antè huius auxilij cõcessionem, pars citari debeat quià fortè ostendet nullitatem, vel euidentem iniustitiam, vel alias iustas causas, propter quas vt iã diximus hoc auxilium iustè posse denegari, & opinionem istam de stilo curiæ seruari affirmat Marcus. decisio. 269. nu. 2. in prima parte.

Sed vt opiniones has componamus, affirmandum censeo, quòd si per primum iudicem ordine iuris seruato, cognitum est de omnibus exceptionibus, quæ possent impedire sententiæ executionem, & hoc ex actis constat, ità vt nihil agendum supersit. citatio necessaria non est, & ità procedunt, quæ pro prima aduximus opinione, si verò sufficiètèr de his exceptionibus cognitum non est, sed verisimilitèr creditur, quôd facta citatione, aliqua defensio competeret ei, contrà quem imploratur auxilium, tunc citatio prę-mittenda erit, & ità intelligẽda sunt, quæ pro secunda opinione aducta fuerunt. quam distinctionem colligo ex Abb. in capit. prudentiam. §. quiâ verô. colum. 4. vbi Imo. colu. 3. versi. Interdum autem. quàm verisimam credo licet non placeat Marcho Ant. Natte. consi. 528. nu. 31. volu. 3. qui in distinctè citationem necessariam esse censet.

23 *Episcopus an possit habere familiã armatã*

Decimo octauô, & vltimô solet in disputationem aduci, an Episcopus possit habere familiam armatã, ad executionem, & ministerium iustitię, qua proposita quęstione Abb. in cap. significasti. de offici. deleg. multis rationibus infirmis, tamẽn probare contendit non licere, Sed quidquid ille sentiat vera est, & communis contraria opinio quòd hoc de iure Episcopis competat Bald. in l. non salutem. §. fina. ff. de offici. Præfecti vigi. tradit Deci. latissimè in dict. capit. Significasti. numer. 5. Villadieg. in tracta. de irregul. quęstio. 11. nume. 16. & sequen. Reper. Inquisitorum in verbo, *Arma. §. sed nunc quæritur.* Et opinionem istam communem esse fatetur eam sequutus Fanc. Pegñ. ad Directori. inqui. Scholi. 116. pagin. 220. secundę partis.

24 Inquisitores familiã armatã habere possunt.

Illud autem omni difficultate caret, q̃ hęreticæ prauitatis Inquisitores multis & iustissimis causis habere possunt officiales, vel familias armatas,

tas, ad suam defensionem, vel ad hęreticos capiendos, vt eorum sæuitia comprimatur Stat equidem de hoc priuilegium Clementis Quinti, in Concilio Viennensi circa annos Domini. 1310. quòd innouauit Ioann. Duodecimus quadam Pontificia constitutione incipi. *Exigit ordinis nostri.* Quæ habetur in literis Apostolicis pro Sancto officio pagina. 39. de quo priuilegio meminit Reper. inquisitorum in verbo, *Arma §. Sed vtrum Inquisitores.* Villadiego, in tract. de hæreti. quæstion. 11. nu. 15. Simanc. de instit. Catho. tit. 14. num. 15. Bernar. Comensis in lucerna verbo, *Inquisitor.*

25 *Officiales, & ceteri ministri Sancti officij arma deferre possunt*

Et hoc priuilegium quòd officiales, vel ministri Sanctæ Inquisitiones (quos in Hispania, *Familiares*, appellant, in Italia verò, *Cruce signatos*) Obtinent fauore fidei ius portandi arma quocunquè tempore die aut nocte procedit, non obstante quacunque lege in contrarium edita. Imò is qui legem conderet, qua prohiberet officiales Inquisitorum arma deferre velut impeditor sacri officij punir. posset. gloss. in cap. statutum. in primo de hæreti. lib. 6. trádit Director. Inquisitor. 2. par. quęstio. 54 Fran. Pegñ. in anno. ad dictum Direct. Scholi. 60. & libr. 3. Scholi. 114. fol. 222. vbi dictam gloss. communem esse fatetur.

26 Nec solum dicti ministri arma gestare possunt, sed etiam cęteri ministri qui quanuis alia ratione Sãcto officio inseruiunt, veluti consultores aduocati, notarij, custodes, & alij nãhi omnes ratione officij infesti sunt hæreticis, & impijs hominibus, vt optimè tradit Fran. Pegñ. d. Schol. 114.

Quis verò familiaris ab Inquisitoribus creandus sit, vt arma deferre possit egregiè diffiniuit Ioann. vigesimus secundus Pontifex Maxi. dicta constitutione his verbis. *Quare volumus, & discretioni vestræ per Apostolicæ scripta districtè præcipiendo mandamus quatenus neminem familiarem, nisi eiusdem ecclesiæ fidelem ac deuotum, & laudabilis conuersationis, & vitæ habere quomodolibet præsumatis.* Hactenus Põtifex. Sunt sanè eligendi qui generis notam minimè patiuntur, qui probis sunt moribus instituti. Nec armorum vsus illis cõcedatur, qui sub fidei prętextu facinara committentes priuilegio abutantur. 27 *Familiares Sancti officij qui sũt eligedi.*

Quòd si familia armata non sufficit, pro Sancti officij executione, possunt inquisitores auxilium secularium Magistratuum, implorare. Vt peculiari constitutione decreuit, Vrbanus Quartus rescripto quodam incip. *Liceat ex omnibus. §.* denique, & refertur in literis Apostoli. pro Sancto officio. fol. 27. de quo rescripto meminit Reperto. inquisit. in verbo, *Brachium.* Abb. in capit. 1. de offi. ordin. Locatus in opere iud. in verb. *Inquisitor* num. 30. Zanchi. de hæret. cap. 37. num. 1. Nam tanta hæreticorum potentia esse potest, vt vires inquisitorum, non sufficerent, ideò oportet inuocare auxilium seculare. l. si quis. C. de Episcop. & cleric. 28 *Inquisitores auxiliũ seculare implorare possũt.*

Si verò seculares Magistratus auxilium denegauerint, & contumaces fuerint, possunt Ecclesiasticis cẽsuris coerceri, & honore priuari, & alijs pœnis puniri, vt in dict. constitutione Vrba. c. ad abolendã. §. pen. c. excóm. §. moneantur. de hæret. 29

Pro

Pro quibus omnibus ac necessarijs eorú, vestrum imploro officium.

CAPVT, CLI.

1 *Iudex ex officio suo in qualibet causa criminali, post testium apertura, etiam ad offensam rei, potest testes recipere.*

2 *Iudex ex officio rationem damnorũ partis Lesæ habere potest.*

3 *Testis ad defensam rei ex iudicis officio publicatis attestationibus, recipi possunt.*

4 *Iudex, etiam eius officio non implorato, pœnam minuere potest.*

5 *Iudex de veritate pro absente inquirit.*

6 *Iudex ex officio accusatorem criminosum repellere potest.*

1 SI enim officium Iudicis amplissimum est, multaq; operari potest in omnibus iudicijs, quãtô magis vires habebit in his criminalibus causis à suis officialibus motis, quos in eius locum succedere superius declarauimus? meritò ergo in simili denũtiatione quicunq; Promotor seu Fiscalis, iudicis officium implorare debebit, exuberat enim plurimum in his causis: Potest nãque index ex officio suo in qualibet causa criminali, etiam post aperturam testium, testes de nouo recipere, etiam ad offensam rei[a] vt not. Bar. in leg. 1. §. Si publico. in colum. 5. ff. ad. le. Iul. de adulte. versi. Vlteriùs quæro. quem refert Præpo. in cap. de accusatione. 2. quæst. 8. in col. 39. vers. quarta differentia. & notat Maria. in c. fraternitatis. de testu. col. 35. versic. Trigesimus tertius. Ex quo sequi potest notabilis effectus, q̃ licet ipse Fiscalis, in dilationibus sibi datis non probauisset delictum, facta esse publicatione testium: si iudex reperiat testes contra reum, poterit eos examinare, prius tamen citato reo ad videndum illos iurare: debebit etiam sibi dari potea attestationum copia, & noua dilatio ad opponendum contra illas. Aduerte tamen ne in hoc decipiaris quia illa doctrina Bart. declaratur notabiliter per Salicet. in l. fin. in fi. col. C. de quæstio. videlicet q̃ tũc possint testes recipi ad offensam post publicationem, quando illa receptio fieret super nouo capitulo, non autem super antiquo: cuius sententiam sequitur Feli. in ca. Cum clamor. fin. col. de testibus. post Areti. in c. fraternitatis. in. 8. cartha. eo. tit. quod etiam sequitur Hippo. in l. 1. §. Si quis vltro. ff. de qnæsti. & dicit esse menti tenendum. Item etiam aduerte q̃ ex officio suo iudex poterit in his causis habere rationem dãnorum, & partis lesæ, per ea, quæ notat Præpo. in capit. libellorum. in secunda col. 2. quæst. 8. vbi referendo plures doctores in variis locis concludit, quòd communiter firmatur per eos ibi, quòd siue iudex procedat per accusationem, siue per Inquisitionem, poterit habere rationẽ damnorum & interesse partis læsæ: laudabiliter ergo, & iustè facit iudex ecclesiasticus, cui magis incumbit exonerare conscientias suorũ clericorum, si constito de dãno partis per processum, reũ clericũ cogat ad satisfaciẽdũ, etiã illud nõ petẽte, præsertim maximè quia sæpissimè læsi & offensi à clericis non audent eos accusare corã suis iudicibus, tum quia desperant

a

b

2

rant non posse iustitiam sibi plenè satisfacientem consequi propter leuitatem pœnarum quas inferunt ecclesiastici Iudices tum propter tardam expeditionem negotiorum in curijs ecclesiasticis, & sumptus qui in illis prosequendis fiunt, maximè in Romana Curia, tum etiã ob illatas sibi minas ab eisdem clericis faci norosis, aut suis famulis vel amicis. Vndè meritoriè, & magna cum vtilitas Reipublicæ faciunt Ecclesiastici Iudices, qui ex officio descendunt ad satisfactionem partium læsarum à clericis, etiam illis nõ instantibus. Sed sicùt annotabimus, ea quæ contrà reos potest iudex ex officio facere, iustum est, vt eorum quæ in suum fauorem potest non obliuiscamur.

3 Et primò a l eorum defensam poterit recipere testes publicatis attestationibus, c vt notat etiam Bart. in dict. §. Si publico. Quod dicit Hippoly. in dict. §. Si quis vltro. posse fieri etiam super eisdem capitulis: & allegat Salic. vbi suprà licet ipse hoc non dicat, sed solum q̃ ad defensam quocunq; tempore antè sententiam produci possunt testes, allegando text. in l. Vnius §. Cogniturum. ff. de quæst. ex quo ibi. hoc notat Bart.

4 Secundò potest iudex minuere pœnam etiam si nõ sit imploratum eius officium. vt not. Bart. in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui not. infa. colum. 3. versi. quęro vtrũ. per l. Si non defendatur. ff. de pœnis

5 & per l. 1. in fin. ff. de quæst. Tertiò quôd iudex inquirit veritatem pro absente d si potest suo officio, vt notat Bart. in l. Seruum. §. Publicæ. 2. colum. ff. de procura. latiùs in. 4. §. hoc autem iudicium. in colum. 4. ff. de dam. infec. vbi dicit quód quando reus est absens, in delictis in quibus imponitur pœna vsque ad relegationem (quia tunc potest procedi contra absentem vsquè ad diffinitiuam sententiam) potest iudex pro absente probationes inducere. Quartò Iudex ex officio potest repellere accusatorem criminosum, & qui aliás non est legitimus. Notat Inno. in c. Nulli de accusat. quod procedit, etiã si accusatus velit illum admitti, vt notat Archid. in cap. Quærendum. 2. quæst. 7.

AD *defensam rei.* Adde q opinio hæc procedit tantum in eo casu quo loquitur. Auctor nempè quando ex iudicis officio proceditur, secus si parte instãte procederetur, sic tradiderũt Bald. in l. præsbyteri. colum. 1. C. de Episcop. & cleric. & in consi. 276. colum. penul. volum. 1. Aretin. in cap. cum clamor. colu. 2. vbi Felin. colu. penul. de testi. quam esse communem opinionem fatetur Aegi. Bosi. in tract. delict. tit. de publi. proce. num. 7. circà quam vide elegantissimè Iuli. Clar. libr. 5. recep. senten. §. fin. versic. sed quæro nunquid. cum sequen. Anton. Gab. libr. 1. communi opini. concl. 21. nu. 96. A

Super antiquo Adde Hyppoli. in practi. crimi. §. sequens. num. 8. Ludo. Carr. in pract. crimi. fol. 76. recẽtioris impręssionis. num. 1. B

Publicatis attestationibus. Adde Bar. in l. Diui fratres. ff. de pœn. & quæstio. 14. incip. *Iudex maleficiorũ* Abb. in cap. suborta. colu. vltim. de re iudi. Ang. Areti. vbi Aug. Arim. in tract. malefici in parte. *Comparuerunt dicti inquisiti coram dicto iudice.* num. 19 Hyppo. consi. 39. & consi. 73. vol. 2. & in practica in §. sequẽs. Capitius Neapoli decisi. 81. nu. 4. Rober. Maran. in Spec. aduo. 6. par. §. Tertius actus. pag. 433. numer. 3. C

Ludo.

Ludo.Carr.in practi.crimi. fol. 76. Iul.Clar.vbi suprà allegaui.

D *Pro absente.* Adde tex.in.l.si non defendantur.ff.de pęn. & Regiam. l.à Catholicis Regibus in hoc celeberrimo Complutensi populo conditam anno Domini.1503.ibi. *Informandose assi mismo el juez, de su officio.por quantas partes pudiere, de la innocencia de el tal accusado.* Quæ hodie lex est.3.tit.10.lib.4.ordi.noui, & vide Hyppo.in pract.crimi.§.opportunè.num.14.& consi.73.num. 20.vol.2.Ferra.in practi.in formali belli in actione reali.versi. quatenùs ex officio.num.12.

Excusator pro reo absente an in criminalibus causis admittatur.

Eadem igitur ratione videtur, vt quòd iudex potest proprio officio facere, idem facere licebit. aliquo excusatore, pro absente interueniente, aut quolibet alio subministrante testes, & probationes, ex quibus rei innocentia detegatur Bart. & ibi doctores in.l.seruum quoquè.§.publicè.ff.de procurato. quòd si excusator non audiatur processus est ipso iure nullus.tenet idem Bart.in extra uag.ad reprimen.in verbo, *Neglexerit*.quam opinionem communem esse testantur Gramma.voto.37.Car. in.l.obseruare.num.76.C. quorum appell.non recipi. Petrus Auendanus responso.15.num.6.qui Regijs cõstitutionibus contrariũ dicit esse asseuerandum.eandem communem opinionem esse testatur Hieronym. Grattus consi.98.num.8.libr. 1. Et hoc modò reus faciet suas defensiones, absq; eo quòd personalitèr compareat, quam cautelam scripsit Cepol.caute 68.quam sequitur Blancus in practi.crimi.fol 22.num.58. & fol.158 cautè.11 dicens quòd ità practicatur & practicari potest. Sed certè hæc communis sententia mihi nunquam placuit, est equidem in maximam reipublicę pernitiem, cui plurimum interest, ne crimina impunita remaneant, nullus equidem de crimine accusatus compareret personalitèr, sed vel ex officio, vel per huiusmodi excusatorem, faceret testes in suum fauorem examinari, absq; aliquo suo periculo, cum ipse in tuto esset constitutus. Tolleretur hoc modo medium aptissimum, ad veritatem detegendam, quòd ex confessione iudiciali procedit, necnon ex alijs actibus solitis fieri, præsente reo & in carceribus detento, Ideoq; in practica dicta opinio recipienda nò est, nec ipse vnquam receptam vidi. Et postquam hæc scripsi legi Iulium Clarum communem sententiam reprobantem in practica crimi.§.fina. quæst.33.versi.sed nunquid. & vide eundem dict.§.fina.q.61. ver.sed hæc quidem qui etiam scribit, quòd iudex qui Bar.opinionem sequeretur grauitèr erraret, & in Sindicatu posset molestia affici.

Veruntamen est, quòd licèt procurator non possit pro reo absente comparere, ad allegandas eas defensiones, quę concernunt crimen, de quo reus est accusatus: benè tamen erit admittendus est, ad alligãdum iustas absentię causas, & legitima impedimenta iuris, vel facti.tex. qui sic est intelligendus in capit.veniens.vbi Abb.& doctores.de accusationi.l.pen.§.ad crimen. vbi Bart. Ang.de Imo.ff.de publi.iudi.l.seruum.§.publicè.ff.de procura.Regia l.12.tit.5.par.3.

Quòd procedit & locum obtinet etiàm in causis fidei vt rectè docent Carrerius in tract.de hæreti.nu.113. Siman.in Catho.institu.tit. 52. nu. 4.Ioann.Rojas sing.fidei in singu. 170.Franc.Pegña in anno ad Directori.inquisi.lib.3. Scho. 48. quòd

verum est secundum eos quando absens solùm in fide suspectus est, secùs verò si verè hæreticus esset, tunc nullus pro eo excusator audiensor est audiendus tex. in capit. Si aduersus de hæreti. quo omne hæreticis patrocinium denegatur. Imo etiam sinè mandato admittendus quilibet est ad alleganda iusta facti impedimenta quæ necessaria sunt nempè captiuitatem, & similes causas secundum Bart. & communem sententiã. in dict. §. ad crimen. Quod si absentiæ causæ non sint necessariæ, sed probabiles, nempè locus non tutus, inimicitiæ, & similes: nullus sinè mãdato admittendus est ad earum allegationem quia fortè absens nollet illas causas allegare. Ità notant Bart. & Ang. in dict. §. ad crimen. Anto. & Abb. in dict. cap. Sed opinio hęc nullo iure defendi potest. nam si causæ probabiles sunt præsumendum est absentem eas allegaturum fuisse, & eas allegari velle, vndè meritò Bar. doctrina impugnat Imo. in di. §. ad crimen. num. 25. Anani. & Socin. num. 47. & Aretin. num. 48. in dict. cap. veniens. Nec reffragatur, quòd scribit Innoc. communiter receptus in dict. ca. veniens. qui in ea est sententia, vt existimet, non esse quemquam absque mandato admittendum, ad allegandas voluntarias, absentis excusationes, ex causa iuris nam ea opinio non agit de excusationibus in facto cõsistentibus, sed de his allegationibus, quæ de iure deducuntur, ad hoc vt non teneatur absens etiam non impeditus respondere.

Ac expensas protestor & peto.

CAPVT, CLII.

1 *Victus victori etiam in criminalibus in expensis est condemnandus.*

2 *Expensæ illæ soluendæ sunt, quæ verè consumptæ fuerunt.*

3 *Clerici an possint damnari in aliquo, pro soluendo salario, fiscali aduocato, vel notarijs curiæ.*

3 *Promotor seu fiscalis qui calumniosam accusationem instituerit, in expensis est damnandus.*

QVanuis Episcoporum reditus pro sustentãdis oneribus ecclesiæ suę assignati censeatur, inter quæ nõ minimum reputandum est, vt diœcesim suam malis purgent hominibus, & clericos facinorosos emendent: non tamen iniustum reputo quòd damnatus reus, si bona habeat, expẽsas soluat Promotori su Fiscali (vt vulgus appellat) Cùm etiam in criminalibus victus victori condemnari 1
debeat in expensis, a vt probat text. a
secundùm vnam lecturam in. l. fin el. C. de fruct. & lit. expen. voluit gloss. in cap. finem litibus. de dol. & cont. Bart. in. l. 1. in prin. ff. ad Turpil. & in. l. Si postulauerit. in prin. & in. §. fin. ff. de Adul. Abb. post alios in d. cap. finem litibus. Canonist. in capi. calumniam. de pœni. & hæc est cõmunior opinio secundum Hippolitum in. l. patre vel merito. ff. de quæstio. in colum. 3. in fin. licet Fel. in c. accedens. in colum. pen. de accusa. quem ipse non refer propter varietatem opinionum huius articuli, se remittat ad alios docto. Hoc tamen 2
adhibito moderamine, vt illæ solùm soluantur, quas verè expendisse cõstiterit, in substituendis procuratoribus loco sui, in euocandis testibus, & ministrãdis illis pro itinere sumptibus

tibus, ac insolutione tabellionum, & similium rerum, in quibus certum erit eum aliquid consumpsisse. Pro soluendo autē salario quod illi Episcopus assignauerit, aut suo aduocato, seu satisfactione notariorum curię episcopalis, qui ex more gratis debent ac solent facere omnia quæ Promotoris concernūt officium: & si bona damnatorum suppetāt posse eos damnari in aliquo (meliori iudicio saluo) non crederem, cum ad salaria ipsius & aduocati teneatur Episcopus, & ad alia gratis facienda sui videatur omnoxij notarij. Quamuis non iudicarem indecens quod episcopus ex communi bursa pœnarum camęre posset prædicta salaria soluere, & ipsis notarijs (si laboris magnitudo exegerit) aliquid præstare, dum tamē ex hoc non detur occasio Promotori vexandi reos, notarijsquē lōgos describēdi processus sine vlla necessitate. Hortor autem sub obtestatione extremi iudicij Præsules omnes, vt officialibus suis ad insequendos malefactores sumptus necessarios prębeant, ne ob eorum deffectum in Romana & Metropolitanis curijs, prosecutio criminalium litium deseratur, ex quo malefactores insolentiores reddantur, solaquē ab ipsis appellatione interposita, ac obstenta inhibitione per diœcesim sicuti cæteri probi & innocui homines liberē discurrāt vidētibus superioribus & contemptis. Quod nempē audacius & liberius faciunt delinquentes, quando perpendunt tantam esse suorum superiorum auaritiam, quod appellantes ab eis solēt negligere, ne quicquam sibi ex hoc, sumptus accrescat. Debent præterea aduertere iudicis, quod si promotor calumniosam instituerit accusatiob nē, in expensis damnari debet: b vt cauetur in decisione Capellæ Tholosanæ, in quæst. 6. vbi etiam videnda est bona additio Stephani, quæ dicit, quōd quando accusauit nulla infamia, vel indicijs præcedē ibus, dicitur iniuste accusasse, & meritō quidem in expensis damnandus est tūc. Nā qui positus est, vt sua diligē tia sceleratos clericos insequatur) vt boni manifesti fiāt & ab alijs discernantur) nō debet insontes & bonos clericos infamare neque vexare.

A IN expensis. Adde ꝙ hanc opinionem communē esse fatentur Nicellus in cō cord. glossar. c. 47. Aposti. ad Ange. in tracta. malefi. in parte & ad querellam num. 73. Hiero. Grattus consi. 97. num. 1. libr. 1. D. Episcopus Couar. in practi. quęsti. c. 27. num. 2. Vivius in libr. comm. opini. in verbo, Iudex tenetur condemnare. Iuli. Clar. lib. 5. recep. senten. §. fi. q. 62. versi. Sed nūquid. D. Anto. Padilla. in l. transigere. nu. 4. C. de transa. Est tamen opinio hæc intelligenda si expensę, fuerint petitæ, non autem aliās. tradit. Bart. in l. 4. §. hoc autem iudicium. ff. de damno infecto. & in l. properandum. §. Sin autem alterutra. colum. vlti. C. de iudi. vbi Bald. Ferra. in forma libelli in actione reali. versic. & expēsis. num. 7. Maranta in Specu. aduo. 6. par. 3. membro, num. 12. pag. 397. late Iaſ. in §. omnium. num. 145. Instī. de actioni. & est opinio cōmuniter recepta secūdū Rip. in d. §. hoc iudiciū. nu. 83. versi. secūda conclusio.

Clericus qui absoluitur à crimine, an expensis possit condemnari.

Quod si clericus accusatus absoluitur à crimine nullo modo in expensis debet codemnari iuri equidem & rationi contrarium est, quod eadem sententia, qua absoluitur etiam cōdemnetur Præsertim quod si cri-

si crimen leue sit pœnam eius ordinariam expensę longè aliquando superant. Si verò sit grauè non prorsùs clericus liber remanet ab aliqua nota obiecti criminis, cum talis condemnatio culpam aliquam prę se ferat, à qua qui absoluitur immunis debet remanere, & ideò vel in totum est condemnandus, vel absoluendus quia inter factum, & non factum nó est dare medium nec media pœna imponi potest, vt elegantèr scribit hæruditissimus D. Fran. Sarmiento Gienensis Presu. integerrimus libr. 1. selectarum interpre. c. 1. quo loco asserit ad nostrum institutum accómodatissimè q̃ licet pœna ratione culpę temperetur, non verò ratione probationis, quià ex probatione nec crescit, nec minuitur culpa, & ideò expensarum condemnatio, nec pro pęna imponi potest, quandò delictum non fuit probatum, & istam opinionem nouissimè amplectitur Doctor Segura in directorio iudi. Eccles. 2. par. c. 12. nu. 5. probans iuri communem esse cósentaneam, & in Concilio Prouin. Toletano édito anno. 1566. actione. 2. ca. 12. hoc ità fuit decretum, cuius verba retuli suprà. c. 5. litera. c. vbi vide.

Sed ià audio nonnullos Iudices Ecclesiasticos conquerentes, nec nó notarios, Fiscales, & alios officiales Curiarum ecclesiasticarũ latrantes, q̃ si opinio ista in dictis tribunalibus reciperetur, nullus esset qui denuntiationẽ proponeret, nec qui in inquirẽdis criminibus intẽderet omnesq; à suis muneribus desisterint, cũ post longũ laborẽ debita sibi mercede careret. Quæ iusta esset querella, nisi iure statutũ esset, q̃ in his casibus expẽsæ, quæ pro iustitiæ executione fiũt, ex bursa pœnarũ cameræ debent persolui, vt noster Episcopus hoc capite scribit: quòd si pœnę pecuniariæ Fiscales defecerint, Episcopi ex iniũcto munere eas expesas supetitare tenẽtur, Et si hoc ad vnguẽ seruaretur tribunalia Ecclesiastica iustitia & equitate esset cópositа, nec daretur locus inuistissimis denũtiationibus quæ cum maxima infamiæ labe innocentũ clericorũ, & quandoq; laicorum fiunt, sed ea tantũ crimina denuntiarẽtur quæ probari possent, vt benè, & cũ iudicio scribit D. Segura in loco præcitato Sed fortè velẽt dicti curiarũ ministri clauã potius de manu Herculis eripere quã ab aliquibus Præsulibus, sui laboris salaria exigere, sed qui iustè merẽtibus denegant strictam rationem dabunt, in die tremendi iudicij.

Dãnari debet. Adde latè Ang. Aretin. vbi Aug. Arim. in tract. male. in parte. & ad querellam. nu. 71. Aegi. Bossi. in tract. delictor. tit de accusa. nu. 27. Nota tamẽ singulariter, quòd quidquid sit de iure cómuni, hodie de cósuetudine Sindici siue Promotores Fiscales non puniũtur propter calũniam, nã ex quo officij necessitate cópulsi denuntiãt, cessat prę sumptio calũniæ ità seruari testatur Albe. in l. ea quidẽ. nu. 9. C. de accusatio. Amad. de Sind. n. 85. Quòd quidẽ intelligendum est, quantũm ad hoc vt excusentur à prę sumpta calũnia: quę oritur ex eo, quòd delictum no fuit probatum. Sed si de vera calumnia apparet, tunc procedit communis sententia, vt debeant Fiscales curię in expensis condemnari, & fortè grauiùs arbitrio Iudicis puniri. de quo lege Iul. Clar. in loco nouissimè allegato, & vide Concilium Toletanum actione. 2. cap. 12. cuius decisionem allegaui suprà cap. 6. B

LAVS DEO.

HABES CANDIDE LECTOR PRACticam hanc Criminalem Canonicam Celeberrimã, quã quondàm, veluti ebrionem ædidit D. Ioann. Bernard. Diaz de Luco Calagurritanus Episcopus Integerrimus (vir alioqui doctissimus) nostris tamen Scholijs, & capitibus additis, sic vides locuplectatam, vt iam ad virilem, & consummatam ętatem perueniſſe, facilè iudicauis, boni consulas obsecro. Hisq; studijs nostris fabeto, vt maioribus operã impendere festinemus.

COMPLVTI.

EX OFFICINA IOANNIS GRATIAni, Anno Domini. 1587. Kalend. Septembris.

COMPLVTI.

INDEX OMNIVM CAPITVLORVM IN HOC VOLVMINE CONTENTORVM ALPHAbetico ordine descriptus.

A

AB Ecclesijs ad quas confugerunt extrahi cap.123.fol. 411.
Ab ingressu Ecclesiæ interdici, capit.129. 441
A collatione ordinum suspenso, capit.30. 103.
Adulteri capit.85. 289
Aliquotiès insupèr celebrando corpus & sanguinem Domini non percipiebant, cap.43. 123.
Aleatores, cap.70. 219.
Aliquo lapsu temporis non obstante, cap. 146. 494.
A manifestis vsurarijs oblationes recipientes, eosquè ecclesiasticæ sepulturæ tradentes, capit.89. 308
Apostatæ, capit.109. 378
Arbitrarijs puniri, capit.147. 491
Ad Ratiocinia obligati, cap.20. 59.

B.

BEneficia plura possident, cap.58. 129.
Beneficis priuari, cap.131. 445.
Beneficia, cap.10. 56
Bigami, cap.16. 39
Blasphemi, cap.110. 371
Bona Ecclesiæ dilapidantes, capitulo. 71. 224.
Bonorum publicatione puniri, capit. 132. 448.

C.

CApi, capit.122. 408
Calùniatores, cap.65. 201
Clandestinis nuptijs interessentes, cap.73. 232.
Carnificum seù macellariorum, aùt tabernariorum officium, publicè & personalitèr exercentes, capitul.69. 217
Canonicis vel sinodalibus, capitulo. 144. 487.
Columberius & Serpelio, cap.7. 20
Concubinarij, capit.79. 257
Coràm vobis D.N. cap.2. fol. 3
Comã nutrientes siuè relaxantes, capit.76. 250.
Commedatumquê sibi infirmum baptizare noluerunt, cap.57. 129
Coram secularibus magistratibus clericos inuictos conuenire sunt ausi.62. 185
Contra Ecclesias, à quibus beneficia obtinet aduocati, vel procuratores extiterunt, capit.63. 194
Consulentesquê Auruspices, Incantatores Ariolos, Agures, Sortilegos ac eos qui artem Magicam profitentur, capit.108. 364.
Conspiratores, cap.118. 399
Confessionibus propijs, capitulo. 127. 434.
Consuetudinarijs, cap.145. 489
Corporalibus, cap.143. 484
Cùm laici essent sinè ordinibus ministrare, & celebrare sunt ausi, capitulo. 12. 29.
Cum alienigenæ sint in his Castellæ & Legionis Regnis, vel in alijs, quibus legibus, moribus, vel consuetudine prohibitum, est dignitates Ecclesiasticas beneficia, prestimonia, vel pensiones, impetrare sunt ausi, cap, 54. 149
Cum Parrochiales Ecclesias habeant intrà annum non fuerunt promoti, capitul. 53. 146.
Corpore vitiati, capit.17. 43

D.

DAta incorrigibilitate,cap.139.470.
Denuntio,cap.6. 14
Deponi,cap.135. 459
Degradari,cap.140. 474
Deficiēte verò legitima probatione, ob vulgatam infamiam, graue scandalum, vehemēte suspitionē ex testium dictis obortam purgationem indici,cap.128.495.
Duellum alijs sponte offerentes. Seu oblatum suscipientes,cap.100. 349

E.

EBrij,capit.77. 253
Ecclesiasticos viros vt sua resignent beneficia ac ne citati ad curiam accedāt capientes,cap.104. 360
Ego N.presbiter,cap.4. 10
Etsi opus fuerit ad dictarum pœnarum executionem,secularē brachium imploretis, cap.155.
Et sinè titulo cap.18. 49
Eos citari personalitèr,cap.121. 407
Eucharistiamquè ob ebrietatem, ac voracitatem euomuerunt,cap.41. 122
Excōmunicato,cap.28. 101
Excommunicationis maioris vinculo innodati, per annum vel multo tempore, contumacitèr stiterunt,cap.116. 398
Exigentibus culpis cap.138. 470
Expensas protestor & pecto,cap.
Excōmunicati,cap.13. 30
Extra tempora & antè ætatem legitimam, & ab alieno Episcopo, cap.26. 87

F.

FAlsi testimonij rei,cap.93. 319
Falsarij,cap.117. 396
Fornicarij,cap.78. 256
Furtiuè,cap.25. 83
Fures,cap.90. 309

G.

GRauia & plura perpetrarunt facinora,cap.11.fol. 27

H.

HAbita informatione summaria.cap.120.fol. 404
Hæretico,cap.29. 102
Hęretici,cap.114. 380
Hæreticis,receptatoribus,defensoribus,& fautoribus eorum, ecclesiastica adhibētes Sacramenta, ac eos Christianæ sepulturę tradentes,& eorum elemosynas ac oblationes recipientes,cap.115. 386
Homicidæ.cap.94. 325
Huius diœcesis originarij,cap.8. 21
Horis prohibitis,celebrare sunt ausi,capitulo.46. 127.

I.

ILlegitimi.cap.14. 32
Illiterati,cap.21. 61
In ea domicilium habentes,cap.9. 23
In custodia eucharistiæ desides, cap.44.
Incediarij, cap.105. 360
In nullo beneficio resident.cap.52. 141
Instituti hæredes,de restituendo hæreditatē in capaci,tacitam fidem dederunt, capit.64. 157
Incestus.cap.84. 286
In carcerari,cap.124. 413
In die sæpius.cap.25. 114
In priuatis locis, sinè Episcopi licentia,celebrarunt capitulo.39. 118
In perpetuum carcerē damnari.c.137. 461.
In exilium mitti, cap.134. 457
In sanctum monasterium detrudi c.136.460.
In pluribus eorum intrusi sunt,ca.45. 136.
In qua si defecerint vti conuictos puniri, cap. 149
Interdictiquè tēpore ad ordines sunt promoti,cap.32. 103
Ioculares Goleardi seù Buffones, cap.68. folio. 114
Iuramento prœmissis interrogari.126.424
In criminalibus, capitalibusque causis accusatores aduocati, Procuratores, cōtrà reos in secularibus tribunalibus stiterūt, cap.98. 340

L.

LEges & phisicā audientes c.59. 181.
Læsę Maiestatis rei, cap.119. 400.
Literas ad alios directas aperientes, & aduersarijs ostendentes,cap.103. 358.

M.

MAtrimonium de facto contrahētes, capit.80. 265
Malidici,capit.66. 295
Missam q; pro requie difunctorū promulgatā, pluuis celebrarūt hominibus, vt illis mortis incurrerent periculū.ca.40.122.

Monia-

Monialibus cap.81. 273
Miniſtri laicorum ac in rebus eorum procuratores exiſtentes, cap.57. 177
Miſſam q; ſacram inceptam relinquerunt, cap.45. 125.

N.

NAues ad pugnam gubernantes & cõflictũ perſonaliter exercenteac alios ad pugnam incitantes,cap.101.s 351
Nephandi criminis rej cap.86. 264
Negociatores ac alienę rei conductores,capit.55. 165
Non ieiuni, cap.34. 113
Nuptias ſecundas benedicentes,capit.74. 239.
Neophiti,cap.22. 66

O.

OB negligentiam ipſorũ aliquid ſangi nis ſtillauit interra & in altari capitulo.42.fol. 123
Officium inſupèr diuinum vt tenentur nó recitarunt cap.54. 163
Officiali ac ac Vicario generali,cap.3. 5
Occaſione laicę recognitionis non requiſita Epiſcopi audiẽtia beneficia eccleſiaſtica ſibi præſumpſerunt vindicare capit.51. 140

P.

PArricidæ,cap.96. 331
Per ſaltum,cap.24. 80
Periuri,cap.92. 317
Peccatores qui ſibi confeſsi ſunt ſignis,aut verbis prodentes, cap.109. 365
Per Aſſaſinos alios interfici mandantes, capit.96. 337
Pęnis ve alijs peccuniarijs, capitulo.142. 481.
Poſt peractam pœnitentiam ſolennem.23. 78.
Principum & ſæcularium virorum Iuſtitiarij.61. 183
Promotor ſeu Fiſcalis curiæ veſtræ.5 13
Pro quibus omnibus, ac in neceſſarijs eorum veſtrum imploro officium.
Proxenitæ illicitorum contractum, capitulo.56. 179
Publicis ſpectaculis capitul.72. 229

Q.

QVi epiſcopatus renunciauerat, capitul.31. 103
Quorum aliqua patres eorum nullo mediãte poſſederunt.48. 135

R.

RAptorum & eccleſiarum violatorũ, non ſatisfacientium,ſepulturis interẽtientes ac de eorum rapina participantes.cap.106. 361
Rebaptizati,cap.18. 36

S.

SAcrilegi,cap.87. 301
Schiſmati,cap.112. 379
Seq; de ſuis criminibus gloriantes, capitulo.119. 403
Seculari curię tradi,cap.141. 477
Serui ſinè dominorum ſuorum licentia, capit.19. 57
Simoniaco,capit.27. 100
Simoniaci,capit.91. 312
Sinè aqua,& igne, vel in pane fermentato & calice ligneo,capit.36. 115
Sinè orario ſeu ſtola & alijs veſtibusſacris, capit.38. 116
Si verò capi non poſſunt abſentes,eos pœnis damnari condignis, capitulo.148. 501.
Sortilegi.capit.107. 362
Spiritualibus filiabus ſe commiſcentes, capitul.82. 275
Strupi,capit.83. 278
Suſpeſionis, excommunicationis,ac interdicti cenſura nodati,cap.33. 105
Super altari nõ conſecrato,cap.37. 116
Suſpenſi,capit.130. 442
Super rebus aptis ad faciẽdum ſortilegia, & ad illum effectũ, vnam, vel plures miſſas, ſcientèr celebrarunt adhibitis nephrijs pręcibus & verbis ſuperſticioſis,capitul.43. 124

T.

TAbelionatus officium exercentes, capitul.58. 179
Teſtibus conuictos,cap.138. 435
Tortura,capit.125. 417
Truncationes membrorum per ſe facientes,aut faciendas iudicãtes,capitul.99. 347.

V.

Venatores.cap.67. 210
Venefici.cap.95. 329
Verberati.cap. 125.
Villarũ ꝓcurationes ſuſcipientes c.60. 182
Virgata ac partita veſte publicè vtentes.capitul.75. 249
Violentiꝙ illatores.capit.102. 352
Vſurarij capit.88. 305
Vinis poſſeſſoribus eorum capitulo. 50. 137. Finis.

Index copioſiſsimus Rerum quæ in hoc opere continentur.

A.

Abſens clericus,qua forma debet condemnari.501.num. 1
Abiens laicus qualiter puniri debet Regijs conſtitutionibus,ibi.num. 3
Abſtemius àn poſsit ad Eccleſiaſticos ordines promoueri, fol. 255
Abſolutio ab excommunicatione, ſolo teſtimonio confeſſoris non probatur. 108
Abſolutio ab excomunicatione,in Apoſtolicis literis gratiæ, ſemper impedi ſolet ibi
Accuſatio clericis prohibita eſt coram ſecularibus magiſtratibus.341.num. 3
Acculatio clericis dictis caſibus permiſſa eſt, ꝓteſtatione facta, ne procedatur ad pœnam mortis, vel membri mutilationis ibi,numer. 2
Accuſatio licita eſt clericis, dicta proteſtatione interueniente, quandò ſuam, vel ſuorum iniuriam proſequuntur.342.n.7
Accuſatio criminalis, vt clerico non nociat expreſſam, & non tacitam proteſtationem continere debet ibi.num. 9
Accuſatio proteſtatione facta clericum ab irregularitate liberat,quanuis Iudex Secularis mortis pœnam, vel membri mutilationẽ imponat,ibi.num. 10
Accuſatio prædictam proteſtatione continere debet,quandò cauſa eſt criminalis, ſecùs, ſi ciuiliter intentatur, quanuis ex accidenti mors contingat,ibi.num. 12
Accuſatio abſq; aliqua proteſtatione, à clericis fieri poteſt, quandò cauſa eſt talis qualitatis, quod nec ad mortem, vel membrimutilationem, non poteſt procedi. 343.num. 13
Accuſatio criminalis, quantuncunquè grauiſsima abſquè aliqua proteſtatione fieri poteſt,coram iudice Eccleſiaſtico,ibi. numer. 14
Accuſatio criminalis proteſtatione interueniente, ab irregularitate liberat,quanuis accuſator,animum proteſtationicontrariaum habeat. Sed cõtrarium verius, ibi.num. 15.
Accuſatio criminalis abſquè proteſtatione, non excuſat clericum, quanuis animo conceperit, quod non ad mortem, vel membri mutilationem procedatur, ibi.num.16.
Accuſatio criminalis, etiam cum proteſtatione,non excuſat clericum quan cõram quam pratronus,vel aduocatus eam proponit.344.num. 19
Accuſatio abſquè proteſtatione, non producit irregularitatem quandò, nec pœna mortis, vel mutilationis membri ſequta eſt.342.num. 6
Aduocati munus, àn poſsit à clerico exerceri in criminalibus cauſis in fauoré rei 344.
Aduocati officium clericis prohibitum eſt præterquàm in caſibus traditis in fol. 195.
Aduocationis munere, àn fungi poſsit Regularis ibi.
Aduocationis officio, ſi clericus coram ſeculari iudice delinquit, ab eo non poteſt puniri. 196
Aduocationis munere,qui non poteſt vti, àn priuatin poſsit cõſulere.194.nu. 2
Adulterij crimem grauiſsimum eſt.292.a.
Adulter clericus àn hodie ſit deponendus, ibi.
Adulterium cõmiſſum, ſiuè à layco,ſiue à clerico, cum muliere nupta impudica, ordinaria criminis pœna non punitur. 290.num.5.& fol. 293.c
Adulter clericus coram iudice Eccleſiaſtico accuſari poteſt, quanuis mulier adultera, coram ſeculari iudice non accuſetur.291.num. 8
Adulter clericus à iudice Eccleſiaſtico puniendus eſt, quanuis maritus eam non accuſet.290.num 6

Adul-

Adulterij crimine, si clericus fuerit condemnatus, vtrum infamis efficiatur. ibi. numer. 3
Adulterij crimine quę norma in procedendo, â iudicibus Ecclesiasticis sit obseruãda. 291. num. 8
Adulter laicus, à iudice Ecclesiastico. potest puniri. 293. b.
Administratores Ecclesiarum, piorũquè locorum, pendente administratione, non possunt ordinari. 61. num. 5
Alienigenæ apùd Hyspanos, beneficia Ecclesiastica, non possunt obtinere. 150. numero. 1
Alienigenę in his Hispaniarum Regenijs, prętimonia, nec pęsiones obtinere possunt. 154. num. 12
Alienigenæ ferè in totius Christiani orbis prouincijs, excluduntur ab obtinendis beneficijs. 150. num. 1
Alienigena qui beneficium impetrauit, nó facta mentione originis, nullum comodum ex ea impetratione, potest reportare, cum subreptitia sit. 151. num. 3
Alienigenæ in extraneis prouincijs non possunt ad beneficia admitti. ibi. numero. 4
Alienigenæ quandò in his Regnijs, admittebantur ad beneficia, fuit in causa: vt magnæ illæ seditiones orirentur, quæ *communidades* appellant. 152. num. 5
Alienigenæ horum Regnorum, ân dicantur nati in regno Nauarræ, vel Aragonię. 158. num. 24
Alienigenæ horum Regnorum, qui propiè dicantur. ibi. num. 23
Alienigenę obtinere possunt beneficia, prętimonia pensiones, literis Regijs ad hoc specialiter concessis. 155. numero. 15
Alienigena àn iudicandus sit, qui nascitur ex matre alienigena, si pater fuit naturalis. 159. num. 25
Alienigena àn dicatur, qui nascitur, à parentibus naturalibus horum Regnorum, extra Regnum hoc, in transitu. ibi. n. 27.
Alienigenę in his Regnijs, minimè possunt obtinere, eos ãnuos reditus, quos vulgari sermone, *iuros* appellamus. 154. n. 14.
Alienigenæ in Hyspalensi ciuitate, Iudices esse non possunt. ibi.
Alienagenæ non pusunt admitti, in collegio Celeberrimo Diui Iacobi Zebedæi Salmanticensis. 155. num. 14
Alienigena non potest beneficium, quòd impetrauit, cum alio permutare. ibi. numero. 16
Alienigena literis naturalitatis impetratis, non potest beneficium impetrare, nisi in ipsis literis, hoc specialiter fuerit indultum. 154. num. 14
Alphonsi à Montaluo opinio acritèr confutatur. 75. num. 18
Alimenta quomodò ministranda sunt, illis qui in monasterio, ad pęnitentiam per agendam deputantur. 461. num. 2
Alimenta deneganda non sunt illis, qui in perpetuis carceribus detinentur. 465
Altaria certis in locis constitui antiquissima est consuetudo. 120. a.
Antonius Gome. Laudatur. 14. a.
Antonius Morejõ Inquisitor Cæsaraugustanus laudatur. 480
Apostata clericus qua pęna puniatur. 378. numero. 2
Apostasiæ triplex species constituitur. ibi. numero. 1
Apostasiæ diffinitio, eiusquè grauitas. 379.
Apologia Henrrici Maur. Franciscani grauiter increpatur. 76. num. 19
Appellare àn possit clericus traditus curię seculari, à sententia secularis magistratus. 477. num. 3
Appellare àn possit extraneus pro reo condemnato. 477. num. 4. & fol. 480
Armis prohibitis, potest clericus expoliari sinè metu excomunicationis, à iudicibus secularibus, vel eorũ ministris. 167.
Arma prohibita licèt clericus deferat, nulla pęna, quanuis pecuniaria, puniri potest à iudice seculari. ibi.
Arma prohibita clerici deferentes in Regno Franciæ, à secularibus magistratibus puniuntur. 168
Arma prohibita clericus deferens, nó debet ab Ecclesiastico iudice condemnari, pœnis Regiarum legum. 169

Assassini qui fuerint explicatur. 340
Assassini lite non contestata puniuntur. 336.num. 3
Assassini quibus pœnis puniantur. 340
Astrologia iudiciaria, quæ interrogatoria nuncupatur, non caret superstitione. 363
Auxilium brachij secularis multis nominibus, vtilissimũ est iudicibus Ecclesiasticis. 504. num. 2
Auxilium brachij secularis peti potest, quãdò opus fuerit, non præmissa excommunicatione. ibi. num. 4
Auxilium brachij secularis præstandũ est, etiam à superioribus iudicibus. 508. numero. 9
Auxilium Ecclesiasticum â secularibus iudicibus peti potest. ibi num. 10
Auxilium brachij secularis, non debet impartiri, ante quam detur copia processus, vt inde iustificari possit. 509. nu. 11
Auxilium brachij secularis prestandum est, absquè causæ cognitione, quandò sententia in causa ciuili transiuit in rem iudicatam. 511. num. 13
Auxilium brachij secularis iustè denegatur, opposita exceptione nullitatis. ibi numer. 14
Auxilium brachij secularis, non debet impartiri, quandò à sententia iudicis Ecclesiastici appellatum esse constat. 512. numero. 18

B.

BAruã nõ licet clericis nutrire, præterquàm Romæ, & alijs certis prouintijs.
Beneficia plura obtinens, quæ residentiam requirunt, totidèm habet domicilia. 26. numero. 2
Beneficij ratione, quis domicilium consequitur. ibi. num. 6
Beneficiorum pluralitas, contraria est iuri naturali. 129. num. 1
Beneficiorum pluralitas canonicis sanctionibus obiat. 130. num. 2
Beneficiorum pluralitas, multis magnisquè sanctorum virorum testimonijs execratur. 131. num. 3
Beneficia plura obtines, cum dispensatione, siuè causa concessa, in animæ iudicio securus non est. 132. num 4
Beneficium curam habẽs animarum, qui obtinet, si secundum consequitur, primo ipso iure priuatus est. ibi. num 6
Beneficia duo curata, si simul conferuntur, optio datur. 133. num. 7
Beneficij secundi acceptatio, iracundiæ causa, non facit primum vacare, si acceptas in continenti pœniteat. ibi. num. 8
Beneficium secundum curatum, non facit primum vacare, nisi possessione pacifica sequuta. ibi. num. 9
Beneficia plura quanuis simplicia, sinè Romani Pontificis dispensatione, non possunt obtineri. 134. c.
Beneficia Ecclesiastica hæreditario iure nõ deferuntur. 135. num. 1
Beneficium viuentis impetrans, ab Ecclesiastica communione repellendus est. 137. numero. 1
Beneficium viuentis impetrans deponitur. ibi. num. 2
Beneficium viuentis impetrans est infamis 138. num. 3
Beneficium viuentis impetrans, incapax est ad illud obtinendum, nisi Pontificis Maximi dispensatione. ibi. num. 5
Beneficium viuentis impetrans, si illud postea consequatur, nulla de prima impetratione facta mentione, non valet impetratio. ibi.
Beneficij viuentis collatio non cõualescit, quanuis is cuius erat beneficium moriatur. 139
Beneficiũ quod præsentationis tẽpore per mortẽ nõ vacat, sed tẽpore collationis, conferri possit. 138
Beneficium viuentis conferri non potest, quanuis in contrarium sit consuetudo. 139.
Beneficium viuentis per sex menses commẽdari potest ab ordinario. ibi
Beneficij viuentis collatio, etiam pretextu ignorantiæ non valet. ibi. b
Beneficium viuentis, non solum non potest impetrari, verumnec mortui, quãdò tantũ tẽpus nõ effluxerit, quòd de morte verisimiliter notitia haberi potest. ibi.
Beneficium viuentis conferens, qua pœna puniatur. ibi. 253

Beneficium viuentis impetrans, quibus pęnis puniatur. 140
Beneficia omnia personalem residentiam requirunt. 141. num. 1
Beneficium clerici vagabundi, alteri potest conferri. ibi. num. 4
Beneficiorum residentiam & diuersas penas contrà non residentes statutas, vide fol. 142. Cætera vide in verbo residētia, & in verbo clericus non residens.
Beneficia in Diœcesibus Burg. Palentina, Calagurritana, iustissime filijs patrimonialibus conferuntur. 153. num. 11
Beneficiorum impetrationibus, naturales alienigenis, sunt præferendi. ibi. numero. 10
Beneficij collatio facta infami, àn nulla sit. 223. d.
Beneficiorum priuatio, non nisi pro graui crimine imponi debet. 445. num. 1
Beneficij priuatio, nunquàm debet imponi, nisi in iure exprimatur. ibi numero secundo.
Beneficio si clericus priuatus fuerit, an ad fructuum restitutionem teneatur. 447. numer. 6
Beneficio priuatus nunquàm quis censetur, nisi expressè in sententia exprimatur. 445. num. 3
Bigamia octo modis contrahitur. 40
Bigamus non potest ad Ecclesiasticos ordines promoueri. ibi.
Bigamię irregularitas, à veteris testamenti legibus, originem habet. ibi, a.
Bigamiæ irregularitas, Episcopi dispensatione non tollitur. 41
Blasphemiæ crimen grauissimum est. 371. & 373
Blasphemus clericus qua pœna puniatur. 371. num. 2
Blasphemus laicus à iudice Ecclesiastico punitur. & qua pęna. 374.
Blasphemiæ crimen est mixti fori. ibi.
Blasphemię crimen, si condignè non fuerit punitum à iudice, Ecclesiastico, àn possit iterùm à seculari puniri. ibi.
Blasphemiæ crimen, aliquando ab Inquisitoribus punitur, & quibus pœnis. 375.
Blasphemiæ hęreticales, quæ dicantur. ibi.
Blasphemia iocosè dicta, an punienda sit, & qua pęna. ibi.
Blasphemiæ crimen committi dicetur, quando verba Sacræ scripturæ, ad prophana trahuntur, in libellis quos *Pasquines* appellant. 376
Blasphemi quibus casibus, à pęnis excusantur. ibi.
Blasphemus laicus, non potest detineri in carceribus secularibus, quando crimen, vnico teste probatur, nam licet capi possit, sub fideiussoribus est relaxandus. 417.
Bonorum publicatio duplex est. 448. numero. 1
Bonorum publicatio, rarissimè contra clericos statuta reperitur. ibi. numer. 2
Bonorum publicatio, àn possit à iudice Ecclesiastico contra clericos imponi, in illis criminibus, quibus laici illa pęna multantur. ibi. num. 3
Bonorum publicatione generaliter facta, an omnia bona generaliter comprehendantur. 449. num. 4
Bonorum publicatione, an comprehendatur ius patronatus. 451. num. 5
Bonorum confiscatione, an comprehendatur pęculium Castrense, aduentitium, vel profetiticum. ibi. num. 6
Bona clericorum confiscata, cui sunt applicanda. 453. num. 7
Bona clericorum ab intestato morientium, successores habent consangineos proximiores. 454. a.

C.

Caluniator is dicitur, qui falsa crimina obiicit. 201. num. 1
Caluniator clericus, qua pęna puniatur. ibi num. 3
Calūniæ quæ sint excusationis causæ. 202. num. 4
Calūniantiū variæ pęnæ. 203
Calūniator àn ea sententia sit absoluendus, qua reus est condenandus. 204
Canonicus reuelās capituli secreta, qua pęna puniatur. 359.
Cap. qui bis. de cōse. dist. 4. interpretatur 39. col. 2. 2
Cap. 1. de offici. de lega. lib. 6. 8. col. 2

Cap. Lugdunen. 9. quæſti. 2. 95. col. 1
Cap. cum inhibitio. §. fin. de cland. de ſpō. 233. 6. & fol. 239
Cap. clericus. cap. clerici. de vita & honeſta cleri. fol. 253
Cap. 1. de homi. lib. 6. 336
Cap. 2. de homi. lib. 6. 341
Cap. 1. de ſenten. excomm. libr. 6. 389. numero. 3
Cap. rurſus. 11. q. 393. num. 11
Cap. ad falſaric[illegible]n. de crimine falſi. 397. a
Cap. nullus. de conſecra. diſtin. 1. 126. numero. 1
Cap. excommunicamus. §. qui autem. cap. cum contumacia. de hęr. lib. 6. 394. nu. 12.
Cap. 1. de excep. lib. 512. num. 16
Cap. conqueſtus. de ſent. excommu. 304
Capellaniam obtinens, non tenetur intrà annum ad ſacerdotium promoueri, niſi contrarium in fundatione contineatur. 147. num. 5
Capi poteſt clericus, ſui Eccleſiaſtici iudicis præcepto, abſque inuocatione auxilij brachij ſecularis. 409. a
Capi nō poteſt laycus à iudice Eccleſiaſtico niſi inuocando auxilium brachij ſecularis. 410. á. & latiùs fol. 505. num. 6
Capi poteſt clericus á layco infraganti crimine repertus. 409. num. 3
Captus clericus à iudice ſeculari, ſtatim Eccleſiaſtico iudici remittendus eſt. 410. e
Captus clericus cum Eccleſiaſtico, à ſeculari remittitur, non eſt innominioſè remittēdus eſt. 411
Capi poteſt clericus à quocunquè layco priuato, ſi infragāti crimine reperitur. 410.
Captura clericorum non niſi fidelibus miniſtris committenda eſt. 408. nu. 2
Carcer immundus, nec cum ſecularibus, clericis conſtituendus eſt. 413. num. 2
Carcer tormentum eſt. ibi num. 3
Carceris pœna quandò pro delicto imponitur, abſquè plena probatione cōſtituēdus non eſt. 414. num. 9
Carceris quis fuerit primus inuētor. 415. a
Carcer eſt malamanſio, & morti æquiparatus. ibi
Carcerem occupans, committit crimen leſæ Maieſtatis. ibi.
Carcer qualis ſit conſtituendus, iudicis arbitrio dependet. ibi. (ibi.
Carcere relaxādus eſt qui leuiter delinquit.
Carcere relaxandus eſt ſub fideiuſſoribus, qui peccuniaria pœna puniendus eſt. ibi.
Carcere relaxandus eſt pauper, qui fideiuſſorem non inuenit, præſtita tamen cautione iuratoria. ibi.
Carcere nullus relaxandus eſt, quando pœna corporalis infligenda eſt. ibi.
Carcere publico detinendus eſt clericus minorum ordinum, lite pendente circà clericatum. 192. num. 19
Carcerum effractores qua pœna puniantur. 417
Caroli Molinei & quorundam hæreticorū opinio accuratè confretatur. 117. a
Caroli Molinei opinio lōgè repellitur. 474.
Clericus excōmunicatus ordines recipiens, deponendus eſt. 31. num. 1
Clericus non ieiunus celebras, qua pœna puniatur. 113. num. 2
Clericus qui inceptā re ſacra, recordatur, non eſſe ieiunium, quid facere teneatur. ibi. a
Clericus qui plures miſſas in die celebrauit, qua pœna puniatur. ibi num. 2
Clericus qui ſine aqua, igne, vel in pane fermentato, & calice ligneo celebrat, qua litēr ſit puniendus. 115. num. 1
Clericus ſuper altari non conſecrato celebras, quā pœnā ſubire debeat. 116. nu. 1.
Clericus qui ſinè veſtibus ſacris celebrat, iudicis arbitrio puniendus eſt. 117. numero. 2
Clericus ob ebrietatem, vel voracitatem, ſacramentum euomens, qua pœna puniatur. 122. num. 1
Clericus cuius negligentia aliquid ſanctiſſimi ſanguinis Domini ſtillauit in terra, vel altari, quam pœnam patiatur. 123. numer. 1
Clericus qui ſupèr rebus aptis ad ſortilegia celebrat, nephariis præcibus adhibitis, qualitèr puniatur. ibi.
Clericus negligens, in cuſtodia Sacræ Euchariſtię qua pœna plectatur. 125. num. 1
Clericus qui rem diuinam inceptam relinquit, qualitèr puniatur. 125. num. 1.

Cleri-

Clericus qui rem ſacram inceptam relinquit, quibus caſibus excuſari poſsit. 226.numero. 3
Clericus qui propter impedimentum, ſacrã rem inceptam relinquit, impedimento ceſſante poteſt perficere.127.nu. 4
Clericus qui horis prohibiris celebrauit, iudicis arbitrio puniri debet.128. numero. 1
Clericus qui infirmum ſibi commẽdatum, baptizare nolluit, deponendus eſt.129. num. 1
Clerici ſeruare tenentur Regiam legem.19. ti.11.lib.5.ordin. noui quę reuenditionem tritici, vel ordei prohibet. 169
Clericus reuẽdendes triticum, vel ordeum, contrà Regias ſanctiones mortaliter peccat. 170
Clericus reuendens triticum, aut ordeum, non eſt pręciſſe puniendus penis Regiarum legum. ibi
Clerici obſeruare tenentur Regiam legem primam tit.24.lib.5.ordi.noui. 170
Clerici condẽnari poſſunt, ad reſarciendadamna illata à ſuis animalibus, ſala fide cuſtodium montium. 173
Clerici pro rapta, collectam ſoluere tenentur,quandò imponitur pro cuſtodia vinearum,vel agrorum. ibi
Clericus negotiator gabellam ſoluere tenetur. 174
Clericus negotiator vt poſsit compelli ad ſolutionem gabellæ ân prius tèr moneri debeat. 174
Clericus negotiator ad ſolutionem gabellæ coram iudice Eccleſiaſtico,& non ſeculari conueniri debet. 175
Clericus nõ poteſt eſſe miniſter laicorum. 177.num. 1
Clericus non poteſt eſſe generalis procurator laicorum,ſecùs in vna cauſa tantum. ibi.num. 2
Clericus in decim caſibus, laicorum procurator eſſe poteſt. 178
Clericus non poteſt tabellionis officium exercere.179. 1
Clerici qui antè clericantum tabelliones fuerunt, poſſunt poſt clericatum, vetera inſtrumenta complere.ibi num. 3
Clerici an poſsint publicè audire ius Cęſareum,vel medicinam.181.num. 1
Clericus an poſsit promoueri ad gradum doctoratus in iure Cæſareo. 182
Clericus ſecularia munera non poteſt exercere. 183
Clericus non poteſt eſſe Vice rex vel Vice comes Principis ſecularis ibi nu. 2
Clericus poteſt eſſe conſiliarius Principis ſecularis. 184
Clericus conſiliarius Principis ſecularis, ſi in officio delinquit, ân poſsit ab eo puniri. ibi
Clericus interuenire poteſt in condenda lege,qua pęna mortis inflingitur,quandò non inminet caſus,propter quem lex cõdita fuit.ibi.num. 4
Clericus inter laicos poteſt eſſe arbiter. 185.
Clerici à ſeculari iureſdictione exempti ſunt.186.num. 1
Clerici poteſt difinitiuam ſententiam, fori exceptionem poſſunt opponere. numero.2. ibi
Clericus nullo modo poteſt,ſeculare iuriſdictionem prorrogare.ibi num. 3
Clericus qui coram iudice ſeculari ſe laycũ eſſe fingit,poteſt, à ſuo Epiſcopo vindicari.ibi num. 4
Clericus qui fori exceptionem opponere diſtulit, expenſis eſt multandus.187.numero. 6
Clericus pæna pecuniaria quantuncunquè leueſsim a à iudice ſeculari puniri non poteſt 187.num. 7
Clericus prima tonſura innitiatus,fori priuilegio gaudet.188.num. 9
Clericus qui penſionem Eccleſiaſticam obtinet, ân dicatur habere beneficiũ ibi numero. 10
Clericus qui pręſtimonium habet,ân is dicetur beneficium obtinere. 189. numero. 11
Clericus qui capellaniam habet, ân dicetur obtinere beneficium.ibi num. 12
Clerici coniugati,ân foro Eccleſiaſtico deant.ibi num. 13
Clericatus ſcriptura probari debet.190.numero. 16

Clericatus àn probetur possessione habitus clericalis & tonsuræ. 191. nu. 18
Clericus qui alium clericum inuitum, corã seculari iudice conuenerit, quibus pœnis puniatur. 193. num. 22
Clericus qui contrà Ecclesiam, qua obtinet beneficiũ, aduocatus fuit beneficio priuandus est. 194. num. 1
Clericus àn dicta pœna puniatur, si tantũ consilium præstitit. ibi num. 2
Clericus in nouem casibus, aduocati officium potest exercere .193
Clericus maledicus veniam postulare cogitur. 205. num. 1
Clericus qui in Romanum Pontificem, iniuriosa verba prorumpit, iudicis arbitrio plectendus est. ibi num. 2
Clericus qui verba injuriosa protulit, ex expressis Regia Hyspanorum lege, àn teneatur recantare Palinodiam. ibi numero. 7
Clericus iniuriarum actione cõdẽnatus, àn efficiatur infamis. ibi num. 6
Clerici Histriones, qua pœna puniãtur. 214. num. 2
Clerici macellariorum, aut tabernariorum officium exercentes, qualiter puniantur. 217. num. 1
Clericus qui Sordida munera per alium exercet, àn pœna aliqua sit plectendus. 278. a.
Clerici publicis spectaculis interesse nõ possunt. 229. num. 1
Clereci interesse nõ possunt ludis taurorũ, nec executionibus, damnatorum. 230. num. 3
Clericus qui celebrando non suscepit corpus, vel sanguinem Domini, qua pœna puniatur. 124. num. 1
Clericus qui clandestino matrimonio interfuit, qualiter puniatur. 232. num. 1. & fol. sequen.
Clericus publicus concubinarius, quis dicatur. 257. num. 1. 1
Clericus publicus concubinarius, quibus pœnis puniatur. ibi num. 3. & fol. 261
Clericus concubinarius quinque crimina committit. 261
Clerici publici concubinarij res sacra audienda non est. 259. num. 2. & fol. 262
Clericus concubinarius, si ex concubina filios habuerit, ad maiorem gradum, vel dignitatem, non potest aspirare. 262
Clerius concubinarius nõ potest intrà propiam domum, filios illegitimos habere. ibi
Clerius publicus, & notorius concubinarius, ipso iure suspẽsus est, & celebrans efficitur irregularis. 259. num. 2. & fol. 263.
Clericus qui de facto matrimonium contraxit, qua pœna puniatur 265. num. 3
Clericus qui sub figura matrimonij virginẽ violauit, stupri pœna punitur. 266. numero. 4
Clericus qui matrimonium contraxit, ipso iure excommunicatus est. 265 numero. 3
Clericus minorum ordinum beneficiatus matrimonium contrahens, ipso iure perdit beneficium Ecclesiasticum, quamuis matrimonium nullum sit. 269. numero. 3. & fol. 266. f.
Clericus minorum ordinum, qui per verba de præsenti cum minori duodecim annorum contraxit, án perdat ipso iure beneficium 267. num. 6
Clericus minorum ordinum, per matrimonij contractum, perdit regressus & accessus, pensiones, & alia iura ad Ecclesiasticum beneficium pertinentia. 271
Clericus in maioribus ordinibus constitutus, qui matrimonium contraxit, suspectus est de hærrsis crimine. 265. numero. 3
Clericus carnaliter cognoscens filiam spiritualem deponendus est. 275. numero. 1
Clericus qui carnaliter cognouit monialem deponi debet. 273. num. 2
Clericus qui carnaliter cognouit mulierem, quam tenuit in sacramento confirmationis, quam pœnam patiatur. 276. num. 6.
Clericus qui filiam suæ parrochiæ, nullo vinculo spirituali cõiunctam carnaliter cognouit qua pœna puniatur. ibi. num. 6
Clericus qui copulã carnalem habuit cũ sua comatre, cui pœnę subjiciatur. 277. numero. 4

Clericus qui in sacra confessione mulierem ad libidem prouocauit, ab Inquisitoribus hæreticæ prauitatis, noua constitutione punitur 277. 4
Clericus propter stuprũ, deponendus est. 276. num. 2
Clericus propter incestus crimen deponi debet. 286. num. 2
Clericus qui cum aliqua muliere fornicatus fuerit, & postea eius cõsanguineam carnaliter cognouit, an pœna incestus puniatur. 286. num. 3
Clericus adulter deponitur, & in monasterium detruditur. 289, num. 8. & fol. 292 b. & vide in verbo, Adulter.
Clericus nephãdi criminis reus, de iure antiquo deponeuatur, & in monasterium detrudebatur. 294
Clericus hodie propter nephandum crimẽ, realiter degradatur, & traditur curię seculari. 299. c
Clericus Sodomita etiam occultus, & pœnitentia peracta, suspensus est ordinis executione, & celebrans efficitur irregularis. 299. Cętera vide in verbo Sodomita
Clericus sacrilegus deponendus est. 301. num. 2
Clericus vsurarius ab officio, & beneficio suspendendus est. 305. num. 2
Clericus fur deponendus est 309. numero. 1
Clericus actione furti condẽnatus, infamis efficitur. 310
Clericus Simoniacus qua pœna puniatur. 312. num. 1 Cętera vide in ver. Simonia
Clericus qui falsum testimonium protulit, punitur depositione, & detrusione in monasterium. 319. num. 1. & fol 320
Clericus qui coram iudice seculari falsum testimoniũ protulit, ab eo nõ potest puniri 320. num. 2. & fol. 323
Clericus homicida deponendus est. 324. num. 1
Clericus homicida non est ipso iure beneficio priuatus. 325. numero. 2. & fol. 326. a
Clericus homicida interin accusatione pendente, beneficio potest renuntiarę. ibi
Clerici homicidæ renuntiatio pendente accusatione facta, à superiori admittenda est ibi
Clericus homicida accusatione pendente, suos fructus facit. 327
Clericus homicida de nouo, non potest beneficium acquirere. 327
Clericus homicida statim perdit ius quod habet, per gratiam expectatiuam. 327
Clericus homicida án possit habilitari ab Episcopo, ad beneficium obtinendum 328. b
Clericus veneficus qua pœna puniatur. 329. num. 1
Clerici parricidæ quæ pœna sit in iure sanctita 331. num. 1
Clericus Assassinus multis magnisque pœnis punitur. 336. num. 1. & sequen.
Clericus Assassinus absquè degradatione á seculari iudice punitur. ibi num. 4 & fol. 338. b
Clericus Assassinus vt possit puniri à iudice seculari, rẽqueritur quod priùs declaretur à iudice Ecclesiastico Assassinum cõmisisse. ibi
Clericus Assassinus lite non contestata punitur. 336. num. 3. & fol. 337. a
Clerici criminales causas agittare prohibentur. 341
Clerici truncationes membrorum facientes, vel faciẽdas iudicantes, officio & beneficio deponendi sunt. 347. num. 1
Clericus án ex delegatione Principis Secularis, possit in criminalibus causis cõtra laicos procedere. 347. a
Clericus absquè labe irregularitatis consulere potest, quôd pro aliquo futuro crimine, pœna mortis imponatur. 348
Clericus qui crimen duelli comisit qua pœna plectatur. 349
Clericus qui in personis, rebus, beneficijs violentiam intulit, quibus pœnis plectatur. 352. num. 1
Clericus qui condemnatum, à iudicis familia eripuit, quam pœnã impatiatur. ibi
Clerici violentiam inferentes possunt à Regno expelli. 353. a
Clerici schismatici pœna. 379
Clericus Apostata quam pœnam patiatur 178

178.num. 2
Clericus qui falsitatis crimen in literis Apostolicis commisit seculari curiæ tradendus est 397.num. 1
Clericus qui falsis literis Apostolicis vtitur officijs,& beneficijs priuatur. ibi numero. 4
Clerici Conspiratores qualiter puniantur. 399.num. 1
Clericus ân dicatur committere crimen lesæ Maiestatis. 402.num.1.& 403. b.
Clericus qui de suis criminibus gloriatur qualiter puniatur. 403.
Clericus propter quæ crimina tradedus sit curiæ seculari. 470.num. 1
Clericus incorrigibilis quis dicatur. 470. num.2.& fol. 472
Clericus incorrigibilis qualiter puniatur. ibi num. 1
Clericus incorrigibilis qui non potest ab Ecclesiastico iudice puniri,à seculari cõprimi potest. 471.num. 4
Clericus non deferens tonsuram mortaliter peccat.250.num. 1
Comam nutrire clericis prohibitum est. 250.
Conmam nutrire apud antiquos, inter molia numerabatur. 250.a.
Comã radere symbolum fuit meroris. 251.
Collegiũ societatis Iesu.Complutense laudatur. 10.
Concilium Triden. sessi. 23. cap. 7. de refor.interprætatur 77.num. 24
Concili. Tridenti.sessi.23.cap.11.de reforma. 85
Concil. Triden.sessi.24.c.17. de reforma. 134. c.
Concili. Triden.sessi.6. cap.1.de reforma. 142.
Concili. Tridenti.sessi.23.c.1. de reforma. 143.
Conci. Triden.sessi.24.cap.1. de reforma. 233.
Conci. Triden.sessi.24.cap. 6.de reforma. 257.
Concili. Triden.sessi.25.cap. 10. de reforma. 255
Concili. Tridenti.sessi.24.cap.1. 255
Conc. Trid.sessi.14.c.7.de reforma. 328
Concilium Tridenti.sessi.25. cap.10.de reforma. 350
Concilium Tridenti.sessi.24.cap.8.de reforma.505.num. 5
Conciliũ Triden. Sessi. 25.c.3. de reforma.ibi.
Constitutio Cæsaraugustanę sanctissimæ Ecclesie refertur 16 num. 12
Concubina clerici etiam coniugata, si modo publica fuerit, à iudice Ecclesiastico puniri potest. 261
Concubina à clerici ân dicatur committere sacrilegium, vel incestum. ibi.
Concubina clerici à iudice seculari puniri potest,si fuerit publica. 262
Concubinarius iuris pœnis plectendus est, nec per appellationem differtur executio nisi in casu notabili. 255
Consiliarius Ciuitatis reuelans secretũ, qua pœna puniatur. 359
Coniuges mortaliter peccant, si in Ecclesia carnaliter se cognouerint. 121
Corpore vitiatus ad sacros ordines, nõ potest promoueri. 43.num. 1
Corpore vitiati apud Ethnicos, à suis sacerdotijs longè repe leuantur. 43.num. 3
Corporis labem qui patitur, siniſtram contrà se prœsumptionẽ habet. 44.num. 4
Corpore vitiatus si de facto fuerit ordinatus, characterem ordinis recipit. 45.numero. 5
Corporis vitium non ità amplam irregularitatem prœstat, sicut antiquitus. 45. numero. 6
Corporis vitium quoad susceptos ordines quòd prœstat impedimentum. ibi numero. 7
Corporis vitium quòd impedimentum prœstet, iudicio Episcopi relictum est. 49. num. 16
Corpore vitiatus in criminalibus,non,potest esse testis contrà clericum. 49.numero.17. & fol 417.num. 4
Corpora sanctorum Iusti & Pastoris propter maximã temporis sterilitatem publica processione gesta fuerunt 312

D.

DEcani,siue Archidiaconi,in criminalibus causis,non habent iurisdictionem.

nem.6.num. 7
Delatator debet se ipsum obligare, quod probauit, contenta in denũciatione 15.
Delator quãdo dicatur probasse, vt ab obligatione liberetur. 16. col. 1
Delictum leue, graue vel grauissimũ quod dicatur. 27. num. 1
Delictum an debeat puniri, secumdum statutum loci vbi fuit perpetratum, vel secundum ius commune. 23. b.
Didacus Couar. laudatur 23. col. 1
Didacus Sandoual laudatur. 210
Didacus Sahagun laudatur. 323. c.
Didacus Episcopus Salonensis laudatur. 170.
Degradari non debet clericus, nisi iure expressum sit. 475. num. 1
Degradari nullus debet sinè accusatione. ibi num. 2
Degradationis appellatione, an intelligatur de verbasi vel actuali. ibi num. 4
Degradationis realis quæ sit præscripta forma. ibi.
Degradationis pœna antiquissima est in Dei Ecclesia. 476
Degradationis forma, quæ hodie seruanda sit stante concilio Trid. ibi.
Degradatio moribus recepta non est, in clericis minorum ordinum. ibi. b.
Depositionis diffinitio 459. num. 1
Deponi non debet clericus, nisi in iure ex primatur, aut pro magnis criminibus. ibi. num. 2
Depositione quæ crimina digna sunt, iudicis arbitrio relinquitur. ibi num. 3
Depositus clericus antiquitùs in monasterium detrudebatur 460. num. 1
Depositus clericus ad huc est de iurisdictione Ecclesiæ. 471. num. 3
Dilapidator bonorum Ecclesiæ, à dignitate est remouendus. 224 num. 1
Dilapidator bonorum Ecclesiæ octo pœnis punitur. 225
Dilapidationis criminis procedendi forma. ibi num. 4
Dilapidationis crimine tria specialia in iure statuta sunt ibi. num. 3
Dilapidator bonorum Ecclesiæ, si eius sit patronus, qua pœna puniatur. ibi. num. 3
Dispensare vtrum possit Episcopus cum homicida. 325. num. 2. & fol 328
Duellorum grauitas explicatur. 350. a.
Duellorum grauissimę pœnæ sunt statutæ ibi.

E.

EBrietas ad sacrorum ordinum promotionem impedimentũ præstat. 255. a.
Ebrietas in clericis qua pœna puniatur. ibi. b.
Ebrietas qualiter probetur. ibi.
Ecclesia iniuria afficitur, ex iniuria clericis illata. 303
Ecclesia ex coniugali copula polluitur. 119. num. 2. & fol. 121. b.
Ecclesiarum immunitate, an clerici in maioribus vel minoribus ordinibus constituti gaudeant. 411. num. 1 & fol. 413
Episcoporum propium munus est crimina punire. 7. a.
Episcopus an possit dispensare cum excommunicato, ad ordines promoto 30. & sequen.
Episcopali dignitate condecorandus quod exhamen subire debet, & quibus qualitatibus debet esse condecoratus. 85. a.
Episcopus ordinans illum, qui non obseruabit interstitia, quãdò censeatur cũ illo dispensare. 86. c.
Episcoporum consecratio diebus Dominicis & Festiuis facienda est. 90. a.
Episcopus cum ordinato ignorantèr ab excommunicato dispensat. 101. num. 3
Episcopus interdicti tempore ordines conferens irregularis est. 104. num. 2
Episcopus qui interdictum decreuit & minimè obseruat, irregularis est. ibi nu. 5
Episcopi & alij superiores intrà quod tempus sint consecrandi. 148
Episcopi & alij superiores residere tenẽtur & non residentium pœnæ. 142. c.
Episcopus an possit cum homicida dispensare. 325. num. 2. & fol. 328.
Episcopus habens iurisdictionem temporalem, an possit criminales causas alteri iudicãdas committere. 347. a.
Episcopus non potest personalitèr citari, nisi in casibus quibus est deponẽdus. 408
Episcopus inhabilitare potest aliquem in perpe-

perpetuum ad bẽneficia.457.num. 7
Episcopus fiscum habet.482.num. 3
Episcopus vtrùm possit habere familiam armatam.515.num. 23
Examen ab ordinandis subeundũ est.84.a
Examen seu scrutinium ab ordinandis faciendum,circà multa versatur. ibi.
Excommunicatus maiori excommunicatione celebrans, efficitur irregularis. 105. num. 1
Excommunicatus celebrans irregularis est, quamuis non fuerit denuntiatus.108.a.
Excommunicatus celebrans irregularis est, quamuis iniusta sit excommunicatio. 106.a.
Excommunicatus tunc efficitur irregularis, quandò exercet actum certo ordini competentem. 107
Excommunicatus celebrans,non efficitur irregularis,quandò legitima ignorãtia excommunicationis præcessit. 108
Excommunicatus celebrans non efficitur irregularis, quãdò nulla fuit excómunicatio. ibi.
Excommunicatus potest appellationem celebrans,etiam si iniusta sit appellatio,nó est irregularis. 109
Excómunicatꝰ Apostolicis literis, ob pẽsionẽ,certo termino nó solutã,quãdò ab irregularitate excusetur,licet celebret. ibi.
Excommunicatus irregularis non est, qui mortis articulo, sacramentalem absolutionem impendit. ibi.
Excommunicatus parrochus occultè tamẽ, àn possit,absque irregularitate sacramentalem absolutionem impendere. 110
Excommunicatus minori excommunicatione celebrans, nó efficitur irregularis. 111. d.
Excómunicatio grauissima pœna semper iudicata fuit.328 num. 1
Excómunicationis imago fuit apud Athenienses & Romanos. ibi.
Excommunicati à sacris repelluntur. 389
Excommunicatus à mensa,& sermone,excluditur. ibi.
Excommunicatis ius petentibus denegatur. ibi.
Excommunicati minimè ad Ecclesiastica beneficia admittuntur. ibi.
Excommunicati à secularibus dignitatibus repelluntur. ibi.
Excommunicati Impij appellantur. ibi.
Excommunicati sunt infames ibi.
Excommunicati Sathanę & malis Angelis trãduntur. ibi.
Excommunicati tanquàm membra putrida ab Ecclesia excluduntur. ibi.
Excommunicatio horribilis, & pertimescẽda est. ibi.
Excommunicatio annalis operatur,vt excómunicatus, pro conuicto, & cõfesso habeatur.391.num. 4
Excommunicatio annalis, non inducit beneficiorum priuationem ibi num. 5
Excommunicatus laycus propter pertinatiam,á iudicè seculari punitur.ibi numero. 7
Excommunicationis pęna pecuniaria, quę secularibuslegibus applicatur Iudicibus Ecclesiasticis, qui excommunicationem protulerunt, iustè ab illis percipitur ibi num. 8
Excómunicatio annalis in causa ciuili prolata,operatur,vt excommunicatus habeatur pro confesso.ibi num. 9
Excommunicatio annalis, non præcludit viam excommunicato,quin possit suam innocentiam ostendere.393.num. 10
Excommunicatio annalis suspectum reddit excommunicatum hæresis nota. ibi numero. 11
Excommunicatus qui per annum stetit in excommunicatione licet,de hęresi suspectus sit,non tamen ab Inquisitoribus,tãquam hęreticus potest puniri 393
Excómunicatus annalis si nolluerit se purgare, tanquam pertinax hęreticus puniędus est. 394
Excommunicatus etiám lapso anno,si voluerit suam innocentiam ostendere,audiendus est. 394
Excommunicatio quę vltra annum durauit, inducit beneficiorum priuationem.
Excommunicatio quæ vltra annum duravit, vt locus sit beneficiorum priuationi, quantum tempus,post annum debet trãsire.365.num. 14

Exilij pœna à iudicibus Eccleſiaſticis impo nitur 458.num. 1
Exilij pœna ſemèl per Epiſcopum vel iudicem Eccleſiaſticum impoſita, ab ipſo remitti non poteſt.ibi num. 2
Exilij pœna de facto impoſita,ab eodem iudice reuocari poteſt.ibi num. 3
Extrauag.cõſti.Pij Quinti in faborem Soc citatis Ieſu interprætatur.51 num. 2
Extra.Pij ſecund.quæ incep. cum ad ſacrorum.latiſsimè interprætatur 97. c.
Extra.Pauli ſecundi latiſsimè elucidatur.
Extra.Pij Quinti & Greg. Decimi Tertij circà agitationes taurorũ declaratur. 231
Extrauag. Pij Quinti contà clericos Sodomitas,nouiter interpręatur. 300
Extra. Pij Quinti circa formam creãdi cenſus ædita in Hyſpania nõ ſeruatur.325

F.

FAlſarij literarum Apoſtolicarum qua pœna puniãtur.396.num. 1
Falſum committens in literis iudicis Delegati qualitèr puniatur.ibi num. 2
Falſarij literarum Regiarum quas pœnas patiantur.ibi num. 4
Falſis literis Apoſtolicis vtens officijs & beneficijs priuatur, ibi num. 4
Falſum committens in literis Apoſtolicis, vnicam literam corrigẽdo, vel punctum, ipſo iure excommunicationis ſententia illaqueatur, â ſolo Romano Pontifice delenda ibi num. 5
Falſificans literas Apoſtolicas quandò ſubſtantia non muttatur, àn pęna ordenaria ſit plectendus. 988
Falſum cõmittens in literis Nuncij Apoſtolici, vel Penitentiariæ, aut Epiſcoporum,qualitèr puniatur. ibi.
Falſum committens in literis Summi Pontificis curiæ ſęculari tradendus eſt. ibi.
Falſum committens in moneta Summi Pontificis,qua pœna puniatur. 399
Filij hæreticorum ad ſacros ordines minimè poſſunt promoueri 77.num. 22
Filius etiam legitimus,in beneficio patri nõ poteſt ſuccedere.135.num. 3
Filius legitimus diuerſum beneficium in eadem Eccleſia, in qua pater habuit, ipſe poterit obtinere.ibi num. 4
Filius illegitimus clerici intrâ domũ patris, non poteſt habitare. 262
Fiſcalis curiæ in principio ſui officij, iuramentum ſubire debet.11.num 3
Fiſcalis Curiarũ Eccleſiaſticarum,ex decreto concilij Prouintialis Toletani ſacerdos conſtituendus eſt, vel qui intra ſex menſes, ad ſacerdotium poſsit promoueri,& promoueatur 11.col. 1
Fiſcalis officium ſub annuo cenſu non debet locari.10.num.2.& fol.12. b.
Fiſcalis à iudice creatus loco ipſius officij ſuccedit.13.num. 1
Fiſcalẽ creare poteſt, quilibet merum Imperium habens ibi in anno.
Fiſcalis excommuni curiarum ſtilo crimina non notoria poteſt denunciare ibi.
Fiſcalis de quocunquè crimine poteſt clericum accuſare 17.num. 111.
Fran. Arganda Chonchenſis inquiſitor laudatur. 297
Furtum magnum àn pœna mortis puniatur 310. & 311

G.

GAbella à clerico negotiatore ſoluenda eſt. 174
Gabella vt ſolui debeat à clerico negotiatore,àn priùs tèr moneri debeat, quod deſiſtat à negotiatione. ibi.
Gabella à clerico negotiatore, petenda eſt coram Eccleſiaſtico iudice non coram ſeculari. 175
Gabella ſiuè tributum de quo in l. 5. ti. 7. par.5.quandô à clericis ſolui debeat 174
Gabellam indebitam à clericis exigentes, quibus pęnis puniantur. 176
Gabellari ſiuè publicani, vt in plurimũ ad malum ſunt audaciſsimi. 161
Gregorius Lup.laudatur. 121

H.

HYſpaniarum Reges minimè in ſua ampliſsima domo,ſanguine infectos recipere conſueuerunt 74.num. 15
Hyſpaniarum Reges,eorum que Suprema tribunalia, cognoſcere poſſunt per modum(vt dicunt)violentię in cauſis ſpiritualibus. 353
Hyſpaniarum Reges,& alij Principes Chriſtiani orbis,àn de vi illata, in poſſeſsione

ne beneficiorũ, se motis priuilegijs cognoscant. 354
Hyspaniarum Reges & suprema tribunalia Episcopos, & iudices Ecclesiasticos, vim inferentes in suis Regnijs, nisi desistunt, possunt expellere & illos, priuare rerum temporalium amissione. 359.
Hyspaniarum suprema tribunalia, in causis violentiæ expensis possunt multare. ibi.
Hyspaniarum suprema tribunalia, non cognoscunt per modum violentię, in causis criminalibus, vel ciuilibus expectãtibus ad Inquisitores, vel Iudices bonorum cõfiscatorum. ibi.
Hæreticus quis dicatur. 380. num. 1
Hęreticus est ipso iure beneficio priuatus. ibi num. 2
Hæreticus clericus est degradandus, & tradendus curiæ seculari. 381. num. 3
Hęreticorum bona confiscantur, & quibus post confiscationem applicentur. ibi. numero. 4. & fol. 385. f.
Hæreticus redens ad fidem, àn recuperet beneficium 381. num. 2. ad finem
Hæretico collatio beneficij facta, nulla est ipso iure. 383
Hæreticorum filij, & eorum receptatorum ipso iure beneficijs priuantur. 383
Hæreticorum traditio curię seculari, die festo fieri potest. ibi.
Hæreticus qui perpetuo carceri mancipandus est, án prius debeat degradari. 384. d.
Hæretici qui ad fidem redunt, abiurare hæresim debent. & ibi multa de abiuratione 384. e.
Hæreticorum bona in Hispania ad fiscum Regium pertinent. 385. f.
Hęreticorum bona immouilia in Regno Franciæ, ad Regem, vel Dominum tẽporalem spectant, mouilia verò ad Episcopum. 386
Hæreticus ad fidem redens, perpetuis carceribus est mancipandus. 466
Hęres qui tacitam fidem pręstitit, de restituẽda hæreditate incapaci, omni hæreditatis cõmodo priuatur. 197. num. 1
Hęres quomodò dicatur accõmodare, testatori tacitam, fidem de restituenda hæreditate incapaci, & quibus casibus videatur inductum tacitum fidei commissi m. ibi num. 2
Hæres qui interrogatur à iudice, vtrum tacitam fidem dederit, de restituenda hęreditate incapici, án teneatur respondere. 198. num. 3
Hęres scriptus án teneatur data tacita fide, de restituendis bonis incapaci, illa restituere vel ad Fiscum deferre. ibi.
Hęres qui tacitam fidem testatori dedit, & iuramento promisit non reuelaturum, án teneatur vocatus à iudice, veritatem manifestare. ibi num. 5
Hęres scriptus qui tacitam fidem testatori dedit, vtrũm salua conscientia, ante condemnationem ea bona possit retinere. 198. b.
Hęres qui tacitam fidem dedit, non solum bona hæreditaria, sed illorum fructus restituere tenetur. 199
Hęres qui non tacitam, sed expressam prestitit fidem, de restituenda hęreditate in capaci, nõ Fisco, sed heredibus abintestato, restituere tenetur. 200

I.

Illegitimi apùd Ethnicos honoribus, & dignitatisbus indigni iudicabatur 31. num. 1
Illegitimus non potest sacris ordinibus insigniri 32. num. 2
Illegitimus si de facto fuerit ordinatus Characterem ordinis recipit, non verò executionem ibi num. 3
Illegitimus antè obtentam dispensationem celebrans, nouam irregularitatem non contrahit ibi num. 4
Illegitimi sępè numero legitimos antecellunt ibi. a.
Illegitimi fuerunt viri pręstantissimi.
Illegitimitatis vitium occultum àn impedimentum prestet ad sacrorum ordinum perceptionem. 33
Illegitimitatis irregularitas tantùm à Pontifice Maximo dispensatione concessa detur. ibi.
Illegitimitatis irregularitas pêr ingressum religionis tollitur. 34
Illegitimus per ingressum religionis àn efficiatur legitimus quò ad successionem bonorum parentum ibi col. 2

Iteratus non potest ad Ecclesiasticos ordines promoueri. 61.num. 1

Iterati dispensatione obtenta, non possunt ordinibus insigniri. 62.num. 2

Iteraro si beneficij collatio facta fuerit, nulla est. 62.num. 4

Iterati penitus qui dicantur. 63.num. 7

Iteratus beneficio priuandus est. 62.n. 4

Iterato si literæ Rom. Pont. ad consequendum beneficium concessæ fuerint non sunt emperandæ. ibi. num. 5

Iterato beneficium conferens, damnum Ecclesiæ illatum, resarcire tenetur. 64. g

Illiteratus si de facto fuerit ordinatus characterem ordinis recipit. 62.num. 2

Incarceratus iniustè sine expensis est relaxandus. 406

Incarceratus iniustè non potest pro alio delicto in carceribus detineri. ibi.

Incarceratio maturo consilio facienda est. 405. a

Incarceratio clericorum vt iustè fiat, quæ præcedere debent. ibi.

Incarceratus non præcedente informatione absq; aliqua impensa relaxãdus est. 406

Incarceratio in causis fidei, qualiter sit facienda. ibi.

Incarceratio aut relaxatio iudicis arbitrio facienda est. 193. num. 20

Incarceratio absque exacta criminis informatione fieri potest, quandò periculum esset in mora. ibi.

Incarcerari nó debet clericus pro leui crimine, sed solũ personaliter citãdus. 407. n. 1

Incestus diffinitio. 286

Incestuosi qua pœna puniantur. ibi. & folio sequenti.

Incestus crimen committentes, an liberentur propter ignorantiam. 288

Indiciorum copia an ante confessionem, reo danda sit. 432

Ingressus Ecclesiæ prohibitus, quandò celebrantem faciat irregularem. 441. num. 1

Ingressus Ecclesiæ prohibitus, non tollit iurisdictionem. 442

Ingressus Ecclesiæ cui prohibitus est, ingredi potest, quando diuina munera non celebrantur. ibi. b

Ingressus Ecclesiæ prohibitus, non inducit priuationem sepulturæ Ecclesiasticæ. ibi.

Inquisitionis officium à Beato Dominico initium suscepit in Hispania, anno Domini. 1200. fol. 386

Inquisitionis officium clericis sęcularibus concessum fuit, à Ferdinando Aragoniæ & Castellæ Rege. ibi.

Inquisitionis constitutiones, & decreta, Cardi. Mendocius prudentissimorũ virorum consilio composuit. ibi.

Inquisitionis generalis summum prætoriũ (quod fidei catholicæ propugnaculũ est) in Hispania, in curia Regis residet. 385. f

Inquisitor generalis semper apud Hispanos vnus ex summis Præsulibus creatur. ibi.

Inquisitores semper creantur in Hispania viri integerrimi & eruditi. 478. a

Inquisitores non tenentur sæcularibus iudicibus acta processus ostendere. 480 vers. est equidem.

Inquisitorium sententiæ in Hispania statim à iudicibus sæcularibus executioni traduntur. ibi.

Inquisitores hæreticæ prauitatis, quandò cõtra sortilegos iurisdictionẽ habeãt. 364

Inquisitores contra illum qui altero coniuge viuente, matrimonium contraxit, iurisdictionem habent: & quæ pœnæ ab illis sunt imponendæ. 270

Inquisitores procedunt contra clericum, qui matrimonium contraxit, cùm de fide suspectus sit. 265

Inquisitores quandò contra sortilegos iurisdictionem habent. 364

Inquisitores vtrùm iurisdictionem habeãt, contra laicos, qui tanquam clerici, diuina munera celebrarunt. 29 a

Inquisitores iurisdictionẽ obtinent cõtra illos, qui sacris literis abutẽtes, libellos cõponut, quos *Pasquines*, appellant. 377

Inquisitores habere possunt familiam armatam. 515. num. 24.

Inquisitores inuocare possunt auxilium sæculare. 516. num. 28

Inquisitor generalis solus minuit, vel commutat, pœnam perpetui carceris. 467

Inquisitor generalis tollit habitũ pœnitentię, quamuis delinquens in perpetuum condemnatus sit. ibi.

Inquisitorum & sancti officij consultores, aduocati, notarij, custodes, familiares, & cæteri ministri quocunque tempore arma deferunt. 515. num. 26
Inquisitorum & sancti officij familiares, quibus qualitatibus ornati esse debent. ibi. num. 27
Interdictus sacris, quando celebrans efficitur irregularis. 110. b
Intrusus in beneficio quis dicatur. 137. n. 1
Intrusus in beneficio curato, ipso iure eo priuatus est. ibi. num. 2
Intrusi in beneficio non valet impetratio, non facta mentione præteritæ intrusionis. ib. b
Ioan. Bernar. Diaz de Luco laudatur. 12. b
Irregularitas iure Pontificio statuta est, cõtra clericos coram sæcularibus magistratibus, in causis capitalibus accusantes. 341. num. 3
Irregularitas nulla cõtrahitur, in Sacræ inquisitionis tribunalibus. 348. b
Irregularis non est iudicandus, qui ascendit auris cartilaginem. 349
Irregularis non est, qui abscindit mamillã mulieris. ibi. Cętera vide in verbo Clericus irregularis.
Iudices Ecclesiastici contrà exemptos suam iurisdictionem turbantes, vel impedientes, iurisdictionem habent. 7. a
Iudex Ecclesiasticus minimè debet permittere, clericum sinè delatore, de occulto crimine accusari. 15. num. 14
Iudices Ecclesiasti non debent, ad clericorum capturam, sinè informatione procedere. 17. col. 1
Iudex Ecclesiasticus accusare volentibus, terminum præfixere debet. 17. num. 9
Iudex Ecclesiasticus, deficiente iure canonico, ad ius Regni, & non ad ciuile confugere debet. 489
Iudex Ecclesiasticus qui negligens fuit, in reiuindicando clerico, à sęculari iudice detento, grauissimè puniendus est. 188. num. 8
Iudex Ecclesiasticus non potest inhibere sæcularem, absque præuia causæ cognitione circà clericatum. 190. num. 15
Iudex Ecclesiasticus lite pendente, præcipere potest iudici sæculari, ne lite pendente, in causa procedat. 193. num. 21
Iudex Ecclesiasticus contrá laicos merces deprauatas vendentes procedit. 218. a
Iudex Ecclesiasticus punit sacrilegos. 308
Iudex Ecclesiasticus an lusores laicos possit punire. 222
Iudex Ecclesiasticus punit laicos concubinarios, & quibus pœnis. 258
Iudex Ecclesiasticus cõcubinam publicam clerici punit. 262
Iudex Ecclesiasticus incęstuosos laicos punit. 286
Iudex Ecclesiasticus punit laicos adulteros, & quibus pœnis. 292
Iudex Ecclesiasticus Sodomitas laicos punit, & qua pœna. 299
Iudex Ecclesiasticus punit laicos exercentes cõtractus prohibitos, quos, *Mohatras* appellamus, & qua pœna. 306 c
Iudex Ecclesiast. punit laicos periuros. 319
Iudex Ecclesiasticus punit laicos, coram illo litigantes, contumelioſa verba in illum proferentes. 324
Iudex Ecclesiasticus laicos percussores clericorum punit. 303
Iudex Ecclesiasticus nõ potest facultatẽ clericis cõcedere, vt in criminalibus causis, coram sæcularibus iudicibus proferant testimonium. 346. num. 26
Iudex Ecclesiasticus punit laicos sortilegos, & qua pœna. 364. b
Iudex Eccles. laicos blasphemos punit. 374
Iudex Ecclesiasticus punit laicos, qui sinè ordinibus, sacra ministrare sunt ausi. 29
Iudex Ecclesiasticus laicos, pertinaciter in excommunicatione permanentes punit. 392. num. 7
Iudex Ecclesiasticus qui innocentem clericũ capere fecit, puniendus est. 404. n. 2
Iudex Ecclesiasticus àn possit clericos ad triremes cõdenare. 485. nu. 1. & fo. 486
Iudex Ecclesiasticus àn mithrationis pœna vti possit. 485. nu. 2
Iudex Ecclesiasticus àn possit reos laicos capere, & in proprium carcerem mittere. 410. c. & latiùs fol. 505. num. 6
Iudex Ecclesiasticus sęculare auxilium implorat. 504. num. 1

Iudex Ecclesiasticus an in ciuilibus controuersijs, possit contra laicos proprias sententias capiendo pignora exequi. 107. num.
Iudex Ecclesiasticus an possit clericum condemnare in quantitate aliqua ex qua soluatur fisco, aduocato, aut notario curiæ. 521. numero. 3.
Iudex inferior ex causa pœnam legalem potest minuere. 488.
Iudex quando à iure communi recedit an debet in sententia causam exprimere. ibi. num.
Iudex compellere potest reum, ad iuramentum præstandum de veritate dicenda. 13. num.
Iudex originis an procedere possit, contra subditum ob delictum alibi commissum. 12. num.
Iudex secularis non potest clericum absentem condenare, pœna pecuniaria, apud Hispanos dicta, *Del desprez*. 187. numer. 7.
Iudex secularis an teneatur sententiam iudicis Ecclesiastici, sine causæ cognitione exequi. 476. num.
Iudex secularis latum, sine mora inquisitorum tentetiam tradere debet executioni. 478.
Iudex ex officio suo in qualibet causa criminali, post testium publicationem, pro reo, & contra reum, potest testes examinare. 517. num.
Iudex ex proprio officio rationem damnorum habere potest. 517. numero. 2
Iudex etiam officio eius non implorato, pœnam minuere potest. 518. numero. 4
Iudex ex eius officio, accusatorem criminosum potest repellere. ibi. numero. 6
Iudæi antiquitus in Hispania incolatum habuerunt, & iustissimis causis ab ea fuerunt expulsi. 70. num.
Iudei vel alterius sectę in Hispaniarum regnis non possunt manere. 71. numero. 10.
Iudaica macula infecti, vt in plurimum mmalis moribus corrupti sunt. 72. numero. 12.
Exiudæis descendentes, vel ex alia infecta familia, à Collegijs, confraternitatibus, & ab alijs societatibus, iustissimè repelluntur. 71. num.
Apud Iudæos & Ethnicos, nullus ad sacerdotium promouebatur, qui labem generis pateretur. 73. num.
Ius Regium apud Hispanos ius commune appellatur. 489.

L.

LAici clericos accusare non possunt. ib. num. 1. & fol. 11.
Laici clericos accusare possunt in debem casibus, quiscribuntur. fol. 11.
Laici diuina munera celebrantes, quam pœnam patiuntur. 29. num.
Laicus quidam Compluti, finxit se clericum esse, vt duas Missas celebraret, & qua pœna fuit punitus. ibi. litera. a.
Laicus in criminali causa, contra clericum testis esse non potest. 436. numero. 1.
Laicus legitimus est testis contra clericum, in criminali causa, quando veritas aliter non posset probari. ibi num.
Laicus legitimus est testis contra clericum in notorio crimine, nec non in crimine hæresis, Læsæ Maiestatis, & simoniæ. 437. num. 3.
Laici an admittantur ad probandam famam, contra clericos. ibi. numero. 6.
Laicus qui coram seculari iudice clericum conuenit, causam perdit. 194. numero. 26.
Lex Oratio. ff. de sponsalib. interpretatur. 241
Lex diffamari. C. de ingen. & manumis. 19. F
Lex fin. ff. de his qui deiecerunt, vel effud. interpretatur. 491. num. 3
Lex pen. ff. de Senator. interpre. 162. numero. 37.
Lex filios. C. de muni. origi. lib. 10. ibi.

Lex.6.tit.22.par.4.58.
Lex.26.titul.3.lib.1.ordi.noui.156.num. 21.
Lex.5.tit.6.lib.1.ordi.noui. ibi.
Lex.25.tit.7.lib.1.ordi.noui.ibi.num. 20.
Lex.1.&2.tit.5.lib.8.ordi.noui.
Lex.1.&15.tit.3.lib.1.ordi.noui.9.col.1.cũ sequen.
Lex.5.tit.7.par.5. 174
Lex.7.tit.24.lib.6.ordi.noui.192.num. 20
Lex.1.tit.9.par.7. 208
Lex.1.tit.19.par.7. 285
Literæ dimissoriæ (quas vulgo *Reuerendas* appellant) ab hinc multis sęculis receptæ sunt.
Litere dimissoriæ quam formam obtinere debent. ibi.
Literæ dimissoriæ ab Episcopo originis, domicilij, vel beneficij sunt concedendæ. ibi.
Literæ dimissorię concedi possunt ab Episcopo electo & confirmato, nec desideratur quòd sit consecratus. ibi.
Literæ dimissoriæ à solis Episcopis, & non ab Abbatibus, mittendæ sunt. ibi.
Literas dimissorias non tribuit capitulũ sede vacante, nisi in tribus casibus. ibi.
Literas dimissorias non mittit Archiepiscopus subditis suffraganeorum. 94
Literæ dimissoriæ morte concedentis minimè spirant. ibi.
Literis dimissorijs non concessis, in tribus casibus ordinari quis potest ab alieno Episcopo. ibi.
Literis dimissorijs non concessis, qui ab alieno Episcopo fuerit ordinatus, qua pœna puniendus sit. 96
Literis dimissorijs minimè concessis, nec minores ordines, aut tonsura potest cõferri. ibi.
Literas alienas aperiens, & eas aduersario ostendens, in falsi crimen incidit. 358. num. 1
Literæ delegatorum Apostolicæ sedis, antè illarum executionem, in Hispaniarum regnis, à summis Senatoribus examinantur. 156. num. 19
Literæ Apostolicæ in derogationem iuris patronatus Regij, vel priuatorum, in Hispania minimè executioni traduntur, donec Summus Pontifex consulatur. ibi. num. 20
Ludus taxillorum clericis prohibitus est. 219. num. 1
Lusor clericus qua pœna puniatur. 220. num. 2
Lusor clericus etiam trãsactis duobus mensibus, Hispaniarum legibus statutis, à iudice Ecclesiastico puniri potest, ibi. num. 3
Lusor clericus, iubente superiore, quæsita in ludo restituere tenetur, nec curandum est, án tempus Regiarum constitutionum transactum sit. 221. num. 4.
Ludus taxillorum àn clericis liceat. 221.
Ludi quam plurima mala. ibi.
Lusor clericus, qua pœna in Archiepiscopatu Toletano puniatur. 222
Lusor taxillorum, quibus pœnis in Hispaniarum regnis sit plectendus. 223.
Ludo perditâ ab scholari, restituenda sunt, quamuis terminus Regijs constitutionibus præscriptus, effluxerit, quod Salmanticensis Academia obseruat. 223

M.

Malefactorem eripiens, à iudicis potestate, qua pœna puniatur. 357
Malum nomen sinistram suspicionem generat. 20. & sequen.
Manus in seipsum injcere, nunquàm nec obseruandam castitatem licuit. 40. num. 10
Maritus si post adulterium à muliere commissum, eam carnaliter cognouit, ea mortua, non potest ordinibus insigniri. ibi. num. 3
Martinus Bustos sacrorum decretorum professor Salmant. Academiæ laudatur. 236
Matthæi locus. cap. 19. explicatur. 46. num. 9
Matrimonium clãdestinum dupliciter perpenditur. 233. a

Matrimonij forma quæ hodie seruanda sit, ex decreto concil. Trid. ibi.
Matrimonij substãtia minimè sunt monitiones, quę decreti cõc. Tri. desideratur. ibi.
Matrimonium licèt valeat sinè monitionibus, parrochus qui eas omisit, grauitèr peccat. 234.
Matrimonium coràm parrocho, & testibus celebratum valet, quanuis parrochus nullis verbis vtatur. 235.
Matrimonium coràm parrocho & testibus celebratũ valet, licèt parrochus disentiat, & contradicat. ibi.
Matrimoniũ coràm parrocho celebratũ, cui ab ordinario interdictũ est, ne aliquos matrimonio cõiungat, àn validum sit. 236.
Matrimonium celebratum coràm parrocho, qui nõ est proprietarius, sed vicarius qui ad nutum ordinarij potest remoueri, àn validum sit, quando ordinarius â principio prohibuit. 237.
Matrimonium celebratum corám parrocho, qui per vim, vel metum interuenit, vtrùm sit validum. ibi.
Matrimonium celebratũ coràm parrocho, qui nèc vidit, nec audiuit quę ageuantur, àn firmitatem obtineat. ibi.
Matrimonium celebratum coràm parrocho, qui prætèr spem, & aliud agens, audiuit verba matrimonialia, àn sit iudicandum legitimum. ibi.
Matrimonium contrà formã concilij Tridẽtini contractum, nullum est: validè tamẽ posteà contrahi potest. ibi.
Matrimonium contrahentes cõtrà concilium Triden. grauissimè peccant, & quibus pœnis puniendi sunt. 238.
Matrimonium celebratum â parrocho, extrà opidũ, & propriam parrochiam inter subditos, validum est. 242.
Matrimoniũ ab alieno sacerdote celebratũ, vt firmitatem obtineat, propij parrochi expressa licẽtia desideratur, nec tacita sufficeret. 243.
Matrimoniũ ab alieno sacerdote celebratũ, vt validum sit, licentia propij sacerdotis præcedere debet, nec sufficeret quòd posteà sequatur. ibi.
Matrimonium quãdò coràm propio parrocho, dicatur celebrari, & quis dicatur proprius parrochus. 244.
Matrimonium contrà formam decreti concilij Trid. contractum non debet ab ordinario in sententia proferenda, de nouo irritari, sed declarari irritum, & nullum â principio fuisse. ibi.
Matrimoniũ impediẽtes, siuè clerici, siuè laici fuerint, grauitèr puniendi sunt. ibi.
Matrimoniũ vt legitimè cõtrahatur sinè monitionibus, in casu cõcilij Trid. generalis Episcopi vicarius dispẽsare potest. 245.
Matrimoniũ vt sinè monitionibus contrahatur, quę sint iustę dispensandi causæ, ibi
Matrimonij forma diffinita in decreto concil. Triden. non extenditur ad sponsalia de futuro. 239.
Matrimonium â principio nascentis Ecclesiæ, clericis interdictum fuit. 267. a.
Matrimoniũ nec apud Baruaros, & incultos homines cõtrahi licebat illis, qui cõtẽplationi & Dei ministerio dicati erãt. 268.
Matrimonium monachis semper fuit prohibitum. ibi.
Matrimoniũ cõtractũ à religiosis Sociatatis Iesu, post tria vota emissa, quãdiu in ipsa Societate fuerint, nullum est. 269.
Matrimonium qui contraxerit, dimissa vxore, qua pœna puniatur. ibi
Matrimonium secundum contrahens, viuẽte coniunge, ab inquisitoribus punitur, & quibus pœnis. 270.
Matrimonium sẽcũdũ contrahens viuẽte cõiunge, minimè est ipso iure excõmunicatus, ibi
Matrimoniũ secundũ contrahẽs, quibus pœnis Hyspaniarum Regnijs puniatur. 271.
Matrimonium quò ad Thorum separatur, propter nephandum crimen. 295.
Medicus salariũ publicum habens, potest ab sponte dantibus oblata recipere. 101.
Membrũ quod propiè dicatur. 347. num. 2.
Missa vnica à clerico celebrãda est. 114. n. 1.
Missas plures ex quibus causis, eadem die clerico celebrare liceat. 115. a.
Missa priuatis domibus non licet celebrari, 118. num. 1.
Missa si in priuato loco celebretur, qua pœna clericus celebrans sit puniendus, ibi, numer. 2.

ria post concilium Tridentinum, antè lucem non debet celebrari, nec valet consuetudo in contrarium. 128. num. 1.
Missa antè diem, ex causa celebrari licet. 128. num. 3
Missa vsquè ad quam horam, post meridiè possit celebrari, ibi. num. 4
Missa audienda non est à derico publico, & notorio concubinario. 259. numer. 2. fol. 262.
Monialem carnalitèr cognoscens, quatuor crimina committites. 274. a.
Monialem carnalitèr cognoscit, àn de vnoquoquè crimine, segregatim possit accusari. ibi.
Monialem carnalitèr cognoscens, à simplici sacerdote, minimè potest absolui, quiá Absolutio Episcopo reseruata est. ibi.
Monialem carnalitèr cognoscens, quibus pœnis in iudicio seculari, & in Hyspaniarum Regnijs puniatur. ibi.
Monialem carnaliter cognoscens, Mediolanensi dominio, & Italiæ prouincijs, pœna mortis punitur. 275.

N.

NEgotiatio multis nominibus clericis est, interdicta. 164. num. 1. & fol. seq.
Negotiatio clericis interdicta est, quandò ipsi personalitèr exercent. 166.
Negotiatio clericis intærdicta nó est, quandò subest necessitas. ibi.
Negotiator clericus quis dicatur. ibi.
Negotiator clericus minimè dicitur, qui fructus sui beneficij, vel perceptos ex propijs fundis vendit. 167.
Negotiator clericus, qui in negotiationis munere delinquit, à iudicè Ecclesiastico puniri debet. ibi.
Nefandi criminis grauitas vide in verbo sodomia.
Nephyti qui dicantur. 67. num. 1
Neophitus non potest sacris ordinibus insigniri, ibi. num. 2.
Neophytus quandò ad Ecclesiasticos ordines potest promoueri. 69. num. 7.
Neophytus contrà Christianum, testis esse non potest, ibi. num. 5.
Neophytus is dicitur, qui nupèr religionè ingressus est. 77. num. 25
Neophitis officia secularia interdicta sunt. 68. num. 3.
Nobilis non recantat palinodiam. 209.
Notarius àn pro ordinis instrumento, mercedem aliquam possit recipere. 101
Notarius vide latè in verbo Tabellio.
Nuptiæ secúdę minimè possunt benedicti. 246. num. 1
Nuptias secundas si clericus benedixerit, qua pœna puniatur. 239. num. 2.
Nuptiæ benedictendę non sunt, temporibus ab Ecclesia prohibitis. ibi.
Nuptias prohibitis temporibus clericus benedictes, qua pęna puniatur, nec non cẽ trahentes. 248.

O.

OBligati ad publica ratiocinia, non possunt ordinari. 59. num. 1.
Obligati ad priuata ratiotinia, sacris ordinibus possunt insigniri. 60. num. 3
Obligatus ad publica ratiotinia, præstita fideiusione potest ordinari. 61. num. 6.
Officia curiarum Ecclesiasticarum non possunt locari. 10. num. 2. & fol. 12. b.
Officium diuinum à clericis recitãdum, est non recitantium pœna. 163. num. 1.
Officium diuinum non recitans, fructus restituere tenetur. ibi
Officium diuinum dicere tenentur clerici, quamuis in publicis Ginasijs literis incumbant. 164.
Officialis Episcopi quis dicatur. 5. num. 1.
Officialis Episcopi in quo à vicario generali differat. ibi.
Officialis Episcopi, vt corrigere, & punire crimina possit, potestas expressa sibi est demandanda, ibi. num. 2
Officialis Episcoporum per se ipsos, iam de clericorum causis criminalibus cognoscunt. 6. num. 6
Officiales Episcoporum ex generali mandato, inquirere possunt, ibi. num. 3
Officia secularia neophitis sunt prohibita. 68. num. 3.
Offensus si dixit se nolle accusare, àn postea accusare volens sit audiendus. 17. nu. 10.
Ordinari nullus debet per saltum. 80. nu. 1.
Ordinatus per saltum ordinis caret executione, ibi. numer. 2.

Ordinatus si aliquis fuerit per saltum àn possit cum eo Episcopus dispensare. 81. numero. 3
Ordinatus in maioribus ordinibus, & eorũ titulum ostendens, in minoribus legitimè ordinatus præsumitur 82.a.
Ordinatus per saltum charaterem ordinis recipit, non verò ordinis executionem. 80.num. 1
Ordinari nullus potest, absquè mortali crimine, non suscepto confirmationis sacramento. 81.a.
Ordinari nullus debet furtiuè.83. num. 1
Ordinatus furtiuè qua pœna puniatur, ibi. numer. 2.
Ordines Ecclesiastici, diuersis diebus sunt conferendi.85.c.
Ordinatus extrà tempora, vel antè legitimam ætatem, vel ab alieno Episcopo, ordinis executione suspendẽdus est.86.numero. 1
Ordinatus aliquo de prædictis tribus modis, hodiè ipso iure suspensus est, & celebrãs efficitur irregularis.87.num. 2
Ordinatus antè legitimam ætatem, àn cogatur continere.88.num. 4
Ordines minores quo tempore debeant cõferri. 89.a.
Ordines sacri, non nisi Sabbatis quatuôr tẽporum conferri debent, ibi.
Ordines sacri qua ratione, dictis temporibus, & non in alijs, conferantur. ibi.
Ordines sacri duobus casibus, ad Dominicos dies possunt transferri. 90.
Ordines sacri quocunquè tempore, à Pontifice Romano conferuntur. ibi.
Ordines singuli qua ętate debeant conferri. 92.b.
Ordinatus antè legitimam ætatem, àn ea superueniente possit ministrare. 92.
Ordinatus à Simoniaco non recipit ordinis executionem.100.num. 1
Ordines sacri, minores, & prima tonsura, sine prætio, vel mercede conferri debent, ibi.a.
Ordinatus ab excomunicato charaterem ordinis recipit, non verô executionem.101. numer. 2
Ordinatus ab Episcopo hæretico forma Ecclesiæ seruata, charaterem ordinis rescipit, non autem executionem.102.numero. 1.
Ordinatus à suspenso, non recipit ordinis executionem, quamuis charaterem recipiat.103.num. 1
Ordinatus ab Episcopo qui loco simul, & dignitati renuntiauit, executionẽ ordinis minimè recipit. ibi.
Ordinis sacramentum interdicti tẽpore non potest conferri.104.num. 1.
Ordinatus præsbiteratus ordine, interdicti tempore, irregularis est.105. numero. 6.
Ornamenta Ecclesię comodari non possunt & qua pœna transgressores puniantur. 121.c.

P.

PApa àn in beneficiorũ pluralitãte, possit dispensare.132.num. 4.
Papa potest pęnam mortis imponere statuẽdo, non verô exequendo.184.num. 4.
Papæ scribenti pro illiterato, obtemperandum non est.62.num. 5
Papa quocunquè tẽpore ordines cõfert.90
Parrochus propius ad matrimonij celebrationem quis propiè dicatur. 244.
Parrochus qui extra opidum subditos nulla interueniente causa coniungit, arbitraria pœna punitur. 242.
Parrochus, vel sacerdos qui alienos coniungit, vel benedixit, ipso iure suspensus est, ibi
Parrochus cuius negligentia infirmus, non receptis sacramentis decesit, ab officio remouendus est. 125.
Parrochialem habens Ecclesiam, si intrà annum non promouetur, ipso iure ea est priuatus.146.num. 1.
Parrochalis Ecclesiæ priuatio, vt in casu superiori locum obtineat, annus à quo tempore, currere incipiat, ibi. numero. 2.
Parrochialem Ecclesiam habens, intrà annum ab ordinario moneri potest, vt promoueatur.147.num. 4
Parrochialem Ecclesiam habens, dato iusto impedimento, à pœna excusatur. 146. num. 3.

Parrochialem Ecclesiam habens, si intrà annum coràm ordinariò cõparuit, qui noluit illum propter scientiæ defectum, vel aliam causam ordinare, in nullam pœnã incidit. 147.a.

Parrochialem Ecclesiam obtinens, in nullam incidit pœnam, donec annus lapsus sit, & vltima anni die potest ordinari. 146.

Parrochialem Ecclesiam habens, sacrorũ canonum pœna nõ punitur si pacificã possessionem parrochialis Ecclesiæ, minimè fuerit consecutus, ibi. b

Parochialem Ecclesiam habens, ân excusetur à pœna, propter impedimẽtum, quòd in fini anni superuenit, ibi

Parricidij crimen grauissimum. 335

Pœnitencia solennis ab ordinibus sacris repellit. 78. num. 1

Pœnitentia solennis àn hodie in vsu sit. 79. b

Pater vsumfructum retinet in bonis filij antè clericatum quæsitis. 455.g.

Pœnitetia publica moribus recepta est. 80. b.

Pœnitentiæ solennis impedimentum ad sacros ordines, ân Episcopi dispensatione tolli possit. 78. num. 3

Pœna amissionis naturalitatis, & bonorũ temporalium, in his Hyspaniarum Regnijs, cõtrà clericos est frequẽtissima. 155. numer. 18

Pœna per legem secularem statuta, contrà arma deferentes, àn clericos comprehendat. 167

Pœna priuationis beneficij imponi non potest, nisi in iure exprimatur. 445. numero. 1

Pœna priuationis beneficij, in sententia expressè exprimenda est, ibi. num. 3

Pœna priuationis beneficiorum, àn extendatur ad beneficium, quòd priuatus extrà iurisdictionem habet. 446. numero. 4.

Pœna priuationis beneficiorum, àn extendatur ad fructuum restitutionem, ibi. numero. 5. & 6.

Pœna verberorum in clericorum personis, qua ratione sacris canonibus fuit instituta. 456. num. 1

Pœna verberorum contrà clericos, non nisi pro magnis criminibus imponenda est ibi. num. 2

Pœna verberorum contrà clericos, secularium ministerio exequenda non est, ibi. numer. 3

Pœna verberorum imposita ab Ecclesiasticis iudicibus, quamuis sanginis effusio interueniat, nulla irregularitas contrahitur, ibi, num. 4

Pœna verberorũ nec Hyspania, nec in Regno Franciæ nec in Mediolanensi domino, contrà clericos recepta est. 457.a.

Pœna pecuniaria à iudicibus Ecclesiasticis imponitur. 481. num. 1

Pœna pecuniaria retineri potest, à iudice Ecclesiastico, quandò, per legem, vel statutum sibi defertur. 482. num. 3.

Pœna pecuniaria si solui non potest, à clerico, non est corporali plectedus ibi. nu. 4.

Pœna pecuniaria ab inquisitoribus imponitur. 483.

Pœna corporalis rarissimè clericis imponenda est. 484

Pœna triremium àn possit imponi, ab Ecclesiasticis iudicibus. 485. num. 3. & fol. 487.

Pœna mithrationis ab Ecclesiastico iudice imponi potest. 485. num. 2

Pœnis imponendis consuetudo attendenda est. 490. b.

Pœna quandò iure non est statuta, arbitrio iudicis relinquitur. 491. num. 1

Pœnis arbitrarijs imponendis, multa sunt à iudicibus obseruanda. 492. b.

Pœna arbitraria àn vsquè ad mortem extendi possit, ibi. num. 4. & fol. 493. d.

Pœna legalis àn ex causa possit moderari. 487. num. 1

Pœna legalis ex causa à iudice inferiori moderatur. 488.

Pœna delicti si iure expressa non reperiatur, qua pœna tunc clericus sit puniendus. 487. numer. 3

Pœna tex. in cap. fælicis de pœnis libr. 6. àn habeat locum contra illum, qui contumelioſa verba in Cardinalẽ protulit. 205. numer. 3

Pœna tex. in c. 1. de homici. lib. 6. àn in percusoribus, locũ habeat. 337. num. 6.

Pœna dicti cap. 1. vtrum locum habeat, si mors sequuta non sit ibi num. 6.
Pœna legalis in animæ iudicio locum non habet. 199
Periurij crimen grauissimum est. 318. a.
Periurus clericus officio, & beneficio, deponendus est. 316. num. 1
Periurus clericus àn sit ipso iure beneficio priuatus. 317. num. 3. & fol. 318. c.
Periurus àn is censeatur, qui promissionem fide cõfirmatã, nõ adimpleuit. 317. nu. 2
Periurus àn pendente accusatione, possit beneficio renuntiare. 318. c.
Periurum sinè dolo commissum, ordinaria criminis pœna, non punitur. 319
Periurium nec ordinaria pœna punitur, propter dificultatem adimplendi iuramẽtum. ibi.
Periurus laicus à iudice Ecclesiastico punitur. ibi.
Periuro beneficij collactio facta, àn sit nulla ipso iure. ibi.
Periurus ordinaria criminis pœna non punitur, quandò per inquisitionem proceditur. 322.
Piscatio clericis intærdicta non est. 213
Piscatione clerici vti non possunt, tempori bus Regijs Hyspaniæ constitutionibus prohibitis. ibi.
Prælatus qui compertum habet, quòd clericus concubinarius efficeretur deterior, si præcisse compelleretur dimittere concubinam, poterit sinè peccato ad tempus tollerare. 262. num. 4
Prima tonsura àn vnius testis testimonio probetur. 191. num. 17
Proxeneta illicitorum contractuum, qua pœna puniatur. 176
Publicani gabellas à clericis indebitè exhigentes, qua pœna puniantur. 176.
Purgatio canonica accusatore apparente indici non debet. 495. numer. 1
Purgatio canonica iudicis arbitrio relicta est, ibi. num. 3
Purgatio canonica quibus modis, & qua forma facienda est. 496. numer. 4. & sequenti.
Purgatus semel de aliquo crimine, vtrùm de eodem possit posteà accusari, ibi. n. 11
Purgatio canonica quandò indicenda est, multa á iudicibus Ecclesiasticis sunt præcauenda. 497. num. 13
Purgatio canonica antiquitùs summæ fuit vtilitatis. 497. in annot.
Purgatione canonica ad remouendum scandalum, multi Summi Pontifices, de grauissimis criminibus infamati, vsi fuerunt. ibi.
Purgatione canonica deficiens, punitur vt conuictus. 498. num. 1
Purgatione canonica si clericus defecerit, & traditus fuerit curiæ seculari, pœna ordinaria puniri non debet. 499. num. 4
Purgatio canonica in vsu non est, vel rarò in vtendum. 500. num. 5. & fol. 498.
Puteus vulgaritèr dictus de *santorcaz* án olim fuerit carcer clericorum Diœce. Toletan.

Q.

QVandò de domicilio fit mentio, de habitationis domicilio intelligitur. 24. numer. 2
Quæsita à clericis ex illicita negociatione, in vsus pauperum sunt eroganda. 165. numero. 2
Quæsita ex illicita venatione, in animæ iudicio restuenda non sunt 214. b.
Quæ crimina digna sunt depositione, iudicis arbitrio relinquitur. 459. nu. 3
Qui solennem egerit pœnitentiam irregularis est. 78. num. 1
Quomodò olim prohibitum fuit clericis secularibus officijs vacare 178. num. 3

R.

RAptores bonorum Ecclesiarum, quibus pœnis puniantur. 361.
Raptores mulierum matrimonij. causa, ipso iure excommunicati sunt. 257
Raptores clerici mulierum, causa matrimonij, ex concil. Triden. decreto, de propio gradu sunt deijciendi. ibi.
Rebaptizatus non potest ad Ecclesiasticos ordines promoueri. 36. num. 1
Rebaptizatus qua pœna puniendus sit. ibi num. 2
Rebaptizatus non solum â principio irregularitatem contrahit, sed si posteâ sciens raptam habuerit. 37. b.

Rebaptizatus metu cadenti in constantem verum, ân sit irregularis. ibi.
Rebaptizatus ea cõditione, si est baptizatus &c. quandò ab irregularitate sit immunis. ibi
Rebaptizatus iusta ignorantia, irregularis non est, nec rebaptizans. 39. col. 1.
Receptores curiarum Ecclesiasticarum, vt plurimum mali, & longè à tribunalibus repellendi sunt. 4.
Receptoribus ab Ecclesiasticis tribunalibus expulsis, salubernimum traditur consilium, quo dicta tribunalia probè, & integrimè gubernentur. ibi.
Religio Societatis Iesu laudatur. 269
Residẽtia personalis in omnibus beneficijs desideratur. 141. num. 1. cum sequen.
Residentia hodiæ ex nouissimo concilio Triden. & ex Romanorum Pontificum decretis in beneficijs omnibus curam habentibus animarum, sub multarum pœnarum impositione desideratur. 142. a.
A residẽtia personali parrochus excusatur, per duos menses, ex causa quæ sibi iusta videatur, nec ordinarij licentia requiritur. 143
A residentia parrochus. 24. casibus excusatur. 144
A residentia excusat prælectio, vel professio Tehologiæ. ibi.
A residentia excusat sacrorum canonum proffessio. ibi.
A residentia non excusat cæterarum scientiarum professio, nisi propij Episcopi licentia accesserit. ibi.
A residentia excusat iussus Roma. Pontifi. quandò aliquem coràm se comperere iubet. ibi.
A residentia excusat Episcopi obsequium quo ad duos canonicos. ibi.
A residentia non excusantur scriptores bullarum, vel procuratores Romanæ curię. ibi.
A residentia excusat absentia quæ contingit, gratia congregationis generalis concilij. ibi.
A residentia aduersa valetulo excusat, ibi.
A residẽtia necessitas Ecclesiæ excusat, ibi.
A residẽtia grauis inimicitię excusant, ibi.
Reus qua forma à iudice de crimine sit interrogandus. 425. a.
Reus ân teneatur delictum confiteri iudici interroganti. 426
Reus non potest absolui à sacerdote, nisi animo conceperit, veritatem patefacere. 428
Reus si iudici interroganti non respondet, quid hoc casu iudex facere debeat, ibi.
Reus statim & sinẽ mora cõfiteri tenetur, ibi.
Reus de crimine conuinctus, licet in iustè torqueatur, crimen tamen confiteri tenetur. ibi.
Reus iuxtà mentem iudicis interrogãtis respondere debet, & non captiosis verbis vti. 429.
Reus non tenetur iudici respondere, quandò exemptus est ab illius iurisdictione, quia clericus, scholaris, aut indebitè ab Ecclesia extractus. ibi.
Reus vt possit à iudice interrogari, quæ probatio criminis contrá eum debet præcedere, ibi.
Reus in causa capilati, an excusari possit à crimine confitendo, quandò de suo honore, & fama controuertitur. ibi.
Reus de occulto crimine a iudice non potest interrogari. 430
Reus etiam in causis fidei de occulto crimine non interrogatur, nisi ex propia confessione, ad hoc causam dederit. ibi.
Reus si facto fuerit à iudice interrogatus, nõ tenetur respondere. 431.
Reus in casu dubij, ân iucidi interoganti teneatur respondete. 432.
Reus vt possit a iudice interrogari, ân indiciorum illi copia danda sit. ibi.
Reus si à crimine absoluitur an possit expẽsis condemnari. 521. a.

S.

Sacramentum Eucharistię, summa diligentia, & veneratione, custodiendũ est 125. num. 2.
Sacramenta altaris, minimè debent, nisi à ieiunis celebrari. 113. num. 1.
Sacramentum ordinis, interdicti tempore, non

non potest celebrari. 140. num. 1.
Sacramentum confirmationis bis suscipiens an sit irregularis. 38. col. 1
Sacrilegij diffinitio. 301. num. 1
Sacrilegus clericus deponendus est, ibi. numero. 2.
Sacrilegus laicus à iudice Ecclesiastico punitur, & qua pœna. 302.
Sacrilegus laicus à iudice seculari punitur. ibi.
Sacrilegus ad Ecclesiasticos ordines, nó potest promoueri. ibi.
Sacrilegus immunitate Ecclesiæ non gaudet. ibi.
Sacrilegij causa laicus clerici percussor, à iudice Ecclesiastico punitur, non verò quã dô iniuriosa verba tantùm protulit. 303.
Sacrilegij crimine vterquè Iudex procedit, Ecclesiasticus, nempè & secularis, ad imponendas pœnas suo foro statutas, non obstante preuentione, vel condẽnatione ab altero facta. 304.
Sacrilegij crimine casu suprà constituto, laicus iudex minimè tenetur stare processui, ab Ecclesiastico facto. 302.
Sacrilegij quatuor species constituuntur. 301. num. 3.
Sacrilegus laicus an possit à iudice Ecclesiastico capi, & in carcerem mitti. 302.
Sacerdos reuelans sacramentalẽ confessionem qua pœna puniatur. 364
Sacerdos sacramentalem confessionem reuelat, quandò asseuerat, aliquem habere peccatum aliquod, á quo ipse absoluere non potest. 365. num. 3
Sacerdoti asseueranti, se habere licentiam reuelandi sacramentalem confessionem, an fides ei prestanda sit. 366. num. 4.
Sacerdoti reuelanti confessionem sacramẽtalem, nulla fides prestanda est. 369.
Sacerdos si in testem producatur, iurare potest se nihil scire, ex his quæ sacramentali confessione nouit. ibi.
Sacerdos iuuẽte superiorie, patefacere tenetur id de quo interrogatur, quandò nó solũ nouit, in cófessione sacramentali, sed alia via compertum habuit. ibi.
Sacerdos non dicitur sacramentalem confessionem reuelare, quandô aliquem sacramentaliter absoluisse fatetur. ibi.
Sacerdoti asseueranti aliquem á suis peccatis obsoluisse an ei fides sit præstãda. 369
Schismaticus clericus qua pœna puniatur. 379.
Schismę diffinitio eiusquè grauitas. 380.
Scholasticus nuncupatus Aibornoz grauiter reprehenditur. 241
Sententia absolutoria super denũtiatis prolata, vtrùm proficiat sicut prolata super accusatis. 17. num. 8
Seruus non potest sacris ordinibus insigniri. 57. num. 1.
Sigillum de alienis literis remouens, pœna falsi punitur. 59. a.
Simoniæ diffinitio scribitur. 312. & 13.
Simoniæ crimẽ merè Ecclesiasticũ est. 31.
Simoniæ crimen signis, & coniecturis probatur ibi. b.
Simoniacus non recipit ordinis executionem, ibi. c.
Simonia nec mentalis, nec conuentionalis, si realis non fuerit, minimè priuationem inducit. 314. d.
Simoniacus in ordine, & beneficio, ipso iure excommunicatus est. 315.
Simoniacus non est censendus, quo ad excommunicationem incurrendam, qui cõducit, aut emit vicariam, spiritualem iurisdictionem habentem, ib.
Simoniacus est qui aliquid pro ordinum collatione recipit, etiàm pro prima tonsura, pro literis dimissorijs, testimonialibus, vel pro sigillo. 315.
Simoniacus non est censendus, qui subceptis ordinibus, aliquid dat. ibi.
Simonia licet cõmittatur in emptione, vel venditione pensionis, non tamẽn hoc casu sententia excommunicationis incurritur. ibi.
Simoniæ crimen (quod confidentiæ appellant) grauissimum est, & quibus modis committatur. ibi.
Synodalis Salmantina constitutio interpretatur. 239.
Synodalis cõstitutio Toletana declaratur. 238.
Synodalis Toletana cõstitutio enucleatur. 241.

Sodomiæ crimen grauissimum est.294. a.
Sodomiæ criminis grauissimæ pœnę diuersarum gentium. ibi.
Sodomiæ crimen qua ratione mutum, & nephandum, Hyspani iustè appellant. 295
Sodomiæ criminis causa, tempestates, & innumeræ calamitates proueniunt. ibi.
Sodomitę quare filij diffidentiæ nuncupentur. ibi.
Sodomitæ omnes nocte sanctissima Natiuitatis Christi decesserunt. ibi.
Sodomiæ crimen quandò committitur, Diabolus fugit, cum nec tam horrendum crimen cernere possit. ibi.
Sodomię causa matrimonium quò ad thorum separatur. ibi.
Sodomitis an sit aduocatus constituendus. 296.
Sodomię crimen omni tempore pœna vltimi suplicij punitum fuit. ibi.
Sodomitæ igne comburuntur. ibi.
Sodomitę bonis omnibus ipso iure priuantur. ibi.
Sodomitæ an illis tantum bonis per confiscationem priuentur, quę tępore commissi criminis obtinebant, an etiã post delictum quæsitis. 297.
Sodomiæ crimen cum hęresi conexionem habere videtur. ibi.
Sodomiæ crimine Inquisitores hæreticæ prauitatis iurisdictionem habent, in Regno Aragoniæ, & Valentiæ. ibi.
Sodomitæ an testamentum facere possint. 298.
Sodomita clericus antiquitùs depositus in monasterium detrudebatur. 294. numero. 2
Sodomita clēricus ex noua Pij Quinti constitutione, seculari curię traditur. 299
Sodomita occultus, & etiam peracta pœnitentia, suspensus est ordinis executione, & interim celebrans, efficitur irregularis. 299.
Sodomita non dicitur quis, quo ad criminis ordinariam pœnã, ex extraordinaria polutione, sed ex illa tantùm, quæ est contrà naturam. 301.
Sodomita laicus à iudice Ecclesiastico punitur. 299.
Sortilegi qui propiè dicantur. 361 num. 1
Sortilegus clericus qua pœna puniatur. ibi.
Sortilegus laicus à iudice Ecclesiastico punitur, & qua pœna. 364. b.
Sortilegi, & diuinatores, accritèr confutantur. 363. a.
Statutum Toletanæ vrbis, ab increpatione Montalui Hyspani defenditur. 75. numero. 18
Statutum sanctissimę Ecclesię Toletanę latissimè defenditur, contrà Henrri. Maur. Franciscanum 76. num. 19
Statutũ itèm sanctissimę Genensis. Ecclesię defenditur. ibi.
Statutum secularium puniens damna illata in prędijs, clericorum animalia vtrùm cõ præhendat. 172
Statuto laicorũ sanciri potest, quòd vermes, vel locustę á prędijs clericorum suis expẽsis expellantur. ibi.
Statutum prohibens nè extrà territorium vinum deferatur, vtrùm clericos comprehendat. 171
Stupri diffinitio. 278. num. 1
Stuprans virginem qua pœna puniatur. ibi num. 2
Stuprans virginem voluntariam, vtrum aliqua pœna puniendus sit. 279. num. 4
Stuprans virginem voluntariam, an in animæ iudicio aliquid satisfacere teneatur, ibi num. 5. & latiùs fol. 283. c.
Stupratæ virginis consensus, stupratorem non liberat, à dotis pręstationæ quandò ipsa sub parentis, tutoris, vel curatoris potestate constituta est. ibi.
Stuprum virgini consentienti, importunis tamen prącibus, dos pręstanda est. 258.
Stuprator virginis voluntariæ, resarcire dãnum tenetur, quandò ipse stuprum publicauit. 283
Stupri damnum resarciendum est, si de eo in processu constat & stuprator condemnari debet, licèt, à parte non fuerit petitum. 282.
Stuprator qui allegat mulierem anteà corruptã, fuisse, probare debet, quia puella virgo semper pręsumitur. ibi
Stuprator qualem dotem constituere tenetur. 25

Stuprator non tenetur integram dotem cõstituere, sed damnũ illatum resarcire. ibi.
Stuprum à clerico commissum cum virgine immatura, ordinaria criminis pœna non punitur. 282
Stuprum an cum vidua, honestè viuẽte committatur. 282
Suspensus propter crimen, si de facto celebrat, irregularis est. 88. num. 3
Suspensio quæ imponitur propter crimen, differt ab ea quæ imponitur propter cõtumaciam. ibi. num. 2
Suspensus ab officio, non censetur à beneficio suspensus. 443. num. 3
Suspensus à iure, si de facto celebrat, efficitur irregularis. ibi. num. 4
Suspensio alia temporalis, alia perpetua. ibi. num. 5
Suspensus propter peccatum, celebrãs non contrahit irregularitatem. 444

T.

TAbellionum animus corruptus punitionem delictorum impedit. 3. nu. 2
Tabellionum imperitia destruit mundum, & multorum conscientias in magno discrimine constituit. ibi. b.
Tabelliones seu notarij imperiti, vel in officio delinquentes priuandi sunt, vel ad tempus ab officio remouendi. ibi.
Tabelliones seu notarij Apostolici nisi prę uio examine ordinarij non possunt in Archiepiscopatu Toletano officiũ suum exercere. ibi.
Tabellionum seu notararioru officium, an vile sit iudicandum. 179. num. 1
Tabellionatus officium clerici possunt exercere. ibi. num. 1
Tabellionatus officium, clerici exercentes suis beneficijs priuandi sunt. ibi.
Tabellionatus officium clerici beneficiati in minoribus ordinibus constituti exercere prohibentur. ibi.
Tabellio si ad clericatum promoueatur licet non possit nouas rogationes (quas appellant) recipere vetera tamen instrumenta perficere potest. ibi.
Tabellio siue notarius qui pœna falsi ab Episcopo fuit condemnatus, & postea per eũ restituatur an instrumenta ab eo confecta firmitatẽ obtineant. 180. nu. 5
Tabellionis seu notarij officium Romæ in publicis Ecclesiasticis tribunalibus clerici possunt exercere. ibi. c
Tabernarum ingressus clericis prohibitus est, nisi causa peregrinationis. 254. n. 3
Taurorum agitationibus clerici non possunt interesse. 230. num. 3
Taurorum agitationibus si clerici interfuerint, mortaliter peccant. 231
Taurorum agitationibus si clerici interfuerint, arbitraria pœna puniendi sunt. ibi.
Taurorum agitatio an absque crimine fiat. 230.
Testis falsus grauissimũ crimen committit. 320. a
Testis falsus in Hispaniarum regnis, Tallionis pœna punitur. 320. nu. 2. & fol. 322. b
Testis falsus in sacris inquisitionis tribunalibus tallionis pœna puniuntur. ibi.
Testis falsus in Romanę inquisitionis generalis prætorio qua pœna puniatur. 323.
Testis falsus ordinaria criminis pœna nõ punitur, quãdo falsitas nociua nõ est. 320
Testis qui circà accidentalia causæ falsum commisit pœna ordinaria non punitur. 321
Testis falsus non punitur ordinaria pœna, quandò falsitas sine dolo commissa est. ibi.
Testis falsus similitèr non punitur pœna ordinaria, quãdo per inquisitionẽ proceditur. 322
Testis falsus qui coràm iudice Ecclesiastico falsum deposuit, ab ipso punitur. 324
Testis non potest esse clericus in causis criminalibus, coram iudice sęculari, etiam protestatione interueniente, ne ad pœnam morris vel membri mutilationem procedatur. 345. num. 21
Testis clericus esse non potest in causis criminalibus coram iudice sęculari, quamuis pœna mortis, vel membri mutilationis non sequatur. ibi.
Testis clericus esse potest in criminalibus causis, ad probandam rei innocentiam. 343. num. 22

Testis clericus in criminalibus causis esse non potest, etiam in fauorem rei absque Iudicis Ecclesiastici licentia. ibi.
Testis clericus absque aliqua licentia in criminalibus causis coram iudice Ecclesiastico esse potest. 346 numero.23
Testis clericus vel regularis, qui de facto testimonium protulit in causis criminalibus, quamuis puniendus sit eius tamen testimonium non vitiatur. ibi.
Testis laicus contra clericum esse non potest. 436
Testes duo an in crimine hæresis sufficiat. 438 d
Testes in crimine hæresis non publicantur. 439
Testis corpore vitiatus contra clericum in criminali causa esse non potest. 437.numero.4.
Testes in grauissimis criminibus in quibus vertitur timor publicationis, an debeat publicari. 439
Testes publicandi sunt quamuis in sententia, qua causa ad probationem admittitur dictum fuerit cum onere publicationis & conclusionis. 433
Testes de auditu, vel de alijs indicijs deponentibus, in antiquis circa generis labem probant. 76.num. 20
Testes de qualitate generis pro militari dignitate consequenda, vel collegiorum ingressu deponentes publicandi non sunt. 77.num. 21
Titulus necessarius est ad Sacrorum Ordinum susceptionem. 50.num. 1
Titulus legitimus non oritur ex eo beneficio, quod tenue est, nec sufficit ad humanę vitæ sustentationem. 25. num. 4
Titulus minimè desideratur, quando quis ad minores ordines promouetur. ibi. n. 5
Titulus præsens ad Sacros Ordines necessarius est, nec sufficit qui in futurum speratur. 53.num. 6
Titulus coadiutorię an sit legitimus. ibi. numero.7.
Titulus legitimus censendus non est qui procedit ex vicaria temporali, vel ex beneficio Manuali. ibi. num. 8
Titulus an legitimus iudicandus sit, qui procedit ex capellania. 54.num. 9
Titulum legitimū habere dicitur, qui prælationem obtinet. ibi. num. 10
Titulum an is dicatur habere qui pensionē obtinet. ibi. num. 10
Titulo ficto qui ordinatur, qua pœna puniatur. 55.num.12.
Tituli remissio post sacros susceptos ordines, nullo pacto ante ordinationem facto, nec irregularitatem, nec suspensionē inducit. 55.num. 13
Titulus patrimonij an priuilegia bonorum Ecclesię obtineat. ibi. num. 14
Titulum doctoratus ostendes, in cæteris, præsumitur insignitus. 82 a
Toletana ciuitas quondam Regia nuncupabatur. 76.num. 18
Tonsura clericorū antiquissima est in Dei Ecclesia contra impios hæreticos tenenditur. 251
Tonsura maiori Episcopi & Religiosi qua clerici vtuntur, & quę sit ratio. 252
Tondere capillos semper ab illis receptum fuit, qui se Deo consecrarent. 252
Tonsura clericorum quam significationem habeat. 251
Tondere comam, & barbam radere Deus Opt. Max. Leuit. c. 19. prohibuit, & quę fuerit ratio. 252
Tonsuram apertam deferre non tenentur clerici ea innitiati, qui priuilegia clericorum non gaudent. 253
Tonsuram clericalem si clerici non gestauerint mortaliter peccant. 250.num. 1
Torqueri clericus iure non potest. 417
Torquæri clericus potest, quamuis nulla infamia præcesserit. 422. a
Tortura an possit imponi ex sola confessione extraiudiciali. 418.num. 2
Tortura in secunda instancia peti potest. 419.num. 5
Torqueri an is possit, qui vacillat in testimonio. 421.num. 9
Torturæ modus si excedatur, ad quid iudex teneatur. 421.num. 10
Tortura clericorum non debet esse tam seua sicut laicorum. 420.num. 6
Torqueri per laicum an possit clericus

cus sui Prælati iussu. ibi.
Tortura quando contra clericum imponitur, an priùs debeat degradari. 419. numero. 4.

V.

VAgabundus quis dicatur. 25. d
Vagabundus an sit remittendus ad locum commissi criminis. 24. & seq. d
Venatio clericis interdicta est. 210. num. 1
Venatio sanitatis, vel recreationis causa, an clericis liceat. 212. num. 6
Venatio adeò clericis interdicta est, quod in contrarium consuetudo introduci nō potest. 211. num. 5
Venatio an permittatur clericis, in minoribus ordinibus constitutis. 310. num. 3
Venatio an licet sit Episcopis. 212. a
Venatio interdicta est clericis temporibus Regijs Hispaniæ constitutionibus prohibitis. 213
Venatio licèt dictis temporibus clericis sit interdicta, non tamen præcisè condēnari debent pœnis Regijs constitutionibus stabilitis. ibi
Venationi operam dantes, quamuis clerici sint, expoliari possunt á iudicibus sæcularibus, & ipsorum ministris auibus, canonibus, & alijs instrumentis prohibitis. ibi.
Venatione illicita quæ acquisita sunt, in animæ iudicio non sunt restituenda. 214
Veneno qui occidit, dicitur proditorie occidere. 330. num. 1
Venenum qui emit ad occidendum, sed pœnituit, extraordinaria criminis pœna puniendus est. 331. b
Venenum qui alicui dedit, vt eum interficeret, sed adhibitis medicamentis mortem effugit pœna mortis ordinaria punitur. ibi.
Venefici criminis grauitas. 330. nu. 3
Veneficus clericus, qua pœna puniatur. 329. num. 1
Veneno sceleratissimo, nempè Eucharistia intoxicata Imperator Robertus vtriusque Siciliæ Rex fuit interfectus. 331. d
Vestis virgata & partita quæ dicatur. 248. num. 1
Veste virgata & partita, si clericus vsus fuerit, eo ipso suspensus est. ibi. num. 2
Veste prohibita vtens si clericus fuerit suspensus est. ibi. num. 3
Veste prohibita vtens, secretè tamen à pœna, immunis redditur. 249. num. 3
Veste prohibita vtens paupertatis causa similitèr excusatur. ibi num. 4
Vestes quæ clericis sunt interdictæ explicatur. ibi. num. 5
Vestes honestę, & verè clericales, quæ dicantur. ibi. a
Vestes clericales non deferens qua pœna ex Concilio Tridentino puniatur. 250
Vestiales virgines liuidini vacantes, quibus pœnis plectebantur. 275 b
Vestes sacræ singulis diuinis ministris signatæ, ad diuina munera celebranda, antiquissimæ sunt in Dei Ecclesia. 11. a
Vicarius generalis Episcopi an possit cōpēsare, vt monitionibus non factis, matrimonium celebretur. 245
Vicarij generales Episcopi, quæ sit eius potestas & iurisdictio. 5. cum sequen.
Vicarij generalis iurisdictio Episcopi radijs illustratur. ibi.
Vicarius generalis Episcopi ordinarius dicitur. 246
Vicarij generalis tribunal & Episcopi vnū est. ibi.
Vicarius generalis Episcopi, in quo differat ab officiali. 5. num. 1
Vicarius generalis Episcopi corrigere & punire crimina potest. ibi.
Vicarius generalis Episcopi an ea expedire possit, quæ Concilio Tridentino arbitrio ordinarij relicta sunt. 245
Virgo puella semper præsumitur nisi contrarium probetur. 28
Virginum consecratio solis festis faciendi est. 21
Vsurarius clericus officio, & beneficio, suspendendus est. 305
Vsurarius est infamis. ibi.
Vsurarius non potest eligi, nec præsentari ad Ecclesiasticum beneficium. 206
Vsurarum crimen á iudice Ecclesiastico intèr laicos punitur. ibi. c
Vsurarum crimen, vel cōsuetudo fenerādi, an

an testibus singularibus probetur. 308
Vsurarius manifestus quis dicatur. ibi. numero. 2.
Vsurariorum manifestorum oblationes recipiendæ non sunt. ibi.
Vsurarium crimen an contineatur in contractibus, quos, *Mohatras*, Hispani appellant, vt inter laicos à iudice Ecclesiastico possit puniri. 306
Vsufructus an in generali bonorum confiscatione comprehendatur. 450. nu. 3

ob

Z.

ZAbarelæ opinio quædam explicatur. 418. num. 3

FINIS.